

T.C.
ADYAMAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
ESKİ TÜRK EDEBİYATI PROGRAMI
DOKTORA TEZİ

KISSA-İ SEYYİD CÜNEYD VE REŞİDE-İ ARAB TERCÜMESİ
(İNCELEME-METİN)

Özkan CİĞA

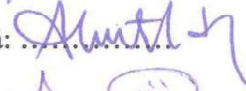
Danışman
Prof. Dr. İbrahim Halil TUĞLUK

ADYAMAN-2018

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

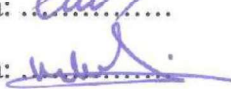
Prof. Dr. İbrahim Halil TUĞLUK danışmanlığında, Özkan CİĞA tarafından hazırlanan “Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab Tercümesi (İnceleme-Metin)” başlıklı çalışma 09.02.2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı’nda Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

(Danışman) Başkan : Prof. Dr. İbrahim Halil TUĞLUK İmza:

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Ahmet TANYILDIZ İmza:

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Nazmi ÖZEROL İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Bekir KAYABAŞI İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Mustafa Uğurlu ARSLAN İmza:

06/03/2018

Doç. Dr. Mücahit ÇELİK

Enstitü Müdürü V.

BEYAN

Doktora Tezi olarak sunduğum “Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşide-i Arab Tercümesi (İnceleme-Metin)” adlı çalışmanın, tarafımdan akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

09.02.2018

Özkan CİĞA

ÖZET

Doktora Tezi

Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab Tercümesi (İnceleme-Metin)

Özkan CİĞA

Adıyaman Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Eski Türk Edebiyatı Programı

Şubat, 2018

Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab, XVI. yüzyılda Farsçadan Türkçeye tercüme edilmiş bir eserdir. Bu hikâye, Seyyid Cüneyd ile Reşîde-i Arab'ın arasındaki aşkı, birbirlerine kavuşmak için yaşadıkları zorlu mücadeleyi ve onları bulmaya çalışan şahısların macerasını içermektedir. Hikâye, İslâmiyet'i anlama, yorumlama, birtakım dînî kuralları ve halk inançlarını öğretme, tarih ve insan sevgisini anlatma ve benimsetme açısından oldukça zengin bir içeriğe sahiptir. İçinde manzumelerin de bulunduğu mensur olarak yazılmış bu eser, birbiriyle bağlantılı olayların yer aldığı çerçeve hikâye tarzında kaleme alınmıştır. Hikâyede, olağanüstü varlık, mekân ve olayların yanı sıra tarihî şahıs, mekân ve olaylar bir arada bulunur. Hayal gücünü zorlayan fantastik öğelerle süslenmiş bu hikâyenin, meddâh anlatım tarzının yanı sıra günümüzde kullanılan anlatım teknikleriyle de işlendiği görülmektedir. Eski Anadolu Türkçesinin dil özelliklerini içerisinde barındıran bu hikâye, dönemine göre sade bir dille yazılmıştır. Hikâye, arkaik kelimelerin yanı sıra deyim, atasözü gibi kalıp ifadeler bakımından oldukça zengindir. *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab* dil ve edebiyat bilimleri dışında sinema, tarih gibi pek çok alanda yapılabilecek çalışmalar için araştırmacılara önemli bir kaynak durumundadır.

Bu çalışma *Giriş* dışında, üç bölüm ile *Sonuç* ve *Özel Adlar Dizini*'nden oluşmaktadır. Çalışmanın *Giriş* bölümünde *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab*'ın klâsik Türk edebiyatındaki yeri ve önemi üzerinde durulmuştur. Birinci bölümde hikâyenin yazarı, mütercimleri ve yazılış sebebiyle ilgili bilgi verilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde hikâyenin özeti verildikten sonra hikâye; şahıs kadrosu, mekân, zaman, dînî kavramlar, ahlakî düşünceler, sosyal hayata dair unsurlar, dil ve üslûp bakımından incelenmiştir. Üçüncü bölümde ise nüshaların tavsifi yapılarak dil ve imlâ hususiyetleri üzerine birtakım değerlendirmelerde bulunulmuştur. Bu bölümde ayrıca metnin kuruluşunda izlenen yöntem, transkripsiyon alfabesi ve transkribe edilmiş metin yer almıştır. Çalışma, *Sonuç* ve *Özel Adlar Dizini* ile tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab, Klâsik Türk Edebiyatı, Mensur Hikâye, XVI. yüzyıl, Tercüme Eser, İnceleme.

ABSTRACT

Doctoral Thesis

Translation of *Kıssa-i Seyyid Cüneyd* and *Reşîde-i Arab* (Analyzing-Text)

Ozkan CIGA

Adıyaman University

Institute of Social Sciences

Department of Turkish Language and Literature

Old Turkish Literature Program

February, 2018

Kıssa-i Seyyid Cüneyd and Reşîde-i Arab is a work that has been translated from Persian to Turkish language in 16th century. This story involves the love of Seyyid Cüneyd and Reşîde-i Arab, difficult struggle to be able to come together and also the adventure of people who want to find them. The story has got a substantial content in terms of comprehension and interpretation of Islamism, teaching some of religious orders and folk believes, explicating and adopting the love of history and human. The prosaic story in which poems also exist has been written in the style of frame story in which exist intercorrelated events. The work contains extraordinary creatures, places, events and also actual and historical persons, places and events all together. It is seen that the story adorned with fantastic items which stretch the imagination came into existence contemporary expression techniques as much as public storyteller style. This story that involves the language features of Old Anatolian Turkish has been written in quite simple language in proportion to period. The story has quite substantial structure in terms of template expressions like idiom, proverb as well as archaic words. Apart from literature, *Kıssa-i Seyyid Cüneyd and Reşîde-i Arab* is an important research for searches such as cinema, history and many other disciplines.

This study comprises of three parts, Conclusion and Index of Proper Nouns apart from Introduction. In Introduction, it has been discoursed the position and importance of *Kıssa-i Seyyid Cüneyd and Reşîde-i Arab* in Turkish literature. In the

first part of the study it has been informed about the writer, translators and the reason of being written of the story.

In the second part of the study, after abstract of the story, the story has been analyzed in point of persons, place, time, religious concepts, moral opinion, social life, language and wording. And in the third part of the study, definitions of transcripts and some evaluations about language and dictation speciality of the copies take part. And besides in this part, structure method of the text, transcription alphabet and transcribed text exist. Study ends with *Conclusion* and *Index of Proper Nouns*.

Keywords: *Kıssa-i Seyyid Cüneyd and Reşîde-i Arab*, Classical Turkish Literature, Prosaic Story, 16th century, Translated Work, Analyzing.

ÖN SÖZ

Türk edebiyatında nesrin köklü bir geçmişi vardır. Türk tarihinin ilk yazılı vesikası durumunda olan *Göktürk Yazıtları (Orhun Kitâbeleri)*, bilindiği üzere mensur olarak kaleme alınmıştır. VIII. yüzyılda bengu taşlara işlenen bu yazının varlığı Türk edebiyatında nesrin kadim geçmişinin kanıtıdır. Türk kültüründe İslâmiyet'ten önceki dönemlere kadar uzanan nesirle edebî eser yazma geleneği İslâmiyet'ten sonra da devam etmiştir.

İslâmiyet'le tanıştığı dönemden itibaren geniş bir coğrafyada hüküm süren Türkler, pek çok edebî eser vücuda getirmiştir. Bu edebî eserlerin arasında ise hikâyeye geniş bir yer tutmuştur. Mensur, manzum ve hem mensur hem de manzum olarak yazılan hikâyeler, ilk dönemlerde özellikle İslâmiyet'i anlama, yorumlama, dînî kural ve kavramları öğretme, tarih ve insan sevgisi, halkın sevinci, üzüntüsü ve gelenek göreneğini anlatma amaçlarıyla kaleme alınmıştır. Bu konularda yazılan hikâyelerde geniş bir halk kitlesine hitap edildiği için öğretici bir anlatım tarzı benimsenmiş ve genellikle sade bir üslûp kullanılmıştır.

Hikâyeler, diğer edebî tür ve şekilde yazılan eserler gibi bir bakıma kültür taşıyıcısı konumundadır. Sözlü ve yazılı olarak ele alınan hikâyeler, kimi zaman meddâhlar kimi zaman müellif veya müstensihler vasıtasıyla nesilden nesile aktarılmıştır. Öğreticiliğinin yanı sıra edebî zevke de hitaben yazılan *Battal Gazi*, *Dede Korkut*, *Pendnâmeler*, *Ahmediyye*, *Dânişmend-nâme*, *Saltuk-nâme*, *Envârü'l-Âşıkîn*, *Hikâyeye-i Kesikbaş*, *Hikâyeye-i Gögercin*, *Bahtiyâr-nâme* veya *Kırk Vezir Hikâyeleri*, *Hz. Ali*, *Hz. Hamza hikâyeleri* gibi daha pek çok eser, halkın anlayabileceği düzeyde sade bir dille yazılarak kültürün aktarılmasında etkin bir rol oynamıştır.

Türklerin İslâmî kültürü yavaş yavaş benimsemeleriyle birlikte ilk dönemlerde tercüme yoluyla pek çok eser Türkçeye kazandırılmıştır. Geniş bir halk kitlesine hitap eden eserlerde genellikle öğreticilik esas alındığı için daha çok tahkiyeye dayalı anlatımı içinde barındıran eserlerin tercüme edildiği görülür. Sonraki dönemlerde ise tercüme eserler, yerini te'lîf eserlere bırakır. Tercüme eserler içerisinde yer alan ve bizim çalışma konumuz olan *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab*, tespit ettiğimiz nüshalara göre XVI. yüzyılda Farsçadan Türkçeye aktarılmıştır. *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab* aşk ve buna bağlı olarak macera hikâyesi üzerine bina

edilmiş bir eser olarak görünmesine karşın dînî ve ahlakî düşüncelerin öğretimi açısından oldukça zengin bir içeriğe sahiptir. Müellifin hikâyeyi yazma amacı *tevhîd-i Rabbü'l-âlemîn*, *Peygamber efendimiz Hz. Muhammed'in na'tı ve emîrî'l-mü'minînin başından geçen kıssaların anlatılması* olarak dile getirilmiştir. Bunun yanı sıra, eserde nasîhat, hikmet, aşk, şecâat, cömertlik, ahde vefâ, muhabbet, dostluk, sadakat, yardımlaşma; yalan, hırsızlık, hîle, riyâ, zulüm gibi olumlu ve olumsuz ahlâkî konulara da sık sık değinilmesi, hikâyede pek çok ahlakî düşünceye de temas edildiğini gösterir.

Tezimizin konusu olan *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab*, Seyyid Cüneyd ile Reşîde-i Arab arasında başlayan aşkın uzun ve efsanevî maceraya kapı aralamasıyla oluşmuş bir eserdir. Hikâyenin asıl kahramanları etrafında teşekkül eden olaylara ve onları aramak için yola çıkan yardımcı şahısların başından geçen maceralara bakılırsa eserin, birbiriyle bağlantılı olayların yer aldığı çerçeve hikâyeye tarzında kaleme alındığı görülür. Hikâyede cin, peri, şeytan, cadı gibi olağanüstü şahıslara yer verildiği gibi dînî ve tarihî şahsiyetler de hikâyenin kurgu dünyasına dâhil edilir. Fantastik öğelerin de yer aldığı hikâyede şahıs, duygu, olay, çevre veya mekânların tasviri sırasında bazen ayrıntıya olabildiğince yer verilir. Hikâyede, günümüz hikâyelerine atfedilen bazı anlatım tekniklerinin de kullanıldığı ve bu yönüyle hikâyenin güçlü bir tahkiye yapısına sahip olduğu görülür. Bulduğu döneme göre sade bir dille yazılan eser, Eski Anadolu Türkçesinin dil hususiyetlerini barındırmakta ve buna bağlı olarak arkaik kelimeler, deyim ve atasözleri bakımından zengin bir görünüm arz etmektedir. *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab*, dil ve edebiyat bilimleri, sosyoloji, tarih, coğrafya dışında tiyatro, sinema, resim gibi pek çok alanda yapılabilecek çalışmalar için araştırmacılara önemli bir kaynak durumundadır. Bu çalışmanın amacı da daha önce üzerinde herhangi bir çalışma yapılmamış ve içinde manzumelere de yer verilen söz konusu mensur hikâyeyi ilim dünyasına kazandırmak ve bundan sonra bu hikâye üzerine yapılacak çalışmalara kapı aralamaktır.

Çalışmaya başlamadan önce yurt içi ve yurt dışı yazma eser kütüphanelerinin kataloglarını taradık. Yapılan araştırmalar sonucunda *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab Tercümesi*'ne ait İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Nu: 92 Barkod NEKTY00172 ile Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi Fatih

koleksiyonu Nu: 4354 olmak üzere iki nüsha tespit ettik. Metnin kurulumunda satır ve sayfa düzeni bakımından diğer nüshaya göre daha hacimli durumda olan ve 388 varak, 21 satırdan oluşan İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi nüshasını esas aldık. Ancak, metnin doğru bir şekilde okunup eksik kısımlarının sağlıklı bir şekilde tamamlanması amacıyla sadece bir nüshaya bağlı kalmayıp her iki nüshadan faydalandık. Kelime, cümle veya sayfadan kaynaklanan nüsha farklılıklarını dipnotta belirttik. Bu farkların hangi nüshaya ait olduğunu belirtmek için nüsha farklılıklarının sonlarına nüshaları gösteren kısaltmalar koyduk. Bir nüshada yer almayan veya yeri değişmiş sayfalar hakkında gerekli bilgileri dipnotta yazdık. Bir nüshada yer almayan kelime veya cümleleri ise nüsha kısaltmasının önüne tire işareti koyarak belirttik. Metnin okunuşu sırasında tercümenin yapıldığı dönemin yani Eski Anadolu Türkçesi'nin imlâ ve fonetik özelliklerini dikkate aldık. Metinde geçen ayetlerin Türkçe meâllerini ve Farsça şiirlerin Türkçeye tercümesini ise dipnotta verdik.

Çalışmamızın *Giriş* bölümünde *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab* hakkında genel bilgi verip hikâyenin klâsik Türk edebiyatındaki yeri ve önemi üzerinde durduk.

Hikâyenin Müellifi, Mütercimi ve Sebeb-i Te'lifi adlı birinci bölümde hikâyenin yazarı ve mütercimleriyle ilgili çeşitli kaynaklardan ulaşabildiğimiz gerekli bilgilere ve hikâyenin yazılış sebebine yer verdik.

Çalışmanın, *Hikâyenin Tahlili ve Muhtevası* başlıklı ikinci bölümünde hikâyenin olaylar bağlamındaki geniş özetini verdikten sonra aynı bölümde hikâyeyi; şahıs kadrosu, mekân, zaman, dînî kavramlar, ahlakî düşünceler, sosyal hayata dair unsurlar ile dil ve üslûp bakımından inceledik. Hikâyenin şahıs kadrosunu *Asıl Şahıslar, Yardımcı Şahıslar* ve *Hikâyede İşlevi Az Olan Şahıslar* olarak değerlendirdik. Hikâyede mekânı ise *Dînî ve Tarihî, Coğrafi ve Çevresel* ile *Hayâlî Mekânlar* olarak inceledik. Yine aynı bölümde yer alan dînî kavramları *Melekler, Kutsal Kitaplar, İbadet İle İlgili Kavramlar, Ahiret İle İlgili Kavramlar, Hikâyede Yer Alan Ayet ve Dualar*'ı alt başlıklar halinde sıraladık. *Sosyal Hayata Dair Unsurları* ise toplam 19 başlık altında çalışmamıza dahil ettik. Ayrıca hikâyenin dil

ve üslûbuyla ilgili birtakım değerlendirmelerde bulunarak çalışmanın bu bölümünü tamamladık.

Çalışmanın üçüncü bölümü olan *Hikâyenin Nüshaları ve Metin* başlığı altında nüshaların tavsifini yaparak nüshaların dil ve imlâ hususiyetleri üzerine birtakım değerlendirmelerde bulunduk. Aynı bölümde metnin kuruluşunda izlenen yöntem, transkripsiyon alfabesi ve her iki nüshanın karşılaştırılması sonucunda ortaya çıkan transkribe edilmiş metne yer verdik. Çalışmamızı, *Sonuç* kısmından sonra *Özel Adlar Dizini* ile neticelendirdik.

Oldukça hacimli olan bu çalışma üzerinde hassasiyetle durulmasına rağmen çeşitli sebeplerden kaynaklanan bazı hatalar bulunabilir. Bu hataların hoşgörülle karşılanmasını ümit ederek araştırmacıların eleştiri ve katkılarını memnuniyetle kabul edeceğimizi söylemek istiyoruz.

Bu tezin neticelenmesinde yoğun mesailerine rağmen kıymetli zamanlarını bana ayırıp ilmî birikim ve tecrübelerinden faydalandığım, görüş ve önerileriyle çalışmaya yön veren çok değerli danışman hocam Sayın Prof. Dr. İbrahim Halil TUĞLUK'a sonsuz şükranlar sunarım. Metnin okunma aşamasında ve Farsça şiirlerin tercümesinde değerli zamanını benden esirgemeyen, çoğu zaman onun ilmî birikim ve tecrübelerinden yararlandığım çok kıymetli hocam Sayın Doç. Dr. Ahmet TANYILDIZ'a teşekkür ederim. Tezin hemen her aşamasında benden maddî ve manevî desteklerini esirgemeyen Sayın Yrd. Doç. Dr. Mustafa Uğurlu ARSLAN'a teşekkürü bir borç bilirim. Tez ile ilgili yazdıklarımı okuyup kontrol etme nezaketini gösteren çok değerli dostlarım Dr. Abdülhakim TUĞLUK, Dr. Ulaş BİNGÖL, Dr. Bünyamin AĞALDAY ve Dr. Feyza BULUT'a teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca tezin yazılma sürecinde kendilerine yeterli zamanı ayıramadığım için anlayış gösteren eşim Gönül CİĞA'ya, kızlarım Dilanur ve Ahsen Bilge'ye teşekkür ederim. Beni bu alanda çalışmaya teşvik eden ve yakın bir dönemde kaybettiğim merhûme ablam Hamdiye CİĞA'yı bu münasebetle minnetle yâd ediyorum.

Son olarak tez ile ilgili çalışmaların sürdürülmesinde maddî imkan sağlayan Adıyaman Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Projeleri Birimine (BAP) teşekkür ederim.

Adıyaman, Şubat, 2018

Özkan CİĞA

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE LİTERATÜRE KATKISI

Bir milletin kültür kodlarını barındıran edebî eserler içerisinde yer alan hikâyeler, asırlar boyunca sözlü veya yazılı olarak nesilden nesile aktarılmıştır. Sözlü edebiyat geleneğinde hikâyeler, kimi zaman meddâh veya ozanlar, kimi zaman aile bireyleri tarafından sonraki kuşaklara anlatılarak günümüze kadar ulaşmıştır. Yazılı edebiyatta ise hikâyeler, müellif veya müstensihler vasıtasıyla asırlar sonrasına aktarılmıştır. Türk edebiyatında öğreticiliğinin yanı sıra edebî zevke de hitaben yazılan *Battal Gazi*, *Dede Korkut*, *Pendnâmeler*, *Ahmediyye*, *Dânişmend-nâme*, *Saltuk-nâme*, *Envârü'l-Âşıkîn*, *Hikâye-i Kesikbaş*, *Hikâye-i Göğercin*, *Hz. Ali cengnâmeleri*, *Hz. Hamza hikâyeleri* gibi daha pek çok eser, halkın anlayabileceği düzeyde sade bir dille yazılarak kültürün aktarılmasında etkin bir rol üstlenmiştir.

Kültürün aktarılmasında etkin bir rol üstlenen hikâyelerden biri de tezimizin konusu olan *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab*'dir. Aşk ve macera hikâyesi üzerine bina edilmiş bu eserde; nasihat, hikmet, şecâat, cömertlik, ahde vefâ, muhabbet, dostluk, sadakat; yalan, hırsızlık, hîle, riyâ, zulüm gibi olumlu ve olumsuz ahlâkî konulara yer verilir. Hikâyede, bu konuların yanı sıra yazıldığı dönemin sosyal hayatına da sık sık değinilmesi, hikâyenin hem ahlakî değerlerin öğretimi açısından hem de dönemin sosyal hayatına ışık tutması açısından önemli bir rol üstlendiğini söyleyebiliriz.

Tespit ettiğimiz nüshalara göre XVI. yüzyılda Farsçadan Türkçeye aktarılan *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab*'ın içeriği, dil ve üslûbu, anlatım teknikleri yönünden dil ve edebiyat bilimleri, sosyoloji, tarih, coğrafya dışında tiyatro, sinema, resim gibi pek çok alanda yapılabilecek çalışmalar için araştırmacılara önemli bir kaynak durumundadır. Bu çalışmanın amacı da daha önce üzerinde herhangi bir çalışma yapılmamış ve içinde manzumelere de yer verilen söz konusu mensur hikâyeyi ilim dünyasına kazandırarak bundan sonra bu hikâye üzerine yapılacak çalışmalara kapı aralamaktır.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
ÖN SÖZ	viii
ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE LİTERATÜRE KATKISI	xii
İÇİNDEKİLER	xiii
KISALTMALAR	xvi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

HİKÂYENİN MÜELLİFİ, MÜTERCİMİ VE SEBEB-İ TE'LİFİ

1.1. HİKÂYENİN MÜELLİFİ	4
1.2. HİKÂYENİN MÜTERCİMLERİ	5
1.2.1. Vâhidî	5
1.2.2. Yahyâ b. Abdullâh El-Çerkesî	9
1.3. HİKÂYENİN SEBEB-İ TE'LİFİ	10

İKİNCİ BÖLÜM

HİKÂYENİN TAHLİLİ VE MUHTEVASI

2.1. HİKÂYENİN TAHLİLİ	12
2.1.1. Özet	12
2.1.2. Şahıs Kadrosu	62
2.1.2.1. Asıl Şahıslar	63
2.1.2.2. Yardımcı Şahıslar	71
2.1.2.3. Hikâyede işlevi Az Olan Şahıslar	77
2.1.3. Mekân	80
2.1.3.1. Dînî ve Tarihî Mekânlar	83

2.1.3.2. Coğrafi ve Çevresel Mekânlar	85
2.1.3.3. Hayâlî Mekânlar.....	87
2.1.4. Zaman.....	90
2.2. HİKÂYENİN MUHTEVASI	94
2.2.1 Dînî Kavramlar	94
2.2.1.1. Melekler	95
2.2.1.2. Kutsal Kitaplar	97
2.2.1.3. İbadet İle İlgili Kavramlar.....	99
2.2.1.4. Âhiret İle İlgili Kavramlar.....	101
2.2.1.5. Hikâyede Yer Alan Ayet ve Duâlar.....	103
2.2.2. Ahlakî Düşünceler	104
2.2.3. Sosyal Hayata Dair Unsurlar	111
2.2.3.1. Savaş/ Savaşçı/ Savaş Âletleri.....	111
2.2.3.2. Okçuluk	116
2.2.3.3. Avlanma ve Avcılık.....	118
2.2.3.4. Güreş Tutma/ Güreşçilik Sanatı	118
2.2.3.5. Ziyafet Verme.....	120
2.2.3.6. Armağan Verme/ Saçı Saçma	121
2.2.3.7. Eş Seçimi, Evlenme ve Boşanma	124
2.2.3.8. Tuz Ekmek Hakkı.....	127
2.2.3.9. Ağıt Yakma/ Sağu Sağma	127
2.2.3.10. Mektup Yazma.....	129
2.2.3.11. Fala Bakma/ Talih Tutma.....	130
2.2.3.12. Ad Verme.....	131
2.2.3.13. Çocuğun Dadıya Verilmesi ve Eğitimi.....	132

2.2.3.14. Çeşitli Meslekler.....	132
2.2.3.15. Kılık Kıyâfet.....	135
2.2.3.16. Çevgân Oyunu.....	136
2.2.3.17. Mûsikî İlmi ve Âletleri.....	138
2.2.3.18. At Evcilleştirme.....	140
2.2.3.19. Nevrûz Kutlamaları.....	141
2.3. DİL VE ÜSLÛP.....	142

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HİKÂYENİN NÜSHALARI VE METİN

3.1. NÜSHALARIN TAVSİFİ.....	155
3.1.1. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi	155
3.1.2. Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi.....	157
3.2. NÜSHALARDA DİKKAT ÇEKEN YAZILIŞ ÖZELLİKLERİ	158
3.3. METİN KURULUŞUNDA İZLENEN YÖNTEM.....	164
3.4. TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	168
3.5. METİN	169
SONUÇ.....	905
ÖZEL ADLAR DİZİNİ	909
KAYNAKÇA	919
ÖZ GEÇMİŞ.....	928

KISALTMALAR

bk.	: Bakınız
C	: Cilt
H	: Hicrî tarih
Hz.	: Hazreti
hzl.	: Hazırlayan(lar)
İ	: İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi
M	: Miladî tarih
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
Nu	: Numara
S	: Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
TDAY	: Türk Dili Araştırmaları Yıllığı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
vb.	: Ve benzeri
vs.	: Vesâire
yy.	: Yüzyıl

GİRİŞ

Klâsik Türk edebiyatında mensur eserler, kolay bir şekilde ezberlenebilme özelliği ve edebî zevkin daha çok ön planda olması gibi nedenlerden dolayı manzum eserlerin gölgesinde kalmıştır. Ancak son dönemlerde klâsik Türk edebiyatında bu konuyla ilgili yapılan araştırmalar neticesinde nesir geleneğinin de zaman içerisinde güçlü bir düzeye geldiği görülür (Levend, 1967: 71-17; Mazıoğlu, 2009: 747-768; Tulum, 2014; Kavruk, 1998; Kavruk, Pala 1998: 491-493; Çaldak, 2006: 74-90; Çaldak, 2010; Haksever, 1995; Arslan, 2015; Boratav, 2002).

Türklerin İslâmiyet'le tanışmasından sonra ilmî kitapların yanı sıra İslâm ve İslâm ahlakını anlamak için Arapça ve Farsça pek çok eserin Türkçeye tercümesinin yapıldığı bilinmektedir. Özellikle hem İslâmî ahlakı öğretmek hem de okuyucuda edebî zevki hissettirmek için manzum, mensur ya da hem manzum hem mensur eserlerin tercümeleri azımsanmayacak derecededir. Ayrıca bu eserlerin Türk diline, kültürüne ve edebiyatına katkısı büyüktür (Mazıoğlu, 2009: 747-768; Kavruk, 1998: 21-69; Çaldak, 2006: 74-90; Yazar, 2011: 91-214; Selçuk, 2017: 339-362).

Bu minvâlde tercüme eserler içerisinde yer alan *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab*, XVI. yüzyılda Farsçadan Türkçeye aktarılmıştır. *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab*, bir aşk hikâyesi olarak görünmesine karşın, sebab-i te'lif bölümünden de anlaşılacağı üzere hikâyenin sadece bir aşk hikâyesi olmadığı, hikâyede İslâmî kurallara ve ahlaka da büyük oranda yer verildiği görülür.

Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab'da olağanüstü kişiliğe sahip şahıslarla (cin, perî, dîv, şeytan vs.) hikâyenin aslî unsuru olan şahısların yanı sıra (Seyyid Üseyd, Seyyid Cüneyd, Reşîde-i Arab, Şeybû) Hz. Muhammed, Hz. Alî, Hz. Abbâs, Hz. Hamza, Hz. Abdülmuttalib, Hz. Fâtıma, Hz. Hızır, Hârûn Reşîd, Sa'id b. Cübeyr ve Yûsuf-ı Haccâc gibi pek çok dinî ve tarihî şahsiyetlerin de kurguya dahil edildiği görülmektedir. Hikâyede ayrıca Cemşîd, Rüstem-i Zâl, Sührâb, Pijen, Anter, İsfendiyâr, Ferîdûn, Herakl gibi efsanevî şahsiyetlere telmihde bulunmakla kalınmayıp bu kişilerin kurguya da dahil edilmesi dikkat çeken diğer husustur. Hikâyenin geniş bir coğrafya dahilinde kurgulanmış olması nedeniyle Tartûs, Sivas, Malatya, Halep, Yemen, Mısır, Endülüs, Mekke ve Medîne gibi pek çok gerçek

mekânlar ile cinlerin, perîlerin ve dîvlerin yaşadığı olağanüstü mekânlar hikâyede iç içe yer alır.

Sağlam bir kurguya sahip olan söz konusu hikâyede, günümüzde sadece modern hikâyelere atfedilen iç monolog veya geri dönüş (flash-back) tekniği gibi birtakım anlatım tekniklerine de yer verilir. Bu hikâye bir bakıma Tanzimat'tan önce Türk edebiyatında güçlü bir tahkiye geleneğinin var olduğunun kanıtı olarak değerlendirilebilir. Ayrıca bu hikâye, birtakım edebiyat tarihlerinde hikâyenin genellikle Tanzimat Edebiyatı'yla başlatılma yanlışına güçlü bir delil olarak sunulabilir. Bu konuda Kavruk, bir çalışmasında şu ifadelere yer verir:

“Edebiyat tarihlerinde hikâye ve roman genellikle Tanzimat Edebiyatı'yla başlatılır. Bu görüş, şimdiye kadar mensur Türk hikâyeciliği konusunda edebiyatımızın bütününe içine alan, derinlemesine bir çalışmanın yapılmamış olmasından, dolayısıyla eski edebiyatımızdaki klâsik hikâyelerimizin ve hikâyeciliğimizin incelenmemiş bulunmasından, bunun yanında “hikâyenin” sadece bugünkü modern hikâye çerçevesi içinde değerlendirilmesinden kaynaklanmaktadır. Klâsik hikâyelerimiz araştırılınca görülecektir ki Türklerin, geçmişi çok eskilere dayanan, hatta İslâmiyet öncesine varan bir hikâyecilik geleneği vardır. Bu geniş dönemde yazılmış, tercüme, te'lif sayısız eserler, yerli hayatı aksettiren hatta bugünkü modern hikâyeler tarzında kaleme alınmış olanlar vardır (Kavruk, 1998: IX).”

Sağlam bir kurgu üzerine bina edilen ve bazı modern anlatım tekniklerini de içerisinde barındıran *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab*, Kavruk'un bu konuda ne denli haklı olduğunu gösteren bir hikâye olarak değerlendirilebilir.

İslâmiyet'ten sonra yazılan hikâyede insanın hayal gücünü zorlayan olağanüstü olaylar sıkça yer alır ve hikâyede mübalağa seviyesine varan bir anlatım hâkimdir. Aynı şekilde hikâyenin anlatımında klâsik hikâye geleneğimizde yer alan meddâh tarzı anlatımın da yer aldığı görülür. Ebû Hafs-ı Kûfi tarafından Hârûn Reşîd'e anlatılan hikâyede Hârûn Reşîd, bağlama göre kendi duygularını yansıtır ve Ebû Hafs-ı Kûfi de yine bağlama göre birtakım nasihatlerde bulunarak okuru/dinleyeni uyarır.

Eski Anadolu Türkçesinin dil hususiyetlerini içerisinde barındıran eser, atasözü ve deyimler bakımından zengin olmakla beraber, Farsça, Arapça ibareler bakımından da dikkat çekmektedir. Konu bağlamında manzum söylemlerin de yer aldığı, dönemine göre sade bir üslûpla kaleme alınan *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve*

Reşîde-i Arab, çeşitli bilim dalları için üzerinde çalışılabilecek bir eser hüviyetindedir. Ayrıca hikâyede yer alan olağanüstü şahısların yanı sıra kurguya dâhil edilen dinî ve tarihî şahsiyetlerin varlığı; ardı sıra devam eden pek çok olayın yalnız bir hikâye çerçevesinde gelişmesi; şahıs, şehir, çevre ve mekân tasvirlerinde bağlama dayalı olabildiğince ayrıntıya yer verilmesi ve bu duruma bağlı olarak eserin hacimli olması gibi nedenlerle *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab*'ın, klâsik Türk edebiyatındaki birtakım mensur hikâyelerden ayrıldığını söyleyebiliriz.

BİRİNCİ BÖLÜM

HİKÂYENİN MÜELLİFİ, MÜTERCİMİ VE SEBEB-İ TE'LİFİ

Bu bölümde hikâyenin müellifi, mütercimi ile bilgi verildikten sonra hikâyenin yazılış sebebi hakkında gerekli bilgilere yer verilmiştir.

1.1. HİKÂYENİN MÜELLİFİ

Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab tercümesini incelediğimizde müellif olarak karşımıza çıkan şahıs, Ebû Hafs-ı Kûfî'dir. Meddâh anlatım tarzının benimsendiği hikâyede bağlama göre Ebû Hafs-ı Kûfî, Hârûn Reşîd'in duygu ve düşünceleri üzerinden okura/dinleyiciye bazen nasihat verir bazen de Hârûn Reşîd'in uyarısı üzerine hikâyeye kaldığı yerden devam eder. Böylece Ebû Hafs-ı Kûfî, hikâye boyunca çoğu zaman Hârûn Reşîd'in takdirini kazanarak onun çeşitli ikramlarına nail olur. Hikâyede Ebû Hafs-ı Kûfî'ye hitap edilmeden önce birtakım kalıp ifadeler kullanılır. Bu kalıp ifadeler özellikle bir olaydan diğer olaya geçiş sırasında “*Ebû Hafs-ı Kûfî şöyle rivâyet eder ki, müellif-i kitâb yani Ebû Hafs-ı Kûfî rivâyet eder ki, muhaddis şöyle rivâyet eder ki, hudâvendân-ı ahbâr Ebû Hafs-ı şîrîngüftâr şöyle rivâyet eder ki*” şeklinde kullanılır. Ancak aynı kalıpların, çoğul şahıs eki alarak Ebû Hafs-ı Kûfî'nin ismi söylenmeden “*râvîler rivâyet ederler ki, hudâvendân-ı ahbâr şöyle rivâyet ederler ki, gûyendegân-ı hikâyet şöyle rivâyet ederler ki*” şeklinde kullanıldığı da görülür. Ayrıca hikâyede yer alan “Müellif-i kitâb eydür: Ebû Hafs'ın rivâyetinden nakl ider (İ303^b).” ifadesi de göz önünde bulundurulduğunda asıl müellifin Ebû Hafs-ı Kûfî mi yoksa başka biri mi olduğu hakkında birtakım şüphelerin ortaya çıktığı görülür.

Yukarıda yer alan ifadelere göre şöyle bir değerlendirmede bulunmak mümkündür. Önceki zamanlarda râviliği ile meşhur Ebû Hafs-ı Kûfî tarafından anlatılagelen hikâye, beğeni toplayıp bir halk hikâyesi hüviyetini kazanarak pek çok kişi tarafından yıllarca dilden dile aktarılır. Bu hikâye, daha sonra bir müellif tarafından kaleme alınarak hikâyenin sözlü edebiyattan yazılı edebiyata aktarılmasına olanak tanır. Böylece hikâyeyi daha önce rivâyet eden Ebû Hafs-ı Kûfî de hikâyede râvî olarak yerini alır.

Bu açıklamaya binaen Ebû Hafs-ı Kûfî hakkında yapılan araştırmalar neticesinde “Ebû Ömer Hafs b. Gıyâs b. Talk en-Nehâf el-Ezdî (d.117/735 -

ö.194/810)” isminde bir muhaddise ulaşıldı. Söz konusu muhaddis, Kûfe’de doğmuş ve Hârûn Reşîd zamanında Bağdat’ta iki yıl ve Kûfe’de on üç yıl kadılık yapmıştır. Ebû Hanîfe’nin talebelerinden biri olan bu şahsın hadis münekkitlerince sika¹ kabul edildiği gibi tedlîste² bulunmakla da itham edildiği söylenir. Ayrıca İmâmiyye mezhebi mensuplarının onu muteber hadis râvilerinden biri olarak kabul ettiği görülür (Köse, 1997: 118). Buna göre Ebû Ömer Hafs b. Gıyâs b. Talk en-Nehâ el-Ezdî’nin muhaddisliği hakkında iki farklı görüş mevcuttur. Birincisi onun güvenilir ve İmâmiyye mezhebi mensupları tarafından kabul görmüş bir muhaddis olduğu, ikincisi ise onun uydurma hadisleri rivâyet eden biri olduğu görüşüdür. Birbirine zıt iki görüşe bakılırsa Ebû Ömer Hafs b. Gıyâs b. Talk en-Nehâ el-Ezdî’nin kendi döneminde ve sonrasında tartışılıp konuşulan oldukça meşhur bir râvî olduğu düşünülebilir. Ancak râvîliğiyle meşhur olan bu şahsın, hikâyeye rivâyet ettiğine dair herhangi bir bilgiye ulaşılammıştır. Ayrıca Hârûn Reşîd döneminde toplam on beş yıl kadılık yapan itibar sahibi birinin hikâyede birtakım uydurma hadislere ve müstehcen ifadelerle yer verdiğini düşünmek düşük bir ihtimaldir.

1.2. HİKÂYENİN MÜTERCİMLERİ

Yapılan araştırmalar neticesinde *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab* adlı eserin Farsçadan yapılan iki tercümesine ulaşıldı. Bu tercümelere biri Vâhidî tarafından yapılan İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Nu: 92 Barkod NEKTY00172’de yer alan tercümedir. Diğeri ise Yahyâ b. Abdullâh El-Çerkesî tarafından yapılan Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi Fatih koleksiyonu Nu: 4354’de yer alan tercümedir.

1.2.1. Vâhidî

Eserde, Vâhidî ile ilgili bilgiye sadece tercümenin sonunda kendi yazdığı şiirde rastlanır. Baştan sona nasihat içeren hikâyeyi belâgat bahçesine benzeten Vâhidî, herkesin bu hikâyeden nasiplenmesi için tercüme ettiğini dile getirir:

“Ĥamdü’lillâh eyledüm işbu kitâbı tercüme

Es’ad-ı sâ’atda giydi [bir] libâs-ı ihtiyâm

¹ “Râvinin güvenilir olduğunu ifade eden hadis terimi.” (Yücel, 2009: 175-176).

² “Râvinin, hocasından işitmediği bir hadisi ondan duymuş gibi nakletmesi anlamında bir terim.” (Erul, 2011; 262-264).

Bir elif-ğadd lām sīm ten hūb oldu kim
Şahn-ı bostān-ı belāğatda ider her-dem hırām
Kim görürse anı olur ‘ aşık-ı şūrīdesi
Gösterür kaçd-ı vişālinde be-ğāyet ihtimām
Kim okursa hūsninūñ reyhān(i)-hātın hayrān olur
Şöyle ki baħr-ı şafāda bulur istiğrāk-ı tām
Bu kitābuñ tercümesine sebep olana Hāk
Bunda ‘ izzet virsün anda cennet-i ‘ Adn-ı mağām
Fārisīden Türki’ye döndüğine oldur sebep
Okuyup bu kışşadan hışsa ala her hāş u ‘ ām
Zirā bu kışsa ser-ā-ser nuşh u pend-āmīzdür
Hem hikāyāt-ı ġarībile bulupdur intizām
Mümtezcīdür ser-te-ser kand-ı ‘ ibārātıyla hem
Tā ki dil tūtileri yiyüp ola şīrin kelām
Oldı bu Seyyid Cüneyd’ün kışşası bir yādgār
Kim okıma her mecālisde ilā-vaqti’l-kıyām
Okuyanuñ okudukça ola şevki ber-mezīd
Diñleyenüñ diñledükçe ola zevki ber-devām
Vāhidī’nün mağşad-ı aqşası oldur kışşadan
Hışse baħş ide kim okursa du‘ādan ve’s-selām
Gerçi kim işbu kitāb oldı tamām ammā kabūl
Olmazısa bāb-ı devlet-baħşda olmaz tamām
Neşrdür ammā olupdur sec‘ ile ārāste
Cā-be-cā hem cān-fezā nazmıla bulmuşdur nizām
Her ki diler rahmet-i Hāk çok kazana
Du‘ ā ide yazdurana ve yazana (İ383^b-İ384^a)”

Şiirde görüldüğü üzere Vāhidī, tercümeyi neden yaptığına dair duygu ve düşüncelerini belirttikten sonra mahlasını yazarak şiiri tamamlar. Vāhidī tarafından yapılan bu tercümenin ne zaman yapıldığına dair eserde herhangi bir bilgiye

rastlanmamaktadır. Ancak aynı eserin tercümesini yapan Yahyâ b. Abdullâh El-Çerkesî'nin tercümesine bakıldığında kendisinin yazdığı Farsça şiir ve ketebe kaydının da bulunduğu Arapça ibarelerden önce eserin tercüme edildiği tarihi içeren Farsça bir beyte ve hemen ardından Vâhidî'nin diğer nüshada yazmış olduğu şiire yer verilir. Tercüme tarihi ile ilgili Yahyâ b. Abdullâh tarafından yazılan ilk tarih H 924/ M 1518'dir. Aynı tercümede Farsça şiirden sonra Arapça olarak yazılan ketebe kaydında bulunan ikinci tarih ise H 969/ M 1561'dir. Bu bağlamda Yahyâ b. Abdullâh tarafından yazılan ilk tarihten hemen sonra Vâhidî'nin şiirine yer verilmesine ve ketebe kaydında yer alan ikinci tarihe bakılırsa bu tercümede yer alan ilk tarihin Vâhidî'ye ait tercümenin tarihi, ikinci tarihinse Yahyâ b. Abdullâh'ın yapmış olduğu tercümeyle ilgili olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca Vâhidî tarafından yapılan tercümenin Eski Anadolu Türkçesi dil özelliklerini barındırması ve nesih tarzında kaleme alınmasına bakılırsa bu tercümenin H 924/ M 1518 yılında tamamlandığı kanaatini güçlendirmektedir. Bu bağlamda Yahyâ b. Abdullâh *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab*'ın tercümesini yaparken Vâhidî'nin daha önce yapmış olduğu tercümeden veya bu tercümenin kendisine ulaşmadığımız başka bir nüshasından da faydalandığını söyleyebiliriz.

Vâhidî'nin yapmış olduğu tercümenin tamamlandığı tarih H 924/ M 1518 olarak kabul edilirse mütercim olarak aradığımız Vâhidî'nin XV. yüzyılın sonları ile XVI. yüzyılın başlarında yaşayan biri olduğunu ifade edebiliriz. Yaptığımız araştırmalar neticesinde bazı araştırmacılar tarafından *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab Tercümesi*'ni yapan, XVI. yüzyılda yaşayan, asıl adı Abdülvâhid Çelebi olan ve Menâkıb-ı Hoca-i Cihân yazarı olarak tanınan Vâhidî isimli bir zatın yaşadığını görmekteyiz (Karamustafa, 2004; 108-110; Yazar, 2011: 908-910; Türk, 2009: 12-15). Sözü edilen Vâhidî'ye, Kınalı-zâde Hasan Çelebi'nin *Tezkiretü's-şuarâ*'sında³, Bursalı Mehmed Tahir'in *Osmanlı Müellifleri*'nde⁴, Mehmet Nâil

³“**Vâhidî**, Nâmı Abdülvâhid olmağla mahlas-ı mezbûrî ihtiyâr itmişdür. Merhûm Kara Dâvûd Efendi'nün oğlu Süleymân Çelebi'nün ferzendidir. Gül-berg-i ruhsârî reşk-i gül-i gül-zâr iken rûzgâr-ı zûrgâr-ı evrâk-ı vücûdın bâd-ı helâk ve bevârla târumâr itmişdür. Tarîk-i ilmde dânişmend iken tevbe vü inâbet idüp meşâyih-ı aliyye-i Zeyniyye'ye irâdet getürdükden sonra âlem-i ukbâya rihlet itmişdür. Bu matla' zâde-i tab'-ı dürebârındandır:

İtdirür handelerin lu'lu'-ı lâle seyrin

Gösterür la'l-ı lebün sâgar-ı sahbâ seyrin” (Kutluk, 1989: 1029)

⁴“**Vâhidî, Abdülvâhid Çelebi (Kara Dâvûd-zâde-İstanbulî)**: Terceme-i hâli ulemâ faslında mezkûr (Kara Dâvûd Efendi) nin torunudur. Tarîk-i ilmî de epeyce kat'-ı merâtib etdikden sonra tarîkat-ı (Zeyniyye) ye sâlik olarak ihtiyâr-ı uzlet eyledi. Sultân Süleymân-ı Kânûnî devri şu'arâsının

Tumân'ın *Tuhfe-i Nâilî*'sinde⁵, Şemseddin Sami'nin *Kâmûsu'l-Alâm*'ında⁶ ve Mehmed Süreyyâ'nın *Sicill-i Osmânî yâhûd Tezkire-i Meşâhîr-i Osmâniyye*⁷ adlı eserinde de rastlamaktayız.

Tezkire ve dipnotta belirtilen diğer kaynak eserlerdeki bilgilere göre Vâhidî, Bursalı olup Osmanlı döneminin ünlü âlimlerinden biri olan Kara Dâvûd'un torunudur. Kanûnî devrinin önemli şairlerinden biri olarak tezkirelerde yerini alır. Bursalı Mehmed Tahir'in *Osmanlı Müellifleri* adlı eserinde ona ait Hekimoğlu Ali Paşa Kütüphanesi'nde *Sa'âdetnâme* adlı mensur ahlakî, tasavvufî bir eserden ve *Şifâü's-Sadr* adlı diğer bir eserden söz edilir. Ayrıca Kâtip Çelebi'ye ait olan *Keşfü'z-Zunûn* adlı eserde Vâhidî er-Rûmî'ye isnat edilen *Tecâribü'l-İnsân*⁸ adlı eser yine çalışma konumuz olan Vâhidî'nin eseri olarak gösterilir. Bununla birlikte Vâhidî'ye ait olduğu ileri sürülen *Cinânü'l Cenân* adlı eserin XVI. yüzyılda yaşayan başka Vâhidî'ye ait olabileceği hakkında birtakım şüpheler vardır (Karamustafa, 2004: 108-110; Yazıcı Ersoy, 2011: 165-186; Yılmaz, 2009: 1-7). *Gülistân* ve *Dürri-i Lügat* Vâhidî'ye ait olduğu söylenen diğer eserlerdir. *Tuhfe-i Nâilî*'ye göre Vâhidî Abdolvâhid Çelebi'nin vefât tarihi ise H 975/ M 1563'tür.

XV. yüzyılın sonları ile XVI. yüzyılın başlarında yaşamış iki Vâhidî'den daha söz edebiliriz. Bunlardan biri Latîfî'nin *Tezkiretü's-Şu'arâ*'sında (Canım, 2000: 554), Gelibolulu Ali'nin *Kühü'l-Ahbâr*'ında (İsen, 1994: 283) ve *Tuhfe-i Nâilî*'de (Kurnaz, Tatçı, 2001: 1135) geçen Hayâlî'nin muassırlarından ve Kanûnî Sultân Süleymân devri şairlerinden olan, Dîvân-ı hümayûn kâtibi aynı zamanda iyi derecede

---

mütemeyyizlerindedir. (Hekim oğlu Ali Paşa) Kütüphanesinde (Sa'âdetnâme) isminde mensur, ahlakî ve tasavvufî bir eseriyle (Şifâ'ü's-Sadr) nâmında diğer bir eseri vardır.” (Tatçı, Kurnaz, 2009: 475)

⁵ “**Vâhidî**, Kara Dâvûd Efendi-zâde Şeyh Abdolvâhid Çelebi bin Süleymân Çelebi bin Kara Dâvûd Efendi bin Kemâl Efendi. Bursalı, vefâtı H 975/ m. 1563, Burusa'da ceddî Davûd Efendi mescidi hazîresinde medfûndur.

İtdirür handelerin lu'lu'-ı lâlâ seyrin

Gösterür la'l-ı lebün sâgar-ı sahbâ seyrin” (Kurnaz, Tatçı, 2001: 1135)

⁶ “**Vâhidî**, Osmanlı şu'arâsından iki kişinin mahlası olup birincisi (Abdolvâhid Efendi) Kara Dâvûd-zâde Süleymân Çelebi'nin oğludur. İbtidâ-yı tarîk-i ilmiyyeye mensûb iken, ba'de tarîkate sülûka, küşe-i zühd ü kanaata çekilmişti. Onuncu karn hicri şu'arâsındandır. Şu matla' onundur:

İtdirür handelerin lu'lu'-ı lâlâ seyrin

Gösterür la'l-ı lebün sâgar-ı sahbâ seyrin” (Sami, 1996: 652)

⁷ “**Vâhidî**, Abdolvâhid Çelebi (Kara Dâvûd-zâde) Süleymân Çelebi'nin oğludur. Sultân Süleymân asrı şu'arâsındandır.” (Hülâgü, Ekincikli, Savaş, 1998: 196)

⁸ *Keşfü'z-Zunûn*'da Vâhidî er-Rûmî'ye isnat edilen bu eserin yazım tarihi verilmediği için eserin Anadolu'da yaşamış hangi Vâhidî'ye ait olduğu hakkında net bir bilgiye ulaşılamamıştır. Ayrıntılı bilgi için bk. (Balçı, 2015: 314)

bir şair olan Gelibolulu Vâhidî'dir. *Künhü'l-Ahbâr*'da (İsen, 1994: 283) mükemmel bir dîvânından söz edilse de diğer tezkirelerde bundan söz edilmemiştir. Diğer Vahîdî ise Latîfî'nin *Tezkiretü's-şu'arâ*'sında (Canım, 2000: 560-561) ve Mehmet Nâil Tumân'ın *Tuhfe-i Nâilî*'sinde (Kurnaz, Tatçı, 2001: 143, 1158-1159) ve Kâf-zâde Fâizî'nin *Zübdetü'l-Eş'âr* (Kayabaşı, 1997: 589) adlı eserinde yer almaktadır. Asıl adı Kazasker Hacı Hasan-zâde Muhyiddin Mehmed Câmî' Efendi b. Mustafa Efendi b. Kazasker Hacı Hasan Efendi'dir. Balıkesirli olup Sultân Bâyezîd döneminde kazasker olmuştur. Söz konusu Vahîdî, H 796/ M 1394'te doğmuş ve H 911/ M 1505 yılında vefât etmiştir⁹. *Keşfü'z-Zunûn*'da *Dîvân-ı Vahîdî* (Balcı, 2015: 671) adında bir eserden bahsedilmiştir.

Görüldüğü üzere XV. yüzyılın sonları ile XVI. yüzyılın başlarında yaşamış üç Vâhidî'den söz etmek mümkündür. Balıkesirli Vâhidî'nin H 911/ M 1505 yılında vefâtı nedeniyle *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab*'ın tercümesini (H 924/ M 1518) yapması mümkün değildir. Ancak geriye kalan Bursalı ve Gelibolulu Vâhidîlerden birinin üzerinde çalıştığımız tercümeyle kaleme alması muhtemeldir. Söz konusu tercümede yer alan birtakım şiirlerin vezin ve kafiye yönünden kusurlu olması, aynı şekilde tercümede sık sık yazım hatalarının bulunması gibi nedenlerle yukarıda yer alan edîb şahsiyetlerin bu tarz yanlışlıklara düşmeyeceğini söyleyebiliriz. Bu yüzden *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab*'ın müterciminin hangi Vâhidî olduğu hakkında temkinli davranmak gerekir.

1.2.2. Yahyâ b. Abdullâh El-Çerkesî

XVI. yüzyılda Farsçadan Türkçeye aktarılan *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab*'ın, Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi Fatih koleksiyonunda yer alan nüshası Yahyâ b. Abdullâh El-Çerkesî tarafından kaleme alınmıştır. Söz konusu mütercimle ilgili bilgiye tercümenin sonunda Arapça olarak yazılan ketebe kaydında ve eserle ilgili düşüncelerini dile getirdiği Farsça şiirde rastlamaktayız. Arapça olarak yazılan ketebe kaydında mütercimnin ismi ve tercümenin tamamlandığı tarih (H 969/ M 1561) yer almaktadır. Bu bilgiye göre XVI. yüzyılda yaşayan Yahyâ b.

⁹Tuhfe-i Nâilî'de bu şahsa ait üç yerde bilgi yer almaktadır. İlk yerde "Vahîdî veya Câmî" maddesi altında, ikincisi aynı sayfada "Vahîdî" maddesi altında, üçüncüsü ise "Câmî veya Vahîdî" maddesi altında bilgi yer alır. "Vahîdî" maddesi altında yer alan bilgiye göre şahsın vefât tarihi H 965/ M 1568'tir. Ayrıntılı bilgi için bk. (Kurnaz, Tatçı, 2001: 143, 1158-1159).

Abdullâh'ın söz konusu eseri Bâbüssaâde'de görevli olan Yakûb Ağa için yazdığını öğrenmekteyiz¹⁰.

Yapılan araştırmalar neticesinde Yahyâ b. Abdullâh'ın hayatı hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamadı. Ancak, Sadık Yazar'ın *Anadolu Sahası Klâsik Türk Edebiyatında Tercüme ve Şerh Geleneği* adlı çalışmasında Yahyâ b. Abdullâh'ın I. Ahmed devri şârihlerinden olduğunu ve *Kasîde-i Bürde* ve *Münferice* kasîdesinin şerhlerini yaptığını söyler. Ayrıca *Şerh-i Kasîde-i Bürde*'yi I. Ahmed'e sunduğunu ve *Şerh-i Kasîde-i Münferice*'yi ise H 1009/ M 1600'da tamamladığını ancak hayatı hakkında bilgi bulamadığını dile getirir (Yazar, 2011: 562-563, 593-594).

Söz konusu şârihle *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab*'ın mütercimi olan Yahyâ b. Abdullâh'ın aynı kişi olma ihtimalinin bulunduğunu söyleyebiliriz. I. Ahmed'in genç yaşta 1617 yılında vefât ettiği göz önünde bulundurulursa Yahyâ b. Abdullâh'ın *Şerh-i Kasîde-i Bürde*'yi I. Ahmed'e ömrünün son dönemlerinde sunduğunu düşünebiliriz. Ayrıca Yahyâ b. Abdullâh'ın *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab*'da görülen Farsça ve Arapçaya olan hakimiyeti onun bir şârih olabileceğini de göstermektedir. Ancak bu konuda kesin bir bilgiye ulaşamadık.

1.3. HİKÂYENİN SEBEB-İ TE'LİFİ

Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab yapı itibarıyla çift kahramanlı bir aşk hikâyesi olarak görünmektedir. Ancak henüz hikâye bitmeden İ376^b ve İ377^a da kısa bir sebab-i te'lîf bölümüne yer verildiği görülür. "Müellif-i kitâb Ebû Hafş eydür" ile başlayan bu bölümde hikâyenin yazılış amacı hakkında okur bilgilendirilmekte ve tekrar hikâyeye kalındığı yerden devam edilmektedir:

"... Mü'ellif-i kitâb Ebû Hafş eydür: Ben Hamza kışşasın ve andan Baṭṭal hikâyetin ve cümle 'Arab ve 'Acem mülkinüñ ser-güzeştin okudum ve nazar itdüm baña pesendide gelmedi. Ammâ bu kışşa be-gâyet pesendide vâkı' oldı ki tâ rûz-ı kıyâmet tarâvetinden her varakı tâ gül gibi pejmürde olmaya ve bād-ı hazân daḥı bu bâğuñ güline yol bulmaya, didi. Zîrâ ki kamu naşîḥat u ḥikmet ü ḥilet ü mekr ü 'aşq u şıdḡ u şecâ'at u saḥâvetü tevḥîd-i Rabbü'l-'âlemîn ve na' t-ı Seyyidü'l-mürselîn ve menâkıb-ı emîrü'l-

¹⁰ "Ketebe hazâ'l-kitâbi't-Türkî Yahyâ bin 'Abdu'llâh el-Çerkesî ilâ ḥizmeti aḡa Bâbü's-sa'âdeti'l-ebediyyi el-müsemmä Ya'küb Aḡa el-muḥibb li'l-fuḡarâ ve's-şulehâ raḥimullâhu imrâen da' iye lehu bi'l-ḡayri ve's-sa'âdeti'l-ebediyyeti ve yaḡûlu bi'l-Fârisî." (İ384^a)

"Ve'l-mercuv mine'n-nâzirîn fi-hazâ'l-kitâb en yed' u'l-kâtibihi kemâ da' va's-şâḥibihi. Ḳad vaḡa' a'l-ferâḡ min taḡrîri hazâ'l kitâb bi-'avni'llâhi'l-Meliki'l-Vehhâb. Yevmü'l-cum'ati fi-evveli şehri rebî' i'l-evvel. Fi-hicreti'n-nebevî. Sene 969" (İ384^a)

mü'minîn çün bu kitâbda dere olmuşdur. Ğudâ yarlıgasun ol kişi kim bu kıssa-i dil-nüvâzı ve ser-güzeşt-i cân-güdâzı okuya veyâ diñleye andan soñra yazana ve yazdurana bir *Fâtiha* okuyalar. *Fâtiha* Muhammed'e şalavât ve bâķi aşhâb çün âmîn yâ Rabbü'l-âlemîn diye... (İ376^b-İ377^a)”

Sebeb-i te'lif bölümünde müellif, Hz. Hamza kıssasını, Battal hikâyelerini, Arap ve Acem mülklerinin maceralarını/ hikâyelerini okuduğunu ancak pek beğenmediğini ifade eder. Ancak söz konusu hikâyenin çok beğenildiğini söyleyerek kıyâmet gününe kadar her yaprağının gül yaprağı gibi tazeliğini koruyacağını ve hazan rüzgârının bu bağı gülüne/ hikâyenin yaprağına uğramayacağını dile getirir. Müellif bütün nasihat, hikmet, hile, aşk, hakikat, şecâ'at, cömertlik, tevhîd-i Rabbü'l-alemîn, Peygamber efendimiz Hz. Muhammed'in na'tı ve emîrü'l-mü'minînin başından geçen kıssaların bu kitapta bir araya getirildiğini söyler. Sebeb-i te'lif bölümünü bir duâ ile bitiren müellif, hikâyeyi okuyan ve dinleyen, yazan ve yazdıran için Allâh'tan mağfiret dileyerek bir Fâtiha okunmasını ister. Hemen ardından bir Farsça şiirle hikâyeye kalındığı yerden devam edilir.

Daha önceki çalışmamızda hikâyenin sebeb-i te'lif bölümü olarak sehven hikâyenin giriş kısmında yer alan Hârûn Reşîd'in hastalığı nedeniyle Ebû Hafs-ı Kûfi tarafından hikâyenin rivâyet edildiğini yazmıştık (Ciğa, 2016). Ancak metnin okumaları tamamlandıktan sonra bu bilginin doğru olmadığını asıl sebeb-i te'lif kısmının henüz hikâye bitmeden İ376^b ve İ377^a da yer aldığını gördük. Hikâyenin giriş kısmında yer alan ve daha önce sebeb-i te'lif olarak düşündüğümüz bölümün ise sadece anlatılacak hikâyenin içeriği ile ilgili okuru bilgilendirme amacı taşıdığını söyleyebiliriz.

İKİNCİ BÖLÜM

HİKÂYENİN TAHLİLİ VE MUHTEVASI

Bu bölümde hikâyenin tahlili, muhtevası ile dil ve üslûp ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

2.1. HİKÂYENİN TAHLİLİ

Bu genel başlık altında hikâyenin özeti ve şahıs kadrosu verildikten sonra hikâye mekân ve zaman yönünden incelenecektir.

2.1.1. Özet

Hârûn Reşîd birgün derin düşüncelere dalmaktan hasta düşer ve tabipler onu tedavi etmekte aciz kalırlar. Tabiplerden biri Hârûn Reşîd'e hikmetli ve ibret verici hikâyelerden anlatılmasını tavsiye eder. Bunun üzerine Hârûn Reşîd'e hikâye anlatması için bu konuda mâhir birini getirirler. Bu kişi Hârûn Reşîd'e Şâh-nâme-i Firdevsî, Kıssa-i Hamza, Kıssa-i Ebû Müslim, Kıssa-i Kırân-ı Habeşî, Semek-nâme gibi hikâyeleri anlatmasına rağmen Hârûn Reşîd'in gönlü ferahlamaz ve hastalığından kurtulamaz. Hârûn Reşîd'in bu hasta hâlini gören kâmillerden biri ona Kûfe şehrinde Ebû Hafs adında faziletli ve birçok hikâye bilen biri olduğunu, bunun daha farklı hikâyeler anlatabileceğini söyler. Hârûn Reşîd hemen bu şahsın getirilmesi için adamlarını Kûfe'ye gönderip Ebû Hafs'ı getirtir.

Ebû Hafs, onun sıradan hikâyelerden hoşlanmadığını anlar. Hârûn Reşîd'e Abdülmuttalib oğlu Münzir oğlu Üseyd oğlu Cüneyd'in, gönle hoş gelen hikâyesinden ve can alıcı sıkıntılarından ve Reşîde-i Arab'a sâdık bir âşık olmasından ve Kâf dağında dîvlerle ve perîlerle olan macerasından ve sözlerinden bahsedip Hârûn Reşîd'in gönlünün ferahlamasını ve iyileşmesini sağlar. Hikâyenin giriş kısmında bu olay anlatıldıktan sonra asıl hikâyeye geçilir.

Hikâye, Hz. Muhammed'in zamanından yıllar sonra Mervân ve Yezîd'in kavminin istilaya başladığı ve havâric kavminin güçlü olup Hz. Muhammed ve Hz. Alî'nin soyundan gelenler ile Hz. Abbâs'ın kavminin zayıf olduğu bir dönemde başlar. Hz. Abbâs o dönemde çok yaşlı ve dünya nimetlerine itibar etmeyen biridir. Onun Hindistan diyârından getirdiği ve aslı pâdişâhlar neslinden olan bir kız hizmetçisi vardır. Güzel yüzlü ve güzel huylu olan bu kenîze Hz. Abbâs'ın yeğeni

olan Seyyid Üseyd âşık olur. Seyyid Üseyd ve akrabası Hz. Abbâs'tan kenîzeki isterler. Bu durum Hz. Abbâs'ın hoşuna gitmez ve kızı vermemek için yemin eder.

Dört yıl geçtikten sonra Hz. Abbâs'ın görme bozukluğunu tedavi etmek üzere her ilimde mâhir olan ve ilm-i nücûm, fenn-i üsturlabdan da haberdâr olan Safîh-i Kâhin'in şâkirdini getirirler. Seyyid Üseyd ve kenîzeğin durumundan haberdâr olan şâkird bu ikisinin talihlerine bakar. Seyyid Üseyd ve kenîzeğin evliliğinden bir çocuğun doğacağını, Hz. Hamza'dan sonra onun gibi bir pehlivânın dünyaya gelmeyeceğini, çeşitli maceralar yaşayacağını ve onun soyundan gelecek olan Ebû Müslim'in İslâm saadetini yeniden canlandıracağını söyler. Bunu duyan Hz. Abbâs, kenîzeki Seyyid Üseyd'e vermeye iknâ olur.

Hz. Abbâs kızı âzâd ettikten sonra Seyyid Üseyd'e nikâhlar. Bu evlilikten bir erkek çocuk dünyaya gelir ve onun talihine bakarak adını Cüneyd koyarlar. Seyyid Üseyd'in uygun görmesi üzerine Cüneyd sütanneye verilir. Sütanesi yedi yaşına kadar emzirdikten sonra onu mektebe gönderirler. İlim ve edep öğrenerek on dört yaşına gelir. Son derece yakışıklı, akıllı, hüner sahibi ve kuvvetli biri hâline gelen Cüneyd, silahşorluğa başlar. Silahşorluk eğitimini tamamlayıp ata binerek ava çıkmaya başlar. On altı yaşında Cüneyd'in yiğitliği, adaleti, cömertliği ve cesareti darb-imesel gibi dilden dile dolaşır. Şöyle ki iki yüz kişiden fazla savaşçıyla karşılaşmasına rağmen hiçbiri Cüneyd'in sırtını yere getiremez.

Birgün Cüneyd ava çıkmaya karar verir. Avlanma sırasında sırtına hafif saplanmış bir okla gelen yaban eşeği görür. Cüneyd hemen yaban eşeğine ok atar ve yaban eşeğini öldürür. O sırada yaban eşeğine daha önce ok atan kişi Cüneyd'in yanına gelir ve yaban eşeğini kendisi öldürdüğünü iddia eder. Böylece aralarında tartışma çıkar ve birbirleriyle kavga etmeye başlarlar. Kavganın sonunda Cüneyd o şahsı öldürür. O şahsın deve çobanı, Cüneyd'e onun Amr'ın oğlu Hanzala olduğunu, babasının yirmi binden fazla askerinin olduğunu, çok kuvvetli, silahşor olan Gazanfer adında bir kardeşinin daha olduğunu ve bu yüzden Hanzala'nın intikamını alacaklarını söyler. Cüneyd onu dinlemeyerek ona kızar ve yaban eşeğinin bir parçasını yanına alarak Medîne'ye gider. Deve çobanı bu haberi yolda gördüğü Hanzala'nın askerlerine söyler. Askerler de Hanzalanın cesedini alarak Amr'ın önüne getirirler.

Amr ve Amr'ın eşi Zehrâ-yı Perî oğlunun öldürüldüğünü görünce feryat eder ve üç gün yas tutarlar. Üçüncü günden sonra Cüneyd'i öldürmek için toplam kırk bin askerle Medine'ye doğru yola koyulurlar. Cüneyd avdan dönüp olanları babasına ve annesine anlatır. Seyyid Üseyd, oğluna yaramaz bir iş yaptığını ama yapacak bir şeyin olmadığını söyleyerek savaş hazırlığına başlar. Amr ise oğlunun kanlı gömleğini boynuna asarak binlerce askerin önünde ağlaya ağlaya savaş meydanına gelir. Seyyid Üseyd ise on bin askerle bu ordunun karşısına çıkar.

Amr hemen oğlunun katilinin meydana çıkmasını ister. Ancak savaş meydanına Cüneyd girecekken aniden bir asker Amr'ın önüne atılır ve Amr onu öldürür. Bunun gibi on kişiyi daha öldürdükten sonra Seyyid Üseyd meydana girmek ister ancak akşam olduğu için savaşa ara verilir. Ertesi gün benî-Şeybân askerinden Merre adında ve Medîne askerinden Gâlib adında iki kişi savaş meydanında karşılaşır. Mücadelenin sonunda Gâlib, Merre'nin başını keser ve o gün yirmi kişiyi daha öldürür.

O sırada Amr'a yardım için yirmi bin asker daha savaş meydanına gelir. Amr bunları görünce sevinir ve Gâlib'in meydana er dilemesi üzerine meydana çıkar. Amr, Gâlib'in başını keserek Medîne askerinin olduğu tarafa fırlatır ve Cüneyd'i meydana çağırır. Ancak Seyyid Üseyd, Cüneyd'in gitmesine râzı olmaz ve savaş meydanına kendi girer. Seyyid Üseyd, bu savaştan vazgeçmesi için Amr'a ne söylerse onu iknâ edemez. Amr'ın tek isteği intikam olduğu için Seyyid Üseyd Amr ile dövüşmeye başlar. Dövüşün sonunda Seyyid Üseyd, Amr'ı öldürür. Amr'ın kardeşi olan Hilâl, kardeşinin intikamını almak için savaş meydanına gelir. Üseyd onu da öldürür.

Daha sonra Amr'ın kızı Reşîde-i Arab babasının, kardeşinin ve amcasının intikamını almak için beş bin askerle savaş meydanına gelir. O gün iki tarafın askeri arasında çok çetin bir savaş olur. Reşîde-i Arab savaş meydanında pek çok askeri öldürdükten sonra büyük bir üne kavuşur. Reşîde-i Arab babasının, kardeşinin ve amcasının yasını tutar ve taziyeye gelenler onu teselli etmeye çalışır.

Ertesi gün Reşîde-i Arab savaşmak için Cüneyd'i meydana çağırır. Reşîde ile Cüneyd savaş meydanında karşılaşır. Cüneyd onun savaşçılığına hayran kalır ve yüzünü görmeden ona âşık olur. Ancak bunu dile getiremez. Cüneyd ve Reşîde

birbirleriyle uzun süre savaşırlar ve sonunda Cüneyd, Reşîde'nin atının boynunu keser. Reşîde kendini atından kurtarmaya çalışırken bir yel eser ve Reşîde'nin yüzündeki peçeyi açar. Cüneyd, Reşîde'nin güzel yüzüne hayret ederek bakınca atından yere düşer. O sırada Reşîde, Cüneyd'in genç ve yakışıklı biri olduğunu farkederek ona karşı bir muhabbet hisseder. Reşîde, onu düştüğü yerde bırakarak kendi askerinin olduğu tarafa gider. Cüneyd'in meydanda bayılmış olarak yattığını gören Seyyid Üseyd meydana gelir ve Reşîde'ye saldırır. Ancak Seyyid Üseyd attan düşünce Reşîde, dönüp onu öldürmeye karar verir. Cüneyd'in babasını öldüreceği sırada bu yaşlı adamı o gence bağışladım diyerek oradan ayrılır ve kendi askerinin olduğu yere gider.

Daha sonra iki düşman ordu birbiriyle şiddetli bir şekilde savaşırlar. O sırada Cüneyd kendine gelerek yaralı hâlde olan babasını ata bindirip savaş meydanından uzaklaştırır ve Seyyid Üseyd yaralı olduğu için Medîne'ye gider. Cüneyd ise savaş meydanına girer. Akşam olunca iki asker birbirinden ayrılarak kendi çadırlarına gider. Reşîde, Cüneyd'in aşkıdan ertesi gün savaş meydanına girmek istemese de halkının kötü söz söyleyeceğinden çekinerek savaş meydanına girmesi gerektiği düşüncesinde olur. Cüneyd ise Reşîde'nin aşkıdan gece gündüz ağlamaya başlar.

Seyyid Üseyd yaralarının iyileşmesi için savaş meydanına girmez ve yirminci günün sonunda kendisini Hz. Muhammed'in (s.a.v.) kabrine götürmelerini ister. Orada çok duâ edip ağlar ve yaraları iyileşir. Abdest alıp namaz kılarak Allâh'a şükreder.

Ertesi gün savaş meydanına girer. Seyyid Üseyd, savaş meydanında duran kişinin Cüneyd'in gönlünü alan Reşîde olduğunu anlar ve onunla savaşmak yerine ona zarar vermeden onu tuzağa düşürüp yakalar ve kendi askerinin olduğu yere getirir. Onu gören herkes kendinden geçip ona âşık olur.

Medîne halkı onun için birbiriyle kavga ederken düşman askeri Medîne'ye girmek üzeredir. Seyyid Üseyd durumu böyle görünce fikir almak üzere Hz. Abbâs'ın yanına gider. Hz. Abbâs onun Şüreyh oğlu Kâdî'nin yanına emânete verilmesi gerektiğini söyler. Bunun üzerine Üseyd, Reşîde'yi emânete vermek üzere Kâdî'ye götürür. Kâdî, Reşîde'yi görür görmez kendinden geçer ve ona âşık olur.

Üseyd bu durumdan haberdâr olunca Reşîde'yi Kâdî'nin yanından alıp onu zindana atmak ister.

O sırada Reşîde onu bu isteğinden vazgeçirmeye çalışır. Reşîde Hz. Hamza için kötü sözler söyleyince Seyyid Üseyd kızar ve Reşîde'nin yüzüne iki üç tokat atar. Kâdî bu durumu görünce Seyyid Üseyd'in yakasını tutup kızını ellememesi gerektiğini söyler. Seyyid Üseyd sinirlenerek Kâdî'yi döver. Kâdî kendine gelince ağlayarak Seyyid Üseyd'e yalvarır ve Reşîde'nin bir gün bir gece yanında kalmasını ister. Seyyid Üseyd, Kâdî'nin durumuna üzülenek bu isteği yerine getirir. Seyyid Üseyd, Reşîde'yi zincirleyip onun sarayında bulunan hücreye koyarak saraydan dışarı çıkar.

Medîne halkının ve emîrlerinin Reşîde aşkından dîvâne olduklarını görünce onlara önce Medîne'ye yaklaşan düşmana karşı savaşmaları gerektiğini ondan sonra bu durum için mücâdele etmeleri gerektiğini söyler.

O sırada Reşîde'nin kardeşi olan Gazanfer seferde olduğu için olaylardan geç haberdâr olur. Gazanfer, Reşîde'nin durumunu da öğrenince intikam almak üzere ordusuyla beraber Medîne'nin önüne gelerek savaş hazırlığında bulunur. O sırada Reşîde'yi kendi oğluna almak için Mısır sultânı ordusuyla beraber Medîne yakınına gelir ve Gazanfer'in ordusuyla savaşır. Savaş bittikten sonra Medîne halkı benî-Şeybe askerinin aceleyle geride bıraktığı ganimeti toplayarak zengin olur. Medîne halkı yine Reşîde'nin aşkı için kendi aralarında kavga etmeye başlarlar.

Seyyid Üseyd, Reşîde'yi öldürürse bu kargaşanın son bulacağını umarak Kâdî'nin sarayına gider. Kâdî'nin kapısından öfkeyle içeri giren Seyyid Üseyd, Reşîde'nin yanına gelir. Reşîde, Seyyid Üseyd'e yalvarıp ağlayarak onu bu işten vazgeçirmeye çalışır. Kâdî de Seyyid Üseyd'e yalvarıp ağlamaya başlayınca Reşîde'yi öldürmekten vazgeçer ve o da ağlamaya başlar.

Seyyid Üseyd Medîne halkına giderek Reşîde için mücâdele içinde olan gençlere, yarın kızın onlarla güreş tutacağını ve kızını yenen kişinin kızla evlenebileceğini söyler. Medîne gençleri bu duruma râzı olur. Reşîde ise başta itiraz etmesine rağmen daha sonra mecbur kalarak güreş meydanına girer. Reşîde güreşte on yedi kişiyi yendikten sonra Yemen tarafından Amr Ma'd-ı Kerb oğlu Esed, güreş meydanına gelir ve Reşîde ile güreşmek istediğini söyler. Reşîde, oldukça güçlü ve

uzun boylu olan Esed bin Ma'd'ı gürüş meydanında görünce korkar ama yine de geri dönmez. Bu durumu gören Seyyid Üseyd, meydana girer ve Esed'i gürüşte yener. Bunun üzerine Esed hemen gürüş meydanından kaçar. Seyyid Üseyd, Reşide'yi alır ve Kâdi'nin sarayına getirir.

O sırada Reşide'nin annesi Zehrâ-yı Perî, hem Reşide için hem de eşi Amr ve oğlu Hanzala için mâtem tutar. Ancak daha önce Amr ile evlendiği için babasının bedduâsını alarak perîlik özelliğini yitiren Zehrâ-yı Perî çaresiz kalır. Zehrâ-yı Perî'nin kız kardeşi Hannâne-i Perî gelişen olaylardan haberdâr olur ve Medîne'dekileri öldürüp Reşide'yi oradan kurtarmaya karar verir.

Hannâne, Medîne'ye gidip Reşide'yi Kâf dağının yakınına getirmesi için bir dîve emreder. Dîv, ejderha şekline girerek Medîne'ye gelir ve Reşide'yi Kâdi'nin sarayından kaçıır. Bir saat dolmadan dîv onu Hannâne'nin yanına getirir. Reşide, annesi ve teyzesiyle bir süre hasret giderir. Reşide'nin kaçıırıldığını gören halk hayrete düşer. Kâdi ve Cüneyd ise onun ayrılığmdan dîvâne olup gece gündüz ağlar. Kâdi ile Cüneyd, Reşide'nin ayrılığına daha fazla dayanamayıp onu aramak için yola çıkmaya karar verirler. Reşide ise Cüneyd'in ayrılığına tahammül edemez ve bir bahaneyle annesinin yanından ayrılmaya karar verir. Hannâne, Reşide'yi istediği yere iletmesi için bir dîve emreder.

Reşide, yol hazırlığını yapıp erkek kılığına girer ve at şekline giren dîvin sırtına binerek gökyüzünde uçmaya başlar. Reşide, gökyüzünden yeryüzüne bakarken Allâh'ın sanatı karşısında hayrete vararak Allâh'ın ismini dile getirir. Daha önce teyzesi tarafından, dîv üzerindeyken Allâh'ın ismini dile getirmemesi gerektiği şeklinde uyarılan Reşide, Allâh'ın ismini dile getirince dîvin kanatları kırılır ve Reşide dîvle beraber çöle düşer. Dîv, Reşide'ye serzeniş ettikten sonra sırtlan şeklinde yanından uzaklaşır. Reşide ise çölde tek başına pek çok sıkıntı çekerek aç ve susuz bir şekilde yürümeye başlar. Etraftan topladığı otlar ve çeşitli köklerle beslenmeye çalışan Reşide, teyemmüm edip namaz kılar ve Allâh'a duâ eder. Kırk gün boyunca çölde yürümeye devâm eden Reşide, kırk birinci gün bir bahçeye varır.

Daha sonra burada bir denizin olduğunu görür. Bir geminin kendisini alıp götürme ümidiyle o denizin kenarına varır. Denizde siyah bir balıkçı görür. Reşide onun yanına giderek kendisinin bir tüccar çocuğu olduğunu ve pek çok sıkıntı

çekerek bulunulan yere geldiğini söyler. Balıkçı, Reşîde'ye balık, ekmek ve su ikram eder. Balıkçı onun nereli olduğunu sorunca Reşîde, Medîne'den olduğunu söyler. Balıkçı hayret ederek oraya varmak için yetmiş yıllık yol bulunduğunu ve buraya gelmesinin imkânsız olduğunu söylemesi üzerine Reşîde gerçeği anlatır. Ancak kız olduğunu söylemez.

Balıkçı ona beraber yaşayabileceklerini, dört kızından birini kendisine verebileceğini söyler. Reşîde, balıkçının teklifi üzerine onun evinin bulunduğu Tevb şehrine gider. Balıkçının evinde oldukça çirkin ve kara olan balıkçının eşi ve dört kızını görür. Kızlar Reşîde'yi görünce hayrân kalır ve ona çeşitli ikramlarda bulunurlar.

Bir ay boyunca Reşîde'den haber alamayan annesi ve teyzesi çareyi onu aramakta bulurlar. Hannâne havada uçup Reşîde'yi Kâf dağının etrafında aramaya koyulur. Diğer taraftan Seyyid Üseyd, Cüneyd'in gözüne uyku gelmediğini, gece gündüz üzülmeye ağıladığını görür. Kâdî ve diğer Medîne gençleri de en az Cüneyd kadar durumları perişan haldedir.

Bu gelişmelerden habersiz olan Amr Ümeyyye'nin torunu Şeybû seferden döner. Oldukça hilekâr, zeki, kuvvetli ve maharetli olan Şeybû, pek çok özelliği ile dedesine benzer. Kılıktan kılığa girer, kırk günlük yolu bir günde alır yine de yorulmaz.

Seyyid Üseyd, durumu Şeybû'ya anlatır ve onu Reşîde'den haber almak üzere benî-Şeybân'a gönderir. Şeybû kılık değiştirerek hemen benî-Şeybân'a ulaşır. Benî-Şeybân'ın çadırları arasında gezerek yüksek sesle kendinin bilgin olduğunu ve fâl açan, talihe bakan, her soruya cevap verebilecek bir münecim olduğunu dile getirir. Reşîde'nin annesi Şeybû'nun sesini duyar ve onun çadıra getirilmesini ister. Kendini Yahûdî biri olarak tanıtan Şeybû, babasının ve dedesinin Hamza tarafından öldürüldüğünü söyler. Bu durum Zehrâ'nın hoşuna gidip ondan Reşîde'nin talihine bakmasını ister.

Yüz altmış yaşındaki bir yaşlı kılığın giren Şeybû, reml tahtasını önüne alıp fâl açar ve Reşîde'ye ne olduğunu tahmin ederek onlardan bilgi alır. Gece olunca çadırda değerli bulduğu şeyleri çalarak Medîne'ye döner.

Şeybû'nun dönmesine sevinen Kâdî ile Cüneyd Reşîde'nin durumunu öğrenmek için Şeybû'ya sorular sorarlar. Reşîde'nin çölde olduğunu öğrenince Kâdî ile Cüneyd feryat ederek kendilerinden geçerler. Cüneyd'in perişân hâlini gören babası ve annesi de kendinden geçer. Kâdî ile Cüneyd kendilerine geldiklerinde Reşîde'yi aramak için yola çıkmaktan başka çarelerinin olmadığını söylerler. Bir sır olarak sakladıkları bu durum için yeminler edip bir gece Medîne'den uzaklaşırlar.

Daha önce sefere çıkmamış olan Cüneyd ile Kâdî, seyahate alışkın değiller. Üç gün at sırtında gittikten sonra üç gün daha yürüyerek seyahatlerine devam ederler. Aç ve susuz bir hâlde olan Cüneyd ile Kâdî bir harâbeye varırlar. Orada dinlenirken bir kervânın gelip harâbeye konduğunu görürler. Kervân başındaki tüccara kendilerini bir tüccar olarak tanıttıktan sonra ağlamaya başlarlar. Ertesi gün kervânla birlikte yola devam ederler. Kâdî, ezân okuyup kervândakilere namaz kıldırırken Cüneyd ise yük taşımakta onlara yardım eder.

Yolda harâmîlerle karşılaşır. Kervânda bulunan tüccarlar mallarını bırakıp kaçarken Cüneyd onlarla savaşır ve harâmîlerin tamamını öldürür. Bunu gören tüccarlar sevinerek Cüneyd'e altın, gümüş ve çeşitli silâhlar hediye eder. Kervân başındaki tüccar bu durum üzerine kendi kızını Cüneyd'e vermek ister. Onun Hz. Hamza soyundan geldiğini öğrenen tüccar, onu tanımadığı için Cüneyd'den özür diler ve bir süre daha seyahat ettikten sonra Tartûs şehrine varırlar.

Tüccarın dillere destân güzellikte olan kızı, Cüneyd'i görünce kendinden geçip ona âşık olur ve gece gündüz Cüneyd'in aşkıdan ötürü ağlar. Amma Cüneyd kesinlikle ona bakmaz ve Reşîde'nin güzel yüzünü hayâlinden bir an olsun gidermez.

Cüneyd'le Kâdî nevrûz kutlamalarında güreş meydanına giderler. Cüneyd dayanamaz ve güreş meydanına girer. Cüneyd'in heybetini ve gücünü gören halk hayret eder. Beşer, onar şeklinde gelen pek çok pehlivânı güreşte yener. Bu nedenle Tartûs pâdişâhının dikkatini çeker. Onu kendi sarayına davet ederek ona çeşitli ikramlarda bulunur ve bir an olsun ondan ayrılmaz.

Rûm askerinin Tartûs'a doğru geldiğini öğrenen Tartûs pâdişâhı savaş hazırlığına başlar ve Seyyid Cüneyd'i de yanına alarak yola çıkarlar. İki ordu savaş meydanında karşılaşır. Seyyid Cüneyd savaş meydanında pek çok kişi ile savaşır ve onları öldürür. Bu durum kayserin dikkatini çeker ve onun kim olduğunu öğrenmek

için bir elçi gönderir. Seyyid Cüneyd kendini sıradan biri olarak tanıınca ona çeşitli tekliflerde bulunur. Ancak Seyyid Cüneyd yapılan teklifleri kızarak rededer ve kayserin Müslüman olmasını ister.

Savaştan dönüp çadırlarına gelince Tartûs pâdişâhı Seyyid Cüneyd'in aslı hakkında ona sorular sorar. Onun Hz. Hamza'nın soyundan geldiğini öğrenince hemen özür dileyerek ona çeşitli ikramlarda bulunur.

Ertesi gün Seyyid Cüneyd savaş meydanında kayserin yeğeni olan Bûtımâm ile karşılaşır ve onu öldürür. Ardından Herakl'ın oğlunu öldürür ve daha sonra Seyyid Cüneyd'in karşısına Herakl gelir. Herakl ile şiddetli bir mücâdeleye başlayan Seyyid Cüneyd, sonunda Herakl'ı da öldürür.

Rûm kayserinin bulunduğu tarafa savaşarak ilerler ve kayserin bulunduğu çadıra gelir. Seyyid Cüneyd'i gören kayser korkudan tahtından yere yuvarlanır ve tâcı başından düşer. Seyyid Cüneyd Ferîdûn'dan kalma çok değerli olan bu tâcı alarak Tartûs pâdişâhına verir. Tartûs pâdişâhı Seyyid Cüneyd'e altın, gümüş ve mücevher gibi çeşitli hediyeler verse de o Reşîde'nin aşkı ile yanıp kavrulur ve onun hasretiyle gece gündüz ağlar.

Diğer taraftan Seyyid Cüneyd, Kâdî ile birlikte Medîne'den ayrılınca babası ve annesi çok üzülür. Seyyid Cüneyd ile beraber büyüyen Şeybû bu durumu görünce Sa'd-ı Vakkâs'ın torunu olan dostu Muhtâr'la birlikte Seyyid Cüneyd'i aramak için yola çıkarlar. Yolda yüz üstü yere uzanmış, elleri bağlı tüccarlarla karşılaşır. Tüccarlar, Muhtâr ile Şeybû'ya bin kadar harâmînin yollarını kestiğini ve mallarını alıp gittiklerini söylerler. Muhtâr harâmîlerin ardına gider ve onlara yetişir. Muhtâr onlarla savaşırken Şeybû ise bir tepeye çıkıp Muhtâr'ı izler. Muhtâr harâmîlerin çoğunu öldürür ve geri kalanlar ise korkup kaçar. Muhtâr harâmîleden aldığı malları tüccarlara verir ve yola devam ederler.

Bir gece Tartûs'a varırlar. Kayser ile savaşın olduğunu ve Seyyid Cüneyd'in de orada bulunduğunu anlayan Muhtâr ile Şeybû ertesi gün savaş meydanına girerler. Muhtâr meydanda iken Şeybû ise Seyyid Cüneyd'i arar. Seyyid Cüneyd'i gören Şeybû, onunla hasret giderip sohbet ettikten sonra Seyyid Cüneyd meydanda Muhtâr'ı görür ve yanına çağırır.

Muhtâr meydanda pek çok kişiyi öldürür. Bunu gören Rûm askerinden ve oldukça güçlü olan Aylan adında bir asker Muhtâr'ın karşısına gelir. Muhtâr'ı tuzağa düşürür ve onu zincirler. Bu durumu gören Şeybû, Seyyid Cüneyd'in yanından hızla ayrılarak Aylan'ın atının üzerine çıkıp Aylan'ı öldürür ve Muhtâr'ı kurtarır. Tartûs pâdişâhının da dikkatini çeken bu durum için Şeybû ile Muhtâr'ı yanına çağırır ve onlara pek çok bağışta bulunur.

Ertesi gün Rûm askerinden biri Seyyid Cüneyd'i savaş meydanından uzaklaştırıp daha önce kazdıkları hendeğe düşürür. Tuzağa düşen Seyyid Cüneyd'i kemendler ve zincirlerle bağlayarak kayserin yanına getirirler. Kayser çok sevinir ve Seyyid Cüneyd'e kim olduğunu sorar. Seyyid Cüneyd Hz. Hamza'nın soyundan geldiğini söyleyince kayser bir vakit Hz. Hamza'nın kendilerine çok zarar verdiğini hatırlar ve intikam almak için Seyyid Cüneyd'i öldüreceğini söyler. Seyyid Cüneyd'i zincirleyip kayserin sarayında bulunan hücreye götürürler.

Bu arada Seyyid Cüneyd Reşîde'nin hasretinden gece gündüz ağlar. Seyyid Cüneyd'in Rûmlar tarafından esir alındığını duyan Tartûs pâdişâhı çok üzülür ve onlarla savaşmaktan vazgeçer. Şeybû ile Muhtâr Seyyid Cüneyd'in ayrılığına daha fazla dayanamayarak Şeybû ağıt yakan kadın kılığına ve Muhtâr ise câriye kılığına girip kayserin şehrine giderler. Kâdî ise bilgin birinin kılığına girip Şeybû ile Muhtâr'ın peşinden gider.

Diğer taraftan Seyyid Cüneyd'i seven tüccarın kızı, Seyyid Cüneyd'den haber almak için Rûm köleler şekline girip Rûm askerleri arasında dolaşır. Seyyid Cüneyd'in tutsak edildiğini duyan tüccarın kızı üzüntüsünden ölür.

Seyyid Cüneyd'i görüp ona âşık olan kayserin câriyesi ise bir gece türlü yiyeceklerle Seyyid Cüneyd'in hücreğine gider. Seyyid Cüneyd'e birlikte olma karşılığında onu kurtarabileceğini söyler. Seyyid Cüneyd bu isteğe karşı çıkınca sinirlenir ve Seyyid Cüneyd'e kötü sözler söyler. Seyyid Cüneyd kızarak câriyeyi öldürür.

Kayser Seyyid Cüneyd'i yanına çağırır ve durumu öğrendikten sonra ona din değiştirip puta taparsa serbest kalabileceğini söyler. Seyyid Cüneyd bu duruma sinirlenip onun yüzüne tükürür. Kayser, hemen zindancıyı çağırır ve ona Seyyid

Cüneyd'i gürzle dövüp zindana atması için emreder. Seyyid Cüneyd, ölmek üzereyken onu Müslümanların bulunduğu zindana atarlar.

Diğer taraftan Muhtâr ile Şeybû ağıt yakan kadın kılığında kayserin haremine girer. Kayserin yeğeni ve Herakl'ın taziyesinde ağıt yakmaya başlarlar. Muhtâr, orada bulunanları hemen öldürmeye karar verse de Şeybû ona sabretmesi için telkinde bulunur.

Seyyid Cüneyd ise zindanda kendine gelir ve üç yüz Müslüman esir görür. Bu duruma üzülerek oradan kurtulmak için Allâh'a duâ eder ve uykuya dalar. Seyyid Cüneyd, rüyasında Hz. Muhammed'i (s.a.v.) görür. Hz. Muhammed (s.a.v.) ona bir duâ okuyup üfürür ve Seyyid Cüneyd iyileşir. Aynı şekilde Hz. Muhammed (s.a.v.) ona sıkıntılı bir duruma düştüğü sırada okuyabileceği bir duâ öğretir.

Seyyid Cüneyd sağlıklı bir şekilde uykudan uyanır ve zindanda olan Müslümanlarla birlikte çok iyi bir şekilde korunan zindandan dışarı çıkar. Müslüman esirlerle vedalaştıktan sonra şehrin surlarından dışarı çıkar ve nereye gideceğini bilmeden yola koyulur.

Bu sırada Şeybû ile Muhtâr ağıt yakmaya devam eder. Daha sonra yanlarına gelen Kâdî Arapça duâ etmeye başlar. Akşam olunca Şeybû, içinde bayıltıcı ilaç olan bir çeşit tütsü yakar. O tütsüyü koklayan herkes bayılır. Muhtâr orada bulunan herkesi öldürdükten sonra kayserin başını keser. Cüneyd'i bulmak için sarayın içini gezen Muhtâr, Şeybû ve Kâdî kayserin hazinesini ve cephânesini bulurlar. Muhtâr, cephâneden pek çok silâh alıp Kâdî'yle beraber şehrin dışına çıkarak Şeybû'nun daha önce söylediği harâbeye varırlar. Şeybû ise yaşlı bir ruhbân kılığına girerek tekrar kayserin şehrine gider.

Diğer taraftan sarayda herkesin öldürüldüğünü duyan şehir halkı büyük bir telaş içindedir. Şeybû, kayserin vezirinin önüne çıkar. Vezir, onun yaşlı bir ruhbân olduğunu görünce hayır duâsını almak ve onun kim olduğunu öğrenmek için onu kenara çeker. Kendini Yunanlı bir ruhbân olarak tanıtan Şeybû, vezirin güvenini kazanır. Vezir, mevcut durum için kendisinden fâl açmasını ister. O sırada biri gelir ve Seyyid Cüneyd'in zindanda bulunan diğer Müslümanlarla birlikte kaçtığını söyler. Bunu duyan Şeybû sevinir ve bu haberi Muhtâr'la Kâdî'ye iletmek için fâl

kitaplarının yanında olmadığını şâkirdlerinin yanında olduğunu bahâne ederek oradan ayrılır. Vezir ile kayserin oğlu ise Şeybû'nun gelmesini bekler.

Şeybû, Kâdî ile Muhtâr'a Seyyid Cüneyd'in zindandan kaçtığı haberini iletir. Kâdî ile Muhtâr sevinir ve kılık değiştirerek Şeybû ile birlikte tekrar kayserin sarayına giderler. Vezir tarafından hürmetle karşılanırlar ve vezir, Şeybû'dan fâl açmasını ister. Şeybû fâl kitabını açarken ondan kayserin oğlunu görmek istediğini söyler. Vezir onları kayserin oğlunun bulunduğu yere götürür. Gece oluncaya kadar duâlar eder ve kayserin oğluyla birlikte ağlar.

Daha sonra getirilen yemeklere bayıltıcı ilaç döker. O yemekten yiyen herkes bayılır ve Muhtâr sarayda bulunan herkesi öldürür. Şeybû, Muhtâr ve Kâdî sarayda dolaşırken bir kubbenin üzerine çıkarlar. O kubbenin kapısını açıp içeri girdiklerinde büyük bir taş görürler. Şeybû o taşı yerinden oynatınca açık bir kapı görür. O kapının eşliğinden aşağıya doğru inen bir merdivenden aşağı iner. Şeybû; Muhtâr ve Kâdî'nin uyarılarını dinlemeyerek o yerin dibine iner ve onlara bir saat içinde çıkmadıysa gidebileceklerini söyler. Daha sonra Şeybû o yerde bir kuyu görür ve kuyunun içine girer. Gece olunca Muhtâr ile Kâdî Şeybû'dan ümitlerini kesip kayserin şehriden ayrılırlar.

Gün ağarmaya başlayınca Muhtâr ile Kâdî arkalarından otuz Rûm askerinin geldiğini görürler. Kâdî korksa da Muhtâr güler ve tamamını öldürür. Muhtâr ile Kâdî silâhlarını ata yükleyip yola çıkarlar.

Şeybû, o sırada kuyunun dibinde karanlıklar içinde nereye gittiğini bilmeden yürümeye çalışırken eli demir bir kapıya değır. Kilitli olan kapıyı hile çantasından çıkardığı bir anahtarla açınca sevinir ve içeri girer. Ancak zifirî karanlıktan kurtulamaz ve dört gün boyunca yürür ve bir delikten dışarı çıkar. Biraz yürüdükten sonra bir akarsuyun kenarında su içer, yemek yer ve bir ağacın gölgesinde uyur.

Şeybû dinlenirken denizden kıyıya yaklaşan bir geminin olduğunu farkeder. Şeybû gemide iki hizmetkâr, iki mellâh, bir kadın ve oldukça güzel bir kızın olduğunu görür. Kızı görünce kendinden geçen Şeybû hemen yaşlı Şemmâsî bir râhip kılığına girer ve ibadetle meşğûl olur. Gemideki güzel kızın kayserin kızı olduğunu anlayan Şeybû, kızın ailesinin başına gelenlerden habersiz olduğunu tahmin eder. Şeybû güzel sesiyle İncîl okumaya başlar.

Onu gören dadı, kıza onun Şemmâs râhip olduğunu söyler. Ancak oraya nasıl geldiğine anlam veremez. Gemide olanlar Şeybû'nun yanına gelir ama Şeybû hiç iltifât etmez, sabaha kadar İncîl okumaya devam eder. Şeybû kızı yakından görünce ona âşık olur ve kendi kendine şiirler söyler. Bir zaman sonra kız Şeybû'ya yemek yemesi için teklifte bulunur. Şeybû haftada bir defa yemek yediğini ve ayrıca yedi adet yaban üzümü yediğini söyler. Kız, bunun üzerine yaban üzümünden yemek ister. Şeybû hîle çantasından bayıltıcı ilaçla terbiyelenmiş yaban üzümü çıkarır ve gemide olan herkese ikram eder. Yaban üzümünü yer yermez yere düşerler. Hemen dadıyı, bir hizmetkârı ve mellâhları öldürür. Kayser kızını gemiye getirir ve nereye gideceğini bilmeden yola çıkar.

Kız kendine gelince gemide sadece genç biri olan Şeybû'yu görür. Kız, Şeybû'ya kim olduğunu, kendini nereye götürdüğünü sorar. Şeybû gülererek Şemmâs râhip olduğunu, dadı ve diğerlerini öldürüp denize attığını söyler. Kız, çok üzülür ve ağlar. Şeybû ile kız günlerce gemide seyahat ederken Şeybû tambur çalmaya ve gazel okumaya başlar. Bu durum kızın hoşuna gider ve ona eşlik eder. Bu durumda kırk gün boyunca denizde yol alırlar.

Bunlar bu durumda iken Reşîde altı ay boyunca Tevb şehrindeki balıkçı evinde kalır. Seyyid Cüneyd'in hasretiyle gece gündüz feryat ederek ağlar ve asla balıkçının evinden dışarı çıkmaz, kimseyle konuşmaz. Dört kızı olan balıkçının dört kızı da Reşîde'ye âşık olur ve onu canları gibi korur.

Reşîde, balıkçıya dışarı çıkıp pâdişâhı görmek istediğini dile getirirse de balıkçı izin vermez. O sırada onların konuşmalarını duyan bir casus bu durumu pâdişâha iletir ve ona Reşîde'nin güzelliğinden bahseder. Pâdişâh hemen balıkçının evinin etrafını kuşatır ve Reşîde'yi evden dışarı çıkarır. Reşîde'nin kendinden saklandığına sinirlenen pâdişâh hemen balıkçıyı ve ailesini öldürür. Pâdişâh atından iner ve rüyâsında gördüğü mübârek kişinin o olduğuna kanâât getirerek Reşîde'nin ayağına yüzünü sürer. Onun kız olduğunu anlamayan pâdişâh ona kendi kızını vereceğini söyler ve ona çeşitli ikramlarda bulunur. Daha sonra Reşîde'ye taç takarak onu taht üzerinde saraya getirirler. Pâdişâhın kızları Reşîde'yi görünce hemen onun ellerini ve ayaklarını öperler. Onların pis kokusundan bunalan Reşîde daha fazla dayanamayarak bayılır.

Bu şehirdeki halkın tamamı siyah olduğu için Reşîde'ye ayrı bir muhabbet beslerler. Pâdişâhla anlaşmaları üzerine haftada bir gün şehir halkı ve askerler Reşîde'yi görmeye gelir. Bu durumdan çok sıkılan Reşîde, gece gündüz ağlar ama derdini ve sırlarını kimseye anlatmaz.

Reşîde, rüyâsında Seyyid Cüneyd'in sıkıntılı bir durumda olduğunu görür. Ertesi gün pâdişâha bir bahâne uydurup içi yiyeceklerle dolu gemiyle silâhlarını da yanına alarak yola çıkar. Bir süre yol aldıktan sonra gemide olan mellâh ve kızları öldürerek denize atar ve tek başına yola devam eder. Denizde iki ay boyunca yol alır, ancak herhangi bir kıyıya ulaşamaz. Açlık ve susuzluktan ölmek üzereyken Allâh'tan yardım diler ve sonunda bir adaya varır. Çeşitli meyve ağaçları ve bitkileri gören Reşîde sevinir. Hemen meyvelerden yer, su içer ve Allâh'a şükreder. Bir süre yürüdüktan sonra yorulur ve yırtıcı hayvanlardan sakınmak için bir ağacın üzerine çıkarak orada dinlenir.

Bu sırada perîlerin ellerinde meşalelerle birlikte gökten indiğini ve kendisinin bulunduğu ağacın altına geldiğini görür. Bir kadın ile genç bir erkek ağacın altına kurulan tahta oturur ve konuşmaya başlar. Perîler şâhının oğlu olan genç erkek, daha önce bir savaş meydanında Reşîde'nin yüzünü görüp ona âşık olmuştur ve onu bulmak için annesi olan Zübeyde ile birlikte diyârdan diyâra seyahat etmektedir. Reşîde'den bir iz bulamayan genç sonunda Reşîde'nin bulunduğu ağacın altına gelir. Bunlar kendi aralarında konuşurken ağacın üzerinde olan Reşîde onları dinler. Gün ağarmaya başlayınca bir perî Reşîde'nin olduğu tarafa bakar ve Reşîde'yi görür. Bir ifrît Reşîde'yi ağacın üzerinden indirir ve Zübeyde ile oğlunun bulunduğu yere bırakır. Reşîde'nin güzel yüzünü gören Zübeyde'nin oğlu onun Reşîde olduğunu anlar ve kendinden geçerek yere düşer. Zübeyde ise oğlunun durumunu görünce Reşîde'nin sihir yaptığını düşünerek onu bir cadı sanar ve gece gündüz dövmeye başlar. Zübeyde'nin oğlu Saîd-i Perî yedi defa uyanır ama Reşîde'nin yüzünü görünce tekrar bayılır. Zübeyde ise Reşîde'yi döve döve öldürmek üzereyken Saîd-i Perî kendine gelir ve gördüğü kızın Reşîde olduğunu söyler. Zübeyde bunu duyunca hemen Reşîde'den özür diler ve yaralarının tedâvisine başlarlar. Reşîde kendine gelmeye başlayınca Saîd, Zübeyde ve diğer perîler çok sevinir. Reşîde'nin üzerine altın, cevher saçarak bir kutlama yaparlar. Reşîde'nin aklında ise sadece Seyyid Cüneyd'e kavuşma hayâli vardır.

Reşîde'yi taht üzerine alıp Saîd'in şehrine getirirler. Reşîde iyice iyileştikten sonra Saîd'in babası ve perîler şahı olan Câşûb'un huzuruna çıkar. Câşûb, Reşîde'nin güzelliğini görünce ona hayrân olur. Oğluyla evlenme şartıyla saltanatını kendisine sunacağını söyleyen Câşûb, Reşîde'nin memleketine bir gün içinde gidip anne ve babasına bu durumu iletebileceğini söyler. Ancak Reşîde bu söylenenlere itibar etmez gece gündüz Seyyid Cüneyd'in hasretinden ağlar. Câşûb, altı ay sonra bir bayramlarının olduğunu ve düğünü bu bayramdan sonra yapabileceklerini söyleyince Reşîde düğünün geç olacağına biraz sevinir.

Diğer taraftan Seyyid Cüneyd kayserin zindanından çıkıp yola koyulur. Çölün kavurucu sıcağında aç ve susuz bir şekilde yol alan Seyyid Cüneyd, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) öğrettiği duâyı okuyunca karşısına bir ceylan çıkar. Seyyid Cüneyd, Allâh'a şükrederek ceylanı takip eder. Seyyid Cüneyd bir süre yürüdüktan sonra bir çeşmeye varır. Çeşmenin önünde büyük bir havuz ve yanında her biri otuz batman ağırlığında olan narla dolu bir ağaç ve ağacın dibinde ise ay yüzlü bir genç görür. Allâh tarafından gönderilen bu genç, Seyyid Cüneyd'e yol göstermesi için önce ceylan sonra insan şekline giren bir melektir. Seyyid Cüneyd'e selam verir ve bu durumu ona anlatır. Seyyid Cüneyd, Allâh'a şükrederek her bir tanesi rengarenk ve farklı lezette olan narlardan yer. Havuza girip abdest alır, namaz kılar.

Daha sonra o narlardan alabildiği kadarını yanına alarak nereye gittiğini bilmeden çölde yürümeye devam eder. Yorulup bir süre uyuyup uyandıktan sonra geniş bir eyvânın bulunduğu bahçeyle karşılaşır. Eyvânın kapısına varınca Reşîde'yi görür. Biraz daha yaklaşıncı onun Reşîde olmadığını ve Reşîde'nin sûretine girmiş bir cadı olduğunu anlar. Cadı, Seyyid Cüneyd'i kandırmaya çalışsada Seyyid Cüneyd aldanmaz ve onu saçından tutup asıl hâline dönmesi için döver. Cadı çok çirkin bir şekilde asıl sûretine dönünce onu öldürür. Seyyid Cüneyd, cadıyı sihrin yapıldığı yerde öldürdüğü için bahçe aniden kaybolur ve kendini bir kuyunun dibinde görür. Kuyudan çıkmak için Hz. Muhammed'in (s.a.v.) öğrettiği duâyı okumaya çalışsa da duâyı unuttuğu için okuyamaz.

Büyük bir üzüntü içinde uykuya dalar ve uykuda babası Seyyid Üseyd'i görür. Seyyid Üseyd'in tavsiyesi üzerine kırk gün boyunca Kur'ân okur ve ibadet eder. Seyyid Cüneyd, bu defa Hz. Alî'yi rüyasında görür. Hz. Alî, onu elinden

tutarak kuyudan çıkarır. Seyyid Cüneyd uyanınca kendini bir çölde görür ve Allâh'a şükreder. Reşîde'nin hasretinden gece gündüz ağlayan Seyyid Cüneyd, nereye gideceğini bilmeden çölde yürümeye devam eder. Sonunda akarsuların ve çeşitli meyve ağaçlarının bulunduğu bir yere gelir. Orada dinlenir ve tekrar yola koyulur.

Daha sonra uçsuz bucaksız bir deniz görür. Deniz kenarında ne yapacağını bilmeden Allâh'a duâ ederek bir geminin gelmesini bekler.

Birgün uyku ile uyanıklık arasında Hz. Hamza'yı görür ve Hz. Hamza ona hurma ağacının lifinden, çeşitli hayvan derilerinden ve ağaçlardan oluşan bir çeşit sandal yapımını öğretir. Seyyid Cüneyd, kendine gelir ve Hz. Hamza'nın öğrettiği şekilde bir sandal yapar ve deryâda kara ve büyük dalgalar arasında yol almaya başlar. Bir süre gittikten sonra herhangi bir kara parçasını görmeyen Seyyid Cüneyd, ümitsizliğe kapılır ve Allâh'a ibadet edip duâ eder. Sonunda akarsuların ve çeşitli meyve ağaçları ile hayvanların bulunduğu bir adaya ulaşır. Seyyid Cüneyd orada bir süre dinlenir. Adada gezerken karşısına bir aslan çıkar ve aslanı öldürür. Beşer onar gelmeye başlayan aslanları öldüren Seyyid Cüneyd, çok yorulur ve orada bulunan yüksek bir ağaca çıkarak dinlenir.

Gece olunca gökten inen meşaleler ve yanan mumların alevlerine bakar. Daha sonra dört ifrîtin sırtlarında taşıdığı bir tahtın üzerinde ağlayan bir kız ve yaşlı bir dadının yer yüzüne indiğini görür. Onlar kendi aralarında konuşurken Seyyid Cüneyd bunları dinler ve hayret eder.

Seyyid Cüneyd, cadıyı öldürdüğü vakit, Şu'ayb-1 Perî'nin kızı olan Kirvâne perîlerin şahı olan annesiyle birlikte oradan geçerken Seyyid Cüneyd'i görür ve ona âşık olur. O günden sonra Seyyid Cüneyd'i diyâr diyâr aramaya başlar. Ancak bulamaz ve Seyyid Cüneyd'in bulunduğu adaya gelir.

Kirvâne çok güzel bir perîdir. Kirvâne'ye âşık olan Mülûkâl-i Dîv onun için pek çok savaşa katılır ve sonunda Kirvâne'yi eşi olarak almak için babasından söz alır. Kirvâne'nin gönlünde ise Seyyid Cüneyd vardır. Seyyid Cüneyd'in aşkıyla gece gündüz ağlayan Kirvâne gün ağarınca su kenarına varıp yıkanır ve Seyyid Cüneyd'in bulunduğu ağacın dibinde oturur. Kirvâne yukarı bakınca Seyyid Cüneyd'i görür ve bayılır. Kendine gelince tekrar Seyyid Cüneyd'e bakar ve dadısına, âşık olduğu

şahsın bu olduğunu söyler. Dadı, bir ifrîte Seyyid Cüneyd'i getirmesi için emreder ve Seyyid Cüneyd'i alarak Kâf dağına gitmek üzere yola çıkarlar.

Bu sırada Kirvâne'ye âşık olan Mülûkâl, casus aracılığıyla Kirvâne'nin Seyyid Cüneyd'e âşık olduğunu ve onu aramaya gittiği öğrenir. Mülûkâl ise binlerce dîv ile Kirvâne'yi aramaya koyulur. Kirvâne, dadı ve Seyyid Cüneyd Kâf dağına doğru giderken Mülûkâl ve onun askerleriyle karşılaşır. Mülûkâl, Kirvâne ile Seyyid Cüneyd'i tutup bir dîve emânet eder, ondan sonra dadısını ve beraberinde olan herkesi öldürür. Seyyid Cüneyd ile Kirvâne'yi katran gibi akarsuları ve içinde yılan, ejderha, arı, sinek, domuz, fare gibi hayvanları olan kendi vatanına getirir. Dîvler pâdişâhı olan Mülûkâl-i Dîv tahta geçip Kirvâne ile Seyyid Cüneyd'i önüne getirtir ve Kirvâne'yle konuşur. Daha sonra Kirvâne'yi dâye-i câzûya emânet ederek zindana koyar.

Seyyid Cüneyd ise elleri bağlı bir şekilde ümitsizliğe kapılarak etrafındaki türlü hayvanlara benzeyen dîvlere bakar. Bu sırada Mülûkâl Seyyid Cüneyd ile konuşur ve ona hakaretlerde bulunur. Seyyid Cüneyd sinirlenerek yüksek sesle kim olduğunu söyler. Onun Hz. Hamza'nın soyundan geldiğini öğrenen Mülûkâl, çok sevinir. Kendi babasını ve kardeşlerini öldürdüğü için Hz. Hamza'ya kin besleyen Mülûkâl, Seyyid Cüneyd'i öldürme planları yapar. Yaşlı bir annesinin olduğunu ve Seyyid Cüneyd'in etini yiyip kanını içmek istediğini söyler. Ancak annesi şu an orada olmadığı için o gelene kadar Seyyid Cüneyd'in eline ve ayağına zincir vurup dîvlerin zindanı olan çöle bırakılması için emreder. Tuzlu su ve bir tür kökten başka bir gıda bulunmayan kavurucu sıcaklıktaki çölde Seyyid Cüneyd, nereye gideceğini bilmeden yürür. Gece gündüz Allâh'a duâ eden Seyyid Cüneyd, Reşîde'nin ayrılık hasretiyle de sürekli ağlar. Bu çölde bir yıl kaldıktan sonra dîvlerin Kur'ân tilâvetinden kaçtığını hatırlar ve gece gündüz Kur'ân okumaya başlar. Melekler, oraya zarar vermeye gelen dîvlere karşı Seyyid Cüneyd'i korur.

Diğer taraftan Muhtâr ile Kâdî kayserin oğluyla vezirini öldürüp Şeybû'yı ise kuyuda bırakıp yola çıkarlar. İki ay boyunca yürüdükten sonra içinde siyahların bulunduğu bir kaleye varırlar. Kaledeki siyahlardan biri bunların geldiğini görünce onları öldürmek üzere oraya askerleri yollar. Siyahlarla karşılaşan Kâdî korkudan titrer, Muhtâr ise gülererek gönderilen askerleri ok atarak öldürür. Siyahlar daha önce

ok ve yay savaşını görmedikleri için ne yapacaklarını bilmez. Onlar Muhtâr'a yaklaştıkça Muhtâr onları öldürür. Askerlerden biri bu durumu şâha anlatır. Şâhın kardeşi ve oğulları askerle beraber onları öldürmeye gelse de Muhtâr askerlerin çoğunu ok atarak öldürür. Geriye yaralı hâlde olan şâhın kardeşi kalır. Muhtâr, şâhın kardeşine kaleye nasıl girildiğini ve hazinenin nerede olduğunu sorar. Şâhın kardeşi ise hayatını bağışlama ve kendi kızıyla evlenme şartıyla her şeyi anlatabileceğini söyler.

Daha sonra cebinden efsûnlu bir mihr çıkarır ve Muhtâr'a verir. Bir tarafı yeşil ve bir tarafı kızıl olan bu mihrin kızıl tarafı sürülünce kapıların kilitlendiğini, yeşil tarafı sürülünce kapıların açıldığını anlatır. Bu kalenin Cemşîd'in kalesi olduğunu söyleyen siyah, yedi kapının ardında saklanan bir hazinenin olduğunu ve hazinenin anahtarının ise saçlarının içinde gizlediğini söyler. Muhtâr ne sorarsa siyah cevap verir ve sonunda başında gizlediği anahtarı da Muhtâr'a verdikten sonra Muhtâr siyahı öldürür.

Muhtâr ve Kâdî siyahın söylediklerini yaparak kaleye girerler. Kalede askerlerin eşleri ve kızları ile karşılaşılır. Şâhın kızı ve eşi Muhtâr ile Kâdî'yi görür ve onlara kim olduklarını sorarlar. Muhtâr, şâh ile dost olduklarını ve kendisiyle evlenmek için geldiğini söyleyince çok sevinir ve kız Muhtâr'a âşık olur. Muhtâr ile Kâdî'ye çeşitli ikramlarda bulunurlar. Siyahın söylediklerini yaparak Muhtâr ile Kâdî Cemşîd'in hazinesini bulurlar. Ancak tılsımlı olan hazineden kendilerine ayrılan eşyalardan başka bir şey alamazlar.

Hazineden çıkıp zindan kapısına varırlar. Burada bulunan elleri ve ayakları bağlı iki yüz tüccarı serbest bırakırlar. Başka hücrede bağlı olan Mısır sultânının kızını da kurtararak Mısır'a götürmek üzere Şihâb adlı bir tüccara emânet ederler. Daha sonra sarayın ahırına giden Muhtâr ile Kâdî çok sayıda katır görmelerine rağmen istedikleri gibi bir at bulamazlar ve şâhın eşine gelip iyi bir atın olup olmadığını sorarlar. Şâhın eşi, şâha ait olan Arap atını ve onun yanında bağlı olan katırı onlara verir. Cemşîd'in hazinesinden aldığı zırhı giyip kılıcı eline alan Muhtâr, o kalede bulunan herkesi öldürür ve kaleyi yakar.

Muhtâr ile Kâdî siyahın eşinden aldıkları at ve katıra binerek yola çıkarlar. Yolda elleri ayakları bağlı ve malları yağmalanmış tüccarlar görürler. Tüccarlar,

Muhtâr ile Kâdî'ye on bin askerle savaşabilecek güçte olan Deylevî adında bir harâmînin önlerine çıkıp mallarını yağmaladığını söyler. Kâdî, Muhtâr'a geri dönmesi için yalvarsa da Muhtâr onu dinlemeyip Deylevî'nin peşinden gider. Muhtâr, önce Deylevî'nin gönderdiği pek çok askeri öldürür, daha sonra Deylevî ile karşılaşır. Deylevî ile bir süre savaştıktan sonra onun elleri ve ayaklarını bağlayarak tüccarların bulunduğu yere getirir. Bunu gören Deylevî'nin askerleri hemen Muhtâr'ın ayağına kapanır ve ondan af diler. Muhtâr, Deylevî'yi öldüreceği sırada İstefânos'un oğlu olduğunu ve babasının Hz. Hamza'nın ve Sa'd-ı Vakkâs'ın dostu olduğunu söyleyip bir daha harâmîlik yapmayacağına dair yemin edince Muhtâr onu serbest bırakır.

Muhtâr ile Kâdî yollarına devam ederler. Etrafı siyah tenli on bin askerle kuşatılmış bir şehre varırlar. Muhtâr ile Kâdî, muhasara nedeniyle açlık ve susuzluktan ölmek üzere olan şehir halkının şehri kuşatan askerlere yalvardıklarını görürler. Cezîre-i Battâl'dan gelen bu siyah tenli askerlerin şâhına ise insan eti yiyen Behû derler.

Kuşatma altında olan şehirden kaçan biri Muhtâr ile Kâdî'yi görür ve onlara Behû ve askerlerinin kalede olan insanları yemek için beklediğini söyler. Bunu duyan Kâdî korkup geri dönmek için Muhtâr'ı iknâ etmeye çalışır. Ancak Muhtâr, Kâdî'yle vedalaşarak savaşmak için Behû'nun bulunduğu tarafa gider. Behû'nun askerleriyle karşılaşan Muhtâr, pek çok askeri öldürür.

Bu durumu Behû'ya anlatırlar. Behû Muhtâr'ın, daha önce babasını öldüren Hz. Hamza'nın kavminden olduğunu anlar. Babasının intikamını almak için Muhtâr'ı öldürmeye karar verir. Muhtâr da bir asker vasıtasıyla onu savaş meydanına çağırır. Behû ile Muhtâr arasında çok şiddetli bir mücâdele başlar ve sonunda Muhtâr Behû'yı öldürür. Behû'nun kellesini Muhtâr'ın mızrağı ucunda gören askerler, Muhtâr'ın ayağına kapanır ve af diler. Şehrin pâdişâhı; Muhtâr, Kâdî ve dostlarının üzerine cevher, altın saçar ve onlara çeşitli ikramlarda bulunur. Muhtâr ve Kâdî, o sırada hacca gidecek olan pâdişâhın oğluna Medîne'ye götürmesi için Cemşîd'in kalesinden aldıkları değerli eşyaları ve yazdıkları bir mektubu verirler. Muhtâr ile Kâdî daha sonra pâdişâhla vedalaşarak yola çıkarlar.

Diğer taraftan Şeybû ile kayserin kızı gemiye binerek sonu gelmeyen dalgalar arasında gece gündüz yol alırlar. Şeybû kayserin kızına erkek köle kıyâfeti giydirir ve kendisi yüz elli yaşında bir yaşlı kılığına girer. Bir süre daha yol aldıktan sonra bir adaya varırlar. Limana gelen gemiyi görenler, gemiye gelir ve Şeybû'ya sorular sorar. Şeybû ağlayarak kendisinin yaşlı bir tüccar olduğunu, bir oğlunun harâmîler tarafından öldürölüp bütün malını aldıklarını ve diğer oğlunun ise yanında olduğunu söyler. Limanda Şeybû'yu karşılayanlar harâmî oldukları için Şeybû'ya oğlunu bize sat, biz de onu alıp pâdişâha hediye edelim der. Harâmîler kendi aralarında Yunanca konuşarak Şeybû'yu öldürüp kızı almak için bir plan tertiplerler. Ancak Şeybû bunların konuşmalarını duyar ve o da onlar için ayrı bir hîle düşünür.

Şeybû, hîle çantasından bayıltıcı ilaçla terbiyelenmiş yaban üzümü, fındık içi gibi yemişler çıkarır ve onlara ikram eder. Harâmîler bunları yedikten sonra bayılır. Şeybû bunları öldürür ve denize atarak kayser kızıyla birlikte gemiye binerler. Bir süre yol aldıktan sonra İsfendiyâr-ı mellâhın oğlu olan mellâhın elini çözer. Mellâh ile birlikte Kırvân'a gitmek üzere denizde yol alırlar. Bir süre sonra yanlış yöne gittiklerini farkedenden mellâh, içinde siyahların bulunduğu Ceymûn kalesine vardıklarını söyler. Bunu duyan Şeybû, hîle çantasından bir ilaç çıkarır ve yüzünü siyaha boyar. Kızın da yüzünü siyaha boyayıp onu hizmetkâr kılığına koyduktan sonra Şeybû eline müzik âleti olarak çalgıcı kılığına girer. Şeybû, gemiyle kalenin kenarına gelir. Orada bulunanlara seslenerek mutrib-i Ferec'in oğlunun geldiğini ve bu durumu Ceymûn'a haber vermelerini söyler. Harâmîlerden aldığı pek çok hediyeyle birlikte Ceymûn'un huzûruna çıkan Şeybû, kendinin Ferec'in oğlu olduğunu ve onun için geldiğini söyler. Ceymûn bu duruma sevinir. Şeybû pek çok müzik âletini çalarak mutribliğe başlar ve kayserin kızı ise oynar.

Diğer taraftan, Reşîde-i Arab, Sa'îd-i Perî ile evlenmek üzere dîvler pâdişâhının yanında altı ay boyunca kalır. Orada kendisine bütün nimetlerin sunulduğu Reşîde, eskisinden çok daha iyi ve daha güzel bir hîle gelir. Dîv ve perîlerin bulunduğu diyârlarda Reşîde'nin güzelliğini duyan herkes, Reşîde'yi görmeye gelir. Sa'îd-i Perî ise Reşîde'nin aşkıandan gece gündüz ağlar ve şiirler söyler. Sa'îd ile Reşîde'nin düğün günü gelince düğüne hazırlanması için Reşîde'ye söylerler. Bunu duyan Reşîde, Seyyid Cüneyd'in aşk ateşiyle yanıp kavrulur ve Allâh'a duâ ederek ağlar. Düğün vaktini biraz daha erteletmek için düğünün iki

bayram arası yapıldığı takdirde daha hayırlı olacağını söyler. Bunun üzerine düğün bir ay daha ertelenir.

Sa'îd-i Perî'nin babasının Kâbûs adında büyük bir düşmanı vardır. Kâbûs'a Reşîde'nin güzelliği anlatılınca Kâbûs, Reşîde'yi görmeden ona âşık olur. Kâbûs, kırk bin askerle gece baskını yapıp Sa'îd'in babasını ve orada bulunan herkesi öldürür ve Reşîde'yi alıp gider. Yedi deryâyı geçtikten sonra ateşten deryânın kenarına gelirler. Reşîde, tamamı ateş olan geniş bir çöl görür. Kendi hayatından ümidini keser ve Allâh'a oradan kurtulması için duâ eder.

Dîv sırtında Kâbûs'un vatanına getirilen Reşîde'yi gören Kâbûs çok sevinir. Reşîde ise Kâbûs'un çirkin suratını görünce ağlar. Reşîde'nin güzelliğine hayrân kalan Kâbûs, üç gün sonra şeyhlerinin geleceğini ve Reşîde ile nikâhlarını yalnız onun kıyabileceğini dile getirir. O süre zarfında gezip dinlenebileceğini söyler. Reşîde üzgün bir şekilde saraydan çıkar ve içinde çeşitli değerli taşların, türlü hayvanların, savaş âletlerinin bulunduğu bir sahrâda gezmeye başlar. Orada Behrâm-ı Gûr'a ait bir zırhı ve Pijen'e ait bir hançeri görür ve yanına alır.

Reşîde o sırada dîvlerin ilâhı olan iblîsin geldiğini görür. Yüz bin miktar şeytan, iblîsin etrafında oturur ve ona secde eder. İblîs onlara çeşitli yalanlar ve kötü sözler öğrettikten sonra Kâbûs ona Reşîde'yi yakalayıp getirdiğinden bahseder. Bu duruma sevinen iblîs, diğer dîvlerin yaptığı kötü işleri de kendilerinden bir bir dinler ve onlardan razı olduğunu ifade eder. Daha sonra Reşîde'nin getirilmesi için emreder. Reşîde'yi iblîsin önüne getirirler. İblîs onun güzelliğini görür ve hayrân kalır. Reşîde'ye kendisine tapmasını söyleyince Reşîde, iblîsin yüzüne tükürür, Ka'be'ye dönerek secde eder ve Allâh'a duâ eder. İblîs, Reşîde'nin öldürülüp etinin parçalanarak dîvlere bölüştürülmesini emreder. Reşîde bunların konuşmalarını işitince korkudan titrer ve yaşama ümidini yitirir. İblîs, Reşîde'yi öldürmek için ertesi gün gelecek olan Kâbûs'un oğlunu beklerken, dîvlerin hangi kötülükleri yapacağını ve kimlerden nefret ettiğini, kimlerden hoşnut kaldığını anlatır.

Reşîde bu konuşmaları dinlerken Allâh'a dua ederek ağlar ve uykuya dalar. Rüyada Hz. Fâtîma'yı görür. Hz. Fâtîmâ ona, dîvlere karşı okuyacağı duâ ve ayetleri öğretir. Ona çok yakında buradan kurtulacağını müjdelir. Reşîde uykudan uyanır, öğrendiği duâ ve ayetleri okur, ezberler. Reşîde'nin etrafında olan dîvlerin kanatları

parçalanınca durumu anlatmak üzere iblîse gelirler. İblîs, Reşîde'nin daha önce çizmiş olduğu dairenin kenarına gelir ve onu daireden dışarı çıkarmak için kandırmaya çalışır. Reşîde ise öğrendiği duâyı ve ayetleri okur. İblîs feryat eder ve eli ayağı kırılarak toprak üzerinde yuvarlanır. Reşîde, uyumak istediğinde bir daire çizer ve öğrendiği duâ ve ayetleri okur. Ona yaklaşan dîv ve şeytanların kanatları kırılır, helâk olur.

Bir ay boyunca bu şekilde yaşayan Reşîde, daha fazla dayanamaz ve Kâbûs'un bulunduğu saraya gider. Orada bulunan dîvler içtikleri içecekten ötürü sarhoş olur. Reşîde ise Kur'ân okumaya başlar. Kâbûs'un ve eşinin başlarını keser ve sarayda olan dîvlerin tamamını öldürür. Gün ağarınca bu durumu gören dîvler, iblîse haber verir. İblîs ise o orada olduğu sürece gelemeyeceğini söyler. Reşîde'nin bulunduğu yerde dîvlerin ve şeytanların tamamı ölür. Reşîde tek başına kalır. Reşîde Allâh'a ibadet eder ve oradan kurtulması için ağlayarak duâ ederken uykuya dalar. Rüyada tekrar Hz. Fâtıma'yı görür. Reşîde'ye Hz. Muhammed'in (s.a.v.) selâmını getiren Hz. Fâtıma, Reşîde'nin oradan kurtulması için Keynâs-ı Perî'nin eşini görevlendirdiğini söyler. Reşîde uykudan uyanır ve Keynâs'ın eşinin gelmesini bekler. Bir ak bulutun içinden çıkagelen Keynâs'ın eşi Reşîde'ye selâm verir ve kendini tanıtır. Reşîde'yi de yanına alarak o ak bulutun içine girer ve oradan uzaklaşırlar. Keynâs'ın eşi Reşîde'nin güzelliğine hayrân kalır ve onun güzelliğini kimsenin farketmemesi için erkek kılığına girmesini tavsiye eder. Sekiz deryâ geçip Kırvân şehrinin sınırına yaklaşınca Keynâs'ın eşi saçından üç kıl koparıp Reşîde'ye verir. Ona, önemli bir durum olduğunda bu kıllardan birini yaktığı an gelebileceğini söyler ve onunla vedalaşarak Reşîde'yi deryâ kenarına indirir.

Reşîde dîvler vilâyetinden getirdiği zırhı giyer, hançeri kuşağına sokar ve köle kılığına girerek Kırvân şehrinin karşısında yer alan deryâ kenarına gelir. Bir süre orada bekledikten sonra bir balıkçı gelir. Balıkçıya kendini bir tüccarın oğlu olarak tanıtan Reşîde, Kırvân'a gitmek istediğini söyler. Balıkçının gemisinde Reşîde'nin güzelliğini gören Kırvân halkı hayrân kalır ve Reşîde'ye kim olduğunu sorarlar. Reşîde, kendini Hicâz'dan gelen bir tüccarın oğlu olarak tanıtır. Reşîde'nin güzelliğini işiten Kırvân halkı akın akın onu görmeye gelir. Reşîde daha sonra Kırvân pâdişâhı Abdülmü'min'in önüne getirilir. Reşîde'nin güzelliğini gören Abdülmü'min'in dili tutulur ve kendinden geçer. Pâdişâh, Reşîde'ye kim olduğunu

sorar ve Reşîde pâdişâhı methederek kendinin Hicâz'dan gelen bir tüccar oğlu olduğunu söyler. Sonra pâdişâha duâ eder. Pâdişâh, Reşîde'ye pek çok ikramda bulunur. Reşîde yıkanıp güzel elbiseler giydikten sonra tekrar pâdişâhın huzûruna çıkar ve pâdişâha tabaklar dolusu değerli taş ve altın hediye eder. Pâdişâh kalması için Reşîde'ye bir saray yaptırır ve onu kendi kızıyla evlendirmeyi düşünür.

Bu arada Reşîde'nin ünü Kırvân'dan diğer şehirlere yayılır ve onu güzelliği nedeniyle Hz. Yûsuf'a benzeterek onu görmeye gelirler. Bir bayram günü Kırvân pâdişâhının emriyle meydanda çeşitli gösteriler yapılır ve gûy u çevgân gibi oyunlar oynanırken Reşîde sabredemeyip kendi hünerini göstermeye başlar. Ata biner, ok atar, çevgân oyununda kimsenin yapamadığı hareketleri o çok kolay bir şekilde yapar ve güreş meydanına girerek pek çok pehlivânı yener. Kırvân pâdişâhı onun bu hünerlerini görünce çok şaşırır ve onu saraya çağırarak ona çeşitli ikramlarda bulunur. Ertesi gün beraber ava çıkar ve Reşîde'nin avcılığını görerek hayret eder. Reşîde'nin erkek olduğunu sanarak ona kendi kızı olan Cemîle'yi vermeyi düşünür.

Kırvân pâdişâhı, Nûbe şehrinin hükümdârı olan Mansûr'a her yıl haraç verir. Mansûr'un bir elçisi haracı almak için Kırvân şehrine gelir. Bunu gören Reşîde, elçiye artık haraç vermeyeceklerini ve Mansûr'un kendilerine haraç göndermesi gerektiğini söyler. Elçi, Mansûr'a gider, Reşîde'nin güzelliğini ve durumu anlatır. Mansûr, Reşîde'yi görmeden ona âşık olur. Daha sonra pek çok askerle birlikte Abdülmü'min ile savaşmak üzere savaş meydanına gider.

Mansûr'un, ordusuyla beraber yola çıktığını duyan Abdülmü'min hemen savaş hazırlığına başlar. Bir sahrâda karşılaşan iki ordu atlarından inip çadırlarını kurarlar. Ertesi gün Reşîde, savaş meydanına gelir ve savaşmak için er talep eder. Pek çok askeri öldürdükten sonra Urve adında çok güçlü bir savaşçı ile karşılaşır. Şiddetli bir mücâdelenin sonunda Reşîde onu yaralayıp esir alır. Reşîde tekrar meydana er talep eder. Meydana kimse çıkmayınca Mansûr, üzeri savaşçılarla dolu bir fil gönderir. Reşîde bu fili ve üzerindeki savaşçıları da öldürür. Reşîde meydana tekrar er talep edince Mansûr çekinir ve âsâyîş davullarını çaldırarak kendi çadırına döner.

Kırvân halkı Reşîde'ye duâ eder. Kırvân pâdişâhı ise Reşîde'ye pek çok hediye verir. Ona, savaştan sonra kendi kızı Cemîle ile evlenmesini ve tahta

çıkmasını söyler. Reşîde bir şey söylemez. Savaş davulları çalınır ve Reşîde tekrar savaş meydanına gelerek er talep eder. Meydana kimse gelmeyince Mansûr Reşîde'nin karşısına çıkar. Reşîde ile Mansûr bir süre şiddetli bir şekilde dövüştükten sonra dinlenirken Mansûr ona Seyyid Cüneyd'i ve âşık olduğu Reşîde-i Arab'ı sorar. Daha sonra bir seyyâhın yanında getirdiği bir gömlekte Reşîde-i Arab'ın resminin bulunduğunu ve onu gören oğlunun ise Reşîde'ye âşık olduğunu söyler. Buna benzer pek çok şey konuşur ve Reşîde'ye bu konu hakkında bir şey bilip bilmediğini sorar. Reşîde bu konu hakkında bir şey bilmediğini sadece savaşmayı bildiğini söyler ve tekrar kalkıp dövüşmeye başlarlar. Reşîde, Mansûr'u öldüreceği sırada onu âzâd ettiğini söyler ve Mansûr savaş meydanından kendi çadırına kaçar.

Mansûr, vezirlerine ve devletin ileri gelenlerine Reşîde'nin savaşçılığından bahseder ve barış için yapılması gereken şeyleri konuşur. Gün ağarınca biri gelip Mansûr'a Tâvisyân adasından pek çok askerle birlikte Âhenser'in geldiğini söyler. Mansûr sevinir ve onu karşılar. Yedi gün dinlendikten sonra savaş davulları çalınır. Âhenser'i taşıyabilecek bir at olmadığı için ata binmez, koşan atı ise bir çırpıda yakalayabilecek hızdadır. Uzun boylu ve siyah biri olan Âhenser savaş meydanına gelir ve er talep eder. Abdülmü'min'in askerinden biri Âhenser'in karşısına çıkar ve Âhenser onu öldürür. Bir asker daha gelir, onu da öldürdükten sonra Reşîde sabredemez ve meydana çıkmak için Abdülmü'min'den izin ister. Abdülmü'min önce izin vermese de mecbur kalır ve Reşîde'yi meydana gönderir. Reşîde Âhenser ile çok sert bir şekilde bir dövüştükten sonra Âhenser kendini öldürmemesi için Reşîde'ye yalvarır. Reşîde ona üzülür ve onu öldürmekten vazgeçer. Mansûr bu durumu görünce her şeyi bırakıp gece yarısı askerleri de yanına alarak kaçar. Sabah olunca Abdülmü'min, Mansûr'un ve askerlerinin bırakıp kaçtığı malları toplamak üzere kendi askerini yollar.

Bu arada, Seyyid Cüneyd Mülûkâl-i Dîv'in zindanı olan çölde gece gündüz Kur'ân okuyarak nereye gideceğini bilmeden dolaşır. Çölün sıcağında aç ve susuz bir hâlde oradan kurtulması için Allâh'a duâ ederek ağlar ve uykuya dalar. Rüyada Hz. Alî'yi görür. Hz. Alî, daha önce kendisine Hz. Muhammed (s.a.v.) tarafından öğretilen duâyı Seyyid Cüneyd'in hatırlaması için tekrarlar. Seyyid Cüneyd duâyı ezberler ve sağlıklı bir şekilde uykudan uyanır. Ayağındaki zincirleri kırar ve kırk gün kırk gece yürür. Pek çok kişinin ve malların gemilere yüklendiği bir deryâ

kenarına varır. Seyyid Cüneyd'i gören Yahûdiler ona kim olduğunu ve nereden geldiğini sorarlar. Seyyid Cüneyd bazı soruları cevaplar. Daha sonra Seyyid Cüneyd ile sözleşme yapıp onu gemiye alırlar. Bir süre yol aldıktan sonra şiddetli bir rüzgar ve onun neticesinde oluşan dağ gibi dalgalar gemiyi batırmak üzereyken Yahûdiler Tevrât okumaya başlarlar. Seyyid Cüneyd ise Kur'ân okur. Yahûdiler kendi aralarında konuşup başlarına gelen bu uğursuzluğun Müslüman olan Seyyid Cüneyd'den kaynaklandığını onu gemiden attıkları takdirde rüzgarın dineceğini söylerler. Daha sonra Yahûdiler, Seyyid Cüneyd'i öldürüp gemiden atmak için onun yanına gelir. Seyyid Cüneyd gemide bulunan elli Yahûdî öldürür ve denize atar. Gemide sadece mellâhlar ve Seyyid Cüneyd kalır. Rüzgar dinince yollarına devam ederler.

Bir sabah vakti, içinde pek çok akarsuyun ve meyve ağaçlarının bulunduğu bir adaya varırlar. Orada bir süre dinlenip yiyecek toplayarak tekrar yola koyulurlar. Yirmi yedi gün yol aldıktan sonra mellâhlar yollarını şaşırduklarını farkederler ve Seyyid Cüneyd'e siyahların bulunduğu Ceymûn kalesine vardıklarını söylerler. Bunların geldiğini gören kaledeki siyahlar ise sevinir ve yiyecek insanlarımız geldi der.

O sırada Şeybû ve kayserin kızı, Ceymûn'un kalesinden kaçamayarak çalgıcılık yapıp hayatlarını devam ettirirler. Seyyid Cüneyd'in gemisi hisâr dibine gelince Seyyid Cüneyd gemiden dışarı çıkar. Ceymûn ise geminin malla dolu olduğunu görür ve çok sevinir. Şeybû, Seyyid Cüneyd'i görünce onu tanır ve Ceymûn'a onun malını al ama canını alma, ben gidip onu sana getiririm, der. Ceymûn ise vezirine emreder ve vezir askerlerle birlikte Seyyid Cüneyd'i getirmeye gider.

Seyyid Cüneyd, Ceymûn'un gönderdiği veziri ve askerleri öldürür. Ceymûn daha sonra Seyyid Cüneyd'i öldürmek için pek çok askerle birlikte kendi oğlunu da gönderir. Seyyid Cüneyd askerleri öldürür ve Ceymûn'un oğlu ise yaralı bir şekilde kaleye kaçar. Daha sonra kalede olan bütün askerlerle birlikte Ceymûn, Seyyid Cüneyd'i öldürmeye gider. Şeybû da yanlarında Seyyid Cüneyd'i görmeye gider. Şeybû, Seyyid Cüneyd'i görünce sevinir ama Seyyid Cüneyd onu tanımaz. Şeybû, Ceymûn'u ikna ederek Seyyid Cüneyd'i kaleye getirebileceğini söyler ve Seyyid

Cüneyd'e yaklaşıarak kendini tanıtır, ona durumu anlatır. Şeybû geri dönüp Ceymûn'a Seyyid Cüneyd'in savaşıçılığından bahsederek onu öldürmemek için Ceymûn'u ikna eder ve Seyyid Cüneyd kaleye gelir.

Seyyid Cüneyd'i gören Ceymûn, puta tapıp benim kızım la evlenirse ona zindanda olan Müslümanlardan her gün birini pişirip ikram ederim, der. Meclis kurulur, Ceymûn tahta geçip içki içer. Şeybû ise siyahların dilinde sözler söyleyerek çalgıcılığa ve kayser kızı ise oynamaya başlar. Seyyid Cüneyd ise bu duruma güler. Gece olunca Şeybû, Seyyid Cüneyd'i yanına alır ve sabaha kadar başlarından geçen olayları birbirlerine anlatırlar. Daha sonra Şeybû ile bir plan yaparlar. Şeybû, Siyâmek şahtan kalan zırhı ve kılıcı bir hîle ile alıp Seyyid Cüneyd'e getirir.

Ertesi gün Ceymûn, Şeybû'yu yanına çağırır ve Seyyid Cüneyd'in durumunu sorar. Daha sonra Şeybû'dan gece verilecek ziyafetin hazırlığını yapmasını ister. Şeybû yemeği pişirip içine zehir katar. Kayser kızına ise şaraba katması için bayıltıcı ilaç verir. Gece olunca meclis kurulur. Kayser kızı şaraba bayıltıcı ilaç katarak orada bulunan siyahlara şarabı içirir. Sıra Ceymûn'a gelmeden, Ceymûn siyahların ölü gibi düştüğünü görünce bu durumdan şüphelenir ve şarap içmeyi bırakarak kızın saçına yapışıp onu konuşurmaya çalışır. Kız her şeyi anlatır ve Ceymûn kızı öldürür. Bunu gören Şeybû, Seyyid Cüneyd'e haber verir. Şeybû kaçıp bir dağın tepesine çıkar. Seyyid Cüneyd ise Siyâmek'in zırhını ve kılıcını alarak siyahlarla savaşıır ve onları öldürür. Seyyid Cüneyd zindanda olan Müslümanları dışarı çıkarır ve Şeybû ile birlikte kalede bulduğu Siyâmek şâhın hazinesinin bir kısmını Müslümanlara verir. Bir kısmını ise gemiye yükleyerek kaleyi yıkıp Mekke ve Medîne'ye gidecek olan Müslümanları da yanlarına alarak yola çıkarlar.

Bir süre yol aldıktan sonra Sultân Mansûr'un şehrine varırlar. Mansûr, o dönemde her yıl Kırvân pâdişâhı Abdülmü'min'e haraç verir. Mansûr, Abdülmü'min'e haraç vermemek için bir çare arar ama bulamaz. Seyyid Cüneyd ve gemide bulunanlar gemiden inip bir kervânsaraya gelir ve orada ikâmet etmeye başlarlar. Mansûr vezirinin tavsiyesi üzerine Reşîde'nin yendiği Âhenser'in kardeşi olan Mukâtil'i getirtir. Mukâtil kendine layık bir atın getirilmesini ister. Oldukça kuvvetli ve hırçın bir atı Mukâtil'e getirirler.

Bu sırada Şeybû ile Seyyid Cüneyd şehrin etrafını gezmekteler. Şehrin meydanında bir kalabalığın olduğunu farkeder ve durumu anlamak için Mansûr ile Mukâtil'in olduğu yere giderler. Seyyid Cüneyd, orada atı dizginlemeye çalışırken Mukâtil'in yere düşüp bayıldığını görür. Halkın şaşkınlığı arasında at koşarak Seyyid Cüneyd'in bulunduğu yere gelir. Seyyid Cüneyd, atı bir şekilde uysallaştırır ve seyislere emânet eder. Bu durumu gören Mansûr ise çok şaşırır. Mukâtil kendine gelir, ne olduğunu anlamaya çalışır ve ertesi gün Seyyid Cüneyd'le güreşmek için onu güreş meydanına çağırır. Seyyid Cüneyd, onu tek elle yedi defa yerinden kaldırıp indirince halk bu duruma güler. Bunun üzerine Sultân Mansûr, Seyyid Cüneyd'i yanına getirtir ve ona kim olduğu hakkında sorular sorar. Seyyid Cüneyd kendini Hicâz'dan gelen bir tüccar olarak tanıtır. Mansûr ona pek çok hediye vererek ikâmet etmesi için onu ve Şeybû'yu bir kasa getirirler.

Bir süre hoşça vakit geçirdikten sonra Mansûr, Seyyid Cüneyd'e Abdülmü'min ile olan durumunu anlatır ve bir savaştının kendisini savaş meydanında yendiğinden ve Hz. Hamza'ya olan düşmanlığından bahseder. Seyyid Cüneyd, Mansûr'un kendi düşmanları olduğunu anlayınca Mansûr'a adı ve soyu hakkında bir şey demez. Seyyid Cüneyd, Mansûr'dan asker ve bir at isteyerek Mansûr'un yenildiği savaştıyı yakalayıp getirmek üzere Şeybû ve Mansûr ile birlikte Abdülmü'min'in olduğu tarafa giderler. Yolda Şeybû ile Cüneyd kendi hünerlerini sergilerken Mansûr, Seyyid Cüneyd ve Şeybû'nun aslında kim olduklarını anlar ama bunu kimseye söylemez. Savaştan sonra onları öldürmeye karar verir.

Mansûr'un askerlerinin yolda olduğunu duyan Abdülmü'min Gürsâr adında bir pehlivân ve onun yirmi bin askeriyle birlikte Mansûr'un olduğu tarafa giderler. İki ordu karşılaşır ve çadırlar kurularak savaş gününü beklerler. Şeybû bu arada Mansûr'un gûsâle-perest olduğunu, kendileri hakkında her şeyi bildiğini, kendilerini öldürmek istediğini öğrenir ve bu durumu Seyyid Cüneyd'e söyler. Daha sonra Şeybû, Mansûr'un planlarını öğrenmek için her türlü ilimden anlayan yaşlı bir râhip kılığına girerek onun yanına gider. Mansûr'a kendini hakîm-i Gûsenc olarak tanıtan Şeybû kısa sürede Mansûr'un gözüne girer ve ondan fâl açmasını ister. Şeybû, Seyyid Cüneyd'in büyük bir zafer kazanacağını söyler. Mansûr bu duruma çok sevinir.

Bir süre sonra Şeybû genç bir çalgıcı kılığına girer ve tekrar Mansûr'un yanına varır. Tahtın önüne oturarak müzik âletlerini çalıp semâ' etmeye başlar. Ertesi gün savaş davulları çalınır ve iki ordu savaş meydanında karşılaşır. Gürgsâr meydana girer ve er talep eder. Seyyid Cüneyd, Gürgsâr'ın karşısına çıkarak onu öldürür. Seyyid Cüneyd meydana er talep etse de meydana kimse çıkmaz. Reşîde olanlardan habersiz bir şekilde o gün Hz. İdrîs'in kabrini ziyârete gider. Döndüğünde ise âsâyîş davulları çalınır ve herkes kendi çadırına gider. Mansûr, Seyyid Cüneyd'e çeşitli ikramlarda bulunur.

Şeybû ise kılık değiştirip Gürgsâr'ın yasını tutan Gürâz'ın olduğu makâma gider. Şeybû, Gürâz'ın Yahûdî olduğunu anlayarak ona kendini her ilimden anlayan Rûbîl adında bir Yahûdî olarak tanıtır. Gürâz'ın kuvvetini ve Seyyid Cüneyd'e olan öfkelerini gören Şeybû, gece onu öldürmeyi düşünür.

Ertesi gün Seyyid Cüneyd ile Gürâz savaş meydanında karşılaşır. Şiddetli bir şekilde savaştıktan sonra Gürâz ağır yaralı bir şekilde kendi çadırına kaçar. Rûbîl kılığında olan Şeybû, Gürâz'ı o hâlde görünce ağlar ve vücûduna saplanmış okları çıkararak yaralarının tedâvisine başlar. Aslında onu daha kötü bir duruma getirir ve Gürâz feryat ederek ağlar.

Gürâz'ın Sûzân-ı Câzû adındaki dadısı olanlardan haberdâr olur. Gürgsâr ve Gürâz'ın intikamını almak için savaş meydanına gelir. Ejderhâ şekline girerek Seyyid Cüneyd'in ellerini bağlar ve Gürâz'ın bulunduğu yere getirir. Sûzân-ı Câzû, Gürâz ile konuşurken Şeybû yanlarında oturur ve Tevrât okur. Birkaç gün geçtikten sonra Şeybû, Seyyid Cüneyd'i kurtarır ve onun yerine yaralı olan Gürâz'ı bağlar. Daha sonra Sûzân-ı Câzû'nun başını keserek Mansûr'un askerinin olduğu yere gelirler. Şeybû ile Seyyid Cüneyd durumu Mansûr'a anlatırlar.

Ertesi gün Abdülmü'min ve askerleri Gürâz ile dadısının durumundan haberdâr olur ve buna çok üzülür. Hz. İdrîs'in kabir ziyâretinden gelen Reşîde, olanları öğrenerek savaş meydanına gelir. Seyyid Cüneyd, baştan ayağa zırh içinde olan Reşîde'yi tanımaz ve o da meydana girer. Seyyid Cüneyd, Reşîde-i Arab ile bir süre savaştıktan sonra onu eliyle kaldırıp yere vuracakken Reşîde kendinin bir bayan olduğunu söyler. Bunu duyan Seyyid Cüneyd, Reşîde'yi yavaşça yere bırakır. Reşîde, Seyyid Cüneyd'e kendini tanıttince Seyyid Cüneyd kendinden geçer. Şeybû

durumun farkına vararak hemen yanlarına gider. Reşîde'ye, soran olursa tüccar çocukları olup kardeş olduklarını, başlarından pek çok macera geçtiğini sonunda birbirine kavuştuklarını, söylemeyi tavsiye eder. Seyyid Cüneyd kendine gelir ve Reşîde'ye bakmadan onunla sohbet eder. Şeybû ise hemen Mansûr'a ve sonra Abdülmü'min'e gidip onların kardeş olduklarını ve birbirini bilmeden savaştıklarını söylemeye gider.

Bunu duyan Mansûr ile Abdülmü'min barışarak Seyyid Cüneyd, Reşîde ve Şeybû'yu sırayla yanlarında misâfir ederler. Seyyid Cüneyd, Reşîde ve Şeybû ilk önce Abdülmü'min'in yanında kırk gün kırk gece kalırlar.

Diğer taraftan, Muhtâr ile Kâdî bir gemiye binip yol alırlar. Gemide bulunan mellâhlar yanlış yola saparak içinde insan eti yiyen dîvlerin bulunduğu bir adaya vardıklarını farkeder ve bunu Muhtâr ile Kâdî'ye söylerler. Muhtâr, hemen ok ve yayını alıp gemiden iner ve adada dolaşmaya başlar. Kâdî, Muhtâr'ı gemiye dönmesi için iknâ etmeye çalışsa da Muhtâr onu dinlemez ve yoluna devam eder. Kızıl yakuttan ve sarı akîkten yapılan bir taht görürler. Kâdî, bu tahtın şeytana ait olduğunu ve adada bulunan dîvlerin şâhına Lûkâ dendiğini, belirli günlerde gelip burada toplandıklarını söyler.

Daha sonra dîvlerin toplandığı gün Muhtâr ile Kâdî tahtın bulunduğu yere gelir ve orada daha önce gördükleri yere saklanırlar. Gece yarısı olunca iblîs gelir ve tahta oturarak etrafındaki sayısız dîvlere, şeytanlara yapmaları gereken kötülükleri anlatır. Bu sırada Reşîde, Seyyid Cüneyd ve Şeybû'nun nerede ve ne yaptıklarından da bahseder. Daha sonra Haccâc b. Yûsuf'tan hoşnut olup Sa'îd b. Cübeyr'i öldürmesi için bir plan yaptığını ve buna benzer pek çok şey anlatır. Muhtâr ile Kâdî bazen kızarak bazen ibret alarak iblîsin söylediklerini dinler.

Muhtâr, iblîs ile Lûkâ'yı öldürmek istese de Kâdî onların ölüm zamanının gelmediğini söyleyerek Muhtâr'a izin vermez. Güneş doğunca Kâdî, çeşitli ayetler okur ve Muhtâr ise orada olan dîv ve şeytanları okla vurmaya başlar. Muhtâr, iblîsin dişini parçaladıktan sonra onu öldürmeye gider ama ölüm vakti gelmediği için onu öldüremez. Daha sonra dîvlerin ulusu olan Lûkâ'yı görüp öldürür. Kâdî ise sürekli Kur'ân okur. Muhtâr adada olan dîvlerin ve şeytanların tamamını öldürdükten sonra orada bulunan hazineyi esir olan Müslümanlara paylaşarak gemilere binerler.

Kâdî ile Muhtâr aç ve susuz bir şekilde bir süre denizde yol aldıktan sonra çeşitli meyve ağaçlarının ve çiçeklerin bulunduğu çok güzel bir adaya varırlar. Gemiden inip adayı dolaşırken ağaca bağlanmış dağ gibi biriyle karşılaşır. Muhtâr'ı kandırıp yanına çekmeye çalışırken onun Deccâl olduğunu anlayan Kâdî, Muhtâr'ı uyarır. Muhtâr onu öldürmek istese de Kâdî, onun ölüm zamanının gelmediğini söyleyerek izin vermez. O sırada gökyüzünden bir melek iner ve Kâdî ile Muhtâr'ı uyarak yollarına devam etmelerini söyler.

Muhtâr ile Kâdî biraz yürüdükten sonra karşılına dırâz-gûş çıkar. Muhtâr bunu da okla öldürmek ister ancak ona tesir etmez. Deccâl'in eşiği olan dırâz-gûş Muhtâr'a saldırır. O sırada yeryüzüne bir melek iner ve onları uyarır. Bunun üzerine Muhtâr ile Kâdî gemiye biner ve denizde yol almaya devam ederler.

Bir hafta sonra maymunlar adasına varırlar. Maymunlar, bunları görünce sevinir ve onları maymunlar şehrinin hükümdârı olan maymunun yanına götürürler. Muhtâr ile Kâdî'yi çok iyi bir şekilde karşılayan hükümdâr onlara çeşitli ikramlarda bulunur. O sırada maymunlar tarafından esir edilen Mısırlı bir genci getirirler. Kâdî ile Muhtâr'a maymunların kendi ve diğer arkadaşlarıyla birlikte olmak istediklerini, arkadaşlarının bu teklifi kabul ettiğini ve kendisinin ise kabul etmediği için esir edildiğini söyler. Mısırlı genç, maymunlar hakkında öğrenmeleri gereken her şeyi Kâdî ile Muhtâr'a anlatır. Kâdî ile Muhtâr bir plan yapar ve Mısırlı genci de yanlarına alırlar. Muhtâr peşlerine düşen maymunların çoğunu öldürür, sonra gemiye binip yola koyulurlar.

Denizde on iki gün yol aldıktan sonra bir adaya varırlar. Kâdî ile ismi Saîd olan Mısırlı genç abdest almak için gemiden inerler. Biraz yürüdükten sonra bir ağaç dibinde yere uzanan iki yaşlı kişiyi görürler. Bunlar kendilerini taşıyıp istedikleri yere götürmeleri için Kâdî ile Sa'd-ı Mısırî'den yardım isterler. Kâdî ile Sa'd-ı Mısırî olacaklardan habersiz bunları sırtlarına alır. Bunlar, Kâdî ile Sa'd-ı Mısırî'nin sırtına biner binmez elleri ve ayaklarını sırtlarında kayış gibi sımsıkı bağlar ve eşek niyetiyle onları yürütmeye başlarlar.

Düvâl-pây olarak bilinen bu yaratıklar daha sonra Kâdî ile Sa'd-ı Mısırî'nin kulaklarını delip oradan ip geçirerek ipi uyan gibi ellerine alırlar ve ellerine birer çubuk alıp onları çubukla iyice döverler. Düvâl-pâylar Kâdî ile Sa'd-ı Mısırî'nin

sırtında kendi şehirlerine gelirler. Bunları gören düvâl-pâyların çocukları babamız iyi atlar bulmuş bundan sonra yerde sürünmeyiz, derler. Kâdî ile Sa'd-ı Mısrî'yi alıp evin önünde bağladıktan sonra güçlenmeleri için onlara çeşitli yiyecekler verirler.

Muhtâr; Kâdî ile Sa'd-ı Mısrî'nin gelmediğini görünce başlarına bir iş geldiğini anlar ve gün doğduktan sonra zırhını giyer, kılıç ve yayını yanına alarak yola koyulur. Bir süre gittikten sonra iki düvâl-pâyın bir ağacın gölgesinde oturduğunu görür. Onlara yaklaşıncı kendilerini taşımaları için Muhtâr'dan yardım isterler. Muhtâr, bu yaratıkların varlığından haberdâr olduğu için tuzığa düşmez ve hemen bir okla birini öldürür ve diğerinin peşinden gider. Muhtâr gece gündüz pek çok düvâl-pây öldürür ancak Kâdî ile Sa'd-ı Mısrî'nin yerini öğrenemez. Daha sonra adanın tamamını yakmaya karar verir. Muhtâr, adayı yakmakla uğraşırken düvâl-pâyların pâdişâhı gelir ve Muhtâr'la bir anlaşma yapar. Kâdî ile Sa'd-ı Mısrî'yi gören Muhtâr, onları kurtarır ve adada bulunan düvâl-pâyların tamamını yakarak gemiye binerler.

Bir süre yol aldıktan sonra bir adaya varırlar. Adada etrafı surlarla çevrili olan şehrin halkı bunların geldiklerini görünce davul çalarlar. Muhtâr, Kâdî ve Sa'd-ı Mısrî sahile yaklaşıncı yattıkları zaman bir kulaklarını altına ve bir kulaklarını üstüne örten Kilîm-gûşân kavmini görürler. Kilîm-gûşân kavmi, Muhtâr, Kâdî ve Sa'd-ı Mısrî'yi görünce pâdişâhlarına küçük kulaklı şahısların geldiğini haber verirler. Bunu duyan pâdişâh, oğlu ve kızıyla beraber onları görmeye gider.

Kilîm-gûşlar mûsikî ilminde oldukça ileri bir düzeyde oldukları için Muhtâr, Kâdî ve Sa'd-ı Mısrî'yi çeşitli müzik âletleri çalarlar. Tahtın üzerine çıkarak Muhtâr, Kâdî ve Sa'd-ı Mısrî'ye kim oldukları ve nereden geldikleri hakkında sorular sorar. Muhtâr, Arap diyârından geldiklerini söyleyince pâdişâh, Hz. Hamza ile eski bir düşmanlıklarının olduğunu ve onlardan intikam alacağını söyler. Ancak şu an Bûcâl-i Dîv adında bir düşmanları olduğu için eğer bunu öldürürlerse onları affedebileceklerini dile getirir. Muhtâr cevap vermez.

Şâhın; kendisini öldürme planının olduğunu şâhın kızından öğrenen Muhtâr, bir gece saraya gidip şâhı öldürür. Şâhın oğlu Kebûk ve kızı Riyâse babalarının Bûcâl-i Dîv tarafından öldürüldüğünü zannederler. Ancak şâhı öldürdüğü sırada

Muhtâr'ı gören bir hizmetkâr, bu durumu Kebûk'a söyleyince Kebûk hemen Muhtâr ve dostlarını yakalar, zindana atar.

Bûcâl-i Dîv, kilîm-gûşlar şâhının öldürüldüğünü duyunca ordusuyla beraber kilîm-gûşlar şehrini kuşatırlar. Uzun bir mücadeleden sonra Bûcâl, Kebûk'u öldürür. Kebûk yerine kız kardeşi Riyâse tahta geçer. Muhtâr'a âşık olan Riyâse, Muhtâr ve dostlarını Bûcâl ile savaşmaları için zindandan çıkarır. Muhtâr, Bûcâl ile savaş meydanında karşılaşır ve sonunda Bûcâl'ı öldürür. Riyâse, Muhtâr ile dostlarına çeşitli ikramlarda bulduktan sonra Bûcâl'ın çok güçlü Kurâs-ı Dîv adında bir kardeşinin olduğunu ve kardeşinin öldürüldüğünü duyarsa kardeşinin intikamını almak için gelebileceğini söyler. Muhtâr bunu duyunca hemen bir plan yapar ve gemiye değerli eşyaları yükleyerek kilîm-gûşlar askeriyle birlikte Bûcâl'ın şehrine giderler. Bûcâl halkı olanlardan haberdâr olmadığı için Muhtâr ve gemidekiler onlara Bûcâl'ın kilîm-gûşlar şâhının kızıyla evlendiğini, burada bulunan hazîneyi alıp ona götüreceklerini söylerler. Hazînenin bir kısmını ve iyi silâhları yanlarına alan Muhtâr ve dostları kilîmgûşlarla vedalaşarak bir gemiye biner ve oradan ayrılır. Kilîm-gûşlar ise kalan hazîneyi alıp durumu anlatmak için kendi adalarına giderler. Mağrib tarafına giden Muhtâr, Kâdî ve Sa'd-ı Mısırî, Kaylâfe adında bir pâdişâhı olan Endülüs'e varırlar.

Diğer taraftan Arap diyârında pâdişâh olan Haccâc b. Yûsuf, o dönemde Ehl-i beyt'ten olan şahısları veya onlara taraftar olanları öldürür, onları öldürdüğüne dair haber getiren kişilere ise çeşitli ödüller verir. Bu nedenle Ehl-i beyt'ten olan şahıslar veya onlara taraftar olanlar, Haccâc b. Yûsuf'tan çok sıkıntı çeker. O dönemde Vâsıtâ şehrinde olan Haccâc b. Yûsuf, Hz. Alî'nin soyundan gelen Saîd b. Cübeyr'i öldürmek ister. Sa'îd b. Cübeyr ise bir yerden bir yere giderek izini kaybettirme peşindedir. Saîd b. Cübeyr'in ve kendisine tehlike arz eden Seyyid Üseyd'in Medîne'de olduğunu öğrenen Haccâc b. Yûsuf, sinirlenerek zindanda tuttuğu Ehl-i beyt'in sevenlerinden oluşan yedi yüz Müslüman'ı öldürür. Daha sonra on bin askerle birlikte Ka'be'yi yıkıp Saîd b. Cübeyr'i öldürmek üzere yol alırlar. Bir süre gittikten sonra yolda bir kabristânın kenarında dinlenirler.

Ka'be'yi yıkmak üzere geldiğini duyan Hz. Muhammed'in (s.a.v.) sahâbelerinden olan emîr-zâdeler, kendi aralarında anlaşıp yanlarına üç bin asker

alarak Haccâc b. Yûsuf'a gece baskını yaparlar. Haccâc b. Yûsuf baskının olduğunu görüp kaçarak kabristâna girer. Emîr-zâdeler, Haccâc b. Yûsuf'un ordusunu tamamen öldürür ama kabristânda saklandığı için Haccâc b. Yûsuf'u bulamaz ve tekrar kendi vatanlarına dönerler.

Haccâc b. Yûsuf, kabristânda saklandığı sırada oraya genç birinin cenazesini getirirler. Haccâc b. Yûsuf, farkedilmesinden korkarak bir tabutun içine girip tabutu üzerine kapar. Ölen gencin yakınları ölüyü kabristâna koyup dışarı çıktıktan sonra Haccâc b. Yûsuf, ölen gencin sorgusunu yapmak için Münker ile Nekîr'in geldiğini görür. Gencin pek çok günah işlemesine rağmen Hz. Alî'ye gönlünde muhabbet beslediği için cennete girdiğini gören Haccâc b. Yûsuf, bu olaydan çok etkilenir ve bir daha Hz. Alî'nin evlâtlarını incitmeyeceğini, Ehl-i beyt'in hizmetkârı olacağını kendi kendine söyler.

Daha sonra kabristândan çıkan Haccâc b. Yûsuf, İblîs ile karşılaşır. Haccâc b. Yûsuf'un durumunu soran İblîs, başından geçen olayları ve kabristânda yaşadığı durumu anlatır. İblîs, kabristânda gördüklerinin gerçek olmadığını kabristânda korkmaması için kendisinin bir hayâl gösterdiğini söyler ve onu kandırır. İblîsin ona söylediği şeyleri yerine getirmesi için Haccâc b. Yûsuf, Bağdâd emîri Şu'ayb'ın yanına gider ve Şu'ayb'ı yanına alarak elli bin askerle Basra'da cuma namazından çıkan halkı öldürür. Oradan da Kûfe'ye geçer ve Kûfe'de cuma namazından çıkan halkı da öldürür. Haccâc b. Yûsuf, Hânedân-ı Resûl'a düşman olan elli beş emîri seçip orduyu onlara emânet ederek elli bin askerle Mekke ve Medîne şehrini harap etmek için yola çıkar.

O sırada Mekke ve Medîne sâdâtı Hz. Abbâs'ın yanına gelerek ona bu durumla ilgili ne yapmaları gerektiğini sorar. Yüz on yaşında olan Hz. Abbâs'ın isteği üzerine Sa'îd b. Cübeyr ile Seyyid Üseyd Mekke'ye gider. Kendisi ise Medîne'de Haccâc b. Yûsuf'la savaşmak üzere onun gelmesini bekler. Haccâc b. Yûsuf Medîne'ye varınca Hz. Abbâs'ı yanına getirmeleri için Hazîme ile Seyyâr'a haber verir. Hazîme ile Seyyâr, Hz. Abbâs'ı almak için onun yanına gelir ve Haccâc b. Yûsuf'un onu öldürmek istediğini söylerler. Hz. Abbâs aile efrâdıyla vedalaşır ve ata binerek Haccâc b. Yûsuf'a gelir. Hz. Abbâs'la bir süre konuştuktan sonra onu

öldürmekten vazgeçer. Ancak onun torunlarından olan Abdurrahmân adında birini getirterek onu Hz. Abbâs'ın önünde öldürtür.

Haccâc b. Yûsuf daha sonra Saîd b. Cübeyr'i öldürmek için Mekke'ye gider. Haccâc b. Yûsuf'un Mekke'ye geldiğini duyan Seyyid Üseyd, Hz. Abbâs'ın torununun intikamını almak için Haccâc b. Yûsuf'un ordusuyla bir süre savaşır pek çok emîr-zâde öldürdükten sonra Yemen tarafına gider. Sa'îd b. Cübeyr ise Ka'be'de kalarak Haccâc b. Yûsuf'un gelmesini bekler. Haccâc b. Yûsuf ordusuyla beraber Ka'be'nin kapısına gelir. Saîd b. Cübeyr'i Ka'be'nin Harem'inden dışarı çıkarmaya çalışsalar da melekler izin vermez. İblîsin söylemesi üzerine taşlara necâset bulaştırıp mancınıklarla Ka'be'nin üzerine atmaya başlarlar. Melekler necâsetli taşları görüp Ka'be'den kaçmaya başlayınca Haccâc b. Yûsuf'un emrindekiler orada bulunan Müslümanların derisini yüzerek öldürür.

Sa'îd b. Cübeyr bu sırada Ka'be'de namaz kılarken secdeye varır ve secdede kendinden geçerek Hz. Alî'yi görür. Hz. Alî, ona Ka'be'nin dışında gelişen olayları anlatır ve onun Ka'be'den dışarı çıkıp Haccâc b. Yûsuf'un önüne gitmesi gerektiğini söyler. Sa'îd b. Cübeyr kendine gelerek Ka'be'nin kapısından çıkınca Hazîme b. Abdullâh, Ziyâd b. Sinân, Seyyâr b. Şemr ve Hâmân b. Sinân Ka'be'nin kapısının önünde onu taşlarlar. Daha sonra sakalından yakalayıp Haccâc b. Yûsuf'un önüne getirirler. Haccâc b. Yûsuf ve yanındakiler Saîd b. Cübeyr'i ve o sırada gelen hac kâfilesinde bulunan yetmiş bin mü'mini öldürerek Vâsıta'ya giderler.

Haccâc b. Yûsuf'un yaptığı kötülükler nedeniyle gözüne bir dem uyku gelmez. Bu duruma bir çare bulunması için Efteh adlı vezirini görevlendirir ve daha önce hiç kimsenin işitmediği hikâyeler anlatan bir muhaddisin getirilmesini ister. Efteh kendi kızının vasıtasıyla başından geçen olayları anlatmak üzere Selîm-i Cevherî adında birini Haccâc b. Yûsuf'un karşısına çıkarır. Haccâc b. Yûsuf, hikâyenin tamamlanması ardından Selîm-i Cevherî'yi öldürmeye niyet eder. Selîm-i Cevherî de hikâyeyi tamamladıktan sonra Haccâc b. Yûsuf'u öldürmeyi düşünür.

Selîm başından geçen olayları Haccâc b. Yûsuf'a anlatır. Hikâyenin sonunda Selîm, Haccâc b. Yûsuf ile bir anlaşma yaparak tahta çıkar ve onun sorduğu sorulara zekice cevaplar verir. Daha sonra tahtın yanında bulunan gürzü alır ve Haccâc b. Yûsuf'un kafasına vurarak onu öldürür. Selîm gürzü alır ve saraydan dışarı çıkar.

Haccâc b. Yûsuf'un birâderi Muhammed b. Yûsuf'u da öldürerek minâreye çıkar. Selîm, ezân okuduktan sonra Hz. Alî'ye lanet etmeye başlayan müezzini öldürüp aşağı atar. Olanlardan haberdâr olan Haccâc b. Yûsuf'un askeri ve halkı Selîm'in bulunduğu minârenin altına gelir ve minâreyi yıkmaya çalışırlar. Selîm'in daha önce eşi olan perîden aldığı kılı yakar ve perînin gelip kendisini kurtarmayı bekler. Selîm, ümitsizliğe kapılıp aşağı inmeye karar verdiği sırada eşinin kardeşi olan perî gelir ve Selîm'i alarak eşinin yanına götürür.

Selîm'in eşi olan perîden iki çocuğu vardır. Bunlar babalarını karşılar ve daha sonra beraber annelerinin yanlarına giderler. Bir süre güzel vakit geçirdikten sonra Selîm'in aklına Vâsita şehrindeki eşi gelir ve bu durumu perî olan eşine söyler. Perî birini, Selîm'in Vâsita'daki evine gönderir ve onun Vâsita'daki eşini getirerek bir saraya yerleştirir. Uzun süre mutlu bir hayat yaşarlar.

Diğer taraftan, Seyyid Cüneyd, Reşîde-i Arab ve Şeybû, Kırvân pâdişâhı Abdülmü'min'in yanında bir süre misâfir olarak kalırlar. Daha sonra Sultân Mansûr'un isteği üzerine bazı tereddütleri olsa da Seyyid Cüneyd, Reşîde-i Arab ve Şeybû onun sarayında misâfir olarak kalmaya giderler. Onların şehre geldiğini gören Mansûr, çok sevinir ve onları karşılamaya gider. Reşîde'nin kız olduğundan şüphelenen asker, bu durumu Mansûr'a anlatır. Seyyid Cüneyd, Reşîde ve Şeybû Mansûr'un yanında bir süre misâfir olur. Bu sırada ava giderler, çevgân oynarlar ve çeşitli hünerlerini Mansûr ve ordusuna sergilerler. Mansûr, Seyyid Cüneyd'in Hz. Hamza'nın soyundan geldiğinden ve Şeybû'nun ise Amr Ümeyye'nin torunu olduğundan şüphelenir ama onlara bir şey söylemez.

Günlerden bir gün Mansûr'un, Reşîde'nin resmine bakıp âşık olan ve bu yüzden zincirlerle bağlanarak bir odaya konan oğluna bakan dadı, Reşîde'nin nerede olduğunu sormak için Seyyid Cüneyd'in bulunduğu saraya gider. Saraya gireceği vakit bir pencereden bakar ve Reşîde külâhını başından çıkarmış bir şekilde Şeybû ile konuştuğunu görür. Reşîde'yi görür görmez tanıyan dadı bu durumu hemen Mansûr'a anlatır.

Mansûr bir plan yaparak Seyyid Cüneyd, Reşîde ve Şeybû'yu bir ziyâfete davet eder. Ziyâfet sırasında Mansûr'un askerleri kapıları kilitleyip kendilerine saldırdıklarını görünce Şeybû hemen pencereden kaçır. Ancak Seyyid Cüneyd ile

Reşîde'yi yakalarlar. Daha sonra Reşîde'yi elleri bağlı olarak Mansûr'un önüne getirirler. Reşîde'nin güzelliği karşısında kendinden geçen Mansûr, bir süre sonra kendine gelerek ona sorular sorar ve onu kendi oğluna eş olarak almak istediğini söyler. Reşîde, Mansûr'un söylediği her şeye zekice cevaplar verir. Mansûr'un önüne daha sonra Seyyid Cüneyd'i getirirler.

Şeybû ise kılık değiştirip Mansûr'un askerinin olduğu yerde Seyyid Cüneyd'in arkasında durur ve Mansûr'un Seyyid Cüneyd'e söylediği her şeyi dinler. Mansûr, Seyyid Cüneyd ile bir süre konuştuktan sonra onu zindana atarlar.

Mansûr'un bir damadının askerleriyle beraber şehre yaklaştığını duyan Şeybû hemen çavuş kılığına girerek Mansûr'un damadını karşılamaya gider. Mansûr ve onun damadı arasında geçen konuşmaları dinleyen Şeybû, Mansûr'un Gûsenc'i getirme isteği üzerine Gûsenc şekline girip Mansûr'un yanına gelir. Gûsenc kılığındaki Şeybû, her ne söylerse, Mansûr hayret içinde onu dinler ve Şeybû'nun ayağını öpmeye başlar. Seyyid Cüneyd'in öldürülmesine ve Reşîde'nin şu an kendi oğluya evlendirilmesine izin vermeyen Gûsenc, Mansûr'a Seyyid Cüneyd ve Reşîde'ye ne yapacağını anlatır. Mansûr'un oğlu ise bu arada Reşîde'yi görmek için onun yanına gider. Ancak Reşîde bir an olsun onun yüzüne bakmaz.

Şeybû, Mansûr'un yanından ayrılır ve çalgıcı kılığına girerek saraya gelir. Çalgıcılığıyla Mansûr'un ve damadının dikkatini çeken Şeybû, onlara kendini Mısır'dan gelen Şagâl mutribin oğlu olarak tanıtır. Bu duruma çok sevinen Mansûr, Reşîde'nin ve oğlunun gönüllerini ferahlatması için Şeybû'yu onların yanına gönderir. Mansûr'un oğlunun yanına giden Şeybû, çalgıcılık yapıp ona türlü nağmeler çalıp söyler. O da kendinden geçerek şiirler söylemeye başlar.

Şeybû daha sonra Reşîde'nin yanına gider. Şeybû'yu sesinden tanıyan Reşîde gülmeye başlar. Şeybû, hemen hîle çantasından bayıltıcı ilaç çıkarıp ateşin üzerine saçar. Ateşin üzerinden tüten dumanı koklayan herkes bayılır. Şeybû, Reşîde'yi oradan kurtarıp gece yarısı saraydan dışarı çıkarlar.

Ertesi gün kendine gelen hizmetkârlar durumu Mansûr'a anlatırlar. Reşîde'yi kaçıran kişinin çalgıcı kılığına giren Şeybû olduğunu anlar ve çok öfkelenir. Şeybû ve Reşîde kılık değiştirip Mansûr'un bulunduğu yere gelir. Kendini Yahûdî biri olarak tanıtan Şeybû, her ilimde mâhir olduğunu ve fâl açtığını söyler. Mansûr,

Reşîde'nin durumunu kılık değiştiren Şeybû'ya sorar. Şeybû, Reşîde ve kendisi hakkında Mansûr'a bilgi verirken bir haberci gelip Mansûr'a kardeşi Suâde'nin on bin askerle şehrin yakınına geldiğini haber verir.

Bunu duyan Şeybû, Mansûr'un sarayından çıkıp haberci kılığına girer ve hemen Suâde'nin yanına gider. Kendini Mansûr'un habercisi olarak tanıtan Şeybû, bu gece Abdülmü'min'in kendilerine gece baskını yapacağını ve bunun için ona engel olmaları gerektiğini söyleyerek ona bir yeri tarif eder. Suâde, Şeybû'nun söylediklerine inanır ve orduyu Şeybû'nun söylediği yere yönlendirir. Şeybû, daha sonra Mansûr'un yanına gelir ve kendisini Suâdenin gönderdiği bir haberci olarak tanıtır. Şeybû, Mansûr'a Abdülmü'min'in elli bin askerle önlerine çıktıklarını ve bu gece yardım etmezlerse Abdülmü'min'in ordusu tarafından öldürüleceklerini söyler. Mansûr, Şeybû'ya Suâde'nin tam olarak nerede beklediğini sorar ve sonra orduyu alıp Şeybû'nun söylediği yere gider.

Gece vakti olunca Mansûr'un ordusu ile Mansûr'un kardeşi Suâde'nin ordusu karşılaşır. Her iki ordu karşılarındaki ordunun Abdülmü'min'e ait olduğunu sanarak birbirleriyle savaşır. Suâde gece karanlığında kardeşi Mansûr'un elinde ölür ve her iki ordu büyük bir hezîmete uğrar. Gün ağarınca Şeybû tarafından kandırıldığını anlayan Mansûr, kardeşinin cesedini tabuta koyup ağlayarak şehre gelir.

Şeybû ise Reşîde'ye gelip durumu anlatır. Bu duruma çok sevinen Reşîde, Şeybû ile ağıt yakan kadınlar şekline girerek Mansûr'un taziyesine giderler. Mansûr'un sarayında onun kardeşi için ağıt yakan Şeybû'yu dinleyen herkes ağlamaya başlar. Seyyid Cüneyd'e nasıl bir ceza verileceğini kararlaştıran Mansûr, daha sonra yemek pişirilmesi için emir verir. Şeybû yemek yapmakta usta olduğunu söyleyerek hemen yemek pişirmeye başlar ve yemeklere bayıltıcı ilaç döker. Yemeği yiyen herkes bayıldıktan sonra Reşîde gelip Mansûr'u ve damadını bir sütuna bağlar. Reşîde ile Şeybû, Seyyid Cüneyd'i zindandan kurtarır ve Seyyid Cüneyd Mansûr ile damadını öldürerek beraber çölde yol almaya başlarlar.

Bir süre gittikten sonra çok güzel bir sarayla karşılaşırlar. Orada bulunan yemeklerden yemeyi düşünürken bir yaban eşeğinin geçtiğini görürler. Seyyid Cüneyd onu avlamak için onun peşinden gider. O sırada birçok âhû ve yaban eşeğini sırtına alan dev gibi bir siyahın geldiğini gören Reşîde korkarak ona ok atmaya

çalışır. Ancak siyah onu yakalar ve saraya götürür. Reşîde saraya girdiğinde elli güzel kızın elleri bağlı bir şekilde orada olduğunu görür ve onlardan siyahın kim olduğunu öğrenir. Şeybû, Seyyid Cüneyd'e siyah tarafından Reşîde'nin kaçırıldığını söyler. Seyyid Cüneyd, Şeybû ile gelir siyahı öldürür ve Reşîde ile orada bulunan esirleri kurtarır. Tihân ve İntihân adında iki Mısırlıyı kendilerine yoldaş edinip diğerlerini kendi ülkelerini gönderir.

Mısır tarafına yol almaya başlayan Seyyid Cüneyd ve yanındakiler, bir süre gittikten sonra deryâda bir kalenin olduğunu görürler. Bunları gören kale gözcüleri hemen yanlarına varıp kaleye gelmelerini ister. Şeybû, gözcülerden bazılarını öldüren Reşîde ile Seyyid Cüneyd'e onları öldürdükleri için hata yaptıklarını, bu kalede Zehrâ adında bir cadının bulunduğunu ve birlikte hemen kaçmaları gerektiğini söyler. Seyyid Cüneyd, Şeybû'ya sinirlenir ve onu kovar. Şeybû, Seyyid Cüneyd ile Reşîde'den ayrılır, ancak onları uzaktan gözler.

Zehrâ-yı Câzû ikisini yakalar ve kaleye getirir. Zehrâ-yı Câzû, Seyyid Cüneyd'e sorular sorduktan sonra onu zindana atar. Sonra Reşîde'ye sorular sormaya başlar. Reşîde aslında kim olduğunu saklamaya çalışsa da başarılı olmaz ve Zehrâ-yı Câzû onun Reşîde olduğunu anlar. Zehrâ-yı Câzû, Reşîde'ye kendisine âşık olan bir oğlunun olduğunu ve onunla evledirmeyi düşündüğünü söyler. Zehrâ-yı Câzû, Reşîde'yi altın zincirle bağlar ve oğluna çabuk gelmesi için haber yollar.

Şeybû onların yakalanıp kaleye götürüldüğünü görünce onları kurtarmak için bir çare aramaya başlar. Sonunda Şeybû, deryâ ortasında bulunan kaleye girmek için bir köylü vasıtasıyla bir yol bulur. Şeybû o kalenin su ihtiyacını karşıladıkları bir delikten içeri girer ve kuyunun başında su çeken adamları öldürerek Zehrâ-yı Câzû'nun bulunduğu yere gelir. Zehrâ-yı Câzû o sırada tahtın üzerinde oturarak Seyyid Cüneyd'i öldürüp Reşîde'yi evlendirmek için ikisini önüne getirtir. Zehrâ'nın oğlunun istemesi üzerine Zehrâ, yarın Seyyid Cüneyd'i köpeklere yedirteceğini bugün ise ziyâfet verip eğleneceklerini söyler. Bunun üzerine Seyyid Cüneyd ile Reşîde'yi alıp yerlerine bırakırlar ve eğlenmeye başlarlar.

Şeybû, daha önce suya kattığı bayıltıcı ilacın etkisinin az olduğunu görür ve o ilaçtan hem şarâba katar hem de yanan mumların alevlerine saçar. Şarâptan içen veya mumdan çıkan dumanı koklayan herkes bayılır. Şeybû, hemen Seyyid Cüneyd'i

kurtarır ve beraber Reşîde'nin olduğu yere gelirler. Reşîde'yi kurtarıp Zehrâ-yı Câzû'nun ve oğlunun başlarını keserler. Daha sonra önlerine çıkan bütün cadıları öldürüp kalede bulunan Müslüman esirleri kurtarırlar. Seyyid Cüneyd, Müslüman esirlerden kendi babasının durumunu ve Haccâc b. Yûsuf'un yaptıklarını öğrenerek çok üzülür. Daha sonra Seyyid Cüneyd, Reşîde, Şeybû ve iki Medîneli yola çıkarlar.

Yirmi gün sonra akarsuyun olduğu bir yere varırlar. Anter oğlu Kays'ın makâmı olan bu yerde Seyyid Cüneyd, Reşîde'nin rahat bir şekilde yıkanması için bir gezintiye çıkar. Reşîde'ye âşık olan Kays, Seyyid Cüneyd ile Reşîde'nin yanındaki değerli eşyalarla yüklü atları görür ve harâmîlik etmek için hemen Reşîde'nin bulunduğu yere gelir. Reşîde ile Şeybû, Kays'la mücâdele etmelerine rağmen Kays ikisini yakalar ve kendi çadırına götürür.

Bu sırada namaz kılmakta olan Cüneyd, olanlardan habersiz namaz kılmayı tamamlar ve Reşîde'nin olduğu yere gider. Ancak Reşîde'yi ve onun yanındakilerini göremez. Seyyid Cüneyd bir süre yürüdüktan sonra Kays'ın çadırını görür. Kays ile uzun süre savaştıktan sonra Kays, Seyyid Cüneyd'e dostlarını ve yüklerini alıp gitmesini söyler. Seyyid Cüneyd ise ona bir daha harâmîlik yapmaması durumunda kendisini öldürmeyeceğini söyler.

Kays'ın hamlesi üzerine tekrar savaşmaya başlarlar. Seyyid Cüneyd, Kays'ı öldürmek üzereyken onun Hz. Alî ve Hz. Hamza'ya duâ ettiğini duyar. Seyyid Cüneyd, hemen onu öldürmekten vazgeçer. Kays'a kim olduğu hakkında sorular sorar. Kays'ın dedesinin Hz. Hamza'nın hizmetinde olduğunu ve kendisinin Reşîde'ye âşık olup onu aramak için çöllere düştüğünü öğrenen Seyyid Cüneyd, Kays'a kendini tanıtır. Ancak Reşîde kendini ona tanıtmaz. Kays hemen Seyyid Cüneyd'den özürler diler ve gidecekleri yol hakkında bilgi verir. Yolda içi cadılarla ve kargalarla dolu olan Şemîrân adlı bir kalenin olduğunu söyler. Bu kalede bulunan kargaların yolda giden kişilerin başına üşüştüğünü ve onları karga dönüştürdüklerini anlatır. Ancak Hz. Hamza'nın daha önce dikmiş olduğu söğüt ağacından bir parça alıp pazılarına bağlayan kişilere bu kargaların yaklaşamayacağını söyler. Daha sonra Seyyid Cüneyd'le vedalaşarak Reşîde'nin yanlarında olduğunu bilmeden Reşîde'yi bulmak için yola koyulur.

Seyyid Cüneyd, Reşîde ve Şeybû on gün yol aldıktan sonra Hz. Hamza'nın diktiği söğüt ağaçlarının olduğu yere gelirler. Hz. Hamza'nın Seyyid Cüneyd'e yazdığı vasiyet mektubunu okuduktan sonra söğüt ağaçlarından birer parça alıp pazılarına bağlarlar ve yollarına devam ederler. Bir süre yol aldıktan sonra yüz binlerce karganın kara bir bulut gibi üzerlerinde dolaştığını görürler. Ancak pazılarına bağladıkları söğüt ağacının parçaları sayesinde kargalar onlara yaklaşamaz.

Dinlenmek için konakladıkları yerde Şeybû, suya girip yıkanmak için soyunur. Bu sırada Şeybû'nun pazısındaki söğüt ağacının parçası kırılır. Şeybû, bunu almaya ihtiyâç duymayarak elbisesini giyer ve Seyyid Cüneyd'in yanına gelir. O sırada bir karga gelip Şeybû'nun başına konar ve onun yüzünü gözünü delik deşik eder. Bir süre sonra Şeybû kargaya dönüşür. Seyyid Cüneyd ile Reşîde Şeybû'nun karga dönüşmesi nedeniyle çok üzülür ve uçmaması için Şeybû'yu bir kafese koyarlar. Seyyid Cüneyd'in çok kötü bir hâlde olduğunu gören Reşîde, Seyyid Cüneyd'e Keynâs-ı Perî'nin eşi, kendi saçından üç kıl koparıp kendisine verdiğini ve sıkıntılı bir durumda o kıllardan birini yaktığı an Keynâs'ın eşinin kendi yanlarına gelebileceğini söyler. Bunun üzerine Seyyid Cüneyd ve Reşîde, Şeybû'yu da yanlarına alarak pâdişâhının adı Fercân olan bir şehre varıp bir sarayda konaklamaya başlarlar. Reşîde Hintli kılığına girerek evde otururken Seyyid Cüneyd ise ibadet etmekle meşgûldür.

Diğer taraftan; Muhtâr, Kâdî ve Sa'd-ı Mısrî, deryâda bir süre yol aldıktan sonra Endülüs şehrine varırlar. Bir süre Seyyid Cüneyd'i aramakla zaman geçirirler. Birgün şehrin içindeki kalabalığın ne olduğunu merak eden Muhtâr ve dostları olanları seyretmek için kalabalığın bulunduğu yere giderler. Durumun ne olduğunu anlamaya çalışan Muhtâr, ok atmada oldukça başarılı Bektaş adında Bir Türk'ün meydana gidip ok atacağını öğrenir. Pâdişâhın, Fercân adındaki düşmanı karşısında Bektaş'ı yanında tutmak için çabaladığını ve bunun için günlük ona bin dînâr verdiğini öğrenen Muhtâr, hemen meydana girer. Muhtâr'ın ok atmadaki hünerini gören pâdişâh, Muhtâr'ı yanına çağırır. Pâdişâha kendini bir tüccar oğlu olarak tanıtan Muhtâr, Bektaş'ın isteği üzerine Bektaş'la savaşı ve onu öldürür. Pâdişâhın ve halkın takdirini alan Muhtâr, pâdişâhın isteği üzerine halkın gideceği yolu kapatan

bir ejderhâyı öldürür. Ejderhânın öldürüldüğü haberini duyan pâdişâh, Muhtâr'a çeşitli ikramlarda bulunur.

Muhtâr'ın daha önce kilim-gûşlar şehrini kurtarmak için Bûcâl-i Dîv'i öldürdüğünü duyan kardeşi Kurâs, ordusuyla beraber kilim-gûşlar şehrini istilâ edip Endülüs şehrine gelir. Kurâs elli bin askerle Endülüs şehrini kuşatır ve pâdişâha Muhtâr'ı istediğini söyler. Muhtâr ilk gün savaş meydanına girer ve birçok kişiyi öldürür. Ertesi gün Muhtâr, Şihâl adında bir dîvle savaşır ve onu da öldürür. Sonunda Kurâs, Muhtâr'la savaşmak için meydana girer. Muhtâr ile Kurâs arasında gelişen uzun bir mücadele sonunda Kurâs, Muhtâr'ı yakalar ve kendi askerlerine emânet ederek savaşa savaşa Endülüs şehrine gider. Ancak şehrin surları sağlam olduğu için Kurâs kendi askerlerinin bulunduğu yere geri döner ve Muhtâr'ı pişirip yemek için bir ateş yaktırır.

Bu sırada Kurâs'ın kızı Mâhû, Muhtâr'ı görünce ona âşık olur ve babasını iknâ ederek Muhtâr'ın öldürülmesini engeller. Mâhû'nun gözetiminde Muhtâr, zindana götürülür. Mâhû, kendisiyle evlenme şartıyla Muhtâr'la beraber kaçabileceğini söyler. Muhtâr, bir plan yapar ve kızı zindanda bırakarak oradan çıkar. Ancak Endülüs şehrinin etrafı surlarla çevrili olduğu için şehrin içine giremez. Muhtâr, kendi durumunu yazıp bir oka bağlar ve oku şehrin içine atar. Şehrin halkından biri oku bulur ve pâdişâha getirir. Kâdî ve Sa'd-ı Mısırî, Muhtâr'ın kaçtığını duyunca çok sevinir.

Diğer taraftan; Seyyid Cüneyd, Reşîde ve karga şeklinde kafeste olan Şeybû Fercân'ın şehrinde on gün kalırlar. Reşîde, Keynâs-ı Perî'nin eşinden aldığı kılı yakar. Reşîde, bir süre sonra gökten perînin bir ak kuş şeklinde geldiğini görür. Reşîde, perîye Şeybû'nun durumunu ve Cüneyd'in üzüntüsünü anlatır. Perî, kendisinin bu işe bir çare bulamayacağını ancak kız kardeşinin çare bulabileceğini, onları Âteş-sûz-ı Câzû'nun yanına götürebileceğini, ölmüş olan Habîb-i Attâr'ın oğlunun ciğerini ve gözünü yediği takdirde Şeybû'nun iyileşebileceğini ancak ona varmak için çok tehlikeli bir yoldan geçmek zorunda olduklarını söyler.

Reşîde, durumu Seyyid Cüneyd'e anlatır ve Seyyid Cüneyd yeminler ederek Şeybû için ejderhânın ağzına girmek gerekse bile onun için girer ve onu kurtarırım der. Ertesi gün bir perî gelir ve Seyyid Cüneyd'e nereye gideceğini, ne yapacağını ve

Hız. Hamza'nın bile geçemeyip geri döndüğü yolun tehlikelerini anlatır. Perî onu bu işten vazgeçirmeye çalışsa da Seyyid Cüneyd iknâ olmaz ve yola çıkmak için Siyâmek'in zırhını giyer, silâhlarını kuşanır, Reşîde ile vedalaşır Şeybû'yu Reşîde'ye emânet ettikten sonra perîyle beraber Hız. Hamza'nın diktiği söğüt ağacının yanına gelirler. Seyyid Cüneyd, yanına söğüt ağacından birkaç parça alıp perîyle birlikte gökyüzüne havalanır.

Bir süre yol aldıktan sonra Habîb-i Attâr'ın câdılarında biri olan Âteş-sûz-ı Câzû'nun bulunduğu saraya varırlar. Seyyid Cüneyd'in yanındaki Keynûs-ı Perî bir süre onunla konuştuğundan sonra Şeybû'nun durumunu anlatır. Âteş-sûz, Seyyid Cüneyd'e kız kardeşi Râziyâne'nin yardım edebileceğini söyler ve yolda karşılarına çıkacak tılsımları bozabilmesi için ona bir sürmedân verir. Keynûs, Seyyid Cüneyd'in başını örter ve beraber tekrar havâyâ yükselerek yol almaya devam eder.

Bir süre yol aldıktan sonra dinlenip namaz kılmak için bir yere inerler. Seyyid Cüneyd, namaz kılariken ayetleri yüksek sesle okuduğundan o sırada oradan geçen Habîb-i Attâr'ın oğlu Gârûs, Seyyid Cüneyd'in sesini duyar. Reşîde-i Arab'a âşık olan Gârûs, Reşîde'den haberlerinin olup olmadığını anlamak için câdı olan dadısını onlara yollar. Dadı yaşlı bir kadın şekline girip Seyyid Cüneyd'in yanına gider. Kendini Hız. Hamza'nın hizmetkârlarında biri olarak tanıtan dadıya Seyyid Cüneyd inanmaz ve onu saçından yakalayarak kendi hâline dönmesi için söğüt ağacından getirdiği asâ ile dövmeye başlar. Câdı kendi şekline girdikten sonra onlara Gârûs'un durumunu anlatır. Câdı, daha sonra câdılığa tövbe eder ve onların karşılarına çıkacak tehlikeleri anlatır. Keynûs, Seyyid Cüneyd ile adı Şirvâne-i Câzû olan dadıyı alır ve Râziyâne'nin yanına varırlar. Râziyâne'ye durumu anlattıktan sonra Râziyâne onlara tılsımları bozmak için üç kara taş verir ve sonraki tılsımları Şirvâne'nin bozabileceğini söyler. Râziyâne ile vedalaştıktan sonra Keynûs, Seyyid Cüneyd ile Şirvâne'yi alıp yola çıkarlar.

Karşılarına çıkan tılsımları bir bir bozup yollarına devam ederler ve Ârika-i Câzû'nun olduğu yere varırlar. Şirvâne bir plan yaparak Seyyid Cüneyd'in Ârika'yı yakalamasını sağlar. Ârika onlara Habîb-i Attâr'ın oğlu Âmir'in gökyüzünde uçabilen atlarını hizmetlerine getirebilecek atların kıllarını verir. Bu kıllardan birini yakmaları durumunda atların hemen kendi hizmetlerine gelebileceğini söyler. Ârika,

ayrıca büyü yapmak için onlara bir def ve ney verir. Ancak Seyyid Cüneyd büyüye karşı olduğu için onları yakar. Seyyid Cüneyd daha sonra Ârika'nın zindanda tuttuğu Müslümanları zindandan kurtarır ve onların arasında Hicâz'dan olan Zü'lhimâr'ın torunu Âsım adında bir genci görür. Âsım, Seyyid Cüneyd'in hizmetine girer ve Ârika'nın onlara tılsımları bozmak için verdiği kutuyu alarak Seyyid Cüneyd Ârika'yı öldürür.

Seyyid Cüneyd ve yanındakiler atlara binerek yola çıkarlar. Karşılarına çıkan tılsımları yok edip Şâkir-i Pehlivân'ın olduğu yere gelirler. Âsım onu yakalar ve Seyyid Cüneyd'in önüne getirir. Âsım'dan kaçan Şâkir'in askerleri Batur'a gelir ve ona durumu anlatır. Batur, Âsım'ın olduğu yere gelir ve Batur'un bir askeri onunla bir süre savaştıktan sonra Âsım onu yakalar ve Seyyid Cüneyd'in yanına getirir. Seyyid Cüneyd, Batur'un askerinden gidecekleri yol hakkında bilgi alır ve onu öldürür.

Bir süre sonra Batur savaş meydanına gelir ve Seyyid Cüneyd'le savaşır. Savaşın sonunda Seyyid Cüneyd onu yakalar ve Âsım'a emânet eder. Seyyid Cüneyd ile Âsım, Batur'un askeriyle bir süre savaştıktan sonra Âsım, Batur'u Seyyid Cüneyd'in önüne getirir. Batur, Hz. Hamza'nın aşkar atının soyundan gelen bir atı Seyyid Cüneyd'e hediye eder. Seyyid Cüneyd ve yanındakiler, Batur Müslüman olduktan sonra onunla birlikte onun şehrine giderler. Bir süre dinlendikten sonra Habîb-i Attâr'ın oğlu Gârûs'un ordusuyla birlikte geldiğini duyan Seyyid Cüneyd hemen savaş hazırlığına başlar. Âsım'ı da yanına alarak Gârûs'un ateş deryâsından ve câdılardan oluşan ordusuna karşı varır. Seyyid Cüneyd, Gârûs'u yakalar ve Şeybû'ya devâ olması için onun iki gözünü ve ciğerini alarak cesedini yakar. Böylece Gârûs'un yaptığı tüm büyüler yok olur. Seyyid Cüneyd orada bulunan halka İslâmiyet'i anlatır ve çocuklara Kur'ân okumayı öğretir.

Bu sırada Âmir, kardeşi Gârûs'un Seyyid Cüneyd tarafından öldürüldüğünü duyunca yüz bin câdı ile Seyyid Cüneyd'in bulunduğu yere gelir. Ertesi gün savaş meydanında karşılaşmak üzere Âmir ile Seyyid Cüneyd sözleşir. O sırada Batur ile Âsım gece vakti kılık değiştirip Âsım'ın olduğu yere giderler. Batur ile Âsım bir ağacın yarığına girerek gizlenir ve iblîsin Âmir ile orada bulunan câdıları

söylediklerini dinlerler. İblîs gittikten sonra Âsım ile Batur, hemen Seyyid Cüneyd'in yanına gelir ve olanları anlatır.

Sabah olunca Seyyid Cüneyd abdest alıp namaz kılar ve savaş hazırlığına başlar. Seyyid Cüneyd savaş meydanına girdiği sırada Yasin sûresini okur. Âsım ise Ayete'l-Kürsî'yi okuyarak Âmir'in oğluyla savaşır ve onu yakalayıp bağlar. Âmir ile Seyyid Cüneyd arasında gelişen uzun bir mücâdeleden sonra Seyyid Cüneyd, Âmir'i öldürür. Şeybû'ya devâ olması için Âmir'in iki gözünü, ciğerini çıkardıktan sonra cesedini yakar ve Âmir'in yaptığı bütün büyüler yok olur. Âmir'in şehrinde olan herkes Müslüman olur, küçük çocuklar Kur'ân okumayı öğrenir ve puthâneleri yıkıp yerine mescidler inşâ ederler. Seyyid Cüneyd, Âmir'in zindanında olan otuz bin Müslüman'ı zindandan kurtarır. Daha önce Âsım tarafından yakalanan Âmir'in oğlu Dâd'ı Seyyid Cüneyd'in önüne getirirler. Seyyid Cüneyd'in söylemesi üzerine Reşîde-i Arab'a âşık olan Dâd Reşîde ile evlenme şartıyla onları Habîb-i Attâr'ın kabrine götürebileceğini söyler. Seyyid Cüneyd, Reşîde uygun göreceği takdirde şartını yerine getirebileceğini söylediği sırada Dâd sevincinden ölür.

Seyyid Cüneyd ve yanındakiler Habîb-i Attâr'ın kabrine doğru yol almaya başlarlar. Yol üzerinde vardıkları şehirlerde İslâmiyet'i anlatarak puthâneleri yıkıp yerine mescidler inşâ ederler ve zindanda bulunan Müslümanları oradan çıkarırlar. Zindandan çıkan Amr Ma'd'ın torunu Esed, Seyyid Cüneyd'e kendini tanıtır. Seyyid Cüneyd'e başından geçen olayları anlatır. Daha sonra Seyyid Cüneyd, Şirvâne, Keynûs, Âsım, Esed ve daha önce vardıkları bir şehrin şâhı olan Mâhyâr, Habîb-i Attâr'ın kabrine varırlar. Seyyid Cüneyd, Esed'le beraber kabrin yakınında olan siyahı ve beraberinde olan diğer siyahları öldürür. Seyyid Cüneyd ile Mâhyâr, Habîb-i Attâr'ın kabrindeki tılsımları bozmak için gereken her şeyi içinde bulunduran siyahın sakladığı sandığı alır ve Seyyid Cüneyd, büyü yapmak için kullanılan araçların tamamını yakar.

Karşılarına çıkan tılsımları bozarak Habîb-i Attâr'ın kabrine varırlar. Habîb-i Attâr'ı içi balla doldurulmuş sırçadan bir tabutun içinde görürler. Seyyid Cüneyd tabutu alıp dışarı çıkarır ve Habîb-i Attâr'ın gözünü, ciğerini çıkararak cesedini yakınca yapılan bütün sihirler, tılsımlar yok olur. Daha sonra Seyyid Cüneyd ve yanındakiler Batur'un şehrine gelirler. Bir süre dinlendikten sonra Seyyid Cüneyd,

Âsım, Esed uçan atlara biner, Keynûs ise Şîrvâne'yi sırtına alarak Reşîde'nin olduğu yere gitmek için yola koyulurlar.

Bir gün sonra Kâf dağına varırlar ve orada yeşil zümrüden oluşan bir ibadet yerinde ibadet eden Hz. Hızır'la karşılaşır. Seyyid Cüneyd, Hz. Hızır'la bir süre konuştuktan sonra ona gidecekleri yeri söyler. Hz. Hızır onların yüz yıllar sürecektir çok uzun yollarının olduğunu ancak kendisinin onları çok kısa bir sürede ulaştırabileceğini söyler. Seyyid Cüneyd, Âsım, Esed, Keynûs ve Şîrvâne Hz. Hızır'ın getirmiş olduğu öd ağacına binerek yarım saatten önce Reşîde'nin olduğu evin üzerine inerler. Seyyid Cüneyd Allâh'a şükr eder. Hz. Hızır, Seyyid Cüneyd ile vedalaşarak ortadan kaybolur.

Seyyid Cüneyd, Reşîde'yi Şeybû'nun kafesinin önünde ağlarken görür. On bir ay boyunca Seyyid Cüneyd'e hasretlik çeken Reşîde, Seyyid Cüneyd'i görünce bayılır. Bir süre sonra kendine gelir ve Seyyid Cüneyd'in ayağına kapanır. Seyyid Cüneyd hemen Habîb-i Attâr'ın ve çocuklarının gözlerini ve ciğerlerini Şeybû'ya yedirir. Şeybû, kendine gelince Seyyid Cüneyd sevincinden Şeybû'ya sarılır. Şeybû daha sonra Seyyid Cüneyd'in ayağına kapanarak ona teşekkür eder. Bu sırada Keynûs, sıkıntılı durumda yakıp kendisini çağırması için Seyyid Cüneyd'e saçından kıllar koparıp verir ve izin isteyerek onlardan ayrılır. Seyyid Cüneyd ise seyahati sırasında çeşitli hazinelerden aldığı bir kısım mücevherleri orada bulunan herkese dağıtır. Reşîde'ye ise iki mücevher ve mücevherle süslü bir tâc verir.

Diğer taraftan Kurâs, bir yıla yakın Endülüs şehrini kuşatmış ve onların teslim olmalarını bekler. Kâdî ile Sa'd-ı Mısri Endülüs şehrinin içindeyken Muhtâr ise şehrin dışında fırsat bulduğu sırada Kurâs'ın askerlerini öldürür ve şehrin içine ok atarak Endülüs şâhına haber gönderir. Muhtâr'ın attığı oklardan birini Kaylâfe'ye getirirler. Muhtâr'ın yazdıklarını okuduktan sonra Kaylâfe hemen Fercân'a iletmek üzere Muhtâr için bir mektup yazdırır. Mektûbu Muhtâr'a iletmek üzere bir kadına verir. Kadın, mektûbu ayakkabısına koyar ve şehirden gizli bir yoldan çıkarak mektûbu Muhtâr'a iletir. Muhtâr mektûbu vermek üzere Fercân'a gider. Fercân mektûbu okur ve sinirlenerek gücü yettiği takdirde Hz. Hamza'nın soyundan gelenlerin tamamını yakalayıp Kurâs'ın eline vermek istediğini söyler.

Bu sırada Fercân'ın şehrinde olan Şeybû, iyileştikten sonra Seyyid Cüneyd'den izin alarak dışarda gezintiye çıkar. Şeybû'nun neyi iyi üflediğini ve çeşitli oyunları sergilediğini halktan duyan Fercân'a, onun isteği üzerine Şeybû'yu getirirler. Şeybû, o sırada Fercân'ın yanında duran Muhtâr'ı görünce tanır, ancak Muhtâr onu tanımaz ve Fercân'la konuşmasına devam eder. Şeybû, bir süre hokkabazlık yaptıktan sonra Muhtâr'a kendini tanıtır ve onunla bir süre konuştuğundan sonra onu Seyyid Cüneyd'in yanına götürür. Başından geçen olayları Seyyid Cüneyd ve yanındakilerine anlatır. Endülüs şehrinin Kurâs tarafından kuşatıldığını ve Kâdî'nin orada olduğunu duyan Seyyid Cüneyd, oraya gidip Müslüman halkı Kurâs'ın elinden kurtararak oradan da Acem mülküne gitmek istediğini söyler.

Bu sırada pâdişâhın asker ile geldiğini gören Şeybû, Seyyid Cüneyd'e haber verir. Seyyid Cüneyd, Esed, Âsım ve Şeybû'yu yanına alarak la'l ve mücevherle dolu üç tabakla birlikte pâdişâhın bulunduğu yere gider. Seyyid Cüneyd, pâdişâha kendini bir tüccar olarak tanıtır ve Endülüs şehrine onlarla birlikte gelip oradan da kendi vatanları Hicâz'a gitmek istediğini söyler. Seyyid Cüneyd, dostlarıyla beraber Reşîde'yi de yanına alarak Endülüs şehrine doğru yola çıkarlar. Yolda karşılıklarına çıkan aslanı bir yumrukla öldüren Seyyid Cüneyd'i gören pâdişâh onun bir tüccar olmadığını pehlivân veya pâdişâh çocuğu olduğunu düşünür. Bu olay üzerine pâdişâhın askerlerinden Kûhten adında bir pehlivân Seyyid Cüneyd'in câdılık yaptığını söyler. Bunu duyan Seyyid Cüneyd sinirlenir ve Kûhten'le dövüşür ama onu öldürmez. Sonra Esed gelir ve Kûhten'in kafasına bir yumruk atarak onu öldürür. Fercân, Seyyid Cüneyd'i yanına çağırır ve onun aslında kim olduğunu sorar. Seyyid Cüneyd, Hz. Hamza'nın soyundan geldiğini söyleyince Fercân ondan özürler diler ve ona çeşitli ikramlarda bulunur.

Kurâs'ın birbirinden güçlü Kâhûr ve Şâkûr adında iki oğlu vardır. Kâhûr, bir çalgıcıdan Reşîde'nin vafasını işitir ve çalgıcıdan bunun kim olduğunu sorar. Çalgıcı çantadan Reşîde'nin resmini çıkarıp kendisine verir ve Reşîde'nin başından geçen olayları anlatır. Kâhûr, Reşîde'yi görmeden ona âşık olur ve onu bulmak için her yere haber salarlar. Kâhûr, Reşîde'nin Abdülmü'min'in yanında olduğunu duyunca Abdülmü'min'in şehrinin yıkarlar. Reşîde'yi orada bulamayan Kâhûr, Sind şehrine gider ve orayı da yıkar. Reşîde'nin Endülüs şehrine gittiğini öğrenen Kâhûr, ordusuyla beraber Endülüs'e gelir.

Diğer taraftan; Seyyid Cüneyd, Fercân ile birlikte Endülüs'e doğru yol alırlar. Şeybû ise onlardan ayrılır ve Kâhûr'un Reşîde'yi aramak için gittiğini bildiğinden Kâhûr adına bir mektûp yazar. Şeybû, Kâhûr'un habercisi şeklinde bu mektûbu Kurâs'a ileterek Kurâs'ın yanındaki kılıç ile tâcı alır ve hemen Seyyid Cüneyd'e getirir. Seyyid Cüneyd, hırsızlık yaptığı için Şeybû'ya kızar.

Şeybû daha sonra iblîsin kardeşi Lâkîs kılığına girerek Kurâs'ın tâcıyla birlikte Kâhûr'un yanına gelir. Kurâs'ın kavmi iblîse taptığı için Kâhûr, Şeybû'ya inanır ve onun söylediği şeyleri hemen yerine getirmeye çalışır. Şeybû bir süre Kâhûr'un yanında kaldıktan sonra çıkar ve daha sonra çalgıcı kılığında tekrar geri gelir. Bir süre çalgıcılık yaptıktan sonra onlara bayılıcı ilaçla terbiyelenmiş helva yedirir. Orada bulunan herkes bayılınca Şeybû, Şâkûr'u öldürür ve Kâhûr'u bağlayarak Seyyid Cüneyd'in önüne getirir. Seyyid Cüneyd onunla savaş meydanında karşılaşmak istediğinden onu serbest bırakır.

Kâhûr, babası Kurâs'ın yanına gider ve olanları ona anlatır. Kurâs ordusuyla beraber Seyyid Cüneyd'e doğru yol alır ve sonunda iki ordu savaş meydanında karşılaşır. Esed, Kurâs'ın pek çok askerini öldürür ve onların geri çekilmesini sağlar. Şeybû, o sırada Bülbül adında yaşlı bir râhip kılığına girer ve Kurâs'ın yanına varır. Kurâs'a kendini tanıttikten sonra kendi oğlunun Hz. Hamza'nın akrabaları tarafından öldürüldüğünü söyler. Kurâs, Şeybû'ya inanarak ona çok üzülür ve intikamını alacağına söz verir. Kurâs, Şeybû'yu yanına alarak dağda yaşayan Çekûh adında râhibin yanına giderler. Şeybû, kendini ona tanıtırken yanlarına iblîs gelir. Şeybû'nun yanındakiler iblîse secde eder ve Şeybû'yu ona tanıtır. İblîs, Kurâs ile Çekûh'a ne derse Şeybû sessizce onu dinlerdi. İblîs gittikten sonra Kurâs, Çekûh'u yanlarına davet ederek Şeybû ile birlikte eski yerlerine geri dönerler.

Seyyid Cüneyd'in askeri Kurâs'ın askerini Endülüs şehrinden uzaklaştırınca Kaylâfe şehrin kapılarını açtırır. Kâdî ile Sa'd-ı Mısırî, Seyyid Cüneyd'i görünce onun ayağına kapanırlar. Bir süre hasret giderdikten sonra Kâdî, Seyyid Cüneyd ile Reşîde'nin nikâhını kıyar.

Ertesi gün iki ordu karşılaşır ve Reşîde zırhını giyerek savaş meydanına girer. Reşîde birçok kişiyi öldürdükten sonra meydana Esed girer. Esed, yirmi kişiyi öldürdükten sonra karşısına Kâhûr gelir. Kâhûr, Esed'i yaraladığı için Reşîde

meydana gelir ve Kâhûr'la savaşır. Reşide'ye âşık olan Kâhûr, Reşide ile savaştığını bilmeden bir süre onunla mücâdeleye devam eder. Reşide, Kâhûr'u ağır bir şekilde yaraladığı için Kâhûr kendi ordusunun bulunduğu yere kaçar. Kâhûr'un yaralı hâlde geldiğini gören Şeybû, ağlamaya başlar. Bu sırada oğlunun yaralandığını gören Kurâs, sinirlenerek Reşide'nin karşısına çıkar. Kurâs, Reşide ile bir süre onunla mücâdele ettikten sonra onu yakalar. Reşide'nin başından miğferi düşünce Reşide'nin güzel yüzünü gören Kurâs hayret eder ve daha sonra meydana giren Âsım'ı da yakalar ve kendi ordusunun bulunduğu yere getirir.

Savaşa ara verildikten sonra Reşide'yi Kurâs'ın önüne çıkarırlar. Kurâs, oğlunun ağır bir şekilde yaralanmasına neden olan Reşide'ye pek çok işkence ettikten sonra onun saçlarını keser. Reşide ise oradan kurtulmak için Allâh'a duâ ederek uykuya dalar. Reşide, Hz. Fâtıma'yi rüyâda görür ve yine sağlığına kavuşur.

Şeybû bu sırada Kâhûr'un yaralarını tedavi etmekle uğraşır. Şeybû, Reşide'nin yakalandığı haberini duyunca hemen Kurâs'a gelir ve Reşide'nin zincirlerini çözdürür.

Seyyid Cüneyd ise o sırada olanlardan habersiz avlanmak için savaş meydanından uzak bir yerdedir. Seyyid Cüneyd av yerindeyken dıvler onu yakalar. Dıvler, onu yeme planı yaparken Seyyid Cüneyd, Hz. Muhammed'in (s.a.v.) öğrettiği duâyı okur ve onlardan kurtulur. Kendi ordusunun bulunduğu yere gelen Seyyid Cüneyd, Reşide'nin yakalandığını duyunca gece vakti Kurâs'ın olduğu yere gider. Seyyid Cüneyd, Reşide ile Âsım'ı kurtararak birlikte kendi ordusunun bulunduğu yere gelirlir.

Ertesi gün savaş meydanında Seyyid Cüneyd, Kurâs ile karşılaşır. Bir süre savaştıktan sonra savaşmaya ara verilir. Sabah olunca Seyyid Cüneyd ile Kurâs tekrar savaş meydanında şiddetli bir şekilde savaşır ve sonunda Seyyid Cüneyd, Kurâs'ı yakalar. O sırada Kurâs'ın dadısı Sedviye-i Câzû, Seyyid Cüneyd ile Kurâs'ı yutarak Kurâs'ın ordusunun bulunduğu yere getirir. Sedviye'nin zehirli dişi Seyyid Cüneyd'i yaraladığı için Seyyid Cüneyd baygın bir şekilde yatar. Kurâs, Seyyid Cüneyd'i çadırın sütûnuna bağlar ve râhip kılığına girmiş Şeybû'nun anlattığı hikâyeleri dinler.

Seyyid Cüneyd'in yakalandığını gören Reşîde ve diğer dostları bu duruma çok üzülür. Reşîde geceleyin Kurâs'ın çadırına gelir. Şeybû o sırada Kurâs ve yanındakilere içinde bayıltıcı ilaç olan helva verir. Kurâs ve yanındakiler bayılınca Reşîde gelir, Kurâs'ın, Kâhûr'un, dadının ve orada bulunan herkesin başını keser. Daha sonra Seyyid Cüneyd'i sırtlarına alarak Fercân'ın sarayına getirirler.

Ölü gibi yerde yatan Seyyid Cüneyd'i uzun süre tedavi etmeye çalışsalar da Seyyid Cüneyd kendine gelmez. Reşîde, Keynûs'un verdiği bir kılı yakarak onun gelmesini bekler. Reşîde, Keynûs'a durumu anlatır ve Keynûs, Şeybû'yu yanına alıp Habîb-i Attâr'ın Müslüman olan oğlanlarından birinin kanını bir şişeye koyarak Seyyid Cüneyd'in yanına gelirler. Getirdikleri kanı Seyyid Cüneyd'e az az içirirler. Seyyid Cüneyd, yavaş yavaş iyileşmeye başlar. Bir süre sonra Seyyid Cüneyd ile Reşîde dillere destân bir şekilde evlenir. İki ay orada kaldıktan sonra Seyyid Cüneyd, sultândan izin isteyerek Mısır'a doğru yola çıkarlar.

Denizde dört ay yol aldıktan sonra İskenderiye'ye varırlar. Geminin limana yanaştığını gören Seyyid Cüneyd'in babasının hizmetkârı, onların yanına gider. Seyyid Cüneyd onu görünce sevinir ve ona Seyyid Üseyd ile kendi annesinin durumunu sorar. Hizmetkâr, ikisinin de vefât ettiğini söyleyince Seyyid Cüneyd çok üzülür. Seyyid Cüneyd ile Reşîde, Sa'd'ın evinde kalmayı uygun görmez. Şeybû ile Muhtâr ise Sa'd'ın evinde kalırlar.

Birgün Muhtâr ile Şeybû cuma namazını kılmak için bir câmiye giderler. Muhtâr, hutbe sırasında Ebû Tûrâb'a kötü sözler söyleyen Abdullâh Yezîd'i öldürür. Orada bulunan topluluk Muhtâr'ı dövüp boynuna ip geçirerek sürüklerler. Şeybû, hemen gelir ve durumu Seyyid Cüneyd'e anlatır. Şeybû, Muhammed b. Yezîd tarafından yazılmış bir mektûp hazırlayarak haberci kılığında kardeşi Âs'a götürür. Mektûpta Seyyid Cüneyd'in sayılamayacak derecede askerinin olduğunu, Mekke, Medîne ve Bağdat'ta yaşayan yandaşlarını öldürüp Dımişk'a doğru geldiğini söyler. Şeybû, Âs'ın yanına vardığında, Muhtâr'ı Âs'ın önüne getirirler. Âs'ın sorularına cevâp veren Muhtâr, Şeybû'yu görünce tanır. Vezir, Şeybû'nun uzattığı mektûbu okur. Âs, Muhtâr'ın Abdullâh'ı öldürdüğünü söyleyince Şeybû feryat edip ağlamaya başlar ve Muhtâr'ı Âs'ın önünde döver. Şeybû ile askerler, Muhtâr'ı zindana götürürler.

Şeybû daha sonra olanları Seyyid Cüneyd'e anlatır. Esed, Âsım ve Şeybû Âs'ın taziyesine gidip ağıt yakmak için kılık değiştirirler. Ağıt yaktıktan bir süre sonra Şeybû, tütsü kabına bayıltıcı ilaç döker. Âs hariç olmak üzere sarayda olan herkesi öldürüp Muhtâr'ı kurtarırlar. Şeybû yine haberci kılığına girerek Âs'a gelip Muhtâr ve yanındakilerin Dımışk'ı kuşatan Seyyid Cüneyd'in yanına doğru gittiğini söyler. Bunu duyan Âs, Muhammed Yezîd'e bir mektûp yazar ve onu kendi habercisiyle gönderir. Bunu gören Şeybû, haberciyi öldürür ve Muhammed Yezîd tarafından yazılmış bir mektûp hazırlayarak Âs'tan geceleyin Mûsâ Çeşmesi'ne gelip Seyyid Cüneyd'in ordusuna gece baskını yapmasını ister. Şeybû, mektûbu Âs'a verdikten sonra Âs tarafından yazılmış bir mektûp hazırlar ve Muhammed Yezîd'e getirir. Muhammed Yezîd'den Mûsâ Çeşmesi'ne gelip Seyyid Cüneyd'in ordusuna gece baskını yapmasını ister. Şeybû, sonunda Muhammed Yezîd'in ordusuyla Âs'ın ordusunu gece vakti karşı karşıya getirir. İki ordu arasında şiddetli bir mücâdele yaşanır.

Sabah olunca Âsım ve Esed, Âs ile Muhammed Yezîd'i öldürür ve onların kellelerini Seyyid Cüneyd'e getirirler. Seyyid Cüneyd bu durumdan hoşnut kalmaz ve Acem diyârına gitmek istediğini söyler. Seyyid Cüneyd, Reşîde, Kâdî ve Şîrvâne; Şeybû, Muhtâr, Esed ve Âsım ile vedalaşıp Âcem diyârına doğru yola çıkarlar. Şeybû, Muhtâr, Esed ve Âsım ise Habeş'e doğru yol alırlar. Abdülmelik b. Mervânî, askerinin tamamının öldürülüp Muhammed Yezîd ile Âs'ın başlarının bir ağaca asılı olduğunu görünce çok üzülür. Orada yaşayan halk Abdülmelik b. Mervân'a tâbî olur.

Seyyid Cüneyd, Reşîde, Kâdî ve Şîrvâne bir süre yol aldıktan sonra Sivas'a varırlar. Orada konakladıkları sırada Reşîde'nin güzelliğini gören biri pâdişâha gider ve bu durumu ona anlatır. Pâdişâhın oğlu Reşîde'nin aşkından divâne olduğu için pâdişâh hemen Reşîde ile Seyyid Cüneyd'i getirmeleri için asker yollar. Seyyid Cüneyd, pâdişâh tarafından gönderilen askerlerin bir kısmını öldürür ve geri kalanlar ise pâdişâha gelip durumu anlatır. Pâdişâh, askerinin tamamını yanına alarak Seyyid Cüneyd'in bulunduğu eve gelir. Seyyid Cüneyd evden çıkıp binlerce askeri öldürdükten sonra yorulur ve eve gelir. Seyyid Cüneyd, çok yorgun olduğu için pâdişâhın askerine karşı daha fazla mücâdele edemeyerek uçan atları çağırırlar. Atlara binerek oradan uzaklaşırlar.

Bir süre yol aldıktan sonra Hârezm'e varırlar. Orada iyi bir şekilde karşılanıp bir süre hoşça vakit geçirirler. İki ay sonra Reşîde ile Seyyid Cüneyd'in bir çocukları doğar ve ona Abdurrahman adını koyarlar. Abdurrahman'dan sonra bir kız çocuğu doğar ve onun adına da Sâre koyarlar. Altı yıl sonra Hz. Alî taraftarlarını öldürmek için Abdülmelik b. Mervân'ın kardeşi Abdurrezzâk Hârezm'e gelir. Bu durumdan haberdâr olan Seyyid Cüneyd ve yanındakiler, uçan atlara binerek Âmû diyârına gelirler. Seyyid Cüneyd ve yanındakiler orada iyi bir şekilde karşılanır ve bir süre sonra Reşîde, Ebû Müslim'in atası olacak Üseyd adında bir erkek çocuğu ile Evlâ-yı Kerîme adında bir kız çocuğu doğurur. Muhammed Zencî'nin gördüğü bir rüya üzerine Evlâ-yı Kerîme'yi ona nikâhlarlar.

Bir süre sonra uçan atlara binerek Merv'e giderler. Kâdî, oranın Küseyr adındaki hükümdârın kızıyla evlenir. O yerde Rüstem'in soyundan gelen Kelîme adında bir kız Üseyd'le evlenir. Seyyid Cüneyd doksan yaşına ve Reşîde ise yetmiş beş yaşına gelir. Üseyd'i evlendirdikten iki yıl sonra Seyyid Cüneyd hastalanarak vefât eder. Seyyid Cüneyd için oldukça yüksek bir kümbet inşâ ederek onu oraya gömerler. Bir süre sonra Abdurrahman ve Üseyd hâricîlerden çekinerek Irak'a gider. Üseyd'in eşi Kelîme ise hâmilelerdir.

2.1.2. Şahıs Kadrosu

Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab'da yer alan olayın ana kahramanları Seyyid Cüneyd ile Reşîde-i Arab'dır. Hikâyenin hemen her safhasında aktif olan ve ikinci derecede rolleri bulunan yardımcı kahramanlar ise Seyyid Üseyd, Kâdî, Şeybû ve Muhtâr'dır. Hikâyenin anlatıcısı konumunda olan Ebû Hafs-ı Kûfî ile dinleyici durumunda olup hikâyenin gidişatına göre bazen ağlayan bazen gülen, yeri geldiğinde Ebû Hafs-ı Kûfî'nin üzerine cevher, altın saçan Harûn Reşîd, hikâyede yer alan şahıslardandır. Seyyid Cüneyd'in torunu olarak dünyaya gelmiş olan ve hikâyenin pek çok yerinde kendisine atıflarda bulunulan Ebû Müslim ise hikâyede adı geçen diğer bir şahıstır. Olaylar zincirinin gelişimi sırasında üçüncü derecedeki şahıslar olarak ortaya çıkanlar ise hikâyede işlevi az olan şahıslardır. Buna göre söz konusu hikâyenin şahıslarını Asıl Şahıslar, Yardımcı Şahıslar ve Hikâyede İşlevi Az Olan Şahıslar olarak üç başlık altında inceleyebiliriz:

2.1.2.1. Asıl Şahıslar

Kahramanlar açısından son derece zengin bir kadroya sahip olan bu hikâyede, olaylar zincirinin merkezinde yer alan asıl şahısların hikâye içindeki etkisi ve özellikleri şöyledir:

Seyyid Cüneyd: Hikâyenin erkek kahramanı olan Seyyid Cüneyd, hikâyenin bir yerinde “Abdülmuttalib oğlu ve Münzir oğlu ve Üseyd oğlu Cüneyd (İ2^a)” olarak tanıtılır. Bir başka yerinde ise kendini “Abd-ı Menâf oğlu Nevfel oğlu Münzir oğlu Üseyd oğlu Cüneyd (İ336^b)” olarak tanıtır. Seyyid Cüneyd’in babası olan Seyyid Üseyd hikâyede Hz. Muhammed’in amcası olan Hz. Abbâs’ın yeğenidir. Hz. Abbâs’ın daha sonra Seyyid Üseyd’e vereceği padişahlar neslinden olan kenîzek Seyyid Cüneyd’in annesidir. Seyyid Üseyd ile kenîzeğin evliliklerinden sonra doğan Cüneyd, Seyyid Üseyd’in isteği üzerine dadiya verilir. Yedi yaşına kadar dadi tarafından emzirildikten sonra mektebe gider, ilim ve âdâb öğrenerek on dört yaşına gelir. Cüneyd son derece yakışıklı, cesûr, bahâdır, akıllı, ve ilim sahibi bir genç olur. On beş yaşına gelince silahşorluğu ve ok atmayı öğrenip ata binerek ava çıkmaya başlar:

“... Atası Üseyd’ün re’yiyle dâयेye virdiler ve tâ yedi yaşına degin dâyesi emzirdi ve ba’de-zân mektebe virdiler, tâ kitâb okuyup ‘ulûm u âdâb öğrendi ve çün Cüneyd on dört yaşına irdi. Cemâli mâh-ı tamâm gibi tâbende oldu ve her kim anı gördi âstânında aña bende oldu ve kemâl-i nihâyete irüp tâ hîredmend oldu ve maqâl-i şeyh ü şâba bend oldu ve cebhesinden ululuk envârı ‘âleme işrâk itdi ve çehresinden bahâdırılık âşârı birle meşhûr-ı âfâk oldu ve andan şoñra Cüneyd’ün zûrı ziyâde olup silâh-şorluğa başladı ve anı dañı tekmiil idüp... (İ3^b)”

On altı yaşında Cüneyd’in, nâmı, merdâneliği, cömertliği, adâleti, iki yüz savaşıya karşı tek başına savaştığı o dönemin savaşçılar meclisinde darb-ı mesel gibi dilden dile aktarılmaya başlanır. Hiç kimse onun sırtını yere getiremez, on pehlivânı bir hamlede yere serer ve hiç kimse onun elini bükemezdi:

“... Esb-i tâzîlere süvâr olup şikâr hevesin itdi ve çün on beş yaşına irdi, hiç kimse anuñ kemânı kirişin yirinden kımıldadamaz idi ve çün on altı yaşına irdi şöyle oldu ki ol rüzgârıñ süvârları ve merdân-ı nâmdârları mecâlisinde Cüneyd’ün merdâneligin ferzâneligin ve sañâsın ‘atâsın ve bezlin ‘adlin ðarb-ı meşel eyidürlerdi. Kerrâtıla tenhâ bir iki yüzmerd-i dil-âver ile ve mübâriz ile neberd içinde beraberlik itmişdi. Belki ziyâde gelürdi ve dañı küştgîrlikde şöyle oldu ki hiç kimesne püştin yire getüremezdi.

Ḥattā on merd-i mübāriz er bir uğurdan ḥamle iderlerdi ve her birin bir lu‘bla başardı ve daḥı hîç kimse pençesin piç idemezdi... (İ4^a)”

Cüneyd, hikâyede yer yer savaşıcılığı, adâleti, kuvveti, cesâreti ve savaş sırasında attığı na’ra ile Hz. Hamza’ya benzetilir ve ondan Hz. Hamza ile akrabalılığının olup olmadığı sorulur:

“...Cüneyd’den su’âl itdiler ki sen Benî-Hāşim gürühından mısın ki bu kuvvet bu sütühla Ḥamza’ya beñzersin. Cüneyd eyitdi: Belî, benüm atam Ḥamza’nuñ ‘ammüsi oğlıdur... (İ34^a)”

Tartûs Pâdişâhı’nın huzurunda güreş meydanına giren Cüneyd’i halk görünce onun boyu, heybeti karşısında şaşkınlığa düşüp onun Hz. Hamza’nın soyundan geldiğini söyleyerek aşağıda yer alan şiiri söylemeye başladılar:

“... Bu Ḥamza-i ‘Abdü’l-muṭṭalib’dür diyüp anuñ ḥaḳḳında bu ebyâtı didiler.

Şi‘r:

Boyu yüce bâzularıdur ḳavî

Belî ince ğāyet teni Pehlevî

İki ḳolı şanki cevzân-ı heyûn

Elinde bunuñ ola Rüstem zebûn

Ayaḳları şankim sûtûn-ı dürüst

Yıḳar şanki kūha vurursa müşt

Çü meydāna girdi bu şi‘r-i jiyān

Bunuñla tutuşır ḳanı pehlevān (İ35^b)”

Bir savaş meydanında karşılaştığı Reşîde’ye âşık olan Cüneyd; Reşîde’nin bir ejder tarafından kaçırıldığını öğrenince hayâ perdesinden çıkıp âr nâmûs yakasını yırtıp sînesini taşlarla döverek feryat ve fiğân etmeye başlar:

“... Cüneyd b. Üseyd ḥod ne‘üzü-bi’llāh serā-perde-i ḥayādan taşra çıḳup giribān-ı ‘ār nāmûs pāre pāre idüp sîne-i bî-kînesini taşlarla pāre pāre kıldı ve şol ḳadar feryād u fiğāna girdi ki havāda olan ḳuşlar aña muvāfaḳat idüp ferāḡat-ı dāne itdiler... (İ21^b)”

Babasının ve annesinin nasihatlerine kulak asmayan Cüneyd, Reşîde’ye olan aşkını ve dolayısıyla ona karşı hissettiği ayrılık hasretini yer yer şiirlerle şöyle dile getirir:

“Dostlar ‘ālemde hicr-i yārdan düşvār yok
Künc-i firqatde benümle hîç bir gam-h̄ār yok
Nārdan muhriķ ne var ‘ālemde didüm didiler
Āteş-i hicrāndan artuķ yaķıcı bir nār yok

...

Var durur her vuşlatuñ bir firqati ey Cüneyd
Gülşen-i ‘ālemde bilgil bir gül-i bî-hār yok (İ22^a-İ22^b)”

“Ĥaberi ĥarāb kıldı tenümüñ ‘imāretini
Kim işitse qala ĥayrān gamumuñ ĥikāyetini
Görinüp perīveş aldı dil ü cān oldu pinhān
Qalalı ĥayāl gözümde çekereĥ ĥarāretini

...

Ėam-ı hicr-i dil-rübāyı çekmez Cüneyd āĥir
Yaķup ol serāy-ı şabrı qoyısar vilāyetini (İ31^b)”

Cüneyd, Reşide’nin ayrılığına dayanamayarak onun uğruna anasını, babasını, ülkesini terk eder. Genç yaşında Reşide’yi aramak üzere Kādî ile beraber gurbete çıkan Cüneyd, bu yolda pek çok sıkıntıyla karşılaşır. Cüneyd; deryâda, çöllerde aç ve susuz kalır; cin, perî, cadı, dîv ve çeşitli ülkelerin hükümdarları, askerleriyle savaşır, zindana atılır, işkence görür. Ama her sıkıntıyı aşarak Reşide’yi bulma ümidinden asla vazgeçmez. Cüneyd, gittiği her yerde İslâmı anlatmayı ve yaymayı bir düstûr hâline getirir ve gittiği yerin zindanında tutsak olan Müslümanları kurtararak onların özgürlüğüne vesîle olur. Hz. Hamza’nın bile gidemediği yerlere gidip üstün zekâsı ve savaşçılık kabiliyetiyle fetihler gerçekleştirir, oraları İslâm ülkeleri hâline dönüştürür:

“...O nesne ki saña müyesser oldu, devr-i âdemden berü hîç kimseye müyesser olmadı ki hezār pâre şehri küfürden ve dālâletden şer‘ yolına getürdüñ. Nice biñ büt-hāneleri ĥarāb idüp mescid ü mihrāb kılduñ ki Ĥamza ol şalābetle idi, böyle idemedi. Bā-vücüd ki Esmā-yı perî anuñla bile idi, tā kūh-ı Qāf ĥāşıl olmadı. Çün bu yoluñ vaşfn işitdi, girü döndi. Ĥabīb-i ‘Attār Ĥamza’nuñ püserin uğruladı daĥı getürdi. Şimdi bu gür-hāne anuñdur. Benüm sözümi sen qabül eyle. Girü döñ, didi. Seyyid Cüneyd yeminler itdi ki Ĥabīb-i ‘Attār’uñ gür-hānesin tā ki yıķup kemügin yaķmayınca girü dönmeyem, didi...(İ320^a)”

Hikâyenin olay örgüsünde Cüneyd, dönüşümlü olarak Şeybû, Muhtâr ve Kâdî ile birlikte Reşîde'yi bulmaya çalışır. Cüneyd; Şeybû ve Muhtâr'ın bazen yaptıkları hataları düzeltmeye çalışır bazen de onlara kızarak doğru yolu tavsiye eder. Şeybû, Muhtâr ve Kâdî ise Cüneyd'e her fırsatta sadakatlerini göstererek âl-i Resûl'un hizmetkârları olduklarını ve Cüneyd'in istemesi durumunda her şeyi yapabileceklerini dile getirirler.

Cüneyd başına gelen musibetleri Müslümanları kurtarmak için bir araç olarak görür:

“... Cüneyd eyitdi: Ey Bârî Hudâ'yâ beni bu diyâra gönderdün, sebebi Şeybû'yı ol hâle getürmek bu imiş didi. Bunca Müselmânlar bend-i girândan çün halâş buldılar didi ve bunca ehl-i dâlelet çün İslâm dînine girüp imân buldılar. Cümlesine tevfiķ refiķ-i tarîķ iden sensin. Benüm gibi 'âciz âdemden ne gelür diyüp andan secdeye vardı...(İ320^b)”

Başından pek çok macera geçtikten sonra Cüneyd, Reşîde'ye kavuşur ve Abdurrahmân, Sâre, Üseyd, Evlâ-yı Kerîme isimlerinde dört çocuğu olur. Ebû Müslim hikâyesinin başkahramanı olan Ebû Müslim ise Üseyd'in oğlu olarak dünyaya gelir. Ebû Müslim'in dedesi olan Seyyid Cüneyd çocuklarını büyütüp evlendirdikten sonra hastalanarak doksan iki yaşında vefat eder.

Hikâyede mevcut olan kimi şahıslar Cüneyd'in yakışıklılığını, savaşçılığını, bahâdırlığını, cömertliğini, adâletini ve buna benzer çeşitli özelliklerini şöyle anlatırlar:

İlm-i nücûmdan ve fenn-i üstûrlâbdan anlayan Satîh-i kâhinin şâkirdlerinden biri, Cüneyd'in babası olan Seyyid Üseyd ile annesi olan kenîzekin talihlerine bakınca Cüneyd hakkında şunları söyler:

“...Ol hâkîm-i hünerver Üseyd-i serverün ve ol duĥterün aĥteriyle olan mâcerâsın işidüp anlarun tâli'lerin tutdı ve bildi ki anlarun ictimâ'ından ve ittifâķından bir oĥlan vücûda gele kim be-gâyet pehlevân-ı zamân ve engüşt-nümâ-yı cihân ola ve şöyle ki Hâmza-i şâhib-kırândan soñra anuñ gibi bir pehlevân daĥı gelmeye ve bir duĥtere 'âşîķ olup çok ser-encâm geçüre ve nice kışşa-i ĥarîbe vü hikâyât-ı 'âcîbe göre. Ol oĥlanuñ şulbindan bir şahş vücûda gele kim aña Ebû Müslim diyeler ve lâm-ı la'îni ĥanedân-ı tayyibinden ve tâhirinden ol getüre ve girü İslâm revnaķın yirine getüre... (İ3^a)”

Tüccarların canlarını ve mallarını harâmîlerden kurtaran Cüneyd'i tüccarlar, Hz. Hamza, Rüstem, Efrâsiyâb gibi kahramanlara benzeterek şöyle medh eder:

“Biri didi ey Һamza-i nāmdār
Biri didi ey Rüstem-i rūzgār
Biri didi ey lendühā-yı cihān
Birisi didi ey bedī‘ ü’z-zamān
Biri dağı didi bu Behmen durur
Biri dağı didi bu Bizen durur
Birisi didi budur Efrāsiyāb
Bunuñ olmayan kişver olur Һarāb
...

Ebed ‘ izzet uman Һazansun kemāl
Ki olmaz hemişe kemāle zevāl (İ33^b-İ34^a)”

Cüneyd’e aşık olan tüccarın kızı ise Cüneyd’e olan aşkını şöyle dile getirir:

“Biñ cānum olsa yoluña her dem nişār çün
Cān ol durur kim ola fedāsın nigārçün
Gülzār-ı ‘ āleme ebed itmeyem nazār henüz
Sen serv-Һad lāle-Һad gül-‘ izārçün
Her ne Һadar kim cevr idesin Һomayam seni
Elden Һonur mı hīç gül tāze Һārçün
Cān u cihān eylersem terk yaraşur
Ey dost sen şeker-leb pür-şīve yārçün
Ben duşter-i kemīne ki ey māh Һıl kerem
Geh geh nigāh eylesesin ol Kirdgārçün (İ34^b)”

Reşide-i Arab: Hikâyenin kadın kahramanıdır. Benî-Şeybân kabîlesinden olup Zehrâ-yı Perî ve Amr’ın kızıdır. Seyyid Üseyd ve Cüneyd ile savaşan ve onlar tarafından öldürülen Gazanfer ve Hanzala’nın kız kardeşidir. Reşide-i Arab ok atmayı, ata binmeyi, güreş tutmayı, avcılığı çok iyi bilen ve savaş sanatında babasından ve kardeşlerinden üstün olan bir kadın savaşçıdır:

“... Reşide-i ‘ Arab egerçi duşter idi ammā meydān güninde şanki er idi, atasından ve birāderinden dil-āver idi. Cidālde Rüstem-i Zāl’dan eyemenmezem dirdi ve şikārı be-ğāyet severdi... (İ8^b)”

“... Reşide gibi tîr-endâz ‘âlemde yoğdı ve illâ Sa‘d-ı Vaqqâş-ı ser-firâz rağiyallâhu ‘anh... (İ31^b)”

“... Reşide hüd bir tîğ-zendî ve cengde hemân bebr ü peleng idi... (İ63^a)”

Bir erkek kadar cesur, dürüst, sözüne sadık olan Reşide’nin eşsiz ve büyüleyici güzelliği ise dillerde destândır. Onun güzelliği için perîler, iblîsler, cinler, siyahlar ve nice büyük hükümdarların ülkesi harap olur:

“... Üseyd eyitdi: Ey duhter Reşide-i ‘Arab sen misin ki sıyt u şadâñla ‘âlem hürüşdadur ve benî-âdem cüşdadur. Reşide eyitdi: Belî benem. Üseyd eyitdi: Sen ol Reşide misin ki sulţân-ı Mısr, pâdişâh-ı Şâm ile senüñ için cidâl u kıtâl idüp bî-had halk katl eylediler. Âhîr sulţân-ı Mısr gâlib olup Şâm’ı harâb u yebâb idüp yine Mısr’a gitdi. Duhter eyitdi: Belî benem Üseyd eyitdi: İştüm ki şâh-ı Mağrib mülkinüñ iki bahşından birin saña şîr-bahâ virmiş ki seni oğlına alıvirmek için fuzüllük gösterüp kabûl itmemişsin. Eyitdi: Belî benem. Üseyd efkâra düşüp kendüye eyitdi: Ben bu duhter-i dildârdan ne su’âl itdüm ise belî benem didi. Oğlum Cüneyd niçe ‘âşık olmasun ki her kim bunu görürse ‘âşık olup vâlih ü hayrân qalur diyüp bir zamân tefekkür itdi. Hemân-dem kemendi atup duhter-i dil-nüvâzi ve ol gâam-güsârı kemend-i ber-bend idüp alup ‘askere getürdi. Çün anuñ yüzün görenler cümlesi ‘âşık olup vâlih muhayyir kaldılar ve Benî-Şeybân cenginden el çeküp ol duhter-i gül-‘izâr için birbiri ile ‘Arab’da ihtiyâr itdiler. Bu görüp ‘âşık olanlar mâ-beyninde tamâm-ı ‘Arab’da tām ve âheng-i cidâl-i ‘avâm zuhûr idüp âşüb-ı fitne baş kaldurup kıtâl mertebesine irişdi. Şöyle kim ‘asker birbiri ile ‘Arab’da ihtiyâr idüp ıztırârî kazıyyeler zuhûri ‘ubûr kıldı. **Rāvî şöyle rivāyet** ider ki şahābe-zādelerden ve emîr-zādelerden ve ‘Arab dil-āverlerinden yedi yüz civân-ı ser-firâz ol duhter-i dil-nüvāza ‘âşık oldılar... (İ11^a-İ11^b)”

“... Ey saçı kesilecek ra‘nāsın kim ‘Arab mülkini sen harâb eyledüñ hem çün pâdişâhları ve hân mânları harâb olup depelendiler didi ve Rûm pâdişâhınuñ oğlı dîvâne olmışdur. Senüñ şüretüñ taşvîrini Mısr u Şâm’a iletdiler. Perîlere dağı fitne vü âşüb bırağduñ ve nice hezâr perîler senüñ sebebüñle helāk olmışlardur, didi... (İ279^b-İ280^a)”

Reşide’nin bazen sadece sûret-i nakşına âşık olup dîvâne olan Mısır sultânının oğlu zincirlerle bağı halde bulunur:

“... bir vaqt bir seyyāh kişi bizüm vilāyetümüze gelmişdi ve beni dağı görmişdi. Benüm cemālüm nakşını bir cāme-i harîre taħrîr itmışdi. Bu Mısr vilāyetine çün getürmişdi. Mısr sulţânınuñ oğlı ol benüm şüretümüñ taşvîrini görüp baña ‘âşık-ı şūrîde-hāl olmışdı. Bu sâ‘at eyidürler ki dîvâne olmışdur. Zencîr ile dest-pā bağludur, didi... (İ253^b)”

Babası, kardeşi ve amcasının öldürülmesi üzerine Reşîde, Seyyid Üseyd ve daha sonra Cüneyd ile savaşıır. Savaş meydanında Reşîde'nin yüzündeki örtü düşünce Cüneyd ona âşık olur. Onun da gönlünde Cüneyd'in aşkı belirmeye başlar. Ancak birbirlerine düşman konumunda olan Reşîde ile Cüneyd birbirlerine olan aşklarını ilk önce kimseye belli etmez:

“... Cüneyd, Reşîde'nün atı boynunu çaldı, başı yire düşdi leşi yire yıkıldı. Reşîde kendüyi atından hâlâşlar iken nâ-gâh bir bād gelüp bürka'ın güşâde kıldı. Cüneyd'ün gözi yüzine tuş oldu, hemân-demvâlih ü medhüş oldu. Kendüzin tutmayup atından yire düşüp Reşîde nazar idüp gördi ki bir nev-civân-ı âftâb-cemâl ve bir nihâl-i büstân-ı Zü'l-Celâl ve şahîfe-i 'izârında ğubâr-ı haţţ-ı reyhân henüz belürmemiş ve mîve-leb ve cân-fezâsına henüz el irmemiş. Reşîde'nün dağı göñli 'âleminde Cüneyd'ün mihri tulû' itdi ammâ Cüneyd'i öldürmege şürü' itdi idi. Yine Cüneyd'i miyâne-i meydânda terahhum idüp kodı, dönüp leşkerinden yaña revâne oldu... (İ9^b)”

Ejderha tarafından kaçırılıp annesi ve teyzesinin yanına getirilen Reşîde, Cüneyd'in ayrılığına daha fazla dayanamayıp aşk acısını kimseye belli etmeden geceleri ağlar. Daha sonra Cüneyd'i aramaya karar verir:

“... Reşîde-i dil-ârâm dağı Seyyid Cüneyd b. Üseyd'e şöyle 'âşık oldu ki göñlinden şabr u ârâm gidüp derd ü âlâm gelmişdi. Ser-encâm ne n'ola diyü müdâm ağlardı ve ammâ anasından ğâyet hicâb idüp ve ol ay yüzine niķâb çekerdi ki şüret-i hâl-i 'aşķ zâhir olmasun diyü tenini kazâ-yı âsmâneye virmişdi ve gözine uzak sefer görinüp bu diyârdan dür düşeceğin yâd idüp nihânice her gece ağlardı ve yüregın Cüneyd'ün firâķı nârla dâğlardı... (İ22^b)”

Her şeyi terk ederek Cüneyd'i aramak için çöllere düşen Reşîde, yüzündeki örtü ile erkek kılığına bürünüp gittiği ülkelerde savaşılara katılır, güreş meydanlarına girer ve bazı ülkelerde hükümdâr olur. Çöllerde aç ve susuz kalır, tutsak olur, şeytân, cin ve perîlerin yanında kalır, her türlü sıkıntı ve belâya göğüs gererek sürekli Cüneyd'i bulma ümidiyle avunur. Onun kız olduğunu anlayan ve kendileriyle evlenmesi karşılığında Reşîde'ye kendi ülkelerini ve on binlerce askerini verme teklifini yapan hükümdarlara ise Reşîde asla itibar etmez. Dînî vecîbelerden hiçbir zaman ferâğât etmeyen, Kur'ân okuyup ibadetle meşğül olan Reşîde, Allah'a sık sık du'â eder. Cüneyd'e hissettiği aşkı ise kimi zaman şiirle dile getirir:

“Dil karar itmez dil-ârâsuz cihânda bir nefes

Cüst ü cü kııl ey göñül sen bulmağa kılgıl heves

Her kimüñ kim var dil-ārāsı odur cān-ı cihān
Çankı cān cānānsuzdur bil kim oldur hīç kesin

...

Kimseye fāş itme sen derdüñ derūnuñdan geçer

Kim saña hem-sırr bulunmaz ey Reşide söz kes(İ22^b)”

Hikâyede Reşide'nin savaşıklık kabiliyeti anlatıldığı gibi eşsiz ve muhteşem güzelliğinin onun için bir belâ durumuna geldiği de dile getirilmiştir. Bu durumda Reşide, Allah'a yalvarıp Allah'tan ölümünü diler.

Başından pek çok macera geçtikten sonra Reşide, Cüneyd'e kavuşur ve Abdurrahmân, Sâre, Üseyd, Evlâ-yı Kerîme isimlerinde dört çocuğu olur. Reşide ve Seyyid Cüneyd çocuklarını büyütüp evlendirdikten sonra Seyyid Cüneyd hastalanarak doksan iki yaşında vefat ettiği zaman Reşide yetmiş beş yaşındadır.

Ay yüzlü, bâdem gözlü Reşide'yi gören hemen herkes ya âşık olup bayılır ya da dîvâne olup zincirlere vurulur. Reşide'nin güzelliği ve kendisine duyulan aşk hikâyede geçen pek çok kahraman tarafından farklı şekillerde dile getirilir.

Seyyid Cüneyd, Reşide'ye karşı hissettiği duyguları yer yer şöyle ifade eder:

“Dostlar ‘ âlemde hicr-i yârdan düşvâr yok
Künc-i firqatde benümle hīç bir ğam-h̄âr yok
Nârdan muhriķ ne var ‘ âlemde didüm didiler
Âteş-i hicrândan artuķ yaķıcı bir nâr yok

...

Var durur her vuşlatuñ bir firqati ey Cüneyd

Gülşen-i ‘ âlemde bilgil bir gül-i bi-h̄âr yok (İ22^a-İ22^b)”

Kendisine emânete verilen Reşide'yi gören Kâdî, Reşide'nin aşkından kendinden geçerek şiirler söyler:

“Yaraşur cümle cihān hūbî ğulāmuñ olalar

Bezm-i ‘ aşkuñda ebed sākî-i cāmuñ olalar

...

Dām-ı zülfüñe hemān Çāđi girift olmaya ħalk

Hâliñi ger göreler beste-i dâmuñ olalar (İ14^a)”

“Gönül bir duñter-i ra‘ nâya düşdi

Yüzi hürşid alını aya düşdi

...

Ferâgat güşesinden Kâdî-i miskîn

Bir âhû-çeşm için şahrâya düşdi (İ12^a)”

Reşîde’nin, ipek bir gömleğe işlenmiş resmine âşık olan Sâ’îd-i Perî aşkıdan gece günüz ağlayıp annesinin verdiği nasihatleri dinlemeyerek bu şiiri söyler:

“Olmasa bir serde ğam ‘ aşkı eger

Olsun ol ser lâyıķ-ı tîğ ü teber

...

Der-i ‘ âşıkâ bend eyleye mi fâ’ide

Mâ‘ zereci olmasun ey peder (İ110^b)”

Reşîde’ye âşık olup zindanlarda zincirlere vurulan Sultân Mansûr’un oğlu ise kendisini teselli etmeye gelen Şeybû’ya bu gazeli söyler:

“Baña senden cefâ ‘ ayn-ı vefâdur

Baña senden belâ ‘ ayn-ı ‘ aţâdur

...

Firâkuñdan olupdur haste cânum

Lebûnden büse vir ki aña şifâdur (İ267^b)”

2.1.2.2. Yardımcı Şahıslar

Seyyid Üseyd: Hikâyede kendini “Abd-ı Menâf oğlu Hâşim oğlu Abdülmuttalib oğlu Münzir oğlu Üseyd (İ7^a)” olarak tanıtan Seyyid Üseyd, Cüneyd’in babasıdır. O dönemde cömertlikte, şecâ’atda, ok atmada ve kılıç sallamada kendisine benzeyen biri yoktur. Tek başına yüzlerce sayıdaki askeri yok etmeye muktedir. Savaşçılığı, cömertliği, cesâreti ve adâleti yönünden Hz. Hamza’ya benzediği için kendisine Arap kavminde Hamza-i sâñî derlerdi:

“...Seyyid Üseyd merd-i dil-âver idi ve mübâriz server idi ve silâh-şor idi ve şâhib-i zür idi. Şahâvetde ve şecâ’atda ve tîr-endâzlıkda ve nîze-bâzlıkda nazîri yoğıdı. Şöyle ki kavm-i ‘ Arab aña Hâşim-i şâñî dirler idi... (İ2^b)”

“... Mü’ellif-i kitâb şöyle haber virdi ki Hamza-i ‘Abdü’l-muṭṭalib’den ve emîr ‘Alî’den soñra hîç kimesne heybetde ve secâ’atda Seyyid Üseyd gibi dil-âver yoğdı... (İ216^a)”

Seyyid Üseyd, Hz. Abbâs’ın Hindistân diyârından eline geçirdiği ve ulu pâdişâhlar neslinden olan kenîzekine âşık olur. Hz. Abbâs’tan istemesine rağmen ilk başta Hz. Abbâs vermemek için yemin etse de daha sonra kenîzeki vermeye iknâ olur. Seyyid Üseyd kenîzek ile evlendikten sonra Cüneyd dünyaya gelir. Seyyid Üseyd, Cüneyd’i Hz. Hamza’ya benzeyen savaşçı, adâletli, cömert ve ilim sahibi biri olarak yetiştirdikten sonra bir müddet Cüneyd ile beraber savaşlara katılır. Reşîde’ye âşık olan Cüneyd, Kâdî ve diğeri sahabe çocuklarını Reşîde’nin aşkından döndürmeye çalışsa da başaramaz. Cüneyd ile Kâdî, Reşîde’nin ayrılığına dayanamayıp onu aramak için ülkeyi terk ettikten sonra Seyyid Üseyd de onları aramaya başlar. Bir süre geçtikten sonra Seyyid Üseyd Medîne’de amcası Hz. Abbâs ve Sa’îd b. Cübeyr ile birlikteyken Haccâc b. Yûsuf’un onları öldürmek için Medîne’ye hareket ettiğini duyarlar. Bunun üzerine Hz. Abbâs Medîne’de kalır ve Seyyid Üseyd ile Sa’îd b. Cübeyr Mekke’ye giderler. Haccâc b. Yûsuf onların Mekke’de olduğunu duyunca oraya hareket eder. Seyyid Üseyd ise silâhlarını kuşanarak Haccâc’ın ordusuna karşı cenge başlar. Haccâc’ın yeğeni Yûsuf’u ve pek çok havârici öldürdükten sonra Cüneyd’i aramak üzere Yemen’e gider. Ama onu bulamaz. Bir süre sonra Seyyid Üseyd’in ölüm haberi Cüneyd’e ulaşır.

Şeybû: Hikâyede kılıktan kılığa giren, kırk günlük yolu bir günde yürüyen ve en imkânsız zamanlarda bile kurtuluşun anahtarı olan Şeybû, Amr Ümeyye’nin torunudur. Hilekâr, hırsız ve yalan söyleyen, her türlü çalgı âletini çalabilen, Acemce, Arapça, Yunanca gibi pek çok dil bilen, üstün zekâlı ve olaylara karşı oldukça soğuk kanlı olan Şeybû bu yönlerle dedesine benzetilir ve kendisine Amr Ümeyye-i sâni denir. Hikâyede dedesinden kalan “hîle-i enbân veya enbân-ı kerâmet” olarak geçen hîle eşyâlarının bulunduğu çantasını yanından ayırmaz. Bu hîle çantasının içinde birbirinden farklı kıyâfetler, bayılıcı ilaçlar, çeşitli boyalar, sakal, tesbih, seccâde, çalgı âletleri, İncil, Tevrât, çelîpâ, hamâ’il vs. kılık değiştirmek için her türlü eşya mevcuttur:

“... ‘Amr Ümeyye’nün bir püser-zâdesi vardı adına Şeybû eyidürlerdi. Ol maḥall-i cidâlde sefere gitmişdi ve **râvî şöyle rivâyet ider ki** ol Şeybû ‘ayyârlıkda ve tarrârlıkda ve hîle-bâzlıkda ve kâr-sâzlıkda ve revendelikde ve bâzendelikde ve sâzendelikde ve

ha'nendelikde ve dānendelikde ve şīrīn-kārılıqda ve dildārılıqda aḥvāle ve aḳvāle ve taḡayyūr-i şekilde hey'etde ve cüz'iyette ḳuvvetde ve diḳḳatde ḳāmetde ve nedāmetde nefsdde ve hevesde hemān dedesine beñzerdi. Bu daḡı kırḳ günlük yolu bir günde segirdürdi yine yorulmazdı. 'Amr Ümeyye-i şānī idi. Zīrā ki anuñ cānı idi ve hem 'Amr'uñ enbān-ı kerāmeti ve cemī' ḡarbī āleti aña düşmişdi... (İ29^a)”

Cüneyd ve Kādī'nin Reşīde'yi aramak için yola çıkmalarından sonra Seyyid Üseyd çok üzülür ve Şeybū'ya durumu anlatır. Şeybū bunun üzerine eski dostu Muhtār'ı yanına alarak Cüneyd ve Reşīde'yi aramak üzere yola koyulur. Şeybū hikāye boyunca kılıktan kılığa girerek en umulmadık zamanlarda esir düşmüş Cüneyd'i, Muhtār'ı, Reşīde'yi veya diğerkahramanları kurtarır.

Şeybū'nun sesi oldukça güzeldir. Hemen her türlü çalgı āletini çalabilen Şeybū, çeşitli makamlarda şarkı söyler. Bazen siyah bir mutrib olarak karşımıza çıkar bazen de sagucu olur ve öldürdüğü düşmanın sarayına giderek onun ağıdını yakar ve dostunu kurtarır:

“... Çün Şeybū derḡāl Cüneyd'e geldi. Andan ḡandeye düşüp eyitdi: Çün pehlevānlık işi geçmez. Bārī ḡareme varayın, didi. Ola ki Muhtār'ı ḡalāş idem, didi. Esed eyitdi: Ben varayın cümlesin anda ḡurd u mürd ideyin, didi. Andan 'Āşım ḡurı geldi. Esed ile köhne cāmeler bulup andan giydiler. Bir niçe raḡt kim nāydan ve defden ve ḡabldan 'Āşım'uñ cün arḡasına yükletdiler. Esed daḡı omuzına bir düḡül aldı. Anlara eyitdi: Ne demek gerek hemān durma var. 'Āşım nāy-i 'Irāḳī'de cün üstād idi ve nazīri yoḡdı. Āfāḳda anuñ gibi ele girmezdi. Çün ḡareme müteveccih olup gitdiler. ḡādimler anları göricek cün ḡadd u ḡāmetlerine andan naḡar idüp müte'accib oldılar. Her birinüñ ḡaddi 'Amr Ma'd-ı Kerb'e beñzerdi. Şeybū bir ḡoş-āvāz ile müyegerlik eyledi ki ḡaşı eritdi. 'Āşım daḡı yanınca nāyı çalardı. Ammā Esed ḡiç illā elin eline urdı. Çün ḡalāyık anlaruñ ḡadd u ḡāmetlerine naḡar eylerler idi. ḡiç münāsebeti yoḡdı. Ol gice bir ḡoş raḡş urdılar tā şabāḡ olıcaḡ 'avretler aḡlamaḡdan durdılar, andan uyumaḡa vardılar. Bir 'ūd micmerin andan ḡaleb itdiler. Şeybū eyitdi: Ben 'ūd yaḡmaḡı ḡāyet ra'nā bilürem, didi. Andan Şeybū dārū-yı ḡuş-beri micmere saçdı. Andan Esed ile 'Āşım'a işāret itdi. Burnuñuzı ḡutuñ didi. Ol micmerden düḡün çıḡup 'avretleruñ ve ḡādimleruñ dimāḡlarına pür olup hemān-dem dükelisi bī-ḡuş oldılar ve ba'zıları daḡı ḡaşa gitmişdi. Esed ḡapu ardında ḡurdu ve gelenüñ boḡazın şıḡdı ve depeledi ve 'Āşım daḡı bir ḡarafdan cün depelerdi. Ol gice ḡādimlerden ve ehl-i nevāḡiden dört yüz yetmiş kişi depelediler... (İ369^a-İ369^b)”

Hikāyede, Şeybū'nun kāsıd şekline girip iki dost orduyu gece karanlığında birbirlerine saldırtması, ayrıca kılık deḡiştirerek kendini iblisin kardeşi Lākīs olarak

tanıtması ve böylece şeytanları bile kandırarak onları alt etmesi ile Şeybû'nun hikâyede ne derece zeki ve kılık değiştirmede üstün yetenekli olduğu görülür:

“... Andan hîle-i enbânın önüne götürüp bir aķ uzun saķal ıķardı. Andan zenaħdânına baēladı ve bir dâne yeñi kaftan ıķarup andan giydi. Āsmânî idi ve ma‘cundan düzölmiş bir deste gül eline aldı ve kendü yüzünüñ rengi ün gül-nār rengine döndürdi ve güstâhâne leşker içine girdi. ün Kâhür’uñ taħtı önüne geldi. Kâhür eyitdi: Sen kimsin. Hiç âdemîye beñzemezsin didi. Şeybû eyitdi: Ben âdemî degülem, iblisüñ ķarındaşıyam. Şimdi senüñ atañ ķatından gelürem, didi. İblis anda oturmuşdur ve beni saña bir işe göndermişdür, didi. Ol tâcdan ki atañ ile idi ki ve bu dâne ki atañuñ adı anuñ üzerindedür. Budur ki beni saña göndermişdür, didi. Kâhür ün la‘li gördi, hemân añladı. Bildi ki râst eyidür, andan yirinden turdı. Şeybû’nuñ ayaēına düşdi. Mü‘ellif-i kitâb eyidür ki Kerâs’uñ ķamu ķavmi iblise ķaparlar idi. ün râst nişân gördiler. İki ķarındaş Şeybû’ya oķ ‘izzet itdiler. Ayaēına yüz sürdiler. Andan şordılar ki aduñuz nedür? Şeybû eyitdi: Lâķis’dür. Anlar eyitdiler ki biz sizi ģâyet oķ görüp dururuz ve illâ bizüm yanumuza gelmezsiniz didi. Şeybû eyitdi: Ben âsmânda oķ feriştelere ile ceng eylerdüm tâ ki sizlere zaħmet virmesünler, didi...(İ340^b-İ341^a)”

Şeybû'nun kılık deēiştirerek büründüēü diēer tipler ise şöyledir: İlm-i nücûmdan ve fenn-i üstürlâbdan anlayan kâhin, her türlü yarayı tedavi edebilen tabîb, bazen yüz on bazen de yüz altmış yaşında olan ihtiyâr, râhib, Yâhûdî, Yâhûdî tüccar, mûyeger, kâsıd, âvuş, siyah, ifrit, mutrib-i Ferec'in oēlu, Gûsenc, Rûbîl, Şaēâl muribin oēlu, Yâhûdî Azrân'ın oēlu, Bülbül râhib vs.

Hikâyede Şeybû'nun hırsızlıktan vazgeçmesi ve diēer kötü alışkanlıkları terk etmesi için yer yer Cüneyd'in gazabına uğrar. Ancak Şeybû alışkanlıklarından asla vazgeçemez. Çocukluēundan beri bu sanatla uğraştıēını ve her çocuēun kendi babasına benzediēini dile getiren Şeybû, hırsızlıktan ve yalan söylemekten vazgeçemeyeceēini şöyle ifade eder:

“... Cüneyd eyitdi: Sen şart eylemedüñ mi, bir daēı uğruluk itmeyeyin diyü. Şeybû eyitdi: Ben bunları uğruluk ile ün getürmedüm. Şecâ’atla getürdüm, didi. Cüneyd eyitdi: Senanı ģâfil eyledüñ ve aña bahâne idüp yalan söyledüñ ammâ ben buni meydânda merdânelik ile alayın, didi. Şeybû eyitdi: Ey Seyyid bizüm atalarumuz ve ecdadumuzuñ hemişe kârları bunuñ gibidür, didi. Uēruluk ve yalan söylemekdür, didi. Oēul oldur ki ün atasına beñzeye didi. El-veledü sırru ebîhi ve sizüñ atalaruñuzuñ kârı şecâ’at ve saħâvet ve emânet ve ģarb ve arb idi. Sen daēı bî-ihtiyâr anı idersin, didi. Eger beni depeleseler ben bu kârlardan vâz gelmezem ve dönmezem, didi. Sen daēı şöyle ve eger ben hezâr ‘ahd eylersem cümlesi yalandur, didi. Benüm anam ģikâyet

eylerdi kim şir-ħor iken bir kız qarındaşum var idi. Sen yuvalanı varup anuñ südin emerdi. Toyıcaq yine kaçup gelürdüñ, yuvalanaraq. Ol daħı çün gülüp ta‘accübe varurdı. Hem-sâyelerinüñ daħı kiminüñ kitâbın ve kiminüñ daħı dutın ve kiminüñ etmegin ve kiminüñ daħı ħurmâsın çünüğrularduñ, didi. Ben bu şan‘atla çün anam qarından toğmışamdur, didi. Seyyid Cüneyd çün bu sözlerden bir ħaylı güldi. Şöyle ki ħandeden çün bî-ħod oldı. Şeybû-yı şirîn-kâr yine taşra çıkdı...(İ340^a-İ340^b)”

Şeybû, hikâyenin sonuna doğru kara kargaya dönüşür. Cüneyd, Şeybû’nun eski haline dönebilmesi için tekrar zorlu bir mâcera yoluna girer. Şeybû eski hâline gelerek Cüneyd’in isteği üzerine Muhtâr ile birlikte Habeş’e gider. Ancak her sene Cüneyd’i görmek için Acem diyârına geleceğine and içer.

Kâdî: Hz. Ali hilâfeti zamanında kadılık yapan ve adâletiyle o dönemde ün salan Şüreyh’in oğludur. Kendisi ilim sahibi, oldukça zeki, itikâdı bir o kadar sağlam, her dâ‘im Kur‘ân okumakla ve ibadet etmekle meşğûl olan ama savaşçılık kabiliyeti diğer kahramanlara göre çok az olan biridir. Hikâyede bazen, Cüneyd ve diğer kahramanlar düşmanla savaşırken Kâdî, ya bir ağacın tepesine çıkmış onlara du‘â eder ya da bir taşın arkasına saklanıp ibadetle meşğûl olarak Kur‘ân okur.

Hikâyede, Arap diyârında ve sahabe çocukları arasında pek çok fitnenin kaynağı durumunda olan Reşide‘yi emânete vermek üzere Kâdî‘ye getirirler. Kâdî, Seyyid Üseyd tarafından kendisine emânet edilen Reşide‘yi görür görmez ona âşık olur:

“... Varuñ bunı Kâdî‘ye emânete virüñ, Kâdî ġâyet emîn kişidür. Ol vaqt Medîne‘de bir Kâdî var idi, be-ġâyet dindâr idi. Ol Kâdî‘nüñ atası Ĥazret-i emîrû‘l-mü‘minîn ‘Alî kerrema‘llâhu vechehu ħilâfeti zamânında kâdî idi ve Ĥazret-i ‘Alî andan râzı idi. Aña İbn Şüreyh dirler idi. Ol vaqt bu Kâdî oğlan idi, bu zamân civân idi. Cemâl ve kemâlde daħı diyânetde şıyânetde nazîri yoğdı. Duħteri ol Kâdî‘nüñ serâyına iletüp emânete kôdılar. Çünki Kâdî‘nüñ gözi duħterüñ yüzine tuş oldı. Kendin yiñemeyüp bî-huş oldılar... (İ11^b)”

Kâdî; Reşide’nin aşkından ve onun ayrılığından kendinden geçip yeme ve içmeyi unuttur. Sürekli ağlayarak kendine edilen nasihatları dinlemez. Kâdî yalnız kaldığında ise Reşide’nin aşkını ve kendinin düştüğü durumu anlatan şiirler söyler:

“Göñlüm ayrılmadı hergiz kâkül-i dildârdan
Lâ-cerem olmaz cezâ Mansûr olan dildârdan
Yig durur şimden girü olmak nihân bu nâsdan

Çün cezâ düşdüm ben ol yâr-ı perî-ruhsârdan
Gerçi oldum ol perîden ayru ammâ gözüme
Görinür naqş-ı hayâli her der ü dîvârdan
Güşe-i firqatde rûz u şeb figân u zârda
Baña hem-dem gayrı yoq bu dîde-i hûn-bârdan
Bu muşîbet bu belâ vü firqat u derd ü ‘anâ
Kâdî’ye bir kimseden olmadı illâ mârdan (İ21^b)”

Reşîde’nin ayrılığına dayanamayıp Reşîde’yi bulmak ümidiyle Cüneyd ile anlaşarak beraber gurbete düşerler:

“...Kâdî-i bî-çâre bu şî’ri okuyup ağlardı ve âhîr kendüye ağlamak ile iş hâşıl olmaz diyü Cüneyd’e eyitdi: Çün senüñle hem-dem ü hem-ğam olduq bu şehrümüzde durmaqla derd ü ğam ziyâde dağı ziyâde olup helâka varuruz. Pes terk-i diyâr ve ğurbet ihtiyâr idevüz. Nitekim erbâb-ı dâniş ve aşhâb-ı bîniş buyurmışlardur. **Beýt:**

‘Âşîka şabr eylemek lâ-büdd gerekdür yâ sefer

Bu iki olmazsa anı ‘aşq ider zîr ü zeber

Çün çâre budur ki tırı gelevüz cihânda âvâre olavuz yâ Reşîde’yi bulavuz yâhûz talebinden cân virevüz. Ammâ evlâsı budur ki bu sırrı hiç ehad bildürmeyevüz. Zîrâ ki bildürsevüz şâyed ki mâni‘ olalar. Cüneyd’le dilde ğam kımayup dağı hurrem oldılar. Bu kıavl üzre muqarrer oldılar... (İ32^a)”

Cüneyd ile birlikte başlarından pek çok macera geçtikten sonra Cüneyd’in yanından ayrılmak zorunda kalan Kâdî, daha sonra Muhtâr ve Şeybû ile birlikte Reşîde ile Cüneyd’i aramaya devam eder. Bu arayış sırasında çok fazla olaya tanıklık eder. Hikâyenin sonunda ise Cüneyd ve Reşîde ile Horâsân’a gider. Daha sonra Küseyr adında bir hükümdârın kızıyla evlenir.

Muhtâr: Sa’d-ı Vakkâs’ın torunu olan Muhtâr, okçuluk ilminde dedesi gibi benzersiz bir kahramandır. Okçuluğunun yanı sıra onun cesâreti, yiğitliği ve zekâsı hikâye boyunca göze çarpar. Ok atarak tek başına yüzlerce askeri öldürür, aynı şekilde yüzlerce kişinin arasına girerek hiç korkmadan savaşır. Hikâyede hiç girilemeyecek kaleleri zekâsı ve savaşçılık kabiliyeti ile fetheder. Müslüman tüccarların geçiş noktalarındaki cezîreleri tehlikeli insan, maymun ve diğer yaratıklardan temizler.

Muhtâr, Şeybû'nun eski dostudur. Şeybû'nun kendisine Cüneyd'in durumunu anlatması ve teklifi üzerine Cüneyd'i bulma ümidiyle Şeybû ile birlikte yola koyulurlar:

“... Şeybû, Üseyd'e bükâda olma du'âda ol diyüp tırdı, evine geldi. Bir yârı var idi, adına Muhtâr eyidürler idive Sa'd-ı Vakqâş'ın oğlu idi. 'İlm-i tırde dedesi gibi bî-nazîr idi. Atduğı oğ yire düşmez idi. Anı kığırup hâlden haber virdi. Ol dağı ber-ser diyüp hemân başına kırban bağlayup eline aldı. Şeybû-yı 'ayyâr eyitdi: Hemân dağı hancer-i âbdârın biline şokdı. Hile-i enbânını eline aldı ve omuzına ardup ikisi dağı piyâde oldılar ammâ bî-zevâda yola girüp revâne oldılar...(İ41^b)”

Muhtâr, Şeybû ve daha sonra onlara katılacak olan Kâdî hikâye boyunca birbirlerine yardım ederek Reşîde ve Cüneyd'i bulmaya çalışırlar. Hikâyenin sonunda Cüneyd'in Acem diyârına gideceğini söylemesi üzerine Muhtâr ve Şeybû Cüneyd'in yanından ayrılarak Habeş'e giderler.

2.1.2.3. Hikâyede İşlevi Az Olan Şahıslar

Şahıslar açısından oldukça zengin olan hikâyede işlevi az olup üçüncü derecedeki şahısların isimlerini şöyle sıralayabiliriz:

“Amr, Hanzala, Gazanfer, Seyyid Cüneyd'in annesi, Satîh-i Kâhin'in şakirdi, Zehrâ-yı Perî, Keynâs-ı Perî, Merre, Gâlib, Hilâl, Püser-zâde-i Sa'd-ı Vakkâs, Püser-zâde-i Hamza, Püser-zâde-i Ömer İbni Hattâb, Püser-zâde-i Hanefiyye, Püser-zâde-i Amr Âs, Hannâne, Balıkçı/ Merd-i siyah, Balıkçının kızları, Sultân Mansûr, Tevb şehrinin Padişahı, Tevb şehrinin Padişahının kızları, Sultân Mansûr'un oğlu, Sultân Mansûr'un güyegüsü, Su'âde, Hâce-i bâzergân, Hâce-i bâzergânın kızı, Tartûs Padişahı, Tartûs Padişahı'nın kızı, Aylan, Bûtimâm, kayser-i Rûm, kayser-i Rûm'un câriyesi, kayser-i Rûm'un oğlu, kayser-i Rûm'un veziri, kayser-i Rûm'un kızı, kayser-i Rûm'un dadısı, Zübeyde, Sa'id-i Perî, Câşûb-ı Perî, Mülûkâl-i Dîv, Kîrvâne-i Perî, Şu'ayb-ı Perî, Cemşîd Kalesi'nin Padişahı, Cemşîd Kalesi'nin Padişahı'nın kızı, Mısır Sultânı'nın kızı, Şihâb-ı bâzergân, Deylevî-i Ayyâr, Behû-yı Dîv, Endülîs Pâdişâhı, İsfendiyâr-ı Mellâh'ın oğlu, Ceymûn, Ceymûn'un oğlu, Ceymûn'un kızı, Mihrâs-ı zengî, Tihân, İntihân, Zehrâ-yı Câzû, Zehrâ-yı Câzû'nun oğlu, Kâbûs-ı Dîv, Abdülmü'min, Balıkçı/ Sayyad, Cemîle, Urve-i Dilâver, Âhenser, Mukâtil, Gürsâr, Gürâz, Azrân, Sûzân-ı Câzû, Lûkâ, Sa'd-ı Mısrî, Bucâl-i Dîv, Kilîm-gûşlar Şahı, Kebûk, Riyâse, Kurâs, Kâhûr, Şâkûr, Mâhû, Kaylâfe, Şu'ayb,

Efteh, Abdurrahmân, Abdülhamîd, Yûsuf, Selîm-i Cevherî, Perîler Şahı, Perîler Şahı'nın kızları, Kays, Anter, Âdiye Bânû, Şemîrân, Fercân, Bektaş, Şihâl, Âteş-sûz-ı Câzû, Habîb-i Attâr, Gârûs, Âmir-i Câzû, Şîrvâne-i Câzû, Esmâ-yı Perî, Keynûs-ı Perî, Râziyâne-i Câzû, Ârika-i Câzû, Âsım, Şâkir, Batur, Dâd, Mâhyâr, Kûhten, Kûhyâd, Çekûh, Eşkvâr, Sedviye-i Câzû, Sâliğ, Mızrâb, Şeh-süvâr, Mürdâsb, Abdurrahman (Seyyid Cüneyd'in oğlu), Sâre (Seyyid Cüneyd'in kızı), Üseyd b. Cüneyd (Seyyid Cüneyd'in oğlu), Evlâ-yı Kerîme (Seyyid Cüneyd'in kızı), Muhammed Zemcî, Abdurrezzâk, Küseyr, Kelîme, Nasr b. Seyyâr.”

Hikâyenin olay örgüsü içerisinde kısmen aktif olarak yer alan veya sadece adının geçtiği üçüncü derecedeki şahıs durumunda olan tarihî şahsiyetlerin isimleri ise şöyledir:

“Haccâc b. Yûsuf/ Yûsuf-ı Haccâc, Mervân, Yezîd, Şüreyh, Muhammed b. Yûsuf, Sa'îd b. Cübeyr, Abdurrahman-ı Mülcem, Yezîd'in oğlu, Müseylime-i Kezzâb, Muhammed b. Yezîd, Abdullâh Yezîd, Abdülmelik b. Mervân, Alî Rıdvân, Erd-şîr b. Hâmân, Hazîme, Tâhir, Sinânü'l-hafî/ Ziyâd b. Sinân, Aristatâlis, İstefânos, Fir'avn.”

Ayrıca hikâyede geçmişte yaşamış ve bazılarının varlığı günümüzde de devam eden pek çok kavim ve topluluklardan da bahsedildiği görülür:

“Havâric, kavm-ı Arab/ kabâ'il-i Arab, benî-Şeybân, benî-Hâşim/ Hâşimî, Mısriîler, Rûmîler, Tartûsîler, Mervânîler, Dımışkîler, benî-Ümeyye, Habeşîler, Yemenîler, Âd ve Semûd kavimleri, Sakîf kavmi, benî-Kureyş vb.”

Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab'da yukarıda yer alan tarihî şahsiyetlerin, kavim ve toplulukların yanı sıra birtakım peygamber, sahabe ve diğer dînî şahısların da üçüncü derecedeki şahıs olarak yer aldığını söyleyebiliriz. Hikâyede, bazılarının sadece ismi geçerken (Hz. Yûsuf, Hz. İdris, Hz. Süleymân, Hz. Âdem, Hz. Mûsa, Hz. Şu'ayb, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, Sa'd-ı Vakkâs, Hâbil, Kâbil) bazılarının ise aktif olarak yer aldığını (Hz. Muhammed, Hz. Hızır, Hz. Fâtıma, Hz. Hadice, Hz. Hamza, Hz. Ali, Hz. Abbâs) görmekteyiz. Kâdî ile Muhtâr'ın karşısına çıkıp onları tuzağa düşürmeye çalışan Deccâl, Reşîde ile konuşan ve kendi gibi şeytan olanlara nasihat eden iblis hikâyede aktif olan diğer dînî şahıslar olarak karşımıza çıkar. Söz konusu şahısların isimlerini şöyle sıralamak mümkündür:

“Hz. Muhammed, Hz. Yûsuf, Hz. İdris, Hz. Süleymân, Hz. Âdem, Hz. Mûsa, Hz. Şu’ayb, Hz. Hızır, Fâtimatü’z-Zehrâ/ Hâtûn-ı Kıyâmet, Hz. Hadice, Hz. Hamza, Hz. Ali, Hz. Hüseyin, Hz. Hasan, Hz. Abbâs, Abdülmuttâlib, Amr Ümeyye, Sa’d-ı Vakkâs, Hâbil, Kâbil, Amr b. Âs oğlu, Amr Ma’d-ı Kerb, Muhammed b. İbrâhim b. Mâlikü’l-Eşterî, Mesûd b. Ebû Bekr-i Sıddîk, Esed b. Kerb, Ebû Tûrâb, Haydâr, Deccâl, iblîs.”

Hikâyede, kimi zaman mitolojik şahısların da yer aldığı görülür. Bu şahısların bir kısmı güç, şöhrat, sihir vb. yönlerle benzetme ögesi olarak kullanılmıştır. Bir kısmı ise onlardan kaldığına inanılan kılıç, hançer, zırh, gürz gibi savaş âletlerinin anlatımı sırasında veya onlara ait olduğu düşünülen taç ve hazinelerden bahsedilirken zikredilir. Hikâyede olayın içinde olup Seyyid Cüneyd’le savaşan Herakl gibi üçüncü derecedeki şahıs durumunda olan mitolojik şahıslara da rastlanmaktadır. Ayrıca kimi efsanelerde karşılaşılan Dûvâl-pâylar kavmi ile Kilîm-gûşlar kavmi gibi toplulukların da hikâyede konu olduğu söylenebilir. Dûvâl-pây bilindiği üzere seyyâhları yollarından alıkoyan ve onları yanıltarak kendi tuzaklarına düşürmeye çalışan bir tür iblistir. Hikâyede cismen uzun bacakları ve elleri olmasına rağmen yerde sürünen bu iblisler yakaladıkları Kâdî ile Sa’d-ı Mısırî’nin sırtına binerek uzun bacakları ve elleri ile onları sarıp merkep şeklinde kullanmaları ilginçtir. Efsânelere konu olan kilîm-gûşlar ise hikâyede çok geniş kulakları ile dikkat çeker. Kulaklarını bir örtü gibi kullanıp uyumak için bir kulaklarını altlarına, bir kulaklarını ise üstlerine örtmeleri ve ülkelerine gelen Muhtâr’ı küçük kulaklı insan olarak padişahlarına tanıtmaları oldukça ilginçtir. Söz konusu diğer mitolojik şahısları ise şöyle sıralayabiliriz:

“Rüstem-i Zâl, Sührâb, İsfendiyâr, Pijen, Rûyînten, Sâmirî, Ferîdûn, Selm, Behrâm-ı Gûr, Siyâmek, Tahmûrs, Cemşid, İskender-i Zü’l-karneyn, Efrâsiyâb, Herakl, Bîzen, Behmen.”

Yukarıda adı geçen şahıslardan ayrı karşımıza bazen mellâh, dadı, kâsîd, câriye, gulâm, nigehbân, zindanbân, bekçi, çavuş, bevvâb, pehlivân, leşker, siyah, Yemenî, Hâbeşî, Mısırî gibi vasıflarda olan, bazen ise olağanüstü niteliklere sahip perî, cin, dîv, ifrit, câzû, melek gibi sıfatlarla nitelenen ama ismi söylenmeyen şahıslar da mevcuttur. Olağanüstü niteliklere sahip perî, cin, dîv, ifrit, câzû gibi varlıklar bazen kahramanlara karşı savaşarak onları tuzağa düşürmeye çalışırken

bazen de kahramanlara yardım eden şahıslar olarak ortaya çıkarlar. Bu şahıslar hikâyede şekil değiştirip at, fil, aslan, ejderha, gurâb-ı siyah gibi yaratıklara dönüşürken bazen bir meleğin ceylan şekline ve ardından insan sûretine girdiği, bir perînin beyaz güvercin şekline girdiği veya bir cadının Reşîde kılığına girip Seyyid Cüneyd'e tuzak kurduğu görülür.

Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab'da müellifin kurgu dünyasında oluşturduğu yüz elliye yakın şahsın yanı sıra geçmişte yaşamış birtakım hükümdar ve sahabelerin hikâyede aktif olarak yer alması dikkat çekicidir. Ayrıca birtakım tarihî olaylarda müellifin kurgu dünyasında oluşturduğu kahramanların yer alması dikkat çeken bir diğer husustur. Hz. Muhammed, Hz. Ali, Hz. Hamza, Hz. Hadice, Hz. Fâtımâ gibi dînî şahsiyetlerin, kahramanların imdadına rüyalar vesilesiyle yetişmeleri; Hz. Hızır'ın ise hikâyenin asıl kahramanlarından biri olan Seyyid Cüneyd ile karşılaşip sohbet etmesi ve Seyyid Cüneyd'in Reşîde'ye ulaşması için ona yardım etmesi gibi hikâyede kurgulanmış olaylara dînî şahsiyetlerin iştirak etmesi ilginçtir.

2.1.3. Mekân

Klâsik anlatı türlerinden biri olan hikâyeleri meydana getiren en önemli unsurlardan biri mekânlardır. Klâsik hikâyelerde mekânlar gerçekte var olsalar da (Çin, Mâçin, Hindistân, Mısır, Rûm ve Acem diyârı...) müellif tarafından yapılan tasvîrlerle genellikle hayâlî bir hüviyete bürünür. Gerçek dünyaya ait kanunların yer almadığı, olağanüstü yaratıkların hüküm sürdüğü ve buna bağlı olarak zamanın da mevcut olağanüstü mekâna göre şekillendiği bir yapı, müellifin hayâl gücüne ve oluşturduğu kurgu dünyasına bağlıdır. Bu konuyla ilgili Süleyman Çaldak "Nergisî ve Nihâlistân'ı" adlı eserinde şöyle bir değerlendirmede bulunur:

"... Klâsik hikâyelerde, genellikle hayâlî konuların işlendiği tahkiye ürünlerinde çevre ve mekân tamamen hayâlidir. Bu nedenle gerçek dünyamızla bağdaşmayan kanunları, bizimkilere benzemeyen bitki ve hayvanları bulunabilir. Artık orada her şey olağanüstüdür. Olaylar tamamen farklı bir âlemdedir ve farklı bir şekilde devam eder... (Çaldak, 2010: 228)"

Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab'da mekânlar üç farklı kategoride karşımıza çıkar. Birincisi tamamen gerçek hayatta olup ismen haritalarda gösterilebilen mekânlar (Mekke, Medîne, Endülüs, Mısır vb.), ikincisi genel

ifadelerle tavsif edilen ama yine de gerçeklikle bağlantısı olan mekânlar (Endülüs'ün limanı, Rûmeli'de bir kale, Mısır ile Şâm'ın ortasında yer alan Mûsâ Çeşmesi vb.), diğeri ise cinlerin, perîlerin, birtakım yaratıkların hüküm sürdüğü ve bir kısmı mitolojik anlatılarda yer alan tamamen hayâlî olan mekânlardır (Maymunlar Cezîresi, Kilîm-gûşlar Cezîresi, Zehrâ-yı Câzû'nun Kalesi vb.).

Hikâyede kurgulanan olaylarda gerçek mekânlar ile hayâlî mekânlar iç içe geçmektedir. Reşîde'nin annesinin bir perî olması ve Seyyid Cüneyd'in hem gerçek hayattaki düşmanlarıyla hem de cin ve perîlerle sıkça mücadele içinde olması mekânların tamamen gerçek ya da tamamen hayâlî olmasını engellemiştir. Hikâyede gerçek mekândan yola çıkan bir kahraman hayâlî mekâna varabilir veya hayâlî mekândan hareket eden bir kahraman gerçek mekâna ulaşabilir. Örneğin Reşîde'nin Medîne'den perîler diyârına gitmesi veya Seyyid Cüneyd'in cinlerin diyârından Endülüs'e gitmesi gibi.

Klâsik hikâyelerde mekânlar genellikle kahramanın duygu dünyasıyla bağdaşan ve ona göre şekillenen bir yapı arz eder. Kahraman mutluysa mekânlar oldukça güzel, mutsuzsa bir o kadar kötü şekildedir. İsmail Ünver, bu konuyu şöyle dile getirir:

“... Olayların geçtiği yerler, olayın niteliğine göre tasvîr edilir. Mekân, olayın niteliğine göre düzenlenmeye çalışılır. Kişileri mutlu kılan olaylar, gösterişli saraylarda, tabiatın güzel olduğu yerlerde geçerken; mutsuzluklar insanın içini karartan sıkıntılı yerlerde, çetin tabiat şartları altında gelir... (Ünver, 1986: 455)”

Ünver'in yukarıda yer alan değerlendirmesinin yanı sıra Kıssa-i Seyyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab'da mekân tasvîrinde sıkça karşımıza çıkan bir yöntem de, kahramanın bulunduğu mekânın ve kendisine sunulan imkânların kendi rûh dünyasına göre tasvîr edilmesidir. Örneğin Cüneyd'den ayrılan ve perî olan teyzesinin yanına getirilen Reşîde, her türlü imkânın kendisine sunulmasına rağmen Cüneyd'in aşkıyla bulunduğu mekânı ve durumu oldukça kötü bir şekilde tasvîr ederek oradan ayrılmaya karar verir. Oradan ayrılan Reşîde çöllere düşer ve daha sonra perîler tarafından oldukça güzel bir diyâra getirilir. Ancak Reşîde buraya da itibar etmez ve bulunduğu yeri bir zindana benzetir. Hikâyede geçen bu kısım şöyledir:

“... Gördi bir şahrâ-yı bî-gerân tûlîna ‘arzına ne hadd var ve ne pâyânı var bir hoş murğzâr u sebzsitân ve her tarafı bâğ u bustân ve bustânınıñ her güşesi sünbül ü reyhân u gül zamîrân reng-â-reng ve beyâbânınıñ her tarafı çemen ü semen ü lâle vü şakâyıķ-ı nu‘mân gün-â-gün bülbülleri gulgulede ve ğayrı kuşları velvelede ve ağaçları gün-â-gün mîvelerle müzeyyen ve âb-ı revânları câ-be-câ mu‘în ve ol mâh-peyker perîler ve ol hoş-nevâ muṭribler hezâr neşât u ṭarabla Reşîde-i ‘Arab’ı bu bâğlara kim vaşf itdüm bir ğarrâsına getürdiler. Çün Reşîde nazâr itdi. Taht-ı zerrîni bir bâğda bir havz-ı sîmîn kenârında gördi. Ol havz hâm gümüşden düzmişlerdi. Şöyle ki tâbından âbı görünmezdi. Şöyle ki şâ‘irler eyidürler: **Ḳıṭ‘a:**

Çemen içinde işbu havz-ı sîmîn

Çü mâh-ı bedredür gūyâ miyânda

Bu havz içinde mâhîler görünür

Çü mâh-ı nev miyân-ı âsmânda

Anuñ gibi mücellâdur kim ol havz

Görinür kâ’inātuñ ‘aksi anda

Bu havza girse sîmîn-ten perîler

Düşerdi ditreyüp güneş ol anda **Neṣr:**

Bu havz ve bu bûstânları ki vaşf u şaf itdüm. Reşîde-i ‘Arab’uñ gözine bu mekân çün zindân görindi. Çün bu perîler neşât u ṭarabla ve lehv lu‘bla ve sâz sözle ve semâ‘larıyla Reşîde-i mâh-ruḥsârı bu havz kenârına getürüp gitdiler tâ meger anuñ göñli gözi bunları teferrüc itmekle feraḥ bulup güşâde ola ve tebessüm idüp tekellüme gele. Ḳaṭ‘â ne tebessüm itdi ve bir kimesneye tekellüm eyledi ve ol tâze verd gibi bedeniniñ cerâḥeti derdinden bir laḫza râḫat olmadı...(İ68^b-İ69^a)”

Aynı şekilde hikâyenin çeşitli yerlerinde Cüneyd’e nice hükümdârlık ve hazîne sunulmasına rağmen bulunduğu mekânı ve durumu olumsuz bir yapıda tasvîr eder. Hikâyede yer alan diğerkahramanların da buldukları duruma göre bazen koca bir kâinât veya uçsuz bucaksız bir çöl gözlerine dar gelmektedir:

“... ‘Âlemi gözlerine teng eylediler...(İ8^a)”,“...ol beyâbân-ı bî-pâyân gözlerine teng itdiler...(İ17^b)”

Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab’da yer alan mekânları yukarıda bulunan açıklamalara binâen Dînî ve Tarihî Mekânlar, Coğrafi ve Çevresel Mekânlar, Hayâlî Mekânlar olmak üzere üç grupta incelemek mümkündür:

2.1.3.1. Dînî ve Tarihî Mekânlar

Hikâyedeki bu mekânlar bazen Hindûsîtan, Mısır, Habeş, Yemen, Medîne, Mekke, Horâsân, Endülüs, Rûm ve Acem diyârı şeklinde şehir veya bölge adı zikredilerek geçer. Bazen de bu şehirlerin adları söylenerek buraya yakın yerlere işaret edilir. “Klâsik hikâyelerimizde gösterge tekniğinden ziyade anlatı tekniği ön planda olduğundan mekâna ait tasvîrler belli nesnelere sınırlı kalmış ve işlevsel bir özellik taşımamıştır (Arslan, 2015: 223)”. Şehirlerin tasvîri sırasında şehrin zenginliği veya kalabalığı anlatılmaya çalışılınca kimi zaman dönemin meşhur şehirleri ile kıyaslanarak okura bir fikir edinme açısından kapı aralanır. Aşağıda yer alan bu tasvîrde Endülüs şehri dönemin en gözde şehirlerinden olan Şâm ve Haleb ile kıyaslanır:

“... Nâ-gâh bir sehergâh şehir-i Endülise yetişdiler. Çün limonına girdiler. Gemiden taşra çıktılar. Gördiler, bir şehir-i mu‘azzam havzları ve bāğçeleri çün bāğ-ı İrem. İçi bir galaba ne Şâm’a beñzer ve ne Haleb’e ve dâ’iresi hişâr burūcı bî-şümâr. Bir tarafı berre bir tarafı bahra ve bir tarafı küh-şâr idi. Havâsı laîf ve halkı zarîf. Ol hişârũñtũl u ‘arzı elli fersengden ziyâde idi. Ammâ havâzi‘ı tavâbı‘ı ve levâhıkı ve vilâyeti biñ fersengden ziyâde idi ve bir ‘âdil u fâzıl pâdişâhı var idi... (İ202^a)”

Bu ve buna benzer şehir tasvîrleri hikâyede sıkça rastlanan bir durumdur. Ancak şehirler için yapılan tasvîrler genellikle bağlar, bahçeler, havuzlar, kale burçlarının yüksekliği, kalabalıklığı, orada yaşayan insanların genel özellikleri veya o şehrin zenginliğini gösteren yapılar üzerine bînâ edilir. Bazen de şehrin sadece ismi, nerede yer aldığı veya kim tarafından yönetildiği kısaca tanıtılmaya çalışılır. Aşağıda yer alan tasvîrde Sivas şehri için şu ifadeler yer verilir:

“... Günlerde bir gün nâ-gâh şehir vaqtinde Sivas şehrine geldiler. Ol vilâyet çün Rûm idi ve bir tersâ pâdişâhı var idi. Ammâ Mervân’a baş harâcın virür idi. Ol vilâyetde Cüneyd ve yârân tâze vü hurrem gördiler anda inüp kondılar. Andan birkaç hayme evler eylediler ve karar gösterdiler... (İ377^a)”

Müellif, dînî ve tarihî mekânları bazen tarihî olaylara tanıklık edecek bir şekilde kullanır ve bulunulan yer söz konusu dönemin sosyal ve siyasal özellikleri ile tasvîr edilir. Bu durum müellifin hikâyeyi yazma amacıyla örtüşmektedir. Nitekim müellif hikâyenin sonuna doğru hikâyeyi yazmasının amacını şöyle ifade eder:

“... Mü’ellif-i kitâb Ebû Hafş eydür: Ben Hamza kışşasın ve andan Battal hikâyetin ve cümle ‘Arab ve ‘Acem mülkinüñ ser-güzeştin okudum ve nazar itdüm baña pesendide gelmedi. Ammâ bu kışşa be-ğâyet pesendide vâkı‘ oldı ki tâ rûz-ı kıyâmet tarâvetinden her varakı tâ gül gibi pejmürde olmaya ve bād-ı hazân dahı bu bâğuñ güline yol bulmaya, didi. Zîrâ ki kamu naşîhat u hikmet ü hîlet ü mekr ü ‘aşk u şıdık u şecâ‘at u saḫâvetü tevḫîd-i Rabbü’l-‘âlemîn ve na‘t-ı Seyyidü’l-mürselîn ve menâkıb-ı emîrû’l-mü’minîn çün bu kitâbda derc olmışdur... (İ376^b-İ377^a)”

Yukarıda görüldüğü üzere dînî ve tarihî mekânların seçimi müellifin hikâyeyi yazma amacı doğrultusunda yani “tevhîd-i Rabbü’l-‘âlemîn, Peygamber efendimiz Hz. Muhammed’in na’tı ve emîrû’l-mü’minînin başından geçen kıssaları” anlatmak için yapılmıştır. Bu mekânlar tarihî şahsiyetlerle de örtüşerek karşımıza çıkar. Örneğin hikâyede Hz. Muhammed’in amcası Hz. Abbâs’ın Medîne’de yaşadığı, Haccâc b. Yûsuf’un ve ordusunun Harem-i Şerîf’e gelip Sa’îd b. Cübeyr’i öldürmek için Harem-i Şerîf’i yıkmaya çalışması, yine Haccâc b. Yûsuf’un hüküm sürdüğü yerlerin söylenmesi vb.

“... Ya’ nî Haccâc bin Yûsuf’da idüm ki ol pâdişâh-ı şehri Vâsiṭa’dur. Ben aña didüm ki Sa’îd bin Cübeyr’i depele... (İ171^b)”

Hikâyenin giriş kısmında ifade edildiği üzere Ebû Hafş tarafından Hârûn Reşîd’e anlatılan hikâyeye bakılırsa *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab* günümüzdeki İran sınırlarında rivâyet edildiği düşünülmektedir. Ancak hikâyenin olay örgüsünün başlangıç noktası, Hz. Abbâs’ın yaşadığı ve Cüneyd’in doğup büyüdüğü yer olan Medîne’dir. Olaylar geliştikçe mekân değişikliği artarak devam eder ve hemen her coğrafyada yer alan mekânlardan bahsedilerek hikâyeye oldukça geniş bir yelpazeye yayılır.

Hikâyede ismi geçen ve tarih açısından oldukça önem arz eden dînî ve tarihî mekânları şöyle sıralayabiliriz:

“Kûfe, Medîne, Mekke, Ka’be, Şâm, Haleb, Ra’î, Rey, Mûsul, beytü’l Makdis, beytü’l-Aksa, kabri nebî, Hz. İbrahîm’in kabri, Hz. İdrîs’in kabri, Yemen, Mısır, Keşmîr, Nahşeb, Hicâz, Harem-i Şerîf, Hindûsitân, Habeş, Basra, Dımışk, Aden, Merv, Horâsân, Şîrâz, Hayber, Hârezm, Mâhân, Bağdâd, Endülis, Vâsiṭa, Zeng-bâr, Yunan, Tartûs, Sivas, Malatıyye, Serendîb, Nûbe, Sind, İskenderiyye.”

2.1.3.2. Coğrafi ve Çevresel Mekânlar

Olayların geçtiği bu mekânlar, bir savaş veya güreş meydanı, çeşitli oyunların sergilendiği bir alan, avlanılan bir yer, bazen aşılması güç ve feth edilmesi zor olan cezîre veya kale; bazen de ev, çadır, saray, hân, zindan, hücre, hamâm, vuzû'gâh, gûr-hâne, câmi, kuyu, gizlenmek için içine girilen bir ağaç kovuğu gibi kahramanların bulunduğu duruma göre tasvîr edilen yerler olabilir. Ayrıca olayların farklı coğrafyalara uzanması ve buna bağlı olarak kahramanların seyahat etmeleri sırasında geçtikleri çöller, dağlar, deryâlar ve durup dinlendikleri âb-ı revânlar, bağlar, çeşmeler, kûylar vs. hikâyede yer alan diğer coğrafi ve çevresel mekânlardır. Bu mekânların bir kısmı özel isimler kullanılarak tasvîr edilirken (Cezîre-i Battâl, Melân bahrı, deryâ-yı Ummân, Âb-ı Âmû, Mûsâ Çeşmesi, Gazâle-i Habeşî Çeşmesi, Acem diyârı, Rûm diyârı, Mağrib vb.) bir kısmı ise sadece bulunduğu yerin ismi ile tanıtılır.

Hikâyedeki savaş meydanları rezmgâh, masâfgâh gibi kelimelerle karşılanırken bu meydanların tasvîrleri olabildiğince mübalağalı bir şekilde yapılır:

“... ‘ Amr oğlu Hanzala’nuñ kanlu câmesini boynına ardup yigirmi biñ erüñ önince hezâr âh vâhla zâr olup gelürdi. Çün meydân yirine yetişdi, bünyâd-ı ceng idüp leşkerini şaf şaf ârâste kılpup ‘ Arab’ dan yaña âheng itdi. **Bu tarafdan** dağı Üseyd ile Cüneyd emîr-zâdeler ile ‘ askerlerin fevc fevc pîrâste itdiler. Bunlar dağı on biñ er idi ve her biri merd-i dil-âver idi. Çün iki leşker birbirine muqâbil olup dîde-i heybet birle birbirine nazar iderlerdi... (İ6^a)”

“... Altıncı gün leşker-i kayşer-i Rûm’a yetdiler ve birbirine muqâbil olup gürüh gürüh fevc fevc şaflar çekdiler ve leşkerüñ cebe cevşenleri deryâ gibi mevc mevc olup âdeme cüş u hurüş virüp ışıklar dağı âftâbdan yalab yalab idüp ‘ âlemlere pertevleri pertâb itdi ve ‘ alemler dağı birbirine el şalup gel meydâna dilerdi... (İ36^a)”

“... Ol leşker dağı fevc fevc cavk cavk gürüh gürüh âlây âlây şâf şaf ârâyî itdiler ve iki cânibden kûs-ı harbîler ve tabl-ı qarbîler çaldılar... (İ37^b)”

Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab’da kahramanların yolculuğu sırasında buldukları çöller, beyâbân-ı bî-pâyân, bâdiye, yabân gibi kelimelerle tavsif edilirken, deryâ için de onun uçsuz bucaksız olduğunu belirtmek için deryâ-yı bî-pâyân gibi kelimeler kullanılır. Kahramanların oldukça sıkıntı içinde kaldığı bu mekânlar olabildiğince çetin ve zorlu bir mekân olarak tasvîr edilir. Örneğin hikâyede, Reşîde’nin çölde geçirdiği bir yolculuğu şöyle tasvîr edilir:

“... Zîrâ yabân kamu kumdı, âftâb dağı tâb virmişdi ve ‘âlem tennûra dönmişdi ve çün duğtere yukarudan güneş ıssısı ve aşâğıdan kum ıssısı te’sîr itdi ki be-gâyet nâzûk beden idi ve hergiz yabânda yürümüş ve ğurbet çekmiş degül idi ve tağatı tağ olup diledi ki otura, oturamadı ve teşnelik dağı ğalebe itdi ve’l-hâşıl-ı kelâm âftâb bu meh-liķâyâ haylî germiyyet gösterüp zebûn itdi ve duğter müteħayyir olup tefekküre vardı ve kendüye eyitdi: Bugün bunda bu kadar ıssıya tağat getürmeyicek veyâ yarın anda nâr-ı caħimûñ ol kadar ıssısına niçe döyseñ gerekdür ve âftâb dağı felekûñ kullesinde ve duđterûñ kellesinde idi ve eyitdi: Mâdâm ki cân ‘azîz bedende ola turmayup revende olmağ gerekdür diyüp turu geldi. Şemşîrini ‘aşâ idinüp âheste âheste revâne oldı ve gün indükçe havânuñ bürüdeti dağı ziyâde oldı ve duğter dağı kuvvetlendi ve şöyle yürüdi ki gice tîre oldı ve gözi dağı görmez olup hıyre oldı...(İ25^b-İ26^a)”

Hikâyede yer alan ev, çadır/ hayme, hamâm, vuzû’gâh gibi mekânların sadece ismi geçer. Bunlar için detaylı bir tasvîre gerek duyulmaz. Bu mekânların içinde yer alan eşyâ ve insanlar hikâyedeki ihtiyâca binâen tasvîr edilir. Eğer gidilen ülkelerde evler farklı bir yapıyla şekillenmişse evlerin dış yapısı ile ilgili kısaca bilgi verilir. Aynı şekilde kurulan çadır eğer hükümdâra ait bir çadırsa (çetr-i hümâyûn) bunun kısaca tasvîri yapılır. Ancak saray, kasr, zindan, kuyu, hücre gibi mekânlar müellifin hayâl gücüne bağlı olarak olabildiğince mübalağalı bir anlatımla karđımıza çıkar:

“... Muğtâr’la Kâğî ve Sa’d-ı Mışrî gördiler, bir serâydur ki binâlar yapmışlar hiç bir üstâd görmedi ve içinde dört dâne Süleymânî şuffeler gördiler ‘ayyûka çıkmış ve her şuffe üzerinde bir zerrîn tağt kurulmuş. Cevâhîrle muraşşa’ câ-be-câ yevâķitle muşanna’ Muğtâr ile Kâğî ve Sa’d-ı Mışrî hazîneye girdiler. Gördiler, şol kadar sîm ü zer ü cevâhir ü la’l u yâķût u firûze gördiler ki eğer cümlesin dünyâyâ getürelerdi cümle cihân halkı ğanı olurlardı ve ‘âlemde hiç dervîş kalmazdı...(İ201^a)”

“... Kâđî’yle Sa’d-ı Mışrî nağar itdiler, gördiler ki evlerine ‘aded yokdur. Ammâ cümlesi hâr u hâşâkdan dürülmüş örme sepede beñzer tađ evler. Yine niçe sūkađlar evleri içleri huşk ter mîveler tölmişdi ve câ-be-câ balığ etleri dağı çoğdı... (İ187^a)”

“... Bu vechle ceng eyleyü eyleyü kayşerûñ çadırına irdi ve kayşeri gördi. Bir yüce püştenuñ üstinde bir zerrîn tađt üzerinde oturur. Üzerine bir çetr-i hümâyûn zerrîn-sütûn âbnûs-bâb ibrişim-tınâb kurmuşlar. Ol çetrûñ kullesinde bir zerrin toğan kômîşlar. Cüneyd ol toğanı boz toğanla düşürdi. Kayşer cân kayusından tağtından aşâğı düşdi... (İ40^a)”

“... Kâfirler beni tutup mağmüreye koydılar. Ol mağmüre bir tennûra beñzer. Ol tennûruñ dibinde şişleri vardı tâ bir kimesne geçe eyle dîvârına ayak kômaya. Şöyle kışaydı ki ayak üzre turulmazdı. Şöyle tağ idi ki ayak turmazdı... (İ227^b)”

“... Bu zindân hüd üç demür kapulu kâr-gîr binâdur. Her kapunuñ ardında kırk merd-i şerik derbândur ve bizüm elümüzde ve ayağumuzda bend-i girândur...(İ47^b)”

“... bir kişi ‘azîm günâh itse veyl zindânına koyarlardı. Ol veyl zindânı bir çâhdur ki ağzına ancak bir kişi şığardı. Ammâ içi şöyle vâsi‘ adur ki beş yüz kişi alurdu...(İ194^b)”

“... Şeybû-yı bî-çâre ol sūrâh-ı ferâhda dört ferseng miqdârı yürüdi. Hiç rüşenâlık belürmedi. Gördi ki hiç zûlmetüñ nihâyeti yok çaķmaq çaķdı ve mum yakdı ve kendüzini zîr-i zemînde gördi ki seng-i hârâdan kesilmiş meger bu zîr-i zemîni kayşer-i Rûmkesdürmiş idi. Şöyle bülend vâsi‘ idi kim on süvâr oķlarıyla ve yaylarıyla yürüseler berâber gönderleriyle yürüseler dört günden soñra bir deryâ kenârına yetişürlerdi. Şeybû-yı bî-çâre daķı ol sūrâh-ı ferâhda revâne oldu ve kendüye eyitdi ki yoluñ zûlmeti tek zûlümâta iletmesün diyüp söyleyi giderdi...(İ54^b)”

2.1.3.3. Hayâlî Mekânlar

Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab’da geçen hayâlî mekânların bir kısmı dünyada yer alan ama coğrafi gerçekliği olmayan cezîreler, şehirler, çöller, vâdiler, deryâlar ve dağlardır. Bir kısmı ise dünyadan çok uzakta cinlerin ve perîlerin mekânı olan yerlerdir. Hikâyede, ayrıca mitolojik anlatılarda sık sık bahsedilen yerler de mevcuttur. Bu yerler kimi zaman uzaklığı ifade etmek için kullanılmışsa da kimi zaman kahramanların gidip savaştığı, mücadele ettiği ve başlarından geçen macerâlarının bir bölümünün yaşandığı yerler olarak görülür.

Hikâyede hayâlî mekânlar olarak karşımıza çıkan ve hikâyede yer alan şahıslar tarafından mekâna “fûlân” kelimesi ile belirsizlik kazandırılan mekânlar da mevcuttur. Bu mekânlar genellikle “fûlân yer, fûlân şehir, fûlân cezîre, fûlân deryâ, fûlân hân, fûlân kale vb. şeklinde vasıflarla tanıtılır.

Hayâlî mekânlar kategorisinde yer alan cezîreler, şehirler, çöller ve dağlar, hikâyede bazen tasvîre gerek duyulmadan sadece ismen geçerken, bazen de yapılan ayrıntılı tasvîrle dikkat çeker. Bu mekânların özel bir ismi yoksa genellikle hükümdârın veya o yerde bulunan yaratık ve topluluğın isimleri ile anılmaktadır. (Siyahlar Cezîresi, Düvâl-pâylar Cezîresi, Ceymûn Kal’ası, Kâbûs’un Vilâyeti vb.)

Hikâyede yer alan şehirler, cezîreler, kaleler, çöller, vâdiler ve dağlar için yapılan bir kısım tasvîrler şu şekildedir:

Hikâyede, Âmir’in şehri olarak tanınan Kâm şehri, oldukça geniş bir araziye sahip, içinde duvarları altından ve ham gümüşten yapılmış sarayların, kale

burçlarının olduğu cennet bahçesine benzetilir. Hikâyedeki Kâm şehrinin tasviri şöyledir:

“... Andan sonra Cüneyd atına süvâr olup ‘Âmir’üñ şehrine geldi. Ol şehriñ adına şehri Kâm eyidürler idi. Gördi anda bir behiştâsâ şehri, yüz ferseng tülü ve yüz ferseng ‘arzi var. İçinde biñ kaşr vardur ki kızıl altundan düzülmiş ve bāruları hām gümüşden ve küngüreleri kızıl yâķūtdan muraşsa‘ vü muşanna‘ ve ırmaķlarınıñ kenârına altundan ve gümüşden kerpiçler ile şaflar çekilmiş ve havzlar dağı hām gümüşden düzülmiş ve içlerine yâķūtlar incüler ve firüzeler dökülmüş ve bāğlarınıñ ağaçları pür berg ü ber ve gülleri dört faşlda taze vü ter ve şeh-nişinlerinin sıvası müşg ü ‘anber ve ol güllerüñ bülbülleri gulgülede... (İ318^a-İ318^b)”

Hikâyede, Kâf Dağı’nın bin fersah uzağında yer alan Cihân-bîn Dağı arasında yetmiş şehrin olduğu ve bu şehirlerde perilerin ve cadıların yaşadığı söylenir. Bu şehirler geçildikten sonra Habib-i Attâr’ın oğlunun hükmü altında olan bin şehirden daha bahsedilir. Bu şehirlerde de periler ve cadılar bulunur.

“... Anuñ maķâmı Cihân-bîn tağındadır. Ol tağ küh-ı Kâf’dan öte hezâr ferseng yoldur, didi. Ol yolda yetmiş şehri vardur. Ol şehirler de dīvler ve periler ve cāzūlar şehridür. Anları geçmek gerek. Çün anları geçesin andan sonra ol yire varasın. Ol yirde hezâr päre şehri göresinki her biri bir behište beñzer, didi. Cemi‘ Habib-i ‘Attâr’uñ mülkidür ve serir-i salţanatına anuñ oğlı oturmuşdur. Şad hezâr dīv ü perî çün fermânında olup tururlar, didi... (İ300^b)”

Kâdî ile Muhtâr, seyahatleri sırasında maymunların bulunduğu bir adaya varırlar. Maymunlar, Kâdî ile Muhtâr’ı görünce sevinir ve onları hükümdarlarının huzuruna çıkarmak için yanlarına alırlar. Kâdî ile Muhtâr, maymunların yaşadığı adanın rengârenk laleler ve güllerle süslü olduğunu, meyvelerle dolu olan ağaçların dallarının havuz ve çeşmeler üzerine sarktığını görünce hayret ederler. Maymunlar Cezîresi için yapılan tasvîr şöyledir:

“... Çün gemiden ol cezîreye çıkdılar. Nazar itdiler, gördiler ki meger bu cezîre maymunlar cezîresiydi. Kâdî’yle Muhtâr’ı görüp şol kadar maymun geldi ki hisâba gelmez ve kitâba dağı şıgmadı. Muhtâr maymunları görüp güldi. Maymunlar çün işâret eylediler ki sizi pâdişâhumuz ister. Muhtâr eyitdi: Da‘vete icâbet sünnetdür, diyüp andan maymunla bile gitdiler ve tâ miyâne-i cezîrede bir şahrâ gördiler. Gün-â-gün güllerile ârâste ve reng-â-reng lâleler bile pîrâste ve mîvedâr dırahtları müzeyyen ve havzlar ve çeşmeler ile mu‘ayyen ve bu havzlar üzerine ol şâhlarıyla mîveler uyahta ve kimisi çemen üzre rîhtedür. Bir murğzârdur ki vaşf olunmaz. Muhtâr Kâdî’yle müte‘accib kaldılar. Ol şahrâda şad hezâr bunlardan ziyâde maymunlar gördiler. Şaflar

çeküp tırlardı ve halka mişâlinde anlarıñ ortasında bir maymun seg-i tãzî gibi bir taş üzerinde oturmuş. Ol taş bir taht gibi düzmişlerdi...(İ181^b-İ182^a)”

Seyyid Cüneyd ile Kirvâne’yi yakalayarak kendi şehrine getiren Mülükâl-i Dîv’in yaşadığı vadide katran gibi siyah akarsular, bu akarsuların üzerinde havaya yükselen kara dumanlar ve kötü kokular; ejderha, arı, sinek, domuz, yılan ve koyun büyüklüğünde fareler, insan eti yiyen siyah tenli, uzun boylu kafirler yer alır.

“... Ammâ Mülükâl-i dîv bir günde Kirvâne-i perîyle Seyyid Cüneyd’i kendü vatanına iletirdi ve anlarıñ maķâmı bir vâdideydi. Ol yir ki adına âb u gil ü siyâh tîre eyidürlerdi ve yedi deryânıñ mâverâsında idi ve yedi deryâyı geçmeyince ol yire varılmazdı. Çün ol yire vardılar Seyyid Cüneyd nazar itdi. Gördi üç biñ ferseng râh gördi ve cemî‘isi zemîn siyâhdan idi. Kaṭrân gibi âb-ı revânları idi ve daḡı siyâh idi. Çün enķâs ol vâdilerde geçirdi. Ol şulardan qara tütün gelür idi. Ammâ ol şuyıñ koķusu her kimüñ meşâmına ireydi ‘aķlı gidüp yire düşerdi ve ol vâdilerde hiç nebât bitmezdi. İllâ ḡar-zehre vü lest ü siyâh-dârü vü kevîr ü muḡaylân u cânverleri daḡı mâr u ejderhâ vü zünbûr u meges ü ḡınzîr ü müş u peleng ü şırtlan ve ammâ müşları koyun deñlü var idi ve havâsı vaḡîm ü dil-gîr ve bâdı muḡarrıķ çün nâr-ı sa‘îr ve taḡlarınuñ kulleleri bulutdan bülend idi ve ne ağacı var idi ve ne şuyı ve cemî‘ halkı siyâh dîvleri âdem yiyici mel‘ûn kâfirlerdi ve her birinüñ ḡaddi yüce çenâr gibiydi ve dişleri fil dişî gibi aḡızlarından taşra sövelüp tırlardı... (İ84^a-İ84^b)”

Hikâyede bir kısım olaḡanüstü doḡa olaylarına mekân olan ırmak, deryâ, deniz, daḡ, çöl gibi coḡrafî mekânların yeri “fûlân” şeklinde tarif edilir. Kahramanlar, ateşten denizi, ateş çıkaran veya yüksekliḡi göḡe ulaşmış bir daḡı aşmak zorundadır:

“... Fûlân vilâyetde ve fûlân maķâmdadır ve eline bir dâne sürmedân virdi. Eyitdi: Bunu şaķla çün kūh-ı Ḳâf’dan geçesin anda yedi tılsım zâhir ola, didi. Hiç âdem oḡlanı anı geçmeye çün anda varasın. Bu sürmedândan biraz şaç ve daḡı geç git, didi. Eger bu civân Ḥamza neslinden olursa ol tılsım bozulur ve yol daḡı açılır, yoḡsa hergiz kimesne açmaz ve yol daḡı bulmaz ve açılmaz... (İ303^a)”

“... Evvel ki tılsıma geldiler, oddan bir deñiz gördiler. Şöyle ki ‘alevi asmâna çıķmış. Tütünüñ bed-râyiḡasından üzerinden bir kuş geçmez. Keynûs-ı perî Ateş-süz-ı câzûdan aldūḡı sürmedânı ol od deñizine şaçdı. Ḥaķ Te‘âlâ’nuñ emriyle ol od belürsüz oldu ve karañu cihân çün rüşen oldu. Ol od deryâdan geçüp ikinci tılsıma geldiler. Bir kara taḡ yirden göḡe ulaşmış idi. Hiç kuş andan geçmezdi. Seyyid Cüneyd ol taşuñ birisiyle ol taḡı (3) urdı. Taḡ daḡı gerdişe gelüp bir sehmnâk âvâz virüp andan nâ-bedîd oldu. El-

hâşıl-ı kelâm üç tağ zuhûra geldi. Ol üç taşla nâ-bedîd oldu, ol hâlıkun emriyle didi...
(İ307^a-İ307^b)”

Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab'da geçen ve bir kısmı mitolojik anlatılarda yer alan hayâlî mekânları şöyle sıralayabiliriz:

“Tâvisyân Cezîresi, Kırvân Şehri, Tevb Şehri, Ceymûn Kal'ası, Kâbûs'un Vilâyeti, Cemşîd'in Kal'ası, Mihrâs-ı Zengî'nin Kal'ası, Zehrâ-yı Câzû'nun Kal'ası, Anter Oğlu'nun Makâmı, Şemîrân Kal'ası, Dîvlerin Cezîresi, Deccâl'in Cezîresi, Maymunlar Cezîresi, Düvâl-pâyalar Cezîresi, Kilîm-gûşlar Cezîresi, Fercân'ın Şehri, Kal'a-i Zâğ, Cihân-bîn Dağı, Batur'un Şehri, Kâm şehri, Kûh-ı Kâf, Habîb-i Attâr'ın Diyârı.”

2.1.4. Zaman

Klâsik anlatı türlerinden biri olan hikâyelerde olayların belli bir düzen içinde sıralanmasını sağlayan en önemli unsurlardan biri de zamandır. Klâsik hikâyelerde genellikle her olay blok şeklindeki bir zaman dilimi içerisinde gerçekleşir ve bir sonraki olaya geçiş için yine blok şeklindeki zaman ifadeleri (bir yıl, yetmiş yıl, yedi ay, kırk gün, üç gün, bir hafta vb.) kullanılır. Bu hikâyelerdeki zaman, bloklar şeklinde söylenmesine rağmen söz konusu hikâyeler için çoğu zaman net bir tarihten söz edilemez. Olayın gerçekleştiği zaman dilimi, hikâyede verilen bilgiler ışığında yaklaşık değerler üzerindeki bir tahminden ileri bir düzeye taşınmaz. Örneğin klâsik bir hikâyenin giriş kısmında bir hükümdârın ismi verilerek olayın onun hükümdârlığı döneminde geçtiği okura aktarılır. Ancak yıl, ay veya gün net olmayıp okura sadece bir zaman aralığı bilgisi verilir. Olağanüstü olayların yaşandığı kimi hikâyeler de ise zaman tamamen unutulabilmektedir¹¹.

Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab'da geçen zaman unsuru, yukarıda yer alan açıklamayla paralellik gösterir. Bu hikâyede ayrıca olayın gerçekleştiği zaman ve olayın rivâyet edildiği zaman olarak karşımıza iki ayrı zaman dilimi çıkar.

Hikâyenin giriş kısmında ifade edildiği üzere Ebû Hafs-ı Kûfi tarafından dönemin Abbâsî Halîfesi Hârûn Reşîd'e rivâyet edilen bu hikâyenin rivâyet edildiği zaman dilimi Hârûn Reşîd'in halîfelik yaptığı dönemdir:

¹¹ Söz konusu açıklama, klâsik hikâyelerin genel özelliği olup Nergisi'nin Nihâlistân'ında yer alan bazı hikâyeler istisnâ durumundadır. Ayrıntılı bilgi için bk. (Çaldak, 2010: 233-234).

“... Hārūnu’r-reşīd bu sözi işidicek hemān-dem Kūfe şehrine ādemler gönderdi vardılar, eyidürler, Ebū Hāfş hezār i’ tibār birle yirinden getürdiler. Meclis-i ḥalīfeye gelüp şeref-būs-ı bisātdan soñra Ebū Hāfş nīk-mahżar ḥuzūrında bu ḥikāyetlerden ki zıkr olunmışdı, ‘arz eyledi: Ṭab’-ı ḥalīfeye pesend gelmedi. Ebū Hāfş gördi ki bu ḥikāyetlerle ṭab’-ı ḥalīfe ḥursend olmadı. Pes ‘Abdü’l-muṭṭalib oğlu ve Münzir oğlu ve Üseyd oğlu Cüneyd’ün kışsa-i dil-nüvāzından ve ğuşsa-i cān-güdāzından ve Reşīde-i ‘Arab’a ‘āşık-ı şādık olmasından ve kūh-ı Qāf’da dīvlerle ve periler ile olan aḥvālinden ve aḳvālinden bir faşl perdāht itdi ve ḥalīfenūñ göñlini biraz nüvāht eyledi. Ḥalīfenūñ ṭab’-ı laṭīfine be-gāyet hoş geldi ve göñli deryāsı bād-ı şevḳden cūş kıldı ve Ebū Hāfş-ı Kūfi’ye ihtirāmlar idüp ve bī-nihāye in‘āmlar buyurdı... (İ2^a)”

Olaylar zincirinin başlangıç noktası yine hikâyede ifade edildiği üzere Hz. Muhammed’in zamanından bir nice yıl sonra Mervān ve Yezīd’in kavminin istilaya başladığı ve havāric kavminin güçlü olup Hz. Muhammed ve Hz. Alī’nin soyundan gelenler ile Hz. Muhammed’in amcası Hz. Abbās’ın kavminin zayıf olduğu döneme tekābül eder:

“... şöyle rivāyet iderler ki Ḥazret-i Risālet-penāh şalla’llāhu Te‘ālā ‘aleyhi vesellem zamān-ı şerīflerinden soñra nice yıl geçmişti ve ol iki pelidūñ ve Mervān, Yezīd’ün kavmi istilā vü fırsat bulmuşdı ve kavm-i ḥavāric kavī olmuşdı. Ḥazret-i Muḥammed’ün ve Ḥazret-i ‘Alī’nün āl u evlādı ve ‘Abbās’uñ kavmi za‘īf olup perişānlar idi ve künc-i ḥumūlde pinḥānlar idi. Ol zālīmūñ zulmından ta‘addisinden bī-nām [u] nişānlardı. Rāvī eydür: Ol rüzgārda iḥtişāş-ı nās ya‘nī peygamber ḥazretinūñ ‘amm-i büzürgvārı Ḥazret-i ‘Abbās be-gāyet pīr olup ni‘met-i dünyādan sīr olmuşdı ve anuñ bir kenīzeki var idi... (İ2^b)”

Hikâyenin sonunda ise Seyyid Cüneyd’in doksan yıl, Reşīde’nin yetmiş beş yıl yaşadığı ve Seyyid Cüneyd’in kendi oğlunu evlendirdikten iki yıl sonra hastalanarak vefāt ettiği söylenmektedir. Buna göre hikâyede yaşanan olaylar zincirinin, Seyyid Cüneyd’in doğumundan önceki yılları da göz önüne alırsak, yüz yıla yakın bir zaman diliminde gerçekleştiği söyleyenebilir. Ancak hikâyede cereyan eden olaylara ve müellif tarafından yer yer verilen zaman bloklarına bakılırsa olayların yüz yıldan daha fazla bir zaman dilimi içinde yaşandığı ortaya çıkar:

“... Çün anlaruñ ‘ömri otuz iki yıl oldu, anlaruñ nikāḥlarında ‘Abdu’r-raḥman otuz altısında idi. Seyyid Cüneyd çün toḳsan yıl yaşamışdı ve Reşīde-i ‘Arab yetmiş beş yıl yaşamışdı ve Üseyd’i güyegü itdükdən soñra iki yıl tamām çün marīz oldu. On yedi gün olıcaḳ raḥmānuñ raḥmetine ulaşdı ve oğlancukları anuñ için ‘azā tıtdılar. Andan üzerine ‘ālī bir künbed binā itdiler... (İ383^a-İ383^b)”

Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab'da zaman unsuru farklı şekillerde ifade edilir. Bunlardan biri yıl, ay, gün, hafta, saat, sabah, öğle, ikindi, akşam, şâm, yatsı, gece, gündüz gibi çeşitli zaman birimlerinden oluşan ve bazen belirli kelime grupları içinde söylenen zaman unsurudur. Bu zaman unsurları hikâyede “dört yıl, kırk yıl, sekiz ay, haftada bir gün, öyle vakti, ikindi vakti, akşam/ yatsı namazı, hemân-sa'ât, gice gündüz, üç gün üç gice, gice vakti, seher vakti gibi örneklerini çoğaltabileceğimiz şekillerde kullanılır. Namaz vakitleri kimi durumlarda zamanı bildiren bir unsur olarak karşımıza çıkar:

“... Bu kenîzeki Üseyd'e virmeyem diyü talâk-ı 'ahd eyledi ve bunun üzerine dört yıl mürûr itdi...(İ3^a)”

“...Toğuz ay ve toğuz günden sonra duhter-i nîk- (12) ahterden bir gün yüzlü oğlan doğdı...(İ3^b)”

“... Āhîr Hanzala'nuñ cesedin lahde koyup Ehad'e işmarladılar ve üç gün 'azâsın tutdılar. Üçinci günden sonra... (İ5^b)”

“... Tamâm yedi yıl olmuşdı ki evümden taşra gitmişdüm... (İ243^a)”

“... ikindi vaqti olıcağ nâ-gâh bu deryâda bir merd-i siyâh gördi... (İ27^a)”

“... Gündüz şâ'im ve gice kâ'imem didi ve heftede bir kez yirem didi ve yidigüm dağı yedi dâne mevîzdür... (İ56^b)”

“... Çün gözün açdı, gördi. Aşşâm namâzı vaqti irişmiş... (İ187^b)”

“... Gice dağı seher vaqtine irişdi... (İ53^b)”

“... O zamâna dek ki âftâb gurûb idüp vaqt-i namâz-ı şâm irdi. Hännâne 'ifrîte gel didi... (İ20^b)”

Hikâyede karşımıza çıkan bir diğer zaman unsuru ise cümlede belirsiz zaman zarfları şeklinde veya sıfat tamlamaları ile oluşturulmuş kelime gruplarıdır. Bu kelime grupları “bir nice gün, bir nice günden sonra, nice zaman, zaman zaman, günlerde bir gün, bir gün, bir gice, es'ad sa'ât ve eymen evkât, ol dem, bir dem, dem dem, her dem, bir vakt gibi zaman unsurlarıdır:

“... Nice zamânıdı ki anlar bu maħbesde bend-i girân ile maħbûslar idi...(İ47^b)”

“... Zamân zamân bî-ħod olup yatarlar idi... (İ41^a)”

“... ağlamakdan bir dem ârâm itmezdi...(İ19^a)”

“... Ma' zür tütüñ sizi bilmedük diyüp dem dem i' tibârın ziyâde eyledi... (İ34^a)”

“... bir nice gündən sonra esbāb ve cihāzı müheyyā itdiler... (İ3^b)”

“... Günlerde bir gün yatsı namāzı vaktinde... (İ243^a)”

“... Üseyd’ün kabilesi cem‘ olup es‘ad sa‘āde ve eyemen evkātde ol duhter-i nīk-ahterini... (İ3^b)”

Müellif bazen gün doğumu veya gün batımını çeşitli tasvîrlerle olayın cereyan edeceği bir zaman dilimi olarak okura sunar. Bu tasvîrlerde kimi zaman çeşitli mazmûnlara veya edebî sanatlara başvurularak hikâyedeki kahramanların rûh hallerinin yansıtılmaya çalışılması dikkat çeker:

“... Çün şabāh oldı āftāb kulle-i kūh-ı Qāf’dan başın qaldurup ‘arz-ı cemāl idüp ‘āleme tāb virdi... (İ9^a)”

“... Reşide’ye h‘āb galebe itdi ve tābı qalmayup uykuya vardı tā ufq-ı āsmāndan şubh-ı şādık rüy-ı cihāna rüşenālık eşerin gösterdi. Hürşid haber virdi ve şeb-i dīv-çehre dağı rüy-ı zemīnden yüzini pinhān eyledi. Cihān cānān cemālī gibi münevver oldı ve duhter-i māh-rüy dağı uykudan uyandı ve gözün açup gördi ki āftāb giribān-ı cāme-i cihāndan ‘arz-ı cemāl itmiş ve envārından ‘ālem yüzü māl-ā-māl olmuş ve başın qaldurup nazar itdi... (İ24^a)”

Hikâyede iki yer arasındaki mesāfe ölçümü genellikle zaman unsurları ile yapılır. Bu mesāfeler yıl veya ay hesabı ile ne kadar yol tuttuğu hakkında okura bilgi verilir. Ayrıca hızlı yürüyen bir kahraman veya binitin bir günde ne kadar yol alabileceği hakkında bilgi yine zaman unsurları kullanılarak verilmektedir:

“... Medīne-i Muḥammed’den ‘aleyhi’s-selām bu yire yetmiş yıllık yoldur ve biz kitāblarda Muḥammed’ün adını görmüşüzdür ve aña imān getürmüşüzdür ve sen henüz dağı yigirmi yaşında oğlansın. Yetmiş yıllık yolu niçe geldün meger sen perisin yā cāzūsın didi... (İ27^b)”

“... Bu yirden tā Ka‘be evine varınca kaç günlük yoldur? Eyitdiler: Bir yıllık yoldur... (İ105^a)”

“... Bu yirden senün vilāyetüne yigirmi yıllık yol vardır. Ammā her kaçan kim sen dileseñ anda gidesin. Bir iki üç gün aqrībāñı göresin. Bir gün bir gicede seni anda iledüp getürürler... (İ232^a)”

“... Bu yola toğrı git tā bir yire iresin. Ol yirden senün vilāyetüne kırk yıllık yoldur... (İ238^b)”

“... Kūh-ı Qāf’ün māverāsındadır. Ādem yürümesiyle yüz yıllık yoldur, didi... (İ300^a)”

“... Her sâhîrlik ki var idi anuñ ile bâtıl olurdı ve anda bir külâh var idi. Her kim başına koşaydı. Bir günde on yıllık yol yürürdi... (İ324^a)”

Yukarıda görüldüğü üzere hikâyede zaman unsurlarının mesafe ölçümü için sıkça tekrarlandığını söyleyebiliriz.

2.2. HİKÂYENİN MUHTEVASI

Bu genel başlık altında hikâye; dînî kavramlar, ahlakî düşünceler ve sosyal hayata dair unsurlar bakımından incelenecektir.

2.2.1. Dînî Kavramlar

Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşide-i Arab'ın yazılma amacı çerçevesinde dînî kavramların sıkça tekrar edildiği görülür. Daha önce de ifade edildiği üzere müellifin hikâyeyi yazma amacı doğrultusunda yani “tevhîd-i Rabbü'l-‘âlemîn, Peygamber efendimiz Hz. Muhammed'in na'tı ve emîrû'l-mü'minînin başından geçen kıssaları” anlatmanın yanı sıra “nasîhat, hileler, hikmet, aşk, hakikat, şecâ'at ve cömertlik” gibi dînî ve ahlakî konulara da değinilmesi hikâyede pek çok dînî kavramın kullanılma ihtiyacını ortaya çıkarır.

“... Mü'ellif-i kitâb Ebû Hafş eydür: Ben Hâzma kışşasın ve andan Baţtal hikâyetin ve cümle 'Arab ve 'Acem mülkinüñ ser-güzeştin okudum ve nazâr itdüm baña pesendide gelmedi. Ammâ bu kışşa be-gâyet pesendide vâkı' oldı ki tâ rûz-ı kıyâmet tarâvetinden her varaķı tâ gül gibi pejmürde olmaya ve bād-ı hazân daķı bu bâğuñ güline yol bulmaya, didi. Zîrâ ki kamu naşîhat u hikmet ü hîlet ü mekr ü 'aşķ u şıdķ u şecâ'at u saķâvetü tevhîd-i Rabbü'l-‘âlemîn ve na't-ı Seyyidü'l-mürselîn ve menâķıb-ı emîrû'l-mü'minîn çün bu kitâbda derc olmışdur... (İ376^b-İ377^a)”

Hikâyede İslâm dînî ile ilgili kavramların yanı sıra diğerk semâvî dînler (Yahûdîlik, Hıristiyânlık) ile ilgili kavramlar da yer alır. Ayrıca insanlar tarafından oluşturulan diğerk inanç sistemleri (put-perest, gûsâle-perest, şeytâna tapma) ile ilgili birtakım bilgiler de mevcuttur. Hikâyedeki olayların her ne kadar bir aşk macerası etrafında geliştiği görülse de aslında Yahûdî, Hıristiyân, put-perest, gûsâle-perest, şeytâna tapan, Allâh'ı tanımayan insan, cin, perî, dîv ve diğerk yaratıklara İslâm dînini tanıtmaya ve öğretmeye amacını da taşımaktadır.

Semâvî dînler ile ilgili kavramların başında Allâh lafzı yer alır. Hikâyede Allâh lafzının yanı sıra Allâh lafzını karşılamak için farklı isim ve sıfatların da

kullanıldığı görülür. “Tanrı, Kirdgâr, Rabb, Rabbânî, Bârî, Bâr-ı Hudâ, Yezdân, Hudâ, Hudâvend, Kâdîr, Dâdâr, Rahmân, Sübhân, İlâh, Kerîm, Vehhâb, Zü’l Celâl, Azze ve Celle, Hak Te’âlâ...”

Söz konusu semâvî dînler ile ilgili diğer kavramları Melekler, Kutsal Kitaplar, İbadet İle İlgili Kavramlar, Ahiret İle İlgili Kavramlar, Hikâyede Yer Alan Ayet ve Duâlar olmak üzere beş başlık altında inceleyebiliriz.

2.2.1.1. Melekler

Bilindiği üzere İslâm inancında melekler, daima Allâh’a ibadet eden, Allâh’ın emîrlere uyan, cinsiyetleri olmayan, yemeyen ve içmeyen, nûrdan yaratılmış varlıklardır. İslâm inancında Allâh’ın emîrlere yerine getirmek için görevlendirilen melekler arasında Cebrâîl, Azrâîl, Mikâîl ve İsrâfîl isimlerinde dört büyük melek vardır (Erbaş, 2004: 37-39; Özervarlı, 2004: 40-42).

Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşide-i Arab’da bu dört büyük melek ifâ ettikleri görevlerle birlikte anılır ve her bir meleğin adı hikâyede bir veya iki yerde geçer:

“... Şeybû eyitti: Cebrâ’îl ve Mikâ’îl yazmışdur... (İ341^b)”

“... nâ-gâh Cebrâ’îl ‘aleyhi’s-selâm Hzret-i Resûl’a gelüp selâm virdi... (İ73^a)”

“... Şimdi ben çün melekü’l-mevt oldum... (İ342^a)”

“... şür-ı İsrâfîl ürüldi... (İ40^a)”

Hikâyede bu dört büyük melek dışında farklı görevlerle görevlendirilmiş melekler de yer alır. Münker ve Nekîr melekleri bunlardan ikisidir. İslâm inancında kabirde insanı sorguya çekecek olan Münker ve Nekîr’in hikâyede melek-i rahmet ve melek-i azab olarak cismen tasvîr edilmesi dikkat çekicidir:

“... Hâne-i divârî iki şağ olmuş ara yirinde iki şağş, biri siyâh zîşt ve biri sepîd hûb. Ol siyâh şağşuñ kaddi menâreye beñzerdi ve cesâmeti dağı aña göre idi. Çün nefes ururdu ağzından âteş peydâ olurdu ve burnından siyâh dütün çıkardı ve omuzunda âteşden bir gürz var idi. O gürz şöyle ıssıydı ki ıssılığından Yûsuf-ı Haccâc yanayazdı. Ammâ sözi ra’ d âvâzına beñzerdi. Ol şağş-ı sepîd hûb rûyî ki gördi, geldi. Bu meyyitüñ başı üzerinde tırı vardı. Hûb rûyuñ elinde bir deste reyhân var. Anuñ koğusından cemî’ gürhâne mu’atğar oldı, velî ol siyâh şağşuñ gürzi ıssılığı sâkin oldı. Ol iki şağşuñ biri Münker ve biri Nekîr idi ve birisi melek-i rahmet ve birisi melek-i ‘azâb idi. Melek-i rahmet meyyitüñ başı üzerine gelüp tırdı. Melek-i ‘azâb ayağı ucına gelüp tırdı... (İ205^a-İ205^b)”

Yukarıda yer alan meleklerden ayrı hikâyede Melekût-ı Mukarrebîn ismi zikredilir. Bu melekler İslâm inancında Allâh’a yakın olan meleklerle verilen isimdir. Hikâyede kahramanlar büyük sıkıntı içinde kalıp feryat ettiklerinde feryatları bazen gökyüzündeki meleklerle ulaşır ve bu melekler eğer Melekût-ı Mukarrebîn ise Allâh’ın huzûruna çıkıp hikâyede yer alan kahraman için yardım dilerler. Örneğin hikâyede Hz. Muhammed’in amcası Hz. Abbâs’ın öldürülen oğlu için feryat etmesinden sonra Melekût-ı Mukarrebîn Allâh’ın huzûruna varır ve ondan yardım dilerler:

“... Derhâl Seyyâr-ı bed-baht hemân şemşirin ‘uryân idüp ol civānuñ boynını öyle urdı ki başı on adım yir güyvâr yuvalandı. Çün ‘Abdu’r-raḥman başı laṭif bedeninden ayrıldı. Teni ḥake düşdi. Sürünü dedesi önine gelüp tırdı ve tırı geldi. İki elin ‘Abbâs’uñ boynına atdı. Cümle ḥalk ‘acebe ḳaldılar. ‘Abbâs ‘Abdu’r-raḥman’uñ cesedi laṭifin kenâra çekdi. Şol ḳadar nâle vü feryâd itdi ki melekûta ve âsmâna ḥurûş düşdi. Melekût-ı Muḳarrebîn ve ervâḥ-ı mürselîn dâd dilemege Ḥazret-i Bârî’nüñ bârgâhına gıtdiler. Varup eyitdiler: Ey bârgâḥ-ı Ḥudâyâ bu ḳalim ḳahrı ḥânedân-ı Muştafâ’nuñ üzerine revâ görme ki bedterin ḥalk bihterin güzide-i âdem üzre bunuñ gibi ḳulm u ḳahr eyleye ve güyendegân-ı ḥikâyet şöyle rivâyet ider ki cümle zemîne lerze düşdi. Âftabuñ nûrı müteḡayyir oldı ‘Abbâs’uñ nâlişinden. Âftâb eyitdi: Yâ Rabb baña icâzet vir tâ ben bu şom ḳavmi yaḳayın ve zemîn yıḳayın. Zemîn eyitdi: Yâ Rabb baña icâzet vir tâ bu ḳalimleri yudayın ve bād eyitdi: Baña icâzet vir tâ ben bu bî-dinleri perîşân idüp yoḡ eyleyeyin. Bârî Te‘âlâ nidâ itdi ki siz cümleñüz ḥâlñüzde oluñ. Ben sizden anları yigrek ḳahr eylerin, didi ... (İ214^a-İ214^b)”

Hikâye içerisinde melekler/ferişteler bazen bir uyarıcı veya yol gösterici şeklinde de ḳaşımaza çıkar. Örneğin ‘Deccâl’ ve onun eşeḡi olan ‘dirâz-gûş’u öldürmeye çalışan Muhtâr ve Kâdî’yi uyarmaya gelir. Aynı şekilde zor duruma düşen Seyyid Cüneyd’e önce âhû ve daha sonra insan sûretinde görünerek ona yardımcı olur:

“... Seyyid Cüneyd çün bu du‘âyı okudı derhâl bir âhû çıkâ geldi. Âheste âheste öninden geçdi ve Seyyid Cüneyd bildi ki du‘âsı ol Vehhâb’uñ ḳatında müstecâb oldı ve eyitdi: Bu âhû cânib-i Hû’dan benüm için ḥayra delâlete gelmişdür diyüp melâletin giderüp tırı gelmek diledi. Ḳalkamadı hele elf cehdle şemşirin ‘aşâ gibi omuza getirüp tırdı ve yab yab ardınca giderdi. Nâ-gâḥ âhû bir dereye irüp girdi gitdi. Seyyid Cüneyd daḡı ol dereye girüp gitdi. Çün bir pâre yol yürüdi. Ol âhû Seyyid Cüneyd gözinden nâ-bedid oldı. Seyyid Cüneyd bir laḡza tefekkür idüp baş ḳaldırdı ve eṭrâfına nigâḥ itdi. Nâ-gâḥ çeşmine bir çeşme görindi ve bir büyük ḥavz ve bir enâr ağacı. Ol ḥavzuñ

kenārlarında enārı ol ser-çeşmenüñ üzerine aşılmış ve her bir enārı otuz batmandan ziyāde idi. Ol ağacuñ dibinde bir nev-civān-ı mäh-rü-müşg görüp selām virdi. Ol civān yirinden turup ‘aleykü’s-selām ey Ebū Müslim’üñ atası atası hoş geldüñ ve şafā getürdüñ didi. Seyyid Cüneyd ‘acebe qaldı ve eyitdi: Ey civān sen kimsin, beni sen neden bildüñ? Civān eyitdi: Ben ol āhüyam ki seni buraya getürdüm didi ve zinhār gümān eyleme ki ben cāzū degülemveyā dīv veyā perī. Ben bir melekdüm, Haq Te’ālā beni melek şeklinden döndürdi dağı yārānumdan ayırup dördinci āsmāndan bu zemīne gönderdi... (İ172^a-İ172^b)”

2.2.1.2. Kutsal Kitaplar

Semāvî dînlerin peygamberlerine indirilen ve insanlara doğru yolu göstermek için bir rehber olan kutsal kitaplar Kur’ân-ı Kerîm, Zebûr, Tevrât, İncîl’dir. Bilindiği üzere Zebûr Hz. Dâvûd’a, Tevrât Hz. Mûsâ’ya, İncîl Hz. İsâ’ya ve Kur’ân-ı Kerîm ise peygamberlerin sonuncusu olan Hz. Muhammed’e indirilmiştir.

Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab’da bu dört kutsal kitaptan üçünün adı yer yer zikredilir. Bu kitaplar Tevrât, İncîl ve Kur’ân-ı Kerîm’dir.

Tevrât kelimesi hikâyede iki yerde geçer. Biri denizin dalgalarına karşı çaresiz kalan Yahûdî tüccarların, bulunduğu kötü durumdan kurtulmak için Tevrât okumaya başladıkları yerde geçer. Diğeri ise Şeybû’nun Seyyid Cüneyd’i kurtarmak için Yahûdî kılığına girip Tevrât okuduğu yerde geçer. Söz konusu yerlerde Tevrât’ın içeriği ile ilgili herhangi bir bilgiye rastlanmaz:

“... Yahûdiler dağı Tevrât okumağa meşğül idiler. Çün Seyyid Cüneyd’e ma’lûm oldu ki anlar Yahûdilerdür... (İ139^a)

“... Şeybû dağı anda turup bülbül gibi Tevrât okurdu. Süzān-ı cāzū eyitdi: Cüneyd’i getürüñ. Derhāl varup Cüneyd’i getürdiler... (İ163^b)”

İncîl ise hikâyede sekiz yerde zikredilir. Bu yerler genellikle Şeybû’nun râhib kılığına girdiği sırada veya râhib kılığında olabildiğince güzel ve yüksek sesle İncîl okuduğu yerlerdir. İncîl’in içeriği ile ilgili herhangi bir bilgiye yer verilmemiştir:

“... Elin yüzine silicek şakalı aq oldu ve hem arqasına ham virdi ve bir şekle girdi kim bunu gören dirdi insān biñ yaşmış, ruhbān şanurdu. Bu şüretle bu hey’et ile İncîl āyetlerinden bülend āvāz ile okuyup... (İ150^b)”

“... Hemān-dem kendüzini yüz altmış yaşında bir pîr eyledi ve yüzine bir uzun aq şakal geçürdi ve egnine bir yeñi bol ‘abā giydi ve beline bir zünnār bağladı ve eline bir ‘aşā

alup boynına çelipâ aşdı. İncil'den iki heykel-i hamâ'il idinüp bir ayağın çep ve bir ayağın rāst kıldı... (İ52^a)”

“...diyüp bülend āvāz ile İncil oğumağa başladı. Bir edāyla şadayla oğudu ki her kim işitdi bî-ihtiyār zār zār ağladı. Duğter çün Şeybū-yı hîle-bāzuñ āvāzın işitdi gāyet hāzından gūşını hūşını aña hāvāle itdi ve dāyesine eyitdi: İncil oğuyan ne kişidür... (İ56^a)”

“... Andan yine İncil oğumağa başladı. Şöyle ki duğter dāye ve hādimler işitdiler... (İ56^a)”

“... Bu ne harekātdu diyüp İncil oğumağa meşğül oldı. Ol gün ol gice ārām itmeyüp şol kadar oğudu ki tā şubh-ı şādık ufq-ı Maşrıq'dan zāhir oldı... (İ56^a)”

“... ve bir bol yūñlü ‘abā dağı giydi ve bir ‘aşā-yı ābnūsı eline aldı ve İncil'den dağı bir hikmet yeñine koydı ve bir heykel hamā'il idindi ve barmağına bir tesbîh geçürdi ve arkasına ham virüp bārgāh-ı Manşūr'a müteveccih oldı... (İ156^b)”

“... Şeybū Rūmî dilince anuñ ile kelimāta girdi. Şeybū'nuñ yeñi içinde İncil kitābı var idi. Andan çıqardı bülend āvāz ile oğudu, hāzın hāzın... (İ346^a)”

Hikâyede otuz dört yerde zikredilen Kur'ân-ı Kerîm ise bir yerde Furkân-ı azîm ve iki yerde Mushaf olarak yâd edilir. Kur'ân-ı Kerîm, hikâyedeki kahramanlar için manevî bir güç konumundadır. Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab esir olarak düştükleri zindanda, çölde veyâ kuyuda; cin, perî, şeytan ve dîvlerle savaşıırken veya onların elinde tutsak kalırken, Allâh'a şükredip ibadet ederken sık sık Kur'ân-ı Kerîm tilâvet ederler. Kimi zaman esir oldukları her gün için bir hatim okur ve Kur'ân-ı Kerîm'den ezberledikleri ayetleri tekrar ederler. Seyyid Cüneyd, gittiği diyârlarda İslâmiyetle tanıştırdığı Müslüman çocuklara Kur'ân-ı Kerîm'in öğretilmesi için emir verir. Kâdî de sık sık Kur'ân-ı Kerîm okur ve ibadet eder:

“... Eger bu çāh-ı ‘amîkden necāt-ı tarîkin isterseñ silsile-i Qur'an'a yapışup refîk idin ki saña şefîk olur ve tā ol varıtan hālāş bulasın ve Üseyd bin Münzir bu sözde iken çünCüneyd uyğudan uyandı. Hemān-dem tilâvet-i Qur'an'a mülâzemet ü müdâvemet gösterdi. **Güyendegān-ı hikâyet** şöyle rivâyet iderler ki Cüneyd bin Üseyd ol ulu çāhuñ içinde kırk gün kaldı ve her gün bir hātım tamām kıldı ve her gün yedi kerre teyemmüm iderdi ve ölümüne arzūmend idi ve giryān u nālān āvāz-ı bülend ile Qur'an okurdu ve melûl olup namāza ve niyāza meşğül oldı... (İ77^a)”

“... Hāq Te'ālā anuñ hātırına huğtur itdürdi ki ve kendüye eyitdi ki ol du'ā gerçi ‘azîm du'ādur ammā Qur'an-ı ‘azîmden yig degüldür. Ammā egerçi ol du'ānuñ fazîleti çokdur. Ammā Qur'an-ı kâdimde ve Furkân-ı ‘azîmde olan fazîlet anda yokdur ve

bilürdi ki dıvler ur'an göricek ve işidicek kaçarlar diyüp ol ser-firāz ur'an tilāvet itmege meşgöl oldıve ol bādiyede on bir ay oldı ve üç yüz otuz kez atime eyledi... (İ87^a)”

“...Beş vaqt namāz kıldılar. Andan her gün namāz kıılmağa başladılar. Tamāmet ol biñ pāre şehir İslām dīnine girdiler ve Müselmānlar çün kitāb-āneler açup oqlancuqlar virüp ta' līm idüp çün ur'an öğretdiler...(İ319^a)”

“... āđı anlara evāt-ı amsede ezān okuyup namāzı kılıvirdi. üb ur'an ourdı. Anlar daı āđı'nıñ murādınca deprenüp mürīd oldılar... (İ33^a)”

2.2.1.3. İbadet İle İlgili Kavramlar

İslām dīninin beş şartından biri olan namaz, hikāyede çoğu zaman karşımıza çıkan ibadet kavramlarından biridir. Namazın zikredildiği yerlerde kimi zaman ezān/bang-ı namaz, abdest, teyemmüm, gusül, duā, tesbih gibi ibadetle ilgili diğerkavramlar birlikte yer alır. Hikāyede birinci ve ikinci derecede yer alan her kahraman özellikle aşılması zor bir engelle karşılaşınca abdest alıp namaz kılar ve ardından Allāh'a duā eder. Kimi zaman çölde kalarak abdest alamayan kahramanlar teyemmüm alır veya çölü aşarak buldukları bir akarsuda boy abdesti alarak kazā namazlarını edā eder:

“... āđı anlara evāt-ı amsede ezān okuyup namāzı kılıvirdi. üb ur'an ourdı... (İ33^a)”

“... seccādesin bırağup üzerine geçdi. Tekbīr getürüp namāza tırdı... (İ55^b)”

“... Girye vü sūz güdāzdan fāriğ olup namāz kılırdı ve bu nev' üzre rüz u şeb bükāda ve du'āda idi ve sırrını hiç eade fāş itmezdi...(İ62^a)”

“... Āb-dest alup çıkdı ve giyinüp namāza meşgöl oldı ve fevt olmuş namāzların azā itdi ve Rabbü'l-āleminün emriñ edā kıldı ve andan şöıra yüzini yire sürüp enīne başladı ve çok bükālar idüp du'ālar kıldı...(İ64^a)”

“... sildi ve ol iki bādām gibi gözini ovup ve ākle teyemmüm itdi ve andan ol pāke yönelüp namāz u niyāz idüp ve daı azāsını edā kıldı... (İ26^a)”

“... Ğusl idüp āb-dest aldı ve giyesüsin giyüp geçmiş namāzların azā itdi ve udā'ya şükr idüp tırdı geldi...(İ73^b)”

“... çün bang-ı namāz işideler ellerindeki işlerin görmeyüp yire bırağup āb-deste ve tā'ata meşgöl olalar...(İ118^b)”

“...Ol sā'atda ki cümle alāyık şehre girüp cum'a namāzın kıılmağçün cum'aya gireler...(İ207^b)”

Kahramanlar, savaş meydanına gitmeden önce hācet namazı kılarak Allāh'a duā eder:

“... Āb-dest alup hâcet namâzı kıldı eḥade bî-ḥad ḥamd eyledi çün rûz rûşen oldı. Kûs-ı ḥarбі ve ṭabl-ı ḍarбі çaldurup...” (İ10^b)

Seyyid Cüneyd gittiği ülkelerde cuma namazından önce minbere çıkıp hutbe okur, Kur’ân okumayı ve namaz kılmayı tavsiye eder:

“... Cüneyd minbere çıktı. Ḥaḫ Te‘ālā’ya ḥamd idüp Muḥammed Muştafā’ya şalavât getürdi ve çâr-yârı öğdi. Emr-i nehyi va‘d-ı va‘idi ve farz ve sünneti anlaruñ göñli serâylarını ḥoş u müzeyyen eyledi ve kulaḫlarını şadef naşîḫat-ı dür ile pür eyledi. Bu nev‘le cemî‘isi zâr zâr ağlayup geçmiş ‘ömrlerine te‘essüf itdiler çün minberden aşğa indi. Andan kâmet idüp imâmet eyledi. Cümle aña tâbi‘ olup çün namâz kıldı ve buyurdi. Andan oḫlancuḫlara Ḳur‘ân ta‘lîm itdiler... (İ314^a-İ314^b)”

Aynı şekilde sonradan Müslüman olan kahramanların ilk yaptıkları ibadet namazdır:

“... Ol memleketüñ salṭanatın üstâd Batur’a virdiler ve büt-ḥânelerin cümle ḫarâb idüp bütleri çün şıdılar ve daḫı yine mescidler idüp anda minberler düzdiler. Ezîne günlerinde üzerine çıkup andan va‘zlar eylediler tâ cümle eyledüklerine çok nedâmet eylediler.Beş vaḫt namâz kıldılar. Andan her gün namâz kılmğa başladılar. Tamâmet ol biñ pâre şehri İslâm dinine girdiler ve Müselmânlar çün kitâb-ḥâneler açup oḫlancuḫlar virüp ta‘lîm idüp çün Ḳur‘ân öğretdiler... (İ318^b-İ319^a)”

İslâm dîninin bir diğeri şartı olan oruç hikâyede bazen oruç bazen de sâ'im şeklinde geçer. Bir itikâd nişânı olarak gösterilen oruç hikâyede şöyle yer alır:

“... Gündüz şâ'im ve gice kâ'imem didi... (İ56^b)”

“... Anda Vâsîṭa şehrinde ḫalmışdı ki şâ'imü'd-dehr ü kâ'imü'l-leyl idi...(İ202^b)”

“... Sa'id bin Cübeyr eyitdi: Ben silâḫ-şorluḫ bilmezim ve bir ‘âciz pîr-i za‘ifem ve oruç tutmaḫdan pîr-i za‘if olmuşamdur. Ḳuvvetüm ḫalmamışdur. Ben Ka‘be evine varuram Ḥuzâ‘nuñ Ḥarem‘ine girüp ṭâ‘ata meşḫûl oluram ki ḫazâ vü ḫadere teslim olmuşamdur... (İ215^a)”

Hikâyede “hac, hac kâfilesi, hac mevsimi” şeklinde geçen ve İslâmın şartlarından biri olan “hac ibadeti” hikâyede rastladığımız ibadetle ilgili kavramlardan biridir:

“... Muḫtâr‘uñ ve Ḳâḍi‘nüñ ve yârânınuñ üzerlerine cevâhir nişâr itdi ve bu ḫavm ‘azm-ı hac eylediler... (İ105^a)”

“... Günlerde bir gün hac mevsümü geldi. Eṭrâf-ı ‘âlemden hac ḫâfilesi belürdi. Ḥâcılar ile hem-râḫ olup ‘azm-ı Ḥicâz eyledüm.Ol ḫâfilede merdâne ḫizmetine bil bağladum. Bir sâ‘at münâdilik iderdüm çün namâz vaḫti gele ezân oḫurdum ve ḫalâyıḫa şu ṭaşurdum ve ḫâcılaruñ develerini otarurdum ve ḫâcılaruñ aşlarını bişürürdüm. Bu şıḫatla

hac itdüm. Kāfile halkı beni gāyetde begenürlerdi ve severlerdi. Be-‘ināyet-i Bārī
Te‘ālā hazretine hac itdüm...(İ227^b)”

2.2.1.4. Âhiret İle İlgili Kavramlar

Hikâyenin başlangıç noktasının İslâm coğrafyası olması, hikâyede yer alan asıl kahramanların Müslüman olması ve amaçlarından birinin İslâm inancını yayma olması nedeniyle hikâyede İslâmiyete dair kavramların sık sık işlendiği görülür. Âhirete dair kavramlar bunlardan bazılarıdır. İslâm dîninde îmânın şartlarından biri olan âhirete inanma ile ilgili cennet, cehennem, kıyâmet, kabir azabı gibi kavramlar hikâyenin hemen her safhasında karşımıza çıkar.

İslâm dîninde iyi insanlara Allâh’ın bir lütfü olarak ihsan edileceğine inanılan cennet, “örtmek, gizlemek” anlamındaki cenn kökünden isim olup “bitki ve ağaçları ile toprağı örten bahçe” anlamına gelir. Cennet kelimesi, kimi metinlerde uçmak, behişt, firdevs ve cinân şekillerinde karşılır (Şahin, 1993: 374-376; Topaloğlu, 1993: 376-386). Hikâyede cennet, bazen bir âhiret yurdu olarak çeşitli benzetmeler ve tasvîrlerle karşımıza çıkar. Bu benzetmeler ve tasvîrler yapılırken Kur’ân-ı Kerîm’de yapılan cennet tasvîrleri ile benzerlik arz eder (Bakara: 2/25; Ankebut: 29/58; Hicr: 15/47; Zümer: 39/73).

Hikâyede Sa’îd b. Cübeyr’i öldürmek için gelen Haccâc b. Yûsuf, Kâbe’yi yıkmaya niyet eder. Bu sırada kendinden geçmiş bir hâlde ibadetle meşgûl olan Sa’îd b. Cübeyr, Hz. Ali’yi görür. Hz. Ali kendisine ömrünün tamamlandığını, cennet kapılarının açıldığını, yüz bin hûrî ve gilmânın ellerinde inci tabakları ile üzerine nisâr etmek için kapıda beklediğini söyler. Sa’îd b. Cübeyr kendine gelince sekiz cennetin kapılarının kendisine açıldığını görür:

“... Sa’îd bin Cübeyr Allah Te‘ālā evi içinde namāza tırışmışdı ve Hazret-i Rabbü’l-‘âlemînüñ şevkine ve zevkine şöyle müstağrak idi ki hîç ‘âlemüñ aḥvâlinde haberdâr degül idi tā bir uğurdan sücûda varduḡda bî-ḡod olurdı. Ol bî-ḡodluḡda emîrü’l-mü’minîn ‘Alî’yi gördi. Şöyle ki vâkı‘ada gördükleri gibi eyidürdi ki ey cān-ımen teslîm ol ḡâne-i ḡudā’dan taşra çık senüñ vāsıtañ ile ḡaḡḡ’uñ mü’minlerine belā vü ‘anāirişür. Senüñ ‘ömrüñ daḡı âḡirine irişmişdür. Bir dem ārām eyleme, taşra çık ki cennetüñ ḡapularını açdılar. Şad hezār ḡur u ḡilmân ellerinde lü’lü’ ile memlû birer tabaḡ muntazırlardur ki üstine nişâr ideler. Bunuñ gibi cümle ervâḡ-ı enbiyâ vü evliyâ ki ḡudümüña muntazırlardur, didi. Sa’îd bin Cübeyr emîrü’l-mü’minîn ‘Alî’den raḡıyallāhu ‘anh çün bu ḡaberleri işitdi, ol bî-hüşludından kendüye kendüye geldi. Gözin açdı, gördi. Sekiz cennetüñ ḡapuları açılmış şad hezārān ḡurî u ḡilmân ellerinde

lü'lü' ile memlû tabaklar, muntazırlar ki nişâr eyleyeller. Çün anları gördi, Hüdâ'ya çok şükürler idüp imânın tâzeledi. Andan tekbîr getürüp kazâyâ rızâ gösterdi. Ka'be evinden taşra çıktı... (İ220^b-İ221^a)”

Hikâyede cennet kavramı ile ilgili sıkça karşımıza çıkan diğer bir husus hikâyedeki mekânların güzellik yönünden cennet bahçelerine, ırmaklarına, meyvelerine, saray ve köşklerine benzetilmesidir. Bu benzetmeler ve tasvîrler yine Kur'ân-ı Kerîm'de yapılan cennet tasvîrleri ile benzerlik gösterir.

“... Bir 'avret âşikâre oldu ve cemâli çün mâh-ı tamâm, kendüsin laîf endâm ve başında bir zerrîn tâc-ı muraşsa' ve egninde bir hulle-i harîr-i muşanna' ve iki güşında iki güşvâr-ı lü'lü' mücevvef müşebbek açıldı. 'Anberle memlû ve kollarında bilezükleri var. Cevherî güyâ hür-ı behiştür... (İ76^a)”

“... Kaçan kim acıgaydı veyâ şuşayaydı (12) ol enâr-ı behiştiden yirdi ve karnı toyardı ve sîr-âb olurdu... (İ77^a)”

“... Cümle Nûbe şehrini güne güne dibâlarla müzeyyen itmişlerdi ve şâtır mu'tribler dağı cā-be-cā oturmuşlardı. Dür ve cevâhirler dağı nişâr eylerlerdi tâ anları getürdiler, bir münakkaş u müzehheb serâyâ kondurdılar. Vâfir nefis ta'âmlar müheyâ eylediler. Eger vaşfın eylersem kışsa dırâz olur. Ammâ çün anları behiştâsâ serâyda kondurdılar... (İ255^b)”

“... Gördiler, behište beñzer bir şehr. Her tarafı bâğ u âb-ı revânlar ve kuşları hûb-elhân ve ni' meti firāvân... (İ290^b)”

Çeşitli eserlerde tamu, dûzah kelimeleri ile karşılanan cehennem (Harman, 1993: 225-226; Topaloğlu 1993: 227-233), hikâyede cennetten sonra sıkça karşımıza çıkan âhiret kavramlarından biridir. İslâm inancına göre cehennem âhirette inkârcıların ve günâhkârların cezalandırıldığı yerdir. Hikâyede de cehennem, kâfirlerin, günâhkârların âhiret yurdu olarak çeşitli benzetmeler ve tasvîrlerle karşımıza çıkar.

Hikâyede pek çok günâh işleyen Haccâc b. Yûsuf'un öldükten sonraki hayatı rüyâ vesilesiyle şöyle tasvîr edilir:

“... Varup Haccâc'ı defn itdiler. Cehennem müvekkelleri ol havâriciün cân-ı habîşini cahîme iletdiler. Ol gece bir şahş Haccâc-ı zâlimi düşünde gördi. 'Araşât-ı kıyâmetde bir tâğ gibi yire düşmişdi. Bu şahş su'âl eyledi ki ey Haccâc Hüdâ-yı Te'âlâ saña n'eyledi? Cevâb virdi ki Hüdâ-yı Te'âlâ beni yetmiş kez her günde öldürür didi. Sa'id bin Cübeyr kanıçün her sâ'at depelerler ve benüm cümle endâmum cümlehurst iderler. Rüz şeb benüm kemüklerümden âteş gelüp beni yaçar. Her lahza 'azâbdan hâlî degülem ve

ķarnumuñ ii ateşle oludur ve günde yetmiş kerre zaķķm Şerbetin iirrleri didi... (İ251^a)”

Hikyede öldürülen kfirler iin sık sık “cn cehenneme ısmarla-” deyiminin kullanıldığı görülür. Bu kullanım yine İslm inancıyla bağdaşır. Nitekim İslmiyete göre kfirlerin hiret yurdu ebed olarak cehennemdir.

“... Btimm kemerghına varınca tamm ĥurd u mürd oldu. Cn cehenneme ısmarladı. Atından deposu üzerine yıķıldı... (İ38^b)”

“... Heraķl-zde Őıđır gibi bgrp cn cehenneme ısmarladı... (İ39^a)”

2.2.1.5. Hikyede Yer Alan Ayet ve Dular

Hikyenin tamamında, sıkıntıya düşüldüğü zaman veya cin, per, Şeytan gibi yaratıklarla mücadele edileceği zaman kahramanlar tarafından okunan ayet ve dular kendileri iin manev yönden büyük bir g kaynağıdır. Hikyede oğu zaman rüya vasıtasıyla öğretilen ayet veya dular, kahramanların en sıkıntılı zamanlarında bir kurtuluş anahtarı olur. nem derecesi yüksek olan ayet ve dular sayesinde ölmek üzere olan bir kahraman tekrar sağlığına kavuşarak eskisinden daha gl bir hle gelir, ıkılması imknsız olan zindandan ok rahat bir Şekilde ıkar, on binlerce cin ve Şeytana karşı tek başına glib olur, yolculuk ettiği usuz bucaksız l veya denizleri aşıp Allh’ın sonsuz ikramıyla karşılaşarak nimetlerle dolu baheye veya Şehre ulaşıır.

Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşde-i Arab’da müellifin bağlama uygun bir Şekilde metne dhil ettiği srelerin bazen bir kısmı bazen de birkaç kelimesi yer alır. Hikyede kimi zaman sadece süre isimlerine de yer verilir. Metinde geen süre ve ayetler Trke meleriyle dipnotta yer aldığı iin burada sadece birkaç örnek verilecektir.

“... Reşde-i ‘Arab’a ‘azya gelüp eyitdiler: Siz bk oluñ nice idelüm böyle imiş emr-i ĥud-y b-n *inn li’llh ve inn ileyhi rci’n*¹²... (İ8^b)”

“... anı ‘aķluñ ki Rabbü’l-lemn kendü ĥudret Şun’mdan teŐrf-i lefet ve ĥsn-i melhat virmişdir ve kelm-ı ķadminde *aĥsen-i taķvm*¹³ buyurmuşdur... (İ12^b)”

¹² O sabredenler, kendilerine bir bel geldiği zaman: Biz Allah’ın kullarıyız ve biz O’na döneceğiz. Bakara: 2/156

¹³ Biz insanı en güzel biimde yarattık. Tin: 95/4.

“... Kendü elümle kendümi mühlikeye bırağdum. Hıta idüp Hıkkı’uñ emrin şıdum ki kelâm-ı kadimde buyurmuşdur. Kavluhu Te’âlâ ve lâ tulku bi-eydiküm ile t-tehlike¹⁴... (İ63^b)”

“... Ammâ benüm bir adum dağı Şabür’dur ve anı kim ben bilürem. Siz bilmezsiz ve Kur’an’da dimemiş midür ki *İnne başe Rabbike le-şedîd*¹⁵ Ben geç tatarın ammâ katı tatarın... (İ214^b)”

“... Reşide uyğudan uyandı. Şad u hurrem olup bu du’âyı oğudı ve ezberledi ve hemân-dem oğudı. *Âyete’l-Kürsî* ve *İhlâş* ve *Mu’avvizeteyn* ve *Fâtiha* dağı oğudı... (İ120^b)”

“... Reşide bülend âvâz ile *Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâhi’l-‘aliyyi’l-‘azîm* didi. Andan *E’üzü billâhi mine’ş-şeytâni’r-racîm* diyüp ve *Âyete’l-Kürsî* oğudı... (İ120^b)”

“... Hiç kimesne seni görmesün ve hem gâh gâh bu du’âyı oğı kim ben Muhammed’üñ bereketiyle cümle beliyâtndan necât bulasın didi. Ol du’â budur. *İlâhî kaçretun min-bihârî cüdik tekfini ve zerretun min-nişârî ‘afvik ta’fini bi’rahmetike yâ erhame’r-Râhimîn* Bu du’âyı Cüneyd’e öğretdi, gözinden gâ’ib oldı... (İ47^b)”

2.2.2. Ahlakî Düşünceler

İnsanlık tarihinin varlığından beri süregelen ve belli dönemlerde farklı hüviyetlere bürünen, toplumsal yaşantı gereğı gelenek görenek ve çeşitli inançlara dayanarak oluşturulan kurallar bazen sözlü bazen yazılı olarak sonraki nesillere aktarılır. Böylece yeni doğan birey, biriken bir toplumsal hafıza ile hayatını devam ettirir. Ahlak kurallarının yazılı olarak sunulmasına yardımcı olan hikâyeler, bireyin edebî zevki hissederek öğrenmesine yardımcı olur. *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşide-i Arab* görünürde bir aşk hikâyesi olmasına karşın ahlakî düşünceler açısından oldukça zengin bir yapıdadır. *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşide-i Arab*’ın yazılma amacı çerçevesinde dînî ve ahlakî düşüncelerin hem müellif hem de kahramanlar tarafından sıkça tekrar edildiğı görülür. Daha önce de ifade edildiğı üzere müellifin hikâyeyi yazma amacı doğrultusunda yani “tevhîd-i Rabbü’l-‘âlemîn, Peygamber efendimiz Hz. Muhammed’in na’tı ve emîrü’l-mü’minînin başından geçen kıssaları” anlatmanın yanı sıra “nasihat, hîleler, hikmet, aşk, şecâat ve cömertlik” gibi dînî ve ahlakî konulara da değinilmesi nedeniyle hikâyede pek çok dînî ve ahlakî düşüncelere temas edilir.

¹⁴Allah yolunda harcayın. Kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın. Yaptığınızı güzel yapın; Allah güzel yapanları sever. Bakara: 2/195.

¹⁵Şüphesiz Rabb’inin yakalaması çok şiddetlidir. Bürüc 85/12.

Hikâyede yer alan ve örneklerini çoğaltabileceğimiz dînî ve ahlakî düşünceleri şöyle sıralayabiliriz:

“Her durumda Allâh’a tevekkül etmek, zor durumda olanlara iyilik etmek, cömert olmak, adâletli olmak, alçakgönüllü olmak, sabırlı olmak, yalan söylememek, hırsızlık yapmamak, dostluğa önem vermek, tuz ekmek hakkını gözetmek, sözünde durmak, kendini beğenmemek, çok çalışmak, büyüklerin sözünü dinlemek, sır saklamak, haramdan kaçınmak, helâl rızık yemek, uyuyan birini öldürmemek, kaçan düşmanın arkasından gitmemek, çocuk ve bayanları öldürmemek...”

Kahramanların başına büyük bir musibet geldiğinde sığınacakları tek yer Allâh’tır. Ona duâ eder ve ondan yardım dilerler. Eğer oradan kurtulma imkânı yoksa kahramanların rüyalarına Hz. Muhammed, dört halife veya sahabelerden biri gelerek ona tesellî verir ve duâ öğretir. Duâyı öğrenerek eskisinden daha güçlü uyanan kahraman Allâh’a hamd eder ve bulunduğu kötü şartlardan uzaklaşır:

“... Zîrâ Seyyid Cüneyd her lahza Hüdâ’nuñ zikrinden hâlî degüldi ve her dem ayaklarından kan revân olurdu ki ol şırça gibi keskin kumlar ayağına batardı ve yalın ayak başı kaba ol kumuñ üzerinde çâr-nâ-çâr yürürdi ve tâ şol deñlü yürürdi ki tãkatı tãk olurdu. Kãt’ã bir adım admaz olurdu. ‘Ãkıbet ol keskin ıssı kumuñ üzerine yaturdu ve diliyle şehâdet kelimesin getirüp Muḥammed Muṣṭafâ’ya şalavât getirürdi. Şöyle zebûn oldu ki ol Hãlîk-ı bî-çünüñ bârgâhına yüzün süriyüp cümle enbiyâ vü evliyâyı şefî‘ getirürdi. Ol Pãdişâh-ı bî-niyâza şol kadar süz güdâz u niyâz ‘arz itdi. Şöyle ki nã-tüvânlığından kendüden giderdi. Nã-gãh şebãngãh irdi ve aḥşãm şovucağı oldu ve havã serde yüz tıtdı. Ol vaqt bir pãre ifãkat buldı ve bedenine şol kadar kuvvet geldi ki Seyyid Cüneyd tırı gelüp oturdu. Hemãn-dem elin du’ãya kaldurup Huzã’ya tazarru‘ gösterdi ve zãr zãr ağladı. Hemãn-dem göklere ve meleküta ve Melã’ike-i muḥarrebe gülgüle düşdi ve ervãh-ı enbiyâ vü mürsel Rabbü’l-‘ãlemîn ḥãzretinüñ bârgãhında şefã‘ata tırdılar. Derḥãl bâb-ı Huzã’dan du’ãlar müstecãb oldu. Seyyid Cüneyd girye vü zãrda iken ḥ’ãba vardı. Emîrü’l-mü’minîn‘ Alî İbn Ebî Tãlib raḍiyallãhu ‘anh vãkı‘asına girüp başı ucına geldi ve anı kenãra çeküp eyitdi: Ey ‘ammüm oğlı niçesin bu zaḥmet-i bî-nihãyetle? Müjde olsun saña ki Ma‘büd celle ve ‘ãlã senden ḥoşnüddur ve Resül ‘aleyhi’s-selãm senden daḥı rãzıdur ki bu kadar guşşalarda Huzã’nuñ zikrinden gãfil olmaduñ ve şeyãḥın kavline kã’il olmaduñ. Bunı didi ve daḥı evvel ol Peygãmber’üñ öğretdüğü du’ã Seyyid Cüneyd’üñ yãdından gitmişdi. Ol du’ãyı yine diyelüm ki ḥãtırında olup fã’ide ola. Du’ã budur: *İlãhî kaḥretun min-biḥãr-ı cüdik tekfini ve zerretun min-niṣãri ‘afvik ta‘fini* derḥãl Seyyid Cüneyd uyḥudan uyandı ve emîrü’l-

mü'minîniñ berekât u kerâmât ile bedenine bir kuvvet geldi ki şîhhatda da hergiz görmemişti... (İ138^a-İ138^b)”

Perî olan teyzesinin yanına kaçırılan Reşîde-i Arab, Seyyid Cüneyd'in ayrılığına daha fazla dayanamayıp oradan ayrılmak ister. Bir plan yaparak teyzesini ve annesini ikna eder. Reşîde bir dîv sırtında seyahat etmeye hazırlanırken teyzesi ona Allâh ismini kesinlikle dile getirmemesi gerektiğini yoksa dîvin kanatlarının kırılıp yere düşeceğini söyler. Bunun üzerine Reşîde bu beyti dile getirir:

“Didi duhter ne olursam olam idem yâd Hâk

Taîrî adınsuz cihânda olmağdan yig olmamağ (İ23^b)”

Hikâyede, her fırsatta Allâh'ın varlığı ve birliğine peygamberlerin, dört halîfenin ve sahabelerin dîni yaşama biçimlerine atıflarda bulunulur. Onların uygun görmediği davranışlardan kaçınılır.

Kaçan bir düşmanın peşinden gidilmemesi gerektiği konusunu Reşîde-i Arab ve Seyyid Cüneyd şöyle dile getirir:

“... Reşîde-i dil-ârâm eyitdi: Eger eyleolmayaydı ki ben ululardan işitdüm kim Hâmza bin ‘Abdü’l-muṭṭalib raḍiyallâhu ‘anh dimişdür kim hergiz kaçışır leşkerüñ ‘aḳabince gitmek olmaz. Ben varurdum, Mansûr’uñ başın getürürdüm. Ammâ ol erenler sulṭânı Hâmza’nuñ sözi ḫılâfin itmek revâ degüldür. Ol hergiz ḫılâfına vâcib dimemişdür ve secâ’at u saḫâvet ü kerâmet ü şadâḳat itmek aña sezâvârdur. Biz anuñ na’l-ı ḫâkine degmezüz... (İ137^a)”

“... Gürâz ‘âciz fûrû-mânde olup hezîmete yüz tıtdı. Qarâr idemeyüp firârı ihtiyâr itdi. Seyyid Cüneyd ṭurı vardı. Ardına düşüp gitmedi. Zirâ Hâmza-i nâmdâruñ ‘âdetin ihtiyâr itmışdi ki ol hergiz kaçanı ḳovmazdı ve amân dileyeni öldürmezdi... (İ162^a)”

Herhangi bir şekilde bayanların öldürülmesine müsaade edilmediğini dile getiren Şeybû, Muhtâr'ı bayanları öldürme isteğinden vazgeçirir. Bayanları öldürmek büyük bir günah veya kabahat sayılır:

“... Andan sonra Muhtâr ve Şeybû ve Qâḍî bu üçü serâyınuñ içine girdiler. Nâ-gâh bir hücrede ‘avretler gördiler. Muhtâr diledi ki anları daḫı depeleye, Şeybû ḳomadı. Muhtâr eyitdi: Niçün ḳomazsın didi. Şeybû eyitdi: Hâvâtin depelemege izin olmamışdur. Ol sebebden ki ‘avretleri depelemek nâ-mübârekdür... (İ50^a)”

“... Beni öldürme ki ben er degülem, ‘avretem. ‘Avret öldürmek erlere ‘aybdur. Ben ḫâlümü saña bildürdüm ve bâḳîsin sen bilürsin... (İ168^a)”

Uyuyan veya kendinde olmayan kişi eğer cadı değilse kesinlikle öldürülmez.

“... Şeybū diledi ki siyāhı depeleye ammā Cüneyd kıomadı. Zirā uyumışşahşı öldürmek bed-nāmlığa mücibdür didi... (İ275^b-İ276^a)”

“... Andan Zehrā-yı cāzūnuñ başı üzerine geldiler. Çün başın kesdiler ve oğlunuñ dağı başın kesdiler. Anası üzerine atdılar. Cüneyd eyitdi: Eger cāzū olmayaydı, başın kesmezdim. Uyurken helāk itmezdim... (İ283^b)”

Seyyid Cüneyd, hırsızlığın ve yalan söylemenin kötü olduğunu her fırsatta dile getirir. Özellikle Şeybū'nun yaptığı hîle ve hırsızlıklar Seyyid Cüneyd'i çok kızdırır. Şeybū sonunda Seyyid Cüneyd'in gazabından kurtulamaz:

“... Çün pehlevānlar pehlevānlıkla çün baş keserler. Mekk ile anlar kesmez didi. Cüneyd çün Kāhūr'dan bu haberi işitdi, andan dönüp Şeybū'ya eyitdi: Ey mekkār ve ey ‘ayyār ve ey uğrı sen bizi tā kıyāmet degin çün bed-nāmlıgla yād itdürürsin ve bizi gıybet eylersin diyüp andan Şeybū'yı tutmak diledi. Andan Şeybū şıçrayup gitdi. Cüneyd dağı der-pāyince gitdi, ha diyince yetdi ve eli üzerine aldı. Andan getirüp elin ve ayağın bağladı, andan yire bıraktı. Dükeli yārān u şafā çün gülüşdiler ve Cüneyd'ün sergüzeştine ‘acebe kaldılar. Şeybū'ya andan bir nice tāziyāne urdı çün pādīşāh vezīr ile anı dilek eylediler. Şeybū eyitdi: Eger sen beni pāre pāre dağı eylerseñ ben mekk ile uğruluğı terk eylemezsin, didi. Cüneyd ile çünbāķī cemā‘at hāndeye düşdiler... (İ343^a)”

Şeybū, Reşīde-i Arab ve Seyyid Cüneyd yolculukları sırasında Zehrā-yı Cāzū'nun kalesine varırlar. Şeybū o kaleyi görünce tanır ve hemen kaçmaları gerektiğini söyler. Seyyid Cüneyd ise bu düşünceye katılmaz ve Şeybū'yu azarlar:

“... Şeybū eyitdi: Siz hāfā eyledüñüz didi. Ben bu kal‘anuñ hālin bilürem, didi ve işitmişemdir. Bu kal‘ada bir ‘avret vardur. Aña Zehrā-yı cāzū eyidürler. Gelüñ biz kaçalum. Seyyid Cüneyd çün hışma geldi. Eyitdi: Ey mekkār yūri başuñ kaydın gör ki Rabbū'l-‘ālemīnün kudretine i‘tikāduñ yoķdur, didi. Başumuza her ne yazılmış ise ol geliserdür, didi. Bizüm kabilemüzden bir kimesne kaçmış degüldür. Belki gelmiş degüldür ve bizi bu kāra göndermişlerdür. Bu yolları cāzūlardan pāk idevüz diyüp diledi ki andan Şeybū'yı tāziyāne ile ura. Reşīde kıomadı. Cüneyd'ünelin tutdı. Andan Cüneyd eyitdi: Ben kezzābı sevmezsin ve hem-rāh dağı idinmezsin, didi. Egerçi beni Mansūr elinden kıurtardı ammā toğruluk ile Şeybū bunlardan ayrıldı... (İ278^a-İ278^b)”

Seyyid Cüneyd dostlarına olabildiğince sadık biridir. Şeybū, hikāyenin sonuna doğru kara kargaya dönüşür. Cüneyd, Reşīde'ye kavuşmuşken Şeybū'nun eski haline dönebilmesi için tekrar zorlu bir mâcera yoluna girer:

“... Cüneyd eyitdi: Baña Şeybūsuz dirlik ciyhānda gerekmez, didi... (İ301^a)”

“... Reşîde, Cüneyd’ün ayağına düştü ve eyitdi: Ey Seyyid ben senüñçün atamı ve anamı ve üstādumı ve hānmānumı ve cemī^c esbābumı terk itmişemdür. İmdi sen bir yola gidersin ki hiç bir ādem gitmemişdür ve eger gitmiş ise girü gelmemişdür, didi. Şimdi beni dağı bile alı git ki her ne olursavuz bile olavuz, didi ve Reşîde bu sözi diyüp andan ağlar idi ve yüregın nār-ı hicrele tağlar idi. Cüneyd eyitdi: Ey maḥbūb-ı mihrbānum ben dağı senüñ gibi hānmānum senüñ vāsıtañla terk itmişdüm. Cihānda āvāre vü ser-gerdān idüm. İmdi mürüvvet degüldür ki Şeybū gibi yār-ı şādık u gam-güsārı ki ḥuşūşā kardaş gibi bile büyümişüzdür... (İ301^b)”

Şeytanın vesvesesiyle kendini beğenen Reşîde-i Arab ve Seyyid Cüneyd kötü duruma düştüklerinde yaptıkları hatayı anlayıp Allāh’tan affedilmelerini dilerler:

“... Bu on günün içinde aña vesvese eyledüm tā āyīneye bakup kendüye eyitdi: Ben tal^c atda Yūsuf gibiyem ve şecā^c atda Rüstem gibiyem ve şalābetde ḥod mānendüm yokdur, didi. Namāzda aña vesvese eyledüm. Ne okudı ve ne kıldı bilmedi ve dā’im göñli cengde idi didi. Çün yarın meydāna gireyin ceng ideyin ve benüm vesveseme ol muṭī^c oldı, didi... (İ346^b)”

“... Andan āyīneye nazar itdi. Kendüzini gördi ve gīsūların görüp andan ḥüsnine mağrūr oldı ve bu gurūrından namāz kılmadı. Andan istikbār itdi ve eyitdi: Cemālde ve cihānda benüm gibi yokdur ve şecā^c atda çün nazīrüm yokdur ele girmez, didi. Baña çok şükürler eylemedi. Şimdi anuñ cemāline ben çün zevāl getürdüm ve birini aña musallaḥ eyledüm ki anı ḥacil eyleyem. Sizüñ çün du^c añuz kabūldur... (İ352^a)”

Helâl rızık yemeyi tavsiye eden Seyyid Cüneyd, bir harāmî tarafından kendisine gönderilen yiyeceği geri çevirir:

“... Seyyid Cüneyd’e bir süfre ta^cām ve atına ‘alef iletdiler. Cüneyd kabūl eylemedi. Eyitdi: Ben senüñ ta^cāmuñ yimezin. Benüm senüñle cengüm vardur, didi ve hem sen ḥarāmisin, Müselmānlaruñ ḫanın döküp rızıkın alursın. Ben bilmezem ki kimüñ mālīdur? Niçe yiyeyin? Bunu didi dağı ḫāşıdı girü döndürdi. Cüneyd şabāḫa dek namāz kılıp Ḳur’ān okurdu... (İ286^a)”

İslām’ı yayma düşüncesi içerisinde olan kahramanlar gittikleri yerlerde insanları, cinleri, perileri ve diğer yaratıkları İslām’a davet ederler. Bu bağlamda karşılaştıkları çeşitli durumlarda yaptıkları davranışların İslām ahlakıyla örtüştüğü görülür. Hikâyede pek çok örneğini verebileceğimiz çeşitli ahlakî kurallar, okura nasihat verme ve ders çıkarma amacıyla sunulur. Bu nasihatlar kimi zaman kahramanların ağzından kimi zaman müellifin ağzından dile getirilir. Hikâyede hemen her olay örgüsünün bitiminde veya başlama aşamasında Hārūn Reşîd’in

nasihat ile ilgili sorusu veya konuşması üzerine dikkat çekilerek Ebû Hafs-ı Kûfi'ye çeşitli hediyeler verilir:

“... Eyitdi: Bunuñ gibi fâ'idemend kışsa işitmiş degülem. Aḥsent ey Ebû Ḥafş ki baña bu hikâyetden çok fâ'ide 'â'id oldı ve bu kışşadan çok hışsa irdi, diyüp buyurdı. Ebû Ḥafş'uñ üzerine dürer-i ğurer ü cevâhir ü yevâķit nişâr eylediler... (İ179^a)”

“... Ḥalife eyitdi: Aḥsent ey Ebû Ḥafş sözüñ dādını virdüñ didi. Her kimesne ki bu kışsa-i naşihat-hışşayı yaḥşı okusa ve te'emmül eylese aña ziyâde fevâ'id ḥâşıl olur, didi ve daḥı 'ömr lezzetini bula ve 'ömr ve dünyâ çün ḥâlini bile, didi. Andan üstine hezâr dînâr nişâr itdi. Yine söyle diyüp işâret buyurdı. Ebû Ḥafş-ı suḥan-dırâz andan bu kışsa-i dil-nüvâza çün yine âġâz itdi...(İ327^b)”

Toplum içinde yapılması uygun görülmeyen veya uğursuzluk getirileceğine inanılan davranışlar hikâyede kimi zaman kahramanlar tarafından kimi zaman cin, perî veya şeytanların ağzından okura aktarılır. Böylece yapılması istenmeyen davranışlar hikâyeye vasıtasıyla bireye benimsetilerek öğretilir. Örneğin salı gününün özelliği, salı gününde yapılması veya yapılmaması gereken davranışlar, ev temizliğinde dikkat edilmesi gereken hususlar, çocuklara muska takılmasının gerekliliği, çölde tek başına gezilmesinin sakıncaları, hamam âdâbı, ticâret âdâbı, namazı ertelemenin zararları, cahil gençlerin Allâh'ın adını zikretmediklerinde düştüğü durum, birbirine yabancı erkek, kadın veya gelin damat arasındaki ilişkide dikkat edilmesi gereken davranışlar, yemeğini paylaşmayan kişinin durumu, hastanın yalnız bırakılmaması gerekliliği gibi davranışlar hikâyeye vasıtasıyla bireylere benimsetilmeye çalışılır. Örneklerini sıraladığımız davranışların bir kısmı metinde şöyle yer alır:

Salı gününün özelliği, salı gününde yapılması veya yapılmaması gereken davranışlar:

“... Muḥtâr-ı cigerdâr Ḳâḍî'den istifsâr itdi ki se-şenbe gicesi ve şenbe günü gelmesi ve gitmesi ziyâde olduğı nedendür. Ḳâḍî fâzıl kişiydi ve Ḥazret-i Resûl'dan 'aleyhi's-selâm rivâyet ider ki ol gün ki Âdem cennetden çıktı, se-şenbe gün idi ve se-şenbe günü iblise la'net oldı. Ol gün Ḳâbil Hâbil'i öldürdi ve cümle vâķı'a ki benî-âdeme vâķı' oldı, ol günde oldı. Ol gün ol gice ziyâde kuvvetlenürler ve çün rüz-ı se-şenbe geleydi, Süleymân peygâmbere 'aleyhi's-selâm bir eve girüp ḳapusını bağlardı muḥkem. Hiç âferide ile söz söylemezdi. Tâ'ata ve 'ibâdete ve tesbîḥe ve tehlile meşġül olurdu ve cemî' evķâtda vaşiyet eylerdi kim zinhâr se-şenbe günibünyâd kâr itmeñ ve hiç

kimseye huşumet eylemeñ ki se-şenbe günü dīvlerüñ kuvveti ziyāde olur. Ekşer şeyāñın halāyika vesvese bu gündeeyler...(İ170^b-İ171^a)”

Ev temizliği sırasında dikkat edilmesi gereken hususlar:

“... Sen ne kār eylersin? Dīv eyitdi: Benüm kārüm oldur ki her hānenüñ yarusın süpürseler ve yarusın süpürmeseler ve süpründüsin çapu ardında koşalar, ben varup ol evde mekān tutarın. Şol kadar vesvese eylerin ki ol evde olan erile ‘avretüñ mā-beynlerinde derhāl firāk düşer. Er ‘avreti boşar...(İ175^a)”

Çocuklara muska takılmasının gerekliliği:

“... Andan şoñra bir pīre-zen gelüp iblise hizmet itdi. İblis eyitdi: Sen ne kār eylersin? Pīre-zen eyitdi: Evleri bir birgezerin. Her kanķı tıfluñ gehvāresinde hamā’il olmasa ve Tañrı’nuñ adı anuñla olmaya tā anuñ anası murdār ola ben ol tıfluñ ağzına meme korın tā bir miķdār emer, hemān-dem ol tıfl rencūr olup bir derde mübtelā olur veyā şar’ yili āşikāre olur yāhūd süst olur. Bir iki yıl atasına ve anasına zaħmet virür. Andan şoñra ölür ve eger ol dīvlerden bir oğlan rencūr olsa anı iletürin, bir ten-dürüst ādem oğlanla degşürin. Ol dīv oğlanı nice müddet ol ādeme zaħmet virür. Andan şoñra ölür. Ol ādemī bilmez kim ol oğlan kimüñdür, kendüzin midür veyā dīvden midür ve eger şöyle ol oğlan ölmezse leng olur veyā aşam olur veyā dīvāne olur. Bu dükeli dīvāneler ve lengler ve şağırlar ki dünyāda görürsin, dīvlerüñ ef’ ālinden olmuşdur...(İ175^a-İ175^b)”

Ticāret ādābı:

“... Bir dīv dağı tırı geldi. Rübāh şeklinde iblisüñ önine gelüp hizmet itdi. İblis eyitdi: Sen ne kār eylersin ve ne yirde olursın? Dīv eyitdi: Ben sūkaķlarda oluram. Çün bir ādemī mu’āmele ider ben tırup kulaķ tutarın. Aña vesvese eylerin tā mā-beynlerinde veyā mu’āmele eylerken yalan andlar iķer ve boynı üzerine yalan andlar ardar. Andan şoñra bir vesvese dağı eylerin. Mā-beynlerinde ceng vāķı’ olur ve birbirine fuħşıyyāta başlarlar. Mu’āmelelerinüñ berekātı gider ve az müddetde derviş olup borçlı kalurlar. Hānmāni terk idüp cihānda āvāre vü ser-gerdān olurlar...(İ176^a)”

Hamam ādābı:

“... Bir dīv dağı iblis önine vardı. Hizmet eyledi. Ayakları pīl ayağına beñzerdi. İblis eyitdi: Sen ne kār eylersin ve ne yirde olursın? Dīv eyitdi: Ben hammāmlarda olurın tā bir şaħş hammāma tenhā gele veyā fūta tıttınmaya veyā Tañrı’nuñ adın yād itmeye ben evvel anuñ üzerine bevl-efşān eylerin tā aña bir renc zāhir olur ki giderek meflüc olur veyā maşrū’ olur ve yāhūd dīvāne olur veyā behaķ olur veyā beraş olur veyā cüzām olur. Şöyle ki anı ādem iķinden çıkarurlar ve hergiz aralarında ķomazlar. Tađlarda ve beyābānlarda olur ve etini didim yirler...(İ175^b-İ176^a)”

Cahil gençlerin Allāh’ın adını zikretmediklerinde düştüğü durum:

“... Bir dīv dahı ıurı geldi. Arslan Şeklinde iblisüñ öñine gelüp hizmet itdi. İblis eyitdi: Sen ne kârdasın? Dīv eyitdi: Ben câhil civânlar içinde olurım, *Lâ-ĥavle* dimeyeler ve *E‘ûz* okumayalar. Ben anlaruñ mâ-beynlerinde ‘adâvet ve ĥuŕümet birağurın tâ birbirin depeleyeler ve aralarına kıan düşer. Andan Őoñra varup Őıĥne-i Şehre vesvese iderin tâ anları ıutup kıatle getüreler ve siyâsete iletürler. Her yirde bir maĥfil olsa anda fitne vü âŕüb kıopsa benden olur...(İ176^b)”

Birbirine yabancı erkek, kadın veya gelin damad arasındaki ilişkide dikkat edilmesi gereken davranıŕlar:

“... Bir dīv dahı ıurı gelüp kendüzin ‘arüs gibi bezemiŕdi. İblis öñine gelüp hizmet eyledi. İblis eyitdi: Sen ne kârdasın ve ne yirde olursın? Dīv eyitdi: Ben bir yirde olurım ki anda bir ‘avretle bir bî-gâne er söz söyleŕeler ve *Lâ-ĥavle velâ kıuvveteve E‘ûz* dimeyeler. Anlaruñ mâ-beynlerinde vesvese eylerin. Anlar dahı fesâd iderler. Yarındası münâdî iderin tâ ikisi dahı bed-nâm olup rüsvây-ı ‘âlem olurlar. Anlaruñ müte‘allıkâtı ĥor u ĥakîr olurlar ve dahı Şol kıadar vesvese eylerin ki ol kıavm eriyle ‘avreti siyâset meydânına getürüp kıatlı eylerler ve biri dahı oldur ki bir kıŕi evlense ben gelinüñ taĥtı altına girüp otururım. Çün güyegü gelüp Tañrı adın yâd itmese *Lâ-ĥavle* dimese ben ol gice anlaruñ mâ-beynlerinde bürüdet birağurım. Şöyle gelin güyegü birbirini sevmez olurlar ve az zamânda anlara iftirâkı düşer. Andan Őoñra hergiz eyelük yüzün görmezler...(İ177^a-İ177^b)”

2.2.3. Sosyal Hayata Dair Unsurlar

İnsanın toplum içindeki yaŕam tarzını ilgilendiren ve ortak bir geçmiŕin sonucu olarak ortaya kııkan sanat, inanç, gelenek görenek gibi pek çok maddî ve manevî kıültür unsurlarına söz konusu hikâyede yeri geldikçe değinilir. Hikâyede yer alan sosyal hayata dair unsurlar, hikâyedeki önem derecesine göre aŕağıda sıralanmıŕtır:

2.2.3.1. Savaŕ/ Savaŕçı/ Savaŕ Âletleri

Hikâyedeki kahramanların ve buldukları topluluğun yapı itibarıyla savaŕçı olması ve olabildiğince aktif olmaları nedeniyle hikâyede, savaŕçılık, avcılık gibi hareket kabiliyeti gerektiren bir yaŕam kıültürü mevcuttur. Hikâyede, av sırasında tartıŕtığı kıŕiyi öldüren Seyyid Cüneyd, daha sonra geliŕecek olayların fitilini ateŕler. Reŕîde’nin hikâyede ortaya kııkmamasının ardından onun uğruna yapılan pek çok savaŕın ve ikili mücadelenin yaŕandığı hikâyede çoğu zaman savaŕa dair unsurlara rastlamak mümkündür. Savaŕtan önce yapılan hazırlıklar, iki düşman askerin birbirlerine meydan okuması, and kıeme, savaŕ âletleri, savaŕ sırasında yapılan hileler,

yapılan savaşın şiddetini, şeklini anlatan tasvîrlere ve buna benzer pek çok unsur hikâyede yer alır.

Savaş başlamadan önce askerler savaş meydanına gelerek saf saf dizilir, kösler ve davullar çalınır ve savaş naraları atılarak meydana er taleb edilir. Bu er genellikle üstün savaş kabiliyeti olan kişidir. Karşılıklı ikili mücadelenin galibi belli olana kadar erler meydana teker teker çıkar ve savaşır. Her iki taraf anlaşma yoluna giderse savaştan vazgeçilir. Ama anlaşma gerçekleşmezse on binlerce nefer büyük bir mücadele içine girerek savaşır.

Hikâyede yer alan bir kısım savaş motiflerini gösteren tasvîrlere şöyledir:

“... Ol leşker dağı fevc fevc cavk cavk gürüh gürüh ālāy ālāy şāf şaf ārāyī itdiler ve iki cānibden kūs-ı ḥarbīler ve ṭabl-ı ḍarbīler çaldılar...(İ37^b)”

“... iki leşkerden kūs-ı sulṭānī ve ṭabl-ı ḥākānī dögülüp maşāfgāha yüz ṭutdılar ve ḳalb-ı cenāhī ārāste itdiler. Meymene vü meysereyi pīrāste ḳılup nazar ber-meydān itdiler ki iki cānibden meydāna merdāne kim sebḳat eyleye veyā kim şecā‘at göstere. Nā-gāh Benī-Şeybān sipāhından Merre-nām bir süvār meydāna girdi. Cevalān gösterüp er diledi. Medīne ‘askerinden Ğālib-nām bir dil-āver āheng-i meydān itdi ṭarīd idüp cevalān gösterdi... (İ6^b)”

“... Ba‘de Benī-Şeybān leşkerine karşı ṭurup Ḥamzavār ol merd-i server derūn-ı dilden bir na‘ra-i bülend urdı ki ṭās-ı ḳubbe-i feleki çöktirdi ve iki leşker ḥalkı serāsime olup nicesi bī-hūş atından düşdi ve atları dağı süheylurup üzerindeki yire bıraktı, rāh-ı beyābānı ṭutdı... (İ7^a)”

“... ‘Amr oğlu Ḥanzala’nuñ ḳanlı cāmesini boynına ardüp yigirmi biñ erūñ öñince hezār āh vāhla zār olup gelürdi. Çün meydān yirine yetişdi, bünyād-ı ceng idüp leşkerini şaf şaf ārāste ḳılup ‘Arab’dan yaña āheng itdi. **Bu tarafından** dağı Üseyd ile Cüneyd emīr-zādeler ile ‘askerlerin fevc fevc pīrāste itdiler. Bunlar dağı on biñ er idi ve her biri merd-i dil-āver idi. Çün iki leşker birbirine muḳābil olup dīde-i heybet birle birbirine nazar iderlerdi... (İ6^a)”

“... Altıncı gün leşker-i ḳayşer-i Rūm’a yetdiler ve birbirine muḳābil olup gürüh gürüh fevc fevc şaflar çekdiler ve leşkerüñ cebe cevşenleri deryā gibi mevc mevc olup ādeme cūş u ḥurūş virüp ışıklar dağı āftābdan yalab yalab idüp ‘ālemlere pertevleri pertāb itdi ve ‘alemler dağı birbirine el şalup gel meydāna dilerdi... (İ36^a)”

Hikâyede özellikle ikili mücadeledeki tasvîrlere dikkat çeker. Bu tasvîrlerde, kahramanlar tarafından atılan savaş naraları, kırılan kılıç ve mızraklar, çekilen yaylar ve fırlatılan okların saplandığı yerler, dövüş sırasında kahramanların birbirini

kızdırmak için söylediği kötü sözler, kahramanların dövüştten yorulup kan içinde kaldıklarını gösteren ve buna benzer pek çok anlatımlar mevcuttur:

“... Bu mühmelâtdan şîr-i şerze gibi bî-ihtiyâr üzerine hamle eyledi ve ol dağı bunuñ hamlesine üzerine karşı geldi ve birbiriyle haylî tutuşdılar ve âhîr ellerine tîğ-i tîz alup hûn-rîzlige kaşd itdiler ve birbirlerine şol kadar tîğ uruşdılar ki ammâ kendülerine hañâ gelmeyüp tîğ tîğe toqunmağdan ellerinde tîğ şikest oldu. Çün tîğlerin bir yire birağup birbirinüñ kemerinden tutuşdılar. İki ejderha gibi birbirlerine şarmaşdılar. Keş-â-keşde iken nâ-gâh ol şahş-ı zür-kâr bir hancer-i âbdâr ile Cüneyd’ün elini mecrûh eyledi. Cüneyd çün anı gördi, gâzaba geldi. Şöyle kuvvet kıldı kim ol şahşı yirden kaldurup bālâ-yı ser atdı. Andan soñra zîr ü zeber kıldı. Ol şahşuñ inñüleri hurd oldu ve kendüsi mürd oldu. Cüneyd gâyetde gâzabından başına birkaç püşt-pâ urup helâk kıldı... (İ4^b-İ5^a)”

“... Heraql’uñ katında Seyyid Cüneyd bir civân idi ve bāğ-ı melâhatda çün nihâl-i tâze idi ve Heraql bir pehlevân idi. Tağ kabâhatda çün dıraht-ı bî-endâze, mâ-beynlerinde şol kadar ta‘ne darb oldu ki iki leşkerüñ halkı ceng temâşasında denk olup qalmışlardı. Cüneyd ‘âkıldı şabr eyledi tâ Heraql gâfil oldu, Cüneyd hemân kemâna oğ kodı nazâr-ı savâbla nişâna pertâb itdi. Ya‘nî Heraql’uñ atı gözine oğ şöyle dokundu ki kafasından çıktı. At deposi üzerine yıkıldı. Heraql piyâde oldu ve çağırdı ki eger er iseñ sen dâhî piyâde ol. Cüneyd dağı atından indî. Gürzinüñ şapını yire şoqup atını aña bağladı ve Heraql’uñ üzerine segirtti hemân amân virmeyüp kemer-bendin tıtdı. Heraql dağı Cüneyd’uñ kemer-bendin tıtdı. Birbirine şol kadar kuvvet ve diğkat eylediler ki hûnları nâhûnları dibinden gūyâ lüle-i çeşmeden şu çıkar gibi revâne oldu. ‘Arağdan hod tenlerinüñ kılları dibinden şarp türâb üzerine seyelândı... (İ39^a-İ39^b)”

Savaşlarda ok/tîr, yay/kemân, kılıç/tîğ/şemşîr, nîmçe-i piyâdegân, gürz, kemend, hancer, mızrak/nîze kullanılır, savaşçılar zırh/ cebe/ cevşen/ dır’ giyer ve başlarında ışık, ellerinde kalkan bulunur. Savaşçıların atları ise zırhla kaplıdır. Eğer bir kalenin surları veya yüksek bir yer yıkılacaksa yanlarında mancınıklar ve silâhları, külüng-zenleri taşıyan arabalar vardır:

“... Çün cebe-hâneyi buldılar, kapusını açup içeri girdiler. Gördiler ki oğnuñ ve yaynuñ ve kılıçnuñ ve hancerüñ ve cebenuñ ve cevşenuñ nihâyeti yok. Muhtâr yüz tîr ve bir kemân bir şemşîr ve bir kırban ve bir zırh ve nîmçe-i piyâdegân alup Kâdî’yle kayşerüñ kaşrından şehrdan taşraya revâne oldılar tâ şol harâbeye irdiler ki Şeybû dimişdi aña girüp oturdılar... (İ50^b)”

“... Cüneyd’i atı tonıyla ve cebesiyle ve cevşeniyle meydân yirinden getürüp ‘izz-i huzûra getüre... (İ39^a)”

“... bir yirde mancınık hâzır ideler ki yarın Medîne halkı ile maşâf idüp ve şehri Medîne’yi harâb idüp yire berâber türâb eyleyeler... (İ13^b)”

“... ol havâric-i mel’ün gelüp bir ‘araba düzdi. Şöyle ki altına on kişi girüp gizlenürdi. Şöyle ki menâreden ol ‘araba üzerine hezâr taş düşerse dağı altundağılara muzırrat irişmezdi. Külüng-zenler ol ‘arabanı altına girüp oturdılar. Ol ‘arabayı güçile çeküp menâre dibine iletdiler. Külüng-zenler dağı menâreyi dibinden bozmağa başladılar... (İ249^a)”

Savaştan önce iki düşman askeri veya hükümdarlar öc almak için and içer ve birbirlerine meydan okur. Bu tarz konuşmaların yaşandığı tasvirler hikâyede hemen her savaş veya ikili mücadele başlamadan önce yer alır:

“...Ey küdek sen ne oğlansın ki benümle bahş idesin ve muqâbele olasın ve benüm atamuñ gulâmlarından bir kemter bendesi senüñle berâberdür ve baña ‘âr gelür ki senüñle ceng eyleyem ve eger Hamza bu zamânda zinde olaydı baña bende olup gâşiyedârum olurdu ve dağı buña beñzer nice türrehât u hurâfât söyledi ve Seyyid Cüneyd fi’l-cümle muhabbet yüzünden muhâbâ gösterdi ve gördi hiddetden tecâvüz idüp lâf u güzâf eyledi. Erenler sultânı Hamza’nuñ hakkında böyle kelimât-ı nâ-şâyeste işidüp gâzaba geldi. Bu mühmelâtdan şir-i serze gibi bî-ihtiyâr üzerine hamle eyledi ve ol dağı bunuñ hamlesine üzerine karşı geldi... (İ4^b)”

“... Hemân-sâ’at and içdi ki ben Medîne şehrin harâb u yebâb itmeyince ve cümle Hâşimileri kırıp atam ve birâderüm xanın almayınca sâkîn olmayam diyüp ‘âleme cüş u hurüş bırağdı ve Medîne şehrinüñ üzerine geldi ve leşkerine buyurdu ki bir yirde mancınık hâzır ideler ki yarın Medîne halkı ile maşâf idüp ve şehri Medîne’yi harâb idüp yire berâber türâb eyleyeler... (İ13^b)”

“... Gürsâr, Cüneyd’i kendü yanında kalilü’l-vücüd ta’accüb idüp eyitdi: Ey civân niçün miqdârıñı bilmezsin? Utanmadan benüm meydânuma dağı girürsin ki eger Hamza zinde olaydı baña bende olup gâşiyedârum olurdu. Sen xandın benümle âheng-i ceng itmek xandın. Seyyid Cüneyd eyitdi: Sen herze söyleme ve erenlerüñ adını kemlik ile yâd itme ki ben ol Hamza-i nâmdârıñ kemter gulâmıyın. Hemin-sâ’at seni bir lu’bla helâk idem kim tâ rûz-ı kıyâmet dek illerde ad olup dillerde yâd ola diyüp hemân amân u zamân virmeyüp hamle eylediler... (İ159^a)”

Savaş başlamadan önce kimi zaman savaşçıların veya ordunun fiziki özellikleri, kabiliyetleri, güçleri, cesaretleri ve varsa olağanüstü özellikleri mübalağalı bir şekilde anlatılır:

“... Bücâl’uñ yigirmi arış kadd u kâmeti var idi ve cesâmeti dağı aña göre idi. Çün segirdeydi yügrük atı yeterdi ve tutardı ve elinde balık dışından dört yüz batman bir gürzi şöyle şıkleti var idi ki bir ‘araba çekmezdi. Çün Kebük’la Bücâl birbirine havâle

düşdiler. Kebük Būcāl'a hamle itdi. Gürzin Būcāl'a havāle eyledi. Būcāl elin uzadup Kebük'ün gürzin havāda tutdı dağı Kebük aña çöpce görünmedi... (İ196^b)”

“... Ol cezārede Būcāl'ın bir qarındaşı olur. Anuñ adına Kurās-ı dīv dırlar. Anuñ dağı elli biñ nefer dīv anuñ fermānında tururlar. Her birinüñ kāmety çenār dırahtına beñzerdi ve cesāmeti dağı aña göre idi. Ol Kurās bir pehlevāndur. Rūy-ı zemīnde anuñ gibi bir pehlevān olmaz. Tīg-zenlikde ve nīze-bāzlıkda mümtāzdur... (İ200^b)”

“... Ol tarafından çün Kurās silāhın giyüp andan meydāna girdi ki bir pādīşāhda anuñ gibi silāh yoğdı ve eyidürler ki ol silāh Ferīdün'ün gencinden çıkmışdı ki anı āteş yakmazdı ve āb ıslamazdı ve hīç zaħm aña kar itmezdi ve ba'zılar eyidürler ki İsfendiyār'ın silāhıydı. Andan eyidürler ki İsfendiyār-ı Rūyīn-tenüñ silāhıydı. Ammā bu silāh sebeble Rūyīn-ten eyidürler idi. Çün Kurās bu silāhı giydi bu Kurās bir büyük şahşdı ki at anı götürmezdi. Meger ol at pīl-ten olaydı, didi ve bir büyük atı var idi. Hemān ol götürürdi. Dā'imā aña süvār olurdu. Ol mel'ūnuñ kırk beş arşun kadd u kāmety var idi ve cesāmeti aña göre idi. Bir kara tağ gibi çün yirinden koptı, meydāna Muhtār'a çünberāber turdu... (İ295^a-İ295^b)”

Hikāyede yer alan pek çok savaş sahnesinde kimi zaman orduların ihtişamı veya şiddetli bir şekilde çarpışma anları mübalağalı bir anlatım ile sunulur:

“İki leşkerde koptı āh u efgān

Gūyā gūlgule ile doldı cihān

Çıkdı yirden gubār 'ayyūka

Toz zulmet bırakdı maħlūka

Görmez oldılar birbirini

Farq olunmazdı faķir ü ğanī

Çoptı gūyā kıyāmet-i kübrā

Nefes nefese oldu pīrle bernā

Halk olmışken serāsīme

Geldi yil toz oldu iki nīme

Çünkü yil aldı gitdi ol tozı

Rūşen oldu o dem şahrā vü yazı

Çün görüp birbirin dil-āverler

İtdiler kaşd çün tīg ü hancerler (İ9^b-İ10^a)”

“Beş on günde şol deñlü cem' oldu er

Şanaşın ki tırdı cihān ser-te-ser
Sipāhuñ öñinceydi yüzinde yıl
Cihān oldı güyā çü deryā-yı Nīl
Hemān cünbiş itdi sipeh fevc fevc
Işıklar çü baħr oldı pür mevc mevc
Ruħ-ı māha irdi bes gerd-i rāh
Kūh-ı Qāf'a irdi şadā-yı sipāh
Cihānı tıttup çü seg āvāzesi
Şadā virdi her mülke dervāzesi (İ128^b)”

Gece olunca veya dinlenme ihtiyacı doğunca tabl-ı āsāyişler çalınarak savaşa ara verilir. Savaşa ara verildikten sonra kazanan ve yenilen taraflar belirlenir:

“... Be-nā-çār tabl-ı āsāyiş çalındı iki leşker birbirinden bölündi, varup mekānlarına gelindi ve bahādırlık kim itdi ve kim itmedi bilindi... (İ8^a)”

“... Çün güneş tılundı iki ‘askerden tabl-ı āsāyiş çalındı. İki leşker birbirinden bölündi kim öldi ve kim ölmedi bilindi... (İ10^a)”

“... tabl-ı āsāyiş çalındı. Cengden el çekilüp bölündi ve merdānelik kim itdi ve kim itmedi bilindi ve her kişi ħaymesine gelüp dölendi... (İ159^b)”

2.2.3.2. Okçuluk

Ok ve yay geçmişte bir savaş âleti olarak kullanılmasının yanı sıra günümüzde olduğu gibi bir spor âleti olarak da kullanılır (Ayanoğlu, 1974; İnan, 1992). Yay çekip ok atmak geçmişte yiğitliğin ve kahramanlığın bir nişanı olarak görülürdü. Bu nedenle hikâyede bir kahraman övüldüğü sırada onun ok ve yay kullanmadaki ustalığından da bahsedilir. Örneğin Seyyid Cüneyd’in henüz genç yaşta kullandığı kemānın kirişini kimse kımlıdatamaz durumdadır:

“... esb-i tāzīlere süvār olup şikār hevesin itdi ve çün on beş yaşına irdi, hiç kimse anuñ kemānı kirişin yirinden kımlıdadamaz idi... (İ4^a)”

Hikâyede yeri geldikçe; çok genç yaşta yay çekip ok atmayı öğrenen Seyyid Cüneyd’in, kız olmasına rağmen ok ve yay kullanmada en az Seyyid Cüneyd kadar mahir olan Reşīde-i Arab’ın, Sa’d-ı Vakkās’ın torunu olan ve ok atmada dedesinin nāmını devam ettiren Muhtâr-ı tırdârın savaş veya avlanma sırasında okçuluktaki hünere anlatılır. Kahramanların hünere anlatılırken okçuluğa dair pek çok terime de yer verilir. Ok atan kişinin ustalığını belirtmek için “tîr-endâz, tırdâr, tırzen”; okluk olarak kullanılan ok kabı için “terkeş, kırban”, okun hedefe kilitlendiğini

anlatmak için “şast-ı dürüst, nazar-ı savâb, nişân, gez/ gezle-”, yayın ve okun parçalarını belirten “kiriş, yelek” ifadeleri kullanılır:

“... Seyyid Cüneyd hemân kırbandan kemân çıkardı. ‘Uķāb-ı pür-ḥün-zebān ejder-i elmās-peykān çün murğ-ı perrān on bir tütam bir oķı ḥāne-i kemāna koyup ol yegāne şast-ı dürüstle ne dest-i süstle ve nazar-ı şavābla bu tiri ol gūra pertāb itdi. Tır gür-ı miskīnūñ ābgāhına doķunup ol bir yanından çıķdı daķı gitdi... (İ4^a)”

“... Cüneyd daķı hemân kemānıñ eline alup kırbanından tır-i elmās-peykān çıkardı. Ḥāne-i kemāna koyup nişāna kaşd itdi daķı nazar-ı şavāb idüp şastdan tır ḥalāş-ı pertāb kılup her oķ ki yayından çıķdı nişāna düşdi. Ya‘nī sine-i düşmene oturdı. Çün otuz oķ atdı otuz ḥarāmī öldürdi... (İ33^b)”

“... Muḥtār eyitdi: Laḫıfeyi ķo hele kenārdan gözle diyüp oķı gezledi. Şeybū gāyet bīmden bir ‘azīm ağaca çıķdı. Muḥtār-ı tirdār tiz kemāna oķ ķodı. Nazar-ı şavābla nişāna pertāb itdi, ya‘nī arslanūñ pīşānına... (İ41^b)”

“... Reşide gibi tır-endāz ‘ālemde yoğdı ve illā Sa‘d-ı Vaķķāş-ı ser-firāz raḫıyallāhu ‘anh. Derḫāl kırbandan kemān çıkarup ḥāne-i kemāna oķ ķodı ve nazar-ı şavābla çeküp ol tiri nişāna pertāb idüp ya‘nī sine-i Mañşūr’a. Mañşūr tiri sipere aldı. Tır sipere doķundı ve ammā te’sīr itmedi ve Reşide atını şıçradup Mañşūr’uñ bir cānibine daķı geķüp bir tır daķı pertāb itdi. Mañşūr anı daķı red itdi. Reşide atını meydānda dūlāb gibi döndürdi. Mañşūr’a oķ atardı ve Mañşūr red iderdı. Çün Reşide nā-gāh Mañşūr’ı gāfil idüp atnuñ sinesine bir oķ şöyle urdı ki oķ atnuñ sinesine gizlendi. At dūlāb gibi dönüp yire düşdi... (İ131^b)”

“... Reşide-i ‘Arab’a ol pīli ḥavāle kıldılar. Gönline zerre ķadar vehm gelmedi. Hemân kırbandan kemān çıkarup ḥāne-i kemāna oķ ķodı ve nazar-ı şavābla çeküp ol tiri nişāna pertāb itdi. Ya‘nī pīlūñ ḥorṫumına eyle ṫokundı ki yelegine dek batdı ve pīlūñ ḥorṫumu sinesine yetişdi. Çün pīl Reşide’nūñ tır-i zaḫmı yidi, hemân dönüp kaķmağa yüz tıtdı. Biraz yir gitdükden soñra dūlāb gibi dönüp iñiledi daķı depesinūñ üzerine yıķıldı... (İ130^a-İ130^b)”

Hikāyedeki savaş ve avlanma sahnelerinde sıkça adından bahsedilen ok ve yay kimi zaman dünya dolusu altından daha değerlidir:

“... Muḥtār eyitdi: Yola gitmege sebep sāz selebdür. Hemīn zeheb degüldür. Kaşşerūñ cebe-ḥānesin bulalum. Murādumuzca yaraķ alalum ki baña dūnyā ṫolusı sīm zerden oķ ve yay bihterdür didi... (İ50^b)”

Hikāyede Muḥtār, gittiği bir diyârda ok ve yay savaşını bilmeyen bir toplulukla karşılaşır ve bu durumu fırsata çevirerek uzaktan gelen hemen her kişiyi öldürür. Yaralı olarak kurtulan bir kişi kendi padişahlarına varır. Padişahlarına ok ve yayın nasıl bir savaş âleti olduğunu anlatması dikkat çekici bir husustur:

“...Ey şāh bil ve āgāh ol ki bir aķ derili şaḥş gelmişdür. Elinde bir egri ağacı vardır. İki başı bir iple bağludur başları ve bir doğru ağacı dağı ucu demürli ol ipli egri ağacına ķor dağı atar her biri atduķça bir ādemi helāk eyler... (İ90^b)”

2.2.3.3. Avlanma ve Avcılık

Hikāyedeki kahramanlar, seyahat sırasında acıktıkları zaman veya kendilerini kuvvetli bir durumda hissettiklerinde hūnerlerini göstermek için spor amaçlı ava çıkarlar. Av sırasında bazen yaban eşeği bazen de āhū avlarlar. Avladıkları hayvanları pişirerek yerler:

“... kemāna ķoyup ol yegāne şaşt-ı dūrüstle ne dest-i sūstle ve nażar-ı şavābla bu tiri ol gūra pertāb itdi. Tir gūr-ı miskīnūñ ābgāhına doķunup ol bir yanından ıķıdı dađı gitdi... (İ4^a)”

“...Ol şahrālarda arayup ikisi dađı piyāde bād-ı seḥer gibi giderleridi ki ķaçan kim acıđlar şikāra bir gün birinūñ ve bir gün birinūñ bu ķavl üzre gitdiler. Acıđdılar nā-gāh önlerinden bir āhū geçdi. Şeybū niçe gitdi ha diyince yetdi. Od yaķup anı kebāb itdi. İki yidi... (İ41^b)”

“... Cūneyd ol ağaçlardan oķ yay düzüp ol āhūlardan düşürürdi. Hancerin taşa ıķardı āteş yaķardı. Anı bişürürdi ve yirdi dağı havāda uķan ķuşları oķıla düşürür idi ve bişürüp anı dağı yirdi ve ba‘de‘t-ı‘ta‘ām ol mīve-i ābdārlardan iftār idüp ve Huzā‘ya şükr-güzār olurdu... (İ79^a)”

“... Çün naḥcīrgāha geldiler. Şol ķadar şikār gördiler ki ķābil-i vaşf degül. Āhūdan ve ķolandan ve gūrından ve dağı ğayrı cānverlerden ve leşker halkı ıķoķ cānverler düşürdiler. Reşīde üç anlar ķadar düşürdi. Şāh-ı Kırvān Reşīde‘nūñ şikār-bāzlıđından ‘acebe ķaldı ve cān u dilden anuñ tedbīrinūñ esīri oldu. Şöyle ki cānından anı ‘azīz tutardı. Meger anı pūser şanurdu. Bilmezdi ki duğter idi... (İ127^b)”

2.2.3.4. Güreş Tutma/ Güreşçilik Sanatı

Bir ata sporu olarak bilinen güreş hikāyede kimi zaman kendini ispat etme kaygısıyla, kimi zaman eş seçme amacıyla, kimi zaman da düşmana olan üstünlüğünü gösterme ve hūnerlerini sergileme amacıyla karşımıza ıķıkar. Kahramanların güç ve hūnerlerini sergilediği bu spor için hikāyede bazı terimler kullanılır. Örneđin güreşin yapıldığı yer için “güreş meydanı”, meydana girilmeden önce giyilen elbise için “cāme-i sahtiyān, sahtiyān tuman”, güreş tutan kişiyeye verilen isim “pehlevān”, sırtı yere gelen kişiyeye “pūşti yire gel-, bas-” ifadeleri kullanılır:

“... Üseyd pehlevān er idi ve mūbāriz server idi. Güreşçilik şan‘atında kāmil idi, ğāfil degüldi. Nā-gāh Üseyd, Esed‘ūñ iki tarafından Esed‘ūñ pehlūsın tıtdı. Muḥkem ķuvvet idüp yirinden ķapdı... (İ17^a)”

“... Cüneyd’ün gayreti tamarındağı kanlar cūşa geldi, hemān-dem şoyundu. Şahtiyān tumān giyüp ‘azm-i meydān itdi ve cezm eyledi ki cümlesin başa. Hālāyık Cüneyd’ün kıdd u kāmetin ve şalābetin ve nehābetin görüp ta‘accübde kıldılar...(İ35^a)”

“... Çün hālāyık-ı şehṛ Cüneyd’ün cism-i temāşasında, Cüneyd-i gürbüz meydānda mübāriz taleb itdi. Ol pehlevānlaruñ birisi meydāna girüp Cüneyd’e mukābil oldı. El uruşup bil tūtuşdılar. Cüneyd bir lu‘bla anı başdı. Biri dağı girdi anı dağı başdı. Bir dağı girdi anı dağı başdı. El-hāşıl birer birer yetmiş pehlevānı başdı. Andan şoñra beşer beşer onar onar gelüñ didi. Andan beşer beşer onar onar gelenleri dağı başdı. Cüneyd anları çübān kızu getirür gibi kimin omuzına urup ve kimin kıltuğına alup ve kimin dağı eline alup yire çaldı...(İ35^b)”

“... kıaşdın itdiler. Nā-gāh güreşçilerden birisi eyitdi: Sipāhlık itmek āsāndur ammā güreşçilik düşvārdur. Zīrā ol lu‘betledür ve bu kıuvvetledür. Henüz bu sözde iken Reşide miyānındaki kemeri muhkem bend itdi ve āstīnin ve dāmenin kıuşağına şokdı ve dağı şıçradı, meydāna girdi, tūrdı. Bir pehlevān gelüp bunuñla tūtuşdı. Reşide anı yire çaldı. Rāvī şöyle rivāyet ider ki kırık nefer pehlevān beyāni geldiler. Reşide bunları birer lu‘bla başdı ki bunlaruñ elleri anuñ na‘lgāhına irişmemişdi ve kemergāhına yetişmemişdi... (İ127^b)”

Hikāyenin ilk kısımlarında Reşide’yi gören benî-Hāşim gençleri ve Medīne pehlevānları Reşide’yi elde edebilmek için kendi aralarında büyük bir mücadeleye girişirler. Büyük bir savaşı eşığıne gelen Medīne halkı arasındaki bu fitneyi ortadan kaldırmak için Seyyid Üseyd, Reşide’ye gelip bu civanlarla güreş tutmasını ister. Seyyid Üseyd, Reşide’yi güreşte yenebilen pehlevān Reşide’nin kocası olacağını ifade eder:

“... Benî-Hāşim civānlarıyla ve Medīne pehlevānlarıyla bu meydānda güreşdürürin ve her kim ki seni başarsa seni aña virürin ve sen aña ‘avret olursın ve ol saña er olur. Duğter eyitdi: Ben bī-çāre nice eyyāmdur ki göñlümce ta‘ām yimedüm egerçi açdum ve ammā cānumdan sīr idüm ve esīr-i bend-i zencīr idüm kıillet-i kıuvvetden kıuvvetüm kıalmamışdur ve hem bir gāribem ve ‘avretem bu kıadar hālāyık-ı bī-gānenüñ meydānına lāyık u revā görür misin? Üseyd’ün ki bu sözler kıulağına girmedi. Elbette güreşmek gereksin didi. Duğter çār u nā-çār başından çārın çıkardı, cāme-i şahtiyān ve şahtiyān tūman giyürdiler. Duğter gīsūların biline bağladı ve pīrāhenin kemer kıuşandı ve biline çīn virüp āheng-i meydān itdi. Evvel Üseyd-i serverüñ öñine baş kıoyup meydāna merdāne girdi ve miyāne-i meydānda tūrdı. Evvel pūser-zāde-i ‘Amr ‘Āş meydāna girdi duğterile tūtuşdı. Duğter bir lu‘bla anı başdı... (İ15^a-İ15^b)”

2.2.3.5. Ziyafet Verme

Hikâyede yemekli ve içkili olarak verilen ziyafetlerin farklı amaçlar için kullanıldığı görülür. Savaşta kazanılan zaferin ardından zaferi kutlamak için, şehre gelen misafiri ağırlamak için, yaralanan bir kahramanın iyileşip sağlığına kavuştuğu için veya tuzağa düşürülmek istenen kişileri davet etmek için ziyafetler verilir. Bu ziyafetlerde şehirler, saraylar ve sofralarda yer alan tabaklar, kadehler türlü türlü süslerle ve değerli taşlarla süslenir; sınırsız yiyecek ve içecek ikram edilir; hânendeler/mutribler tarafından farklı sâzlarla birbirinden güzel mûsikîler icrâ edilir, rakkâslar raksa girer ve çeşitli oyunlar sergileyen bü'l-'aceb lu'bet-bâzlar bulunur:

“... duhter-i kayşer hûb rakş ururdu. Mutriblığı severdi ve dâ'im neşâ u tarab gösterürdi ve beşâseti yüzinde zâhirdi. Çâr-pâre bir rebâb eline alup çalmağa tâlib idi. Ol dağı Şeybû ile hem-sâz ve hem-âvâz olup şöhet iderler idi ve gâh çâr-pâre eline alup Şeybû ile dest-efşân-ı fâvus gibi cevelân iderdi ve gâh rebâb eline alup Şeybû ile yardah olur, terâne ırlardı. Egerçi tal' atı telbisle siyâh olmuştu ammâ melâhatı ve tarâveti ve nezâketi yirinde idi. Anı kim ta'bir ider ve gâh gâh ol duhter-i kayşer şâh-ı gîsü-yı siyâhın tâ kemergâhına şalivirüp rakşa girür idi ve fâvus-ı kudsi gibi cevelân iderdi. Şeybû-yı fitne-engîz dağı eş'âr-ı dil-âvîz okuyup şanbûre çalardı ve bir şöhet eylediler ki zengîler gâşy olup kendülerinden gitdiler ve anlarıñ üzerlerine sîm ü zer ü durer-i gurer nişâr eylediler ki vaşf itmek olmaz... (İ109^a-İ109^b)”

“... Abdü'l-mü'min buyurdu da'vetler eylediler. Şehr dürlü dürlü zinetle müzeyyen idüp ni'metler bişürdiler. Kırk gün kırk gice 'ahd olunmuştu. Çün 'âlî ziyâfetler itdiler. Kırk gün dağı Mansûr'ıñ ziyâfetinde oldılar... (İ169^a)”

Seyyid Cüneyd, Reşîde-i Arab'ı ve Şeybû'yu tuzağa düşürmek için Sultân Mansûr bir ziyafet tertip eder:

“... Yarın bir 'azîm ziyâfet eyle. Anları da'vet it ve hezâr pehlevân-ı nâmdâr getirüp pinhân eyle. Çün yimek çekilüp anlar yimege şürü' idicek bunlar dağı gelsünler, ikisin tutsunlar. İki âdemi tutmak gâyet âsân olur, didi. Mansûr eyitdi: Hoş böyle idelüm, didi... (İ258^b)”

Şeybû çoğu zaman düşman tarafından verilen ziyafetleri fırsata çevirir. Ziyafet sırasında kılık değiştirip mutrib veya aşçı şekline bürünen Şeybû, yemeklere veya içeceklere bayıltıcı ilaç dökerek oradakileri bayıltır:

“... ziyâfet esbâbın görüñ diyü emr eyledi ve Şeybû'ya eyitdi: Yürü sen aşçı ol ve hâdimüñ sâkî olsun. Şeybû'nuñ kavli bu idi. Kendüye eyitdi: Beni Tañrı söyletmiş imiş. Derhâl gelüp Seyyid'e maqâl-i hâlin ma'lûm itdi. Seyyid hândeye düşdi. Eyitdi: Yâ

Şeybū ben ḥod bir mesti ve daḥī bir uyumuş kişiyi hergiz depelemiş kişi degülin, didi ve sen ḥod bilürsin eyle olsa. Çün Şeybū maṭbaḥa varup aşına meşğül oldu. Cümle eṭ imeyi bişürüp ḥāzır müḥeyyā itdi ve içine zehr katdı ve kayşer kızına dārū-yı hūş-ber virdi ki şarāba katup zengilere içüre ve kendülerinden geçüre. Çün Ceymuñ buyurdu. Bezmi reng-ā-reng mücişlerle zeyn itdiler ve nuḳl bezdiler ve miyāne-i meclise bir ḥavz mişālinde bir billūrīn bādiye getürüp ḳodılar ve anı erḡuvānī şarābla ṭoldurdılar. Ol duḡter-i sīmīn-sā‘ id bir zerrīn ḳadeḥ eline alup ortaya girdi. Ol şarāb-ı la‘ l-fāmdan cāmı pür idüp Ceymūn şāha şundi. Çün Ceymūn alup nūş ḳıldı ve zamāne ḡuşşasın ferāmūş itdi ve ‘işrete meşğül oldılar. El-ḥāşıl-ı kelām içerek nīm-mest oldılar. Bu mestlik içinde sākī-i sīmīn-sāk fursat düşürüp dārū-yı hūş-beri bādiyeiçine şaldı ve ḳadeḥi pür idüp devr itdürdi. Henüz Ceymūn’a nevbet gelmedin yüz yigirmi zengī nūş idüp bī-hūş olup mürde gibi düşdiler... (İ146^b-İ147^a)”

Seyyid Cüneyd, bir cadının ısırtığı nedeniyle ağır olarak yaralanır ve ölü gibi yatar. Seyyid Cüneyd’e şifa olacak ilacın getirilmesi ile kendine gelmeye başlar. Bu durumu görenler sevinçlerinden ziyafetler vermeye başlar:

“... Endülīs şehrinden yaña gitdi. Kırk gün çün tamām olıcaḳ yine Endülīs şehrine yetdi. Ol ḳanı andan şerbet idüp Cüneyd’e az az içürdiler idi. Andan tenine bir pāre sürdiler. Hemān-sā‘ at gözin açdı, kendüye geldi. Çün bir daḥī içürdiler. Andan söze başladı. Çün bir kez daḥī içürdiler. Yirinden ḳalkdı, andan oturdu ve ṭa‘ām yimege meşğül oldu. Çün kırk gün tamām olıcaḳ andan ḥammāma vardı. Andan eve gelicek cümlesi çün şād oldılar. Andan pādişāḥ buyurdu çün şehri ḡüne ḡüne çün bezediler. ḡūşe-be-ḡūşe ḥ‘ānendeler cā-be-cā şoḡbetler itdiler. Çün civān-ı nev-ḥāsteler, dürlü dürlü zīverler ile pīrāste olup ‘işret eylediler ve pīrān-ı cihān-dīdeler çün Seyyid Cüneyd’ün şoḡbetiçün ni‘metler bişürüp yidiler ve yidürdiler, tā yedi ay müddeti olıcaḳ Cüneyd yine kendü ḥālīne geldi. Andan şoñra şikāra meşğül oldu... (İ363^a)”

2.2.3.6. Armağan Verme/ Saçı Saçma

Hikāyedeki hükümdarlar olaḡanüstü derecede zengin ve cömerttirler. Sayısız mücevher, altın ve gümüş dolu keseler, tabaklar dolusu inciler, çeşit çeşit kumaşlar, hil’atler hazinelerinin sadece küçük bir bölümünü oluşturur. Sevdiklerine, güvendikleri güçlü kahramanlara, gelin veya damat olarak gördükleri kişilere, kendi hizmetlerini görenlere ve halka zengin fakir, genç yaşlı ayırımı yapmadan bolca ikramda ve ihsanda bulunurlar. Bu ihsanlar ve ikramlar, yüzlerce kişiden oluşan ay yüzlü, badem gözlü cariyeler veya gılmanlar tarafından sunulur. Hükümdarlar tarafından verilen armağanlar deve veya katır sırtına yüklenecekse bu hayvanların

eyerleri altından olur. Kahramanlar, kendi üzerlerine nisâr edilen altın ve gümüşe batarak görünmez hale gelirler:

“... Nice elli nefer miqdârı muṭrib-i ḥüb-elḥânlar ki her biri sâzda ve âvâzda mümtâz-ı rûzgârdur ve cevâhirlle ârâste bir ṭabla yüz gulâm-ı serv-bâlâ ve yigirmi kenîzek-i mâh-likâ ve bir taḥt-ı zerrîn ve yevâkitle ve cevâhirlle pîrâste ki cihân pâdişâhlarınıñ anuñ gibi bir muraşşâ u muşanna taḥtı yoğdı. Getürüp Reşide’yi ol taḥtuñ üzerine geçürdiler. Nice ay yüzlüler ve yay gözlü câriyeler ve ellerinde birer zerrîn ṭabaḳ la’l ile ve cevâhirlle pür ve ba’ zısmuñ içi şâfidür. Gelüp Reşide-i mâh-ruhsâra nişâr itdiler ve şol kadar saçu saçdılar ki Reşide görünmez oldu... (İ67^b)”

Bazen kendilerini harâmîlerden kurtaran kahramanlara tüccarlar da armağan verir ve saçı saçarlar:

“... Bâzergânlar Seyyid Cüneyd’üñ kârzârına hezâr taḥsînler ve âferînler eyleyüp kıyâm itdükçe ayağına düşdiler çün kademine sîm ü zerler nişâr idüp gâltân oldılar... (İ33^b)”

“... Çün Cüneyd’i medḥ eyledi ve andan soñra hezârân ikrâm idüp üzerlerine geçürdiler. Her birisi şahâvet gösterüp mürüvvet elinden sîm ü zerler nişâr itdiler. Dînârlar ve pür hemyânlar ile bahşîş eylediler ve atlar ve ḥarb âletleri ‘aḫa eylediler... (İ34^a)”

Savaşı kazanan veya şehre misafir olarak gelen kahramanlar şehre girdiklerinde üzerlerine nisâr edilen altın ve mücevherler üzerlerinde yürürler:

“... Seyyid Cüneyd üzerine nişârlar buyurdı. Ḥalâyık-ı şehri istikbâl idüp şol kadar nişâr eylediler ki şehriñ ḥalkı cümle altın ve cevher üzerine yürüdiler... (İ313^a)”

“... Cüneyd’üñ kâdd u kâmetine ḥayrân ḳalup andan kademine şol kadar cevher nişâr eyledi ki tâ leşker ḥalkı cevâhir ü yevâkîl üzerine çün yürüdiler... (İ347^b)”

Kahramanlar gittikleri şehirlerin hükümdarlarına bazen hediyeler verir veya üzerlerine cevher, yakut gibi değerli taşlar saçar:

“... Şâh buyurdı: Bir câme-i şerîf ve yüz gulâm ve yüz laṭîf yüzi bedr ay kenîzek ve yüz bedevî at virdiler. Reşide ol nazîf libâslardan giyüp ve atına süvâr oldu ve serâyına gelüp ol dîvler vilâyetinden alup geldüğü la’ldan ve yâḳûtdan ve zümürüdden ve ḡayrıdan bir ṭabaḳı pür itdi. Çün eline alup sultân ḥizmetine geldi. Hezâr güne edeble ol ṭabaḳdaki cevâhir şâhuñ üzerine nişâr itdi. Cümle ḥalâyık anı görüp müte’accib ḳaldılar ve birbirine eytdiler ki bu cevherlerüñ her birisi ol sultân virdüğinden ziyâdedür. Ol dâneleri cem’ idüp sultânüñ önüne dökdiler. Çün pâdişâh ol cevherlere nigâh itdi, müteḥayyir ḳaldı... (İ126^a)”

Geniş bir coğrafyada gelişen olaylar ve bu coğrafyaya giden kahramanlar bazen farklı kültüre sahip topluluklarla karşılaşabilir. Hikâyede düvâl-pâyaların bineği olarak kapıya bağlanan Kâdî ile Sa'd-ı Mısrî üzerine altın ve gümüş yerine kuru ve yaş yemişler nisâr edilir:

“... Kâdî'yle Sa'd-ı Mısrî nazar itdiler, gördiler ki evlerine 'aded yokdur. Ammâ cümlesi hâr u hâşâkdan dürülmüş örme sepede beñzer târ evler. Yine niçe sūkaqlar evleri içleri huşk ter mîveler tölmişdi ve cā-be-cā balık etleri dağı çoğdı. Kâdî'yle Sa'd'ı ev kapusına iledüp bağladılar ve kendüleri dağı üzerlerinden indiler. Düvâl-pâylerüñ 'avretleri ve oğlancuqları ol kuru yaş yemişden getürüp başları üzre nişâr itdiler. Çün şādılıklar idüp na'ralar urdılar ve balık etin yumurda ile bişürüp önlerine getürdiler ve ne turursız yiñ didiler tā ki kuvvetüñüz ziyāde olup bizi getürmeklik size āsān ola... (İ187^a)”

Aynı şekilde maymunlar cezâresine düşen Kâdî ile Muhtâr altın ve gümüş yerine onlara türlü türlü yiyecekler ikram edilir ve onların yorgunluğunu almak için elleri ve ayakları badem yağı ile ovulur:

“... Muhtâr'la Kâdî bu sözde iken maymunlar şāhı bunlara işâret eyledi. Ya'nî oturuñ, didi. Bunlar dağı bî-ihtiyār idüp oturdılar. Derhāl bir nice maymunlar gitdiler. Piste vü bādām u mevîz ü enār ve encîr ve bunlara beñzer nesnelere getürdiler. Her ne varsa huşk ter mîvelerden bunlarüñ önlerine döktiler. Muhtâr'la Kâdî 'acebe kaldılar. Derhāl yine gitdiler. Bir dürlü koyun getürdiler ve eyitdiler: Siz boğazlañ diyü işâret itdiler. Muhtâr tırı gelüp besmele ile ve hāmd ile boğazladı ve derisin yüzdü. Pāk itdi. Anlar dağı götürüp maṭbaḥa ilettiler. Çün bişürüp yine bunlarüñ önlerine getürdiler. Bunlar dağı yidiler. Çün yimekten fāriğ oldılar. Dört maymun gelüp bunlarüñ ellerin ve ayakların ve dizleri üzerine alup şol kadar ovdılar ki bunlar gāyet şāfādan h'āba vardılar ve zamān zamān ol dört maymun yorulsa dördü dağı gelürlerdi. Bādām yağın ve koz yağınellerine sürüp Kâdî'yle Muhtâr'üñ ellerin ve ayakların āheste āheste ovarlardı... (İ182^b)”

Hikâyede bağlama göre bazen üzülen bazen gülen Hârûn Reşîd, Ebû Hafs'ın anlatımından memnûn kaldığı durumlarda Ebû Hafs'ın üzerine binlerce altın, mücevher ve dînâr nisâr eder. Bazen Ebû Hafs'ın dâmenini altınla doldurur. Böylece okura okuduğu hikâyenin ne derece güzel ve nasihat içerikli bir hikâyeye olduğu hatırlatılır:

“... Hâlifeye eyitdi: Aḥsent ey Ebû Hafs sözün dādımı virdün didi. Her kimesne ki bu kışsa-i naşîhat-hışşayı yaḥşî okusa ve te'emmül eylese aña ziyāde fevā'id hâşıl olur, didi ve dağı 'ömr lezzetini bula ve 'ömr ve dünyā çün hālını bile, didi. Andan üstine hezār dînâr nişâr itdi... (İ327^b)”

“... ħalife kâhka ile güldi. Fâtımatü’z-Zehrâ’dan rağıyallâhu ‘anha öğrenmek ve Kıur’ân okumak ve bunları zebâna getürmek, hoş geldi. Şöyle ki Ebü Ħafş’uñ dâmenin zerle pür itdi ve âferin didi... (İ121^a)”

“...Bunuñ gibi fâ’idemend kışsa işitmiş degülem. Aĥsent ey Ebü Ħafş ki baña bu ĥikâyetden çok fâ’ide ‘â’id oldı ve bu kışşadan çok ĥışsa irdi, diyüp buyurdı. Ebü Ħafş’uñ üzerine dürer-i ğurer ü cevâhir ü yevâķit nişâr eylediler... (İ179^a)”

2.2.3.7. Eş Seçimi, Evlenme ve Boşanma

Hikâyede kimi zaman karşımıza çıkan eş seçme veya evlenme, boşanma ile neticelenen ilişkiler, çoğu zaman İslâm inancına ve gelenek göreneğimize ters düşmeyen bir yapı arz eder (Attar, 2007: 112-117). Ancak bazen cinler, perîler veya başka yaratıklar tarafından kaçırılan kahramanlar evlendirilmek istenince âdetlerine göre ya düğün günü ertelenir ya da damatlara en az gelin kadar önem gösterilir.

Hikâyede Hz. Abbâs, daha önce Seyyid Üseyd’e vermemek için eşinden boşanma üzerine and içtiği kenîzeki Seyyid Üseyd’e vermeye karar verir. Bunun üzerine kenîzeki azad eder ve boşanmaya gerek kalmaz. Daha sonra düğün hazırlıkları başlar. Seyyid Üseyd ile kenîzeğin talihine bakılarak nikâhlarının uğurlu bir saatte olmasına dikkat edilir:

“... ey tabîb-i mu‘teber müvecceĥ buyurduñuz ammâ ne idem ki talâķa and içmişemdür ki kenîzeki Üseyd’e virmeyem. Ħakîm eyitdi: Ey Ħudâvendġâr sevgend sehl ü âsândur kenîzeki âzâd eyle ba‘de Üseyd’e nâm-zâd kııl, tâ talâķ vâķı‘ olmaya didi. ‘Abbâs’a bu cevâb şavâb geldi ve hemân-dem kenîzeki âzâd idüp Üseyd’e nâm-zâd kııldı ve bir nice gündün şoñra esbâb ve cihâzı müheyyâ itdiler. ‘Abbâs’uñ kavmi ve Üseyd’üñ kabîlesi cem‘ olup es‘ad sâ‘âtde ve eyemen evķâtde ol duĥter-i nîķ-aĥterini Üseyd-i servere nîķâĥ eyleyüp virdiler ve çün ‘âşîķ ma‘şûķa vâşıl olıcaķ zevķ-i dü-cihâni ve şevķ-i câvidâni ĥâşıl oldı... (İ3^b)”

Reşîde’nin babası olan Amr’ın yine Reşîde’nin perî olan annesi Zehrâ-yı Perî’nin evlilikleri İslâm inancına göre yapılır:

“... ‘Amr duĥterden bu sözleri işitdi şâd oldı ve göñli şehri âbâd oldı. Hemân-dem duĥterüñ eline yapışıp atası Şeybân kıatına getürdi. Duĥter perîñüñ mâcerâsından ĥaber virdi. Cümle akrabâsı ve atası, anası şâdân u ĥandân oldılar ve kıâğiye varup Zehrâ’yı ‘Amr’a şer‘-i Muĥammedî üzre nîķâĥ itdiler ve ba‘de bunlar birbiriyle hoş zindeġanı sürüp şevķ-i rûĥânî, şevķ ü zevķ-i nefsanî eylediler ki bunlardan Ğazanfer ve Ħanzala ve Reşîde daĥı niçe evlâd vücûda geldi...(İ18^a)”

Perîler tarafından kaçırılan Reşîde'yi kendi oğullarına gelin olarak düşündükleri zaman bayramları olduğu için Reşîde'ye altı ay mühlet verirler:

“... Ey duhter-i nîk-ahter dilerin ki seni bu sâ' at oğluma 'arûs ideyin. Ammâ şimdi altı ay müddet ü mühlet virdüm ki bizüm bir 'idümüz vardır. Ol 'ide va' demüz olsun. 'idümüz idelüm, andan sonra düğünümüz idelüm...(İ70^b)”

Hikâyenin bir başka yerinde ise Reşîde evliliği bir ay erteletmek için düğünün iki bayram arasında olursa daha hayırlı olacağını dile getirir. Bu inanış, günümüzdeki iki bayram arası yapılacak düğünün hayırlı olmayacağı inanışının tersine bir durum olması açısından dikkat çekicidir:

“... Ammâ perîler pâdişâhınun erkân-ı devletine ve â'yân-ı hazretine eyitdi: Siz hâkimsiz ammâ peder-i 'azizümden işitdüm ki ve 'uçalâ dimişlerdür ki cem' iyyet iki 'idüñ mâ-beyninde mübârek dimişlerdür. Şimdi garîb-nüvâzlık eyleñ ve derin ki ol bir ayda idesiz. Anlar eyitdiler: Ey duhter-i mâh-rû ve ey ahter-i siyâh-mû biz saña muvâfaqat itmek için âsândur. Ammâ zamâne bize müdâvemet göstermez ve cümle dîv perî içine senüñ tal'atuñ leñâfeti âvâzesi gitmişdür ve yakındur ki senüñ 'aşkuñ sebebiyle cihân hârâba vara sen 'arûs olıcağ halk-ı cihân senden nevmiz olup sükün bulurlar. Ammâ senüñ murâdınca olalum kendümüze cebr idüp bir ay dağı şabr idelüm, elümüzden ne gelür...(İ111^b-İ112^a)”

Dîvler tarafından kaçırılan Reşîde'nin nikâhının kıyılması için dîvler, şeyhleri olan şeytanın gelmesini beklerler:

“... Çün şuret-i bî-cân idi. Eyitdi: Ey duhter bizüm bir şeyhümüz vardır. İki heftede bir nevbet bizi ziyâret ider. Ol bize her ne dirse anı idelüm ve biz anuñ cümlemüz emrindeyüz, taşra olmazuz ve bizüm 'avretlerümüzi ol nikâh eyler. Biz aña imân getirüp tururuz. Şimdi va' desine üç gün kalmışdır. Biz dağı senüñ nikâhuñ cem' iyyet eyleyevüz. Andan sonra seni 'arûs idinevüz...(İ115^a)”

Kâdî, Reşîde ile Seyyid Cüneyd'in nikâhını İslâm inancına göre kıyar:

“... Kâdî çün Reşîde-i 'Arab'ı âhiret kız qarındaşlığına qabül itdi ve eyitdi: Ey Seyyid sizüñ nikâhuñuzu izhâr iderdüm ki nazardan mu'âhez olmayasız çün bu cengden fâriğ olavuz, andan cem' iyyet idelüm, didi. Derhâl Kâdî Reşîde'yle Seyyid'e 'ağd-ı nikâh itdi...(İ347^b-İ348^a)”

Perîlerin damadı olan Selîm-i Cevherî'yi kızın babası tahta çıkarır, İslâm inancına göre nikâhları kıyılır ve üzerine dür cevâhir nisâr edilir:

“... Şāh dağı baña istikbāl idüp elüme yapışdı. Taht üzerine çıkarup yanına aldı. Andan soñra leşkerine dönüp eyitdi: Ey benüm bārgāhumuñ a‘yāni ve ey benüm ‘atebe-i ‘ulyāmuñ erkāni bilüñ ve āgāh oluñ kim bu Selim benüm ferzendümdür ve hem dāmādumdur. Siz dağı anuñ dükeli fermān-ber-dāri olasız diyüp buyurdı. Derhāl hezār tabağ dür ü cevāhir ile başum üzre nişār eylediler. Bir iki ehl gelüp elüme yapışdılar. Muḥammed Muştafā’nuñ dīni üzre ol kıızı baña nikāh eylediler. Andan soñra yine üzerüme şol kadar dür ü cevāhir nişār eylediler ki ben görünmez oldum... (İ231^b-İ232^a)”

Hikâyede eş seçimi konusunda bazen farklı düşünceler dile getirilir. Daha önce güreş tutma konusunda zikredilen Reşide’nin eş seçimi için pek çok kişi ile güreş tutması hikâyenin sonraki kısımlarında da karşımıza çıkar. Reşide’yi kendi oğluna almak isteyen Sultân Mansûr’a Reşide’nin bir teklifi olur. Gücüne güvendiği pehlivânları güreş meydanına getirmesini ve onları yendikten sonra kendi oğlunu da getirmesini ister. Sultân Mansûr’un oğlunu tek eliyle yenebileceğini söyleyen Reşide, oğlunun kazanması durumunda ancak eş olabileceğini ifade eder. Ayrıca evliliğin güç yönünden denklik olursa olabileceğini dile getirir:

“... Reşide eyitdi: Senüñ leşkerüñden ne kadar güzide pehlevānuñ vardur kim ceng güninde đarbda ve ħarbda tamām be-nām olalar. Mañşür eyitdi: Yetmiş nefer güzün pehlevān-ı nāmdārum vardur. Reşide eyitdi: Buyur ol yetmiş nefer pehlevāni getürsünler dağı emr eyle benüm ile güreş tutsunlar. Ben ol yetmiş pehlevāni başduğumdan soñra oğluñı andan meydāna getür. Anı dağı başam ammā şol şartla kim bir elümi bağlañ ve bir elümle başarsam hoş didi. Eger oğluñ beni başarsa ben anuñ ‘avreti olmağa rāzı olam. Nice ‘avret arslan gibi ola ve er dilki gibi ola. Çün ħalvet olıcağ ol ‘avretten niçe murād ala ve ħāşıl eyleye. Āñir bu işde endişe eyle. Mañşür Reşide’nüñ sözinden ‘acebe qaldı... (İ261^a)”

Siyahlar kalesine giden Muhtâr ile Kâdî, Muhtâr’ın şahın kızına tâlip olduğunu söylemesi üzerine sevinen şahın kıızı hemen onun yüzünü gözünü öper ve üzerine nisârlar saçar.

“... Duñter-i şāh bu sözi işidicek be-ğāyet dil-şād olup Muhtâr’a ‘aşık oldı ve anası dağı sevinüp Muhtâr’ı begendiler ve anası ferañından segirdüp Muhtâr’uñ yüzün ve gözün öpdı ve az qaldı ki Muhtâr ol qarınuñ bed-rāyihāsından lā-yu‘qāl olup düşeyazdı ve ammā bir ay maşlaħat şabr eyledi ve hiç söz söylemedi. Çün bir pāre ilerü gitdiler bī-ħad cevāhir ü zergetürdiler dağı Muhtâr’uñ ayağına zer ve başına cevāhir nişār itdiler ve neşāt u tarab dağı gösterdiler ve Muhtâr dā’imā gülerdi ve söz söylemezdi... (İ95^b)”

2.2.3.8. Tuz Ekmek Hakkı

Türkçe Sözlükte “Birinin ekmek yedirip iyilik ettiği kimse üzerindeki manevi hakkı (2011: 2395).” olarak ifade edilen “tuz ekmek hakkı” deyiminin Türk kültüründe önemli bir yerinin olduğunu söyleyebiliriz. Gerek tarihî ve edebî eserlerde gerek halk edebiyatının çeşitli eserlerinde bu deyim rastlamak mümkündür (Samsakçı, 2012: 181-199). *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab*’da bu deyim “nân u nemek hakkı” veya “hukûk-ı nân u nemek” şeklinde geçmektedir. Hikâyede anlamına uygun bir şekilde kullanılan bu deyim kahramanlar tarafından yer yer dile getirilir. Tuz ekmek hakkı sayesinde bazen büyük bir savaşın veya kavganın eşiğinden dönülür:

“... Aylan eyitdi: Benüm senüñ atañla meveddetümüz ve muhabbetümüz vardı. Mā-beynümüzde haylî hukûk-ı nân u nemek varduğın murādumuz saña dimekdir. Hayfdur ki ben senüñle seyf çıkarup ceng idem didi... (İ44^a)”

“... Reşîde kendüye eyitdi: Ben ol pâdişâh-ı siyâhuñ nân u nemegin haqqını gözlemedüğümçün Huzâ beni bu belâlara giriftâr itdi ve bu belâlara ve bu zeclere ve bu rüsvâyılıklara sebep kızları kanlarınıñ ecirleridür kim oldı... (İ68^a)”

“... Benüm adımı ve nijādımı buña bildürmek gerekmez. Ammâ nân u nemek haqqı ki üzerime vâcibdür. Düşmânınıñ şerrini def idüp hayra döndürmek ve düşmânından baş harâcın alıvirem... (İ153^b-İ154^a)”

2.2.3.9. Ağıt Yakma / Sağu Sağma

Tarama sözlüğünde “Ölünün iyiliklerini acıyla sayıp dökmek (2009: 3246-3249).” şeklinde yer alan “sağū sağ-” deyimini günümüzde “ağıt yak-/ yas tut-/ mâtem” ifadelerinin eş anlamlısı olarak kullanılır. Geçmişten süregelen ve bir gelenek olarak günümüz toplumunda da devam eden yas tut-/ ağıt yak-/ sağū sağ-/ mâtem durumu edebî eserlerde bazen bir tür olarak karşımıza çıkar (İsen, 1994).

Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab’da mâtem sırasında ölünün yakını onun ardından firkat ocağında sac üzerine geçüp saç yolar, hasret tırnağıyla yüzünü yırtıp ağlar, dert ateşiyle ciğerini dağlar, yakasın çâk eder, başına toprak saçar, bindiği atın kuyruğunu keser, karalar giyip mâtem-zede olur. Halk, taziyeye gelir ve ölünün yakınından başsağlığı diler:

“...Reşîde atasınıñ ve birâderinüñ ve ‘ammüsünüñ mevtlerinden ve fevtlerinden işidüp haberdâr oldı. Feryâd idüp zâra başladı ve kabâ’il-i ‘Arab emîrleri ve Benî-Şeybân

dilirleri Reşide-i ‘Arab’a ‘azāya gelüp eyitdiler: Siz bākī oluñ nice idelüm böyle imiş emr-i Hüdā-yı bī-çün *innā li’llāh ve innā ileyhi rāci’ün* ve cehdi aña eylemek gerekdür kim muhkem rezm idüp anlaruñ kanları yerine bunlaruñ cânların alavuz... (İ8^a-İ8^b)”

“... anañ dağı benüm anam gibi qaralar giyüp mâtem-zede ola ve dîdeleri pür-ğün cigerleri tola. Cüneyd eyitdi: Duğter-i nîk-ağter erlik degüldür ol ki qarındaş kanın dileye ve kimsenüñ etine diş bileye... (İ9^a)”

“... Vākı‘ olan maqālâtı ve muşibeti ve kelimât u kürbeti işidicek elin arqasın ışırup cîdi yaqasın çāk idüp başına hāk şaçdı ve bindügi atuñ kıyruğın kesdi... (İ13^a)”

“... Kızı ğamından eri ‘Amr’uñ mevtin ferāmüş itdi. Künc-i miñnete girüp zehr-i renci nüş iderdi ve firqat ocağında sac üzerine geçüp saçın yolardı. Hâsret dırnağıyla yüzün yırtup ağlardı ve nâr-ı derdle cigerin tağlardı... (İ18^b)”

Hikâyede işi sağı sağmak olan “mûyeger avretler” bulunur. Bunlar, ses yönünden çok iyi ve farklı enstürmanlar çalmayı bilen kişilerdir. Onlar ağıt yakmaya başlayınca mâtem yerinde bulunanlar zâr zâr ağlayarak kendinden geçer ve mûyegerle birlikte semâ’a girerler. Şeybû bazen kılık değıştirip dostlarıyla öldürdükleri şahsın mûyegeri yani ağıt yakıcısı olur. Şeybû ve dostlarının mûyeger vasfiyla gittikleri yerlere sâz âletlerini de yanlarında götürmeleri o dönemde mâtem tutma tarzının günümüzdekinden biraz daha farklı olduğunu gösterir:

“... Şeybû ile Muhtâr kendülerini mûyeger ‘avretler gibi düzünüp kayşer şehrine bād-ı şarşar gibi gitmişleridi ve nice müddet-i medidden soñra şehre yetmişleridi. Şehr ve harem-i kayşere girüp şağı şağarlarıdı. Şöyle ki diñlenürler dağı zārī zārī ağlardı ve Hârünü’r-reşid halife qahqahaya düşdi ve eyitdi: Söyle ey muħaddiş Şeybû ile Muhtâr ol ‘avretlerle bilelüm ne kâr eylediler? **Ebû Hafş-ı Kûfi** eyitdi: Kayşer h’âher-zâdesiyle Heraql ta‘ziyesine oturmuşdı. Kayşerüñ halkı Şeybû’yı söylemişlerdi ve Şeybû dağı bir def şatun almışdı dağı Muhtâr eline virüp yarah idinmişdi. Kendüsini sâzendelik eyler idi. Rāvī şöyle rivâyet ider ki Şeybû-yı hîle-bâz sâzda ve âvâzda bî-nazîrleridi ve maqâmâtda ‘adîmü’l-meşel idi. Şöyle ki istimâ‘ idenler bî-ihtiyâr semâ’a girüp ‘âlem-i vecde varurlardı ve Muhtâr dağı hûb- nefesdi ammâ libâs-ı hayâyyla mülebbes idi. O sebebden mûyegerlige heves itmezdi... (İ47^a)”

“... Şeybû ile Muhtâr kayşer qarşından ‘avretler içinde kayşerüñ hemşiresi oğlı mâteminde Rümî dilince şağı şağarlarıdı. Şöyle ki havâdaki kuşu cûşa götürüp ağladurlardı... (İ49^a)”

“... Esed ile köhne câmeler bulup andan giydiler. Bir niçe raht kim nâydan ve defden ve tabldan ‘Āşım’uñ çün arqasına yükletdiler. Esed dağı omuzına bir dühül aldı. Anlara eyitdi: Ne demek gerek hemân durma var. ‘Āşım nâyî-i ‘Irâkî’de çün üstâd idi ve nazîri

yoğdı. Āfākda anuñ gibi ele girmezdi. Çün haremde müteveccih olup gitdiler. Hādimler anları göricek çün kıadd u kıametlerine andan nazār idüp müte‘accib oldılar. Her birinuñ kıaddi ‘Amr Ma‘d-ı Kerb’e beñzerdi. Şeybū bir hoş-āvāz ile müyegerlik eyledi ki taşu eritdi. ‘Āşım dağı yanınca nāyı çalardı. Ammā Esed hiç illā elin eline urdı... (İ369^a-İ369^b)”

2.2.3.10. Mektup Yazma

Birini bir konu hakkında bilgilendirme veya birine haber gönderme amacıyla yazılan mektupların hikâyede de aynı amaç doğrultusunda yazıldığı görülür. Hikâyede kimi zaman kahramanların, yıllarca göremediği sevdiklerine mektup yazdıklarına da şahit olunur. Ayrıca mektupla beraber pek çok eşya gönderilir:

“... Bir mu‘temed kimesne dilerüz ki bu mällarumuzu ve işkällerümüzi anuñ eline virevüz. Alup tā Mekke’ye ilete ve Mekke’nüñ sādātına teslīm ide ve anlar dağı fuķārāya harc eyleyeler ve hem bizüm akribāmuza bizden hayır haber vireler tā bizüm şihhatumuz haberinden mesrūru’l-hāl u maħbüru’l-bāl olalar ve pādīşāh-ı şeh̄r eyitdi: Ey dil-āver-i civānlar göñlüñüzi hoş tutuñ ki benüm oğlum bendeñüz bu yıl hacca gider. Ol hizmeti edā itsün. Muhtār-ı dil-āver çün bu haberi işitdi, şād oldı ve cümle māl vardır ki Cemşid’üñ kal‘asından çıkarmışdı. Pādīşāhuñ oğluna virdi ve bir mektüb dağı götürüp eline virüp andan fāriğ oldılar... (İ105^a)”

Aynı şekilde hikâyede, etrafı düşmanlarla çevrilmiş bir şehirden bahsedilir. Bu şehrin dışında kalan Muhtār şehrin dışında olan haberleri her fırsatta şehrin içine ok vasıtasıyla bildirir. Bu haberlere karşılık şehrin padişahı vezirine bir mektup yazması için emreder. Mektubu padişahın veziri “ibârât-ı fesahatla” yazarak mühürler ve mektubu götürmek üzere bir bayana teslim eder. Bayan mektubu içine gizleyebileceği bir ayakkabı diktirir ve mektubu Muhtār’a iletmek üzere yola çıkar:

“... Bunlar bu sözde iken nā-gāh bir şahş bir oķ getürdi ki ol oķı Muhtār atmışdı. Muhtār’uñ kâ’idesi bu idi. Her müddetde bir oķ üzerine çün rüzgāruñ aħvālını yazardı ve dağı bu şehre pertāb eylerdi. Ol oķda yazılmışdı ki fülān bīşede her gün yüz oķ rüz dem aħşām olıcaķ leşker kenārına varup her oķla çün birini öldürürin, didi. Çün oķuñ mefhūmın ma‘lūm idindiler, andan Kaylāfe, Muhtār’a āferīnler idüp eyitdi ki bir şahş isterin ki Muhtār’a bir mektüb ilede, didi. Hiç bir kimesne cevāb virmedi illā bir cāmeşüy ‘avret eyitdi: Ben varayın, didi. Mektübü çün Muhtār’a iledeyin, didi. Kaylāfe vezirine mektüb emr itdi ki ‘ibârât-ı feşāhatla ey Fercān bilgil ve āgāh ol ki bir yıl miķdārı olmışdur kim Kurās-ıdīv şehrumüzi hişār itmişdür. Ol sebebden ki Hāmza’nuñ hişımlarından biri anuñ bir kıarındaşını depelemişdür, didi. Ol dağı anuñ ‘aķabince gelmişdür ve hiç bir kimesne āferīdeden aña muķāvemem idemez ki aña tīg ü tır ü teber

kār itmez, didi. Zinhār benüm feryāduma yetiş ve hāmīl-i mektūba söyle her ne dilerse virelüm, tek bize bir haberüñüz gelsün ve hem üç kızum vardur. Her biri cemâlde ve kemâldedür ki her çankısın dilerseñ saña virürem. Mektübı bu vech üzre yazup andan mühürledi dağı ol kâzur ‘avrete virdi. Eyitdi: Niçe iledürsin? ‘Avret eyitdi: Bir başmaçcı getürüñ, andan getürdiler. Başmağüñ içine diktürdi ve dağı ayağına giydi. Eyitdi: Ben bu haţtı tā Muhtâr’a iledeyin, vireyin... (İ331^a-İ331^b)

Hikâyede mektup bazen Şeybû’nun bir hîle aracı olarak işlev görür. Şeybû başka birinin ağzından yazdığı mektupla kâsıd şekline girerek düşmanını tuzağa düşürmeye çalışır:

“... Derhâl oturdu, Kâhür’uñ kavlınden bir nâme yazdı aña ki ben fülân gün Fercân şehrine vardum.Fercân şâhı Reşide-i ‘Arab’ı ve dağı Hamza’nuñ kavmini giriftâr itmiş, saña getüri yorur, tā ki Cüneyd’i atañ kanı için depeleyesin ve Reşide-i ‘Arab’ı andan oğluña virem. Sen otur tā ki ben varam. Çün mektübı tamâm idüp derhâl kendüzini bir siyâh eyledi ve eline bir dâne ‘aşâ alup andan revâne oldı. Çün leşkerğahagirüp Kerâs’uñ çün hargâh-ı bârgâhına varup eyitdi: Ben Kâhür’uñ kâşıdıyam, didi. Anı Kerâs’uñ öñine iletdiler. Şeybû çün içerüye girdi ve hizmeti yerine getürdi. Mektübı çün vezirüñ eline virdi...(İ339^b)”

2.2.3.11. Fala Bakma/ Talih Tutma

Hikâyede kimi zaman karşımıza çıkan fala bakma/ talih tutma işinde “ilm-i nücûm”dan, “fenn-i üsturlâb”dan, “zeyc-i Rûmî’den” ve “reml tahtasın”dan faydalanılır. Fala bakan kişi ise pek çok ilmi bilen ve ilm-i nücûmdan ve fenn-i üsturlâbdan anlayan müneccim veya kâhindir. Bazen doğan çocuğun bazen de gelin damad adaylarının talihine bakılır ve evliliğin olup olamayacağına karar verilir. Evlilik olacaksa en uğurlu anın ne zaman olduğuna bakılır. Örneğin hikâyede Seyyid Üseyd ile kenîzekin talihine bakılır ve gelecekte olması muhtemel şeyler hakkında kendilerine bilgi verilir:

“... ‘Abbâs’uñ başırasında bir za‘f peydâ oldı ve ol zamânda Saţîh-nâm bir hâkîm var idi ve ba‘zılar eyidürler Saţîh’uñ şâkirdlerinden idi. Zirâ Saţîh-i kâhin, Resûl’uñ ‘aleyhi’s-selâm mevlüd gicesinde fevt oldı, eşaḥḥ budur ve ol hâkîm dağı ‘ilm-i nücûmdan ve fenn-i usturlâbdan be-gâyet haberdâr idi ve her ‘ulûmda mâhir idi ve cemî‘ yirde kemâl-i fazlla gün gibi zâhir idi ve ol hâkîmi ‘Abbâs mu‘âlecesi için getürmişlerdi. Ol hâkîm-i hünerver Üseyd-i serverüñ ve ol duḡterüñ aḡteriyle olan mâcerâsın işidüp anlaruñ tîlî‘lerin tutdı ve bildi ki anlaruñ ictimâ‘ından ve ittifâkından bir oğlan vücûda gele kim be-gâyet pehlevân-ızamân ve engüşt-nümâ-yı cihân ola ve söyle ki Hamza-i şâhib-ķırândan soñra anuñ gibi bir pehlevân dağı gelmeye ve bir

duğtere ‘āşık olup çok ser-encām geçüre ve nice kışşa-i ğaribe vü hikâyât-ı ‘acibe göre. Ol oğlanuñ şulbindan bir şahş vücûda gele kim aña Ebû Müslim diyeler ve lâm-ı la‘ini hânedân-ı tayyibinden ve tãhirinden ol getüre ve girü İslâm revnağın yirine getüre. Pes ol hâkîm-i pür-hüner ve ol tabîb-i mu‘teber bu ahvâl-i dil-âvîzden ve bu aqvâl-i mihr-engîzden ‘Abbâs’a beyân eyledi ve nice bunlara beñzer kelâm-ı hikmet-âmîzden ‘ayân itdi... (İ3^a)”

Şeybû, kılık değıştirerek kimi zaman “ilm-i nücûmdan ve fenn-i üsturlâbdan” anlayan müneccim veya kâhin olur. Bu kılıkla gittiğı yerlerde çeşitli bilgiler edinmeye çalışır.

“... Şeybû be-ğâyet müdrîk şahşdı. İdrâk itdi ki Reşîde’yi yegâne div beyâbâna bırakmışdur. Kendü kendü ile fikr itdükden soñra reml tahtasını öñine alup noқта düşdi. Öte cizdi ve beri cizdi hânlarâ nazar itdi ve gözün oynatdı ve tudağın kımıldatdı. Başın şalup bunlara eyitdi: Tãli‘ in tıtdum gördüm divden ayrılmış beyâbânda ser-gerdândur. Bunlar eyitdi: Ey hâkîm bu arada râst beyân itdün. Hem eyledür diyüp Şeybû’ya hil‘ at u ni‘ met virüp ‘izzet ü hürmet itdiler çün Şeybû Reşîde hâlinden haberdâr oldı... (İ30^b)”

“... Luğf eyle hemîn-sâ‘ at ‘ilm-i usturlâb ele alup benüm tãli‘üm gör ve hışımlarum dağı tãli‘ in gör tã anlarla benüm mâ-beynümüzde ne vâkı‘ olur ve yâhûd ne hâdişe zâhir olsa gerekdür, didi. Baña söyle. Şeybû-yı ‘ayyâr hemân- sâ‘ at zeyc-i Rûmî ve dağı usturlâb-ı Şâmî eline alup ve âftâba beraber tıtdı ve sâ‘ ata ve vaqt-i irtifâ‘ a nazar itdi ve kevâkib seyrin gördi çün hisâb eyledi. Andan soñra giribân-ı tefekkürden baş kaldurup eyitdi: Senün yanına bir ‘Arab kişi gelmişdür. Anuñ vâsıtasıyla saña nuşret ü zafer olsa gerekdür ve sen ol merd-i ğaribe ri‘âyet idüp teşrifât vir kim ol dağı harekât-ı şavâb idüp düşmenüñe cevâb vire. Şeybû-yı ‘ayyâr bu güftârı diyicek Mansûr yirinden tırı gelüp Şeybû-yı ‘ayyârı öpüp kenâra çekdi ve eyitdi: Tahkîk bildüm ki ‘ilm-i nücûmda ol merd-i ğaribün ğâyet eyü bildün ve sen Mısrî’sin ve ol Hicâzî’dür... (İ157^a)”

2.2.3.12. Ad Verme

Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab’da ad verme geleneğine de rastlanır. Hikâyede çocuğa verilecek olan ad, çocuğun yüz güzelliğine, talihine göre değışir. Bazen anne veya babası tarafından bazen de çocuğun talihine bakan ve pek çok ilimden haberdâr olan kişi tarafından çocuğa ad verilir:

“... Üseyd-i serverün nuğfe-i nazîfi duğter-i nîk-ağterün rahm-ı lağifine düşdi bā-emr-i Şânî‘ haml vâkı‘ oldı. Toğuz ay ve toğuz günden soñra duğter-i nîk-ağterden bir gün yüzlü oğlan doğdı ve ol hâkîm-i huredmend bu ferzendün tãli‘ in tıtdı. Be-ğâyet ercmenđ görüp adını Cüneyd kodı... (İ3^b)”

“... Reşîde-i ‘Arab’un dağı haml müddetinün ‘iddeti yetdi. Ol es‘ad sâ‘ atda ve eymen evkâtta bir seherğâh nâ-gâh Reşîde-i mâh-liğâ vaz‘-ı haml itdi. Bir âftâb tal‘ at oğlan

çün tülû' itdi. Şöyle ki çün cemâlinüñ nûri cihâni münevver kıldı. Adını çün 'Abdu'r-raḥman ḳodılar ve daḫı şāzlıklar itdiler. **Mü'ellif-i kitāb** eyidür ki Seyyid Cüneyd ol perrende atları ol günde şalıvirdi. Andan şoñra beş yıl ol maḳāmda muḳīm oldı ki diyār-ı Ḥ'ārezm'de 'Abdu'r-raḥman'dan şoñra Reşide-i māh-peykerden yine bir duḫter-i nāik-āḫter toḡdı. Adını Sāre ḳodılar çün Sāre beş yaşına girdi ve 'Abdu'r-raḥman altı yaşında idi... (İ381^a-İ381^b)”

2.2.3.13. Çocuğun Dadıya Verilmesi ve Eğitimi

Doḡu toplumunda yaygın olarak görülen yeni doḡan bir çocuğun belli bir yaşa gelene kadar dadıya/ sūtanneye verilme geleneḡi bu hikāyede de görülür. Hikāyede Cüneyd doḡduktan sonra dadıya verilir ve yedi yaşına kadar dadısı tarafından emzirilir. Cüneyd'in eğitimine de ayrı bir önem gösterilerek genç yaşta hemen her ilimden haberdār olması sağlanır. Yine genç yaşta ok atmayı, kılıç sallamayı, ata binmeyi, güreş tutmayı ve nihayetinde ava çıkmayı öğrenerek hayata hazırlanır:

“... Be-ḡāyet ercend görüp adını Cüneyd ḳodı. Atası Üseyd'üñ re'yiyle dāyeye virdiler ve tā yedi yaşına deḡin dāyesi emzirdi ve ba' de-zān mektebe virdiler, tā kitāb okuyup 'ulūm u ādāb öğrendi ve çün Cüneyd on dōrt yaşına irdi. Cemāli māh-ı tamām gibi tābende oldı ve her kim anı gördi āstānında añabende oldı ve kemāl-i nihāyete irüp tā ḫiredmend oldı ve maḳāl-i şeyḫ ü şāba bend oldı ve cebhesinden ululuḡ envāri 'āleme işrāk itdi ve çehresinden bahādırlıḡ āşarı birle meşhūr-ı āfāk oldı ve andan şoñra Cüneyd'üñ zūrı ziyāde olup silāḫ-şorluḡa başladı ve anı daḫı tekmiḡ idüp esb-i tāzilere süvār olup şikār hevesin itdi ve çün on beş yaşına irdi, ḫiç kimse anuñ kemāni kirişin yirinden ḳımlıdadamaz idi ve çün on altı yaşına irdi şöyle oldı ki ol rüzgāruñ süvārları ve merdān-ı nāmdārları mecālisinde Cüneyd'üñ merdāneliḡin ferzāneliḡin ve saḫāsın 'aḫāsın ve bezlin 'adlin ḫarb-ı meşel eyidürlerdi. Kerrātıla tenhā bir iki yüzmerd-i dil-āver ile ve mübāriz ile neberd içinde berāberlik itmişdi. Belki ziyāde gelürdi ve daḫı küştḡirlikde şöyle oldı ki ḫiç kimesne pūştin yire getüremezdi. Ḥattā on merd-imübāriz er bir uğurdan ḫamle iderlerdi ve her birin bir lu' bla başardı ve daḫı ḫiç kimse pençesin piç idemezdi. İttifākā bir gün esbe süvār ve 'azm-ı şikār itdi... (İ3^b-İ4^a)”

2.2.3.14. Çeşitli Meslekler

Sosyal hayatta, toplumun ihtiyacı sonucu ortaya çıkan meslekler hemen her dönemde deḡişen şartlara göre çeşitli isim ve icraatlarla varlığını sürdürmektedir. Tarihin eski çağlarından beri süregelen mesleklere ve bazen bu mesleklerin incelikleri hakkında detaylı bilgilere tezkirelerde olduḡu gibi birtakım yazılı eserlerde de rastlamak mümkündür. Bu yazılı eserlerden biri de *Kıssa-i Seyyid*

Cüneyd ve Reşîde-i Arab'dır. Hikâyede bir kısmı günümüzde farklı isimlerle devam eden çeşitli meslek isimlerine ve erbâblarına rastlanır. Ancak meslekler hakkında detaylı bilgiye yer verilmez. Bazen sadece meslek isimleri verilir.

Bir meslek olarak icra edilen ve ticaretle uğraşan kişi anlamına gelen “bâzergân/ tüccar” hikâyede sıkça karşımıza çıkar. Kahramanlar ya tüccar kılığına girerek seyahat eder ya da yolda gördükleri tüccarların kervanına katılarak gitmek istedikleri yere varmaya çalışırlar. Hikâyede yer alan tüccarların ise büyük çoğunluğunu Yahûdiler çok az kısmı ise Müslümanlar oluşturur:

“... Ol tozuñ içinden bir kârvân gördiler. Bir ulu bâzergân biñ tavârla gelüp bu hârâbeyeye køndılar. Cüneyd’le Kâdî gûşsa vü gâmdan âzâd olup şâd hurrem oldılar. H’âce-i bâzergân bunlara nazâr itdi, hâtırlarını pejmân gördi. Hâtırların ele alup ya’ nî helvâ vü âb nân virdi çün ta’âmdan fâriğ oldılar. H’âce bunlaruñ ahvâlin tefahhuş itdi. Gördi, Cüneyd’i bir nev-civân-ı zîbâ-hadd bâlâ-kadd cesîm, ‘azîm ve Kâdî’ye dağı nazâr itdi. Gördi bir civân-ı nev-hatt kelimâti müretteb ve bâzergân eyitdi: Ne yirdensiz ve ne yirden gelürsüz ve ne yire gidersiz? Bunlar dağı h’âcenüñ su’âline cevâbvirdiler ki biz bâzergânlar idük bir müşkil vâkı’aya vâkı’ olduk. H’âce eyitdi: Sizde ‘alâmet-i ticâret yokdur ancak diyicek bunlar dağı ağılamağa başladılar. Ğurbet çekmemiş tâze civânlar idi ve şol kadar ağladılar ki h’âceye dağı rıkkat gelüp bunlara şefkat ve merhamet gösterdi ve gönüllerin ele alup bizüm ile bile oluñ didi. Ol gice anda râhat olup yarındaşı şehirden bile rıhlet itdiler ve Kâdî anlara evkât-ı hamsede ezân okuyup namâzı kılvirdi. Hüb Kur’an okurdi. Anlar dağı Kâdî’nüñ murâdınca deprenüp mürîd oldılar ve Cüneyd dağı konmakta ve göçmekte ve binmekte ve inmekte anlara mu’âvenet iderdi. Şöyle ki dört beş kişi kaldurmadağı yükü bir el ile kaldurup tavâr üstüne kordı... (İ32^b-İ33^a)”

Hikâyede balıkçılık mesleğinin de yer aldığı görülür. Hikâyenin bir bölümünde Reşîde ile karşılaşan balıkçı onu erkek sanarak kendi evine götürür, kızlarından birini ona vermek ister ve ona ikramlarda bulunur. Balıkçının Reşîde ile arasında geçen diyaloguna bakılınca o dönemin sosyal hayatı ve balıkçılık mesleği ile ilgili çeşitli bilgilere varmak mümkündür:

“... benüm bir ‘avretüm vardur ve dört siyâh-çerde duhterüm vardur. Her birinüñ cemâli ayuñ on dördi gibi tâbendedür ki Zühre aña câriye ve Mirrih aña bendedür ve ol kızlaruñ kankısın dilersen anı saña vireyin ve benüm güyegüm ol katumuzda ‘izzet hürmet bul. Senüñle her gün piyâde gelemüm, deryâda balık tutalum ve şehre iledüp şatalum. Aqçasın avucu içine virüp yiyelüm içelüm, hoş geçelüm, Hâlık’a şükr idelüm. Duhter bî-çâre n’ola didi. Turdılar yüklerin yükleyüp şehirden yaña revâne oldılar ve

gice vakti irdi, şehre geç girdiler ve Reşide şehri gördi bir mu‘azzam şehri içi pür-galaba ne Şâm’a beñzer ve ne Haleb’e... (İ28^a)”

“... Öñine şüret tarısı etmekle balık kıdılar, zîrâ gayrı nesneye kıadir degüller idi gâyet fakîrler idi. Ol şehride egerçi dervîş çok idi ammâ bunlara beñzer yoğdı. Balıkçılıkla dirilürlerdi. Reşide balıktan biraz iftâr itdi ve Rabb’ine şükr-güzâr oldı... (İ28^b)”

Hikâyede, gemideki mürettabat anlamına gelen günümüzde tayfa olarak adlandırdığımız “mellâh”lara, eskiden hükümdarların kapı önünde bulunan “bevvâb”lara, yine hükümdarlar arasındaki iletişimi sağlayan ve mektup/ fermân/ haber ulaştıran “kâsıd”lara, zindanda hükümlüleri gözetim altında tutan “zindanbân/ bekçi”lere, halkın çamaşırlarını yıkayan “câme-şüy/ kâzur”lara, yük taşıyan “hammâl”lara, hamamda görevli olarak yer alan ve günümüzde tellâk olarak isimlendirilen “dellâk”lara, yaralıları ve hastalıkları tedavî eden tabîb/ hakîm”lere, yine tedavi amaçlı hacamat yapan “haccâm/ haccâme”lere, surları veya çeşitli yapıları yıkan “külüng-zen”lere, taziye evlerinde ağıt yakan “mûyeger”lere, şarkı söyleyen “mutrib/ hânende”lere ve buna benzer pek çok meslek isimlerine rastlamaktayız:

“... Ey benüm hem-râhum, ben ne kâr eyleyem? Şan‘at dağı bilmezem ve sermâyem dağı yok tâ anuñ ile şatu bâzâr eyleyem. Eytidi: Hışt-zen ol ve yâhüd mellâh ol ve yâhüd hammâl veyâ ırğad ol, didi. ‘Avretüm baña bu işleri ‘arz eyledi. Benüm dağı bu işlerden hammâllığa meylüm ziyâde oldı ve yarındaşı şabâh oldı. Elüme bir ip alup bir çüvâl omuzuma artdum ve bâzârdan yaña müteveccih olup gitdüm... (İ225^a)”

“... gicelerde iplik egirüp gündüzlerde câme-şüy olmışdur. Çok zahmet çekmişdür. Eger beni bu sâ‘at ten-dürüst göricek olursa yarın yine beni hammâllığa gönderür... (İ227^a)”

“... zindānuñ kapısı açıldı. Cüneyd taşra çıktı. Gördi zindānbānla kırk bekciler uyumışlar, ölü mişālinde yaturlar... (İ48^a)”

“...Nice elli nefer miqdārı mutrib-i hūb-elhānlar ki her biri sāzda ve āvāzda... (İ67^b)”

“... bir haccâme ‘avret getürdiler. Çok dārū düzüp Reşide’nüñ cerāhatlarına kıdılar ve hāk ile kaniyla bulaşmış a‘zāsın yudılar ve şerbet virdiler... (İ67^a)”

“... Şöyle ki menāreden ol ‘araba üzerine hezār taş düşerse dağı altundağılara muzırrat irişmezdi. Külüng-zenler ol ‘arabanuñ altına girüp oturdılar. Ol ‘arabayı güçile çeküp menāre dibine iletdiler. Külüng-zenler dağı menāreyi dibinden bozmağa başladılar... (İ249^a)”

“... Beni hammām içine kıoydılar. On nefis gulām-ı māh-peyker baña dellāklık eylediler... (İ231^b)”

2.2.3.15. Kılık Kıyâfet

Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab'da kahramanların kılık kıyâfet ile ilgili tercihleri bize hikâyenin yazıldığı dönemdeki sosyal hayat hakkında ipucu verir. Hikâyede kahramanlar gece yolculuğuna çıkacaksa “şeb-revâne tonlar” giyer ve ona göre silâh alır. Kahramanlar güreş meydanına çıkacaksa “câme-i sahtiyân ve sahtiyân tuman” giyer, savaş meydanına çıkacaksa gereken silâhları yanına alarak zırhını giyer, başına “ışık/ miğfer” takar:

“... Şeb-revâne tonlar giyüp andan üstâd Batur’a geldi. Eyitdi: Benüm ile bu gice sen hem-râh ol ki câzûlar içine varalum, didi. Ol dağı yirinden tırdı, vardılar. Tîğîñ hamâ’il kılup ikisi revâne oldılar tâ câzûlar içine girdiler... (İ315^b)”

“... Duğter çâr u nâ-çâr başından çârın çıkardı, câme-i sahtiyân ve sahtiyân tuman giyürdiler. Duğter gîsûların biline bağladı ve pîrâhenin kemer kuşandı ve biline çin virüp âheng-i meydân itdi... (İ15^b)”

“... Cüneyd’üñ gayreti tamarındağı kanlar cûşa geldi, hemân-dem şoyundi. Sahtiyân tumân giyüp ‘azm-i meydân itdi vecezm eyledi ki cümlesin başa... (İ35^a)”

“... Şeybû duğter-i kayşere gulâm libâsın giyürdi ve başına külâh geçürdi ve beline kemer bağladı ve kendü dağı kendüzini yüz elli yaşında bir pîr şekline koydı ve bir yeñi bol ‘abâ giydi ve bir büyük dülbend şarındı... (İ105^b)”

“... leşkerüñ cebe cevşenleri deryâ gibi mevc mevc olup âdeme cûş u ħurûş virüp ışıklar dağı âftâbdan yalab yalab... (İ36^a)”

“... Temâşâ iderken içinde bir zırh gördi. Pîrâhen mişâlinde her kim anı giydi hiç aña kılıç kâr itmezdi. Ol zırhuñ şîkleti bir rağl miğdârı var idi. Ol zırhda Behrâm-ı Gür adı yazılmışdı. Reşîde hağtını oğdı. Hemân zırhı kaftan altına aldı... (İ115^a-İ115^b)”

Savaş meydanından dönen asker savaş teçhizâtlarını çıkarır ve gece oturup dinleneceği meclis kıyâfetlerini giyer:

“... hîç kimesne girmedi ve tabl-ı âsâyiş çalındı. İki leşker birbirinden döndi. Bahâdırlık iden çün bilindi çün silâhı, zırhı çıkardılar ve libâs-ı bezm giydiler. Ol gice ‘işrete meşğül oldılar. Çün âsüde-ğâl olup çün ufğ-ı âsmândan şubğ-ı şâdığ belürdi... (İ348^b)”

“... Çün güneş tılandı iki ‘askerden tabl-ı âsâyiş çalındı. İki leşker birbirinden bölindi kim öldi ve kim ölmedi bilindi. Üseyd’üñ mecrûğ olduğundan Medîne şehrine ve leşkerine za’f irüp Medîne’ye girdiler ve Reşîde leşkeri çadırlarına irdiler. Emîr-zâdeler her biri silâh-ı rezmin çıkarup libâs-ı bezmini giydiler... (İ10^a)”

Kimi zaman erkek kılığına girip pek çok ülkeye seyahat eden Reşîde, yüzünü örtmek için “bürka/ dülbend’ saçını saklamak için ise “hâdimâne libâslar” giyip bazen başına bir külâh takar:

“... bir maşlahat için zarūrī taşra çıkmak vâkı‘ olsa idi yüzine bürka‘ çeküp çıkardı... (İ59^b)”

“... bir vaqt bir maşâfda bād Reşide’nün bürka‘ın güşâde kılmış idi ve cemâl-i cemîlin görüp ‘aşık olmuşdı... (İ64^b)”

“... Andan buyurdı, bir ince dülbend getirüp Reşide’nün başı üzerine örttiler ki cemâline hicâb ola tâ bir kimesne anı görüp şūrîde şeydâ olmaya... (İ260^a)”

Hikâyede gittiği diyârlarda farklı kültürlere tanıklık eden kahramanlar, kimi zaman sadece “avret yerleri” ve “dizleri” örtülü olan insanlarla kaşılaşırlar:

“... Ol şehriñ halkı cümle ‘uryân yürürlerdi. Eger erleri ve eger ‘avretleri ve dizlerini örtmişlerdi anı dağı koyun derisiyle... (İ59^b)”

“... Zirâ bu tã’ife zengiler idi ve tenleri ‘uryân idi. Hemân ‘avret yirleri örtülmüş idi koyun derisiyle... (İ61^a)”

Çölde seyahat eden kahramanların çizmesi zaman zaman parçalanır ve yalın ayak dolaşmaya mecbur kalırlar. Yine o dönemin giysilerinden olan ve günümüzde giyilmeye devâm eden câme-i harîr, kabâ-yı harîr, şalvar, pîrâhen, abâ gibi giysiler hikâyede karşımıza çıkan diğer giysilerden bir kısmıdır:

“... ayağında müzesi dağı pâre pâre olup yalın ayak kaldı... (İ26^b)”

“... yüz gulâm-ı simîn-ten ve sib-zekân ellerinde birer dâne boğça ve câme-i harîrile pür tururlardı... (İ236^a)”

“... pîrâheniyle şalvârı hōd âftâbuñ tâbindan ve tîğ-i tîzinden pâre pâre olup ‘uryân kalmışdı. Ol gūsfend-i deştîñ postıyla ‘avretin örtmişdi ve nîmçe zırhın pîrehen yirine giymişdi... (İ79^a)”

“... Muhtâr şalvârında bir hancer-i âbdâr pinhân itmişdi... (İ47^b)”

“... yüzine bir uzun aq saqal geçürdi ve egnine bir yeñi bol ‘abâ giydi ve beline bir zünnâr bağladı ve eline bir ‘aşâ alup boynına çelipâ aşdı... (İ52^a)”

“... Çün duhter çizmesin ayağına çekdi ve kabâsın omuzına örtti ve kemerin biline toladı ve şemşirini hamâ’il kıldı ve hancerin kemerine şokdı ve dülbendin başına giydi ve ayuñ on dördi gibi ol tağun kullesinde kaldı... (İ25^a)”

2.2.3.16. Çevgân Oyunu

Bilindiği üzere üstün hareket kabiliyeti ve güç gerektiren çevgân oyunu doğu topluluklarının ve özellikle Türklerin oynamış oldukları bir oyundur. Bu oyunda kullanılan çevgân bir çeşit sopa olup at sırtında topu hedefe atmak için kullanılan bir âlettir. Oyunda top ve çevgân bulunduğu için kimi edebî eserlerde “güy u çevgân” şeklinde karşımıza çıkar (Pala, 2004: 102).

Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşide-i Arab'da çevgân oyununun kahramanlar tarafından oynandığı görülür. Bazen Reşide tarafından bazen de Seyyid Cüneyd tarafından oynanan bu oyunun sonunda kahramanlar halkın ve hükümdârın beğenisini kazanırlar. Hikâyede gûy u çevgân ya bayram zamanı oynanır ya da hükümdâr, hünerli savaşçıları görmek istediği zamanlarda oynanır. Gûy u çevgân oynanırken ata binme, hızlı koşma, ok atma gibi güç ve hüner gerektiren aktiviteler de gerçekleştirilir:

“... İttifâk bir gün rûz-ı ‘îd idi ve pâdişâh-ı Kırvân meydân hevesin buyurdu. Çün meydâna çıktılar. Ol şâhuñ süvâr-ı nâmdârlar ki esb-i tâzilere süvâr olup ol yazıda gûy çevgân ele alup ve hezâr güne bâzî gösterdiler... (İ126^b)”

“... nâ-gâh Reşide şabr idemeyüp hemân-dem bir yahşî ata süvâr olup meydâna berķ mişâl vardı. Hemân-dem hâne-i kemâna oķ kodı ve nazar-ı şavâbla çeküp tiri pertâb itdi. Tîr nişâna düşdi. Çün pâdişâh u sipâh ta‘accüb kaldılar. Yine meydâna merdâne at şıçratdı. Cevalân gösterüp çevgân diledi, virdiler. Çün eline çevgân alup top çaldı ki tob havâyâ perrân olup nâ-bedîd oldu. Tob bir sâ‘atdan sonra yire indi. Reşide yine at şıçratdı. Meydân başına çevgân ile topı eyle çaldı ki meydânuñ öte başında bulnup çıkđı, gitdi. Kırvân merdâneleri Reşide’nüñ topa çevgân çalışın görüp hezâr âferîn dest-bâzûña didiler ve irâdetleri bir iken biñ oldu... (İ127^a)”

“... ‘Âkıbet çün topı Cüneyd meydândan kapdı. Seyyid Cüneyd topa bir darb urdı ki top meydân başından havâyâ düğdi, yine indi tâ meydândan çün kapdı. Cümle hâlâyık aña taħsinler idüp âferîn getürdiler. Andan sonra çün tîr-endâzlığa başladı. Yedi pülâd siper kodılar. Tiri yedi pülâd siperden geçürdi. Andan yire batup nâ-bedîd oldu...(İ363^b)”

Hikâyede çevgân oyununu ustalıkla oynayan Reşide, bazen Seyyid Cüneyd ile aynı meydanda çevgân oynar. Onun kız olduğunu bilmeyen halk küçük kardeş büyüğünden daha iyi oynuyor diye bir karşılaştırma yaparak Reşide halkın beğenisini kazanır:

“... Seyyid Cüneyd meydâna top ve çevgân ele aldı. Top yir yüzinden şöyle gitdi ki halk gözinden nâ-bedîd oldu. Meydândan taşra düşdi. Bir kerre dağı ol top tarafından çevgân urdı. Top yine evvelkiden yüce gitdi. Ammâ bir nevbet dağı urup kendü meydân başına çün gelürdi. Gelüp ururdu. Çevgân ile iki kerre urmaķ itmezdi. Cümle süvârlar ve merdân-ı nâmdârlar atları üzerinde ta‘accüb idüp barmağın ağzına almışlardı. Bu bir fitnedür ki bu vilâyete düşmişdür. Sulţân Mansûr’uñ leşkeri çün anı gördiler ‘acebe kaldılar. Reşide-i çâpük süvâr dağı at üzerinden elin şunup yir üzerinden topı kapdı, atdı ve dağı atını segirdürdi. Top yire indügi demde yine kapdı. Pey-â-pey üç nevbet böyle eyledi ki **güyendegân-ı hikâyet** eyidürler ki Seyyid Cüneyd bin Üseyd bin Münzir bin Nevfel bin ‘Abdü’l-muţţalib şöyle eyidür ki Reşide-i mâh-ruhsâr eydür: Heftâd bâr

Reşîde top atup at üzerinden kapdı. Andan şoñra çevgân eline aldı. Topa çevgân urup ol şol cānibine bırağdı ve şol eliyle dağı urdı. Arkası üzerine atdı. Andan yüz döndürüp atuñ ayağı altından topa çevgân urdı. Başı üzerinden geçüp önüne düşdi. Yine bir çevgân topa eyle urdı ki top meydān başına çıkdı. Halāyık anuñ bāzū-yı bāzīsinden ‘acebe kaldılar. Hiç āferīde anuñ oyunun oynayamadılar. Şehürlü ve sipāhı birbiriyle çün söyleşdiler. Kiçirek qarındaş büyüğinden merdānedür... (İ256^b-İ257^a)”

2.2.3.17. Mûsikî İlmi ve Âletleri

Mûsikî ilmi günümüzde olduğu gibi geçmişte de önemli bir yer tutardı. Çeşitli âlet ve makamlarla icrâ edilen ve birçok yazılı ve sözlü esere konu olan mûsikî ilmi klâsik edebiyatımızda bazen bir mazmûn olarak karşımıza çıkar. Özellikle dīvân şairleri tarafından mûsikî terimleri ve makâmlarının bir mazmûn olarak kullanıldığı görülür (Pala, 2004: 336-337; Sefercioğlu, 1999: 649-668).

Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab’da mûsikî ilmine değinilir ve mûsikî ilminin icrâ edildiği makâm ve âletler hakkında birçok bilgiye rastlanır. Özellikle Şeybû’nun kılık değiştirerek mutrib/ hânende şekline bürünmesi ve çeşitli makâmlarda “hoş-āvâz”la “hüb-elhân” söylemesi, bazen de “müyeğer” olup taziyelerde ağıt yakması nedeniyle hikâyenin mûsikî ilmine dair pek çok unsuru barındırdığını söyleyebiliriz. Hikâyede mûsikî terimi olarak nefesli sâzlardan surnâ, nây/ney, nefir, sûr, boru; vurmali çalgılardan kûs, tabl, def, dühül, çâr-pâre, çegân/çegâne, nakâre, tavul, zenc, zil; telli çalgılarda çeng, tanbûr/ tanbûre, sâz, rebâb, berbat, kemânçe, kânûn gibi çalgı âletleri geçer. Arap ve Acem havaları, Hicâz ve râst makamlarının da yer aldığı hikâyede hânendeler ve mûsikîyi dinleyenler çoğu zaman kendinden geçerek semâ’a veya raksa girerler:

“... Şeybū-yı hîle-bâz sâzda ve āvâzda bî-naẓîr idi ve ‘ilm-i mûsikîde habîr idi. tanbûresin perdâz idüp ol maḥbûb-ı gâzâle münâsib hûb-gâzeller oğumağa ser-âgâz eyledi. Râstdan girüp cemî‘ maḥâmâtı hûb-taḥrîrâtıla seyirler idüp gelüp gine râstda karar itdi. Çün Şeybū hoş-āvâz ile ol duḡter-i dil-nüvâza nazar itdi. Gördi ruḡ-ı ferruḡlarında ‘alâmet-i beşâset var, yine tanbûresin eline alup gûş-mâl itdi ki dâ’ire-i perdeden tecāvüz itmeye. Şeybū şâh-āvâz ile dağı hicâz-ı nevâda maḥâma âgâz itdi. Şol havâlarda pervâz eyledi ki duḡter-i dil-nüvâza bî-iḡtiyâr hezâr ‘işve vü nâzla ḡurı gelüp rakşa girdi.... (İ58^b)”

“... Yine Şeybū-yı hoş āvâz eline bir Türkî nâyı aldı ve bir şöḡbete âgâz itdi ki işidenlerüñ gönlini göyündürdi. Hezâr bār evvelki şöḡbetlerinden yigdi. Manşür derün-ı

dilden āh idüp eyitdi: Ey kâşki bu muṭrib-i hoş-nevā benüm elüme gireyditā oğluma göndereydüm. Aña daḥı şoḥbetler eyleyeydi, didi. Andan şoñra Reşide-i dil-ārāma göndereydüm, didi tā bir iki üç gün anı hoş tutaydı. Şāyed ki anuñ serd taş gibi gönli nerm olaydı. Oğluma merḥamet ideydi ve mülā’imet göstereydi. Oğlum daḥı andan murādın göreydi. Manşūr bu sözde iken Şeybū-yı şirīn-kār çün nāy-ı ‘Irākī eline aldı ve nevā-yı ‘Acem ve ‘Irāk’da bir şoḥbet eyledi ki Manşūr ile güyegüsine bī-iḥtiyār girye vü zār düşdi ve eyitdiler: Ey Hālīk’uñ maḥlūkı eger dīvseñ ve eger periseñ ve eger bizüm gibi insān iseñ bizden gizlenme. Bize gel kim dil-i cānumuzı nār-ı nāy-ı ‘Irāk’uñla iḥrāk idüp biryān eyledüñ... (İ266^a-İ266^b)”

“... Çār-pāre bir rebāb eline alup çalmağa tālib idi. Ol daḥı Şeybū ile hem-sāz ve hem-āvāz olup şoḥbet iderler idi ve gāh çār-pāre eline alup Şeybū ile dest-efşān-ı tāvus gibi cevelān iderdi ve gāh (3) rebāb eline alup Şeybū ile yarah olur, terāne ırlardı... (İ109^a-İ109^b)”

“... Esed ile köhne cāmeler bulup andan giydiler. Bir niçe raḥt kim nāydan ve defden ve tabldan ‘Āşım’uñ çün arḥasına yükletdiler. Esed daḥı omuzına bir dühül aldı. Anlara eyitdi: Ne dimek gerek hemān durma var. ‘Āşım nāy-ı ‘Irākī’de çün üstād idi ve nazīri yoğdı... (İ369^a-İ369^b)”

“... Ammā nevāḥī-i Hicāzī’de şöyle eyle ki tā ki bize hoş gele. Muṭrib-i hoş āvāze berbaṭı eline aldı, bir nevāziş gösterdi... (İ337^b)”

“... kūsar āvāzından ve sūrñalar şadāsından ve naḥḳāreler çarbından ve dühüller dünbürdüsinden ve borılar ağırmasından ve ziller zelzelesinden āfāka şöyle gūlgule velvele düşdi ki gūyā ki kıyāmet ḳopdı veyā kıyāmetden bir ‘alāmet zāhir oldu... (İ129^b)”

“... Şeybū daḥı kemānçesin kenārına alup zengīler dilince terennüme başladı. Duḥter-i ḳayşer-i Rūm daḥı çār-pāre eline alup hezār şive ile raḳşa girdi. Seyyid Cüneyd barmağın ışırup ḥandeden uğandı... (İ144^a)”

“... Sūrñalar ve naḳāreler ve tavullar ve zencler çalarlardı ve bir oğlı var idi. Hezār-bār atasından sehmnākdı. Bir duḥteri daḥı var idi. Be-ğāyet ḥüb-rüy idi. Ammā ḳulağı büyük idi. Ataları bile deryā kenārına geldiler. Ebū Ḥafş-ı Kūfī eydür: ‘Ālemde hiç kimesne muṭriblik itmegi kilim-güş gibi bilmezdi. Ġāyet hoş-āvāzlardı ve ‘ilm-i müsīḳide mümtāzlardı... (İ190^b-İ191^a)”

“... Şeybū-yı şirīn-kār çün ḥizmete ṭurdı ve ṭanbüresine evtār daḳdı ve düzen virüp şoḥbet itdi. Hāzırlar cümlesi medḥuş olup kendüden gitdiler, ferāmüş itdiler. Reşide-i dil-ārām Şeybū-yı hoş-āvāzı añladı. Bunca ḡam belā ile mübtelā iken ḥandeye düşdi... (İ268^a)”

2.2.3.18. At Evcilleştirme

Geçmişte yaşayan topluluklarda ve özellikle Bozkır hayatını benimseyen Türklerde atın binek hayvanı olarak kullanıldığı bilinmektedir. Türklerin bulunduğu coğrafi ve siyasî konum itibarıyla atlar; Türklerin yaşam tarzına bağlı olarak onların hayatlarının hemen her anında var olduğu görülür. Gıda, tarım, ulaşım ve savaş aracı olarak çok önemli roller üstlenmiş olan atların, birçok araştırmacıya göre ilk defa Orta Asya Türkleri tarafından evcilleştirildiği söylenir. Tarihte kurulan Türk devletlerinin kuruluş ve yükseliş dönemlerinde büyük rol oynayan atların Türk kültüründe ve edebiyatındaki yeri ve önemi küçümsenmeyecek kadar büyüktür. Türkler tarih içinde at ile ilgili pek çok atasözü ve deyimler (Sertkaya, 1995: 25-30) kullanır, Divanu Lügati't Türk (Çınar, 1995: 147-155) ve Manas destanı (Mokeyev, 1995: 289-296) gibi eserlerde atlarla ilgili tabirlere ve at isimlerine sıkça yer verir. Masallarda atları bir motif (Sakaoğlu, 1995: 282-288) olarak işleyen Türkler, atlara sanatta da geniş yer verir (Esin, 1995: 54-90) ve bir edebî tür olarak esbiye/rahşiyeleri (Bilgin, 1995: 276-279) yazar. At yetiştiriciliğine büyük önem veren Türkler günümüzde ata sporu olarak biniciliği ve cirit oyununu da devam ettirir.

Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşide-i Arab'da da atın evcilleştirilmesiyle ilgili teknik detaylara değinildiği görülür. Hikâyede atların cüssesi ve hırçınlığı mübalağa ile anlatıldıktan sonra kahramanlar tarafından atın nasıl uysal hâle gelerek eyerlendiği hakkında bilgi verilir:

“... Ol şahş eyitdi: Fülân vilâyetde deryâdan bir at çıkmışdur. Anı getürdiler ve hergiz kimesneye râzı olmaz ve arkasına zîn urup başına licâm geçüre bir zengî gelmişdür. Eyidür ki ben anı eyerlerin. Seyyid Cüneyd eyitdi: Ol zengî kanı? Ol şahş eyitdi: Şâhuñ katındağı siyâh oldur. Seyyid nigâh itdi. Kâmetin ve cesâmetin seyrân idüp hayrân kaldı. Nâ-gâh kenâre-i meydândan bir gürûh hezâr sûtühla miyâne-i meydâna girdiler. Ol atı zencirlerle öninden ve ardından yanından keşân ber keşân getürdiler. Seyyid nazar itdi. Gördi ki kâ'inâtda gözler görmüş degüldür ve kulaqlar işitmiş degüldür ve Seyyid Cüneyd çün Hâk Te'âlâ hazretine münâcât idüp eyitdi: Sübhâna'llâh bunuñ gibi hûb at yokdur. Kuvvetle yaradup benî-âdeme musahhâr eylersin, didi. Dirîgâ n'olaydı bunuñ gibi bir at benüm elüme gireydi tâ ol atıñ arkasında etrâf-ı 'âlemi tavâf ideydüm. Seyyid bu fikirde iken ol atı sulţân katına getürdiler ve nâ-gâh Muqâtil-i siyâh eyitdi: Andan zencirleri getürün ve seyisler atıñ zencirlerin aldılar. Bir zencir kaldı anuñ dağı ucını Muqâtil'ün eline virdiler. Çün Muqâtil atıñ katına geldi. Diledi ki elini atıñ boynı üzerine koya. Nâ-gâh ol esb-i deryâyî süheyl idüp yirinden 'uqâb gibi şıradı ve

kendüzin zengînuñ üzerine pertâb itdi ve hezâr na‘ ra urup tırdı. At dağı şîr-i jiyân gibi añrayup zengînuñ eñsesin ağzına aldı ve yirinden kaldurup yire çaldı. Zengî kendüzinden gitdi. Çün at kendüzin bendden boş gördi, cüş idüp halka hamle eyledi. Halk dağı atı ortaya alup halka şadmetinden nefret idüp ata yol virdiler ki vara şahrâya gide. Seyyid Cüneyd Şeybū dağı temâşâ eylerdi. Çün bu halkuñ nefretin ve zengînuñ hacâletin gördiler. Ta‘ accüb idüp hayrete vardılar. Ammâ çün at Seyyid’uñ katına geldi, Şeybū eyitdi: Ey Seyyid atı tut dağı gel. Yine yirümüze gidelüm. Nâ-gâh Seyyid Cüneyd bir na‘ ra urup andan vardı. Sağ elin uzadup atıñ yelesin tıtdı ve şol elin uzadup ağzın tıtdı. Andan qarına bir püşt-pâ ile urdı ki at arqasın kemân gibi iki bükdi ve kulağı gözine bir müşt urup andan kulağın eline aldı. Şöyle burdı ki at miskîn har gibi tırı vardı. Seyyid, Şeybū’dan tâziyâne diledi. Şeybū dağı şunu virdi. Seyyid hemân eyersüz ve uyansuz üzerine süvâr olup meydâna şıçratdı. Şol kadar yeldürdi ki at ‘ araka garq olup süst oldu. Andan şoñra zîn licâm getürüp atı eyerleyüp başına uyan geçürdi ve yine rikâba qadem koyup süvâr oldu dağı meydânuñ öte başından beri başından öte başına şol kadar segirtti ki at zebūn oldu. Şöyle oldu ki adımın admaz oldu ve Manşūr, Seyyid’uñ kârındave zûrında ‘ acebe qaldı. Seyyid Cüneyd, Manşūr’uñ öñine gelüp hizmet itdi ve atı şâhuñ seyislerine virüp eyitdi ki zinhâr bu gice ‘alef virmeñ tâ yarın yine ben gelem. Ben anı bu vechle idem ki seyislere aşlâ renc ü zaħmet ü elem irmeye... (İ151^a-İ151^b -İ152^a-İ152^b)”

2.2.3.19. Nevrûz Kutlamaları

Kelime anlamı “yeni gün” olan nevrûz “Güneşin hamel/koç burcuna girdiği gün olup eski Mart’ın dokuzu (şimdiki 21 Mart) olarak bilinir (Pala, 2004: 357).” Hem Fars kültüründe hem de Türk kültüründe büyük bir öneme hâiz olan nevrûza ait efsânevî inanışlar mevcuttur. Bu inanışlar dolayısıyla çeşitli şekillerde kutlanan nevrûzda eski İran şahları tahta oturarak ihtiyaç sahiplerinin ihtiyaçlarını karşılar, mahpusları serbest bırakır, içki ve eğlence ile vakit geçirir (Pala, 2004: 357-358). Günümüzde de hâlen devâm eden nevrûz kutlamalarında çeşitli spor aktiviteleri yapılır, geleneksel kıyâfetler giyilerek müzik ve dans gösterileri yapılır, ateş üzerinden atlanılır, demir dövülür ve yumurta tokuşturulur.

Hikâyede nevrûz bir bayram günü olarak kutlanır. Bu bayramda hükümdâr kutlamaları izlemek üzere taht-ı zerrîn üzerinde oturur, halk ise meydanlarda güreşir, ok atar, ata biner ve gûy u çevgân oynar:

“... Bir gün Cüneyd’le Qâdi Târîs pâdişahınuñ seyrânına ve meydânına çıqdılar. Bir galaba enbüh-ı ‘azîm gürüh gördiler. İlerü varup bir şahşa şordılar ki bu cem‘iyyet nedür? Ol şahş eyitdi: Güreşçi pehlevânlar gelmişdür. Anlaruñ hengâmesidür ve hem bugün nevrûz-ı dil-fürüzdur ve pâdişahumuz dağı andadır. Güreş temâşâsın eyler.

Cüneyd’le Kâdî halk içinden meydân yüzine vardılar. Pâdişâhı gördiler, bir civân-ı meh-likâ cemâl-i nûrından meydân pür-zîyâ taht-ı zerrîn üzre nişin ve etrâfında zerrîn-kemer gülâmlar gün yüzlüler, laţif endâmlular ve lebleri şekerlüler ve gözleri bādâmlular el kavuşurup karşı durur. Cüneyd’ün gayreti tamarındağı kanlar cûşa geldi, hemân-dem şoyundu. Sahtiyân tumân giyüp ‘azm-i meydân itdi ve cezm eyledi ki cümlesin başa. Halâyık Cüneyd’ün kıdd u kâmetin ve şalâbetin ve nehâbetin görüp ta‘accübde kıaldılar... (İ35^a)”

“... Cümle cihân halkına lâ-büddür kim sizün dizünüzi ve rikâbuñuzu öpeler ve ol sâ‘at ki siz pehlevânlarla rûz-ı nev-rûzda güreş tutduñuz sizün kıddünüzi ve kâmetünüzi görüp gümân iletdüm... (İ37^b)”

“... İttifâk bir gün rûz-ı ‘îd idi ve pâdişâh-ı Kırvân meydân hevesin buyurdi. Çün meydâna kıkdılar. Ol şâhuñ süvâr-ı nâmdârlar ki esb-i tâzilere süvâr olup ol yazıda gûy çevgân ele alup ve hezâr güne bâzî gösterdiler... (İ126^b)”

“... nâ-gâh Reşide şabr idemeyüp hemân-dem bir yahşî ata süvâr olup meydâna berķ mişâl vardı. Hemân-dem hâne-i kemâna oķ kodı ve nazâr-ı şavâbla çeküp tiri pertâb itdi. Tîr nişâna düşdi. Çün pâdişâh u sipâh ta‘accüb kıaldılar. Yine meydâna merdâne at şıçratdı. Cevalân gösterüp çevgân diledi, virdiler. Çün eline çevgân alup top çaldı ki tob havâyâ perrân olup nâ-bedîd oldı. Tob bir sâ‘atdan soñra yire indi. Reşide yine at şıçratdı. Meydân başına çevgân ile topı eyle çaldı ki meydânuñ öte başında bulunup kıçkı, gitdi. Kırvân merdâneleri Reşide’nün topa çevgân çalıñın görüp hezâr âferîn dest-bâzûna didiler ve irâdetleri bir iken biñ oldı... (İ127^a)”

2.3. DİL VE ÜSLÛP

XVI. yüzyılda Farsçadan Türkçeye tercüme edilen *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşide-i Arab*, Eski Anadolu Türkçesinin karakteristik dil hususiyetlerini içerisinde barındırır. Secili bir anlatımın görüldüğü hikâyede cümleler bazen bağlaçlar ve fiilimsilerle uzun bir yapıya bürünür. Hikâyede devrik yapılı cümlelere rastlanmakla beraber genellikle düz, kurallı cümlelere yer verilir. Ayrıca hikâyede deyim, atasözü gibi kalıp ifadelere sıkça başvurulur. Hikâyeye, arkaik kelimelerin yanı sıra Arapça ve Farsça kelime hazinesi bakımından da oldukça zengindir.

Bu bağlamda hikâyeyi dil bakımından ayrıntılı bir şekilde incelemek tek başına ayrı bir tez konusudur. Biz burada hikâyenin dil ve üslûbuyla ilgili unsurları genel hatlarıyla vermeye çalışacağız.

Daha önce de ifade edildiği üzere Eski Anadolu Türkçesinin dil özelliklerini içeren eser, arkaik kelimelerin yoğunluğu ile dikkat çeker. Bu kelimelerden bazılarını şöyle sıralayabiliriz:

“Güyegü/ dirîg/ dahı/ duhter/ arğun arğun/ düttün/ dîv/ kenîzek/ ayruk/ gülgüle/ kıolan/ beyâbân/ tîg/ kırbân vs.”

Ayrıca birtakım Arapça ve Farsça kelime köklerine Türkçe ek getirilerek bu kelimelerin Türkçe kelime yapısına benzetilmesi ve bu tarzda oluşan kelimelerin sayıca fazla olması dikkat çeken diğer bir husustur. Eserde, bu şekilde yazılan kelimelerin bir kısmı şöyledir:

“Bî-şümârla/ hâlâşla-/ câvidânlık/ derîçesinüñ/ zârîlığın/ ‘avretlige/ câzûluk/ rûşenâlîka vs.”

Hikâyenin deyim, atasözü gibi kalıp ifadeler bakımından zengin olduğu ve bu tarz kalıp ifadelerin hikâyede bağlama göre kullanıldığı görülmektedir. Örneğin, “câni postına şıgma- /cân vir-/ nîm-cân ol-/ cân-bâzlık eyle-/ cânından şabrı git-/ başına hâk saç-/ şabr yaqasın çâk it-/ şabr eyle-/ naşihat eyle-/ terk-i diyâr eyle-/ nazar it-/ pençesin pîç it-/ kâr elden git-/ hüner eyle-/ elüñden gel-/ zîr ü zeber kııl-/ fuzullık göster-/ efkâra düş-/ vâlih ü hayrân qal- ...” gibi deyimler hikâyede sıkça karşımıza çıkan kalıp ifadelerdendir. Ayrıca hikâyede deyim ve atasözü gibi kullanılan özlü söz mahiyetinde yer alan ifadelerin sayısı azımsanmayacak derecededir:

“... Yemeyen kişi yâd elden şabânçe/ Demürdendir şanur kıolında pençe... (İ4^b)”

“...baş gidicek ayak pâydar olmaz... (İ8^a)”

“... Çün aña kaşd idüp vardı, gördi bir deryâ-yı bî-pâyân hândân olup kendüye eyitdi: Hele ‘alâmet selâmetdür ve işâret ‘imâretdür ve bu deryânuñ rûzgârından ümîzvârem ki bir gemi getüre ve beni alup götürü bir selâmet yaqasına yatura...(İ27^a)”

“... Reşide kendüye râstî vü restî ya‘nî hâlâş ihlâşdadur...(İ27^b)”

“... ‘Âşıkâ şabr eylemek lâ-büdd gerekdür yâ sefer/ Bu iki olmazsa anı ‘aşk ider zîr ü zeber...(İ32^a)”

“... Bu meşeldür âdemi puhte kıılır dirler sefer/ Kıabili puhte kıılır nâ-kâbili n’eyler sefer... (İ32^b)”

“... Derhâl tîg çıkarup başın kesdi ve eyitdi: Kesük başdan söz gelmez...(İ48^b)”

“... Kıadı Muhtâr’a dönüp eyitdi: Kıyısın gör bezin al anasın gör kıızın al, vay ne güzel gelin vardur. Güyegülük dahı mübârek olsun... (İ95^a)”

“... Muhtâr bunlaruñ seyrânında ta‘ccüb ve barmağı dehânında hayrân kıalmışdı... (İ100^a)”

“... cānları derilerine şıgımaz oldu... (İ106^a)”

“... Bu benüm gibi aq saçallu, kızıl şarāb içüp yüz qarasin kazanmaq revā mıdur...(İ106^b)”

“... Şeybū anlarıñ sözin diñleyüp bıyığı altından gülerdi...(İ106^b)”

“... Emr emirüñdür, bunuñ gibi işüñ āhiri teşvışdür... (İ111^a)”

“... Şeybū eyitdi: İsteyici bulucı olur...(İ345^b)”

“... Kerās eyitdi: Sen benüm hem-demümsin benüm dağı yüregüm yanmışdur, didi ve göynüklü göynüklü ħālin bilür eyü diyüp ikisi bile çün ağlaşdılar... (İ345^a)”

“... Pes ğam yimegil kim zīrā müşkil işler çün āsānlık ile ħāşılolur... (İ362^b)”

Savaş sahnelerinin yoğun bir şekilde yer aldığı ve genel itibarıyla hareketli bir anlatımın olduğu eserde fiil, birleşik fiil, sıfat fiil ve zarf fiillerin fazlalığı dikkat çeker. Hikâyede onlarca örneğini bulabileceğimiz fiil, birleşik fiil, sıfat fiil ve zarf fiillerin bir bölümünü şöyle sıralayabiliriz:

“Çaçuban/ varuban/ bulup/ çapup/ eyleyüp/ idüp/ diyüp/ tulū^c it-/ su[’]āl it-/ temāşa eyle-/ şalivir-/ alivir-/ çıqa gel-/ helāk olayaz-/ cān vireyaz- vs.”

Edebî özelliklere haiz mensur eserlerde secili anlatım genellikle müellif tarafından vazgeçilmezdir. Söz konusu hikâyenin anlatımında da ifadeye ve manaya güzellik kazandırmak, hikâyenin okur tarafından kolaylıkla ezberlenebilmesini sağlamak için müellifin, bazen secili bir anlatımı benimsediği görülür. Hikâyede yer alan secili anlatıma dair örnekler şöyledir:

“... Ey pīr-i zālīm niçe bir mezālīm... (İ12^a)”

“... Duğter eyitdi: Ben bī-çāre vü āvāre za^c ife vü nañife miskīne vü ğamgīne şarāb-ı vākı^c a-nüş ve muñni^c a-püş ‘avret olam benüm bu işde ne günāhum vardır ki beni öldürürsin...(İ14^b)”

“... Ey şāh-ı ħalāyık baña silāh virüñ baña lāyık tā ben de ğazā idem...(İ36^a)”

“... naķir kıtmīr takrīr eyledi...(İ37^b)”

Eserde yer alan Arapça ibarelerin kullanım sıklığı az olmakla beraber bu ibarelerin daha çok sûre isimleri, ayet ve duâ olduğu görülür. Ancak az da olsa Arapça bazı kalıp ifadelerin hikâyede yer alan bağlama göre serpiştirildiğine de şahit olmaktayız:

“... Bu şī^c ri okuyup Şeybū-yı bī-dil şarāb-ı ‘aşkıñdan lā-yu^c kal^c idi... (İ56^b)”

“... Aña eyidür ki ey zâlim ben senüñ için bir belâya giriftâram kim *ne‘üzü-bi‘llâh* ve her dem ölüme ümîzvâram... (İ64^a)”

“... kışsa-i dil-nüvâza ve ol guşsa-i cân-güdâza âgâz eyleye *min-evvelihî ilâ-âhîrihî* ve hâlîfe-i cihânuñ meclis-i cân-fezâsında ve bezm-i şafâ-bağşında naķır ü kıtmîr taķrîr ide... (İ2^a)”

“... Kendü ile endîşe eyledi ki *el-‘iyâzû bi‘llâh* eger ben siyâhuñ eline düşem bir loķma gibi yir... (İ135^b)”

“... *Îlâhî kaçretun min-bihârî cûdik tekfinî ve zerretun min-nişâri ‘afvik ta‘finî bi‘rahmetike yâ erḥame’r-Râḥimîn...* (İ47^b)”

“... Şeybû eyitdi: Ey Seyyid bizüm atalarumuz ve ecdadumuzuñ hemîşe kârları bunuñ gibidür, didi. Uğruluk ve yalan söylemekdür, didi. Oğul oldur ki çün atasına beñzeye didi. *El-veledü sırru ebîhî* ve sizüñ atalaruñuzuñ kârî şecâ‘at ve saḥâvet ve emânet ve ḥarb ve ḍarb idi. Sen daḥı bî-iḥtiyâr amı idersin, didi... (İ340^a-İ340^b)”

Mensur bir hikâye olarak kaleme alınan bu eserde bazen bağlama dayalı beyit, şi‘r, mesnevî, kıt‘a, nazm başlıkları altında manzum metinler de yer alır. Hikâyede Türkçe ve Farsça olarak yazılan bu manzum metinlerin bir kısmında vezin ve kafiye hassasiyetine dikkat edilmediği gibi sanat kaygısının da olmadığı görülür. Ancak bir kısım manzumelerin Dîvân şiirinin klâsik üslûp yapısıyla bağdaştığı tespit edilmiştir. Hikâyenin bağlamına uygun olarak yazılan Türkçe manzumelerin dili ise oldukça sadedir.

Dönemine göre sade bir dille yazılan bu hikâyenin anlatımında klâsik halk hikâye geleneğimizde yer alan meddâh tarzı anlatımın hâkim olduğu görülür. Bağlama göre Hârûn Reşîd’in çeşitli duygularının da yansıtıldığı hikâyede, anlatıcı durumunda olan Ebû Hafs-ı Kûfi yine bağlama göre birtakım nasihatler ve uyarılarla okuru/dinleyeni bilgilendirir. Ebû Hafs, bazen çeşitli söylemlerle hikâyenin önemini ve değerini belirttiği de görülür:

“... Hârûnu’r-reşîd çün bu hikâyeti Hafs-ı Kûfi’den işitdi, gâyet ‘aceb gelüp qahqahaya düşüp eyitdi: Söyle görelüm Kâdî’nüñ ḥâlî ne oldı ve maķâlî neye vardı? Ebû Hafs eyitdi: Kâdî’nüñ gönlini ve ‘aqlını ve şabrını ve diyânetini ve şıyânetini ve emânetiniol dil-ârâm alup cânında ârâm komadı ve Kâdî kemend-i ‘aşka giriftâr oldı... (İ12^a)”

“... Hârûnu’r-reşîd duḥterüñ bu ḥâletin işidicek niçe kez zâr zâr ağladı. Eyitdi: Ey Ebû Hafs söyle görelüm bu miskinüñ ḥâlî ol beyâbânda ne olisardur... (İ25^a)”

“... Çün söz bu yire geldi. Hâlîfe eyitdi: Aḥsent ey Ebû Hafs sözüñ dâdını virdüñ didi. Her kimesne ki bu kışsa-i naşîhat-ḥışşayı yaḥşî oķusa ve te‘emmül eylese aña ziyâde

fevâ'id hâşıl olur, didi ve dağı 'ömr lezzetini bula ve 'ömr ve dünyâ çün hâlini bile, didi. Andan üstine hezâr dînâr nişâr itdi. Yine söyle diyüp işâret buyurdi. Ebû Hafs-ı suhan-dırâz andan bu kışsa-i dil-nüvâza çün yine âgâz itdi... (İ327^b)”

“... Bu maħalli ferâmüş eyleme yine gelevüz. Çün hikâyeti bir yirden dağı işit. Hiç kulaqlar işitmiş degüldür. Bu hikâyeti altun şuyıyla yazmak gerekdür... (İ298^b)”

Birbirini takip eden olaylar zincirinin yer aldığı hikâyede bir olaydan diğer olaya geçiş sırasında okur, anlatıcı tarafından uyarılır. Bu uyarı bazen kalıplaşmış bir söylem olarak manzum veya mensur şeklinde karşımıza çıkar:

“Bu maħalli hâtırunda tut ferâmüş eyleme

Güş kıl tâ saña bir ğayrı hikâyet ideyin

İdeyin taħrîr gönlün levhine ey şehr-yâr

Hüb-taħrîrile râvîden rivâyet ideyin (İ28^b)”

Aynı şekilde hikâyede “kıssa-i diğer, ez-în cânib, ez-ân cânib, râvî şöyle rivâyet eder ki, râvîler rivâyet eder ki, müellif-i kitâb rivâyet eder ki, muhaddis şöyle rivâyet eder ki, Ebû Hafs-ı Kûfi rivâyet eder ki” gibi kalıplaşmış ifadelerin kullanıldığı görülür. Bu ifadelerin, nazımdan nesre geçiş sırasında veya bir olaydan diğer olaya geçişte yazıldığı tespit edilmiştir. Hikâyede kullanılan bu kalıp ifadeler, Ebû Hafs-ı Kûfi'nin, olayları birkaç yönden anlatmasına olanak sağlar. Böylece hikâye bir film sahnesini aratmayacak türden bir yapıya bürünür. Müellif, anlattığı olayı heyecanlı bir noktada bırakır ve diğer bir olaya geçer. Bu türden ardı sıra devam eden olaylar okurun merakını ve heyecanını zirveye taşır. Müellif, hikâyeyi anlatımı sırasında bir başka olaya başlamadan önce, daha önceki olayı özetler ve gerekirse zaman, mekân ve şahıs tespiti yaptıktan sonra olayın anlatımına kaldığı yerden devam eder. Böylece olaylar arasındaki bağlantı okurun zihin dünyasında sürekli canlı kalır.

Eserde; şahıs, mekân, tabiat ve olağanüstü varlıkların tasvîrleri geniş yer tutar. Çoğu zaman mübalağalı bir anlatıma sahip olan bu tasvîrlerde ayrıntılara olabildiğince dikkat edilir. Özellikle hareketli tasvîrlerin yer aldığı savaş meydanları veya şahsın yapmış olduğu davranışlar bir film sahnesi gibi işlenir:

“... Kendü kendü ile fikr itdükden soñra reml tahtasını öñine alup nokta düşdi. Öte cizdi ve beri cizdi hânlar nazar itdi ve gözün oynatdı ve tudağın kımıldatdı. Başın şalup bunlara eyitdi: Tâli' in tutdum gördüm dîvden ayrılmış beyâbânda sergerdândur...(İ30^b)”

“... Bu mühmelâtdan şîr-i şerze gibi bî-ihtiyâr üzerine hamle eyledi ve ol dağı bunuñ hamlesine üzerine karşı geldi ve birbiriyle haylî tutuşdılar ve âhîr ellerine tîğ-i tîz alup hûn-rîzlige kaşd itdiler ve birbirlerine şol kadar tîğ uruşdılar ki ammâ kendülerine haña gelmeyüp tîğ tîge toqunmaqdan ellerinde tîğ şikest oldı. Çün tîğlerin bir yire birağup birbirinüñ kemerinden tutuşdılar. İki ejderha gibi birbirlerine şarmaşdılar. Keş-â-keşe iken nâ-gâh ol şahş-ı zür-kâr bir hancer-i âbdâr ile Cüneyd’ün elini mecrûh eyledi. Cüneyd çün anı gördi, gâzaba geldi. Şöyle kuvvet kıldı kim ol şahşı yirden qaldurup bālâ-yı ser atdı. Andan şoñra zîr ü zeber kıldı. Ol şahşuñ inüleri hürd oldı ve kendüsi mürd oldı. Cüneyd gâyetde gâzabından başına birkaç püşt-pâ urup helâk kıldı...(14^b-15^a)”

“... Çün Reşîde Kâbûs’uñ vilâyetine indi nazâr itdi. Gördi, kühsitân-ı siyâh ve sengsitân-ı tebâh, ne şuyı var ve ne ağacı ve halkına nazâr itdi, gördi. Her birinüñ kâmeti bir yüce çenâr ağacı gibi kendüleri siyâh gurâb gibi ayakları deve ayağına beñzer ve başları âdem başlarına beñzer. Ammâ kimisinüñ dilki başına beñzerdi ve kimisinüñ it başına beñzerdi ve kimisinüñ şırtlan başına beñzerdi. Ammâ anlar ki ulular idi. Anlaruñ başı âdem başına beñzerdi ve ayakları pîl ayağına veyâ arslan ayağına beñzerdi veyâ şıgır ayağına beñzerdi ve bir bölüğüñ dağı ayaklarınıñ barmaqları arından idi. Reşîde çün ol kavmüñ içine düşdi. Anlar dağı Reşîde-i ‘Arab’ı görüp neşât u tarab gösterdiler ve na‘ralar urup ra‘d gibi güm güm gümediler. Ol dîvlerden birisi peleng derisin veyâ neheng derisin getürüp qurudup def yirine keflerine alup çalarlardı ve şenlikler idüp birbirine eyidürlerdi kim bizüm pâdişâhumuz bir âdemî-zâde duhter getürmişdür ki güneş gibi yüzi var yıldurar ve yılduzlar gibi gözi var ve servî gibi boyı var ve sünbül gibi siyâh müyü var diyüp Reşîde-i ‘Arab neşâtla ve tarabla şehirlerine getürdiler. Reşîde nazâr itdi, gördi. Evleri siyâh taşdan yapılmış yüce evler. Her biri buluta berâber olmuş ve ol evlerüñ her bir taşı bir büyük ev gibi birbirinüñ üzerine konmuş idi. Reşîde-i dil-ârâmı pâdişâhlarınıñ maqâmına iletdiler. Ol dîvlerüñ ‘avretleri bir yire cem‘ oldılar. Anlaruñ dağı ayakları eşek ayağına beñzer. Tâ tabanları altından bellerine varınca deve yünü gibi yün bitmişdi ve bellerinden omuzlarına varınca şıgır kıllı bitmişdi ve başları at kuyruğına beñzerdi. Bu şıfatlarla vaşf olındı. Ol ‘avretler Reşîde’nüñ önüne geldiler ve dîvler pâdişâhınıñ ‘avreti gâyetde qarımışdı. Cemî‘ kılları bedeninde ağarmışdı. Reşîde gördi, ‘acebe qaldı. Ol şahrâda sîm ü zer ü durer-i gurer ü la‘l yâkût u firûzec ü zümürüd yükler ile dökülüp yaturdı. Zîrâ hiç kimesne kıymetin bilmezdi ve halâyıkuñ gemilerini gâret idüp güne güne silâhlar ve cevşenler ve cämeler getürüp ol şahrâda braqmışlar idi... (113^b-114^a-114^b)”

Çeşitli anlatım tekniklerinin kullanıldığı hikâyede yer yer karşılıklı konuşmalara ve iç monoloğa da yer verilir:

“... Cevalān gösterüp Reşide’ye muķābil oldu ve eyitdi: Ey duķter-i ra’ nā ve ey dil-ber-i zibā benden ne istersin ki beni meydāna oķursın? Reşide eyitdi: Senden ķarındaşum ķanını dilerem ve aña diş bilerem ki senüñ anañ daķı benüm anam gibi ķaralar giyüp mātem-zede ola ve dideleri pür-hün cigerleri tola. Cüneyd eyitdi: Duķter-i nik-aķter erlik degüldür ol ki ķarındaş ķanın dileye ve kimsenüñ etine diş bileye... (İ9^a)”

“... Andan soñra kendü ile hezār güne efķara varup ve eyitdi ki eger sen bunda yüz yıl daķı oturup giryān olursañ bir dermān bulmazsıñ ve saña dermān oldur ki hemān tırı gelüp revāne olasin ve ammā bilmezem ki ne yire gidem ve ne iş idem ve ķanda varam ve nereye irem ve kimi görem ve kime şoram ki bu ne diyārdur ve ne iķlīmdür ki ben bī-çāre bu bādiye-i bī-kerāndan niçe geçem ve ne yiyem veyā ne içem ve ne bir refiķ var ki anuñla eglenem ve ne bir tāk var ki aña girüp diñlenem ve bu niçe kār-ı müşkildür ki belā-yı cān u dildür diyüp andan yine ağladı ve Hārūnu’r-reşid duķterüñ bu hāletin işidicek niçe kez zār zār ağladı. Eyitdi: Ey Ebū Hāfş söyle görelüm bu miskinüñ hāli ol beyābānda ne olıyardur? Ebū Hāfş eyitdi...(İ25^a)”

Hikāyede, Arapça manzume yer almamasına karşın beyt, kıt’a ve şi’r başlıkları altında toplam 19 Farsça manzume ve yine aynı şekilde beyt, kıt’a, şi’r, nazm ve mesnevî başlıkları altında toplam 73 Türkçe manzume yer almaktadır. Daha önce de ifade edildiği üzere manzumelerin bir kısmında vezin ve kafiye hassasiyetine dikkat edilmediği gibi sanat kaygısının da olmadığı görülür. Hikāyenin bağlamına uygun olarak muhtelif amaçlar için yazılan manzumelerin hikāyedeki tekdüzeliği ortadan kaldırdığını söyleyebiliriz. Söz konusu manzumelerin hikāyedeki işlevlerini şöyle sıralayabiliriz:

a. Bağlam odaklı ve özlü söz olarak söylenen örnek manzumeler: Bu manzumeler genellikle bir olayın akışı içerisinde veya sonucunda okurun ders çıkarması ve daha sonra gerçekleşecek olaylar hakkında fikir sahibi olması amacıyla söylenir.

Hikāyede bir av yüzünden Seyyid Cüneyd ile tartışan ve ondan daha üstün olduğunu iddiā edip oldukça mağrūr durumda olan Hanzala’nın düşeceği durumu anlatan bir beyit söylenir:

“Yemeyen kişi yād elden tábānce

Demürdendür şanur ķolında pençe (İ4^b)”

Seyyid Cüneyd ve Kādî daha önce sefere çıkmamalarına rağmen Reşide’nin bir dīv tarafından kaçırılması üzerine onun hasretine daha fazla dayanamayıp

Reşîde’yi aramak için vatanlarını terk ederek sefere çıkma durumları üzerine aşağıda yer alan beytler söylenir:

““ Āşıkā şabr eylemek lā-büdd gerekdür yā sefer

Bu iki olmazsa anı ‘ aşk ider zir ü zeber (İ32^a)”

“Bu meşeldür ādemî puhte kıılır dirler sefer

Ķābili puhte kıılır nā-ķābili n’eyler sefer (İ32^b)”

Hikâyede Kâbûs’un tutsağı durumunda ölüm anını bekleyen Reşîde, Allâh’a duâ ettikten sonra oradan kurtulur. Reşîde’nin bulunduğu durumdan kurtulacağını okura haber veren kıt’a şöyledir:

““ Ālem ki ħādişātla her gice yüklüdür

Gün toğmadan neler toğa kim bile nā-gehān

Her ne ki geldi çarĶ-ı felekden döne döne

Çekdüm yine çekem ne gelürse anı hemān (İ117^b)”

b. Mevcut durumu tasvîr etmek için söylenen örnek manzumeler: Bu manzumeler, bazen bir savaş meydanının tasvîri bazen de bulunulan durumun veya mekânın tasvîri için yazılan manzumelerdir.

Reşîde, savaş meydanında Seyyid Cüneyd’in babası Seyyid Üseyd’i öldürmekten vazgeçtikten sonra birbirine düşman her iki ordunun meydanda şiddetli bir şekilde savaşma durumu aşağıda yer alan şiirde şöyle dile getirilir:

“İki leşkerde Ķopdı āh u efgān

Güyā gūlgüle ile doldı cihān

Çıkdı yirden gūbār ‘ ayyūķa

Toz zūlmet bıraķdı maĶlūķa

Görmez oldılar birbirini

Farķ olunmazdı faķîr ü Ķanî

Ķopdı gūyā kıyāmet-i kübrā

Nefes nefese oldu pîrle bernā

Ķalk olmışken serāsîme

Geldi yil toz oldu iki nîme

Çünkü yıl aldı gitdi ol tozi

Rüşen oldı o dem şahrâ vü yazı

Çün görüp birbirin dil-âverler

İtdiler kaçd çün tîğ ü hancerler (İ9^b-İ10^a)”

Bir dîvin gelip Reşîde’yi Kâdî’nin sarayından alıp götürdüğü sırada halkın bulunduğu durumu anlatan beyit şöyledir:

“Çünkü kaçdı duhteri Kâdî serâyından o dîv

Bu halâyıktan hemân-dem kopdı feryâd u gırîv (İ21^a)”

Sa’îd-i Perî’nin ülkesine giden Reşîde’nin bulunduğu mekân bir kıt’ada şöyle tasvîr edilir:

“Çemen içinde işbu havz-ı sîmîn

Çü mâh-ı bedredür gūyâ miyânda

Bu havz içinde mâhîler görünür

Çü mâh-ı nev miyân-ı âsmânda

Anuñ gibi mücellâdur kim ol havz

Görinür kâ’inātuñ ‘aksi anda

Bu havza girse sîmîn-ten perîler

Düşerdi ditreyüp güneş ol anda (İ68^b)”

c. Kahramanların karşılıklı konuşma sırasında dile getirdiği örnek manzumeler: Hikâyede kahramanlar arasında geçen konuşmalar kimi zaman manzume şeklinde dile getirilir.

Seyyid Cüneyd tarafından öldürülen oğlunun intikamını almak için savaş meydanına gelen Amr, Seyyid Üseyd’in nasihatlerini dinlemeyerek onunla savaşmak istediği söyler. Bunun üzerine Seyyid Üseyd, aşağıda yer alan kıt’ayı söyler:

“Hüner var ise sende üşde meydân

Elüñden ne gelürse kılgıl anı

Alasın bunda cân yâ viresin cân

Bulursañ fırsatı virme emâni (İ7^b)”

Kayser-i Rûm'un zindanında tutsak olan Seyyid Cüneyd'e kayserin bir câriyesi âşık olur. Cârîye, Seyyid Cüneyd'i zindandan kurtarma karşılığı olarak Seyyid Cüneyd'den murâd talep eder. Bunun üzerine Seyyid Cüneyd aşağıda yer alan manzumeyle şöyle cevap verir:

“Didi kim yûri ey zen-i tîre-ten
Saña çözmeyem kuşağum bil ki ben
Ölem virmeyem saña hergiz murâd
Ki evlâd-ı Seyyid'den olmaz fesâd
Ki biz naşîhüz bu cihân halkına
Biz aḥker qoruz nefsi seg halkına (İ46^a)”

Bir havuz kenarında Selîm-i Cevherî'yle karşılaşan perîlerin sorusu üzerine Selîm-i Cevherî aşağıda yer alan manzumeyle cevap verir:

“Eyitdi böyledür benüm adum ey yüzleri çün mâh
Meger ilhâm idüp durur gaybdan çün size Allah
Baña maḫşüdümü virüñ ki siz de maḫşüda irüñ
Sürüñ dilden gümânı kim Selîm'em ben oluñ âgâh (İ231^a)”

d. Kahramanların kendi duygu ve düşüncelerini dile getirdiği örnek manzumeler: Hikâyede kahramanların kendi dilinden duygu ve düşüncelerini dile getirdikleri manzumelerdir.

Reşîde'ye âşık olan Kâdî, bulunduğu durumu aşağıdaki manzumede şöyle dile getirir:

“Gönül bir duḫter-i ra' nāya düşdi
Yüzi hürşid alnı aya düşdi
Cihân gavgâlarından eymen iken
Fiğân vâh vâh vāya düşdi
Görelen duḫterüñ müy-ı siyâhın
‘ Aceb ince uzun sevdāya düşdi
Yiri efserleyin söz üzre iken
Nigāruñ zülfi gibi pāye düşdi
Ferâgat gūşesinden Kâdî-i miskîn

Bir āhū-çeşm için şahrāya düşdi (İ12^a)”

Reşîde'nin aşkıyla kendinden geçen Seyyid Cüneyd, ona verilen öğütleri dinlemez ve bu manzumeyi kendi kendine tekrarlar:

“Dostlar ‘ âlemde hicr-i yârdan düşvâr yoğ
Künc-i firkatde benümle hiç bir ğam-ğ̃âr yoğ
Nârdan muhriğ ne var ‘ âlemde didüm didiler
Āteş-i hicrândan artuğ yağıcı bir nâr yoğ
Bülbül-i dil nâle vü feryâd u eĝân itmege
Dem-be-dem rûy-ı dil-ârâdan eyü gülzâr yoğ
Şordum ol şîrîn-dehândan bir nişân hüsrevlere
Çaldılar şöyle tereddüd dimeyeler var yoğ
Var durur her vuşlatuñ bir firkatî ey Cüneyd
Gülşen-i ‘ âlemde bilgil bir gül-i bi-ğ̃âr yoğ (İ21^b-İ22^a)”

Seyyid Cüneyd'den ayrılıp uzak diyârlara giden Reşîde, Seyyid Cüneyd'in ayrılığına daha fazla dayanamaz ve onu aramak için yola çıkar. Çölde aç ve susuz bir durumda yol alırken aşığıda yer alan manzumeyi söyleyerek kendini teselli eder.

“Ey gönül ğam çekme kim her zulmetüñ bir nûrı var
Her ğamuñ bir şadı ve her mâtemüñ bir sûrı var
Tev-emândur şād u ğam bu mâder-i eyyâmdan
Birbirini devr iderler gerçi devr devri var
Her şeb-i târiküñ olur rûz rûşen āhiri
Lâ-cerem her rûz-ı pür-nûruñ şeb-i deycûrı var
Her şarābuñ var humârı her ta‘ āmuñ şıķleti
Nitekim her nûşuñ elbet hancer-i zünbûrı var
Her hayātuñ var memâtı gelmegin var gitmegi
Böyledür hâl ey Reşîde menzilüñ al yûri var (İ26^b)”

e. Hikâyede bir olaydan başka bir olaya geçiş sırasında söylenen örnek manzumeler: Hikâyenin anlatımı sırasında bir olaydan diğer olaya geçişte okur, müellif tarafından uyarılır. Bu uyarı bazen kalıplaşmış bir söylem olarak sürekli tekrar eden bir manzum şeklinde karşımıza çıkar.

“Bu maḥalli ḥāṭıruñda tūt ferāmūş eyleme

Gūş kııl tā saña bir ğayrı ḥikāyet ideyin

İdeyin taḥrİR göñlüñ levḥine ey şehr-yār

Ḥüb-takrİRile rāvİden rivāyet ideyin (İ28^b)”

f. Kahramanların üstün niteliklerini anlatmak için söylenen örnek manzumeler: Bu manzumeler genellikle hikâyede yer alan kahramanlar tarafından dile getirilir. Hikâyede bir kahramanın diğer kahramanlara göre öne çıkan bir özelliği varsa bu durum diğer kahramanlara bazen şiir şeklinde söylenir.

Seyyid Cüneyd, seyahat ettiği sırada karşılaştığı tüccarların mallarını harâmİlerden kurtardığı için, bu duruma sevinen tüccarlar Seyyid Cüneyd hakkında bu mesnevîyi dile getirir:

“Biri didi ey Ḥamza-i nāmdār

Biri didi ey Rüstem-i rüzgār

Biri didi ey lendühā-yı cihān

Birisi didi ey bedī‘ ü’z-zamān

Biri daḥı didi bu Behmen durur

Biri daḥı didi bu Bİzen durur

Birisi didi budur Efrāsiyāb

Bunuñ olmayan kişver olur ḥarāb

Birisi didi bu cihān-gİR olur

Çü Ḥamza cihānda zamān-gİR olur

Ḳamu yirde buña Ḥudā yār ola

Yüz dİdelerden niĝehdār ola

Bu medḥi okuyup olur ey hümām

Cüneyd’e pes itdİler ikrām tām

Kişinüñ ki nefsinde olsa hüner

Ne yirde olursa olur mu‘ teber

Ebed ‘ izzet uman ḳazansun kemāl

Ki olmaz hemİşe kemāle zevāl (İ33^b-İ34^a)”

Seyyid Cüneyd ile Kâdî, Tartûs şehrine geldiklerinde bir güreş meydanının olduğunu görürler. Güreş meydanına girmek için hazırlanan Seyyid Cüneyd'in vücûdunu gören halk aşağıda yer alan şiiri söyler:

“Boyı yüce bâzûlarıdur kavî
Belî ince gâyet teni Pehlevî
İki kolı şanki cevzân-ı heyûn
Elinde bunuñ ola Rüstem zebûn
Ayakları şankim sütûn-ı dürüst
Yıkar şanki kûha vurursa müşt
Çü meydâna girdi bu şîr-i jiyân
Bunuñla tutuşır kanı pehlevân (İ35^b)”

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HIKÂYENİN NÜSHALARI VE METİN

Bu bölüm başlığı altında nüshaların tavsifi yapıp nüshalarda dikkat çeken yazılış özellikleri anlatıldıktan sonra metin kuruluşunda izlenen yöntem, transkripsiyon alfabesine ve son olarak metne yer verilmiştir.

3.1. NÜSHALARIN TAVSİFİ

Yurt içi ve yurt dışı yazma eser kütüphane ve kataloglarında yapılan taramalar sonucunda *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab* Tercümesi'ne ait iki nüsha tespit edilmiştir. Söz konusu nüshaların künyesi ve tavsifi şöyledir:

3.1.1. İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi

Eser İsmi : Reşîdiye veya Kıssa-i Cüneyd

Mütercim : Vâhidî

Tercüme Tarihi : H 924/ M 1518¹⁶

Bulunduğu Yer : İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, İstanbul

Koleksiyon : İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Koleksiyonu

Varak Sayısı : 388

Satır Sayısı : 21

Yazı Türü : Nesih

Yer Numarası : 92 Barkod NEKTY00172

Baş : Hazā Kitābü Reşîdiyye/ Rāviyān-ı aḥbār ve nākılān-ı āşār böyle rivāyet ü hikāyet eyler ki Hārūnu'r-reşîd'e keşret-i fikr-i ḥayālden ve endiše-i māliden ʿillet-i mālî-ḥulyā ve zaḥmet-i vesvās-ı sevdā zāhir oldı. Ḥükemā vü eṭibbā anuñ muʿālecesinde ʿāciz ü fūrū-mānde oldılar.

Son : ...

Vâhidî'nün maḳşad-ı aḳşāsı oldur kışşadan

Ḥişşe baḣş ide kim oḳursa duʿādan ve's-selām

¹⁶Süleymaniye nüshasında yer alan beyte göre “Dān ki bā in tercüme tārīḣ şod/ Erbā u ʿişrīn ü tisʿā-mi ʿe”

Gerçi kim işbu kitâb oldı tamâm ammâ kabûl
Olmazısa bâb-ı devlet-bahşda olmaz tamâm
Neşrdür ammâ olupdur sec' ile ârâste
Câ-be-câ hem cân-fezâ nazmıla bulmuşdur nizâm
Her ki diler rahmet-i Hâk çok kazana
Du' â ide yazdurana ve yazana”

İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde bulunan ve “*Reşîdiye veya Kıssa-i Cüneyd*” ismiyle kayıtlı olan bu nüsha 388 varaktan oluşmaktadır. Her sayfanın satır sayısı 21 olan eserin ilk ve son sayfalarında yer alan satır sayısı farklılık gösterir. Ayrıca 90^a/90^b, 91^a/91^b ve 117^a/117^b sayfalarındaki satır sayısı 20 olarak; 107^a’daki sayfanın satır sayısı 22 olarak görülmektedir. Eserin yazı türü genel itibarıyla harekesiz nesih olup çok az sayıda olan kelimelerin okunabilirliği amacıyla metinde hareke kullanıldığı tespit edilmiştir. Metin yazısı genel olarak siyah mürekkeple yazılmıştır. Eserde yer alan bölüm başlıkları, ayet, hadis ve birtakım kalıp ifadeler genellikle kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Bu nüshada yer alan bazı şiir ve beyitlerin başında manzum kısma geçildiğini belirtmek için *beyt*, *nazm*, *kıt’a*, *şi’r* gibi ibareler; aynı şekilde tekrar mensur kısma geçildiğini belirtmek için *nesr* ibaresi kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Eserde yer alan manzumların her bir mısraının başında ve sonunda kırmızı mürekkeple işaretler konulmuştur. Eserin dış kapak kısmında “*Bu kitâbun bir nüshası dahı İslâmbol’da Fâtih Kütüphânesindedür. Târîh mebhasına Dâstân-ı Seyyid Cüneyd diyü yazılıdır.*” ibaresi yer alır. İç kapak kısmında ise çoğu kısmı silinmiş ve mürekkep izi kalmış bir kısım ibareler görülür. Aynı yerde “*Edebiyat Kütüphanesi*” ibaresinin altında “*Reşîdiye yahûd Kıssa-i Cüneyd*” ibaresi yer alır. 1^b ile 11^b arasında yer alan metin yazısı kırmızı mürekkeple çerçeve içine alınmıştır. Ayrıca eserin 1^b sayfasında metin yazısının baş kısmı dairesel geometrik şekiller ve çeşitli motiflerle süslenmiştir. Bu nüshada herhangi bir mukaddimeye yer verilmemiştir. Eser 1^b’de “*Hazâ Kitâbü Reşîdiye*” başlığı ile başlar. Eserin giriş kısmında hikâyenin anlatımına sebep olan olay anlatıldıktan sonra hikâyenin içeriği ile ilgili bilgi verilir. 2^a’da yer alan “*Âgâz-ı Kıssa-i Seyyid Cüneyd b. Seyyid Münzir*” başlığı ile asıl hikâye anlatılmaya başlanır ve hikâye 383^b’de sona erer. 383^b ve 384^a’da ise eserin Farsçadan Türkçeye tercüme edildiğini belirten

mütercime ait Türkçe manzumeye yer verilir. Aynı sayfanın en alt kısmında ise “*Bu kitâb hûş-yâr kâdı’undur. Tanrı aşkına olsun ismimi sormasunlar ve hayır duâ ile yâd idüp hâtırdan çıkarmasunlar.*” şeklinde bir ibare görülmektedir. 384^b, 385^a, 385^b, 386^a sayfalarında muhtemelen daha sonra başka kişiler tarafından yazılmış ve bir kısmının üzeri çizilmiş ibareler yer alır.

3.1.2. Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi

Eser İsmi : Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab ve Sergüzeşt-i İşân

Mütercim : Yahyâ b. Abdullah el-Çerkesî

Tercüme Tarihi : H 969/ M 1561

Bulunduğu Yer : Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi, İstanbul

Koleksiyon : Fatih Koleksiyonu

Varak Sayısı : 339

Satır Sayısı : 15

Yazı Türü : Nesih

Yer Numarası : 4354

Baş : Kıssa-i Seyyid Cüneyd ü Reşîde-i ‘Arab ve Ser-Güzeşt-i İşân/ Râviyân-ı aḥbâr ve nâkilân-ı âsâr böyle rivâyet ü ḥikâyet eyler ki Hârûnu’r-reşîd’e keşret-i fikr-i ḥayâlden ve endîşe-i mâlden ‘illet-i mâlî-ḥulyâ ve zaḥmet-i vesvâs-ı sevdâ zâhir oldu. Ḥükemâ vü eṭibbâ anuñ mu‘âlecesinde ‘âciz ü fûrû-mânde oldılar.

Son : ... Ve’l-mercuv mine’n-nâzirîn fi-hazâ’l-kitâb en yed‘u’l-kâtibihi kemâ da‘va’s-şâhibihi. Kad vaḳa‘a’l-ferâğ min taḥrîri hazâ’l kitâb bi-‘avni’llâhi’l-Meliki’l-Vehhâb. Yevmü’l-cum‘ati fi-evveli şehr rebî‘i’l-evvel. Fî-hicreti’n-nebevî. Sene 969.

Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi, Fatih Koleksiyonu’nda bulunan ve “*Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab ve Sergüzeşt-i İşân*” ismiyle kayıtlı olan bu nüsha 339 varaktan oluşmaktadır. Genellikle satır sayısı 15 olan eserin ilk ve son sayfalarında bulunan satır sayılarında farklılık görülür. Kütüphane kaydında belirtildiği gibi eserin yazı türü harekesiz nesihtir. Ancak kelimelerin okunabilirliği

amacıyla metinde çok az sayıda harekenin kullanıldığı da tespit edilmiştir. Eser siyah mürekkeple yazılmış olup bölüm başlıkları, ayet, hadis ve bazı kalıp ifadeler genellikle kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Ayrıca eserde yer alan bazı şiir ve beyitlerin başında manzum kısma geçildiğini belirtmek için *beyt*, *nazm*, *kit'a*, *şi'r* gibi ibareler; aynı şekilde tekrar mensur kısma geçildiğini belirtmek için *nesr* ibaresi kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Eserde yer alan manzumelerin her bir mısraının başında ve sonunda kırmızı mürekkeple işaretler konulmuştur. Eserin iç kapak kısmında iki mühür ve mührün hemen altında bir ibare yer almaktadır. Eser 1b'de “*Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab ve Sergüzeşt-i İşân*” başlığı ile başlar. Eserin giriş kısmında hikâyenin anlatımına sebep olan olay anlatıldıktan sonra hikâyenin içeriği ile ilgili bilgi verilmiştir. 2b'de yer alan “*Âgâz-ı Kıssa-i Seyyid Cüneyd b.Seyyid Üseyd b. Münzirrahimehumu'llâh*” başlığı ile asıl hikâye anlatılmaya başlar ve hikâye 337^a'da sona erer. Aynı sayfada tercümenin 924/1518 tarihinde tamamlandığını belirten Farsça bir beyit yer alır¹⁷. Beytin hemen altında ise “*Ez-berâ-yı fazîlet-i kitâb*” ve kırmızı mürekkeple “*kit'a*” ibareleri bulunur. 337^b'de İstanbul nüshasındaki mütercime ait manzumeye ve 338^a da ise bu tercüme yazan Yahya b. Abdullâh el-Çerkesî'nin adının bulunduğu Arapça bir ibareye¹⁸ ve yine aynı kişinin yazdığı Farsça bir manzumeye yer verilir. Farsça manzumeden sonra ise mütercimim ketebe kaydına yer verilmiştir.¹⁹ 339^a'da ise Ali Paşa'nın sadrazam olduğuna dair bir not düşülmüştür²⁰.

3.2. NÜSHALARDA DİKKAT ÇEKEN YAZILIŞ ÖZELLİKLERİ

XVI. yüzyılda Farsçadan tercüme edilmiş *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab Tercümesi*'nin elde bulunan her iki yazma nüshasının da harekesiz nesihle yazıldığı tespit edilmiştir. Ancak her iki nüshada bazı kelimelerin doğru okunmasına yardımcı olması için çok az yerde harekelerin kullanıldığı görülür. Her iki nüshada şedde ile yazılması gereken kelimelerin şeddelerinin bazen yazılmadığı

¹⁷ “Dān ki bā īn tercüme târīh şod
Erbā' u ' işrīn ü tis' ā-mi 'e”

¹⁸ “Ketebe hazā'l-kitābi't-Türki Yahyā bin 'Abdu'llāh el-Çerkesi ilā hizmeti āga Bābü's-sa'ādeti'l-ebediyyi el-müsemnā Ya'kūb Āga el-muhibb li'l-fuḡarā ve's-şulehā raḥimullāhu imrāen da' iye lehu bi'l-ḥayri ve's-sa'ādeti'l-ebediyyeti ve yaḡūlu bi'l-Fārisi.”

¹⁹ “Ve'l-mercuḡ mine'n-nāzirīn fi-hazā'l-kitāb en yed'u'l-kātibihi kemā da'va's-şāhibihi. Ḳad vaḡa'a'l-ferāḡ min taḡrīri hazā'l kitāb bi-'avni'llāhi'l-Meliki'l-Vehhāb. Yevmü'l-cum'ati fi-evveli şehr rebī' i'l-evvel. Fī-hicreti'n-nebevī. Sene 969”

²⁰ “Sene biñ yüz elli beş seferü'l-ḥayruñ yigirminci günü sâ'at dört buçuḡda, Alī Pāşā ḥazretleri Kütāḥiyye'den gelüp vüzerāta kürk giyüp şadr'azam olmuştur. Sene 1155”

görülmektedir. S nüshasında belirtme eki içeren birtakım kelimelerin ise belirtme eklerinin genellikle esre ile gösterilmesi dikkat çekicidir. Her iki nüshada da görülen buna benzer birtakım imlâ tutarsızlıklarının kaynağı eserin tercüme edildiği tarih itibarıyla Eski Anadolu Türkçesinin karakteristik dil hususiyetlerini içerisinde barındırmasıdır. Bilindiği üzere Eski Anadolu Türkçesi, Türkiye Türkçesinin XIII. yüzyıl başlarından XV. yüzyıl sonlarına kadar gelişme kaydeden ilk dönemdeki yazı dilinin adıdır. Bu dönemde Arap yazı sisteminin Türkçeye uygulanması sırasında ortaya çıkan karışıklığın neticesinde daha önce de ifade edildiği üzere pek çok imlâ tutarsızlığı baş göstermiştir (Canpolat, 1981: 45-60; Ercilasun, 2008; Özkan, 2000; Akar, 2012; Dilçin, 1991; Tuğluk, 2008: 612-630).

Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşide-i Arab Tercümesi'nin nüshalarında dikkatimizi çeken dil ve imlâ özelliklerini şu şekilde sıralayabiliriz:

a. Ünlülerin Yazılışı

1. /a/ ünlüsünün yazılışı: Ön seslerde yer alan /a/ ünlüsü her iki nüshada da genellikle üstünsüz elif (ا) olarak yazılmıştır. Her iki nüshada çok az miktarda üstünlü elif (آ) olarak yazılırken birkaç kelimedede ise medli elif (آ) kullanılmıştır.

Örnek: ağac/ اعاج, ayak/ ايق, aña/ اكا, anı/ آنى, āgāz/ آغاز, ay آى

İç ses durumunda yer alan /a/ ünlüsü nüshaların harekesiz olması nedeniyle genellikle elif (ا) ile yazılmıştır. Ancak bazı kelimelerin okunabilirliği açısından iç ses durumunda olan /a/ ünlüsü üstün (آ) ile yazılmıştır.

Örnek: baña/ باكا, balıklar/ بالقرى

Son ses durumunda yer alan /a/ ünlüsü ise bazen elif (ا) bazen de he (آ/ه) ile yazılmıştır.

Örnek: karga/ قرغه, yaña/ يكا, çäre/ چاره

2. /e/ ünlüsünün yazılışı: Ön seste /e/ ünlüsü her iki nüshada genellikle elif (ا) ile yazılmıştır.

Örnek: eyleyeler/ ايليلر, endişe/ اندیشه, etmek/ اتمك

İç seslerde ise /e/ ünlüsü için genellikle herhangi bir hareke veya harf kullanılmamıştır. Ancak çok az sayıdaki kelimedede bazen elif (ا) bazen de he (آ/ه) ile yazıldığı görülmüştür.

Örnek: etegine/ اتكنه, diñleñ/ ديكلك, bileyin/ بلين

Son ses durumunda olan /e/ ünlüsü her iki nüshada he (آ/ه) ile yazılmıştır.

Örnek: çāre/ چاره, böyle/ بويله, gice/ كيجه

3. /ɪ/-/i/ ünlülerinin yazılışı: Ön seste /ɪ/-/i/ ünlüleri genellikle elif-ye (ای) veya sadece elif (ا), çok az miktarda ise esreli elif (اِ) ile yazılmıştır.

Örnek: ırak/ اراق, irdi/ ايردى, ilerü/ الرو

İç ses durumunda olan /ɪ/-/i/ ünlüleri ye (ی) ile yazılmış olup bazen herhangi bir hareke veya harf kullanılmamıştır. /ɪ/-/i/ ünlüleri çok nadir olarak esre (ـِ) ile veya esreli ye (ـِی) ile gösterilmiştir.

Örnek: yıl/ ييل dirildi/ درلدى, bilindi/ بلندي

Son seste ise /ɪ/-/i/ ünlüleri genellikle ye (ی) veya çok nadir olarak esreli ye (ـِی) olarak yazılmıştır. Belirtme eki durumu veya iyelik eki durumunda olan ünlülerin S nüshasında esre (ـِ) ile yazıldığı yerler mevcuttur. Her iki nüshada son sesi /e/ ile biten ve he (ه/ه) harfi ile yazılarak üzerlerine hemze veya esreli hemze konulmuş sözcüklerin belirtme eki durumunda araya koruyucu ünsüz –y- almadıkları tespit edilmiştir. Bu durum genellikle Arapça veya Farsça kökenli kelimeler için uygulanmıştır.

Örnek: duhteri/ دخترى, nūri/ نور, süfre-y-i/ سفره

4. /u/-/ü/-/o/-/ö/ ünlülerinin yazılışı: Ön ses durumunda olan bu dört ünlünün yazımı için genellikle elif-vav (او) kullanılmıştır.

Örnek: öcinden/ اوچندن, uç/ اوچ, urdı/ اوردى

İç ses durumunda olan bu ünlüler genellikle vav (و) ile yazılmıştır. Vav (و) harfinin yazılmadığı durumlarda genellikle ötreye de (ـِ) yer verilmemiştir. Ancak çok nadir olarak ötre (ـِ) ile yazılan kelimeler tespit edilmiştir.

Örnek: gözleri/ گوزلى, bakım/ باقوب, boyunlarında/ بوينلرنده

Son seste /u/-/ü/ ünlüleri her iki nüshada vav (و) ile yazılmıştır.

Örnek: uyhu/ اويخو, berü/ پرو, eyü/ ايو

b. Ünsüzlerin Yazılışı

1. /c/-/ç/ ünsüzlerinin yazılışı: Bu ünsüzlerin ön, iç ve son sesteki yazılışlarında belli bir düzen yoktur. Her iki nüshada da aynı kelimeler için bazen c (ج) bazen ise ç (چ) harfleri tercih edilmiştir.

Örnek: ağac/ اغاج, ağaç/ اغاچ; üc/ اوچ, üç/ اوچ; nice/ نجه, niçe/ نيچه

2. /p/-/b/ ünsüzlerinin yazılışı: Bu ünsüzlerin ön, iç ve son sesteki yazılışları belli bir kurala bağlı değildir. Her iki nüshada da aynı kelimeler için bazen b (ب) bazen ise

p (پ) harfleri tercih edilmiştir. Ancak son ses durumunda olan –up/ -üp zarf-fiil ekinin yazımında genellikle b (ب) ünüsüzü tercih edilmiştir.

Örnek: bişürüp/ يشروب, pişürüp/ يشروب; çābük/ چابك, çāpük/ چاپك debürdüsü/ دبردسي, baküp/ بقوب

3. /t/-/t/-/d/ ünsüzlerinin yazılışı: Kalın sıradan kelimelerin ön seslerinde genellikle t (ط) harfi kullanılmıştır.

Örnek: tağ/ طاغ, tavar/ طوار, toydı/ طويدى

Bazen kalın ünlüye sahip oldukları halde t (ت) ile yazılan kelimeler de mevcuttur.

Örnek: tozı/ توزى, tavuk/ توق

Ayrıca aynı kelimenin ön sesinde hem t (ط) hem de d (د) harflerine rastlanılır.

Örnek: tırdı/ طوردى, durdı/ دوردى; tudağ/ طوداق, dudak/ دوداق

İç ve son ses durumunda kullanılan kalın sıradan kelimeler için genellikle t (ت) harfi kullanılır. Ancak çok az sayıda kelimenin iç ve son seslerinde hem t (ت) hem de d (د) harfleri mevcuttur.

Örnek: at/ ات, ot/ اوت, katı/ قتی, kağırlar/ قطلرلر, kurd/ قرد, kurt/ قرت

4. /h/-/h/-/k/ ünsüzlerinin yazılışı: /h/-/h/ ünsüzleri özellikle İ nüshasında sıkça birbirinin yerine kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu yanlış kullanım genellikle Arapça ve Farsça kökenli kelimeler için geçerlidir.

Örnek: Muhtār/ مختار, Muhtār/ مختار

taht/ تحت, taht/ تخت

hizmet/ خدمت, hizmet/ خدمت

hurrem/ حرم, hurrem/ حرم

/h/-/k/ ünsüzleri ise özellikle iç ses durumunda kullanıldığı zaman aynı kelimedede hem h (خ) hem de k (ق) şeklinde yazıldıkları tespit edilmiştir.

Örnek: uyhu/ اويخو, uyku/ اويقو; yohsa/ يوخسه, yoksa/ يوقسه

5. /ş/-/s/-/s/ ünsüzlerinin yazılışı: Yabancı kökenli ve kalın sıradan ünlü ile oluşan kelimeler genellikle ş (ص) ile yazılırken ince sıradan ünlü ile oluşan kelimeler genellikle s (س) veya ṣ (ث) ile yazılmıştır. Türkçe kökenli kelimelerde bu kurala uyulmamıştır. Genellikle kalın sıradan ünlü ile oluşan kelimelerde ş (ص) harfinin gelmesi gerekirken s (س) harfinin yazıldığı görülmüştür.

Örnek: saç/ صاج, saç/ صاج, şaçal/ صقال, şaçal/ صقال

6. /ñ/ ünsüzünün yazılışı: /ñ/ ünsüzü her iki nüshada da kef (ك) harfi ile yazılmıştır. Bu ünsüz harf sadece iç ve son ses durumunda kullanılmaktadır.

Örnek: Tañrı/ تڨرى, şoñra/ صكره, aña/ اكا, biñ/ بيك

Ancak her iki nüshada nazal n (ك) ve nun (ن) harflerinin birbirlerinin yerine kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu kullanım kelime kökünde yer aldığı gibi kelimelere gelen tamlama veya şahıs ekleri için de geçerlidir.

Örnek: gönñlünñ merāreti / gönñlüññ merāreti,

Cüneyd'ün kuvvetin ve diğğatin ve cür'etin ve heybetin ve tutuşın ve çapışın

Cüneyd'ün kuvvetiñ ve diğğatiñ ve cür'etiñ ve heybetin ve tutuşın ve çapışiñ

c. Nüşalarda Dikkat Çeken Diğer Yazılış Özellikleri

1. Atıf vavı ile yapılan terkiplerde her iki nüshada uygulanan belli bir düzen yoktur. Atıf vavları bazen vav (و) bazen de ünlü uyumuna uyularak /-ı/, /-i/ şekline dönüşüp ye (ی) ile çok az sayıda olmakla birlikte özellikle S nüshasında esre (ـ) ile karşılandığı tespit edilmiştir.

Örnek: zīr-i zemīn/ زیر زمین, zīr ü zemīn/ زیر و زمین lāf u güzāf/ لاف و كزاف

2. Farsça izafet kesresi bazen ye (ی) ile yazılmasına karşın bazen de bunun için herhangi bir hareke veya harf kullanılmamıştır.

Örnek: rāviyān-ı aḥbār/ راویان اخبار aḥvāl-i dil-āvīzden/ احوال دلی اویزدن

3. /+a/ yönelme hal eki hem elif (ا) hem de he (ه) harfi ile yazılmıştır.

Örnek: aña/ اكا havāya/ هوايه

4. /+dan/+den/ ayrılma hal eki her iki nüshada genellikle (دن) şeklinde yazılmıştır.

Örnek: evden/ اودن

5. Sıfatlardan ve zarflardan üstünlük derecesini belirten isimden isim yapan /+rek/+rak/ eki köken bakımından Türkçe kelimelere gelmesinin yanı sıra yabancı kökenli kelimelere de geldiği tespit edilmiştir.

Örnek: yigrek, kiçirek, 'azīzrek, merdānerek, bed-fi' lrek

6. /+ra/+re/ yön ekinde yer alan /a/-e/ ünlülerinin genellikle he (ه) olarak yazıldığı görülür.

Örnek: taşra/ طشره üzre/ اوزره

7. Her iki nüshada küçültme eki olarak /+cak/+cek/, /+cuğ/+cük/, /+cuğaz/+cügez/ eklerinin kullanıldığı tespit edilmiştir.

Örnek: tīzcek, oğlancuğ, kökcügezlerden

8. Kalıplaşmış bir ek durumunda olan ve isimlere gelerek zarf yapan /+dası/ ekine sadece “yarındası” kelimesinde rastlamaktayız.
Örnek:“... Ol gice anda rāḥat olup yarındası seḥerden bile rıḥlet itdiler... / ... yarındası bir büyük gemi ḥāzırladılar... / ... Yarındası şabāḥ yine cezāireye çıkdı ve şu kenārına vardı...”
9. Zamir kökenli çokluk birinci şahıs eki /+uz/+üz/ eklerinin yanı sıra /+vuz/+vüz/ eklerinin de kullanıldığı tespit edilmiştir.
Örnek: iderüz/ idevüz, giderüz/ gidevüz
10. İsimlere gelerek zarf yapan /+layın/+leyin/ ekinin her iki nüshada da kullanıldığı tespit edilmiştir. Eklendiği kelimelere bazen benzetme edatı “gibi” anlamını verdiği gibi bazen de “vakit, zaman” anlamını vermektedir.
Örnek: efserleyin/ deryâleyin/ ancılayın/ bencileyin/ didükleyin/ çapduklayın
11. “aleyhi’s-selām” ibaresi S nüshasında bazen (عم) şeklinde kısaltma yapılarak yazılmıştır.
12. çün, kim, ile, gibi bazı edatlar kelimeye bitişik olarak yazılmıştır.
Örnek: anuñçün/ انوكجون nitekim/ نيتكم zebānla/ زبائله
13. “gibi” benzetme edatı her iki nüshada bazen (كبي) bazen de (كب) şeklinde yazılmıştır.
14. “hîç” olumsuzluk edatı ise genellikle S nüshasında hîc (هيج) şeklinde yazılırken İ nüshasında hiç (هچ) şeklinde yazıldığı tespit edilmiştir.
15. “daḥı” kelimesi bazen S nüshasında (داخ) şeklinde yazılırken İ nüshasında ise (دغى) şeklinde yazılmıştır.
16. “zīrā/ زيرا” kelimesinin İ nüshasında bazen zīr/ زير şeklinde yazıldığı tespit edilmiştir.
17. /et-/ /eyle-/ ve /ol-/ yardımcı fiillerle oluşturulan birleşik kelimelerin bazen birtakım tasarruflara gidilerek yazıldığı görülür.
Örnek: n’eyledi/ نيلدى n’itdi/ نيتدى n’ola/ نوله
18. i- fiilinin görülen geçmiş zaman (i-di), öğrenilen geçmiş zaman (i-miş) ve şart (i-se) yazım şekillerinde genellikle İ nüshasında i- fiili orta hecede korunarak yazılmıştır. Ancak S nüshasında i- fiili genellikle düşer ve –di/ -miş/ -se şeklinde yazıldığı görülür.
Örnek: var idi/ وارايدى vardı/ وارىدى

19. Ĥudā/ Ĥuzā, cādū/ cāzū, nevmīd/ nevmīz gibi kelimelerde iç veya son ses durumunda olan /d/ harfî her iki nüshada bazen d (د) şeklinde bazen de z (ذ) şeklinde yazılmıştır.
20. “birāder-zāde” kelimesi İ nüshasında genellikle birāzer-zāde برارزاده şeklinde yazılırken İ nüshasında ise birāzer-zāde برانرزاده veya birāzer-zāde برانرزاده şeklinde yazılmıştır.
21. O şekilde anlamında kullanılan “öyle” kelimesi her iki nüshada da bazen “eyle/ ايله” bazen “öyle/ اويله” şeklinde yazıldığı görülür.
22. “biraz” kelimesi her iki nüshada bazen biraz/ براز birez/ برز şeklinde yazıldığı tespit edilmiştir.
23. “ez-īn cānib” ve “ez-ān cānib” kelimelerinde yer alan īn ve ān sözcükleri yazılırken İ nüshasında bazen elif (ل) veya ye (ي) harflerinin yazılmadığı görülmüştür.

Örnek: ez-ān cānib/ ازجانب

24. “berü” kelimesi her iki nüshada bazen berü/ برو bazen beri/ بری şeklinde yazılmıştır.
25. “vedā‘laş-” kelimesinin yazımında İ nüshasında bazen ‘ (ع) harfi yazılmadığı tespit edilmiştir.

Örnek: vedālaşdı/ ودالاشدی vedā‘laşdı/ وداعلشدی

3.3. METİN KURULUŞUNDA İZLENEN YÖNTEM

1. Metin kuruluşunda klâsik Türk edebiyatı alanında yaygın olarak kullanılagelen transkripsiyon sistemi kullanıldı.
2. Metindeki varak numaraları muhafaza edilerek köşeli parantez [] içinde gösterilirken satır numaraları ise parantez () içinde gösterildi.
3. Çalışmada ayet, duâlar ve Arapça ibarelerin okunuşları çevriyazıya aktarılıp *italik* olarak gösterildi. Ayet alıntılarının meâlleri, Türkiye Diyanet Vakfı tarafından yayımlanan Kur’ân-ı Kerîm ve Açıklamalı Meâli’nden alındı.
4. Farsça şiirlerin Türkçe tercümesi dipnotta belirtildi.
5. Vezinde tertibe riayet edilmediği için manzumelerin vezinlerine yer verilmedi.
6. Metne dâhil edilen eklentiler köşeli parantez [] içine yazıldı.

7. Şekil olarak yani varak ve satır numarası verilme aşamasında İ nüshası esas alınırken çevriyazının meydana gelmesinde belirli bir nüshaya bağlı kalmaksızın bağlama göre her iki nüshadan istifade edildi.
8. S nüshasında olup da İ nüshasında olmayan satırlara metinde satır numarası verilmedi.
9. Arapça ve Farsça kelimelerde yer alan uzun ünlüler, üzerine (-) işareti konularak gösterildi: *rāvī, hikāyāt...*
10. Farsça edat ve ön ekler kısa çizgi (-) ile ayrıldı: *bī-şümār, ber-meydān...*
11. Farsça yapım eki durumunda olan son ekler asıl kelimedenden kısa çizgi (-) ile ayrılmadan yazıldı: *kūhsār, behiştāsā...*
12. Birleşik kelimeler kısa çizgi (-) ile ayrıldı: *rūḥ-perver, cān-güdāz...*
13. Farsça kelimelerde bulunan “vâv-ı ma’dûle”ler /a/ dan önce üst konumda (˘) işareti ile gösterildi: *ḥ˘āb, ḥ˘āce...*
14. Farsça tamlamalarda yer alan izafet kesresi (-ı/-i) şeklinde gösterildi.
15. Arapça tamlamalar, Arapça gramer kuralına göre okundu: *Āḥirü’l-emr, ‘aleyhi’s-selām...*
16. Farsça edatlarla kurulan tamlamalarda edatlar iki kısa çizgi (-) arasında yazıldı: *keş-ā-keş, gūn-ā-gūn...*
17. Ses düşmeleri, kesme işareti ile gösterildi: *n’ola, n’eyle* vs.
18. Metinde Türk Dil Kurumu’nun belirlediği kurallar çerçevesinde noktalama işaretleri kullanıldı.
19. Metinde, özellikle İ nüshasında mütercim tarafından yanlış yazılan kelimelerin – bir veya iki harf yanlışlığı- doğru yazımı metne dâhil edildi. Ancak bu tarz kelimelerin çok fazla olması ve metinde yer alan dipnot fazlalığı nedeniyle dipnotta gösterilmedi.
20. Mütercimler tarafından “nice” kelimesinin, bazen nice bazen de niçe şeklinde yazıldığı tespit edildi. Herhangi bir kurala bağlı kalmadan yazılan bu kelime çokluk bildirdiği zaman ‘nice’ şeklinde, zarf durumundaki ‘nasıl’ anlamında kullanıldığı zaman ise ‘niçe’ şeklinde metne dâhil edildi.
21. Her iki nüshada bulunma ve ayrılma hal eklerinin kimi cümlelerde birbirinin yerine kullanıldığı tespit edildi. Bu eklerden biri cümlede yer alan bağlama göre tercih edilerek metne dâhil edildi, diğeri ise dipnota alınmadı.

22. Nüshalarda yer alan kelime ve cümle düzeyindeki farklılıklar bağlama göre biri tercih edilip metne alınırken diğeri dipnotta gösterildi.
23. Bağlaç durumunda olan ve iki farklı yazım ile karşımıza çıkan ‘ki/ kim’ sözcükleri bağlama göre biri tercih edilerek metne alındı, diğeri ise dipnotta gösterilmedi.
24. Nüshalarda yer alan kelimelere gelen çekim eki durumunda olan farklılıklar bağlama göre biri tercih edilip metne dâhil edilirken diğeri dipnota alınmadı.
25. Nüshalarda yer alan kelimelere gelen yapım eki durumunda olan farklılıklar bağlama göre biri tercih edilip metne dâhil edilirken diğeri bağlama etkisi varsa dipnota alındı, bağlama etkisi yoksa dipnotta gösterilmedi.
26. ‘u, ü, vü, ve, dağı, ki” bağlaçları sayı olarak İ nüshasında daha fazla yazıldığı tespit edilmiştir. S nüshasında ise daha çok bağlama uyumlu bir şekilde yerleştirildiği gözlenmiştir. Söz konusu bağlaçlar bağlama göre metne dâhil edilip metinde yer alan dipnot fazlalığı nedeniyle dipnotta gösterilmedi.
27. Cevher/ cevâhir, yâkût/ yevâkît gibi tekil ve çoğul durumunda olan kelimelerden biri bağlama göre tercih edilerek metne alındı, diğeri kelime ise metinde yer alan dipnot fazlalığı nedeniyle dipnotta gösterilmedi.
28. Nüshalarda “‘aleyhi’s-selâm” için kullanılan kısaltmalar yerine metinde kısaltma kullanılmayarak “‘aleyhi’s-selâm” şeklinde yazıldı.
29. Nüshalarda ‘ur-‘ ve ‘vur-‘ şeklinde yazılan kelimeler, eğer her iki nüshada tek yazım şekli söz konusu ise olduğu gibi metne aktarıldı. Ancak nüshalar arasında farklılık varsa ‘ur-‘ kelimesi tercih edilerek metne dâhil edildi, diğeri kelime ise dipnot fazlalığı nedeniyle dipnotta gösterilmedi.
30. “biraz” kelimesi her iki nüshada bazen biraz/ براز birez/ برز şeklinde yazıldığı tespit edilmiştir. Çevriyazıda “biraz” kelimesi tercih edilerek bu durumdan kaynaklanan farklılıklar, dipnot fazlalığı nedeniyle dipnotta gösterilmedi.
31. Hudâ/ Huzâ, cādū/ cāzū, nevmīd/ nevmīz gibi kelimelerde iç veya son ses durumunda olan /d/ harfi her iki nüshada bazen d (د) şeklinde bazen de z (ذ) şeklinde yazılmıştır. Her iki nüshada tek yazım şekli söz konusu ise olduğu gibi metne aktarıldı. Ancak nüshalar arasında farklılık varsa d (د) ile yazılan kelime esas alınarak metne dâhil edildi, diğeri kelime ise dipnot fazlalığı nedeniyle dipnotta gösterilmedi.

32. Özel isimler için her iki nüshada genellikle farklı yazım şekilleri karşımıza çıkmaktadır. Bu farklılıkların özellikle kahraman ve yer isimlerinde arttığı tespit edilmiştir. Bu durumun metinde karışıklığa yol açmaması için genellikle S nüshasında yer alan kahraman ve yer isimleri tercih edilip metne alınırken diğer yazım şekilleri metinde tek yerde geçiyorsa dipnota alındı, birden çok yerde geçiyorsa dipnot fazlalığı nedeniyle dipnotta gösterilmedi.

Örnek: **Özel İsimler**   **Tercih Edilen**

‘ Amr/ ‘ Amrū/ ‘ Amreveyh > ‘ Amr/ عمر

Şeybū/ Şeybūy/ Şeybeveyh > Şeybū/ شيبو

Ma‘ d/ Ma‘ dī   > Ma‘ d/ معد

Ḥanẓala/ Ḥanẓala   > Ḥanẓala/ حنظله

Ṭarṭūs/ Ṭarṣūs   > Ṭarṭūs/ طرطوس

Gürāz/ Güzār/ Gīrāz   > Gürāz/ كراز

...

33. Metnin çevriyazısında Prof. Dr. İsmail Ünver’in “Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler” adlı makalesinde belirtilen hususlar da dikkate alındı.

3.4. TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

Ünlüler	
a) Kısa	b) Uzun
ا : a, e, ı, i, u, ü	آ, آ : ā
ه, ه : a, e	ی : ī
ی : ı, i,	و : ū, ō
او, و, و, و : u, ü, o, ö	

Sessizler			
ء ʾ	خ ḫ	ص ṣ	ك k, g, ŋ
ب b, p	د d	ض ḍ, ḏ	گ g
پ p	ذ z	ط ṭ	ل l
ت t	ر r	ظ ḏ	م m
ث θ	ز z	ع ʿ	ن n
ج c, ɟ	ژ j	غ ğ	ه h
چ ɟ	س s	ف f	و v
ح ḥ	ش š	ق q	ی y

3.5. METİN

[I^b; S1^b]

KİŞŞA-İ SEYYİD CÜNEYD Ü REŞİDE-İ ‘ARAB VE SER-GÜZEŞT-İ İŞÂN¹

(1) Rāviyān-ı aḥbār ve nākilān-ı āsar böyle rivāyet ü ḥikāyet eyler ki Hārūnu’r-reşid’e (2) keşret-i fikr-i ḥayālden ve endiše-i mālden ‘illet-i māli-ḥulyā ve (3) zaḥmet-i vesvās-ı sevdā zāhir oldı. Ḥükemā vü eṭibbā anuñ mu‘ālecesinde (4) ‘āciz ü fūrū-mānde oldılar. Āḥirü’l-emr ḥükemā-yı dehrden ve eṭibbā-yı ‘aşrdan² (5) birisi buyurdı ve anuñ üzerine qarār virdi ki ḥikāyāt-ı (6) ḥikmet-āmizden ve қаşaş-ı ‘ibret-engizden³ ki geçmiş büzürgān-ı (7) cihāna ve dilirān-ı zamāna vāqı‘ olmuşdur, anuñ mecālis-i rūḥ-perverinde vü (8) şafā-güsterinde zebān-ı melihle ve beyān-ı faşihle taḥrīr ideler ve göñli (9) levḥinde taḥrīr eyleyeler, tā anuñ ṭabı‘atı anlara meyl gösterüp ol māli-ḥulyādan (10) ve ol zaḥmet-i sevdādan emān ola ve sükün bula. (11) Pes ol ḥakīmūñ buyruğı üzre tevāriḥ-i selefiden ve қаşaş-ı (12) pişinden tamām-ı vuḫūf bulmuş ḥüb-maḥzar kāmiller iḥzār itdiler. Anlardan (13) ‘acib kişşalar ve ġarīb dürlü ḥikāyetler eylediler, Şāh-nāme-i Firdevsī gibi ve kişşa-i (14) Ḥamza gibi [S2^a] ve kişşa-i Ebū Müslim gibi ve kişşa-i Kıran-ı Ḥabeşī gibi ve Semek-nāme gibi. (15) Bunlardan Hārūnu’r-reşid’üñ sem‘ine қаbül düşmeyüp (16) yine ziyāde⁴ melül ḳaldı ammā⁵ ol kāmilāndan birisi eyitdi:

[I2^a]

(1) Ey şāh-ı cihān ve ey sebeb-i emn ü emān Kūfe şehrinde fāzıllardan bir kişi (2) vardur. Ebū Ḥafş-ı Kūfi eyidürler⁶, aḥbār u āsar-ı rüzgārdan be-ġāyet ḥaberdārdur. (3) Şāyed ki anuñ bir kişşa-i ‘azizi⁷ vü ġaribi ve ḥikāyet-i dil-firibi ola ki maḳbūl-ı (4) ṭab‘-ı ḥalife düşe. Hārūnu’r-reşid bu sözi işidicek hemān-dem (5) Kūfe şehrine ādemler gönderdi vardılar⁸, Ebū⁹ Ḥafş’ı hezār i‘tibār birle (6) yirinden getürdiler.

¹ Kışsa-i Seyyid Cüneyd ü Reşide-i ‘Arab ve Ser-güzeşt-i İşân: Hazā Kitābü Reşidiyye İ

² ‘aşrdan: -İ

³ ‘ibret: -İ

⁴ ziyāde: -S

⁵ ammā: -S

⁶ eyidürler: dirler İ

⁷ ‘azizi: -S

⁸ vardılar: vardılar, eyidürler S

⁹ Ebū: -S

Meclis-i ḫalīfeye gelüp¹ şeref-būs-ı bisātdan şoñra Ebū Ḥafş-ı (7) nīk-maḫzar ḫuzūrında² bu ḫikāyetlerden ki zikr olunmışdı, ‘arz eyledi: Ṭab³-ı (8) ḫalīfeye pesend gelmedi. Ebū Ḥafş gördi ki bu ḫikāyetlerle ṭab³-ı ḫalīfe³ ḫursend olmadı. (9) Pes ‘Abdü’l-muṭṭalib oğlu ve Münzır oğlu ve Üseyd oğlu Cüneyd’ün ḫışşa-i (10) dil-nüvāzından ve ğuşşa-i⁴ cān-güdāzından ve Reşīde-i ‘Arab’a ‘āşık-ı şādık (11) olmasından ve kūh-ı Kāf⁵ da dīvlerle ve perīler ile olan aḫvālinden ve aḫvālinden (12) bir faşl⁵ perdāht itdi ve ḫalīfenüñ gönlini biraz nüvāht eyledi. Ḥalīfenüñ (13) ṭab³-ı laṭīfine be-ġāyet ḫoş geldi ve gönli deryāsı bād-ı şevḫden cūş (14) kıldı ve Ebū Ḥafş-ı Kūfi’ye iḫtirāmlar idüp ve bī-nihāye⁶ in‘āmlar buyurdu (15) ve andan şoñra ruḫşat oldu ki ol [S2^b] ḫışşa-i dil-nüvāza ve ol ğuşşa-i cān-güdāza (16) āġāz eyleye *min-evvelihī ilā-āḫirihī* ve ḫalīfe-i cihānuñ meclis-i cān-fezāsında (17) ve bezm-i şafā-baḫşında naḫīr ü ḫıṭmīr taḫrīr ide⁷ ve istimāc idenlerüñ gönülleri (18) levḫine taḫrīr eyleye muḫkem zebānla ve çün Ebū Ḥafş-ı Kūfi fermān-ı cihān-muṭā⁸ (19) üzre söz bināsına bünyād urdu ve eyitdi: Ḥalīfenüñ ‘ömr-i (20) ‘azīzī sālīhā-yı bisyārla ve ḫarnhā-yı bī-şümārla kām-rānlık ve cāvidānlık (21) olsun.

Āġāz-ı Kışşa-i Üseyd Cüneyd bin Seyyid Üseyd bin⁸ Münzır raḫimehumu’llāh

Rāvīler

[I2^b]

(1) şöyle rivāyet iderler ki Ḥazret-i Risālet-penāh⁹ şalla’llāhu Te‘ālā¹⁰ ‘aleyhi vesellem (2) zamān-ı şerīflerinden¹¹ şoñra¹² nice yıl geçmişdi ve ol iki pelīdüñ ve Mervān (3) Yezīd’ün ḫavmi istīlā vü fırsat bulmuşdı ve ḫavm-i¹³ ḫavāric ḫavī¹⁴ olmuşdı. (4) Ḥazret-i Muḫammed’ün ve Ḥazret-i ‘Alī’nün āl u evlādı ve ‘Abbās’ün ḫavmi za‘īf (5) olup perīşānlar idi ve künc-i ḫumülde pinhānlar idi. Ol zālīmüñ

¹ gelüp: -İ

² ḫuzūrında: ḫuzūr-ı dille S

³ ḫalīfe: -İ

⁴ ğuşşa-i: ḫışşa-i İ

⁵ bir faşl: -İ

⁶ bī-nihāye: bī-ḫad S

⁷ ide: -İ

⁸ Üseyd bin: -İ

⁹ Risālet-penāh: Risāletden şoñra S

¹⁰ Te‘ālā: -S

¹¹ zamān-ı şerīflerinden: zamānından S

¹² şoñra: -S

¹³ ḫavm-ı: -S

¹⁴ ḫavī: -İ

zulmundan ta‘ addisinden bî-nām [u] nişānlardı¹. Rāvī eydür: Ol (6) rüzgārda ihtîşāş-ı nās ya‘ nî peygamber hāzretinüñ ‘ amm-i büzürgvārı (7) Hāzret-i² ‘ Abbās be-gāyet pîr olup ni‘ met-i dünyādan sîr olmışdı ve anuñ (8) bir kenîzeki var idi. Hüb-cemāl u nîk- hîşāl idi. Bilād-ı Hindistān’dan (9) eline girmişdi. Rāvîler rivāyet iderler ki ol kenîzüñ hüb rüyı ve (10) nîk hüyı ulu pādîşāhlar aşlından ve neslinden idi. Meger günlerde (11) bir gün ol kenîzek bir maşlahat için derîceden başını taşra çıkarup (12) [S3^a] bir yire nazār iderdi. İttifākā Seyyid Üseyd bin Münzîr ki birāder-zāde-i Hāzret-i³ (13) ‘ Abbās idi ve ol derîçe öninden geçerken nā-gāh kenîzeküñ cemāl-i cemîlini (14) görüp şad hezārān dil ü cānla⁴ ‘ aşık u şūrîdesi oldı ve āb-ı (15) hāsetre dîdesi taldı ve şöyle ki dilinden qarārı ve elinden ihtiyārı (16) ve cānından şabrı gitdi. Anı cemāl-i kenîzüñ cezbî⁵ kemend-i ‘ aşka giriftār eyledi⁶ (17) ve āhîr ‘ aşk-ı kenîzeki pinhān idemeyüp akrîbāsına izhār itdi ve rāvî (18) eydür: Seyyid Üseyd merd-i dil- āver idi ve mübārîz server idi ve silāh-şor (19) idi ve şāhib-i zūr idi. Şahāvetde ve şecā‘ atda ve tîr-endāzlıkda (20) ve nîze-bāzlıkda⁷ nazîri yoğdı. Şöyle ki kavm-i ‘ Arab āna Hāmza-i şānî dirler idi (21) çün Seyyid Üseyd akrîbāsın cem‘ idüp ‘ ammüsi ‘ Abbās’dan kenîzeki

[13^a]

(1) taleb itdiler ve çün ‘ Abbās kenîzüñ talebinden⁸ haberdār oldı. Egerçi (2) anuñ andan hāzzı yoğdı zirā ki gāyetde pîr idi ve ni‘ met ü lezzet-i⁹ dünyādan (3) sîr idi ve ol kenîzek duhter dağı bîkr idi ve ammā bu söz ‘ Abbās’uñ (4) tab‘ına hoş gelmeyüp eyitdi: Bu kenîzeki Üseyd’e virmeyem diyü talāk-ı ‘ ahd¹⁰ (5) eyledi¹¹ ve bunuñ üzerine dört yıl mürür itdi¹² ve rāvî eydür: (6) ‘ Abbās’uñ başırasında bir za‘f peydā oldı ve ol zamānda Saṭîh-nām (7) bir hākîm var idi ve ba‘zılar eyidürler Saṭîh’üñ şākirdlerinden idi zirā Saṭîh-i kâhin, Resûl’uñ ‘ aleyhi’s-selām mevlūd gicesinde fevt

¹ ol zālîmüñ zulmundan ta‘ addisinden bî-nām [u] nişānlardı: -İ

² Hāzret-i: -S

³ Hāzret-i: -S

⁴ dil ü cānla: cān diliyle İ

⁵ cezbî: cebri S

⁶ eyledi: itdi S

⁷ nîze-bāzlıkda: tîr-bāzlıkda İ

⁸ kenîzüñ talebinden: şüret-i talebden S

⁹ lezzet-i: -S

¹⁰ ‘ ahd: sevgend S

¹¹ eyledi: itdi S

¹² mürür itdi: geçdi S

oldı, eṣaḥḥ budur ve ol ḥakīm daḥı¹ ‘ilm-i nücūmdan ve fenn-i uṣṭurlābdan [S3^b] be-ḡāyet (8) ḥaberdār idi ve her ‘ulūmda māhır idi ve cemī‘ yırde kemāl-i faẓlla ḡūn (9) gibi zāhır idi ve ol ḥakīmi ‘Abbās mu‘ālecesi iḥūn getürmişlerdi. (10) Ol ḥakīm-i hūnerver² Üseyd-i serverūñ ve ol duḡterūñ aḡteriyle olan (11) mācerāsın işidüp anlaruñ ṭālī‘ lerin ṭıtdı ve bildi ki anlaruñ (12) ictimā‘ından³ ve ittifākından bir oḡlan vüçūda gele kim be-ḡāyet pehlevān-ı (13) zamān ve engüşt-nümā-yı cihān ola ve şöyle ki Ḥamza-i şāḥib-ķırāndan (14) şoñra anuñ gibi bir pehlevān daḥı gelmeye ve bir duḡtere ‘aşıķ olup (15) çok ser-encām geçüre ve nice ķışsa-i ḡarībe vü ḥikāyāt-ı ‘acībe göre. (16) Ol oḡlanuñ şulbından bir şaḡş vüçūda gele kim aña Ebū Müslim (17) diyeler ve lām-ı la‘īni⁴ ḥanedān-ı ṭayyibinden ve ṭāhırinden⁵ ol getüre ve girü (18) İslām revnaķın yirine getüre. Pes ol ḥakīm-i pūr-hūner ve⁶ ṭabīb-i mu‘teber bu (19) aḡvāl-i dil-āvızden ve bu aḡvāl-i mihr-engızden ‘Abbās’a beyān eyledi (20) ve nice bunlara beñzer kelām-ı ḥikmet⁷-āmızden ‘ayān itdi ve ‘Abbāsuñ ḡöñli bu ḡüftār-ı dürer-bāra⁸ (21) ve bu aḡbār-ı⁹ cevher-nişāra bī-iḡtiyār meyl idüp eyitdi: Ey ḥakīm-i pūr-hūner

[I3^b]

(1) ve ey ṭabīb-i mu‘teber müvecceḥ buyurduñuz ammā¹⁰ ne idem ki ṭalāķa and iḥmişemdür (2) ki kenīzeki Üseyd’e virmeyem. Ḥakīm eyitdi: Ey¹¹ Ḥudāvendḡār sevgend sehl¹² (3) ü āsāndur kenīzeki āzād eyle ba‘de¹³ Üseyd’e nām-zād ķıl, tā ṭalāķ vāķı‘ (4) olmaya didi¹⁴, ‘Abbās’a bu cevāb şavāb geldi ve hemān-dem kenīzeki āzād (5) idüp Üseyd’e nām-zād ķıldı ve bir nice¹⁵ ḡünden şoñra esbāb u cihāzı (6) müheyyā itdiler. ‘Abbās’uñ [S4^a] ķavmi ve Üseyd’uñ ķabīlesi cem‘ olup es‘ad (7)

¹ ba‘zılar eyidürler Saṭīḡ’uñ şākirdlerinden idi. Zirā Saṭīḡ-i kāhin, Resūl’uñ ‘aleyhi’s-selām mevlūd gicesinde fevt oldı, eṣaḥḥ budur ve ol ḥakīm daḥı: -İ

² hūnerver: ḡurūr İ

³ ictimā‘ından: cimā‘atından İ

⁴ lām-ı la‘īni: lām-ı la‘neti S

⁵ ḥanedān-ı ṭayyibinden ve ṭāhırinden: ḥanedān bātından ve zāhırinden İ

⁶ ve: ve ol S

⁷ ḥikmet: -İ

⁸ dürer-bāra: -İ

⁹ aḡbār-ı: aḡvāl-i İ

¹⁰ ammā: fe-emmā İ

¹¹ ey: -İ

¹² sehl: -S

¹³ ba‘de: ba‘d-ez-ān S

¹⁴ didi: -S

¹⁵ bir nice: bunca İ

sa' atde ve eyemen evkâtde ol duhter-i nîk-ahterini Üseyd-i servere (8) nikâh eyleyüp virdiler ve çün ' aşık ma' şūka vāşıl olıcağ¹ (9) zevk-i dü-cihānî ve şevk-i cavidānî hāşıl oldu ve ol dem ki (10) Üseyd-i serverüñ nuḫfe-i nazîfi duhter-i nîk-ahterüñ rahm-ı laṭîfine düşdi² (11) bā-emr-i Şāni' ḫaml vākı' oldu. Toğuz ay ve toğuz günden soñra duhter-i nîk- (12) ahterden bir gün³ yüzlü oğlan doğdı ve ol ḫakīm-i ḫiredmend bu (13) ferzendüñ ṭālî' in ṭutdı. Be-gāyet ercmend görüp adını Cüneyd ḫodı. (14) Atası Üseyd'üñ re'yiyle dāyeye virdiler ve tā yedi yaşına degin⁴ dāyesi (15) emzirdi ve ba' de-zān mektebe virdiler, tā⁵ kitāb oğuyup ' ulūm u ādāb (16) öğrendi ve çün Cüneyd on dört yaşına irdi. Cemāli māh-ı tamām (17) gibi tābende oldu ve her kim anı gördi āstānında aña⁶ bende oldu (18) ve kemāl-i nihāyete irüp tā⁷ ḫiredmend oldu ve maḫāl-i şeyḫ ü şāba bend (19) oldu ve cebhesinden ululuk envārı ' āleme işrāk itdi ve çehresinden (20) bahādırlık āşārı birle meşhūr-ı āfāk⁸ oldu ve andan soñra Cüneyd'üñ zūrı (21) ziyāde olup silāḫ-şorluğa başladı ve anı daḫı tekmil idüp

[14^a]

(1) esb-i tāzîlere süvār olup şikār hevesin itdi ve çün on beş (2) yaşına irdi, hîç kimse anuñ kemānı kirişin yirinden⁹ ḫımıldadamaz (3) idi¹⁰ ve çün on altı yaşına irdi şöyle oldu ki ol (4) rüzgāruñ süvārları ve merdān-ı nāmdārları mecālisinde Cüneyd'üñ (5) merdāneliğin ferzāneliğin ve saḫāsın ' aṭāsın ve bezlin ' adlin (6) ḫarb-ı meşel eyidürlerdi. Kerrātıla tenhā¹¹ bir iki yüz [S4^b] merd-i dil-āver ile ve mübāriz (7) ile neberd¹² içinde¹³ berāberlik itmişdi¹⁴. Belki ziyāde gelürdi ve daḫı küştgîrlikde (8) şöyle oldu ki hîç kimesne püştin yire getüremezdi. Ḥattā on merd-i¹⁵ (9) mübāriz er¹⁶

¹ olıcağ: oldu S

² düşdi: indi S

³ gün: gül İ

⁴ degin: dek S

⁵ tā: -İ

⁶ aña: -S

⁷ tā: dānā S

⁸ āfāk: -İ

⁹ yirinden: -S

¹⁰ idi: oldu S

¹¹ tenhā: -İ

¹² neberd: binerdi İ

¹³ içinde: cümlesiyle İ

¹⁴ itmişdi: -İ

¹⁵ merd-i: -S

¹⁶ er: -İ

bir uğurdan hamle iderlerdi ve her birin bir lu'bla bařardı (10) ve dađı hıç kimse¹ pençesin pıç idemezdi. İttifākā bir gūn esbe sūvār (11) ve 'azm-ı Őikār itdi. Őehr-i Medīne-i Resūl 'aleyhi's-selām'dan tařra (12) çıđdı ve beř fersađ miđdārı dūr dūřdı ve nā-gehān gōrdi (13) bir řolan-ı beyābānī řađrısında bir tīr ammā te'řir itmemiř, Cūneyd'ūñ öñine (14) çıka geldi. Seyyid Cūneyd hemān řırbandan kemān çıkardı. 'Uķāb-ı pūr-ĥūn²-zebān ejder-i (15) elmās-peykān çūn murġ-ı perrān on bir tūtam bir oķı ĥāne-i (16) kemāna koyup ol yegāne řařt-ı dūrüstle ne dest-i sūstle ve nazār-ı³ (17) řavābla bu tīri ol gūra pertāb itdi. Tīr gūr-ı miskīnūñ ābgāhına (18) dođunup ol bir yanından çıđdı dađı gitdi. Gör ki miskīne tīr-i (19) řazā n'itdi ve hemān-dem gūr yire dūřdı. Seyyid Cūneyd atından (20) ařaġa indi, gūruñ bařını leřinden ayırdı ve ol řařř ki (21) gūra tīri evvel urmiřdı çıka geldi dađı bünyād-ı 'Arab'da

[14^b]

(1) ildi ve eyitdi: Bu gūr benüm zaĥmumdan dūřmiřdūr didi. Cūneyd (2) dađı benüm zaĥmumdan dūřdı didi. El-ĥāřıl-ı kelām⁴ mā-beynlerinde nizā' (3) řopdı. El-ĥaķ ol řařř dađı 'Arab ekābirinden idi ve büzürg-zāde (4) idi. Őecā' atda ve merdānelikte miřlüm yoķdur dirdi ve zūr pençesine (5) dađı maġrūr idi⁵ ve bilmedi ki dest-ber⁶-destdūr. **Beyt**⁷:

Yemeyen kişi yād (6) elden řabānçe⁸

Demürdendūr řanur řolında pençe

Neřr⁹: ve ol řařř Cūneyd'e ceng (7) gösterdi ve eyitdi: [S5^a] Ey kūdek¹⁰ sen ne oġlansın ki benümle baĥř idesin (8) ve muķābele olasın ve benüm atamuñ ġulāmlarından bir kemter bendesi senüñle berāberdūr (9) ve baña 'ār gelūr ki senüñle ceng eyleyem ve eger Ĥamza bu zamānda zinde olaydı (10) baña bende olup ġāřiyedārum olurdı ve dađı buña beñzer nice tūrrehāt¹¹

¹ kimse: -S

² ĥūn: çūn S

³ nazār-ı: đarb-ı İ

⁴ kelām: -S

⁵ idi: olmişdı S

⁶ ber: be-bālā-yı İ

⁷ beyt: -İ

⁸ řabānçe: şikence S

⁹ neşr: -İ

¹⁰ kūdek: ġüzel İ

¹¹ tūrrehāt: sözler İ

(11) u ħurāfāt¹ söyledi ve Seyyid Cüneyd fi'l-cümle muĥabbet yüzinden muĥābā² (12) gösterdi ve gördi³ ĥiddetden tecāvüz idüp lāf u güzāf eyledi. Erenler (13) sultānı Ĥamza'nuñ ĥaĥķında böyle⁴ kelimāt-ı nā-şāyeste işidüp ġāzaba (14) geldi. Bu mühmelātdan şīr-i şerze⁵ gibi bī-iĥtiyār üzerine⁶ ĥamle eyledi ve ol daĥı bunuñ (15) ĥamlesine üzerine⁷ ĥarşu geldi ve birbiriyle ĥaylī tutuşdılar ve āĥir ellerine (16) tīġ-i tīz alup ĥūn-rīzlige ĥaşd itdiler ve birbirlerine şol ĥadar tīġ uruşdılar ki (17) ammā⁸ kendülerine ĥaĥā gelmeyüp tīġ tīġe toĥunmaĥdan ellerinde tīġ şikest (18) oldu çün⁹ tīġlerin bir¹⁰ yire bıraġup birbirinüñ kemerinden¹¹ tutuşdılar. (19) İki ejderha gibi birbirlerine şarmaşdılar. Keş-ā-keşde iken nā-gāĥ ol (20) şahş-ı zūr-kār bir ĥancer-i ābdār ile Cüneyd'ün elini mecrūĥ eyledi¹². (21) Cüneyd çün anı gördi ġāzaba geldi, şöyle ĥuvvet ĥıldı kim ol şahşı

[15^a]

(1) yirden ĥaldurup bālā-yı ser atdı. Andan soñra zīr ü zeber ĥıldı. (2) Ol şahşuñ inñüleri ĥurd oldu ve kendüsü¹³ mürd oldu. Cüneyd (3) ġāyetde ġāzabından başına birkaç pūşt-pā urup helāk (4) ĥıldı¹⁴ ve ol şahşuñ şütürbānı anda ĥāzır idi ve bu 'arbedeye nāzır (5) idi. Seyyid Cüneyd'e eyitti: Ey ebleĥ oġlan ve ey esfeh civān¹⁵ (6) bu öldürdüġüñ şahş¹⁶ ĥiç bilür misin kimdür ve ne kişidür (7) ve kimüñ eşidür. Bu 'Amr oġlı Ĥanzala'dur [S5^b] ve Benī-Şeybān ĥabā'ilinden (8) büzürg-zādedür ve bunuñ atasınuñ 'askeri yigirmi biñden ziyādedür ve daĥı (9) buña ġayrı ĥabīlelerden¹⁷ mu'āvenet içün yigirmi biñ 'asker daĥı (10) gelür ve bunuñ bir birāderi daĥı vardır. Ġazanfer dirler pehlevān-ı cihāndur (11) ve dilīr-i devrāndur. Şöyle kim rüz-ı meydānda Rüstem-i dāstāndan endişe (12) eylemez. Zūrda ve silāĥ-

¹ ĥurāfāt: herzeler İ

² muĥābā: muĥābāt İ

³ gördi: -İ

⁴ böyle: bu vechle S

⁵ şīr-i şerze: şīr sözine İ

⁶ üzerine: -İ

⁷ üzerine: -S

⁸ ammā: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ bir: -S

¹¹ kemerinden: kemer-bendin S

¹² eyledi: itdi S

¹³ kendüsü: -S

¹⁴ ĥıldı: itdi S

¹⁵ esfeh civān: saña İ

¹⁶ şahş: civān İ

¹⁷ ĥabīlelerden: ĥabīle tarafından: İ

şorluğda bil ki fā'ıkdür ve bu sözi lāf u güzāf (13) şanma, bil ki bayıkdur ve şimdi seferdedür. Ey civān-ı esfeh ve ey oğlan-ı (14) ebleh ve eger biñ cānuñ dağı varsa birini anlaruñ elinden ħalāş idemeyesin. (15) Seyyid Cüneyd eyitdi: Ey nābe-kār ve ey yāve-güftār epsem ol yoksa seni dağı (16) anuñ gibi iderem. Andan bu yirden¹ diyüp şütürbāna ħamle eyledi ve şütürbān gürīzān (17) nā-bedīd oldu ve Cüneyd gördi ki şütürbān gürīzān olup rāh-ı beyābāna (18) yüz² tutdı andan ferāğat idüp gūruñ bir yanını kesüp yanında³ (19) bend itdi ve dönüp şehr-i Medīne'ye gitdi. Şütürbān gıtdügi cānıbden (20) bir nice süvār āşıkāre oldu. Meger Ĥanzala'nuñ nökerleri idi ve çün (21) bu şüret-i ħāl-i maķāl şütürbāndan işıtdiler ve dilediler ki Cüneyd'üñ

[15^b]

(1) pāyine düşeler. Şütürbān eyitdi: Eger siz beş yüz kişi olursañuz anuñla (2) işi başa iletmeysesiz ki ol bir nev⁴-civān-ı pīl-tendür ve⁵ Ĥamza-i şāĥib-kırān-ı (3) tīg-zendür ve bugün meydān-ı kārzārda Rüstem-i dāstān çün zen-i bārdārdur⁶. (4) Bunlar şütürbāndan bu sözi işıdicek⁷ be-gāyet⁸ dehşetden endāmlarına (5) lerze düşdi. Hemān cesed-i Ĥanzala'yı götürüp atası 'Amr'uñ öñine (6) getürdiler. Çün 'Amr oğlı Ĥanzala'yı ol ħalde gördi, yaķasın çāk (7) idüp ve [S6^a] başına ħāk şaçdı. Ceza' a vü feza' a başlayup āgāz-ı (8) girye itdi ve anası Zehrā-yı perī ki duĥter-i Keynās-ı perī idi (9) ki anuñ kışşasın zıkr idevüz ki 'Amr'uñ eline nice⁹ düşmişdür. Çün (10) Zehrā-yı perī oğlı Ĥanzala'yı ve bu vechle¹⁰ göricek kendü şüretine muĥkem (11) tabānçeler vurup ve yüzün yırtdı ve hezār nevĥa vü zārī birle¹¹ bī-hüş¹² (12) olup yire düşdi. Āĥir Ĥanzala'nuñ cesedin laĥde koyup Eĥad'e (13) işmarladılar ve üç gün 'azāsın tutdılar. Üçinci günden şoñra yigirmi (14) biñ eri cem' idüp ve Medīne'den yaña gıtdiler ve dağı ol nevāĥide (15) olan 'Arab'dan mu'āvenet için er

¹ andan bu yirden: -İ

² yüz: -S

³ yanında: bir yannda İ

⁴ nev: -İ

⁵ ve: çün S

⁶ zen-i bārdārdur: -İ

⁷ işıdicek: işıtdiler İ

⁸ be-gāyet: -S

⁹ nice: -İ

¹⁰ vechle: cümleyi İ

¹¹ zārī birle: zārıla S

¹² bī-hüş: bī-ĥod S

taleb itdiler. Anlardan dağı (16) yigirmi biñ nefer¹ er cem‘ idüp ardlarınca vardılar² ve **ol cānibden** (17) Cüneyd dağı avdan evine gelüp atasına ve anasına mācerāyı naķır ü (18) kıtmır taķrır eyledi. Üseyd eyitdi: Yaramaz iş itmişsin ammā ne fā’ide (19) olacaķ oldu. Kār elden gitdi. Hemān ceng esbābını ve (20) āheng aşķābını müheyyā itmek gerekdür diyüp Medīne’nüñ büzürg-zādelerine³ (21) hāl-i mācerādan haberdār eylediler. Anlar dağı ber-ser diyüp eyitdiler:

[16^a]

(1) Eger ‘ Amr leşker çeküp üzerümüze gelürse in-şā’allāh aña bir iş (2) idelüm tā devr-i kıyāmete degin⁴ dillerde yād olsun. Bu ķavl üzre (3) muķīm⁵ olup esbāb-ı harbı ve aşķāb-ı darbı āmāde idüp müteraķķıb-ı (4) rāh-ı bādiye oldılar. Toķuzuncı günden soñra Benī-Şeybān ķabīlesinüñ (5) yolından beyābāndan⁶ bir toz āşikāre oldu kim āsmāna irişdi. Şan kim sevād-ı (6) ‘ ālem ol gerd-i siyāhla yir dütün toldı. Nā-gāh Medīne cānibinden (7) bir bād ‘ ināyet-i Haķ⁷ yıl çıķup ol tozuñ dāmenin iki şaķķ kılup (8) içinden yigirmi ‘ alem zāhir oldu ki yigirmi biñ ere işāretdür⁸. [S6^b] ‘ Amr (9) oğlı Hanzala’nuñ ķanlı cāmesini boynına ardup yigirmi biñ (10) erüñ öñince hezār āh vāhla zār olup gelürdi. Çün meydān (11) yirine yetişdi, bünyād-ı ceng idüp leşkerini şaf şaf ārāste (12) kılup ‘ Arab’dan yaña āheng itdi. **Bu tarafdān** dağı Üseyd ile⁹ Cüneyd (13) emīr-zādeler ile ‘ askerlerin fevc fevc pīrāste itdiler. Bunlar dağı (14) on biñ er idi ve her biri merd-i dil-āver idi çün iki leşker birbirine (15) muķābil olup dīde-i heybet birle birbirine nazar iderlerdi. ‘ Amr’uñ (16) ķararı gidüp atını meydāna şıcratdı. Eyitdi: Ey Üseyd oğlumuñ (17) ķātilin dilerem, ķanına diş bilerem didi¹⁰. Cüneyd diledi ki meydāna (18) merdāne gire, Üseyd bunuñ men‘ inde iken nā-gāh miyān-ı ‘ asker-i Medīne’den (19) bir server meydāna girdi. ‘ Amr’uñ üzerine

¹ nefer: -İ

² vardılar: virdiler S

³ büzürg-zādelerine: beg-zādelerin İ

⁴ degin: -S

⁵ muķīm: muķavvim S

⁶ beyābāndan: -İ

⁷ ‘ ināyet-i Haķ: gāyet çok İ

⁸ ere işāretdür: er nişānidur İ

⁹ ile: bin İ

¹⁰ didi: -S

hamle itdi. Çün¹ (20) mā-beynlerinde nice darb bāṭıl oldı. ‘Āķıbet ol server ‘Amr (21) fırsat bulup helāk eyledi² ve ol serverüñ bir³ birāderi vardı.

[İ6^b]

(1) Ol daḡı meydāna girdi. Nice ta‘n u darbdan ōñra ‘Amr anı (2) daḡı helāk itdi. El-ḡāşıl ‘Amr ol gün⁴ on serveri (3) helāk eyledi⁵. Medīne ‘askeri ōikeste-dil ve pür-gam oldı (4) ve leŗker-i benī⁶-Ŗeybān ŗāz u ḡurrem oldılar. Seyyid Üseyd⁷ diledi ki meydāna (5) ŗırāne gire ammā gün aḡŗama varup ŗām⁸ iriŗmiŗ idi. İki ṡarafdan (6) ṡabl-ı āsāyiŗ ṡalındı. İki leŗker dönüp ārām yirine gelüp (7) ol gice āsüde geġüp āftāb-ı serīrde süvāri⁹ oldılar. Çün (8) gice geġüp āftāb serā-perde-i sevādı ref idüp ‘arz-ı cemāl (9) idicek iki leŗkerden kūs-ı sultānī ve ṡabl-ı ḡāķānī döġölüp (10) maŗāfgāha yüz ṡutdılar ve ḡalb-ı cenāḡı [S7^a] ārāste itdiler. Meymene (11) vü meysereyi pīrāste ḡılıp nazār ber-meydān itdiler ki iki cānibden¹⁰ (12) meydāna merdāne kim sebķat eyleye veyā kim¹¹ ŗecā‘at göstere. Nā-gāḡ Benī-Ŗeybān (13) sipāḡından Merre-nām bir süvār¹² meydāna girdi, cevelān gösterüp (14) er diledi. Medīne ‘askerinden Ġālib-nām bir dil-āver¹³ āheng-i meydān (15) itdi ṡarīd idüp cevelān gösterdi. Merre’ye muķābil olup (16) birbirine ḡamle-i dilīrāne idiŗdiler¹⁴ tā¹⁵ ikisinüñ mā-beyninde yigirmi (17) ḡamle bāṭıl oldı. ‘Āķıbet Ġālib fırsat bulup Merre’nüñ boynına (18) bir ŗemŗir urdı ki baŗı cesedinden on adım miķdārı gūyvār¹⁶ yuvalandı. (19) El-ķiŗŗa Ġālib ol gün öyle vaķtine deġin serdār-ı meydāndārılık (20) idüp yigirmi kiŗiyi helāk itdi. Leŗkerden ġırīv ḡopdı, bu (21) ḡāletde nā-gāḡ Benī-Ŗeybān¹⁷ ṡarafından bir gerd-i ‘azīm¹⁸ peydā oldı. Ol

¹ çün: -S

² eyledi: itdi S

³ bir: -S

⁴ ‘Amr ol gün: ol gün ‘Amr elinde S

⁵ eyledi: oldı S

⁶ benī: -S

⁷ Üseyd: -İ

⁸ gün aḡŗama varup ŗām: ol gün aḡŗam İ

⁹ geġüp āftāb-ı serīrde süvāri: -S

¹⁰ cānibden: sipāḡdan S

¹¹ sebķat eyleye veyā kim: ṡıķa daḡı İ

¹² süvār: dil-āver İ

¹³ dil-āver: süvār İ

¹⁴ idiŗdiler: iriŗdiler İ

¹⁵ tā: -İ

¹⁶ gūyvār: -İ

¹⁷ Benī-Ŗeybān: yabān S

¹⁸ gerd-i ‘azīm: ‘azīm toz İ

[17^a]

(1) miyāne-i gerd-i¹ ‘azīmden yigirmi ‘alem zāhir oldu ki yigirmi biñ ere işāretdür (2) ve bunlaruñ her biri cerrār, mekkār ve kıttāl ve battāl-i şemşir-zen şir-efgen (3) ‘Arab emīrleri ‘Amr’a mu‘āvenet için² gelmişlerdi. ‘Amr anları (4) görüp be-gāyet şādān olup kūs-ı hārbı çaldırdı. Anlaruñ emīrleri³ (5) yanlarına alup leşkerine yir⁴ bildürdi. Gālib-i server dağı miyān-ı meydānda (6) tırdı er diledi. ‘Amr gāyet gāzabından taḥammül idemeyüp atını (7) meydāna şıçratdı. Gālib’uñ üzerine sürüp ḥamle eyledi. Gālib bildi kim (8) gelen ‘Amr’dur diledi ki atını önünden şıçrada. Atına mehmūz degürdi (9) at şıçrayıcağ bir ayağı köstebek delügi varmış at yıkılıp Gālib (10) depesi üstine⁵ düşdi. [S7^b] Fi’l-hāl ‘Amr atından inüp Gālib’uñ başın (11) kesdi. Medīne ‘askerine karşı pertāb idüp Cüneyd’i meydāna oğdu ve (12) Cüneyd on ‘Amr kadar er⁶ idi ammā Seyyid Üseyd’uñ gönli dilemedi ki ve Cüneyd’i (13) ‘Amr’uñ meydānına viribiye⁷ ve kendüsi egerçi pīr idi ammā gönli (14) civān idi ve kuvveti kemā-kān idi. Meydāna şirāne at şıçratdı (15) ve dā’ire-i ma‘rekeye çün pergār devr itdi ve tarīd kılıp cevelān gösterdi. (16) Ba‘de⁸ Benī-Şeybān leşkerine karşı tırup Ḥamzavār ol merd-i server⁹ (17) derūn-ı dilden bir na‘ra-i bülend urdı ki tās-ı kubbe-i feleki çökertdi ve iki (18) leşker ḥalkı serāsime olup nicesi bī-hūş atından düşdi ve atları (19) dağı süheyl urup üzerindeki yire bıraktı, rāh-ı beyābānı tutdı. (20) Andan soñra eyitdi: Ben ‘Abd-ı Menāf oğlı Hāşim oğlı ‘Abdü’l-muttalib (21) oğlı Münzir oğlı Üseyd’em. Bilüñ ve āgāh oluñ diyüp ‘Amr’a eyitdi:

[17^b]

(1) Ey cāhil ve ey bāṭıl utanmaz mısın leşker çeküp Ḥazret-i Muştafā’nuñ¹⁰ (2) Medīne’si üzerine gelesin. İki cāhil oğlan nā-dānlık ile böyle¹¹ (3) nā-şāyeste ḥareket eylediler. Bu Müselmānlaruñ ne¹² günāhları vardur ki nā-ḥağ yire (4) kınar dökülüp

¹ gerd-i: toz-ı İ

² için: -S

³ emīrleri: beglerini İ

⁴ yir: -İ

⁵ üstine: üzerine S

⁶ er: -İ

⁷ viribiye: virdi S

⁸ ba‘de: ba‘d-ez-ān S

⁹ server: serdār S

¹⁰ Muştafā’nuñ: Resül İ

¹¹ böyle: -S

¹² ne: -İ

maḳtūl u maḥzūl olalar ve sen bu zūlmı revā görür misin¹? (5) ‘ Amr eyitdi: Ey pīr-i ebleh ve ey merd-i esfeh benüm oğlum mürde, senüñ (6) oğluñ zinde daḥı baña naşīhat mı idersin geldüm² kim senüñ oğluñı (7) giriftār idem. Evvel oğluñı gözüñe karşı hezār zār ile öldürem, saña (8) oğlan acısın bildürem. Andan şoñra seni helāk idem. Üseyd eyitdi: (9) Sen kimsin ve saña kim dirler bu kadar lāf u güzāf idersin, inşāf (10) itmeyüp kendüñ görürsin ben saña naşīhat [S8^a] iderin çünki ḳabūl (11) itmezsin gel imdi izhār-ı hüner eyle. Elüñden gelürse beni zīr ü zeber ḳıl (12) **Ḳıı‘a**:

Hüner var ise sende üşde meydān

Elüñden ne gelürse ḳılgıl (13) anı

Alasın bunda cān yā³ viresin cān

Bulursañ furşatı virme emānı

(14) **Neşr**: diyüp birbirine ḥamle itdiler. Şemşīr ile şīrāne ḥaylī⁴ ceng (15) itdiler. Birbirlerine zafer bulmayup tīglerin ğılāfa ḳoyup ellerine (16) nīze alup maşāfa girdiler. Cevalān idüp⁵ nīzeleri ucını⁶ at ḳulağında ḳarār itdürüp⁷ (17) meydān-ı vāsī‘ ihtiyār itdiler⁸ tā mā-beynlerinde kırḳ ḥamle bāḫıl (18) oldu. Nā-gāh Üseyd⁹ ḥamle itdi nīzenüñ sinānını ‘ Amr’uñ (19) atı sīnesine rāst idüp ḥavāle oldu. ‘ Amr diledi ki (20) atınuñ sīnesinden nīze sinānını¹⁰ def[‘] ide. Üseyd¹¹ yakın (21) gelicek nīzenüñ sinānını ḳaldurdu nīze rāst ‘ Amr’uñ

[I8^a]

(1) sīnesine ḫoḳunup arḳasından ḫaşra çıḳdı. ‘ Amr atdan (2) düşüp helāk oldu. ‘ Amr’uñ Hilāl¹²-nām bir ḳarındaşı var idi¹³. (3) Ol daḥı meydāna girdi anı daḥı helāk itdi. ‘ Amr’uñ egerçi leşkeri (4) çoğıdı ammā baş gidicek ayak pāydār olmaz. Egerçi¹⁴

¹ görür misin: göresin İ

² geldüm: añladum İ

³ yā: -İ

⁴ şīrāne ḥaylī: ḥaylī şīrāne İ

⁵ cevalān idüp: -İ

⁶ ucını: -İ

⁷ ḳarār itdürüp: ḳarārlandurup S

⁸ itdiler: eylediler S

⁹ Üseyd: Seyyid İ

¹⁰ nīze sinānını: sinānını nīzenüñ S

¹¹ Üseyd: Seyyid İ

¹² Hilāl: Hülāgū İ

¹³ bir ḳarındaşı var idi: birāderi vardı S

¹⁴ egerçi: -İ

Üseyd'ün 'askeri (5) az idi ammā Üseyd'ün tīg-i tizinden tevehhüm idüp āheng-i güriz itdiler. (6) Nā-gāh bir toz zāhir oldu. Ol tozuñ içinden beş 'alem zāhir¹ oldu ki (7) beş biñ ere işāretdür ve bu a'lāmuñ öñince bir şeh-zāde ez-pā tā-be-farḳ (8) pūlāda ğarḳ olmış² gelürdi. Çün yakın geldi, bu iki leşkeri (9) görüp [S8^b] bī-iḥtiyār bir³ na'ra urup eyitdi ki ey dilirān-ı cihān ve ey (10) mübārizān-ı Benī-Şeybān tevehhüm eylemeñüz kim Reşide-i 'Arab benem ve dilir-i şir-efgenem (11) çün sipāh-ı benī⁴-Şeybān Reşide-i 'Arab'uñ i'lāmın görüp (12) nāmını işitdiler, tevehhümleri gidüp tehevürleri geldi. Ol gün (13) aḥşām irince iki leşker birbirine ḳatışup muḥkem ceng eylediler 'ālemi gözlerine teng eylediler⁵ (14) ve Reşide-i dilsitān şol ḳadar ḍarb⁶ itdi kim 'ālemde dāstān (15) oldu egerçi Üseyd ile Cüneyd meydān-ı kārzārda merdānelik (16) ve serdārлық gösterdiler ammā 'askerleri az olmağın⁷ ḫāḳat (17) getüremediler. Üseyd'e çok⁸ zaḥm-ı şemşir irişmişdi. Cüneyd'ün atına (18) daḫı çok nāvek-i tīr girmiş idi. Be-nā-çār ḫabl-ı āsāyiş çalındı iki (19) leşker birbirinden bölündi, varup⁹ mekānlarına gelindi ve bahādırlık (20) kim itdi ve kim itmedi bilindi. Ez-īn cānib çün Reşide atasınuñ ve (21) birāderinüñ ve 'ammüsünüñ mevtlerinden¹⁰ işidüp¹¹ ḫaberdār oldu. Feryād

[I8^b]

(1) idüp zāra başladı ve ḳabā'il-i 'Arab emīrleri ve Benī-Şeybān (2) dilirleri Reşide-i 'Arab'a 'azāya gelüp eyitdiler: Siz bāḳī oluñ (3) nice idelüm böyle imiş emr-i Ḥudā-yı bī-çün *innā li'llāh ve innā ileyhi rāci'un*¹² (4) ve cehdi aña eylemek gerekdür kim muḥkem rezm idüp anlaruñ ḳanları yirine (5) bunlaruñ cānların alavuz. Andan şoñra dönüp 'azm-ı mekān ḳılavuz. (6) Bu sözler Reşide-i ğamgīne tesellī virdi, teskīn itdiler. Andan (7) şoñra çadırlarına gitdiler ve Reşide-i 'Arab egerçi duḫter idi (8) ammā meydān güninde şanki er idi, atasından [S9^a] ve birāderinden (9) dil-āver idi.

¹ zāhir: peydā S

² olmuş: -S

³ bir: -İ

⁴ benī: -S

⁵ 'ālemi gözlerine teng eylediler: -İ

⁶ ḍarb: ḫarb ḍarb S

⁷ az olmağın: olmamağın İ

⁸ çok: çün S

⁹ varup: varı S

¹⁰ mevtlerinden: mevtlerinden ve fevtlerinden S

¹¹ işidüp: -S

¹² O sabredenler, kendilerine bir belâ geldiği zaman: Biz Allah'ın kullarıyız ve biz O'na döneceğiz.

Bakara: 2/156.

Cidâlde Rüstem-i Zâl'dan¹ eymenmezem dirdi² ve şikârı be-gâyet³ severdi (10) şöyle ki gitmege iverdi. Birâderi Hanzala öldüğü eyyâmda (11) şikârda idi. Ol zamân⁴ kühsârda idi. Çün avdan dönüp eve geldi (12) anası Zehrâ'yı gördi. Karalar giymiş ve yüzi yaralanmış ve beñzi (13) şolmuş ve gözi yaşla ıolmuş. Reşide anasın bu vechle⁵ (14) göricek didi ki hâl nedür? Bunlar dağı istikbâl idüp (15) maqâla geldiler ve hâlden⁶ haber virdiler ve qarındaşı⁷ Hanzala'nun (16) kabrin gösterdiler. Ol dağı müyın yolup rüyın yırttı. Āh şiven⁸ idüp (17) başına müşt-zen oldı ve and içdi ki qarındaşumuñ⁹ kâtilin (18) ele getürmeyince oturmayam. Bunı didi, kabâ'il-i 'Arab'dan beş biñ (19) er cem' idüp Medîne'den yaña ol dağı merdâne¹⁰ revâne oldı. Ol zamâna irişdi ki (20) atası ve 'ammüsi Üseyd'ün elinde ölmüşlerdi. Eger tiz yetişmeyeydi atasınuñ (21) leşkeri âheng-i güriz itmişler idi çün anuñ 'alemi âşikâre oldı

[19^a]

(1) leşker dağı qarâr dutdı. Ol gün Reşide çok merdânelik idüp (2) yegânelik gösterdi. Çün şabâh oldı âftâb kulle-i küh-ı Kâf'dan (3) başın kaldurup 'arz-ı cemâl idüp 'âleme tâb virdi. İki¹¹ leşker gine şaf (4) düzüp maşâfa yüz tıtdılar. Evvel kimesne ki meydâna girdi, Reşide-i (5) 'Arab idi ve Cüneyd'i meydâna taleb itdi. Cüneyd Reşide'nun çâpük-süvârlığın (6) ve sipehdârlığın seyrân idüp hayrân kaldı ve eyitdi: Allâh-ekber (7) ki bu duğter çâlâk-cüst ü derrâk-dürüstdür. Cemâlin görmedin (8) hayâlinden 'aşık oldı, 'aşk yolında [S9^b] şâdık oldı. Bî-ihtiyâr (9) meydâna şirâne¹² girdi. Cevalân gösterüp Reşide'ye muqâbil oldı ve eyitdi: (10) Ey duğter-i ra' nâ ve ey dil-ber-i zibâ benden ne istersin ki beni meydâna oğursın? (11) Reşide eyitdi: Senden qarındaşum qanını dilerem ve aña diş bilerem ki senün (12) anañ dağı benüm anam gibi qaralar giyüp mâtem-zede ola ve dideleri pür-ğün (13)

¹ Rüstem-i Zâl'dan: Rüstem-i Zâl idi İ

² eymenmezem dirdi: -İ

³ be-gâyet: gâyet İ

⁴ ol zamân: -İ

⁵ vechle: hâl ile İ

⁶ hâlden: mâziden S

⁷ qarındaşı: birâderi S

⁸ şiven: -İ

⁹ qarındaşumuñ: qarındaşınıñ İ

¹⁰ ol dağı merdâne: -İ

¹¹ iki: -İ

¹² şirâne: -S

cigerleri tola. Cüneyd eyitdi: Duḡter-i nīk-aḡter erlik degüldür ol ki (14) arındaş anın dileye ve kimsenüñ etine diş bileye. Reşide Cüneyd'üñ (15) bu kelām-ı a' n-āmizinden azaba gelüp Cüneyd'e tiġ-i tiz ḡavāle eyledi. (16) Cüneyd gördi ki Reşide apükdür, cüstdür, tiġ-zenlikde dürüstdür. (17) Eger azıcı muḡabā olunursa aña bir¹ ḡaḡā vāı' olur diyü ḡāzır oldu (18) Reşide'nüñ ḡamlesine nāzır oldu Reşide gelüp Cüneyd depere tıtdı (19) aldı. Cüneyd tiġini berāber virdi, iki tiġ² birbirine mār gibi şarmaşdılar. (20) Şir-i ner-şir³, şir-i māde-şir⁴ degül mi ol iki şir bu iki şemşir birbirinden eküp (21) gücile ayırdılar yine āheng-i ceng itdiler. El-ḡāşıl mā-beynlerinde o

[19^b]

(1) ḡamle bāḡıl oldu. Cüneyd gāḡ gāḡ fırsat düşürdi ammā dirdi ki (2) bunüñ gibi nāzenin nigāra dirigdüdür ki tiġ-i ābdār douna āḡir-kār Reşide (3) gāfil oldu. Cüneyd Reşide'nüñ atı boynunu aldı, başı yire düşdi (4) leşi yire⁵ yııldı. Reşide kendüyü⁶ atından ḡalāşlar iken nā-gāḡ bir bād gelüp (5) büra' ın güşāde ıldı. Cüneyd'üñ gözi yüzine tuş⁷ oldu, hemān-dem (6) vālih ü medḡuş oldu. Kendüzin tıtmayup atından yire düşüp (7) Reşide nazar [S10^a] idüp gördi ki bir nev-civān-ı āftāb-cemāl ve bir nihāl-i büstān-ı (8) Zü'l-Celāl ve şaḡife-i 'izārında ubār-ı ḡaḡḡ-ı reyḡān henüz belürmemiş (9) ve mīve-leb ve cān-fezāsına henüz el irmemiş. Reşide'nüñ daḡı göñli (10) 'āleminde Cüneyd'üñ mihri tülü' itdi ammā Cüneyd'i öldürmege şürü' itdi idi⁸. Yine Cüneyd'i miyāne-i meydānda teraḡḡum (11) idüp odı, dönüp leşkerinden yaña revāne oldu. Bu ḡāletde⁹ Seyyid (12) Üseyd, Cüneyd'i meydānda bī-ḡod düşmiş gördi. Hemān-dem atını meydāna (13) şıratdı, sürdi. Cüneyd'üñ üzerine geldi. Reşide daḡı on adem yir (14) gitmemiş idi. İttifāā Üseyd'üñ atı sürdi, depesi üzerine düşdi. (15) Üseyd'üñ bir oyluġı at altında aldı. Reşide dönüp bu ḡālete nazar (16) idüp diledi ki Üseyd'i helāk ide. Atasınüñ ve birāderinüñ ve 'ammüsünüñ (17) anını ala, andan gide. Yine kendüye eyitdi: Bu pīr-i köḡneyi ol nev-civāna (18)

¹ bir: -İ

² iki tiġ: -İ

³ şir: -İ

⁴ şir: -İ

⁵ yire: -S

⁶ kendüyü: -İ

⁷ tuş: düş İ

⁸ ammā Cüneyd'i öldürmege şürü' itdi idi: -İ

⁹ ḡāletde: ḡāle S

bağışladum didi. Leşkerinden yaña revâne oldu. Andan şoñra iki leşker birbirine (19) katılup cenge meşgûl oldılar. **Meşnevî**¹:

İki leşkerde ƣopdı āh u efgān

(20) Gūyā gūlgule ile doldı cihān

Çıƣdı yirden gubār ‘ ayyūƣa

Toz zūlmet (21) bıraƣdı maħlūƣa

Görmez oldılar birbirini

Farƣ olınmazdı faƣīr ü ģanī

[110^a]

(1) Ƙopdı gūyā ƣıyāmet-i kübrā

Nefes nefese oldu pīrle bernā

Halk olmışken (2) serāsīme

Geldi yil toz oldu iki nīme

Çünki yil aldı gitdi ol (3) tozı

Rūşen oldu o dem şahrā vü yazı

Çün görüp birbirin dil-āverler

(4) İtdiler ƣaşd çün tīĝ ü ģancerler

Neşr²: Ol hāletden Cüneyd kendüye [S10^b] geldi atasını (5) o hāletde gördi. Üzerine varup ƣuvvet ƣılup atı atasınıñ üstinden (6) ƣaldurdu, yine atasını ata³ bindürdi. Kendü daħı süvār olup kārzāra (7) girdi. Ammā Üseyd’üñ bedenünde çok zaħm-ı tīr var idi⁴ ve zaħm-ı⁵ şemşīr var idi. (8) Yine tazelendi ve cismi yoĝruldu, zebūn oldu. Tırmaĝa ve oturmaĝa (9) t̄aƣat getürmeyüp kendüyi Medīne’ye irgürdi ve ol ƣarafdan Cüneyd (10) daħı Reşīde’nüñ ‘ aşƣ-ı şalābetinden medhūş ve şevƣ-i şerbetinden serhoş (11) olup ne ideceğini ve ƣanda gideceğini bilmezdi. Hele ol gün aħşām (12)

¹ meşnevī: ez-īn cānib Ī

² neşr: -Ī

³ atasını ata: atası atına S

⁴ var idi: -S

⁵ zaħm-ı: -S

olınca ārām eyleyüp cenge dürişdiler ve merdāne uruşdılar. Çün güneş (13) tılundı iki   askerden  abl-ı āsāyiş çalındı. İki leşker birbirinden bölindi (14) kim öldi¹ ve kim ölmedi² bilindi. Üseyd'ün mecrūh olduğundan Medīne şehrine (15) ve leşkerine za' f irüp Medīne'ye girdiler ve Reşide leşkeri çadırlarına (16) irdiler. Emīr-zādeler her biri silāh-ı rezmin çıkarup libās-ı bezmini giydiler. (17) Reşide'ye geldiler, eyitdiler: Minnet ol Zü'l-Celāl'a ki bugün Reşide'nün (18) ber³-kemāl düşmānları pāy-māl ve dostları mesrūru'l-hāldur diyü  özr-h āhlıklar (19) gösterdiler. Reşide dağı anlara tekellüfler⁴ idüp tela tuflar gösterdi ve her (20) birini biñ⁵  özr-h āhla h ābgāhına gönderdi. Ammā Reşide Cüneyd'ün  aşkı (21) ğavğasına ve şevk-i sevdāsına düşmiş idi ve gözi yaşınıñ⁶

[10^b]

(1) deñizi cūşa gelüp başından aşmış idi. Eyidürdi eger yarın ceng itmeyüp (2) [S11^a] göçersem halk eyidür ki bī-ĥamiyyet ve bī-çār imiş atasından ve birāderinden (3) bīzār imiş ya kızdān ĥayır mı gelür diyü ĥaĥıĥatsüzlüĝe ĥaml iderler. Eger (4) ceng idersem⁷ gömlek ile ceng ideyim. Cüneyd ĥod meydānda bir kerre⁸ (5) yüzüm görmekle üzerinden geçüp üftādem oldu. Hīĥ nesne dimedüm. (6) Belki atası pīri öldürmeyüp ol civān ĥātır un āzād kıldum diyü (7) ol gice şabāĥa deĝin⁹ Reşide bu endişede idi. Ammā¹⁰ ol taraftan (8) Cüneyd dağı Reşide'nün  aşk-ı āteşinde ĥarīĥ ve şevk-i deryāsında ĝarīĥ idi (9) ve nefsenden hevā-yı  a'ām ve cānından şabr ve ārām göñlinden tāb ve gözinden (10) h āb gidüp rüz u şeb āh u eĝāna ve ĝirye-i  āşıkāne başladı. Üseyd (11) Cüneyd'ün sırrına vāĥıf idi ammā yüzlemezdi. Üseyd'ün ĥod tīr¹¹ ü şemşīr (12) zaĥımları tāzelendüğünden ĥālī ĥarāb idi. Böyle olduğına gözleri pür-nem (13) idi¹². Tamām yigirmi ĝün oldu rezmgāĥa varmadı. Medīne mīr-zādeleri (14) bir nice dil-āverler ile Medīne'den  aşra çıkup Reşide

¹ öldi: aldı İ

² ölmedi: almadı İ

³ ber: -İ

⁴ tekellüfler: teklifler İ

⁵ biñ: -İ

⁶ yaşınıñ: yaşını dökerti İ

⁷ idersem: eylersem S

⁸ kerre: kez S

⁹ şabāĥa deĝin: şabāh dek S

¹⁰ ammā: -İ

¹¹ tīr: tīr ü şīr İ

¹² nem idi: ābdı S

leşkerinden bir nice (15) ricāl ile cidāl iderlerdi. Bu nev⁶ üzre tā yigirmi gün geçdi. Üseyd (16) eyitdi: Bu gice beni kabr-i Nebī ‘aleyhi’s-selāma¹ iledüñ. Üseyd’i² kabr-i Nebī’ye³ iletdiler. Hāceti (17) için münācāta varup çok du‘ā vü zārīlık kıldı. Bī-ḥad i‘tizār gösterdi. (18) Ol gice anda āsūde olup ḥāba vardı. Çün uyḥudan bī-dār oldı (19) Hāzret-i⁴ Nebī’nüñ pāk rūhı berekātıyla bīmārlığından eşer qalmadı, ten-dürüst [S11^b] olup (20) cüst durı geldi. Āb-dest alup ḥācet namāzı kıldı eḥade bī-ḥad (21) ḥamd eyledi çün rüz rüşen oldı. Kūs-ı ḥarbı ve ṭabl-ı⁵ ḍarbı çaldurup

[İ11^a]

(1) Medīne’den ṭaşra şīrāne şaf bağladılar. Ol ṭarafdan Reşīde leşkeri ālāy (2) ālāy gelüp⁶ şaff-ı ārāmīde itdiler, nazār ber-meydān kıldılar. Evvel⁷ kimesne ki meydāna (3) girdi Reşīde-i ‘Arab idi. Ser-tā-pāy pūr-sāz u selebden idi ve bu⁸ ṭarafdan (4) daḥı Seyyid Üseyd meydāna şīrāne⁹ girdi. Üseyd bildi ki miyāne-i meydānda ṭuran Reşīde-i (5) çāpük-süvārdur ve Cüneyd’üñ gōñliñ alan ol¹⁰ dildārdur. Kendüye eyitdi: (6) Dirīgdür ki buña tiğ çekeler, diledi ki bu nāzenīni nāzüklükle manşübeye çeküp¹¹ bende çeke (7) hemān bünyād-ı ḥīle-i dāstān itdi. Siperüñ başına çeküp kemendini ḥālka (8) eyledi. Siperinüñ ardında gizledi¹² daḥı fırsat gözledi. Arḳun arḳun¹³ (9) Reşīde-i ‘Arab’a yakın varup selām virdi. Ol daḥı ‘aleyk didi. Üseyd (10) eyitdi: Ey duḥter Reşīde-i ‘Arab sen misin ki şıyt u şadāñla ‘ālem ḥurūşdadur (11) ve benī-ādem cūşdadur¹⁴. Reşīde eyitdi: Belī benem. Üseyd eyitdi: Sen ol Reşīde misin ki sulṭān-ı (12) Mışr, pādişāh-ı Şām ile senüñ için cidāl u kıṭāl idüp bī-ḥad¹⁵ ḥālq ḳatlı (13) eylediler. Āḥir sulṭān-ı Mışr gālīb olup Şām’ı ḥarāb u yebāb idüp yine (14) Mışr’a gitdi. Duḥter eyitdi: Belī benem Üseyd eyitdi: İştüm ki şāh-ı Maḡrib (15) mülkinüñ iki bahşından birin saña şīr-bahā virmiş ki seni oḡlına (16) alıvirmek için

¹ kabr-i Nebī ‘aleyhi’s-selāma: Nebī kabrine S

² Üseyd’i: -İ

³ kabr-i Nebī’ye: Nebī ‘aleyhi’s-selām kabrine S

⁴ Hāzret-i: -S

⁵ ṭabl-ı: -S

⁶ gelüp: -İ

⁷ evvel: ol İ

⁸ bu: ol S

⁹ şīrāne: -İ

¹⁰ ol: -S

¹¹ manşübeye çeküp: -İ

¹² gizledi: gözledi İ

¹³ arḳun arḳun: arḳın S

¹⁴ benī-ādem cūşdadur: -İ

¹⁵ bī-ḥad: bī-‘aded S

fuzüllük gösterüp qabül itmemişsin. Eytidi: Belî benem. (17) [S12^a] Üseyd efkâra düşüp kendüye eyitdi: Ben bu duhter-i dildârdan ne su'âl¹ (18) itdüm ise belî benem didi. Oğlum Cüneyd niçe 'aşık olmasun ki² her kim bunı³ (19) görürse 'aşık olup vâlih ü hayrân⁴ qalur diyüp bir zamân tefekkür itdi. Hemân-dem (20) kemendi atup duhter-i dil-nüvâzı ve ol ğam-güsârı⁵ kemend-i ber-bend idüp alup (21) 'askere getürdi. Çün anuñ yüzün görenler cümlesi 'aşık olup vâlih⁶ [ü] muhayyir⁷

[İ11^b]

(1) qaldılar ve Benî-Şeybân cenginden el çeküp ol duhter-i gül-'izâr için birbiri ile (2) 'arbede ihtiyâr itdiler. Bu görüp 'aşık olanlar mâ-beyninde tamâm-ı 'Arab'da tām ve āheng-i (3) cidāl-i 'avām zuhūr idüp āşüb-ı fitne⁸ baş qaldurup kıtāl mertebesine (4) irişdi. Şöyle kim 'asker birbiri ile 'arbede ihtiyâr idüp ıztırārī (5) qaziyyeler zuhūri 'ubūr⁹ kıldı. **Rāvī şöyle rivāyet** ider ki şahābe-zādelerden (6) ve emīr-zādelerden ve 'Arab dil-āverlerinden yedi yüz civān-ı ser-firāz¹⁰ ol (7) duhter-i dil-nüvāza 'aşık oldılar. Her birisi ol dil-ārāmuñ vaşlına tama'-ı hām (8) tıtdılar. Çün Üseyd bin Münzir hāli böyle göricek hemān münādī buyurdu ki (9) leşker Medīne'ye girdiler¹¹ ve Üseyd'e eyitdiler: Bu duhteri emānete kimde qoyalum? İttifāqıla (10) eyitdiler: Benî-Hāşim oğlanlarından afđal u ekmel¹² ihtiyâr, büzürgvār, emīn-i (11) mübīn 'Abbās'dur. Aña gidelüm ol ne buyurursa eyle idelüm didiler dağı (12) duhterüñ yüzine niqāb çeküp şitābla 'Abbās'a vardılar, mâ-vaqa'ı naqīr ü kıtmīr¹³ taqrīr itdiler. (13) 'Abbās eyitdi¹⁴: [S12^b] Ey Üseyd haṭā itdüñ bu duhter için Benî-Hāşim içine muhālefet (14) bıraḫduñ. Şimden girü aña çäre yok her qanda ki bu duhter-i hūb olursa anda (15) çok fitne olur. Varuñ bunı Qāḫī'ye emānete virüñ, Qāḫī ğāyet (16) emīn kişidür. Ol vaqt Medīne'de bir Qāḫī var idi, be-ğāyet dīndār idi. (17)

¹ su'âl: istifsār S

² olmasun ki: oldısa S

³ bunı: -S

⁴ hayrân: mütehayyir S

⁵ ğam-güsârı: ğam-güdāzı S

⁶ vâlih: -İ

⁷ muhayyir: mütehayyir İ

⁸ fitne: qatına S

⁹ 'ubūr: -İ

¹⁰ ser-firāz: -S

¹¹ girdiler: gideler İ

¹² ekmel: -S

¹³ naqīr ü kıtmīr: -İ

¹⁴ eyitdi: -S

Ol Kāḍī'nün atası Hāzret-i¹ emīrū'l-mü'minīn 'Alī kerrema'llāhu vechehu ḥilāfeti zamānında (18) Kāḍī idi ve Hāzret-i 'Alī andan rāzī idi. Aña İbn Şüreyḥ dirler idi. (19) Ol vaqt bu Kāḍī oğlan idi, bu zamān civān idi. Cemāl ve kemālde daḥı (20) diyānetde şıyānetde² nazīri yogıdı. Duḡteri ol Kāḍī'nün serāyına iletüp (21) emānete ḳodılar. Çünkü Kāḍī'nün gözi duḡterün yüzine tuş³ oldu. Kendin yiñemeyüp bī-hüş oldılar⁴.

[İ12^a]

(1) Hārūnu'r-reşid çün bu ḥikāyeti Hāfş-ı Kūfi'den işitdi, ḡāyet 'aceb (2) gelüp ḳahḳahaya düşüp eyitdi: Söyle görelüm Kāḍī'nün ḥālī ne (3) oldu ve maḳālī neye⁵ vardı? Ebū Hāfş eyitdi: Kāḍī'nün gönlini (4) ve 'aqlımı ve şabrını ve diyānetini ve şıyānetini ve emānetini⁶ ol dil-ārām alup cānında ārām ḳomadı ve (5) Kāḍī kemend-i 'aşḳa giriftār oldu. Pes Üseyd ḥaberdār oldu ammā epsem (6) olup efkāra vardı. Kāḍī daḥı bu şi'ri ḥasb-i⁷ ḥāl idinüp (7) oḳurdu. **Şi'r** :

Göñül bir duḡter-i ra' nāya düşdi

Yüzi ḥürşid (8) alnı aya düşdi

Cihān ḡavḡālarından eymen⁸ iken

Fiḡān vāh vāh (9) vāya düşdi

[S13^a] Görelden duḡterün müy-ı siyāhın

'Aceb ince uzun (10) sevdāya düşdi

Yiri efserleyin söz üzre iken

Nigāruñ zülfi (11) gibi pāye düşdi

Ferāḡat ḡüşesinden Kāḍī-i miskīn

Bir āhū-çeşm için⁹ (12) şahrāya düşdi

---

¹ Hāzret-i: -S

² şıyānetde: -İ

³ tuş: düş İ

⁴ kendin yiñemeyüp bī-hüş oldılar: -İ

⁵ neye: nite İ

⁶ şıyānetini ve emānetini: -İ

⁷ ḥasb-ı: -S

⁸ eymen: emīn İ

⁹ için: -İ

Neşr: Kāḍī bu ŧi‘ri ḥāl idinüp dā‘im okurđı. (13) Dem-be-dem kendüden geçüp yine kendüye gelürđi. Üseyd bu ḥālī görüp (14) duḡterüñ eline yapışdı ki alup gidüp muḡkem bende çeke. Duḡter (15) gözinden jāleler¹ döküp nāleler itdi ve eyitdi: Ey pīr-i zālīm niçe bir² (16) mezālīm, ben saña ve oḡluña ki fırsat buldum sizi helāk itmeyüp vefā (17) gösterdüm. Baña bunca cefā-engīz ‘ivaż mıdur ve bu işüñden endiŧe itmez misin ki (18) benüm birāderüm Ğazanfer’dür. Benüm ve atamuñ ve ‘ammümüñ kīnesini senüñ sineñden (19) ala ve seni tiḡle iki böle dimez misin? Eger bu rüzḡarda Ḥamza diri (20) olaydı anuñ ḡizmetkārı olup ḡāŧiyedārı olaydı. Üseyd (21) çün Ḥamza’nuñ adını bu yādıla işitdi gör ki duḡtere ne iş itdi.

[İ12^b]

(1) Ğazaba gelüp eyitdi³: Ey ra‘nā sen kimsin ki ol ŧāh-ı merdānı ol ŧīr-i Yezdān’ı (2) bu vechle yād idesin diyüp duḡterüñ yüzine birkaç ᧄabānçe urdı kim (3) deheninden kan revān oldı. Ol nigāruñ gül-nār çiçeḡi ruḡsārı kararup⁴ (4) ᧄalaḡa döndi ve feryād idüp aḡladı. Kāḍī bu ḡāleti görüp (5) bī-iḡtiyār yirinden⁵ ᧄurı gelüp Üseyd’e eyitdi: [S13^b] Ey pīr-i bī-merhamet ve merd-i bī-ŧefkat (6) nice zālīm kiŧi imişsin ki Kāḍī öñinde böyle zulm idicek (7) ḡayrı yirlerde kim bilür neler idersin. Yoḡsa dīvāne misin ki (8) bunuñ gibi cānānuñ ruḡ-ı ferruḡına ki tāze gül gibidür, ᧄabānçe mi ururlar. (9) Qanı ‘aḡluñ ki Rabbü’l-‘ālemīn kendü ḡudret ŧun‘ından teŧrīf-i (10) leᧄāfet ve ḡüsn-i melāḡat virmişdür ve kelām-ı ḡadīmīnde *aḡsen-i taḡvīm*⁶ (11) buyurmuşdur diyüp bī⁷-muḡābā dest-dirāz idüp Üseyd-i ser-firāzuñ (12) yaḡasın yırtıdı. Üseyd daḡı ḡışma gelüp Kāḍī’ye⁸ el uzatdı. Kāḍī⁹ (13) yaḡasından ᧄutup ḡaldurđı¹⁰ yire çaldı ve başına birkaç müŧt ve püŧtine birkaç pā urdı¹¹. (14) Kāḍī kendüden gitdi, düŧdi ve ḡizmetkārları başına üŧdi. (15) Ḥalīfe bu sözi muḡaddiŧinden işidicek ḡahḡahaya düŧdi. Ebü Ḥafŧ’a (16) eyitdi: Söyle Kāḍī’nuñ ḡālīni nice oldı? Ebü Ḥafŧ eyitdi: (17) Üseyd biraz tevaḡḡuf eyledi tā Kāḍī kendüye

¹ jāleler: yaşlar İ

² bir: bu S

³ eyitdi: -İ

⁴ kararup: ḡara ruḡ İ

⁵ yirinden: -İ

⁶ Biz insanı en güzel biçimde yarattık. Tin: 95/4.

⁷ bī: bunı İ

⁸ Kāḍī’ye: -S

⁹ Kāḍī: -İ

¹⁰ ḡaldurđı: -İ

¹¹ birkaç müŧt ve püŧtine birkaç pā urdı: müŧt püŧt birkaç urdı İ

geldi. Üseyd Reşide'nün (18) eline¹ yapışıp serây-ı Kâdî'den taşra çıkardı. Kâdî dahı sabr (19) idemeyüp yirinden tūru geldi. Hayā hicābını def idüp Üseyd'ün (20) 'aķabince² taşra çıķdı, pāyine düşdi ve yüzün yire sürüp³ (21) zārī zārī⁴ ağladı. Şol kadar göz yaşını akıtdı ki seylāb-ı eşki

[İ13^a]

(1) Üseydüñ taş gibi gönlini ķapdı⁵. Üseyd eyitdi: Ey Kâdî maķşūduñ (2) nedür? Kâdî⁶ eyitdi: Dilerem ki Reşide'yi bir gün bir gice benüm serāyumda koyasın (3) didi. Üseyd, Kâdî'nün ķavline rāzı oldu, teraħħum idüp (4) n'ola didi. Kâdî'nün serāyında bir hücre varıdı ki Kâdî'nün vuzū 'gāhına (5) [S14^a] muķābildi. Reşidenün ayağına buķağū vurup ol hücreye (6) koydılar. Üseyd hücrenün ķapusın muħkem kilidledi ve mühr urup hücrenün (7) bir yirinden bir küçük deriçe açdı ki ol cāna āb u nān vireler. (8) Andan iki hādimi müvekkel idüp taşra çıķdı ve gördi ki şaħābe-zādeler (9) ve emīrlar ve dilīrlar cümle Reşide'nün derdinden müteħayyir ü müteğayyir⁷ (10) ü mütefekkir olup neberdi⁸ ferāmūş itmişler ve dūrd-i derdi nūş itmişler. (11) Üseyd bunları ol hālde göricek melālete düşüp eyitdi: Tūtalum (12) Cüneyd bu duģteri terk eyleye. Duģter ĥod bir vücūddur, siz ĥod yedi (13) yüz vücūdsız. Bir duģtere cemī' ünüz tama'-ı hām tūtup 'āleme maşħara (14) olursız. 'Aķıl olan kişi bunuñ gibi işi revā görmez ki kırķ biñ (15) nefer düşmen şehrūmūzi ĥişār itmişdür. Bizüm ķanumuzu döküp ĥāksār (16) eyleye. Evvel⁹ düşmāna cevāb virün andan şoñra¹⁰ sevdā-yı duģtere şitāb (17) idün. **Rāvī şöyle rivāyet ider ki** ol cānibden Reşide'nün (18) birāderi Ġazanfer ki pehlevān-ı sipāh-ı 'Arab idi. Seferden evine geldi. (19) Vāķı' olan maķālātı ve muşibeti ve kelimāt u kūrbeti işidicek elin (20) arķasın ıdırup cīdi yaķasın çāk idüp başına ĥāk şaçdı (21) ve bindügi atūñ kuyruğın kesdi ve hem-şiresi Reşide'nün ġamı

¹ eline: eline elin S

² 'aķabince: der-peyince S

³ sürüp: urup S

⁴ zārī zārī: zār zār S

⁵ ķapdı: ķandı İ

⁶ Kâdî: -S

⁷ müteğayyir: -S

⁸ neberdi: nebr İ

⁹ evvel: ol İ

¹⁰ şoñra: -S

[İ13^b]

(1) atasınıñ ve birāderinüñ mevtin unutturdı. Hemān-sā‘at and içdi ki (2) ben Medīne şehrin ħarāb u yebāb itmeyince ve cümle Hāşimīleri kırup (3) atam ve birāderüm ħanın almayınca sākīn olmayam diyüp ‘āleme cūş u ħurūş (4) [S14^b] bıraċdı ve Medīne şehrinüñ üzerine geldi ve leşkerine buyurđı ki (5) bir yirde mancınıċ ħāzır ideler ki yarın Medīne ħalkı ile maşāf idüp (6) ve şehri Medīne’yi ħarāb idüp yire berāber tūrāb eyleyeler. Nā-gāh (7) bunlara bir ħāşid geldi ki ħaber virđi: Mışır’dan bir leşker-i enbūh hezerān (8) sūtūhla geldi. Reşide ħaşdına ve Benī-Şeybe ħabīlesini ġāret (9) idüp ħasāret eylediler ve çok ħalk depelediler ve Mışır sultānınıñ (10) oġlı Reşide ‘aşkından dīvāne olmış, anı zencire çeküp (11) kendülerle bile¹ getürmişlerdür. Ġazanfer çün ħaber-i cāngāhdan āgāh (12) oldı, hemān bārenigāh ħoyup hezārān āh vāhla Mışıriler cengine (13) āheng idüp gitdi. Çünki dā‘ire-i Medīne leşkeri bī-gāneden (14) ħālī oldı. Medīne ħalkı daġı şād olup der-i dervāzeyi (15) ġüşād eylediler ve Medīne’nüñ fuċarāsı ve cümerāsı Benī-Şeybe leşkerinüñ (16) ġallelerinden ve raġtlarından² ġınā buldılar. Zīrā anlar be-ġāyet şitābdan ve bī-nihāyet (17) esbāb ħoyup ġitmişlerdi ve Medīne ħalkı çün bu māl-i ġanīmetle (18) müreffehü’l-ġāl olup muġtenem oldılar. Yine Reşide-i ‘Arab’uñ ‘aşkı (19) ġavġāsını istināf idüp āheng-i maşāf kıldılar. Püser-zāde-i (20) Sa‘d-ı Vaċċāş eyitdi: Reşide’yi baña virüñ yoġsa raġm itmeyüp aña zaġm (21) yetiştürürin. Püser-zāde-i Ĥamza eyitdi: Hiç āferīdede tākāt-ı

[İ14^a]

(1) dīde yoċdur ki Reşide’ye nazar idebile ve ben nāzır iken püser-zāde-i (2) ‘Ömer İbni³ Ĥaġġāb eyitdi rađiyallāhu ‘anh⁴: [S15^a] Reşide ħod benümdür be-her bāb. (3) Püser-zāde-i Ĥanefīyye eyitdi: Ol yirde ben olam size kim dirler ki (4) Reşide’nüñ adını yād idesiz ħāşıl-ı kelām ol duġter-i nīk-aġter (5) için Medīne şehrinüñ ħalkı biribirlerine⁵ fitne-i ġavġāya düşdi (6) ve civānlarına şüriş ü sevdā vāċı‘ oldı. ‘Aşkı nefiri⁶ şaġiri (7) kebiri semā‘a getürüp ‘ālem-i vecde⁷ iletdi. Üseyd bin Münzir

¹ bile: ile İ

² raġtlarından: -İ

³ İbni: -S

⁴ ‘anh: -S

⁵ biribirlerine: yirlerine S

⁶ nefiri: naġrı S

⁷ vecde: vaġde İ

endîşe (8) eyledi ki düşmenler kıandan geçmezler ve duğteri şöyle kıomazlar çün Mısrîler (9) cenginden fâriğ oldılar, yine Medîne cengine geldiler ve Medîne şehrinüñ on gürüh düşmişdi (10) ve ol duğter için kendüye eyitdi, ol yigdür ki hemân-sâ' at varayın¹ duđterüñ başın keseyin ' âlemden şür u şer götürilüp halk yine (11) sürür u hübür bulalar ve bu niyyet üzre tırup Kâđi'nüñ serâyına (12) vardı. Görđi ki Kâđi tam üstinde ol hücre derîçesinüñ (13) ardında oturmuş Reşide-i 'Arab'a muķâbil olup zâr zâr ağlardı (14) ve yüregın nâr-ı hicrle tağlardı ve bu şi'ri okuyup göñlini hoş eylerdi. (15) şi'r²:

Yaraşur cümle cihân hübî gulâmuñ olalar

Bezm-i 'aşkıñda ebed sâķi-i câmuñ olalar

(16) Göricek bâğ-ı leťâfetde seni serv-ķaddin

Ebedî çâker-i sen serv-i hırâmuñ olalar

(17) Dâm-ı zülfüne hemân Kâği girift³ olmaya halk

Hâliñi ger göreler beste-i dâmuñ olalar

(18) Nesr: Kâği bu şi'ri okuyup gâh kendüden giderdi ve gâh kendüye gelürdi⁴. (19) Nâ-gâh Üseyd-i [S15^b] çâlâk çün şir-i hışmnâk kıapu kıağdı. Kâği lertzân u tersân (20) kıapu açup bađdı⁵. Görđi ki Üseyd pür-ğazab eyitdi: Ey Seyyidü'l-'Arab⁶ ne buyurursın? (21) Üseyd, Kâği'ye cevâb virmeyüp şitâbla içerüye gitdi ki vara

[İ14^b]

(1) duđterüñ başını kese kıanını döke. Duğter görđi ki Üseyd şir-i jiyân gibi (2) ğazaba⁷ gelür eyitdi: Ey pîr-i dil-âver ve ey şir-i ner ben ne günâh itdüm? (3) Üseyd cevâb virdi ki sen ra' nânüñ vâşıtasıyla sâdât-ı 'Arab'a fitne (4) vü 'anâ düşdi. Sen ölmeyince anlar derd ü belâdan hâlâş olmazlar. Duğter (5) eyitdi: Ben bî-çâre vü âvâre⁸ za'ife vü nađife⁹ miskîne vü ğamġine şarâb-ı vâķi'a-nüş (6) ve muķni'a-püş

¹ duğter için kendüye eyitdi, ol yegdür ki hemân-sâ' at varayın: -İ

² şi'r: beyt İ

³ girift: giriftâr İ

⁴ gelürdi: -İ

⁵ açup bağdı: açdı İ

⁶ Seyyidü'l-'Arab: Seyyid-i 'Arab İ

⁷ ğazaba: ğazüb S

⁸ âvâre: âvân İ

⁹ za'ife vü nağife: -S

‘avret olam benüm bu işde ne günāhum vardır ki (7) beni öldürürsün. Ben saña ve oğluña fırsat buldum, sizi atam ve birāderüm (8) kıncün öldürmedüm āzād itdüm. Ben bir¹ ‘avretlikçe bu kadar mürüvvet itdüm² (9) ve sen er olasın şefkat eylemeyesin. Ol eylügün muķābelesinde (10) ‘ivaż bu mıdur ve eger merħamet itmezseñ elümden ne gelür, bendüñde giriftārem. (11) Ben daħı cānumdan bızārem. Bārī Te‘ālā³ ben miskīne luḡından ḡüsn ü cemāl (12) virmiş ki bu cemāl vāsıtasıyla ḡalk-ı ‘ālem daħı cidāle ve kıtāle (13) dururlar. Ben n’eyleyeyin ve niçedeyin ve sen daħı göre durursın (14) bu ḡüsn-i⁴ cemāl baña ve kıavmüme ve kıabileme daħı bile⁵ zevāl olmışdur diyüp Üseyd’üñ (15) ayağına düşdi daħı şol kadar zārılık idüp ağladı ki kendüden (16) gitdi. Ḥalīfe, Reşīde’nüñ bu ḡāletini işidicek [S16^a] gözinden yaş akıtdı (17) ve Ebū Ḥafş’a eyitdi: Söyle görelüm Reşīde’nüñ ḡālī niçe⁶ oldı. (18) Kıādī nigāruñ böyle ḡāksārī⁷ olup ağlayup zārılığın (19) göricek ihtiyārsuz destārın yire⁸ vurup şol kadar feryād idüp (20) ağladı ki kendüden gitdi. Üseyd daħı bu ḡāleti göricek özi (21) göyüñdi ve bunlaruñ gözi yaşından ġazabı odı söyüñdi. Şabr idemeyüp

[15^a]

(1) ol daħı ağladı ve duḡterüñ kıanından geçüp tığın elinden bıraķdı. (2) Duḡteri yine bend idüp taşra çıķdı. Gördi ki ol civānlar (3) duḡterüñ ‘aşkı ġalebesinden birbirine ceng ü cidāle düşmişler (4) ve ellerine tığ-i ‘uryān alup şīrāne kıtāle kıaşd itmişler. Üseyd bunlaruñ (5) bu ḡāletin göricek ortalarına girüp eyitdi: Ey civānlar ve ey pehlevānlar (6) ihtilāfı kıoñ tığüñzüi ġılāfa kıoñ ve beni dinleñ ki size bir sözüñ (7) vardır. Civānlar çün bu sözi Üseyd’den işitdiler tığlerin ġılāfa (8) şoķup⁹ civānlar çün pes¹⁰ (9) ḡilāfı terk itdiler. Üseyd eyitdi: Duḡter yarın meydāna girsün (10) sizüñle ġüreş tıtsun her kim duḡteri başarsa duḡter anuñ olsun. (11) Civānlar bu kıavle rāzı¹¹ vü kıā’il oldılar ve muķarrer oldı ki yarın vaşl-ı (12) duḡter kime

¹ bir: -İ

² kadar mürüvvet itdüm: kıudret ve mürüvvet idem S

³ Te‘ālā: -İ

⁴ ḡüsn-i: -İ

⁵ bile: -İ

⁶ niçe: ne S

⁷ ḡāksārī: ḡāksār S

⁸ yire: -İ

⁹ şoķup: şoķup beni dinleñ ki size bir sözüñ vardır İ

¹⁰ Civānlar çün pes: -S

¹¹ rāzı: -S

müeyesser ola diyü ol gice şabāha dek ıztırābdan (13) h̄āba varmadılar ve çün cemāl-i āftāb kulle-i cibālden tūlū^ç itdi. (14) Medīne civānları daḡı küşt-girlik esbābın müheyā idüp meydāna (15) şūrū^ç kıldılar. Şöyle ki ol gün şehirde ve nevāhīde ve kaşabātda ve küylarda (16) olan erden [S16^b] ve ^çavretten ve oğlandan ve uşakdan ve şaḡirden ve kebīrden (17) ve faḡīrden ve esīrden bir¹ kimesne ḡalmayup temāşaya ḡāzır geldiler. Üseyd (18) daḡı duḡteri meydāna getürdi. Duḡter bu ḡalkı enbūh göricek endūha (19) düşüp girih itdi. Üseyd'e eyitdi: Beni bu meydāna niçün iletürsin (20) yoksa öldürür misin? Eyitdi: Yok öldürmezsin ve seni anuñçün (21) getürdüm kim Benī-Hāşim civānlarıyla ve Medīne pehlevānlarıyla bu meydānda

[İ15^b]

(1) güreşdürürin ve her kim ki seni başarsa seni² aña virürin ve sen aña (2) ^çavret olursın ve ol saña er olur. Duḡter eyitdi: Ben bī-çāre nice (3) eyyāmdur ki gönülümce ta^çām yimedüm egerçi açdum ve ammā cānumdan sīr idüm (4) ve esīr-i bend-i zencīr idüm kıllat-i kuvvetden kuvvetüm ḡalmamışdur ve hem bir ḡarībem (5) ve ^çavretem bu kadar ḡalāyık-ı bī-gānenüñ meydānına lāyık u revā görür misin? Üseyd'ün (6) ki bu sözler ḡulaḡına girmedi. Elbette güreşmek gereksin didi. Duḡter (7) çār u nā-çār başından çārın³ çıkardı, cāme-i saḡtiyān ve saḡtiyān⁴ tuman giyürdiler. (8) Duḡter ḡisūların biline baḡladı ve pīrāhenin kemer kuşandı ve biline çīn (9) virüp āheng-i meydān itdi. Evvel Üseyd-i serverüñ öñine baş (10) koyup meydāna merdāne⁵ girdi ve miyāne-i meydānda ḡırdı. Evvel pūser-zāde-i (11) ^çAmr ^çĀş meydāna girdi duḡterile ḡutuşdı. Duḡter bir lu^çbla anı (12) başdı. Andan soñra pūser-zāde-i Sa^çd-ı Vaḡḡāş meydāna girdi ki (13) ḡürbüz civāndı kemer-bendinden ḡutup ḡaylī gerdiş gösterdi. (14) Nā-gāh duḡter anuñ ayaḡın ḡıtdı çenār dıraḡtı gibi ḡaldurup (15) yire bıraḡdı. [S17^a] Andan soñra emīr-zādelerden ebnā-yı aşḡāb-ı Medīne (16) bir bir meydāna girdiler ve cümlesi duḡter elinden ser-niḡün düşdiler (17) ve on yedi civān pehlevānı başdı. Yine miyāne-i meydānda ḡırdı. (18) Cümle ḡalāyık bu duḡter kuvvetine ve diḡḡatine ta^çaccübde⁶ ḡalmışlardı ve ebnā-yı aşḡāb (19) şermsār olup inkisārda müteḡayyirlerdi. Üseyd bin Münzīr duḡterüñ (20) şalābetin ve emīr-

¹ bir: -S

² seni: -S

³ çārın: cājın İ

⁴ saḡtiyān: -İ

⁵ merdāne: -İ

⁶ ta^çaccübde: -İ

zādelerüñ hacāletin görüp derḥāl meydāna şir (21) ve revāne oldu. Duḡterüñ kemer-
bendin tıttup yirinden ḡapdı bir oḡlancuḡ

[İ16^a]

(1) gibi eline aldı ve dā'ire-i meydānı devr itdi. Andan şoñra başı üzre çevürüp (2) diletti ki hemān¹ yire vura Ḳāḡī-i bī-çāre daḡı nezzāreye (3) gelmişdi. Hemān revān Üseyd'üñ ayaḡına düşdi ve eyitti: Ey Üseyd² (4) duḡteri yire urma. Üseyd Ḳāḡī'nüñ sözün işidicek ve ol (5) duḡter-i ḡucesteyi yire arḡuncaḡ ḡodı ve cümle ḡalḡ Üseyd'e hezārān³ āferīn (6) dest-bāzūña ve yāl⁴-bāluña hezār taḡsīn didiler. Bunlar bu ḡüft ḡüya iken (7) nā-gāḡ Yemen cānibinden bir ḡubār zāḡir oldu. Ḥalāyık ol ḡubāra nezzāre (8) oldılar ve miyāne-i ḡubārdan bir süvār çıḡa geldi. Ol 'Amr Ma' d-ı Kerb (9) oḡlıydı, Esed idi⁵. Gördiler bir civān-ı nev-ḡāste sāz u seleble ārāste⁶ (10) menāre-ḡadd āsūde-cesed büyük ve açuḡ dehānı, dehānından taşra (11) durur dendānı. Ḥalḡ-ı Medīne bunuñ şekl-i 'acībın ve heykel-i ḡarībın (12) seyr iderken aḡzın açuḡ çağırdı ki ben daḡı emīr-zāde-i 'Arab (13) pehlevān-ı şarḡ u ḡarb⁷ degül miyem ve merdānelikte [S17^b] sizüñ bazūñuzdan (14) kemter degülem. Medīne şehrine bunuñ gibi iş düşe Benī-Şeybe leşkeri (15) başuñuza üşe ve sizüñle 'azīm ceng ide, beni niçün āḡāḡ itmeyesiz. (16) Hele bu ḡünāḡ Üseyd'üñdür ki kendüyi emīr-i 'Arab idüp ḡā'im-i (17) maḡām-ı Ḥamza olmuşdur ve ol rüzḡāra deḡin⁸ ki Ḥamza zamānydı bizüm (18) dedelerümüz ol seyyidi ya' nī 'Amr Ma' d-ı Kerb'i ve oḡlı hezār (19) Ḥamza gibisiyle ḡiç iş başarılmazdı daḡı nice buña beñzer kelimāt-ı bī-hūde (20) ve türrehāt-ı nā-şinīde didüḡinden şoñra eyitti: Ḳanı ol duḡter ki (21) emīr-zādeleri başmışdur. Gelsün beni daḡı başşun ve duḡter bir ḡüşede

[İ16^b]

(1) tıttırdı. Esed bin Ma' d'inüñ cesāmetin görüp mehābetinden ḡavf (2) itdi ve endāmına lerze düşdi. Kendüye eyitti: Eger⁹ ölmüş olsa cesedini (3) on pehlevān

¹ hemān: -S

² Üseyd: Üseyd ser S

³ hezārān: hezār İ

⁴ yāl: -İ

⁵ Esed idi: Üseyd eyitti İ

⁶ ārāste: -İ

⁷ ḡarb: -İ

⁸ deḡin: -İ

⁹ eger: -İ

götürüp¹ lahde koyamayalar ve ben bî-çāre ‘avret anuñ gibi gürbüz (4) erle niçe güreşem² hîç şekk yokdur ki biñ benüm gibi bir engüştü üzerine (5) alup³ deşt-i ‘ālem geşt ide ve duhter bu endişede iken Esed [bin] Ma‘ d (6) dağı üzerinden sâz u selebin çıkarup şoyundu. Tuman giyüp merdāne (7) meydāna dilirāne⁴ girdi ve dā’ire-i meydānı devr idüp eyitdi: Qanı ol duhter (8) ki cümle pehlevānları şermsār itmişdür? Üseyd’e cūş⁵ geldi ki meydāna gire (9) ammā şabr idüp hāmūş oldu ve hālāyık Esed [bin] Ma‘ d’inüñ kāmetine (10) ve şalābetinden ve heybetinden hayrān kalup duhterüñ ay yüzine ve hilāl (11) qaşına nigerānlar eylediler⁶. Nā-gāh gördiler ki duhter pīrāhen-i [S18^a] harīrin (12) başından⁷ çıkarup meydāna merdāne girdi. Esed [bin] Ma‘ d’inüñ öñine gelüp (13) eyitdi: Ey nā-murād⁸ nābe-kār sen ve pederüñ ve ecdāduñ kimlersiz ki ferr-i siyādāt (14) u kerr-i sa‘ādāt da‘vāsın idersiz ve eger hūnerüñ varısa üşde meydān (15) yoħsa kişi atasıyla fāhr itmek erlik şānı⁹ degüldür belki harlıkdur ve duhter bu sözde (16) iken nā-gāh Üseyd bin Münzir şabr yaqasını çāk idüp cüst (17) çālāk meydāna girdi. Duhtere eyitdi: Sen anuñla güreşme, girü tur ki (18) benüm anuñla sözüm var diyüp Üseyd, Esed’e muqābil olup maqāla geldi ve (19) eyitdi: Ey sipāh-zāde sen ne bî-temīzsin ki benüm ‘azīz ‘ammümüñ adını (20) bu vechle yād idersin. Hamza bin¹⁰ ‘Abdü’l-muṭṭalib ki pehlevān-ı rüy-ı zemīn (21) idi ki mübārizān-ı cihān anuñ ‘atebe-i ‘ulyāsında bende-i kemīndi.

[İ17^a]

(1) Şikār güninde¹¹ kūh-ı Qāf’dı ve sipehdār-ı rüz maşāfdı ki hezār senüñ ecdād-ı (2) büzürgvāruñ gibilerüñ boğazına urğan koyup¹² yārān öñine getürmişdi (3) ve kulağlarına mengüş geçürüp bende-i halka-be-güş itmişdi. Haq budur ki (4) sen bizüm bende-zādemüzsün sen¹³ hayf degül midür ki bunuñ gibi¹⁴ māh-rū duhter (5)

¹ götürüp: götürüp İ

² güreşem: görsem İ

³ alup: olup İ

⁴ dilirāne: -İ

⁵ cūş: -İ

⁶ nigerānlar eylediler: nigerānlardı S

⁷ başından: -İ

⁸ nā-murād: murdār-ħor S

⁹ şānı: -S

¹⁰ bin: ve İ, S

¹¹ güninde: -İ

¹² koyup: daqup S

¹³ sen: -S

¹⁴ gibi: -İ

senüñ ħar-ı siyāh-rüy ile el ele ura tutuşa ve şimdi bu ħalāyık gördiler (6) ben bu duħteri bir oħlancuħ gibi yirden ħapdum. Eger pehlevān iseñ (7) benümle güreş ve eger beni başarsañ duħteri saña virem ve eger başmazsañ (8) senüñ daħı ħayduñı görem diyüp Üseyd, Esed'e ħamle eyledi. (9) Esed daħı Üseyd'e¹ ħamle itdi. Esed'üñ ħaddi iñen² [S18^b] bülend idi (10) ki Üseyd'üñ başı Esed'üñ sinesinde idi. Miyāne-i meydānda birbiriyle (11) iki arslan gibi tutuşup ħaylī gerdiş gösterdiler. Birbirine (12) şol ħadar ħuvvet ve diħħat ħıldılar ki endāmlarından 'araħ ve dehānlarından (13) ħan yire revān oldu ve ħiç birbirine zafer bulmayup ikisi daħı ħaste (14) ve dem-beste teşne-dil oldılar. Andan soñra birbirinden mühlet taleb (15) eylediler³ ki bir laħza rāhat olup yine güreşe şürü⁴ ideler. Çün ol (16) iki pehlevān birbirinden el çeküp ārām itdiler. Yine Rüstem ü Sührāb gibi⁴ (17) güreşe şitāb idüp birbiriyle tutuşdılar. Esed egerçi ħadd-i ħāmetde (18) gürbüz idi ammā henüz civān-ı nev-ħaste idi. Muħāvemmet idemeyüp (19) süst oldu. Üseyd pehlevān er idi ve mübāriz server idi. (20) Güreşçilik şan⁵ atında kāmil idi, ħāfil degüldi. Nā-gāh Üseyd, Esed'üñ (21) iki tarafından Esed'üñ pehlūsın tutdı. Muħkem ħuvvet idüp yirinden ħapdı.

[İ17^b]

(1) Eli üzerine aldı ve ħamzavār bir na⁶ ra urup yire çaldı ve ħalāyıkdan (2) feryād ħıriv ħopdı. Esed [bin] Ma⁶ d ħacil olup ħıyre-dil ħaldı. Bir zamāndan (3) soñra ħalkdı atına binüp rāh-ı beyābān tutdı. Üseyd daħı duħterüñ (4) elin alup yine⁵ serāy-ı ħāđi⁷ ye iletdi. Ol ħücreye ħoyup⁶ muħaffel (5) ħıldı. Ol iki ħādimleri iki kenizek ile müvekkel idüp taşra çıktı (6) ve bu maħalli ħātırūnda tut. Bir yirden daħı söyleyelüm, bu maħalli ħātırūnda dut ferāmüş eyleme⁷ güş ħıl (7) tā saña bir ħayrı ħikāyet [S19^a] ideyin. Tahrīr-i⁸ göñlümüñ levħine ey şehir-yār (8) ħüb-taħrīrile rāviden rivāyet ideyin. **Ķışşa-i diħer** Ebū⁹ ħafş-ı (9) Kūfi rahmetu'llāhi 'aleyh¹⁰ şöyle rivāyet ider ki çün leşker-i Şeybān (10) Medīne şehrinüñ üzerinden Mısrīler cengine gitdiler. Mısrīler daħı (11) anlaruñ ħavmlerin ve ħabilelerin urup ve nice ħalkı ħırup

¹ Üseyd'e: Üseyd e's-seyyid'e İ

² iñen: -İ

³ eylediler: itdiler S

⁴ gibi: -İ

⁵ yine: gine İ

⁶ ħoyup: ħoyunup İ

⁷ bu maħalli ħātırūnda dut ferāmüş eyleme: -İ

⁸ taħrīr-i: -S

⁹ Ebū: -İ

¹⁰ 'aleyh: -S

ğārāt (12) u ḥasārāt itmişlerdi ve Reşīde-i ‘Arab bulmayup ḥaberin alup (13) Medīne’den yaña gitmişleridi. Nā-gāh yolda ol iki leşker birbirine buluşup (14) kırk gün beyān-ı ceng itdiler ve ol beyābān-ı bī-pāyān gözlerine¹ teng (15) itdiler. **Rāvī şöyle² rivāyet** ider ki Reşīde’nün anası Zehrā-yı (16) perī ki Keynās-ı perīnün kıızı idi. Bu ki Keynās-ı perī perīler pādīşāhı idi. (17) Bir gün Keynās’la Zehrā bir beyabānda giderler idi. ‘Amr ki Reşīde’nün (18) atasıydı, anı gördiler çün ‘Amr’uñ yüzine Zehrā’nuñ (19) gözi tuş oldu. Hemān-dem ‘āşık olup kendüden (20) gitdi. Zīrā³ ‘Amr cemālinde pür⁴-kemāl idi. Zehrā şabr idemeyüp (21) atasına eyitdi: Ey bābā-yı büzürgvār bu ādem oğlu ġarībe ‘āşık

[İ18^a]

(1) oldum. Beni bundan ayırma ve beni⁵ bundan ġayrıya virme. Keynās, Zehrā’nuñ bu sözinden ḥışma (2) geldi. Yüzine birkaç⁶ ṭabānçe vurup arkasından yire bıraktı ve eyitdi: (3) Rabbü’l-‘ālemīnün ism-i a‘zamı ki perīler ol aduñ kuvvetiyle uçarlar (4) yāduñdan gitsün diyüp Zehrā’yı ol beyābānda ḳodı daḥı gitdi (5) kendi⁷ perrān oldu. Ol zamānda atalaruñ ve analaruñ oġlanlarına (6) her ne du‘ā eyleseler bāb-ı Ḥudā’da müstecāb olurdu. [S19^b] Zehrā çün (7) atasınuñ arkasından yire düşdüğü vakt kendüden gitmişdi. (8) Yine kendüye gelicek ‘Amr’ı gördi, ḳalkup ḳatına geldi. ‘Amr (9) çün Zehrā’yı gördi vālih ḥayrān oldu⁸ ve bir zamāndan soñra (10) Zehrā’ya eyitdi: Sen kimsin ve kimün nesisin ve ne yirden⁹ geldün (11) ve nereye gidersin? Duḡter ser-güzeşti bir bir taḳrīr eyledi. ‘Amr (12) sevinüp eyitdi: Şimdi¹⁰ sen yine ataña ve anaña¹¹ ve aḳribāna gider misin? Duḡter (13) eyitdi: Gitmezin. ‘Amr eyitdi: Niçün? Duḡter eyitdi¹²: Ḥaḳ Te‘ālā celle ve ‘alā’nuñ bir ism-i a‘zam vardur kim perīler ol (14) isimle uçarlar. Atam du‘ā itdi, ol ad yādumdan gitdi. ‘Amr duḡterden (15) bu¹³ sözleri işitdi şād oldu ve gönli şehri ābād oldu. (16) Hemān-dem duḡterün

¹ gözlerine: güzerine İ

² şöyle: -S

³ zīrā: zīr İ

⁴ pür: -İ

⁵ bundan ayırma ve beni: -İ

⁶ birkaç: -S

⁷ kendi: -S

⁸ oldu: ḳaldı S

⁹ ne yirden: nerden İ

¹⁰ şimdi: -İ

¹¹ anaña: -S

¹² gitmezin. ‘Amr eyitdi: Niçün? Duḡter eyitdi: -İ

¹³ bu: -İ

eline¹ yapışup atası Şeybān atına getürdi. (17) Duter perīnūñ mācerāsından haber virdi. Cümle aribāsı ve atası, anası² (18) şādān u andān oldılar ve ādīye varup Zehrā'yı  Amr'a şer-i (19) Muammedī üzre nikā itdiler ve ba de bunlar birbiriyle oş zindegānī (20) sürüp şev-i rūānī, şev³ ü zev-i nefsanī eylediler ki bunlardan (21) Ğazanfer ve anzala ve Reşīde daı nie evlād vücūda geldi.

[İ18^b]

(1) Bu zamāna degin⁴ ki Üseyd'le  Amr mā-beynlerinde bu vāıa vāı oldu (2) ki  Amr'ūñ ızı Reşīde Üseyd'ūñ elinde griftār oldu ve ün (3) bu vāıadan Zehrā-yı perī vāıf oldu. ızı ğamından eri  Amr'ūñ (4) mevtin ferāmūş itdi. Künc-i minete girüp zehr-i renci nūş iderdi (5) ve firat [S20^a] ocağında sac üzerine geüp saın yolardı. asret (6) dırnağıyla yüzün yırtup aqlardı ve nār-ı derdle ciğerin aqlardı. (7) Bu Zehrā-yı perīnūñ bir ız arındaşı varıdı. Adı annāne idi. **Rāvī** (8) **şöyle rivāyet ider ki** annāne-i perī ız arındaşı Zehrā-yı perīnūñ (9) eri  Amr'ūñ ve oğlu anzala'nun öldüklerinden ve Reşīde'nun (10) Üseyd elinde giriftār olduğundan haberdār degül idi ve annāne, Zehrā'dan (11) ayrılalı kūh-ı āf'ūñ māverāsından yılda iki kerre ziyāretün gelürdi (12)  ādet idinmişdi. Yine gelmesi vāqtine bir هفته kalmışdı. Ol (13) vāqt ki Zehrā-yı perī firat ocağında sac üzerine geüp⁵ (14) saın yolardı ve asret dırnağıyla yüzün yırtardı. Āh Reşīde (15) diyüp aqlardı ve yüregün nār-ı hicre aqlardı. Nā-gāh annāne havā (16) yüzünden yir yüzüne indi. Zehrā'yı bu ālde⁶ gördi feryād idüp (17) eyitdi: Sana ne oldu ki bu vechle yas idersin? Zehrā ğāyet bī-od (18) olduğundan cevāb virmedi.  Āıbet izmetkārlarından birisi (19) bu āl u mācerādan āgāh itdi. annāne ün bu aberi cāngāhından (20) āgāh olıca be-āyet melāmete dūşdı ve ız arındaşına muvāfaqat idüp (21) bile aqladı. Bir zamān aqladıklarından şoñra annāne Zehrā'ya eyitdi: Ey

---

¹ eline: atasına İ

² anası: -İ

³ şev: -S

⁴ zamāna degin: zamān dek S

⁵ geüp: eküp S

⁶ āletde: ālde İ

[İ19^a]

(1) qarındaş erüñ ve oğluñ dār-ı fenādan dār-ı beķāya rıhlet itdiler. Siz bākī (2) oluñ ammā ki kızuñ Reşide mādemki kayd-ı hayātdadur. Eger dehān-ı ejderhāda da¹ (3) olursa [S20^b] çıkaram. Üseyd ĥod ne kişidür. Üseyd'i pāre pāre idüp (4) cümle Hāşimīleri kıram ve Medīne kavminüñ boyunların uram ve seni murāduña (5) irgürem. Hiç ġam u ġuşsa yime² ve çekme. Zehrā, Ĥannāne'nüñ ĥaber-i rāhat-baĥşından (6) tesellī olup³ sükün buldı. **Rāvī şöyle⁴ rivāyet ider ki** Reşide (7) ol⁵ bend-şedīde hiç nesne⁶ yimez, illā zārūrī⁷ bir loķmada çok ta^c allül (8) idüp zaĥmetle⁸ yirdi ve aġlamaķdan bir dem ārām itmezdi. Ne kayd-ı ta^c ām (9) zārā elinde ve ayaġında bend-i girān var idi. Ne hevā-yı āb ve ne nān kayusu (10) ve Kādī daĥı āşüftesi olup derīçe ardında bu ġuşede⁹ berāber¹⁰ oturmuşdı (11) ve zār¹¹ zār aġlayup ve yüregın nār-ı hicrle taġlardı. Yimegi ve içmegi ferāmūş (12) idüp pür-ıztırāb olmuşdı ve akribāsı kıatına gelüp fażīĥeti ķo diyüp (13) naşīĥat iderlerdi. Ol bunlaruñ naşīĥatin sem^c -i ķabūlüne¹² getürmeyüp şi^c r (14) oķurdı. **Şi^c r¹³**:

Ol yig ki nazar ola hemān olmaya ġüftār

Şāyed ki (15) olur medd-i ^c ĩsā der-pey-i dīvār

Ey dost baña söyle maĥfice kerem kıl

(16) Tā olmaya bir kimse daĥı vāķıf-ı esrār

Māhı niçe teşbīh idem¹⁴ ol ġonce dehāna

(17) Mehde ķanı¹⁵ ķadd u leb ġüftār-ı şeker-bār¹⁶

Cennāta vü Rıķvān'a vü ĥūrīlere baķmaz

¹ da: -İ

² yime: -S

³ olup: idüp İ

⁴ şöyle: -S

⁵ ol: -İ

⁶ nesne: -S

⁷ zārūrī: zārūretle S

⁸ zaĥmetle: raĥmetle İ

⁹ bu ġuşede: bir kişide S

¹⁰ berāber: -İ

¹¹ zār: āzār İ

¹² sem^c -i ķabūlüne: mesmu^c kılup ne İ

¹³ şi^c r: beyt İ

¹⁴ idem: itdüm İ

¹⁵ ķanı: kıatı İ

¹⁶ şeker-bār: yār İ

(18) Ey dost şular kim olalar ‘ aşık-ı dīzār

Cān itme fedā yār şanup degme nigāra

(19) Pes yār aña dirler ki ola yār u vefādur

Pend eylemeñüz baña ki dīvāne vü sermest

(20) Hergiz ola mı hem-ser-i ‘ āķıl hüşyār

[S21^a] Bāzār-ı ğam-ı ‘ aşka girüp Kāđi-i miskīn

(21) Bir derdüñi biñ cāna virüp aldı¹ senüñ yār

Neşr: Kāđi bu şı‘ ri deriçe

[19^b]

(1) ardından okuyup zār zār ağlardı. Dem-be-dem² kendüden gidüp (2) gāh gāh³ kendüye gelürdi. Duĥterüñ elinüñ ve ayağınıñ kayd u bendini gider (3) diyü⁴ Üseyd’e tazarru‘ iderdi ve ayağına düşerdi. Üseyd muķayyed (4) olmazdı. Kāđi gördi ki Üseyd’e söz geçmez. Duĥtere muvāfaķat için (5) bir zencir getürdüp⁵ eline ve ayağına urdı. Hālıfe çün bu sözi (6) muĥaddisden işitdi, tab‘ına hoş gelüp kaķķahaya düşdi. (7) **Ez-in cānib** rāvi şöyle rivāyet ider ki Cüneyd bin Üseyd’e daĥı (8) duĥterüñ ‘ aşkı deryāsında müstağrıķ oldu. Tefekkür idüp şevķ-i (9) şahrāsında sergerdān taĥayyür olup hicrān şarābından ser-hoş ĥord u (10) ĥ‘ābı ferāmüş itmişdi. El-ĥāşıl ĥarāret-i ‘ aşķda ve ĥālāt-ı şevķde (11) Kāđi’den hezār derecede ziyāde idi. Rüz u şeb bī-ķarār olup bükāda (12) idi. ‘ Aşķ-bāzım⁶ vālidininden gizledi. Rāz-ı ‘ aşķ gizlenür mi ammā edeb⁷ (13) iderdi. Anlara ĥod anuñ ĥālī ma‘lūm idi ammā yüzlemezlerdi (14) ve Benī-Hāşim civānları ve Medīne pehlevānları daĥı duĥterüñ sevdāsından (15) dīvāne olup Kāđi’nüñ serāyın Ka‘be gibi taṽāf idüp⁸ (16) ‘ āleme cüş u ĥurüş bırakmışlardı. Ammā Üseyd’üñ heybetinden (17) ĥavf idüp cür’et idemezlerdi, Kāđi’nüñ serāyına gireler ol⁹ duĥter-i (18) nīk-aĥteri görelerdi. Zirā

¹ aldı: eyledi İ

² dem-be-dem: dem dem S

³ gāh gāh: ve gāh S

⁴ diyü: -S

⁵ getürdüp: getürüp S

⁶ bāzım: bādım İ

⁷ edeb: ‘ ādet İ

⁸ idüp: idüp cür’et idemezlerdi İ

⁹ ol: -İ

Üseyd icâzet virmezdi. [S21^b] Ol sebebden (19) Cüneyd'ün aña nazarı müte'allık olmuşdı. Dilemezdi ki yüzini nâ-maḥrem göre (20) idi. Ammā Benî-Hāşim civānlarına ve Medīne pehlevānlarına duḡteri (21) Cüneyd için ḥıfz itdüğini bildürmezdi. Anuñçün Medīne ehline āşüb

[İ20^a]

(1) düşüp ğavġāya bā' iş ola diyü Üseyd 'ayyār-ı mekkār ḥīle-bāz kār-sāz (2) kişiydi. Bir tarīkle bunlara tesellī virüp teskīn itmişdi. Yine kışsa-i (3) Ḥannāne'ye geldük. **Rāvī şöyle¹ rivāyet ider ki** Ḥannāne, Zehrā'yla Reşīde (4) aḥvālinden söylemişlerdi ki yukarıda dimiş idük āḥir Ḥannāne-i perī (5) Zehrā'ya eyitdi: Bir dīv gönderelüm Medīne şehrinde Reşīde kapsun (6) ve kūh-ı Kāf'ün māverāsında bizüm eve iletsün hem² dedesini ve ebesini görsün (7) anlarda tursun tā fitne vü ğavġā def' olup ve sākīn olınca ve andan (8) soñra yine bunda getürsün Zehrā n'ola didi. Ḥannāne hemān-dem bir 'ifrīte (9) var. Medīne şehrinüñ Kāfī'si serāyından ve benüm kız³ qarındaşum kızını Reşīde'yi⁴ kap (10) daḡı bunda getür didi⁵. Görelüm andan soñra kūh-ı Kāf'ün māverāsında (11) bizüm eve iledesin tā ki bu fitne vü ğavġā vü şūriş-i sevdā cihāndan getürüle (12) mādām ki ol bu cihānda olanuñ 'aşkı ġalebesinden ḥalāyıkā ġulġule (13) düşüp mā-beynlerinden nizām getürölüp ıztırāb ḥāşıl olup (14) 'ālem ḥarāba varup fesād olur⁶. Ḥannāne 'ifrīte bu emri idicek 'ifrīt baş (15) egüp fermān-berem didi. **Rāvī şöyle rivāyet ider ki** (16) egerçi perīler aqşā-yı 'ālemi bir günde uçup tolanurlar ammā [S22^a] tena'um (17) için ve teferrüc için 'ifrīte süvār⁷ olup ve dilīr-i cihānı devvār olurlar. (18) İfrīt anlarıñ atıdur ve dīv ḥizmetkārıdur ve ol Reşīde'ye gönderilen 'ifrīt (19) Ḥannāne'ye eyitdi: Ben Reşīde'yi⁸ Medīne şehrinde varayın kapayın⁹, bunda getüreyin. (20) Bundan daḡı māverā-yı kūh-ı Kāf'a iledeyin ve girü gelüp Medīne şehrini (21) yıkup ḥarāb ideyin ve Üseyd'i tıutup getüreyin ammā sen¹⁰ daḡı Reşīde'ye

¹ şöyle: -S

² hem: -İ

³ kız: -S

⁴ Reşīde'yi: -İ

⁵ didi: -S

⁶ fesād olur: -İ

⁷ süvār: -İ

⁸ Reşīde'yi: -İ

⁹ kapayın: -İ

¹⁰ sen: -İ

[İ20^b]

(1) didi ki sen¹ daḥı dı kim benüm ḥātırım incitmesün ya^c nī Ḥaḫ Te^c ālā^c nuñ (2) adını diline getürmesün ki perr ü bālum şikeste olup ḥālüm mükedder olur. (3) Aḫşā-yı ^c ālemde pergār gibi ser-gerdān oluram. Ḥannāne eyitdi: Ol (4) dün gice senüñ ḥālüñi baña ḥikāyet eyledi. Egerçi Müselmān^c dur (5) ammā senüñ ḥālüñi bilür. Saña bir gün bir gice² muvāfaḫat ider ve Reşide^c nuñ (6) anası ḥurrem oldı. Ḥannāne^c ye eyitdi: Ey qarındaş luḫ³ idüp siz (7) gitseñüz olmaz mı⁴ idi? Zirā dīv şüm olur, mebād ki kızum Reşide^c nuñ (8) yādından gidüp Ḥudā^c nuñ adını diline getüre dīv daḥı incine (9) beyabāna⁵ bıraḫa, yaluñuz ḫoya gide. Aña zaḫmet ü miḫnet ve baña firḫat u ḥurḫat⁶ ḥāşıl (10) ola. Bir işde ki Ḥudā^c nuñ adı yād olınmaya āḫiri ḫayr olmaz. (11) Ḥannāne eyitdi: Hiç ḡam yime ve ḡuşsa çekme selāmetle iletür melāmetle (12) olma. Andan gelür şoñra ḡülzārıñuñ⁷ ve oḡluñuñ ḫanların dilerin. (13) Ben daḥı bir Müselmān ^c avretem. Dilemezem ki Müselmān^c laruñ nā-ḫaḫ yire ḫanları (14) döküle ve Zehrā^c ya bu söz pesend gelüp ḫursend oldı, ārām (15) eylediler. O zamāna dek ki āftāb ḡurüb idüp [S22^b] vaḫt-i namāz-ı (16) şām⁸ irdi. Ḥannāne ^c ifrīte gel didi. ^c İfrīt at mişālinde (17) çıḫa geldi. Ammā derḫāl ejderha şekline girdi. Ḡurāb-ı (18) siyāh gibi iki ḫanadı vardı. Ağzından şerer⁹-āmiz ḫara (19) tütün çıḫup havā yüzine şaçılurdı cümle ḫaḫ anı ol (20) ḫāletde görüp be-ḡāyet dehşet itdiler ve birbirinden ümiz kesüp (21) vaşiyet eylediler. ^c İfrīt¹⁰ derḫāl yirinden ḫuru geldi ve āteş-i dūd-āmiz

[İ21^a]

(1) ol bī-temizüñ dehānından havāya perişān olup ^c ālem yüzini tīre (2) ve ādem gözini ḫıyre ḫıldı. Çün ^c ifrīt havāya ağdı ra^c dla berḫle (3) ḡarb u şarḫ ḫolup ve cihāna zelzele düşdi ve her¹¹ cāna ḡulḡule (4) vāḫi^c oldı¹² ve ağzıñuñ bed-rāyihāsından

¹ didi ki sen: -S

² bir gice: -İ

³ luḫf: -İ

⁴ olmaz mı: olı S

⁵ beyabāna: yabāna İ

⁶ ḫurḫat: -İ

⁷ ḡülzārıñuñ: erlik S

⁸ şām: ve ve aḫşam İ

⁹ şerer: eşrār İ

¹⁰ ^c ifrīt: -İ

¹¹ her: dehr İ

¹² vāḫi^c oldı: düşdi İ

havā-yı ʿālem vaḥīm ve ecsād-ı (5) Benī-ādem saḫīm oldı. ʿİfrīt bu şalābetle ve bu¹ nehābetle Medīne şehrinüñ (6) üzerine geldi. Medīne ḥalkı çün ol divüñ ğalebesin işitdiler içlerine² (7) ğulgule düşüp birbirinden ayrıldılar. Қаçup evlerine girüp (8) қапuların muḥkem berkitdiler. Ol ʿifrīt bu heybet ü hevl³ ile havādan (9) Қāḏī'nüñ serāyına indi ve duḫter olduğı ḥücreye vardı ve Қāḏī (10) daḫı deriçe ardından ve zencirle pā-beste ve dil-ḥaste oturup⁴ (11) ṭururdu. ʿİfrīt Қāḏī'nüñ gözine bir ağzı açuқ ejderhā (12) gibi görindi ve duḫteri ağzına alup yutdı ve duḫtere müvekkel (13) olan ḥādimler vehmlerinden öldi. Қāḏī deriçe ardından bu ḥālī (14) görüp feryād kıldı ve çağırdı ki ey ejderhā gel beni daḫı yut ki (15) ben ansuz cānı [S23^a] n'eylerem, şinden girü cihān gerekmez didi. Ejderhā (16) Қāḏī'nüñ serāyında bir sā'at miḫdārı siyāset itdi. Andan şoñra (17) havā yüzine ağdı. Ḥalāyıқ gözinden nā-bedīd oldı. Henüz (18) cüş u ḥurüş ḥalkuñ ğüşında idi. **Beyt:**

Çünki қаpdı duḫteri Қāḏī (19) serāyından o dīv

Bu ḥalāyıқdan hemān-dem қopdı feryād u ğirīv

Neşr⁵: ve cümle (20) ḥalk⁶ ta'accübde қaldılar. ʿAvret ve oğlan ağlaşdılar. Pīrlер serāsime vü müteḥayyir (21) ve civānlar dīvāne vü müteḥassir oldılar. Қāḏī daḫı yaқasın çāk idüp

[121^b]

(1) başına ḥāk şaçdı ki ḥāk içinde belürsüz oldı ve Қāḏī'nüñ atası (2) oğlı ğamından nā-tüvān oldı ve Қāḏī duḫterüñ firāқından az қaldı ki (3) cān vireyazdı⁷. Ammā bu şı'ri oқuyup kendüye tesellī virürdi. (4) **Şi'r:**

Göñlüm ayrılmağı herğiz kākül-i dildārdan

Lā-cerem olmaz cezā Mañşūr olan dildārdan

(5) Yığ durur şimden girü olmaқ nihān bu⁸ nāsdan

Çün cezā düşdüm ben ol yār-ı perī-ruḥsārdan

¹ bu: -İ

² içlerine: -İ

³ hevl: havāle İ

⁴ oturup: olturup İ

⁵ neşr: -İ

⁶ ḥalk: -S

⁷ vireyazdı: vireydi S

⁸ bu: -İ

(6) Gerçi oldum ol periden ayru ammā gözüme

Görinür naqş-ı hayâli her der ü dīvārdan

(7) Gūşe-i firqatde rûz u şeb figân u zârda

Baňa hem-dem ğayrı yođ bu dīde-i ħūn-bārdan

(8) Bu muşībet bu belā vü firqat u derd ü ‘anā

Qāđi’ye bir kimseden¹ olmadı illā mārđan

Neşr²: (9) ve Qāđi bu şi‘ri tekrār okuyup zār zār ağlardı ve şöyle ağlardı ki (10) āvāzesiyle Medīne’nün der ü dervāzesi tolmışdı ve cümle ħāş u ‘ām (11) bi’t-tamām aňa muvāfađat idüp bile³ riqđat iderlerdi ve Cüneyd bin Üseyd ħod ne‘üzü-bi’llāh⁴ (12) serā-perde-i ħayādan taşra çıkup girībān-ı ‘ār nāmūs [S23^b] pāre pāre idüp (13) sīne-i bī-kīnesini taşlarla pāre pāre kıldı ve şol qadar feryād u figāna (14) girdi ki havāda olan kuşlar aňa muvāfađat idüp ferāđat-ı dāne itdiler. (15) Atası ve anası dağı Cüneyd’ün bu ħālinden mükedder oldılar ve bu derde şabr eylegil ki (16) şabrdan ğayrı devā bulmadılar ve Cüneyd’e naşīhat eylediler ve hergiz qulağına qoymazdı (17) ve bu⁵ şi‘ri ħasb-i ħāl idüp derūn-ı dilden bu şi‘ri maqāla getürürdi⁶. **Şi‘r:**

(18) Dostlar ‘ālemde hicr-i yārdan düşvār yoğ

Künc-i firqatde benümle ħiç bir ğam-ħ‘ār yoğ

(19) Nārdan⁷ muħriq ne var ‘ālemde didüm didiler

Āteş-i hicrāndan artuğ yağıcı bir nār yoğ

(20) Bülbül-i dil nāle vü feryād u efgān itmege

Dem-be-dem rüy-ı dil-ārādan eyü gülzār⁸ yoğ

(21) Şordum ol şīrīn-dehāndan bir nişān ħüsrevlere

Qaldılar şöyle tereddüd dimeyeler var yoğ

---

¹ kimseden: kimesneden İ

² neşr: -İ

³ bile: -İ

⁴ ne‘üzü-bi’llāh: -İ

⁵ bu: -İ

⁶ getürürdi: getirüp dirdi S

⁷ nārdan: yārdan İ

⁸ gülzār: gülmez er İ

[İ22^a]

(1) Var durur her vuşlatuñ bir firķati ey Cüneyd

Gülşen-i ‘ālemde bilgil bir gül-i bī¹-hār yok

Neşr²: (2) ve Cüneyd bu şi‘ri okurdu ve nāleler idüp ve gözlerinden jāleler dökerdi (3) ve gāh gāh āh vāh idüp kendüden giderdi ve bir sâ‘at miķdārı mürde gibi (4) yirde yaturdu ve yine kendüye gelicek nevħa vü zārılıklar idüp düşerdi (5) ve māderi ü pederi bunuñ fiğānından kan ağlardı ve Medīne civānları (6) ve Hāşimīler ve muhācirīler ve enşārīler kendü derdlerinden ferāğat idüp duħter (7) içün Cüneyd’e ve Üseyd’e ta‘zīyeye gelürlerdi ve eger Cüneyd’üñ derdinden [S24^a] bir söz³ (8) söylersem kışşa dırāz olur. Girü geldük kışşa-i ‘ifrite⁴ Ebū Hāfş-ı Kūfī (9) rahmetu’llāhi eydür: Çün dīv ol duħter-i māh-rüyı ol aħter-i siyāh-müyı (10) Medīne şehrinde Qādī serāyında ki ağzına aldı, duħter vehm itmedi (11) ve bildi kim ol dīv kendü içün gelmişdür ve ğamın giderüp⁵ ħurrem oldu (12) ve ejderhā dolanup epsem oldu ve henüz yarım sâ‘at geçmedin (13) dīv havā yüzinden yir yüzine⁶ inüp ve duħteri māderinüñ önüne ĳodı. (14) Anası çün kıızı Reşīde’yi gördi ğāyet şādılığından kendüden gitdi (15) ve yine kendüye⁷ gelicek āh zārī idüp kenāra çekdi ve muħkem şarmaşdı ve yüzini (16) yüzine⁸ sürdi ve dizi üzerine aldı. Bir gün bir gice dizi üzerinden (17) indirmedi. Zirā oğlanlarından bunu ziyāde severdi. Andan şoñra (18) nefis eṭ‘ime yidürüp ve ħammāma iletdi ve ol endām-ı laṭifini yuyup⁹ nazīf (19) itdi ve fāħir libāsları giyürüp hezār ğüne zīver ile pīrāste kıldı. (20) Ol ĳod nūr-ı¹⁰ cemālle ārāste idi. Aña zīb¹¹ zīver ne ĳācet idi¹² ve şöyle ki (21) ĳā‘ace¹³ dimişdür:

¹ bī: -İ

² neşr: -İ

³ bir söz: biraz S

⁴ kışşa-i ‘ifrite: -S

⁵ giderüp: gide varup İ

⁶ yir yüzine: yire İ

⁷ kendüye: -İ

⁸ yüzine: yire İ

⁹ yuyup: -İ

¹⁰ nūr-ı: zīver-i S

¹¹ zīb: -İ

¹² idi: degüldi S

¹³ ĳā‘ace: civāna İ

Mıṣra‘ :

Hācet-i¹ meṣṣāta niyyet-i rūy-ı dil-ārām-rā

Neṣr²: ve çün

[I22^b]

(1) Zehrā kıızı Reṣīde bu ārāyiṣi itdükdēn³ ṣoñra ve bir nice gün⁴ āsāyiṣ gösterdiler ve ba‘ d (2) zamān Ḥannāne, Zehrā’ya eyitdi: Maṣlaḥat oldur ki kızuñ Reṣīde bir nice gün (3) māverā-yı kūh-ı Ḳāf’da bizümle ola tā hıṣımları anı göreler ve vālideynümüz daḥı (4) ğāyetde pīr olup ve ni‘ met-i dünyādan sīr olmuṣdur ve hem kızuña müṣtāk-ı (5) ‘aẓīm dururlar ve ol hālde bārī⁵ bir iki gün göre⁶ ṭursunlar ve [S24^b] hem bu ḥalayık-ı cihān (6) andan nevmīd olsunlar ki fitne vü ğavgā vü āṣūb-ı sevdā ki anuñçün ‘āleme (7) düşmiṣdür. Şāyed ki götürile ve eger icāzet var ise anda ere virelüm. Eger⁷ (8) yoğısa her kaçan kim görmege dileyesin yine⁸ getürevüz ve Zehrā rāzı oldı. **Rāvī** (9) **şöyle rivāyet ider ki** Reṣīde-i dil-ārām daḥı Seyyid Cüneyd bin Üseyd’e şöyle (10) ‘āşık oldı⁹ ki gön̄linden şabr u ārām gidüp derd ü ālām gelmiṣdi. Ser-encām ne (11) n’ola¹⁰ diyü müdām aḡlardı ve ammā anasından ğāyet ḥicāb idüp ve ol (12) ay¹¹ yüzine niḳāb çekerdı ki şüret-i ḥāl-i ‘aşq zāhir olmasun (13) diyü tenini kaçā-yı āsmāneye¹² virmiṣdi ve gözine uzaq sefer görünüp (14) bu diyārdan¹³ dūr¹⁴ düşecegin yād idüp nihānīce¹⁵ her gıce aḡlardı (15) ve yüregın Cüneyd’üñ firākı nārla dāḡlardı ve bu şi‘ri daḥı okuyup gön̄lin eglerdı. (16) **Şi‘r**:

Dil ḳarār itmez dil-ārāsuz cihānda bir nefes

Cüst ü cū ḳıl ey gön̄ül sen bulmaḡa ḳılḡıl heves

¹ ḥācet-i: ḥācet-rā İ

² neṣr: -İ

³ itdükdēn: inden İ

⁴ gün: -İ

⁵ bārī: -İ

⁶ göre: -S

⁷ eger: -İ

⁸ yine: -İ

⁹ oldı: tamām idi S

¹⁰ n’ola: ola İ

¹¹ ay: -S

¹² āsmāneye: āsmāna İ

¹³ bu diyārdan: ve yārdan İ

¹⁴ dūr: ayr İ

¹⁵ nihānīce: pinhānca İ

(17) Her kimüñ kim¹ var dil-ārāsı odur cān-ı cihān

ƘanƘı cān cānānsuzdur bil kim oldur hīç kes²

(18) Göz odur kim gözleye dildārınuñ dīdārını

Görmeyen dīdār gūr olsun mekānı hār u has

(19) ĞarƘa-i deryā-yı ‘aşƘ oldum yürürken nā-gehān

Kimse olmaz ‘aşƘ olur yine baña feryād-res

(20) Kimseye fāş itme sen³ derdüñ derūnuñdan geçer

Kim saña hem-sırr⁴ bulunmaz ey Reşīde söz kes

Neşr⁵: (21) ve Reşīde bir gice bu şi‘ri⁶ hasb-ı hāl idüp oğurdı ve dağı şol Ƙadar ağlardı ki

[I23^a]

(1) kendüden giderdi ve ol hālet-i giryede nā-gāh⁷ vālidesi çıƘa geldi. Eytidi: (2) Ey māder-i cān⁸ niçün ağlarsın? [S25^a] Reşīde eyitdi: Pederüm ve birāderüm⁹ firāğından ağlaram. (3) Cüneyd’üñ ‘aşƘ-ı esrārını mağzen-i¹⁰ dilde şağlardı ve vālidesi duğterine istimālet (4) virüp mağālata geldi. Eytidi: Ey cān-ı māder māverā-yı kūh-ı Ƙāf’da hısımlaruña var¹¹. (5) BirƘaç gün anlarla ol ki saña gāyet¹² müştāk-ı ‘azīm dururlar ve hem dīvler ve perīler (6) temāşāsın ile ola ki göñlüñ anuñla¹³ eglene ve tā pederüñle birāderüñüñ firāğı (7) ve harāreti¹⁴ sākin olup göñlünüñ merāreti¹⁵ gide ve Ƙız Ƙarındaşum (8) Hānnāne and içdi¹⁶ ki ne vağtın dilesem seni getüre ve hem ‘Arab civānları ve Medīne (9) pehlevānları ve pādīşāh-zādeleri ve şağābe-zādeleri senden

¹ kimüñ kim: kim ki İ

² kes: kesin İ

³ sen: sırr-ı S

⁴ sırr: sır İ

⁵ neşr: -İ

⁶ bu şi‘ri: -İ

⁷ nā-gāh: ideken İ

⁸ māder-i cān: cān-ı māder S

⁹ birāderüm: māzerüm S

¹⁰ mağzen-i: mağzün İ

¹¹ var: -İ

¹² gāyet: -S

¹³ anuñla: -S

¹⁴ firāğı ve harāreti: firāğ harāreti S

¹⁵ merāreti: harāretini İ

¹⁶ and içdi ki: eyitdi İ

nevmîz olup (10) tama'ların kessünler. Andan sonra yine getüre ki senünçün cihân halkı¹ birbiriyle (11) cidâle düşüp kıtâl olmaya ve Müselmânların nâ-ḥaḳ yire kanları dökülmeye. (12) Duḡter kām nâ-kām epsem olup ve şabr yaḳasın başına çekdi ve âh idüp (13) tevekkültü 'ale'llâh didi ve Ḥannâne hemân-dem dîvi kığırdı ve vaşiyetler (14) itdi ki benüm ḡâher-zâdeme bu² yolda renc ü elem³ ırgürmeyüp iledesin ve hem üç gündend⁴ (15) sonra biñ nerre dîv alasın gelesin ki tâ⁵ kız ıarındaşımuñ erinüñ ve oḡlınuñ (16) kanların Medîne halkınuñ cânlarından alasın ve Medîne şehrini ḡarâb (17) u yebâb idüp ve berâber türâb kılasın. Dîv çün bu sözi işitdi (18) böyle ideyin diyüp şâd oldı. Ebü Ḥafş-ı Kûfî rahmetu'llâhi 'aleyh⁶ (19) şöyle rivâyet ider ki çün dîv⁷ Medîne şehriniñ ḡarâbın işidicek ḡâyetde (20) ferah oldı ve ammâ mu'cizât-ı Seyyidü'l-mürselîn kavmdi [S25^b] ve Rabbü'l-'âlemîn (21) dilemedi. Dîv Ḥannâne'ye eyitdi: Duḡtere naşîḡat eyleye ki beni yolda incitmesün.

[I23^b]

(1) Ḥannâne Reşide'ye eyitdi: Ey cân-ı ḡâle⁸ zinhâr Ḥudâ'nuñ adını⁹ (2) yâd idüp zebânuña getürme ki ziyâna uğramayasın zîrâ dîvler Ḥudâ'nuñ (3) adını işitmek istemezler ve eger işideler hemân-dem kanatları şınup¹⁰ yükleri (4) dökülür, uçmaz olurlar ve yire düşüp mecrûḡ olurlar veyâ helâk olurlar. (5) Sen¹¹ şaḡın ki helâk olmayasın. Duḡter ḡâlesinden çün bu söz (6) işitdi ḡamnâk olup ve kendüye eyitdi: 'Âlemde bî-nâm-ı¹² Ḥudâ olmaḡdan (7) fenâ olmaḡ dilekdür¹³ ve şöyle ki şâ'ir eydür:

Beyt:

Didi duḡter ne olursam (8) olam idem yâd Ḥaḡ

¹ cihân halkı: ḡalk-ı cihân S

² bu: -İ

³ elem: -İ

⁴ gündend: gün İ

⁵ tâ: -İ

⁶ 'aleyh: -S

⁷ dîv: -İ

⁸ ḡâle: ḡâle ziyâna İ

⁹ adını: anı İ

¹⁰ şınup: şoyup İ

¹¹ sen: -S

¹² bî-nâm-ı: bed-nâm-ı S

¹³ dilekdür: yıgdür S

Tañrı¹ adınsuz cihānda olmağdan yig olmamak

Neşr²: (9) Diler ve dilemez sefer esbābın müheyyā itdi. Tevekkül ber-Ĥudā idüp egnine (10) merdāne cāme giydi ve başına merdāne ‘imāme şarındı ve miyānına (11) kemer kuşandı ve biline ĥancer şoğındı³ ve kemerin üzerine bir şemşir (12) ĥamā’ il kıldı ve yanına yayla tır-keş-i pür-tır aşdı ve omuzına bir ĥabā-yı (13) ĥarir aldı ve yolda kuvvet⁴ için ĥayli zer ü yāķūt getürdi ve Reşide ‘ākile⁵ (14) ü kāmile⁶ duğter idi ve endişe-şavāb idi ve sâ’illere ĥāzır-cevāb idi. (15) Pes kendüzini şöyle itdi ki anı gören er şanurdı ve ammā ol ĥüsni-i (16) cemāl ki anda varıdı. Gören kimesne ĥayrān olup terk-i cān⁷ (17) eylerdi ve anası Zehrā ile vedā’ laşdı. Birbirine şarmaşup ağlaşdılar (18) ve ĥavm ĥabilesi bile⁸ ve cemī’ ĥalk-ı şehir ve ‘avretler ki vardur, bunlara muvāfağat (19) idüp giryān u nālān oldılar. Ol dil⁹dār için çoğ nevhā vü zār itdiler (20) ve [S26^a] bir sâ’ at miğdarı geçdi dīv tağazā eyledi ki yol ba’id vağt-i (21) va’ de ĥaribdür. Tiz olup¹⁰ oluñ ki gidelüm didi ve hemān-dem¹¹ at

[İ24^a]

(1) şekline girüp ilerü geldi. Dīvi egerledi¹² ve başına uyan urdı (2) ve Reşide’nün öñine getürdiler ve duğter merdāne rikāba ayağ koyup mäh-ı çehār (3) dehüm¹³ gibi süvār olup dīv dağı hemān-dem yirinden berğvār havā yüzine (4) tayyār oldı. Şöyle ki şā’irler eyidür. **Meşnevi¹⁴:**

Ĥanadın açdı ol dīv-i merid

(5) Pes aña bir oldı ĥarib ü ba’id

Yirinden hemān-dem ĥopdı çü berğ

(6) Gözine bir oldı ĥarbıla şarğ

¹ Tañrı: nekr İ

² neşr: -İ

³ şoğındı: şoğdı S

⁴ kuvvet: -İ

⁵ ‘ākile: ‘ākıl İ

⁶ kāmile: kāmil İ

⁷ cān: diyār İ

⁸ bile: -İ

⁹ dil: -İ

¹⁰ olup: -S

¹¹ dem: -S

¹² dīvi egerledi: didi egerüñ İ

¹³ dehüm: hem İ

¹⁴ meşnevi: şı’r İ

Anuñ gibi gitdi atı ki ey emir

(7) Ger aña atılsa yetişmezdi tır

Gözi irdügi yire anı irer

(8) Ne küh ne şahra ve ne baır ve ne ber

Reşide otururdu üstinde berk

(9) Velı ditrer idi şanasın çü berg

Neşr¹: ve çün dıv² atı yaydan o gider gibi (10) gitdi ve meydān-ı havāda çok menzil aldı ve şöyle tız giderdi ki (11) Reşide nefes virüp almada müzāyaa çekerdi ve gice daı gāyetde (12) tıre idi³ ki başara hıyrelik düşürmişdi. Reşide'ye h'āb galebe itdi (13) ve tābı almayup uyuya vardı tā uf-ı āsmāndan şub-ı şādı (14) rüy-ı cihāna rüšenālı eşerin gösterdi. Hürşid haber viridi ve şeb-i (15) dıv-çehre daı rüy-ı zeminden yüzini pinhān eyledi. Cihān cānān (16) cemāli gibi münevver oldu⁴ ve duter-i māh-rüy daı uyudan uyandı (17) ve gözin açup gördi ki āftāb giribān-ı cāme-i cihāndan 'arz-ı (18) cemāl itmiş ve envārından 'ālem yüzi māl-ā-māl [S26^b] olmuş ve başın aldurup (19) nazar itdi. Kendüzini dıvūñ üstinde ve felekūñ altında gördi çün⁵ (20) aşıa nazar itdi⁶. Bu dükeli yir yüzi gözine bir taba gibi görindi (21) ki küh-ı āf dan dünyā kenārına dek 'acā'ibden ve ğarā'ibden çok nesne temāşā

[I24^b]

(1) ıldı ve bu cümle maşnū'āt-ı ğarā'ibi ve malūāt-ı 'acā'ibi görüp Hā Te'ālā'nuñ (2) udretini ve 'azametini mülāaza idüp nā-gāh bi-ihtiyār sübhāna'llāh (3) didi ve çün dıv duterūñ dilinden sübhāna'llāh āvāzını işidicek (4) hemān-dem bir na'ra urup döne döne felekden yire indi ve cümle (5) perleri dökülüp anadı şındı. Duter-i arasından indürdi. Eyitdi: (6) Ey 'ahd-i⁷ süst ve avl-i nā-dürüst āhir gördüñ mi saña ne⁸ renc ü elem ve baña daı (7) şikest ü⁹ sitem yetişdüñ diyüp

¹ neşr: -İ

² dıv: -İ

³ idi: ide İ

⁴ oldu: eyledi İ

⁵ çün: -S

⁶ nazar itdi: badı S

⁷ 'ahd-i: -İ

⁸ ne: -S

⁹ ü: oldu İ

feryād itdi ve eyitdi: (8) Ey duhter ŧimden girü baŧınuñ kaydın gör ki tağlarda ve ŧaħrālarda (9) ve derelerde ve beyābān-ı bī-payānlarda ser-gerdān ol. Ne ābādānlıķ bulsañ (10) gerek ve ne yol ve beni daħı mecrūħ u bī¹-çāre kılduñ didi² ve hem-cinsümden (11) beni³ ayırduñ ve āvāre kılduñ. Duhtere bu güftarı didi ve derħāl (12) keftār ŧekline girdi ammā leng idi ve duhter daħı bu ħāletde ħayrān u deng durur, keftār⁴ daħı hemān-sā⁵ at duhterüñ (13) öñinden firār idüp bir kühsāra irdi. Anda bir mağāra görüp (14) içine girdi. **Rāvī ŧöyle rivāyet ider ki** yir yüzinde olan (15) keftārlar ve mārılar ve ejderhālar ol ŧırtılandan üredi ve yine⁵ geldük (16) kıŧŧa-i duhtere ki ol beyābān-ı bī-pāyānda niçe girān yol bula⁶ ve çün (17) duhter dīvüñ arķasından yire düŧdi. [S27^a] Bir sā⁶ at miķdār bī-ħod (18) yatmıŧdı. Anuñçün ki dīvden ķorķmıŧdı ve çün yine kendüye geldi (19) ve gözün açup tırı geldi. Bir ğāyet yüce yir görüp aña vardı. (20) Andan⁷ üzerine çıkup eṫrāfına nazar itdi, gördi. Bir beyābān ne (21) ħaddi var ve ne pāyānı ve ne ŧehr görünür ve ne kūy ve ne al belürür ve ne

[İ25^a]

(1) yol⁸. Çün⁹ duhter çizmesin ayağına çekdi ve ħabāsın omuzına örtti (2) ve kemerin biline tıladı¹⁰ ve ŧemŧirini ħamā³il kıldı ve ħancerin kemerine ŧokdı (3) ve dūlbendin baŧına giydi ve ayuñ on dördi gibi ol¹¹ tağıñ ħullesinde ħaldı¹². (4) Bir sā⁶ at miķdārı tırdıķdan ŧoñra kendüzinüñ baħt-ı vārūnını mūlāħaza (5) idüp ve ħālī dīĝer-ĝün oldu. Ğam-ı ĝurbet ve hem firķat ĝalebesinden (6) ŧabr idemeyüp zār zār aĝladı ve ciger-tābını¹³ derdle tağladı ve bu firķatle¹⁴ Ħaķ Te⁶ālā (7) ħāzretine tazarru⁶ ve zārī¹⁵ kılıp çoķ sūz ĝüdāz¹⁶ ĝösterüp

¹ bī: -İ

² didi: -S

³ beni: -S

⁴ duhter daħı bu ħāletde ħayrān u deng durur, keftār: -İ

⁵ yine: -S

⁶ bula: bile S

⁷ andan: -S

⁸ yol: būy S

⁹ çün: -S

¹⁰ tıladı: dolandı İ

¹¹ ol: -İ

¹² ħaldı: -İ

¹³ ciger-tābını: cigerini İ

¹⁴ bu firķatle: -İ

¹⁵ zārī: -S

¹⁶ ĝüdāz: ĝüzār İ, S

(8) bu bādiye-i bī-nihāyetden ḥalāş¹ taleb itdi ve şol kadar zārılık kıldı ki kendüden (9) gitdi ve bir zamāndan şoñra kendüye geldi, oturdı. Andan şoñra² kendü ile hezār gūne efkāra varup³ (10) ve eyitdi ki eger sen⁴ bunda yüz yıl daḡı oturup giryān olursañ (11) bir dermān bulmazsıñ ve saña dermān oldur ki hemān⁵ ṭurı gelüp (12) revāne olasin ve ammā bilmezem ki ne yire⁶ gidem ve ne iş⁷ idem ve kıanda (13) varam ve nereye irem ve kimi görem ve kime şoram ki bu ne diyārdur ve ne iklīmdür (14) ki ben bī-çāre bu bādiye-i bī-kerāndan⁸ niçe geçem ve ne yiyem veyā ne içem (15) ve ne bir⁹ refiķ var ki anuñla [S27^b] eglenem ve ne bir ṭāķ var ki aña girüp¹⁰ diñlenem ve bu (16) niçe kār-ı müşkildür ki belā-yı cān u dildür diyüp andan¹¹ yine¹² ağladı ve Hārūnu'r-reşid (17) duḡterüñ bu ḥāletin işidicek niçe kez¹³ zār zār ağladı. Eyitdi: Ey¹⁴ (18) Ebū Ḥafş söyle görelüm bu¹⁵ miskīnüñ ḥāli ol beyābānda ne olısdur? Ebū (19) Ḥafş eyitdi: Çün¹⁶ duḡter ki ol kulle-i kūhda oturup girye vü endühde¹⁷ (20) iken ṭurı geldi. Çün¹⁸ taḡdan inüp ol deştüñ eṭrāfin (21) geşit itdi ve gördi ki ol yirde çok nebātāt bitmiş ve bunlardan

[İ25^b]

(1) yolayın ve kuvvet-i nefis ideyin ki ḥayāta¹⁹ sebep olup ve ten kuvvet bula (2) ve ammā bilmedi ki ol nebātāt zehrdür. Biñ dürlü vehmle bu otlardan yoldı (3) ve dişiyle çāşnīsini ṭatdı. Anuñ ki ṭa^c mı şirīn idi aldı ve anuñ ki (4) telḡ idi ḡodı ve bunlardan vāfir cem^c itdi ve daḡı destārından (5) bir pāresin kesüp ol otlaruñ köklerinden götürdi. Beledügi kadar (6) aña bağladı ve daḡı omuzına artdı ve hiç çāre bulmadı. İllā kendüzini (7) ol mālīk-i bī-niyāza ve ol mülkinde bī-enbāza

¹ ḥalāş: -İ

² kendüye geldi, oturdı. Andan şoñra: -İ

³ efkāra varup: efkār idüp S

⁴ sen: -S

⁵ hemān: -S

⁶ ne yire: nereye S

⁷ iş: -S

⁸ bī-kerāndan: bī-kenārda İ

⁹ bir: -S

¹⁰ girüp: girem İ

¹¹ andan: -S

¹² yine: -İ

¹³ niçe kez: -S

¹⁴ ey: -İ

¹⁵ bu: -İ

¹⁶ çün: -S

¹⁷ endühde: endühde S

¹⁸ çün: -S

¹⁹ ḥayāta: ḥayāya S

ışmarladı dağı secdeye (8) varup söze ve niyāza başladı. Ol¹ sziş gdāziřde² feryād u nāle idüp (9) ol bī-zevāle eyitdi: Ey zemīn  zamān meded iriřdrici³ İlāh ve ey (10) mekīn⁴ mekāña qarār virici pādiřāh ve ey ğurbet řaĥrāsında ser-gerdān (11) olan ğarīblere delālet iden sulţān ve ey firĥat deryāsında mstaĝraq (12) olan⁵ bī⁶-ĉārelere dest-gīr olup ‘ināyet iden Raĥmān ve bu āb (13) u bād u āteř  ĥāk birbirine zıd dururlar mürekkeb  müretteb idüp (14) niżām viren Yezdān [S28^a] benüm bu cān-ı ‘azīzmi bir emrile bu ĥāne-i ĉār dīvār řeř (15) cihetden beř ğn miĥmān idüp ārām viren Sbĥān benüm bu⁷ za‘ife (16) tenümi ve naĥīfe⁸ cānumı cümle beliyyāt ve⁹ āfātđan sen řaĥla ki senden ğayrı (17) řaĥlayıcı yoĥđur diyüp ol bī-niyāza ve¹⁰ bī-nihāyet niyāz idp¹¹ (18) ve bī-pāyāna¹² ĥadem ĥoyup revāne oldu. Ol vaĥta dek yürüdi ki (19) āftāb ĥuĥb-ı felekde rāst trdı ve duĥter daĥı yürümekden trdı. (20) Zīrā yabān ĥamu ĥumdı¹³, āftāb daĥı tāb virmişdi ve ‘ālem tennra dönmişdi (21) ve ĉn¹⁴ duĥtere yuĥarudan ğneş ıssısı ve ařaĝıđan ĥum ıssısı¹⁵ te’şīr itdi ki be-ĝāyet nāzük

[İ26^a]

(1) beden idi ve herĝiz yabānda yrmiş ve ğurbet ĉekmiř degül idi ve taĥātı (2) tāk olup diledi ki otura, oturamadı ve teşnelik daĥı ğalebe itdi (3) ve’l-ĥāřıl-ı kelām¹⁶ āftāb bu meh-liĥāya ĥaylī germiyyet ğsterp zebn (4) itdi ve duĥter mteĥayyir olup tefekküre vardı ve kendüye eyitdi: (5) Bugün bunda bu ĥadar ıssıya tākāt getrmeyicek¹⁷ veyā yarın anda nār-ı ĉaĥimñ (6) ol ĥadar ıssısına niĉe dyseñ gerekdür ve āftāb daĥı felekñ ĥullesinde (7) ve duĥterüñ kellesinde idi ve eyitdi: Mādām ki cān ‘azīz bedende ola (8) trmayup revende olmaĥ gerekdür diyüp tru

¹ ol: evvel İ

² gdāziřde: gzāriřde İ

³ irişdrici: irişici S

⁴ mekīn: miskīn İ

⁵ olan: olan Ğaffār İ

⁶ bī: -İ

⁷ bu: ben S

⁸ naĥīfe: naĥīf S

⁹ beliyyāt: -İ

¹⁰ bī-niyāza: -S

¹¹ niyāz idüp: beyābāna S

¹² bī-pāyāna: -S

¹³ ĥumdı: -İ

¹⁴ ĉn: -S

¹⁵ ařaĝıđan ĥum ıssısı: -İ

¹⁶ kelām: -S

¹⁷ getürmeyicek: getürmeyince İ

geldi. Şemşirini (9) ‘aşā idinüp āheste āheste revāne oldı ve gün indükçe havānuñ (10) bürüdeti¹ dağı ziyāde oldı ve duhter dağı kuvvetlendi ve şöyle yürüdi ki (11) gice tīre oldı ve gözi dağı görmez olup² hıyre oldı. Ammā gice (12) havāsınuñ bürüdetine³ germ olup ziyāde yürüdi ve [S28^b] gāyet yorulup (13) uyku dağı gözine galebe itdi ve bir kumdan püşte gördi. (14) Anuñ üzerine çıkup h̄āba vardı. Muhkem yorgundi, şöyle (15) uyudu ki şubh olup gün dağı toğdı. Güneşüñ harāretinden (16) uyandı ve gördi ki kuşluk olmış, güneş nūriyla ‘āleme tolmış. (17) Duhter dağı tūru⁴ geldi ve māh-ı tamām gibi yüzünüñ tozını⁵ (18) sildi ve ol iki bādām⁶ gibi gözünü ovup ve h̄akle teyemmüm itdi (19) ve andan ol pāke yönelüp namāz u niyāz idüp ve dağı kazāsını edā (20) kıldı ve andan şoñra gördi ki karnı açkımış ve ol getürdüğü⁷ (21) kökcügezlerden biraz yidi ve çün⁸ karnı toydı şöyle kuvvetlendi ki

[I26^b]

(1) hergiz ol kuvveti begenmemişdi ve ammā şöyle şuşadı kim az kaldı kim⁹ helāk (2) ola ve **rāvī şöyle rivāyet ider**¹⁰ ki ol otı Haq celle ve ‘alā ol diyārda¹¹ (3) anuñcün yaratmışdur kim her cānver anı yiye kim şusuzluğundan (4) helāk olurlar ve bir nev‘ kök dağı vardı andan yirdi, derhāl (5) şusuzluğu giderdi ve derhāl¹² şād hurrem olup bu kökleri¹³ (6) yine¹⁴ bağladı tūru gelüp omuzına artdı. Yine beyābāna kadem (7) koyup revāne oldı ve ser-güzeştin yād idüp feryād iderdi (8) ve gāh ağlardı ve gāh eglardi ve gāh¹⁵ bu şi‘ r-i dil-sūzı ve cān-efrūzı (9) okuyup gönlin eglardi. **Şi‘ r**¹⁶:

Ey gönül gam çekme kim her zūlmetüñ bir nūri¹⁷ var

(10) Her gamuñ bir şādı ve her mātemüñ bir sūrı var

¹ bürüdeti: bürüdi İ

² olup: ve İ

³ bürüdetine: bürüdına İ

⁴ tūru: tūrdı İ

⁵ tozını: nūrını İ

⁶ bādām: ārām S

⁷ getürdüğü: götürdüğü S

⁸ çün: -S

⁹ kim: -S

¹⁰ ider: eyler S

¹¹ ol diyārda: ol otı ol yārda İ

¹² derhāl: -S

¹³ bu kökleri: buñları İ

¹⁴ yine: andan İ

¹⁵ gāh:-İ

¹⁶ şi‘ r: beyt İ

¹⁷ nūri: nūrānı İ

Tev-emāndur şād u ğam bu māder-i (11) eyyāmdan

Birbirini devr iderler gerçi devr devri¹ var

(12) Her şeb-i tārīkūñ olur rüz rüşen āhiri

Lā-cerem her rüz-ı (13) pür-nūruñ şeb-i deycūrı var

Her şarābuñ var ħumārı her ta' āmuñ² şıķleti

(14) [S29^a] Nitekim her nūşuñ elbet ħancer-i zünbūrı var

Her ħayātuñ var memātı gelmegin var (15) gitmegi

Böyledür ħāl ey Reşīde menzilūñ al yūri var

Neşr³: Çün⁴ Reşīde (16) bu şi'ri okuyup giderdi ve acıķduķça ol köklerden yirdi (17) ve ķarnını toyururdu ve şuşaduķça ol bir⁵ kökden yirdi ve şusuzluğı (18) giderdi ve rāvi şöyle⁶ rivāyet eyler⁷ ki bu tārīķ üzre o beyābān-ı⁸ (19) bī-pāyānda gice ve gündüz kırķ gün yürüdi ve ol kökleri ğıda (20) idindi ve çün kırķ gün tamām olıcaķ ol kökleri dağı tamām oldu (21) ve ayağında müzesi dağı pāre pāre⁹ olup yalın ayaķ ķaldı. Hiç bir çāre dağı

[İ27^a]

(1) bulmayup ol bī-çāre bir gün dağı yalın ayaķ yürüdi ve çün aĥşām (2) oldu oturdu ve diledi kim ta' ām yiye, gördi kim ol köklerden (3) eşer ķalmamış āh u fiġān¹⁰ idüp şol ķadar ağladı kim kendüden gitdi. (4) Ğāyet yorulmuş idi. Şöyle uyudu ki şabāĥ oldu, duĥter (5) uyandı ve gözin açdı. Gördi¹¹ ki şabāĥ olmuş şükr Yezdān ķılıp (6) kendüzine eyitdi tā nefşüm benden uşanmayınca tırmaķ olmaz (7) ve mādām ki bu iki ayaķ bedendedür¹² bu yola cānla revende olmaķ gerekdür (8) diyüp kām nā-kām yirinden tırdı beyābāna ķadem ķoyup revāne (9) oldu. Öyle vaķti olıcaķ

¹ devr devri: düz dīvāri İ

² ta' āmuñ: ta' āmuñ var S

³ neşr: -İ

⁴ çün: -S

⁵ bir: -İ

⁶ şöyle: -İ

⁷ eyler: ider S

⁸ o beyābān-ı: ol yabānda İ

⁹ pāre pāre: rīze rīze S

¹⁰ fiġān: efġān S

¹¹ gördi: o İ

¹² bedendedür: bendedür İ

muḳābelesinde bir sebzezār görindi. (10) Çün¹ aña kaçd idüp vardı, gördi bir deryā-yı bī-pāyān (11) ḥandān olup kendüye eyitdi: Hele ‘alāmet selāmetdür (12) ve işāret ‘imāretdür ve bu deryānuñ rūzgārından ümīzvārem ki (13) bir gemi getüre ve beni alup götüre² bir selāmet yaqasına yatura ve [S29^b] duḥter (14) daḥı gāyet zebūn idi³ ve bu⁴ deryāyı⁵ göricek yüregine şu sepildi (15) tāzelenüp kuvvet buldı ve deryā kenārına düşüp yab yab (16) giderdi ve ikinci vaḳti olcaḳ nā-gāh bu deryāda⁶ bir merd-i siyāh (17) gördi. Deryāya dām itmiş oturur. Aña gelüp andan selām virdi (18) ve ol daḥı ‘aleyk aldı ve eyitdi: Ey civān ne yirden gelürsin (19) ve ne yire gidersin? Duḥter eyitdi: Ben bir⁷ bāzergān-zādeyem bu yolda (20) bize çok vāḳı‘a vāḳı‘ oldu ve ben meşāḳḳat-ı bisyārla bu ṯarafa (21) düşdüm ve şayyād-ı siyāh ta‘accüb idüp ve kendüye eyitdi: Ben cemī‘

[127^b]

(1) ‘ömrümde bir āferīde görmedüm. Bu bādiye-i bī-nihāyetden gelmiş ola ve bu ne⁸ ḥikmetdür (2) diyüp aña şefḳat itdi ve yanına alup āb u nān virdi ve bişmiş (3) balıḡı daḥı varmış öñine ḳodı. Duḥter etmegi gördi şüret (4) ṯarısı etmegi ve hergiz görmüş degül idi yimeḳ ḳanda, hele ot kökinden (5) yigdür diyüp kām nā-kām yidi ve ḳarnın ṯoyurdı ve ammā şayyād Reşīde’nüñ (6) cemāl-i cemīline baḳup ḥayrān ḳalmışdı ve çün Reşīde ta‘āmdan (7) ferāḡat idiceḳ şayyād eyitdi: Ey⁹ civān ne yirdensin? Reşīde eyitdi: (8) Medīne-i muḥterem Muḥammed Muşṯafā’danam¹⁰ didi ve¹¹ şayyād eyitdi: Ey māh-liḳā (9) meger sen¹² ‘āḳıl degülsin, dīvānesin ki Medīne-i Muḥammed’den ‘aleyhi’s-selām (10) bu yire yetmiş yıllıḳ yoldur ve biz kitāblarda Muḥammed’üñ adını görmüşüzdür¹³ ve aña (11) imān getürmüşüzdür ve sen henüz daḥı yigirmi yaşında oḡlansın. (12) Yetmiş yıllıḳ yolu niçe geldüñ meger sen¹⁴ perīsın yā cāzūsın

¹ çün: -S

² götüre: getüre İ

³ idi: olmuşdı S

⁴ bu: -İ

⁵ deryāyı: deñizi S

⁶ bu deryāda: -S

⁷ bir: -İ

⁸ ne: -İ

⁹ ey: -İ

¹⁰ Muḥammed Muşṯafā’danam: Muḥammedü’l-Muşṯafā’danam İ

¹¹ didi: -S

¹² sen: -İ

¹³ Muḥammed’üñ adını görmüşüzdür: gördük Muḥammed’üñ anı İ

¹⁴ sen: -S

did¹. (13) Reşide kendüye rāstī vü restī ya‘nī ḥalāş ihlāşdadur. (14) Reşide mā-vākı‘ asından bir bir ḥaber virdi. Ammā [S30^a] dimedi ki (15) ben duḥterem ve daḥı eyitdi: Bir dīvüñ arḳasında idüm ki māverā-yı (16) kūh-ı Qāf’a ilede ki anda benüm anamuñ anası² ve birāderleri ve ḥışımları (17) vardur. Anlaruñla bir nice eyyām ārām idüm ve şayyād eyitdi: Yoḳsa dīv³ (18) seni arḳasından mı bıraḳdı? Duḥter eyitdi: Belī. Şayyād eyitdi: (19) Niçün? Duḥter eyitdi: Ol sebebden ki Tañrı adını yād idüp (20) dilime getürdügümçün ve şayyād eyitdi: Eyü varduñ ḥoş geldüñ. (21) Tırı gel bu⁴ balıḳları şol çüvāla ḳoy götür gidelüm⁵ ki şehrümüz ırak

[128^a]

(1) degüldür, yaḳındur ancak bir ferseng menzildür ve bir şehr-i mu‘azzamdur ve ḥalkı (2) dil-ḥüş u ḥurremdür ve eṭrāfı çün bāğ-ı İrem’dür ve ekābiri şāḥib-i keremdür (3) ve pādişāḥı ‘ādildür ve bāzildür ve Müselmān’dur ve ‘ālī şāndur ve benüm bir (4) ‘avretüm vardur ve dört siyāh-çerde duḥterüm vardur. Her birinüñ cemāli ayuñ (5) on dördi gibi⁶ tābendedür ki Zühre aña cāriye ve Mirrīḥ⁷ aña⁸ bendedür (6) ve ol kızlaruñ ḳanḳısın dilerseñ anı saña vireyin ve benüm güyegüm ol (7) ḳatumuzda ‘izzet ḥürmet bul. Senüñle her gün piyāde geledüm, deryāda (8) balıḳ tıtalum ve şehre iledüp şatalum. Aḳçasın avucu içine virüp (9) yiyelüm içelüm, ḥoş geçelüm, Ḥālīḳ’a şükr idelüm. Duḥter bī⁹-çāre n’ola didi. (10) Tırdılar yüklerin yükleyüp¹⁰ şehrden yaña revāne oldılar ve gice (11) vaḳti irdi, şehre geç girdiler ve Reşide şehri gördi bir (12) mu‘azzam şehr içi pür-ğalaba ne Şām’a beñzer ve ne Ḥaleb’e ve çār-sūlarında (13) bī-‘aded meşā‘il çerāğlar cemī‘ ḥalk ḡurāb gibi siyāhlar duḥter [S30^b] bunlaruñ (14) aḥvāl-i ḡarībesin ve eşkāl-i ‘acībesin ta‘accüb idüp giderken şayyāduñ (15) evine irüp içerüye girdiler. Duḥter gördi bir ḥāne-i muḥtaşar ve bir (16) siyāh-rüy sefide-müy ‘avret oturur. Tudaḡınuñ üstinde (17) diken gibi ḳıllar bitmiş ve gözleri yeşil ve dişleri şaru ve ağız (18) açuḳ ve ḳatında

¹ didi: -S

² anası: atası S

³ dīv: -İ

⁴ bu: -İ

⁵ götür gidelüm: gidelüm getir İ

⁶ gibi: gibidür S

⁷ Mirrīḥ: Merīḥ İ

⁸ aña: -S

⁹ bī: -İ

¹⁰ yükleyüp: yükledüp S

dört kız var¹ oturur. Şekilleri ve şemâ'illeri hemân (19) mişâl-i² mâzerleridür. Kamusı siyâh 'uryân ve hemân od yirleri örtülüdür (20) koyun derisiyle. Reşide anları bu kabâhatla göricek³ cānı (21) dehşet idüp 'acebe kaldı. Anlar dağı Reşide'yi bu melâhatla göricek⁴

[128^b]

(1) cānları rāhat olup tama' itdiler ki dāmād ideneler i' zāz u ikrām idüp (2) ve gönlin ele aldılar. Öñine şüret tarısı etmekle balık kodılar, zîrā ğayrı (3) nesneye kâdir degüller idi ğāyet fakîrler idi. Ol⁵ şehrde egerçi dervîş (4) çok idi ammā bunlara beñzer yoğdı. Balıkcılıkla dirilürlerdi. Reşide (5) balıktan biraz iftār itdi ve Rabb'ine şükr-ğüzār⁶ oldu. Bu hikāyet bunda (6) qalsun bir yirden dağı söyleyelüm yine bu maħalli ferāmūş itme⁷ gelevüz. Geldük (7) bu yaña kışsa-i Cüneyd'e **Qış'a**⁸:

Bu maħalli hātırında tut ferāmūş eyleme

Gūş (8) kııl tā saña bir ğayrı hikāyet ideyin

İdeyin⁹ taħrîr göñlüñ levhine ey şehr-yār

(9) Hüb-takrîrile rāvîden rivāyet ideyin

Qışsa-i diđer¹⁰: Ebū Hafş-ı Kūfi rahmetu'llāhi (10) 'aleyh¹¹ eydür: Ol şehre Reşide varmışdı. Aña [S31^a] şehr-i Tevb (11) eyidürlerdi. Bir cānibi deryā-yı girāndı ve bir cānibi beyābān-ı (12) bî-pāyān idi ve iki cānibi kūh-ı Qāf'dı. Ol diyārda andan (13) ğayrı bir şehr yoğdı illā oldu¹². Girü geldük Cüneyd'ün (14) kışsasına bilelüm¹³ ki Reşide kışsasından¹⁴ hışsası ne¹⁵ ammā (15) ol dîv ki Reşide atasıyla Hānnāne elinden ki kūh-ı Qāf'a eline alup (16) gitdi idi. Üç günden soñra biñ nerre dîv ile

¹ var: -S

² mişâl-i: meşel-i S

³ göricek: göricegez S

⁴ göricek: göricegez S

⁵ ol: -İ

⁶ şükr-ğüzār: şükr-ğüdāz İ

⁷ ferāmūş itme: -S

⁸ kıç'a: -İ

⁹ ideyin: -İ

¹⁰ kışsa-i diğer: -İ

¹¹ 'aleyh: -S

¹² oldu: uluydı İ

¹³ bilelüm: diyelüm İ

¹⁴ kışsasından: ğuşsasından S

¹⁵ ne: -İ

gelse (17) gerek¹ haber virse gerek idi ve Medīne halkını helāk (18) idüp Medīne şehrini zīr ü zeberitse gerek idi (19) ve Seyyid Üseyd tutup getürse gerek idi ve va^c desinden (20) bir ay geçdi dīvden hiç bir haber ve eşeri belürmedi ve anasıyla (21) hālesinüñ nāleleri feleke çıkdı. Hālesi Hānnāne'nüñ yakīni oldı ki

[129^a]

(1) Reşīde helāk oldı. Hemān anası Zehrā-yı perī yir yüzine cüst (2) cūya gitdi ve hālesi Hānnāne hava yüzine ağdı. Kūh-ı Qāf^r ve cemī^c etrāfı (3) arayu gitdi. Ez-īn cānib² Seyyid Üseyd oğlu Cüneyd'i gördi ki gāyet (4) gāmgīn ü hāzīn idi. Nice gün geçdi Cüneyd'üñ gözinden hāb gidüp āb gelmişdi³ (5) ve gönlinden ārām gidüp ālām⁴ gelmişdi ve Qādī dağı bir kimesne (6) muḥabbete rızā virmez iken bir qazāya uğradı ki nice faẓīhetler fezāya (7) düşdi ve Medīne civānları ḥod dīvāne olup beyābānda revāne (8) oldılar. Qazā-yı Hūdā-yı ^c azze ve celle, şöyle dimişdi ki ^c Amr Ümeyye'nüñ bir püser-zādesi (9) varıdı adına Şeybū eyidürlerdi. Ol maḥall-i⁵ [S31^b] cidālde (10) sefere gitmişdi ve **rāvī şöyle rivāyet ider ki** ol Şeybū ^c ayyārılıqda (11) ve ṭarrārılıqda ve hīle-bāzılıqda ve kār-sāzılıqda ve revendelikde (12) ve bāzendelikde ve sāzendelikde ve hāⁿendelikde ve dānendelikde ve şīrīn-kārılıqda (13) ve dildārılıqda aḥvālde ve aqvālde ve tağayyür-i şekilde hey[']etde ve cüz[']iyetde (14) kuvvetde ve diqqatde kāmetde ve nedāmetde nefside ve hevesde hemān dedesine (15) beñzerdi. Bu dağı kırk günlük yolu bir günde segirdürdi yine⁶ yorulmazdı. (16) ^c Amr Ümeyye-i şānī idi. Zīrā ki anuñ cānı idi ve hem ^c Amr'üñ enbān-ı (17) kerāmeti ve cemī^c ḥarbī aleti aña düşmişdi. Şeybū çün seferden (18) geldi, aḥvāl-i yārāndan tağayyürāt u tebeddülāt görüp istifsār-ı (19) hāl ve istiḥbār-ı mā-fi'l-bāldan maḥāl itdi. Anlar dağı sebab-i cidālden (20) ve tağayyür-i hālden haber virüp Şeybū'dan ibtihāl gösterdiler ve eyitdiler: (21) Ey yādgār-ı ^c Amr-ı mā ve ey bülbül-i gülzār-ı ^c Amr-ı mā çäre olursa yaramuza

¹ gerek: -S

² ez-īn cānib: -İ

³ āb gelmişdi: -İ

⁴ ālām: elem İ

⁵ maḥall-i: maḥall-i ḥale S

⁶ yine: -İ

[İ29^b]

(1) senden olur merhem¹. Seyyid Üseyd² eyitdi: Ey Şeybū ma‘deni ve kân-ı (2) keremsin, kerem kı1. Kabîle-i benî³-Şeybân’a var. Reşîde-i ‘Arab’ı tecessüs eyle, bil hâli (3) ne olmuşdur ve ne yire gitmişdür. Andan⁴ yine gel bize haber vir. Ammā ihtiyâtle (4) ol gâfil olma. Şeybū dağı n’ola diyüp taşra çıktı. Derhâl (5) bir uzun ak sakal hemân⁵ bağladı ve bir büyük dülbend başına giydi ve egnine (6) bir şūfiyâne hırka aldı. Eline bir ‘aşā alup ve bir eline dağı bir defter aldı. (7) Bî-gâneveş icâzetile içerüye girüp Seyyid Üseyd’e selâm viridi. (8) Üseyd dağı ‘aleyk alup bu kişi kimdür diyüp diğkat ile nazar [S32^a] itdi. (9) Ammā⁶ anlayamadı tâ⁷ Şeybū kelimâta gelmeyince bilmedi ve anda⁸ hazır olan (10) yārân handân olup⁹ düşdiler. Halîfe Şeybū’nuñ bu şîrîn-kârlığın işitdi (11) kâhkahaya düşdi ve eyitdi: Ey Ebū Hâfş söyle ki *el-aşl lâ-yuḥtî*¹⁰ (12) Ebū Hâfş eyitdi ki Şeybū Üseyd’e eyitdi: Eger Reşîde¹¹ dehân-ı (13) ejderhâda dağı olursa çıkaram, ‘izz-i ḥuzûruñuza getürem. Eger dîv anı helâk itmiş olursa¹² aña ne çäre birkaç gün âvâre (14) olup yine gelem diyüp bād-ı şarşar gibi revende ve peleng bebr gibi (15) revende olup kabîle-i Benî-Şeybân’dan yaña ‘azm itdi. Hîle-i (16) enbânı püştinde mekr ‘aşası müştinde ve riyâ¹³ ridâsı boynında telbîs (17) libâsı egninde vesvese tesbîhi barmağında ol şahrâlarda leşker-i Benî-Şeybân (18) kandasın diyüp peleng gibi ling olup gitdi. Öyle (19) vaḳti olunca elli ferseng yol aldı. Leşker-i Şeybân¹⁴ kabîlesine (20) irdi. Reşîde’ye yetişdi. Âheste âheste yürümege başladı. (21) Anlara yetişdi ve ‘Arab ḥaymelerinüñ arasına girüp gūşe-be-gūşe

¹ merhem: -S

² Üseyd: -S

³ benî: -İ

⁴ andan: -S

⁵ hemân: -S

⁶ ammā: -S

⁷ tâ: -S

⁸ anda: -S

⁹ olup: -İ

¹⁰ el-aşl lâ-yuḥtî: ez-în cānib İ

¹¹ Reşîde: Üseyd’e S

¹² çıkaram, ‘izz-i ḥuzûruñuza getürem. Eger dîv anı helâk itmiş olursa: -İ

¹³ riyâ: -İ

¹⁴ Şeybân: Şeybe S

[İ30^a]

(1) hayme-be-hayme geşt itdi. Hîle-i enbânı püştinde ve mekr ‘aşâsı müştinde (2) ve fâl kitâbı yeñinde fâl-gîrler ‘âdetince ve bülend âvâz ile eyitdi ki ben üstâd hâkîmem (3) ve hâzîk tabîbem ve mâhir münecçimem ve fâl-gîr tâlî‘-dânem felek gerdişinden haberdârem. (4) Her ne dereceden su ’âl iderler ise cevâb virürem diyüp güşe-be-güşe (5) hâne-be-hâne hayme-be-hayme geze geze Reşide’nüñ anası [S32^b] Zehrâ çadırına (6) geldi. Çün¹ Zehrâ, Şeybû’nuñ âvâzını işidüp eyitdi²: Şu çağıranı (7) kığıruñ didi. Pes Şeybû’yı içerüye getürdiler. Zehrâ eyitdi: Ey³ fâlcı (8) bir ferzendüm gâ’ib olmışdur. Dilerem⁴ kim anuñ tâlî‘ in tut gör ki (9) ne vâkı‘ a vâkı‘ oldı. Pes Şeybû ilerü varup diz çökdi. (10) Zehrâ’nuñ kız qarındaşı Hännâne-i perî küh-ı Kâf’ı gezdi. Reşide’yi bulamayup (11) yine Zehrâ’ya gelmişdi. Anda çadırda gelmişdi⁵ hâzır idi. Şeybû’ya (12) eyitdi: ‘İlm-i tıbdan bilür misin? Bilürem didi ve her ne su ’âl iderlerdi (13) cevâb-ı şavâb virürdi. Āhir sen kimsin didiler. Şeybû eyitdi: (14) Yahūdî’yem, benüm atam ve dedem Hâmza’nuñ elinde ölmüşlerdür. Çün bu söz⁶ Zehrâ’ya (15) hoş gelüp Hännâne’ye eyitdi: Bu pîr dağı ol hânedânuñ düşmeni imiş (16) diyüp Şeybû’nuñ gönlin⁷ ele alup ikrâm itdiler ve öñine ta‘âm getürüp buyuruñ didiler. (17) Şeybû ben⁸ yemez didi. Niçün didiler? Şeybû bir hîle ile dışın örtmişdi. (18) Eyitdi: Gâyet pîr⁹ olduğumdan dehânımda dendânım kalmadı ve kaç yaşındasın (19) didiler? Yüz altmış yaşındayam didi ve kırk yaşında idüm nedâmet (20) şan‘atın öğrendüm kim vaqtâ kim yüz¹⁰ yigirmi yıldur kim ben bu¹¹ şan‘atuñ içindeyim (21) diyüp bunlara bir hoş laţife¹²-âmîz ve hânde hikâyet ve rivâyet itdi ve dağı

¹ çün: -S

² eyitdi: -S

³ ey: -S

⁴ dilerem: -S

⁵ gelmişdi: -S

⁶ çün bu söz: -S

⁷ Şeybû’nuñ gönlin: -İ

⁸ Şeybû ben: -S

⁹ pîr: -S

¹⁰ yüz: -İ

¹¹ bu: -S

¹² laţife: -İ

[İ30^b]

(1) şol kadar şeṭāret itdi kim bunlara Reşīde ğamını ferāmūş itdürüp ḥandeden (2) bī-hūş oldılar çün¹ Şeybū'ya ülfet ü² muḥabbet gösterdiler. Reşīde aḥvālinden (3) maḳāla başladılar. Dīv³ alup kūh-ı Kāf'a gidüp üç günden şoñra gelüp (4) ḥaber virem diyüp va^c de idüp [S33^a] va^c deden bir ay geçüp (5) gelmedüĝin naḳīr ü kıṭmīr taḳrīr eylediler. Şeybū be-ĝāyet müdrīk (6) şaḥşdı. İdrāk itdi ki Reşīde'yi yegāne⁴ dīv beyābāna bıraḳmışdur. Kendü (7) kendü ile fikr itdükden şoñra reml taḥtasını öñine alup⁵ noḳta (8) düşdi. Öte cizdi ve beri cizdi ḥānlara naẓar itdi⁶ (9) ve gözin oynatdı ve tudaĝın kımıldatdı. Başın şalup bunlara (10) eyitdi: Tāli^c in tutdum gördüm dīvden ayrılmış beyābānda ser-gerdāndur. (11) Bunlar eyitdi: Ey ḥakīm bu arada⁷ rāst beyān itdün. Hem eyledür (12) diyüp Şeybū'ya ḥil^c at u ni^c met virüp ^c izzet ü ḥürmet itdiler (13) çün Şeybū Reşīde ḥālinden ḥaberdār oldı. Kendüye eyitdi: (14) Şimden girü kārūñ eyüsi oldur kim Medīne cānibine reftār gösteresin ve (15) Seyyid Üseyd'e aḥbār yetiştüresin. Ammā anda olan ebrāra yādgārsuz (16) varmaĝuñ ma^c nāsı yoḳdur dirken Reşīde anası Zehrā eyitdi: (17) Ne⁸ fikr idersin? Şeybū eyitdi: Ol fikirdeyem ben bir⁹ merd-i pīrem ve ni^c met-i (18) dünyādan sīrem, za^c ifem, naḥīfem, taḳatūm taḳdur ve ḥengām-ı şām¹⁰ (19) irdi. Maḳāmum daḥı ıraḳdur bu veşāḳdan yaña bir topraḳ (20) gösterün tā bu gice sizünle rāḥat olup yatam ve yarın seḥerden (21) iftirāḳ gösterem didi. Zehrā ile Ḥannāne n'ola diyüp Şeybū'ya bir yir

[İ31^a]

(1) gösterdiler. Şeybū-yı ^c ayyār ol gice anda ḳarār tutdı uyudu. Yatduĝı (2) yirden anları gözedürdi¹¹. Anlar ilk uyḳudayken Şeybū-yı¹² ṭarrār (3) bī-iḥtiyār yirinden ṭurı geldi. Reşīde'nün ṭabla-i zerrīni ve anasınun (4) tāc-ı muraşşa^c ını muraḳḳa^c ında

¹ çün: -S

² ülfet ü: -İ

³ dīv: -S

⁴ yegāne: bī-gāne İ

⁵ alup: olup İ

⁶ itdi: eyledi S

⁷ bu arada: burdan S

⁸ ne: niye S

⁹ bir: -S

¹⁰ şām: aḥşām İ

¹¹ gözedürdi: gözledürdi İ

¹² Şeybū-yı: ol İ

[S33^b] pinhān idüp öñine ne¹ geldise alup (5) seherden şahrāya kadem kodı ve Medīne'ye yüz tutdı ve yüz gibi şıçramağa (6) başladı. Şıçramasın mı gör ne işledi. Ol gün öyle vaqti irince Medīne (7) şehrine girdi. Reşide anasınıñ tāk-ı muraşsa'ını muraşka'ından çıkarup (8) Seyyid Üseyd'üñ öñine kodı. Cüneyd'le² Kādī dağı anda hāzırlardı ve Şeybū'nuñ (9) gelmesine nāzırlar idi. Üseyd şöyle rivāyet ider ki Şeybū Benī-Şeybān³ (10) kabilesine varup gelince üç gün oldı. Ol üç günde Cüneyd ile (11) Kādī intizārdan bir nesne iftār itmemişlerdi. Nā-gāh Şeybū ki ırakdan görindi. (12) Bebr ü peleng gibi ling urup geldi. Cüneyd'le Kādī şād u hurrem oldılar (13) ve istikbāl idüp istifsār-ı hāl eylediler. Gitudüğinden ve anda varup (14) ne eyitdüğinden⁴ ve ne iş itdüğinden Cüneyd'le Kādī haber-i mazīden (15) işidicek derhāl na'ralar urup bī-hod oldılar. Yine kendülerine gelicek (16) cāmelerin pāre pāre idüp ve sīnelerin taş ile pāre pāre eylediler. (17) Üseyd, Şeybū'ya eyitdi: Eger Cüneyd bu derdden mürd⁵ olursa seni sengsār (18) idüp ħor u zār depeleyem. Şeybū yüzün yire urup eyitdi: Ey⁶ (19) benüm atam ve dedem ve ben⁷ sizüñ bendelerüñüzdür. Eger buyurursañuz aqşā-yı 'ālemi gūşe-be-gūşe (20) ve ebnā-yı ādemi⁸ hāne-be-hāne cüst cū idem tā⁹ Reşide'yi ele getürmeyince veyā şahīḥ haberin (21) almayınca bir dağı¹⁰ Medīne şehrine gelmeyem. Üseyd, Şeybū'dan bu sözleri işidicek

[I31^b]

(1) tırdı. [S34^a] Cüneyd'üñ üzerine geldi. Başını yirden kaldurup feryād u figān (2) u zārī¹¹ itdi ve girībānıñ çāk idüp hāke düşdi ve çün Cüneyd (3) yine¹² kendüye inledi Bir na'ra urup girü¹³ kendüzinden gitdi ve anasına (4) haber oldı. İkisiniñ dağı cānına od düşdi ve hezār ħarāretille nevhalar (5) idüp yüzün yırtdı ve saçın dağı yoldı, döğündi. Şol kadar (6) döğündi ki¹⁴ bī-hod olup düşdi ve tā Şeybū anlarıñ dimāğına

¹ ne: -S

² Cüneyd'le: -İ

³ Şeybān: Şeybe S

⁴ ne eyitdüğinden: n'itdüğinden S

⁵ mürd: -S

⁶ ey: -S

⁷ ben: -İ

⁸ ebnā-yı ādemi: -S

⁹ tā: -S

¹⁰ bir: -S

¹¹ ü zārī: -S

¹² yine: gine İ

¹³ girü: yine S

¹⁴ döğündi ki: -S

bir hoş (7) bŷy-ı ‘ışırdan virmeyince¹ girŷ kendŷlerine gelmediler. Cŷneyd’ŷn atası ve anası ve Őeybŷ (8) bu hālde idiler² ammā Cŷneyd ve Kāđı atadan ve anadan el yŷz³ yudılar ve Şol kadar (9) ağladılar ki anlaruñ zārılıđından⁴ Medıne halkı bı-huzŷr oldılar. Cŷneyd (10) girye vŷ zārıden⁵ sākın olduğça bu Şı‘ri ĥasb-i ĥāl idinŷp⁶ oğurdu. **Şı‘r**⁷:

(11) Ĥaberi ĥarāb kıldı tenŷmŷn ‘imāretini

Kim işitse kala ĥayrān ĥamumuñ ĥıkāyetini

(12) Görinŷp perıveŐ aldı dil ŷ cān oldu pinhān

Kalalı ĥayāl gözŷmde (13) çekereĥ ĥarāretini

Ol leb-i Őeker⁸ Şanemden dŷŐeli cŷdā gŷnlŷm

Şeb u rŷz⁹ ĥasretinden (14) çekereĥ merāreti¹⁰

Arayı o dil-rŷbāyı¹¹ gezeyin cihānı cŷmle

(15) Yā ölem veyā bulam anuñ ĥamınuñ nihāyetini

Ĥam-ı hicr-i dil-rŷbāyı çekmez Cŷneyd (16) āĥir

Yağup ol serāy-ı Şabrı koyısar vilāyetini

NeŐr¹²: ve çŷn¹³ Cŷneyd (17) bu Şı‘ri oğuyup cŷŐa gelŷrdi. Anda ĥāzır olanlar Cŷneyd’ŷn (18) ĥaline nāzır olup ĥurŷŐa gelŷrlerdı ve Kāđı-i miskīn dağı hezār (19) āh u nāle vŷ enīn ile bu Şı‘ri oğuyup [S34^b] kendŷye teskīn virŷrdi. (20) **Şı‘r**:

Bugŷn ger ölem anuñ ĥamından

Yarın etegine başum Őaram ben

¹ virmeyince: -İ

² idiler: idiler ki anlaruñ zārılıđından S

³ yŷz: -İ

⁴ anlaruñ zārılıđından: -S

⁵ girye vŷ zārıden: girŷ zārılıđdan İ

⁶ idinŷp: idŷp S

⁷ Şı‘r: -İ

⁸ leb-i Şeker: Şeker lebi İ

⁹ Şeb u rŷz: rŷz Şeb İ

¹⁰ merāreti: ĥarāreti İ

¹¹ arayı o dil-rŷbāyı: dildār-ı dil-rŷbā ārāyımı İ

¹² neşr: -İ

¹³ çŷn: -S

(21) Halledede¹ girem anuñile hãdãn

Haddinden ola dü-dĩde rüşen

[132^a]

(1) Cennetde cemãli² hūr-ı ‘aynı

Qoyam ki gözüme oldur ahsen

Görmez isem (2) ol gül-‘izārı

Külhan ola³ baña cümle gülşen

Yāruñ gele gayrılarla Qādĩ

Pes (3) saña ne hāşıl ağlamaqdan

Neşr⁴: ve Qādĩ-i bĩ-çäre bu şı‘ri oquyup aqlardı (4) ve āhir kendüye ağlamak ile⁵ iş hāşıl olmaz diyü Cüneyd’e eyitdi: Çün (5) senüñle hem-dem ü hem-ğam⁶ olduq⁷ bu şehrumüzde durmaqla derd ü gam ziyāde⁸ dağı ziyāde (6) olup helāka varuruz. Pes terk-i diyār ve ğurbet⁹ ihtiyār idevüz. Nitekim (7) erbāb-ı dāniş ve aşhāb-ı biniş buyurmışlardur. **Beýt:**

‘Āşıka şabr eylemek (8) lā-büdd gerekdür yā sefer

Bu iki olmazsa anı ‘aşq ider zĩr ü zeber

Neşr¹⁰: (9) Çün¹¹ çäre budur ki tırı gelevüz cihānda āväre olavuz yā Reşide’yi bulavuz (10) yāhüz¹² talebinden cān virevüz¹³. Ammā evlāsı budur¹⁴ ki bu sırrı hĩç eħade (11) bildürmeyevüz. Zĩrā ki bildürsevüz şāyed ki māni‘ olalar. Cüneyd’le¹⁵

¹ halledede: hulda ĩ

² cennetde cemãli: Cüneyd’üñ cemāl ĩ

³ ola: olan ĩ

⁴ neşr: -ĩ

⁵ ağlamak ile: ağlamağa ĩ

⁶ hem-ğam: -ĩ

⁷ olduq: olduñ S

⁸ ziyāde: -S

⁹ ğurbet: ğıybet ĩ

¹⁰ neşr: -ĩ

¹¹ çün: -S

¹² yāhüz: yā S

¹³ cān virevüz: ölevüz S

¹⁴ budur: oldur ĩ

¹⁵ Cüneyd’le: Cüneyd’i S

dilde (12) ğam kıomayup dağı ħurrem oldılar. Bu kıavl üzre muķarrer¹ oldılar ve nezāket² (13) idüp Reşide ‘aşkından ferāġat gösterdiler. Ya‘nī ħalk bunlaruñ esrārına (14) vāķıf³ olmayalar ve dağı Cüneyd Kāđi’yle ‘ahd idişdiler ki eger Reşide-i (15) ‘Arab’ı⁴ bulalar Cüneyd’uñ ola Kāđi hemān nazārına rāzı ola ve şabr eylediler. (16) Bunuñ üzerine bir nice eyyām geçdi. Bunlaruñ ataları ve anaları ve ħışımları (17) ve kıavmleri bunlardan [S35^a] fāriġ oldılar. Bir gice nā-gāh iki yüġrük at ħāzır (18) itdiler. Cüneyd şemşirini ve kemānı tırini ve kemerini ve ħancerini alup ve kıuvvet-i cān içün⁵ (19) biraz nuķūd götürdi⁶ ve dağı atına süvār olup ve Kāđi dağı kıtābını ve ‘aşāsını⁷ alup (20) atına bindi. Ol gice Medīne şehrinden çıķdılar. Ta‘cīl üzerine⁸ şöyle (21) yeldürdiler ki yili geçdi⁹. Üç ġün üç gice bu tarīķ üzerine gitdiler. Atları yelmeden

[İ32^b]

(1) tırdı yürümez oldu. İnüp atların çayıra şaldılar ve beyābānda¹⁰ yayanca¹¹ (2) revāne oldılar. Cüneyd’le Kāđi dağı nev-civānlar idi ve herġiz sefere gitmemişdiler¹² ve (3) ħiç bir yirden bir yire gitmiş degüller idi ve dervāze-i şehrden taşra çıķmış (4) degüller idi ve be-ġāyet nāzük endāmlar idi ve perverde-i ħammāmlardı ve ħāmlardı¹³. Zīrā ħammām cāmı¹⁴ puġte ider¹⁵ (5) ħāmı sefer puġte ider. Sefer dağı kıābili puġte ider nā-kābili eylemez. Nitekim dimişler. **Beyt**¹⁶:

(6) Bu meşeldür ādemi puġte kıılır dirlere sefer

Kābili puġte kıılır nā-kābili n’eylere sefer

¹ muķarrer: muķarrem İ

² nezāket: tedārük İ

³ vāķıf: muvāfaķat İ

⁴ ‘Arab’ı: arayı S

⁵ kıuvvet-i cān içün: kıuvvetçün S

⁶ götürdi: getürdi İ

⁷ ‘aşāsını: -İ

⁸ üzerine: -S

⁹ yili geçdi: -İ

¹⁰ beyābānda: -S

¹¹ yayanca: piyāde S

¹² gitmemişdiler: gitmiş S

¹³ perverde-i ħammāmlardı ve ħāmlardı: -İ

¹⁴ ħammām cāmı: ħāmı ħammām S

¹⁵ ider: -S

¹⁶ beyt: -İ

Neşr¹: (7) Cüneyd'le Kāḍī daḥı 'aşk öcinden firḳate ve ğurbete düşdiler. Üç gün (8) daḥı ol² bādiyede piyāde yürüdiler ve çār u nā-çār şöyle yoruldılar ḥaste (9) vü dembeste oldılar. Ayakları kıyıdamaz oldılar. Şöyle şusadılar (10) dudakları deprenmez oldu. Āḥir³ 'āciz olup ḳaldılar. Nā-gāḥ (11) ḳarşularında bir vīrāne görindi. Hezār cehd ile ol vīrāneye (12) geldiler. Andan şoñra ğāyet acıḳmışlar idi. Yimek yidiler ve şu içdiler (13) ve aḥvāl-i ğurbetden kelimāta girdiler ve [S35^b] nā-gāḥ ḳarşularından bir toz belürdi. (14) Ol tozuñ içinden bir kāravn gördiler. Bir ulu⁴ bāzergān biñ ṭavārla (15) gelüp bu ḥarābeye ḳondılar. Cüneyd'le Kāḍī ğuşşa vü ğamdan āzād olup şād (16) ḥurrem oldılar⁵. Ḥ'āce-i bāzergān bunlara naḳar itdi, ḥāṭırlarını pejmān (17) gördi. Ḥāṭırların ele alup ya'nī⁶ ḥelvē vü āb nān virdi çün⁷ ṭa'āmdan (18) fāriğ oldılar. Ḥ'āce bunlaruñ aḥvāl-in tefāḥḥuş itdi. Gördi, Cüneyd'i (19) bir nev⁸-civān-ı zībā-ḥadd bālā-ḳadd cesīm, 'azīm⁹ ve Kāḍī'ye daḥı naḳar itdi. Gördi¹⁰ (20) bir civān-ı nev-ḥaṭṭ kelimātı müretteb ve bāzergān¹¹ eyitdi: Ne yirdensiz ve ne (21) yirden gelürsüz ve ne yire gidersiz? Bunlar daḥı ḥ'ācenüñ su'āline cevāb

[I33^a]

(1) virdiler ki biz¹² bāzergānlar idük bir müşkil vāḳı'aya vāḳı' olduk. Ḥ'āce (2) eyitdi: Sizde 'alāmet-i ticāret yoḳdur ancak diyicek bunlar daḥı ağlamağa (3) başladılar. Ğurbet çekmemiş tāze civānlar idi ve şol ḳadar ağladılar ki (4) ḥ'āceye daḥı rikḳat gelüp bunlara şefḳat ve merḥamet¹³ gösterdi ve ğöñüllerin (5) ele alup bizüm ile bile oluñ didi. Ol gice anda rāḥat olup (6) yarındası seḥerden bile rıḥlet itdiler ve Kāḍī anlara evḳāt-ı ḥamsede (7) ezān okuyup namāzı ḳılıvirdi. Ḥüb Ḳur'ān okurdu. Anlar daḥı (8) Kāḍī'nüñ murādınca deprenüp mürīd oldılar ve Cüneyd daḥı ḳonmaḳda ve (9) göçmekde ve binmekde ve inmekde anlara mu'āvenet iderdi. Şöyle ki dört (10) beş ḳişi ḳaldurmaduğı yūki bir el ile ḳaldurup ṭavar üstine ḳordı. (11)

¹ neşr: -İ

² ol: -İ

³ āḥir: -S

⁴ bir ulu: büzürgān S

⁵ şād ḥurrem oldılar: ḥurrem u şād düşdiler S

⁶ ya'nī: yahni İ

⁷ çün: ve İ

⁸ nev: -İ

⁹ cesīm, 'azīm: cism 'azm İ

¹⁰ gördi: -İ

¹¹ bāzergān: -S

¹² biz: -S

¹³ merḥamet: -S

Çün¹ bâzergânlar Cüneyd'ün² kuvvetin ve diğkatin ve cür'etin [S36^a] ve heybetin ve tutuşın (12) ve karşışın görüp ğāyetde begendiler. Andan³ h̄'āceler eyitdiler: Hayfdur ki (13) bunuñ gibi āzāde yigit piyāde yürüye. H̄'āceler emr eylediler bir feres-i (14) hoş-reftār virdiler. Cüneyd dağı rikāba ayak başup çün⁴ āftāb (15) gibi süvār oldı ve nā-gāh karşılarından yüz yigirmi nefer-i h̄ün-riz⁵ (16) h̄arāmiler ellerinde tiğ⁶ nize çıka geldiler. Çün⁷ bâzergânlar h̄arāmileri (17) göricek dehşet idüp vahşet gösterdiler. Endāmları lerzān (18) olup feryād u fiğān eylediler. Māllarından ve cānlarından nevmiz oldılar. (19) Qarār idemeyüp tavārların yükli⁸ koyup firārı ihtiyār itdiler. (20) Çün⁹ Seyyid Cüneyd bu h̄aleti göricek derhāl H̄amzavār elin başı üzerine (21) kaldurup bir na' ra urdı ki zemine lerze vü zamāna āvāze düşdi.

[I33^b]

(1) Ol h̄arāmiler bunuñ na' rası heybetinden dehşet idüp vahşet kaşdın (2) eylediler. Cüneyd dağı hemān¹⁰ kemāniñ eline alup kırbanından tır-i elmās-peykān çıkardı. (3) H̄āne-i kemāna koyup nişāna kaşd itdi dağı nazār-ı şavāb idüp (4) şaştdan tır¹¹ h̄alāş-ı pertāb kıilup her oğ¹² ki yayından¹³ çıkdı nişāna (5) düşdi. Ya' nī sine-i düşmene oturdı. Çün¹⁴ otuz oğ atdı (6) otuz h̄arāmī öldürdi. Andan sonra kemānı tiri¹⁵ koyup çün¹⁶ şemşiri (7) ele aldı. H̄arāmiler çün¹⁷ Cüneyd'ün şalābetin ve nehābetin gördiler qarār idemeyüp (8) qarāri¹⁸ firāra ihtiyār itdiler. Seyyid Cüneyd ardlarından yetişüp (9) tiğ birle altmışın dağı öldürdi. Ol cümleden otuzı h̄alāşladı. (10) Çün¹⁹ Seyyid Cüneyd girü²⁰ döndi bâzergānlara [S36^b] geldi. Bâzergānlar Seyyid (11) Cüneyd'ün

¹ çün: -S

² Cüneyd'ün: bunuñ S

³ andan: -S

⁴ çün: -S

⁵ h̄ün-riz: h̄ün-zeber İ

⁶ tiğ: -S

⁷ çün: -S

⁸ yükli: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ hemān: -İ

¹¹ tır: -İ

¹² oğ: oğla S

¹³ yayından: yatdan İ

¹⁴ çün: -S

¹⁵ tiri: tiz İ

¹⁶ çün: -S

¹⁷ çün: -İ

¹⁸ qarāri: -S

¹⁹ çün: -S

²⁰ girü: yine S

kārzārına hezār taḥsīnler ve āferīnler eyleyüp kıyām¹ itdükçe (12) ayağına düşdiler çün² kademine sīm ü zerler nişār³ idüp ğaltān oldılar. (13) Mesrūru'l-ḥāl u ḥubūru'l-bāl⁴ olup çün⁵ Seyyid Cüneyd ḥaḳḳında bu ebyāt (14) okuyup du'ālar itdiler.

Meşnevī⁶:

Biri didi ey⁷ Ḥamza-i nāmdār

Biri didi (15) ey Rüstem-i rūzgār

Biri didi ey lendūhā-yı cihān

Birisi didi (16) ey bedī'ü'z-zamān

Biri daḥı didi bu Behmen durur

Biri daḥı (17) didi bu Bīzen durur

Birisi didi budur Efrāsıyāb

Bunuñ (18) olmayan kişver olur ḥarāb

Birisi didi bu cihān-gīr olur

(19) Çü Ḥamza cihānda zamān-gīr olur

Ḳamu yirde buña Ḥudā yār ola⁸

(20) Yüz dīdelerden nıgehdār ola⁹

Bu medḥi okuyup olur ey¹⁰ hümām

(21) Cüneyd'e pes itdiler ikrām tām

Kişinüñ ki nefsinde olsa hüner

[I34^a]

(1) Ne yirde olursa olur mu' teber

---

¹ ve āferīnler eyleyüp kıyām: -S

² çün: -S

³ nişār: efşān S

⁴ ḥubūru'l-bāl: maḥbūru'l-ḥāl S

⁵ çün: -S

⁶ meşnevī: şı'r İ

⁷ ey: -İ

⁸ ola: ola kişinüñ ki İ

⁹ ola: -İ

¹⁰ olur ey: ol İ

Ebed ʿ izzet uman ʔazansun kemāl

(2) Ki olmaz hemīše kemāle zevāl

Neṣr¹: Çün Cüneyd'i medḥ eyledi ve andan² (3) ṣoñra hezārān ikrām idüp üzerlerine geçürdiler. Her birisi saḥāvet (4) gösterüp mürüvvet elinden sīm ü zerler niṣār³ itdiler. Dīnārılar ve pür⁴ hemyānlar ile (5) baḥṣiṣ eylediler ve atlar⁵ ve ḥarb āletleri ʿ aṭā eylediler. Çün⁶ Cüneyd ibn⁷ Üseyd (6) be-gāyet muḡtenem oldu. Ammā Reṣīde ʿ aṣḡı Cüneyd'e bir ḡına virmiṣdi ki cümle (7) māl-i dūnyā bir berg-i⁸ giyāh degüldi. Bir laḡza girye vü nāleden ḡālī degüldi ve ṣol ḡadar (8) nevāziṣ eylediler ki sūziṣ ḡüzārīṣ sākin ola hiç çāre olmadı⁹. Ḥāce-i (9) bāzergān ṭama^ʿ itdi ki ṣehre varıcaḡ kızını Cüneyd'e vire. [S37^a] Cüneyd'den (10) su'āl itdiler¹⁰ ki sen Benī-Hāṣim ḡürūhından mısın ki bu ḡuvvet bu sūtūhla (11) Ḥamza'ya beñzersin. Cüneyd eyitdi: Belī, benüm atam Ḥamza'nuñ ʿ ammüsi oḡlıdur. (12) Ḥāce-i kārvan bu ḡüftarı iṣidicek tekrār ʿ özr diledi ve eyitdi: (13) Ma^ʿ zūr ṭutuñ sizi bilmedük diyüp dem dem i' tibārın ziyāde eyledi (14) tā Ṭartūs ṣehrine irdiler ve kārban ṣād u ḡandān¹¹ ṣehre girdiler. (15) Ḥāce-i bāzergān Ḳāḡi'yle¹² Cüneyd'i evine aldı gitdi. Ḥāce'nüñ bir māh-rüy (16) siyāh-müy bālā-ḡadd lāle-ḡadd ḡül-ʿ izār ḡoṣ-ḡüftār ṣeker-leb sīmīn-ḡabḡab (17) ḡonce-dehen ʿ aṣḡ-bāz¹³ dil-nüvāz duḡteri varıdı. Ṣöyle ki (18) ṣā' irler eyidürler **Meṣnevī**¹⁴:

O bih¹⁵-ḡabḡab ṣeker-leb serv-ḡāmet

Ḳıyām¹⁶ itdükçe ḡāmet¹⁷ (19) ḡopar biñ ḡıyāmet

¹ neṣr: -İ

² eyledi ve andan: eyledüklerinden S

³ niṣār: iṣār S

⁴ pür: -İ

⁵ atlar: atlu İ

⁶ çün: -S

⁷ ibn: -S

⁸ berg-i: -İ

⁹ olmadı: bolmadı İ

¹⁰ itdiler: eylediler S

¹¹ ḡandān: ḡurrem İ

¹² Ḳāḡi'yle: Ḳāḡi İ

¹³ ʿ aṣḡ-bāz: ʿ iṣve-bād İ

¹⁴ meṣnevī: ṣi' r İ

¹⁵ bih: -İ

¹⁶ ḡıyām: ḡā'im İ

¹⁷ ḡāmet: -İ

Fem açsa sin¹ tengi cizilür
Lebin depretse (20) niçe kıand² ezilür
Lebinden çeşme-i hayvān hacıldür
Anuñçün cāygāh-ı³ zīri (21) gildür
Ruḥındandur⁴ derūn-ı lāle pür-dāğ
Özin ol sūḥte andan⁵

[İ34^b]

(1) ider ıağ

Urur gül bāğda lāf-ı leṭāfet
Kızardur göricek yüzün (2) hacālet
Hilālinden nişān virür meh-i nev
Cemālinden alupdur şems pertev
(3) Gözinüñ nergis-i şehlā esīri
İder almı hacıl māh-ı münīri
(4) Gözi merdümleri⁶ meftūn eyler
Şacı ‘ākılları mecnūn eyler
(5) Anuñçün o dilir-i şīve-perdāz
Her endāmıdur anuñ māye-i nāz
(6) O cānāna kaçan kim itse reftār
Olur her⁷ maḳdemine cānlar işār

---

¹ sin: şad şeker İ

² kıand: -İ

³ cāygāh-ı: cāngāh-ı İ

⁴ ruḥındandur: ve ḥandandur İ

⁵ andan: iden İ

⁶ merdümleri: merdīleri İ

⁷ her: -S

Neşr¹: (7) Ol duşter ki bu şıfatlarla vaşf olındı Seyyid Cüneyd'e hezār cān (8) u dilden 'āşık oldı ve deriçe ardından Cüneyd'ün cemālin temāşā idüp (9) zār zār [S37^b] ağlardı ve bu şi'ri okuyup gönlin² eglerdi. **Şi'r**:

(10) Biñ cānum olsa yoluña her dem nişār çün

Cān ol durur kim ola fedāsın (11) nigārçün

Gülzār-ı 'āleme ebed itmeyem nażar henüz

Sen serv-ķadd lāle-ķadd (12) gül-'izārçün

Her ne ķadar kim cevri idesin ķomayam seni

(13) Elden ķonur mı hiç gül tāze ķārçün

Cān u cihān eylersem terk yaraşur

(14) Ey dost sen şeker-leb pür-şive yārçün

Ben duşter-i kemine ki ey māh (15) ķıl kerem

Geh geh nigāh eylesesin ol Kirdgārçün

Çün³ duşter bu ebyātı⁴ (16) okuyup zārda iken anası ķaberdār oldı. Gelüp kızını bu ķāletde (17) görüp melālete düşdi. Rüz u şeb faziheti ķo kızum diyüp naşihata (18) başladı. Duşter daķı nām nāmūsı yüzinden niķāb ref' idüp def' a anasına (19) eyitdi:

Meşnevī⁵:

Kerem eyle baña itme naşihat

Baña şimdi⁶ naşihatdur fazihet

(20) Anuñçün kim gönül elden gidüpdür

Beni niçe dilerse 'aşķ idüpdür

(21) Naşihat şol ķişiye oldı lāyık

Ki ol kimse hemişe olur ayık

---

¹ neşr: -İ

² gönlin: -S

³ çün: -S

⁴ ebyātı: şi'ri S

⁵ meşnevī: şi'r İ

⁶ şimdi: şimden girü S

[135^a]

(1) Beni ‘aşkuñ meyi ser-hoş idüpdür

Harāb bī-dil bī-hūş idüpdür

Giderdi¹ (2) levh-i dilden ğayr-ı naqşı

Nigārum naqşını naqş itdi yaqşı

(3) Gözüm anuñ temāşāsındadır bil

O yüzden gözüm ayırmaq baña müşkil

(4) Yaqasın şabrımuñ ‘aşkuñ eli çāk

İdüpdür şöyle bil ey māzer-i pāk

Neşr²: (5) Ol duhter-i ra‘ nā ol māye-i iştihā³ her gün hezār zīver ile kendüzini (6) ārāste vü pīrāste idüp Cüneyd’üñ berāberinde tūrurđı. Cüneyd ašlā (7) aña nazar itmezdi. Gözi cemāli⁴ Reşīde’nüñ cemālinden ve hayālinden [S38^a] gitmezdi ve (8) Hāzret-i Zü’l-Celāl ibtihāl gösterüp eyidürdi ki ey⁵ Hudāvendā benüm (9) nazarumu nā⁶-maḥrem yüzinden sen şakla ve nefsumi bī-gāne özinden (10) sen bekle benüm⁷. Bunuñ üzerine bir nice gün mürūr itdi⁸. Bir gün Cüneyd’le (11) Kāđi Tārtūs pādişāhımuñ seyrānına ve meydānına çıkdılar. Bir ğalaba (12) enbūh-ı ‘azīm⁹ gürūh¹⁰ gördiler. İlerü varup bir şaḥşa şordılar ki (13) bu cem‘iyyet nedür? Ol şaḥş eyitdi: Güreşci pehlevānlar gelmişdür. Anlaruñ (14) hengāmesidür ve hem bugün nev-rūz-ı dil-fürūzdu ve pādişāhumuz daḥı andadır. (15) Güreş temāşāsın eyler. Cüneyd’le Kāđi ḥalk içinden meydān yüzine (16) vardılar. Pādişāhı gördiler, bir¹¹ civān-ı mehlikā cemāl-i nūrından meydān pür-ziyā taht-ı (17) zerrīn üzre nişin ve eṭrāfında zerrīn-kemer ğulāmlar gün yüzlüler, laṭif (18) endāmlular ve lebleri şekerlüler ve

¹ giderdi: giderdi ğayrı dilden İ

² neşr: -İ

³ māye-i iştihā: -S

⁴ cemāli: -S

⁵ ey: -S

⁶ nā: -S

⁷ benüm: -S

⁸ mürūr itdi: geçdi S

⁹ ‘azīm: ‘azm İ

¹⁰ gürūh: göre göre İ

¹¹ bir: -İ

gözleri bādāmlular el kavuşurup karşı¹ (19) durur. Cüneyd'ün ğayreti tamarındağı kanlar² cūşa geldi, hemān-dem³ şoyundı. (20) Sahtiyān tumān giyüp 'azm-i meydān itdi ve cezm eyledi ki cümlesin başa. (21) Hālāyık Cüneyd'ün qadd u qāmetin ve şalābetin ve nehābetin⁴ görüp ta' accübde qaldılar

[İ35^b]

(1) ve eyitdiler: Bu Hāmza-i ' Abdü'l-muṭṭalib'dür diyüp anuñ haqqında bu ebyātı didiler. **Meşnevî**⁵ :

(2) Boyı yüce bāzūlarıdur qavī

Belī ince ğāyet teni Pehlevī

(3) İki qolı şanki cevzān-ı heyūn

Elinde bunuñ ola Rüstem zebūn

(4) Ayaqları şankim sūtūn-ı dürüst

Yıqar şanki kūha vurursa müşt

(5) Çü meydāna girdi bu şīr-i jiyān

Bunuñla tutuşır qanı pehlevān

[S38^b] **Neşr**⁶: (6) Çün⁷ hālāyık-ı şehri Cüneyd'ün cism-i temāşasında, Cüneyd-i gürbüz meydānda mübāriz (7) taleb itdi. Ol pehlevānlaruñ birisi meydāna girüp Cüneyd'e muqābil oldı. (8) El uruşup bil tutuşdılar. Cüneyd bir lu' bla anı başdı. Biri dağı girdi (9) anı dağı başdı. Bir dağı girdi anı dağı başdı. El-ḥāşıl birer birer⁸ yetmiş (10) pehlevānı başdı. Andan şoñra beşer beşer onar onar geluñ didi. Andan⁹ (11) beşer beşer onar onar gelenleri dağı başdı. Cüneyd anları çübān quzu (12) getürür gibi kimin omuzına urup ve kimin qoltuğına alup ve kimin dağı (13) eline alup yire çaldı. **Rāvī şöyle**¹⁰ rivāyet ider ki pādīşāh-ı (14) Tārtūs Cüneyd-i gürbüzüñ mübārizligin ve

¹ karşı: -S

² tamarındağı kanlar: tamarı qanı İ

³ dem: -S

⁴ nehābetin: -S

⁵ meşnevî: şī' r İ

⁶ neşr: -İ

⁷ çün: -S

⁸ birer birer: bir bir İ

⁹ andan: -S

¹⁰ şöyle: -S

kuvvat-i bāzūsın ve yāl bālın¹ ve cemālin (15) kemālin ve harekātın ve sekenātın görüp vālih qaldı. Cüneyd'e taḥsīnler ve āferīnler (16) idüp hemān-sā² at yüz ḥil³ at ve yüz at ve yigirmi ay yüzlü (17) ḡulām ve yigirmi kenīzek-i laṭīf-endām virdi² ve daḥı kendü serāyına yaqın bir serāyı vardı³ (18) Cüneyd'i alup⁴ hezār i⁵ zāzıla⁵ ve ikrām ile ol serāya ilettiler. Ba⁶ de pādişāh (19) Cüneyd'den bir laḥza ḥālī olmazdı ve maḳālī ḥoş gelüp muşāḥabet iderlerdi. (20) **Ebū Ḥafṣ-ı Kūfī** eydür: Ol zamānda Ṭartūs şehrinde ḡāziler var idi. (21) Her gün kāfirle⁶ ḡazā iderlerdi ve ḳayşer-i Rūm anlaruñ ⁶ azīm düşmānları idi.

[136^a]

(1) Meger günlerden bir gün şāh-ı Ṭartūs Cüneyd'le bir yirde oturup muşāḥabet iderlerdi. Meger şāh-ı Ṭartūs⁷ Rūm'a cāsūs göndermişdi. [S39^a] Nā-gāh (2) çıka geldi. Haber virdi ki ey pādişāh-ı Ṭartūs bilgil ve āḡāh olḡıl ki ḳayşer şad (3) hezār sipāh ile bu ṭarafa hücūm itdi ve şāh-ı Ṭartūs cāsūsıuñ bu ḥaber-i (4) cidālinden münkesirü'l-ḥāl olup derḥāl ⁸ asker⁸ cem⁸ itdi ve a⁸ lāmın çözüp (5) sipāhına i⁸ lām eyledi. Kūs-ı ḥarbı ve ṭabl-ı ḍarbı çaldurup şehrinden (6) ṭaşraya çıkup ve Cüneyd-i dil-āver daḥı pādişāhuñ öñinde⁹ giderdi ve eyitdi: (7) Ey şāh-ı ḥalāyık¹⁰ silāḥ virüñ baña lāyık tā ben de ḡazā idem. Pādişāh eyitdi: (8) Ḡazāya varup ṭurur mısın ve ḡazā itmek bilür misin? Çün¹¹ Cüneyd güldi eyitdi: (9) Ey pādişāh egerçi ḡazā itmek bilmez in-şā¹² 'allāh fa¹² ālī¹² ḡāzilerüñden (10) daḥı birisi ben¹³ olam ve bir ḡüşede du¹³ ā idem. Pādişāh bunuñ cevābından ma¹³ nā-yı (11) şavāb mülāḥaza idüp emr eyledi. Derḥāl bir pīl-ten, ejder-düm, ḳalem-güş (12) ¹² amūd-pā at virdiler ve daḥı aña lāyık¹⁴ silāḥ virdiler. Seyyid Cüneyd silāḥın giydi ve (13) ol esb-i pīl-tene

¹ yāl bālın: bāl İ

² virdi: viribidi S

³ vardı: -İ

⁴ Cüneyd'i alup: Cüneyd'e virüp İ

⁵ i⁵ zāzıla: i⁵ zār İ

⁶ kāfirle: kāfirlere İ

⁷ Cüneyd'le bir yirde oturup muşāḥabet iderlerdi. Meger şāh-ı Ṭartūs: -İ

⁸ asker⁸: leşkerin S

⁹ öñinde: öñinçe İ

¹⁰ ḥalāyık: ḥalāyık baña S

¹¹ çün: -S

¹² fa¹² ālī: -S

¹³ ben: -S

¹⁴ lāyık: -İ

süvār oldu, revāne oldu. Nā-gāh bir cāsūs daḡı kayşer-i (14) Rūm üşte geldi diyü aña¹ ma^c lūm itdi ki bizüm fülān murǧzārda şad (15) hezār süvārla qarār gösterdiler, didi². Pādişāh-ı Tārṡūs'un daḡı hemān³ hezār süvārı (16) var idi. Ammā cümlesi Müselmānlar ve ehl-i imānlar idi ve buyurdu ki derḡāl kūs-ı (17) ḡarбі ve ṡabl-ı ḡarбі çaldılar ve cemī^c sipāhı süvār olup beş gün gitdiler. (18) Altıncı gün leşker-i kayşer-i Rūm'a⁴ yetdiler ve birbirine muḡābil olup gürūh gürūh⁵ (19) fevc fevc şaflar çekdiler ve leşkerün cebe cevşenleri deryā gibi⁶ mevc mevc olup ādeme cūş u ḡurūş [S39^b] virüp ışıklar daḡı (20) āftābdan yalab yalab idüp ^cālemlere pertevleri⁷ pertāb itdi ve ^cālemler (21) daḡı birbirine el şalup gel meydāna dirlerdi. Gönderler⁸ daḡı

[I36^b]

(1) birbirine ḡaber gönderüp gel dürtüşelüm⁹ dirlerdi. Şöyle kim şā^c irler eyidürler

Meşnevī¹⁰:

(2) Çün iki sipehden¹¹ çalındı nefir

ḡurūş itdi baḡr-ı derūn-ı dilir

(3) İki leşker oldu çü ārāste

Sevindi civānān-ı nev-ḡāste

Ki ya^c nī (4) iverler cidāl itmege

Birbirisiyle kıtāl itmege¹²

Birbirisiyle¹³ daḡı pīrler¹⁴

Diler ki pertāv ide tīrler

¹ aña: -S

² didi: -S

³ hemān: -İ

⁴ leşker-i kayşer-i Rūm'a: kayşer leşkerine S

⁵ gürūh gürūh: göre göre İ

⁶ şaflar çekdiler ve leşkerün cebe cevşenleri deryā gibi: -İ

⁷ pertevleri: pūr nūrları İ

⁸ gel meydāna dirlerdi. Gönderler: gelüp meydāna ṡururlardı ve gönderler İ

⁹ dürtüşelüm: dutuşalum İ

¹⁰ meşnevī: şī^c r İ

¹¹ sipehden: şehden İ

¹² birbirisiyle kıtāl itmege: -İ

¹³ birbirisiyle: biri birisine İ

¹⁴ pīrler: yir itmege İ

(5) ‘ Alemler çözülp düzüldi¹ oña²

Didi gāzīler kim işümüz oña

Bir uğurdan Allāh’ı (6) yād itdiler

Nebī rūhını dağı şād itdiler

O yüzden dağı cünd-i küffār da³

(7) Olar da urup yüz⁴ büte zārda

Didiler irer luṭf Lāt’uñ bize

Görevüz⁵ (8) neler eyleyevüz size

Gör kim ol⁶ güm-rāh-ı bī-dīnleri

Nice bāṭıl üzredür āyīnleri

(9) Umarlar şanemden kim ola mu[‘] in

Olupdur ḳamusı çü dīv-i la[‘] in

Ola Ḥaḳ (10) dü-‘ ālemde andan berī

Anuñ kim büt ola ‘ ināyet-geri

Ma[‘] nā-yı Ḥudā’dur Müselmānlaruñ

(11) İki dārda ehl-i imānlaruñ

Neṣr: ve ol şahrāda bu iki leşkerden (12) şūriş-i ḳıyāmet ve sūziş-i ‘ azāmet ḳopdı ve dil-āverler⁷ na[‘] rası Şüreyyā’ya (13) çıḳdı ve atlar depürdüsi şerāya indi⁸. Gūyā cihān ḥarāb olısar veyā ṭāḳ-ı (14) āsmān yıḳılıp türāb olısar ve ol ḥalet-i ‘ uzṃāda Ḳāḍī-i üftāde (15) Ḳur’ān okuyup bir gūşede du[‘] ā iderdi⁹. Nā-gāh İslām ‘ askerinden (16) evvel¹⁰ kimesne ki meydāna girdi, Seyyid Cüneyd yegāne idi. Cevalān eyleyüp (17) ṭarīd gösterdi. Miyāne-i meydānda ṭurup mübāriz ṭaleb itdi. (18) Nā-gāh [S40^a]

¹ düzüldi: dūrüldi İ

² oña: aña İ

³ cünd-i küffār da: Cüneyd’uñ güftārda İ

⁴ yüz: -İ

⁵ görevüz: gümānsız İ

⁶ gör kim ol: gönüm o İ

⁷ dil-āverler: dil-āvelerüñ İ

⁸ indi: atdı İ

⁹ du[‘] ā iderdi: du[‘] āda idi S

¹⁰ evvel: o İ

küffār ‘askerinden¹ bir süvār meydāna girdi. Cüneyd oqla anı helāk (19) itdi ve ğāzīler daḡı tekbīr getürdiler. Bir süvār daḡı meydāna² girdi. (20) Anı daḡı oqla helāk itdi. El-ḡāşıl³ yigirmi beş kāfir bir bir gelüp (21) Cüneyd’üñ elinde helāk oldılar ve iki leşkerüñ serverleri Cüneyd’üñ dil-āverligine

[137^a]

(1) ḡayrān ḡaldılar ve pādīşāh-ı⁴ Ṭarṭūs āferīnler idüp taḡşīnler ḡıldı. **Ez-īn cānīb⁵** Ḳayşer-i Rūm (2) ‘acebe ḡalup eyitdi: Bu rūzgārda bunuñ gibi süvār Ḥamza-i nāmđārdan (3) şoñra āşīkāre olmış degüldi. Bu süvār-ı ‘acīb var ise ġarībdür bu diyārdan (4) degüldür ki bunuñ gibi ġurbüz, mübārız hergiz görmedüm. Birüñüz⁶ tīz⁷ varuñ şoruñ⁸ ki (5) ne kişidür ve kimüñ eşidür ve ne yirdendür? Derḡāl hemān-dem⁹ birisi meydāna (6) girdi. Cüneyd’den yaña yine¹⁰ varup eyitdi: Şāh-ı Rūm eyidür ki bize kendüyi (7) ma‘lūm itsün. Ne kişidür ve kimün eşidür ve ne yirdendür ve senüñ ḡayşer-i Rūm ile (8) ne ḡuşūmetüñ vardur? Cüneyd eyitdi: Ben bir¹¹ ġarīb kişiyem ve ne kimsenüñ eşiyem (9) diyār-ı ‘Arab’dan gelmişemdür ve Rūmī eyitdi: Cengi ḡo gel berü benümle. (10) Ben ḡayşer-i Rūm’uñ¹² ḡāşıdıyam. Ḳayşer eyidür ki benüm ḡizmetüme gelsün, anı leşkerüme sālār (11) ideyim ve bir duḡterüm var ki cemāle ve kemāldedür. Anı aña vireyin güyegüm olsun. (12) Eger bizüm dīnümüze girüp tersā olursa mülkümüñ nişfi aña ‘atā ideyin¹³. (13) Cüneyd çün ḡāşıddan bu herzeyi işitdi endāmına lerze düşdi. (14) Ḳaşd itdi¹⁴ ki helāk ide ve ammā şabr idüp eyitdi: Ey seg-i bī-dīn (15) [S40^b] mel‘ūn lakin¹⁵ ḡāşıdsın yoḡsa şimdi seni pāre pāre eylerdüm. (16) Tīz dön ḡayşere var. Ol ite eyit ki kāfirligi terk itsün, gelsün (17) Müselmān olsun, imān bulsun. Anı ḡarındaş idineyin. Ḥuzā dergāhında (18) ḡul ve

¹ ‘askerinden: leşkerinden S

² meydāna: -S

³ el-ḡāşıl: el-ḡāl İ

⁴ pādīşāh-ı: şāh-ı İ

⁵ ez-īn cānīb: -İ

⁶ birüñüz: bir İ

⁷ tīz: -İ

⁸ şoruñ: görüñ İ

⁹ hemān-dem: -S

¹⁰ yine: -İ

¹¹ bir: -İ

¹² ḡayşer-i Rūm’uñ: ḡayşerüñ S

¹³ ‘atā ideyin: ideyim ‘atā İ

¹⁴ itdi: idi İ

¹⁵ lakin: iñen S

Muhammed katında ‘aleyhi’s-selām maḳbūl olup¹ dünyāda ve (19) ‘uḳbāda ḥürmet ve ‘izzet bulsun. Eger olmazsa ḥarāc u bāc (20) iḥtiyār itsün. Yoksa Muhammed’üñ pāk ‘aziz rūḥiçün kendüyi helāk (21) idüp ‘avretini ve oğlanını ve kızını esir eylerem ve mülkini

[İ37^b]

(1) ḥarāb u yebāb idüp ve berāber türāb kıllup vīrāne iderem². Çün ḳāşid³ (2) Cüneyd’üñ maḳāl-i celālin işitdi hemān-dem dönüp ḳayşere maḳālat-ı (3) celālet-i Cüneyd’i naḳir ḳıtmir taḳrīr eyledi. ḳayşer bu sözleri işidicek (4) bir zamān ḥayrete vardı. Andan şoñra emr eyledi ṭabl-ı āsāyiş (5) çaldılar. Çün⁴ cengden dönüp çadırlarına āheng itdiler. Seyyid (6) Cüneyd daḥı dönüp geldi. Pādişāh-ı Ṭartūs’uñ rikābıyla dizin būs (7) itdi. Şāh-ı Ṭartūs daḥı Seyyid Cüneyd’üñ ruḥsāresin būs idüp (8) kenāra çekdi ve eyitdi: Ey civān Ḥaḳ celle ve ‘alā⁵ bu ḳadar ḳuvvet ve (9) şecā‘ at ki saña virmişdür hiç bir kişide görmedüm. Söyle bilelüm (10) kimüñ neslisin meger Ḥamza-i ‘Abdü’l-muṭṭalib aşlındansın ve Cüneyd eyitdi: (11) Belī, benüm atam anuñ birāder-zādesidür. Pādişāh çün Cüneyd’den bu (12) sözi işitdi derḥāl atından inüp Cüneyd’üñ ayağına düşdi. (13) [S41^a] ‘Özrler dileyüp eyitdi: Size lāyık mıdur ki dizümle rikābum öpesin. Cümle cihān ḥalḳına lā-büddür kim⁶ sizüñ dizüñüzü⁷ ve rikābuñuzı⁸ (14) öpeler ve ol sā‘at ki siz pehlevānlarla rüz-ı nev-rüzda (15) güreş ṭutduñuz sizüñ ḳaddüñüzü ve ḳāmetüñüzü (16) görüp⁹ gümān iletdüm ki nesl-i Ḥamza’sız ve egerçi ben Ḥamza’yı görmiş (17) degülem ve ammā evşāf-ı ḥamīdesin şinīdeydüm ve ol (18) sebebden sizleri añladum ki Benī-Hāşim ḳabīlesindensiz (19) ve tekrār i‘tizār gösterüp bī-şümār māl u ni‘met virdi ki (20) mühendisler hendese ile bilmeyeler ve Ṭartūs’uñ pehlevānları şermsār (21) olup¹⁰ pişkeş çekdiler. ‘Özrler gösterüp dest-

¹ olup: -S

² vīrāne iderem: -S

³ ḳāşid: -İ

⁴ çün: -S

⁵ celle ve ‘alā: Te‘alā S

⁶ dizümle rikābum öpesin. Cümle cihān ḥalḳına lā-büddür kim: -İ

⁷ dizüñüzü: dizgünüñüzü S

⁸ rikābuñuzı: -İ

⁹ görüp: -S

¹⁰ olup: idüp İ

[İ38^a]

(1) būs lar itdiler. Cüneyd dağı māl-i firāvānı Tārṭūs' uñ pehlevānlarına ve süvārlarına¹ işār itdi. Zīrā (2) bu māl-i dünyā² dağı Cüneyd' uñ gözine bir³ berg-i⁴ giyāh görünmezdi. Ammā kayşer Cüneyd' den gāyetde (3) tevehhüm idüp dükeli gice tefekkürde idi ki Cüneyd' i ne bandle giriftār ide. (4) Hiç çāre bulmadı. İllā anı çāre⁵ buldı ki Heraql' ı Cüneyd' uñ cengine göndere ki ol (5) Heraql ḳuttāl-i pehlevān idi. Egerçi Rüstem-i Zāl zinde olaydı anuñ gāşiyedār (6) bendesi olurdu ve bir bahādırdı ki⁶ Rüm' da yoğdı. Ma' lüm degüldi (7) aña muḳāvemmet ider bir er bulunaydı. On beş arış ḳāmeti ve⁷ yedi (8) arşın sīnesinüñ füşḫatı vardı ve Rüm pehlevānlarınıñ serdārı (9) ve kayşer leşkerinüñ sālārı idi. Şāh-ı Rüm bir⁸ gice anı tenhā⁹ otağına [S41^b] getürdi. (10) Aña Cüneyd' uñ serverligini ve dil-āverligini ḫālını maḳāla getürdi. Taḳrīr eyledi (11) zīrā Heraql rüz-ı maşāfda ḫāzır degüldi, eṭrāfda şikārda idi. Şāh-ı (12) Rüm' dan çün Cüneyd' uñ merdāneligin ve yegāneligin¹⁰ işitdi ḳahḳahayla (13) güldi ve bülend āvāzla eyitdi: Ey şāh-ı rüy-ı cihān ve ey mülk-i zemīn ü (14) zamān bu ma' lümdur ki cümle cihān-ı¹¹ pehlevān-ı Rüm benüm bir ayağum cengini bilmezler. (15) Şimdi baña 'ār degül midür ki anuñ gibi oğlanuñ kārzarına girem. Ammā (16) sultānum ḫāṭırıçün yarın meydāna gireyin, anı atıyla getürüp 'izz ü ḫuzūruña (17) getüreyin ve dişümle pāre pāre idüp yiyeyin didi. Kayşerden ḡam ḡuşşa¹² (18) gidüp ḫurrem oldu. Çün serā-perde-i şeb ciḫān yüzinden ref' oldu. (19) Def' -i āftāb 'arż-ı cemāl idüp 'āleme ve ādeme tāb virdi. Ol leşker (20) dağı fevc fevc cavḳ cavḳ gürūh gürūh ālāy ālāy şāf şaf ārāyī (21) itdiler ve iki cānibden kūs-ı ḫarbīler ve ṭabl-ı ḫarbīler çaldılar¹³. Şöyle ki 'āleme

¹ süvārlarına: -İ

² dünyā: -İ

³ bir: -S

⁴ berg-i: -İ

⁵ çāre: -S

⁶ bahādırdı ki: pehlevāndur İ

⁷ ve: var idi İ

⁸ bir: -İ

⁹ tenhā: pinhān S

¹⁰ yegāneligin: bī-gāneligin İ

¹¹ cihān-ı: -S

¹² ḡuşşa: -S

¹³ çaldılar: çaldurup İ

[138^b]

(1) ğulgule ve ādeme velvele düşdi. Nitekim şā^c irler eyidürler **Meşnevî**¹:

‘ Ālemi tutdı (2) kūsūñ āvāzı

Ṭoldı bir nice ova yazı²

Düşdi maḥlūk içine ğulguleler

Ṭutdı düpdüz (3) cihānı velveleler

Neşr³: Çünki⁴ iki leşker şaflar çeküp berāber⁵ qarār tutdı (4) Nā-gāh İslām leşkerinden evvel⁶ kimse ki meydāna girdi Cüneyd yegāne⁷ idi (5) nā-gāh küffār leşkerinden kayşerüñ kız qarındaşı oĝlı kayşere danışmadın meydāna (6) girdi. Ammā⁸ merdāne merd idi ve merd-i neberddi. [S42^a] Adına Bütimām eyidürlerdi (7) daḥı Cüneyd’e yakın olmadın ırakdan düşnāma başladı. Mühmelāt u türrehāt (8) söyledi ki kendüzine lāyık. Şöyle ki şā^c irler eyidürler **Meşnevî**⁹:

‘ İsā (9) peygamber añup nāz eyledi

Aḥmed’e düşnāma āĝāz eyledi

Kendüye lāyık (10) neyse mühmelāt

Söyledi çün herzevāt türrehāt

Çün Cüneyd işitdi (11) ol mel^c ūndan

Bu kelām-ı mühmeli ol dūndan

Şöyle geldi hışma çün (12) şīr-i jiyān

Yırtup ide rīze rīze şan hemān

Didi ey it herzeyi (13) қо ḥamle it

Her ne gelürse elūñden eyle it

---

¹ meşnevî: -İ

² ṭoldı bir nice ova yazı: -İ

³ neşr: -İ

⁴ çünki: çün S

⁵ berāber: rü-be-rü S

⁶ evvel: ol İ

⁷ yegāne: bī-gāne İ

⁸ ammā: -S

⁹ meşnevî: şī^c r İ

Er degül işinden öñdin (14) sözin

Görmeye şāyed ol¹ işinüñ yüzün

Pes dil-āverler içinde oldur er

(15) Dimeden söz eyleye ‘ arz-ı hüner

Söz ço ‘ arz-ı hüner it ey pelīd

(16) Yoksa ururın ben² saña darb-ı şedīd

Neşr³: Seyyid Cüneyd Bütimām’a tamām ğazaba (17) gelmişdi. Bütimām yakın gelicek Cüneyd Bütimām’uñ kırtına göz kızardup⁴ gürz-i gāv-ser⁵ (18) eline aldı atına mehmüz urup Bütimām’uñ üzerine vardı. Gürz (19) havāle idüp şöyle çarpdı ki Bütimām kemergāhına varınca tamām ħurd u (20) mürd oldu. Cānı cehenneme ışmarladı. Atından depesi üzerine yıkıldı. (21) Qayşer çün bu ħāli gördi mecālī qalmayup feryād itdi tācın yire

[I39^a]

(1) vurdı ve hācını yabāna atdı ve yaqasın çāk idüp başına ħāk saçdı (2) ve Rümīlere şūriş ü velvele düşdi. Tartūsīlere sürür u ğulgule ħāşıl (3) oldu. Cüneyd yegāne⁶ meydāna er taleb eyledi⁷. Heraql’uñ bir oğlu varıdı (4) gürbüz er idi ve mübāriz server idi. Ol meydāna girdi. Menāre gibi qaddla (5) cevelān gösterdi. Cüneyd’e muqābil olup mücādele [S42^b] eyledi. Seyyid Cüneyd nā-gāh (6) kemāna oq koyup nazar-ı şavābla nişāna pertāb itdi. Ya‘ nī⁸ Heraql oğlunuñ (7) göbegine şöyle doqundu ki ol bir yanından çıqdı. Heraql-zāde şıgır (8) gibi böğürüp⁹ cān cehenneme ışmarladı. Heraql oğlunuñ düşdügin (9) göricek bī-ihtiyār hezār zārıla meydāna girdi ve ferr-i şükühla ve kerr-i (10) sütühla ve menāre gibi qaddla tarīd gösterüp Cüneyd’e muqābil oldu. (11) Qayşere du‘ā itmişdür ki yarın Cüneyd’i atı tonıyla ve cebesiyle ve cevşeniyle (12) meydān yirinden getürüp ‘ izz-i ħuzūra getüre, andan

¹ ol: -İ

² ben: -S

³ neşr: -İ

⁴ kızardup: kızdurup İ

⁵ gürz-i gāv-ser: gürziñ İ

⁶ yegāne: bī-gāne İ

⁷ eyledi: itdi S

⁸ ya‘ nī: -İ

⁹ böğürüp: bagurup İ

şoñra dişiyle pāre (13) pāre idüp yiye. Hıkmeti gör ki meydāna nālān u giryān ve cigeri biryān¹ (14) girdi. Kendü yine² Cüneyd'e eyitdi: Ey oğlan bir kimesneyi öldürdüñ ki cümle 'Arab (15) halkından yigdi. Cüneyd eyitdi: Ey nābe-kār yāve³ güftarı ço ne hünerüñ (16) var ise izhār it⁴. Üşde meydān-ı pergār diyüp birbirine şirvār (17) hamle idüp ve Heraql'üñ katında Seyyid⁵ Cüneyd bir civān idi ve bāğ-ı melāhatda çün (18) nihāl-i tāze idi ve Heraql bir pehlevān idi. Tağ kabāhatda çün (19) dıraht-ı bī-endāze, mā-beynlerinde şol kadar ta' ne darb oldu ki iki (20) leşkerüñ halkı ceng temāşasında denk olup qalmışlardı. Cüneyd 'ağıldı (21) şabr eyledi tā Heraql gāfil oldu, Cüneyd hemān kemāna oq qodı nazar-ı

[I39^b]

(1) şavābla nişāna pertāb itdi. Ya' nī Heraql'üñ atı gözine oq⁶ şöyle doqundı ki (2) kafasından çıqdı. At depesi üzerine⁷ yıkıldı. Heraql piyāde oldu⁸ ve⁹ (3) çağırdı ki eger er iseñ sen dāhı piyāde (4) ol. Cüneyd dāhı atından indi. [S43^a] Gürzinüñ şapını yire şoqup atını (5) aña baqladı ve Heraql'üñ üzerine segirtti hemān amān virmeyüp kemer-bendin (6) tıttı. Heraql dāhı Cüneyd'üñ kemer-bendin tıttı. Birbirine şol kadar (7) kuvvet ve diqqat eylediler ki hūnları nāhūnları dibinden gūyā¹⁰ lüle-i çeşmeden (8) şu çıkar gibi revāne oldu. 'Araqdan hod tenlerinüñ kılları dibinden (9) şarp türāb üzerine seyelāndı. İki leşker halkı Cüneyd'üñ kuvvetinden (10) ve diqqatinden 'acebe qalmışlardı. Nā-gāh Cüneyd bir na'ra urdı ki āsmān u (11) zemīne yetişdi. Şandılar ki gök yarıldı. Heraql Cüneyd'üñ na'rasından (12) gāyet korqdı. Cüneyd Heraql pehlevānuñ pehlūsın kendüye çeküp (13) Haqq'a teveccüh itdi. Muhammed 'aleyhi's-selām'dan isti'ānet taleb (14) itdi. Şöyle kuvvet itdi ki anı yirinden menāre gibi qapdı, cevelān (15) idüp depesi üzerine¹¹ çaldı ve teşne-i ābdārın çıkarup ol (16) nābe-kāruñ başını kesdi ve dāhı qayşerden yaña atdı. Derhāl

¹ cigeri biryān: -S

² kendü yine: -İ

³ yāve: lāf İ

⁴ izhār it: eyle izhār S

⁵ Seyyid: -İ

⁶ oq: -İ

⁷ üzerine: üstine S

⁸ oldu: oldu Cüneyd dāhı atından indi İ

⁹ ve: Heraql İ

¹⁰ gūyā: yā İ

¹¹ üzerine: üstine S

atına süvār (17) olup leşker-i İslām'a dönüp¹ selām viridi. Anlar dağı 'aleyküm-selām (18) ey emīr diyüp tekbīr getürdiler. Gāyet şādīlıklar idüp na'ralar urdılar. (19) Şadāsı feleke çıkup meleke gülgüle düşerdi. Ammā Cüneyd, Heraql 'aleyhü'l-la'neyi (20) depeledügi vaqt neşātından kendüye inbisāt² virüp bir na'ra urdı ki (21) yirlere lerze ve tağlara gülgüle ve halāyıkā velvele vākı' oldu. Şandılar ki

[İ40^a]

(1) şūr-ı İsrāfil [S43^b] ürüldi³, yirler dürüldi ki bunuñ gibi na'ra hiç ādemīden (2) gelmiş degüldür. Pādişāh eyitdi: Ben şöyle işitdüm ki Hāmza bin 'Abdü'l-muṭṭalib⁴ her gāh ki (3) hışma gelüp na'ra uraydı yanında bulunan kimesne helāk olur dirlerdi (4) ben inanmazıdum. Şimdi yaqīnüm oldu ki gerçekmiş ve Seyyid Cüneyd küffār leşkerine (5) müteveccih olup bir na'ra dağı eyle urdı ki atlar ürküp üstindeki kāfirleri (6) yire urup rāh-ı beyābāna yüz⁵ tutdılar ve nice kāfirün zehresi bu na'radan (7) çāk oldu. Cüneyd şemşirini 'uryān idüp çün şir-i garrān⁶ gibi⁷ (8) küffār leşkerine girdi. Qalbi qalbe vurup ālāy ālāya qatdı. Gūyā bir şāhīn (9) qarğa ālāyına qarcaşdurdı. Her tiğ şalduqça bir pehlevānı düşürürdi. (10) Bu vechle ceng eyleyü eyleyü⁸ kayşerün çadırına⁹ irdi ve¹⁰ kayşeri gördi. (11) Bir yüce pūštenün üstinde¹¹ bir zerrīn taht üzerinde oturur. Üzerine bir çetr-i hümāyün zerrīn-sütün ābnūs-bāb ibrişim-tınāb kırmışlar. Ol çetrün külesinde¹² (12) bir zerrin toğan kıomışlar. Cüneyd ol toğanı boz toğanla düşürdi. Kayşer (13) cān kayusından tahtından aşığa düşdi. Ol kelbün kellesinden (14) tāc-ı muraşsa'ı çıkup¹³ yire yuvalandı ve kelle-i bī-sa' ādeti 'uryān qalup efgān itdi. (15) Cüneyd nīze ucıyla tācın qapdı dağı ol qara dīnlüleri kıra kıra gitdi¹⁴. (16) İslām leşkerine geldi. **Ebū Hafş-ı Kūfi şöyle rivāyet ider ki çün**

¹ dönüp: turup S

² inbisāt: ibsāt İ

³ ürüldi: ürđi İ

⁴ Hāmza bin 'Abdü'l-muṭṭalib: Hāmza-i muṭṭalib İ

⁵ yüz: -S

⁶ garrān: jiyān İ

⁷ gibi: -S

⁸ eyleyü: -S

⁹ çadırına: çetrine S

¹⁰ yüz: -S

¹¹ üstinde: üzerine S

¹² bir çetr-i hümāyün zerrīn-sütün ābnūs-bāb ibrişim-tınāb kırmışlar. Ol çetrün külesinde: -İ

¹³ çıkup: -İ

¹⁴ gitdi: -S

Seyyid Cüneyd¹ (17) ol gün yedi yüz kâfir depeledi ve şâh-ı Târtûs'ün huzûrına geldi. Atından (18) indi dağı [S44^a] kayşerûñ tâcını öñine kodı ve şahuñ vezîri tâcı eline aldı (19) nazâr itdi, mütehayyir ü müte^c accib kaldı. Başın kaldurup şâha eyitdi: Ey şâh-ı (20) cihân ve ey emn ü emân bu² tâcuñ kıymetini hîç kimesne bilse olmaz ve tâcuñ küngüresinde (21) yazılmış ki Ferîdün şâh nesli Selm şâh zamânında kalmışdur ve eger Rûm mülketinüñ³

[40^b]

(1) harâcını ve ^c Arab vilâyetinüñ bâcını cem^c itseler henüz bu tâcuñ bahâsı olmaya. (2) Pâdişâh Cüneyd'e nigâh idüp tebessüm itdi. Âferînler ve taşsinler idüp eyitdi: (3) Ey Cüneyd ben bu⁴ tâcı saña nişâr⁵ itdüm ki bu tâc senüñ başına sezâvârdur. Cüneyd (4) dağı güldi. Eyitdi: Ey pâdişâh benüm katumda cümle mâl u dünyâ çün berg-i (5) giyâh degüldür. Ben dağı saña virdüm didi. Pâdişâh, Cüneyd'ün şahâvetinde ^c acebe (6) kalup şecâ^c atından yüz ziyâde didi ve hezâr yüz⁶ âferîn saña ve cedd-i büzürgvâruña (7) diyüp Seyyid Cüneyd'ün üzerine cevâhir ü yevâķit⁷ nişâr⁸ itdi ve Târtûs pehlevânları dağı (8) dâmen-i pâkin bûs idüp hâke yüz sürdiler. Seyyid Cüneyd Reşide-i dil-ârâmuñ (9) firķât-ı âlâmında idi. Bunlaruñ iltifâtından ve iltiyâmından ferâġatı var idi. (10) Gâh gâh Reşide-i dil-sitânuñ ^c aşkı harâretinden âh u figân⁹ idüp aġlardı (11) ve bu şi^c ri okuyup gönlin eġlerdi. **Şi^c r:**

Benden ayru olalı ol gül-^c izâr

(12) Eylerem bülbül gibi eġgân u zâr

Şu gibi yir döşegüm taş yaşduġum

(13) Dür olalı dîdeden dîdâr-ı yâr

Düşeli ^c aşkuñ odı câna ölmüşem

---

¹ Cüneyd: -S

² bu: -İ

³ mülketinüñ: mülkinüñ İ

⁴ ben bu: -İ

⁵ nişâr: işâr S

⁶ yüz: -S

⁷ yevâķit: -İ

⁸ nişâr: işâr S

⁹ figân: eġgân S

(14) Dīde giryān sīne biryān¹ dil-figār²

Yig³ yok olmak olmadın cānānesüz

(15) [S44^b] Dimesünler bārī şunuñ cānı var

‘ Ālemi geşt it ölince ey Cüneyd

(16) Ola kim gire ele zeyl-i nigār

Nesr: Şöyle ki anda hāzır olanlar hālīne nāzır (17) olup bile ağlardı ve pādişāhuñ bir kızını var idi. Cemīle-i cihān (18) ve bī-naẓīre-i⁴ zamān idi. Tāma[‘] itdi ki Cüneyd’e ‘avretlige vara⁵. Buncılayın (19) bāzergān dağı ve kızını dağı Cüneyd pehlevān için kan ağlardı. **Ez-ān cānib** (20) Qayşer-i Rūm tabl-ı āsāyış çaldurdu çün küffār leşkeri çadırlarına (21) gelüp qarār tıtdılar. Qayşer dağı otağına gelüp hūāher-zādesinüñ

[I41^a]

(1) ta[‘] ziyesine oturdu. Cümle vüzerāsı gelüp dīvān tıtdılar. Qayşer çün (2) bunları görüp feryād u figān idüp eyitdi: Ne idem ve ne eyleyem ve ne (3) çāre kılam bu mār-hūār-ı A[‘] rābīye kim ol tāc-ı muraşşā[‘] Ferīdūn’dan baña (4) degmişdi. Bu kadar leşkerümden bir kimesne yokdur ki anuñla ceng ide ve benüm (5) haqqum alıvirüp baña adamlık ide. Sipāhından nā-gāh birisi tırı (6) geldi. Eyitdi: Ey şāh gam u guşşa yime ben bu gice bir tedbīr ideyin (7) yarın kemend ile ‘izz u hużūruñuza getüreyin ve hiç bir ādeme renc ü elem ü miḥnet⁶ (8) irişmesün ve sitem olmasun. Qayşer dağı hurrem oldu ve eyitdi: Varuñ (9) tedbīre meşgūl oluñ didi. Bu maḥalli dağı ferāmūş itme bir kışşa dağı diyelüm (10) yine bu maḥale gelevüz. Geldük bu yaña Cüneyd’le Qādī’ye **Qıṭ’a**:

Bu maḥalli (11) ḥātırıñda tıtt ferāmūş eyleme

Güş kıll tā saña bir gayrı ḥikāyet ideyin

(12) İdeyin⁷ taḥrīr göñlüñ levḥine ey şehir-yār

Hūb-taḥrīr ile rāviden rivāyet (13) ideyin

¹ sīne biryān: -İ

² dil-figār: dil-i nigār İ

³ yig: tek İ

⁴ bī-naẓīre-i: bī-naẓīr-i S

⁵ vara: vire S

⁶ miḥnet: -S

⁷ ideyin: -İ

[S45^a] Kışsa-i diğer: Ebū Hāfş-ı Kūfī rahmetu'llāhi 'aleyh¹ rivāyet ider ki (14) çün Cüneyd'le Kādī² atası³ katından gitdi ve atasınıñ⁴ ve anasınıñ⁵ haberleri (15) yoğdı. Birkaç gündən şöñra⁶ kendülerine haber idüp şabr gösterdiler. (16) Bugün gele⁷ ve irtte gele intizārda müterakķıb-ı rāh olup āh zārī iderler idi. (17) Gördiler ki Cüneyd'den ne eşer var⁸ ve ne haber. Atası Üseyd'üñ göñline (18) āteş-i firāk düşüp ihrāk itdi ve anasınıñ⁹ cānına nār-ı hicrān¹⁰ düşüp (19) cigeri biryān oldu. El-hāşıl Üseyd'üñ hāli mükedder oldu. İkisi de sine-zenān¹¹ (20) giribān çāk idüp hāke ğaltān oldılar. Zamān zamān¹² bī-ħod olup (21) yatarlar idi. Niçe¹³ sā' at kendülere gelüp ağlarlar idi, yüreklerin

[İ41^b]

(1) nār-ı firākla tağlarlardı ve Benī-Hāşim gürüh bunlaruñ endühın görüp cem' oldılar ve¹⁴ bunlara naşihat eylediler. Ceza' ı vü feza' ı koñ feryād itmek (2) fā'ide virmedi. Nā-gāh püser-zāde-i 'Amr Ümeyye Şeybū āgāh olup hāzır geldi. (3) Bunlaruñ hāline nāzır olup Cüneyd hasretinden haylī harāret gösterdi (4) zīrā Cüneyd'le bile büyümişdi nitekim dedesi 'Amr, Hamza ile. Üseyd bin Münzir'e (5) eyitdi: Oğlunuñ ğuşşasın¹⁵ çekme varayın aqşā-yı 'ālemi geşt ideyin (6) ve ebnā-yı ādemi ser-be-ser cüst cū¹⁶ kılayın Cüneyd'i bulayın¹⁷ 'izz u ğuzūruñuza (7) getüreyin veyā ol yolda kendümi yitüreyin¹⁸ diyü and içdi. Şeybū'nuñ (8) bu kavli Üseyd'i müteselli kıldı ve Şeybū, Üseyd'e¹⁹ bükāda olma²⁰ du' āda (9) ol diyüp tırdı, evine geldi. Bir yārı var idi, adına Muhtār (10) eyidürler idi ve Sa' d-ı Vakķāş'üñ oğlı oğlı¹

¹ rahmetu'llāhi 'aleyh: -S

² Cüneyd'le Kādī: Cüneyd Kādī'yle S

³ atası: anası S

⁴ atasınıñ: anasınıñ S

⁵ anasınıñ: atası Üseyd'üñ S

⁶ gündən şöñra: gün S

⁷ gele: -İ

⁸ var: -S

⁹ anasınıñ: atasınıñ İ

¹⁰ hicrān: hicr İ

¹¹ sine-zenān: -İ

¹² zamān zamān: bir zamān İ

¹³ niçe: -S

¹⁴ Benī-Hāşim gürüh bunlaruñ endühın görüp cem' oldılar: -İ

¹⁵ oğlunuñ ğuşşasın: ağlama ve ğuşşa S

¹⁶ cū: cevelān İ

¹⁷ bulayın: -İ

¹⁸ ol yolda kendümi yitüreyin: kendümi bu yolda yitüreyim İ

¹⁹ Üseyd'e: Üseyd'i İ

²⁰ bükāda olma: eyitdi İ

¹ idi. ‘İlm-i tîrde dedesi (11) gibi [S45^b] bî-naẓîr² idi. Atduğı oğ yire düşmez idi. Anı kığırup hâlden (12) haber virdi. Ol dağı ber-ser diyüp hemân başına kırban bağlayup eline aldı. (13) Şeybū-yı ‘ayyār eyitdi: Hemân dağı hancer-i âbdârın biline şoğdı. Hîle-i enbânını (14) eline aldı ve omuzına ardup ikisi dağı piyâde oldılar³ ammâ bî-zevâda (15) yola girüp revâne oldılar. Ol şahrâlarda arayup ikisi dağı piyâde (16) bād-ı seher gibi giderleridi ki kaçan kim acığlar şikâra bir gün birinüñ ve bir gün (17) birinüñ bu kavlı üzre gitdiler. Acığdılar nâ-gâh önlerinden bir âhū geçdi. (18) Şeybū niçe gitdi ha diyince yetdi. Od yağup anı kebâb itdi. (19) İki yidi. Yine yola girdiler. Bir peleng gibi linge başladılar. (20) Ol gün yürüdiler. Aşşâm olunca bir kûya yetişdiler. Ol gice anda (21) ârâm itdiler. Yarındası seherden yine yola girdiler, revâne oldılar. Giderken⁴ yine acığdılar nâgâh bir gür-ı beyâbânî önlerinden geçdi. Muhtâr dağı der-kemâna oğ kodı. Nazar-ı şavâbla pertâb itdi. Oğ doğundı illâ boş bögrine doğunup ol bir yanından çığdı. Çolan depesi üstine yığıldı. Çün Muhtâr çolanı düşürdi. Ol dağı od yağup anı bişürdi. İki yiyüp yine yola girdiler. Bu tarîğ üzerine nevbetle her gün şikâr idüp iftâr iderlerdi. Yine yollarına giderlerdi. Nâ-gâh bir kûhsâr-ı püşteye uğradı. Endişe eylemeyüp ikisi ol bişezâra girdiler. Nâ-gâh kulle-i kûhsârdan ol reh-güzâra iki şîr inüp bunlara [S46^a] dönüp tûrdılar. Bunlar varırek anları gördiler. Şeybū çorğdı ve sağına ve şolına nazar itdi ki çaçâ. Gördi ki çaçacak yir yok, Muhtâr güldi. Eyitdi: Ey Şeybū çatı çorçak kişi imişsin. N’olaydı sen çorçak olmayayduñ, mişlüñ olmazdı. Şeybū eyitdi: Ey Muhtâr şîri göre ve şol pençeyi ve şol tırnağları ve şol dişi ağzı göre ben za‘îf nağîf kişiyem, niçe çorçamayam. Belki sen benden ziyâde çorçarsın ammâ baña bahâdırlık gösterürsin didi. Muhtâr eyitdi: Ey Şeybū bu iki şîri birer tîrle öldürsem baña dilir dir misin? Şeybū eyitdi: Dirin. Muhtâr eyitdi: Baña neñ var? Şeybū eyitdi: Nem varsa saña. Hemân öldürmek ardınca ol, yoksa anlar geldiler bizi öldürdiler. Muhtâr eyitdi: Lağîfeyi ço hele kenârdan gözle diyüp oğı gezledi. Şeybū gâyet bîmden bir ‘azîm ağaca çığdı. Muhtâr-ı tîrdâr tîz kemâna oğ kodı. Nazar-ı şavâbla nişâna pertâb itdi, ya‘nî arslanüñ pişânına. Şîr başın çaldurdi, sînesine doğunup kuyruğı dibinden çığdı gitdi. Şîr bir zamân çarğ urup düşdi. Şeybū dırağt üzerinden âferîn dest-bâzûna didi. Ey dilir ol bir şîri dağı öldür ki ben ağacdan aşğa inem didi. Muhtâr eyitdi: Fâriğ ol

¹ oğlı: -İ

² bî-naẓîr: nâzır İ

³ oldılar: -S

⁴ giderken: Bu kelimededen itibaren İ42^a ya kadar olan kısım İ nüshasında mevcut değıldir.

sen, şimdi bunu dağı eyle ideyin. Çün bu řiri ölmüş gördi. Şöyle inredi ki tađ ve taş yanķulandı [S46^b] tolayı yanına bağdı. Muhtār'a gözi tuş oldu. Hemān kıyruğını eñsesine getürdi. Ağzın açup Muhtār'a hücum itdi. Muhtār-ı tirdār hemān kemāna oķ kodı. Nazar-ı řavābla yā Huzā diyüp nişāna pertāb eyledi. Ya' nī řirūñ rāst sinesine doķundı. Geçüp cigerin pāre pāre idüp kıyruğı dibinden çıķdı, gitdi. Şeybū dıraht üzerinden hezār taħsīn dest-bāzūña diyüp feraħından na' ra urup ağaçdan aşığa indi. Geldi, Muhtār'ın iki elin öpüp yüzine ve gözine sürdi. Şād u hurrem olup yine yollarına revāne oldılar. Giderek nā-gāh bir çeşmeye irdiler. Gördiler ki otuz kırķ nefer miķdārı bāzergān yüzleri yirde yaturlar. Anlar çün bunları gördiler, feryād eyleyüp eyitdiler: Ey dil-āverler üşte biñ nefer ħarāmī bizüm yolumuz başdılar. Toķuz kez yüz biñ zer-i sürĥ ve üç biñ yük ķadife ķaftan ve ħām ipek ve dībā bezden yağma idüp aldılar, gitdiler ve bizüm şöyle elümüz bağlu yüzümüz yire eyleyüp kodılar. Henüz üşde gide dururlar. Muhtār eyitdi: ħarāmīler kaç neferdür? Eyitdiler: Biñ neferdür didiler. Ammā kırķ neferi gelüp bizümle cidāl u ķitāl itdiler ve bu ħāle getürüp kıoyup gitdiler.

[42^a]

(1) Muhtār siz kıurtulmuşsınız diyüp hemān ardınca¹ gitdi. Ha² diyince yetdi. Gör ki (2) anlara n'itdi. Muhtār yaķın varıcaķ bir na' ra vurdi. Şöyle ki tađ şahrā yir şadā (3) oldu. ħarāmīler bekleyüp döndiler. Nazar itdiler, gördiler [S47^a] silaħdār ferd-i (4) merd ve bir merd dağı ardınca gelür. Elinde bir 'aşā ve omuzında bir enbān (5) ħarāmīler biri birine eyitdiler: Ya' nī bu³ iki kişinūñ⁴ ħayāli budur ki gelüp kırķ (6) kişinūñ elinden bu ķadar māl menāl⁵ alalar diyüp tırdılar. Muhtār kemāna hemān⁶ (7) oķ kodı. Nazar-ı řavābla pertāb itdi. Birin düşürdi. Biri dağı (8) Muhtār'a karşı⁷ geldi, anı dağı bir oķla düşürdi. Muhtār'ın tirdārılıđın (9) görüp otuz sekizi Muhtār'la kārzāra girdiler. Şeybū-yı 'ayyār bu ħāleti (10) göricek bir güşeye varup tırdı. Bir zamān nazar kıldı⁸ anda (11) ķarār idemeyüp bir yüce püşteye vardı. Anūñ kıullesine çıķup (12) bülend āvāz ile çağırdı. Ey pehlevān ceng eyleme ki anlar çok kıum

¹ ardınca: pāylerince S

² ha: hay İ

³ bu: -İ

⁴ iki kişinūñ: ikisinūñ İ

⁵ māl menāl: māl S

⁶ hemān: -İ

⁷ karşı: -İ

⁸ nazar kıldı: nezzāre oldu S

dururlar. (13) Anlarla muķāvemem idemezsin berü gel yolumuza gidelüm. Şeybü bu sözde (14) iken Muhtār-ı tirdār yigirmi oķ atdı. Her oķ atduķça¹ bir ĥarāmî düşürdi (15) ve ķalan ĥarāmiler Muhtār-ı tirdāruñ dest-bürdin² görüp ceng tırdı. (16) Muķāvemem idemeyüp hezîmete yüz döndürdiler. Ķarār idemeyüp (17) firāra ihtiyār eylediler³. Muhtār bir miķdār pāylerince gitdi. Māl u ķārvān⁴ cem⁵ (18) ķıldı. Şeybü daķı ķulleden aşığa indi. Gelüp Muhtār'ı kenāra çeküp (19) ellerin öpüp yüzine sürdi. Hezārān āferin dest-bāzūña (20) didi. Muhtār eyitdi: Ey Şeybü sen de⁶ dedeñ⁷ gibi ĥariş-i māl olayduñ (21) ne hoş ĥāl olayduñ. Zīrā Şeybü dedesi 'Amr gibi ziyāde⁸ tama⁹ dār degül idi

[İ42^b]

(1) ve [S47^b] tavarları yükleriyle sürüp şāhiblerine getürdiler ve şāhibleri (2) almayup bunlara virdiler. Bunlar daķı ķabül itmeyüp illā ki yüz (3) yeter bahāsın alup bāķisin anlara virdiler, yola girdiler. Rāvî (4) şöyle rivāyet eyler ki Şeybü'yla Muhtār bir nice günden soñra bir şebāngāh (5) nā-gāh şehr-i Tārtūs'a irdiler ve gördiler bir āşüb ģalaba ĥaylî ĥalāyık (6) ammā girmişler sāz selebe ve şehrūñ der-i dervāzesi baĝlu ve taĝ (7) ve yazusı çadırlarla memlū. Şeybü'yla Muhtār istifsār eylediler ki (8) bu ģalaba nedür? Eyitdiler: Bugün kırķ gündür ki bu şāhrā-yı Şanel'de ķayşer-i (9) Rūm'uñ bizüm pādişāhumuzla 'azīm cengi vardur ve diyār-ı 'Arab'dan (10) bir civān-ı gürbüz ve pehlevān-ı mübāriz⁹ gelmişdür kim ve ben Ĥamza-i 'Abdü'l-muhtālib'ūñ (11) ĥışmıyam ve Benî-Hāşim'denem dir¹⁰ ve Şeybü'yla Muhtār bu güftārdan (12) añladılar ki Seyyid Cüneyd'dür. Hemān girü dönüp ol gice şāhrāda (13) āsūde-ĥāl¹¹ oldılar. Çün¹² şabāĥ olıcaķ şāh-ı Tārtūs'uñ (14) leşkerine ķarışdılar¹³ çün iki leşkerden kūs-ı ĥarbiler ve taḫl-ı dārbiler (15) çalındı. Gürūh gürūh fevc fevc şaf şaf ālāy ālāy ve (16) her arayı ālāy eylediler ve Muhtār-ı tır-endāz nā-gāh

¹ atduķça: -İ

² dest-bürdin: dest-i zürin İ

³ eylediler: itdiler S

⁴ ķārvān: ķāriñ İ

⁵ cem⁵: -S

⁶ de: -İ

⁷ dedeñ: didügin İ

⁸ ziyāde: -İ

⁹ mübāriz: -İ

¹⁰ Hāşim'denem dir: Hāşim'den deyür İ

¹¹ ĥāl: -S

¹² çün: -S

¹³ ķarışdılar: ķoşdılar S

meydāna girdi (17) ve şīrāne tūrdı. Ca‘ besin açup bir na‘ ra vurdu, mübāriz taleb (18) itdi. Sipāh-ı Tārtūs bu ne şahşdur diyü ‘acebe kaldılar. Bunuñ gibi dilir (19) bī-icāzet-i emir meydāna gire, şīrāne tūra. Muhtār-ı tirdār miyāne-i (20) meydānda ve Şeybū-yı ‘ayyār dañı pergār gibi dā’ire devr idüp (21) nā-gāh Seyyid Cüneyd’üñ öñine [S48^a] çıka geldi. Rikābına yüzini gözini¹ sürdi.

[İ43^a]

(1) Seyyid Cüneyd baqdı, gördi Şeybū-yı mā Şeybū-yı mā şīrīn-būy-ı (2) mā hoş geldüñ, şafā getürdüñ² diyüp Şeybū’yı oğlancuğ gibi (3) eline yapışup kaldırdı. Öñine alup kenāra çekdi³. Yüzün (4) ve gözün öpüp anasınıñ ve atasınıñ aħvālinden istifsār-ı hāl (5) itdi. Şeybū dañı anlarıñ hāl-i diğergünlarından ve maqāl-i derd-i (6) derūnlarından bir kaṭre miqdārı izhār itdi, ağladı (7) ve Cüneyd dañı şabr idemeyüp biraz ağlaşdılar⁴. Cüneyd⁵ girye vaḳti (8) degüldür diyüp⁶ Şeybū’yı yine yire koyup⁷ meydānda tūran Muhtār degül midür (9) didi ve Şeybū Muhtār’dur didi ve Cüneyd şabr idemeyüp bülend āvāz ile (10) çağırdı. Gel yā Muhtār didi ve Muhtār and içdi ki⁸ Rūmīlerden (11) bir nicesin depelemeyince varmazın didi. Mübāriz taleb itdi. Küffār (12) leşkerinden bir süvār meydāna girdi. Henüz ceng yirine (13) gelmedin Muhtār tīr kemāna koyup nişāna pertāb itdi. Ya‘nī (14) sīne-i⁹ düşmene tīr ol¹⁰ süvāruñ sīnesine doḳunup pūştinden (15) çıḳup yire düşdi. Süvār āh idüp¹¹ düşdi¹². Atından (16) depesi üzerine¹³ yıḳıldı. Cān cehenneme ışmarladı ve biri (17) dañı girdi, anı dañı düşürdi. El-hāşıl Muhtār’a biri biri ardınca (18) yetmiş süvār meydāna girdi ve her birini ol dilir (19) bir tīrle düşürdi. Andan şoñra¹⁴ tekbīr getürdi ve neşāt

¹ gözini: -İ

² getürdüñ: geldüñ İ

³ çekdi: çaldı İ

⁴ ağlaşdılar: ağladılar İ

⁵ Cüneyd: ḫased İ

⁶ diyüp: -S

⁷ koyup: ḳonup İ

⁸ içdi ki: çeke İ

⁹ sīne-i: -İ

¹⁰ ol: evvel S

¹¹ idüp: diyüp İ

¹² düşdi: -S

¹³ üzerine: üstine S

¹⁴ şoñra: -İ

(20) ʔarab gösterdi ve leşker-i ʕ Arab dağı tekbir getürdi. Naʕ ralar (21) urdılar. **Ez-ān¹**
cānib ʔayŝer-i Rūm cānibinden feryād u fiġān ʔopup leŝkerümde

[143^b]

(1) bir er yok mıdır [S48^b] ki ŝuña vara didi. ʔayŝerüñ leşkerinden bir süvār var idi.
(2) Adına Aylan eyidürler idi ki felekdeki necmi nāvek-i zaġm² yire (3) düşürürdi ve
dağı pīli pāyından³ ʔutup ʔaldururdu ve deryādaki (4) nehengi kemendle kenāra
çıkırdı ve bir atı var idi ki bir ʔıl (5) üzre yürürdi ve ip üstinde segirdür⁴ ve dönerdi
ve dört (6) ayaġını bir kez⁵ pīç üzre ʔordı ve ʔaçan kim ŝitābla segirtse āftāba (7)
yetiŝür idi. Bu ŝüretle ve bu⁶ siretle Aylan eline siper pūlād alup (8) kemendin ħalka
eyleyüp ve siper ardında gizlenüp fırsat gözlerdi. (9) Bād-ı şarşar gibi Muġtār-ı dil-
āverüñ meydānına girdi. Muġtār çün anı (10) bu ŝalābetle bu nehābetle⁷ gördi vehm
itdi ve kendüye eyitdi: Bu süvār-ı merd-i (11) bī-kār ancak eger bunuñ elinden
selāmetle cān iletürsem ulu devletdür. (12) Muġtār bu efkārda iken Aylan yakın
geldi. Muġtār hemān kemāna oġ (13) ʔodı. Naẓar-ı ŝavābla niŝāna pertāb itdi, yaʕ nī
sīne-i düşmene. (14) Aylan tiri ʔalkān göbegine alup ʔaġıvirdi. Tīr havāya gitdi. (15)
ʔazā red oldu. Bir oġ dağı atdı, anı dağı red itdi. Muġtār (16) yedi oġ atdı. Aylan
yedisin dağı red itdi. Kendüye (17) hiç muzırta yetiŝdürmedi. Muġtār'a melāmet
vāġı⁸ oldu⁸ ve Aylan (18) Muġtār'a eyitdi: Ey civān-ı⁹ ħūb-rüy ve ey pehlevān-ı nīk-
ħūy ben¹⁰ (19) senüñ ile cenge gelmedüm. Saña bir su 'āl eylerem, cevāb vir. Muġtār
eyitdi: (20) Su 'ālüñ nedür? Aylan eyitdi: Senüñ gibi ŝecī⁹ ve bedī⁹ kiŝi ʔartūs (21)
leşkerinde olmaz. Ne yirdensin ve kimüñ neslindensin? [S49^a] Muġtār eyitdi¹¹

¹ ān: -Ī

² zaġm: teraġġum Ī

³ pāyından: yanından Ī

⁴ segirdür: seker didi Ī

⁵ kez: girih Ī

⁶ bu: -Ī

⁷ bu nehābetle: -Ī

⁸ vāġı⁹ oldu: düşdi S

⁹ civān-ı: cevelān Ī

¹⁰ ben: -Ī

¹¹ eyitdi: -S

[İ44^a]

(1) cevāb virdi kim püser-zāde-i Sa‘d-ı Vaḳḳāş’am ve ceng meydānında raḳḳāşam
(2) didi¹ ve diyār-ı ‘Arab’danam ve Aylan eyitdi: Benüm senüñ atañla
meveddetümüz ve muḥabbetümüz vardı. Mā-beynümüzde ḥaylī ḥuḳūḳ-ı nān u
nemek varduğın² murādumuz saña dimekdür. Ḥayfdur ki (3) ben senüñle seyf
çıkarup ceng idem didi. Muḥtār’a biraz³ ḡaflet (4) virdi. Söz söyleyüp yakın oldu. Nā-
ḡāh kemende tāb virüp (5) havāya pertāb itdi. Kemend havādan inüp Muḥtār’uñ
üzerine (6) düşdi. İki⁴ elin muḥkem bend itdi. Hemān Aylan kemendi kendüye⁵ çekdi
ve Şeybū-yı (7) çālāk Cüneyd, bī-pākuñ yanında ṭurur idi. Bu ḥālī görüp (8) hemān-
dem yirinden bebr ü peleng gibi şıçradı. Bād-ı şarşar gibi gelüp Aylan-ı (9) nābe-
kāruñ kafasından ve atınuñ⁶ şağrısına çıkdı. Aylan⁷ arḳasından (10) ḥancer-i ābdār ile
urdu, sīnesinden çıkdı. Aylan atı üstinden (11) depesi üzerine yire⁸ düşdi. Şöyle
yıkıldı ki zīr ü zeber oldu. Cān (12) cehenneme ışmarladı. Muḥtār ḥalāş buldı. Şeybū-
yı ḡāzī Aylan’uñ esb-i (13) tāzīsinden indi. Muḥtār kemend-beste olup dil-ḥaste idi.
Boynından (14) kemendin çıkarup Aylan’uñ atına bindürdi. Alup Cüneyd’uñ öñine
(15) getürdi. Muḥtār atdan indi. Cüneyd’i kenāra çekdi. Cüneyd⁹ daḥı anı kuçup (16)
ağlaşdılar ve sipāh-ı Ṭartūs bu bī-gānelerüñ merdāneliginden ‘acebe ḳaldum diyü¹⁰
(17) āferīnler itdiler. İki leşker ol gün cengden ferāḡat idüp çadırlarına (18) ḳondılar,
döndiler¹¹. Pādişāh-ı Ṭartūs Şeybū-yı ‘ayyārla Muḥtār-ı tīrdāra taḥşinler idüp (19)
her birine¹² yüzer¹³ at ve yüz ḥil‘at ve yüzer¹⁴ kīse sīm ü zer virdi. (20) **Ez-ān**¹⁵ **cānīb**

¹ didi: -S

² benüm senüñ atañla meveddetümüz ve muḥabbetümüz vardı. Mā-beynümüzde ḥaylī ḥuḳūḳ-ı nān u nemek varduğın: -İ

³ biraz: bir pāre S

⁴ iki: ki İ

⁵ kendüye: -İ

⁶ atınuñ: atan İ

⁷ Aylan: -S

⁸ yire: -İ

⁹ Cüneyd: -İ

¹⁰ diyü: -İ

¹¹ ḳondılar döndiler: gitdiler İ

¹² birine: birbirine İ

¹³ yüzer: yüz S

¹⁴ yüzer: yüz S

¹⁵ ān: -İ

Ḳayşer-i Rūm [S49^b] daḡı otağına geldi ve tedbire meşđul olup¹ eyitdi: (21) Ne kār idem ki bu ^ç Arab-zādeyi şikār idem ve bir bend-i düşvār ile giriftār

[İ44^b]

(1) idem ki ḡāher-zādemūñ ve Heraql-zādenūñ ḡanların bundan² alup (2) bunuñ şūrını ve şerrini rūy-ı zemānden götürem³ didi⁴. Hemān ol süvār (3) ki evvel dimişdi ben anı bir bendle ḡutam ^ç izz ü ḡuzūruña getürem ve ^ç ālemden (4) nām u nişānın yitürem⁵ ve işini bitürem. Ol süvāra ḡayşer eyitdi: Hiç çāre (5) var mıdur? Süvār eyitdi: Ben bundan ḡayrı çāre bulmadum ki bir gice (6) ādem üşürevüz. Meydānuñ⁶ bizden yañadın⁷ bir ḡandaḡ ḡazavuz ve üzerini⁸ (7) çör çöpüle⁹ örtüp belürsüz eyleyevüz daḡı bir kişi gönderevüz. (8) ḡandaḡuñ beri¹⁰ yanından Cüneyd'e¹¹ düşnām ide ve mühmelāt ve türrehātlar söyleye ol daḡı (9) ḡazab idüp¹² atına binüp üzerine çapsa¹³ gerek ol çapduḡlayın bu¹⁴ bize ḡaçsun. Ol bunu¹⁵ ḡovaraḡ¹⁶ (10) gelür ḡandaḡa düşer sulḡānum didi¹⁷ daḡı varsun her¹⁸ niçe dilerse eylece (11) eylesün didi¹⁹. Ḳayşer daḡı ol süvāruñ tedbīrini ḡāyet²⁰ begendi. Derḡāl (12) ol gice hezār süvār gönderdi, vardılar. Seḡerden belürmedin ḡandaḡı (13) ḡazdılar. Tamām idüp üzerini çör çöpüle²¹ belürsüz itdiler. Tamām (14) idüp yine²² maḡāmlarına gitdiler²³. Çün gicenūñ ḡicāb-ı zūlmānisi ^ç ālem (15) yüzinden ref^ç olup def^ç -i²⁴ rūy-ı cānān gibi

¹ meşđul olup: idüp İ

² bundan: -S

³ götürem: getürem İ

⁴ didi: -S

⁵ yitürem: getürem İ

⁶ meydānuñ: ber-medān İ

⁷ yañadın: yanında S

⁸ üzerini: anı İ

⁹ çör çöpüle: çörle çöp S

¹⁰ beri: -İ

¹¹ Cüneyd'e: -İ

¹² idüp: -İ

¹³ çapsa: binse İ

¹⁴ çapduḡlayın bu: -İ

¹⁵ bunu: -İ

¹⁶ ḡovaraḡ: ḡovalı S

¹⁷ didi: -İ

¹⁸ her: -S

¹⁹ didi: -S

²⁰ ḡāyet: -İ

²¹ çör çöpüle: çörle çöp S

²² yine: -İ

²³ gitdiler: geldiler S

²⁴ ref^ç olup def^ç -i: def^ç idüp ref^ç -i İ

cihān nūrānī¹ oldı². (16) Yine³ iki leşkerden kūs-ı harbīler ve tabl-ı darbīler çalındı ve şaflar⁴ (17) cavk cavk ārāste⁵ ve gürūh gürūh pīrāste oldı ve İslām leşkerinden evvel (18) kimse ki meydāna girdi. Seyyid Cüneyd yegāne idi ve küffār leşkerinden (19) bir süvār meydāna girüp ol ḥandaḡuñ öte yanında tırdı (20) daḡı [S50^a] bülend āvāz ile Cüneyd'e düşnāma āḡāz itdi ve kelimāt-ı bī-hūde ve türrehāt-ı (21) nā-şinīde söyledi. Cüneyd eyitdi: Ey seg-i mel'ūn ḡanda idüñ öteki⁶

[45^a]

(1) gün ve⁷ dün gün gelüp bunuñ gibi herzeler mi söylersin diyüp atına mehmūz (2) degürdi. At çün 'uḡāb gibi kendüzini ol süvāruñ üzerine pertāb (3) kıldı. Süvār daḡı dönüp ḡayşerden yaña ḡaçdı. Çün⁸ Cüneyd daḡı yetişmek (4) ḡaşdın eyledi. Nā-gāh atıyla Seyyid⁹ Cüneyd ḡandaḡ içine düşdiler¹⁰. Atuñ boynı (5) üzildi. Ammā Cüneyd'e muzırrat virmedi¹¹. Niḡāhdār Kirdḡār'dı. ḡayşer-i ḡīle-bāz (6) daḡı hezār kemend-endāz iḡzār¹² itmişdi ve kemīnde¹³ ḡāzırlardı. ḡaçan düşe (7) diyü aña¹⁴ nāzırlardı. Cüneyd ḡandaḡa düşicek hemān¹⁵ gelüp Cüneyd'üñ (8) gerden-i bülendine¹⁶ kemend geçürdiler¹⁷. Ol serveri ejder gibi yuḡaru¹⁸ çekdiler. Yuḡaru¹⁹ (9) çıkarup ellerin muḡkem bend itdiler. ḡayşerüñ ḡatına getürdiler. ḡayşer (10) feraḡından cān derisine şıḡmayup çıkarıyazdı. Ol süvāra ki (11) bu tedbiri itmişdi aña hezār kīse dīnār virmişdi. Andan şoñra dönüp (12) Cüneyd'e nazār itdi. ḡāmetin ve cesāmetin yālın bālın²⁰ ḡālin görüp ḡayrān ḡaldı. Bir zamāndan (13) şoñra eyitdi: Ne

¹ nūrānī: pūr-nūr İ

² oldı: eyledi İ

³ yine: gine İ

⁴ şaflar: saḡalar İ

⁵ ārāste: -İ

⁶ öteki: öte İ

⁷ ve: ya S

⁸ çün: -S

⁹ Seyyid: -İ

¹⁰ düşdiler: düşdi İ

¹¹ irmedi: virmedi İ

¹² iḡzār: iḡtişār İ

¹³ kemīnde: kemend İ

¹⁴ aña: -S

¹⁵ hemān: -İ

¹⁶ gerden-i bülendine: kemer-bendine gerden-i bülendine İ

¹⁷ geçürdiler: çekdiler İ

¹⁸ yuḡaru: -İ

¹⁹ yuḡaru: -S

²⁰ cesāmetin yālın bālın: -İ

yirdensin ve kimüñ neslindensin? Seyyid¹ Cüneyd eyitdi: Ferzend-i (14) diyâr-ı ‘Arab’am ve birâder-zâde-i Hâmza-i ‘Abdü’l-muṭṭalib’em. Kayşer eyitdi: Henüz² Hâmza’nuñ (15) zararî eşeri bu kişverde vardır. Seni şöyle³ bir ‘alâmetle depeleyem ki (16) tâ rûz-ı kıyâmet degin⁴ dillerde yâd olup illerde ad kıala diyüp (17) hezâr süvâr ihzâr itdiler. Cüneyd’e bend-i üstüvâr urup bâb-ı (18) ma‘mûriyyeye iletdiler ki kayşer-i Rûm’uñ ma‘lûm pâ-yi taḥtudur. [S50^b] Kayşerüñ serâyında (19) bir muḥkem kâr-gîr hücre var idi. Anda Cüneyd-i yegâneyi⁵ bend-i girâna⁶ çekdiler. Seyyid (20) Cüneyd ḥod zencîr-i⁷ sevdâ-yı gîsû-yı Reşîde bile muḥayyed idi. Aña gayrı (21) kayd ḥâcet degül idi. Gâh gâh Reşîde’yi yâd idüp feryâd iderdi.

[İ45^b]

(1) Şol kadar ağlardı ki medhüş⁸ olup düşer idi ve girü kendüye (2) gelüp şarâb-ı firâḳdan⁹ içüp girü¹⁰ kendüden geçerdi ve rûz u şeb (3) hem-râhı âhdi. **Ez-ân**¹¹ **cânib** Pâdişâh-ı Târṭûs çün gördi ki Seyyid¹² Cüneyd (4) Rûmîler bendinde¹³ giriftâr oldı. Çâr-nâ-çâr cenginden ferâğat idüp şulḥ (5) ihtiyâr eylediler. Andan sonra Şeybû ile Muḥtâr daḥı Seyyid Cüneyd’üñ (6) firâḳından zâr u zâr ağladılar. Yüreklerin nâr-ı ḥasretle taḡladılar. Şeybû-yı (7) ‘ayyâr eyitdi: Ey Muḥtâr¹⁴ bu feryâd zârî¹⁵ ziyâde bizedür. Bundan ne ‘â’id olur (8) diyüp ḥîle-i enbânını öñine getürüp kendüsini saḡucı ‘avret (9) şekline koyup Muḥtâr’ı bir cârîye şekline koyup raḥt-keş (10) idindi ve daḥı ḥîle-i enbânını omuzına urup ikisi yola girdiler. (11) Kıandasın şehr-i kayşer diyüp bâd-ı şarşar gibi gitdiler. Bu taraftan duḥter-i ḥîce-i (12) bâzergân daḥı Rûmî¹⁶ ḡulâm şekline girüp her gün yola çıkardı. Rûm leşkerinden (13) yaña baḡardı ki Cüneyd’üñ ḥâlini tâ ki ma‘lûm idine. Nâ-gâh âgâh oldı ki (14) Seyyid Cüneyd

¹ Seyyid: -İ

² henüz: -İ

³ şöyle: -İ

⁴ degin: -S

⁵ yegâneyi: bî-gâne İ

⁶ bend-i girâna: bende İ

⁷ zencîr-i: -İ

⁸ medhüş: medhüş ebder İ

⁹ firâḳdan: firḳatdan S

¹⁰ girü: -S

¹¹ ân: -İ

¹² Seyyid: -İ

¹³ bendinde: -İ

¹⁴ ey Muḥtâr: -İ

¹⁵ zârî: zâr S

¹⁶ Rûmî: Rûm İ

Rümîler elinde giriftâr olmuş. Hemân zâr zâr ağladı ve (15) bir âh idüp cân virdi. Atası anası nevhalâr idüp ve cesed-i (16) laîfî nazîf idüp lahde koydılar ve ehadе ısmarlayup gıtdiler. (17) Kâdî-i Medîne¹ [S51^a] dahı Cüneyd'ün firâkından² haylî rikkat itdi. 'Ākıbet (18) ol dahı bir³ 'ârifâne şekl ihtiyâr idüp Şeybū ile Muhtâr'ün pâyince (19) pây-kübân revâne oldu. Bu taraıdan kayşer-i Rüm dahı şâh-ı Tartūs ile (20) şulh idüp şehrine geldi. Meger kayşerün bir hâş⁴ cāriyesi bir gice Cüneyd olduğı hücreye nazâr itdi ve deriçeden Cüneyd'i gördi. Hezâr dil ü cân ile 'âşık oldu ve

[İ46^a]

(1) derünü Cüneyd'ün derdiyle tıldı. **Rāvî şöyle⁵ rivāyet ider ki** (2) kayşerün haremindedir ol hücreye bir mahfî yol var idi. Gicenün nışfı geçicek (3) ol cāriye⁶ kendüzin hezâr güne zinet idüp bir eline⁷ bir tabak içine nefis (4) ta'âm ve bir eline bir⁸ tebsi içi şeker bādâm alup nā-gâh hücreye girüp (5) Cüneyd'e Rumî⁹ dilinçe selâm virüp Cüneyd¹⁰ 'aleyk aldı. Cāriye tebsi ile (6) ta'âmı Cüneyd'ün önüne koyup eyitdi: Ben¹¹ saña 'âşıkam eger benüm murādum virürseñ (7) seni bundan halâş ideyin ve cāriyenün bu sözine (8) Seyyid Cüneyd bu¹² ebyâtla cevâb-ı şavâbla¹³ virdi. **Meşnevî:**

Didi kim yûri (9) ey zen-i tîre-ten

Saña çözmezem kuşağum bil ki ben

Ölem virmeyem (10) saña hergiz murād

Ki evlād-ı Seyyid'den olmaz fesād

Ki biz naşihüz (11) bu cihân halkına

Biz aḥker qoruz nefis-i seg halkına

¹ Kâdî-i Medîne: Kâdî dahı Medîne İ

² firâkından: firkatinden S

³ bir: -İ

⁴ hâş: hâzır İ

⁵ şöyle: -S

⁶ cāriye: çāre İ

⁷ bir eline: -İ

⁸ bir: -S

⁹ Rumî: -İ

¹⁰ Cüneyd: -S

¹¹ ben: -İ

¹² bu: -İ

¹³ şavâbla: -S

Neşr¹: Kenîzek (12) Cüneyd'den bu haberi alıcağ nevmîz olup eyitdi: Yarın bir iş idem (13) ki seni pāre pāre eylesünler ve sîneñi şerha şerha kılsunlar. Cüneyd (14) ğazaba geldi, yirden tabağı eline² alup cāriyenüñ başına şöyle³ çaldı⁴ kim cāriye⁵ (15) hemān⁶ cān virdi ve ğayrı müvekkeller çün kayşerüñ⁷ hāşşını ölmüş gördiler (16) [S51^b] tırdılar, feryād u ğıriv idüp kayşer-i Rüm katına geldiler. Mācerāyı (17) ma^c lüm itdiler ve kayşer āh vāh⁸ idüp Cüneyd'i getürüñ didi çün⁹ (18) getürdiler. Kayşer eyitdi ki ey fülān ki sen misin hele bunca erleri cengde (19) katl itdüñ ve bu bî-çāre 'avreti niçün depeledüñ? Cüneyd bî-bīm serverdi (20) ve haber virdi ki ol bed-nihād benden murād taleb itdi. Kayşer-i (21) bed-dil muḥaccil¹⁰ oldu ve bir zamān fikre varup eyitdi: Ol gitdi

[146^b]

(1) ammā saña amān vireyin. Benüm katumda amān fermā-yı¹¹ engüşt-nümā-yı cihān. (2) Evvel¹² gel¹³ muşhafuñuzı yağ¹⁴ ve şaneme tap ve bizüm dīnümüze ğir. Çün¹⁵ Seyyid (3) Cüneyd cevāb¹⁶ virmedi, epsem oldu. Kayşer şöyle zan itdi ki Cüneyd büt-perest (4) olmağa rızā virdi. Gel imdi evvel şāh-ı Rüm'üñ (5) destin būs it. Andan soñra meclise cülüş göster didi. (6) Çün Seyyid Cüneyd¹⁷ bu güftār-ı küfr¹⁸-āmizi ol seg-i bî-temizden işitdi (7) gör ki aña ne iş itdi. Bu beytle cevāb virdi.

Meşnevî:

Didi (8) ey seg-i ebleh¹⁹ ne dirsñ beni

Ne bî-hüdedür bu ki dirsın anı

---

¹ neşr: -İ

² eline: -İ

³ şöyle: -S

⁴ çaldı: vurdı İ

⁵ cāriye: -S

⁶ hemān: -İ

⁷ kayşerüñ: -İ

⁸ āh vāh: āh āh S

⁹ çün: -S

¹⁰ muḥaccil: hacil İ

¹¹ fermā-yı: fermān İ

¹² evvel: ol S

¹³ gel: -İ

¹⁴ yağ: yağ bil İ

¹⁵ çün: -S

¹⁶ cevāb: -İ

¹⁷ Cüneyd: -İ

¹⁸ küfr: -İ

¹⁹ ebleh: eyle S

Öper mi (9) elin Müselmān segūñ
N'ola şimdi oldısa fermān segūñ
Hudā'yı yād (10) idüp tırdı hemīn
Yirinden o mel'ūna oldı yakın
Öper (11) şandı kayşer uzatdı elin
Tükürdi ne yüz kodı ne hōd kolın
(12) Saçalı yüzi gözi tükürükle hep
Olup itdi gāzab Cüneyd'e hep

(13) **Neşr:** Kayşerūñ meclisinde hāzır olanlar Cüneyd'ūñ bu kārından mütehayyir ü müte'accib (14) kaldılar. Kayşer şöyle hışma geldi ki yüzi şarardı ve gözi qarardı. (15) Emīr-i zindān anda hāzır idi. Cüneyd'ūñ itdügi işe nāzırlar idi (16) ve elinde bir āhenīn gürz var idi. [S52^a] Kayşer eyitdi¹: Bu sūsmār yiyici gürbüz (17) 'Arab'a elindeki āhenīn gürz ile² yetmiş gürz uruñ diyü emr eyledi³. (18) Cüneyd'i aşığa alup şol kadar dögdiler ki başından⁴ beyni çıkdı. (19) Endāmı hūrd oldı. Az kaldı ki öleyazdı⁵ ve andan şoñra⁶ zindāna (20) emr itdi. Cüneyd'i dört kişi götürdiler⁷. Zindāna getirüp zindānda⁸ (21) maħbūs Müselmānlar var idi eyitdiler: Bu sizūñ peygamberūñüzūñ hışmıdır.

[47^a]

(1) Şöyle döge döge hūrd eyledük. Her kimse ki tersā olmaya ve şaneme tapmaya (2) ve muşhafı oda⁹ yaqmaya ve fermān tıtmaya böyle eylerüz didi. Bırağup (3) gitdiler. Maħbūslar Cüneyd'ūñ üstine geldiler. Gördiler qan her 'uzvından (4) revān olup aqar¹⁰ kendüden gitmiş. Bunuñ işi bitmiş didiler. Bu maħalli (5) unutma yine gelürüz bu yaña. Geldük Muhtār ile Şeybū'ya **Ebū Hafş-ı Kūfi** (6) şöyle rivāyet ider ki Şeybū

¹ eyitdi: -S

² elindeki āhenīn gürz ile: elinde bir āhenīn gürz vardı S

³ diyü emr eyledi: didi İ

⁴ başından: pişinden S

⁵ öleyazdı: mürd ola S

⁶ şoñra: -İ

⁷ götürdiler: getürdiler S

⁸ zindānda: Cüneyd'i İ

⁹ oda: -S

¹⁰ aqar: -S

ile Muhtâr kendülerini müyeger ‘avretler (7) gibi düzünüp¹ kayşer şehrine bād-ı sarşar gibi gitmişleridi ve nice müddet-i medıdden (8) sonra şehre yetmişleridi. Şehr² ve harem-i kayşere girüp şağ u şağarlarıdı. Şöyle³ ki diñlenürler (9) dağı zārī zārī ağlardı ve Hārūnu’r-reşīd halīfe qahqahaya düşdi (10) ve eyitdi: Söyle ey muhaddis Şeybū ile Muhtâr ol ‘avretlerle bilelüm ne kār eylediler? (11) **Ebū Hafş-ı Kūfi**⁴ eyitdi: Kayşer h̄āher-zādesiyle Heraql ta‘ziyesine oturmuşdı. (12) Kayşerūñ halkı Şeybū’yı söylemişlerdi ve Şeybū dağı bir def şatun almışdı (13) dağı Muhtâr eline virüp yardah idinmişdi. Kendüsini sāzendelik (14) eyler idi. Rāvī şöyle rivāyet ider ki Şeybū-yı h̄ile-bāz sāzda (15) ve āvāzda [S52^b] bī-naẓīrleridi⁵ ve maḳāmātda ‘adīmū’l-meşel idi. Şöyle ki (16) istimā‘ idenler⁶ bī-ihtiyār semā‘a girüp ‘ālem-i vecde varurlardı (17) ve Muhtâr dağı hūb-nefesdi ammā libās-ı hayāyla mülebbes idi. O (18) sebebden müyegerlige heves itmezdi. Ammā kām nā-kām bir ay maşlahat-ı (19) Şeybū’ya muvāfaḳat itmişdi. Nā-gāh haber getürdiler⁷ ki Cüneyd’e kayşer (20) yetmiş⁸ gürz-i āhenin urdı helāk itdi⁹. Şeybū ile Muhtâr uşbu¹⁰ haber-i cāngāhı (21) işidüp āh idüp cān¹¹ u dilden fiğān u nāleler idüp dīdeden

[47^b]

(1) jāleler dökdiler ve yaqalar çāk idüp hāke düşdiler. Muhtâr şalvārında (2) bir hancer-i ābdār pinhān itmişdi. Şeybū’ya bildirüp eyitdi: Şabr eyle tā bu gice (3) ilk uyku vaḳtinde serāyında büyükden ve küçükden kim var ise Seyyid (4) Cüneyd’ūñ kanı ‘ivāzına depeleyem ve belki kayşer dağı Hūdā fırsat virürse (5) başın kesüp ‘ālemden nāmın giderelüm¹². Şeybū-yı ‘ayyār eyitdi¹³: Hele şabr it (6) diyü qarār virdi. Bu maḳalli unutma yine gelevüz bu yaña. Geldük Seyyid Cüneyd’ūñ (7) hālīne **Kıssa-i diğēr rāvī şöyle rivāyet ider ki** Cüneyd zindānda (8) ol darb-ı şedıdden kendüden gidüp aḳşāma degin düşmiş yaturdı (9) ve mekesler dağı şöyle üşmişler idi

¹ düzünüp: dönüp İ

² şehr: -S

³ şöyle: -İ

⁴ Kūfi: -S

⁵ bī-naẓīrleridi: taḫrīrātında S

⁶ idenler: eyleyenler S

⁷ getürdiler: gelüp didiler İ

⁸ yetmiş: -İ

⁹ itdi: eyledi S

¹⁰ uşbu: bu İ

¹¹ cān: -S

¹² başın kesüp ‘ālemden nāmın giderelüm: cūşa gelüp gönli deryālayın ḫurūş itdürdi S

¹³ eyitdi: -S

Seyyid Cüneyd mekesden¹ görünmezdi. (10) Çün² aḥşām namāzından ōñra nā-gāh taḳdīr-i Rabbānī³ Seyyid Cüneyd kendüye (11) geldi ve gözün açdı. Bilmedi ki bu yir ne yirdür. Çün⁴ eṭrāfına nazār itdi (12) gördi⁵ üç yüz⁶ nefer Müselmān dil-āver gördi. Nice zamānıdı ki anlar⁷ bu maḥbesde (13) bend-i girān ile maḥbūs lar idi. O maḥbesüñ⁸ üç demürden ḳapusu var idi. (14) Her ḳapunuñ ardında nigeḥbānlar⁹ bir pehlevān ile ḳırḳ [S53^a] merd-i ōerīk (15) birbirine refīḳ olup ve zindān-ı nigeḥbānlar idi. Başları üstinde (16) tīg-i āb-gīneleri aşılu öñlerinde gürz-i āhenīnleri yaşılu oḳları (17) yayla ḳırbanları memlū¹⁰ idi. Seyyid Cüneyd ol Müselmānları göricek ağladı. (18) Hezār gūne enīn idüp Rabbü'l-‘ālemīne münācāt eyledi ve ‘arz-ı ḥācāt (19) ḳılıp eyitdi: Yā Rabbü'l-‘ālemīn¹¹ cānumı al ammā Reōīde’nüñ cemālin (20) bircük göster tā¹² ki ḥasret ḳıyāmete ḳoma diyüp zār zār ağladı ve (21) du‘ā ve tazarru‘ lar eyleyüp ḥāba vardı. Vāḳı‘asında ōöyle gördi ki¹³ zindān dīvārı yarıldı. İçerüye rüşenālık düōdi. Güyā ōu‘ā‘-ı meō‘ale ya māh-tāb gibi zindān daḫı ḥüb-‘ıṭr-ı mu‘aṭṭar u mu‘anber buḥūr-ı ḥoō-būyla mubaḥḥar ḥüb-cemāl u nīk-ḥıōāl çün nihāl ḥırām ide. Ol ōıkāfdan māh-ı çehār-dehüm gibi içerü girdi. Āheste āheste başı üzerine gelüp teḥssüm itdi ve dendān-ı laṭīfından nūr berḳ urdı. ōöyle ki tā ‘arō ḡarbla ōarḳ ‘ayān oldı. İkrāmıla aña selām virdi. Andan mübārek elin alnı üzerine ḳoyup ey benüm ‘ammüm oḅlı ciger-gūōem nicesin aḥsent ey Seyyid ḡazā itdüñ, kendüñi dīn yolında fedā ḳıldıñ ōimdi ḡam yime ḡuōōa çekme ki ḥiç āferīde seni helāk idemez daḫı çoḳ ‘acā’ib ü ḡarā’ib iōleseñ gerekdür. ‘Ālemde ōīrānelikle merdānelikle dil-āverlikle serverlikle iōtiḥār bulasñ gerekdür ve senüñ ōulbīndan bir ferzend gelse gerekdür. Ol ferzendüñ ōulbından ferzend gelse [S53^b] gerekdür. İbrāḥīm olsa gerekdür ve baḳī Ebū Müslim olsa gerekdür. Benüm ḥānedānumuñ düōmenlerini yir yüzünden ol ḡetirse gerekdür. Bu İslām’uñ revnaḳını ol yirine ḡetirse gerek. Ol daḫı eyitdi: Siz kimlersiz? Eyitdi: Cedd-i büzürgāruñ

¹ mekesden: -S

² çün: -S

³ Rabbānī: İlāhī S

⁴ çün: -S

⁵ gördi: -S

⁶ yüz: -S

⁷ anlar: -İ

⁸ maḥbesüñ: maḥbūsüñ İ

⁹ nigeḥbānlar: -S

¹⁰ memlū: memnū‘ İ

¹¹ ‘ālemīn: -S

¹² tā: -S

¹³ gördi ki: Bu kelimedden itibaren İ48^a ya kadar olan kısım İ nüshasında mevcut deḡildir.

Muhammed'em 'aleyhi's-selām didi. Cüneyd çün Muhammed adını işitdi, hemān yirinden cüst çālāk tırup ayağına düşdi ve yüzini gözini hāke sürdi ve eyitdi: Zinhār yā Resūlu'llāh beni bu bend-i belādan hālāş eyle. Yoksa helāk oluram. PeygāMBER bir du'ā oқudı, aña üfürdi. Derhāl Cüneyd'ün endāmı tamām olup şıhhat buldı. Hezār evvelkiden eyü oldı. Hem bu du'āyı aña öğretdi ve eyitdi: Bu du'āyı oқı, kendüñe üfür dağı bu zindāndan çık, git. Hiç kimesne seni görmesün ve hem gāh gāh bu du'āyı oқı kim ben Muhammed'ün bereketiyle cümle beliyyātdan necāt bulasın didi. Ol du'ā budur. *İlāhī kaṭretun min-bihāri cūdik tekfini ve zerretun min-niṣāri 'afvik ta'fini bi'rahmetike yā erḥame'r-Rāḥimīn*. Bu du'āyı Cüneyd'e öğretdi, gözinden gā'ib oldı. Seyyid Cüneyd uyḥudan uyandı. Henüz ol bŷy-ı 'ıtr zindānı tıtmışdı. Cüneyd kendüde bir kuvvet gördi ki hergiz görmemişdi. Cismi dağı iki evvelki kadar oldı. Ol mübārek du'āyı oқuyup tıru geldi. Gicenün nişfi geçmişdür. Ol bend-i girānda olan Müselmānlara gelüp tıruñ gidelüm, didi. Anlar eyitdiler: Dīvāne misin henüz aḥşām başuñdan bunca kan aқup burnuñdan beynün çıkmışdı ve 'aқluñ gitmişdi. Bu zindān ḥod üç demür kıpulu kār-gīr binādur. [S54^a] Her kıpunuñ ardında kırk merd-i şerik derbāndur ve bizüm elümüzde ve ayağumuzda bend-i girāndur. Eger bizüm bendümüzi uşadursañ bilürüz kim sende kerāmet vardur. Hem senün bunda gelmek gāyet Yezdānī'dür ve hidāyet-i Raḥmānī'dür. Seyyid Cüneyd eyitdi: Benüm kerāmetüm yokdur ammā Muhammed 'aleyhi's-selām ḥışmum kerāmet anuñdur ve hidāyet Ḥaқk'uñdur. Şol kadar baña kuvvet virdiler ki sizi bu yirden hālāş iderem bi-'avn-i Ḥudā ve bi-mu'cizāt-ı Muhammed Muştafā 'aleyhi's-selām bu sāt Muhammed benümle idi. Baña bir du'ā eyledi. Tendürüst olup ezekiden cüst oldum. Andan şoñra Cüneyd ol du'āyı oқudı ve elin uzadup anlaruñ bend-i girānlarını kırdı. Anlar bunuñ kuvvetinde 'acebe kıldılar. Bildiler ki kavlī muṭābıkdur. Cümle ayağına düşüp 'aşıkdı oldılar. Çün Cüneyd anlaruñ bend-i āheninlerini kırdı hemān-dem tırdı. Ol du'āyı oқuyup kıpuya üfürdi. Mu'cizāt-ı Muhammed 'aleyhi's-selām

[148^a]

(1) zindānuñ kıpusu açıldı. Cüneyd taşra çıkdı. Gördi zindānbānla kırk (2) bekciler uyumışlar, ölü mişālinde yaturlar. Seyyid Cüneyd'e tıķunan gürz zindānbānuñ¹ (3)

¹ zindānbānuñ: zindān İ

öñinde ʈurur ve başı üstinde tîgi aşılmış. Çün¹ Seyyid Cüneyd el uzadup (4) tîgi eline aldı. Beline ʈamā'ıl kıldı ve ol gürze el uzadup² (5) omuzına ʈaldurđı. Yā ʇudā diyüp ol kelbün kellesine eyle urdı ki (6) başı gürzle yire gömüldi ve eyitdi: Ey mel'ün bu gürz ile sen (7) beni urduñ idi. Hemān ol gürzdür ki saña doğındı. Gürzi (8) üřte³ şöyle [S54^b] ururlar didi. Derhāl cān cehenneme işmarladı. (9) Andan şonra ol ʈırķı dağı kırdı. Andan ikinci ʈapuya geldi. (10) Derhāl ol du'āyı oğudı. ʇapu açıldı, ʈařra ʈıķdı. Bir ʈara ʈarīf (11) gördi. Menāre gibi kenār-ı⁴ bābda mest-i ʈarāb yatur. Hemān (12) yā Yezdān diyüp⁵ başına bir gürz urdı. Hergiz ʈımıldamadı, cān (13) cehenneme işmarladı. Andan řoñra ʈırķ yoldaşını dağı kırdı. Andan (14) řoñra üçüncü ʈapuya geldi. Yine ol du'āyı oğudı. Derhāl ʈapu açıldı (15) ʈařra ʈıķdı. Bir pehlevān gördi. ʇırķ erle uyurlar. Güyā ki mürdelerdür. (16) Çün⁶ Cüneyd cemī'isini depeledi. Andan řoñra yine iĉerüye girüp (17) ol üç yüz Müselmān'ı arķasıyla ʈařra ʈıķdı. Cümlesi Cüneyd'ün (18) ayağına düşdiler, du'ālar kıldılar. Gürüh gürüh gelüp⁷ Seyyid'le vedā' laşup (19) gitdiler. Seyyid⁸ Cüneyd başı ʈaba yalın ayağ ʈaldı. şehrün ortasıydı (20) nā-gāh 'ases başı yoldařla⁹ ʈıķa geldiler. Yoldařlarıyla¹⁰ Cüneyd'i bu hālde¹¹ (21) görüp üzerine yürüdiler. Cüneyd hemān-dem ol du'āyı oğudı.

[48^b]

(1) Cüneyd'i görmediler. Cüneyd anlar geĉince¹² ʈurđı. Arđlarınca bir atlu gelürdi. (2) Cüneyd'e berāber olduğı gibi Cüneyd yaķasın ʈutup atından yıķdı ve (3) boğazın řıķdı ki ʈađırmaya. Ol atlu işāretle eyitdi: Boğazımı (4) ʈoyuvir ʈaber isterseñ. Çün¹³ Cüneyd boğazından el ʈekdi. Ol (5) eyitdi: Beni niye ʈutduñ ve benden ne istersin? Cüneyd eyitdi: (6) Baña yol göster, seni āzād ideyim.

¹ çün: -S

² uzadup: urup S

³ üşte: üstine İ

⁴ kenār-ı: kār İ

⁵ diyüp: -S

⁶ çün: -S

⁷ gelüp: -S

⁸ Seyyid: -İ

⁹ yoldaşla: -İ

¹⁰ yoldaşlarıyla: -S

¹¹ bu hālde: -S

¹² geĉince: gidince İ

¹³ çün: -S

Ol¹ eyitdi²: Benüm arduca (7) gel, taşra çıkmak isterseñ didi. Cüneyd anuñ ağzın (8) bağlayup öñine bırağdı. Giderek hişār dibine geldiler. (9) Ol Cüneyd'e eyitdi: Hişāruñ bu yirden hālī yiri³ yoğdur. [S55^a] Hemān (10) üç bekcisi vardur. Çün Cüneyd anuñ sözün işitdi gör ki (11) aña ne iş itdi⁴. Derhāl tiğ çıkarup başın kesdi ve (12) eyitdi: Kesük başdan söz gelmez ve maqtülün yanında bir hancer vardı (13) Cüneyd alup beline çaldı. Derhāl bārūya çıktı, gördi o üç (14) bekcinün ikisi uyur, biri uyanuğ. Ol dağı Cüneyd'i görüp⁵ (15) tırı geldi, der-peyince. Cüneyd merd-i çālāk idi, anı hancerle helāk (16) itdi. Ol biri uyandı, anı dağı helāk itdi⁶ ve birinün dağı (17) yatduğı yirde boğazını şığdı, öldürdi. Ayağlarından pā-pūclarını (18) çıkarup birini ayağına çekdi ve ikisini yanında bağladı. Şāyed ki (19) gerek ola didi. Etrāfına nazār itdi. Bir gūşede hayme ipleri⁷ gördi. (20) Ğāyet hurrem olup ol ipleri bārūnuñ burcına bağladı. Yā Hudā (21) diyüp ol ipe yapışup aşığa indi. Çün⁸ Yezdān'a şenā-h'ān

[149^a]

(1) olup beyābāna kadem kodı dağı revāne oldu. Ammā bilmezdi ki kanda (2) gider. Bu mağalli unutmā yine gelürüz bu yaña. Geldük Şeybū-yı 'ayyārla⁹ Muhtār çün¹⁰ (3) **Kışsa-i diğer** rāvi¹¹ şöyle rivāyet ider ki ol cānibden Şeybū ile Muhtār (4) kayşer kayşerından 'avretler içinde kayşerün hemşiresi oğlı māteminde (5) Rūmī dilince şağı sağarlardı. Şöyle ki havādaki kuşu cūşa getirüp (6) ağladurlardı. Muhtār havā-yı¹² 'Arabiden çıkmazdı. Ammā kayşer¹³ ekşer Şeybū'nuñ āvāzı (7) hoşına¹⁴ ağlayup medhüş olurdu. Ammā Muhtār'ın 'Arabī havāsı (8) tab'ına hoşca¹⁵ gelüp Şeybū'ya bir hādım gönderdi ki gel bize 'Arab¹⁶ (9) dilince 'Arabī havāda müyegerlik eyle

¹ ol: -İ

² eyitdi: -S

³ hālī yiri: gayrı yir İ

⁴ gör ki aña ne iş itdi: gör ne itdi aña S

⁵ görüp: gördi Cüneyd İ

⁶ uyandı, anı dağı helāk itdi: dağı eyitdi anı da depeledi S

⁷ ipleri: -İ

⁸ çün: -S

⁹ Şeybū-yı 'ayyārla: Şeybū ile İ

¹⁰ çün: -S

¹¹ rāvi: -İ

¹² havā-yı: -İ

¹³ kayşer: -S

¹⁴ hoşına: hoşına kayşer: S

¹⁵ hoşca: cūşca İ

¹⁶ 'Arab: 'Arabī İ

did. [S55^b] Derhāl hādım Şeybū'ya (10) gelüp Şeybū'ya eyitdi¹: Şāh şöyle buyurur ki 'Arab dilince 'Arabī (11) havāda müyegerlik idesiz. Şeybū eyitdi: Eger 'Arabī dilince bir nesne dirsem (12) beni 'Arab şanmasunlar zīrā ben yetmiş iki milletün dilince söylerin ve benüm zindegānum (13) zebānumladur. Kayşerler bizden² üşenmeye hīç bizden eyemenmeye³ didiler. Şeybū⁴ hoş (14) āvāz ile 'Arabī dilinden 'Arabī havāda ser-āgāz itdi ve eyitdi: Ey (15) kayşer-i rū-siyāh bil ve āgāh ol ki ben 'Amr Ümeyye'nün oğlu Şeybū-yı (16) 'ayyāram tarrāram mekkāram ve sehḥāram. Hezār gūne ḥīle idüp ḥarem içre (17) girmişem. Müyegerlik eylerem ve şabr iderem⁵ uyḥuya varasız. Ben daḥı (18) şem' a dārū-yı hūş-ber⁶ virem. Seni ve oḡluñı Cüneyd'ün ḳanı 'ivażına depeleyem (19) daḥı ḥānmānuñı ḥarāb u yebāb idem. Andan şoñra bu yirden bā-şitāb gidem. (20) Şeybū bu⁷ kelimātı eyler iken Muḥtār vehminden berg-i ḥazān gibi gāh (21) ḳızarup ve gāh şararup ve ditrerdi. Çün⁸ Hārūnu'r-reşīd bunı

[149^b]

(1) işidüp ḳahḳaya düşdi. Eyitdi⁹: Ey muḥaddiṣ söyle görelüm¹⁰ Şeybū-yı (2) 'ayyār ne kār eyler? **Ebū Ḥafş**¹¹ eyitdi: Kayşer Şeybū'nuñ āvāz-ı hoşından medhūş (3) oldu ve yine kendüye gelüp zār zār aḡlardı ve Ḳāḍī āvāre daḥı (4) bir faḳīr şekline girüp anda gelmişdi. Şeybū-yı 'ayyārı edāsından ve şadāsından (5) bildi. 'Arab dilince bülend āvāz ile eyitdi: Beni daḥı yanuñuza¹² (6) ḳıḡıruñ size yardah¹³ olayın. Çün¹⁴ Şeybū Ḳāḍī'nün āvāzın işidicek (7) bildi ki Ḳāḍī'dür. Ol daḥı bu¹⁵ ḳavle rāzıdur diyüp bir 'avrete eyitdi: (8) [S56^a] Şol ḳapu dibinde oturan faḳīreye gel diñ ki ḡāyet eyü du'ālar (9) bilür. Hemān iki cāriyeye emr eylediler. Vardılar, getürdiler. Çü¹⁶

¹ Şeybū'ya eyitdi: -S

² kayşerler bizden: kayşerlerilerden İ

³ eyemenmeye: inanmaya İ

⁴ Şeybū: -İ

⁵ iderem: eylerem İ

⁶ şem' a dārū-yı hūş-ber: şem' adār-ı hoş İ

⁷ bu: -S

⁸ çün: -S

⁹ eyitdi: -S

¹⁰ görelüm: göre İ

¹¹ Ebū Ḥafş: muḥaddiṣ İ

¹² yanuñuza: on kerre İ

¹³ yadah: yardım S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ bu: -İ

¹⁶ çü: -S

(10) Şeybū eyitdi: Ey haķire bir du‘ā eyle faķire. Eyitdi: Kayşer tam¹ üstinden (11) ve² havātīn huddām aşığadan āmīn desünler ve ben du‘ā ideyin. Hoş³ (12) didiler. Kādī el getirüp eyitdi: İlāhī birliğüñ ve efendiligüñ haķķıçün ve (13) dağı Seyyidü’l-mürselīnūñ nūrı hürmeti haķķıçün ve çār-yāruñ (14) yüzleri nūrı haķķıçün⁴ bu kavmūñ toğmını yir yüzinden sen getir (15) ve nām u nişānlarını sen yitür bi-hürmet-i Muhammed ve āl-i Muhammed. Kādī bu du‘āyı oğıdı (16) kayşer ve ehli ve hādimleri āmīn didiler. Çün anlar bu du‘āyı oğıdı tamām (17) eyitdiler⁵. Aşşām yetişdi, ta‘ām getirüp yidiler çün⁶ uyku (18) vaķtı irişdi. Hemān-dem Şeybū-yı dil-āver şem‘a dārū-yı hūş-ber⁷ (19) virdi ve kendüsi Muhtār ve Kādī burunların tutdılar. Ol şem‘adan dütün (20) zāhir oldı. Şöyle ki serāyuñ saķfına⁸ çıķdı. Havātīn ü huddām bi’t-tamām (21) serāyuñ aşığasında turlardı ve kayşer kaşruñ yukarısındağı. Cümlesinūñ

[İ50^a]

(1) dimāğına bu dütün giricek bī-hūş olup düşdiler ve Şeybū-yı ‘ayyār (2) eyitdi: Ey Muhtār vaķt kārdu ki Seyyyid Cüneyd’ūñ kanı yirine bunlaruñ (3) cānı çıķa. Şeybū bu sözi diyince Muhtār turl geldi ve kemerin muķem (4) bend itdi. Hancerin eline alup beline bađladı⁹. Hemān¹⁰ hancerin ğılāfından çıkarup (5) ‘uryān itdi. Şeybū ve Kādī Muhtār’uñ ‘aķabince revāne oldılar. Huddāmdan (6) ve ğulāmdan ve civārīden cümle serāy içinde olanuñ başların kesdiler. (7) Andan soñra kaşruñ [S56^b] üzerine çıkdılar. Muhtār kayşerūñ şaķalına yapışup (8) başını kesdi. Eyitdi: Aldum cānuñ Cüneyd’ūñ kanı ‘ivazına ey şāh-ı Rūm ola (9) saña olan ‘āleme ma‘lūm ve ođı öñinde yatup uyurdu ve yüzi (10) ayuñ on dördi gibi ziyā virürdi ve görenūñ göñline şafā (11) bađışlardı. Muhtār-ı¹¹ dil-āver ki diledi ki anuñ dađı başını kese, Şeybū komadı ki bunuñ (12) gibi zībā cemāle ve tāze nihāle seyf toķunmaķ hayfdur didi.

¹ tam: dam tam İ

² ve: ve had İ

³ hoş: -İ

⁴ nūrı haķķıçün: nūrıçün S

⁵ oğıdı tamām eyitdiler: itdiler S

⁶ çün: -S

⁷ hūş-ber: hūş İ

⁸ saķfına: üstine S

⁹ bağladı: şoķdı S

¹⁰ hemān: -S

¹¹ Muhtār-ı: -İ

Çün anuñ dağı (13) başını kesdi¹. Muhtâr eyitdi: Ey Şeybū bu² Seyyid Cüneyd'üñ cemālinden zībā mıdur (14) didi³ ve andan şoñra⁴ nice pehlevānlaruñ dağı başların kesdi ve ol gice (15) qaşr-ı qaşerde yatmışlardı. Şöyle ki serāyından⁵ büyükden⁶ ve küçükden (16) bir ehad kıomayup depelediler. Rāvī şöyle rivāyet ider⁷ ki qaşerüñ yetmiş (17) pehlevānın depelediler. Huddāmdan ve gulāmdan ve civārīden ğayrı. Andan şonra (18) Muhtâr ve Şeybū ve Kādī bu üç serāyınuñ içine girdiler. Nā-gāh⁸ bir hücrede 'avretler (19) gördiler⁹. Muhtâr diledi ki anları dağı depeleye, Şeybū kıomadı. (20) Muhtâr eyitdi¹⁰: Niçün kıomazsın didi. Şeybū eyitdi: Havātīn depelemege izin (21) olmamışdur. Ol sebebden ki 'avretleri depelemek nā-mübārekdür diyüp

[150^b]

(1) serāyuñ hücerātını¹¹ gūşe-be-gūşe gezdiler. Niçe küncde¹² genc-i bī-nihāyet¹³ gördiler. (2) Ammā niçe getürsinler cevāhirden ve yevākītden ve dürer-i ğurerden¹⁴ sīm zerden getürbildikleri (3) kadar aldılar¹⁵. Şeybū, Muhtâr'la Kādī'ye eyitdi: Bu ğanīmeti götürüñ¹⁶ (4) şehrden taşra çıkuñ fülān yirde bir ğarābe vardur, varuñ anda sākīn (5) [S57^a] oluñ. Ben size aħşām olıcağ varuram ħālden ğaber virürem. Hāl¹⁷ (6) ne ise anda ğörevüz. Muhtâr eyitdi: Yola ğitmege sebep sāz selebdür (7) Hemīn zeheb degüldür. Qaşerüñ cebe-ħānesin bulalum. Murādumuzca (8) yarağ alalum ki baña dünyā tolusu sīm¹⁸ zerden oğ ve yay bihterdür didi. (9) Çün¹⁹ cebe-ħāneyi buldılar, kıapusını açup içerü girdiler. Gördiler²⁰ ki oğıñ (10) ve yayıñ ve kılıçuñ ve

¹ çün anuñ dağı başını kesdi: -S

² bu: -İ

³ didi: didi başını kesdi S

⁴ andan şoñra: -S

⁵ serāyından: -S

⁶ büyükden: bu yañadın İ

⁷ ider: eyler S

⁸ nā-gāh: -İ

⁹ gördiler: getürdiler İ

¹⁰ eyitdi: -S

¹¹ hücerātını: hücesini İ

¹² küncde: -İ

¹³ genc-i bī-nihāyet: genc nihāyet S

¹⁴ dürer-i ğurerden: -İ

¹⁵ aldılar: -S

¹⁶ götürüñ: getürüñ İ

¹⁷ ħāl: māl S

¹⁸ sīm: -İ

¹⁹ çün: -S

²⁰ gördiler: -İ

hancerüñ ve cebenüñ ve cevşenüñ nihāyeti yok. Muhtār yüz (11) tīr ve bir¹ kemān bir şemşir ve bir kırban ve bir zırh ve nīmçe-i piyādegān (12) alup² Qādī'yle qayşerüñ qaşrından şehrden taşraya revāne (13) oldılar tā şol hārābeye irdiler ki Şeybū dimişdi aña³ girüp (14) oturdılar. **Ez-ān⁴ cānib** Şeybū-yı ' ayyār daḥı qayşerüñ qaşrından (15) bir ğayrı qapudan çıqdı. Hīle-i enbānını oñine getürdi elin (16) içine şoqup bir yeñi bol ' abā çıkarup anı⁵ egnine aldı ve bir kiṭāb-ı (17) Rūmī bağalına⁶ aldı ve bir defter-i nücümü yeñi içine koydı ve bir ridā⁷ (18) boynına artdı ve daḥı bir ' aşā eline aldı ve bir du' ā kıldı. Elin yüzine (19) silicek şaḳalı aq oldı ve hem arqasına ḥam virdi⁸ ve bir şekle (20) girdi kim bunu gören dirdi⁹ insān biñ yaşmış, ruhbān şanurdı. (21) Bu şüretle bu hey'et ile¹⁰ İncil āyetlerinden bülend āvāz ile oquyup

[151^a]

(1) gezerdi. Bunuñ şadāsın ve edāsın işiden tersālar qatına cem' olurlardı. (2) Nā-gāh qayşerüñ qaşrından nāle vü fiğān velveleler qopdı ve eyitdiler: (3) Geçen gice qayşeri ve oğlını ve hāşşakilerini ve pehlevānlarını ve cārīyelerini (4) büyükden ve küçükden serāyda kim varsa depelemişler ve ' avretlerinden (5) ba' zısını depelemişler ve [S57^b] ba' zı hārāb olup yüzleri türābda (6) yaturlar ve qayşerüñ erkān-ı devleti ve ā' yān-ı Hāzret-i vüzerāsı (7) ve nüdemāsı cem' olup dergāh-ı qayşere geldiler. Bu hāleti (8) görüp melālete¹¹ düşdiler. Dükelişi ḥayrete varup (9) eyitdiler: Ḥamza zamānında bunuñ gibi işleri ' Amr Ümeyye işler idi ve eyidürlerdi¹² ki (10) anuñ bir püser-zādesi qalmışdur. Hezār-bār andan ' ayyārdur, dirler. (11) Ammā bu zamān anlaruñ kuvveti ve cür'eti qalmamışdur. Hiç cenge āheng¹³ (12) idemezler. Zirā Ḥaccāc bin Yūsuf' uñ ve Mervānileruñ ellerinde zebūn (13) olup ḥālleri diğergündür. **Rāvī şöyle rivāyet ider ki** (14) ol rüzgārda diyār-ı ' Arab' da Ḥaccāc bin Yūsuf pādişāh olmışdı. (15) Çün anlar bu kelimātda iken nā-gāh Şeybū

¹ bir: yüz İ

² alup: olup İ

³ aña: -S

⁴ ān: -İ

⁵ anı: -S

⁶ bağalına: eline İ

⁷ bir ridā: bir dār İ

⁸ virdi: aldı İ

⁹ dirdi: -S

¹⁰ hey'et ile: ḥilyetle S

¹¹ melālete: melāmete İ

¹² eyidürlerdi: -İ

¹³ āheng: āhenin İ

ķayşer vezîrinüñ öñine (16) çıķa geldi. İkrâmla selâm virdi, vezîr Şeybû'ya nazâr itdi (17) gördi bir nûrânî pîr-i merd, ikrâmla selâmın aldı¹. İ'zâz eyleyüp (18) üzerine geçürdi. Şeybû'nuñ halkın² ve hulkın ve harekâtın ve sekenâtın³ görüp ve kelimâtın işidüp (19) bî-ihtiyâr tûrup kenâra çekdi ve elin öpüp du'â temennâ itdi. Andan (20) soñra eyitdi: Siz kimsiz ve ne yirdensin⁴ ve ne dîndesin? Şeybû eyitdi: (21) Ben üstâd-ı hâkîmem ve sizüñ mezhebüñüzce ulu ruhbânam⁵ didi⁶. Henüz diyâr-ı Yunan'dan

[İ51^b]

(1) gelmişem ve Aristağâlîs oğlanlarındanam. Geldüm kim ķayşer-i Rûm'uß dîzâr-ı şerîfle (2) müşerref olaydum. Ammâ geldüm, gördüm aña dağı bunuñ gibi vâķı' a vâķı' olmuş. (3) Vezîr eyitdi: Ey hâkîm defter-i nücûma nazâr eyle bu hareketi ķayşer-i Rûm'a (4) kim itmişdür didi⁷ ve ķâtilleri ķanda gitmişdür? Şeybû n'ola didi. (5) Nâ-gâh bir ķişi gelüp haber virdi ki zindânı bozmışlar ve üç yüz [S58^a] Müselmân ki (6) zindânda bend-i girânda⁸ idiler⁹. Bendlerin kırmışlar¹⁰ ve üç ķapuda dağı (7) bekcileri ve zindânbânı ve üç pehlevânı depelemişler ve dağı kaçmışlar. Şeybû-yı (8) 'ayyâr çün ağbârı işitdi gör ki ne iş itdi¹¹. Bildi ki Seyyid Cüneyd (9) zindândan ķurtarmış¹² dağı yir yüzindedür. Göñlinden ğam gidüp şâd¹³ hurrem (10) oldu. Zîrâ¹⁴ eyitdi: İki¹⁵ şâkirdüm vardur. Fülân mağalda ķonmuşdur. (11) Kitâblarum andadur. Varayın getüreyin, bu gice şâkirdlerümle ve sizüñle¹⁶ bile olalum (12) ve kitâba nazâr idüp istihrâc idelüm. Şöyle ki gerdiş-i eflâkdan (13) haber virelüm. Bu iş kimdendür ve¹⁷ kimden oldu ve ķâtilleri nereye¹⁸ (14) gitdiler diyüp Şeybû yegâne

¹ aldı: redd idüp S

² Şeybû'nuñ halkın: -İ

³ sekenâtın: -İ

⁴ ne yirdensin: -S

⁵ mezhebüñüzce ulu ruhbânam: mezhebüñüzceyin İ

⁶ didi: -S

⁷ didi: -S

⁸ bend-i girânda: -S

⁹ idiler: ideler İ

¹⁰ bendlerin kırmışlar: anları ķurtarmışlar İ

¹¹ itdi: -S

¹² zindândan ķurtarmış: zindândadur S

¹³ şâd: -S

¹⁴ zîrâ: Şeybû İ

¹⁵ iki: -S

¹⁶ sizüñle: -İ

¹⁷ kimdendür: -S

¹⁸ nereye: ne yire İ

bahâne idüp revâne oldu. Vezîr (15) kayşerüñ bir oğlu var idi. Anuñ ile Şeybū-yı ‘ayyār gele diyü intizārda (16) oldılar. **Ez-în¹ cānib** Şeybū-yı ‘ayyār Qāḍī’yle Muḥtār’a geldi ve eyitdi: (17) Göñlüñüzden ğuşşa vü ğamı² giderüñ ve şād u ḥurrem oluñ ki Seyyid Cüneyd (18) zindedür ve henüz yir yüzindedür. Ol³ üç yüz kişinüñ bend-i girānın⁴ uşadup⁵ (19) zindāndan ḥalāş olmış. Qāḍī’yle Muḥtār bu güftārda iken⁶ (20) ḥalāş olduĝın işidüp⁷ şād u ḥürrem olup eyitdiler: Bu qavl şahīḥdür (21) şekk yoqdur ki mu‘ cizāt-ı Seyyidü’l-mürselin ve ‘ināyāt-ı⁸ Rabbü’l-‘ālemīn anı

[152^a]

(1) ḥalāş itmişdür ve ammā ey Şeybū bize daḥı düşerisi oldur ki cānumuz (2) tende olduqça Seyyid Cüneyd’i cūyende olavuz Şeybū daḥı in-şā’allāh (3) diyüp Qāḍī’nüñ eline kitāb ve Muḥtār’uñ eline esbāb virüp benümle (4) gelüñ didi. Şeybū ‘āqıl u fāzıl hünermend kişi idi. Oturuñ (5) bir laḥza diyüp taşra çıqdı. Hemān-dem kendüzini yüz altmış yaşında bir⁹ (6) pīr eyledi ve yüzine bir [S58^b] uzun aq saqal geçürdi ve egnine bir yeñi bol (7) ‘abā giydi ve beline bir zünnār baqladı ve eline bir¹⁰ ‘aşā alup boynına çelipā (8) aşdı. İncīl’den iki heykel-i ḥamā’il idinüp bir ayaĝın çep ve bir ayaĝın (9) rāst kıldı ve arqasına ḥam virüp içerüye girdi. Muḥtār’la Qāḍī’ye (10) selām virdi. Anlar daḥı ‘aleyk alup baqđılar bilmediler. Çün¹¹ kelimāta gelicek (11) bilüp ḥandeye düşdiler ve eyitdiler ki bu ne işdür ki Şeybū eyler qorqaruz (12) ki kendünüñ başını ve bizüm başumızı daḥı ele vire, nā-gāh ‘ömr-i ‘azizümüz (13) ḥırmenini yile vire hele diyüp gitdiler. Ol evvelki yire vardılar. Vaṭan (14) idinmişler idi. Anda esbāb qoyup bir ikisin alup gitdiler¹². Gör ki (15) vezīrle kayşer-zādeye ne iş itdiler. Çünki kayşerüñ vezīrine geldiler (16) selām virdiler. Vezīr daḥı bunlaruñ selāmın alup ikrām (17) eyledi. Her birine bir tuḥfe tekellüf ü telaṭṭuf gösterüp andan soñra (18) eyitdi: Ey ḥakīm-i üstād söyle bilelüm didi¹³.

¹ in: -İ

² ğuşşa vü ğamı: ğuşşayı S

³ ol: -İ

⁴ bend-i girānın: bende girānlaruñ İ

⁵ uşadup: boşadup İ

⁶ güftārda iken: güftārdan İ

⁷ olduĝın işidüp: olmuş olduĝından S

⁸ ‘ināyāt-ı: ‘ināyet-i İ

⁹ bir: -İ

¹⁰ bir: -S

¹¹ çün: -S

¹² ol evvelki yire vardılar. Vaṭan idinmişler idi. Anda esbāb qoyup bir ikisin alup gitdiler: -S

¹³ didi: -S

Kimden oldu (19) bu fesād. Şeybū-yı hîle-bāz kitābuñ açup hezeyāna āgāz itdi (20) ve eyitdi: Ey vezīr beni kayşerūñ kayşına ilet, kayşer-zādeyi dağı hāzır eyle (21) tā ben kitāba nazār idüp cevāb virem¹. Ol kimesneler ki kayşeri

[152^b]

(1) katl itmişlerdür, yarın elüñüze gire. Vezīr tırı geldi. Hemān Şeybū’nuñ (2) ve Kādī’nuñ ve Muhtār’uñ bu üçinüñ² önlerine düşüp kayşerūñ kayşına ilettdi. Çün³ (3) Şeybū kayşerūñ oğlını gördi. Saçın yolmuş ve yaqasın çāk itmiş (4) ve başına hāk saçmış ve hākister üzerine geçmiş oturur. Şeybū (5) kayşer-zādeyi ol hālde göricek şol kadar ağladı ki hāzır olanlar [S59^a] cümle (6) merdümünden feryād u gıriv kopdı. Vezīr anuñ giryesinden ‘acebe qaldı. (7) Şeybū-yı ‘ayyār muhkem⁴ girye vü zārī itdükdən (8) soñra bir zamān tefekküre varup epsem oldu. Andan soñra kayşer-zādeye (9) naşihata başladı ve eyitdi: Ey oğul elüñ yukarı qaldur ki tā bir du‘ā (10) ideyin diyüp elin qaldurdı ve ‘Arab dilince eyitdi: Atañ kayşeri (11) ben⁵ depeledüm ve qardaşuñı ben⁶ öldürdüm ve nice pehlevānları katl eyledüm⁷ ve nice (12) hādimlerinuñ başların kesdüm ve şimdi anuñçün geldüm kim seni vezīri (13) dükeli hāşlarıyla depeleyem, bi-‘ināyāt-ı Hudā vü bi-mu‘cizāt-ı Muştafā ‘aleyhi’s-selām. (14) Vezīr ve kayşer-zāde ve hāzırlar kamu āmīn didiler. Andan soñra hezeyān pāyāna (15) iledüp⁸ elin yüzine sildi ve gicenüñ dağı nışfi geçmiş idi. Çün ta‘ām (16) çeküp getürdiler. Şeybū barmaq ucıyla bir iki loqma alup kayşer-zādeye (17) virdi ve eyitdi: Ey şāh-ı Rūm saña ma‘lūm olsun kim (18) cümle ‘ālem halkı eger olalar bir kimesnenüñ güci yetmez ki bir loqma yimeye. Elbette ta‘ām (19) yimek gerekdür diyü Şeybū-yı şirīn-kār kayşer-zādeyi iftāra çekdi (20) ve çün vezīrle kayşer-zāde yimege başladılar. Şeybū-yı kāmīl kelīmāta (21) girüp anları gāfil kıldı. Nā-gāh ta‘āma dārū-yı hūş-ber qatdı. Dükeli

¹ virem: virüp İ

² bu üçinüñ: -İ

³ çün: -S

⁴ muhkem: muhkem giryesinden ‘acebe qaldı İ

⁵ ben: -S

⁶ ben: -S

⁷ eyledüm: itdüm S

⁸ iledüp: idüp İ

[İ53^a]

(1) yidiler, oturdukları yirde mecâlleri qalmayup medhüş olup düşdiler. (2) Muhtâr-ı ten-dürüst hemân yirinden tırı geldi. Her birini bir hancerle depeledi. (3) Andan şöra¹ vezîrûñ üzerine gelüp başını kesdi dağı serây içinde kimi (4) buldılarsa öldürdiler. Bu vechle² cümle³ serây-ı kayşeri güşe-be-güşe geşt idüp (5) bulduğı kimesneleri [S59^b] depeleyüp giderlerken nâ-gâh bir qubbe üzerine (6) çıqa geldiler. Ol qubbenüñ qapusın açdılar, içerye girdiler. Bir büyük (7) taş gördiler, bir çâhuñ ağına qonmuş. Şeybū vardı ol (8) taş a el urdı. Muħkem⁴ kuvvet itdi, taş qapunuñ ağından gidermedi (9) ve diqqat idüp giderdi ve içine baqdı, bir açuq qapu gördi. Ayağın (10) işigine qodı. Bir nerd-bân gördi, ol nerd-bâna qadem qoyup (11) birkaç qademe aşığa gitdi. Muhtâr eyitdi: Ey Şeybū zîr-i zemînde ne (12) işüñ var beri gel! Şeybū eyitdi: Fuzülluq itme, benüm her işüme girme! (13) Qâdı dağı feryâd idüp eyitdi: Ey Şeybū Muhtâr eyü söyler, aşığa gitme yuqaru (14) gel! Şeybū eyitdi: Yâve söylemeñ ben bu zîr-i zemînüñ o⁵ gavrına irmeyince (15) ve ne var idügin⁶ görmeyince ölmezem didi ve eger bir⁷ sâ'atda çıqdumsa (16) hoş ve eger⁸ çıqamadumsa bilüñ ebed çıkmazam ve eger çıkmayıcak ölürsem (17) Seyyid Cüneyd'i görürseñüz benden selâm peyâm idüñ diyüp hemân (18) nerd-bânuñ qademine qadem qoyup gitdi. Ol nerd-bân aq mermerden (19) idi. Yüz yigirmi beş qademe vardı. Şeybū ol qademlere⁹ birer¹⁰ qadem qoyup aşığa indi. Qâdı ve Muhtâr quyınuñ ağızında mütehayyir (20) olup Şeybū'ya muntazırlar idi. Şeybū bu¹¹ quyınuñ dibinde bir çâh gördi (21) üzerinde bir çarħ, ol çarħ ayağın başdı. Ol çarħ hemân Şeybū-yı

---

¹ şöra: -İ

² bu vechle: -İ

³ cümle: -S

⁴ muħkem: -S

⁵ o: -S

⁶ var idügin: vardur anı S

⁷ bir: -İ

⁸ eger: -S

⁹ yüz yigirmi beş qademe vardı. Şeybū ol qademlere: -İ

¹⁰ birer: bir İ

¹¹ bu: -İ

[İ53^b]

(1) bî-çāreyi yirinden kaptı. Çün¹ dolāb mişāl dönüp ol çāhuñ içine pertāb (2) itdi. Şeybū ol çāhuñ dibine irüp şöyle düşdi ki şadāsı (3) yuqaru Kādī'yle Muhtār'uñ kulaklarına irdi. Vehmlerinden endāmlarına lerze (4) düşdi. Şeybū'ya [S60^a] bir sā' at miqdārı tevaqquf idüp te'essüf çekdiler. (5) Gice dağı seher vaqtine irişdi. Gördiler ki Şeybū'dan ne eşer belürür (6) ve ne haber. Hemān-dem ol taşu kaldurup yine ol çāhuñ² üzerine koydılar³. (7) Çün muhkem berkitdiler⁴. Şeybū'dan ümiz kesüp gitdiler. İki dağı kayşerüñ kaşırından (8) taşra çıkup maqāmına gitdiler⁵. Çün geldiler⁶, rahtların alup bahtlarına⁷ (9) güldiler. Ol kayşer⁸ hazinesinden çıkardıkları sīm ü zeri ve yevākīt cevāhiri (10) ve dürer-i gurer⁹ bir küçük şandūkaya koyup getürdiler. Çün¹⁰ şehrden taşra (11) çıkup beyābāna revāne oldılar. Nā-gāh şubhgāh irdi. Āyine-i (12) cihān rüy-ı cānān gibi rüşen olup halāyık biri birin görmege (13) başladı ve nā-gāh ardlarından otuz nefer süvār āşikāre olup yetişüp (14) kimsiz ve kimlersiz didiler. Bunlar çün¹¹ cevāb virmediler. Anlar dağı (15) biri biriyle söyleşdiler. 'Acab degüldür ki bu iki kişi veziri ve kayşer (16) oğlını depeleyenlerden degül ise diyüp yine çağırdılar ki ne (17) kişilersiz, niçün cevāb virmezsiniz? Kādī korkdı ve Muhtār güldi ve (18) Kādī'ye korkma didi. Anlar egerçi otuz süvārdur ammā benüm yüz (19) tırüm vardur ve eger yüz cebeli olsa her birine bir tır kār eyler. (20) Anlar hod otuzdur. Eger sen korkarsañ var bir kenārda tur ki ben (21) Rümilere n'eylerem diyüp hemān kemāna oğ kodı. Nazar-ı şavābla nişāna

[İ54^a]

(1) pertāb itdi, ya' nī sine-i düşmene. Pes oğ Rümilere birine toğandı (2) ve ol bir yanından çıkdı gitdi. Atından depesi¹² üzre yıkıldı. Cān-ı habişi¹³ (3) cehenneme

¹ çün: -S

² çāhuñ: -İ

³ koydılar: kodılar S

⁴ çün muhkem berkitdiler: -S

⁵ gitdiler: geldiler S

⁶ çün geldiler: -S

⁷ bahtlarına: puhtelerine İ

⁸ kayşer: -S

⁹ dürer-i gurer: dürri İ

¹⁰ çün: -S

¹¹ çün: -S

¹² depesi: dizi İ

¹³ cān-ı habişi: cānı İ

ışmarladı. El-ḥāşıl¹ birbirinüñ [S60^b] ardınca yigirmi² tîr atdı ve yigirmi beş süvâr-ı (4) dilîr düşürdi. Dönüp Qāḍî'ye geldi. Eyitdi: Ol beş süvârı daḡı (5) öldüreyin mi didi³. Qāḍî n'ola didi ve Muḥtâr çün⁴ peleng cenge âheng (6) itdi ve çün⁵ Rûmîler gördiler ki Muḥtâr yine gelür hezîmet ihtiyâr itdi⁶ (7) ve Muḥtâr maḡtûllerüñ birisinüñ atına süvâr olup peylerince yetdi ve (8) ha diyince gör ki anlara n'itdi. Beş oḡla beşin daḡı helâk itdi ve Qāḍî (9) bu ḡumdan püştelik ardında⁷ mihmân niḡebân-ı cāndı. Muḥtâr dönüp (10) Qāḍî'ye geldi. Qāḍî Muḥtâr'a hezâr âferîn idüp dest-bāzûña ḡuvvet (11) vire⁸ diyüp üç atı gezin⁹ atdılar ve birine şandūḡayı yükletdiler ve ikisine (12) daḡı süvâr olup revâne oldılar. Bu maḡalde unutma, yine geldük Şeybū-yı (13) ser-geşteye. **Qışşa-i diḡer**, Ez-în cānib Ebū Ḥafş-ı Kūfî raḡmetu'llāh¹⁰ şöyle rivāyet (14) ider ki çün Şeybū ol çāhuñ dibine düşdi, gördi bir vāsi¹¹ (15) yir ammā bir raḡne yoḡdur ki andan iġerüye rüşenālık gire ve derün-ı (16) dilden āh idüp eyitdi. Qabrüme kendü elümle girdüm ayaḡumla ve bu belā-yı (17) 'azîme kendü¹¹ re'yümle irdüm diyüp zār zār aḡladı ve nār-ı ḡasretle yüregin (18) dāḡladı ve āḡir kendüye aḡlamaḡdan saña ne fā'ide diyüp yirinden (19) ḡura geldi ve pergār gibi döndi ve ammā şöyle zulmet idi kim (20) Şeybū bî-çāre¹² kendüzini görmezdi ve her ḡadem ki başardı başarı¹³ görmezdi ki (21) başduḡı yir midür ve yar¹⁴ mıdur veyā¹⁵ ḡaş mıdur aḡac mıdur veyā¹⁶ dere midür depe midür

[İ54^b]

(1) bilmezdi. Ol zulmetde bu ḡarîḡ üzre giderken nā-gāh eli bir¹⁷ dīvāra ḡoḡundı. (2) Şeybū-yı bî-çāre sevindi. Elin ol dīvāra sürüp giderken eli bir [S61^a] āhenîn (3) ḡapuya degdi. Bir büyük kilid ile kilidlenmiş enbānından bir miftāḡ çıkardı. (4) Yā

¹ el-ḥāşıl: -İ

² yigirmi: beş İ

³ didi: -S

⁴ çün: -İ

⁵ çün: -S

⁶ itdi: -S

⁷ ardında: üzerinde İ

⁸ vire: -S

⁹ gezin: gözin İ

¹⁰ raḡmetu'llāh: -S

¹¹ kendü: -İ

¹² bî-çāre: -İ

¹³ başarı: -İ

¹⁴ yar: yir İ

¹⁵ veyā: -S

¹⁶ veyā: -S

¹⁷ bir: -İ

Fettāh diyüp ol bābı fetḥ itdi. Şād ḥurrem olup içerüye girdi. (5) Gördi bu daḡı zulmet. Hele görelüm emr-i Bārī neng üzerine cārīdür (6) diyüp bu beytle kendüyi tesellī iderdi. **Beyt**¹:

Ey gönül gam (7) çekme kim her zulmetün bir nūr² var

Her gamuñ bir şād ve her mātemuñ bir (8) sūrı var

Nesr³: Şeybū-yı bī-çāre ol sūrāḡ-ı ferāḡda⁴ dört ferseng (9) miqdārı yürüdi. Hiç rüşenālīk belürmedi. Gördi ki hiç zulmetün (10) nihāyeti yoḡ çağmaḡ çağdı ve mum yaḡdı ve kendüzini zīr-i zemīnde (11) gördi ki seng-i ḡārādan kesilmiş⁵ meger bu zīr-i zemīni ḡayşer-i Rūm (12) kesdürmiş idi. Şöyle bülend vāsī⁶ idi kim on süvār oḡlarıyla ve yaylarıyla (13) yürüseler berāber gönderleriyle⁶ yürüseler dört günden soñra bir deryā kenārına⁷ (14) yetişürlerdi. Şeybū-yı bī-çāre daḡı ol sūrāḡ-ı ferāḡda revāne oldu (15) ve kendüye eyitdi ki yoluñ zulmeti tek⁸ zulümāta iletmesün diyüp söyleyi (16) giderdi. Dört gün tamām olıcaḡ nā-gāḡ ol sūrāḡdan bir şaḡrā-yı (17) ferāḡa çıḡa⁹ geldi. Āftāb görüp Vehhāb'a bī-ḡisāb şükr eyledi (18) ve rüşenālīḡa irüp Resūl ḡazretine mübālāḡa ile¹⁰ şalavāt virdi (19) ve ol şaḡrāda üç ferseng yol yürüdi. Nā-gāḡ bir şuya irişdi (20) kim cümle cihānı şöyle ihāḡa itmiş ki ne ḡaddi var ve ne kerānı (21) bulunur. Bu ulu şuya ḡaḡlardan ve şaḡrālardan ve āb-ı revānlardan

[155^a]

(1) cereyān idüp inerler ḡarışup¹¹ nā-bedīd olurlar. Şeybū nice gün (2) şu içmiş degül idi. Ġāyet teşne [S61^b] olmuşdı. Çün¹² āb-ı revāna nazar (3) itdi, gördi iki kirde şuyuñ yüzinde¹³ yüzüp gider. Ġāyet (4) acıḡmışdı, ol kirdeleri alup yidi ve ol¹⁴ şudan daḡı içdi. Cānına rāḡat (5) ve nefsine ḡuvvet tenine ḡuvvet¹⁵ ḡāşıl oldu ve teninden teraḡ

¹ beyt: şī' r Ġ

² nūr: nūrānı Ġ

³ nesr: -S

⁴ ferāḡda: ferḡunde Ġ

⁵ kesilmiş: yapılmış Ġ

⁶ gönderleriyle: kendü ile Ġ

⁷ kenārına: -Ġ

⁸ tek: yek Ġ

⁹ çıḡa: çıḡdı Ġ

¹⁰ ile: -S

¹¹ inerler ḡarışup: ḡarışup inerler Ġ

¹² çün: -S

¹³ yüzinde: üzerinde S

¹⁴ ol: -Ġ

¹⁵ tenine ḡuvvet: -Ġ

gidüp yirine ferah (6) geldi. Ol yir hōd deryā kenārında¹ bir maḫām-ı şerīf idi ve ābı havāsı (7) laṭīf idi. Bir dıraht sāyesine varup rahtın biraḫdı ve başını (8) yire ḳoyup ḥāba vardı. Bir nice gün idi uyumış degüldi. (9) Bir gün bir gice tamām² niyāmda oldı. Çün Şeybū-yı ‘ayyār uyḫudan uyandı. (10) Efkāra vardı ki ne yire gide ve ne eyleye, bu tefekkürde iken nā-gāh (11) ḳulağına şu āvāzesi geldi. Derḫāl yirinden tırı geldi. Deryādan (12) yaña naḫar itdi. Bir gemi gördi ve beş kişi ol gemiyi sürüp gelür. (13) Şeybū yirinde epsem oldı³, oturdı. Görmezlige urdı (14) tā gemi kenāra geldi, lenger biraḫup tırdı. Şeybū naḫar itdi. Gemide (15) iki ḫādım ve iki mellāḫ bir ‘avret ve bir kız gördi. Ol duḫtere (16) diḳḳatle naḫar itdi. Gördi ki cemāli āftāba tāb virür ve gözleri (17) nergislere ḥāb virür ve zülfiyle ḫālī gönül mezra‘ına dāne-i dām (18) ekdürür ve ḳadd bāḡda serv-i sehīlere ḫırām ögredür ve ‘izārından (19) güller reng būy ve ṫarāvet bulur ve dendānından⁴ lü’lü’ler nūriyyet ve leṭāfet (20) kesb eyler ve leb-i ābdārından teşnelikden ölmüş cānlara ḫayāt iriştir (21) ve bir dem dīzārından bī-ḳarār gönüller sūkūn u şebāt⁵ bulur ve Şeybū-yı

[İ55^b]

(1) zen-dost ol duḫter-i nīk-aḫteri bu vechle göricek ḡāyetde şevḳinden (2) cānı⁶ postına şıḡmayup berg-i ḫazān gibi [S62^a] beñzi şarardı. (3) Endāmına lerze düştü ve eyitdi: Benüm başumçün bunuñ gibi⁷ nāzenīn rüy-ı (4) zemīnde ele girmez. Eger Seyyid Cüneyd bunu göreydi Reşīde-i ‘Arab’ı unudurdu (5) ve yine kendüye eyitdi: Cüneyd ḳayusı degüldür, meydān senüñdür. Oyunuñ (6) oyna diyüp ḫīle-i enbānına elin şoḳdı ve bir aḳ uzun şaḳal çıkardı daḫı⁸ zenaḫdānına⁹ baḡladı¹⁰ ve bir zünnār-ı şemmāsī çıkarup ḳuşandı ve (7) bir bol yeñi līk¹¹ ‘abā çıkarup egnine aldı ve bir uzun tesbīḫ çıkarup (8) boynına geçürdi ve arḳasına ḫam virüp yol başına çıkdı ve seccādesin (9) biraḫup üzerine geçdi. Tekbīr getürüp¹² namāza tırdı. (10) **Ez-īn cānīb**

¹ kenārında: kenāra idi İ

² tamām: -İ

³ oldı: -S

⁴ dendānından: dehānından İ

⁵ şebāt: şiyāb İ

⁶ cānı: cān-ı nānākı İ

⁷ gibi: -İ

⁸ elin şoḳdı ve bir aḳ uzun şaḳal çıkardı daḫı -İ

⁹ zenaḫdānına: -İ

¹⁰ baḡladı: baḡlandı İ

¹¹ līk: -İ

¹² getürüp: eyledi İ

çün gemi kenāra geldi, kıza dāyesi qarı¹ eyitdi: Birini gönderelüm (11) kim ataña ve anaña haber virsünler. Saña istikbāle gelsünler. Duḡter n'ola (12) didi. Meger bu duḡter qayşerüñ kıızıydı. Qayşer daḡı duḡteri cümle oḡlanlarından (13) anı yig severdi. Şöyle ki² görmege iverdi. Bu duḡter-i (14) nīk-aḡter niçe māh idi ki dāyesi ile hālesine şılaya gitmişdi. (15) Atasına ve anasına³ ve birāderlerine olan vāqı⁴ adan āḡāh degül idi. (16) Anı bir yoldan alup gitmişdi ve hīç kimesne ol yolu bilmezdi, illā dāye. (17) Ol nerd-bānı tılısmla düzmişlerdi ve her kim çarḡına qadem başdı (18) çarḡ dönüp anı çāha bıraḡurdu ve her kim bilüp⁴ şöyle (19) gelür giderdi, hīç aña muzırrat iremezdi ve miḡnet görmezdi daḡı bir yol (20) düzmişdi ki eger qademi ol cānibe qoyaydı yir yüzini görmezdi. (21) Şeybū-yı hīle-bāz namāzından ve niyāzından⁵ fāriḡ [S62^b] olıcaq kıyāsla bildi⁶ ki bu duḡter-i

[I56^a]

(1) qayşerdür. Kendüye eyitdi, dürüst bildüm kim duḡter atasınuñ ve anasınuñ (2) ve birāderinüñ aḡvālinden haberdār degüldür diyüp bülend āvāz ile İncil (3) oqumaḡa başladı⁷. Bir edāyla şadayla oqudu ki her kim işitdi bī-iḡtiyār (4) zār zār aḡladı. Duḡter çün Şeybū-yı hīle-bāzuñ āvāzın işitdi ḡāyet (5) ḡazzından ḡüşını hūşını⁸ aña ḡavāle itdi ve dāyesine eyitdi: İncil oquyan ne kişidür (6) ve kimüñ eşidür. Dāye eyitdi⁹: Bu şemmās rāhibüñ āvāzıdır ve bu şemmās (7) elli yıldur ki şol ırāqda görinen kühsārda bir ḡārı vaḡan idinmişdi. (8) Atañ qayşer kerrātla da⁶ vet itmişdi, bu gelmemişdi¹⁰. Dāye şöyle şandı kim bu şemmās (9) rāhibdür ve ḡāyet 'acebledi. Bu cānibe ne yüzendür ki zāhibdür (10) ve kim getürmişdür ve bunda neye¹¹ tālibdür diyüp müteḡayyir oldı. Ol (11) delīliyle ki ben bu yolu şöyle düzdürdüm ki cāzūluḡa hīç (12) āferīde bensüz bu yire gelmez. Meger şemmās kerāmetle bunda¹² gelmişdür. Dāye her

¹ qarı: -İ

² şöyle ki: söylemege İ

³ anasına: -S

⁴ bilüp: bilürse İ

⁵ niyāzından: -İ

⁶ bildi: eyledi İ

⁷ başladı: āḡāz itdi S

⁸ hūşını: -İ

⁹ eyitdi: -S

¹⁰ bu gelmemişdi: -İ

¹¹ neye: -İ

¹² bunda: -S

(13) sözi söyler Şeybū-yı ‘ayyār¹ diñlerdi. Andan² yine İncil oqumağa (14) başladı. Söyle ki duhter dāye ve hādimler iştidiler. Şabr idemeyüp (15) gemiden taşra çıkdılar. Şeybū’nuñ başına üşüp³ ayağına düşdiler. (16) Şeybū anlara iltifāt eylemedi, kendüye eyitdi⁴: Bu ne hārekātdur (17) diyüp İncil oqumağa meşgūl oldı. Ol gün ol⁵ gice ārām itmeyüp⁶ şol kadar (18) oqudı ki tā şubh-ı şādık ufq-ı Maşrıq’dan⁷ zāhir oldı. **Ebū Hafş-ı Kūfi** (19) rahimehu’llāh⁸ şöyle rivāyet ider ki çün rüz rüşen oldı, duhter-i kayşer Şeybū’nuñ yüzine baqdı. Gördi ki bir pīr-i nūrānī şan ki ihāta [S63^a] itmişdür. Nūrānī⁹ (20) aq uzun¹⁰ saqal çaq kuşağına atmış, tesbīh elinde şemmāsī zünnār belinde. Duhter (21) Şeybū’nuñ seyrinde hayretde qaldı. Şeybū-yı hīle-kār dahı duhtere

[156^b]

(1) nazār itdi. Gördi bir serv-қadd¹¹ lāle-hādd gül-‘izār kebg¹²-refār şeker-leb (2) sīb-ğabgab gonce-dehen semen-gerden bir¹³ nāzenin *fe-tebārak-allāhu ahsenu’l (3) hālīkīn*¹⁴ diyüp tīre¹⁵ qaldı. Şeybū’nuñ gönli şehrini duhterūñ (4) ‘aşkı sipāhı urup gāret kıldı ve ‘aşq şāhı¹⁶ dil tahtına (5) geçüp emāret itdi ve Şeybū-yı bī-dil dahı bu şi‘ri hāl idinüp (6) oқurdı. **Şi‘r** :

Nā-gāh gözlerüm görüp ol serv-i kāmēti

Her dem başuma (7) qoparur oldı kıyāmēti

Dīvāne itdi çün beni sevdāsı zūlfünūñ

(8) Söylemez oldı Leyl ü Mecnūn hikāyeti

¹ ‘ayyār: -S

² andan: -S

³ üşüp: düşüp S

⁴ eyitdi: -S

⁵ ol: -S

⁶ ārām itmeyüp: -İ

⁷ şubh-ı şādık ufq-ı Maşrıq’dan: şabāh şarқdan İ

⁸ rahimehu’llāh: rahimehu İ

⁹ duhter-i kayşer Şeybū’nuñ yüzine baqdı. Gördi ki bir pīr-i nūrānī şan ki ihāta itmişdür. Nūrānī: -İ

¹⁰ uzun: -İ

¹¹ қadd: kāmēti İ

¹² kebg: gibi İ

¹³ bir: -İ

¹⁴ Sonra nutfeyi (aşılanmış yumurta) yaptık. Peşinden alakayı, bir parçacık et haline soktuk; bu bir parçacık eti kemiklere (iskelete) çevirdik; bu kemikleri etle kapladık. Sonra onu başka bir yaratışla insan haline getirdik. Yapıp-yaratanların en güzeli olan Allah pek yücedir. Mü’minūn: 23/14.

¹⁵ tīre: hayrān İ

¹⁶ şāhı: sipāhı İ

Dil muşhaf-ı cemālin oğur Şu gibi (9) revān

Tahrīr olalı levh-i dile hūsn-i āyeti

La¹ leb öninde hayāsuz (10) degül midür

Āb-ı hayātdan kim iderse rivāyeti

Cüneyd bir Őāh-ı ¹ aşğ çeküp (11) virmeyüp amān

Urdı gönül vilāyetini itdi ğāreti¹

Şeybū'yı (12) baħr-ı ¹ aşğa tamām eyledi ğarīk

Şundan ki görür mi kenār-ı selāmeti²

Nesr: (13) Bu Ői¹ri okuyup Şeybū-yı bī-dil Őarāb-ı ¹ aşğından *lā-yu¹kal* idi. (14) Ammā merdānelikle kendüzini Őağlardı ve duħter Şeybū'nuñ ayağına düşüp (15) elin öperdi ve zār zār rikğat idüp mağfired taleb iderdi. (16) Şeybū vera¹ı koyup aña tama¹ gösterdi. Çün bir zamān geçdi (17) ve güneş kuşluk yirine geldi. Duħter ta¹ām getirüñ didi. Şeybū yimezem (18) didi. Duħter niçün didi. Şeybū eyitdi: Gündüz Őā¹im ve gice (19) kâ¹imem didi ve heftede bir kez yirem didi³ ve yidigüm daħı yedi (20) dāne mevīzdür. Müdām bizüm kārumuz perhīzdür. Duħter eyitdi: Ey zāhid-i (21) zamāne yedi dāne mevīzden ki sen yirsen birkaç dāne bize de⁴ vir biz⁵ daħı

[157^a]

(1) yiyelüm ki senüñ bereketüñden [S63^b] behremend olavuz. Şeybū-yı nüktedān enbānın cemī¹ (2) zamānda kendüden ayırmazdı. Zīrā enbānından ne dilerse çıkarurdu. (3) Be-¹ināyet-i Vehhāb u ħimāyet-i Muħammed aşğāb bu sözi duħterden işidicek (4) ğāyet ħurrem oldu. Hemān⁶ ħīle-i enbānına el Őoğdı, bir nice dāne mevīz çıkarup (5) virdi ki ol mevīz dārū-yı hūş-berle perverde olmışdı. Bir dānesin (6) yiyen üç gün kendüden gidüp yaturdı. Çün duħter⁷ Şeybū elinden (7) ol mevīz dānelerin aldı. Üç dānesin kendü yidi ve ikişer⁸ dāne (8) daħı dāye ve ħādimler ve

¹ ğāreti: ğārātı İ

² selāmeti: selāmı S

³ didi: -S

⁴ de: -İ

⁵ biz: -S

⁶ hemān: -İ

⁷ duħter: -İ

⁸ ikişer: iki İ

mellâhlar yidiler. Henüz mi‘delerinden (9) inmedin boğazların şıkdı ve gözlerin yumdı. Hemân oturdukları (10) yirde bî-cân gibi düşdiler. Şeybū-yı zen-dost hâli böyle göricek (11) sevindi. Cân-ı pâki¹ postına şıgmayup² hemân-dem tırı (12) gelüp hancer-i âbdârın ‘uryân idüp evvel dâyesin kesdi. Andan (13) hâdimüñ birin³ kesdi ol⁴ birin öldürmedi. Ol ‘illetden ki hûb-‘tal‘ at (14) idi. Kenâr-ı deryâda qodı. Andan soñra mellâhları deñize bırağdı (15) depeledi ve leşlerini qamu deryâya atdı⁵ dağı ol duğter-i mâh-rüyı (16) ol ağter-i siyâh müyü kucagına alup öpe öpe kuça kuça⁶ gemiye (17) koydı. Geminüñ lengerin qoparup yuqaru aldı ve serenini toruya (18) urup yelken açdı ve âlâtın yirlü yirince berkidüp dümenine oturdı. (19) Rûzgâr dağı kenârdan Şeybū dağı ne yire gidecegin bilmezdi. Hemân (20) rûzgârüñ öñine düşdi. Rûzgâr gemi etegine alup gitdi. (21) Gemi dağı deryâ yüzinde murğ-âb gibi şitâbla qanadın açup uçup

[157^b]

(1) giderdi ve geminüñ içinde hod nafaqâta nihâyet yoğdı. (2) Hânegî helvâ gibi bişmiş selvâ gibi ve şeker börek gibi⁷ ve yağlı çörek gibi (3) ve pür-şahanlar tavuq etleri ve pür-meşrebelerle şeker şerbetleri ve tolu destilerle (4) âblar çün cüllâblar ki duğter [S64^a] için hâlesi virmişdi. Şeybū-yı şirin-kâr (5) ol ni‘ metden acıqduqça iftâr iderdi ve şuşaduqça ol şerbetlerden (6) içerdi ve Hudâ’ya hamd idüp ol duğter-i nîk-ağterüñ ay gibi cemâlin (7) temâşa eylerdi. Ba‘ de ‘*usri yusrâ*⁸ diyüp ol Zü’l-minen’e⁹ minnetler idüp (8) eyidürdi: Bunca gün belâsın çeküp bunuñ gibi zîbâ tal‘atuñ nûrıyla (9) güyâ zulümât içinden âb-ı hayâta çıqdum¹⁰, yetişdüm diyüp ol nefâyisden (10) nefsi dilediginçe yirdi ve ol şerbetlerden¹¹ içerdi. Gâh gâh ba‘ de’‘ta‘âm (11) şerbet yirine ol duğterüñ hûb-endâmın ve lebin leben¹² gibi emerdı. Ammâ ol (12)

¹ cân-ı pâki: cânı S

² şıgmayup: şıgmayıyazdı S

³ hâdimüñ birin: hâdimlerin İ

⁴ ol: ammâ İ

⁵ atdı: bırağdı S

⁶ öpe öpe kuça kuça: öpe kuça S

⁷ gibi: -İ

⁸ Elbette zorluğun yanında bir kolaylık vardır. Gerçekten, zorlukla beraber bir kolaylık daha vardır. İnşirah: 94/5-6.

⁹ Zü’l-minen’e: devlete İ

¹⁰ çıqdum: -S

¹¹ şerbetlerden: şarâblardan İ

¹² leben: -İ

duhter bī-ḥaber idi. Zībā¹ ol dāne-i mevīzden zīr ü zeber idi. Rāvī (13) şöyle² rivāyet ider ki duhter üç gün üç gice mürde gibi yatdı. (14) Kendüye gelmedi ve gemi daḥı ol deryā-yı bī-pāyānuñ lüccesinde ejder (15) gibi kıjgırup giderdi ve Şeybū-yı şirīn-kār daḥı acıķduķça istedügi (16) ni‘ metlerden iftār idüp ve şerbetlerden daḥı içerdı. Ba‘ de‘t-ṭa‘ām (17) mīve yirine ol gül-endāmuñ şeftālūsını emerdi ve nā-gāh (18) duhter āgāh olup gözin açdı. Nigāh itdi, üzerinde bir nev-ḥaṭṭ (19) civān³ gördi. Bu kim ki diyüp başın kıaldurdı, eṭrāfına (20) nazār itdi. Gördi ne dāye var ve ne ḥādimler var ve ne mellāḥlar (21) var ne rāhib var⁴ ve ne kenār görünür. Lücce-i deryāda gemi daḥı at⁵ zimāmın virmiş

[İ58^a]

(1) bādih yügrük at gibi segirdüp giderdi. Duhter daḥı derūn-ı (2) dilden āh idüp baḥt-ı siyāhına zār zār ağlardı. Dilden nāleler (3) idüp ve gözden jāleler dökerdi. Feryād idüp Şeybū’ya eyitdi: (4) Sen kimsin beni kıanda iledürsin dāye ve ḥādimler ve mellāḥlar ve şemmāsī rāhib (5) daḥı anlar beni kıanda kıoyup gitdiler? Şeybū güldi ve eyitdi: Ol şemmāsī (6) rāhib didüğüñ benem. Ol rüzgārda deryā [S64^b] kenārında senüñ kıatuñda⁶ idüm ve şimdi (7) lücce-i deryāda niçe kıatuñda isem şöyle bil ki civānem⁷ dāyeñi ve ḥādimlerüñi (8) ve mellāḥları cümlesinüñ başın kesüp deryāya bıraķdum ki şimdi anları (9) Ḥālīķ balıķlara yidürmişdür ve şimdi sen benüm ‘arūsüm olmaķ gereksin (10) diyüp lebin būs itdi. Duhter andan şöñra bildi ki neye uğramış. Eyitdi: (11) Ey zālīm ben işitdüm ki Ḥamza bin⁸ ‘Abdü’l-muṭṭalīb zamānında bunuñ gibi (12) ḥareketi ‘Amr Ümeyye⁹ idermiş. Ḥamza anuñcün bunuñ gibi ḥareket itme dirmiş¹⁰. Meger sen anuñ ḥışmı mısın? Şeybū eyitdi: (13) Belī, ben anuñ oğlu¹¹ oğlıyam. Sen ḥāṭır u ‘āṭıruñ¹² ḥoş ṭut. Benüm murādumca (14) ol yoḥsa seni daḥı anlarıñ gibi iderem. Duhter çün Şeybū’dan bu (15) sözi işitdi gör ki

¹ zībā: -İ

² şöyle: -S

³ bir nev-ḥaṭṭ civān: nev-ḥīzz bir civān İ

⁴ ne rāhib var: -İ

⁵ at: -S

⁶ senüñ kıatuñda: -İ

⁷ bil ki civānem: ki cānum İ

⁸ bin: -S

⁹ ‘Amr Ümeyye: bir kimesne İ

¹⁰ Ḥamza anuñcün bunuñ gibi ḥareket itme dirmiş: -İ

¹¹ oğlu: -İ

¹² ‘āṭıruñ: -İ

kendüye ne iş itdi. Bî-ihtiyār zār zār (16) ağladı ve nār-ı ḥasretle yüregın tağladı. Eyitdi: Ey ḥarāmī benden (17) hîç kām tevķi⁶ itme kim benüm başımı kaṭ⁶ it kim ben min¹-ba⁶d dirlik (18) dirilmezem. Bunı² didi ve daḥı şol kadar ağladı ki kendüden gidüp (19) düşdi. Şeybū-yı çālāk ğamnāk oldı. Çün³ duḥter yine kendüye (20) gelüp ağladı ve kendü için yasa başladı. Şol kadar (21) yas itdi ki havāda kuşlar ve deñizde balıklar aña muvāfaķat idüp

[158^b]

(1) rıķķat eylediler. **Rāvī şöyle rivāyet ider ki** duḥter yedi gün ve (2) yedi gice ne yimek yidi ve ne şu içdi ve ne uyķu uyudı. (3) Gemi daḥı ol bî-nihāyet baḥrda ejder-i siyāh gibi kījırup giderdi (4) ve duḥter eyidürdi⁴ daḥı nice bir ağlasun ve yüregın nār-ı ğamıyla nice bir (5) tağlasun. Çün⁵ giryeden sākin olup şöyle bir zamān mütefeķkir (6) ve müteḥayyir ü müteḥassir⁶ kaldı. Şeybū daḥı duḥter bî-ḥod yaturken rāhibāne (7) ṭonların çıkarup enbāna şalmışdı. Yine şekl-i aşlına girüp (8) gemiye gelmişdi. Ḥaķ⁷ budur ki Şeybū daḥı [S65^a] kadde, kāmimde, cemāilde ve kemāilde (9) idi, zū-fünündı ve kelimātı mevzündı. Duḥtere sürür u ḥubūr⁸ (10) virmekçün eline ṭanbūr alup şetārete başladı ve Şeybū-yı ḥile-bāz (11) sāzda ve āvāzda⁹ bî-naẓir idi ve ⁶ilm-i müsikide ḥabir idi. ṭanbüresin (12) perdāz idüp ol maḥbüb-ı ğazāle münāsib ḥüb-ğazeller oķumağa (13) ser-āğāz eyledi¹⁰. Rāstdan girüp cemī⁶ maķāmātı ḥüb-taḥrīrātıla seyirler¹¹ idüp (14) gelüp gine rāstda karar itdi. Çün¹² Şeybū ḥoş-āvāz ile¹³ ol (15) duḥter-i dil-nüvāza naẓar itdi. Gördi ruḥ-ı feruḥlarında ⁶alāmet-i beşāset (16) var, yine ṭanbüresin eline alup ğuş-māl itdi¹⁴ ki dā'ire-i perdeden (17) tecāvüz itmeye. Şeybū şāh¹⁵-āvāz ile daḥı Ḥicāz-ı nevāda maķāma āğāz (18) itdi. Şol

¹ min: -İ

² bunı: -İ

³ çün: -S

⁴ eyidürdi: -S

⁵ çün: -S

⁶ müteḥassir: müteḥayyir İ

⁷ ḥaķ: çak İ

⁸ ḥubūr: -S

⁹ āvāzda: -S

¹⁰ eyledi: itdi İ

¹¹ seyirler: -İ

¹² çün: -S

¹³ ile: -S

¹⁴ itdi: virdi İ

¹⁵ şāh: temāşā S

havâlarda pervâz eyledi ki duĥter-i dil-nüvâza bî-iĥtiyâr (19) hezâr ‘ işve¹ vü nâzla tûrı gelüp raĥşa girdi. Şeybû-yı zen-dost (20) daĥı duĥterüñ bu ĥâletini görüp cânı postına şıĥmayup bu şi‘ r-i (21) niyâz-âmüzı oĥurdu. **Şi‘ r:**

Göreldeñ ruĥlaruñ ey mâh-peyker

Düşüpdür

[İ59^a]

(1) cânuma ‘ aşkuñdan aĥger

Derün-ı lâle gibi dil göyüñdi

Teraĥĥum eyle baña (2) ey gül-ter

Serây-ı dil olupdur naĥşuñla²

Münaĥĥaş ey nigâr-ı rûĥ-perver³

(3) Kitâb-ı ‘ aşkuñ ey duĥter tamâmet⁴

Dil itmiş revân şı gibi ezber

Senüñçün (4) Şeybû cism-i mülkin ey cân

Şalupdur baĥr-ı bî-pâyâna yek-ser

Neşr: (5) Çün⁵ Şeybû bu şi‘ ri oĥurdu duĥter daĥı Şeybû’nuñ ĥoş-âvâzın (6) istimâ‘ idüp semâ‘ da vecde vardı. Şeybû daĥı bu ĥâlete germ olup (7) raĥşa girdi. Şol ĥadar semâ‘ itdi ki ol daĥı ‘ âlem-i vecde vardı. (8) Bunlar bu ĥâlde semâ‘ da iken çün⁶ rûzgâr daĥı sâkin olup (9) gemi daĥı sükün bulmuşdı⁷. Çün bunlar yine kendülerine [S65^b] geldiler. Gördiler ki (10) rûzgâr sâkin olup gemi daĥı sükün bulmuş⁸. Çün⁹ duĥter daĥı Şeybû’ya kâm nâ-kâm (11) iltiyâma başladı. Şeybû daĥı duĥterüñ mülâyemetin görüp¹⁰ mükâlemeye başladı. (12) Nâ-gâh yine¹¹ rûzgâr gelüp gemiyi

¹ ‘ işve: ‘ aşk S

² naĥşuñla: nefsuñla İ

³ rûĥ-perver: rûĥ berüz İ

⁴ tamâmet: tamâm İ

⁵ çün: -S

⁶ çün: -S

⁷ bulmuşdı: oldu İ

⁸ gemi daĥı sükün bulmuş: -İ

⁹ çün: -S

¹⁰ görüp: -S

¹¹ yine: gine İ

yürütdi. Ol deryā-yı bī-pāyānda (13) kırk gün kırk gice¹ zevrağ segirdürdi. Hiç bir kenār āşikāre olmadı. (14) Şeybū-yı ‘ayyār bu duğter-i dildār-la bāzār-ı nāz niyāz iderlerdi². Bu mağalli unutma (15) ki gelürüz ve bu yaña Reşide-i dil-ārāmuñ ser-encāmına geldük³. **Qıı‘ a:**

(16) Bu mağalli hātıruñda tut ferāmüş eyleme

Güş kııl tā saña⁴ bir ğayrı hikāyet ideyin⁵

(17) İdeyin taħrır göñlüñ levhine ey şehr-yār

Hüb-taħrır ile rāviden rivāyet (18) ideyin

Qıışa-i diğeri: Ebū Hafş-ı Kūfi raħmetu’llāh⁶ Hālifenüñ (19) öñinde şöyle hikāyet eyledi ki Reşide ki ol şehr-i Tevb’de balıqçı (20) evinde qalmışdı. Anlaruñla tamām altı ay miqdārı⁷ olmuşdı. Ol altı (21) ay⁸ rüzını tā şeb süzıla ve şebini tā rüzgār bile⁹ geçürürdi.

[159^b]

(1) Her dem Cüneyd’i yād idüp feryād iderdi. Gözinden h̄āb ve göñlinden (2) tāb ve cānından rāħat ve nefsinden hażz-ı ni‘ met¹⁰ gitmişdi ve qatında Cüneyd’üñ (3) cemāl-i hayālinden ğayrı iş bitmişdi ve kendüye¹¹ günde¹² bir loğma iftār¹³ iderdi (4) anı daħı ‘illet-i hezār-la yirdi. Niçe ki balıqçı evine girdi (5) ebedā¹⁴ taşra çıkmadı veyā deriçesinden taşra baqmadı ve kimseye söz (6) söylemedi ve yüz göstermedi ve eger bir maşlaħat için zarūrī (7) taşra çıqmaq vākı‘ olsa idi yüzine bürka‘ çeküp çıkardı. (8) Altı ay tamām ol balıqçınuñ evini zindān idüp rüz şeb giryān (9) u nālān ve hem-dem-i āh fiğān idi ve her qademi¹⁵ derd ü elem idi. Balıqçınuñ (10) dört

¹ kırk gice: -İ

² bāzār-ı nāz niyāz iderlerdi: bāzār u bāz niyāzda idiler İ

³ geldük: -S

⁴ saña: ki İ

⁵ ideyin: -İ

⁶ Kūfi raħmetu’llāh: Kūfi raħmetu’llāh eydür İ, -S

⁷ miqdārı: -S

⁸ ol altı ay: -S

⁹ rüzgār bile: rüz ile İ

¹⁰ ni‘ met: -İ

¹¹ kendüye: -S

¹² günde: -İ

¹³ iftār: -İ

¹⁴ ebedā: ebed İ

¹⁵ her qademi: -İ

kuzgun gibi¹ siyāh kızları var idi. Dördü daḥı (11) [S66^a] Reşide'ye 'āşık olmuşlardı ve her biri Reşide'yi benimseyüp cānları (12) gibi tutup balıġla besler idi. Zīrā ol şehrüñ ekşer ḥalkı balıġ (13) yirler idi ve etmeleri şüret tarısından idi ve yağları (14) şıġır yaġıdı. Bunlardan ġayrı nesne yoġıdı. Reşide bu evde (15) ġāyet ta'ab çeküp söyle oldu ki her dem Rabbü'l-'ālemīnden² (16) ölümün taleb ider oldu. Ol şehrüñ ḥalkı cümle 'uryān (17) yürürlerdi. Eger erleri ve eger³ 'avretleri ve dizlerini⁴ örtmişlerdi (18) anı daḥı koyun derisiyle. Bir gün Reşide def' -i melāletçün balıġçıya (19) eyitdi: Dilerem ki pādīşāhuñuzı temāşā idem ve gönlümi biraz egleyem. (20) Balıġcı eyitdi: Dīvāne mi olduñ eger sen evden taşra çıkup (21) şehirde seni göricek olurlarsa⁵ şehrüñ ḥalkı birbirin

[160^a]

(1) öldürürler. Andan soñra beni öldürürler soñra⁶ benüm 'avretüm ve benüm⁷ oġlancuġlarum (2) benüm firāķumdan⁸ helāk olurlar. Şimdi hiç sen ġam yime ve⁹ ġuşşa çekme ki benüm dört (3) kızum saña olança yeter. Hemān¹⁰ evden taşra çıkma ve deriçeden bakma ol (4) sebebden ki bu şehrüñ ḥalkı senüñ gibi ādemi hiç görmiş ve işitmiş (5) degüllerdür. Reşide çün¹¹ bu sözi işidicek müteḥayyir kaldı ve mütefekkir olup (6) kendüye eyitdi: Ne belā ve ne miḥnetdür ki baña vāķı' olmuşdur. Bunuñ gibi (7) dirlikden ölem çok yıġdür ki¹² bu siyāhlar ile benüm¹³ 'ömr-i 'azizüm tebāh oldu. (8) Ey kāşki benüm māderüm beni toġurmayup bunuñ gibi belālara uğramayaydum (9) didi¹⁴. **Rāvī söyle rivāyet ider ki** balıġcıyla Reşide bu (10) kelimātda iken¹⁵ dīvār ardından bir siyāh kavlaġ örü tırmış bu sözi (11) söyleyen¹⁶ kimlerdür diyüp deriçeden nigāh itdi. Reşide'yi yegāne görüp (12) āh itdi. [S66^b] Az

¹ gibi: -S

² Rabbü'l-'ālemīnden: dünyadan S

³ eger: ger S

⁴ dizlerini: -S

⁵ seni göricek olurlarsa: gezecek olursa S

⁶ soñra: andan İ

⁷ benüm: -S

⁸ benüm firāķumdan: -İ

⁹ yime ve: -İ

¹⁰ hemān: -S

¹¹ çün: -S

¹² yıġdür ki: olmuşdur İ

¹³ benüm: -İ

¹⁴ didi: -S

¹⁵ iken: -İ

¹⁶ sözi söyleyen: söyleşenler S

kıaldı ki dıvāne ola ĥayrete varup āh itdi ve fikrete (13) dūşdı ve kendüye eyitdi: İşüñ evlāsı oldur ki kıul Mevlā'sı (14) izinsüz bir iş işleme. Ben bu dil-ārām pādişāha i' lām ideyim ki fülān (15) balıkçınuñ evinde bir şāhib-i cemāl civān vardur diyem. Pādişāh daĥı beni (16) ĥaş idine belki şehre ĥākim eyleye diyüp her gün bu civānuñ müvekkeli (17) olup ve ruĥ-ı zībāsın temāşā idüp şafā sürürem. Bunı didi¹ daĥı tırup (18) pādişāhuñ bārgāhına vardı. Ĥizmet idüp ve Reşide-i 'Arab'ıñ (19) tal'at-ı zībāsın ve kıamet-i ra'nāsın ve kelimāt-ı cān-fezāsın ve sözinde (20) edāsın vaşf eyledi. Pādişāh çün siyāhdan bu sözi işitdi (21) gör ki ne iş itdi ve Reşide görmedin kıulakıdan 'āşık oldu.

[İ60^b]

(1) Hemān-dem yirinden hezār erle balıkçınuñ evini ĥişār itdi (2) ve birini içerüye gönderdi ki Reşide'yi taşra kııkardı ve balıkçı bī-çāre kıarār (3) idemeyüp ardınca bile kııkıdı. Demdür² kıademdür ki pādişāh dervişler (4) evine kıadem başdı. Pādişāh eyitdi: Bu civān-ı sefid çokıdan mı sendedür? (5) Balıkçı eyitdi³: Nice müddet-i mediddür ki bendedür. Pādişāh eyitdi: Ben bunı (6) almağa geldüm. Balıkçı aĥladı, alma didi. Pādişāh eyitdi: Niçün? Balıkçı eyitdi: Ol (7) sebebden ki ben⁴ ve 'avretüm ve kıızlarum ve oĥlancu kılarum bunuñla üns tıutup (8) tıruruz. Pādişāh eyitdi: Ey nābe-kār bu nice müddet-i medidden baña dimeyesin (9) diyüp tıĥ çeküp balıkçınuñ boynın urdı ve balıkçı 'avreti (10) ve oĥlancu kıları bu ĥāli görüp feryād figān ve āh u zāra başladılar. Pādişāh (11) emr itdi: Cümlesin pāre pāre eylediler. Çün⁵ pādişāh atından aşğa inüp (12) [S67^a] sakıalını, yüzini ve gözini Reşide'nün ayaĥına sürdi. Eyitdi: Ben (13) vākı' amda gördüm idi ki Ĥāķ tebārek ve Te'ālā bu vilāyete bir⁶ mübārek kışi (14) gönderdi. Meger ol kışi sensin. Ėam yime ve ĥuşşa çekme ki bir niçe duĥterüm (15) vardur. Cümlesi ĥāyet⁷ ĥüsndārdur ve her kıankısın dilersen ĥaña vireyin ve senden (16) eyü evlād gelüp bu bilādı ābād itsünler ve bir pādişāh vardur ki her yıl benden (17) gücle⁸ bāc u ĥarāc alur. Umaram kim senün devletünde anı musaĥĥar idem diyüp (18) emr eyledi. Bir tāc getürdiler, cevāhirle ve yevāķitle

¹ didi: -İ

² demdür: deyr İ

³ eyitdi: eyitdi sen S

⁴ ben: -İ

⁵ çün: -S

⁶ bir: -S

⁷ ĥāyet: -İ

⁸ gücle: -İ

muraşsa^ç. Reşide'nün (19) başına vurdılar ve bir¹ taht-ı zerrin getürdiler ve yevâkîr ve cevâhir ve la^ç ile (20) muşanna^ç. Reşide'yi anuñ üzerine çıkardılar. Pâdişahuñ a^ç yân-ı hazreti (21) ve erkân-ı devleti ve dilirleri ve leşkerleri cümlesi cem^ç olup gelüp

[İ61^a]

(1) Reşide'nün önünde baş kodılar, alkışlar eylediler². Andan³ şoñra Reşide'yi tahtla⁴ başları (2) üzerine getürüp pâdişahuñ serâyına getürdiler **ve rāvi şöyle⁵ rivāyet (3) ider ki** Pâdişāh-ı zengiyānuñ on kızını var idi. Beşi bāliglerdi (4) ere virmeli olmuşlardı ve ammā beşi dağı katı bülūga irmemişdi ve anlar (5) ki bāliglerdi kāmeleri menāre gibi bülend⁶ idi ve kendüleri gurāb (6) gibi siyāh idi. Zirā bu tã'ife zengiler idi ve tenleri çuryān idi. (7) Hemān çavret yirleri⁷ örtülmiş idi koyun derisiyle. Ğayrı nesneleri (8) yoğdı ammā altunları ve incüleri ve yāķūtları ve la^ç lleri⁸ ve cevherleri (9) çoğdı. Ol duşterler māzerleriyle çün Reşide'yi gördiler hemān yirlerinden (10) tırdılar, geldiler. Reşide'nün başına üşüp ayağına düşdiler. Şol kadar (11) ayağını ve elini ve yüzini ve gözünü öpdiler ki Reşide kendüden gitdi. (12) Pâdişahuñ [S67^b] ve siyāhuñ cümle çavretleri geldiler. Reşide'nün etrafında (13) tırdılar. Ol tã'ifenün bağallerinün bed⁹-rāyihası ferseng-be-ferseng (14) giderdi. Reşide ol bũy-ı bedden bĩ-ħod olupdı. Ğalife bunu (15) işitdi. Ğahķahaya düşdi ve eyitdi: Ey muħaddiş söyle görelüm (16) Reşide anlar ile n'eyledi. **Ebũ Ğafş-ı Kũfi¹⁰** eyitdi: Ol pâdişahuñ (17) cümle sipāhı cem^ç olup ğulũv idüp pâdişāha geldiler. İttifāķ idüp (18) eyitdiler: Eger dilerseñ ki biz senün Ğizmetinde olavuz her ğün bu civānı (19) taht üzerine geķür ki cümlemüz cemāl-i cemīlin müşāhede idevüz. Sen dağı¹¹ (20) balıķcı gibi bu civāna mücāhede çekdürme ve eger bu didüğümüz vech üzre (21) olmazsañ bil ve āĝāh ol ki saña çāşī olup çoķ fesād iderüz.

¹ bir: -İ

² alkışlar eylediler: alkışladılar İ

³ andan:-S

⁴ tahtla: -İ

⁵ şöyle: -S

⁶ bülend: -S

⁷ çavret yirleri: çavretleri S

⁸ la^ç lleri: -S

⁹ bed: -İ

¹⁰ Kũfi: -S

¹¹ dağı: de İ

[İ61^b]

(1) Şöyle ki dillerde yād olup illerde ad¹ kalur ve daḥı her kimüñ ki duḥteri (2) vardur bir gün anuñ öñinde ola. Pādişāh eyitdi: Her gün olmasun (3) ammā didügüñüz vech üzre heftede bir gün olsun ve anlar daḥı bu ḳavle rāzı (4) olup gitdiler ve pādişāh bir kār-gār hücre yapdurdı. Ḳapusın ve deriçelerin (5) ābnüsdan ve iḳinüñ sıvasın müzehheb idüp müretteb ḳıldılar. (6) Çün² tamām olıcaḳ müzehheb idüp Reşide-i ‘Arab’ı anda ḳoydılar ve her (7) gün aḥşāma degin yüz biñ kişi miḳdārı hücrenüñ dā’iresinde (8) devr iderlerdi ve āh u zārla ḥasretten ḳan ağlarlardı ve firḳat-i (9) dīzārıla anlara Reşide deriçeden başın ḫaşra ḳıḳarup ‘arż-ı cemāl³ (10) eylerdi ve anlar daḥı bu tecellide tesellī bulup giderlerdi. Bu nev⁴ üzre (11) bir nice eyyām geçdi ve Reşide bu ‘iḳāb-ı ‘azīme⁴ ve bu ‘azāb-ı (12) elīme ile ol hücrede tenhā ḳaldı. Ne bir mūnis-i müşfiḳ var⁵ ve ne (13) bir ḡam-ḥār-ı muvāfiḳ⁶ ki [S68^a] anuñla eglene ve bir laḫza giryeden ḥālī degüldi. (14) Kām nā-kām ol siyāhlarla geçinürdi ve ‘acīb ve ḡarīb şekiller görüp (15) bu beytleri ḥāl idinüp oḳurdı.

Meşnevî:

Bir kez yüzümi (16) görmege cānlar fedā idi

Yanumda pādişāh-ı cihānlar gedā idi

(17) Naḫ⁷ -ı zemīnde virmezken ruḥ o şehlere⁷

Şimdi görüñ ki⁸ gösterürem (18) rü-siyāhlara

Nā-cins şoḫbeti dil ü cānı yaḳarmış

Nār-ı cahīmden (19) daḥı sūzende nārmış

Zinhār girme nā-cinse şoḫbet eyleme seni

(20) Eyler nişāna tīr-i mezāmetle her denī

Yā Rabb bi-ḥürmet-i beden-i cān-ı Muştafā

¹ ad: -İ

² çün: -S

³ cemāl: -İ

⁴ ‘iḳāb-ı ‘azīme: ‘iḳāb üzre ‘azīme İ

⁵ var: -S

⁶ muvāfiḳ: muvāfiḳ var S

⁷ şehlere: şehre İ

⁸ görüñ ki: gözüñe İ

(21) Eyle beni bu şöhet-i nā-cinsden cüdā

Nesr: ve Reşide ol hücrede bu beytleri

[İ62^a]

(1) okurdu. Anasınıñ ve atasınıñ ve birāderlerinüñ firākından zār zār ağlardı (2) ve nār-ı hasretile yüregın tağlardı. Şöyle kim murğlar havāda ve mähiler (3) deryāda aña muvāfaqat idüp rıkkat eylerdi. Girye vü sūz güdāzdan (4) fāriğ olup namāz kılırdı ve bu¹ nev^c üzre rūz u şeb bükāda ve du^c āda (5) idi ve sırrını hiç eħade fāş itmezdi. Hiç bir kimesne anı² (6) bilmez idi ki er midür veyā ^cavret midür ve gönli şehrinde Cüneyd'üñ ^caşkı (7) sultān olup ve cān vilāyetine ħākim idi. Pes andan³ ğayrı daħı (8) bātinī Cüneyd-i civānla idi ve zāhirī zārūrī zengiyānla idi. Her gice (9) bir mekrūhu'l-liķā çenār-bālā duħter-i siyāh ki bağalınıñ bed-rāyihasıyla gelüp (10) Reşide'nüñ hücreğine girürdi. Eyidürdi kim ben fülān maħbūbıyam benüm⁴ murādum (11) vir. Reşide anlara ^caşklar gösterüp bahāneler idüp şabāħa (12) çıkarurdu ve bu üslūb üzre bir nice müddet geçdi ve bir gice yaturken (13) kendüye eyitdi: Yarın ^cale's-şabāħ yā Fettāħ diyüp fetħ-i (14) bāb idicek bir ħile idüp kaçuban [S68^b] in-şā'allāh ħalāş bulayın (15) ve bu fikirde iken ħ^vāb ğālebe idüp uyudu. Vāķı^c asında (16) Seyyid Cüneyd'i gördi ki ğāyet rencide⁵ vü meşakķatdedür, ħor u (17) zār nā-gāħ āh vāh idüp eyitdi: Ey Reşide ben senüñ için (18) dā'ire-i dār-i⁶ dünyāyı çün pergār devr idüp ser-geşte olam, atamı ve anamı ve (19) ħānmānumı terk idüp bend-i girānlarda giriftār olup dest ü pā-beste (20) olam, sen salţanatında rāħat olup⁷ ^ciş ü ^cişrete müdāvemmet (21) gösterürsin ve tarīķ-i muħabbet⁸ böyle mi oldı ve çün Reşide-i

[İ62^b]

(1) dil-ārām daħı niyāmdan uyandı, āh idüp yaķasın çāk itdi ve başına (2) ħāk saçup Cüneyd'üñ iftirākından ve iştiyākından şol ķadar ağladı ki (3) az ķaldı ki helāk ola. Kendüye cebr idüp şabr gösterdi. (4) Çün şabāħ oldı ħürşid giribān-ı cihāndan ^carz-i

¹ bu: -İ

² bir kimesne anı: anı kimesne de S

³ andan: iden İ

⁴ benüm: -İ

⁵ rencide: renc S

⁶ dār-ı: -İ

⁷ olup: -S

⁸ muħabbet: -İ

cemāl (5) idüp gılāf-ı ufkdan esyāfin uryān itdi. Leşker-i zengiyān (6) her¹ şeb dağı hezimet ihtiyār idüp gürizān nā-bedīd oldı. (7) Pādişāhla vezīr dağı Reşīde'nün hücreğine gelüp içerü girdiler. (8) Bākī pehlevānlar taşra tırdılar. Reşīde bunlara hüzn gösterüp (9) söylemedi ve pādişāh eyitdi: Ey cānumuzuñ cānı ve ey² derdümüzüñ (10) dermānı niçün ğamgīn ü ħazīnsin veyā niçün bize³ söylemezsin? Reşīde eyitdi⁴ (11) ve bir zamāndan şoñra girībān-ı tefekkürden çün⁵ baş kıaldurup ey pādişāh (12) bil ve āġāh ol ki bu gice bir ferişte gelüp⁶ baña eyitdi ki yarın (13) bir gemiye girüp vāfir ta'āmlar koy ve dağı fülān taġa gel. Bārī (14) Te'ālā saña böyle ħükm eyledi. Ol ta'āmları ol taġuñ kıullesine (15) kıo tā ki anı vuġuş u tıyūr ve mār u mūr yiyeler ve hem bir هفته (16) anda ol⁷ [S69^a] andan şoñra yine gelesin didi. Vezīr ve pādişāh n'ola didiler (17) tek⁸ sen ħazīn olma, biz saña kıarīn olalum. Reşīde eyitdi: Baña şöyle emr (18) olındı⁹ ki tenhā varam ve sizüñle varmayam. Pādişāh eyitdi: İmdi (19) duġterlerümden ikisi senüñle bile gitsünler ve iki mellāhla Reşīde (20) ile olsun didi ve yarındası bir büyük gemi ħāzırladılar. (21) Vāfir ta'āmlar kıoydılar ve ol tād-ı muraşşā^c birle bir nice şandük

[163^a]

(1) sīm ü zer ü yevākīt ü cevāhir gemiye bile¹⁰ iletdiler. Reşīde tıġın beline (2) ħamā'il baġlayup ve gürzin eline aldı. Ol iki duġterle gemiye girdiler. (3) Mellāhlar geminüñ lengerin yukarı alup seren tıruya urdılar¹¹ yelken (4) eyleyüp revāne oldılar ve gemi murġ-āb gibi deryā yüzinde kıanat açup (5) uçardı. Nā-ġāh ol taġuñ kıatına geldiler. Duġterüñ birisi eyitdi: Ol (6) taġuñ kıatına tız varup girü dönmek gerekdür. Reşīde eyitdi: Ben (7) girü dönmege gelmedüm tā ki bir yire veyā bir vilāyete yol bulam veyā beyābānda (8) ölem. Derġāl duġterler Reşīde'nün şacına yapışup yaķasın yırdılar (9) ve mellāhlara tız gemi döndür diyüp ħışmlar itdiler ki bu nābe-kāruñ eline (10) ve ayaġına zencīr urup giriftār idelüm, tā ki her gice erlik

¹ her: -S

² ey: -S

³ bize: -İ

⁴ eyitdi: -S

⁵ çün: -S

⁶ gelüp: -S

⁷ ol: ola İ

⁸ tek: -İ

⁹ olındı: eylediler İ

¹⁰ bile: -S

¹¹ urdılar: alup İ

murādını (11) bizden göre ve eger erliginde kâdir olmazsa biz dağı mıtrağla döge döge (12) öldürevüz. Reşide dağı güldi. Hemân tigin ‘uryân idüp duđteruñ (13) birisin depeledi. Ol birin dağı bir darb-ı tığle helâk itdi. Mellâhlar (14) çün bu hâli gördiler hemân-dem mıtrağ ele alup Reşide’ye karşı (15) vardılar ki ceng ideler. Reşide hod bir tığ-zendi ve cengde hemân (16) bebr ü peleng idi. Mellâhları bir darb-ı tığle helâk itdi. Andan (17) soñra anlaruñ leşlerini deryāya¹ atdı ve [S69^b] kendü tenhâ qalup gemi sürdi. (18) **Ebū Hıfş-ı Kūfi raḥimehu şöyle² rivāyet ider ki** gemi ol deryā-yı (19) bī-pāyānda kırk gün kırk gice segirdürdi ve Reşide bir laḥza (20) Ḥudā’nuñ adını dilinden gidermezdi ve dem-be-dem kelime-i şehādeti (21) getürürdi. İki ay tamām oldı. Gemi dağı kenār bulmadı. Reşide

[I63^b]

(1) gemide olan eḥimeyi hep yidi bir loğma qomadı. Açılığdan ve şusuzluğdan (2) şöyle oldı ki mürde³ gibi düşdi ve āh idüp kendüden gitdi. Yine (3) kendüye gelicek Hıaḥ Te‘ālā ḥazretine tazarru‘ idüp ağladı ve cānından⁴ nevmiz (4) olup eyitdi: Bu ne işdür ki ben baña itdüm. Kendü elümle kendümi (5) mühlikeye bırağdum. Ḥaḥā idüp Hıaḥ’uñ emrin şıdum ki kelām-ı (6) qadimde buyurmuşdur. **Qavluhu Te‘ālā ve lā tulḳū bi-eydikūm ile’t-tehluke⁵** (7) vebāl itmişem diyüp ibtihāl gösterdi ve yüzün āsmāna tutup Hıaḥ (8) celle ve ‘alādan meded taleb itdi. Nā-gāh bir cezire zāhir oldı çün⁶ (9) Reşide cezireyi görüp şād oldı. Ğuşşadan ve ğamdan āzād oldı. (10) Gemi dağı kenār buldı. Ammā Reşide açılığdan ve şusuzluğdan şöyle zebūn (11) olmuşdı gemiden taşra çıqmağa mecāli yoğdı ve hâli ğāyet⁷ (12) mükedder olmuşdı. Hele ğayrete gelüp elf cehdile gemiden (13) taşra çıqdı. Ol cezireye nağar itdi. Gördi, bir hoş murğzār (14) ve ağaçları mivedār ve her cānibden cüy-ı cārī ve murğları (15) her şāh üzre Sübhān’uñ tesbīhin, yukarı ğüşesinde (16) ğün-ā-ğün güller tebessümde ve ol güller için bülbüller terennümde ve taraf-be⁸-taraf (17) reng-ā-reng lāleler çün

¹ deryāya: deñize S

² Kūfi raḥimehu şöyle: -S

³ mürde: mürd İ

⁴ cānından: -İ

⁵ Allah yolunda harcayın. Kendi ellerinizle kendinizi tehlikeye atmayın. Yaptığınızı güzel yapın; Allah güzel yapanları sever. Bakara: 2/195.

⁶ çün: -S

⁷ ğāyet: -S

⁸ be: -S

vālihler¹ tāze tāze çemenler yeşil dūhāvī (18) katīfe gibi zemīne düşmiş āhūlar ve gūr-ı beyābāniler gūstāhdār ol (19) murğzāra girüp otlamağa [S70^a] düşmiş. Ol çemenler içinde yir yir (20) ol āhū-yı miskīnler meskenler idinmişler. Ol ağaçlar üzerinde hūb-elhān (21) kuşlar āşiyān idinüp eyler cūşlar. Ol ağaçlaruñ ve mīveleri

[I64^a]

(1) kimi huşuk kimi tarī aşıluş tururlardı. Reşīde gāyet açdı, ta'āma (2) muhtāc idi. Elin uzadup ol mīvelerden aldı ve yidi. Qarnı (3) toydı ve şu içdi ve dağı Hālık'a hamd itdi. Hemān-dem nefsi kuvvet (4) bulup tenine kuvvet geldi ve cānı rahāt olup sūkūn (5) buldı ve yetmiş gün olmuşdı ki gūsl itmemişdi ve başını yumamış idi. (6) Şoyunup şuya girdi. Āb-dest alup çıkdı ve giyinüp (7) namāza meşgūl oldu ve fevt olmuş namāzların kazā itdi (8) ve Rabbü'l-ālemīnūñ emriñ edā kıldı ve andan² soñra yüzini³ yire sürüp (9) enīne başladı ve çok bükālar idüp du'ālar kıldı. Ol kādīye'l-hācāta (10) mūnācāt idüp ol cezīreden necāt taleb itdi (11) ve egerçi ol cezīre⁴ cennet-mişāl yir idi. Ammā insān enīs olmayıcağ (12) cennet dağı zindān olur. Reşīde yüzü türābda niyāzdayken⁵ h'āba vardı. (13) Yine Cūneyd'i vāqı'asında gördi. Aña eyidür ki ey (14) zālim ben senūñ için bir belāya giriftāram kim ne'üzü-bi'llāh ve her dem (15) ölūme ümīzvāram. Şimdi baña bir himmet eyle, ola⁶ ki Hāğ celle ve 'alā (16) benüm⁷ cānum ala tā ki bu miñnetden cānum hālāş bula ve bunı diyüp zār (17) zār ağladı. Ol iki nergis gözlerinden jāleler döküp (18) nāleler itdi ve gāh kendüden gitdi ve gāh (19) kendüye gelürdi. Reşīde bu hālde⁸ h'ābdan uyandı. (20) Bu dağı āteşe firāğa yandı. Şanma ki hemān o yandı. Āh u zārī⁹ idüp (21) bī-şarār oldu. Pergār¹⁰ gibi cezīreyi devr iderdi [S70^b] ve yirden taş

¹ vālihler: vālālar S

² kıldı ve andan: kılduğdan S

³ yüzini: yüzüñ İ

⁴ cezīre: cezīre meh İ

⁵ niyāzdayken: iken İ

⁶ ola: ol İ

⁷ benüm: -S

⁸ hālde: -İ

⁹ zārī: zār İ

¹⁰ pergār: bir gāv İ

[İ64^b]

(1) alup sîne-zenân nālân gibi¹ giryân giderdi ve güneşüñ devri tamâm (2) olup aḥşâm irdi ve bu daḥı yürümekden yorulup tırdı. (3) Bir maḳâm diledi ki anda ārām ide, kendüye eyitdi: Şek yokdur ki (4) bu yire eṭrāfdan yırtıcı cānverler gelüp beni ki göreler pāre pāre (5) idüp yirler. Baña bu yirde olmaḳ ḥaṭardur ve ḥaz̄er itmek gerekdür. (6) Reş̄ide ḡāyet² ‘āḳıl u dānā³ idi. Aradı buldı bir dıraḥt-ı (7) bülendi. Hemân üzerine aḡup anda⁴ dölendi. Ammā⁵ ḡāyet ḥaz̄erinden (8) cez̄irenüñ eṭrāfına naḡar iderdi. Nā-gāh⁶ bir bölük per̄iler havā yüzinden (9) yire indiler. Ellerinde meş‘aleler şöyle ki ol cez̄ireyi tıtdı (10) bu per̄ilerüñ şu‘leleri. Bu per̄ilerüñ kimi er ve kimi ‘avret⁷ bunlaruñ (11) ‘aḳablerince bir gürüh⁸ daḥı hezār sūtühla havā yüzinden yire inüp (12) Reş̄ide olduḡı dıraḥtuñ altına geldiler ve ḥādimleri ḥiz̄mete (13) şürü‘ idüp sipāh̄ileri ve dīvler dīvān tırdılar. Bir ‘avret (14) ile bir civān bir⁹ taḥt-ı zerr̄in üzerine geḡüp oturdılar. Ol (15) civānuñ cemālī āftāb gibi tābende ol per̄iler cümle aña bende, el ḳavuşurup (16) öñinde ser-efgende tırdılar ve her bābdan birbirine ḥiṭāb idüp¹⁰ su’āle ve cevāba (17) başladılar ve ol civān-ı ḥürş̄id-ṭal‘at meger bir vaḳt bir maşāfda (18) bād Reş̄ide’nüñ bürḳa‘ın güşāde ḳılmış idi ve cemālī cemālin görüp (19) ‘aşıḳ olmuşdı. Ol civān, per̄iler şāh̄inuñ¹¹ oḡlıydı. (20) Reş̄ide ‘aşḳından gözinden cānı ve göñlinden tābı cānında ḳarār (21) idüp Reş̄ide’nüñ ḥālet-i ‘aşḳını atası ve anası tamām bilmişdi.

[İ65^a]

(1) Nice ḡulām ve nice ḥuddām eṭrāf-ı ‘ālemi ve eşnāf-ı ādemi geşt idüp (2) Reş̄ide-i ‘Arab’ı ṭaleb eylediler¹² ve illā¹³ [S71^a] ḥiç nām-ı nişānını bulmayup bu¹⁴ (3) Reş̄ide olduḡı aḡacuñ dibine geldiler. Ol civān dem-be-dem (4) feryād āh iderdi. Şöyle ki

¹ gibi: -S

² ḡāyet: -S

³ ‘āḳıl u dānā: ‘āḳıle S

⁴ anda: -İ

⁵ ammā: anda İ

⁶ nā-gāh: niḡāh İ

⁷ kimi er ve kimi ‘avret: kimi ‘avret kimi er S

⁸ gürüh: güre İ

⁹ bir: -İ

¹⁰ idüp: -İ

¹¹ şāh̄inuñ: pādīşāhuñ İ

¹² eylediler: iderdi İ

¹³ illā: -S

¹⁴ bu: -İ

dūd-ı āhı havā yüzini siyāh iderdi. (5) Kām nā-kām dem-i firķate tākāt getürmeyüp kendüzini (6) urmaķ için ħancer çıkardı. Anası elin tıutup māni^ç olurdı. (7) Şabr eyle diyüp eyidür dirdi¹, ey dīdemüñ nūrı ve ey sīnemüñ (8) sürürı şitāb itme ki ķo² ben be-her bāb aķşā-yı ^ç ālemi (9) gūşe-be-gūşe ve ebnā-yı ādemi der-be-der cüst cū idüp (10) ol duĥter-i ra^ç nāyı ve ol aĥter-i zībāyı bulam, elüñe virem ve benüm daĥı (11) aķşā-yı murādum oldur ki anı senüñle görem ve nice kimesneden işitdüm ki (12) diyār-ı ^ç Arab'da ol ra^ç nānuñ sebīli ħarāba müteveccih olmış ve niçe (13) emīr-zādeler ve dilīr-zādeler Medīne civānları ve Benī-Hāşim oĥlanları (14) ve sādāt-ı ^ç Arab ħānmānları terk-i diyār³ idüp anuñ talebinde (15) ser-gerdān olmuşlardur ve ^ç āķıbet andan ne bir⁴ eşer bulmuşlardur (16) ve ne bir⁵ ĥaber almışlardur. Şöyle müteĥayyir ü müteĥassir⁶ ħalmışlardur ve şimdi biz daĥı (17) ħānmānumuzı ve ad şanumuzı, vilāyetümüzü ve salţanatumuzı terk idüp (18) ol gün yüzli duĥterüñ ^ç aşķı havāsında zerreveş (19) ser-geşte olmuşuzdur ve anlar bu güft gūda dıraĥt üzerinde (20) Reşīde-i ĥüb-rūy ve ne dirlerse diñlerdi. Ammā baña nigerān (21) olalar diyü berg-i ĥazān gibi ditrerdi ve derünında eglardi, bīminden

[165^b]

(1) cānı nīm ħalmışdı. Anlar bu ĥâlde iken⁷ nā-gāĥ şubĥgāĥ irdi. ^ç Ālemüñ (2) yüzi āyīne-mişāl olup ve ĥalāyık birbirinüñ cemālin gördi. Ol (3) civānuñ anası adı Zübeyde idi. Oĥlına eyitdi: Bu cāygāĥda (4) şabr idelüm tā bizüm [S71^b] sipāhumuz bu yire gelince bu cezīrede birķaç gün (5) āsāyiş-i dil ve ārāyiş-i dīde gösterelüm dirken nā-gāĥ bir perī havādan yaña⁸ (6) nigāĥ itdi. Gördi ki dıraĥt üzerinde bir şaĥş durur. Hemān-dem (7) bülend āvāz ile eyitdi: Bu dıraĥtuñ şāĥları içinde bir ādem-zāde (8) var. Zübeyde yuķaru baķdı, nażar itdi Reşīde'yi gördi. Ayuñ (9) on dördi gibi tābende ammā şekl-i merdāne. Hemān bir ^ç ifrīte eyitdi: (10) Var şol ağac üzerindeki ādemi aşāĥa indür berü getür. Çün⁹ (11) ^ç ifrīt vardı anı gördi¹⁰ getürdi. Çün civān perī (12) Reşīde-i ^ç Arab'uñ cemāl-i cemālin gördi, kendüden gitdi. Gör ki

¹ eyidür dirdi: uyıdurdı S

² ķo: -S

³ terk-i diyār: -S

⁴ bir: -S

⁵ bir: -İ

⁶ müteĥassir: -İ

⁷ ĥâlde iken: ĥāletdeyken S

⁸ yaña: -İ

⁹ çün: -S

¹⁰ anı gördi: -S

(13) Reşide'ye Zübeyde¹ ne iş² itdi. Civān bī-hūş olup yirde (14) çü mürde gibi³ yaturdı. Vālidesi bu hāli göricek feryād figān (15) idüp Reşide'nün üzerine vardı ve püştine birkaç müşt (16) vurup tigin 'uryān itdi. Diledi ki qan ide, yine şabr (17) idüp eyitdi: Ey⁴ cāzū-yı ra' nā ve ey sebab-i derd ü⁵ 'anā benüm (18) oğlumı bī-hūş idüp hāke düşürdüñ, beni gāmdan (19) helāka irgürdüñ diyü hışm eylerdi. Çün Reşide oğlunuñ neden⁶ (20) bī-hūş olduğın bilürdi. Ammā epsem oldı. Tenini depelenmege (21) qodı. Diledi ki tā⁷ ol 'avret anı helāk ide. Ol dağı gāmdan

[166^a]

(1) āzād olup gide ve Zübeyde, Reşide'nün saçına yapışup gāh (2) taşla ve gāh ağacla baş göz dimeyüp dögerdi, gāh gīsūsı (3) zencirinden her-sū yir üzre sürürdi. Reşide her neyse⁸ görür idi. (4) Tenini qazāya qoyup belāya rızā virmişdi ve her zamān (5) Yezdān'dan mevtin dileyüp fevtin gözedürdi (6) ve Reşide'yi depelemege Zübeyde tiğ çekdi. Reşide depelenmege gönül qomışdı, yine⁹ kendüye eyitdi: (7) Ne idem ki ben bu selītanuñ elinden hālāş bulam ve [S72^a] Zübeyde'nün (8) elinde mütehayyir qalmışdı. Baş üzerinde tıururdı ve eyidürdi: (9) Ey cāzū benüm oğlumı ezelki hāline getür, yoksa boynuñ ururam. (10) Reşide tınmazdı. Nā-gāh civān perī kendüye geldi. Gözin açdı, (11) Reşide'nün cemālin görüp yine¹⁰ kendüden gitdi. Sa' id anası (12) Zübeyde hemān Reşide-i 'Arab'ı 'iğāba çekdi. Degenekle ve müştle (13) ve püşt-pāyle Reşide'ye şol qadar 'azāb itdi kim (14) hisāba gelmez ve her qarib itdükçe eyidürdi kim ey cāzū (15) benüm oğluma ne eyledüñ kim hergiz oğlumuñ şar'ı yoğıdı (16) def' a sen eyledüñ¹¹. Şimdi gördüm kim kendüye gelmişken yine (17) gitdi. Yaqinüm oldı kim sen cāzūsın ki cāzūluğla sihrle (18) kendüni şāhib-i cemāl eylersin ve civānları kendüne pā-māl (19) idersin. Zīrā bu hüsn nesl-i ādemide olmaz ve şimdi hep (20) işi bitürdüñ, benüm oğluma mı başladuñ diyüp gāh (21) müşt ve gāh püşt-pā ururdı. Reşide bilürdi ki Zübeyde

¹ Reşide'ye Zübeyde: Zübeyde Reşide'ye İ

² iş: -S

³ gibi: -S

⁴ ey: -İ

⁵ derd ü: dūd İ

⁶ neden: -İ

⁷ tā: -İ

⁸ neyse: işe İ

⁹ Reşide depelenmege gönül qomışdı, yine: -İ

¹⁰ yine: -S

¹¹ eyledüñ: itdüñ S

[İ66^b]

(1) oğlu Sa'îd'e ne olmuşdur ve ammâ epsem olurdu ki cānına ıyomışdı ve ölümün ārzū iderdi, epsem dururdu¹. Derūn-ı (2) dilden nāleler dīdeden jāleler dökerdi ve zār zār ağlardı. (3) Kendüye cebr idüp² yüregın nār-ı şabrıla dāğlardı ve Hārūnu'r-reşīd (4) Reşīde'nün bu hālın işıdicek ağladı ve eyitdi: Ey Ebū Hāfş (5) söyle görelüm Reşīde'nün hālī niçe olur. Ebū Hāfş eyitdi: (6) Sa'îd-i perī yedi³ nevbet kendüden gidüp yine kendüye geldi. (7) Reşīde'nün yüzine nāzar idicek vālih olurdu. Dilerdi ki (8) vālidesine diye bu benüm dostumdur, anı urma. Hālet-i 'aşkı (9) galebesinden vālih olup dimezdi, tā yedi nevbet [S72^b] bu hālātla (10) gāh 'aklı gelüp ve gāh 'aklı gitdi. Vālidesi (11) Zübeyde dağı Reşīde döge döge dem-beste vü dil-ğaste oldu. (12) Reşīde ğod ölümlü oldu. Zübeyde birle bir gürüh perīler gelmişlerdi. (13) Hemān-sā' at tırı gelüp Zübeyde'yi sākın eylediler⁴ (14) ve eyitdiler: Bir lağza şabr eyle ādemī-zādeyi urma ki oğluñ (15) kendüden gitmişdür. Yine 'aklı başına gelmeyüp öliceğ (16) olursa bu⁵ ādemī-zādeyi dağı öldürmek gerek diyüp hezār (17) cehdle ol zālimeyi sākın eylediler. Çün bir sā'at miğdārı (18) zamān geçdi. Reşīde-i mecrūhadan çok kan ağıdı, (19) süst olup yire düşdi. Andan soñra Zübeyde oğı (20) Sa'îd-i perī kendüye geldi. Vālidesine eyitdi: (21) Bu benüm māye-i cānum ve sebeb-i zindegānum kanda gitdi. Perīler

[İ67^a]

(1) eyitdiler: Ne dirsın? Sa'îd eyitdi: Bu benüm Reşīde'mdür. Zübeyde ğayrān (2) kaldı çün şūret-i bī-cān⁶ ve eyitdi: Ey oğul biz anı er şanup döğdük idi. Sa'îd (3) eyitdi: Ol er degüldür, duğterdür. Burc-ı leğāfetde ağterdür. (4) Reşīde bī-ğod yaturdı. Zübeyde tırdı. Bildi duğtermiş (5) ve burc-ı leğāfetde ağtermiş itdüğü işe nedāmet idüp (6) ğacālete düşdi. Hemān-dem nevhaya vü zāra girüp Reşīde'nün (7) ruğsāresin öpüp kenāra çekdi ve i'tizārılar itdi ve Sa'îd (8) Reşīde-i şāhib-cemālī ol hālde mükedder görüp (9) yağasın çāk idüp ğāke yetişdi⁷ düşdi ve gelüp Reşīde'nün

¹ ki cānına ıyomışdı ve ölümün ārzū iderdi, epsem dururdu: -İ

² cebr idüp: şabr virüp İ

³ yedi: beş İ

⁴ eylediler: itdiler S

⁵ bu: -İ

⁶ şūret-i bī-cān: -İ

⁷ yetişdi: -İ

(10) elin ve ayağın öpdi ve oğlu Sa'îd-i perî¹ gâzaba gelüp (11) tîğ çekdi, vâlikesini iki pâre eyleye. Perîler merdânelerinden hemân² (12) tûrı gelüp Sa'îd'üñ sâ'idin tutdılar ve Zübeyde oğlu (13) kôrķusından [S73^a] pinhân oldu. Sa'îd'üñ cânından (14) feryâd ğıriv ve gönîlinden na'ra-i nefîr kôpdı. Yire düşüp (15) zâr u zâr ağladı. Yaķasın çâk idüp başına hâk şaçdı (16) ve Reşide bir cānibde mecrūh çün bî-rūh yaturdı ve her 'uzvından (17) dağı kân revān idi. Ol perîlerden birkaçı gidüp (18) bir³ haccāme 'avret getürdiler. Çok dārū⁴ düzüp Reşide'nüñ (19) cerāhatlarına kôdılar ve hâk ile kanyıla bulaşmış a'zāsın (20) yudılar ve şerbet virdiler. İçüp andan⁵ h'āba vardı. Ba'z (21) perîler Sa'îd'üñ anası talebine gitdiler ve atasına dağı perî

[İ67^b]

(1) gitdi müjdegāniye ve yarındaşı Sa'îd'üñ kız kârındaşları (2) ve hışımları ve 'avretlerden ve perîlerden ve dīvlerden⁶ yüz nefer miķdârı çıka geldiler. (3) Nice elli nefer miķdârı muṭrib-i hūb-elhānlar ki her biri sâzda (4) ve āvâzda mümtâz-ı rüzgârdur ve cevāhirlle ārâste bir ṭabla yüz (5) gulām-ı serv-bālā ve yigirmi kenîzek-i māh-liķā ve bir taht-ı zerrîn (6) ve yevākitle ve cevāhirlle pîrâste ki cihān pâdişāhlarınuñ (7) anuñ gibi bir muraşsa' u muşanna' tahtı yoğıdı. Getürüp Reşide'yi (8) ol tahtuñ üzerine geçürdiler. Nice ay yüzlüler ve yay gözlü (9) cāriyeler ve ellerinde birer zerrîn ṭabaķ la¹ ile ve cevāhirlle pür⁷ ve ba'zısınuñ (10) içi şāfidür. Gelüp Reşide-i māh-ruhsāra nişār itdiler ve şol kadar (11) şaçı şaçdılar ki Reşide görünmez oldu ve Reşide⁸ hōd zaḥm-ı (12) çūbdan kendüzini bilmeyüp yaturdı. Anlar cümle dūrer-i ğurer (13) ve cevāhir ve zerrî nişār itdiler. Ammā⁹ Reşide bî-ḥaber idi ve çün (14) kendüye gelüp gözin açdı. Eṭrāfinda muṭribleri (15) gördi [S73^b] semā' iderler. Perîler bunlaruñ sâzların ve āvâzların (16) istimā' eylediler ve öñine nazar itdi. Gördi dūrler¹⁰ (17) ve cevāhirler ve yāķūtlar¹¹ bî-şümār yatur i' tibār itmedi.

¹ oğlu Sa'îd-i perî: -S

² hemân: -İ

³ bir: -S

⁴ dārū: dār İ

⁵ andan: -S

⁶ dīvlerden: -İ

⁷ pür: -İ

⁸ Reşide: -S

⁹ ammā: -S

¹⁰ dūrler: dūrlü S

¹¹ yāķūtlar: yevākitle İ

Gönlü ve gözi¹ (18) Seyyid Cüneyd'ün cemālinde² idi. Cümle māl-i dünyā gözine çün (19) berg-i giyāh görünmezdi ve nā-gāh bir şahş ıtır (20) vardı. Reşide binüp geldüğü gemi getürdi. Bu cümle periler (21) aña nazār itdiler. Ol şandūklar dağı zerleri ve cevāhirleri

[168^a]

(1) ol zengiler pādişāhınun tācın görüp mütehayyir ve müte³accib³ kaldılar. (2) Reşide kendüye eyitdi: Ben ol pādişāh-ı siyāhuñ nān u (3) nemegin haqqını gözlemedügümçün Huzā beni bu belālara giriftār itdi ve (4) bu belālara ve bu zeclere⁴ ve bu rüsvāyılıklara sebep kızları kanlarınıñ (5) ecirleridür kim oldı ve ammā periler ol gemi getürdüklerinden (6) soñra kendülerin dürlü dürlü ziverlerle ārāyiş itdiler ve neşāt (7) u tarab idüp bir iki gün Reşide-i 'Arab'a ārāyiş gösterdiler (8) ve Reşide-i 'Arab dağı hiffet ü şihhat bulup h'āba vardı ki (9) rāhat bula. Hemāndem dört dīve emr eylediler, Reşide tahtuñ (10) dört güşesin omuzlarına alup havāya ağıdılar. Şöyle ki (11) bulutuñ üzerine çıkdılar ve Reşide-i mäh-ruhsāruñ tahtı etrafında (12) bī-şümār dīv perī neşāt u tarab gösterüp ve lehv lu⁵ b ve çeng (13) ü çegāne çalup ten terāne ırlayup yelli yā leyl ile neşāt⁵ rakş (14) urup semā⁶ larla giderlerdi tā⁶ meger Reşide-i dil-ārāmuñ bu vechle (15) şetāret tab⁶ ina hoş gelüp ārām ide. Reşide bunlaruñ (16) semā⁶ larından istimā⁶ itmeyüp şetāretlerine iltifāt itmezdi. (17) Cüneyd'ün firākından ve vañan ayruluğundan ve ğurbet miñnetinden (18) [S74^a] zār zār ağılardı. Şöyle ki murğlar havāda ve balıklar deryāda (19) aña muvāfaqat idüp rikkat eylerdi. Henüz āftāb kulle-i (20) kūha inmemişdi. Sa⁶ id'ün vañangāhına irüp (21) havādan yir yüzine indiler ve Reşide-i dil-sitān⁷ nazār itdi.

[168^b]

(1) Görđi bir şahrā-yı bī-gerān tūlına 'arzına⁸ ne hadd var⁹ ve ne¹⁰ pāyānı

¹ gönlü ve gözi: göñül gözi İ

² cemālinde: cemāli hayālınden İ

³ müte³accib: -S

⁴ zeclere: cezārelere İ

⁵ neşāt: -S

⁶ tā: -İ

⁷ dil-sitān: 'Arab dil-sitāna İ

⁸ 'arzına: -İ

⁹ var: -İ

¹⁰ ne: -İ

(2) var¹ bir hoş murğzār u sebzsitān ve her ʔarafı bāğ u bustān (3) ve bustānınuñ her gūşesi sūnbūl ü reyḥān u gül zamīrān (4) reng-ā-reng ve beyābānınuñ her ʔarafı çemen ü semen ü lāle vü şaḳāyık-ı (5) nu^ç mān gūn-ā-gūn bülbüleri ğulgūlede ve ğayrı kuşları (6) velvelede ve aĝaçları gūn-ā-gūn mīvelerle müzeyyen ve āb-ı revānları (7) cā-be-cā mu^ç in ve ol māh-peyker perīler ve ol hoş-nevā muṭribler hezār (8) neşāṭ u ʔarabla Reşīde-i ‘Arab’ı bu bāğlara kim vaşf itdüm² (9) bir ğarrāsına getürdiler. Çün³ Reşīde nazar itdi. Taḥt-ı zerrīni (10) bir bāğda⁴ bir ḫavz-ı sīmīn kenārında gördi. Ol ḫavz ḫām gümüşden (11) düzmişlerdi. Şöyle ki tābından ābı görünmezdi. (12) Şöyle ki şā^ç irler eyidürler: **Ḳıṭ‘a:**

Çemen içinde işbu ḫavz-ı (13) sīmīn

Çü māh-ı bedredür gūyā miyānda

Bu ḫavz içinde māhīler görünür⁵

(14) Çü māh-ı nev miyān-ı āsmānda

Anuñ gibi mücellādur kim ol ḫavz

Görinür (15) kā’inātuñ ‘aksi anda

Bu ḫavza girse sīmīn-ten perīler

Düşerdi (16) ditreyüp güneş ol⁶ anda

Neşr: Bu ḫavz ve bu⁷ būstānları ki vaşf (17) u şaf⁸ itdüm. Reşīde-i ‘Arab’uñ gözine bu mekān çün⁹ zindān görindi. (18) Çün bu¹⁰ perīler neşāṭ u ʔarabla ve lehv lu^ç bla ve sāz sözle ve semā^ç larıyla¹¹ (19) Reşīde-i māh-ruḫsārı bu ḫavz kenārına getürüp gitdiler (20) tā meger¹² anuñ göñli gözi bunları teferrüc itmekle feraḫ bulup (21)

---

¹ var: -S

² itdüm: kıldum S

³ çün: -S

⁴ bir bāğda: -İ

⁵ görünür: göyinür İ

⁶ ol: -İ

⁷ bu: -İ

⁸ şaf: -S

⁹ çün: -İ

¹⁰ bu: -S

¹¹ semā^ç larıyla: semā^ç ilerle İ

¹² meger: -İ

[S74^b] güşāde ola¹ ve tebessüm idüp² tekellüme gele. Kaṭā ne tebessüm itdi³ ve bir kimesneye

[İ69^a]

(1) tekellüm eyledi ve ol tāze verd gibi bedeniniñ cerāḥeti derdinden bir laḥza (2) rāḥat olmadı, tā bir nice müddet bu nev^c üzre geçdi⁴ ve Sa^cid-i perinüñ (3) atası ki periler pādīşāhidur⁵, adına Cāşüb-ı perī⁶ eyidürlerdi. Bir gün (4) temennā itdi. Kaçan ki Reşide şıḥhat bulup kuvvet tuta baña getürüñ (5) tā ben de anı⁷ göreyin. Benī-ādem ḥākdan ḥalk olmuşdur, ol kadar (6) leṭāfetle ki ve melāḥatıyla ve cemāl-i kemāl ki⁸ vaşf idersiz, bu ^cālemde benī-ādemde (7) olmaz. Ben sizüñ bu sözünüze inanmazın didi. Vardılar bu sözi derḥāl (8) Reşide'ye didiler ve Reşide zār zār ağladı ve egerçi cezire (9) ve cümle gözine ḥür görünürdi. Ammā kām nā-kām (10) Cāşüb-ı perinüñ katına varmak lāzım oldu ve nā-gāḥ Sa^cid'üñ (11) anası Zübeyde'ye geldi. Hezār güne ziver ile ārāste ve fāḥir (12) libāsıla pīrāste kırup ve başına bir tāc-ı muraşşā^c vaz^c itdiler (13) ve gīsū-yı siyāḥlarını ol māhuñ muṭarrā idüp zencirler (14) eylediler, tā⁹ topuğına dek şalıvirdiler. Reşide ḥod ziver-i (15) cemālu'llāḥ ve ḥüsn-i kemālu'llāḥ mükemmel idi. Aña gayrı ziver ḥācet (16) degüldi. **Şi'r:**

Meşşāta-i ziver ruḥ-ı zibāya ne ḥācet

(17) Meşşāta-i vaḥlī māh-ı mücellāya ne ḥācet

Bir¹⁰ ḳadd kim ola ḥil^c at ḥüsnile (18) mülebbes

Bu ^cārīye cāme bes o bālāya ne ḥācet

Bir göze ki (19) çekmiş ola sürme yed-i ḳudret

Bu sürme pes ol dīde-i şehlāya (20) ne ḥācet

Bir ḳaşuña çekmiş ola ḳudret eli vesme

---

¹ ola: olup İ

² idüp: İ

³ itdi: -İ

⁴ geçdi: gitdi İ

⁵ pādīşāhidur: şāhidur S

⁶ perī: -İ

⁷ anı: -S

⁸ melāḥatıyla ve cemāl-i kemāl ki: -S

⁹ tā: -İ

¹⁰ bir: yir İ

Bu vesme (21) ol ebrū-yı mu‘ allāya ne ḥācet

Olmış ola bir mūy-ı muṭarrā ezeliiden

[İ69^b]

(1) Bir kimse¹ ki ola² ḥüsn-i cemālu’llāh müzeyyen

Anuñ gibi³ cānāneye pīrāye ne (2) ḥācet

Naḳḳāş-ı ezel ki ide bir⁴ ārā-yı mūnaḳḳāş

Bu ‘ārīye ārāyiş ol ārāya (3) ne ḥācet

Neşr: Çün Reşīde-i dil-sitān yirinden ṭurı geldi. (4) Serv-i sehī gibi ḥırāmān revān olup [S75^a] perīler şāhınuñ eyvānına (5) geldi, dīvānına⁵ girdi. Görđi bir bāguñ içinde bir ḳasr-ı mu‘ allādur, dīvār āyīnevār⁶ (6) mücellādur. Şöyle ki içine giren kendüziñ görürđi. (7) Ol ḳaşruñ bir ṭaşı altun ve bir ṭaşı gümüş idi. **Rāvī** (8) **şöyle⁷ rivāyet ider ki** Reşīde-i dil-ārām hezār gūne (9) şīve ile ḥırām eyleyüp ol ḳaşra girdi. Görđi (10) dīvārları ‘acīb şūretler ile muşavver ve ġarīb naḳışlar ile mūnaḳḳāş (11) ve cā-be-cā Süleymānī la‘līn şuffeler ve her şuffenüñ üzerinde (12) bir zerrīn taḥt cevāhir muraşşā‘ ve her taḥtuñ önünde bir zerrīn (13) dıraḥt yevāḳitle muşanna‘ ki yaprakları yeşil zümürüdden ve her gūne (14) mīveleri altundan mücevvef ü müşebbek ve her birini ‘anberle pūr⁸ itmişler. Alma gibi (15) ve ayva gibi enār gibi⁹ ve emrūd gibi şeftālū gibi ālū gibi ve bālū (16) gibi ve daḥı bunlara beñzer ne var ise bu dıraḥtlaruñ üzerlerinde (17) zerrīn murġlar vaz‘ itmişler, mücevvef ü müşebbek ve her birini ‘ıṭırla (18) pūr itmişlerdür¹⁰. Bülbül gibi ḳumrı gibi ve kebüter gibi ve ṭāvus (19) gibi süġlün gibi ve keklik gibi ve daḥı (20) bunlara beñzer her¹¹ ne var ise ve şöyle ki

---

¹ kimse: kimesne İ

² ola: ol İ

³ gibi: -S

⁴ ide bir: -İ

⁵ geldi, dīvānına: -İ

⁶ āyīnevār: āyinedār İ

⁷ şöyle: -S

⁸ pūr: -S

⁹ enār gibi: -İ

¹⁰ itmişlerdür: eylemişlerdür S

¹¹ her: -S

bustāndan her¹ havā gelüp (21) serāya girüp bunlara  okunduk a bunlar dağı  arek ata gelüp

[ 70^a]

(1)   anber-ef ān olurlar ve anda olanlaru  me āmları mu  anber olup² (2) ve mu   tar olup ve r ahat-ı c n bulurlar. Reşide-i dil- r m bunları görüp (3)   acebe çaldı dağı ilerü  ır m idüp ol³  uffeler n d 'iresin devr eyledi (4) dağı ol evvel gördükleri  uffelerden e ref   el af nice  uffe (5) gördi ki va fa gelmez. Reşide-i dil- r m dağı ilerü  ır m (6) itdi ve n -g h periler  ahı C  ub'ı gördi. Bir taht-ı (7) zerr n üzerinde oturmuş ve egninde bir mu anna  c me-i zerr n (8) ve başında bir mura  a  t c-ı la  l n [S75^b] ve hez r gul m-ı m h-r  kafasında (9) el  avu durup  ururlardı ve b - um r  udd m-ı m  g bu iki c nibinde (10)  ururlar ve ellerinde birer zerr n  aba  dürer-i g rerlerle p r, bu cümle Reşide-i (11) m h-ruhs r n ni ara intiz rda  ururlar. Amm  Reşide-i dil- r m (12)  ahı göricek zem n b s idüp edebile sel m virdi (13) ve mu abelesinde  urdu.   n  ahu  gözleri (14) ol m hu  yüzine  u  oldu, hem n b -h   oldu⁴. Be er   snine  a' il olmaz (15) iken göricek  a lı z 'il oldu.  oyle oldu ki (16) Reşide-i dil- r mu  sel mın almadı ve az çaldı ki tahtından (17) a ağa d  e amm  merd nelikle kendüzin cem  itdi (18) ve Reşide dağı bir s 'at mi d r   urdu ve  ah (19) Reşide-i dil- r mu ⁵  addin ve  addin ve r yın cem lin (20) ve kem lin ve edebini görüp   acebe  almı dı ve kendüzinden (21) gitmişdi ve⁶ yine kendüye gelicek   a lı yolundan

[ 70^b]

(1) ve zireklik  ar kenden kend ⁷ kendüye serzeni  eyledi ve s kin oldu (2) ve Reşide-i   Arab'ı  atına getürüp ba ını ve gözini öpdi (3) ve gönlin ele⁸ alup eyitdi:  am yime ve  u  a çekme sen benüm hem n (4)  arında umsın⁹ ve ferzend msin ben m¹⁰ m l-i memleket m ve men l m ve sal anat m (5) senün olsun ve cem ' d v

¹ her: -S

² olup: -S

³  ır m idüp ol : ol  ır m  

⁴ hem n b -h   oldu: - 

⁵ Reşide-i dil- r mu : Reşide'n n S

⁶ ve:   n  

⁷ kendü: - 

⁸ ele: -S

⁹  arında umsın: -S

¹⁰ benüm: -S

ü perî fermānuñda olsun. Şöyle (6) ma‘lûm ola¹ ki bu bizüm memleketümüzden sizüñ vilāyetüñüze kırk yıllık (7) yoldur sizüñ yürüyüşüñüze ve ammā bize bir gün ve bir gicelik (8) yoldur. Hiç ğam u ğuşsa² yime. Biz varalum anaña³ haber virelüm (9) ve diyelüm kim sen kıanda iseñ kıatuña getürelüm ve eger (10) dilerseñ anı dağı saña getürelüm ve eger dilerseñ seni aña (11) her dem iledelüm ve Reşide-i dil-ārāmuñ bunuñ gibi⁴ kelāmla (12) gönlin alup tesellî viridi. Ammā Reşide mārılar gibi (13) zārılar idüp ağılardı. Cüneyd’üñ ‘aşk-ı cüşından cihānuñ (14) tarabını ve ‘işini ferāmüş itmişdi [S76^a] ve dirliğünden uşanup (15) ölümün ārzülardı ve bir gün perîler şāhı eyitdi: (16) Ey duğter-i nîk-ağter dilerin ki seni bu sâ‘at oğluma (17) ‘arūs ideyin. Ammā şimdi altı ay müddet ü mühlet virdüm (18) ki bizüm bir ‘idümüz vardur. Ol ‘ide va‘demüz olsun. (19) ‘idümüz idelüm, andan şoñra düğünümüz idelüm (20) ve bir dağı oldur ki bizüm bir ‘azîm düşmenümüz vardur. Anuñ ile (21) ceng eylemek gerekdür. Ol düşmen-i ‘azîm ile peykār idelüm.

[İ71^a]

(1) Tālî‘üm göreyim baña ne nev‘ ile yār olur. Çün Reşide Cāşüb-ı (2) periden ‘ide va‘de virdüğün işitdi tab‘ına hoş gelüp (3) ğāyet ħurrem⁵ u ħandān oldı. Zîrā kārında zamān görindi (4) ve rüz u şeb intizār çeküp⁶ necātına ümîzvār oldı (5) tā kār-ı⁷ tağdîr-i Kirdgār ile bir olmuşdı. Bu mağalli unutma (6) bu yaña geldük Seyyid Cüneyd kışşasına. Görelüm kışşadan (7) ħışşa⁸ nedür **Qıı‘ a:**

Bu mağalli ħātırıñda tut ferāmüş eyleme

(8) Güş⁹ kııl tā saña bir ğayrı ħikāyet ideyin

İdeyin (9) tağrîr¹⁰ gönül levħine ey şehr-yār

Ĥüb-tağrîr ile (10) rāvîden rivāyet ideyin

¹ ma‘lûm ola: bil S

² ğuşsa: -S

³ anaña: aña ki İ

⁴ gibi: -S

⁵ ħurrem: -İ

⁶ intizār çeküp: intizārda idi İ

⁷ tā kār-ı: nā-gāh İ

⁸ ħışşa: ne ħışşa İ

⁹ güş: tā güş İ

¹⁰ tağrîr: ħüb tağrîr İ

Neşr¹: Kışsa-i diğer Ebū Hāfş-ı (11) Kūfî rahmetu'llāh² şöyle eyidür kim Seyyid Cüneyd bin (12) Üseyd kim ol seg-i mel' unuñ kayşer-i Rūm' un zindānıñ bozup (13) ve bekcilerin kırup andan soñra³ hişārından inüp beyābāna (14) qadem koyup revāne olmışdı ve beline şemşir hamā' il itmişdi (15) ve kifāf kadarı zevāde dağı getürmişdi ve yola piyāde (16) gitmişdi. Ol beyābān-ı bī-pāyānda gāh çün murğ-ı (17) beyābānı⁴ gibi perrān gidüp ve gāh çün peyk (18) revān giderdi. Bir nice gün bu tarīk üzre (19) bī-refik giderdi⁵. Hiç ābādan belürmedi ve ol beriyye-i⁶ (20) bī-nihāyet gāyet boldı ve tüşesi dökünüp (21) endişe itdi kim hālüm ne ola diyü bir gün dağı [S76^b] bī-tüşe [171^b]

(1) yürüdi. Hiç ser-çeşmeye yetişmedi ki şu içe ve dağı hiç nesne bulmadı ki (2) yiye⁷. Seyyid⁸ Cüneyd cüst iken süst oldı ve kavī ten (3) iken za' if beden⁹ oldı ve gürbüz er iken¹⁰ ' aciz oldı ve gayretlü (4) civān idi dört gün dağı yürüdi fūrū-mānde oldı. Açlık ve şusuzluk ve yorgunluk galebe itdi¹¹, tākātı tāk oldı ve çok efkāra vardı. (5) Ammā yürümekden gayrıya çāre bulmadı. Vaqitlerde öyle vaqtiydi. (6) Āftābuñ tābı dağı Cüneyd' un başına te' şir idüp beynisin cūşa getürdi. (7) Gāyet zebūn oldı ve ayağı üzre tırmayup yire düşdi (8) ve ağlamağa başladı ve ta' aqkul idüp eyitdi: Baña Hāzret-i Muhammed (9) ' aleyhi' s-selām du' ā öğretmedi mi ve dimedi mi ki¹² her kaçan bir muşibete uğrayasın (10) veyā¹³ fūrū-mānde¹⁴ olasın, bu du' āyı oқы tā hālāş bulasın (11) ve her-çend ki ol du' āyı oқыmaq diledi yādına gelmedi. (12) Seyyid¹⁵ Cüneyd ol beriyyede ol kadar kuvveti yoğdı ki yirinden (13) hareket ide idi. Ol beriyyenun ıssı kumu üzerinde (14) yuvalandı ve şol kadar ağladı ki cümle ervāh-ı enbiyā Seyyid¹⁶ Cüneyd

¹ neşr: -İ

² Kūfî rahmetu'llāh: -S

³ andan soñra: -S

⁴ beyābānı: beyābān İ

⁵ giderdi: gitdi S

⁶ beriyye-i: perr İ

⁷ yiye: ekl ide İ

⁸ Seyyid: -S

⁹ beden: -İ

¹⁰ gürbüz er iken: gürbüzken S

¹¹ dört gün dağı yürüdi fūrū-mānde oldı. Açlık ve şusuzluk ve yorgunluk galebe itdi: -İ

¹² dimedi mi ki: -İ

¹³ veyā: -İ

¹⁴ fūrū-mānde: feryād rehāndan İ

¹⁵ Seyyid: -S

¹⁶ Seyyid: -S

(15) için bārgāh-ı¹ Hāzret-i Bārī'ye 'azze ve celle geldiler. Şefi' olup (16) eyitdiler: Bār-ı Hūzāyā bir şahş ki Ebū Müslim'ün atası² olur. Anı (17) bunuñ gibi beyābānda ve fūrū-mānde kıoma didiler³. Bu beriyye-i (18) hūn-hordan aña hālāş vir çün ervāh-ı (19) enbiyā⁴ ol kādīye'l-hācāta mūnācāt idüp bu du'āyı okudılar. (20) Çün⁵ Bārī Te'ālā anlaruñ du'āların icābet eyledi. (21) Derhāl ol du'ā⁶ Cüneyd'ün yādına geldi, okudu. Ol du'ā budur ki

[172^a]

(1) evvel⁷ dimişdük *İlāhī*⁸ *kaṭretun min-bihāri cūdik tekfīni ve zerretun min-niṣāri* 'afvik ta'fīnī Seyyid⁹ Cüneyd çün bu du'āyı okudu [S77^a] derhāl bir āhū çıkā (3) geldi. Āheste āheste öñinden geçdi ve Seyyid¹⁰ (4) Cüneyd bildi ki du'āsı ol Vehhāb'ün kıatında müstecāb oldu ve eyitdi¹¹: (5) Bu āhū cānib-i Hū'dan benüm için hayra delālete gelmişdür diyüp (6) melāletin giderüp tırı gelmek diledi. Kalkamadı (7) hele elf cehdle şemşirin 'aşā gibi omuza getirüp tırdı (8) ve yab yab ardınca giderdi. Nā-gāh āhū bir dereye irüp¹² girdi (9) gitdi. Seyyid¹³ Cüneyd dağı ol dereye girüp gitdi. Çün (10) bir pāre yol yürüdi. Ol āhū Seyyid¹⁴ Cüneyd gözinden nā-bedīd (11) oldu. Seyyid¹⁵ Cüneyd bir lahza tefekkür idüp baş kıaldırdı (12) ve eṭrāfına nigāh itdi. Nā-gāh çeşmine bir çeşme görindi ve (13) bir büyük havz ve bir enār ağacı. Ol havzuñ kenārlarında¹⁶ enārları (14) ol ser-çeşmenüñ üzerine aşılımış ve her¹⁷ bir enārı otuz batmandan (15) ziyāde idi. Ol ağacuñ dibinde bir nev-civān-ı māh-rū-müşg (16) görüp selām virdi. Ol civān yirinden tırup (17) 'aleykü's-selām ey Ebū Müslim'ün atası atası¹⁸ hoş geldüñ ve şafā

¹ bārgāh-ı: nā-gāh Ī

² atası: atası anası S

³ didiler: -S

⁴ enbiyā: -S

⁵ çün: -S

⁶ ol du'ā: -Ī

⁷ evvel: -Ī

⁸ İlāhī: -Ī

⁹ Seyyid: -S

¹⁰ Seyyid: -S

¹¹ eyitdi: -Ī

¹² irüp: -Ī

¹³ Seyyid: -S

¹⁴ Seyyid: -S

¹⁵ Seyyid: -S

¹⁶ kenārlarında: kārında Ī

¹⁷ her: -S

¹⁸ atası: -Ī

(18) getürdüñ didi. Seyyid¹ Cüneyd ‘acebe kaldı ve eyitdi: (19) Ey civān sen kimsin, beni sen² neden bildüñ? Civān eyitdi: (20) Ben ol āhūyam ki seni buraya³ getürdüm didi⁴ (21) ve zinhār gümān eyleme ki ben cāzū degülem veyā dīv veyā perī. Ben bir

[I72^b]

(1) melekdüm, Haḫ Te‘ālā beni melek şeklinden döndürdi daḫı (2) yārānumdan ayırıp dördinci āsmāndan bu zemīne gönderdi ve (3) bu beyābānda ḫodı ve eyitdi: Sen ol yirde şol ḫadar ṭurmaḫ gereksin (4) ki tā Ebū Müslim’üñ atası atası⁵ bu yire gele ve bu du‘āyı (5) oḫuya ki ol du‘āyı ‘azīz eylemişdür. Ol du‘ā berekātında sen aña (6) āşikāre olasın ve anı bu ser-çeşmeye getüresin [S77^b] ve biz ki Ḥudā-yı Perverdġāruz seni raḫmetümüzle yarlıġavuz ve⁶ (7) bu sā‘ate dek altı (8) biñ yıldur ki saña bu diyārda intizārdayam didi ve dıraḫt-ı (9) enārı bu ḫavzuñ gūşesinden Ḥazret-i Bārī ‘azze ismühü senüñ (10) tuşuñçün yaratmışdür ve bir enārı bu yirden kırık gün dek senüñ⁷ (11) ifṭāruña⁸ yeter ve bu⁹ yolda çok ‘acā’ib görüp ġarā’ib seyr itseñ (12) gerek ve baña bundan ziyāde söze icāzet¹⁰ buyrulmamışdür. Seyyid¹¹ (13) Cüneyd eyitdi: Bu du‘ā kimüñ du‘āsıdır? Ol ferişte eyitdi (14) ki bir vaḫt ki iblīs ‘aleyhü’l-la‘ne cümle melā’ikeye üstād (15) idi, bu du‘ā yādında idi ve bize bu du‘āyı öğretmedi ve eyidürdi kim (16) bir gün şāyed bir günāh idem ve bu du‘āyı oḫuyam tā günāhum (17) ‘afv olına ve cennetde bāḫī olam ve daḫı eyidür kim ben du‘āya (18) tekye idüp ādeme secde itmedüm. İblīs bu du‘āyı bilürdi (19) ammā bir gün peyġamber ‘aleyhi’s-selām eyitdi: Her kim bu du‘āyı (20) ḫırā’at eylese yevm-i ḫıyāmetde Haḫ Te‘ālā aña maġfıret idüp (21) günāhından geçe ḫayf ola benüm hezār hezār ümmetlerüme şeyṭān

---

¹ Seyyid: -S

² sen: -S

³ buraya: bunda İ

⁴ didi: -S

⁵ atası atası: atası ve anası İ

⁶ biz ki Ḥudā-yı Perverdġāruz seni raḫmetümüzle yarlıġavuz: -İ

⁷ senüñ: -İ

⁸ ifṭāruña: ifṭār eyle ki İ

⁹ bu: -S

¹⁰ icāzet: icābet İ

¹¹ Seyyid: -S

[İ73^a]

(1) vesvese eyleye tã ħarãmılık idüp ve yoğ yire şan dökeler ve ‘iřyãn (2) eyleyeler ve Seyyid-i sãdãt¹ ol menba^c-ı sa^cãdãt bu endişede iken (3) nã-gãh Cebrã’il ‘aleyhi’s-selãm Ĥãzret-i Resül’a gelüp selãm virdi (4) ve eyitdi: Sözüñ gerçektür ve her kim bu du^cãyı oğusa Ĥãķ Te^cãlã anuñ (5) günãhın ‘afv eyler² ammã Ĥãķ celle ve ‘alã saña selãm idüp eyidür ki (6) biz ki Ĥudãvendgãr’uz ve rüz-ı rüstã-ĥizde işi şöyle işlerüz ki (7) bu du^cãyı iblisüñ yãdından giderürüz. Ammã zinhãr bu du^cãyı (8) hergiz yãduñdan giderme ki tã ğuşşa vü belãya [S78^a] giriftãr olmayasın (9) ve bir řařřuñ bereketinden ki adı Muĥammed’dür. Bunı didi (10) dağı Seyyid Cüneyd’üñ gözinden nã-bedid oldu ve Seyyid³ Cüneyd (11) dilde ğam şomayup ĥurrem oldu ve ğöñli sürürle şoldı ve (12) andan⁴ şurı gelüp ol enãrlaruñ⁵ birini şoparup yardı. (13) Görđi her bir dãnesi⁶ bir dürlü reng ve vãlih deng oldu (14) ve ol dãnelerüñ her birinüñ bir dürlü lezzeti vardı. Ol bir ü Bãr⁷ (15) dünyãda her bir⁸ yimişe bir dürlü lezzet virmişdür, ol enãrlaruñ içinde cem^cisinüñ (16) lezzetin şomışdı. Seyyid⁹ Cüneyd ol dãnelerden bir iki yidi (17) şarnı toydı. Hemãn-dem bedenine şuvvet ve cãnına rãĥat irdi. (18) Şöyle ĥoř-řab^c oldu ki kendüye eyitdi: Bu yaña düşem ki veyã düşmem ki¹⁰ (19) ve bir enãr dağı yardı. Görđi içinde üç dãnesi vardur (20) ve üçinüñ üç dürlü rengi vardur. Bir dãnesinüñ rengi yeşil ve şa^c mı (21) anuñ¹¹ ekşi ve bir dãnesinüñ rengi kıızıl¹² ve şa^c mı şatlu ve bir dãnesinüñ rengi ağ

[İ73^b]

(1) ve şa^c mı şu gibi idi. Seyyid¹³ Cüneyd ol enãrlardan getürebildüĝi şadar (2) devřürđi dağı bir laĥza ãrãm itdi. Andan řoñra şoyunup ol (3) ĥavza girdi. Ğusl idüp ãb-dest aldı ve ĝiyesüsin ĝiyüp (4) geçmiş namãzların řazã itdi¹⁴ ve Ĥudã’ya şükr

¹ Seyyid-i sãdãt: Seyyid Cüneyd sãdãt İ

² eyler: ide İ

³ Seyyid: -S

⁴ andan: -S

⁵ enãrlaruñ: anlaruñ İ

⁶ bir dãnesi: dãne İ

⁷ bir ü Bãr: bir ü enãr İ

⁸ bir: -İ

⁹ Seyyid: -S

¹⁰ veyã düşmem ki: -İ

¹¹ anuñ: -S

¹² kıızıl: -İ

¹³ Seyyid: -S

¹⁴ itdi: eyledi S

idüp tırı geldi. (5) Yine beyābāna kadem koyup revāne oldu çün Cüneyd gitdi (6) **ve rāvi şöyle rivāyet ider ki** hemān-sā¹ at ol (7) çeşme ve havz¹ ve dırahtı kim altı biñ yıldur ki Bārī Te²ālā² (8) cennetden ol yire³ virmişdi. Ol melek dağı bile gelmişdi. (9) Ol zamāndan berü intizārda idi ki Ebū Müslim'ün atası atası⁴ (10) Seyyid⁵ Cüneyd gele ve hiç ādemī [S78^b] ol şudan içmiş degüldi. (11) Ol yimişden yimiş degüldi ve Bārī Te²ālā anı cemī⁶ cānverlerün (12) gözinden pinhān itmişdi, göstermezdi tā Seyyid⁷ (13) Cüneyd bin Seyyid⁸ Üseyd gele çün Cüneyd⁹ gitdi gör ki Hudā (14) n'itdi. Derhāl ol çeşme ve havz ve dıraht¹⁰ nā-bedīd itdi. (15) Seyyid¹¹ Cüneyd şemşirin beline hamā'il idüp ve gürz-i¹² girānın¹³ eline ve zırh-ı nīmçe egnine¹⁴ aldı¹⁵ (16) ve beyābāna kadem koyup revāne olmuşdi. Gāh çün kebüter-i (17) perrāndı ve gāh çün şir-i ner-devāndı¹⁶ ve gāh çün şütür-revāndı. (18) Kaçan ki açıkça ol enāruñ kızıl dānesinden iftār iderdi (19) ve kaçan kim şusuz olsa aq dānelerden iftār iderdi, şusuzluğu (20) giderdi ve kaçan kim yolından çıkça ol du¹⁷āyı okurdu. (21) Andan¹⁷ yolına giderdi ve bu tarīk üzere peyveste gāh

[İ74^a]

(1) şitābla ve gāh āheste āheste¹⁸ giderdi ve gözine uyğu gelmezdi (2) ve kendüye eyidürdi ki bu du¹⁷ānuñ fazileti çokdur, şöyle ki nihāyeti (3) yokdur. Okuyayın ve yatayın ola ki Reşide-i 'Arab'ı h¹⁸ābda görem (4) diyü ol beriyyede başını kum üzerine koyup yatdı uyudu. (5) Bir sā¹at miqdārı rāhat olup yine bī-dār oldu. Du¹⁷ā hātırından (6) gitmişdi ve yolın ğalaṭ itdi ve bilmedi ki ne cānibe giderdi. (7) Hiç yol belürmezdi ki aña gide. Ol beyābānda ser-gerdān (8) olup ağlamağa başladı ve

¹ çeşme ve havz: havz ve ol çeşme İ

² Te²ālā: -İ

³ yire: piri İ

⁴ atası: -İ

⁵ Seyyid: -S

⁶ anı cemī⁶: -İ

⁷ Seyyid: -S

⁸ Seyyid: -İ

⁹ Cüneyd: Seyyid S

¹⁰ dıraht: -S

¹¹ Seyyid: -S

¹² gürz-i: gözine S

¹³ girānın: -S

¹⁴ eline ve zırh yeniçe egnine: -İ

¹⁵ aldı: -S

¹⁶ ner-devāndı: merd idi İ

¹⁷ andan: -S

¹⁸ āheste: -S

gönlüne vehm galebe idüp hāke (9) yüzün¹ sürdi. Hakk'a tazarru^c eyledi ve yine tırı gelüp (10) revāne oldu. Şöyle yürüdi ki yoruldu ve haste ve dem-beste ve (11) ac ve şusuz fürü-mānde oldu². Yine h̄āb galebe idüp uyudu. (12) Bir miqdār rāhat olup yine uyandı. Başın yirden kaldurup³ (13) eṭrāfına nazar itdi. Gördi ki gün toğmuş tırı (14) gelüp yine⁴ revāne oldu. Nā-gāh muḳābelesinde bāğ (15) [S79^a] u bustān görindi ve ol bustān içinde bir yüce eyvān (16) Keyvān'a berāber, kendüye eyitdi: Ben yatduğum vaqt ne bustān (17) görindi ve ne eyvān. Çün⁵ fikr idüp⁶ eyidür ki⁷ varsa (18) bu mekrdür didi ve yāhūd gāyet yorgunluğumdan görmedüm (19) didi. Hele varayın göreyin⁸ bir iki gün bustānda ve bu (20) eyvānda seyr ideyin bir⁹ hoş cāygāh ancak ve hem yolu şorayın (21) ve hem ne vilāyetdür bileyin ve bu iklimden ne yire giderin bilüp

[174^b]

(1) aña göre yarağ idem diyü hayāl tıutup ilerü vardı. Bustāna (2) girüp eyvāna revāne¹⁰ oldu ve eyvānuñ ḳapusına varup nazar (3) itdi ve Reşide-i 'Arab'ı gördi. Ḳapunuñ ic yüzinde örü (4) tırur. Bī-iḥtiyār derūnından hezār¹¹ na^c ralar ḳopdı ve andan¹² yakın (5) vardı yine nazar itdi. Gördi ki Reşide degül ammā aña (6) beñzer bir 'avret bed-rāyihası ḳarşu geldi. Derhāl gālaṭına (7) intikāl itdi¹³ ve bildi ki ḫaṭā itmişdür. Hiç çāre bulmayup idrāk (8) itdi ki bu bir cāzūdur. Ammā bir važ^c¹⁴ ideyin ki bildüğümü¹⁵ bilmesün diyüp ol (9) 'avrete hoşca kelimāta başladı ve eyitdi: Ey Reşide sen bu yire niçe (10) düşdüñ ve beñzer ki çok belā vü meşāḳḳat geçürdüñ ve 'anā vü miḥnet¹⁶ gördüñ (11) ve bu¹⁷ yüzden Cüneyd buña haylī pürsiş gösterdi ve

¹ hāke yüzün: yüz yire S

² oldu: ḳaldı İ

³ başın yirden kaldurup: -S

⁴ yine: -S

⁵ çün: -S

⁶ fikr idüp: fikre vardı İ

⁷ eyidür ki: -S

⁸ göreyin: gideyin İ

⁹ bir: -S

¹⁰ revāne: revān S

¹¹ hezār: -S

¹² andan: -S

¹³ itdi: idi İ

¹⁴ važ^c: şun^c İ

¹⁵ bildüğümü: -İ

¹⁶ 'anā vü miḥnet: zaḫmet S

¹⁷ bu: -İ

cāzū şandı ki (12) meger anı şatun alup¹ dām-ı belāya düşdi. Cüneyd anuñ katına vardı gördi ki² (13) ve bildi ki taḥḳīḳ cāzūdur ve seḥḥārlıgla ve ṭarrārlıgla ve mekkārlıgla ve ‘ ayyārlıgla³ kendüzini (14) Reşide⁴ şekline girmişdi. Bir vaqt Ḥamza-i ‘ Abdü’l-muṭṭalib zamānında⁵ kimesnelerinden (15) işitmişdi ki anlar Ḥamza’nuñ kavlınden dimişlerdi. Cāzū (16) ‘ avreti her kanda tutmaḳ dileyüp şaklamaḳ isteseler elini saçından (17) tutalar ki andan gāyetde [S79^b] ‘ āciz olup Seyyid⁶ Cüneyd bir laḥza (18) şabr gösterdi tā ol cāzū ‘ avret gāfil oldı, Seyyid⁷ (19) Cüneyd hemān-dem⁸ el uzadup elini muḥkem tutup kendüye (20) çekdi ve eyitdi: Ey⁹ mekkār u seḥḥār u bed-ḳul u bed-fi‘āl¹⁰ cāzū ki sensin (21) sen¹¹ hemān kendü şüretüñe ve şeklüñe gir ki yoksa seni pāre pāre

[I75^a]

(1) eylerin ve cāzū-yı zen feryād şīven idüp eyitdi: Ey Seyyid¹² Cüneyd (2) beni incitme kim ben senüñ Reşide-i dil-sitānuñam ve ma‘ şūḳ-ı dil-cānuñam ki senüñiçün (3) aḳşā-yı ‘ ālemi cā-be-cā geşt idüp seni ṭaleb iderdüm ve ebnā-yı (4) ādemi cüst cū ḳılıp isterem. Senden ne ḥaber almışam ve ne eşer (5) bulmuşam ve benüm işüm cānuma girmişdür ve ḥancer-i firāḳ üstüḥñuma irmişdür (6) ve bu sā‘at ki seni gördüm şöyle şandum ki beni yanuña çeküp (7) andan¹³ derdüme dermān idesin ve özüñe vāşıl idüp (8) ve murādum ḥāşıl eyleyesin sen¹⁴ ḥod şimdi beni incidürsin ve bu ne işdür (9) ki sen anı¹⁵ idersin. Hiç ‘ aşıḳ ma‘ şūḳa bunuñ gibi hareket (10) ider mi? Sen eylersin. Cāzū bu sözde idi ve Seyyid Cüneyd elin (11) ḳaldurup cāzūnuñ dehānına bir müşt ile urdı ki hemān-dem¹⁶ (12) ḳan revān oldı ve rāvī eydür: Cāzū-yı

¹ şatun alup: şunup İ

² gördi ki: -İ

³ mekkārlıgla ve ‘ ayyārlıgla: -İ

⁴ Reşide: cāzū S

⁵ zamānında: -S

⁶ Seyyid: -S

⁷ Seyyid: -S

⁸ hemān-dem: hemāndan S

⁹ ey: -İ

¹⁰ bed-fi‘āl: bed-fi‘l S

¹¹ sen: -S

¹² Seyyid: -S

¹³ andan: -S

¹⁴ sen: -İ

¹⁵ anı: -S

¹⁶ dem: -S

mekkār u ‘ayyār (13) kendü hālūne geldi ve eyitdi¹: Eger² bundan evvel cānuña zaḥmet (14) virme ve ol cāzū-yı sehḥār Cüneyd-i cigerdāruñ elinde bī-çāre vü zebün (15) u müteḥayyir ü ser-nigün³ kaldı ve ne ḥile idüp ḥalāş idecegin (16) bilmedi ve her-çend ki luḥf ile söyledi⁴ ammā Cüneyd’e te’şir (17) itmedi. Cüneyd alınıñ saçını muḥkem⁵ tutmuşdı, kendüye çekmemiş idi. (18) Nā-gāh cāzū-yı mekkār kendüye çekinüp bir ejderhā-yı siyāh (19) oldu ki ve dehānından ol bī-temizūñ āteş-i dūd-āmiz [S80^a] gelürdi. (20) Seyyid⁶ Cüneyd çün ol ḥālī gördi qorqmadı ve saçını (21) muḥkem tıtdı, elinden şalıvirmedi ve eyitdi: Ey zengī cāzū

[175^b]

(1) hālūne gırgil didi. Muḥammed Muştafā’nuñ ‘aleyhi’s-selām⁷ pāk-rūḥiçün ve emirü’l-mü’minin ‘Alī’nüñ kerāmātıçün⁸ (2) ben senüñ ḥarekātuñdan vehm itmezsin ve ben ol kimesnenüñ ferzendiyem ki (3) bunuñ gibi nesnelerden qorqmazam diyüp ejderhānuñ kafasında (4) birkaç muḥkem müşt vurdı. Cādū Cüneyd’den çün bu sözi işitdi, hemān-dem (5) kendüye çekinüp bir mehīb arslan oldu. Şöyle ki añradı⁹ (6) ol beyābān lerzān¹⁰ olup güm güm gümledi. Cüneyd alınıñ saçın (7) muḥkem tutup şalıvirmedi ve eyitdi: Ey mel’ün seg-i (8) nābe-kār mekkār¹¹ kendü hālūne gir ki ben bu kārı bilürem sen bunuñ (9) gibi naqışlarla beni sen¹² aldayamazsın ve daḥı qorqudamazsın. (10) Bu ḥama’ı qo kim ben seni helāk itmeyem kendü hālūne (11) gir yoksa tiğle iki pāre iderin ve cādū çün Cüneyd’üñ (12) bu sözün işitdi ayağın yire kaqıp nā-bedīd oldu. Nā-gāh (13) bir mehīb pīl-i siyāh āşikāre oldu. Āteşden bir nice ḥurtūmı (14) var. Her ḥurtūmına on tiğ-i pūlād bağlu ve bir qara tağ gibi (15) turup āvāze virdi ve ağızından qöpükler şaçdı ammā ceng (16) idemezdi. Zirā alınıñ saçı Cüneyd’üñ elinde muḥkem idi. (17) Ammā Cüneyd’üñ berāberinde tırdı ve āvāzeler idüp qorqu virdi. (18) Cüneyd anuñ¹³ bu işinden güldi ve eyitdi: Ey cādū

¹ geldi ve eyitdi: -S

² eger: ger S

³ müteḥayyir ü ser-nigün: -S

⁴ söyledi: şoyladı İ

⁵ muḥkem: -İ

⁶ Seyyid: -S

⁷ ‘aleyhi’s-selām: -S

⁸ emirü’l-mü’minin ‘Alī’nüñ kerāmātıçün: -S

⁹ añradı: girdi İ

¹⁰ beyābān lerzān: beyābānda gā’ib İ

¹¹ mekkār: -İ

¹² sen: -S

¹³ anuñ: -İ

Muhammed'ün pāk-rūhıçün ve şīr-i Yezdān 'Alī'nūñ ve Ḥasan'uhn ve Ḥüseyn'ün ḥürmetleriçün¹ (19) ki eger² sen bunuñ gibi biñ fi'l daḥı iderseñ ben qorqmazın (20) ve saçın elümden daḥı qoyu virmezsin. Andan ğayrı kendü (21) ḥālūñe gelesin ve fāsıd ṭama' itmeyesin ve [S80^b] cāzū, gürbüz Seyyid³

[176^a]

(1) Cüneyd'ün elinde 'āciz qaldı. Ḥalāş bulamadı. Yine ḥareket itdi, fil nā-bedīd (2) oldı. Bir 'avret āşikāre oldı ve cemālī çün māh-ı tamām, kendüsin (3) laṭīf endām ve başında bir zerrīn tāc-ı muraşsa' ve egninde bir ḥulle-i ḥarīr-i (4) muşanna' ve iki gūşında iki gūşvār-ı lü'lü' mücevvef müşebbek açıldı. (5) 'Anberle memlū ve kollarında bilezükleri var. Cevherī gūyā ḥūr-ı behiştür (6) ve hezār gūne şīve ile gelüp Seyyid⁴ Cüneyd'ün berāberinde (7) ṭurdu. Cüneyd çün anı gördi, güldi ve kendüye (8) eyitdi ki bu naqşı gör ki bu cāzū niçe itmişdür. Andan⁵ bülend āvāz ile (9) eyitdi: Ey cāzū ben bu ārāyişe ve bu ālāyişe⁶ aldanmazın ve yolumdan (10) daḥı çıkmazın. Cāzū eyitdi: Ey Cüneyd ben Reşīde-i dil-sitānam (11) 'ālemde senün için ser-gerdānam ve senünçün⁷ çok renc ü elem çekdüm. Ğam u ğuşşa çekmişemdür⁸. (12) Baña zahmet virme ve āḥir nedāmet çekersin. Bu⁹ benüm saçımı şalıvir (13) ve elümi elüñe al. Seyyid¹⁰ Cüneyd ol didüğü¹¹ şāh-ı merdān Ḥamza'nuñ qavli dürüstdür (14) ve cüst olmağ gerek diyü saçını muḥkem ve berk¹² ṭutdu¹³ daḥı *İnne feteḥnā Ieke*¹⁴ (15) sūresin oğumağa başladı. Çün ol sūre-i¹⁵ mübārekden bir 'aşr oğudu. (16) Hemān-sā'at cāzūnuñ şekli döndi. Çün Seyyid¹⁶ Cüneyd (17) bağıdı gördi. Bir qara qarı qarı saçı¹⁷ yoğurt gibi aq ve ağızında (18) bir dişi yoq ve dudakları ṭalağa beñzer

¹ şīr-i Yezdān 'Alī'nūñ ve Ḥasan'uhn ve Ḥüseyn'ün ḥürmetleriçün: -İ

² eger: -İ

³ Seyyid: -S

⁴ Seyyid: -S

⁵ andan: -S

⁶ bu ālāyişe: -S

⁷ ser-gerdānam ve senünçün: -İ

⁸ ğam u ğuşşa çekmişemdür: -S

⁹ bu: -İ

¹⁰ Seyyid: -S

¹¹ ol didüğü: oldu ki S, -İ

¹² berk: -S

¹³ ṭutdu: ṭoladı S

¹⁴ Biz sana doğrusu apaçık bir fetih ihsan ettik. Fetih: 48/1.

¹⁵ sūre-i: -İ

¹⁶ çün Seyyid: -S

¹⁷ qarı saçı: -İ

ve burnından ve gözlerinden (19) çirkef¹ gibi koçar şular açar ve şüretinüñ derisi mezbeleye düşmiş² (20) eski pā-pūç götine beñzer ve bedeninüñ kılları balık deñizi gibi (21) sövelüp turur. Anuñ kabāhatin biraz gördi, eger³ vaşf idersüz

[176^b]

(1) kışşa dırāz olur. El-ḥāşıl Seyyid⁴ Cüneyd ol cāzū-yı pelīdūñ vech-i kubḥın (2) görüp ‘acebe kaldı. Hemān seyfin ğilāfından [S81^a] çıkarup ol (3) pelīdūñ beline şöyle çaldı ki iki nīme oldu. Seyyid⁵ Cüneyd-i civān⁶ ol pelīdi (4) çün⁷ depeledi. Ol bustān-ı eyvān nihān oldu. Ammā kendüzini (5) bir çāh içinde gördi. Tīre-dil olup ḥıyre-cān kaldı (6) ve Ḥamza-i ‘Abdü’l-muṭṭalib’üñ kimesnelerinden iştmişdi ki bir kimesne⁸ ki cāzū ‘avreti (7) tutup öldürmek dilese anı ğayrı yire iletüp öldürmek (8) gerek. Yoksa eger⁹ tutduğı yirde öldürürse lā-büdd çāh içinde (9) qalur. Cüneyd bu sözleri ğuş itmişdi ammā ferāmūş itmişdi (10) ve yādından gitmişdi¹⁰. Ḥamza-i ‘Abdü’l-muṭṭalib’üñ bu sözleri yādına (11) geldi ve ammā ne fā’ide kār elinden gitmişdi. Ol çāhuñ (12) dibinde oturdu ve deryā-yı efkāra ğarīķ oldu ve bu çāhdan (13) çıkmağa ṭarīķ taleb iderdi ve eyidürdi: Niçe¹¹ idem ve ne¹² eyleyem (14) ben bu kāra ne çāre kılam yoksa¹³ bunda mı¹⁴ qalam. Ben ḥod kabrūme dirliğümde (15) kendü ayağumla girmişem ve niçe belā-yı ‘azīme irişmişem diyüp (16) eyitdi: Muḥammed’den ‘aleyhi’s-selām ol öğrendüğüm¹⁵ du‘āyı oқuyayın (17) tā bu çāh-ı ‘amīķden¹⁶ bir ṭarīķ ile ḥalāş bulayın ve her-çend ki endīşe eyledi. (18) Ḥāṭırına ḥuṭūr itmedi ki ol du‘āyı oқuyup yādına getüre. Seyyid¹⁷ Cüneyd anda¹⁸ girye vü (19) zāra başladı ve şol qadar cūşla aqladı ki süst bī-hūş oldu. Ol çāhuñ (20) dibinde

¹ çirkef: cīfe İ

² düşmiş: dönmiş İ

³ gördi, eger: -S

⁴ Seyyid: -S

⁵ Seyyid: -S

⁶ civān: -İ

⁷ çün: -S

⁸ bir kimesne: kim İ

⁹ eger: -S

¹⁰ yādından gitmişdi: -S

¹¹ niçe: ne S

¹² ne: nice S

¹³ yoksa: ve İ

¹⁴ bunda mı: bunda İ

¹⁵ öğrendüğüm: öğretdüğü İ

¹⁶ ‘amīķden: ‘aķimden İ, ‘umķdan S

¹⁷ Seyyid: -S

¹⁸ anda: -S

h̄āba vardı. Vākı¹asında gördi, Seyyid¹ atası Üseyd bin Münzir başı (21) üstine gelüp eyitdi: Ey² ciger-güşem eger sen³ bu çāhuñ dibinde yüz yıl oturasın⁴

[İ77^a]

(1) h̄iç necāt bulmazsın ve Hudā'dan ğayrı h̄iç kimesne senüñ dest-ḡirüñ (2) olmaz ve olıcağ daħı degüldür ve şimdi ğam yime [S81^b] ve ğuşşa çekme. Eger bu çāh-ı (3) 'amīkden necāt-ı tarīkin isterseñ silsile-i Qur'an'a yapışup refīk (4) idin ki saña şefīk olur ve tā ol varıadan h̄alāş bulasın (5) ve Üseyd bin Münzir bu sözde iken çün⁵ Cüneyd uyħudan uyandı. (6) Hemān-dem⁶ tilāvet-i Qur'an'a mülāzemet ü müdāvement gösterdi. (7) **Güyendegān-ı hikāyet** şöyle rivāyet iderler ki (8) Cüneyd bin Üseyd ol ulu⁷ çāhuñ içinde kırk gün kaldı ve her gün (9) bir ğatime tamām kıldı ve her gün yedi kerre teyemmüm iderdi ve ölümüne (10) ārzūmend idi ve giryān u nālān āvāz-ı bülend ile Qur'an okırdı (11) ve melül olup namāza⁸ ve niyāza meşğül oldu. Kaçan kim acığaydı veyā şuşayaydı (12) ol enār-ı behiştiden⁹ yirdi ve ğarnı toyardı ve s̄ir-āb olurdu. (13) Yine¹⁰ kuvvetlenüp t̄ā'at-ı Bārī'ye mülāzemet iderdi. Ammā ol çāhuñ (14) dibinde āftāb ve māh-tāb görünmezdi ve giceyle gündüz fark olunmazdı (15) tā¹¹ kırk gün tamām olıcağ Cüneyd'ün teni naħīf ve cānı za'if (16) oldu ve kıyunuñ dibinde başın yire kıoyup bir laħza uyudu. Ol (17) şāh-ı merdān ve ş̄ir-i Yezdān em̄irü'l-mü'minīn 'Alī İbn Ebī Tālib kerrema'llāhu (18) vechehu geldi. Elini tıtdı ve mübārek lebinüñ altından tebessüm idüp (19) selām virdi ve eyitdi ki ey benüm 'ammüm oğlı niçesin bu rüzğaruñ (20) elinden ve bu dehr-i¹² cefā-pişenüñ şiddetinden şimdi ğam yime ve ğuşşa (21) çekme ki Bārī Te'ālā¹³ ve Muştafā ve ben senden rāzı ve ğoşnūduz ki

¹ Seyyid: -S

² ey: -İ

³ sen: -İ

⁴ yüz yıl oturasın: oturursan yüz bir İ

⁵ iken çün: idi S

⁶ dem: -S

⁷ ulu: -S

⁸ namāza: namāz İ

⁹ behiştiden: behiştiden İ

¹⁰ yine: gine İ

¹¹ tā: çün İ

¹² dehr-i: zuhūr İ

¹³ Bārī Te'ālā: Ğuzā S

[İ77^b]

(1) çok renc ü belâ¹ vü zahmet ü derd ü miḥnet çekdüñ ve Ḥaḳ Te‘ālâ’nuñ ‘ibâdetinden [S82^a] ve tã‘ atından² (2) girü ḳalmaduñ ve ḳayşer kāfirüñ sözine uyup yoldan çıḳmaduñ el-ḥamdü’lillâh (3) ‘alâ zalik. Seyyid³ Cüneyd bu sözleri erenler şâhı emîrû’l-mü’minîn ‘Alî’den (4) işitdi. Feryâd idüp ayağına düşdi ve ibtihâl gösterüp pây-mâl (5) oldu. Eyitdi: Ey emîrû’l-mü’minîn ve ey seygidü’l-vâşılîn v’el-vâşibîn⁴ beni (6) bu çâhdan sen ḥalâş eyle, dirliğümde ḳabirdeyin. Ḥazret-i ‘Alî kerrema’llâhu vechehu (7) ol sâ‘ atda elin tıtdı ve ol çâhdan yuḳaru çıḳardı. (8) Çün Cüneyd uyḫudan uyandı, kendüzini bir miyâne-i şahrâda gördi. Ḥuzâ’ya⁵ (9) şükürler idüp yirinden tırdı. Yine beyâbâna ḳadem başup revâne (10) oldu ve ammâ kendüyle ne nafaḳa var ve ne zâd var ol bâdiyede giderdi. (11) Çün bād ammâ bilmezdi nereye giderdi. Ol bustân-ı eyvân ki câzülüḡla (12) aña göstermişlerdi anlardan ne eşer belürdi ve ne nişân, illâ görünürdi (13) rîg-i beyâbân ve yanında âb u nân yoḡdı. Ammâ enâr-ı⁶ behiştî birisi (14) ḳalmışdı ve ol germâ-germ beriyyede bir dem üzerine âsâyiş vardı (15) tã bād-ı şahrâ yüzine tıḳunup ve bir şafâ kesb eyleyüp bir laḫza ârâm (16) idüp yine⁷ tıtururdu. Kâm nâ-kâm beyâbâna ḳadem ḳoyup revâne (17) oldu, tã⁸ ḳırḳ gün ol bâdiye-i bî-nihâyetde yürüdi. Hiç (18) âbâdanlıḳdan bir eşer belürmedi. Ğâyetde acıḡup ol enârdan yidi (19) çün⁹ ḳarnı tıoydı ve teşneliḡi ḳandı ve göñlini yârân (20) u ḥânmandan ve çeşm-i cândan berî idüp beriyyede giriyeye (21) başladı. Reşide firâḳından şol ḳadar ağladı ki ḳuşlar

[İ78^a]

(1) havâda ve balıḳlar deryâda muvâfaḳat idüp riḳḳat iderlerdi ve (2) cânverler¹⁰ beriyye anuñçün fiḡân u girye iderlerdi. Çün Seyyid¹¹ Cüneyd (3) tenini ḳazâya [S82^b] virüp ve cânını Ḥudâ’ya işmarlamışdı ve ammâ beriyyenüñ (4) ıssı ḳumu üzerine tãḳat getürmeyüp düşdi, yandı. Açlıḳ ve şusuzluḳ (5) ve şiddet-i germâ ve

¹ belâ: -S

² tã‘ atından: -İ

³ Seyyid: -S

⁴ seygidü’l-vâşılîn v’el-vâşibîn: seygidü’l-vâşibîn S

⁵ Ḥuzâ’ya: ad Ḥuza’ya İ

⁶ enâr-ı: -İ

⁷ yine: gine İ

⁸ tã: -İ

⁹ çün: -S

¹⁰ cânverler: cânverân S

¹¹ çün Seyyid: -S

vaḥīm havā aña te's̄ir idüp zebün (6) eyledi. Az ƣaldı ki helāk olayazdı¹. Cān-ı ūr̄inine acıyup en̄inler (7) itdi ve nā-gāh ūbāngāh irdi ve Cüneyd daḡı giryeden sākin olup (8) ḡāba vardı ve bir laḡza āsūde olup yine uyandı ve gördi (9) havā rūūūn ve nūcūmla semā çü gülūūn olmuū. Havānuñ i' tidāline germ (10) olup yirinden tūrdu gördi. Cisminde māye-i ƣuvvet var Kirdgār'a (11) ūkr-güzār olup āheste āheste revāne oldu tā rüz rūūūn (12) oldu. 'Ālem yūzi gülūūne dōndi. Seyyid Cüneyd'ūñ muƣābelesinden (13) ber-i sebz belürdi. ūabr idebilüp² ābādānlıƣ ūmīziyle ƣatınca yürüdi (14) tā öyle vaƣtinde bir kenār bīūesine iriūdi endīūe-i bī-nihāyetden (15) ƣurtulup ol bīūe-i bustāna girdi. Gördi, bir cāy āb-ı revānları pūr (16) cūū³ ve cemi' aƣaƣları mīvedār⁴. N'ola ƣalmadısa enār diyüp el (17) ūndı⁵, evvel ūu içdi. Zirā ḡāyetde ūūūmuū idi. Andan ūoñra (18) ol mīve-i ābdārdan iftār itdi. Nefsine ve cisminde ƣuvvet ve cānına (19) rāḡat virüp⁶ ḡāba vardı ve bir dem āsūde-ḡāl⁷ oldu. Yine (20) uyanup tūrdu. Ġusl idüp āb-dest alup namāz ƣıldı ve (21) geçmiū namāzlarını daḡı ƣazā itdi ve Rabbü'l-'ālemīne ūükürler idüp

[İ78^b]

(1) ol bīūe-i bustāna revāne oldu. On gün on gice yürüdi (2) ve her-çend giderdi. Ol bīūezār ḡoū ḡurrem idi ve mīvedār (3) aƣaƣları der-hem idi. Gündüz yürüdi çün⁸ gice olıcaƣ (4) cānverlerden vehm idüp bir dıraḡt-ı bülendūñ üzerine ƣıƣup anda⁹ (5) dōlenürdi. Çün¹⁰ [S83^a] ūabāḡ olıcaƣ yine revāne olurdu. (6) Bu tārīƣ ūzre bī-refīƣ giderdi. On ikinci gün nā-gāh (7) bir deryā kenārına ƣıƣa geldi. Gördi, ol baḡruñ ƣat'ā (8) pāyānı yoƣ ḡūyā cümle cihānı ihātā itmiūdür. Ol baḡr-ı nihāyetūñ kenārında oturdu. Beyābān pīūlerinden ḡalāū buldı ammā bī-pāyān endīūelere dūūdi¹¹. (9) Ne deryāya girüp gidebilür ve ne ūaḡrāya dōnüp gidebilür. (10) Bu mā-beynde müteḡayyir ū ser-geūte vü dil-ḡaste vü dem-beste ƣaldı. Bu kenārda (11) āh u zār

¹ olayazdı: ola S

² idebilüp: idemeyüp İ

³ cūū: ḡoū S

⁴ mīvedār: mīve S

⁵ el ūndı: -S

⁶ virüp: idüp S

⁷ ḡāl: -S

⁸ çün: -S

⁹ anda: -İ

¹⁰ çün: -S

¹¹ Ol baḡr-ı nihāyetūñ kenārında oturdu. Beyābān pīūlerinden ḡalāū buldı ammā bī-pāyān endīūelere dūūdi: biraz fikre dūūdi İ

idüp on gün tırdı. Hiç bir tedbîr idemeyüp (12) gice ve gündüz Hakk'a niyâzda idi¹ ol deryâ-yı bî-pâyâna nigerândı ki (13) bir gemi gele aña girüp bir şenlike ire **ve rāvî rivāyet ider² ki** (14) Seyyid³ Cüneyd her gün ol deryâ yüzine nazar iderdi ki bir eşer (15) veyâ bir haber ma' lûm ola, hiç bir âdemî ve bir gemi zâhir olmadı. Ğāyet (16) melûl⁴ olup kendüye eyitdi: Eger dönüp gidersem ne yire (17) varam ve eger bunda tıurursam niçe bir tıuram. El-ğâşıl ħâli mükedder (18) ü nâ-ğoş ħâli müşevveş oldı. Ammâ ol kenârũ cemî' ağaçları (19) mîvedâr idi ve gün-â-gün mîveleri var idi. Seyyid⁵ Cüneyd (20) ol mîvelerden kıoparup iftâr iderdi ve Hakk'ũn kıazâsına (21) rızâ virüp şükr-ğüzâr olurdu **ve rāvî şöyle⁶ rivāyet ider ki**

[İ79^a]

(1) Seyyid⁷ Cüneyd ol kenâr-ı deryâda yedi gün dağı oldı hiç âdemî (2) veyâ bir gemi kenârdan geçmedi. **Ebũ Ħafş-ı Kũfî raħimehu'llāh⁸** eyidür ki (3) ol deryâ kenârında âhũlar ve kıolanlar ve ğũsfend-i deştiler çoğdı ve ammâ (4) yırtıcı cânverler yoğdı. Cüneyd ol ağaçlardan ok [S83^b] yay düzüp (5) ol âhũlardan düşürürdi. Ħancerin taşa çaķardı⁹ âteş yaķardı. (6) Anı bişürürdi ve yirdi dağı havâda uçan kıuşları okıla düşürür idi (7) ve bişürüp anı¹⁰ dağı yirdi ve *ba' de't-ta'am* ol mîve-i âbdârlardan (8) iftâr idüp ve Ħuzâ'ya şükr-ğüzâr olurdu. Seyyid Cüneyd şöyle (9) semirdi ki ve hergiz eyle olmış degül idi. Ol kenâr-ı deryâda çün (10) serv-i ħırâmân refitâr iderdi. Anuñ ile ne bir¹¹ ğam-ğ'âr-ı müşfik ve ne bir yâr-ı (11) muvâfik var idi ki eglene ve anuñ ile¹² diñlene¹³ rüz şeb (12) bu ħâlle rüzġarın bu minvâl üzre¹⁴ geçürürdi ve derũnından (13) baĥt-ı vârunına ağlardı ve pîraheniyle şalvârı ħod âftâbuñ tâbından ve (14) tiğ-i tizinden pâre pâre olup 'uryân kıalmışdı. Ol ğũsfend-i (15) deştinũn postıyla 'avretin örtmişdi ve nîmçe-i zırhın pîrehen (16) yirine giymişdi. Bu vechle

¹ niyâzda idi: niyâz ide İ

² rivāyet ider: eyidür İ

³ Seyyid: -S

⁴ melûl: mûte'ellim S

⁵ Seyyid: -S

⁶ şöyle: -S

⁷ Seyyid: -S

⁸ raħimehu'llāh: raħimehu İ

⁹ çaķardı: urup S

¹⁰ anı: -S

¹¹ ne bir: -İ

¹² eglene ve anuñ ile: anuñla eglene S

¹³ diñlene: -S

¹⁴ bu minvâl üzre: -S

rüz şebın geçürürdi ve Reşide-i ‘Arab’uñ (17) firākından ol deryā kenārında zār zār ağlardı ve yüregın hıcr odıyla (18) tağlar idi ve cānından dağı bızār olup Hāzret-i Bārī’ye şol kadar (19) āh gırye itdi ki kendüden gitdi. Her-çend ki ceħd eyledi (20) oldu‘ ā hātırına huğūr itmedi ve nā-gāh şebāngāh irdi. Cüneyd dağı (21) huğāba vardı. *Beyne’n-nevm ve’l-yağaza* Hāzra-i ‘Abdü’l-muğtalıb gördi.

[İ79^b]

(1) Andan¹ katına gelüp kenāra çekdi. Başıñ göziñ öpüp eyitdi: Ey (2) benüm ‘ammüm oğlı niçesin bu rüzgār-ı ğaddārla ve bu dühūr-ı cefākārla. (3) Seyyid Cüneyd Hāzra-i şāhib-ķırānı göricek qademine düşüp (4) ğalğān oldı ve eyitdi: Ey pehlevān-ı Maşrıķ u Mağrib bunca belā² (5) vü elem ü ‘anā vü sitem baña vāķı‘ olmuşdur, dünyāda hiç eħade olmuş³ degüldür (6) ve şöyle ki ölümüme rāzı oldum. Ne idem ki bu beliyyāt-ı (7) berāyādan ve bu⁴ nekebāt-ı dünyādan rehā bulam? [S84^a] Hāzra eyitdi: Ey (8) ‘ammümüñ cānı ve ey derdimüñ dermānı eger sen yüz yıl bu deryā kenārında otursan⁵ (9) ne ādemī görürsin ve ne gemi görürsin. Kārunuñ çāresi (10) oldur ki bir nice ‘amüdi cem‘ idesin ve huğmā ağacınıñ lifinden (11) resen idesin. Ol ‘amüdları birbirine huğmā ipiyle⁶ bağlayasın dağı altına (12) cānverler derilerin çekesin dağı deryāya bırağup üzerine (13) binesin ve deryāyı öte geçesin. Ben⁷ bir vaķt deryāda⁸ ben bunuñ gibi itdüm (14) ve gitdüm tā Keşmīr vilāyetine yetdüm ve Nağşeb⁹ şehrine varup (15) su‘ adā nāmı anda buldum didi ve nā-bedīd oldı ve Seyyid¹⁰ Cüneyd çün¹¹ uyğudan (16) uyandı Hāzra’nuñ naşihātinden ta‘accüb olup bir zamān (17) mütefekkir ķıldı. Hāzra’nuñ cevābını şavāb görüp yirinden tırı (18) vardı ve huğancerin eline alup büyük büyük¹² ‘amüdlar kesüp (19) ve āftābuñ tābında ķurıdup ķabın giderdi. Andan¹³ huğmālığından (20)

¹ andan: -S

² belā: -İ

³ olmuş: de İ

⁴ bu: -S

⁵ otursan: -İ

⁶ huğmā ipiyle: -İ

⁷ ben: -İ

⁸ deryāda: -İ

⁹ Nağşeb: Nağşet İ

¹⁰ Seyyid: -S

¹¹ çün: -İ

¹² büyük: -S

¹³ andan: ve S

ipler idüp ol ‘ amüdları birbirine muhkem bend idüp ve cânverler (21) tutup çün¹
derilerin şoydı ve bu ‘ amüdlaruñ altına çekdi

[İ80^a]

(1) ve dağı deryā yüzine getürüp qodı. Andan soñra şāh-belūṭ u enār (2) ve dağı ğayrı
mīvelerden cem‘ idüp getürdi. Çün ol² şal içine (3) koyup muhkem bağladı ve cân u
dilden kendüzini Hudā’ya teslim idüp (4) ve şalı lücce-i deryāya şaldı. Rūzgār dağı
öñine bırağup aldı (5) ve gitdi. Çün Seyyid³ Cüneyd şal üzerinde bu beytleri okuyup
hayrete⁴ (6) vardı. **Meşnevī**⁵:

Zemīn u āsmān-ı heft ü deryā

Senüñ emrünüledür kâ’im (7) Hudāyā

Senüñ emrünüle deryā⁶ cünbiş eyler

Çün ejderhā hurūş cūşiş⁷ (8) eyler

İrer her mevc şan evc-i havāya

Düter göge çekilen ejderhāya

(9) [S84^b] Eser emrünüle işbu bād-ı şarşar

Ne şal-ı bahrı dehri bile⁸ şarşar

Dilerseñ (10) ‘ālī vīrān idersin

Dilerseñ girü ābādān idersin

(11) Haqīkat fā‘il-i Muhtārsın sen

Qadīm ü Qādīr-i Dādār’sın sen

(12) Beni bu bahrdan ey Rabb-i bī-çün

Halāş eyle Muḥammed hürmetçün

---

¹ çün: -S

² çün ol: -S

³ çün Seyyid: -S

⁴ hayrete: hayrāna İ

⁵ meşnevī: beyt İ

⁶ deryā: der S

⁷ cūşiş: hūş İ

⁸ bile: -İ

Neşr: Çün (13) Seyyid¹ Cüneyd şalı ol baħr-ı bî-pâyānuñ² yüzine şaldı giderdi. (14) Seyyid³ Cüneyd bî-ħod yaturdı. Dördinci gün tamām olıcağ rüzgār (15) çün⁴ sâkin oldı. Şal daħı ārām itdi. Cüneyd daħı kendüye (16) geldi. Ol dörd⁵ günde ne yimek yiyüp ve ne şu içmişdi ve ğāyet (17) aç olup yimege muħtāc idi⁶. Mîvelerden bir miğdār iftār itdi. (18) Yine rüzgār geldi çün⁷ şalı murğvār uçardı. Seyyid⁸ Cüneyd (19) çün⁹ deryānuñ emvācına nazār itdi gördi, biri biri ardınca (20) kara tağ gibi gelürdi¹⁰ ve kulleleri çün¹¹ āsmāna peyveste veyā ādem (21) ħod siyāh örünlerdür. Başları semāda ve kuyrukları deryāda ağızlarından

[180^b]

(1) köpükler saçup kıjğırıp gelürlerdi. Ne ħaddi var¹² ve ne ‘adedi (2) var ne kenār görünür çün Seyyid¹³ Cüneyd’üñ göñline ħorħu düşdi. (3) Āb-dest alup tātā ve ‘ibādete ve tesbîhe ve tehlile¹⁴ başladı. (4) Gāh gāh āh¹⁵ idüp Reşide’nüñ firāķından çün¹⁶ zār zār (5) ağlardı ve yüregın nār-ı hicrle tağlardı. Şöyle ki deryāda balıklar (6) ve havāda ħuşlar ve şahrāda cānverler ħamu āña muvāfaķat idüp (7) anuñ ile bile¹⁷ ağlardı ve nār-ı firāķ ile¹⁸ tā kırğ gün ol şal¹⁹ deryāda (8) ‘ummān²⁰ üstinde revāne oldı. Ne bir kenār āşikāre oldı ve ne (9) bir diyār. Seyyid Cüneyd āb u mīve ki ħomışdı, cümlesin²¹ hep yidi (10) çün²² şal üç gün daħı gitdi. Seyyid²³ Cüneyd’e

¹ çün Seyyid: -S

² bî-pâyānuñ: bî-nihāyetün S

³ Seyyid: -S

⁴ çün: -S

⁵ dörd: üç S

⁶ yimege muħtāc idi: -S

⁷ çün: -S

⁸ Seyyid: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ gelürdi: gelür S

¹¹ çün: -S

¹² var: -İ

¹³ çün Seyyid: -S

¹⁴ tesbîhe ve tehlile: -S

¹⁵ āh: -İ

¹⁶ çün: -S

¹⁷ anuñ ile bile: -S

¹⁸ nār-ı firāķ ile: -S

¹⁹ şal: -İ

²⁰ deryāda ‘ummān: deryā S

²¹ cümlesin: -S

²² çün: -S

²³ Seyyid: -S

açlık ve şusuzluk (11) cānına¹ galebe eyledi². Andan³ nālişe başladı ve [S85^a] cānından nevmīz olup (12) derūn-ı dilden nāleler idüp ve dādeden jāleler dökdi. (13) Āh u zār idüp eyitdi: Ey benüm Perverdgār’um bu baħr-ı bī-gerāndan (14) beni kurtarmağa bir çāre kııl kim feryāduma yetiş ve dest-gīr ol ki zīrā⁴ (15) senden ğayrı hīç feryād-res dest-gīr yoķdur. Yā ğıyāşe’l-mūstağīşīn (16) yā İlähe’l-^cālemīn diyüp enīnler gösterdi. Seyyid⁵ (17) Cüneyd bu enīnde iken nā-gāħ bir cezīre zāħir oldı. Çün⁶ şal⁷ (18) eglenmeyüp o cezīre kenārına varup qarār gösterdi. (19) Seyyid⁸ Cüneyd’ün ol deñlü⁹ iktidārı yoğdı kim kenāra çıķa. Açlıķdan (20) ve şusuzluķdan zebūn olmışdı. Hele Ĥudā’yı yād idüp (21) elf cehdle tırdı. Çün¹⁰ şaldan çıķup kenāra ķadem başdı.

[I81^a]

(1) Ol Ĥuzā’ya bī-ħad¹¹ ħamd idüp cezīreye revāne oldı. Çün¹² gördi (2) bir hoş sebzezār u kūhsār u āb-ı revānlar ve ħūb-mekānlar ve tāvuslar (3) ve süğlünler, kıazlar ve ördekler ve bıldırcınlar kıuş nev^cinden her ne var ise (4) ağaçlaruñ altında ve üstinde¹³ yaturlar ve yumurdaları her tarafda dökülüp (5) yatur. Seyyid¹⁴ Cüneyd ğāyet açdı ve yimege muħtāc idi¹⁵. Od yaķup ol yumurdalardan (6) bir mīķdār pişürüp iftār itdi. Ol kıuşlardan bir nicesin (7) oķla düşürüp pişürdi, yidi. Kıarnı tıoydı. Bu kez çün¹⁶ uyħu (8) ğalebe itdi¹⁷. Ol cezīrede yatup uyumağı revā görmedi. Geldi (9) şalına girüp yatdı uyudu. Ol ğice āsūde-ħāl¹⁸ oldı. Yarındası (10) şabāħ yine cezīreye çıķdı ve şu kenārına vardı. Ğısl eyledi. (11) Āb-dest alup namāz kıılmağa

---

¹ cānına: -S

² eyledi: itdi S

³ andan: -S

⁴ zīrā: -S

⁵ Seyyid: -S

⁶ çün: -S

⁷ şal: -İ

⁸ Seyyid: -S

⁹ deñlü: kıadar S

¹⁰ çün: -S

¹¹ ħad: -İ

¹² çün: -S

¹³ üstinde: üzerinde S

¹⁴ Seyyid: -S

¹⁵ yimege muħtāc idi: -S

¹⁶ çün: -S

¹⁷ itdi: idi İ

¹⁸ ħāl: -S

şürü^ç eyledi ve geçmiş namâzların kazâ eyledi. (12) Andan şoñra¹ [S85^b] tûrdı. Ol cezîreyi geşt idüp² bişezâra girdi. Çün³ (13) gönline feraḥ gelüp cezîreyi teferrüc itdi çün⁴ gördi dünyâda her (14) ne dürlü mîve⁵ var ise bu arada var. ‘ Acebleyüp eyitdi: Bunuñ gibi (15) ‘ azîm cezîrede bu kadar kühsâr u bişezâr ola lâ-büddür ki (16) yırtıcı cânverler daḥı olur diyüp tûrdı, ilerü vardı. (17) Bu tefekkürde ve bu tedbîrdeyken⁶ nâ-gâh bir şîr gördi. Ra^ç dvâr añrayup⁷ ve gürleyüp⁸ (18) gelür. Ol şîr-i jiyân⁹ heybetinden cezîrede lerze düşdi¹⁰. Seyyid¹¹ Cüneyd (19) güldi, hîç vehm itmedi. Ağaçdan oḡ yay düzmişdi. Çün¹² (20) şîr yakın gelicek¹³ hemân-dem¹⁴ kemâna tîr¹⁵ koyup atdı. Tîr¹⁶ şîrûñ sînesine (21) doḡundı. Ammâ geçmedi. Şîr ḡazaba geldi. Seyyid¹⁷ Cüneyd’e ḥamle itdi. Seyyid Cüneyd¹⁸

[I81^b]

(1) vehm itmedi ve şemşîre el urup ‘uryân itdi. Yâ Huzâ diyüp (2) çaldı ve şemşîr şîrûñ boynına râst gelüp başıñ düşürdi leşi daḥı yire¹⁹ yıkıldı. (3) Henüz bundan fâriḡ olmadın miyâne-i²⁰ bişeden birisi daḥı çıḡa (4) geldi. Bu kerre Cüneyd-i gürbüz gürzin ele alup anuñ daḥı başına bir gürz (5) urmaḡla başından²¹ beynin çıkardı. Şîr daḥı çarḡ gibi döndi yire düşdi. (6) Henüz ol şîrûñ cânı var iken biri daḥı çıḡa geldi. Cüneyd’üñ (7) üzerine kendüzin pertâb itdi²² ve pençesin açup sînesin yire (8) ḡodı. Kendüyi Cüneyd’üñ üzerine pertâb itdi tâ ki²³

¹ şoñra: -İ

² idüp: eyledi S

³ çün: -S

⁴ çün: -S

⁵ mîve: yimiş S

⁶ bu tedbîrdeyken: iken İ

⁷ añrayup: iñranup S

⁸ gürleyüp: gözleyüp İ

⁹ jiyân: -İ

¹⁰ lerze düşdi: lerzededür S

¹¹ Seyyid: -S

¹² çün: -S

¹³ gelicek: geldi İ

¹⁴ hemân-dem: -S

¹⁵ kemâna tîr: tîri kemâna S

¹⁶ tîr: -İ

¹⁷ Seyyid: -S

¹⁸ Seyyid: -S

¹⁹ daḥı yire: -İ

²⁰ miyâne-i: meydâne-i S

²¹ başından: -S

²² Cüneyd’üñ üzerine kendüzin pertâb itdi: -S

²³ kendüyi Cüneyd’üñ üzerine pertâb itdi tâ ki: -İ

Cüneyd'i pāre pāre ide çün¹ şîr² yakın gelicek Cüneyd-i dilîr şîri (9) muharrîk tıtdı çaldı. Şemşîr şîrûñ koltuğı altından tutup (10) bir koluyla başı leşinden ayrıldı. Başı bir tarafa düşdi ve leşi (11) dağı bir tarafa. Bunuñ gibi bir bir bîşeden çıķup geldiler. Seyyid³ Cüneyd'ün (12) elinde öldiler. [S86^a] Cüneyd-i dilîr ol sâ^c at yetmiş şîr depeledi ve yoruldu. (13) Diledi ki bir laħza ārām ide, gördi yine miyāne-i bîşeden beş kaçan (14) arslan çıķa geldiler. Seyyid⁴ Cüneyd'ün kaşdına diledi ki anlaruñla (15) ceng ide. Gördi ol beşün ardınca on şîr dağı gelür (16) kendüye eyitdi: Bir bir gelseler iş āsandı. Gördi ki (17) on⁵ on gelürler endîşe itdi ki bunlaruñla başa varamaz. (18) Gördi şağ tarafında bir ^cazîm⁶ bülend āđac. Hemān-dem anuñ⁷ üzerine (19) çıķup dölendi⁸. Şîrler dağı yüz yigirmi olup ol āđacı dolandılar (20) ve kıyruķların kafalarına iledüp Cüneyd'e ħamle-i ħîzān iderlerdi. (21) Çün Seyyid⁹ Cüneyd anlaruñ heybetlerin görüp ħayrete vardı ve göñline

[182^a]

(1) bir ħavf geldi ki kâbil-i vaşf degül. Ĥaķ Te^cālā ħazretine çok¹⁰ münācāt (2) idüp bu şîrleruñ şerrinden çok¹¹ ħacāt diledi ve bunu bildi ki (3) bu şîrler eger ħalk içine girelerdi cümle ħalkuñ birisin diri (4) kıomayup kırılar, ^cālemi dağı ħarāb u yebāb¹² ideler. Çün¹³ Cüneyd bu efkārda (5) iken¹⁴ nā-gāĥ ^cālemün yüzi kıarardı ve zengîler şüretine döndi. (6) Şîrler dağı bîşezāra girüp gitdiler. Çün Seyyid¹⁵ Cüneyd dağı (7) bir pāre emîn oldu. Ol āđac üzerinde sükün buldı ve ħ^cābı (8) dağı ħalebe itdi ammā bîminden uyuyamadı. Çün gicenün nişfi¹⁶ geçdi (9) nā-gāĥ hezār hezār şu^cleler ve şem^calar gördi. Havā yüzinden (10) yire indi. Şöyle şandı ki nücüm āsmāndan zemāne düşdi ve bir taĥt (11) gördi ki dört ^cifrît arķalarına almışlar getürdiler. Ol (12)

¹ çün: -S

² şîr: -İ

³ Seyyid: -S

⁴ Seyyid: -S

⁵ on: beş S

⁶ ^cazîm: -S

⁷ anuñ: -S

⁸ dölendi: dirgendi İ

⁹ çün Seyyid: -S

¹⁰ çok: -S

¹¹ çok: -S

¹² yebāb: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ efkārda iken: fikirdeyken S

¹⁵ çün Seyyid: -S

¹⁶ nişfi: nîmi S

tahtuñ üzerinde bir duhter ve ‘acūze-i pīre dāyesi yanında duhter ağlardı (13) ve eyidürdi: Kāşki bir nevbet dağı Seyyid¹ Cüneyd’uñ tal‘atın görseydüm. (14) Ol dāye-i pīre-zāl aña istimālet virürdi ve [S86^b] eyidürdi: (15) Ağlama ben Mülūkāl-ı² dīvden işitdüm ki bu diyārdadır. Üşenme (16) göñli hoş tut. Ol bu deryāda³ ve ne yirde idügin⁴ (17) buluruz ve anuñ bir ayda yürüdügin⁵ biz⁶ bir laħza yetevüz (18) aluruz⁷ dirdi. Çün Seyyid⁸ Cüneyd bunlaruñ kelimātın diñlerdi (19) ve ‘acebe alurdu ve kendüye eyidürdi: ‘Aceb niçe olma (20) gerekdür bu hālet ne hāletdür dirdi⁹. **Rāvī şöyle¹⁰ rivāyet (21) ider¹¹ ki** ol gün ki Seyyid¹² Cüneyd ol cāzū ‘avreti depeledi. Bu duhter kendü anasına eyitdi ki beni kendüñle kūh-ı Kāf’uñ māverāsında dünyāya ilet tā ben dağı dünyāyı temāşā ideyin ve bu duhteruñ anası periler pādişāhıdı. İttifāa ol gün andan geçerdı. Cüneyd dağı ol cāzū ‘avreti depeledi. Bu duhter¹³

[I82^b]

(1) anasıyla bileydi. Seyyid¹⁴ Cüneyd’i görüp hezār dil ü cān ile ‘aşı oldu (2) ve kendüye eyitdi: Ben hergiz bunuñ gibi şāhib-i cemāl ādem görmedüm (3) ve duhteruñ adına Şu‘ayb-ı perī kıızı Kirvāne eyidürlerdi ve atasıyla bile¹⁵ (4) olmağın Seyyid¹⁶ Cüneyd’e varmadı ki kendüye eyitdi: Çün vaanuma (5) varuban atamuñ atından destürle taşra ıkayım Seyyid¹⁷ Cüneyd’i her anda (6) ise bulup apup kūh-ı Kāf’a ilettem. Çün¹⁸ anı yārüm ve dildārüm (7) ve maħbūbum ve maqlūbum idinem. Kendü yirinde çün duhter maāmlarına (8) gelüp atası destürıyla bir nice biñ

¹ Seyyid: -S

² Mülūkāl-ı: Mülūkān-ı İ

³ deryāda: diyārda İ

⁴ idügin: idegin İ

⁵ yürüdügin: bu dört gün İ

⁶ biz: -S

⁷ aluruz: oluruz İ

⁸ çün Seyyid: -S

⁹ dirdi: -S

¹⁰ şöyle: -S

¹¹ ider: -S

¹² Seyyid: -S

¹³ kendü anasına eyitdi ki beni kendüñle kūh-ı Kāf’uñ māverāsında dünyāya ilet tā ben dağı dünyāyı temāşā ideyin ve bu duhteruñ anası periler pādişāhıdı. İttifāa ol gün andan geçerdı. Cüneyd dağı ol cāzū ‘avreti depeledi. Bu duhter: -İ

¹⁴ Seyyid: -S

¹⁵ bile: -İ

¹⁶ Seyyid: -S

¹⁷ Seyyid: -S

¹⁸ çün: -S

dīv ve perīler gelüp (9) Seyyid¹ Cüneyd'i gördüğü yirinde bulmayup bu cezîreye gelmişdi. (10) Seyyid² Cüneyd ħod ol zamānda çāhdaydı ki emîrū'l-mü'minîn (11) 'Alî bin Ebî Tâlib anı ol çāhdan ħalāş itdüğünü hemān (12) Allāh Te'ālā bilürdi. Perīler ve ādemīler ħod ħaybı bilmezler. Ol duħter (13) şöyle maħrūm³ ħaldı. [S87^a] Bir gün Mülūkāl-ı dīv ki dīvler⁴ pādīşāhıydı. (14) Ĥikāyet eyledi ki ben bir gün Melān⁵ baħrında geçerdüm. Bir şal (15) üzerinde bir ādemî-zāde şāhib-i cemāl gördüm otururdu. (16) Mütefekkir ü müteħayyir ol şal⁶ miyāne-i emvāc-ı deryāna⁷ yolunup giderdi (17) ve nice müddet-i medīd ki Mülūkāl-i dīv Kirvāne-i perīye 'aşıħ olmuşdı (18) ve atasından taleb itmişdi. Şu^c ayb-ı perī aña virmişdi. Duħter (19) ħaylī⁸ cemālde kemālde⁹ idi. Ol dīv bu¹⁰ duħter sebeble ħaylī¹¹ ceng itmişdi ve perīler ol (20) dīvüñ zebūnı olmuşdı. Āħir anuñ ile şulħ iħtiyār idüp va^c de (21) almışlardı ki bu duħteri aña 'avretlige virelerdi. Ol dīvüñ

[183^a]

(1) ħorħusından hezār ħīle ile rüzgār geçürürlerdi. Ol kār tamām olmazdı (2) **ve rāvī eyidür ki** Seyyid¹² Cüneyd ağac üzerinde duħter altında anuñ 'aşħından (3) nālān u giryān u ħayrān ve çün şüret-i bî-cān ħalmışdı. Seyyid¹³ Cüneyd (4) kendüye eyitdi: Yigrekdür ki Ĥaħ Te'ālā beliyyāt-ı berāyādan ve nekebāt-ı (5) deryādan baña ħalāş virür. Ammā māverā-yı küh-ı Ķāf'a iletürler. Ammā (6) āħir deryā zaħmetinden ve şiddet-i rüzgārdan olunur diyüp şabr (7) gösterdi. Çün şabāħ oldu mışbāħ-ı felek-i 'ālem¹⁴ eşbāħ-ı 'āleme ziyā (8) virdi. Bu duħter-i dil-ārām daħı yirinden ħurdu ve serv-i sehī (9) gibi ħırām eyleyüp¹⁵ şu kenārına vardı. Şaçın çözüp başın (10) ve endāmın yudu ve saçını ol perīşān endām-ı laħif üzerine (11) perīşān eyledi. Şöyle ki

¹ Seyyid: -S

² Seyyid: -S

³ maħrūm: maħrem Ī

⁴ dīvler: dirlerdı S

⁵ Melān: fülān Ī

⁶ şal: -S

⁷ miyāne-i emvāc-ı deryāna: mināye-i deryāda Ī

⁸ ħaylī: -S

⁹ kemālde: -Ī

¹⁰ bu: -Ī

¹¹ ħaylī: -Ī

¹² Seyyid: -S

¹³ Seyyid: -S

¹⁴ 'ālem: -Ī

¹⁵ eyleyüp: idüp S

beden-i nazîfi görünmez oldu¹. Ol müy-ı (12) siyāhuñ içinden ruhsarı çün mäh-i tāmām [S87^b] āşikāre oldu. (13) Gūyā ki ebr-i siyāh içinden nā-gāh mäh tulū^c itdi. Şöyle ki şa^cşa^cası (14) ol dā'ire-i cezîreyi ihāta eyledi. Seyyid² Cüneyd dıraht üzerinden (15) temāşā iderdi³ ve gönli deryālayın temevvüc idüp cūşa⁴ vü hūrūşa (16) geldi ve kendüden gitdi. Az kaldı ki ağaçdan (17) aşğa⁵ düşeydi. Ammā Reşide-i 'Arab'ūñ 'aşkı ğālib gelüp sâkin (18) oldu. Andan şoñra⁶ bu duhter-i nāzenin giyindi ve saçın çin idüp (19) başın bağladı ve Cüneyd'i yād idüp biraz ağladı ve yirinden tırup (20) āheste āheste hezār dürlü⁷ şive ile⁸ çün serv-i sehî hırāmān (21) yine ol dırahtuñ altına geldi ve nā-gāh havā yüzine nigāh

[I83^b]

(1) itdi. Dıraht üzerinde Cüneyd'i görüp āh itdi. Vālih olup kendüden (2) gitdi tā bir sâ^c at yine kendüye gücile geldi. Cüneyd⁹ duhterūñ (3) hāline nazār idüp 'acebe kaldı. Duhter Cüneyd'ūñ 'aşkından berg-i huzān (4) gibi şararup lerze itdi¹⁰ ve elinden ihtiyārı ve dilinden (5) qarārı gitmişdi. Cüneyd'ūñ derdinden ğayrı kār itmişdi¹¹. (6) Ammā Kirvāne-i¹² perī kendüye gelicek dāyesine eyitdi: Ey benüm (7) cānum¹³ ve cānumdan 'azizüm maħbūbum ve maṭlūbum¹⁴ maḫşūdum budur ki ma^cbūdum (8) virdi çün¹⁵ dāyesi eyitdi: Aḫşā-yı 'ālemi gūşe-be-gūşe ve ebnā-yı (9) ādemi¹⁶ der-be-der cüst u cū itdūñüz. Cüneyd bu mıdur? Duhter eyitdi: Budur. (10) Dāye eyitdi: İmdi hemān bu cezîrede ārām itmeyüp maḫāmumuz terk (11) itmek gerek didi¹⁷. Bir 'ifrîte emr eyledi. Seyyid¹⁸ Cüneyd'i dıraht (12) üzerinden çapup havāya ağdılar. Şöyle gitdiler ki semāya yaklaşdılar (13) ve kūh-ı Qāf'a teveccüh itdiler. **Ez-în cānib¹**

¹ görünmez oldu: görünmezdi İ

² Seyyid: -S

³ iderdi: eylerdi İ

⁴ cūşa: -S

⁵ aşğa: -S

⁶ şoñra: -S

⁷ dürlü: güne S

⁸ ile: eyledi S

⁹ Cüneyd: Seyyid İ

¹⁰ itdi: geldi İ

¹¹ itmişdi: yetmişdi İ

¹² Kirvāne-i: pervāne İ

¹³ cānum: -S

¹⁴ maṭlūbum: -S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ ādemi: 'ālemi S

¹⁷ didi: -S

¹⁸ Seyyid: -S

cānib¹ Mülūkāl-ı dīv ki nice [S88^a] yıllar idi (14) bu duğtere t̄alib ve rāğib idi² ve gāh gūne-gūne (15) ‘iſve³ ile ve h̄ile ile⁴ va‘deler iderlerdi ve gōñline ‘ahd-ı dūrūğların (16) fūrūğların⁵ virürler idi. Ol dağı bunlaruñ dūrūğından (17) āgāh olup cāsūs gönderüp bunlaruñ mağālın alup (18) duğteruñ h̄alin ma‘lūm idinmiſdi ki ol Seyyid⁶ Cūneyd’e ‘aſıq (19) olduğına ve cihānda anı cūyende olduğını Mülūkāl dağı nice (20) biñ dīvlerle duğteruñ ardınca gitmiſdi ve tağdīr-i Huzā Kirvāne-i (21) perī Seyyid⁷ Cūneyd’i kağdurup ol ‘ifrīt anı pūſtine alup ve āsmānla

[184^a]

(1) zemīnuñ mā-beyninde havā yüzinde giderken⁸ nā-gāh tağdīr-i İlāh ſöyle (2) idi. Mülūkāl-ı dīvüñ leſkerine buluſdılar. Mülūkāl be-gāyet sitem-kār-ı (3) rūzgār dīv idi. ſöyle ki tenhā bu leſkere cevāb virürdi. ‘Ale’l-ħuſūſ⁹ (4) bilesince bunca leſkeri var idi ve Kirvāne-i perīnuñ leſkeri az idi. (5) Olanı dağı ol dīve¹⁰ zebūn idi. Pes ol h̄alde Mülūkāl’uñ gözi (6) ‘ifrīt arkaſında Seyyid¹¹ Cūneyd’uñ yüzine tuſ oldu. Ğāyet (7) ğāzaba gelüp cūſ eyledi. Derh̄āl ħamle idüp Kirvāne-i (8) perī havā yüzinde tutup bir dīve dağı iſmarladı. Andan ſoñra (9) dāyesini pāre pāre eyledi dağı her dīv ü perī ki duğterle hem-rāhlar idi. (10) Cümlesin tutup depeledi ve Seyyid¹² Cūneyd’i dağı tutup (11) bir dīvüñ eline virdi. Andan ſoñra dönüp vağanına gitdiler. (12) Hiç kimesne perīler gūrūhından diri kōmadılar ki duğteruñ (13) ħaberin ſu‘ayb-ı perīye iledeler. Ammā Mülūkāl-i dīv bir günde Kirvāne-i (14) perīyle Seyyid Cūneyd’i kendü vağanına ilette [S88^b] ve anlaruñ (15) mağāmı bir vādīdeydi. Ol yir ki adına āb u gil¹³ ü siyāh tīre eyidürlerdi (16) ve yedi¹⁴ deryānuñ māverāsında idi ve yedi¹⁵ deryāyı geçmeyince ol yire (17) varılmazdı. Çün ol yire vardılar Seyyid¹⁶ Cūneyd

¹ ez-īn cānib: ve İ

² t̄alib ve rāğib idi: t̄alibdi S

³ ‘iſve: ‘aſq İ

⁴ h̄ile ile: -İ

⁵ fūrūğların: fūrū‘ İ

⁶ Seyyid: -S

⁷ Seyyid: -S

⁸ giderken: giderlerdi S

⁹ ‘ale’l-ħuſūſ: -İ

¹⁰ ol dīve: -İ

¹¹ Seyyid: -S

¹² Seyyid: -S

¹³ gil: -İ

¹⁴ yedi: -İ

¹⁵ yedi: -İ

¹⁶ Seyyid: -S

nazar itdi. (18) Gördi¹ üç biñ ferseng rāh gördi ve cemī^c isi (19) zemīn siyāhdan idi. Kaṭrān gibi āb-ı revānları idi (20) ve daḡı siyāh idi. Çün enḡās ol vādilerde geçerdi. Ol şulardan (21) ḡara tütün gelür idi. Ammā ol şuyūñ ḡoḡusu her kimūñ

[184^b]

(1) meşāmına ireydi ^caklı gidüp yire düşerdi ve ol vādilerde hīç (2) nebāt bitmezdi. İllā ḡar²-zehre vü lest³ ü siyāh-dārū vü kevīr ü muḡaylān (3) u cānverleri daḡı mār u ejderhā vü zūnbūr ü meges ü ḡınzīr ü mūş (4) u peleng ü şırtlan ve ammā mūşları ḡoyun deñlü var idi (5) ve havāsı vaḡīm ü dil-gīr ve bādı muḡarrıḡ çün⁴ nār-ı sa^cir ve taḡlarınuñ (6) ḡulleleri bulutdan bülend idi ve ne ağacı var idi (7) ve ne şuyı ve cemī^c ḡalkı siyāh dīvleri ādem yiyici mel^cūn⁵ kāfırlardı ve (8) her birinūñ ḡaddi yüce çenār gibiydi ve dişleri fıl dişi (9) gibi aḡızlarından ḡaşra sövelüp ṡururdu. Bu ḡabāḡatla ki (10) kendülerini ve yirlerini ki biraz vaşf eyledük ve ol melāḡatla ki (11) ol duḡter ḡūrī mişāli ve ol civān⁶ şāḡib-i cemāl anda (12) iletdiler ve bu Mülūkāl-ı dīv dīvler⁷ pādīşāhiydi. Çün Cüneyd ile (13) duḡteri anda iletdiler. Mülūkāl-i mel^cūn taḡt üzerine (14) geçüp emr eyledi. Duḡter ile Cüneyd'i getürdiler. Andan (15) soñra duḡtere baḡup eyitdi: Ey ra^cnā-yı bed-fi^cl ü bed-gevher (16) ki sensin ve rūy-ı zemīnde benüm gibi bir pādīşāḡ (17) olmaya ki niçe nevbet seni diledüm baña virmediler ve ^cāḡıbet (18) [S89^a] bir rīḡ-perverdeye sūsmār-ḡūrde ^cArab'a ^cāşıḡ olduñ⁸ (19) ve eger saña bir iş itmeyem ki cihān olduḡça (20) illerde adı ve dillerde daḡı yād olına⁹ ve ben daḡı Mülūkāl-i (21) dīv olmayam bunu didi. Bir cāzū dāyesi var idi ki cümle cihānda

[185^a]

---

¹ gördi: -S

² ḡar: -İ

³ lest: list S

⁴ çün: çü S

⁵ mel^cūn: -İ

⁶ civān: çün İ

⁷ dīvler: periler İ

⁸ ^cArab'a ^cāşıḡ olduñ: ^cāşıḡ olduñ bir ^cArab'a İ

⁹ olına: olinmaya S

(1) egerçi cāzū çoğıdı ve illā ki aña beñzer yoğıdı. Duğteri anuñ eline¹ (2) ışmarladı ve dāye-i cāzū ol duğterüñ ol² ħüb u revnağ³ gīsuların tıutup (3) çekdi ve yidüp zindāna kōdı. Seyyid Cüneyd şöyle tırurdı (4) ħazer idüp nazār iderdi ve cānından dağı nevmīz olmışdı. (5) Bař kaba ve yalın ayağ ve iki eli ardına bağılı her cānibinden nigāh (6) idüp řad hezār dīv-i siyāh görürdi. Her birisinüñ kām̄eti (7) yüce çenār-ı dırağt gibiydi. Er ve ‘avret cümle ‘uryānlar idi (8) ve kimisinüñ başı şığır başına beñzer ve kimisinüñ başı fil başına (9) beñzerdi ve kimisinüñ başı deve başına beñzerdi ve tenlerindeki (10) kılı kıyon kılına beñzerdi ve pādīřahlarınuñ başı ādem başına (11) beñzerdi ve ammā⁴ künbed gibi büyükdi (12) ve gözleri kızıl kınla tōlmıř idi, tağāra beñzerdi ve ağızı (13) hemān mağāra idi ve dişleri fil dişine beñzerdi ki ağızından (14) taşra sövelüp tırurdı ve kılları pīl ayağına beñzer idi. Seyyid⁵ (15) Cüneyd bunuñ endām-ı dūrüřtini⁶ ve çehre-i zıştini tamām⁷ temāřa idüp ve Bārī (16) Te‘ālā’nuñ řun‘ında ‘acebe kıalmışdı ve bağr-ı ‘ibrete talmışdı (17) ve aklı dağı galebe itmışdi ve cānından nevmīz olup kendüden (18) gitmişdi ve Mülūkāl-ı dīvüñ tağıtı balık dişinden düzölmiş idi (19) ve etrafına ħar-mihreler düzölmiş idi ve tācı ejderhā derisinden (20) idi ve öñinde kıdehi balık [S89^b] řuyından⁸ tōlu idi. Ammā bir nice gün (21) kırdı ve kendüden kıynayup kıo kıcağ içerdı. Zīrā anların řarābı

[I85^b]

(1) balık şuyından idi. Seyyid⁹ Cüneyd ol balık řuyınuñ kıo kıusından (2) bī-ħuř olurdı ve ol řasīsüñ ta‘ām-ı řerīf mār idi dağı kıablubağı idi (3) ve ħınzīr idi ve bunları bışürüp yirdi ve meclisinde nuklı (4) megesdi ve zünbūr idi ve ħunfesā idi ve dağı bunlara beñzer (5) dağı ne var ise ve kendü bir fil-i siyāh gibi tağıt üzerine

(6) geçüp oturdı ve nā-gāh bařın kıaldurup ra‘dvār¹⁰ çağırdı¹. (7) Seyyid² Cüneyd’e bağıp eyitdi: Ey merd-i fūrū-māye neden dūřdüñ (8) sen bu sevdāya, bařuñı

¹ anuñ eline: aña İ

² ol: -İ

³ revnağ: reng İ

⁴ ammā: ammā kından İ

⁵ Seyyid: -S

⁶ dūrüřtini: zıřtini İ

⁷ tamām: -İ

⁸ şuyından: şu kemükünden S

⁹ Seyyid: -S

¹⁰ ra‘dvār: ra‘d gibi S

uğratduñ³ bu⁴ gavğāya? Sen bir rīg-perverdesin (9) ve sūsmār-ħūrde ‘ Arab olasin. Ol perī kıızı ola senüñ (10) anuñ ile ne münāsebetüñ vardır. Hem-hevā olasin, ħuşūşa benüm (11) ‘ arūsüm olasin, anı⁵ kenāra çekesin. Ben āvāre olam ve toğrı (12) söyle ne kavmdensin ve ne işe gelüpdürürsin ve bu ‘ aşk-bāzlığı (13) kimüñ için idersin? Toğrı söyle yoksa seni pāre pāre (14) eylerin didi. Seyyid⁶ Cüneyd dağı tınmazdı. Başın aşığa ileyüp (15) tururdu. Ol nerre⁷ on⁸ kerre dağı eyitdi: Ey zışt-çehre ve ey (16) bed-zehre⁹ ādemī niçün söylemezsin? Pes Seyyid¹⁰ Cüneyd rađıyallāhu ‘ anh andan¹¹ (17) bülend āvāz ile eyitdi: Ey¹² mel‘ ün kelb ben şehri-ı Ĥicāz’ danum ve (18) kabīle-i Benī-Hāşim’ denüm. Ammā Medīne-i Resūl’ de oldum ‘ aleyhi’ s-selām (19) didi ve çün mel‘ ün¹³ Ĥicāz’ dan ve kabīle-i Benī-Hāşim yādın işitdi (20) ħışm¹⁴ āteşine tutuşup eyitdi: Seni eyü buldum. Meger sen Ĥamza’ nuñ ħışmısın. (21) Seyyid¹⁵ Cüneyd eyitdi: Belī. Ol mel‘ ün dağı şād oldı

[186^a]

(1) ve eyitdi: [S90^a] Ben üç yüz yıl ‘ ömr geçürdüm. Ĥamza bir vaqt bu diyāra gelmiş (2) benüm atamı depelemiş. Ben ol zamānda bunda degül idüm. Maşrıq tarafına gitmişdüm (3) çün seferden girü geldüm. Ĥamza benüm atamı ve dört qarındaşımı depelemiş buldum (4) bu iklīmi pāre pāre idüp birbirine koymış. Benüm ħışımlarumuñ kimin (5) bī-rūħ ve kimin mecrūħ itmiş ve vilāyetümüze āteş urup yakmış ve gitmiş (6) ve diyārumuzda olan ulular anuñ şerrinden ürküp perīşān olmuşlardı ve (7) henüz anuñ sitem-i eşeri¹⁶ ve ġam-ı ħaberi¹⁷ kalmışdur. Bir¹⁸ nice rüzgārdur (8) ben anuñ bir ħışmın bulup giriftār idem ve hezār zārıla öldürem (9)

¹ çağırđı: ħaykırdı İ

² Seyyid: -S

³ uğratduñ: uğraduñ İ

⁴ bu: -S

⁵ anı: -İ

⁶ didi Seyyid: -S

⁷ ol nerre: -İ

⁸ on: bir S

⁹ bed-zehre: nerre-i bed İ

¹⁰ Seyyid: -S

¹¹ andan: -S

¹² ey: -İ

¹³ mel‘ ün: -İ

¹⁴ ħışm: -İ

¹⁵ Seyyid: -S

¹⁶ eşeri: ħaberi İ

¹⁷ ħaberi: şerri İ

¹⁸ bir: -S

dirdüm¹. Atamuñ² ve qarındaşumuñ kanın alam dirdüm. Anlaruñ ‘ivażına kanın içem. Ol (10) zamāndan bu zamāna dek qabīle-i ‘Arab’dan nice ‘Arabī tūtop³ kanların (11) döküp içmişemdür. Ammā Ḥamza’nuñ qavm qabīlesinden hiç eḥad (12) görmedüm. Şimdi hemān seni gördüm diyüp öñinde bir tolu ayağı (13) var idi. Anı qaldurup nūş eyledi ve şād ḥurrem olup (14) ayağı üzerine tūrı geldi. Neşāt u t̄arab gösterüp (15) raqşa girdi. Bir zamāndan şoñra dönüp Seyyid⁴ Cüneyd’e eyitdi: (16) Benüm bir pīre-i zāl vālidem vardur. Nice müddet-i medīddür ki du‘ā eyler (17) ki Ḥamza’nuñ aqrībāsından birisi eline gire. Diler ki etini yiyüp kanını (18) içe. Ammā şimdi bunda degüldür. Qızın görmege gitmişdür diyüp (19) bir ‘ifrīte emr eyledi⁵ ki bu bī-gāne nābe-kārı⁶ zindāna iledüñ. (20) Eline ve ayağına⁷ muḥkem bend idüñ ve tīmār eyleñ tā⁸ vālidem gelüp (21) bunuñ ḥaqqından gele. Derḥāl bir⁹ dīv gelüp Seyyid¹⁰ Cüneyd’i qapdı. Bir beyābāna

[186^b]

(1) iletđi [S90^b] ve ayağına bir muḥkem bend urup ol şahrā-yı beyābāna şalıvirdi. (2) Dīvlerüñ zindānı ol şahrā idi. Andan şoñra Seyyid¹¹ Cüneyd’üñ eline (3) bir demürden mīḥ virüp eyitdi¹²: Her qaçan kim acığasın yirden bu mīḥle (4) bīḥ çıkarup andan¹³ yiyesin didiler ve āftābuñ tābına qarşu gündüz yürüyen (5) ve gice oturıqal¹⁴. Bu t̄arīq üzre (6) bī-refīq yürü. Her qaçan şuşayasın bu çeşmeden içesin (7) diyü qodılar gitdiler. Ol şahrāda bir çeşme var idi, şuyı¹⁵ gāyetde şürdı. (8) Ol şahrānuñ kenārları gāyetde dūr idi ve şöyle ki t̄ul ‘arż (9) bir fersengden daḡı ziyāde idi. Cüneyd anda rüz u şeb āhda (10) vāhda idi ve müvekkelleri her hefte gelüp mıtraqıla dögerlerdi. (11) Birqaç depme urup giderlerdi. Pes qaçan Cüneyd açıqsa ol (12) mīḥle yirden bīḥ çıkarup yirdi ve şuşasa ol āb-ı şürdan (13) içerdi. Kām nā-kām bu

¹ dirdüm: -S

² atamuñ: -İ

³ tūtop: getürüp İ

⁴ Seyyid: -S

⁵ eyledi: itdi S

⁶ bu bī-gāne nābe-kārı: bunı S

⁷ eline ve ayağına: ayağına eline S

⁸ tā: -İ

⁹ bir: -S

¹⁰ Seyyid: -S

¹¹ Seyyid: -S

¹² eyitdi: -S

¹³ andan: -S

¹⁴ gündüz yürüyen ve gice oturıqal: yan ve gündüze qarşu yan yürü ve gice uyurıqal İ

¹⁵ şuyı: -İ

ekşi gönüle ol acı şuya¹ hursend (14) idi. Her dem ölümüne ārzūmend idi. Ol bir² du‘āyı kim kân-ı (15) vefādan ya‘nī Muhammed Muşţafā’dan³ ‘aleyhi’s-selām öğrenmişti. (16) Yādından gitmişti. Her-çend ki cehd itdi. Hiç hâtırına huţūr (17) itmedi ve āhir kendüye eyitdi: Hiç şek yokdur ki Hâk Te‘ālā’nuñ (18) taķdirinde olunan hiç red olunmaz. Şimdi baña bu vāķı‘a kim (19) vāķı‘ oldu gerekdür kaçā-yı Huzā’ya rızā virüp (20) şükürde olam diyüp zār zār ağladı ve Reşide’nün firāķ-ı (21) nārı cigerini tağladı ve ayağında şöyle ağır bendi var idi ki eger⁴ bir ay

[187^a]

(1) yürüse yarım ferseng yir yürüyemezdi. Āftābuñ tābına karşı yürürdi. (2) Kati⁵ ıssı kum üzerine otururdu ve derūn-ı dilden (3) āh idüp nāleler iderdi ve Hālīfe bu sözi çün⁶ [S91^a] işitdi (4) özi göyünüp ağladı ve eyitdi: Ey Ebū Hafş söyle işidelüm (5) ol fūrū-māndenūñ hāli bu beyābānda n’olısdur. Ebū Hafş eyitdi: (6) Ol pehlevān-ı ‘Arab bir yıl tamām bā-tāb ve ta‘ab ne nānı var idi (7) ve ne āb ve ne hūrdı vardı⁷ ve ne h‘āb. Ol bādiye-i siyāhda her dem (8) āh vāhla yürürdi ve nāleden teni nāla dönmişti veyā hilāle (9) beñzemişti. Çün va‘deye bir ay kalmışdı ki Seyyid Cüneyd’i (10) maħall-i katle getüreler ve henüz va‘desi müddeti yetişmişti. (11) Hâk Te‘ālā anuñ hâtırına huţūr itdürdi ki ve kendüye eyitdi ki (12) ol du‘ā gerçi ‘azīm du‘ādur⁸ ammā Kūr‘ān-ı ‘azīmden⁹ yig degüldür. (13) Ammā egerçi ol du‘ānuñ fażīleti çokdur. Ammā Kūr‘ān-ı (14) kadīmde ve Furķān-ı ‘azīmde olan fażīlet¹⁰ anda (15) yokdur ve bilürdi ki dīvler Kūr‘ān göricek ve işidicek (16) kaçarlar diyüp ol ser-firāz Kūr‘ān tilāvet itmege meşgūl oldu (17) ve ol¹¹ bādiyede on bir ay oldu ve üç yüz otuz kez hātme eyledi. (18) Hâk Sübhāne¹² vü Te‘ālā anı¹³ dīvler şerrinden emīn eyledi¹⁴ ve daħı kırtardı. (19) Çün geldi¹ dīvler aña kaşd iderlerdi ki helāk (20)

¹ şuya: şu ile İ

² bir: -İ

³ Muşţafā’dan: -S

⁴ eger: -İ

⁵ kati: -S

⁶ çün: -S

⁷ vardı: -İ

⁸ ‘azīm du‘ādur: ‘azīmdür İ

⁹ Kūr‘ān-ı ‘azīmden: Kūr‘āndan S

¹⁰ fażīlet: -S

¹¹ ol: -İ

¹² Sübhāne: -İ

¹³ anı: -S

¹⁴ emīn eyledi: -S

ideler. Haḳ Te‘ālā meleklerle buyurdu: Yürüñ dīvleri ḳomañ (21) Seyyid² Cüneyd’i helāk itmesünler. Allāh Te‘ālā³ fermānıyla melekler dīvlere

[I87^b]

(1) ḥamle iderlerdi ve dīvler daḥı ḳaçarlardı. Ḥudāvendān-ı aḥbār şöyle (2) eyidürler ki çün Seyyid⁴ Cüneyd *Baḳara* sūresinden *En‘ām* sūresine (3) gele tamām oḳuya Ḥaḳ Sübhāne⁵ vü Te‘ālā ol sürenüñ berekātıyla iki (4) melek gönderdi tā anuñ müvekkeli olalar ve her gāḥ ki ol ṣaḥrā-yı (5) siyāhdan bir dīv çıkaydı yanardı ve perr ü bāli ṣınup düşerdi (6) ve bu ḥāli Mülūkāl-ı dīve didiler. Mülūkāl eyitdi: Anlar seḥḥārlardur (7) ve bir vaḳt daḥı Ḥamza-i ‘Abdü’l-muṭṭalib dīvler eline⁶ düşdi ve [S91^b] dīvler dilerlerdi ki (8) anı depeleyeler ve çün anı depelemek ḳaşd eyleyeler, elleri ḳururdu ve ṣimdi (9) bu ṣaḥṣ daḥı cāzūdur. Ḳoñ ol ṣaḥrāda olsun ve bu (10) maḥalli unutma yine gelürüz bu yaña⁷. Geldük Muḥtār’la Ḳāḍi’ye ḳıṣṣaları (11) ne oldu bilelüm. **Ḳıṣṣa-i diġer⁸ ḳıṭ‘a:**

Bu maḥalli ḥāṭıruñda tut ferāmüṣ eyleme

Güṣ ḳıl (12) tā saña bir⁹ ġayrı ḥikāyet ideyin

İdeyin taḥrīr göñlüñ levḥine ey ṣehr-yār

(13) Ḥüb-taḳrīr ile rāviden rivāyet ideyin

Neṣr: Ebū Ḥafṣ-ı Kūfi raḥmetu’llāhi (14) ‘aleyh şöyle rivāyet eyler¹⁰ ki Sa‘d-ı Vaḳḳāṣ oġlınıñ oġlı¹¹ Muḥtār ve Medīne Ḳāḍi’si (15) ki ḳayṣer oġlını ve vezīri depeleyüp ve rāh-ı¹² beyābāna ḳadem ḳoyup (16) revāne olmışlar idi ve ‘aḳablerince varan kāfirleri depeleyüp (17) ve birer yaḥṣı atlara süvār olup gitmişlerdi tā nice ġün (18) nice gice ol bādiye-i bī-nihāyetde yürüdiler, ḥiç ābādānlıġa (19) irmediler. Tā iki ay

¹ geldi: -S

² Seyyid: -S

³ Te‘ālā: -S

⁴ Seyyid: -S

⁵ Sübhāne: -İ

⁶ dīvler eline: dīvlere İ

⁷ bu yaña: -S

⁸ ḳıṣṣa-i diġer: -İ

⁹ bir: -S

¹⁰ şöyle rivāyet eyler: eyidür İ

¹¹ oġlınıñ oġlı: püser-zādesi İ

¹² rāh-ı: -S

yürüdiler bir seḥergāh nā-gāh¹ bir ṭağa irdiler (20) ve hemān inmeyüp girdiler gördiler ki² pür-ni‘met (21) hemān aṣağa inüp atların ‘alefe koyup bir laḥza yol zaḥmetinden

[188^a]

(1) ārām idüp ḥ‘āba vardılar ve āsūde-ḥāl üzre³ oldılar. Bir ḳal‘a (2) var idi. Yüz yigirmi zengī ol ḳal‘ada olurlardı ve her birinüñ (3) ḳāmeti yüce çenār dıraḥtına beñzer idi ve anlaruñla muḳāvemet itmege (4) hiç kimesnenüñ ṭāḳatı yoğdı. Ol yirden geçerlerdi ve gözcileri ḳal‘anuñ (5) ḳullesinde oturup eṭrāfında olana⁴ nazar iderlerdi. Çün dīdebān (6) Muḥtār’la Ḳāḍī atlarından inüp yatduḳlarını gördi ve bildi ki (7) ğariblerdür. Hemān-dem⁵ dīdebān zengīlere ḥaber viridi, Muḥtār’la Ḳāḍī (8) geldüğini ve ammā bunlar zengīlerden ğāfil idiler (9) ve bir iki ay idi yorğunlar idi⁶. Ḥ‘āba [S92^a] varmışlardı. Derḥāl (10) zengīler⁷ ḳal‘adan inüp anlar⁸ uyḥuya vardılar. Ol demde on (11) nefer zengī bunlara müteveccih oldı. Ḳāḍī uyḥudan uyandı idi (12) ammā⁹ Muḥtār daḥı uyḥuda idi. Ḳāḍī zengīleri gördi. (13) Endāmına lerze düşdi¹⁰. Her birinüñ ḳaddi menāreye beñzerdi (14) ve ellerinde ğürz-i ğirānları var. Omuzlarında ‘amūdları her biri (15) bir gemi diregi var büyük uğrun uğrun gelürler. (16) Çün Ḳāḍī anları gördi ne ḳazāya uğraduḳ diyü¹¹ ğönline (17) daḥı ḳorḳu düşdi. Şöyle vehm itdi ki kendüden gitdi, (18) ğüyā ki mürde oldı. Bir zamāndan soñra gücile (19) kendüye geldi¹². Muḥtār’ı daḥı çağırmağa mecāli olmayup (20) lāl oldı. Ammā elf cehd ile¹³ eliyle Muḥtār’uñ ayağını çeküp (21) uyandurdi. Muḥtār ‘ālim-i şāḥib-ḳırān pehlevān-ı cihān¹⁴ gözlerin

[188^b]

¹ nā-gāh: -İ

² ki: hemān S

³ ḥāl üzre: -S

⁴ eṭrāfında olana: eṭrāfa İ

⁵ dem: -S

⁶ idi: olup S

⁷ zengīler: -S

⁸ anlar: -S

⁹ ammā: -S

¹⁰ endāmına lerze düşdi: -S

¹¹ diyü: ve İ

¹² kendüden gitdi, ğüyā ki mürde oldı. Bir zamāndan soñra gücile kendüye geldi: endāmına lerze düşdi S

¹³ elf cehd ile: -S

¹⁴ ‘ālim-i şāḥib-ḳırān pehlevān-ı cihān: şāḥib-yaraḳ S

(1) ovarak yirinden¹ tırı geldi. Gördi Qāđi berg-i hazān (2) gibi şararup lerze tıtmıř tıturur. Mecāli dađı yođ ki sōylemeye². (3) Muđtār gūldi ve eyidūr³ ki ne oldi ki bōyle dıtrersin? Qāđi eliyle (4) iřāret idüp çün⁴ Muđtār dōnüp nazār itdi. Gördi ki (5) on zengī gelūr mār-đār siyāh-rūy gözleri mađāraya (6) beñzer⁵. Qāđi'ye eyitdi: Qorqma var řol tađuñ kullesine çık (7) andan⁶ temāřā eyle ben bu zengīlere n'eylerin. Bunlaruñ her birin birer ođla (8) helāk⁷ ideyim didi⁸. Atmazsam Sa' d-ı Vađđāř'uñ pūřtinden gelmiř olmayam⁹. Qāđi-i miskīn¹⁰ dađı hemān tersān u lertzān¹¹ tađun kullesine (9) çıkđı ve nazār itdi. Gördi¹² Muđtār-ı dil-āver kemānın (10) kiriřleyüp ca' besinden oñine ođların dōküp (11) bīřezāra řirler gibi tırı vardı tā ol on (12) ođı ol dađı kiriře vurđı. Zengīler eyitdiler gelūñ sizi (13) bizüm pādiřāhumuza iledelüm. Çün¹³ Muđtār eyitdi: Sizūñ pādiřāhuñuz (14) ne ařıl segdūr. Yürūñ varuñ eyidūñ tā pādiřāhuñuz kendü gelsün. (15) Zengīler dađı yađın geldi. Muđtār eyitdi: Meger sizūñ 'ōmrūñuz (16) bugūn¹⁴ tamām olmiřdur diyüp ve nice bahādırlıđ [S92^b] idüp benüm oñūme (17) gelesiz diyüp kemāna ođ qodı ve nazār-ı řavābla tiri (18) niřāna pertāb¹⁵, ya' nī sine-i dūřmāna. Ođ zengīnūñ gögsine dođunup (19) ve pūřtinden tařra çıkđı. Bir tařa řaplandı. Andan¹⁶ (20) zengī depesi ūzerine yıqılup cān cehenneme iřmarladı. Zirā (21) kāfirler idi. Biri dađı ilerü geldi¹⁷. Anuñ dađı gözine

[189^a]

(1) bir ođ eylece¹⁸ urdı ki qafasından çıkđı, gitdi. Çün¹⁹ siyāh bir kez (2) āh idüp ol²⁰ dađı cān cehenneme iřmarladı ve qalan zengīler tır ū kemān (3) görmiř degūller idi.

¹ yirinden: -S

² sōylemeye: -S

³ eyidūr: -S

⁴ idüp çün: itdi S

⁵ mār-đār siyāh-rūy gözleri mađāraya beñzer: -S

⁶ andan: -S

⁷ helāk: đalāř Ī

⁸ ideyim didi: ideyin S

⁹ atmazsam Sa' d-ı Vađđāř'uñ pūřtinden gelmiř olmayam: -Ī

¹⁰ miskīn: -S

¹¹ hemān tersān u lertzān: -Ī

¹² nazār itdi. Gördi: -S

¹³ pādiřāhumuza iledelüm. Çün: pādiřāhumuz ister S

¹⁴ bugūn: -S

¹⁵ pertāb: -Ī

¹⁶ andan: -S

¹⁷ geldi: -S

¹⁸ eylece: eyle S

¹⁹ çün: -S

²⁰ ol: -S

Muhtâr'ın kârında 'acebe kaldılar ve eyitdiler: (4) Ey kişi biz bunuñ gibi işi hergiz bu¹ ucı demürlü ağacı (5) bilmezüz ve andan² görmüş dağı degülüz. Anlar bu sözde iken birinüñ ağzına (6) bir oğ ile urdı ki ol³ dağı kafasından çıkup gitdi. (7) Derhâl ol⁴ dağı cân virdi. Muhtâr birer oğıla zenginüñ (8) toğuzın helâk itdi. Ol biri döndi, hişârdan yaña eyle kaçdı ki (9) emîrlere haber eyleye vara⁵. Muhtâr kendüye eyitdi: Hayf ola ki (10) bu nâbe-kârı şalıvirdüm⁶. Varup haber virür. Hemân der-peyince gitdi (11) ve zengî dağı bunuñ havfindan⁷ düşe durur⁸ ve kaçarken Muhtâr-ı tîrdâr kafasına (12) düşmişdi. Qâdî dağı yirinde nîm-cân olup öte beri (13) gezerdi. Muhtâr siyâhuñ ardından segirdüp şöyle urdı ki (14) siyâh dağı qal' anuñ qapusına qadem koyup içerü girü tururken (15) Muhtâr-ı dilir anuñ⁹ püştine bir oğ eylece¹⁰ urdı ki tîr çıkup gitdi. (16) Hemân-dem siyâh qal' anuñ qapusu işigine düşdi dağı cân virdi. (17) Qal' anuñ qapucıları Muhtâr'ın bu işini görüp ol murdâruñ (18) leşini içerüye çekdiler. Muhtâr-ı nîk-zehre bir¹¹ na' ra urup andan¹² dönüp (19) Qâdî'nüñ katına geldi. Qâdî dağı feryâd idüp eyitdi: (20) Ey pehlevân-ı 'Arab [S93^a] ne 'aceb iş¹³ işledüñ bu siyâhları helâk (21) itdüñ. Bir lağzadan ve bu¹⁴ gice içinde qal' adan bunlar bi't-tamâm

[I89^b]

(1) qal' adan inüp andan¹⁵ intikâm ile demez misin didi. Turı gel (2) gidelüm. Muhtâr eyitdi: Qâdî epsem ol. Bunun gibi söz söyleme, ben bu¹⁶ (3) zengîlerden havf itmezim

---

¹ bu: bir İ

² andan: -S

³ ol: -S

⁴ ol: -S

⁵ eyleye vara: eyleyeler S

⁶ nâbe-kârı şalıvirdüm: nâbe-kâr zengî S

⁷ bunuñ havfindan: bu havfıdan İ

⁸ düşe durur: -S

⁹ anuñ: -S

¹⁰ eylece: eyle S

¹¹ nîk-zehre bir: bir nîk İ

¹² andan: -S

¹³ iş: -S

¹⁴ bu: bir İ

¹⁵ andan: -S

¹⁶ bu: -İ

ve atamuñ ve anamuñ ve dedemuñ ve āb¹-rūy-ı (4) zemān emīrū'l-mū'minīn 'Alī İbn Ebī Tālīb hürmetçün² bu qal' anuñ dükeli zengīlerini birer birer³ (5) öldürüp bu⁴ qal' ayı bunlardan açup ve Müselmānlara yol açıvirmeyince (6) qomazın. Pes yarın bu yüksek⁵ tağūñ qullesinden sen⁶ temāşā eyle, gör ki (7) ben bu zengīlere ne iş kıılırın. Benüm elümūñ qarbinı ve tīr-i kemānuñ qarbinı (8) be-^c ināyet-i Hudā vü be-himmet-i Muştāfā 'aleyhi's-şalatu ve's-selām dağı (9) Muştār'uñ iki şandūq pür tīr-i perrānı ve elli dōrt Dımışkī kemānı (10) var idi ve cemī'ini qurup müheyyā itdi. Şabāh qaçan ola diyü (11) iverdi, ol giceyi ihyā itdi⁷. Qādī dağı gāyet bīminden nīm-cān (12) olup havfından⁸ berg-i hazān gibi lertzāndı⁹ ve Qur'ān (13) okuyup du'ālar idüp Muştār'uñ üzerine okurdi. Muştār-ı (14) cigerdāruñ gönlinde zerre kadar havf hazer¹⁰ yoğıdı. (15) Ol zengīlerūñ cengi hevesinden irteye degin nücūm gibi gözün yummadı (16) çün şabāh oldı. Mışbāh-ı felek eşbāh-ı 'āleme ziyā virdi. (17) Nā-gāh qal' anuñ qapusın açılıp altmış nefer-i siyāh her birinūñ (18) kāmeti çenār dırahtı gibi qal' adan aşāğa inüp Muştār cengine¹¹ āheng (19) itdiler. Muştār ser-firāz-ı dil-āver¹² dağı hīle-bāz-ı dil-āver idi ve eger (20) bu zengīler bir uğurdan hamle iderlerse iş fesāda varur. Zīrā (21) anlar gelürken birbirin ikin ikin¹³ geleni ancaq uru bilürin. Lā-büdd [S93^b] anlar

[190^a]

(1) cümle baña yaqın geleler. Andan şoñra oqdan ve yaydan baña¹⁴ ne fā'ide diyüp (2) bir bülend püştenuñ üzerine çıkup dölendi. Zengīlerūñ dağı ellerinde (3) birer

¹ āb: -İ

² hürmetçün: -İ

³ birer birer: -İ

⁴ bu: -İ

⁵ yüksek: -İ

⁶ sen: -S

⁷ itdi: eyledi İ

⁸ havfından: -S

⁹ lertzāndı: lerze itdi İ

¹⁰ hazer: -S

¹¹ Muştār cengine: cenge İ

¹² dil-āver: -S

¹³ ikin: -İ

¹⁴ baña: -S

gürz ve birer ‘amūd ki her biri hemān bir gemi direğine beñzerdi¹ (4) ve na‘ralar urup ğavġā ġalaba ile Muĥtār’uñ olduġı püštenüñ (5) altına geldiler. Muĥtār-ı çālāk püštenüñ kullesinde bī-pāk tururdu (6) ve nazār itdi. Gördi ki tīr yetişür yire geldiler. Hemān (7) ĥāne-i kemāna oġ ħodı. Eylece² nazār-ı şavābla ol tīri nişāna pertāb (8) itdi, ya‘nī sīne-i a‘dāya. Nā-gāh tīr bir siyāhuñ sīnesine (9) irüp ve püştinden çıkup perrān oldu. Çün siyāh bir āh (10) idüp³ cān virdi. Bir tīr daĥı pertāb itdi. Bir siyāhı (11) daĥı öldürdi ve biri biri ardınca elli oġ atdı. (12) Elli zengī depeledi. Zengīler nādān aĥmaĥlardı. Tīr cengin görmiş (13) degüllerdi. Muĥtār ĥod bir yüce kullede idi. Zengīler aña⁴ varmazlar (14) idi. Zirā yolu ġāyetde düşvār idi. Ol⁵ sebebden Muĥtār anları (15) depeledi tā iki zengī ħaldılar, ol iki daĥı hezīmete yüz tutdılar. (16) Muĥtār geldi daĥı na‘ra urup ol kullenden aşıġa indi. (17) Anlaruñ ‘aĥabince segirdüp gitdi ve Ķāđı daĥı bu kullenuñ depesinde (18) Ķur‘ān oġurdu. Muĥtār’a du‘ālar idüp şecā‘atında müte‘accib ħalmışdı. (19) Muĥtār-ı dil-āver daĥı ol iki zengīnüñ ‘aĥabince şīr-i jiyān gibi (20) revān oldu⁶. Çünki ol zengīlere yetdi gör ki anlara n’itdi.

[190^b]

(1) Anlar daĥı ħal‘aya girmege az ħaldı ki gireler, Muĥtār hemān kemāna oġ ħodı (2) ve nazār-ı şavābla nişāna pertāb itdi, ya‘nī ten-i düşmāna. Tīri birinüñ (3) püştine irişüp⁷ ve sīnesinden çıkup gitdi. Çün⁸ siyāh āh idüp (4) cān virdi ve yine [S94^a] kemāna oġ ħodı. Ol biri ħal‘aya girdi (5) ĥalāş buldı. Andan⁹ emīrleri öñine varup feryādlar itdi (6) ve eyitdi: Ey şāh bil¹⁰ ve āġāh ol ki bir¹¹ aĥ derili şaĥş gelmişdür. (7) Elinde bir egri ağacı vardur. İki başı bir¹² iple baġludur başları ve (8) bir doġrı ağacı daĥı ucı demürlü ol ipli egri ağacına (9) ħor daĥı atar¹³ her biri atduġça bir

¹ direğine beñzerdi: diregidür S

²eylece: -S

³ tīr bir siyāhuñ sīnesine irüp ve püştinden çıkup perrān oldu. Çün siyāh bir āh idüp: -S

⁴ aña: -S

⁵ ol: bu S

⁶ revān oldu: revāndı S

⁷ irişüp: irüp İ

⁸ çün: -S

⁹ andan: ve S

¹⁰ bil: -İ

¹¹ bir: -S

¹² bir: -İ

¹³ atar: -S

ādemī¹ helāk eyler. Zengīler pādīšāhī (10) eyitdi: Yarın ben varayın didi. Ol aq derili şahş (11) tutayın ve yiyeyin andan² dağı kanın içeyin. **Ez-în cānib** Muhtār (12) yorulmuşdı. Dönüp Qāđī'ye geldi. Qāđī eyitdi: Dest-bāzūña (13) kuvvet ve taḥsīn yāl-bāluña didi ve eyitdi: Ey³ pehlevān-ı (14) ‘Arab ‘aceb merdānelik itdūñ ve bī-gānelik gösterdūñ. (15) Hemān gel, şimden girü süvār olup yürüyelüm ve atlarumuz (16) dağı dīñlenmişdür. Bu belā maḳāmından ırağ olup ferāğ bulalum. (17) Çün⁴ Muhtār eyitdi: Ey Qāđī sen hīç gam yime ve guşsa çekme ve (18) qorqma. Benüm henüz şadūqumda iki yüz elmās peykānlu oqum (19) dağı vardır. Çün başumuza bir⁵ iş düşe her oq başına (20) bir siyāh düşürem ve şöyle bilgil ki ben bu yolu zengīlerden

[191^a]

(1) ḥalāş itmeyince qomazın ve bu yirden dağı gitmezsin, tā her kervān kim (2) bu yirde geleler emīn olalar. Bunu didi dağı ol gice āsūde-ḥāl⁶ (3) oldılar. Çün rüz rüşen oldı ve ‘ālem yüzi günle (4) gülşene döndi. Muhtār’la Qāđī’nüñ azıqları az qalmışdı ve tırı (5) geldi. Haq Te‘ālā’nuñ farzını yirine getürdi ve yüzlerin (6) yire sürdiler. Çok tazarru‘ idüp gözlerinden yaş yenbū‘ (7) gibi aqardı⁷. Çün secdeden baş qaldurdılar⁸, ya‘ nī fāriğ (8) oldılar. Öñlerine ta‘ām getürüp yidiler. Henüz tamām⁹ yimedim gördiler (9) ki zengīler pādīšāhī elli nefer-i siyāhla [S94^b] zinde-fil gibi qal‘ anuñ (10) qullesinden aşığa inüp gelürlerdi. Qāđī çün anı (11) gördi, hemān¹⁰ ḥavfindan cān vireyazdı. Muhtār’uñ elin öpüp¹¹ (12) ve ayağına düşdi. Eyitdi: Ey pehlevān-ı ‘Arab ol kelbūñ (13) cengine varma ki ol ādemī degüldür. Bir qara¹² tağdur ki gelür. (14) Çün¹³ Muhtār gelüp eyitdi: ‘İnāyet-i Ḥudā be-devlet-i **Muḥammed Muştafā** (15) ‘aleyhi’s-selām¹⁴ ola ki anı bir oqla helāk idüp bu diyarı

¹ ādemī: kişi S

² yiyeyin andan: -S

³ ey: -İ

⁴ çün: -S

⁵ bir: -S

⁶ ḥāl: -S

⁷ aqardı: aqıtdılar S

⁸ qaldurdılar: getürüp S

⁹ tamām: ta‘ām S

¹⁰ hemān: -S

¹¹ öpüp: aldı İ

¹² qara: -İ

¹³ çün: -S

¹⁴ Muḥammed Muştafā ‘aleyhi’s-selām: -S

(16) anuñ şerrinden pāk idem. Sen hemān atları şaklayup du‘āya daḥı (17) meşğül ol ve gör ki bugün¹ Sa‘d-ı Vaḳḳāş ceng-i meydānda niçe² rakḳāş (18) idi ve ol nābe-kār-ı siyāha ne kār irgürüp ve ḥālını tebāha (19) irgürdi diyüp cengine āheng itdi. Ḳāḍı daḥı çün (20) sūre-i *En‘ām* oḳumağa başladı. Muḥtār hemān bir kūh-ı bülendüñ ḳullesine

[İ91^b]

(1) çıkup dölendi. Çün³ zengīler şāhı elli nefer-i siyāhla Muḥtār olduḡı (2) ḳullenüñ dā‘iresine dolandı. Muḥtār’a muḳābil olup tırdı. Cūş (3) ḥūruş itdiler ve na‘ralar urup tırdılar ve tehdīdler itdiler⁴. Şimdi çıkaruz (4) seni pāre pāre iderüz. Her bir⁵ pāreñi birer kişi kebāb yirine⁶ (5) yirüz ve ḳanuñı şarāb yirine iḳerüz. Muḥtār-ı cihāndār⁷ ol itlerüñ kelāmına⁸ (6) gülüp oḳın dā‘imā⁹ atardı ve her atduḡça bir siyāh düşürürdi. (7) Ḳırḳ altı oḳ atdı. Ḳırḳ altı siyāh düşürdi. Ol dört siyāh ki (8) ḳalmışlardı. Birisi dūkelisinden ulu idi. Çaḡırup eyitdi: Ey (9) dil-āver bizi öldürme ki şāhumuzuñ ikimüz ḳardaşyuz ve ikimüz¹⁰ oḡlyuz. (10) Gel beri ve bizüm güzel ḳız ḳarındaşlarımız vardur. Her biri ziyāde (11) ḥūb¹¹ cemādedür. Saña māl u ni‘met ü menāl ḥil‘at u defīne vü ḥazīne bizde (12) ziyāde¹² çoḡdur. Bizde olan genc ḥiç bir pādişāhda yoḡdur ve cümle senüñ (13) olsun diyüp [S95^a] yigil ve iḳgil ve şād ḥurrem oḡıl. Ol ḳızlar ile şafālar (14) sürüp bī-gām ol. Anlar bu¹³ sözde iken Muḥtār¹⁴ birin daḥı düşürdi. (15) Ol zengīler ol ḳadar aḥmaḳlar idi¹⁵ ve ‘aḳılları yoḡdı ki Muḥtār ḳullede (16) ve anlar altında her ne ki anlar Muḥtār’a atarlardı aña¹⁶ irişmezdi ve eger yetişürse (17) daḥı te‘şīr itmezdi ve her tīr ki Muḥtār anlara atardı, te‘şīr iderdi. (18) Ğāyet aḥmaḳlar idi. Biraz yir girü gitmezlerdi kim Muḥtār’uñ tiri

¹ bugün: -S

² niçe: -S

³ çün: -S

⁴ itdiler: -İ

⁵ bir: -S

⁶ yirine: idüp İ

⁷ cihāndār: cihān İ

⁸ ol itlerüñ kelāmına: anlaruñ sözlerine S

⁹ dā‘imā: -S

¹⁰ ikimüz: -İ

¹¹ ḥūb: -S

¹² ziyāde: -S

¹³ bu: ol İ

¹⁴ Muḥtār: -İ

¹⁵ aḥmaḳlar idi: -S

¹⁶ aña: -S

(19) ırmeyeydi. Çün¹ ‘ākıbet Muhtār kendüye eyitdi: Kādī bu fikri ider ki benüm tır²-endāzlıgumdan (20) ğayrı hünerüm³ yoğdur. Bunı didi dağı kulleden aşağa indi ve zengīlerüñ

[192^a]

(1) emīrinüñ karındaşı öñine geldi ve emīrüñ karındaşı dağı elli batman bir tařı⁴ (2) yirden kaldurup Muhtār’a pertāb itdi ve Muhtār on (3) arşun miđdārı havāya Őıçradı. Tař mūrūr itdi⁵ ve zengī egildi (4) yirden bir dağı tař⁶ aldı. Muhtār hemān yetişüp ayağını tiğle çalup (5) kalm itdi. Çün⁷ zengī kal‘a burcı gibi yıkıldı, feryād eyledi. Kādī dağı (6) kulle-i kühda Muhtār’uñ cengine nigerān olup⁸ Kur’an okurdu (7) ve du‘ālar iderdi. Muhtār’uñ üzerine üfürürdi. Çün ol hāli (8) gördi, derhāl kulleden aşağa inüp ‘acā’ib seyr eyledi. Elli nefer kāmēt-i⁹ çenār (9) siyāh zīr ü zeber eyledi. Bī-cān yaturlardı ve řāhuñ birāderi (10) ayağı kalm olup ve kendüzinden yire řalınup¹⁰ na‘ra ururdu. Muhtār’uñ üzerine (11) gelüp eyitdi: Ey kelb söyle neñ vardur ve defīneñ ne yirdedür (12) ve hazīneñ ne burcdadur ve bu kal‘anuñ içine ne yirden girilür? (13) Baña di tā seni öldürmeyeyin birāder-i řāh eyitdi ki ‘ahd eyle ki (14) benüm kızum alasin, ‘avret idesin ve kız karındaşum dağı ‘avretüñ ola (15) veyā bu şaşşa viresin ki [S95^b] senüñ yāruñdur ve beni yine kal‘aya iledüp (16) anda¹¹ emīr idesin ve egerçi ki bir ayağum yoğdurur miħaffe otururam (17) ve bī-nihāyet genc¹² ve hazīnem ve kavm kabīlem vardur¹³. Anları getürüp (18) bu ĩřāra koyayın ve bu yirden tā yüz ferseng yirden eger¹⁴ bir kimesne (19) geçerse anı çutsunlar ve māl u menālını ğāret idüp anı depelesünler (20) tā cān bedende olduğça helāl māl yiyelüm

¹ çün: -S

² Kādī bu fikri ider ki benüm tır: -İ

³ hünerüm: henüz İ

⁴ batman bir taşı: altmış miđdārı taş İ

⁵ mūrūr itdi: geçdi S

⁶ bir dağı taş: taş dağı S

⁷ çün: -S

⁸ olup: idi İ

⁹ kāmēt-i: -İ

¹⁰ şalınup: şalup İ

¹¹ anda: -S

¹² genc: genc nihāyet İ

¹³ vardur: -İ

¹⁴ eger: -S

ve şöyle kim ābā vü ecdādumuz (21) kim yiye gelmişlerdür. Muhtār tırup gülerdi ve söz¹ söylendi.

[192^b]

(1) Ammā bu kadar eyidürdi ki hoş eyle idelüm. Hele şimdi eyit bu ƣal^c aya niçe (2) girevüz. Siyāh hemān² elin uzadup cebinden bir mihr ƣıƣardı. Bu mihr (3) baña ābā³ vü ecdādumdan mīrās ƣalmışdur didi⁴ ve bir vaƣt ki bir yire gideydi (4) bu mihr ile ƣapuyı baƣlardı ve eger cemī^c ‘ālem ƣalkı cem^c olalardı bu ƣapuyı (5) açamazlardı. Bu mihr bir efsündür⁵ cāzūluƣla düzülmüşdür. Bizüm şāhumuzuñ (6) atası dāyesi anı⁶ düzümişdür ve bu mihr dü-rengdür⁷. Bir taraflı yeşildür ve bir (7) taraflı ƣızıldur. Çün ƣızıl taraflımı süreler ƣapu baƣlanurdu. (8) Çün yeşil taraflımı sürelerdi, ƣapu açılurdu. Zengī bu mihrüñ (9) aƣvālini çün⁸ Muhtār’a didi ve Muhtār⁹ istifsār itdi ki bu ƣal^c a kimüñdür? (10) Zengī eyitdi: Cemşid’üñdür, Cemşid ƣal^c ası dimekle ma^c rüfdür¹⁰. Muhtār eyitdi: (11) Cemşid’üñ genci ve ƣazinesi ve definesi ne yirdedür? Zengī eyitdi: Bu ƣal^c adadur. (12) Çün bu ƣal^c anuñ ortasına varıcaƣ bir künbed göresin ki (13) yedi dāne¹¹ āhenīn ƣapusu vardur. Ol yedi ƣapunuñ kilīdi (14) üşte başumuñ şacı içindedür. Bir kimesneye i^c timād idemeyüp (15) başumda şaƣların ve bu kilīdüñ yedi dendānesi¹² vardur. Benüm birāderüm (16) dāyesi cāzūluƣla düzümişdür ve her bir dendānesiyle bir ƣapu açılur ve daƣı (17) künbedüñ ortasına [S96^a] varıcaƣ bir degirmen taşı göresin ki düşmişdür. (18) Eger cümle cihānuñ ƣalkı cem^c olalar ol taşı yirinden (19) ayıramayalar. Ammā bu mihrle yirinden ayrılır ve yuvalanur ve eger dilerseñ (20) ki Hūdā’nuñ ƣudretin ve şun^c ın göresin, bu mihrüñ yeşil taraflın (21) sür ki ol taş degirmen taşı gibi ƣarƣ urup¹³ bir gūşeye varup

[193^a]

¹ söz: ne İ

² hemān: -S

³ ābā: -İ

⁴ didi: -S

⁵ bir efsündür: bu efsünla S

⁶ anı: -S

⁷ mihr dü-rengdür: mihrüñ rengi İ

⁸ çün: -S

⁹ Muhtār: -İ

¹⁰ ma^c rüfdür: meşhürdur S

¹¹ dāne: -S

¹² dendānesi: dānesi İ

¹³ ƣarƣ urup: ƣurūc idüp İ

(1) karar ide. Andan sonra bir ahenin kapu görünür. Bu mihrün yeşil tarafıyla (2) süre¹ ol kapu açılır. Bir iki üç kademe nerd-ban görünür. Çün (3) andan aşıya inenin bir² kapu dağı görünür ve mermerden ki pülād (4) külünle bozılsa olmaz³ ve ammā bu mihrün yeşil tarafın⁴ süricek (5) açılır didi⁵. Çün ol kapudan içerü giresin, taşdan (6) iki arslan görünür. Ol yirde turmuşlardur. Ol yirde bir⁶ ademī (7) göreler hemān pençelerin kaldurup ol ademün başın bedeninden (8) koparup pertāb iderler ve ammā ki çün bu mihreyi göreler hemān-dem⁷ (9) sakin olup ve yerlerinden hareket dağı itmezler. Çün (10) kapu ardına gidesin ne kilid vardır ve ne kapu var. Ammā ol mihrün (11) yeşil tarafın süresin ol⁸ kapu açılır ve içerü giresin. Dört şuffe (12) göresin. Şöyle rüšen ola ki güyā şad hezār şu^cle ve şem^c (13) yakılmışdur ve bu rüşenlik bir dāne cevherden olur ve her şuffede (14) on dāne¹⁰ hüsrevānī küp göresin. Cevāhirle ve yevākitle¹¹ pür ve her güşede (15) püşte püşte¹² durer ve gurerden ve sīm ve zerden çün ol yire varavuz (16) ben¹³ dağı ol genci taşarruf itmişemdür. Zīrā ben¹⁴ dağı aña muhtāc olmadum. Ammā (17) ben ve kız karındaşum āhyānen anlarıñ temāşāsına varurduğ. Bir lahza anda (18) tururduğ ve eger dileseydük ki el uzadayduğ ol cevherden (19) veyā gurer-i¹⁵ durerden almak için bir āvāz gelürdi ki sizün bu māl gencden (20) ašlā¹⁶ naşībünüz yokdur. Ey adem-i rü¹⁷-siyāhlar ve size tākāt virilmişdür (21) ki bu gencden el uzadasız ve bizüm dağı [S96^b] gönlümüze bu āvāzdan havf gelüp

[193^b]

¹ süre: -S

² bir: -İ

³ bozılsa olmaz: burılsa bozılmaz İ

⁴ tarafın: tarafıyla İ

⁵ didi: -S

⁶ ol yirde bir: anda S

⁷ hemān-dem: -S

⁸ ol: -S

⁹ şem^c: -S

¹⁰ dāne: -S

¹¹ yevākitle: -S

¹² püşte: -S

¹³ ben: -İ

¹⁴ ben: -S

¹⁵ gurer-i: -S

¹⁶ ašlā: -S

¹⁷ rü: hür S

(1) ve bedenümüze lerze düşerdi. Bir lahzâ tevakkuf idemeyüp yine¹ taşra çıkarduk. (2) Muhtâr eyitdi: Şimdi sen benim kayınatam olsañ gerekdür. Her ne ki senden² (3) su'âl eylerem³ sen⁴ baña cevâb vir ki tâ⁵ saña 'azâb u 'ikâb⁶ itmeyem. Zengî (4) eyitdi: Vireyin. Çün⁷ Muhtâr eyitdi: Senün birâderinün hazîneleri (5) kâdadur? Zengî eyitdi: Ol⁸ künbedün katındadır. Ol hazînenün üzerinde (6) üç der-bend vardır. Anlar dağı bu mihr ile açılır ve çün anda varasın (7) sîm ü zer göresin hisâba gelmez ve bu cem'iyeti bizüm âbâ⁹ vü ecdâdumuz itmişdür¹⁰. Bisyar (8) leşker ile ve bî-şümâr sa'yyla ben¹¹ ve qarındaşum dağı ancılayın sa'y itmişüz. (9) Muhtâr eyitdi: Sizün zindânunuz kâdadur? Zengî eyitdi: Bizüm¹² zindânımız miyân-ı (10) kal'adadır. Çün varasın, göresin¹³ yek-pâre taşdan bir hâne vardır (11) ve demür kapusu vardır ve hiç kilid ile açılmaz ve illâ bu mihr ile çün (12) ol hânenün içine giresin. Barmaqlık kapu göresin ol dağı bu mihr ile (13) açılır ve anda bir çâh göresin ve ammâ ol çâha bir nerd-bân (14) bağludur. Çün ol nerd-bândan aşğa inesin bî-'aded (15) halkı göresin esîr ü bend-i girân ü giriftâr-ı zencîr ü zindân (16) yesîr-i dil-i cân¹⁴ olmuşlardır. Şimdi âgâh olğil ki bu kal'anun (17) tedbiri böyledür ki saña ben didüm¹⁵ ki bu mihr dükeli kapuları (18) açar. Kıızıl tarafile bağlar ve yeşil tarafile açar. Muhtâr eyitdi: Bu yedi (19) dendân nedür? Ol¹⁶ eyitdi: Bu Cemşid'ün kilididür didi¹⁷ (20) ve hemîn sözi budur. Eger bir kimsenün ayağında bir bend olsa ki (21) hiç bir¹⁸ kilid açmasa bu kilidün dendânesiyle açılır ve çün Muhtâr bu dükeli

[194^a]

¹ yine: -İ

² senden: -S

³ eylerem: iderem S

⁴ sen: -S

⁵ tâ: -S

⁶ 'azâb u 'ikâb: 'itâb S

⁷ çün: -S

⁸ ol: -S

⁹ âbâ: -S

¹⁰ itmişdür: -İ

¹¹ ben: -S

¹² bizüm: -S

¹³ göresin: -S

¹⁴ zencîr ü zindân yesîr-i dil-i cân: -S

¹⁵ saña ben didüm: -S

¹⁶ ol: -S

¹⁷ kilididür didi: kilidi idi S

¹⁸ bir: -S

(1) aḥvāli¹ andan istifsār itdi². Ol cevāba şavāb virdi³. Andan şoñra (2) Muḥtār eyitdi: Bu kilīdi baña vir. Çün⁴ siyāh başına el uzadup (3) kilīdi başından çeküp ve şaçından [S97^a] çözüp Muḥtār’uñ eline virdi. (4) Muḥtār daḥı⁵ bī-iḥtiyār ḥurrem oldı. Andan⁶ siyāh eyitdi: İmdi⁷ beni getürüñ, (5) duḥterüm öñine iledüñ kim bir kez yüzün göreyim ve ḥālümü aña diyeyin veyā (6) varuñ eyidüñ⁸ atla miḥaffe getürsünler. Beni bindürüp anda iletsünler didi⁹ (7) ve Muḥtār diledi ki anı depeleye Qāḍī teraḥḥum idüp qomadı. Bu saña rāst (8) didi, çep söylemedi¹⁰ ve Muḥtār eyitdi: Senüñ fetvāñla ki Medīne şehri (9) qāḍisisin revā mıdur ki bir qara dīnli¹¹ qara kāfiri bu beyābānda (10) mekān idinüp qanlar döküp¹² ḥarāmīlık ide. Gelen Müselmānlaruñ (11) māl u menālin ala ve kendülerin helāk ide¹³ ve kimin daḥı esir ide (12) ve zindānda, anı öldürme āzād eyle diyesin. Bu niçe fetvādur ki (13) virürsin. Hemān-dem¹⁴ tığın ‘uryān¹⁵ idüp siyāhuñ boynın urdı (14) ve başın eline alup pertāb itdi¹⁶ ve Qāḍī ağladı. Muḥtār güldi (15) Qāḍī’yi maşaralığa aldı ve eyitdi: Hemān¹⁷-sā’ at gör bu qal’ anuñ qamu ‘avretini (16) ve oğlanını niçe depelerem. Evvel benüm ‘arūsumı didi. Andan¹⁸ süvār olup (17) qal’ adan yaña gitdiler. Çün qal’ anuñ qapusına yetdiler. Gör ki anda¹⁹ n’itdiler? (18) Bir der-bend anda²⁰ zāhir oldı ki hiç bunuñ gibi der-bend gördükleri (19) yoğdı ve qulaqlar daḥı işitmiş degül idi. Ol der-bend Cemşid tılısımla (20) itmişdi. Ya’ nī anuñ²¹ genci muḥkem ola ve anuñ ola ammā¹ Muḥtār’uñ Muḥtār’uñ ḥazinesi² (21) oldı. Çün der-bende vardılar ol mihreyi aña sürdiler. Bārī

¹ aḥvāli: -S

² istifsār itdi: işitdi S

³ ol cevāba şavāb virdi: -S

⁴ çün: -S

⁵ daḥı: da S

⁶ andan: -S

⁷ imdi: -S

⁸ eyidüñ: -İ

⁹ didi: -S

¹⁰ söylemedi: eylemedi İ

¹¹ qara dīnli: -S

¹² qanlar döküp: qan döke S

¹³ Müselmānlaruñ māl u menālin ala ve kendülerin helāk ide: Müselmānları helāk idüp māl menālin ala S

¹⁴ dem: -S

¹⁵ ‘uryān: -İ

¹⁶ itdi: eyledi İ

¹⁷ hemān: hemīn İ

¹⁸ andan: -S

¹⁹ anda: -S

²⁰ anda: -S

²¹ anuñ: bunuñ İ

[194^b]

(1) Te^c ālā^c nuñ ^c azametiyle tağ çarha girdi. Bir zamān dönüp (2) yine³ düşdi andan⁴ bir yol āşikāre oldı ki elli atlu ile bir uğurdan (3) geçseler olurdu. Çün⁵ ol yola girüp gitdiler ve qal^c a (4) qapusına varup ol mihreyi sürdiler. Qapu açılıp içerü girdiler. (5) Gördiler, bir vāsi^c yir ki tūl^c ^c arzı⁶ elli ferseng yol var. Eger cihān (6) halkı cümle cem^c olalardı, cehd eyleyelerdi tā⁷ [S97^b] on yılda ol (7) qapuyı açmayalardı. Ammā⁸ Muhtār^c uñ eline āsān düşdi. Çün (8) anda vardı, nazār itdi. Yüz elli nefer ^c avret ve duhter (9) gördi, ol yirde oturmuşlardı. Qāmetleri⁹ (10) çenār dırahtları gibi ve başları ürpermiş hurmā ağacınıñ başı (11) gibi. Bu ^c avretler ve duhterler Muhtār^c la Qādī^c yi göricek (12) girü döndiler. Qādī^c korqıdı¹⁰. Muhtār güldi, eyitdi: (13) Hiç endiše eyleme ki bu qal^c ada bir iş idem ki tā rüz-ı kıyāmete degin¹¹ (14) dillerde dāstān ola, illerde ad qala. Muhtār bu güftārda (15) iken zengiler pādīşāhınıñ kıızı geldi çün serv-i (16) siyāh, başı künbede beñzerdi. Bir tēc-ı muraşsa^c başında kim (17) bahā-yı tēcı degerdi Rūm harācı¹² ve ammā yirişmezdi. Zīrā tēc hūb (18) şūreti zişt ve ağız hemān mağāraya ve gözi qanla (19) tolmış teğāra beñzerdi ve dişleri pīl dişine beñzerdi¹³ ammā kışa ve burnı (20) Türkman^c uñ qara evine beñzerdi ve memeleri meşke beñzerdi (21) ve qulağı büyük yalağa¹⁴ beñzerdi ve ammā cevāhir ile ve dūrer-i¹⁵

[195^a]

¹ ola ammā: -İ

² hazīnesi: hazīnedārı İ

³ yine: gine İ

⁴ andan: -S

⁵ çün: -S

⁶ ^c arzı: -İ

⁷ tā: -S

⁸ ammā: -S

⁹ qāmetleri: hurmā ağacınıñ qāmetleri İ

¹⁰ korqıdı: gördi İ

¹¹ kıyāmete degin: kıyāmet S

¹² bahā-yı tēcı degerdi Rūm harācı: bahāsı harāca Rūm degerdi İ

¹³ beñzerdi: -İ

¹⁴ yalağa: talağa S

¹⁵ dūrer-i: -S

(1) ğurer ile¹ müzeyyen idi ve ayağı ħurmā ağacı gibi idi. Gūyā ki ayakları (2) aña nerd-bān idi. Ammā başdan ayağa deġin² cevāhirle ve yevāķitle³ (3) ārāste ve pīrāste⁴ idi⁵ ve gözleri āyīne-i çīnī gibi belürmişdi. (4) Şöyle kim⁶ bir kimesneye ħiddetile nażar itse ödi şıdardı ve ayağına (5) başmaķ yirine bir neheng derisin döġmiş, giymiş idi ve ‘avretleri (6) ve kızları andan aķçalardı ve cümlesinden pādīşāh kıızı (7) emlaġdı ve anası daġı bilesince idi. Ağzınuñ ve burnınuñ şuyı (8) tırmadın⁷ aķardı ve bir⁸ büyük qara baķardı. Ağzınuñ çevresinde (9) balıķ kılçıġı gibi kıllar daġı bitmişdi ve Qāđi Muġtār’a dönüp eyitdi⁹: (10) Kıyısın¹⁰ ġör bezin al anasın ġör kızın al, vay ne ġüzel (11) gelin vardur. [S98^a] Güyegülük daġı mübārek olsun diyü (12) diler. Ol ‘avretler cümlesi gelüp Qāđi’yle Muġtār’ı (13) ġördiler. Muġtār ħüb-rüy ħoş-ġüftār idi. Qāđi daġı (14) bu vechle idi ve çün bunları ġördiler selām virüp (15) eyitdiler: Siz kimlersiz ve¹¹ bu maķāma ne yüzden¹² düşdüñüz ve bu (16) der-bende ne tārīķle ġirdüñüz? Muġtār eyitdi: Ey zengīler kıızlarınıñ (17) ulusı ki biz ikimüz¹³ atañı¹⁴ qal‘a altında ġördük ve atañ ile¹⁵ dost (18) olduķ ve sen ol zengīler şāhınuñ kızısın ve atañ benümle dost (19) oldu ki seni baña ‘avretlige virdi ve bu miħri baña virdi (20) tā qal‘anuñ qapusını ačdum ve atañ fülān mezra‘da¹⁶ murġzārda (21) bir kervān qonmuşdur. Anı kırup mālın menālın¹⁷ almaġa ġitdi.

[195^b]

(1) Bizi bunda ġönderdi ki bu¹⁸ qal‘ayı şaķlayavuz ve bekleyevüz tā ol

(2) gelince andan şoñra düġün idüp seni baña virse ġerek¹. Duġter-i (3) şāh bu sözi² işidicek be-ġāyet dil-şād olup Muġtār’a ‘āşıķ oldu (4) ve anası daġı sevinüp Muġtār’ı

¹ ġurer ile: -S

² deġin: -S

³ yevāķitle: -S

⁴ pīrāste: -S

⁵ idi: -İ

⁶ kim: -S

⁷ tırmadın: tırmayup S

⁸ bir: -İ

⁹ eyitdi: -İ

¹⁰ kıyısın: kızım İ

¹¹ ve: diyü S

¹² yüzden: yirden İ

¹³ ikimüz: -S

¹⁴ atañı: tā İ

¹⁵ atañ ile: anuñla S

¹⁶ mezra‘da: -S

¹⁷ menālın: -S

¹⁸ bu: -S

begendiler ve anası ferahından segirdüp (5) Muhtâr'ıñ yüzün ve gözün öpdü ve az kaldı ki Muhtâr³ ol qarınıñ⁴ bed-rāyihāsından (6) lā-yu' kâl olup düşeyazdı⁵ ve ammā bir ay maşlahat (7) şabr eyledi ve hiç söz söylemedi. Çün bir pāre⁶ ilerü gıtdiler (8) bî-ḥad cevāhir ü zer⁷ getürdiler daḡı Muhtâr'ıñ ayaḡına zer⁸ ve başına cevāhir (9) nişār itdiler ve neşāt u tarab daḡı gösterdiler ve Muhtâr dā'imā⁹ (10) gülerdi ve söz söylemezdi ve turmayup ilerü giderdi, tā ol¹⁰ (11) künbedüñ kapusına vardı ve ol Cemşid'üñ kilidüñ çıkarup (12) ol yedi āhenin kapuyı açdı ve daḡı künbedüñ içine gitdi. (13) Ol degirmen taşını gördi. Anda düşmiş yatur. Çün¹¹ ilerü varup (14) ol mihrüñ [S98^b] yeşil tarafın ol taşta sürdi. Derhāl¹² ol taş (15) çarḡa girüp yuvalandı bir gūşede karar idüp¹³ turdı. (16) Derhāl bir āhenin kapu görindi. Bu¹⁴ mihrüñ yeşil tarafın ol kapuya (17) sürdi, açıldı, içerü girdi. Gördi bir nerd-bān, ol nerd-bāna (18) çün¹⁵ kadem koyup aşığa revāne oldu ve ammā Kādī-i (19) miskīn¹⁶ daḡı 'aḡabince bile indi. Çün bir pāre¹⁷ gitdi, bir kapu (20) daḡı görindi. İki büyük arslan tılısmla düzmişlerdi. (21) Ol kapunuñ ardında tururlardı. Muhtâr çün yakın oldu

[196^a]

(1) ol arslanlaruñ ağızlarından bir āvāz çıkdı. Ol kal'a cünbişe (2) geldi. Muhtâr vehm itdi ve ammā Kādī daḡı kendüden gitdi (3) ve andan şoñra tecrübe için ol arslanlaruñ önüne koyun atdılar. (4) Andan¹⁸ pençelerin açup ol koyunu tutdılar, pāre pāre idüp yidiler¹⁹. (5) Kādī çünki böyle gördi hemān-dem²⁰ Muhtâr'ıñ ayaḡına düşdi (6) ve eyitdi: Ey Pehlevān-ı 'Arab 'aceb genci n'eylersin, gel kerem eyle ilerü

¹ virse gerek: virür didi İ

² bu sözi: bunı İ

³ Muhtâr: -İ

⁴ qarınıñ: kızınıñ S

⁵ düşeyazdı: düşe S

⁶ bir pāre: biraz S

⁷ zer: -İ

⁸ zer: -S

⁹ dā'imā: -S

¹⁰ tā ol: çün İ

¹¹ çün: -S

¹² derhāl: -S

¹³ karar idüp: -S

¹⁴ bu: -S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ miskīn: -S

¹⁷ pāre: biraz S

¹⁸ andan: -S

¹⁹ yidiler: atdılar S

²⁰ dem: -S

(7) gitme. Bize bu yıl genc gerekmez. Bu ƙal^c ada ƙod ol¹ ƙadar māl² u zer vardur ki (8) hīç ŧümāra gelmez ve gel ol māl^cdan getürebildügümüz ƙadar alalum. Bu daƙı (9) bize³ bir belā olur didi⁴. Muƙtār güldi ve eyitdi: Ey Ƙāđı sen yüri⁵ var git (10) beni ƙo ki ‘ömrüm başa gelmişdür. Girü dönmege çāre yokdur diyüp (11) ve Ƙudā’yı yād idüp Muƙammed’e ŧalāvāt getürdi daƙı ol⁶ mihreyi çıkarup (12) ol arslanlara gösterdi. Çün⁷ arslanlar mihreyi göricek örü (13) ƙurdılar ve başlarını ellerine getürüp epsem oldılar. Muƙtār-ı cigerdār (14) ikisinüñ arasından geçdi, gitdi. Bir ƙapu ardına daƙı yetdi ki (15) ol ƙapu⁸ mermerden idi. Şöyle ki cihānuñ ƙalkı cem^c olalar ol (16) ƙapuyı açamayaldı. Çün⁹ Muƙtār mihrenüñ yeşil tarafın sürdi (17) [S99^a] ol ƙapu ƙağ gibi cünbişe geldi ve ğavġā vü ğalaba idüp (18) açıldı. Muƙtār nazār itdi¹⁰, dört ŧuffe gördi. Birbirine (19) muƙābil şöyle¹¹ rüşen ki ġüyā ki hezār meş^c ale ve ŧem^c ¹² yakılmışdur. Ƙāđı ve Muƙtār (20) bī-ihtiyār içerü girdiler ve geŧ itdiler. Ƙırƙ dāne¹³ ħüsrevānī küp¹⁴ gördiler. (21) Yir yir vaz^c olınmış zerrīn āĥūr¹⁵lar ve sīmīn ƙavīleler ve zerrīn atlar ki

[196^b]

(1) ol¹⁵ ƙavīlelere bağlanmış ve sīmīn ŧıġırlar ve zerrīn ƙatırlar ve eşekler cā-be-cā bağlanmış (2) ve la^c līn yularlarla ve zümürüd ile kızıl yāġūtı birbirine ƙarıŧdurup ol (3) āĥūr¹⁶ların içine dökmişlerdi ot¹⁶ yirine ve ol atların ġözi kızıl (4) yāġüt¹⁶dan ve yelesi ƙuyruġı zümürüdden ve ġayrınıñ daƙı buncılayın ve ol (5) ħānenüñ miyānında zerrīn bir mīl dikmişler ve ol mīl¹⁶ üzerine bir (6) ŧaĥş nuġreden düzüp ƙomışlar ve bir elinde bir levĥa billūr ħaġıla Cemşid’le (7) mezbūr. Bir elinde bir cevher-i ŧeb-çerāġ ve şöyle ki cümle ol ħānenüñ (8) içi anuñ nūrından münevver

¹ ol: bu İ

² māl: -İ

³ bize: -İ

⁴ didi: -S

⁵ yüri: -İ

⁶ ol: -S

⁷ çün: -S

⁸ ƙapu: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ itdi: itdi gördi İ

¹¹ şöyle: -İ

¹² ŧem^c: -S

¹³ dāne: -S

¹⁴ küp: -İ

¹⁵ ol: ve İ

¹⁶ ot: -İ

olmuşdu ve ol levhānuñ üzerinde (9) bu'l-‘aceb¹ yazılmış haṭ gördi ve Muḥtār dönüp Qāḍī'ye eyitdi: Tā bu sâ'at dek (10) ceng idüp cān-bāzlık eylemek benüm kārımdı ve şimdi bu sâ'at haṭ (11) oḡumaḡ senüñ kārıñdur didi² ve Qāḍī çün³ levhaya nazār itdi. ‘Aceb haṭ (12) gördi. Hele şad⁴ hezār cid ü cehdle oḡudı ve şöyle yazılmış ki (13) Ey⁵ Sa' d-ı Vaḡḡāş'uñ oḡlı oḡlı⁶ Muḥtār ki sensin bu yire gelmege ve bu yire (14) gelicek bil ve āgāh ol ki bu genc māl senüñ degüldür ve bu mālđan senüñ naşībüñ (15) yoḡdur⁷. Zinhār almayasın ve yoḡsa bu yir içinde ḡalursın ve ayruḡ⁸ (16) ṭaşra çıḡmazsın ve ammā senüñ için bir dāne⁹ zırh ve bir tiḡ-i muraşşa' ve iki dāne (17) kıızıl yāḡūt ḡomışdur. Al ki renc ü zaḡmetüñ bahāsı getür ki saña yādgārum olsun (18) ve bu zırhuñ hüneri oldur ki [S99b] anı hīç¹⁰ ḡılıç kesmez ve oḡ daḡı (19) yetmez ve şıḡleti daḡı bir pārehen ḡadardur ve bu iki pāre yāḡūt kim oldur (20) ki her şeyi çalsañ¹¹ kıymeti on pāre şehriñ hāşılı ḡadardur (21) ve bu tiḡ-i muraşşa'uñ hüneri oldur ki her neyi¹² çalsañ keser. Ṭaş olsun

[197a]

(1) demür olsun ve kemük olsun keser didi¹³ ve cāme-i ḡarīr olsun (2) ve bu tiḡe ṭayanur kimesne yoḡdur ve bu Cemşid'üñ hediyesidür. (3) Kendü dirliğinde senüñ için ḡomışdur didi¹⁴ ve ammā Qāḍī'ye daḡı bir (4) defter ve bir 'aşā ḡomışdur ve bu defterde cemī'c 'ālemüñ ḡikmetleri yazılmışdur (5) didi¹⁵ ve bu 'aşānuñ hüneri oldur ki çün ele alasın ve her-çend ki yol (6) yürüyesin aşlā¹⁶ yorulmayasın ve her ḡapuya ki muḡaffel ola ve çün degüresin (7) meftūḡ olur ve her kimi ki anuñla urasın düşe ve eger nā-gāh (8) rāhuñ bir dereye uğrasa¹⁷ ve¹⁸ anuñ yolu olmasa¹ çün² ṭaḡa urasın (9)

¹ bu'l-‘aceb: bir 'aceb İ

² didi: -S

³ çün: -S

⁴ şad: -S

⁵ ey: -İ

⁶ oḡlı: -İ

⁷ yoḡdur: yoḡdur didi İ

⁸ ayruḡ: -S

⁹ dāne: -S

¹⁰ hīç: -S

¹¹ oldur ki her şeyi çalsañ: -S

¹² neyi: ne İ

¹³ kemük olsun keser didi: -S

¹⁴ didi: -S

¹⁵ didi: -S

¹⁶ aşlā: -S

¹⁷ uğrasa: uğraya S

¹⁸ ve: ki S

(9) nerd-bān ola çıka, gidesin ve çün şuşayasın yire şoşasın şu (10) çıka ve ammā zinhār dīvlerden ki şaşınasın kim uğrulamasunlar ve Kādī (11) çün levhī oşudı, bu mācerāda müte‘accib ıaldı ve bu³ taħrīrūñ fehvāsın Muhtār’a (12) taħrīr eyledi. Muhtār eyitdi: Bu cevher-i şeb-çerāğdan ve bu zümürödlerden (13) ben⁴ aluram didi ve tecrübe ideyin diyüp el uzatdı ve bir zümürödün (14) bir kenārın tutdı ve cevher-i şeb-çerāğı yirinden ıaldurdı ve ‘azm itdi ki taşra (15) çıka ve her-çend ki döndi yol bulamadı. Āħir⁵ ‘āciz ıaldı⁶, yine dönüp ol cevheri (16) yirine ıodı ve dönüp baıdı, gördi⁷ ıapular açuıdur. ‘Acebe ıaldı (17) ve bir⁸ daıı imtiħān itdi⁹, yine¹⁰ gidemedi ve yine döndi ve zümürüdi pāre (18) pāre itdi ve bir āvāze işitdi: Ey şūh-dīde ādemī bu içerüden (19) taşraya icāzet virilmemişdür ve şol saña virilenden ğayrı bir (20) nesne alup daıı gidemezsin ve nādānlıı itme, merdānlıı it¹¹ ve nefsüne (21) daıı güc getürme, virmedüklerini getürme. [S100^a] Muhtār bu āvāzı işitdi, gör ki ne iş

[197^b]

(1) itdi. Hemān elin uzadup ol zırhı ve ol tīg-i muraşsa¹ ve iki dāne (2) yāııtı aldı. Kādī daıı defteri ve ‘aşāyı aldı ve daıı her ne ki (3) var yirinde ıodılar ve ol levhūñ ğüşesinde yazılmış gördiler (4) bu gencūñ ba‘zısı Ebū Müslim’ūñ ıısmetidür ki leşkerine ğarc itse (5) gerek ve yir yüzinde olan¹² düşmānları götüre daıı (6) ğirü İslām revnāın yirine getüre ve bundan baııyye az ıala ol (7) daıı Sulţān Maıımūd’a naşīb ola ve daıı Muhtār’la Kādī bu (8) yazınıñ ma‘nāsında ‘acebe ıaldılar ve daıı ıarār idemeyüp derhāl (9) taşra ıııdılar. Ol zengīler ğazīnesinūñ ıatına geldiler. Mihrenūñ (10) yeşil tarafın ıapusına¹³ sürdiler. ıapu¹⁴ açıldı, içerüye ğirdiler. Gördiler (11) şol ıadar māl u ni‘met ü sīm ü zer ü ğil‘ at var ki ğisāba (12) gelmez.

¹ olmasa: olmaya S

² çün: -S

³ bu: -İ

⁴ ben: -S

⁵ āħir: -S

⁶ ıaldı: -İ

⁷ gördi: -S

⁸ bir: yine İ

⁹ itdi: eyledi İ

¹⁰ yine: -İ

¹¹ merdānlıı it: -S

¹² olan: -S

¹³ ıapusına: -İ

¹⁴ ıapu: -S

Ol siyāhlar nice rüzgārda rüzgārı¹ cem^ç itmişlerdi (13) ve kimseye giydürmeyüp ve yimeyüp ve yidürmemişlerdi ve noqşān (14) dağı itmemişlerdi² ve hāzinenüñ derünün devr iderken (15) bir gūşede dört dīv er gördiler ki beş yüz miqdārı (16) bir dağı kağırlar ve tavīlelerle kağār kağār bağlanmışdı. Her birini bir (17) memleketden güzīn idüp getürmişlerdi. Bundan (18) çıkup vardılar zindān kapusına vardılar. Kapusın³ açup içerüye girdiler. (19) Gördiler iki yüz nefer bāzergān⁴ bāzergān-zādeler ve cümlesinüñ (20) ellerinde ve ayaklarında ve boyunlarında zencīr-i girān var⁵ ve ol⁶ esīr-i (21) zindān olmuşlardur ve anları cümle ol bendden hālāş kılup

[198^a]

(1) ve āzād itmişler ve anlar dağı şād olup Muhtār'üñ eline ve ayağına düşdiler (2) ve eyitdiler: Ey pehlevān-ı ^ç Arab bunda siyāhlar ve merdüm-h^çārlār var idi. Anlar (3) niçe oldılar ki siz buraya geldüñüz didiler⁷. Muhtār eyitdi: (4) Anlardan hīç biri dağı kalmadı, dükelisini depelemişemdür. Çün⁸ bāzergān-zādeler⁹ (5) sürür u hūbūr¹⁰ bulup cūşa ve hurūşa¹¹ geldiler ve Hudā'ya (6) şükr itdiler. Muhtār eyitdi: Allāh Te^çālā'ya¹² [S100^b] hāmd idüñ dünyā zindānında (7) iken¹³ hālāş olduñuz dārü'l¹⁴-āhīret zindānından dağı hālāş olasız (8) in-şā'allāh Te^çālā¹⁵ ve gelüñ, imdi mällu mälluñuzı aluñ gidüñ. (9) Bāzergānlar mällu mällın alup ticārete tevbe itdiler ve yol tedārikin (10) itmege gitdiler. Tācirlerden birisi dönüp eyitdi: Ey pehlevān-ı (11) ^ç Arab gāh gāh bu hāneden bir¹⁶ āh u nāle gelür ammā bilmezüz (12) ne nāledür. Muhtār hemān ol hānenüñ katına varup (13) kapusın qoparup içerüye girdi. Gördi ki (14) bir duğter-i māh-rū ki ağter-i siyāh-mū, iki elini hām gönle (15) muhkem bağlamışlar ve gīsūlarına zencīr bağlayup ol hānenüñ (16) sūtünına çekmişlerdi.

¹ rüzgārı: -İ

² noqşān dağı itmemişlerdi: -S

³ vardılar kapusın: -İ

⁴ bāzergān: -İ

⁵ var: -İ

⁶ ol: -S

⁷ didiler: -S

⁸ çün: -S

⁹ bāzergān-zādeler: bāzergānlar S

¹⁰ hūbūr: -S

¹¹ hurūşa: -S

¹² Te^çālā'ya: -S

¹³ zindānında iken: zindānından S

¹⁴ dārü'l: -S

¹⁵ Te^çālā: -S

¹⁶ bu hāneden bir: bundan İ

Ammā ayakları yirde üni gökde (17) rüz şeb bu derde giriftār olup oturmazdı¹. Çün Muhtār ol hāneye (18) girdi. Duhter-i bī-çārenüñ āh u zārını gördi. Muhtār hemān² (19) bendin kesüp hālāş idüp āzād eyledi³ ve duhterüñ cism-i (20) laṭīfī za‘īf olup nāleden nāla dönmişdi. Muhtār-ı dil-āver⁴ (21) eyitdi: Ey duhter ne yirdensin ve kimüñ nesebisin⁵ ve bu yire ne

[198^b]

(1) tarīkle düşdüñ? Duhter eyitdi: Ey pehlevān-ı ‘Arab⁶ ve ‘aşr, ben (2) sulṭān-ı Mısr’am ve bu siyāhuñ bir cāzū dāyesi vardır. Beni (3) Mısr şehrinden uğruladı⁷ getürdi. Ol siyāh ki bu ḳal‘anuñ emīri (4) idi. Baña gel⁸ benüm ‘avretüm ol didi. Benüm gibi māh-rū (5) anuñ gibi siyāh⁹-rūyla cüft olur mı? Ben aña¹⁰ (6) rızā virmedüm. Ol mel‘ün-ı bī-dīn¹¹ ğazaba geldi. (7) Beni¹² bu ‘aḳıbeta giriftār itdi. Şimdi senüñ vāsıtañla (8) hālāş buldum diyüp zār zār ağladı. Muhtār istifsār (9) itdi. Kaç māh u sāldur¹³ ki bu hālde idüñ? Ol duhter (10) eyitdi: Ey şīr-i dilīr¹⁴ ve ey pehlevān on bir yıldur ki ben (11) bu hām derdi çekerem¹⁵. Muhtār eyitdi: Şimdi senüñ murāduñ nedür (12) didi¹⁶. Duhter eyitdi: Benüm¹⁷ murādum oldur ki evvel benümle ‘ahd (13) eyle ki beni Mısr şehrine iledesin ve yāhūd¹⁸ gönderesin (14) tā¹⁹ atam ve anam ḳatına varam ki anlar [S101^a] benüm hālümnden daḳı haberdār (15) degüldür ve bir hācetüm daḳı yoḳdur. Ammā²⁰ budur ki bu ḳal‘a (16) emīri siyāhuñ ‘avretini benüm elüme viresin tā ben aña (17) ne idersem idem lāyık neyse²¹. Zīrā ol

¹ olup oturmazdı: olmuş İ

² hemān: -S

³ idüp āzād eyledi: itdi S

⁴ dil-āver: -S

⁵ nesebisin: nesisin S

⁶ ‘Arab: -S

⁷ uğruladı: -İ

⁸ gel: -S

⁹ siyāh: -S

¹⁰ ben aña: -S

¹¹ mel‘ün-ı bī-dīn: daḳı S

¹² beni: -İ

¹³ sāldur: sāldı S

¹⁴ dilīr: dil S

¹⁵ derdi: acı çeker İ

¹⁶ didi: -S

¹⁷ benüm: -S

¹⁸ yāhūd: yā S

¹⁹ tā: -S

²⁰ bir hācetüm daḳı yoḳdur. Ammā: -S

²¹ lāyık neyse: -İ

baña neler itmişdür. Ben¹ dağı anuñ (18) ‘ivaızın eyleyem ve bunu diyüp Muhtâr’uñ ayağına düşdi ve (19) şol kadar ağladı kim Muhtâr dağı bile² ağladı. Andan řoñra³ eyitdi: (20) Ey duğter ğam yime ve ğuşşa çekme didüğüñ gibi ideyim⁴ (21) didi⁵. Ol bāzergānları da‘vet eyleyüp eyitdi: Hīç

[199^a]

(1) içüñüzde Mışr’dan kimesne var mıdır? Bir pīr-i nūrānī tūrı geldi⁶. (2) Yirinden eyitdi: Ey pehlevān-ı ‘ařr ben řehr-i Mışr’danam ki bu⁷ rū⁸-siyāhlar (3) elinde ben⁹ giriftār olmuşdum ve Mışr sultānınuñ bende niřān-ı hümāyūnı dağı vardur diyüp elin cebine şokdı. Bir tōmar çıķardı ki¹⁰ Mışr sultānınuñ dest-i ğağı idi ki (4) öpüp başına koyup Muhtâr’uñ eline virdi. Muhtâr dağı oğıdı. (5) Ol duğter içün ğurrem oldı, ol pīr bāzergān olduđına¹¹. (6) Muhtâr bāzergāna eyitdi: Ne isimle müsemmisiz? Server-i¹² pīr (7) eyitdi: řihāb-ı bāzergān dimekle ma‘rūfam. Duđter¹³ (8) çün řihāb-ı bāzergānuñ adın işitdi be-ğāyet¹⁴ ğurrem (9) olup na‘ralar urdı ve bülend āvāz ile eyitdi: Rāst eyidür¹⁵. řihāb-ı (10) bāzergān benüm atamuñ bāzergānidur diyüp eyitdi: (11) Ey řihāb-ı bāzergān¹⁶ şimdi senden bir niřān taleb iderin (12) didi¹⁷. Çün Hindūsitāndan fūlān vilāyete geldüñ idi (13) andan benümçün ne getürdüñ idi. řihāb eyitdi: Bir tūti (14) didi. řihāb eyitdi¹⁸: Sen dağı ol vađt oğlancuğ idüñ (15) çün beni gördüñ, geldüñ dizüm üzerine (16) oturduñdı. Duđter eyitdi: Rāst eyitdüñ ve řihāb řād olup (17) kendüye eyitdi: Mışr sultānınuñ kıızın Mışr’a iledeyin (18) ve sultān katında ğürmet ü‘izzet bulup ve ā‘yān ğāzretinden (19) ve erkān devletinden [S101^b]

¹ ben: -S

² bile: -S

³ řoñra: -S

⁴ ideyim: ideyin İ

⁵ didi: -S

⁶ tūrı geldi: tūrđı S

⁷ bu: -S

⁸ rū: -İ

⁹ ben: -S

¹⁰ Mışr sultānınuñ bende niřān-ı hümāyūnı dağı vardur diyüp elin cebine şokdı. Bir tōmar çıķardı ki: -İ

¹¹ olduğına: bulduğına İ

¹² server-i: -S

¹³ duğter: duğter eyitdi İ

¹⁴ be-ğāyet: ğāyet S

¹⁵ rāst eyidür: ey İ

¹⁶ bāzergān: -S

¹⁷ didi: -S

¹⁸ řihāb eyitdi: lālā S

olayın diyüp¹ bundan eyü bāzergānlık (20) olmaz. Bu kimseye müyesser olmaz² diyüp şükürler eyledi ve Muhtār'la Qādī (21) çün³ tırı gelüp āḫūra vardılar. Beş yüz bir daḫı қаtır

[199^b]

(1) gördiler ve yir yüzinde her birinüñ nazīri ele girmezdi. Güyā ki (2) her biri bir burcdur⁴. Hiç at görmediler ve eyitdiler: Ne fā'ide (3) bu қаtırlardan bize⁵ bir fā'ıḳ at gerekdür ki tā bizüm⁶ rikābumuza lāyık (4) ola ve meger bu ḳal'ada at yoḡmıṣ diyü melül oldılar. Muhtār çün⁷ (5) zengīler şāhınuñ 'avretine gelüp eyitdi: Ben erüñden işitdüm, (6) baña didi, benüm ḡāyet⁸ eyü atum var didi. Saña vireyim ve şimdi ol at (7) ḳandadır. Ol 'avret eyitdi: Ey pehlevān rāst eyidürsin. Bir vaḳt (8) Maḡrib şāhından bir eyü⁹ at aldılar idi ve şöyle eyidürlerdi ki (9) 'Arab memleketinde yollarında¹⁰ bir yıllık bācı ol atıñ baḫāsıdır. (10) Meger ol atdur ki alup getürmişdi. Ol atı kimseye virmez (11) ve hīç kimesne anı elinden alamaz ve hezār giyümlü süvār ol atıñ (12) bedraḳası olmışlardı ki Maḡrib şāhına iledele ve benüm erüm anları (13) cümlesin depeledi ve bu atı anlardan¹¹ alup getürdi. Muhtār şöyle (14) şād u ḫurrem¹² oldu ki yād olunmazdı. Ol atıñ ḫarīşi olup (15) eyitdi: Ey 'avret ol at ḳandadır? 'Avret eyitdi¹³: Fülān zīr-i zemīnedür¹⁴ ve bir yıldur ki (16) anı şeker bādām ile beslerler ve erüm ḡāh ḡāh görmege varurdu. (17) Ol¹⁵ at arslan gibi kişnerdi ve aña ḫamle eyler idi¹⁶ (18) ve ammā¹⁷ ḳomazdı ki elin degüreydi ve degme kimesneleri bindürmezdi¹⁸ve (19) anı şāh-ı Maḡrib'e iledürlerdi ve anlar

---

¹ diyüp: -S

² olmaz: olur İ

³ çün: -S

⁴ burcdur: burūcdur S

⁵ bize: -İ

⁶ tā bizüm: rānı S

⁷ çün: -S

⁸ ḡāyet: -İ

⁹ eyü: -S

¹⁰ yollarında: -S

¹¹ anlardan: -S

¹² ḫurrem: -S

¹³ ol at ḳandadır? 'Avret eyitdi: -İ

¹⁴ zemīnedür: zemīn ne yirdedür İ

¹⁵ ol: ol esedi İ

¹⁶ eyler idi: iderdi S

¹⁷ ammā: -S

¹⁸ degme kimesneleri bindürmezdi: degül ki bindürmek ol kimesneler S

eyidürlerdi ki (20) bu at Hamza'nun aşkar diyü zād neslindendir veyā Benī-Hāşim (21) kavminden veyā Benī-Ḳureyş kabilesinden bir şahş olmayınca kimesneye

[İ100^a]

(1) ol¹ muṭī^c olmazdı ve Muḫtār ol^c avrete istimālet virdi ve eyitdi: (2) [S102^a] Beni anda ilet ki ol atı ben² daḫı göreyim. Çün³ ^cavret Muḫtār'ın (3) önüne düşüp anda ilettdi. Muḫtār naẓar itdi, gördi. Bir atdur (4) ki naẓirin ne⁴ gözler görmüşdür ve ne kulaqlar işitmişdür. Çün⁵ Muḫtār bu atı (5) göricek hemān⁶ şöyle sevindi ki ḫurreminden hemān⁷ na^cralar (6) urdı. Ol gice her-çend ki ol ata naẓar iderdi⁸ ve her ^cuzvını (7) birbirinden ḫüb görürdi. Muḫtār çün bu atı buldı, şöyle (8) şād ḫurrem⁹ oldu ve ḫurreminden Cemşid'ün genci ğamından āzād oldu (9) ve bu atı ol¹⁰ gencden hezār-bār¹¹ yigrek gördi ve kendüye eyitdi: Ben (10) bu atın arkasında cümle cihānı tutam ve ^casker-i küffārı birbirine (11) katar¹² ve bu atın olduğu zīr-i zemīnde¹³ bir kaṭır da bağlanmışdı ki cüssede hemān (12) bir burcdı endāmda ve ol atdan kim degüldi ve ḳal^c a emīrinün (13) ^cavreti eyitdi: Ben bir kimesneden işitdüm ki bu atla bu kaṭır yürümekde (14) ve yorḳalmaḳda¹⁴ ikisi berāber dururlar¹⁵ ve ammā segirtmekde at anı geçerdi ve (15) hiç āhū veyā ḳolan önünden geçmezlerdi ve ikisi daḫı şöyle (16) eşkindi ve ikisi daḫı bir günde yüz ferseng yol yürürlerdi. (17) Muḫtār bunların seyrānında ta^cccüb ve barmağı dehānında ḫayrān ḳalmışdı (18) ve hemān-sā^c at geldi. Ol beş yüz nefer kaṭırlardan (19) elli nefer kaṭırını güzīn idüp ḳal^c a emīrinün ḫazīnesinde her¹⁶ ne (20) buldısa sīm ü zerden ve dūrer-i ğurerden ve

¹ ol: -S

² ben: -S

³ çün: -S

⁴ naẓirin ne: -İ

⁵ çün: -S

⁶ hemān: -S

⁷ hemān: -S

⁸ iderdi: itdi S

⁹ ḫurrem: -S

¹⁰ ol: -İ

¹¹ bār: -İ

¹² katar: ayıram S

¹³ zīr-i zemīnde: yir İ

¹⁴ yürümekde ve yorḳalmaḳda: yortmaḳda ve yürümekde İ

¹⁵ dururlar: degüldür S

¹⁶ her: -S

yākūtdan ve cevherden (21) ve la‘ldan firūz-zebercedden¹ ve ḥarīrden ve ne ki buldısa² bunlara beñzer daḥı ne³ var ise

[İ100^b]

(1) kendü için⁴ ol elli nefer esterlere⁵ (2) yükletdi ve⁶ yüz elli nefer kaçır daḥı (3) güzīn idüp ve zīn urup ol bāzergānlara baḥşış itdi. Māl menālından (4) ve kumaşdan ve şikāllerin yükletdiler ve iki kaçır üzerine miḥaffe (5) bağladılar. Mısr sultānınuñ kızın ol miḥaffeye koyup [S102^b] Şihāb-ı bāzergānuñ (6) eline virdiler. O ve zīr-i zemīndeki atı taşra çıkarup eyerledi (7) ve başına uyan urdı. Ol⁷ at şöyle ser-geşt idi ki katına kimesne mi (8) varabilürdi. Ammā Muḥtār’uñ öñinde miskīn ḥar gibi öñine⁸ tururdu. (9) Hiç ser-geştelik⁹ göstermedi ve bir ḥareket daḥı itmedi ve ḳal‘a (10) emīrinüñ ‘avreti ‘acebe ḳaldı ve eyitdi ki hiç eḥaduñ tākātı yoḡdı ki (11) bunuñ katına varaydı. Muḥtār bu¹⁰ atıñ ‘inānın Ḳāḍi’nüñ eline virdi ve (12) kendü Cemşid’üñ zırhın giydi ve tigin beline ḥamā’il ḳıldı. (13) Andan şoñra¹¹ ḡılāfından seyfin çıkarup ol ḳal‘ada olan (14) ‘avreti ve oḡlanı ve kızları cümlesin ḳılıçdan geçürdi. Ol ḳal‘aya (15) āteş urup yaḳdı ve ḥarāb vīrān¹² itdi¹³. Andan şoñra ittifākla (16) taşra çıkdılar. Ol bāzergānlar ve Ḳāḍi ve duḥter-i sultān-ı (17) Mısr Muḥtār’uñ bu siyāsetine ‘acebe ḳaldılar ve ḳorḳup birbirine eyitdiler (18) biz hergiz bunuñ gibi şeci‘ ü bedi‘¹⁴ pehlevān görmiş degülüz. (19) Muḥtār ḥaberdār oldu ki anlar birbirisiyle ne söz söyleşürlerdi¹⁵ (20) ve anlara dönüp eyitdi: Siz bu ḥāli bilmezsiniz, bu yirüñ bir sırrı vardır. (21) Bu ḳavm ḳāfirlerdi. Anları bu sebebden depeledüm kim Müselmānlara yol açıla.

¹ firūz-zebercedden: firūcdan İ

² buldısa: -İ

³ ne: -S

⁴ kendü için: buldısa kendü için ve bunlara beñzer daḥı ne varısa İ

⁵ esterlere: üştürlere İ

⁶ ve: ve yüz elli nefer daḥı üştürler de İ

⁷ ol: -İ

⁸ öñine: -İ

⁹ ser-geştelik: serkeşlik S

¹⁰ bu: -İ

¹¹ şoñra: -S

¹² vīrān: -S

¹³ itdi: eyledi İ

¹⁴ bedi‘: -S

¹⁵ söyleşürlerdi: söylerlerdi İ

[İ101^a]

(1) Bunı didi ve Mısr sultānınuñ kızınıñ ‘inānını Şihāb-ı bāzergānuñ (2) eline virdi ve iki gulām¹ dağı hizmet için virdi ve ellerine (3) birer² kaṭār³ kaṭır virdi ve iki şandūka ve iki yüz⁴ elmās-peykān koydı ve bir kaṭıra (4) yükletdi ve dağı ol kavı-ı kuzah boyunlı ve kāmış kulaḳlu⁵ ve ejder kıyruḳlu (5) ve ‘amūd ayaḳlu⁶, degirmi şıḡırlı ve arslan göḡüsli koca karanlı bedevī (6) at Ḥamzavār süvār oldı ve Kāḍī dağı ol ester-i⁷ Berda‘i‘ye süvār oldı ve (7) Mısr sultānınuñ [S103^a] duḡteriyle ve Şihāb’la vedā‘ laşdılar. Çün⁸ anlar Mısr (8) cānibine ve bunlar bir tarafa dağı gitdiler ve rüz şeb giderlerdi. (9) Tā yigirmi gün yürüdiler ve yigirmi birinci gün çün bir murḡzāra (10) yetişüp kındılar. Gördiler, biñ nefer miḳḍarı merd-i⁹ dil-figār, elleri (11) ve ayakları baḡlu¹⁰ ve yürekleri nār-ı hicr ile¹¹ taḡlu. Ol murḡzārda zār zār (12) olup yüzleri yirde yaturlar. Çün Muḡtār ve Kāḍī’yi gördiler (13) feryādla nāleden vāh vāh¹² eylediler ki bu yirden ilerü gitmeñ ki işbu (14) sā‘ at hezār süvār¹³ merd-i ḡarāmī bizi urup mālumuzu ve menālumuzu (15) alup bizi bu ḡalde koyup gitdiler. Üşte henüz gide yürürler. (16) Eger sizi göreler girü¹⁴ gelürler sizi öldürürler. Ol ḡarāmī (17) başına Deylevī-i ‘ayyār eyidürler ve bir vaḳt dağı on biñ nefer süvārī (18) Deylevī-i ‘ayyār’la ceng eylediler ve Deylevī tenhā idi. Bu on biñ (19) nefer süvārī şoyup kaçardı ve imdi eger¹⁵ siz dağı başuñuz kaydın (20) görüñ. Yoksa bizcileyin muḳayyed olursız. Bizüm kaydumuzu çözüñ¹⁶ (21) ve yine dönelim¹⁷ bile gidelim didiler. Muḡtār çün bu ḡüftarı işitdi

¹ gulām: oḡlan İ

² birer: bir bir İ

³ kaṭār: -İ

⁴ yüz: -İ

⁵ kulaḳlu: kulaḳlar S

⁶ ayaḳlu: eyelü İ

⁷ ester-i: üştür-i İ

⁸ çün: -S

⁹ merd-i: -İ

¹⁰ baḡlu: -İ

¹¹ hicr ile: kahrıla S

¹² vāh vāh: -S

¹³ süvār: nefer S

¹⁴ girü: -S

¹⁵ eger: -S

¹⁶ çözüñ: görüñ İ

¹⁷ dönelim: dön kim İ

[İ101^b]

(1) gör ki ne iş itdi ve şöyle şād hurrem¹ oldu kim hurreminden hemān² bir na‘ra (2) urdu ve Kādi havfindan Muhtār’a yalvarup eyitdi: Ey pehlevān-ı (3) ‘Arab gel dönüp bir³ ğayrı yoldan gidelüm ki sen biñ nefer küffārla (4) niçe kārzār idersin ve ‘ale’l- huşūş Deylevī-i ‘ayyār gibi dil-āver (5) ola. Muhtār-ı cigerdār güldi, eyitdi: Eger bunlardan biri (6) ölmeyüp diri qalursa Sa‘d-ı Vaqqāş püştinden gelmiş degülem (7) diyüp hemān atından indi ve atına muhkem teng virdi ve yine süvār (8) olup ve bir na‘ra dağı urdu ve atına mehmüz degürdi. At çün⁴ (9) ‘uqāb gibi yirinden qopdı, bād- ı şarşar gibi [S103^b] gitdi. (10) Şöyle ki ol küh-i⁵ şahrāyı şarşdı ve hemān-sā‘at ardlarından (11) yetdi. Ol süvār ‘ālem-i ferāğda giderdi ve bir na‘ra işidüp (12) dönüp ardlarına baqđılar. Gördiler, bir yaluñuz süvār gelür. (13) Deylevī-i ‘ayyār güldi. Eyitdi: Bu gelen süvār yā⁶ merd-i yegānedür (14) veyā merd-i dīvānedür, didi. Bu ikiden hālī degül, gelsün (15) görelüm. Be-her hāl birkaçuñuz varuñ, tıtuup getirüñ⁷ (16) ve dağı civāna beñzer, aña seyf çıkarmaq hayfdur, didi. (17) Deylevī böyle diyicek on süvār Muhtār’a qarşu geldiler. Çağırup eyitdiler: (18) Ey civān atuñdan aşığa in ve elüñ arduña çevürüp (19) gel ki şucuñ bağışlayalum, begümüze eyidelüm⁸ ve yoqsa seni helāk iderüz. (20) Muhtār’uñ anlaruñ bu sözinden⁹ ğazabı ziyāde olup tıge¹⁰ (21) el urup ‘uryān itdi ve atı üzerlerine şıçratdı

[İ102^a]

(1) ve her tığ ki şaldı bir süvārı dūşürdi. Ol tıge hiç cebe vü cevşen (2) döymezdi. Ol on yedi süvārı bir bir¹¹ helāk itdi. Ol üçi kaçup (3) Deylevī öñine geldiler. Eyitdiler: Biz hergiz bunuñ gibi gürbüz (4) mübāriz dağı görmedük ve Deylevī Muhtār’uñ bu kārından hışma (5) gelüp ve yüz nefer süvāra emr eyledi¹². Varuñ siz ol nābe-kāra (6)

¹ hurrem: -S

² hemān: -S

³ bir: -S

⁴ çün: -S

⁵ küh-i: küy-i İ

⁶ yā: -İ

⁷ tıtuup getirüñ: tıtuñ görüñ İ

⁸ begümüze eyidelüm: -İ

⁹ anlaruñ bu sözinden: -S

¹⁰ ğazabı ziyāde olup tıge: ziyāde ğazaba ve tığ gelüp tığ tahriyete İ

¹¹ bir bir: -S

¹² emr eyledi: -S

did. Ol süvârlar¹ derhâl yüz nefer süvâr-ı kıttâl Muhtâr'a istikbâl (7) itdiler ve Muhtâr-ı cigerdâr² ol süvârları görüp bir na'ra eyle urdı ki (8) ol süvârlar serâsime oldılar ve zehreleri iki nîme oldu ve yine kendülerine (9) gelicek gördiler, atları nefret idüp beyâbâna (10) gitmişler. Yine tâziyâne ile gücile döndiler ki kaçalar ve Muhtâr (11) hemân at depredüp yolların aldı ki³ kaçmayalar. Anlar çün Muhtâr'ı (12) gördiler kırt görmüş koyun sürüsü gibi birbirine⁴ katıldılar. Muhtâr çün⁵ (13) ac kırt gibi [S104^a] anlara hamle idüp⁶ içlerine girdi. (14) Ol sâ'at hemân⁷ yetmiş nefer süvârı hâksâr itdi ve bâkîsi (15) kaçup Deylevî-i 'ayyâr kıtına geldiler ve maķâla gelüp hâlden (16) haber virdiler. Deylevî-i 'ayyâr⁸ ğazaba gelüp ve kıarâr idemeyüp (17) bî-ihtiyâr muķâbil oldu. Muhtâr-ı ser-firâz⁹ bülend âvâz ile eyitdi: Ey (18) Deylevî sen 'ayyâr¹⁰ ben Muhtâr ve eger pehlevân iseñ üşte meydân. (19) Senüñle ceng idelüm ve eger ben mużaffer olursam senüñ dükeli (20) süvârlaruñ benüm esirüm olur ve eger sen baña¹¹ mużaffer olursañ benüm (21) dükeli¹² mâlum ki genci Cemşid'dür. Tîğüm zaĥmıyla çıkarmışamdur. Ol mâl

[İ102^b]

(1) u menâl senüñ olur. Deylevî ile bu kıavle rızâ gösterüp 'ahd itdiler. (2) O şaĥn-ı şaĥrâda çün şîr ol iki dilîr birbirine hamle itdiler tâ ikisinüñ (3) mâ-beyninde yetmiş hamle red oldu. Hiç birbirine zafer bulmadılar. Âĥir kâr (4) Muhtâr hâne-i kemâna oķ kodı ve çeküp¹³ ol oķı (5) nażar-ı şavâbla¹⁴ nişâna pertâb itdi. Ya'ni Deylevî'nüñ atı gözine şöyle (6) doķandı ki kıafasından çıkup havâyâ perrân oldu. Deylevî'nüñ (7) atı bir iki kez döndi andan¹⁵ depesi üzerine yıķıldı. (8) Deylevî şîr¹⁶-merdlik ile kendüzin şaķladı. Atı daĥı düşmeden (9) yire şıçradı ve tırup eyitdi: Ey âzâde eger

¹ ol süvârlar: -S

² cigerdâr: -S

³ ki: -İ

⁴ birbirine: -İ

⁵ çün: -S

⁶ anlara hamle idüp: anlaruñ S

⁷ hemân: -S

⁸ 'ayyâr: -S

⁹ ser-firâz: -S

¹⁰ sen 'ayyâr: -S

¹¹ baña: -S

¹² dükeli: -S

¹³ çeküp: çeküp nażar-ı şavâbla İ

¹⁴ nażar-ı şavâbla: -S

¹⁵ andan: -S

¹⁶ şîr: -S

erseñ sen dağı (10) piyāde ol tā senüñle tutuşalum. Muhtār bī-ihtiyār atından indi (11) ve Muhtār çün¹ nihāl-i tāze ve Deylevī çün dıraht-ı bī-endāze birbir ile (12) Sührāb’la Rüstem gibi el uruşup tutuşdılar. Şol kadar qadr-i² (13) diqqat vaqt³ eylediler⁴ ki hūnları nāhūnları dibinden (14) çeşmeler lūlesinden şu aqar gibi revān oldu (15) ve tenlerinde her kılları dibinden eşmeden şu şızar gibi derileri (16) çün⁵ [S104^b] seylāb oldu ve āftāb dağı kuṭb-ı āsmānda rāst (17) ṭurdu. Bunlar dağı birbiriyle tutuşurlardı ve tā⁶ ikisi dağı süst (18) oldılar ve ikisi dağı rağbet gösterdiler ki bir laḥza (19) āsūde-ḥāl⁷ olalar. Pes birbirinüñ kemer-bendin şalıvirdiler. (20) Çün⁸ cūybār kenārına gelüp oturdılar. Deylevī Muhtār’dan (21) istifsār⁹ idüp eyitdi: Ey civān-ı dil-āver¹⁰ beñzer ki sen qabile-i Ḥamza’dansın¹¹ ki hīç senüñ gibi kimesne görmedüm. Muhtār tınmadı ki anuñ yine tutuşmağa tākati yoq idüğini bilürdi. Deylevī-i ‘ayyār bu güftarı didükleyin Muhtār yirinden ṭurup bir na’ ra urdu. Deylevī’nüñ cengine āheng itdi. Deylevī yüzi gāyet zūr çekdüğinden qararup ṭalağa dönmişdi. Muhtār’uñ gāyet cenge ḥariş olduğundan kızarup güle müşābih olmuşdi. Deylevī-i ‘ayyār dağı çār-nā-çār yirinden ṭurdu. Arqasın iki büküp geldi. Muhtār’uñ kemerinden dutdı nā-gāh Muhtār aña bir na’ ra eyle urdu ki Deylevī’nüñ endāmına lerze düşdi. Andan Muhtār dağı Deylevī’nüñ kemerin dutdı ve kuvvet kıllup anı yirinden qapdı dağı baş üzerine aldı ve depesi üzerine yire çaldı ve Qādī’ye çağırdı ki bir ip getir. Qādī derḥāl getürdi, Muhtār’uñ eline virdi. Muhtār, Deylevī’nüñ elin ayağın muhkem bağladı. Andan boynına bir ip daqdı ve ol ipüñ bir ucı ayağına bağladı ve çün seg çeküp sürdi. Bāqī süvārlar ki Deylevī’nüñ yārları idi, Muhtār’uñ merdāneligin ve yegāneligin gördiler. Gelüp Muhtār’a muṭī^c oldılar tā ol murğzāra ki bāzergānlar anda yaturdı [S105^a] geldiler. Çün Muhtār’ı ıraqdan gördiler ki Deylevī-i ‘ayyārı giriftār idüp boğazına ip doqup ol ipüñ bir ucın atınuñ kıç ayağına bağlamış seg gibi sürüyüp getürdi. Her biri şād u ḥurrem olup Muhtār’uñ ayağına düşdiler ve

¹ çün: -İ

² qadr-i: -S

³ vaqt: -S

⁴ eylediler: itdiler S

⁵ çün: -S

⁶ tā: -S

⁷ ḥāl: -S

⁸ çün: -S

⁹ istifsār: su’āl S

¹⁰ dil-āver: -S

¹¹ qabile-i Ḥamza’dansın: Ḥamza qabilesinden İ, Bu ibāreden itibaren İ103^a ya kadar olan kısım İ nüshasında mevcut değıldir.

du‘ālar idüp ūnālar eylediler. Ol vaqt ki Muhtār anlarıñ katına geldi ve eyitdi: Bu bāzergānlarıñ rahtların ve kumaşların ve tavarların yine virüñ. Yine virdiler. Muhtār tigin çıkarup diledi ki Deylevī’nüñ boynın ura Deylevī eyitdi: Zinhār beni depeleme ki ben İstefānos’uñ oğlıyam ki ol Hāmza’nuñ ‘atiki ve Sa‘d-ı Vaqqāş’uñ refiki idi. Benüm gümānum oldur ki sen ‘Arab’sın ve nesl-i Kureyş’sin. Gümānuñ rāstdur ki püser-zāde-i Sa‘d-ı Vaqqāş’am. Ceng günü meydānda raqqāşam. Deylevī-i ‘ayyār Muhtār’uñ ayağına düşdi. Eyitdi: Ma‘zūr buyuruñuz ki ben bende sizi añlamadum. Muhtār hımmet idüp anuñ silāhını yine virdi. Deylevī Muhtār’uñ öninde ‘ahd itdi ki dünyāda diri olduğça kimesne yolına gelüp haramlık eylemeye. Muhtār bir harvār sım zer virüp eyitdi: Var bu mālī yiyüp kendü hālünde ol diyüp bāzergānlardan ayrıldı ve Deylevī ile dağı vedā’laşdı ve kendü ve Qādī bir iki üç refik olup kağırlara yüklerin yükletdiler. Bir tarik ihtiyār idüp revāne oldılar, tā on gün gıtdiler. On birinci gün bir şehre yetdiler. Nazar idüp gördiler ki leşkeri bī-şümār bu şehri hişār itmişlerdi. On biñ nefer miqdārı süvār ve piyāde ol şahrāda bu şehri ihāta itmişlerdi ve bu şehriñ kavmi [S105^b] kamu hişār kenārına çıkup girye vü āh iderlerdi ki bize āmān vir ki tā kal’ anuñ kapusın açavuz şehre giresiz ki şehr sizüñdür. Biz açlıqdan ve şusuzluqdan öldük tā siz altı aydur şehrimizi hişār idüp turursız diyüp zār zār ağlardı. Nār-ı hasretle yüreklerin tağlardı. Ol leşker zengiler idi. Cezire-i Battāl’dan gelmişlerdi ve rāviyān-ı hikāyet şöyle rivāyet ider ki ol siyāhlar cümle ādem yiyici dīvlerdi ve ol siyāhlarıñ şāhlarına Behū eyidürlerdi. On sekiz arşın qaddi vardı ve toquz arşın sinesinüñ yaşşılığı vardı ve elinde bālık kemüginde bir batman gürzi vardı. Şöyle ki eger tağa uraydı gubār iderdi. Leşker dağı kendü gibiydi. Muhtār-ı tirdār dağı yārānla şehre yakın geldiler. Meger bir şahş ol kavmüñ elinden qaçmışdı. Bunlarıñ yollarına çıka geldi. Çün Muhtār ve Qādī ve yārānı gördiler ki ülkelerine geldi ve eyitdi: Ey kişiler siz qanda gidersiz ki ādem yiyici Behū-yı dīv gelmişdür ki altı aydur ki bu şehri hişār itmişdür ve şehr halkuñ āb nānları dükēüp hemān cānları qalmışdur. Cümle mālların virürler. Otuz yıl harāca qā’il oldılar, anlar qabül eylemezler. Bunları yimek isterler. Qādī çün bu haberi işitdi, havfindan endāmına lerze düşdi. Biz n’idelüm diyü Muhtār güldi. Eyitdi: Ey Qādī bize bundan eyü iş olmaz. Bu işden bize şevāb-ı ‘azīm hāşıl olur ki ol Müselmānları bu kāfir elinden hālāş idevüz. Qādī eyitdi: Ey Muhtār bunu eyleme ki bu Deylevī gibi degüldür ki güreşle başasın ki bu Behū-yı dīvdür. [S106^a] Buña Behū-yı deryāyī dirler ki on sekiz

arşın kıaddı var ve tokuz arşın gögsinüñ giñligi var. Sen henüz oğlansın. Mebādā ki turuşasın, ol ĥod bizcileyin tenhā gelmiş degüldür. Bî-şümār leşkerle gelmişdür. Şāyed ki anlardan bize bir zarar irişe. Muĥtār güldi. Eyitdi: Ey Kādī eger benüm işüme rāzı degülseñ var bu şehrden bir günlük yol ıraĥda ol tā ben varayın ceng ideyin. Eger muzaffer olursam girü gelem. Eger helāk olam bilüñ girü gelmezem. Sen bu dükeli mālı alup Medīne'ye ilet. Eger bir vaqtde Cüneyd'e yetişürseñ benden aña selām eyle ve eyit ki ey Seyyidü'l-^ç Arab ve'l-^ç Acem, Muĥtār eyitdi ki ben cānumı anuñ dostluğı talebinde kıodum. Kādī eyitdi: Ĥüb buyurduñ , eyle ideyin diyüp geldi. Muĥtār'ı kenāra çekdi. Yüzin gözün öpüp ağladı. Andan dönüp gitdi. Muĥtār daĥı Cemşid'üñ zırhın giydi ve bir gülāmını bir ata bindürdi ve iki şandūka pür tır vardı, ol ata yükletdi daĥı zengīler leşkerinden yaña revāne oldı. İraĥdan çün ol zengīler, pehlevānı gördiler. Eyitdiler: İşte bir ġarīb kışı geli тұrur. Yol bilmez ancak hele ġörelüm nereye gider anı kıoñ incitmeñ

[İ103^a]

(1) gelsün tā anı emīr kıatına iledelüm diyü söyleşdiler. Andan şoñra¹ (2) bir iki üç² süvār Muĥtār'a kıarşura³ vardılar. Bülend āvāz ile eyitdiler. Ey civān-ı (3) ser-firāz ne yirden gelürsin ve ne yire gidersin⁴. Bu yire gelmekden ġarāz ne? Muĥtār (4) eyitdi: Ben ^ç Arab diyārından gelürem. Benüm ġarāzum oldur ki (5) sizüñ emīrünüñ benüm öñüme gele amān dileye ve ben anuñ elin (6) baġlayam ve aña İslām ^ç arz kıılam. Çün Müselmān ola başına tāc (7) giye andan şoñra⁵ ben anı [S106^b] şalıvirem. Ol siyāhlar Muĥtār'üñ ġüftārından (8) daĥı ġülüşdiler ve eyitdiler: Sipāhuñ kıanda kıoduñ ve sen kimsin ve seni kim (9) ġönderdi ve niçe emīrdür⁶ ve niçe pādīşāhdur? Muĥtār eyitdi: Beni kıimesne ġöndermedi (10) ve ben pādīşāham. Benüm sipāhum tır ü kemāndur ve şemşir-i sināndur (11) ve siyāhlar eyitdiler: Ey civān beñzer ki sen şeydāsın ve yāĥūd⁷ mālīĥulya (12) rencine mübtelāsın didiler⁸ ve biz on biñ⁹ nefer-i siyāh

---

¹ şoñra: -S

² üç: -İ

³ kıarşura: kıarşu S

⁴ ne yire gidersin: -İ

⁵ şoñra: -S

⁶ niçe emīrdür: -İ

⁷ ve yāĥūd: veyā S

⁸ didiler: -S

⁹ biñ: -İ

leşkerüz ki göre (13) тұrursın. Bizüm emīrümüz ve bizüm¹ merd-i dil-āverümüz bir merddür² ki tenhā kendüyi (14) on biñ nefer ere ceng güninde cevāb virür ve şimdi sen (15) bizüm pendümüzü tut ki bende olmayasın ve gel eblehlik itme. Elüñ (16) arduna çevür tā seni bağlayam ve emīrümüz Behū-yı dil-āver öñine (17) iletelüm tā anuñ gönli niçe dilerse eyle eyleye. Muhtār (18) eyitdi: Herze söylemeñ ki ben sizüñ pādīşāhuñuzı bir arpaya (19) şatun almazam ve pādīşāhuñuzüñ dağı başın keserem ve sizi dağı (20) boğazuñuzdan aşaram. Anlar çün bu haberi Muhtār'dan işitdiler. Şabr idemeyüp (21) āheng-i ceng itdiler. Ol zengīlerüñ biri ilerü geldi kim Muhtār'ı tuta³.

[İ103^b]

(1) Muhtār tığe eyle çaldı iki bağılından yire düşdi ve biri dağı (2) ilerü geldi. Anuñ dağı başın⁴ çaldı. Ol şahrāda başı top (3) gibi yuvalandı ve leşi yire düşdi ve biri dağı ilerü geldi. (4) Anuñ dağı beline bir tığ urdı, iki bölde. Hıyār gibi leşi yire (5) düşdi. Biri dağı ilerü geldi anı depeledi⁵. Bu tertīb üzre birbiri ardınca gelenler Muhtār'üñ (6) elinde öldiler tā on iki⁶ zengī helāk oldı. Çün Behū'ya (7) haber ilettiler ki bir süvār-ı dil-āver geldi ki bunuñ gibi iş (8) işledi. Behū beş yüz nefer süvār gönderdi. Anlar⁷ dağı gelüp Muhtār'a (9) hamle itdiler⁸. Muhtār bir na'ra urdı kim [S107^a] güyā çarğ yirinden ayrıldı (10) veyā āsmān zemīne düşdi⁹ ve atına mehmüz degürdi. At 'uqāb (11) gibi yirinden getirüldi ve kendüyi ol beş yüz süvār nefere (12) evirdi¹⁰, pertāb itdi. Zengīler çün Muhtār'üñ gelişin gördiler. (13) Çün¹¹ koyun kırtıdan ürker gibi Muhtār'dan ol beş yüz nefer (14) süvār nefret idüp hezīmete yüz tıtdılar. Muhtār ardlarından (15) yetişüp yetmişin depeledi. Mā-bākī kaçup Behū katına geldiler. (16) Feryād idüp hālden haber virdiler. Behū eyitdi: Varuñ şoruñ (17) bu kişi ne yirdendür ki bunuñ gibi işi vardur. Benüm (18) gümānum oldur¹² ki bu kişi Hamza bin¹³ 'Abdü'l-muṭṭalib'üñ (19) kavmindendür ki benüm atam Hamza'nuñ

¹ bizüm: -İ

² dil-āverümüz bir merddür: dil-āverdür İ

³ Muhtār'ı tuta: ol zengīleri tıutup bağlaya S

⁴ başın: başıra S

⁵ biri dağı ilerü geldi anı depeledi: -İ

⁶ tā on iki: anuñ elinde on S

⁷ anlar: -İ

⁸ itdiler: eylediler S

⁹ veyā āsmān zemīne düşdi: -S

¹⁰ evirdi: vurdı İ

¹¹ çün: -S

¹² oldur: oldı S

¹³ bin: -İ

elinde ölmüştür. Ol zamānda (20) ben daḥı süd emer¹ tıfldum ve benüm atamı ve karındaşlarımı Ḥamza'dan ve leşkerinden (21) kaçırıp deryā-yı ʿummāna gönderdi. Şimdi eger bu Ḥamza kabīlesinden

[İ104^a]

(1) ise eyüdü². Bir şahş bu haberi Muḥtār'a³ iriştürdi. Muḥtār eyitdi: (2) Ben Ḳureyş kabīlesindenem. Var Behū'ya eyit kim ol civān⁴ Ḳureyş'em (3) dir ki eger sen benden cānla amān dilerseñ hemān bu yirden tır ve (4) bu şehri ḳo amān dileyü benüm önüme gel ve leşkere zaḥmet virüp (5) meşakḳat çekdürme ki ben ğarīb süvāram. Eger maşāfdan şafālısañ (6) tenhā gel. İkimüz ceng idelüm. Birbirümüz gözine meydānı teng idelüm. (7) Her ḳanḳumuz muḳaffer olursa bu⁵ şehir anuñ olsun ve benden (8) bundan ğayrı hīç⁶ temennā eyleme. Çün⁷ ḳāşıd girü döndi. Gelüp (9) Muḥtār'ın güftārın Behū'ya didi. Behū eyitdi: Eyü dimiş. (10) Eger ben bu oğlanuñ cevābın virmezsem bu leşker ve bu ḥazīne ve bu vilāyet (11) dükeli aña ḥelāl olsun diyüp yirinden tırdı. (12) Bir taĝ gibi ablaḳ atı var idi. Aña süvār olup (13) [S107^b] Muḥtār'ın cengine āheng itdi. Muḥtār-ı dil-āver⁸ çün Behū-yı deryā-neverdi⁹ (14) gördi, güldi ve eyitdi: Bu ḳadar ḳadd-i ḳāmeti bir oğıla (15) çenār dıraḥtı gibi yire düşürsem olur. Ammā yoḳ diyüp (16) tiĝe el urup ʿuryān itdi. Bir na'ra eyle¹⁰ urdı ki nice (17) zehre çāk olup ḥāke düşdi ve şahrā cünbişe ve deryā (18) ḥurūşa geldi ve Behū'nuñ cengine meşĝül oldu. Behū-yı (19) deryāyī daḥı Muḥtār'ın cengine meşĝül oldu. Birbirine ḥamle (20) eylediler¹¹. Mā-beynlerinde elli ḥamle red olındı. Muḥtār fikr¹² idüp (21) kendüye eyitdi: Eger ben bu siyāhuñ eline düşürsem elinden ḥalāş

[İ104^b]

(1) olmaḳ mümkün degüldür ve yāḥūd kuvvetle aña cevāb virmek olmaz. Benüm kārumuñ (2) çāresi oldur ki anı bir oĝla düşürem ve leşine köpekler üşürem (3) diyüp

¹ süd emer: süvār İ

² eyüdü: irdük İ

³ Muḥtār'a: aña S

⁴ civān: -İ

⁵ bu: -S

⁶ hīç: -S

⁷ çün: -S

⁸ dil-āver: -S

⁹ deryā-neverdi: -İ

¹⁰ eyle: -S

¹¹ eylediler: idüp S

¹² fikr: efkār İ

hemān kemāna oğ ıodı. Behū çün kemānı gördi (4) havfindan cevelāna girdi. Muhtār kemānı çeküp nazār-ı şavābla (5) ol¹ oğı nişāna pertāb itdi ya‘nī ten-i düşmāna. Oğ Behū’nuñ (6) kemer-bendinden doğunup yarup geğdi, gitdi². Behū oğıñ tizliginden (7) tuymadı. Bülend āvāz ile çağırdı: Ey oğlan oğı böyle mi atarlar. (8) Muhtār korđdı ve eyitdi: Āh ki benüm tīrüm añā³ te’sīr itmedi. (9) Behū henüz bu sözde iken Muhtār bir oğ dağı çıkardı. Hāne-i (10) kemāna ıodı ki pertāb ide. Behū döndi ve gürzin kaldurup (11) Muhtār’a hamle kıldı. Muhtār dağı kemānı çekmişdi. Nā-gāh oğı şalı (12) virdi. Behū’nuñ şağ gözine eyle doğundı ki tīr kafāsından (13) çıkdı, havāya perrān oldu. Behū tağdan yüce çenār ağacı (14) gibi yire⁴ atı üstinden yıkıldı. Muhtār bir na‘ra urup atından (15) aşıağa indi. Behū’yı tīgle döge döge süst idüp (16) başın kesdi ve nīzesi ucına [S108^a] geğerüp leşkerine karşı vardı. (17) Çün Behū’nuñ sipāhları gördiler, emīrlerinüñ kellesi Muhtār’uñ (18) nīzesi ucında. Hemān-dem cümle silāhların döküp Muhtār’a amān (19) dileyü geldiler. Feryād idüp eyitdiler: Cümlemüz bendeñüz olalum⁵. (20) Ol şehriñ pādişāhı ki Behū’dur, anuñ hişārını hişār (21) itmişdür. Çün ol hāli gördi buyurđı, kal‘ anuñ kapularını açdılar

[105^a]

(1) ve piyāde gelüp Muhtār’uñ ayağına düşdiler. Bir zamān hāk üstinde⁶ (2) ğalğan oldılar. Andan şoñra kalçup rānını⁷ ve rikābını öpdı. Muhtār eyitdi: (3) Benüm birkaç yoldaşlarım vardur. Anları getürmek gerek. Pādişāh eyitdi: (4) Ne yirdedür? Muhtār eyitdi: Fülān yirdedürler. Pādişāh bir nice ğulām⁸ (5) kişi viribidi, vardılar. Kāđı ve yārānını ve yüklerini getürdiler şehre⁹ ve (6) şehri-pādişāhı dağı şehrini¹⁰ ārāste vü pīrāste idüp neşāt (7) gösterdiler. ‘İş ü ‘işret idüp bir hefte ni‘met çekdi. (8) Muhtār’uñ ve Kāđı’nüñ ve yārānınıñ üzerlerine cevāhir nişār itdi¹¹ ve bu kavım (9) ‘azm-ı hac eylediler. Muhtār eyitdi: Bu yirden tā Ka‘be evine varınca (10) kaç

¹ nazār-ı şavābla ol: -S

² gitdi: -İ

³ añā: -S

⁴ yire: -İ

⁵ olalum: -S

⁶ üstinde: üzre S

⁷ rānını: atı İ

⁸ ğulām: -S

⁹ şehre: -İ

¹⁰ şehri-pādişāhı dağı şehrini: pādişāh şehrini S

¹¹ itdi: eyledi S

günlük yoldur? Eyitdiler: Bir yıllık yoldur. Muhtâr'la Kâdî ol pâdişâha (11) eyitdi¹: Bir mu' temed kimesne dilerüz ki bu mâllarumuzu ve işkâllerümüzi (12) anuñ eline virevüz. Alup tâ Mekke'ye ilete ve Mekke'nüñ sādātına teslīm² (13) ide ve anlar dağı fuḡarāya ḡarc eyleyeler ve hem bizüm aḡribāmuza bizden (14) ḡayır³ ḡaber vireler tâ bizüm şıḡhatumuz ḡaberinden mesrūru'l-ḡāl u maḡbūru'l-bāl⁴ (15) olalar ve pâdişāh-ı şehr eyitdi: Ey dil-āver-i civānlar göñlüñüzi ḡoş tuḡuñ (16) ki benüm oḡlum bendeñüz bu yıl ḡacca gider. Ol ḡizmeti edā itsün. (17) Muhtâr-ı dil-āver çün bu ḡaberi işitdi, şād oldı ve cümle māl vardur⁵ ki Cemşid'üñ (18) ḡal'asından çıḡarmışdı. [S108^b] Pâdişāhuñ⁶ oḡlına virdi ve bir mektūb (19) dağı getirüp eline virüp⁷ andan fāriḡ oldılar. Pâdişāhla vedā' laşdılar. (20) Andan soñra Muhtâr ve Kâdî ve bir ḡulām ḡizmetçün ve bir miḡdār (21) nafaḡāt, ḡarīḡ⁸ gösterüp⁹ yola gidüp¹⁰ revāne oldılar. Bu maḡalli unutma yine gelürüz bu yaña¹¹.

[İ105^b]

(1) Geldük bu yaña, Şeybū ile duḡter-i ḡayserüñ ḡışşasına. Görelüm ḡışşadan anuñ (2) ḡışşası ne **Ḳıḡ' a**:

Bu maḡalli ḡāḡıruñda tuḡ, ferāmūş eyleme

Gūş ḡıl tā (3) saña bir ḡayrı ḡikāyet ideyin

İdeyin taḡrīr göñlüñ levḡine ey şehr-yār

(4) Ḥūb taḡrīr ile rāvīden rivāyet ideyin¹²

Ḳışsa-i diḡer: Ebū Ḥafş-ı

¹ eyitdi: -S

² teslīm: tesellüm İ

³ ḡayır: -İ

⁴ bāl: ḡāl S

⁵ vardur: -İ

⁶ pâdişāhuñ: şāhuñ S

⁷ getirüp eline virüp: gönderüp İ

⁸ ḡarīḡ: yol İ

⁹ gösterüp: görüp İ

¹⁰ yola gidüp: -İ

¹¹ bu maḡalli unutma yine gelürüz bu yaña: -S

¹² geldük bu yaña, Şeybū ile duḡter-i ḡayserüñ ḡışşasına. Görelüm ḡışşadan anuñ ḡışşası ne **Ḳıḡ' a**: Bu maḡalli ḡāḡıruñda tuḡ, ferāmūş eyleme/ Gūş ḡıl tā saña bir ḡayrı ḡikāyet ideyin/ İdeyin taḡrīr göñlüñ levḡine ey şehr-yār/ Ḥūb taḡrīr ile rāvīden rivāyet ideyin: -S

(5) Kūfi¹ rahmetu'llāhi 'aleyh² eydür: Çün Şeybū-yı dil-āver duhter-i (6) kayşerle ol deryā-yı bī-pāyānda ser-gerdān olup iki ay gitdiler. (7) Gice gündüz ol gemi daħı emvāc-ı bī-pāyān içinde murğ-āb gibi (8) kanat açup uçup³ giderdi. Şeybū duhter-i kayşere gulām⁴ libāsın (9) giyürdi ve başına külāh geçürdi ve beline kemer bağladı ve kendü (10) daħı kendüzini yüz elli yaşında bir pīr şekline koydı ve bir yeñi (11) bol 'abā giydi ve bir büyük dülbend şarındı ve rūzgār daħı (12) bir pāre sākin olmışdı ve geminüñ daħı yelkenin kaldırıp yine rūzgār (13) üfleyüp gemiyi şürüp giderdi ve nā-gāh bir sevād-ı 'azīm⁵ (14) bir sebz-i ħurrem⁶ görindi. Çün yakın vardılar, gördiler⁷ bir cezīre-i 'azīm⁸. (15) Şeybū gemiyi ol cezīreye sürdi. Çün cezīrenüñ kenārına (16) irdi ve limanına girdi. Gördi bir nice gemi daħı var. (17) Anlar çün Şeybū'nuñ gemisin gördiler, na'ralar urup Şeybū'nuñ (18) katına geldiler. Şeybū ile duhter-i kayşeri tutdılar. Sen kimsin (19) ve bu gulām-ı māh-peykeri ne yirden getirürsin ve ne yire gidersin? (20) Şeybū-yı 'ayyār girye vü zār gösterdi ve şol kadar ağladı ki (21) ol t̄a'ifenüñ gönüllerin tağladı ve Şeybū'ya eyitdiler: Niçün girye

[İ106^a]

(1) idersin? Şeybū eyitdi: Ben⁹ [S109^a] bir pīr-i vākı' a-zādeyem ve bu gulām benim oğlumdur (2) ve çok māl ve ni' metüm ve ħayl ħaşmetüm vardı ve bir oğlum daħı vardı¹⁰. (3) Bundan hezār-bār¹¹ güzel idi ve ħarāmīler cümle māl ve menālumı alup ol¹² bir oğlumı (4) öldürdiler ve bunu daħı öldürmek dilediler ve çün tazarru' u zārī vü girye¹³ vü (5) i' tizār gösterdüm. Baña teraħħum idüp bunu öldürmediler diyüp yine ağlamağa (6) başladı ve şol deñlü ağladı kim ya' nī¹⁴ evvel ağladı mıydı. Ol cemā' at-ı ħarāmīler (7) idi. Eyitdiler: Ey pīr çok ağlama, gel bu oğlanı bize¹⁵ şat ve

¹ Kūfi: -S

² 'aleyh: -S

³ uçup: -İ

⁴ gulām: gilmānī S

⁵ 'azīm: a'zam S

⁶ ħurrem: ħurām İ

⁷ gördiler: -İ

⁸ 'azīm: a'zam S

⁹ ben: -İ

¹⁰ vardı: -İ

¹¹ bār: -İ

¹² ol: -İ

¹³ girye: -İ

¹⁴ ya' nī: -İ

¹⁵ bize: -İ

biz anı pādişāha (8) pīşkeş iledelüm. Ol¹ bunuñ gibi şāhib-i cemāl oğlan ister ve sen dağı bizüm (9) ile gel. Anda oğlanuñ öñince ol tā pādişāha pīşkeş iledelüm ve (10) biz bu tarafuñ ħarāmīleriyüz hiç āferīde bizüm elümüzden kırtulmağ olmaz (11) ve ammā biz seni incitmeyelüm kim sen bir ħoşca² sūhte-dil pīrsin³. Ammā (12) elbetde bu oğlanı biz senden aluruz ve şol maşlahat için kim pīşkeş (13) iledevüz. Şeybū eyitdi: Çünkim bu kadar ibrām idüp bu benüm ferzend-i dil-bendümi (14) pādişāha pīşkeş çekmek dilersiz. Ammā⁴ revādur ki ben de oğlumuñ hem-rāhı (15) olup sizüñle bile varam. N’ola didiler ve ħarāmīler şöyle şād oldılar ki (16) cānları derilerine şıgmağ oldu ve birbirine eyitdiler ki eger biz bu oğlanı (17) Endülīs pādişāhına iletevüz. Ol bizi ġāyet⁵ ġanī eyler ve bu denī⁶ pīri öldürevüz. (18) Bir lu‘bla öldürelüm dağı deryāya atalum ve bu sözi Yunan dilince (19) söyleşdiler ve Şeybū işidürdi ve bildüğini bildürmezdi ve kendüye (20) eyidürdi ki ben sizüñ başuñuz kesem ve deryāya atam Ĥuzā buyurursa (21) ve ħarāmīler [S109^b] kırk nefer ‘ayyār-pīşe şahşlar idi ki bunuñ gibi işe muğaddemler

[İ106^b]

(1) idi ki her birinüñ kāmēti çenār dırağtı gibi idi ki (2) ħarāmīlikla zindeġanī iderler idi. Şol kadar ni‘met ü zer (3) ele getürmişlerdi ki ħisāba gelmezdi ve meclis kırup (4) şarāb getürdiler ve içilürken ħayā perdesi götürildi. Bir kadeği (5) taldurup Şeybū’ya şundılar dağı ey pīr ki begīr ki ‘aşā-yı (6) pīrānest ve cilā-yı dil-civānān⁷ didiler. Şeybū eyitdi: Bu benüm gibi (7) ađ sağallu, kıızıl şarāb içüp yüz kıarasın kıazanmağ revā mıdur? (8) ‘Ömrüm dağı āġirete irişmiş ola diyüp yine şol kadar ağladı ki (9) bunuñ gibi māh-likā serv-i bālā oğlum on beş yaşına girmiş (10) ola diyüp ağladı ve ħarāmīlerüñ özleri göyünüp bile ağladılar. (11) Andan şoñra eyitdiler: Biz⁸ bu pīrcügezi öldürmeyelüm. (12) Bir cezīrede kıoyalum gidelüm⁹, geze geze ölsün. Bu oğlanı alalum. Bu¹⁰ cümlesi (13) bu kıavle rāzı¹¹ oldılar tā ol

¹ ol: -İ

² ħoşca: -S

³ sūhte-dil pīrsin: sūhtesin pīr dilsin İ

⁴ ammā: -S

⁵ ġāyet: -İ

⁶ denī: deli S

⁷ dil-civānān: dil-civān İ

⁸ biz: -S

⁹ gidelüm: -İ

¹⁰ bu: -İ

¹¹ kıavle rāzı: kıavl üzre muğarrer S

ḥarāmīlerüñ başı olan ḥarām-zāde (14) anlaruñ bu ḫavline rāzı olmayup eyidürdi ki bu pīrūñ başını (15) kesüñ kim dil kesilsün diyü ḫamrı içerlerdi ve ol (16) ḥarāmīler dükeli tersālar idi ve Şeybū anlaruñ sözin (17) diñleyüp bıyığı altından gülerdi tā bir sâ' at miqdārı zamān (18) geçdi. Anlar daḫı nīm¹ mest oldılar. Şeybū hemān ḫīle-i enbānına (19) el şoḫup bir avuc kişmiş çıkardı ki dārū-yı hūş-ber ile (20) perverde olmuşdı ve bir avuc mevīze fınduḫ içi çıkardı. (21) Ol kişmiş ile² ḫarışdırup ḥarāmī başuñ öñine ḫodı. Anlar daḫı

[İ107^a]

(1) henüz kişmiş ü mevīze görmüş degüller idi. Ne hoş ḫorca nesne (2) olur diyüp ta' cille birbirinden ḫarışdılar ve henüz ağızlarında (3) iken [S110^a] bī-hūş olup düşdiler. Ammā³ anlardan bir nicesi ayaḡ üzre (4) turlardı. Şeybū turlı gelüp anlara daḫı beşer onar dāne (5) kişmiş ve mevīze virdi. Anlar daḫı raḡbet ile yidiler. Henüz ağızlarında (6) iken ḡaflete vardılar. Şeybū-yı 'ayyār fırsat bulup ḫancer-i ābdārın (7) eline alup otuz toḫuzunuñ başın kesüp ve leşin deryāya (8) atdı ve başlarınıñ başın kesmedi. Elini ve ayaḡını muḫkem bend (9) itdi. Duḫter-i ḫayşerüñ Şeybū'nuñ bu fikrinden 'acebe ḫaldı ve ol (10) mellāḫlaruñ daḫı birinden ḡayrı diri ḫomadı, öldürdi. (11) Ol diri ḫoduḡını muḫkem bend itdi. Andan ol üç dört (12) geminüñ ni' metlerin ve metā'ların bir gemiye getürdi. Ol iki bī-ḫodı (13) daḫı ol gemiye getürdi daḫı hemān geminüñ bādbānın açup ol (14) deryānuñ yüzine şalıvirdi ve gemi daḫı murḡ-āb gibi (15) ḫanat açup gitdi, tā üç gün üç gice segirdi. (16) Üç gündün soñra ḥarāmīlerüñ başı kendüye gelüp (17) ḫareket ideyin didi, idemedi. Gözin açdı, gördi eli ve ayaḡı (18) muḫkem bende çekmişler. Diledi ki bendin ḫıra. Şeybū-yı şīrīn-kār öñine (19) geldi ve ey nābe-kār diyüp başına birkaç müşt ve birkaç⁴ pūşt-pāy (20) vurdı ve ḥarāmī başı eyitdi: Sen kimsin ve ben ne günāḫ itdüm ki (21) baña pūşt-pā vurursın veyā benüm yārānlarum ḫanda gitdiler veyā beni ne yire (22) iledürsin? Şeybū eyitdi: Ben ol pīr-i bāzergānam ve şimdi gör ki civānam

¹ nīm: -İ

² ile: -İ

³ ammā: -S

⁴ birkaç: ḫaç İ

[İ107^b]

(1) yārānlaruñ beni öldürmeyelüm dirler idi. Sen eyidürdüñ ki [S110^b] kesüñ (2) başını¹ dil kesilsün ve harāmileruñ başı eyitdi: Bu ‘aceb işdür ki (3) sen pırken niçe civān olduñ? Ben bunuñ gibi mekri (4) işidürdüm ki Hamza zamānında ‘Amr Ümeyye eyidürdi. Şeybū eyitdi: (5) Ey mel‘ün ben anuñ püser-zādesiyem ki cümle yārānuñ (6) bī-hūş idüp başların kesdüm ve leşlerin deryāya atdum ve senüñ (7) dañı şimdi başuñı kesüp leşüñi² deryāya atsam gerekdür ve hancerin çıkarup (8) başın kesüp ve leşin deryāya atdı. Mellāh-ı muqayyed dañı (9) kendüye geldi. Meger ol birine olan işi yatduğı (10) yirden görmüş imiş. Berg-i hazān gibi lertzān olup eyitdi: (11) Ey pehlevān ben İsfendiyār-ı mellāhuñ oğlıyam ki ol bir (12) vaqtde Hamza-i ‘Abdü’l-muṭṭalib’uñ mellāhı ve hizmetkārıydı ve dañı (13) senüñ hizmetüñden öñdin bu harāmiler beni esir itmişler idi. (14) Bir nice rüzgār idi ben bunlaruñ elinde giriftār idüm. Şeybū İsfendiyār’uñ (15) adın işitmişdi ki Hamza-i şāhib-kırānı Mısrīler bendinden ḥalāş (16) itmişdi. Anı añlayup geldi. Mellāhuñ bendin çözdü ve (17) andan ṭurdi³, eyitdi: Bu vilāyet ne vilāyetdür? İsfendiyār-zāde (18) eyitdi: Bu yirden Mağrib’e ve dañı vilāyet-i Kırvān’a dañı yol gider ve (19) bundan bir ayda Mağrib’e varılır ve gemi ol deryāda deñiz (20) yüzinde murğ-āb gibi kanat açup uçar giderdi. (21) Nā-gāh mellāh āh idüp fiğān itdi. Şeybū eyitdi: Saña ne

[İ108^a]

(1) oldu ve ḥālūñ diğger-gün, bu āh u fiğān⁴ nedür, didi. Mellāh eyitdi: (2) Yolumuz galaṭ itdük Ceymūn ḳal‘ asnuñ altına gelmişüzdür ve hīç (3) bir⁵ āferīde bu ḳal‘ anuñ yüz ferseng yirden geçmez. Zīrā bu ḳal‘ anuñ (4) iki yüz ferseng yaqınından geçülmez. Zīrā bu ḳal‘ ada [S111^a] iki yüz elli kadar (5) zengiler vardır ve her birinüñ yigirmi arşın ḳadd u ḳāmeti vardır (6) ve Ceymūn’uñ dañı yigirmi dört arşın⁶ cesāmeti vardır. İmdi ben bildüm ki (7) anlaruñ elinde biz helāk oluruz. Şeybū güldü, eyitdi: (8) Korkma bu ḳal‘ ayı bunlaruñ ḥabāşetinden pāk ideyin, ‘acebe ḳalasin. (9) Bunı didi dañı ḥīle-i enbānına el urup bir dārū çıkarup (10) yüzine sürdi. Bir zengī oldu. Mellāh ta‘accüb itdi. Ol dārūdan (11) ḳayser ḳızı yüzine sürdi. Ol dañı ziyāde

¹ kesüñ başını: başın kesüñ S

² kesüp leşüñi: -İ

³ ṭurdi: şordı S

⁴ fiğān: efgān S

⁵ bir: -İ

⁶ arşın: -İ

siyāh oldu¹ (12) ve saçını örüp hādīm şekline koydı ve hādīmāne libās giydürdi (13) ve hīle-i enbānından siyāhāne bir küngüre çıkardup kenārına ƙodı. (14) Şöyle ƙaldı mellāh ile duh̄ter güldürdi. Ol h̄arāmīlerūñ rahtlarından (15) bir nicesin görinen başı altına ƙodı ve fāhīr libāslar ve h̄āş (16) cevāhirler ve eyü silāhlar kim ol h̄arāmīlerden ƙalmışdı, eline virdi. (17) Andan şoñra bir iki batman kişmiş mevīz dārū-yı hūş-ber ve reş² virdi (18) dağı eyitdi: Ey mellāh gemiyi ƙal‘ aya toğrı sür. Çün gemi³ ƙal‘ aya yaklaşdı (19) ƙal‘ anuñ ƙullesinde dīdebānlar bunları görüp anlara bülend āvaz ile (20) ƙađırdı. Üşde deñiz yüzinden bir gemi geli yürür⁴. Ammā aña (21) ƙarşu ƙıĖmak h̄acet degüldür, toğrı geli yürür. Ceymūn eyitdi:

[İ108^b]

(1) Var ise bunlar ġarīblerdür. Bizüm hālümüzden āġāh degüllerdür. Şimdi biz bunları (2) depelemeyelüm. Ammā mällarını alup kendülerini şalıvirelüm gitsünler. (3) Henüz anlar⁵ bu sözde iken Şeybū gemiyle ƙal‘ anuñ altına geldi. Kenār (4) bulup ƙarār gösterdi ve Şeybū-yı hīle-bāz bülend āvāz ile eyitdi: (5) Yürüñ⁶ Ceymūn’a h̄aber virüñ ki muṭrib-i Ferec’uñ [S111^b] ođlı geldi ve eyidür ki (6) zengīlerden geldük ve atam beni hīzmetine göndermişdür ve nice nesne (7) teber kim vardır ve bu muṭrib-i Ferec Zeng-bār’da meşhūr muṭrib idi. (8) Ceymūn anuñ adını işitmişdi, eyitdi: Yürüñ, varuñ nesi varısa⁷ getürüñ (9) hīşāra ƙoyuñ⁸. Bizüm iĖün semā‘a gelmiş durur. Ğāyet eyü gelmiş (10) durur ki ben⁹ bu şahrā-yı bī-pāyānda ve bu¹⁰ deryā-yı bī-gerānda (11) cānuma yetmişdi. HiĖ muṭribüm yoĖdur. Gele benüm göñlüm egleye. (12) Derhāl bir zengī varup ƙıĖarup gemiden¹¹ getürdi ƙal‘ aya (13) çün Şeybū Ceymūn’ı¹² gördi hemān yüzün yire urup (14) zebānınca medh̄ eyleyüp Ceymūn’a du‘ ā eyledi¹³. Şeybū’nuñ du‘ āsı (15) hoş gelüp eyitdi¹⁴: Hoş geldüñ diyüp

¹ oldu: -S

² reş: -İ

³ gemi: -İ

⁴ geli yürür: gelür S

⁵ anlar: -İ

⁶ yürüñ: -İ

⁷ nesi varısa: -İ

⁸ ƙoyuñ: ƙoñ İ

⁹ ben: -İ

¹⁰ bu: -İ

¹¹ gemiden: -S

¹² çün Şeybū Ceymūn’ı: Ceymūn çün Şeybū’yı İ

¹³ eyledi: ƙıldı S

¹⁴ eyitdi: -S

katına kığırdı. (16) Biraz nüvāht idüp eyitdi: Sen Ferec'üñ oğlu mısın? Şeybū (17) eyitdi: Belī. Ceymūn eyitdi: Ne işe geldüñ? Cevāb virdi kim (18) atam ġāyet pīr-i nā-tüvān olmuşdur. Beni pehlevān hizmetlerinüñ (19) hizmetine gönderdi ki bir nice gün¹ semā^c idevüz ve eger (20) buyurılırsa cānum bedende olduğça bu bāb-ı ^cālīde bende olam (21) ve sāzende olam ve güyende olam² hergiz bu bābdan revende olmayam. Bu sözler

[İ109^a]

(1) Ceymūn'a ġāyetde hoş geldi. Eyitdi: Ben³ işitmişemdür cümle Zeng-bār'da (2) egerçi muṭrib çoḡdur ammā atañ gibi muṭrib yoḡdur ve nice müddet-i (3) medīd kim ben aña ārzūmend idüm kim bir gün gele diyü ümīzvār (4) idüm. Şimdi beñzer ki pīr olmuşdur. Ol sebebden gelmemişdür. (5) Şeybū eyitdi: Belī ġāyetde pīr-i nā-tüvān olmuşdur. Nice pehlevānı (6) görmege müştāk-ı ^cażīm idi. Kendü gelmedüki eclden (7) bu dervīşāne teberrükātı⁴ göndermişdür. Egerçi pehlevāna lāyık degüldür (8) ammā dest-i keremle alup ḡabūl olına diyüp ol ḡarāmīlerüñ raḡtlarını (9) [S112^a] getirüp önine ḡodı. Ceymūn'ı hoş görüp ġāyet ḡurrem oldı. (10) Andan şoñra vezīrine dönüp eyitdi: Bu baḡşış muṭribler ḡaddinden daḡı (11) ziyādedür ve şöyle añlaram ki bu teberrükāt⁵ müşkilāt var. Vezīr eyitdi: (12) Endīşe eyleme, şer ola ḡayrdan ḡayrı degüldür. Zīrā⁶ Ferec şāhuñ muṭribleri (13) başıdur ve pādīşāh aña ikrāmı idüp in^cāmlar eyler⁷. Ammā pehlevān (14) ḡāṭırçün oḡlını bu yire göndermişdür. Bu ḡadar teberrük ve baḡşış (15) çoḡ degüldür⁸ didi. Ceymūn sūkūn itdi⁹. Şeybū daḡı zengīyāne (16) küngüreyi eline aldı ve zebān-ı zengīyānla bir semā^c itdi ki istimā^c idenler (17) kendüden ġāyet şevḡlerinden medhūş oldılar¹⁰ ve Şeybū hoş-āvāz ile (18) ellerinde sāzı ḡomayup çalup çağırırđı. Ḥudāvend-i¹¹ aḡbār şöyle (19) rivāyet ider ki duḡter-i ḡayşer ḡüb raḡş ururđı. Muṭribliḡı (20) severđı ve dā'im

¹ gün: -İ

² olam: -S

³ ben: -İ

⁴ teberrükātı: tīr ü kemānı İ

⁵ teberrükātı: tīr ü kemānda İ

⁶ zīrā: -S

⁷ eyler: ider S

⁸ çoḡ degüldür: çoḡdur S

⁹ itdi: olup İ

¹⁰ medhūş oldılar: gitdiler İ

¹¹ ḡudāvend-i: ḡudāvendān-ı İ

neşât u ʔarab gösterürdi ve beşâşeti yüzinde zâhirdi¹. (21) Çâr-pâre bir rebâb² eline alup çalmağa ʔalib idi. Ol dağı Şeybū ile hem-sâz

[İ109^b]

(1) ve hem-âvâz olup şoĥbet iderler idi ve gâh çâr-pâre eline alup (2) Şeybū ile dest-eşân-ı ʔāvus gibi cevelân iderdi ve gâh (3) rebâb eline alup³ Şeybū ile yarah olur, terâne ırlardı. Egerçi (4) ʔal⁴ atı telbisle siyâh olmışdı ammâ melâĥatı ve ʔarâveti ve nezâketi (5) yirinde idi. Anı kim ta⁵ bîr ider ve gâh gâh ol duĥter-i ʔayşer (6) şâh-ı gîsū-yı siyâhın tâ kemergâhına şalivirüp raĥşa (7) girür idi ve ʔāvus-ı ʔudsî gibi cevelân iderdi. Şeybū-yı fitne-engîz (8) dağı eş⁶ âr-ı dil-âvîz okuyup ʔanbûre çalardı ve bir şoĥbet (9) eylediler ki zengîler gâşy olup kendülerinden⁴ gıtdiler ve anlaruñ⁵ üzerlerine sîm (10) ü zer ü dürer-i gurer⁶ nişâr⁷ [S112^b] eylediler ki vaşf itmek olmaz. Ceymûn eyidürdi, (11) ben bu sipâs-ı minneti zengîler şâhı ĥazretine iderin ki baña⁸ bunuñ (12) gibi ĥoş-âvâz ile dil-nüvâz gönderdi. Bu maĥalli unutma (13) geldük bu yaña, ʔışşa-i Reşîde-i ‘ Arab’a. **Ķıţ’a:**

Bu maĥalli ĥâţıruñda (14) ʔut ferâmüş eyleme

Güş ʔıl tâ saña bir ĥayrı ĥikâyet ideyin

(15) İdeyin taĥrîr göñlüñ levĥine ey şehr-yâr

Ĥüb taĥrîr ile râvîden (16) rivâyet ideyin⁹

Ķışşa-i diĥer: Ebū Ĥafş-ı Kûfî raĥmetu’llâhi ‘aleyh¹⁰ (17) şöyle rivâyet ider ki Reşîde-i dil-ârâm altı ay tamâm (18) cinnîler pâdişâhınuñ ʔatında ʔaldı. Anı el üzerinde tâze gül (19) gibi ʔutarlardı ve Sa⁶ id-i perî dağı anı günden güne (20) ĥoş

¹ yüzinde zâhirdi: yüzi ‘ âlidi İ

² bir rebâb: -İ

³ alup: -S

⁴ kendülerinden: -İ

⁵ anlaruñ: bunlaruñ S

⁶ dürer-i gurer: -S

⁷ nişâr: îşâr S

⁸ baña: saña İ

⁹ İdeyin taĥrîr göñlüñ levĥine ey şehr-yâr/ Ĥüb taĥrîr ile râvîden rivâyet ideyin: -S

¹⁰ ‘aleyh: -S

tutardı. Ri‘āyetler ider idi ve Sa‘īd’üñ anası¹ dağı (21) istimāetler idüp tāze tāze fāhır libāslar giydürürdi ve elvān elvān²

[İ110^a]

(1) nefīs ni‘metler yidürür idi. Ol maqām-ı şerīfün āb havāsı gāyet (2) laṭīf idi. Reşīde şöyle oldu ki cūy-bār kenārında serv-i (3) sehī gibi günden güne³ tarāvet ü ḥalāvet ve ḳadd u (4) ḳāmet ü cesāmet⁴ buldı. Ezelkiden⁵ hezār-bār güzel oldu ve (5) her gün dīvlerden ve perīlerden erkek ve dişiden (6) işlerin ḳoyup her iqlīmden gürüh gürüh⁶ fevc fevc ālāy ālāy (7) nezzāresine gelürler idi ve her kim gelür idi (8) endīşesi bu idi ki bir kez dağı göreyin yine döne gideyin. (9) Çün gelüp ruhsāresin görürler idi. Vālīh ü ḥayrān (10) olup āvāre vü ser-gerdān ḳalurlar idi, yine gidemezlerdi ve (11) buña dağı rāzılardı günde bir kez veyā iki günde (12) veyā üç günde bir kez Reşīde-i ‘Arab’ı görelere idi. (13) Sa‘īd-i perīnün atası⁷ maqāmında ḥalāyık şol ḳadar cem‘ oldılar ki (14) galabadan bir ḥālī yir ḳalmadı. Gice gideydi ve eger Reşīde-i ‘Arab (15) ḥalāyıkun içinden [S113^a] geçmeyeydi erden ‘avretten ve oğlandan (16) ve şağīrden ve kebīrden ḥayr u şer nefīr ḳopardı. Ol dağı (17) ḥalāyık⁸ içinde çıḳmaḳdan bīzār idi. Ammā bir gün (18) çıḳmasa ḥalāyıkā feryād u ḡulgule düşüp birbirin helāk iderler (19) idi ve bu dīv ve bu perīnün içinde bunuñ gibi sevād-ı ḡavḡā (20) peydā oldu ve gördiler⁹ ki gördüklerince dağı ‘aşkı¹⁰ teraḳḳī (21) idüp¹¹ tā bir gün Sa‘īd-i perīnün atası oğlu Sa‘īd¹²

[İ110^b]

(1) ‘avretini ḥāzır idüp eyitdi: Bilün ve āḡāh olun ki bu fitne (2) vü ašūbı bu maqāma kendü elümüzle getürdük. Ḳorḳı oldur ki (3) bu bir ādemün sebebiyle ‘ālem ḥarāba müteveccih olup māl¹³ mülkümüz elden

¹ anası: atası S

² elvān: -S

³ güne: -S

⁴ ḳadd u ḳāmet ü cesāmet: -S

⁵ ezelkiden: ezelden S

⁶ gürüh gürüh: göre İ

⁷ atası: anası İ

⁸ ḥalāyık: ḥalk S

⁹ gördiler: -S

¹⁰ ‘aşkı: ‘aşk İ

¹¹ idüp: bulup S

¹² Sa‘īd: Sa‘īd ‘avreti İ

¹³ māl: -S

(4) çıka ve Sa' id'ün anası¹ dağı eyitdi: Bir² nice gündür ki (5) ben dağı bu fikirde idüm. Sa' id bu sözleri diñler idi. Gözlerinden (6) yaş döküp iñilerdi ve anası naşihatlar idüp eyidürdi³ ki gözlerinün (7) yaşı diñe. Niçe diñsin ki bād-ı 'aşk gönül deryāsını (8) cūşa getürmişdi. Mādām ki deryā-yı dil temevvüc ide (9) dīdenün yaşı diñer mi ve Sa' id anasınun naşihatini qabül itmeyüp (10) zār zār aqlardı ve bu ebyātı ḥasb-i ḥāl idüp oqurdu. **Şi'r:**

(11) Olmasa bir serde ğam 'aşkı eger

Olsun ol ser lāyık-ı tiğ ü teber

(12) Şol kişi kim olsa 'aşka qarın

Afdal olur ol kişiden gāv ḥar

(13) 'Aşk beni benden alupdur tamām

İdeli ol māh-liqāya nazar

(14) Her ne gelürse baña⁴ cānāndan

Cān u dile o geliser ḥübter

(15) Naqş-ı nigārıla münakkaş menem

Dīdeme görünür kamu dīvārlar

(16) Der-i 'āşka bend eyleye mi fā'ide

Mā' zereti⁵ olmasun⁶ ey peder (17)

Neşr: Sa' id bu şi'ri oquyup aqlardı. [S113^b] Şol kadar girye vü (18) sūz gösterdi kim atasınun ve anasınun āvāzların sevmeyüp (19) anun ile bile yatur qalkar oldı ve Sa' id'ün babası anasına gel düğün (20) idelüm, bunları birbirisine virelüm va' demüz ḥod geçmişdür. (21) Duğter dağı şöyle kuvvetlenmişdür⁷ ki dimek olmaz. Cemī' cihātı⁸ evvelkiden

---

¹ anası: atası İ

² eyitdi bir: -S

³ idüp eyidürdi: ider İ

⁴ baña: -S

⁵ mā' zereti: māzereti İ, S

⁶ olmasun: eylesün S

⁷ kuvvetlenmişdür: qaralanmışdur S

⁸ cihātı: cihāmı İ

[İ111^a]

(1) ziyāde eyü idi ve şedā'id-i ğurbetden ħalāş olup rāḫat bulmuş idi¹ (2) ve hem bu vaḫtle muvaḫḫatdur, bu ḫāle rāzıdur diyüp söyleşdiler. (3) Andan vezirlerini ve ğurbüzlerini ve a'yānını ve erkānını² ve fuḫalāsını (4) cümle ḫāzır idüp bu ḫālî maḫāla getürdiler. Anlar daḫı eyitdiler: (5) Emr emirüñdür³, bunuñ gibi işüñ āḫiri teşvişdür ve te'hiri (6) āfet, hemān izāfet gerekdür diyüp ol gice duḫteri (7) ḫāzır idüp ḫālden āgāh⁴ itdiler. Çün duḫter bu sözi (8) işitdi Seyyid⁵ Cüneyd'üñ 'aşḫı āteşi gör ki duḫtere ne iş (9) itdi ve nā-gāh küre-i dilden 'alevler⁶ peydā olup ve duḫteri (10) ser-tā-pā iḫrāḫ itdi. Az ḫaldı ki cān vire ve göñlinüñ (11) deryāsı Seyyid⁷ Cüneyd'üñ mihr-i hevāsı cūşa getürüp (12) gözlerinden seylāb aḫıtdı. Andan şoñra Bārī Te'ālā (13) dergāhına müteveccih olup zemīne yüz ḫoyup sūz u enīne (14) başladı ve eyitdi: Bār-ı Ḥudāyā ben bī-çāre za'ifüñ cānın al tek (15) bu ḫavm içre beni ḫoma. Andan şoñra eyitdi⁸: Yā Resūlu'llāh sen ḫod (16) baña vāḫı' amda va' de virmişdüñ sen benüm 'ammüm oğlu Seyyid Üseyd'üñ (17) ciger-güşesi Seyyid Cüneyd'e 'arūs olsañ gerekdür raḫiyallāhu 'anhuma⁹ ve (18) senüñ ondan bir oğluñ ola. Ol oğlandan bir oğlan (19) gele ki cümle bī-dinleri ve bed-āyınleri ve ehl-i nifāḫı rüy-ı (20) zemīnden götürüp āfāḫı ol [S114^a] ḫabışler ḫabāşetinden pāk ide ve girü (21) āyīn-i İslām'ı¹⁰ yirine getüre. Şimdi bilürem ḫāşā ki senüñ ḫavlüñe

[İ111^b]

(1) ḫilāf ola. Şimdi beni¹¹ bu periler 'arūs itmek isterler. Bu bī-çāre bu ben (2) maḫām-ı ğurbetde ne 'illet itdüm ki bu ḫāl dīger-gün ola. Yoksa ben¹² (3) kendümi helāk eylerin diyüp ḫāke düşdi ve zār zār (4) ağlayup bu ebyāt oḫudı. **Şi'r**¹³:

Zebūnam cevr-i çarḫ-ı zişt-ḫūdan

¹ bulmuş idi: olmuşdı İ

² ğurbüzlerini ve a'yānını ve erkānını: -S

³ emirüñdür: ümerāñundur İ

⁴ āgāh: ḫaberdār S

⁵ Seyyid: -S

⁶ 'alevler: ğulüv İ

⁷ Seyyid: -S

⁸ eyitdi: -S

⁹ raḫiyallāhu 'anhuma: -S

¹⁰ āyīn-i İslām'ı: dīnlerin İslām İ

¹¹ beni: -S

¹² ben: -S

¹³ şi'r: beyt İ

(5) Ki bir dem andan eymen olmadum ben

Egerçi zü-fünündür çarḥ ammā

(6) Görinür cevr işinde baña yek-fen

Aşınmaz çarb-ı tîğ-i çarḥdan hîç

(7) Bu cismüm bilmezem tuc mı yâ âhen

Dilersem nüşını virür baña niş

(8) Bu zenbür-ı zamānedür ki alasen

Ṭaleb itdükçe maḳşüdum bulmazam

(9) Hemān ol yig ki bî-maḳşüd olam ben

Cemālüm gülsitānından revā mı

(10) Alurlar gül virürler baña diken

Neşr: Bu ebyâtı okuduğdan¹ (11) sonra yüzün āsmāna tutup eyitdi: Ey² gökleri direksüz (12) mu‘allaḳ turguran İlāh ve ey yirleri şu üzre muṭabbaḳ muḳarrer idici (13) pâdişāh ben ğarîbeyi bu yirde ḳoma. Çün duḡter bu du‘âyı Ḥazret-i (14) Zü’l-Celāl’a ḡaylî ibtihāl gösterdi. Ammā perîler³ pâdişāhınıñ erkân-ı (15) devletine ve ā‘yân-ı ḡazretine eyitdi: Siz ḡākimsiz ammā peder-i ‘azîzümden (16) işitdüm ki ve ‘uḳalā dimişlerdür ki cem‘iyyet iki ‘idüñ (17) mā-beyninde mübārek dimişlerdür. Şimdi ğarîb-nüvāzlık eyleñ ve derin ki (18) ol bir ayda idesiz. Anlar eyitdiler: Ey duḡter-i māh-rü ve ey⁴ aḡter-i siyāh-mü (19) biz saña muvāfaḳat itmek için⁵ āsāndur. Ammā zamāne bize müdāvemmet (20) göstermez ve cümle dîv perî içine senüñ ṭal‘ atuñ leṭāfeti (21) āvāzesi gitmişdür ve yaḳındur ki senüñ ‘aşḳuñ sebebiyle

[İ112^a]

(1) cihān ḡarāba vara sen [S114^b] ‘arūs olıcaḳ ḡalk-ı cihān senden nevmîz (2) olup sükün bulurlar. Ammā senüñ murādınca olalum kendümüze (3) cebr idüp bir ay⁶ daḡı ṣabr idelüm, elümüzden ne gelür. Görelüm bu felek-i (4) ḡoḳḳa-bāz bize niçe bāzîçe

¹ okuduğdan: okudı andan İ

² ey: -İ

³ perîler: -İ

⁴ ey: -İ

⁵ için: -S

⁶ bir ay: -İ

gösterür. Taḥammül ihtiyār itdiler ve taḳdīr-i (5) Bārī cellā ve ‘alā¹. Şöyleydi ki anuñ bir ‘azīm düşmeni var idi. Adına (6) Kābūs diyü eyidürler idi. Bunlardan ḥarāc alurıdı. Ol (7) müddetde işitmişdi ki bunlaruñ eline ādem-zāde duḡter düşmişdi ki ḥüsn-i² cemālde ve luḡf-ı³ kemālde ve dükeli ‘ālemde (8) bulunmaz, şöyle ki diller ile vaşf olunmaz. Reşīde-i ‘Arab’ı Kābūs’uñ (9) öñinde bir vechle vaşf itdiler ki Kābūs nā-dīde (10) ‘aşık u⁴ şūrīde oldı ve eyitdi: Eger biz anı dilersevüz (11) virmezler ve hem kaçururlar. Andan eyü olmaya, şeb-ḥūn eyleyevüz ve (12) ol perīler gürühını yir yüzinden götürevüz. Ol duḡter-i (13) nīk-aḡteri alup bunda getürevüz⁵ ve illā ol perīleri bir kavme (14) daḡı ışmarlayavuz. Anlar bizüm fermāndārumuz⁶ ola diyüp hemān kırık biñ nefer ādemī⁷ dīv (15) cem‘ eyledi. Her birinüñ kāmeti çenār-ı dıraḡt gibi idi. Anlara⁸ (16) buyurdi: Cümlesi silāḡlar giyindiler. Andan şoñra şeb-ḥūn (17) kaşdın itdiler. İttifāḡ ol günde perīler cem‘ iyyet yaraḡın itmişler idi. (18) Ol perīler mü‘minler idi. ‘Aḡıllar ve eyemenler idi. Ol dīvler (19) kāfīrler idi ve perīleri şeb-ḥūn itmege ḡazırlar idi. Ol (20) şebāngāḡ nā-gāḡ seylāb gibi gelüp bunları şeb-ḥūn (21) eyledi⁹ ve Sa‘īd’uñ atasını depelediler ve cümle kabīlesini kılıçdan

[İ112^b]

(1) geçürdiler ve cemī‘ vilāyetine āteş urup iḡrāḡ itdiler ve ne ḡadar (2) perīler var ise kırdılar. Şöyle ki anlardan¹⁰ [S115^a] bir perī diri ḡalmadı ve Reşīde-i (3) dil-ārām daḡı bir arada ḡurup temāşā iderdi. Nā-gāḡ bir siyāḡ (4) dīv gelüp anı ḡapdı. Bir na‘ ra urup havāya aḡdı. Dīvler (5) neşāḡ u ḡarab idüp Reşīde-i ‘Arab alup gitdiler. **Rāvī** (6) **şöyle rivāyet ider ki** ol perīler ḡavminden ki ehl-i (7) cengler idi. Hemān tenhā Sa‘īd ḡaldı, bākīsi depelendi ve Sa‘īdü’ñ (8) ḡalmasına sebep oldur ki Reşīde-i ‘Arab tiz bulındı. (9) ḡāyetde şādīlıḡlarından Sa‘īd ḡaleb olunmadı. Sa‘īd kaçup (10) anası ḡatına vardı. **Ez-īn cānīb** dīvler Reşīde-i ‘Arab (11) ol aradan getürdiler. Maḡāmlarına yetdirdiler¹¹. Şöyle eyidürler ki (12) ol dīvleruñ maḡāmları yedi

¹ cellā ve ‘alā: -S

² bunlaruñ eline ādem-zāde duḡter düşmişdi ki ḥüsn-i: -İ

³ luḡf-ı: -İ

⁴ u: oldı S

⁵ getürevüz: getirüp S

⁶ fermāndārumuz: -İ

⁷ nefer ādemī: -İ

⁸ anlara: -S

⁹ eyledi: idüp S

¹⁰ anlardan: -İ

¹¹ yetdirdiler: -İ

deryānuñ māverāsında idi. (13) Çün ol yedi deryādan geçilürdi bir āteşden deryāya (14) dağı uğrardı. Çün anlar ol deryā-yı āteşüñ kenārına (15) geldiler Reşīde nazar itdi. Bir şahrā gördi ki (16) hezār ferseng miqdārı yir cümle āteş idi ve dīvlerden (17) ğayrı maḥlūk ol deryādan¹ geçmezdi ve Reşīde māvheş ol (18) şahrā-yı āteşden ‘acebe² varup ğāyetde kōrḳdı. Şöyle ki kendüzinden (19) ümiz̄in kesdi ve kendüye eyitdi: Eyvāh bu kāfir (20) dīvlerüñ elinden ben³ niçe ḥalāş olam. Eger ḥalāş olam bu yedi (21) deryāyı niçe geçüp yol bulam diyüp zār zār ağlardı

[İ113^a]

(1) ve nār-ı ḥasretle bu yüregın tağlayup Allāh Te‘ālā ḥazretine münācāt (2) iderdi. ‘Arz-ı ḥacāt kıldı, eyitdi: Ey Bār-ı Ḥudāyā bu kadar (3) ḥüsn bahā⁴ ki sen baña⁵ virdüñ. Bu bahā baña belā olmışdur ve nice biñ (4) Müselmānlar ve pehlevān-ı cihānlar ve emīrlar ve sultānlar ḥānmānların (5) terk idüp baş ve cānlar [S115^b] virmişlerdür. Benüm için atam ve anam ve birāderlerüm (6) kavm kabilem benüm cemālümçün pāy-māl olup ‘ömr ḥırmenlerini yile⁶ (7) virmişler ve ben dağı ḥüsnüm öcinden her dem cān virmek dilerem. (8) Ṭāvus gibi ğāh perr-i bālınuñ naqş-ı nigārı vāsīṭasıyla (9) giriftārdur. Ben dağı anlaruñ elinde olmaḳ muḳarrerdür. Eyle⁷ oldı (10) ise dīvlerel el virmeyem, tā⁸ beni öldürmeyince ve eger öldürmeyeler ben (11) kendümi depeleyem diyüp ḳan ağlardı ve Reşīde-i dil-ārāmı (12) getüren dīv⁹ bulut gibi havā yüzinde uçardı ve her kerre (13) ḳanat ḳaḳduḳça bir cihān ṭamı iderdi ve dükeli gicede (14) tā şabāḥ dek vaṭanına yetişdi ki Kābūs’uñ maḳāmıydı. (15) Kābūs-ı dīve ḥaber itdiler ki ol ādemī-zāde-i (16) duḫteri getürdiler. Kābūs gelüp Reşīde-i (17) dil-ārāya nazar itdi, gördi, ‘acebe ḳaldı. Ğāyet (18) sevincinden kendüden gitdi. Çün yine kendüye (19) geldi. Havā yüzinde bir na‘ra eyle urdı kim güyā hezār-bār (20) ra‘ddan sehmnāk idi ve Reşīde dīvüñ püştünde bī-hüş (21) oldı. Yine kendüye gelicek nigāh itdi. Dīv-i Kābūs’ı

¹ deryādan: diyārdan İ

² ‘acebe: ta‘accübe S

³ ben: -S

⁴ bahā: baña İ

⁵ baña: -İ

⁶ yile: yāda İ

⁷ eyle: -S

⁸ tā: yā İ

⁹ dīv: -İ

[İ113^b]

(1) gördi. Üzerinde bir pîl-i siyâh gibi kanat açmış turur. (2) Başı künbed gibi ağzı mağâra gibi gözi kan ile (3) tolmış tegâra beñzerdi. Burnı¹ yaşşı kıyrukı² gibi ve tuțağı (4) deve tuțağı³ gibi ve şakalı kırt kıyruğı gibi aşığa şarkmış ve dişleri ağzından taşra turur bıçğı⁴ gibi (5) duhterüñ öñine geldi. Kanadın açup eyitdi: Hoş geldüñ (6) ve şafâ getürdüñ⁵ ey benüm sevgülü ‘ arūsum. Reşide eyitdi: Şād ol⁶ (7) ey zemâne ki beni hoş tutduñ diyüp bu ebyâtı okudu. Hasb-ı hâl (8) idindi. Nâleler idüp ve dîdeden jâleler dökerdi. **Meşnevî**⁷:

(9) [S116^a] Didi ey zemâne key hastesen⁸

Dem-be-dem⁹ kıomazsın beni giryeden

(10) Virürsın ğamum üzre ğam bes¹⁰ nağam

Baña girye vü nâlem itdüñ nağam

(11) Ezelden baña yoksa kîñüñ mi var

Ki her dem idersin beni ğuşşadâr

(12) Hudâyâ baña irgür ihsânı sen

Tenümden hemân-sâ‘ at al cânı sen (13)

Neşr: Ammâ Reşide bunu diyüp zâr zâr ağlardı. Gözlerinüñ (14) yaşı âb-ı revân olup çağlar idi. Tâ dîv anı havâ yüzinden (15) yir yüzine indürdi. **Ebū Hafs-ı Kūfi**¹¹ rahmetu’llâhi¹² eydür: Reşide’nüñ (16) kışşası bu yire gelicek Hâlîfe ağladı ve eyitdi: (17) Ey Ebū Hafs söyle görelüm ol bî-çârenüñ hâlî (18) neye yetişür ve ol dîvlerüñ elinden niçe hâlâş bulur. Ebū Hafs (19) eydür: Çün Reşide Kâbūs’uñ vilâyetine indi

---

¹ burnı: yüzi S

² kıyrukı: kırık İ

³ tuțağı: -İ

⁴ dişleri ağzından taşra bıçğı: -İ

⁵ getürdüñ: gördük İ

⁶ şād ol: -İ

⁷ meşnevî: şî‘ r İ

⁸ hastesen: âhestesen S

⁹ dem-be-dem: dem-â-dem S

¹⁰ bes: -İ

¹¹ Kūfi: -S

¹² rahmetu’llâhi: -İ

(20) nazar itdi. Gördi, kũhsitān-ı siyāh ve sengsitān-ı (21) tebāh, ne şuyı var ve ne ağacı ve halkına nazar itdi, gördi.

[İ114^a]

(1) Her birinũn k̄āmeti bir yüce çenār ağacı gibi kendüleri siyāh (2) gurāb gibi ayakları deve ayağına beñzer ve başları ādem başlarına beñzer¹. (3) Ammā kimisinũn dilki başına beñzerdi ve kimisinũn it başına beñzerdi (4) ve kimisinũn şırtlan başına beñzerdi. Ammā anlar ki ulular idi. (5) Anlarũn başı ādem başına beñzerdi ve ayakları pīl ayağına veyā arslan (6) ayağına beñzerdi veyā şıgır ayağına beñzerdi ve bir bölügũn dağı (7) ayaklarınıũn barmaqları ardından idi. Reşide çün ol k̄avmũn (8) içine düşdi. Anlar dağı Reşide-i ‘Arab’ı görüp neşāt u tarab (9) gösterdiler ve na‘ ralar urup ra‘ d gibi² güm güm gümlediler. Ol (10) dīvlerden birisi peleng [S116^b] derisin veyā neheng derisin getürüp (11) kurudup def yirine keflerine alup çalarlardı ve şenlikler (12) idüp birbirine eyidürlerdi kim bizüm pādişāhumuz bir ādemī-zāde (13) duğter getürmişdür ki güneş gibi yüzi var (14) yıldurar³ ve yılduzlar gibi gözi var ve servī gibi (15) boyı var⁴ ve sünbül gibi siyāh müyü var diyüp Reşide-i (16) ‘Arab neşātla ve tarabla şehirlerine getürdiler. Reşide nazar (17) itdi, gördi. Evleri siyāh taşdan yapılmış yüce evler. Her biri (18) buluta berāber olmiş⁵ ve ol evlerũn her bir taşı bir büyük ev gibi (19) birbirinũn üzerine k̄onmuş idi. Reşide-i dil-ārāmı pādişāhlarınũn maķāmına (20) iletdiler. Ol dīvlerũn ‘avretleri bir yire cem‘ oldılar. Anlarũn dağı (21) ayakları eşek ayağına beñzer. Tā⁶ tabanları altından bellerine varınca

[İ114^b]

(1) deve yũni gibi yũn bitmişdi ve bellerinden omuzlarına varınca şıgır kıllı (2) bitmişdi ve başları at kuyruğına beñzerdi. Bu şıfatlarla vaşf (3) olındı. Ol ‘avretler Reşide’nũn öñine geldiler⁷ ve dīvler pādişāhınũn ‘avreti (4) gāyetde k̄arımışdı. Cemī‘ kılları bedeninde ağarmışdı. Reşide gördi⁸, (5) ‘acebe k̄aldı. Ol şahrāda sīm ü

¹ beñzer: -İ

² ra‘ d gibi: -İ

³ var yıldurar: -S

⁴ var: -S

⁵ berāber olmiş: berāber idi S

⁶ tā: -İ

⁷ geldiler: -İ

⁸ gördi: -S

zer ü dürer-i ğurer ü la' l yāķūt u firūzec (6) ü zümürüd yükler ile dökülüp yaturdı. Zīrā¹ hīç kimesne kıymetin (7) bilmezdi ve ħalāyīķuñ gemilerini ğāret idüp ğüne ğüne silāħlar (8) ve cevşenler ve cāmeler getirüp ol şahrāda bıraķmıřlar idi. (9) Reşīde çün anları orada² ğördi³ ta' accüb idüp Bārī Te' ālā (10) ħazretine münācāt idüp 'arz-ı ħācāt kıldı ve eyitdi: (11) Ey⁴ Bār-ı Ĥuzāyā bir kavm-ı şeyātīn [S117^a] yaradursın⁵ dükeli kāfir (12) düşmenler dururlar ve Resūl'ũndan ve Müselmānlarũndan bu dükeli (13) mālı ve ni' meti ve silāħı ve ħil' atı benī-ādemden alurlar. Bunuñ gibi (14) şahrāya getirüp dökerler. Hīç işlerine yaramaz ve anlar daħı (15) ħalkuñ rencinde ve 'azābında ğice ğündüz sa' y-ı belīğ iderler (16) diyüp zār zār ağlardı. Nā-ğāh bir⁶ dīv ğeldi. Reşīde'nũñ (17) eline yapışup ilerü iletđi. Reşīde nazār itđi. Çok 'avretler ğördi⁷. (18) Kimi ayağın ũururlar ve kimi otururlar ve Kābūs-ı 'ifrīt (19) bir tağ gibi şaħş⁸ bir taħt üzerinde oturmış Reşīde içerü ğirüp (20) anuñ taħtı berāberinde ũurgurdılar. Kābūs bař ħaldurup anı (21) ğördi, 'acebe ħaldı⁹. Reşīde'nũñ cemālinde ve kemālinde ħayrān ħaldı¹⁰.

[İ115^a]

(1) Çün şuret-i bī-cān idi. Eyitdi: Ey duğter bizüm bir şeyĥümüz vardur. (2) İki heftede bir nevbet bizi ziyāret ider. Ol bize her¹¹ ne dirse anı¹² idelüm ve (3) biz anuñ cümlemüz¹³ emrindeyüz, taşra olmazuz ve bizüm 'avretlerümüzü ol nikāħ eyler. (4) Biz aña ĩmān getirüp ũururuz. Şimdi va' desine üç ğün ħalmıřdur. (5) Biz daħı senũñ nikāħuñ cem' iyyet eyleyevüz. Andan şoñra seni 'arūs (6) idinevüz. Hīç ğam yime ve ğuşşa çekme kim biz saña bend urmazuz (7) ve daħı saña destūr virürüz. Bu şahrāda seyrān idesin, ğöñlüñ (8) açıla ve ħāũıruñ āsūde ola. Reşīde epsem olup ũururđı ve tenini (9) Ĥuzā'nũñ ħazāsına¹⁴ virmıřđı ve daħı hīç söz söylemeyüp ol (10) serāydan

¹ zīrā: -İ

² orada: -İ

³ ğördi: -S

⁴ ey: -S

⁵ yaradursın: yürüdürsin İ

⁶ bir: -İ

⁷ ğördi: -İ

⁸ şaħş: -İ

⁹ ħaldı: ğeldi S

¹⁰ ħaldı: oldı S

¹¹ her: -İ

¹² anı: -İ

¹³ cümlemüz: -İ

¹⁴ ħazāsına: fazlına İ

taşra çıktı dağı ol şahrādan yaña revāne oldu. (11) Ol şahrāda melūl, maḥzūn geşt eylerdi ve acı otlar görürdi¹ (12) ve yimişsüz qırı qara eksi ağaçları var idi ve ol ağaçlar² arasında mār, mūr (13) [S117^b] mūş, ‘ aqreb ve şırtlan ve qurd ve peleng ve keskin çaqal ki (14) elmās gibi keser ve ḥurde taş şırça gibi bī-kıyās dökülüp (15) yatur. Reşide gördi hiç yimege qābil nesne yoq ve illā köknar (16) ağacı var. Bir nice köknar cem‘ idüp gıdālandı ve namāza ve niyāza (17) meşgūl oldu. Bir gün qumāşları ki dīvler getirüp (18) biraqmışlardı. Temāşā iderken içinde bir zırh gördi. Pīrāhen (19) mişālinde³ her kim anı giydi hiç aña qılıç kār itmezdi. (20) Ol zırhuñ şıqleti bir⁴ raql miqdārı var⁵ idi. Ol zırhda (21) Behrām-ı Gūr adı yazılmışdı. Reşide ḥattını oqıdı. Hemān zırhı

[I115^b]

(1) qaftan altına aldı. Ol silāhlar içinde bir ḥancer gördi. Anda dağı yazılmış (2) Pijen-i⁶ dil-āverūndür. Anı dağı alup iç quşağına şoqdı ve anda deri pāreleri (3) var idi. Anlardan kimisin ayağı altına⁷ baqladı ve Ḥuzā’nuñ qazāsına rızā virdi (4) ve rahmet-i bī-pāyānına⁸ intizār gösterdi. Nā-gāh bir gün dīvlerūñ içine (5) gāvğā vü galaba ve cūş⁹ u ḥurūş düşdi. Nazar itdi, gördi. Ol dīvler (6) secde iderlerdi ve yelüp yürürlerdi. Reşide-i māh-ruḥsār ol (7) dīvlerūñ birisinden istifsār itdi¹⁰ ki bu ḥurūş ve bu¹¹ cūş u gāvğā vü galaba nedür? (8) Dīv eyitdi: Anlaruñ İlāh’ı gelmişdür. Aña istikbāle giderler. Reşide (9) eyitdi: Anlaruñ İlāh’ı kimdür? Dīv eyitdi: İblisdür. Reşide baqdı, iblisi (10) gördi. Şahrāda bir kürsi üzerinde otururdu ve şad hezār miqdār (11) şeytān ol mel‘ ūnuñ dā’iresinde cem‘ olup dīvān tıutup (12) tıururlar. Nā-gāh şebāngāh oldu. Şol kadar meş‘ āleler yaqdılar rüy-ı (13) zemīn āsmāna döndi veyā āsmānuñ nücūmı zemīne indı. Şöyle rüşen (14) oldu ki [S118^a] o şahrānuñ şahını gündüze döndi ve dīvler iblisūñ (15) kürsisi ayağında ayağın tıurdılar. İblis-i mel‘ ūn

¹ acı otlar görürdi: içini gezerdi İ

² ol ağaçlar: -İ

³ mişālinde: mişkālinde İ

⁴ bir: yüz S

⁵ var: -S

⁶ Pijen-i: -İ

⁷ ayağı altına: ayağına İ

⁸ pāyānına: nihāyetine S

⁹ cūş: -S

¹⁰ itdi: -İ

¹¹ bu: -İ

dağı kelimāt-ı küfre girüp¹ (16) türrehāta başladı ve dīvlere dūrūğ-ı bī-fūrūğ ta‘līm iderdi. Nā-gāh (17) Kābūs-ı dīv yirinden tırı gelüp iblīs-i mel‘ūna secde idüp eyitdi: Ey şeyh² (18) haberdār mısın ki ben ne³ kār itdüm. İblīs-i mel‘ūn eyitdi: Ne kār (19) itdün? Kābūs eyitdi: Ben sa‘y-ı bisyārla ve leşker-i bī-şümārla Reşīde-i (20) ‘Arab’ı Müselmān perīler⁴ elinden aldum. Ol perīleri cümle depeledüm ve memleketini⁵ (21) gāret idüp hasāret itdüm. İblīs-i mel‘ūn be-gāyet hurrem oldu.

[İ116^a]

(1) Eyitdi: Ben senün işünden rāzı oldum. Bir dīv dağı yirinden (2) tırı gelüp secde itdi. Eyitdi⁶: Ben vardum fülān deryāda bir nice⁷ (3) gemi şıdum. İçinde olan Müselmānları gark itdüm⁸. İblīs ‘aleyhü’l-la‘ne (4) şād olup eyitdi: Ābād ol. Bir dīv dağı yirinden tırı gelüp (5) secde itdi. Eyitdi: Ben vardum fülān der-bende nice halk helāk (6) itdüm⁹ ve bī-‘aded zer ü cevherlerin ve dūreri-gürerlerin alup getirüp (7) bu şahrāya bırağdum. İblīs-i mel‘ūn eyitdi: Eyü varduñ. Eger zer¹⁰ ü (8) cevher ü dūreri-gürer bizüm işümüze yaramaz ammā getirüñ bu şahrāya bırağduñ (9) tā¹¹ ki Müselmānlar ziyān olsun dağı anları mecāl bulduğça kıruñ (10) ve dağı dīvlerle tırı gelüñ yir yüzinde hezār güne kelimāt-ı (11) bī-hūde ve türrehāt-ı nā-sütüde söyletdürüñ. İblīs-i mel‘ūn şafālar (12) kesb idüp anlara küfriyyāt u hezliyyāt ne¹² varısa ta‘līm¹³ eyledi ve (13) dīvler andan su’āl itdiler. Anlara ol dağı lāyık cevāb virdi. (14) [S118^b] Dīvlerden birisi yine tırı gelüp iblīs-i mel‘ūndan su’āl (15) itdi. İşlerde senün katında niçe iş sevgülüdür ki biz anı (16) işleyevüz, bizden rāzı olasın. İblīs eyitdi: Nā-ħağ yire kan eylemek (17) ve zinā vü livāta vü buğz u hased ü kibr ü kīne vü ‘aceb ve yalan söylemek (18) bu cümle baña yarar¹⁴ işlerdür ve bir Müselmān bir Müselmān’a kīn tutmağ (19) ve ‘özr dileyüp kabūl itmemek benüm

¹ girüp: -İ

² ey şeyh: cihānuñ İ

³ ben ne: bir İ

⁴ perīler: dīvleri S

⁵ memleketini: mülkini İ

⁶ eyitdi: -İ

⁷ bir nice: bunca S

⁸ itdüm: oldı İ

⁹ itdüm: eyledüm S

¹⁰ zer: dūr İ

¹¹ tā: -S

¹² ne: -S

¹³ ta‘līm: ta‘allüm İ

¹⁴ baña yarar: -S

mağbūlumdur ve dağı sol kişinūñ (20) şınā' atı münāfıklıkdur ol dağı benüm katumda 'azīzdür ve dağı iki (21) kişi arasında nā-şāyeste kelimāt bırağa ol dağı benüm¹ mağbūlumdur. Saña

[İ116^b]

(1) fülān şöyle didi, bunu didi² ve mā-beynlerinde 'adāvet bırağa ve cenge (2) sebeb ola ol dağı benüm mürīdüm hāşşumdur³, ğāyet severem. Bu yüzden her birisi (3) dürlü dürlü herzeler söylediler. İblīs-i mel'ün her birisine cevāb (4) virdi. Andan sonra eyitdi: Varuñ ol Reşīde getiruñ pes bir⁴ dağı dīv Reşīde'nūñ (5) eline yapışup iblīs-i mel'unuñ öñine getürdi (6) çün iblīs-i⁵ mel'unuñ ol bir 'aynı anı gördi. Ol duğteruñ (7) üzerine düşdi ve hūsn-i cemālin görüp hayrān olup müte'accib kaldı⁶ ve (8) kendüye eyitdi: Niçe müddetdür⁷ ki ben bunuñ gibi hūb (9) şüret görmüş degüldüm. Cehd idem ki bu benüm elümde helāk ola (10) ve eger benüm dīvlerümüñ ekşerini⁸ yoldan çıkarup idlāl ideler. (11) İblīs-i maṭrūd kendü ile bu endīşe-i nā-maḥmūdı eyledi. Andan (12) sonra bülend āvāz ile eyitdi: Sen ne yirdensin? Reşīde eyitdi: 'Arab (13) diyārındanam. İblīs eyitdi: Gel baña imān getür ve dağı Muḥammed'e düşünām (14) eyle ve enbiyāya ve evliyāya la'net it. Andan sonra ben seni⁹ dīvler pādīşāhına (15) [S119^a] 'avretlige vireyim ve cümle şeyāṭin senüñ yiginüñ hükmi altında olsun. (16) Reşīde eyitdi: Ben saña secde itmezsin ve illā Perverdgār'a iderin (17) ki cümle cihānı yoğken var itmişdür ve Muḥammed kim 'aleyhi's-selām aña¹⁰ (18) imān getürmişdür ve her gün sen mel'ün, maṭrūd¹¹ ve merdūda (19) ve mağbūna ve maḥrūma¹² hezār-bār la'net iderin diyüp iblīsüñ (20) yüzine tükürdi. Andan sonra Ka'be cānibine şerefehاللāhu (21) dönüp imān taze kıldı ve secde-i şükr eyledi ve Ḥaḳ Te'ālā hazretine

¹ benüm: -İ

² bunu didi: -S

³ mürīdüm hāşşumdur: mağbūlumdur İ

⁴ pes bir: -İ

⁵ iblīs-i: -S

⁶ kaldı: -İ

⁷ müddetdür: medīddür İ

⁸ ekşerini: leşkeri İ

⁹ seni: -İ

¹⁰ aña: -İ

¹¹ mel'ün, maṭrūd: mel'ūna S

¹² mağbūna ve maḥrūma: -İ

[İ117^a]

(1) münacât idüp ‘arz-ı hâcât itdi ve eyitdi: Bâr-ı Hudâyâ benüm¹ cānumı (2) al dīnümü imānumı şeytān şerrinden ve ğāretinden sen² şaķla ve (3) çün eķālimde şeytān gizlūdūr. Biri dir ki yüz biñ (4) ādemi bir yirden ıdāl idüp pāy-māl iderin. ‘Āciz bī-çāre bu beyābānda (5) āvāre tenhā bunca biñ şeytān içinde fūrū-mānde ne idebilem (6) ħalāş olam ve senden ğayrı Allāh’um yok kim penāhum ola. Sen³, ben bī-çāreye (7) bir çāre kıl diyüp çok tazarru‘ gösterdi. Ammā iblīs ‘aleyhü’l-la‘ne (8) Reşīde’den çün bunuñ gibi ħareket gördi (9) bir zamān girībān-ı tefekküre başın çekdi. Andan şoñra (10) başın kıldurup eyitdi: Bunı helāk eylemek gerek. Andan (11) şoñra Kābūs-ı dīv eyitdi: Bu duğter bizüm düşmenümüzdür ve (12) bizüm düşmenümüz ekşer⁴ ‘Arab’dan zāhir olmuşdur. Bunı hemān (13) depeleyüp pāre pāre itmek gerekdür. Her bir pāresini bir dīv yimek gerekdür⁵ kim ādemīnūñ etinūñ⁶ ekli (14) itmek⁷ çok fā’idesi vardur. ‘Ale’l-ħuşuş şāhib-i cemāl (15) duğter eti şimdi anuñ⁸ ‘uzuvlarını ben kısmet ideyin. Kābūs-ı (16) dīv eyitdi: Sen⁹ [S119^b] ħākimsin ħükmeylegil. İblīs eyitdi: Sen ersin (17) evvel sen gözin çıkar yi ki¹⁰ hergiz göz ağrısın (18) görmeyesin ve ‘ömrüñ dağı uzun ola ve oğluñ dağı dilin yisün (19) hergiz rencūr olmaya ve ‘ömri dağı ziyāde¹¹ ola ve bu tertīb (20) üzre cemī‘ ‘uzuvlarını kısmet idem ve Reşīde-i ‘Arab çün ħazān

[İ117^b]

(1) bergi gibi ditreyüp tıururdu. Hiç tınmazdı¹² ve kendüzinden (2) nevmīz olup ‘ömr- i nāzenīnine¹³ ağlardı. Çünkü gördi iblīs-i mel‘ūn (3) ol gül-gün endāmlarını birer ‘ifrīte kısmet ider. Cān-ı (4) ‘azīzinden ye’s idüp zemīn-i zamān niyāza rās koyup (5) Bārī Te‘ālā ħazretine münacāt eyledi ve ‘arz-ı hâcât kıılup (6) şol kadar zārīlık gösterdi ki melekūte ğulgüle düşdi. (7) Melā’ike ħurūşa gelüp anuñçün Ħaķ

¹ benüm: -İ

² sen: -S

³ sen: -İ

⁴ ekşer: eger İ

⁵ her bir pāresini bir dīv yimek gerekdür: -İ

⁶ etinūñ: -İ

⁷ ekli itmek: -S

⁸ anuñ: -İ

⁹ sen: -S

¹⁰ çıkar yi ki: çıkardurken S

¹¹ ziyāde: dırāz S

¹² hiç tınmazdı: -S

¹³ nāzenīnine: yādımı İ

Sübhānehü ve Te‘ālā hazretinden (8) şefā‘ at taleb itdiler ve du‘ālar eylediler. Hāḳ Te‘ālā du‘āsını (9) müstecāb eyledi. Ol dīvlerüñ gönüllerine bu hayālî bıraḳdı (10) anı depelemeyeler. Çün¹ dīvler birbiriyle söyleşüp ittifaḳ (11) itdiler ki bu gice öldürmeyelüm ve ammā yarın gün (12) toḡıcaḳ dükelümüz pâdişāh hizmetine hāzır gelevüz, andan² depeleyevüz. (13) Etini loḳma loḳma idüp yiyevüz. Cümle bu ḳavl üzre muḳarrer oldılar. (14) Reşide‘ye şimdi ṭurı³ git didiler ki Kābūs‘uñ (15) oḡlı bunda hāzır degüldür. Ol gelsün daḡı yarın (16) gün toḡıcaḳ seni pâre pâre idüp loḳma loḳma yiyevüz. (17) Reşide kendüye eyitdi ki dimişlerdür **Ḳıṭ‘a**:

‘Ālem ki (18) hādışātla her gice yüklüdür

Gün toḡmadan neler toḡa (19) kim bile nā-gehān

Her ne ki geldi çarḡ-ı felekden döne (20) döne

Çekdüm yine çekem ne gelürse anı hemān

Nesr:

[İ118^a]

(1) Bunı diyüp ağladı. Ol dīvler öñinden çıḳdı, gıtdi. (2) İblis yine hezeyāna başladı ve dükeli mürīdleri sem‘-i cānla müstemi‘lerdi. (3) Birisi ṭurı⁴ gelüp eyitdi: Ey Hūdāvend ben bugün [S120^a] ne işe (4) muḳayyed olayın? İblis-i mel‘ün eyitdi: Fülān şehride bir şahş (5) vardur ki iki ḳavmüñ mā-beyninde miyāncılık eyler ki şulḡ ider. (6) Var aña vesvese eyle üç gün dek anlaruñ mā-beynlerinde şulḡ (7) vāḳı‘ olmaya. Kīneden soñra gönüllerinde tutalar (8) ve iş bir yire⁵ yetiše kim mā-beynlerinde ḳatlı lāzım gele (9) ve bir mel‘ün daḡı ṭur⁶ gelüp eyitdi: Yā ben bugün ne kār (10) ideyin? İblis ‘aleyhü’l-la‘ne eyitdi: Fülān mevzı‘da iki (11) ulu⁷ vuşlat itmek isterler. Anlar birbirinüñ düşmānı dururlar ve eger (12) vuşlat olursa mā-beynlerinde ‘adāvet kesilür. Anda (13) bir ‘avret vardur. ‘Arūsarı ḡışımlarından ayırur. Ol benüm (14) ḡāyet dostumdur. Dükelî hālde benüm emrümmedür ve ol (15)

¹ çün: -S

² andan: -S

³ ṭurı: ṭur S

⁴ ṭurı: -İ

⁵ yire: yirde İ

⁶ ṭur: -İ

⁷ ulu: -İ

ķavmũn űzerlerine ĥāķimdir. Ol ķavm¹ ol (16) ‘avretũn ĥķukũmlerinde dururlar². Var aña vesvese eyle ki ol (17) māni‘ olsun ki vuşlat olmasun. Ćũn benũm ferāgũm olmaya. (18) Gelem daĥı anları anuñ űzerine tutam kim gũnũllerinde (19) cehl ű kāne űyle ola kim birbirini depeleyeler ve biri (20) daĥı tũrı geldi³. Eyitdi: Ey űeyĥ ben ne kār ideyin? (21) İblīs-i mel‘ũn eyitdi: Ben⁴ Mışır bāzārınuñ ĥalkııdan gāyet incinũrin

[İ118^b]

(1) Ćũn bang-ı⁵ namāz işideler ellerindeki işlerin gũrmeyũp (2) yire⁶ bıraĥup āb-deste ve tā‘ata meşgũl olalar anlar eyle itdũkĥe (3) benũm ķarnum aĥır ve hĩĥ kimesne benũm emrũm tutmaz ve eger sen varup (4) anlara vesvese viresin dũnya işine meşgũl idesin sen benũm (5) űz oĥlum olursın diyũ iblīs ile ‘ahd itdi. Eyitdi: Varayın (6) ‘avretlere vesvese vireyin ve anlaruñ aralarında olan mu‘āmeleye (7) ve namāzlarına māni‘ olayın ve iblīs-i mel‘ũn anuñ sũzinden şād (8) oldu. Eyitdi: Her gũn beni beş vaķtde ķũlunc tutar. Bunlaruñ (9) işine [S120^b] bir daĥı tũrı gelũp eyitdi: Yā ben ne kār ideyin? (10) İblīs-i mel‘ũn eyitdi: Ĥ‘ārezm’e var, anda her zamān bir ‘Alevĩ (11) gũrseler şalavāt getũrũrler ve Ćũn Muĥammed űmmetinden (12) bir űmmet gũrseler şalavāt getũrũrler. Hemān kendũmden (13) gidũp ĥāke dũşerin. Bir zamān kendũme gelmez. (14) Yũri var anda vesvese eyle ola ki ol ĥareketi (15) itmeyeler. Yoksa ben helāk olurun diyũp anı āvāre eyledi. (16) İblīs-i mel‘ũn bir boĥ yimege daĥı başladı. Eger anları idlāl (17) itmege gũcũnũz yeterse ‘avretleri idlāl eyleñ. Anlar daĥı (18) erlerin idlāl eylesũnler ve her ķişı kim ‘avret sũzin işidũr aña (19) gũre iş ider. Ol anı yoldan ĥıķarup aña ĥoķ (20) iş ider. Yarın Ćũn Reşide’nũn kārından fāriĥ olam (21) ol mũhimsũz gitmeĥi istemeyem. **Rāvĩ rivāyet ider ki**

[İ119^a]

(1) Ol rũzgārda Vāsıta pādişāhı Yũsuf-ı Ĥaccāc idi. İblīs-i (2) mel‘ũn eyitdi: Ben Yũsuf-ı Ĥaccāc’dan rāzı olduĥum gibi (3) hĩĥ āferideden olmadum ve ammā şimdi

¹ ol ķavm: ol ‘avretũn ol ķavm İ

² ĥķukũmlerinde dururlar: ĥķukũmlerindedir İ

³ geldi: -S

⁴ ben: -İ

⁵ bang-ı: -İ

⁶ yire: -S

üç gündür ki gâyetde (4) incindüm. Ol sebebden ki bir bölük ‘Alevîleri ve zâhidleri giriftâr (5) itmişdür, öldürmez. Şimdi bildüm ki ol ‘avretler emrini eyü tutar. (6) Dilerem ki anuñ ‘avretini idlâl idem ki ‘avret erine teķāzā¹ (7) eyleye. Anları öldür diyü ve dağı tırı gelüp eyitdi: (8) Hiç varup zağmet çekmeñ ben hemân-sā‘at anı ħ‘āba getürüp (9) aña bu ħayāli virem ki yarın ol ‘Alevîleri ve ol zâhidleri (10) helāk eyleye. Zirā ol cāme-ħ‘āba girdü ki ve ħatı (11) Ĥudā’nuñ adın yād itmez. Biz anı ħ‘ābda ser-gerdān iderüz. (12) Şöyle ki yarındası hezār zulum ider. İblis-i mel‘ün şād olup (13) eyitdi: Bir² zamān-ı ħadimden bu dem dek ben [S121^a] hiç kimesneden (14) rāzi olmadum ve illā Yūsuf-ı Ĥaccāc’dan. İblis ‘aleyhü’l-la‘ne ol (15) dīvleri bunuñ gibi fāsîd işlere meşğül eyledi ve çün (16) bu mel‘ünler bunuñ gibi işlere meşğül oldılar. Nā-gāh (17) bir dīv-i siyāh eyitdi: Ben³ Mülükāl-ı dīvden gelürem ve Mülükāl (18) eyidür ki nice rüzgārdur ki intizār çekerem ve (19) Seyyid⁴ Cüneyd ki Ĥamza’nuñ ‘ammüsi oğlıdur. Giriftâr (20) itmişemdür ve dilerem ki helāk idem ve bir nesne itmişdür⁵, aña el (21) uramazam. Şimdi gel baña⁶ meded yetiş yoksa elümüzden çıkar

[İ119^b]

(1) gider. İblis-i mel‘ün⁷ eyitdi: Yüri var, aña isitimālet vir ve eyit ki (2) şimdi varuram. Ol dīv hemân perrān oldı ve Reşide anda ħāzır tıururdu⁸. (3) Ol şeytānlar kim cümle hezeyānların işidürlerdi ve Rabbü’l-‘ālemīnūñ şabrına (4) ‘acebe ħalmışdı ve anlaruñ işinde tā⁹ tefekkürde idi. Tiz bir güşede varup oturdı. (5) Yire tayanup bir laħza ol endişeyi ki yarın benüm işüm ne olırdur ve (6) bu mel‘ünler beni pāre pāre idüp loħma loħma yimek isterler diyüp (7) du‘āya ve bükāya başladı ve nihādında feryād ħopup eyitdi: Ey¹⁰ Bār-ı (8) Ĥuzā ölümüne¹¹ rāziyam. Ammā tu‘me-i şeyātin olmağa rāzi degülem. (9) Dilerem ki bir beyābānda ölem¹² vuħuş u

¹ teķāzā: noħşān İ

² bir: -S

³ ben: bil İ

⁴ Seyyid: -S

⁵ itmişdür: -İ

⁶ baña: -İ

⁷ mel‘ün: -S

⁸ tıururdu: idi S

⁹ tā: -S

¹⁰ ey: -S

¹¹ ölümüne: ölse İ

¹² ölem: -S

tuyūr u mār mūr beni yiyeler (10) yā bir vilāyetde ki anda Müselmānlar olalar ölem¹. Beni kefenleyüp defn (11) eyleyeler ki yir altında pinhān olam ki rüsvāy-ı cihān olmayam diyüp yüzün yire sürüp çok nāliš ü sūziş itdi. Bu tazarru² u³ zārīde iken ḥāba varup (12) çün anuñ gözleri uyḥuya vardı. Ḥātūn-ı rüz-ı cezā duḥter-i (13) **Muḥammed Muştafā⁴ aleyhi's-selām** ya⁵ nī **Fāṭimatü'z-Zehrā raḏiyallāhu 'anha'yı** (14) vāḳı⁶ asında gördi ki ayuñ on dördi gibi cemāl u kemāl (15) [S121^b] ḳadd-i serv-i sehī nihāl-i ḥıramān başı üzre geldi ve mübārek (16) yüzün nūrı yüzini münevver itdi ve selām virüp anı kenāra (17) çekdi ve yüzün yüzine urup eyitdi: Niçesin ey Reşīde, vāḳı⁶ a dīde-i (18) ḥarekātında taḳşırāt itmedüñ ki senüñ çekdüğüñ (19) ḡamlaruñ ve ḡuşşalaruñ ve renclerüñ yirine Bārī Te⁶ ālā şevāblar virsün (20) didi⁵ ve hezār ḥasenāt saña ki bunca belā vü meşāḳḳatüñ içinde ṭā⁶ atuñı (21) ve 'ibādetüñi⁶ terk itmedüñ. İblis-i mel' unuñ ḳavline uymaduñ ve şimdi

[İ120^a]

(1) göñlüni ḥoş⁷ dut ki ma⁶ būd senden ḥoşnüddur. **Peyḡamber 'aleyhi's-selām** (2) senden rāzıdur. Çün bu sözleri bu araya irişdi (3) Reşīde ağladı. **Fāṭıma raḏiyallāhu 'anha** eyitdi: Ey⁸ Reşīde ḡam (4) yime ve ḡuşşa çekme. Bu du⁶ āyı oḳu ve du⁶ ādan soñra on kerre **Āyete'l-Kürsī** (5) ve on kerre **Ḳul ḥüve'llāhu eḥad⁹** ve on kerre andan¹⁰ **Fātiḥa** ve daḡı (6) kendü üzerüñe üfür ki hiç saña dīvler yapışmasun ve çünki (7) anlaruñ arasından geçesin bu du⁶ āyı oḳu ki dīvler senden üç (8) günlük yol ḳaçalar. Du⁶ ā budur didi¹¹. **Lā ḥavle ve lā ḳuvvete illā billāhi'l-'aliyyi'l-'azīm¹²** (9) çün¹³ du⁶ āyı vāḳı⁶ ada öğrendi. (10) Reşīde¹⁴ çün vāḳı⁶ asında **Fāṭimatü'z-Zehrā¹⁵ Ḥātūn'ı raḏiyallāhu 'anha¹⁶** gördi. (11) Ayaḡına düşüp yüzün sürdi. Eyitdi: Ey Ḥātūn-ı

¹ ölem: -S

² ki rüsvāy-ı cihān olmayam diyüp yüzün yire sürüp çok nāliš ü sūziş itdi. Bu tazarru⁶: -İ

³ u: ol İ

⁴ Muştafā: -S

⁵ didi: -S

⁶ 'ibādetüñi: -S

⁷ ḥoş: eyü S

⁸ ey: yā S

⁹ De ki: O, Allah birdir. İhlās: 112/1.

¹⁰ kerre andan: -S

¹¹ didi: -S

¹² Lā ḥavle ve lā ḳuvvete illā billāhi'l-'aliyyi'l-'azīm: امر فرطاجلين ناجيز اجتيمور فيثافلاحي كلالاز هورا

¹³ çün: -S

¹⁴ Reşīde: -İ

¹⁵ Fāṭimatü'z-Zehrā: Fāṭıma S

¹⁶ raḏiyallāhu 'anha: -İ

(12) kıyāmet ben bu deryā-yı mühlikeden ve bu şahrā-yı miḥnetden selāmet-i (13) kenāra çıkabilem mi, didi. **Fāṭıma raḍıyallāhu ‘anha**¹ eyitdi: Beni atam (14) Ḥudā’nuñ **Resūl’ı ‘aleyhi’ş-şalatu ve’s-selām** saña gönderdi ve eyitdi ki (15) var aña bu du‘āyı öğret, tā ki şeyāṭin² aña el uzatmasunlar (16) ve daḥı saña selām idüp eyidür ki ben andan rāzıyam, ğam (17) yime ki [S122^a] tiz ḥalāş bulursın. Eger bir vaḳt dilersenñ ki uyḥuya (18) varasın dā’ire ki evvel³ bu ḥaṭṭı-ı ḥalkā gibi eyle ve daḥı **Ḳul Ūḥıye**⁴ oḳu andan uyu. (19) Dīv ü perī senüñ hiç dā’irene uğramaya ve gelmeyeler ve iblisüñ gelmek zehresi olmaya ve her laḥza e‘üzü-bi’llāh di⁵ ve (20) daḥı dilüñ ucına **Lā ḥavle ve lā kuvvete** getür, andan⁶ (21) temāşā eyle ki dīvler niçe қаçarlar. **Fāṭıma raḍıyallāhu ‘anha** bu sözde iken

[İ120^b]

(1) Reşide uyḥudan uyandı. Şād u ḥurrem olup bu du‘āyı oḳudı ve ezberledi (2) ve hemān-dem oḳudı⁷. **Āyete’l-Kürsī ve İḥlāş**⁸ ve **Mu‘avvizeteyn ve Fātiḥa**⁹ daḥı oḳudı¹⁰ (3) şöyle ki Ḥātün-ı kıyāmet¹¹ niçe kırā’at¹² buyurmuşdı çün oḳudı. Ol dīvler ki (4) aña müvekkeller idi, cümlesi қаçdılar ve per ü bālları şikest (5) olup ḥālleri diğergün oldı ve dīvlerüñ içinde ḥurüş u ğulgule (6) feryād, velvele¹³ düşdi. Cümle¹⁴ cem‘ olup iblis-i mel‘ūnuñ ḳatına geldiler. (7) Eyitdiler: Bu duḥter-i ādemī bize belā-yı elim ü ‘azāb-ı ‘azīm itdi. (8) Biz anı¹⁵ dilemezüz bu diyārda dura¹⁶. Yā ol ṫursun veyā biz. Zirā¹⁷ ki bir nesne (9) oḳur her ḳanḳumuz ḳatında bulunursa per ü bālumuz

¹ ‘anha: -İ

² şeyāṭin: şeyṭān İ

³ evvel: -İ

⁴ (Resūlüm!) De ki: Cinlerden bir topluluğun (benim okuduğum Kur’an’ı) dinleyip de şöyle söyledikleri bana vahyolunmuştur. Gerçekten biz, doğru yola ileten hârikulâde güzel bir Kur’an dinledik de ona iman ettik. (Artık) kimseyi Rabbimize asla ortak koşmayacağız. Cin: 72/1-2.

⁵ Ḳul Ūḥıye oḳu andan uyu. Dīv ü perī senüñ hiç dā’irene uğramaya ve gelmeyeler ve iblisüñ gelmek zehresi olmaya ve her laḥza e‘üzü-bi’llāh di: andan sonra dīv perī senüñ dā’irene uğramaya ve gelmeyeler ve iblis. Her laḥza Ḳul Ūḥıye oḳuya İ

⁶ andan: -S

⁷ ezberledi ve hemān-dem oḳudı: -S

⁸ İḥlāş: Ḳul hüve’llāhu İ

⁹ Mu‘avvizeteyn ve Fātiḥa: Elḥamd ve Mu‘avvizeteyn S

¹⁰ daḥı oḳudı: -İ

¹¹ Ḥātün-ı kıyāmet: kıyāmet Ḥātünü İ

¹² niçe kırā’at: -İ

¹³ feryād, velvele: -S

¹⁴ cümle: cemī‘isi İ

¹⁵ anı: -İ

¹⁶ dura: -S

¹⁷ zirā: -S

şınup hālümüz (10) dağı mükedder olur ve hāke düşüp¹ ğaltān oluruz ve her kim andan (11) ırak olur ol² sağ olup kırtulur ve hizmetüne yetişür (12) gelür. Şimdi bize digil ki bu kārūñ çāresi nedür³? İblīs-i mel‘ün (13) bildi ki anuñ⁴ sebebi nedür ve ammā hīç⁵ söz söylemedi ve kendü tırı geldi. (14) Reşīde-i ‘Arab’dan yaña revāne oldu. Çün dā’ire-i haṭṭa yakın (15) geldi, tırdı. Eyitdi: Ey ferzend-i dil-bend haṭṭuñ dā’iresinden (16) taşra çık, beri gel tā seni bir günde⁶ atañ ve anañ katına göndereyin. (17) Hiç ğam yime ve ğuşsa çekme didi. Reşīde bülend āvāz ile *Lā havle* (18) *ve lā kuvvete illā billāhi’l-* [S122^b] ‘*aliyyi’l-‘azīm* didi. Andan⁷ *E‘üzü billāhi mine’ş-şeytāni’r-racīm*⁸ diyüp⁹ ve *Āyete’l-Kürsī* (19) okudu. Derhāl mel‘ünüñ cānından feryād u figān kopardı, yıkıldı (20) ve Reşīde ol mel‘ünü gördi. Eli ve ayağı şınup hāk üzre (21) yuvalanup tekin tekin döner ve cümle a‘zāsı kana ğark olmuş, mecrūh

[İ121^a]

(1) ve bī-rūh kendüden gidüp düşdi ve Reşīde dā’ire-i haṭṭuñ içinde (2) oturup gülerdi ve her laḫza *Lā havle ve lā kuvvete*¹⁰ dirdi ve ol mel‘ün (3) yüz kerre yuvalandı ve yuvalandukça eli ve ayağı şınurdı ve her ‘uzvından (4) kan revān olup aḫardı tā şuña degin yuvalandı ki Reşīde’nüñ (5) tesbīh-i āvāzı aña¹¹ işidilmez oldu ve gözinden ve ağızından ve yüzünden¹² kan revān (6) olmuşdı. Çün mest düşe tıra gitdi¹³. **Rāvī şöyle** (7) **rivāyet ider ki** kışsa bu araya gelicek ḫalīfe ḫahḫaha ile (8) güldi. Fāṭimatü’z-Zehrā’dan raḫīyallāhu ‘anha öğrenmek ve Kur’ān okumak (9) ve bunları zebāna getürmek, hoş geldi¹⁴. Şöyle ki (10) Ebū Ḥafş’uñ dāmenin zerle pür itdi ve āferīn didi ve eyitdi: Ey (11) Ebū Ḥafş bu ḫikāyetden baña çok fā’ide ‘ā’id oldu ve şeyāṭīn (12) ğürūhınuñ ṭarīḫini ve refīḫini ve revīşini ve işini¹⁵ bildüm ve

¹ düşüp: -İ

² ol: -S

³ bu kārūñ çāresi nedür: buña ne çāre İ

⁴ anuñ: -İ

⁵ hīç: -S

⁶ bir günde: -İ

⁷ andan: -S

⁸ E‘üzü billāhi mine’ş-şeytāni’r-racīm: E‘üz İ

⁹ diyüp: -İ

¹⁰ ve lā kuvvete: -S

¹¹ aña: -İ

¹² yüzünden: -İ

¹³ gitdi: geldi İ

¹⁴ hoş geldi: geldi hoş ve eyitdi İ

¹⁵ işini: -İ

anlaruñ muzırratı ref^f ini (13) añladum. Raḥmet saña ve üstāduña. Hergiz ben¹ bunuñ gibi gürbüz hikāyet (14) işitmiş degüldüm. Tizce söyle ki ol duḡter-i bī-çārenüñ ḡālī nereye yetişür (15) ve maḡālī ne maḡalle varur ve ol bir deryā-yı āteşden ve yedi deryādan² (16) niçe necāt bulur diyüp ve yine kışşayı güş itmege kulaḡ tıtdı³. (17) **Ebū Ḥafş-ı Kūfī raḡimehu'llāh⁴ şöyle rivāyet ider ki** duḡter ol şaḡrāda piyāde (18) seyr idüp ve bu du^c āyı [S123^a] okuyup ve Ḳur'ān'dan ol güzīde sūreleri (19) okırdı. Şöyle ki Reşīde daḡı şeytānuñ şerrinden ḡalāş bulup (20) emīn oldı ve iblīs-i mel^c ün tasasından ḡulunc tıtdı (21) ve ḡarnı aḡrıdı. Anı helāk idemedüġinden oturdı, ḡayf sunup

[İ121^b]

(1) ḡāke yuvalanup feryād iderdi ve Reşīde her gice uyumaḡ dilese (2) evvel dā'iresine ḡaḡ çekerdi ve *Ḳul Ūḡıye* okırdı. Andan şoñra yatup (3) uyurdı ve Bārī Te^c ālā buyururdı tā yedi melek varurlardı, dā'iresinde (4) tıururlardı ve her dīv ve şeytān ki ol dā'ireye yaḡın gelelerdi. (5) Per ü bālları tıtuşup yanardı. Bu ḡāl üzre müddet ay oldı ve (6) Reşīde ol vādīde tenḡāda ḡaldı. Ne bir mūnis-i müşfiḡ var ki (7) anuñ ile eġlene ve ne bir ta^c ām-ı muvāfiḡ var ki yiye diñlene. (8) Ol nā-mübārek yirüñ ābı germ ü şırdı ve havāsı nā-ḡoş (9) müte^c affindi. Reşīde ol şaḡrānuñ nā-ḡoşluġından cānına yetmişdi ve (10) bir gice tırı geldi. Āheste āheste⁵ dīvler pādīşāhınuñ serāyınıñ (11) ḡatına vardı. Görđi ki meş^c āleler yaḡmışlar ve bir nice (12) ḡavm bir yire cem^c olup oturmuşlardı. Bir miḡdār ḡaranfil zencebīl (13) ü fülful ü cevz-i bevvā⁶ vü za^c ferān bu cümleyi döküp ḡar-zehre şuyıyla ḡarışdırup (14) bir teġāra ḡoyup daḡı şardı⁷. Her biri on batman miḡdārı nūş (15) iderlerdi⁸. Şöyle bī-hüş olurlardı ki mürde gibi bir yirde yaturlardı⁹. Reşīde tecrübeye dūşdı ki niçe ola ol yüce İllāh (16) luḡf idüp ol mel^c ünlaruñ ellerin kūtāh ḡıldı (17) ve göñline eyitdi ki bir ḡazā-yı ekber itsem [S123^b] olmaz mı diyüp hemān (18) tırı gelüp kemerini muḡkem bend itdi ve etegini ve yeñini (19) beline şoḡdı ve şabr idüp fırsat gözledi tā ol

¹ ben: -İ

² bir deryā-yı āteşden ve yedi deryādan: yedi deryādan ve yedi āteşden İ

³ tıtdı: itdi İ

⁴ raḡimehu'llāh: -İ

⁵ āheste: -İ

⁶ cevz-i bevvā: -İ

⁷ şardı: -İ

⁸ iderlerdi: eylediler İ

⁹ şöyle bī-hüş olurlardı ki mürde gibi bir yirde yaturlardı: -İ

mel' ünlar (20) cem' isi mest olup kendülerinden gitdiler. Reşide hemān¹ (21) yirinden şıçrayup Kābūs-ı dīvūñ başı üzre geldi

[İ122^a]

(1) dağı Qur'ān okumağa başladı. Kābūs-ı nābe-kārı gördi² bir yüce³ çenār dırahtı (2) gibi yıkılıp yirde mürde gibi yatur ağzınuñ bed-rāyihası (3) ferseng-be-ferseng⁴ yir⁵ giderdi. Sağalı şağāl kıyruğına beñzerdi. (4) Reşide elin uzadup sağalın tutdı ve başını kesüp (5) pertāb itdi ve 'avreti katında yaturdı. Anuñ dağı başın kesdi (6) ve yedi sekiz oğlı ile⁶ bile anlaruñ dağı başların kesdi, yaturdı⁷. (7) Ol gice şabāha dek gezüp dīvleruñ başların kesdi (8) **ve rāvī şöyle rivāyet ider ki** ol gice Reşide yetmiş dīvūñ (9) başın kesdi. Andan şoñra yorulup serāydan taşra (10) çıkdı. Yine⁸ şahrāya gelüp ol haṭṭ-ı dā'iresini (11) çizdi ve *Kul Ūhiye* okuyup yatdı uyudı tā ki gün (12) toğdı. Cihān cānān-ı cemāl gibi rüşen oldı. (13) Nā-gāh dīvler içinden feryād u āh kopdı. Çün⁹ dīvler gördiler (14) pādīşāhlarinuñ ve 'avretlerinüñ oğlanlarinuñ başları kesilmiş ve (15) yetmiş nefer ulu dīvūñ başları kesilmiş ve pādīşāhuñ hem-şoḥbetiydiler. (16) Yirde mürde yaturlar. Hemān feryād u fiğān idüp (17) Reşide'nüñ dā'iresine geldiler ve eyitdiler ki ey ādemī (18) duḡter kanda dilerseñ var git ki bizüm senüñle işümüz yoğdur. (19) Reşide [S124^a] haṭṭı içinde oturmuşdı ve bu du'āyı ki dimişdük okurdı (20) ve ol süreleri ki yād idüp tıruruz ve Rabbü'l- 'ālemīn'üñ (21) şun' la ve kudretiyle tā ol yire ki Reşide'nüñ āvāzı yetişe

[İ122^b]

(1) dīvleruñ elleri ve ayakları şikest olup yire düşe tura çarḡ (2) ura¹⁰ yir üzre yuvalanup kaçarlardı. Bu ḡberī¹¹ iblīs-i mel' üna (3) iletdiler ve eyitdiler. Elbette¹² ey Ḥudāvendgār bizüm feryādumuza yetişüp (4) bir çāre kııl. İblīs 'aleyhü'l-la'ne eyitdi, tā ki ol duḡter-i (5) A' rābī anda ola ben anda varmazın. Bunu diyüp giryān (6)

¹ hemān: -İ

² gördi: -İ

³ yüce: -İ

⁴ ferseng-be-ferseng: bir ferseng İ

⁵ yir: -S

⁶ ile: -S

⁷ yaturdı: -S

⁸ yine: gine İ

⁹ çün: -S

¹⁰ ura: üzre S

¹¹ ḡberī: duḡteri İ

¹² elbette: -İ

oldı ve gürizân-ı nâ-bedîd oldı. Hudâvend-i¹ (7) aḥbâr şöyle rivâyet ider ki Reşide anda dört (8) ay kaldı ve on biñ nefer miḳdârı dīv bu nev² le² helâk oldılar (9) ve anlar kim diri kaldılar, birisi ḳalmayup ḳaçdılar. Şöyle ki (10) ol şahrâ-yı beyâbânda kāfir dīvlerden ve perîlerden (11) hiç bir diri ḳalmadı. İblîs-i mel³ ün ol dört ayda (12) ol yirden hergiz geçmedi ve Reşide ol beyâbânda (13) tenhâ ḳalmışdı. Şöyle melûl oldı ki cân-ı ⁴ azizinden (14) ve ten-i temîzinden bîzâr olmuşdı. Rûz u şeb girye (15) vü zârî iderdı. Ol **Ḳāḍiyü'l-hâcâta münâcât** idüp bu³ (16) bir yatdan⁴ necât taleb iderdı. Şöyle nevḥa vü zârî (17) iderdı ki ḳuşlar havâda ve balıḳlar deryâda ve cânverler (18) şahrâda aña muvâfaḳat idüp bile riḳḳat iderlerdi ve (19) daḫı yanup yaḳılırlardı. Reşide bir dem giryeden (20) ḫâlî olmayup Hudâ'nuñ tã⁵ atına ve ⁶ ibâdatına meşḡul idi. (21) Bir gice tãḳatı tãḳ olduḡı eclden tûrı geldi.

[İ123^a]

(1) Kendü ile endîşe itdi kim yarın ḡusl idüp cemî⁷ (2) belâlarumdan [S124^b] tevbe ideyin ve imânumı tâzeleyeyin daḫı kendümi (3) depeleyeyin ki bundan ziyâde şabr idemezin ki bu şahrâda (4) tûram didi ve daḫı zâr zâr ağladı ve bu giryede iken (5) ḫ⁸âba vardı. Yine⁵ **Fâṭimatü'z-Zehrâ'yı raḍiyallâhu ⁹ anha⁶** rü'yâsında gördi. (6) Ayuñ on dördi gibi cemâl serv-i sehî gibi⁷ ḳadd ḫurâm ide (7) başı ucına geldi. Selâm virdi ve eyitdi: Ey Reşide (8) peder-i ¹⁰ azizümden saña selâm getürdüm ve eyidür ki ben andan (9) râzıyam ki her bâbda taḳşîr itmedüñ⁸ ve senüñ bu yire gelmek (10) Ḥaḳ celle⁹ ve ¹¹ alânuñ taḳdîrinden saña ḡazâ itmek¹⁰ naşîb olmuşdı ve (11) elüñden bunca¹¹ ḫayır işler geleydi. Ya¹² nî bunca biñ (12) dīvler elüñden helâk olsa gerekdi ve hem saña (13) şevâblar yazarlar ḫisâba ve kitâba şıḡmaya. Şimdi ḡam yime (14) ve ḡuşşa çekme ki ben Keynâs-ı perîye dimişem ki (15) tâ kendi ¹³ avretini göndere ve seni bu miyân-ı beyâbânda (16) ḳomaya, miyân-ı¹² âdemiyâna ilede. Bunı diyüp

¹ Hudâvend-i: Hudâvendân-ı İ

² bu nev² le: -İ

³ bu: -İ

⁴ yatdan: yandan İ

⁵ yine: çün İ

⁶ raḍiyallâhu ⁹ anha: -İ

⁷ gibi: -İ

⁸ itmedüñ: eylemedüñ S

⁹ celle: -İ

¹⁰ itmek: eylemek İ

¹¹ bunca: niçe S

¹² miyân-ı: -İ

Reşide'nün gözinden (17) gâ'ib oldu. Reşide uyğudan uyandı. Gördi¹ ki gün toğmuş. (18) Hemân ihlâşa meşgûl olup hâlâşa muntazır idi ve etrâfına (19) nigâh idüp eyidürdi²: 'Alâmet-i selâmet³ ne tarafından ola diyüp (20) çün⁴ seher vaqtinden sonra nâ-gâh havâ yüzünden berâber sepîd (21) belürdi ve zamân geçüp hemân önüne geldi. Ol aq bulutuñ

[İ123^b]

(1) içindeyken bir cemîle hâtûn çıkup güstâhâne ol haţtuñ içine (2) girdi. Selâm virdi. Reşide 'aleyküm-selâm yâ cāriyetihi'l-müselleme⁵ didi. (3) Ol eyitdi: Niçesin ve bu şahrānuñ zaḥmetinden nitesin⁶ ne 'amel idüp tūrursın (4) kim ol Seyyid-i sādāt ve mefḥar-ı mevcūdāt Muḥammed Muştafā afdalu'ş-şalavat (5) [S125^a] ve ekmelü't-taḥiyyāt⁷ ki senüñçün benüm erümüñ rü'yāsında geldi. (6) Eyitdi: Sen 'avretüñi gönder, didi tā varup ol şāliḥa (7) duḡteri ol vādiden taşra çıkara bir kenār-ı selâmete iledüp (8) kıoya ve eger çıkarmaya sen anı helāk itmek dilerler. Şimdi sen (9) göñlüñi hoş tut kim ben seni bu yirden kıaldururam bir günde seni (10) Mağrib ser-ḥaddine iledürem⁸. Şöyle ki Müselmānlar vilāyetinde olasın ve bu diyārı⁹ (11) ve bu deryā-yı āteşden ve yedi deryā-yı ābdan¹⁰ geçesin. Ammā baña andan (12) ziyāde yire¹¹ icāzet virilmemişdür ki varam diyüp hemân Reşide-i (13) 'Arab'ı yirinden kıaldurup ol aq¹² bulutuñ içine girdi ki bulut (14) miḥaffe gibi idi. Çün Reşide-i 'Arab'la¹³ bulut miḥaffesine girdiler ve bulut hemân-dem berķ mişāli havâ yüzine (15) ağıdı. Bunlar birbiriyle söyleşür giderken ve Keynās-ı perinüñ 'avreti (16) Reşide-i 'Arab'üñ cemālinde 'acebe kıalmışdı. Kendüye eyidür ki (17) hiç ben bir¹⁴ ādemide ve peride bunuñ gibi ḥüb-şüret ve nık-siret (18) olmuş degüldür ve olmaz da. Reşide-i 'Arab'a eyitdi: (19) Ey cān-ı māzer sen her vilāyete ki varursan senüñ cemālünçün (20) ol

¹ gördi: -İ

² eyidürdi: -S

³ selâmet: -İ

⁴ çün: -S

⁵ cāriyetihi'l-müselleme: bi-edebihi müselleme İ

⁶ bu şahrānuñ zaḥmetinden nitesin: bugün zaḥmetle ve sen İ

⁷ ekmelü't-taḥiyyāt: ekmel İ

⁸ iledürem: -İ

⁹ bu diyārı: -S

¹⁰ ābdan: andan İ

¹¹ yire: -İ

¹² aq: -S

¹³ bulut miḥaffe gibi idi. Çün Reşide-i 'Arab'la: -İ

¹⁴ ben bir: -S

vilāyet ḥarāba varup ḥalkı daḥı pāy-māl olur. Zinhār (21) cismüñi erenler libāsına koy ve şehirler içine gir kim tā seni bir kişi

[İ124^a]

(1) bilmeye sen dişi misin veyā er misin¹. Bunu söylerdi ve bulut daḥı giderdi. (2) Sekiz deryāyı geçüp Qırvān'ıñ ve Mağrib'üñ ser-ḥaddine geldiler. Ayaıkları altında (3) çok vilāyetler ve şehirler gördiler ve Müselmānlar ve ḥüb-mekānlar seyr itdiler ve Keynās-ı (4) perīnūñ 'avreti eyitdi: Şimdi baña bu yirden öte bir ḳadem gitmege icāzet (5) yokdur. Hemān selāmet ol, didi ve elin uzadup [S125^b] şaçından üç dāne² (6) kıl ḳopardı daḥı Reşīde'ye virüp eyitdi: Bunları ki şaḳla eger bir vaḳt (7) bir mühimmūñ ola bu ḳıllardan birini āteş üzerine bıraḳ tā ben gelem ve hem³ ol yirde (8) ḳız ḳarındaşlıḳ elini birbirümüze virüp vedā' laşa dek ve Reşīde-i 'Arab'ı ol (9) yirde deryā kenārında indürüp ḳodı ve kendü havāya aḡup gitdi. (10) Ancılayın ki gelmişdi. Reşīde dīvler vilāyetinden nafaḳāt-ı ṯarīḳ için ol (11) şahrāda bütün zümürüdden ve yāḳūtdan ve firūzecden götüribildügi (12) ḳadar almışdı ve ḡulāmāne bir 'abā giymişdi ve ḡisūların örüp külāhı (13) altına gizlemişdi ve Behrām-ı Gür'üñ zırhını ki ol şahrāda bulmuşdı. (14) Pireheni üzerine giydi ve Pijen'üñ ḥancerini zırhla bile bulmuşdı. İç ḳuşaḡına (15) şoḳdı ve daḥı deryā kenārına geldi. Qırvān şehri daḥı muḳābelesinde (16) görindi ve ammā ṯurduḡı yir ile Qırvān'ıñ mā-beyninde bir ferseng (17) miḳdārı deryā var idi. Gemisüz varılmazdı, anda oturdu. Bir zamān (18) te'essüf çeküp tevaḳḳuf gösterdi. Bir zamāndan şoñra nā-gāh bi-ḳudret-i (19) İlāh bir balıḳçı çıḳa geldi. Çün Reşīde-i 'Arab'ı gördi, selām virüp (20) eyitdi: Ey⁴ civān-ı ḥüb-rū ne yirdensin ve ne yirden gelürsin ve ne (21) yire gidersin? Reşīde eyitdi: Ben⁵ bir bāzergān-zādeyem ve bir atam var idi

[İ124^b]

(1) ki māl ve ni'meti ve ḥaşmeti bī-ḳıyās idi. Ammā bu deryā-yı bī-pāyānda⁶ gemimüz ḡarḳ (2) oldu ve anları dükeli deñiz boḡdı. Ben bir taḥta üzerine geldüm. Bir iki (3) günden şoñra bir kenāra bıraḳdı. Ben daḥı şimdi yürüye yürüye bu yire (4)

¹ veyā er misin: -S

² dāne: -S

³ gelem ve hem: -İ

⁴ ey: -İ

⁵ ben: -İ

⁶ bī-pāyānda: -S

geldüm. Kerem-i luṭf¹ ile [S126^a] sen daḡı beni šu² šehre ilet. Balıḡcı eyitdi: Zinhār baña bunuñ (5) gibi sōz sōyleme ve sen bu šehre varma. Rešide eyitdi: Niḡün? šayyād eyitdi: (6) Ol sebebden ki bu šehr ḡalkı senüñ bu³ ḡüb ḡulḡuñı ḡöriccek ‘āšıḡ (7) olup birbirin öldürürler. šehr ḡarāba varur ve eger varmaḡ dilersenḡ yüzüñe (8) niḡāb eyle ki šehrümüz ḡarāb olmaya ve hem sen daḡı⁴ gidince birḡaç ḡün rāḡat (9) olasın. Rešide bu sōzleri išidüp ‘acebe ḡaldı ve kendüye eyitdi: (10) Ol du‘āyı oḡuyayın ve eyitdi: Bār-ı ḡudāyā⁵ bu ḡüsn-i cemāli benden al ki senüñ (11) cemāl-i ‘ālemüñ benüm cemālüm vāsıtasıyla ḡarāb olmaḡ diler. Ben bu cemāl (12) dilemezim. Andan šoñra šayyāda birḡaç aḡça virdi. šayyād daḡı Rešide-i ‘Arab’ı (13) gemiye ḡoydı ve bir demde anı ḡırvān’a ḡeçürdi. ḡırvān’da ḡanün šöyle (14) idi ki her ḡün pādıšāḡ ḡarafından bir mu‘temed iskelede otururdu (15) tā ki bir kimesne geleydi aña ḡetürürlerdi. Eger šöyle ki pādıšāha (16) lāyıḡ nesi varsa metā‘dan ve ḡumāšdan ḡörüp bāzergāndan (17) šatun alurdu. İttifāḡā šayyāduñ zevraḡı ḡırvān’uñ iskelesinde (18) ḡıḡdı. ḡalāyıḡ Rešide-i ra‘nāyı gemi içinde ḡördiler ve cümle vālih (19) ü šeydā oldılar. ḡayrān ḡaldılar ve bī-iḡtiyār deründan na‘ra peydā (20) oldu. Rešide-i ‘Arab’a ḡelüp eyitdiler: Ey⁶ civān ne yirdensin ve ne yirden (21) ḡelürsin? Bu zībālıḡla niḡün tenḡsın? Rešide eyitdi: Ben ḡicāz diyārındanam

[125^a]

(1) bāzergān-zādeyem. Atam ile deryā seferinde idüm ve deryāda gemimüzi (2) ḡarḡ idüp atamı helāk itdi. Cümle māl u ni‘met tebāḡ oldu diyüp (3) āḡ itdi. Ben bir pāre taḡta [S126^b] üzerine ḡıḡup bir iki ḡünden šoñra (4) bu kenāra geldüm. Ol ḡalāyıḡ⁷ Rešide-i ‘Arab’uñ ḡulḡından ḡayrān ḡaldılar ki (5) vašf olunmaz bildiler, ḡašy oldılar. Eyitdiler: Ey civān māḡ-peykersin (6) bešer degülsin, meleksin yā cennetden geldüñ. Rešide eyitdi: Meger bu sā‘at (7) müddetleridür tā ben ḡušša vü šiddetlere ḡiriftāram ve daḡı ḡiḡ ḡıdā ifḡār (8) itmemišemdür ve bī-cān dil-i mürde gibiyem. Anlar ‘acebe ḡaldılar. Bunlar⁸ bu ḡüftārda iken (9) hezār ādemilerden Rešide

¹ luṭf: laṭif İ

² šu: bu S

³ bu: gibi İ

⁴ daḡı: de S

⁵ ḡudāyā: ḡuzā İ

⁶ ey: -İ

⁷ ḡalāyıḡ: ḡalk S

⁸ bunlar: -İ

nezzāresine¹ geldiler ve ruhsāresin (10) görüp āvāre oldılar. Gitdükçe² halk dağı üredi. Ol hālāyıkdan (11) biri pādīşāha varup Reşīde-i mäh-peykerden haber virdi ve cemāl-i cemālınden (12) bir şemme vaşf itdi. Pādīşāh ‘acebe qaldı ve ta‘ cıl gösterüp tiz var (13) anı getür didi. Derhāl gelüp Reşīde-i ‘Arab’ı neşātle ve tarabla Kırvān (14) pādīşāhınıñ öñine getürdiler. Reşīde çün³ şehre nazār itdi, gördi ki (15) bir şehrdür ki içi pür galaba ne Şām’a beñzer⁴ ve ne Haleb’e. Merdümleri güne güne (16) aqmişeyle ārāste ve çārsuları elvān elvān eṭ‘ime ile pīrāste (17) hergiz dīde-i ādemī bunuñ gibi sevād-ı a‘zam⁵ ve şehir-i mu‘azzam görmiş (18) degüldür. Pādīşāh hod ‘āqıl u ‘ādil ü kāmīl ü fāzıl, müteşerri‘ ü mütedeyyin (19) pādīşāh idi. Adına ‘Abdü’l-mü’min eyidürlerdi. Çün Reşīde-i mäh-ṭal‘atı (20) pādīşāhuñ taḥtınıñ berāberine getürdiler. Reşīde elin qavuşdurup (21) qarşu ayak üzre tūrurdu. Pādīşāh-ı Mağrib Reşīde-i ‘Arab’uñ cemāl-i kemāline

[İ125^b]

(1) nazār kıluv⁶ müte‘accib qaldı. Şöyle vālih ü ḥayrān⁷ oldu ki nuṭqa mecālī qalmadı. (2) [S127^a] Kendüden gidüp tā bir zamān geçdi ve Reşīde şāhib-i cemāl bildi ki pādīşāha (3) ne hāl oldu. Tebessüm idüp başın egdi andan⁸ efkāra vardı. Çün (4) pādīşāh yine⁹ kendüye geldi ve eyitdi: Ey civān ne yirdensin ve ne yire gidersin? (5) Bu yire gelmekden ğarazuñ nedür? Reşīde-i ‘Arab ayağ üzre tūrurp pādīşāh-ı (6) Kırvān’a medḥ idüp cevāb virdi: **Meşnevī:**

Öpüp bir yirinden itdi (7) çün kıyām

Ayağ üzre tūrurp o¹⁰ mäh-ı tamām

Didi ey¹¹ şehen-şāh-ı ‘ālī (8) cenāb

Saḥa āsmān taḥt, ṭac āftāb

Dil teşne şeyḥ ger şābdur

¹ nezzāresine: intizāresine İ

² gitdükçe: gitdiler İ

³ çün: -S

⁴ beñzer: -İ

⁵ a‘zam: ‘azīm İ

⁶ kıluv: itdi İ

⁷ ḥayrān: -S

⁸ andan: -S

⁹ yine: -İ

¹⁰ o: -İ

¹¹ ey: -İ

(9) Senüñ ‘adliñ ile sîr-âbdur
Çün sensin kerem-kânı baħr-ı cūd
Ki yok (10) cūduñ irmemiş ola vücūd
Kime luř iderseñ leřāfet bulur
(11) Kime hışm iderseñ kesāfet bulur
Cihān ħalkına āstānuñ penāh¹
(12) Çü sensin ħaķiķatde zıll-ı İlāh
Cihān olduġınca sen ol cāvidān
(13) Ki senden emīn buldı ħalk-ı cihān
Çü řāh² gūř kıldı Reřide sözin
(14) Terāħħum nemiyle pür itdi gözin
Çü seylāb itdi gözinden³ yaşın
(15) Egüp başın aġladı yaşın yaşın
Didi kendüye kim bu⁴ ehl-i zemīn
Degüldür (16) melekdür yā ħūr-ı ‘in
Ki zīrā bu vechle şekl-i beşer
Ne bir gūř (17) iřitdi ne gördi⁵ başar
Bu dürr-i yetimi baña⁶ Kirdgār
‘Ařā eyledi aña minnet hezār
(18) Be-ġāyet buña ‘izzet itmek gerek
Bunuñ gelmesin ‘ibret itmek gerek (19)

---

¹ penāh: tebāh İ

² řāh: -İ

³ itdi gözinden: aķıtdı gözin İ

⁴ bu: -İ

⁵ gördi: ħod S

⁶ baña: -İ

Neşr: ve ammā Reşide ol şāh-ı ser-firāza du‘ā-yı dırāz itdi. Şöyle ki (20) anuñ feşāhatinde ve belāgatinde şāh ‘acebe kaldı. Reşide cevāb virdi ki (21) bu bende-i dil-nüvāz şehr-i¹ Hicāz’dandur ve bu bendenüñ atası bir bāzergān idi.

[İ126^a]

(1) Dā’im e’ d-dehr deryā seferin eylerdi. Bu sefer ben de dağı bileydüm ve Mağrib (2) deryāsınuñ lüccesinde idük. [S127^b] Başka bir gemi tolu metā‘ u ni‘ met idi. (3) Bir gün nā-gāh bi-ķudret-i İlāhī bir muhālīf yil çıķdı. Şöyle şiddet gösterdi kim (4) emvāc-ı deryā semāya ‘ urūc itdi ve gemümüz ol miyāne-i talātumda deryāda (5) ğark oldu ve atam helāka vardı ve dükeli māl u ni‘ met ü menāl (6) u haşmetümüzüzi deryā ejderi yutdı. Bu bende bir² tahta üzerinde bulunup (7) bir iki günden soñra hezār miñnetle ve bī-şümār zaħmetle bu kenār-ı şerīfe ve bu diyār-ı (8) laṭife düşdi. Dönüp şāha du‘ā itdi. Pādişāh derhāl buyurdı. (9) Reşide-i ‘ Arab’ı hammāma iletdiler. Çün endām-ı laṭifini yuyup³ taşra (10) çıķdı. Şāh buyurdı: Bir cāme-i şerīf ve yüz ğulām ve yüz laṭif⁴ (11) yüzi bedr ay kenīzek⁵ ve yüz bedevī at virdiler. Reşide⁶ (12) ol nazīf libāslardan giyüp ve atına süvār oldu ve serāyına gelüp (13) ol dīvler vilāyetinden alup geldüğü la‘ldan ve yāķūtdan (14) ve zümürüdden ve ğayrıdan bir tabaķı pür itdi. Çün⁷ eline alup sulṭān (15) hizmetine geldi. Hezār güne edeble ol tabaķdaki cevāhir⁸ şāhuñ üzerine (16) nişār itdi. Cümle ḫalāyık anı görüp müte‘accib kaldılar⁹ ve birbirine (17) eyitdiler ki bu cevherlerüñ her birisi ol sulṭān¹⁰ (18) virdüğünden ziyādedür. Ol dāneleri cem‘ idüp sulṭānuñ (19) öñine dökdiler. Çün¹¹ pādişāh¹² ol cevherlere nigāh itdi, müteħayyir kaldı. (20) Şāh-ı Kırvān’uñ bir bāzergānı var idi. Anda ḫāzır idi. (21) Meger bu şahş pādişāh-zādedür. Yoħsa ben bāzergānlarda hergiz¹³ bunuñ gibi cevher

[İ126^b]

¹ şehr-i: -İ

² bir: -S

³ yuyup: -S

⁴ ğulām ve yüz laṭif: ğulām-ı laṭif S

⁵ yüzi bedr ay kenīzek: -S

⁶ Reşide: ol Reşide İ

⁷ çün: -S

⁸ cevāhir: -İ

⁹ kaldılar: oldılar S

¹⁰ sulṭān: sulṭān öñine: İ

¹¹ çün: -S

¹² pādişāh: şāh S

¹³ hergiz: -İ

(1) görmüş degülem. Şāh, Reşīde-i ‘Arab’ı hoş görüp hemān bir қаsr-ı (2) münakkaş virdi ki ol ‘aşrda mişli ele girmezdi. Reşīde-i dil-bendi (3) ol қаsr-ı bülende iledüp dölendürdiler. Şāh [S128^a] kendü ile endīşe (4) idüp eyitdi: Benüm oğlum yok bir kızum vardır¹. Bu civāna ‘avretlige (5) vireyim ve dağı ölmedin mürüvvet göreyin ve anı tahta geçürüp kendü yirüme pādīşāh ideyin. Aña pādīşāhlığı (6) havāle ideyin. Min-ba‘d seccāde-nişin olayın. Hāḡḡ’uñ tã‘atında olayın ve bunlara du‘ā ideyin². Bunı kendüyle söyleşüp rūzgārın (7) geçürürdi. Bunuñ üzerine bir ay geçdi ve Reşīde-i (8) mäh-tal‘atun za‘if geçüp kuvvet tutdı. Şöyle (9) oldu ki ezelden hezār güne³ güzel oldu ve her gün (10) şehriñ halkı anuñ hulḡı nazīresine gelürlerdi ve ruhsāresin (11) görüp āvāresi olurlardı ve dağı qarīb ü ba‘id vilāyetlerden (12) haberdār olup bu şehre gelmege başladılar. Bu haber cümle (13) āfāḡda şāyi‘ oldu ki Qırvān’da şimdi bir Yūsuf dağı (14) zāhir olmuştur. İttifāḡ bir gün rüz-ı ‘id idi ve pādīşāh-ı (15) Qırvān meydān hevesin buyurdi. Çün⁴ meydāna çıkdılar. (16) Ol şāhuñ süvār-ı nāmdārlar ki esb-i tazīlere süvār (17) olup ol⁵ yazıda⁶ güy çevgān ele alup ve hezār güne (18) bāzī gösterdiler. Pādīşāh endīşe itdi ki ve eger (19) bu civānuñ dağı pādīşāhlıḡdan ‘alāmet ve saltanat varısa (20) silāḡ-şorluḡ ‘ilminden bilür. Tır-endāzlıḡ gibi ve nīze-bāzlıḡ gibi⁷ ve şemşir-gerlik (21) gibi. Andan bilürem kim büzürg-zādedür⁸. Pādīşāh bu endīşede iken

[İ127^a]

(1) nā-gāh Reşīde şabr idemeyüp hemān-dem bir yaḡşı ata süvār

(2) olup meydāna berḡ mişāl⁹ vardı. Hemān-dem¹⁰ hāne-i kemāna oḡ (3) ḡodı ve nazar-ı şavābla çeküp¹¹ tiri pertāb itdi. Tır nişāna düşdi. (4) Çün¹² pādīşāh u sipāh

¹ vardır: -S

² mürüvvet göreyin ve anı tahta geçürüp kendü yirüme pādīşāh ideyin. Aña pādīşāhlığı havāle ideyin. Min ba‘d seccāde-nişin olayın. Hāḡḡ’uñ tã‘atında olayın ve bunlara du‘ā ideyin: Hāḡḡ’uñ tã‘atında olayın ve aña pādīşāhlığı havāle ideyin İ

³ güne: bār S

⁴ çün: -S

⁵ ol: -İ

⁶ yazıda: bāzende İ

⁷ nīze-bāzlıḡ gibi: -İ

⁸ büzürg-zādedür: büzürgdür İ

⁹ berḡ mişāl: berḡvār S

¹⁰ dem: -İ

¹¹ çeküp: -S

¹² çün: -S

ta⁶accüb¹ kaldılar. Yine meydāna merdāne (5) at şıçratdı. Cevalān gösterüp çevgān diledi, virdiler. (6) Çün² eline [S128^b] çevgān alup top çaldı ki tob havāya (7) perrān olup nā-bedīd oldu. Tob bir sâ⁶atdan (8) şoñra yire indi. Reşīde yine at şıçratdı. Meydān (9) başına çevgān ile topı eyle çaldı ki meydānuñ öte (10) başında bulunup çıkdı, gitdi. Kırvān merdāneleri (11) Reşīde'nüñ topa çevgān çalışm görüp hezār āferīn (12) dest-bāzūña didiler ve irādetleri bir iken biñ oldu. Pādişāh-ı (13) Kırvān dañı anuñ bu harekātından şāz olup bu ebyātı yād itdi. (14) Şi⁶r :

Ĥudā şaklasun bu nev-civānı

Ki buña virmişem ben Kırvān'ı

(15) Yüz gözden yüz dilden bunı sen

Nıgehdār ol ki budur vech-i ahsen

(16) Mağaldur buña taht u tāt u kişver

Buña bu mülki kıl yā Rabb müyesser

(17) **Neşr:** Ammā pādişāh-ı Kırvān Yezdān'a bu³ temennāyı ⁶arz iderdi (18) ve anuñ şecā⁶atında ve hünerinde ⁶acebe kalmışdı. Cümle Kırvān merdāneleri (19) anuñ pehlevānlığından mütehayyirlerdi. Nā-gāh be-icāzet pādişāhı (20) bir güreşçi gördi. Hezār sütühla meydāna girdiler. Kaftanların (21) çıkarup sahtiyān tuman giydiler ve yire baş koyup güreş

[İ127^b]

(1) kaşdın itdiler. Nā-gāh güreşçilerden birisi eyitdi: Sipāhlık itmek āsāndur (2) ammā güreşçilik düşvārdur. Zīrā ol lu⁶betledür⁴ ve bu kuvvetledür. Henüz (3) bu sözde iken Reşīde⁵ miyānındaki kemeri muhkem bend itdi ve āstīnin (4) ve dāmenin kuşağına şokdı ve dañı şıçradı, meydāna girdi, tūrdı⁶. (5) Bir pehlevān gelüp bunuñla tutuşdı. Reşīde anı yire çaldı⁷. Rāvī şöyle rivāyet (6) ider ki kırk nefer pehlevān beyāni geldiler. Reşīde bunları birer lu⁶bla (7) başdı ki bunlaruñ elleri anuñ [S129^a]

¹ ta⁶accüb: ⁶acebe S

² çün: -S

³ bu: -İ

⁴ lu⁶betledür: lu⁶bladur İ

⁵ Reşīde: -S

⁶ girdi, tūrdı: tūrdı ve girdi: İ

⁷ Reşīde anı yire çaldı: -İ

na¹ lğāhına irişmemişdi¹ ve kemergāhına (8) yetişmemişdi². Şāh-ı Mağrib çün bu³ hāli gördi, buyurdi. Reşide-i (9) dil-ārāyı ol aradan getürdiler. Çün⁴ serāya getürdiler⁵. Pādişāh-ı (10) Kırvān şādān handān çün serāyına geldi. Tahtı üzerine (11) çıkup Reşide'nün rütbetin iki evvelki kadar ' izzetin bir iken (12) biñ itdi. Ol gice anda oldılar. Çün şabāh oldı. Nūr-ı āftābla (13) cihān tıldı ve hoş mekānlarından çıkup şikāra gitdiler. (14) Tıyūr āşiyānlarından uçup kuvvet için āvāre oldılar (15) ve şāh-ı Kırvān dağı leşkeriyle Reşide ile şehirden çıkup⁶ ' azm-ı şikār itdiler. Çün naħcīrgāha (16) geldiler. Şol kadar şikār gördiler ki kābil-i vaşf degül. Āhūdan (17) ve koldan ve gūrından ve dağı ğayrı cānverlerden (18) ve leşker halkı çok cānverler düşürdiler. Reşide üç anlar kadar (19) düşürdi. Şāh-ı Kırvān Reşide'nün şikār-bāzlığundan ' acebe (20) kaldı ve cān u dilden anuñ tedbīrinuñ⁷ esiri oldı. Şöyle ki cānından anı (21) ' aziz tutardı. Meger anı püser şanurdi. Bilmezdi ki duhter idi ve kendünüñ

[İ128^a]

(1) hizmetinde bir duhteri var idi. Cemāle ve kemāle idi. Adına Cemīle eyidürlerdi. (2) Hiç bir⁸ ferzendi yoğdı ve illā cānı ol duhterdi. Bunı endişe (3) itdi ki kızum Cemīle'yi ol civāna ' avretlige vireyin. Bu fikirde⁹ nice müddet (4) geçdi. Şehr-i Nūbe'de¹⁰ bir pādişāh var idi. Adına Manşūr eyidürlerdi. (5) Her yıl Kırvān şāhı ' Abdü'l-mü'minden baş¹¹ ħarācı iki şıgır derisi (6) tolusı kızıl altun virürdi¹². Ol tārīħde ki Reşide gelmişdi. Ol (7) ħarācuñ mevsümüydı ve Sulţān [S129^b] Manşūr ādem virdi ki ' Abdü'l-mü'minden (8) ħarāc taleb eyleye. ' Abdü'l-mü'min buyurdi. Altun getüreler ve iki (9) şıgır derisin tılduralar. Reşide çün Manşūr'uñ resūlın gördi

¹ irişmemişdi: yapışmamışdı İ

² yetişmemişdi: yapışmamışdı İ

³ bu: ol S

⁴ çün: -S

⁵ getürdiler: girdi İ

⁶ Reşide ile şehirden çıkup: -İ

⁷ tedbīrinuñ: -İ

⁸ bir: -S

⁹ fikirde: fikretde S

¹⁰ Nūbe: Bu kelime İ ve S nüshalarında genellikle Tevb şeklinde geçmektedir. Daha önce şehr-i Tevb olarak yazılan ve siyāhların diyāri olan şehirle muhtemelen karıştırılan bu şehir Nūbe'dir. Çünkü S242^a da Sultan Mansūr'un hükümdar olduğu şehir için Tevb kelimesi yerine Nūbe kelimesi yazılmıştır. Kāmûsu'l-a'lâm'da (bk. Kāmûsu'l-a'lâm C. 6. s. 4603) söz konusu kelimeye bakıldığında bir şehir olarak Nūbe/ Nūbie maddesinin yer aldığı görülmektedir.

¹¹ baş: bācı İ

¹² virürdi: -İ

(10) ğazabla eyitdi: Bu altun anda gider? Ehl-i dīvān eyitdiler: Bu altun (11) bařumuz arācıdur. Her yıl Mañřūr, ‘ Abdū’l-mū ’minden alır. Reřide ol (12) resūle eyitdi: Bu altun o yūri. Mañřūr’a di ki bizūm¹ bařumuz (13) arācını virmezūz. Sen ki Mañřūr’sın, bařın arācını biz senden (14) aluruz, didi². Resūl Reřide’den fūrū-mānde oldu ve eyitdi: (15) Ey civān-ı řāhib-i cemāl, nice māh³ sāldur ki Sulān Mañřūr (16) tadīr itmīřdūr. Her yıl iki vatde ve her nevbette bir řığır derisi (17) ızıl altun ‘ Abdū’l-mū ’minden bize gelūrdi⁴. Reřide eyitdi: Hergiz (18) beni bunda ğordūñ mi? Resūl eyitdi: Ğormedūm. Reřide eyitdi: řimdi (19) ğor ve yūri var⁵, aña di ki bařın arācın zam-ı tīğle omīřlardur. (20) Eger tīğ yimek dilerseñ bařın arācını alursın yoksa bunca yıldan (21) berū aldūğuñ arācı ben⁶ senden alurım ve ‘ Abdū’l-mū ’min hī tınmadı ve

[İ128^b]

(1) sōylemedi. Resūl yirinden tūrdu, Mañřūr’a geldi. Hāl-i mācerādan (2) bir bir aber virdi. Reřide-i ‘ Arab’uñ cemāl-i cemālin řol adar vařf itdi ki (3) Sulān Mañřūr nā-dīde ‘ āřık u řūrīde oldu ve beglerine dōnūp (4) eyitdi: Tedbīr oldur ki leřker cem^c idevūz daı tūrmayup tīz gidevūz. (5) Bī-řūbhe bilevūz ki ol bizūm cengūmūze gelūr. Evvel biz meydāna ğirūp (6) ceng idelūm ve ceħd idelūm kim ele getūrevūz. Bunı⁷ didi ūn⁸ leřker cem^c iyyetine (7) meřğūl oldılar. Etrāf-ı ‘ ālemden řol adar ādem⁹ [S130^a] cem^c itdi ki řūmāra (8) gelmez. řōyle ki ol yirūñ kūh řāhrārı ve kūh řāhrānuñ arası alāyıkla (9) memlū oldu. **Meřnevī:**

Beř on ğūnde řol¹⁰ deñlū cem^c oldu er¹¹

şanaşın ki (10) tōldı cihān ser-te-ser

Sipāhuñ ōñinceydi yūzinde yıl

(11) Cihān oldu¹ ğūyā ū deryā-yı Nīl

¹ bizūm: -S

² didi: -S

³ māh: -S

⁴ gelūrdi: virūr S

⁵ var: -S

⁶ ben: -S

⁷ bunı: -İ

⁸ ūn: -S

⁹ ādem: -İ

¹⁰ şol: şu İ

¹¹ oldu er: oldılar İ

Hemān cünbiş itdi sipeh fevc (12) fevc

İşıklar çü baħr oldu pür² mevc mevc

Ruħ-ı māha³ irdi bes gerd-i (13) rāh

Kūh-ı Qāf'a irdi şadā-yı sipāh⁴

Cihānı tutup çü seg āvāzesi

(14) Şadā virdi her mülke dervāzesi

Neşr: Sulţān Manşūr şöyle ki vaşf (15) itdük ve bu deryā gibi leşkeri sür'atle sürdi. Ol hışmla ki (16) gönlinde tutmuşdı ve zebāna getirüp eyitdi: Ey emirler ve ey (17) dilirler ben bu kerre Qırvān'ıñ hākini 'avretlerinüñ arķasına yükledüm⁵. (18) Getirüp şehrüme getürdüm. Ol oğlan henüz beglige gelmişdür. (19) 'Abdü'l-mü'min gibi sulţānı gör ki saķalını anuñ eline virmişdür. (20) Meydāna girüp anı tutam şehir içinde şalb idem diyüp (21) leşkerini berķvār yürütüdi. Şöyle ki atlarınıñ na'ıllarından āteş şimşek

[İ129^a]

(1) gibi yalabırdı. Çün şehir-i Qırvān'a haber geldi ki Sulţān Manşūr (2) sipāh-ı enbūhla ve hezārān sūtūhla geli durur. 'Abdü'l-mü'min'üñ leşkeri (3) perişān idi. Eṭrāfda beglerine ol kadar⁶ ulaķlar şaldı ve bu daħı (4) elli biñ nefer süvār ihzār itdi. Bunlarıñ daħı bir nicesi pīl süvārdı (5) ve 'Abdü'l-mü'min cāsūs göndermişdi. Tecessüs idüp gelüp haber (6) vire. Nā-gāh çıķa gelüp ve haber virdi ki işte geldi (7) diyü 'Abdü'l-mü'min [S130^b] be-ğāyet dehşet itdi ve ceng kārında 'āciz kaldı. (8) Ammā kām nā-kām cenge müteveccih oldu ve Reşide-i 'Arab'ıñ pür-sāz seleb (9) olup bir tiz refţār ata süvār oldu ve leşkerüñ önince giderdi. Nā-gāh (10) şebāngāh irdi, inüp⁷ ol⁸ cāygāhda āsūde oldılar çün rüz rüşen (11) oldu. Bunlar daħı bir hoş oldılar, atlarına bindiler, yola revāne (12) oldılar. Nā-gāh bir şahrāda Manşūr'a buluşdılar, gördiler. Leşkerinüñ (13) pāyānı yoķ ve iki leşker birbirini göricek

¹ oldu: ıoldı İ

² pür: -İ

³ ruħ-ı māha: zihe ruħ İ

⁴ şadā-yı sipāh: sipāh şadāyı İ

⁵ yükledüm: virüp İ

⁶ ol kadar: -S

⁷ inüp: anuñ İ

⁸ ol: -İ

hemān-dem¹ atlarından (14) inüp haymeler ve çetr-i hümāyūnlar kuruldu ve karavullar taşra girdiler. (15) Nā-gāh aḥṣām irdi. Çadırlarına girüp ol gice ārām itdiler. (16) Çün şabāḥ oldu, āftāb ḳulle-i kūh-ı Ḳāf²dan baş ḳaldurup (17) ‘arz-ı cemāl itdi ve ‘āleme tāb ve ādeme māh-tāb virdi. Pehlevān-ı (18) gürbüzler ve civān-ı mübārizler gūne gūne silāḥla pīrāste (19) ve ārāste olup anlar yine sūvār oldılar ve birbirine muḳābil gelüp (20) şaflar² çekdiler ve ālāylar düzdiler ve āheng-i ceng itdiler ve iki leşker ḥalkınuñ (21) hāy hūyından ve atlar ḳışnemesinden ve atlar ayağı depürdüsinden

[İ129^b]

(1) ve kūslar āvāzından ve sūrnālar şadāsından ve naḳḳāreler ḍarbından ve dūhüller (2) dūnbürdüsinden ve borılar ağırmasından ve ziller zelzelesinden āfāḳa şöyle (3) ḡulgule velvele düşdi ki gūyā ki ḳıyāmet ḳopdı veyā ḳıyāmetden bir³ ‘alāmet (4) zāhir oldu. Şöyle ki keşret-i ḡubārdan eşḡāş birbirinden teşḡiş (5) olunmaz oldu. Ammā iki cānibden şaflar yirlü yirini bulup meymene vü meysere (6) [S131^a] rāst olıcaḳ ara yirden ḡubār getirüldi ve ḥalāyık daḡı birbirini (7) gördiler ve nazar ber-meydān⁴ itdiler ki meydāna kim sebḳat idüp (8) ve kim şecā‘at göstere. Nice⁵ ‘Abdü’l-mü’min’uñ sipāhından Reşīde-i çāpük-sūvār (9) berḳvār meydāna girdi ve tarīd ḳılup⁶ cevelān gösterdi (10) ve dā‘ire-i ma‘rekeyi devr eyleyüp miyāne-i meydānda ḫırdı. Çaḡırup (11) er ḫaleb itdi. Manşūr sipāhından bir sūvār meydāna girdi. (12) Reşīde’ye muḳābil olup maşāf idişdiler. Reşīde fırsat bulup (13) tiḡle çaldı, helāk itdi. Bir daḡı girdi. Anı daḡı depelidi. (14) Bir bir geldiler, tā yedi sūvār-ı nāmdārı Reşīde-i ‘Arab helāk (15) itdi. Manşūr leşkerinden bir pehlevān var idi. Adına ‘Urve-i (16) dil-āver eyidürlerdi. Bir merd bā-yāl u bāldı ki eger Rüstēm-i Zāl (17) veyā İsfendiyār ve Rūyin-ten veyā Pijen diri olaydı her biri (18) anuñ ḡāşiyedārı olalardı. ‘Urve, Sultān Manşūr’uñ (19) önüne varup ceng eylemege⁷ destūr diledi ve baş ḳoyup meydāna girdi. (20) Bülend āvāz ile Reşīde’ye eyitdi: Ey fülān ki sensin

¹ dem: -S

² şaflar: -İ

³ bir: -S

⁴ ber-meydān: -İ

⁵ nice: -İ

⁶ ḳılup: -İ

⁷ eylemege: -İ

eger (21) merd-i dil-āver iseñ benüm bu¹ hamlemi şavasin diyüp gürzin² Reşide üzerine

[İ130^a]

(1) havāle itdi. Reşide gürzin berāber virdi. İki gürz birbirine doğandı (2) ve mā-beyninden şerār zāhir oldı. Bir sâ'at miđdārı ceng itdiler. (3) Mā-beynlerinde bî-şümār ta' n-ı đarb red oldı. 'Urve dağı merd-i tamāmdı. (4) Nā-gāh niyāmdan şemşir çıkarup Reşide atınuñ başın çaldı³. Şöyle ki (5) atıñ başı top gibi yuvalandı, gitdi. Atıñ leşi düşmeden (6) Reşide dağı çāpüklükle kendüyi at arkasından yire⁴ [S131^b] pertāb (7) itdi. Ayağı üzre tırdı, vardı⁵. 'Urve diledi ki Reşide-i 'Arab'ı depeleye. (8) Reşide-i çalāk u cüst 'Urve'nüñ atı şağrısına çığdı ve 'Urve ardından (9) kucağına alup atıñ 'ināniñ döndürdi. Şağrısına hancer degürüp (10) 'Urve-i dil-āveri atla tonla kendü leşkergāhına getürdi ve atından (11) indirüp buyurdi. Muħkem bend itdiler. Manşür bu ħāli görüp (12) mecāli gitdi ve leşkerinden feryād u figān kıpdı. Reşide-i çāpük (13) bir ata dağı süvār olup meydāna şirāne girdi ve çağırup (14) mübāriz er⁶ taleb itdi. Hergiz kimesne gelmedi. Manşür anıñ (15) zūrından ve kārzarından müte' accib ü müteħayyir⁷ kıldı. Bir ađ cengi (16) pīli var idi ki üzerinde bir nice bir burlı kal' a var idi. (17) Aña⁸ işāret itdi. Anı dağı meydāna getürdiler ki üstindeki (18) kal' anıñ içinde bir nice āteş-endāz u ħile-bāz kişiler (19) var idi. Reşide-i 'Arab'a⁹ ol pīli havāle kıldılar. Göñline zerre kıadar vehm (20) gelmedi. Hemān kırbandan kemān çıkarup ħāne-i kemāna ođ (21) kıodı ve nazar-ı şavābla çeküp ol tiri nişāna pertāb itdi. Ya' nī

[İ130^b]

(1) pīlün ħortūmına eyle tokundı ki yelegine dek batdı ve pīlün ħortūmı (2) sīnesine yetiđdi. Çün pīl¹⁰ Reşide'nüñ tır-i zađmı yidi, hemān dönüp kaçmađa (3) yüz tıtdı.

---

¹ bu: -İ

² gürzin: -S

³ çaldı: çekdi İ

⁴ yire: -S

⁵ vardı: -İ

⁶ er: -S

⁷ müteħayyir: -S

⁸ aña: -İ

⁹ 'Arab'a: -İ

¹⁰ pīl: -İ

Biraz yir¹ girdükden şoñra dūlāb gibi dönüp iniledi (4) dağı depesinūñ üzerine yııldı. Reşide-i nīk-zehre yetişüp ferağından (5) bir na‘ra urdı. Pīl üstindeki ƙal‘ada yigirmi beş kiři var idi. (6) [S132^a] Dūkelisin tiğle pāre pāre itdi ve Mañşūr sipāhlarından feryād u (7) āh ƙopdı. Çün² Reşide-i dil-āver ki yine ceng yirine gelüp (8) er taleb itdi. Mañşūr çün dest-bürdin ve ĥamle-i neberdin görđi (9) hemān-dem ĥabl-ı āsāyiş ƙaldurđı ve iki leşker³ ceng yirinden dönüp (10) ārāmęāhlarına geldiler. Mañşūr Reşide-i şāhib-i zūruñ (11) cenginden bu ‘ālem-i ferāĥ gözine teng görünüp serāsime vü denk ƙaldı⁴. (12) Bir zamān endişeden şoñra beglerine eyitdi: Ey emīrlar ƙāşki (13) bu civānı ben bilmeyeydüm ve bunuñ hüneri cismindedür. Beñzer ki (14) bu Ĥamza oğlanlarındanur ki ben peder-i ‘azizümden işitdüm ki bir vaĥt (15) Ĥamza bu vilāyete geldi. Buncılayın ceng ü cidāl⁵ itdi. Maęrib’le (16) Mışır sultānlarından baş ĥarācın aldı ve ĥudāvendān-ı aĥbār (17) şöyle rivāyet⁶ iderler ki Maęrib vilāyetinde on iki sultān (18) vardı. Ĥamza anlardan baş ĥarācın alurđı. Şimdi bu civān (19) beñzer ki Ĥamza ƙavmindendür. Ben anı depelemeyeyin, ƙoyayın yürüsün (20) ammā bundan ĥayrı eger kimesne dağı ola ben⁷ anı pāre pāre ideyin (21) diyüp tedbīr eyledi. **Ez-ān cānib** Ĥırvān pehlevānları Reşide-i

[İ131^a]

(1) ‘Arab’uñ ƙāpük-süvārlıęından şermsār olup du‘ālar eylerdi ve pādişāh-ı (2) Mağrib dağı derĥāl buyurđı. Reşide-i dil-ārāma buyurđı⁸. Hezār esb-i tiz-gām (3) ve hezār ĥulām-ı laĥif-endām ve hezār keniziek-i kebg⁹-ĥıram ve hezār¹⁰ dest-i (4) teşrif tamām virdiler¹¹ ve girü¹² Reşide’ye pādişāh-ı Ĥırvān¹³ eyitdi: (5) Ben¹⁴ saña ol vaĥt rağbet-i tām iderem¹⁵ ki sen¹⁶ evlensin. Çün bu cengden (6) fārię

¹ yir: -S

² çün: -S

³ leşker: sipāh S

⁴ ƙaldı: oldı İ

⁵ cidāl: -S

⁶ rivāyet: -S

⁷ ben: -S

⁸ buyurđı: -İ

⁹ kebg: gelüp İ

¹⁰ hezār: -İ

¹¹ teşrif tamām virdiler: şerifiñ būs itdiler İ

¹² girü: eger İ

¹³ pādişāh-ı Ĥırvān: -S

¹⁴ ben: -S

¹⁵ iderem: olur S

¹⁶ sen: -S

olavuz, buyuruñ nikāh idelüm. [S132^b] Kızum Cemīle’yi saña ‘avretlige (7) vireyin ve seni tahtuma geçürüp tāt-ı saltanatı başuña giyüreyin ve memleketi (8) saña teslīm¹ ideyin. Reşīde tınmadı. Bilmez ki Reşīde’nüñ cānı ve gönli (9) ve ‘aqlı Seyyid² Cüneyd iledür. Kendüye eyitdi: Sulţān-ı Kırvān (10) ‘avret virür. Bilmez ki ben ‘avretüm. Ben dağı er isterem ve cümle ‘ālemi (11) Seyyid³ Cüneyd’üñ bir kılına almazam. Bu ĥod vilāyet-i Kırvān kendü ile (12) bu fikri idüp ol iki nergislerin ġam nemiyle jāleveş (13) pür itdi. Reşīde-i şāhib-i cemāl bu ĥâlde iken nā-gāh kūs-ı (14) ĥarbī çalındı ve tāt-ı dārbī uruldı ve iki cānibden leşkerler şaf şaf (15) cavķ cavķ gürüh gürüh ālāy ālāy mevc mevc fevc fevc⁴ ārāste (16) vü pīrāste olup meymene vü meysere rāst düzen⁵ bulup evvel (17) meydāna kim gire dirlerken nā-gāh Kırvān sipāhından (18) Reşīde-i ‘Arab pür-sāz u seleb olup meydāna şīrāne⁶ girdi. (19) Maşāfgāha gelüp mübāriz taleb itdi. Hergiz (20) kimesne meydāna⁷ girmedi. Mansūr Reşīde-i şāhib-i zūruñ (21) işinden ġazaba gelüp silāĥ ‘aybesin diledi. Kırķ dört pāre

[İ131^b]

(1) silāĥla kendüzini müzeyyen kılup bir taġ gibi ata⁸ süvār oldu. Reşīde-i (2) ‘Arab’uñ meydānına girüp aña muķābil oldu ve Mansūr ĥaylī gürbüz (3) erdi ve mübāriz serverdi ve silāĥ-şordı ve şāhib-i zūr idi ki (4) şöyle eyyāmda anuñ merd-i tamām idi. Bülend āvāz ile Reşīde-i dil-nüvāza (5) eyitdi: Ey fūrū-māye ki sensin bu ķadar dil-āverleri ve serverleri ki (6) benüm sipāhumdan depeledüñ ‘acebā sen cānı elümden ķurtara mısın diyüp (7) atını şıçradup Reşīde’ye bir ĥamle itdi. Reşīde-i çāpük-süvār dağı aña⁹ (8) ĥamle itdi. [S133^a] Birbiriyle gürzler dārb-ı ĥarb idişdiler. Mā-beynlerinde (9) bī-ĥad ĥamle bātıl oldu ve rāvī şöyle rivāyet ider ki (10) Reşīde gibi tīr-endāz ‘ālemde yoġdı ve illā Sa‘d-ı Vaķķāş-ı ser-firāz¹⁰ (11) rađiyallāhu ‘anh¹¹. Derĥāl kırbandan kemān çıkarup ĥāne-i (12) kemāna oķ ķodı ve nazār-ı

¹ teslīm: tesellüm İ

² ‘aqlı Seyyid: -S

³ Seyyid: -S

⁴ mevc mevc fevc fevc: -S

⁵ düzen: yüzen S

⁶ şīrāne: şīrvār S

⁷ meydāna: -S

⁸ ata: -İ

⁹ aña: -İ

¹⁰ ser-firāz: ser-firāz bahādırlıķdan ba‘ de cihāna dōrt veled getürdi İ

¹¹ ‘anh: -S

şavābla çeküp ol tiri nişāna pertāb idüp ya‘ nī sine-i Manşūr’a. Manşūr tiri sipere aldı. Tır sipere¹ (13) doğandı ve ammā te ‘şir itmedi ve Reşide atını şıçradup Manşūr’uñ (14) bir cānibine dağı geçüp bir tır dağı pertāb itdi. Manşūr anı dağı (15) red itdi. Reşide atını meydānda dūlāb gibi döndürdi. (16) Manşūr’a oğ atardı ve Manşūr² red iderdi. Çün Reşide nā-gāh (17) Manşūr’ı gāfil idüp atınuñ sinesine bir oğ şöyle urdı (18) ki oğ atıñ sinesine gizlendi. At dūlāb gibi dönüp (19) yire düşdi. Manşūr piyāde oldı. Reşide bir oğ dağı gezledi. Manşūr gözledi ki ura Manşūr³ eyitdi: Eger er iseñ sen dağı piyāde ol ki (20) ‘ Arab kıatında ‘ aybdur ki biri piyāde biri süvār ola dağı ceng ideler. (21) Benüm yaqınüm vardır ki sen ‘ Arab’sın. Reşide-i şāhib-i cemāl derhāl

[I132^a]

(1) atından inüp piyāde oldı. Manşūr’la Reşide birbirinüñ kemerinden tıtdılar. (2) Miyān-ı meydānda çarğ gibi haylī⁴ gerdiş gösterdiler. İki leşker birbirine berāber tırup (3) ceng cidāl idüp⁵ bunlaruñ temāşāsın iderlerdi. Bunlar dağı birbirine (4) şol kıadar kıuvvet ve diqqat eylediler⁶ ki kemer-bendleri kıırıldı ve hūnları (5) nāhūnları dibinden revāne oldı ve ‘ araqa ğarğ oldılar. Hiç birbirine (6) zafer bulmadılar. İki dağı dil-ğaste ve dem-beste olup ğāyet şuşamışlardı. (7) Birbirinden bir dem mühlet taleb itdiler ki [S133^b] rāhat bulup⁷ yine tıtuşalar. (8) Birbirinden el çeküp örü tırdılar. Manşūr’uñ teşneligden yüzi (9) kıatrān gibi siyāh olmışdı ve yüzine bir nesne bağlamışdı ve ğubār (10) yüzinde şöyle idi kim kıakdan fark olınmazdı. Reşide’nuñ (11) yüzi çok ceng itdüğinden kıızıl ğüle dönmişdi. Ammā yüzi (12) niqābılaydı. Manşūr’a berāber oturmışdı ve Sulţān Manşūr, Reşide’nuñ (13) kıuvvetinden ve diqqatından müte‘accib ü mütehayyir⁸ kıalmışdı ve dağı kendüye eyidürdi kim (14) tā⁹ ben taht-ı salţanata oturalı elli kerreden ziyāde ceng itmişemdür (15) ve illā nāmdār pehlevānla tıtuşmışamdur. Hiç birisi benüm kıuvvetüme ve diqqatüme (16) bir sā‘ at tākāt getürmemişlerdür. Ğüreşmekde şöyle taşavvur iderdüm ki (17) bir tağı

¹ pertāb idüp ya‘ nī sine-i Manşūr’a. Manşūr tiri sipere aldı. Tır sipere: -İ

² Manşūr: Reşide İ

³ piyāde oldı. Reşide bir oğ dağı gezledi. Manşūr gözledi ki ura Manşūr: eger İ

⁴ haylī: -İ

⁵ ceng cidāl idüp: -S

⁶ eylediler: iderlerdi S

⁷ bulup: olup İ

⁸ mütehayyir: -İ

⁹ tā: -İ

tutsam yirinden irem gibi gelürdi. Şimdi hîç (18) bir¹ nev²-civāna ben³ cevāb virmedüm ve işitmişemdür ki bu rûzgārda (19) diyār-ı Hicāz'da Hamza hışımlarından bir civān peydā olmuşdur. Cüneyd⁴ eyidürlermiş (20) ki dil-āverlikde Hamza kadardur. Ammā Reşide-i 'Arab'a 'aşık olmuşdur. (21) Reşide-i 'Arab'ı dağı periler kapmışlardır. Ol dağı anuñ talebinden etrāf-ı 'ālemde

[İ132^b]

(1) āvāre ser-gerdān olmuşdur. Benüm bir⁵ oğlum vardır ve bir gün şehrumüzde bir (2) merd-i⁶ seyyāh geldi. Bir cāmesi var idi. Anda Reşide-i Şeybān'ın (3) şüreti nakş olunmışdı. Oğlum ol şüreti görüp 'aşık oldu. (4) Hezār ħar-vār⁷ zer ü cevher dürer-i ğurer⁸ aña şir-bahā⁹ gönderdüm. Ol qabül itmedi. (5) Diledüm ki varam ol qavmi helāk idem ve şehrini ħāke berāber eyleyem (6) ve yir yüzinden āşarını getürem ve Reşide-i 'Arab'ı bu yaña çeküp şehrime (7) [S134^a] getürem. Ey civān-ı A' rābī ve ammā ben şöyle işitdüm kim Reşide-i 'Arab'ı (8) periler kapmışlardır ve Seyyid¹⁰ Cüneyd anuñçün Medīne şehrinden gitmişdür. (9) Cihānı geşt ider. Andan bir eşer bula ve yāhūd bir ħaber ala. Şimdi (10) sen Hicāz'dan mısın, bu mācerādan bilür misin? Reşide eyitdi: Ben hîç (11) bilmezsin. Hemān güreş tutmaq bilürin. Tırı gel tā güreş tıtalum. (12) Kışsayı qo ħüccet tutma ve sözi dırāz itme. Bunı ki sen (13) dırsın ben anı añlamazsın. Yine yirlerinden tırı gelüp (14) birbiriyle tutuşdılar ve Reşide çün¹¹ nihāl-i tāze ve Maşşūr çün dıraht-ı (15) bī-endāze birbiriyle tutuşup¹² şol kadar kuvvet ve diqqat eylediler (16) kim qan cümle endāmlarından revān oldu ve dağı (17) hîç birbirine zafer bulmadılar. Nā-gāh Maşşūr'ın ayağı köstebek (18) delüğine geçüp düşdi. Reşide-i 'Arab Maşşūr'ın sinesi üzerine (19) çıkup oturdu ve ħancer-i ābdārın çıkarup diledi ki ol serdārın (20) başını kese. Sultān Maşşūr eyitdi: Ey civān sen beni (21) merdānelikle başmaduñ ki öldüresin. Eger öldürür isen

¹ bir: -S

² nev: -S

³ ben: -S

⁴ Cüneyd: -S

⁵ bir: -S

⁶ merd-i: bir İ

⁷ ħar-vār: -İ

⁸ dürer-i ğurer: -S

⁹ şir-bahā: şehr ü bahā İ

¹⁰ Seyyid: -S

¹¹ çün: -İ

¹² tutuşup: dürüşüp İ

[İ133^a]

(1) merdānelik¹ degüldür. Reşide Manşür'ün bu sözünü işidüp (2) sinesi üzerinden tırı geldi ve eyitdi: Bu nevbet seni (3) āzād itdüm. Manşür anuñ civān-merdliginden 'acebe kaldı ve hezār hacāletle (4) yirinden tırı geldi ve 'azm itdi ki gide. Reşide eyitdi: (5) Qanda gidersin? Gel bir nevbet güreşelüm tā bugün bu iki (6) leşkeri bār-ı ğamdan berī idelüm. Eger ben seni depelersem (7) cihān halkı benüm fermānumda olur ve leşkerüne hıç söz söylemeyem (8) ve içlerinden birisin üzerlerine nā'ibüm idinem ve eger sen beni (9) depelerseñ [S134^b] buncılayın ile sultān. Manşür anuñ dilirliginden² 'acebe (10) kaldı ve yine³ kendüye eyitdi: Eger ben bunuñ elinden halāş bulursam (11) min-ba' d hergiz ben⁴ bunuñ cengine gelmeyem. Manşür eyitdi: Ey civān-ı (12) A' rābī şimdi vaqt muzāyıkdur, aḥşām yaqındur⁵. Yarın 'ale'ş-sabāḥ (13) yine meydāna şirāne⁶ girüp senüñle dutuşavuz⁷ ve işi tamām (14) idevüz. Reşide eyitdi: Ey Manşür bugün cānı iletmiş tut (15) ammā yarın ne iş işlersin ki bir hüccetüñ yok diyüp (16) birbirinden ayrıldılar. Çün⁸ dönüp ārāmgāhlarına geldiler. (17) Reşide ' Abdü'l-mü'min sultānuñ⁹ öñinde zemīn būs¹⁰ idüp geçdi, (18) kürsisine oturdu. ' Abdü'l-mü'min daḥı tırı geldi. Reşide-i ' Arab'ı kenāra (19) çeküp ruḥsārını öpdü ve istimālet idüp geldi. Yine taḥta geçüp¹¹ oturdu. Şöyle ki halk andan 'acebe geldiler ve buyurdılar tā hezār (20) taḥaḥ pür zer ü sīm Reşide-i ' Arab'ın üzerine nişār itdiler. **Ez-ān cānib** (21) Sulltān Manşür ḥor hacil ḥāksār olup leşkergāhına geldi.

[İ133^b]

(1) Hıç söz söylemedi tā bir sā' at geçdükdün şonra eyitdi: Vüzerā-yı küberāsını (2) kığıruñ gelsünler didi. Derḥāl hāzır itdiler. Manşür vezīrlar ve kebīrlarına¹² eyitdi (3) ki bugün benüm üzerime muḥālefet düşdi kim 'ömrümde görmedüğümi (4) bugün

¹ merdānelik: erlik S

² dilirliginden: dirliğine İ

³ yine: gine İ

⁴ ben: -İ

⁵ aḥşām yaqındur: aḥşamdur İ

⁶ şirāne: -S

⁷ dutuşavuz: dürüşevüz İ

⁸ çün: -S

⁹ sultānuñ: -İ

¹⁰ zemīn būs: būs-ı zemīn İ

¹¹ ruḥsārını öpdü ve istimālet idüp geldi. Yine taḥta geçüp: -İ

¹² kebīrlarına: -İ

gördüm ki hiç bir¹ sultān ve pehlevān benüm arķamı yire getürmiş (5) degüldi. Bugün bir Hicāzī civān arķamı yire getürdi. Hezār hīle vü (6) destānla ol civānuñ destinden reste oldum. Yoħsa dest-bā-deste² (7) idüp öldürse olurdı ki ve şad [S135^a] hezārān³ rahmet anuñ (8) cānına ve anuñ⁴ civān-merdligine olsun ki baña teraħħum⁵ idüp depelemedi (9) ve benüm başumı kereminden bağışladı. Şimdi çāre oldur ki yarın (10) kaçavuz ve yine vilāyetümüze varavuz. Anuñ başı ħarācın istemeyevüz ve eger (11) bir nesne virmek gerek⁶ olursa virevüz diyüp zār zār ağladı (12) ve cānından ve ħānmāndan⁷ ümizın kesmişdi. Oğlı ħod Reşide (13) ‘aşķından dīvāne olmuşdı ve eline ve ayağına zencir urulmuşdı. (14) Rūz şeb Reşide’nüñ naķşını berāberinde koyup zār zār ağlardı (15) ve yüregın nār-ı ħasretle tağlardı ve bu vāķı‘a atasınuñ öñine (16) gelmişdi. Ol gice endişe eyledi ki çün şabāħ ola, şulħ itmekçün (17) ādem göndere ve baş ħarācın iħtiyār ide. Çün şubħ-ı şādık (18) oldu. Ufķ Maşrıķ’dan rüşenālık āşınālığın gösterdi. Nā-gāh (19) bir peyk-i rāh Sultān Maşūr’uñ otağına girüp aña müjdegānī (20) virdi ki Tāvısyān⁸ ceziresinden zengī Āhenser firāvān leşkerle (21) üşte geldi. Bu Āhenser bir zengīdi ki yigirmi beş arşın ķāmeti var idi

[İ134^a]

(1) ve cesāmeti aña göre idi. Başı bir⁹ künbete beñzerdi ve gözleri ķanla tölmiş¹⁰ teğāra (2) beñzerdi ve ķulağı maţbaħ yalağına beñzerdi. İki tuţağı deve (3) ķuşı örgücine beñzerdi ve ķarnı daħı ħusrevānī küpe beñzerdi (4) ve ayağları mermer direge beñzerdi ve bir müfred ħarīfdi¹¹ ki eger dīv göreydi (5) andan¹² ürkeydi. Bu ħaber yetişmemişdi ki Sultān Maşūr ‘Abdü’l-mü’min’üñ (6) cengine gitmişdür. Āhenser daħı leşker çeküp Maşūr’a nāşır olmağa gelürdi. (7) Maşūr çün bu ħaberi işitdi şöyle mesrūr oldu ki [S135^b] vaşf (8) itmek olmaz tā peyk ile bu sözde¹³ iken

¹ bir: -S

² dest-bā-deste: dest pā-beste S

³ hezārān: hezār S

⁴ cānına ve anuñ: -S

⁵ teraħħum: rahm İ

⁶ gerek: -S

⁷ ħānmāndan: -S

⁸ Tāvısyān: Tāvıstān İ

⁹ bir: -İ

¹⁰ tölmiş: -İ

¹¹ ħarīfdi: zengīdi İ

¹² andan: -İ

¹³ sözde: serverde İ

Āhenser dahı yetiřdi. Manřur (9) hezār¹ cevrlle istiķbāl itdi. Getürüp ķondurdu tā yedi gün (10) řabr gösterdiler ki yol zaķmeti zā² il olmaķ mařlahatı iķün cenge (11) āheng itdiler. Derķāl buyurdu, kūs-ı ģarбі ķaldılar. Cümle esbāb (12) u silāķ-pūř olup cūřa geldiler ve Āhenser hiķ ata binmezdi. (13) Ol sebebden ki anı² at götürmezdi. Ammā ol bir siyāhdı ki yügrük (14) atı yeter tıtar ve yire ķalardı. Anuñ silāķı hemān³ bir sütün idi. (15) Her kime ki bir⁴ ursa ģālın diđer-gün olurdu⁵. Ol ‘amüduñ (16) bařında āheni var idi ki on merd-i zürmend yirden bir⁶ zerre ķadar (17) bülend idemezlerdi. Ćün iki tıarafdan kūs-ı ģarbiler ve tıabl-ı⁷ đarbiler ķalındı. (18) řaflar ķekildi ve ālāylar düzüldü ve ‘alemler ķözüldü. İki leřker ģalkı (19) nażar ber-meydān idüp tıururlarken nā-gāh Āhenser-i siyāh ol (20) ‘amüd-ı siyāh⁸ āhen-seri omuzına alup⁹ meydāna ģirdi¹⁰ ve bir zırh-ı nımķe ģiymiř. Dizi¹¹ (21) ģözinde hiķ řemřir tır āña te⁹řir itmezdi. Ol sebebden Āhenser eyidürlerdi.

[İ134^b]

(1) ‘Abdü’l-mü’min sultān Ćün ol siyāhı ģördi, ģāyet ķorķup Reřide-i dil-āvere (2) eyitdi: Ey cān-ı peder bu zengīnūñ heybetinden benüm yüzümüñ¹² rengi ģitdi (3) ve ģāyet ķorķdum diyü Reřide-i dil-āvere didi. Kerem eyle bu zengīnūñ cengine (4) varma vāz-ģel tā evvelki ģibi bařumuz ģarācını üzerümüze alalum. Sultān (5) Manřur’la řulķ idelüm ve cümle ‘ālemde āferide hiķ bu siyāha cevāb (6) viremez. Ben bu¹³ siyāhuñ [S136^a] ģavfindan ģarāc iķtiyār itdüm. Bu ādemī degüldür. (7) Her gün beř koyun yir¹⁴ ve yüz batman etmek ve dört beř¹⁵ tulum süci (8) iķerdi. Ķāmeti ve cesāmeti ģörinü tıurur ve hiķ at ģetüremez (9) ve eđer seģirde yügrük atı tutar ve āhüya yeter tıtar ve cemī‘ ‘ömrinde (10) hiķ ayaģına pā-pūř ģiymiř degüldür. Ayaģınuñ altı at tıoynaģı (11) ģibidür. řimdi bu zer ü ni‘ met yā ne mařlahata yarar.

¹ hezār: her S

² anı: ol zengī S

³ hemān: -İ

⁴ bir: -S

⁵ olurdu: iderdi S

⁶ bir: -İ

⁷ tıabl-ı: -İ

⁸ siyāh: -S

⁹ alup: olup İ

¹⁰ meydāna ģirdi: -İ

¹¹ dizi: -İ

¹² yüzümüñ: yüregüm İ

¹³ bu: -İ

¹⁴ yir: -S

¹⁵ dört beş: bir iki S

Anuñçündür kim (12) her dem dostlarla qarīb olup düşmenlerden ba‘id olasin. (13) İmdi cenge āheng itme, ço tā baş ħarācın virelüm. Senüñ ve benüm daħı (14) Müselmānlaruñ cānlarını altun ile şatun alalum, tā¹ ki rāhat-ı cān² (15) olam ve Reşide-i şir-dil güldi ve eyitdi: Zer virme ki (16) ben giderem³ ol siyāhuñ ħālını tebāh iderem ve sen hiç ħavf itme (17) ve endiše itme ki ben Āhenser’den ve anuñ pūlād dest-i çubından (18) bize⁴ pervā itmezem. Be-‘ināyet-i Cebbār⁵ gör ol murdārı niçe ħāksār (19) eylerem didi⁶. ‘Abdü’l-mü’min anuñ ayağına düşüp feryād itdi (20) ve eyitdi: Ey ferzend-i dil-bend ben seni anuñ öñine varmağa qomazam (21) ki ol bir siyāh-ı sehmnākdur. ‘Ālem ħalkından bī-pākdur ve mümkindür ki

[İ135^a]

(1) seni meydānda pāre pāre idüp loqma loqma yiye daħı henüz qarnı toymaya. (2) Bunı didi ve daħı ağladı ve Reşide-i ‘Arab’ı ol⁷ esirger ki meydāna (3) girmeye ve Reşide’nüñ elin eline aldı. Muħkem tutmuşdı, şalivirmezdi (4) ki meydāna gire ve Āhenser meydānı ser-te-ser geşt iderdi (5) ve ħurūş cūş⁸ idüp na‘ralar ururdu. Ceng itmege er taleb iderdi. (6) Nā-gāh ‘Abdü’l-mü’min sipāhından bir süvār meydāna girdi tā ki anuñ ile (7) [S136^b] maşāf ide ve Āhenser kūh-ı Qāf dīvi gibi ‘amūd-ı āhen-serin fer-ā-fer (8) çevürürdi ki tā anı ura. Hemān ol süvār firār iħtiyār itdi ve Āhenser (9) ol ‘amūdı ardınca pertāb itdi, urdu. Şöyle ki dört ayağı (10) üzre tırduğı gibi cemī‘ a‘zāsını⁹ ħurd itdi¹⁰ ve atı mürd olup yire düşdi. (11) Ol dil-āver atdan ayrulup gidivirdi. Çün¹¹ siyāh yetişüp (12) ayağı altına alup ħurd mürd itdi. Bir merd daħı meydāna girdi ki (13) anuñ ile neberd ide¹². Āhenser aña ħamle idicek qarār idemeyüp (14) firār iħtiyār itdi ve çün¹³ siyāh aña daħı yetişüp bir eliyle atınuñ (15) kıyruğına yapışup tırğurdu. Ol bir eliyle arqasına urup (16) düşürdi ve tiz ayağı altına alup anı daħı ħurd u mürd itdi. Andan (17) sonra hiç āferidenüñ tākātı yoğdı ki

¹ tā: -S

² cān: -S

³ giderem: varam İ

⁴ bize: -S

⁵ Cebbār: Ĥudā İ

⁶ didi: -S

⁷ ol: -S

⁸ cūş: -İ

⁹ cemī‘ a‘zāsını: -İ

¹⁰ itdi: -İ

¹¹ çün: -S

¹² ide: -İ

¹³ çün: -S

anuñ cengine gire. (18) Çün¹ Reşide-i ‘Arab feryād idüp andlar içüp eger baña destür (19) virmezseñ kendümi helāk iderin. ‘Abdü’l-mü’min gördi ki (20) men‘ idemez kām nā-kām destür virdi ve Reşide eyitdi²: Ey (21) sulṭān-ı Qırvān benüm rān rikābuma³ lāyık bir fā’iğ at gerekdür ki bunuñla ceng

[İ135^b]

(1) idem. ‘Abdü’l-mü’min eyitdi: Benüm atum vardur ki hıç bir emırde ve bir şāh-ı dilırde (2) yoğdur. Ancılayın at⁴ senden ‘aziz degüldür diyüp buyurdı. Ol atı (3) getürdiler. Reşide-i ‘Arab görüp ‘acebe kıldı. Kamış kulağlı zühre (4) gözlü ay alunlu yıl giñ göğüslü taş toynağlı demür yüreklü (5) degirmi butlu depe şağrılı kışa tülü kemer boyunlu ve ibrişim yällü (6) ve ra‘d āvāzlu berğ segirdişlü güneş yürüyüşlü [S137^a] bir atdur ki (7) hıç ele girmez. Reşide-i ‘Arab gāyet tarabından bir na‘ra urdı ki (8) nice kişinüñ zehresi çāk oldı ve hāke düşdi. Derḥāl (9) egerlediler ve başına licām geçürüp Reşide-i ‘Arab’uñ⁵ öñine (10) getürdiler. Reşide-i dil-ārām dağı rikāba kadem koyup māh-ı tamām (11) gibi süvār oldı. Hemān mehmūza alup şıçratdı ve at dağı (12) ‘uğāb gibi getürüldi ve kendüni meydāna pertāb (13) itdi. Reşide-i ‘Arab kırbandan kemān çıkarup zih (14) virdi ve tır-keşden oğ çıkarup ḥāne-i kemāna kōdı ve (15) ol siyāha nigāh itdi. Hergiz anuñ gibi gürbüz siyāh (16) görmiş degüldi. ‘Acebe kıldı. Kendü ile endişe eyledi ki (17) *el-‘iyāzū bi’llāh* eger ben siyāhuñ eline düşem bir loğma gibi (18) yir. Siyāh dağı Reşide-i ‘Arab’ı görüp bir na‘ra urdı ki iki leşkerüñ (19) atları ürkdi ve küh-ı şahrāya lerze düşdi. Andan soñra (20) Reşide-i ‘Arab’a siyāh ejderhā gibi kıjğırup qarşu vardı. (21) Ḥalāyık siyāhuñ mehābetini ve şalābetini görüp Reşide-i ‘Arab için

[İ136^a]

(1) āh u feryād itdiler ve zār zār ağlayup Ḥağ Te‘ālā ḥazretini yād itdiler. (2) Reşide-i ser-firāzla zengī-i Āhenser cenge āğāz itdiler⁶ ve nā-gāh Āhenser⁷ (3) ‘amūd-serini başı üzre çevürüp Reşide’ye ḥamle eyledi. Reşide (4) dağı diledi ki tiri pertāb eyleye, kendüye eyitdi: Hele bu nābe-kāruñ (5) ḥamlesin red ideyin diyince nā-gāh ol siyāh

¹ çün: -S

² eyitdi: -İ

³ benüm rān rikābuma: baña İ

⁴ at: at ve ol at S

⁵ ‘Arab’uñ: -İ

⁶ itdiler: eylediler S

⁷ ser: -S

‘amūdı Reşide’nün (6) üzerine indürdi ve Reşide atun arkasına memeleri üzerine yatup (7) aşığa sarıldı. Ol nā-ḥalef siyāh ‘amūdı muḥarrif şalmışdı. ‘Amūd (8) geçüp yire yedi¹ arış miqdārı [S137^b] gömüldi ve yir şarşıldı. (9) Reşide-i çāpük çün yine atına süvār oldı². Hemān ḥāne-i kemāna (10) oḳı ḳodı. Çeküp nazar-ı şavābla ol tiri nişāna pertāb (11) itdi ya‘ nī dest-i düşmāna. Oḳ siyāhuñ eli üstine toḳunup (12) arkasından çıḳdı, gitdi. Hemān eli aşıldı ve ditreyüp feryād itdi ve ol hergiz tır kemān zaḥmın görmiş degüldi. Ol bir elin uzatdı ki³ (13) ‘amūdı yirinden ḳaldura daḫı Reşide-i ‘Arab’a ḍarb yidüre. Reşide-i (14) ‘Arab bir oḳ daḫı atdı. Şaḡ elinün sâ‘idine urdı, siyāh çarḥ (15) gibi dönüp bir na‘ra urdı. ‘Amūdı bıraḡup daḫı Reşide’nün (16) ardına düşdi ki yete, tuta. Reşide dülāb⁴ gibi ol (17) siyāhuñ dā’iresin devr eylerdi. İki leşkerün ḫalkı Reşide’nün işinde (18) ‘acebe ḳaldılar. Reşide-i dil-āverün tehevürine nigerānlardı ve Reşide-i nīk-zehre (19) bir kerre daḫı fırsat u ruḫşat virmişdi. Çün zengī-i (20) Āhenser’i ḡāfil gördi. Hemān kemāna oḳ ḳodı, (21) nişāna pertāb itdi, ya‘ nī siyāhuñ dizi gözine. Eyle doḳundı ki

[İ136^b]

(1) tır nişfina dek batdı. Şöyle ki güyā taş⁵ taşa doḳundı. Siyāhuñ (2) kemügi āvāzını iki leşker ḫalkı işitdi. Siyāh dizi derdinden āh idüp (3) çökdı, oturdı. Ağlamağa başladı ve diledi ki yine tura (4) gele tura gelmedi. Yire yatup ayaḳların uzatdı ve daḫı (5) giryān olup amān diledi, eyitdi⁶: Ey civān-ı ‘Arab ne ‘aceb (6) iş işledün didi⁷. Baña bir⁸ zaḥm daḫı urma ki senün ḳulıñ (7) olayım. Gel benüm elüm arduma çevürüp bağla. Ḥalāyık siyāhdan ol sözi (8) işitdiler, ḳahḳaha ile [S138^a] gülüşdiler⁹. Reşide-i dil-ārām¹⁰ daḫı siyāh Āhenser’ün (9) başı ucına gelüp tırdı. Siyāh Reşide öñinde (10) secdeye vardı **ve rāvī şöyle rivāyet ider ki** (11) çün söz bu yire yetişdi. Ḥalīfe ḳahḳahaya düşdi ve eyitdi: (12) Ey Ebū Ḥafş söyle görelüm didi¹¹. Reşide ol siyāhı (13) n’eyler? Ebū Ḥafş eyitdi: Siyāh Reşide’ye secde iderdi. Reşide (14)

¹ yedi: -İ

² süvār oldı: binüp S

³ feryād itdi ve ol hergiz tır kemān zaḥmın görmüş degüldi. Ol bir elin uzatdı ki: -İ

⁴ dülāb: rübāh S

⁵ taş: -İ

⁶ eyitdi: -S

⁷ didi: -S

⁸ bir: -İ

⁹ gülüşdiler: güldiler İ

¹⁰ ārām: āver S

¹¹ didi: -S

siyāhuñ eṭrāfını atla ʔolanurđı. Yine kendünüñ ol (15) āhen-ser ‘ amūdla dögerdi ve zengī amān ʔaleb iderdi. (16) Reşīde bī-rahm tehdīd ü sehm ururđı ve iki leşker ħalkı Reşīde’nüñ (17) bu işine gülüşürlerdi. ‘ Ākıbet Reşīde’nüñ siyāha özi (18) göyüñdi ve āb-ı rahmla ħazabı¹ āteşi söyüñdi. Çağırdı bir gürüh (19) dil-āverler gelüp siyāhuñ elin ve ayağıñ muħkem bend (20) itdiler ve endāmlarından oħların ʔıķardılar ve anı bir nice kişi (21) pīl leşi gibi süriyü süriyü leşkerġaha getürdiler

[İ137^a]

(1) ve zaħmlarına merhem ķoyup tīmār eylediler. Zaħmları oñulđı ammā (2) eli ve ayağı noķşān üzerine oldı. Elinüñ barmaķları ķurudı (3) ve ayağı leng ķaldı². **Ez-ān cānīb** Sulṫān Manşūr ʔün bu ħāli (4) gördi. Reşīde’nüñ heybetinden mecāli ķalmayup endāmına lerze (5) düşdi ve göñlini ni‘ met ü māldan ve salṫanat-ı celāldan götürdi (6) ve ʔün gice oldı. Bir sā‘ at ārām idüp nişf-ı leylde süvār (7) olup ķarār idemeyüp firārı iħtiyār itdi ve ħayme vü ħargāhı (8) yirinde ķoyup gitdi. Leşker daħı ‘ aķabince gitdiler³. ʔün şabāħ (9) oldı, mişbāħ-ı felek eşbāħ-ı⁴ ‘ āleme ziyā virdi. Ĥalāyık daħı birbirin gördi. (10) [S138^b] ‘ Abdü’l-mü’min leşkeri gördiler Sulṫān Manşūr’uñ ħayme ħargāh (11) yirlerinde ber-ķarār ve kendüleri firārı iħtiyār itmişler ve ħayme ħargāh (12) ve māl u ni‘ met kemā-hiye⁵ yirlerinde ķoyup gitmişler. Hiç āferīde ķalmamışdı. (13) Şöyle ki ol diyāruñ kūh-ı şahrāsı ħayme vü ħargāh ile mā-lā-māl (14) olmışdı. ‘ Abdü’l-mü’min sultān⁶ leşkerine işāret eyledi. Ĥāret eylediler. (15) Şol ķadar māl u menāl u ni‘ met-mişāl⁷ u ħil‘ at buldılar ki vaşf olınmazdı. (16) Reşīde-i dil-ārām⁸ eyitdi: Eger eyle⁹ olmayaydı ki ben ululardan işitdüm kim (17) Ĥamza bin ‘ Abdü’l-muṫṫalib rađiyallāhu ‘ anh dimişdür kim herġiz ķaçışır (18) leşkerüñ ‘ aķabince gitmek olmaz. Ben varurdum, Manşūr’uñ başın getürürdüm. (19) Ammā ol¹⁰ erenler sultānı Ĥamza’nuñ sözi ħılāfın itmek revā degüldür. (20) Ol¹¹

¹ ħazabı: -İ

² ķaldı: oldı İ

³ gitdiler: ile itdi S

⁴ felek eşbāħ-ı: -İ

⁵ kemā-hiye: kemā-hü İ

⁶ sultān: -İ

⁷ mişāl: -İ

⁸ ārām: ārā S

⁹ eyle: -İ

¹⁰ ammā ol: -S

¹¹ ol: -İ

hergiz hılāfına vācib dimemişdür ve şecā'at u saḥāvet ü kerāmet¹ ü şadākat (21) itmek aña sezāvārdur. Biz² anuñ na' l-ı ḥākine degmezüz. Bunı diyüp

[İ137^b]

(1) leşkerghāhuñ tārācın iderlerdi. Güyā bunca yıllar³ alınan ḥarāc mālđur ki Ḥuzā-yı (2) 'azze ve celle yirine ḳodı. Bu maḥalli unutmā yine gelürüz biz bu yaña. (3) **Ḳışşa-i Seyyid Cüneyd** ki hezār-bār⁴ ḥazı-ı nefsaniden yigdür cāna ḥışşa bağışlayup göñüle (4) perveriş virür. **Ḳıṭ'a:**

Bu maḥalli ḥāṭıruñda tut ferāmüş (5) eyleme

Güş ḳıl tā saña⁵ bir ğayrı ḥikāyet ideyin

İdeyin⁶ [taḥrır] göñlüñ levḥine ey şehr-yār

(6) Ḥüb taḳrırile rāvīden rivāyet ideyin

Ḳışşa-i diğer: (7) **Çün⁷ Ebū⁸ Ḥafş-ı Kūfi raḥmetu'llāh** şöyle rivāyet ider ki çün⁹ Seyyid (8) Cüneyd [S139^a] Mülūkāl-ı dīvüñ ḥabsgāhındaki ol şahrāda idi. Anda ten tenhāyđı (9) ve ayağında bend-i girān ve rüz şeb Ḳur'ān oḳurđı. Ḳur'ān-ı 'azīmüñ¹⁰ (10) berekātında ḥiç dīvler aña zafer bulmayup ol ṭarafa ḥareket idemezlerdi. (11) Ammā beyābānda bī-āb u nān başı ḳaba ve yalın ayaḳ ser-gerdān gezerdi. (12) Pīrāhen yirine nīmçe-i zırh giymişđi. Ol zırh daḫı āftābuñ tābından (13) şöyle ḳızardı ki a' zāsını yaḳardı. Ol şahrānuñ daḫı ıssı ḳumu (14) ṭabānın göyündürürdi. Şöyle ki acısı depesine ḳıḳardı. (15) Ol ḳum daḫı iri ve keskin şırça ḥurdesi gibiydi (16) ki ṭabānını pāre pāre ṭoğrardı¹¹. Seyyid Cüneyd anuñ gibi (17) şahrāda ki vaşf itdük mecrūḥ ḥünin ki her ḳanda¹² (18) ḳademi hezār eninle ḳordı ve āb u nān yoğdı ki yiyüp (19) cānına ḳuvvet olaydı. Be-ğāyet za'if ü naḥif oldı. Her vaḳt ki (20)

¹ kerāmet: -İ

² biz: ben İ

³ yıllar: -İ

⁴ hezār-bār: -İ

⁵ saña: ki İ

⁶ ideyin: -İ

⁷ çün: -S

⁸ Ebū: -İ

⁹ çün: -İ

¹⁰ 'azīmüñ: -S

¹¹ pāre pāre ṭoğrardı: ṭoğrardı pāre pāre iderdi İ

¹² ḳanda: -S

acığaydı ot kökcügezlerden kazup çıkarup yirdi tā bir pāre kuvvet (21) tutardı. Ol beyābān-ı bī-pāyānda¹ her gün bir ferseng yir yürürdü² ve iki ferseng

[İ138^a]

(1) yir yürürdü ve bir an tilāvet-i Qur'an'dan gāfil³ degüldi. Bir iki üç (2) gün giderdi. Ancak bir kerre şuya yetişürdü. Ol daḥı gāyet acıydı şürüdü⁴ ve gısl idüp (3) vuzū alurdı ve geçmiş namāzın kazā idüp yine revāne olurdu. (4) Her menzile ki varurdu dīvler aña kaşd iderlerdi, helāk eyleyeler. (5) Ammā zafer bulmazlardı. Zīrā⁵ Seyyid Cüneyd her laḥza Hudā'nun zikrinden (6) ḥālī degüldi ve her dem ayaklarından kan revān olurdu ki (7) ol şırça gibi keskin kumlar ayağına batardı ve yalın (8) ayak başı kaba⁶ ol kumuñ üzerinde çār-nā-çār [S139^b] yürürdü ve tā şol (9) deñlü yürürdü ki tākatı tāk olurdu. Kaṭ'ā bir adım admaz (10) olurdu. 'Ākıbet ol keskin ıssı kumuñ üzerine (11) yaturdu ve diliyle şehādet kelimesin getirüp Muḥammed Muştafā'ya (12) şalavāt getirürdü. Şöyle zebūn oldu ki ol Ḥālīk-ı (13) bī-çūnuñ bārgāhına yüzün süriyüp cümle enbiyā vü evliyāyı şefī' (14) getirürdü. Ol Pādişāh-ı bī-niyāza şol kadar⁷ sūz güdāz⁸ u niyāz 'arz (15) itdi. Şöyle ki nā-tüvānlığından kendüden giderdi. (16) Nā-gāh şebāngāh irdi ve aḥşām şovucağı oldu ve havā serde (17) yüz tutdı. Ol vaḳt bir pāre ifākat buldı⁹ ve bedenine şol kadar¹⁰ kuvvet geldi ki Seyyid (18) Cüneyd tırı gelüp oturdu. Hemān-dem¹¹ elin du'āya (19) kaldurup Ḥuzā'ya tazarru' gösterdi ve zār zār ağladı. (20) Hemān-dem göklere ve melekūta¹² ve Melā'ike-i muḳarrebe gūlgüle düşdi (21) ve ervāḥ-ı enbiyā vü mürsel¹³ Rabbü'l-'ālemīn ḥazretinüñ bārgāhında şefā' ata

¹ bī-pāyānda: -İ

² yir yürürdü: -S

³ gāfil: ḥālī İ

⁴ ol daḥı gāyet acıydı şürüdü: -İ

⁵ zīrā: İ

⁶ başı kaba: -S

⁷ şol kadar: -S

⁸ sūz güdāz: -İ

⁹ ifākat buldı: -İ

¹⁰ şol kadar: -İ

¹¹ dem: -S

¹² melekūta: -İ

¹³ mürsel: -İ

[İ138^b]

(1) tırdılar. Derhāl bāb-ı Huzā'dan du'ālar müstecāb oldu. (2) Seyyid Cüneyd girye vü zārda iken h'āba vardı. **Emīrū'l-mū'minīn** (3) 'Alī İbn Ebī' Tālīb raḏiyallāhu 'anh vāqı'asına girüp (4) başı ucına geldi ve anı kenāra çeküp eyitdi: Ey (5) 'ammüm oğlu niçesin bu zaḥmet-i bī-nihāyetle? Müjde olsun saña ki (6) Ma'būd celle ve 'ālā senden hoşnūddur ve Resūl 'aleyhi's-selām (7) senden daḥı rāzıdur ki bu kadar ḡuşşalarda Huzā'nuñ (8) zıkrinden ḡāfil olmaduñ ve şeyāṭın kavline kâ'il olmaduñ. (9) Bunı didi ve daḥı evvel ol Peygāmbere'üñ öğretdüğü (10) du'ā Seyyid² Cüneyd'üñ yādından gitmişdi. [S140^a] Ol du'āyı yine diyelüm (11) ki ḥāṭırında olup fā'ide ola. Du'ā budur: *İlāhī kaṭretun min- (12) biḥār-ı cūdik tekfīni ve zerretun min-niṣāri 'afvik ta'fīni* (13) derhāl Seyyid Cüneyd uyḡudan uyandı ve emīrū'l-mū'minīnün berekāt u (14) kerāmāt ile³ bedenine bir kuvvet geldi ki şıḥḥatda da (15) hergiz görmemişdi. Derhāl ol meleki⁴ ki evvel bir beyābānda (16) görmüşdi, ol ferīşte⁵ ol enārdan bir enār virdi daḥı (17) nā-bedīd oldu. Seyyid Cüneyd'e dīvler bir mīḡ virdilerdi ki yirden bīḡ kazup çıkarup yiye. Ol mīḡle ayaḡındaḡı bendin bozup⁶ yine beyābāna revāne oldu. Kırk (18) gün ve kırk gice yürüdi. Nā-gāḡ bir seḡergāḡ (19) bir deryā kenārına yetişdi ve deryāya yakın varıcaḡ çok (20) ricāl gördi. Firāvān mällarla tıururlar. Anlar çün Seyyid Cüneyd'i (21) gördiler. 'Acebe ḡaldılar ve eyitdiler: Ey kişi⁷ sen kimsin ve ne yirden gelürsin?

[İ139^a]

(1) Seyyid⁸ Cüneyd ḡāl-i mācerādan ba'zın beyān eyledi ve bāḡisın nihān (2) itdi. Meger⁹ ol ḡavm Yahūdī'lerdi. Bī-ḡad māl u ni'etleri vardı. Eyitdiler: (3) Ey civān şimdi gel. Sen bize bir ḡaṭ vir ve iḡrār eyle kim bir yıl (4) ḡizmet idesin tā biz saña ḡaftan ve nān virevüz ve bilemüzce ala¹⁰ (5) gidevüz ve seni diyār-ı 'Arab'a yetiṡdürevüz. Çün Cüneyd iḡrār eyledi (6) ve anlara ḡüccet virdi ve eyitdi: Ben tā bir

¹ Ebī: -S

² du'ā Seyyid: -S

³ ile: berekāt S

⁴ meleki: melā'ike İ

⁵ ol ferīşte: -İ

⁶ dīvler bir mīḡ virdilerdi ki yirden bīḡ kazup çıkarup yiye. Ol mīḡle ayaḡındaḡı bendin bozup: -İ

⁷ ey kişi: -İ

⁸ Seyyid: -S

⁹ meger: -İ

¹⁰ ala: -İ

yıl size hizmet ideyin (7) ammā evvel siz benüm t̄a‘atumdan māni‘ olmayasız ve söyle ki şart ‘izzetdür. (8) Aña raġbet idesiz diyüp daġı anlara refiġ oldu ve hem t̄arîġ (9) ola ve hemān gemiye girüp bādbān açdılar ve deryā yüzine¹ revāne (10) oldılar. Gemi daġı ol deryā-yı bī-pāyānuñ [S140^b] yüzinde murġ-āb (11) gibi ħanat açup uçup² giderdi. Bir nice gün gitdüklerinden şöñra³ nā-gāh (12) bir seġergāh nā-gāh⁴ deryā yüzünden pür şūr u ġalaba zāhir oldu şiddetle bir (13) rüzgār geldi ki baġrı cūşa ve ħurūşa getürüp (14) bir ıztırāb virdi ki deryānuñ her mevci bir küh-ı bülende döndi. (15) Gemi gāh feleke çıkardı ve gāh zemīne⁵ inerdi (16) ve içindekiler ħod cānlarından el yumışlardı. Ammā Seyyid (17) Cüneyd tilāvete meşġül idi⁶ ve Yahūdiler daġı Tevrāt okumaġa (18) meşġül idiler. Çün Seyyid Cüneyd’e ma‘lūm oldu ki anlar Yahūdilerdür. (19) Peşimān oldu ammā ne çāre eylesün ki kār elden gitmişdi ve rüzgār (20) bu yüzden gösterdi ve Yahūdiler birbirine eyitdiler. Bu rüzgāruñ (21) meş‘ūmluġı bu Müselmān dīndāruñ şerrindendür. Hemān t̄urı geliñ

[İ139^b]

(1) bunı āmān virmeyüp deryāya atalum. Ola ki rüzgār sākin (2) ola. Yahūdiler elli nefer cümlesi bu ħavl üzre muġarrer oldılar ki Seyyid’i (3) deryāya atalar ve Seyyid Cüneyd⁷ Rabbü’l-‘ālemīnūñ t̄a‘atına ve ‘ibādetine meşġül olmuşdı (4) daġı tilāvet-i Ķur‘ān iderdi. Yahūdiler anı ħaşd itdiler ki (5) Seyyid Cüneyd’i deryāya⁸ atalar *e/-‘iyāzū bi’llāh*. Yahūdiler⁹ bu devrde olalardı, Müselmānlara el (6) uzadup alalardı¹⁰, biri daġı diri ħalmazdı. Ma‘a’l-ķışşa Seyyid Cüneyd (7) ol gemide tenhā serdi¹¹. Yahūdiler elli neferdi kimisinūñ silāġı vardı (8) ve kimisinūñ yoġdı. Deryānuñ daġı gitdükçe şiddeti ve ħiddeti ziyāde (9) oldu. Yahūdiler t̄urup Seyyid Cüneyd’ūñ önine geldiler (10) daġı eyitdiler: Ey civān senūñ [S141^a] nā-mübārek ħademūñ gemimūze başdı (11) biz bu girdāba düşdük. T̄iz¹² söyle bilelūm ne yirdensin ve kimūñ (12)

¹ yüzine: üzerine S

² uçup: çün İ

³ gitdüklerinden şöñra: gitdi İ

⁴ nā-gāh: -İ

⁵ zemīne: semeke S

⁶ idi: oldı İ

⁷ Seyyid Cüneyd: -İ

⁸ deryāya: -İ

⁹ Yahūdiler: -İ

¹⁰ uzadup alalardı: uzadurlardı İ

¹¹ serdi: -İ

¹² t̄iz: -S

nesisiñ? Seyyid¹ Cüneyd eyitdi: Evvel siz söyleñ ne kavmsız ve ne (13) yirden gelürsüz ve ne yire gidersiz? Anlar eyitdiler: Biz Hıyber'denüz (14) ve nice müddetdür ki deryā seferin devr² iderüz ve şimdi (15) Mısr'a gidevüz. Sen dağı rāst söyle ki reste olasın³ (16) beste olmayasın. Seyyid⁴ Cüneyd eyitdi: Ben şehri⁵ Hıcāz'danam ve dağı Hāşimiler (17) kavmindenem. Gemide bir Yahūdī var idi. Adına 'Azrān (18) eyidürlerdi. Çün Hāşimī adın işitdi, endāmına lerze düşdi. (19) Eyitdi: Sen kimün oğlanlarındansın? Seyyid⁶ Cüneyd eyitdi: 'Abdü'l-muṭṭalib (20) Nevfel'ün oğlanlarındanam didi⁷. 'Azrān eyitdi: Bizüm aramızda (21) farīza oldur ki seni pāre pāre idüp deñize atavuz. Balıklar yiyeler ki

[İ140^a]

(1) benüm yetmiş 'ammüm⁸ ve 'ammüm-zādeler cümle Hāzma'nuñ elinde ölmüşlerdür. Şimdi sen (2) Hāzma'nuñ 'ammüsi oğlısın anuñçün kademün nā-mübārekdür. Seni hemān (3) öldürmek gerekdür. Hergiz deryānuñ bunuñ gibi şurişin (4) görmüş degüldük diyüp hemān tiğe el urdılar ki Seyyid⁹ Cüneyd'i (5) depeleyeler. Çün Seyyid¹⁰ Cüneyd hāmüş olmuşdı. Çün anlaruñ cüşin (6) gördi, andan¹¹ bülend āvāz ile eyitdi: Sizün hışımlaruñuz benüm (7) 'aziz 'ammüm Hāzma'nuñ rađiyallāhu 'anh ve benüm 'ammüm oğlı 'Alī'nün kerrema'llāhu vechehu (8) elinde ölmüşlerdür. Benüm dağı ümizüm oldur ki siz benüm elümde helāk¹² olasız. (9) Çün anlar bu sözi işitdiler, hemān-dem¹³ şemşirlerini çeküp Seyyid¹⁴

(10) Cüneyd'ün üzerine yürüdiler. Seyyid¹⁵ Cüneyd hemān¹⁶ el uzadup birinün (11) tiği kabzasın çeküp elinden aldı ve birinün dağı elinden siperin (12) aldı. Andan

¹ Seyyid: -S

² devr: -S

³ reste olasın: rāst olsun İ

⁴ Seyyid: -S

⁵ şehri: -İ

⁶ Seyyid: -S

⁷ didi: -S

⁸ 'ammüm: -İ

⁹ Seyyid: -S

¹⁰ çün Seyyid: -S

¹¹ andan: -S

¹² helāk: -S

¹³ hemān-dem: -S

¹⁴ Seyyid: -S

¹⁵ Seyyid: -S

¹⁶ hemān: -S

şoñra ıturı geldi. Andan geleyin [S141^b] diyince bir Yahūdī (13) Seyyid¹ Cüneyd'i çaldı². Cüneyd sipere aldı, tığ siperüñ güzāresinden geçdi³. Seyyid⁴ Cüneyd'üñ başına doķundı mecrūh itdi. (14) Ammā đarbla degüldi. Seyyid Cüneyd⁵ ğazaba geldi. Ol Yahūdī'yi (15) bağalından muħarrif çaldı. Bir kolıyla başı deryāya düşdi. Cān-ı ħabīşi (16) cehenneme gitdi. Bir Yahūdī dağı gelüp ħamle eyledi. Seyyid (17) anı dağı eyle eyledi ıtop gibi deryāya düşdi. Anuñ⁶ dağı (18) cān-ı ħabīşi cehenneme gitdi. Buncılayın siperin eline almışdı (19) ve zırh-ı nīmçesin giymiş idi ve her Yahūdī ki gelüp ħamle iderdi. (20) Çalup ħıyār gibi iki bölerdi tā ol Yahūdilerden bir bir otuz (21) ıtokuzın depeledi. Seyyid eyitdi: Eger bu elli nefer Yahūdī⁷ elli biñ nefer dağı olursa

[İ140^b]

(1) çün bu tığ ü siper elümdedür ne ğam, dükelişiñ depeleyeyin. Böyle diyüp (2) bir⁸ na^c ra ururdu ve Yahūdileri depelerdi tā yedi Yahūdī ħaldılar. (3) Anlar dağı amān dilediler. Seyyid eyitdi: Müselmān oluñ tā⁹ sizi öldürmeyeyin. (4) Anlar Müselmān olmadılar. Seyyid anları dağı depeledi. Ol murdārlaruñ (5) leşlerin deñize atdı. Mellāħlar Seyyid¹⁰ Cüneyd'e āferīn didiler ve hezārān (6) taħsīn didiler. Seyyid Cüneyd¹¹ ol geminüñ içindeki māl u ni^c meti (7) nağar itdi. Gördi ki ħaddi ve pāyānı yok. Ĥađ Te^c ālā ħazretinüñ (8) emriyle rüzġār dağı sākin oldı ve mellāħlar gemiyi sürdiler. (9) Seyyid rüzġār sākin olduğından şöyle şād oldı ki vaşf (10) olınmazdı. İki ay tamām¹² deryā-yı bī-pāyānda yürüdiler. Andan şoñra bir seħergāh (11) bir cezāreye irdiler. Gemiye sürüp limanına girdiler. Lenger bırağup (12) kenāra çığdılar. Seyyid nağar itdi, gördi. Ĥiç ādemī-zāde (13) yok. [S142^a] Ammā mīvedār ağaçları çođ, āb-ı revānları bī-nihāyet ve murġ-ı (14) ħüb elħānları bā-ġāyet. Mellāħlar şu zarfların ıtutup¹³ ıtoptolu¹ itdiler. (15) Ol mīvelerden ħayli dirdiler. Gemiye binüp ve

¹ Seyyid: -S

² çaldı: çekdi İ

³ Cüneyd sipere aldı, tığ siperüñ güzāresinden geçdi: -İ

⁴ Seyyid: -S

⁵ Cüneyd: -S

⁶ anuñ: -S

⁷ elli nefer Yahūdī: -İ

⁸ bir: -S

⁹ tā: -S

¹⁰ Seyyid: -İ

¹¹ Cüneyd: -S

¹² tamām: -İ

¹³ ıtutup: -S

gemiye getürdiler. (16) Seyyid Cüneyd² gemiye girdi. Mellāhlar dağı geminüñ lengerin alup (17) bādbān açdılar ve gemi dağı ol deryā-yı bī-nihāyetüñ yüzinde (18) murğ-āb gibi қanat açardı ve uçup giderdi, (19) tā yigirmi yedi³ gün yürüdiler. Andan sonra mellāhlar geminüñ (20) sükkānın ellerinde tutarlardı. Nā-gāh feryād u āh itdiler. Seyyid Cüneyd⁴ (21) eyitdi: Nedür yine āh vāh⁵ idersiz? Mellāhlar eyitdiler: Yolumuz gālaṭ eylemişüz.

[İ141^a]

(1) Zengiler қал'asınüñ altına gelmişüz. Seyyid eyitdi: Niçe zengiler қал'ası? (2) Eyitdiler: Bu yirde bir қал'a vardur. Ceymün қал'ası dimekle ma' rüfdur. (3) Bunun қал'a'nuñ yüz elli nefer merdüm⁶-ḥor zengileri vardur. Her birinüñ (4) қāmeti yigirmi arışdur ve cesāmeti aña göredür. Ceymün'üñ қāmeti (5) yigirmi beş arışdur ve cesāmeti aña göredür. Yüz ferseng miқdārı (6) yirden anlaruñ hevlerinden ne havādan қuş uçar ve ne deryādan (7) gemi geçer. Her gemi kim bu yire düşe māl u ni' metin alup ve ādemlerin (8) yirler ve gemilerin uşadurlar. Bunlar⁷ bu sözde iken қал'anuñ dīdebānı (9) қulleden bunları görüp neşāṭ u ṭarab gösterdi ve dağı bülend āvāz (10) ile ol zengilere eyitdi: Şād u ḥandān oluñ ki gūşt (11) nān geldi. İttifāq püser-zāde-i ' Amr Ümeyye Şeybū-yı ' ayyār ol ḥiṣāra (12) idi ve müddet-i medīd idi, қayşer қızıyla anda düşmişler idi (13) ki evvel dimişdük ki maḥall-ı firār bulmayup nā-çār қalmışlardı⁸. (14) Şeybū dağı қал'anuñ қullesine çıқdı, nazar itdi. Gördi ki (15) bir gemi gelür. [S142^b] Şeybū fikre düşdi. Kendüyle⁹ eyitdi: Yā Rabb dağı bunlar niçe (16) bī-çāreler. Bizcileyin āvāre olup bu ḥün-ḥ'ārlaruñ eline düşmek (17) isterler. Şeybū dağı niçe rüzgār idi, bu ḥiṣāra düşmişdi. (18) Gördi ki her gün meclislerinde merd Müselmānları getürürlerdi (19) ve boğazlayup demüre şaңçarlardı. Biryān idüp emīrleruñ öñine (20) getürüp¹⁰ yirler idi ve Şeybū'dan

¹ топтолу: толу İ

² Cüneyd: -S

³ yedi: bir S

⁴ Cüneyd: -S

⁵ vāh: -S

⁶ merdüm: ādem S

⁷ bunlar: -İ

⁸ қalmışlardı: қарār itmişlerdi S

⁹ kendüyle: -İ

¹⁰ emīrleruñ öñine getürüp: emīrleriyle S

kerrätla¹ temennâ itmişlerdi. Hâdimüñi (21) ya' nî duḡter-i ḡayşeri ki anuñ eti terdür ve tazedür tâ² pâdişâh anı

[İ141^b]

(1) boḡazladup bişürüp yiye. Şeybū³ hezâr tazarru' idüp⁴ ve zârla men' iderdi (2) ve ammâ çün⁵ Cüneyd'üñ gemisi ḡişâr dibine geldi. Lenger bıraḡup ṡurdu. (3) Hemân Seyyid gemiden ṡaşra çıḡdı, ṡurı vardı daḡı kelîme-i tevḡide (4) başladı ve cân-ı 'azîzinden nevmîz olup ḡazâyâ rızâ gösterdi. (5) Hüdâ'ya tevekkül idüp ṡurdu ve Ceymün ḡod ḡurreminden ḡal' anuñ (6) ḡullesine⁶ çıḡup gemiye nazâr itdi, gördi. İçi pür mâl u ni' met (7) ḡanîmetdür diyüp şâd oldı. Ammâ Seyyid Cüneyd kenâr-ı deryâda (8) tenhâ gördi ve Şeybū dilîrân da ḡâzır idi ve eyitdi: Ey emîr ol (9) ṡaḡşuñ cânına amân vir, vaz gel⁷ tâ ben varayım cümle mâlı ve ni' meti alayın ve (10) ḡişâra getüreyin. Ol ṡaḡş âzâd eyle ki dil-âver ṡaḡşa beñzer. Mebâd eger (11) ceng eyleye daḡı senüñ dil-âverlerinden depeleye. Ceymün vezîrine (12) işâret itdi ki vara ol mâlı⁸ ve ni' meti ḡâret idüp ḡişâra getüre. (13) Ol ṡaḡşuñ nâm u nişânın dünyâdan götüre. Ol vezîr (14) bir ṡaḡ gibi görinüp pîr-i gebr idi⁹. Vezîr eyitdi: Ey emîr ol gemide ni' met (15) bî-nihâyetdür. Ben varayın alup getüreyin. [S143^a] Ceymün eyitdi: Var. (16) Vezîr daḡı dört beş zengî alup ḡal' adan aṡaḡa indiler. Çün zengî (17) Seyyid¹⁰ Cüneyd'e bülend âvâzla eyitdi: Ey civân seni ḡal' anuñ emîri (18) diler. Seyyid eyitdi: Eger sizüñ emîrünüñ¹¹ benüm ile işi varsa ol baña (19) gelsün, didi¹². Vezîr bu sözi işidicek dönüp bir zengîye eyitdi: (20) Var şunuñ eline yapış, baña getür, didi. Çün¹³ zengî vardı. Elin (21) uzatdı ki Seyyid'üñ eline yapışa. Seyyid tiḡle eyle çaldı ki baḡalından

¹ kerrätla: -İ

² tâ: -İ

³ Şeybū: -İ

⁴ idüp: -S

⁵ çün: -İ

⁶ ḡullesine: ḡal' asma İ

⁷ vaz gel: -İ

⁸ ol mâlı: -İ

⁹ görinüp pîr-i gebr idi: gürbüz idi İ

¹⁰ Seyyid: -S

¹¹ emîrünüñ: -İ

¹² didi: -S

¹³ didi çün: -S

[İ142^a]

(1) bir kolyıla başı yire düşdi. Bir zengî dağı vardı. Anı dağı miyânından (2) iki¹ bölü. Vezîr çün² bu kârı görüp kalan zengîlerle karar idemeyüp (3) firârı ihtiyâr itdiler ki hişâra yetişse. Seyyid kendüye eyitdi: Ey (4) dirîğdür kim şol pîre ki³ tîğ aña tokunmadın kal' aya gire diyüp (5) der-peyince gidüp ha diyince yetdi. Gör ki (6) ol pîr-i gebre n'itdi. Ardından sekerin çalup düşürdi ve bir tîğ (7) dağı urup öldürdi. Çün andan fâriğ oldu. Ol iki (8) zengî Seyyid⁴ Cüneyd'ün öñinden kaçdı. Hişâra yakın gelmişlerdi. (9) Seyyid kemâna ok koyup pertâb idüp ok zenginün (10) arkasına tokunup sînesinden çıkdı, gitdi ve zengî (11) cānı cehenneme ısmarladı. Yine kemâna ok koyup ol bir zengîye (12) pertâb itdi. Şöyle ki ol siyâh henüz kal' anuñ āstānına kadem (13) komışdı⁵. Ol ok yetişüp nişāngāhına tokundu. Sînesinden (14) çıkup perrān oldu. Çün⁶ siyâh bir kez āh idüp cānı cehenneme (15) ısmarladı ve leşi āşikāre yıkıldı. Ceymün nazâr itdi, vezîrini (16) [S143^b] depelenmiş gördi. Hâli dîger-gün ve dîvāne oldu ve bir dil-āver⁷ (17) oğlu var idi. Var vezîri gör aña ne olmuşdur ve hem (18) ol şahşı pāre pāre eyle. Civān hemān bir ālāy⁸ zengîler ile kal' adan (19) indi ve ammā Şeybū kal' anuñ kullesinde idi. Çün Seyyid⁹ Cüneyd'ün (20) na' ra āvāzın¹⁰ işitdi. Hiç bu na' ra āferidenün degüldür ve illā benî¹¹ (21) Hāşim kabîlesinden ve dil-āverlerindendir. İn-şā'allāh hayırlar ola.

[İ142^b]

(1) Ceymün-ı zengî Şeybū'ya eyitdi: Bu şahşuñ āvāzesi hevlñāk ve (2) kendüsi bî-pāk ancak hiç bāzergānlarda bu mehābet olmaz. (3) Şeybū eyitdi: Ey emîr bu şahş 'Arab dil-āverlerine beñzer tā ben varayın (4) anı āsānılgıla hizmetüne getüreyin didi¹². Şeybū-yı 'ayyār bu güftārda (5) iken Ceymün'ün oğlu Seyyid'e yakın vardı¹³

¹ dağı: iki S

² çün: -S

³ pîre ki: pîr-i gebr S

⁴ Seyyid: -S

⁵ komışdı: başmışdı S

⁶ çün: -S

⁷ dil-āver: bahādır S

⁸ ālāy: nice S

⁹ Seyyid: -S

¹⁰ na' ra āvāzın: na' rasın S

¹¹ benî: -S

¹² didi: -S

¹³ vardı: oldu S

ve eyitdi: Ey fürū-māye (6) nābe-kār¹ ol pīr er geldi ki saña seni isterler diye. Sen anı niçün (7) depeledüñ? Şimdi kendü² elüñ bağla seni emīre iletelüm. Seyyid eyitdi: Herze (8) söyleme, seni dağı anlaruñ gibi depelerin didi³. Ceymün oğlu (9) bir zengīye işāret itdi ki Seyyid'i tutup bağlaya. Henüz zengī yirinden (10) bir adım atmadın Seyyid bir tiğ urdı ki başı yigirmi adım yir⁴ yuvalandı. (11) Biri dağı vardı. Anı dağı bir tiğle helāk itdi. Birbiri ardınca birer tiğle yedi zengī helāk itdi⁵. Ceymün-zāde (12) bu hāli görüp hişārdan yaña kaçdı. Seyyid hemān kemāna (13) oğ koyup ardınca pertāb itdi. Tīr zengī-i beççenüñ eline doğundı (14) ammā te'sīr itmedi. Ol⁶ zaḥm-ı tīrle hişāra girdi. Ceymün-ı zālim (15) çün oğlunu sağ ve sālīm⁷ gördi. Şād oldı. [S144^a] Andan soñra (16) silāḥ diledi, getürdiler. Andan silāḥla kendüyi ārāste (17) vü pīrāste itdi. Cemī^c zengīler yine ḥaber idüp ḳal'adan taşra (18) çığdı ve Şeybū dağı bilelerince çün Seyyid⁸ Cüneyd'e yakın geldiler. (19) Seyyid, Ceymün'uñ ḳaddine ve ḳāmetine ve cesāmetine nigāḥ itdi, gördi. (20) Bir gürbüz siyāhdur, göñline ḥavf tārī oldı. Kendüden (21) nevmīz olup Ḥazret-i Bārī'den yardım taleb itdi ve Reşīde'nüñ

[143^a]

(1) āteş-i 'aşḳı göñli ocağında şu'lelendi. Cihān gözine (2) teng oldı, gördi. Bu nice zengī ammā Ceymün'uñ ḳāmetinde (3) ve cesāmetinde 'acebe ḳaldı. Şeybū dağı derḥāl Seyyid Cüneyd'i çālāk⁹ (4) idrāk itdi. Ammā Cüneyd anı idrāk idemedi. Zīrā Şeybū kendüye (5) reng virüp zengī olmışdı. Şeybū, Ceymün'uñ öñine gelüp eyitdi: (6) Ey pehlevān hīç ceng itme. Ben varayın andan bir ḥaber alayın ve sa'y-ı (7) belīg idem ki bī-ceng ü tiğ anı muṭī^c idem. Ceymün n'ola (8) didi. Şeybū dağı Seyyid¹⁰ Cüneyd ḳatına geldi. Seyyid Şeybū-yı 'ayyārı (9) ḳaṭ'ā anlamadı. Ammā Şeybū-yı ḥīle-bāz bülend āvāzla eyitdi: Ey Seyyidü'l-'Arab

¹ nābe-kār: -S

² kendü: -İ

³ didi: -S

⁴ yir: -S

⁵ birbiri ardınca birer tiğle yedi zengī helāk itdi: -İ

⁶ ol: ammā İ

⁷ sālīm: -S

⁸ Seyyid: -S

⁹ Cüneyd'i çālāk: -S

¹⁰ Seyyid: -S

(10) beni bilür misin ‘aceb? Ben Şeybū¹ çākerüñem kemīneñem (11) du‘ā-gūy-ı bende-i dīrīneñem Seyyid Cüneyd² nigāh itdi. Gördi (12) bir siyāh, Seyyid³ pür ğamken ħandeye düşdi. Ammā hiç söz söylemedi çün bir zamān geçdi, Şeybū’ya⁴ eyitdi: Niçe kār idelüm ki (13) bu nābe-kārlaruñ elinden ħalāş bulavuz. Şeybū eyitdi: Ceng eyleme ki (14) zengīler yüz elli nefer dururlar. Bunlara sen zafer bulamazsın ve yir yüzinde (15) bir dil-āver yoĸdur ki Ceymūn’a cevāb vire ve cengine [S144^b] gire ve cevşeni (16) ħod ‘Ād u Şemūd zamānında eline düşmişdür. Hiç nīze vü tīr ü şemşir (17) aña te’sīr itmez. Egerçi sen gürbüz pehlevānsın ammā bir silāh (18) getir ki tīr ve şemşir te’sīr itmeye. Anuñ cenginden ne fā’ide ‘ā’id olur. (19) Benüm kışşam ve ħālüm ve ğuşşa-i maĸālüm, biraz söylersem kışşa dırāz olur (20) ki bu zālīm-i bī-dīnlerüñ eline niçe giriftār oluram. Çün vaĸt (21) furşat vire⁵ ben saña diyem. Seyyid⁶ Cüneyd eyitdi: Ey Şeybū çün

[İ143^b]

(1) bu zālīmlerden birkaç siyāh öldürdüm. Anlaruñ ĸatına niçe varabilem? (2) Şek yoĸdur ki anlar beni depelerler. Şeybū eyitdi: Hiç ğam⁷ yime, ben bir nesaĸ (3) koyam ki sen ħalāş olasın. Bunu didi daĸı döndi gitdi. (4) Ceymūn’a cevāb virdi ki bu bir şahş-ı dilīrdür. Pehlevān-ı cihāndur. (5) Şanma anı depelemek āsāndur. Ben aña bir şavābla cevāb virdüm. Bir tarīĸ-i (6) rıfĸ ile ħizmetüñe getürem. O gemi daĸı pür ni‘ met ve ‘aẓīm⁸ ğanīmet (7) durur ve küllī ni‘ metin elinden alalum ve anı zindāna şalalum ve hem (8) ne kişidür bilelüm, aña göre iş kılalum. Ceymūn, Şeybū’nuñ (9) sözinden ħurrem oldı ve eyitdi: Eyü didüñ ve eger ol gelüp (10) bizüm ile birlik eyleye⁹ öldürmeyem. Anuñ ĸanından geçem kim (11) niçe yıldur ki ben bir tīr-endāz ser-firāza müştāĸam, didi. (12) Şeybū yine Seyyid ĸatına geldi ve eyitdi: Ey Seyyid sen māl için (13) ğam yime ħālüñi gör ki bu ĸal‘ada şol ĸadar māl u ni‘ met (14) vardur ki vaşf olunmaz. Bu cümle bizüm elümüze girse gerekdür. (15) Seyyid

¹ Şeybū: -İ

² Cüneyd: -S

³ Seyyid: -İ

⁴ ammā hiç söz söylemedi çün bir zamān geçdi, Şeybū’ya: -İ

⁵ vire: ola S

⁶ Seyyid: -S

⁷ ğam: vehm S

⁸ ‘aẓīm: -İ

⁹ eyleye: eyleye biz anı İ

Cüneyd¹ cevâb virdi ki hîç māl u ni‘met-i² dünyā benüm gözüm öninde bir³ (16) berg-i giyāh degüldür. Ben zer ü ni‘met için ğam u miḥnet (17) çekmezem. Ol serfirāz bunu diyüp [S145^a] tilāvet-i Qur‘ān’a āġāz itdi ve Hudā’ya (18) tevekkül gösterüp Ceymūn’dan yaña revāne oldı ve çün (19) kıtına geldi, gördi. Bir siyāhdur ki eger⁴ iblīs hezār (20) telbīsle şekl-i kabīhin⁵ göricek dehşet ideydi, (21) vahşet göstereydi ve Ceymūn nazar itdi. Seyyid’i gördi.

[İ144^a]

(1) Bir civān-ı mevzūn ki her ‘uzvı birbirine uyar ve bir⁶ server-i dil-āverdür (2) ki ‘ālemde nazīri ele girmez. Cemāli ḥod āftāba tāb virür (3) ve gözleri nergise ḥ‘āb bağışlar. Ceymūn, Seyyid’e diġkat ile (4) nazar itdi. Harekātın ve sekenātın görüp bī-iḥtiyār muḥabbet itdi (5) ve dönüp adamlarına eyitdi: Ğāyet eyü vardum ben bu civānı öldürmedüm (6) ve eger büt-perest olursa ben kızumı buña vireyin daḡı üç yüz merd-i⁷ (7) Müselmān tıtmışamdur. Her gün birisin buña ve ‘arūsına bağışlayayın (8) tā er ve ‘avret anı⁸ yiyeler, tā ki ‘ömrleri dırāz ola ve hergiz (9) ölmeyeler. Bunu diyüp şāzlık iderdi. Şeybū-yı ḡile-bāz aña (10) rīş-ḡand iderdi. Ceymūn eyitdi⁹: Derḡāl gemideki māl u ni‘meti (11) çıkarup ḡazīneye iletdiler. Seyyid Cüneyd¹⁰, Şeybū ile hem-rāh olup (12) ḡal‘aya gitdi ve eyitdi: Bi-nām-ı Hudā ‘azze ve celle ümizvāram kim (13) bu ḡal‘a benüm musaḡḡarum ola ve çün ḡal‘aya girdiler. Ceymūn geçdi, (14) taḡtı üzerinde oturdu ve meclis kırup ḡamr içmege başladı. (15) Şeybū daḡı kemānçesin kenārına alup zengīler dilince terennüme (16) başladı. Duḡter-i kıayşer-i Rūm daḡı çār-pāre eline alup hezār şīve (17) ile rakşa girdi. Seyyid Cüneyd¹¹ barmaġın ışırup ḡandeden (18) uğundı [S145^b] ve Şeybū’ya eyitdi: Bu ḡādım-i şīvedārı¹² ne yirden (19) şikār itdūñ? Şeybū daḡı duḡter-i¹³ kıayşerūñ ser-

¹ Cüneyd: -S

² ni‘met-i: -S

³ bir: -İ

⁴ eger: -İ

⁵ kabīhin: kaçan İ

⁶ bir: -İ

⁷ merd-i: -İ

⁸ anı: -S

⁹ eyitdi: buyurdu S

¹⁰ Cüneyd: -S

¹¹ Cüneyd: -S

¹² şīvedārı: ‘aşḡdārı S

¹³ duḡter-i: -İ

encāmın bir bir Seyyid’e takrîr itdi. (20) Nā-gāh Ceymūn-ı siyāh buyurdi¹ tā zindāna getürdiler. Bir civān-ı māh-peyker getürdiler, derhāl başını² (21) kesdiler ve etini pāre pāre idüp demüre şaңcdılar

[İ144^b]

(1) ve kebāb idüp Ceymūn’uñ öñine getürdiler. Şöyle iştiḥā ile (2) yidi ki hīç eḥade bir loḡmasın virmedi. Çün Seyyid Cüneyd³ anı (3) gördi, ğazabından cānı tenine şıġmadı. Ğayret tamarları şişüp (4) görünmege başladı ve eyitdi: Ey dirīġ eger tīr ü kemānum benüm⁴ yanumda (5) olaydı. Bir oġla ol⁵ siyāhuñ işini şimdi ben⁶ tamām iderdüm ve Seyyid (6) Ceymūn’uñ işinden ğāyet munḡabızdı. Şeybū feryād idüp eyidürdi: (7) Zinhār ey⁷ pehlevān şabr eyle ki düşvār işler āsān olur (8) ve şabr itmeyenlerüñ başı gerdān olur. Taḡammül göster ki işümüzde ziyān (9) olmaya. Göresin ben anları niçe depelerin. Şöyle ki sen ḡayrān ḡalasıñ. (10) Şeybū ile Seyyid bu sözde dururlar idi. Nā-gāh Ceymūn-ı (11) siyāhuñ kıızı çıḡa geldi. Cümle pehlevānlar ḡalkup ayaġın (12) tūrdılar. Seyyid aña nigāh itdi, gördi. Bir ‘ ifrīt (13) siyāh ki hergiz gözi anuñ gibi görmiş (14) degüldi. Başı künbede beñzerdi ve aġzı maġāraya (15) ve gözi ḡanla tölmiş teġāra ve tūtaġı deve tūtaġına (16) beñzerdi ve memeleri aşılımış ḡara tūluma beñzerdi (17) ve elleri ütülmiş ḡenār dalına⁸ beñzerdi. Çün geldi, oturdu. (18) Ceymūn Seyyid Cüneyd’e⁹ eyitdi: Eger fermān birseñ şaneme secde (19) eyle ki iki üç merd-i¹⁰ Müselmān [S146^a] elüñe vireyin boġazla ve etini (20) yi ve Muḡammed’e düşnām¹¹ eyle tā¹² ki ben bu ay yüzölü kızumı saña ‘ avretlige vireyin. (21) Seyyid anuñ sözlerinden ğazaba¹³ geldi ve ammā tınmadı ve Şeybū

¹ buyurdi: -İ

² bir civān-ı māh-peyker getürdiler, derhāl başını: derhāl bir māh-peyker civānuñ başın İ

³ çün Seyyid Cüneyd: Seyyid çün S

⁴ benüm: -S

⁵ ol: bu İ

⁶ şimdi ben: -S

⁷ ey: -İ

⁸ dalına: -İ

⁹ Cüneyd’e: -S

¹⁰ merd-i: -İ

¹¹ düşnām: -İ

¹² tā: -S

¹³ ğazaba: ḡışma S

[İ145^a]

(1) eyitdi: Ey Seyyid hürüş u cüş¹ itme, hāmüş ol, hiddet gösterme. (2) Zirā² yiri degüldür ve şabr eyle tā³ ki düşvār işler āsān olur. (3) Duhter-i Ceymūn daḡı çün oturdu. Seyyid'e nazār itdi, gördi. (4) Bir civān ve āftāb cemāl ki hūsünde ber-kemāldur. Hāl hezār cān (5) dil ile 'āşık oldu. Hemān yirinden tūri gelüp Seyyid Cüneyd'ün⁴ (6) kātına gelüp elin boynına uzadup yüzün ve gözün öpdü (7) ve az kaldı ki Seyyid Cüneyd⁵ anūñ bed-rāyihāsından helāk ola. Çün (8) Ceymūn nazār itdi. Kızını gördi ki Seyyid'i kuçup (9) öper. Aña⁶ gāyet hoş geldi. Şād oldu ve duhterūñ (10) anasına ḡaber itdiler tā bir ṭabaḡ pūr zer ü cevher getürüp Seyyid'ün (11) üzerine nişār eyleye. Çün duhterūñ anası geldi. Seyyid⁷ Cüneyd (12) nazār itdi, gördi. Seyyid, bir 'acūze ki ṭuṭaḡınıñ kılları (13) balık kılçuḡına beñzer ve bir müstekreh nesne ki vaşf olunmaz. Çün⁸ (14) Seyyid'ün öñine gelüp üzerine zer cevher⁹ nişār itdi ve Seyyid'ün (15) yüzün gözün öpdü. Seyyid cānından bizār oldu. Nā-gāh (16) Şeybū tūri gelüp Ceymūn şāhdan destūr diledi ki (17) Seyyid'e icāzet vire. Bu gice benüm ile olsun ve yarın ben girü¹⁰ (18) ḡizmetüñe gele. Ceymūn eyitdi: Eyle olsun. Seyyid Cüneyd¹¹ (19) ṭaşra çıkdı¹² daḡı Şeybū'nuñ maḡāmına geldiler. Şeybū (20) şöyle şād oldu ki vaşf olunmaz. Varup oturdılar ve daḡı (21) birbirinūñ ser-güzeştlerin söyleşdiler. Seyyid eyitdi: Ey Şeybū bu kāruñ

[İ145^b]

(1) tedbiri nedür söyleye ve beni ḡomadın kim şāhrāda ceng idem (2) ve şāhrā-yı ferāḡı [S146^b] zengālerūñ gözlerine teng idem. Kimisin depeleyem ve kimisin (3) āveng idem ve beni bunda getürdüñ. Baña ḡalāş bulunur mı? Bir söz (4) dimezsin. Şeybū eyitdi: Ben yarın diyeyin tā cümle ḡalkı da'vet (5) idüp 'ālī ziyāfet eylesünler

---

¹ cüş: -İ

² zirā: hiddet S

³ tā: -S

⁴ Cüneyd'ün: -S

⁵ Cüneyd: -S

⁶ aña: -S

⁷ Seyyid: -S

⁸ çün: -S

⁹ zer cevher: -İ

¹⁰ ben girü: -S

¹¹ Cüneyd: -S

¹² çıkdı: çıkdı Şeybū S

ve ben dağı aşıcı olayın¹ (6) ve duğter-i kayşer sākī olsun. Ta‘ām yiyene andan şoñra² ele cām alına duğtere (7) dārū-yı hūş-ber vireyin. Şarāba kıatsun. Kıadeği pūr idüp (8) virsün. Çün alalar, nūş ideler. Hemān bī-hūş olup mürde (9) olup dūşeler. Seyyid eyitdi: Ben³ hergiz bir mesti veyā bir uyumışı (10) depelemezsin ve yalan dağı söylemezsin ve ‘özr eylemezsin. Ol sebebden (11) bu kıavmden ‘āciz degülem ve eger baña lāyık bir silāđ ola göresin (12) ben siyāhlaruñ ĥāllerin niçe tebāh iderin. Şeybū eyitdi: (13) Ey Seyyid ma‘zūr tut kim benüm işüm şirīn-kārlıkıđur, ‘ayyārlıkıđur⁴ ve tarārlıkıđur (14) ve mekkārlıkıđur ve ĥile-bāzlıkıđur ve dūrüg-sāzlıkıđur. (15) Zirā ceng itmege⁵ benüm⁶ tākātum yokđur. Beni kıo ki kendü (16) kārumda olayın. Çün senüñ işinüñ vağtı gelicek (17) sen dağı kārında olası ki benüm⁷ göñlüme gelür kim (18) bī-iĥtiyār bize kārzār dūşer. Bārī varayın senüñçün bir zırh (19) getüreyin. Ol zırh Siyāmek şāhdan kıalmışđur ve bu kıal‘a (20) dağı Siyāmek şahuñđur. Bu Ceymün her dil-āverliđi ki (21) eyler ol zırh sebebiyle eyler. Ol bir cānver derisidür ki ğāyet

[İ146^a]

(1) ĥafīdür ve şıķleti bir pīreħen kıadar ve ammā hüneri oldur ki (2) aña nīze vü ĥancer ü tīr ü şemşīr te‘şīr eylemez. Siyāmek’üñ bir tīđi vardur (3) ki eger taşı çalsañ iki şaķ eyler ve benüm ĥāđırumda (4) idi ki bu ikisin senüñçün uğrulayam ve saña yādgār (5) iledem. Sen ĥod nā-gāħ bunuñ başı üzerine [S147^a] geldüñ ve dağı (6) Siyāmek şāħ gencini bu kıal‘ada kıomışđur ve henüz ĥiç (7) taşarruf olınmamışđur ve hem anda çok⁸ silāđı dağı vardur. Seyyid eyitdi: (8) Ey Şeybū bu silāđı ki sen⁹ didüñ baña ol cemī‘ cihānuñ gencinden (9) yigdür ve ammā uğrulamağla ben anı¹⁰ istemezsin. Şeybū eyitdi: Ben varayın (10) senüñ ‘arūsüñ ‘āriyyete dileyin. Andan alayın¹¹, getüreyin (11) diyüp tırdı ve gitdi. Ceymün’uñ ‘avreti kıatına vardı. (12) Eyitdi: Senüñ güyegüñ olıcaķ civānuñ senden bir dileği (13) vardur. Fertüt¹² eyitdi:

¹ olayın: olayın didi İ

² şoñra: -İ

³ ben: -S

⁴ ‘ayyārlıkıđur: -İ

⁵ itmege: eylemege İ

⁶ benüm: -S

⁷ benüm: -İ

⁸ anda çok: -İ

⁹ sen: -S

¹⁰ ben anı: -S

¹¹ andan alayın: -S

¹² fertüt: kıarı S

Dilegi nedür? Şeybū eyitdi: Siyāmek (14) şāhuñ silāhın diler ki temāşā ide¹ ki Ceymūn (15) şāh yarın güyegüçün cümle halkı da^cvet idüp ‘ālī (16) ziyāfet itse gerekdür tā ben dağı size aşcı olsam (17) gerekdür ve çok çölmekler bişürüp kazanlar kaynatsam gerekdür. (18) Kızı sevindi. Eyle olsun, didi. Tırı geldi (19) vardı. Siyāmek şāhuñ tığini ve cevşenini ve külāhını getürdi. (20) Şeybū-yı ‘ayyāruñ eline virüp eyitdi: Ol sâ^cat kim güyegümi (21) benüm kızımı evine ilede. Ben erüm Ceymūn’a diyeyin tā Siyāmek²

[İ146^b]

(1) şāhuñ³ silāhını virsün⁴ ve gencini aña ihsān idesin⁵, didi⁶. Şeybū hurrem⁷ oldu. (2) Silāhını alup Seyyid’e getürdi. Müjdegānī olsun diyüp (3) öñine kodı. Seyyid Cüneyd silāha nazar itdi. Temāşā idüp (4) müte^caccib kaldı. Şeybū’ya eyitdi⁸: ‘Aceb olmaya aña ki bunuñ (5) gibi⁹ silāhı olup cümle cihānı tuta ve uta¹⁰. Bunu diyüp ol (6) silāhı görüp hikāyetlere ve ser-güzeştlere meşğül idi (7) tā ol vaktā degin kim gice [S147^b] geçdi. Çün rüy-ı zemīn¹¹ (8) münevver oldu. Ceymūn tahta geçüp oturdu ve güyegüsine (9) göyündüğinden şabr idemeyüp¹² Şeybū-yı şirīn-kārı (10) da^cvet itdi. Şeybū’dan Seyyid Cüneyd’ün hālīn istifsār itdi ve eyitdi¹³: (11) Mihmānuñı dün gice hoşca tutduñ mı ve eyüce ri^cāyet (12) eyledüñ mi ve kal^ca içinde olduğına hātır-ı ‘ātırılarına ğubār (13) bürindi mi¹⁴? Bu yüzden haylī pürsiş gösterdi ve ziyāfet (14) esbābın görüñ diyü emr eyledi ve Şeybū’ya eyitdi: Yürü sen aşcı ol ve hādīmüñ sākī olsun. Şeybū’nuñ kavli bu idi. Kendüye eyitdi¹⁵: Beni Tañrı (15) söyletmiş imiş. Derhāl gelüp Seyyid’e maqāl-i hālīn ma^clūm itdi. (16) Seyyid handeye düşdi. Eyitdi: Yā Şeybū ben hod¹⁶ bir mesti ve dağı bir uyumış

¹ temāşā ide: -S

² Siyāmek: silāh-ı Siyāmek İ

³ şāhuñ: -S

⁴ virsün: -İ

⁵ ihsān idesin: virsün İ

⁶ didi: -S

⁷ hurrem: bī-ğam S

⁸ eyitdi: -S

⁹ gibi: -S

¹⁰ uta: -İ

¹¹ rüy-ı zemīn: rüz S

¹² idemeyüp: kararlı olmayup İ

¹³ eyitdi: -S

¹⁴ bürindi mi: yürüdi mi İ

¹⁵ yürü sen aşcı ol ve hādīmüñ sākī olsun. Şeybū’nuñ kavli bu idi. Kendüye eyitdi: -İ

¹⁶ hod: -İ

(17) kişiyi hergiz depelemiş kişi¹ degülin, didi² ve sen hod (18) bilürsin eyle olsa. Çün³ Şeybū maṭbaḥa varup aşına meşgöl (19) oldu. Cümle eṭ imeyi bişürüp ḥāzır müḥeyyā⁴ itdi ve içine zehr (20) katdı ve ḳayşer kızına dārū-yı hūş-ber virdi ki şarāba ḳatup (21) zengilere içüre ve kendülerinden geçüre. Çün⁵ Ceymuñ buyurdı.

[İ147^a]

(1) Bezmi reng-ā-reng mücişlerle zeyn itdiler ve nuḳl bezdiler ve miyāne-i (2) meclise bir ḥavz mişālinde bir billūrīn bādiye getürüp ḳodılar (3) ve anı erguvānī şarābla ṭoldurdılar. Ol duḫter-i sīmīn-sā' id (4) bir zerrīn ḳadeḫ eline alup ortaya girdi. Ol şarāb-ı la' l-fāmdan (5) cāmı pür idüp Ceymūn şāha⁶ şundi. Çün⁷ Ceymūn alup (6) nūş ḳıldı ve zamāne ḡuşşasın ferāmūş itdi ve 'işrete meşgöl (7) oldılar. El-ḥāşıl-ı kelām⁸ içerek nīm-mest oldılar. Bu mestlik içinde (8) sākī-i [S148^a] sīmīn-sāk furşat düşürüp dārū-yı hūş-beri bādiye (9) içine şaldı ve ḳadeḫi pür idüp devr itdürdi. Henüz Ceymūn'a (10) nevbet gelmedin yüz yigirmi zengī nūş idüp bī-hūş olup (11) mürde gibi düşdiler. Ceymūn-ı zengī zīrek ḫarām-zāde idi. (12) Çün⁹ göñline şübhe gelüp her kimse ki (13) bir ḳadeḫ veyā iki ḳadeḫ veyā üç ḳadeḫ nūş idüp bu vechle bī-hūş olup¹⁰ (14) mürde gibi düşeler diyüp çün¹¹ kendüye eyitdi: (15) Ey Ceymūn ṭālī' ũñ meymūnmış ki nevbet saña gelmedin (16) bu şerre vāḳıf olduñ. Bu iş bir nesneden ḫālī degüldür (17) diyüp derḫāl elin uzadup duḫterüñ saçına yapışup (18) andan¹² kendüye çekdi. Bārī Te' ālā'nuñ emri bunuñ üzerine (19) cārī idi ki ol sā' at Şeybū gelüp şoḫbetlerine ṭa'ām getürmişdi. Gördi¹³ ki Ceymūn duḫterüñ saçın ṭutmuş ve kendüye (20) çeker. Eyidür ki söyle bu ḫālet nedür? Toḡrı söyle yoḫsa (21) boynuñı ururam, diyüp tiḡin 'uryān itdi¹⁴ ve duḫter vehm

¹ kişi: -İ

² didi: -S

³ çün: -S

⁴ müḥeyyā: -S

⁵ çün: ve S

⁶ şāha: -İ

⁷ çün: -S

⁸ kelām: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ olup: -İ

¹¹ çün: -S

¹² andan: -S

¹³ ol sā' at Şeybū gelüp şoḫbetlerine ṭa'ām getürmişdi. Gördi: -İ

¹⁴ itdi: -S

[İ147^b]

(1) idüp eyitdi: Ey emîr beni öldürme toğrısın söyleyeyin, didi (2) ve saña bir bir taqrîr eyleyeyin. Bil¹ ve āgāh ol ki ben kayşer-i Rûm'uañ kıızıyam (3) ve bu şahş benüm ħācemdür. ' Amr Ümeyye'nün püser-zādesidür ve ol bir (4) civān ki güyegün olsa gerekdür. Ħamza-i ' Abdü'l-muṭṭalib'uañ (5) ' ammüsi oğlıdur. Cümle ta' āmlara zehr katmışlardur ve baña dağı dārū-yı (6) hüş-ber virmişlerdi. Şarāblarına kat, didi². Anlara³ içür, ben dağı (7) katdum ve içürdüm. Üşte bu hālet oldur ki ben⁴ saña didüm. Ceymün (8) eyitdi: Çünkü sen⁵ Rūmî'sin yā niçün yüzün zengî rengdür (9) ve Şeybū-yı ħīle-bāz⁶ fūrūş, duğter ne dirse güş idüp (10) tururdi ve [S148^b] duğter eyitdi: Benüm ħācem yüzüme bir dārū sürdi (11) tā yüzümüñ rengi zengî reng oldı. Ceymün derħāl ıssı şu (12) getürdi. Duğter yüzini yudı, siyāhlığı gidüp (13) çün māh gibi yüzi nūr virdi. Ceymün ħışma gelüp (14) ol duğter-i bī-çārenüñ boynın urdı ve Şeybū-yı çālāk⁷ hemān (15) uçup Seyyid Cüneyd'e geldi. Eyitdi⁸: Ne turursın ħāzır ol ki kendüñi (16) şağla ki kırk elli zengî hüş-yār dururlar. Tedbīrümüz (17) perdesi yırtıldı ve kayşer kıızı esrārumuzı Ceymün'a fāş itdi. (18) Ceymün dağı duğteri depeledi ve şimdi bizüm helākumuza kaçd (19) itdi. Üşte şimdi gelür, ne turursın, didi⁹. Seyyid Cüneyd (20) çün¹⁰ güldi ve eyitdi: Korkma eger sen korkarsañ (21) var bir yirde gizlen dağı gözle gör ben bu siyāhlara n'eylerin. Ol

[İ148^a]

(1) kal' anuñ orta yirinde bir tağ gibi bülend depe vardı. Şeybū (2) vardı, anuñ kullesine çıkdı. Bir taş altına girüp¹¹ pinhān oldı (3) ve yukarıdan aşağı ħışāra nigerān oldı. Seyyid Cüneyd¹², Siyāmek şāhuñ (4) cevşenin giydi ve külāhın başına çekdi ve tigin beline (5) ħamā'il kıldı. Ol tīg-i ejder dağı ' uryān idüp eline aldı ve nā-gāh (6) bir na' ra urdı ki nice zehreler çāk olup ħāke düşdiler. Kal' aya (7) dağı

¹ bil: -İ

² didi: dağı S

³ anlara: -S

⁴ ben: -S

⁵ sen: -S

⁶ bāz: -S

⁷ çālāk: çāpük S

⁸ eyitdi: -İ

⁹ didi: -S

¹⁰ Cüneyd çün: -S

¹¹ girüp: -İ

¹² Cüneyd: -S

zelzele vākı¹ olup halka velvele düşdi. Andan şoñra (8) Ceymün'dan yaña revāne oldı, tā ol yire vardı ki Ceymün anda tūrurdu¹. Ceymün (9) nazār itdi. Seyyid² Cüneyd'i gördi. Bülend āvāz ile eyitdi: Ey hārāmiler ki (10) siz hīle vü mekr ile cihānı geşt idersiz ki ve bir vaqt Hāmza-i nābe-kār³ bunıñ gibi (11) mekrle bu diyāra geldi ve benüm atamı depeledi. Benüm hışımlarumdan yetmiş nefer (12) zengī depeledi. Ol vaqt ben daħı tıfl idüm ve benüm anam bir gemiye [S149^a] girüp (13) cezīre-i Tāvīsyān'a gitdi ve Āhenser zengīnün katına ve ' Amr Ümeyye (14) Zeng-bār'da idi ve yedi yüz biñ nefer zengī anuñ hīlesiyle depelendiler. (15) Sen bu sā' at anuñ püser-zādesisin. Seni getürdük⁴, şimdi (16) hīleler ile bu hışarı alasız. Bu dem saña bir iş idem kim tā rüz-ı⁵ kıyāmete (17) degin dillerde yād ola⁶ ve illerde ad qala. Bunı diyüp Seyyid Cüneyd'ün⁷ cengine (18) āheng itdi ve Seyyid⁸ cevāb virdi ki benüm ' aziz ' ammüm Hāmza (19) gelmiş. Sizün kabīleñüzden yetmiş nefer zengī ve senün atanı depelemiş. Ol (20) ħod sehl ola, şimdi ben geldüm tā cümleñüzi depeleyem ve bu hışarı (21) yıķup şehrini āteşe uram. Ben mekr ü hīle eylemedüm ve senün cenginden

[İ148^b]

(1) ' aciz degülem. Bunı diyüp Ceymün'a ħamle itdi. Ceymün daħı buña ħamle eyledi. (2) Seyyid bir na' ra eyle⁹ urdı ki nice ādem¹⁰ zehreleri çāk oldı ve Ceymün'a (3) tīg ħavāle itdi ki boynın çala. Ceymün çāpük nābe-kār idi. Cüst (4) Cüneyd'ün tīgi öñinden ardına şıçradı ve tīgün ucı Ceymün'ün ayağına (5) tōķundı, kesdi. Ammā zararlı degül idi. Qan revān oldı. (6) Ceymün hışma geldi. Bir kerre daħı ħamle itdi ve diledi ki Seyyid (7) Cüneyd'i¹¹ bir nesne ile ura ve Seyyid Cüneyd'ün¹² andan ferāğı vardı ki (8) anuñ tīg cengin iderdi. Ceymün elin uzadup Cüneyd'ün¹³

¹ Ceymün anda tūrurdu: -İ

² Seyyid: -S

³ nābe-kār: -İ

⁴ seni getürdük: beni gördün İ

⁵ rüz-ı: devr-i İ

⁶ ola: -İ

⁷ Cüneyd'ün: -S

⁸ Seyyid: Seyyid eyitdi İ

⁹ eyle: -İ

¹⁰ ādem: -S

¹¹ Cüneyd'i: -S

¹² Cüneyd'ün: -S

¹³ Cüneyd'ün: -İ

şacın tıtdı, (9) kendüye çekdi. Seyyid Cüneyd çün kendünün şacın¹ Ceymün'ün elinde (10) gördi, hemân elinden tigin bıraktı ve elin uzadup Ceymün'ün (11) kemer-bendin tıtdı ve kuvvet itdi ve ikisi dağı menâre gibi hayli (12) gerdiş gösterdiler. Birbiriyle şol kadar kuvvet ve diğkat kıldılar ki hünları (13) nâhunları dibinden çeşme lülesinden şu aklar gibi kan revân (14) oldu ve ikisi dağı süst oldılar. Nâ-gâh Seyyid² Cüneyd, Ceymün'ün (15) kemer-bendin [S149^b] şalıvirdi ve şacını elinden aldı. Öñinden (16) gitdi ve dağı şağ elini sol böğregi üzerine koyup bir na'ra (17) eyle³ urdı ki Ceymün'ün zehresi çak oldu ve az kaldı ki (18) hâke düşe. Ammâ merdânılığla kendüye cem' eyledi⁴. Ceymün, Seyyid'ün (19) âvâzından gâyet kırkırdı ve kendüye eyitdi: 'Acebdür ki (20) bunuñ gibi sehmnâk âvâz benî-âdem kavminden⁵ gele ve Şeybû (21) taş altından gözedürdi ve nice tınâb cem' idüp öñine

[İ149^a]

(1) kırkırdı. Eger⁶ hâl diğeg-gün olursa ol tınâbları hişâr burcına ardup (2) aşığa ine ve Ceymün'dan kırka. Bu endişede idi. Seyyid Cüneyd'ün⁷ na'rası (3) âvâzesi kulağına girdi. Ol tağun kullerinden bülend âvâz ile (4) eyitdi: Ey pehlevân-ı 'Arab dağı n'eylersin 'aceb? Kırkıma Ceymün'ı (5) tizce depele tâ ben bu püşteden aşığa inem ve anlar ki mest (6) medhüşlar⁸ dururlar. Başların kesem ve kanların dökem. Şeybû-yı 'ayyâr (7) bu güftârda iken Seyyid Cüneyd⁹ bir na'ra dağı eyle urdı ki Ceymün'ün endâmına (8) lerze düşdi ve endişe eyledi ki n'olaydı mälını benden alaydı (9) ve şulh eyleyeydi, vara gideydi ki ben dağı bunuñ cengine (10) döymezem¹⁰ tâ¹¹ Ceymün bu endişe idi. Nâ-gâh Seyyid Cüneyd¹², Ceymün-ı siyâhı yirinden (11) kıldurup başı üzerine alup depesi üzerine yire çaldı. Şöyle ki (12) başı hürd kendü mürd oldu. Ol zengiler ki kıalmışlardı. Anları (13) dağı depeledi ve illâ altı nefer zengî ki girü kıldı. Derhâl anlar (14) dağı geldiler, amân dilediler. Şeybû-yı

¹ şacın: -İ

² Seyyid: -S

³ eyle: -S

⁴ eyledi: itdi S

⁵ kavminden: halkından S

⁶ eger: -İ

⁷ Cüneyd'ün: -S

⁸ medhüşlar: -S

⁹ Cüneyd: -S

¹⁰ döymezem: toymazın S

¹¹ tâ: -İ

¹² Cüneyd: -S

çālāk gördi ki zengīlerden¹ kal'a (15) pāk oldu. Hemān burcdan aşığa inüp Cüneyd'ün ayağına düşdi (16) ve eyitdi: Ey peygāmbere 'aleyhi's-selāmuñ 'ammüsi oğlu şimdi mestler ki (17) bī-hūş [S150^a] düşmişlerdür. Anlaruñ 'uhdesi benüm üzerimedür ki (18) bir sā'atda cümlesinüñ başın kesem ve qanın dökem diyüp (19) hancerin eline aldı. Ol siyāh murdārlaruñ üzerine varup başların (20) tenlerinden cüdā kıldı. Yüz yigirmi nefer² zengīleruñ cümlesin depeledi. (21) Andan şoñra Ceymün'ün serāyına girdi. Kayşer kızınuñ qanı 'ivazına ne kadar

[İ149^b]

(1) 'avret ve oğlan var ise depeledi ve Seyyid Cüneyd çün³ zindāna (2) girdi, gördi. Üç yüz nefer miqdār merd-i Müselmān bend-i girānda giryan (3) yaturlardı ki her biri bir vilāyetden. Ceymün-ı mel'un anlaruñ günde (4) birisin yirdi. Çün Cüneyd'i göricek feryād u fiğān itdiler. Seyyid (5) anları bendden halāş itdi ve fi'l-cümle⁴ Seyyid'ün ayağına düşdiler (6) ve ayağına⁵ yüz sürdiler. Anlardan beş neferi Mekke'den ve Medīne'den (7) şerefehallāhu eyidürler çün⁶ Seyyid anları öpdü ve kuçdı. Eyitdi: (8) Yürün⁷ mällaruñızı ne kadar var ise⁸ aluñ, varuñ yoluñuza gidüñ (9) ve bunu didi ve dağı Şeybū ile Siyāmek şāhuñ genci temāşasına (10) gitdiler. Çün⁹ vardılar, gördiler. Bir kaşrdur ki zer ve cevāhirla (11) ārāste ve durer ve yevāqitle pīrāste itmişlerdi. Şol kadar māl u ni'et-i (12) dünyā ve hil'at çoğdı ki haddi vü hisābı¹⁰ yokdı ve cümleden (13) bir hānesi 'anber-i sepīdden pür idi ve bir hānesi kāfūrdan (14) ve müşğden memlū idi ve bir hānesi dağı yāqūtdan ve zümürüdden (15) tolu idi ve bir hānesi durer-i gurerden ve cevāhirden pür idi (16) ve nice hānelerde dağı sīm ü zer ile ve ni'et ü hil'at ile tolmış (17) idi. Şeybū ile Seyyid¹¹ Cüneyd anlaruñ temāşasında mütehayyir qaldılar. (18) Andan şoñra [S150^b] buyurdu. Her qanqısının bahāsı girān ve getürmesi (19) āsāndur gemiye getürdiler¹²

¹ zengīlerden: -İ

² nefer: -İ

³ çün: -S

⁴ fi'l-cümle: cümle S

⁵ ayağına: izi tozına S

⁶ çün: -S

⁷ yürün: varuñ İ

⁸ ne kadar var ise: ne kadarsa S

⁹ çün: -S

¹⁰ hisābı: haşrı S

¹¹ Seyyid: -S

¹² gemiye getürdiler: getürdiler çün gemiye getürdiler İ

ve bākīsın ol Müselmānlara (20) virdiler ve anlar ki Mekke'den ve Medīne'den idi. Anları kendü (21) gemisine koydı ve ƙal' anuñ dīvārını yıƙdılar ve ŧehrini yaƙdılar.

[İ150^a]

(1) Ol Müselmānlar ol māl-i ğanīmetden ğanī oldılar. Ol zengīlerüñ (2) elli pāre gemileri var idi ve dükelisi māl ile mā-lā-māl idüp (3) bādbān açdılar ve daƣı deryā yüzine revāne oldılar. Gemi daƣı (4) gice gündüz murğ-āb gibi ƙanat açup uçup¹ giderdi. (5) ŧeybū daƣı Seyyid Cüneyd'i² medħ iderdi. Āferīn dest-bāzūña, (6) taħsīn bāl u yāluña senüñ. Bu cihān-ı fāñide Ĥamza-i ŧānīsın didi (7) ve ammā senden bir temennā iderem. Seyyid³ Cüneyd eyitdi: Ne temennā idersin? (8) ŧeybū eyitdi: Ƙaçan kim uğruluğa veyā ħarāmīliğe gitmek isteyem. (9) Beni men' itmeyesin. Çün Seyyid⁴ Cüneyd eyitdi: Bu ne temennādur kim (10) sen⁵ eyidürsiñ? Hīç kimesne uğruluk ider mi? Bir kimesne ki ceng (11) güninde 'āciz ola meger ol uğruluk eyleye. Ben Muŧtafā vü Murtaza'nuñ (12) devletle, Ĥudā-yı 'azze ve celle 'alānuñ⁶ 'ināyetiyle hezār Ceymūn gibi (13) zengīden zebūn⁷ olmazam ve eyitdi⁸: Ey ŧeybū ben bir hoş⁹ fā'ik at dilerem (14) ki benüm rān¹⁰ rikābuma lāyık ola. ŧeybū eyitdi: Ey Seyyid sen (15) ħātır-ı 'ātırūñ¹¹ hoş tutup ma' būda tevekkül eyle ki biz bu lücce-i (16) deryādan ki ŧaħrāya ƙadem ƙoyavuz. Mālumuz ħod bisyārdur ve diledüğüñ (17) gibi ol diyārda bir yaħŧı bedevī ve dil-āver¹² at ŧatun alavuz (18) ve eger ŧatmazlarsa uğrulayam daƣı saña getürem ve Seyyid¹³ Cüneyd güldi. (19) Eyitdi: Ey ŧeybū hele n'eylerseñ eylersin uğruluğı elden ƙomazsın. (20) Bunlar [S151^a] bu nev' kelimāt iderlerdi. Gemi daƣı ol deryā-yı bī-nihāyetüñ yüzinde¹⁴ (21) murğ-āb gibi ƙanat açup uçup giderdi tā bir nice leyl ü nehārdan

¹ uçup: -İ

² Cüneyd'i: -S

³ Seyyid: -S

⁴ çün Seyyid: -S

⁵ sen: -S

⁶ 'alānuñ: -S

⁷ zebūn: dönmezem İ

⁸ eyitdi: ammā S

⁹ hoş: -İ

¹⁰ rān: -İ

¹¹ 'ātırūñ: -İ

¹² dil-āver: -S

¹³ Seyyid: -S

¹⁴ yüzinde: -İ

[İ150^b]

(1) şoñra bir kenār belürdi. Bu ne diyār ki diyüp yakın vardılar, gördiler (2) ki bir şehr-i mu^c zzam. Etrāfında bāğları dil-keş ü hurrem ve içi bir ğalaba (3) ne Şām'a beñzer ve ne Haleb'e. Sultān Manşūr ol vilāyetüñ pādişāhıydı ve (4) ol şehr tahtgāhıydı ve Kırvān pādişāhı ^c Abdü'l-mü'min ile (5) her sāl cidāl u kıtāl eylerdi ve Sultān Manşūr'dan baş ħarācın (6) taleb iderlerdi. Ol şehrüñ nişfi deryā cānibinde idi ve nişfi (7) şahrā cānibinde idi. Çün Seyyid¹ Cüneyd'üñ gemisi ol şehrüñ limonına (8) girdi ve Seyyid² Cüneyd işbu gemiden kenāra çıkup şehre (9) girdiler. Bir kār-vān-serāya girüp anda bir ħücre tıtdılar. (10) Ol māl-i firāvān anı³ gemiden çıkarup getürdiler. ħücreye (11) koydılar⁴ ve ma^c būda çok şükr idüp birkaç gün āsüde-ħāl⁵ (12) oldılar. Rāvī şöyle rivāyet ider ki Sultān Manşūr (13) ^c Abdü'l-mü'min'le ceng itmekden fāriğ oldı ve ^c Abdü'l-mü'min Sultān (14) Manşūr'dan baş ħarācın aldı ve Manşūr dönüp şehrine (15) geldi. Ĥiç ħarāc virmege bir⁶ ^c ilāc bulmadı. Anuñ bir ^c ākıl (16) ve kāmil vezīri var idi. Anuñ ile meşveret itdi ki biz⁷ (17) başumuzdan bu ħarācı niçe def^c idevüz, didi. Vezīr eyitdi: (18) Ol Āhenser zengīnüñ bir qarındaşı vardur ki mübāriz pehlevāndur (19) ve ser-süvārān ammā degme bir at çekmez. Sultān Manşūr ğāyet mesrūr (20) olup buyurdı, vardılar. Muķātil'i hezār i^c tibārla getürdiler. Sultān (21) [S151^b] Manşūr⁸ Muķātil'üñ kıaddinde ve kıāmetinde müte^c accib kıaldı ve eyitdi: Bu merd-i āzāde⁹

[İ151^a]

(1) qarındaşından kıāmetde ve cesāmetde ve ferāsetde¹⁰ ve kıyāsetde çok ziyādedür. (2) Ammā Muķātil eyitdi: Benüm rān¹¹ rikābuma lāyık bir fā'ik at buluñ ki ben (3) ceng idem. Manşūr eyitdi: Fülān vilāyetde bir emīr vardur. Deryādan (4) anuñ eline bir at girmişdür ki ol at¹² rüy-ı zemīnde āña (5) nazīr olmaz ve dağı zencīr yularlarla

¹ Seyyid: -S

² Seyyid: -S

³ anı: -İ

⁴ koydılar: -S

⁵ ħāl: -S

⁶ bir: -S

⁷ biz: -S

⁸ Manşūr: Manşūr'üñ iline S

⁹ merd-i āzāde: murdār-zāde İ

¹⁰ ferāsetde: -İ

¹¹ rān: -İ

¹² ol at: -S

ve zencir pā-bendlerle eyerleyemezler (6) ve üzerine varanı deper¹, depeler. Hayfdur anuñ gibi atı helāk ideler (7) ve yāhūz şalıvireler, vara gide ve siyāh eyitdi: Cehd eyleñ (8) ol atı bu şehre getüresiz ki ben anı rām tedbîrine ikdām (9) ideyin. Manşūr mesrūr olup hezār süvār gönderdi ki (10) ol atıñ ayağına ve başına zencirler dağup hezār hîle şehri-i nevbete² (11) getürdiler. İttifāk Şeybū ile Cüneyd şehriñ dā'iresin seyr (12) iderlerdi. Nā-gāh pādişāh meydānına çıka vardılar. Gördiler (13) ol meydānda bir hürüş galaba var. Yakın varup gördiler. (14) Pādişāhuñ tahtını miyāne-i meydānda kırmışlar ve şāh dağı üzerine (15) geçüp oturmuş. Seyyid³ Cüneyd bir şahşa eyitdi: Bu cem' iyyete sebep (16) nedür, didi⁴. Ol şahş eyitdi: Fülān vilāyetde⁵ deryādan bir at (17) çıkmışdur. Anı getürdiler ve hergiz kimesneye rāzı olmaz ve arkasına (18) zīn urup başına licām geçüre bir zengī gelmişdür. Eyidür ki ben anı (19) eyerlerin. Seyyid⁶ Cüneyd eyitdi: Ol zengī kıanı? Ol şahş eyitdi: Şāhuñ⁷ (20) kıatındağı siyāh⁸ oldur. Seyyid⁹ nigāh itdi. Kıāmetin ve cesāmetin¹⁰ seyrān idüp hayrān (21) kıaldı. Nā-gāh kenāre-i¹¹ meydāndan bir gürüh [S152^a] hezār sütühla miyāne-i meydāna

[İ151^b]

(1) girdiler. Ol atı zencirlerle öninden ve ardından yanından¹² (2) keşān ber keşān getürdiler. Seyyid nazar itdi. (3) Gördi ki kā'inātda gözler görmüş degüldür¹³ ve kıulaqlar (3) işitmiş degüldür ve Seyyid Cüneyd çün¹⁴ Hāķ Te'ālā kıazretine (4) münācāt idüp eyitdi: Sübhāna'llāh bunuñ gibi (5) hūb at yokdur. Kıuvvetle yaradup benī-ādeme musahhar eylesin, didi¹⁵. (6) Dirigā n'olaydı bunuñ gibi bir at benüm elüme gireydi (7) tā ol atıñ arkasında etraf-ı 'ālemi tavāf ideydüm. Seyyid (8) bu fikirde iken ol atı sultān kıatına getürdiler ve nā-gāh (9) Muķātil-i siyāh eyitdi:

¹ deper: -İ

² hezār hîle şehri-i nevbete: -İ

³ Seyyid: -S

⁴ didi: -S

⁵ vilāyetde: -S

⁶ Seyyid: -S

⁷ şāhuñ: pādişāh İ

⁸ siyāh: -İ

⁹ Seyyid: -İ

¹⁰ cesāmetin: -İ

¹¹ kenāre-i: -İ

¹² yanından: -İ

¹³ degüldür: -İ

¹⁴ Cüneyd çün: -S

¹⁵ didi: -S

Andan¹ zencirleri getirün ve seyisler atun (10) zencirlerin aldılar. Bir zencir kaldı anun daı ucını Muqatil'un (11) eline virdiler. Cün² Muqatil atun katına geldi. Diledi ki (12) elini atun boynı üzerine koydu. Nā-gāh ol esb-i (13) deryāyi süheyl idüp yirinden 'uqāb gibi şıradı (14) ve kendüzin zenginün üzerine pertāb itdi ve hezār na'ra (15) urup tırdı. At daı şir-i jiyān gibi añrayup (16) zenginün eşsesin ağzına aldı ve yirinden kaldıurup yire (17) çaldı. Zengī kendüzinden gitdi. Cün at kendüzin (18) bendden boş gördi, cūş idüp halka hamle eyledi. (19) Halk daı atı ortaya alup halka şadmetinden nefret idüp (20) ata yol virdiler ki vara şahrāya gide. Seyyid³ Cüneyd

[İ152^a]

(1) Şeybū daı temāşā eylerdi. Cün bu halkun nefretin ve zenginün (2) hacāletini gördiler. Ta' accüb idüp hayrete vardılar. Ammā cün at⁴ Seyyid'un katına⁵ (3) geldi, Şeybū eyitdi: Ey Seyyid⁶ atı tut daı gel. (4) Yine yirümüze gidelüm. Nā-gāh Seyyid Cüneyd⁷ bir na'ra urup (5) andan⁸ vardı. Sağ elin uzadup atun⁹ yelesin tıtdı ve şol (6) elin [S152^b] uzadup ağzın tıtdı. Andan¹⁰ karnına bir pūşt-pā ile (7) urdı ki at arkasın kemān gibi iki bükdi (8) ve kulağı gözine bir müşt urup andan¹¹ kulağın eline aldı. (9) Şöyle burdı ki at miskīn har gibi tırı vardı. (10) Seyyid, Şeybū'dan tāziyāne diledi. Şeybū daı şunu virdi. Seyyid (11) hemān eyersüz ve uyansuz üzerine süvār olup meydāna (12) şıratdı. Şol kadar yeldürdi ki at¹² 'arağa garç olup (13) süst oldu. Andan şonra¹³ zīn licām getirüp atı (14) eyerleyüp başına uyan geçürdi ve yine rikāba (15) kadem koyup süvār oldu daı meydānun öte başından (16) beri başından öte başına¹⁴ şol kadar segirtti ki at zebūn oldu. (17) Şöyle oldu ki adımın admaz oldu

---

¹ andan: -İ

² cün: -S

³ Seyyid: -S

⁴ cün at: -İ

⁵ katına: -İ

⁶ Seyyid: Şeybū İ

⁷ Cüneyd: -S

⁸ andan: -S

⁹ atun: -İ

¹⁰ andan: ve S

¹¹ andan: -S

¹² at: -S

¹³ şonra: -S

¹⁴ öte başına: -İ

ve Manşūr, Seyyid'üñ kārında (18) ve zūrında 'acebe ıaldı. Seyyid Cüneyd¹, Manşūr'uñ öñine (19) gelüp hizmet itdi ve atı şāhuñ seyislerine virüp (20) eyitdi ki zinhār bu gice 'alef virmeñ tā yarın yine ben² (21) gelem. Ben anı bu vechle idem ki seyislere aşlā³ renc

[İ152^b]

(1) ü zaḥmet⁴ ü elem irmeye. Bunı didi daḡı dönüp gitdi. Manşūr (2) daḡı hıç tınmadı. Ammā bir zamān tefekkürden şoñra dönüp⁵ vezirine (3) eyitdi: Ben hergiz bunuñ gibi civān gürbüz ve mübāriz görmedüm⁶ (4) ve görmiş degülem. Bilmezem ki ol kimdür ve ne yirdendür? Bunı (5) diyüp endişelere düşdi ve eyitdi: Çün yarın gele biz⁷ andan (6) istifsār idelüm ki ne yirdendür⁸ ve ne diyārdan gelür⁹ ve ne (7) kāra gelüp tırur. Ammā Muḡātil-i zengī çün yine kendüye (8) geldi. Yirinden ıalḡup hezār hacālet ile Sulṡān Manşūr'uñ (9) öñine gelüp hizmet itdi ve eyitdi: Atum ıanda gitdi? (10) Zengīye mācerādan bir bir¹⁰ ḡaber virdiler. Zengī eyitdi: Meger bu civān¹¹ mekkārdur. (11) Aña¹² mekr itmişdür. Yoḡsa dükeli 'ālemde benī-ādemde [S153^a] bende olan (12) ıuvvet ve diḡkat olmaz. Ben ol atı zebün idemedüm. Ol niçe (13) itmişdür. Çünki ol civān-ı ḡarībüñ bu ıadar ıuvveti vardur, (14) gelsün yarın sulṡānuñ öñinde anuñ ile güreş (15) tıtalum. Ben¹³ anı şöyle yire uram kim eyegüleri ḡurd olup (16) ve kendü mürd ola. Sulṡān Manşūr eyitdi: Eyü didüñ (17) böyle idelüm diyüp serāyına gitdi. Manşūr şāh ol gice (18) āsüde-ḡāl¹⁴ olup ve yarındası seḡer meydāna geldi. Ol¹⁵ (19) atı daḡı getürdiler. Seyyid¹⁶ Cüneyd elin uzadup atuñ

¹ Cüneyd: -S

² ben: -S

³ aşlā: -S

⁴ zaḥmet: -S

⁵ dönüp: -S

⁶ görmedüm: -S

⁷ biz: -S

⁸ ne yirdendür: -S

⁹ gelür: -S

¹⁰ bir bir: -S

¹¹ bu civān: -İ

¹² aña: -S

¹³ ben: -S

¹⁴ ḡāl: -S

¹⁵ ol: -İ

¹⁶ Seyyid: -S

arkasına (20) yapışdı ve andan¹ rikāba qadem qoyup süvār oldı. Meydāna şıçradup (21) çalış gösterdi. Yine şol qadar segirdedi kim at süst olup fūrū-mānde

[İ153^a]

(1) oldı. Seyyid² Cüneyd dağı üzerinden inüp atı şalıvirdi. At (2) ħar-ı miskīn gibi teskīn olup³ tırı vardı. Seyyid Cüneyd çün⁴ sultān (3) öñine gelüp ħızmet itdi ve diledi ki döne gide. Siyāh eyitdi: Eger sen⁵ (4) sāħir degülseñ kuvvetüñ varsa beri gel tā⁶ şāh öñinde senüñle güreş (5) tıtalum. Ammā ben bir elümle tıtayın sen iki elüñle tıt. Seyyid⁷ Cüneyd anuñ (6) sözinden ħazaba geldi. Ol kıızıl gül gibi⁸ yañakları şarardı. Āheste āheste (7) siyāhuñ qatına geldi. Şağ elin uzadup anuñ şol bāzūsın tıtdı. (8) Kuvvet idüp yire oturdı, qodı ve yine kuvvet idüp yirinden (9) qaldurdı tā yedi kerre siyāhı yirinden qaldurdı ve indürdi. Muqātil-i siyāh (10) feryād u fiğān itdi. Cümle ħalāyık siyāhuñ fiğānından qahqahaya düşdiler⁹. (11) Seyyid¹⁰ Cüneyd'üñ kārından ħayrān qaldılar. Sultān Manşūr müteħayyir oldı. (12) Seyyid¹¹ Cüneyd'üñ elin aldı, qatına [S153^b] getürdi. Eyitdi: Ey¹² civān ne yirdensin (13) ve ne yire gidersin ve kimüñ nesisin? Eyitdi¹³: Ben diyār-ı¹⁴ Ĥicāz'danam ve bāzergānam. (14) Şimdi diyār-ı¹⁵ Hindūsitān'dan gelürem. Manşūr eyitdi: Sen (15) bāzergān degülsin, pehlevān-ı cihānsın ve dilir-i devrānsın ancağ diyüp (16) on esb-i ħoş-reftār ve on ħulām-ı māh-ruhsār ve on kenizek-i (17) gül-ı izār çün Seyyid¹⁶ Cüneyd'e virdiler ve dağı kendü serāyı qurbında bir dāne¹⁷ munaqqaş (18) dil-keş qaş virdi. Seyyid Cüneyd'i¹⁸ anda ilettiler qondurdılar. Andan şoñra (19) Seyyid ile

¹ andan: -S

² Seyyid: -S

³ olup: buldı S

⁴ Cüneyd çün: -S

⁵ sen: -S

⁶ tā: -S

⁷ Seyyid: -S

⁸ gibi: -S

⁹ düşdiler: ħande oldılar S

¹⁰ Seyyid: -S

¹¹ Seyyid: -S

¹² ey: -İ

¹³ eyitdi: -İ

¹⁴ diyār-ı: -S

¹⁵ diyār-ı: -S

¹⁶ çün Seyyid: -S

¹⁷ dāne: -S

¹⁸ Cüneyd'i: -S

Şeybū kārṽān-serāyda olan eşkālını ve mällarını dağı oldukları¹ serāya getürdiler. (20) Pādīşāh, Seyyid’uñ muṭī^c ü münkād olup rüz şeb ‘iş ü ‘işret (21) idüp neşāt² u tarab eylerdi. Seyyid hemān oğlı gibi ri‘āyet iderdi.

[İ153^b]

(1) Rāvī şöyle rivāyet ider ki ol³ Āhenser’uñ qarındaşı (2) Muḳātil-i zengī hacāletden ve melāletden hergiz Sulṭān Manşūr’uñ⁴ önine⁵ gelmedi. Ammā günlerde (3) bir gün Manşūr mütefekkir ü müteğayyir ü ğamġin ḥazīn olup oturmuşdı. (4) Çün Seyyid⁶ Cüneyd gelüp aña⁷ su’āl itdi: Niçün pür melāl⁸ ğamġin⁹ (5) ḥāṭırsın? Manşūr cevāb virdi ki hīç su’āl itme¹⁰ ‘ Abdü’l-mü’mīn ki pādīşāh-ı (6) Qırvān’dur. Bizüm¹¹ ābā¹² vü ecdādumuz zamānından bize ḥarāc virigelmişdür. Bu zamān (7) aña bir pehlevān-ı civān gelmişdür. Biz varduḳ anuñla ceng cidāl¹³ itdük. (8) Ol bize ğālib geldi dağı dükeli ‘ömrümde hīç bir pehlevān benüm arḳamı (9) yire getürmiş degüldür. Ol benüm arḳamı yire¹⁴ getürdi. Ammā civān merdlik itdi (10) beni depelemedi. Ben Ḥamza zamānından berü anuñ gibi pehlevān-ı cihān¹⁵ görmiş (11) degülem. Egerçi ben Ḥamza-i ‘ Abdü’l-muṭṭalib görmemişemdür. Ammā atalarumuzdan (12) işitmişüzdür ki Ḥamza üç yüz [S154^a] nefer ‘ammüm¹⁶ ve ‘ammüm-zādelerüm ve ḥışımlarum öldürmişdür. (13) Henüz anuñ ḳatli ve ġāreti āşarı ve ‘ Amr Ümeyye’nüñ meger ḥasāreti aḥbārı bu diyārda¹⁷ (14) vardur. O civān ki benüm cengüme geldi. Gürbüzlükde ve mübārizlikde (15) hemān¹⁸ Ḥamza’ya beñzerdi. Ābā¹⁹ vü ecdādumuñ ḥikāyeti ve Ḥamza’nuñ (16) ser-ġüzeşti²⁰ çün yāduma geldi, ol civāndan

¹ oldukları: -İ

² neşāt: şādī S

³ ol: -S

⁴ Manşūr’uñ: -İ

⁵ önine: ḳatına S

⁶ çün Seyyid: -S

⁷ aña: -S

⁸ pür melāl: pejmān S

⁹ ğamġin: -S

¹⁰ su’āl itme: şorma S

¹¹ bizüm: -İ

¹² ābā: -S

¹³ cidāl: -S

¹⁴ benüm arḳamı yire: beni S

¹⁵ cihān: -S

¹⁶ ‘ammüm: -İ

¹⁷ bu diyārda: -İ

¹⁸ hemān: -S

¹⁹ ābā: -S

²⁰ ser-ġüzeşti: ser-ġüzeşti ḥikāyet itdi S

vehm (17) idüp anuñla¹ şulh itdüm. İhtiyārsuz² baş ħarācın üzerüme aldum, didi. (18) Hemān hay hay ağladı. Seyyid Cüneyd çün bunuñ güftārın işitdi (19) efkāra varup kendüye eyitdi: Bu ħod benüm düşmenüm imiş. Benüm ‘azīz (20) ‘ammümden baña ħikāyet ider ve ammā ma‘nāda şikāyetdür. Benüm adımı ve nijādımı (21) buña bildürmek gerekmez. Ammā nān u nemek ħaqqı ki üzerime vācibdür.

[İ154^a]

(1) Düşmānınuñ şerrini def^c idüp ħayra döndürmek ve düşmānından baş ħarācın (2) alıvirem. Seyyid³ Cüneyd bunuñ gibi endişler itdükden şoñra eyitdi: Ey sulţān (3) buyur ki leşker cem^c olınsun. Ben gideyin, varayın. Ol didüğüñ pehlevānı (4) tutup ħuzūr-ı şerīfūñe getüreyin. Çün⁴ Manşūr mesrūr ħandān⁵ (5) olup eyle idelüm, didi. Seyyid eyitdi: Benüm rikābuma lāyık ve fā’iğ at (6) gerekdür. Manşūr eyitdi: Ol deryādan çıkan at kim ol atı⁶ (7) sen⁷ kendüñe muṭī^c ü münkād itdüñ. Ben⁸ anı saña bağışladum, didi. Seyyid (8) çün ol atdan⁹ şād ħandān¹⁰ oldı. Derħāl vardılar. Ol¹¹ atı getürdiler. (9) Seyyid nazār itdi, gördi. Bir atdur ki kâ’ināt¹² (10) nazāri ele girmez ve dil ile vaşf olınmaz. Hele evşāfından ba^c zı şā’irler (11) [S154^b] eyidürler. Şi’r:

Āferīn ol ata kim yürüse na^c lından anuñ

Ĥāk-ı çarĥ-ı āsmān (12) üzre çıkup tutar mekān

Tiz-revdür hem felek çün bār-keşdür hem (13) semek

Çeşm-i sūzından geçer ger dilese çün rismān

Ger segirde āteş (14) na^c lı çü berğ-i şu^c ledār

Güyā tolar kamu rüy-ı zemīn ü āsmān

(15) Boynı çün kavş-ı kuzāhdur ayağı güyā sūtün

¹ anuñla: -S

² ihtiyārsuz: ihtiyār S

³ Seyyid: -S

⁴ çün: -S

⁵ ħandān: -S

⁶ ol atı: -S

⁷ sen: sen anı S

⁸ ben: -S

⁹ çün ol atdan: -S

¹⁰ ħandān: -S

¹¹ ol: -S

¹² kâ’ināt¹²: kâ’ināt¹² aña İ

Kendü çün küh gözi necm ü (16) kulağı çün sinān

Neṣr¹: Çün Seyyid² Cüneyd ki ol atı bu şıfatlarla ki vaşf (17) itdük, gördi. Ğāyet şād ḥandān³ olup kendüye eyitdi: Bunuñ (18) gibi at⁴ ve bunuñ gibi çün⁵ cevşen ve şemşirle çün⁶ cihān-gīr olsam ‘aceb midür (19) diyüp alup⁷ āḥūrına getürdi ve besleyüp tīmārlar itdi. Ol rüzgārda (20) ki ceng güniydi. Sultān Manşūr daḥı buyurdu tā ki sipāh-ı meydāna (21) cem^c olalar. Kendü daḥı süvār olup meydāna geldi. Seyyid Cüneyd daḥı

[İ154^b]

(1) anuñla bile çün meydāna geldiler. Şeybū-yı şitāb-rev daḥı anlaruñ (2) rikāblarında yelerdi. Çün meydān yüzine gelüp tūrdılar, tā bir sā^c at (3) miqdārı çün cevelān idüp qarār gösterdiler. Ba^c d-ez-ān cemī^c leşker (4) cem^c oldu. Seyyid⁸ Cüneyd atına şöyle şād ḥandān⁹ oldu ki vaşf itmek (5) olmaz. Dönüp Şeybū’ya eyitdi: Ey¹⁰ Şeybū rān rikābuma lāyık ve fā’iḳ at buldum. (6) Eger Ḥudā-yı Te^c ālā dilerse bu atıñ arḳasında işler işleyem¹¹ ki tā rüz-ı (7) kıyāmet degin¹² dillerde yād olup ve illerde ad kıala. Şeybū eyitdi: Ey (8) Seyyid nedür bu at ki bunuñla sen faḥr idinürsin ve ben daḥı (9) bu at ile segirdürem bil ki geçerem. Seyyid eyitdi: Dīvāne misin, bunuñ (10) gibi söz söyleme. Bir gün ben bu ata [S155^a] binüp şaḥrāya çıkdum. Nā-gāh (11) önñümden bir āhū çıkdı. Bu atı anuñ yanınca bile¹³ şalıvirdüm. (12) Ha diyince yetdi. Ben¹⁴ elümle tūtdum. Şeybū eyitdi: Ey Seyyid (13) eger senüñ atıñ aşkar-ı Ḥamza ise veyā raḥş-ı Rüstem ise ben anuñla (14) segirdürem. Ben andan¹⁵ girür kıalmazam. Pādişāh-ı Mağrib ve cümle sipāh Şeybū’nuñ sözinden¹⁶ (15) ‘acebe kıaldılar. Seyyid, Şeybū’nuñ sözünden ḥışma geldi (16) ve eyitdi: Bismillāh beri gel,

¹ neṣr: -İ

² Seyyid: -S

³ ḥandān: -S

⁴ bunuñ gibi at: -İ

⁵ çün: -S

⁶ çün: -S

⁷ alup: -İ

⁸ Seyyid: -S

⁹ ḥandān: -S

¹⁰ ey: -İ

¹¹ işleyem: idem S

¹² degin: -S

¹³ bile: -S

¹⁴ ben: -S

¹⁵ ben andan: -S

¹⁶ sözinden: -İ

eger segirtmek dilerseñ. Manşür (17) eyitdi: Ben henüz bunuñ gibi kimesne görmedüm (18) ki atla segirde ve ammā işitmişemdür. Evvel zamanda Hamza (19) bu vilâyete Hamza ile bir kimesne hem-rāhmış. Adına ‘ Amr Ümeyye eyidürler imiş. (20) Ol atla segirdürmiş ve āhūları yeter tutarmış¹. Ol ikisinüñ vāsıtasıyla (21) bu bizüm mülkümüz harāb u yebāb olmuş ve bundan mağrībe gitmişdür. Anda

[İ155^a]

(1) muhkem ceng itmiş ve şad hezār merd-i nāmdār қatl itmiş ve bu vilâyete (2) āteş urup yakmış diyüp āh vāh itdi. Şeybū kendüye² eyitdi: Eyü dostlar (3) cem‘ itmişüz. Kāşki Seyyid³ Cüneyd bu iqlīme gelmeyeydi. Çün geldi (4) bārī tiz gideydi diyüp miyān-ı bendin tiz bağladı, muhkem. Seyyid⁴ Cüneyd (5) dağı atına muhkem teng virüp süvār oldu ve kenāre-i meydāndan miyāne-i (6) meydāna geldi. Cümle şāh-ı sipāh ve halk temāşaya tırmuşlardı. (7) Ammā Seyyid⁵ Cüneyd’le Şeybū çünkü kenāre-i meydāndan segirttiler, miyān-ı (8) meydāna gelince atı bir miqdār geçdi. Ber-meydān dağı segirttiler (9) ve yine geçdi. Cümle halāyık⁶ Şeybū’nuñ segirdişinden ‘acebe kaldılar. (10) **Rāvī şöyle rivāyet ider ki Şeybū [S155^b] her gāh ki segirdeydi** (11) ayağınuñ barmağı kulağına degerdi. Çün segirtmekden fāriğ oldu. (12) Seyyid⁷ Cüneyd Şeybū’nuñ atından gāzaba vardı⁸ ve gelüp atından (13) aşığa⁹ şıçradı, indi¹⁰ ve eyitdi: Ey Şeybū beri¹¹ gel tā senüñ ile (14) ikimüz segirdelüm. Seyyid eyitdi: Yüri sen yigirmi adım öñdin (15) segirt. Şeybū gitdi. Yigirmi adım yire vardıkdan soñra (16) segirtmege başladı. Seyyid Cüneyd¹² çün gördi Şeybū yirinden қopdı, (17) ol dağı yirinden қopdı. Şeybū’nuñ peyince gitdi. Ha diyince (18) yetdi. Şeybū henüz yigirmi adım gitmemişdi, öñine geçdi. (19) Cümle halk ol hāli¹³ göricek na‘ralar urup nüzhet gösterdiler. (20) Sultān Manşür dağı ol hāli göricek

¹ tutarmış: -İ

² kendüye: -İ

³ Seyyid: -S

⁴ Seyyid: -S

⁵ Seyyid: -S

⁶ halāyık: halk S

⁷ Seyyid: -S

⁸ vardı: geldi S

⁹ aşığa: -S

¹⁰ indi: -S

¹¹ beri: -S

¹² Cüneyd: -S

¹³ hāli: hāleti S

gönlüne bu hayāl (21) hālecān itdi. Şeybū ‘ Amr Ümeyye neslindendür ve Seyyid¹ Cüneyd, Hamza-i ‘ Abdü’l-muṭṭalib’üñ

[İ155^b]

(1) aşılandandır. Şeybū ile Cüneyd² çün ber-meydān segirdediler. Yine geldiler. (2) Seyyid³ Cüneyd eyitdi: Ey Şeybū yüri yüz adım öñdin segirt. (3) Andan sonra ben daḡı segirdem. Ammā segirtmege başlayıcaḡ dülbendüñi (4) debret. Ben daḡı bilüp deperdüm⁴, didi⁵. Şeybū yüz adım yire vardı (5) ve dülbendin debretüp yirinden ḡopdı. Seyyid daḡı yirinden ḡopdı. (6) Şeybū’nuñ ḡafasına düşdi. Şāhin keklige yeter gibi hemān (7) yetüp Şeybū’yı yirinden ḡapdı ve eli üstine⁶ alup getürdi. (8) Meydān başına getürdi. Cümle ḡalāyık⁷ Seyyid Cüneyd’üñ⁸ bu hünerinden müte‘accib (9) olup ḡayrān ḡaldılar. Manşūr daḡı ḡaḡıḡatla bildi ki Cüneyd, Hamza (10) aşılandandır ve Şeybū ‘ Amr Ümeyye neslindendür⁹. Kendüye eyitdi: Eger bunlar ki (11) böyle ola [S156^a] bunları ben¹⁰ cenge iletem tā düşmāna cevāb vireler. Andan (12) sonra rāy-ı şavāb oldur ki bir ‘özr ü bahāne idüp ecdādumuñ (13) ḡanları ‘ivaḡına bunlaruñ cānların alam¹¹. Ammā bu sırrı göñli maḡzeninde¹² (14) şaḡlardı. **Rāvī şöyle¹³ rivāyet ider¹⁴ ki** Sulṭān (15) Manşūr ki gūsāle-perest idi. Ammā ḡalāyıkdan gizlerdi (16) ve merdümān anı Müselmān şanurlardı. Çün Manşūr eṭrāf-ı (17) ‘āleme ol ḡadar¹⁵ ulaḡlar şalup şad hezār süvār cem‘ eyledi. (18) Şehrden çıkup cānib-i Ḳırvān’a müteveccih olup revāne oldı. (19) Cāsūslar daḡı şāh-ı Ḳırvān’a ḡaber getürdiler. Sulṭān Manşūr (20) daḡı şad hezār süvārla üşte fülān diyāra geldi ve aña (21) deryā yüzinden bir pehlevān er gelmişdür ki eger Hamza zinde

¹ Seyyid: -S

² Cüneyd: Seyyid S

³ Seyyid: -S

⁴ deperdüm: -İ

⁵ didi: -S

⁶ üstine: üzerine S

⁷ ḡalāyık: ḡalk S

⁸ Cüneyd’üñ: -S

⁹ neslindendür: aşılandır İ

¹⁰ ben: -S

¹¹ alam: -İ

¹² maḡzeninde: maḡzūnında İ

¹³ şöyle: -S

¹⁴ ider: eyler S

¹⁵ ol ḡadar: -S

[İ156^a]

(1) olaydı, aña bende olup gâşiyedârı olurdu ve dağı ‘Abdü’l-mü’min (2) çün bu haberi işitdi. Hemân-sâ‘at kişverine ulaqlar şaldı. (3) Elli biñ nefer miqdârı süvâr ihzâr itdi. Ammâ Malatıyye’den bir gürbüz (4) pehlevân getürdi ki kendüye mu‘in ü zahr¹ ola. Ol pehlevānuñ (5) adına Gürgsār eyidürlerdi. Yigirmi biñ nefer süvāra iktidārı (6) var idi. Anlar dağı cem‘ olup ‘Abdü’l-mü’min’e geldiler. Andan şoñra (7) ‘Abdü’l-mü’min dağı leşkeriyle şehrden çıkup Manşür’dan yaña revāne (8) oldı. Günlerde bir gün nā-gāh Manşür şāha buluşup (9) kōndılar ve haymeler kūrulup iki cānibden taşra karavullar çıkardılar. (10) Şeybū-yı ‘ayyār Seyyid² Cüneyd serdāra³ gelüp oturdı ve eşnā-yı kelāmda (11) eyitdi: Ey⁴ Seyyid bil⁵ ve āgāh ol kim Manşür pinhānī gūsāle-perestdür. (12) Muḥammed ‘aleyhi’s-selām imānı yoḡdur ve düşmān-ı [S156^b] dīndür. (13) Bir ḡaṭā eyledük ki atla yarışduḡ ve sen ḡod çok merdānlıḡ gösterdüñ (14) ve yegānelik ‘arz itdüñ. Ol dağı ferāsetle bizi ma‘lūm idinmişdür. Yarın (15) göresin ki bizüm ile ‘özrlr idüp güftārlar eyleye ki ḡaberdār olasın⁶. (16) Seyyid⁷ Cüneyd eyitdi: Ey Şeybū şimdi bizüm kārumuzuñ çāresi nedür? (17) Şeybū eyitdi: Çāre-i kār oldur ki ben şekl-i taḡyīr idüp (18) rūz u şeb anuñla olup anı teşḡir eyleyem tā aḡvālinden ve aḡvālinden⁸ (19) bir ḡaber alup⁹ gelem ve saña taḡrīr idem. Seyyid¹⁰ Cüneyd n’ola didi. (20) Şeybū-yı ‘ayyār hemān ṭurı gelüp çadırına geldi ve ḡile-i (21) enbānın öñine alup bir aḡ saḡal çıkardı. Andan şoñra zenaḡdānına

[İ156^b]

(1) baḡladı ve bir bol yūñlü ‘abā dağı giydi ve bir ‘aşā-yı ābnūsı (2) eline aldı ve İncil’den dağı bir ḡikmet yeñine koydı ve bir heykel ḡamā’il (3) idindi ve barmaḡına bir tesbīḡ¹¹ geçürdi ve arḡasına ḡam virüp bārgāh-ı (4) Manşür’a müteveccih oldı. Manşür’uñ dergāhına gelüp (5) medḡ ü şenālar idüp du‘ālar eyledi. Manşür eyitdi:

¹ zahr: -S

² Seyyid: -S

³ serdāra: -İ

⁴ ey: -İ

⁵ bil: -İ

⁶ olasın: -İ

⁷ Seyyid: -S

⁸ aḡvālinden: -S

⁹ bir ḡaber alup: ḡabīr olup S

¹⁰ Seyyid: -S

¹¹ bir tesbīḡ: -İ

Şoruñ ol (6) pîr ne ister ve ne yirdendür ve bir hâcete mi geldi¹. Bir hâcib (7) gelüp Şeybū'ya eyitdi: Ey pîr ne yirdensin ve ne dilersin? (8) Şeybū eyitdi: Ben üstād-ı hâkîmem ve şâtır nedîmem ve fâl-gîrem (9) ve yüz altmış yaşında bir pîrem. Bu nev'lerden şol deñlü söyledi kim (10) hâcib 'acebe kaldı. Gelüp Manşūr'a naķır ü kıţmîr (11) aña² taķrîr eyledi. Manşūr eyitdi: Varuñ anı iķerüye getirüñ (12) hâcibler gelüp daķı Şeybū-yı 'ayyār-ı³ hîle-dānı sultān öñine (13) getürdiler. Şeybū-yı şirîn-kār şāh öñine çün⁴ (14) gelince yedi yirde hizmet idüp karar gösterdi. (15) [S157^a] Medħ ü şenālar idüp tırı vardı. Şöyle ki vüzerā vü ümerā 'acebe (16) kaldılar. Çün⁵ sultāna hoş gelüp cülüs buyurdi. (17) Şeybū daķı dest-būs idüp oturdi. Manşūr istifsār (18) itdi ki ne diyārdansız ve ne kişisin ve kimüñ eşisin (19) ve ne kārā gelüp tırursın? Şeybū eyitdi: Bir dānişmend (20) kişiyem ve ne kimsenüñ eşiyem ve dükeli 'ālemüñ 'ilmin bilürem⁶ (21) ve her hünerde elüm vardur ve üstād-ı hâkîmem ve şātır nedîmem ve fâl-gîrem

[İ157^a]

(1) ve yüz altmış yaşında bir tersā pîrem. Benüm aduma hâkîm-i⁷ Ğüsenc dirler⁸. Manşūr (2) çün anuñ adın işitdi, hemān yirinden tırı gelüp kenāra (3) çekdi ve eyitdi: Ben senüñ evşāf-ı hamîdeñi pederlerümden (4) şinideyüm ve müddet-i medîddür kim dîzār-ı şerîfüñle şeref bulam diyü (5) müştāķ-ı 'azîmdüm. Şimdi bil ve āgāh ol ki ben bu hālümden (6) ğamgînem ve dîde-i nem-gînem didi⁹. Luţf eyle hemîn-sā'at 'ilm-i¹⁰ usturlāb (7) ele alup benüm tālî'üm gör ve hışımlarum daķı tālî'in gör (8) tā anlarla benüm¹¹ mā-beynümüzde ne vāķı' olur ve yāhūd¹² ne hādişe zāhir (9) olsa gerekdür, didi¹³. Baña söyle. Şeybū-yı 'ayyār¹⁴ hemān- (10) sā'at zeyc-i Rümî ve daķı

¹ bir hâcete mi geldi: -S

² aña: -S

³ 'ayyār: -S

⁴ Şeybū-yı şirîn-kār şāh öñine çün: -S

⁵ çün: -S

⁶ bilürem: -S

⁷ hâkîm-i: -İ

⁸ dirler: eyidürler S

⁹ didi: -S

¹⁰ 'ilm-i: -S

¹¹ benüm: bizüm İ

¹² yāhūd: -S

¹³ didi: -S

¹⁴ 'ayyār: -S

usturlāb-ı Şāmī eline alup ve āftāba (11) berāber tutdı¹ ve sâ‘ata ve vaqt-i irtifā‘a nazar itdi ve kevākib (12) seyrin gördi çün² hisāb eyledi. Andan sonra girībān-ı (13) tefekkürden baş kaldurup eyitdi: Senüñ yanına bir ‘Arab kişi (14) gelmişdür. Anuñ vāsıtasıyla saña nuşret ü zafer olsa gerekdür (15) ve sen ol merd-i ğaribe ri‘āyet idüp teşrifāt vir kim (16) ol dağı harekāt-ı şavāb idüp düşmenüñe cevāb vire. (17) Şeybū-yı ‘ayyār bu güftarı diyicek Mansūr yirinden turı (18) [S157^b] gelüp Şeybū-yı ‘ayyārı öpüp kenāra çekdi ve eyitdi: (19) Taḥḳīḳ bildüm ki ‘ilm-i nücūmda ol merd-i ğarībüñ ğāyet eyü bildüñ (20) ve sen Mışrī’sin ve ol Hicāzī’dür. Anuñ ḫālını rüşen taḳrīr eyledüñ³ (21) ve gönlüm levhine ḥüb taḥrīr⁴ eyledüñ⁵. Ben dağı bildüm kim ol merd-i Hicāzī’nüñ

[157^b]

(1) dil-āverliginden ve serverliginde⁶ şek yokdur. Ammā şimdi baña anuñ neşātın (2) vir ki niçe pehlevāndur. Şeybū, Seyyid’ün nişānlarından ba‘z taḳrīr (3) eyledi⁷. Mansūr yine ‘acebe ḳalup ādemlerine eyitdi: Yürüñ varuñ (4) Seyyid⁸ Cüneyd’le yigirmi kişi⁹ getürüñ tā ben ḫakīmden su’āl idem. Görem ki (5) anı bilür mi yāḥūz bilmez mi? Derḫāl Cüneyd’i yigirmi kişiyle¹⁰ getürdiler (6) ki cümlesinüñ ḳadd u ḳāmeti Cüneyd’le berāber idi. Sulṭān Mansūr (7) eyitdi: Ey ḫakīm defteriñ aç gör bu aşḫāşdan ol (8) didüğüñ şahş ḳanḳıdur, teşḫiş eyle. Şeybū yine defterin (9) açup nazar itdi, gördi. Andan sonra elin kaldurup (10) Seyyid Cüneyd’e işāret idüp budur, didi. Mansūr ‘acebe (11) ḳaldı. Şeybū-yı ḫile-bāz ‘Arab dilince şüret-i medḫde Sulṭān (12) Mansūr’a düşnāmlar eylerdi ve anlar bir nesne oḳur şanurlardı. (13) Nā-gāh başın kaldurup Seyyid’üñ eline yapışdı. Ol merd-i ğarīb (14) budur. Mansūr anuñ şöyle mürīdi oldı ki vaşf itmek (15) olmaz. Ammā Seyyid Cüneyd¹¹ ḫandeye düşdi. Sulṭān Mansūr (16) eyitdi: Ben bir kimesne isterem ki gāh gāh baña¹² semā‘

¹ tutdı: döndi İ

² çün: ve S

³ eyledüñ: itdüñ S

⁴ taḥrīr: taḳrīr İ

⁵ eyledüñ: itdüñ İ

⁶ serverliginde: ser-bāzlıgında S

⁷ eyledi: itdi S

⁸ Seyyid: -S

⁹ kişi: -İ

¹⁰ kişiyle: ādem ile İ

¹¹ Cüneyd: -S

¹² gāh baña: yegāh İ

ide (17) ve ben dağı istimā^c idüp şād u ħandān¹ olam ve bād-ı ğamdan (18) āzād olam, didi². Şeybū ħizmet idüp eyitdi: Ey şāh (19) bil ve āġāh ol ki ben ^cilm-i mūsikīde üstādum ve yādumda (20) [S158^a] hezār taşnīf-i ħoş u naķş-ı dil-keş ü pīş-rev-i cān-süz u cihān-efrüz (21) vardur. Ammā bu aķ saķalla baña yaraşmaz ki semā^c idem.

[İ158^a]

(1) Ammā bir civān-ı ħüb-rüy u laţif-güy u ħoş-āvāz u dil-nüvāz-ı (2) şirīn-kār bir yārum vardur. Bu ^cilm-i maķāmātı ve fenn-i taĥrīrātı ben³ (3) ķuluñdan öğrenmişdür. Benüm ferzend-i dil-bendüm gibidür. Ben⁴ (4) varayın anı ħizmetüñe göndereyin tā size ħizmet ide, ben (5) řā^cata ve ^cibādete meşġül olayın. Manşūr eyitdi: N^ola. Şeybū-yı (6) ^cayyār hemān⁵ reftār gösterüp maķāmına geldi ve yüzinden (7) ol aķ saķalı giderüp kendüzini muřribāne libāslarla (8) pīrāste ķılup ve başını dađı destārla ārāste ķılup řaylasān (9) şarkıtdı ve eline bir řanbūr alup Manşūr'a geldi. Seyyid Cüneyd⁶ (10) Manşūr'uñ yanında řurı yürürdi⁷. Ćün Şeybū-yı cüsti gördi. (11) Ĥandeden süst oldı. Manşūr Şeybū-yı ^cayyāra nigāh itdi, gördi. (12) Bir civān-ı māh-ruĥsār ve şirīn-ġüftār ve elinde bir řanbūre. Manşūr'a (13) ġāyet ħoş gelüp eyitdi: Bu ħakīm ħaylī ^cāķıl u dānā ve fāzıl u bīnā⁸ (14) ķişidür. Her işde ve her ālet ki işe gelür. Kendü ile (15) biledür. Ammā Ćün Şeybū geldi. Selām virüp du^cālar ķıldı. (16) Taĥt öñinde oturdı ve řanbūresine düzen virüp (17) bir semā^c itdi ki istimā^c eyleyenler şafālarından ġaşy oldılar (18) ve Sulţān Manşūr ħazzından bir na^cra urup kendüden (19) ġitdi. Ćün⁹ Seyyid Cüneyd¹⁰ ħandeden bī-ĥod oldı. Şeybū řanbūresin (20) yire ķodı ve kemāñcesin eline alup bir şoĥbet dađı eyledi kim (21) hezār-bār evvelkiden ziyāde itdi¹¹. Sulţān Manşūr eyitdi: Bir kimesne

---

¹ ħandān: -S

² didi: -S

³ ben: -İ

⁴ ben: -S

⁵ hemān: -S

⁶ Cüneyd: -S

⁷ yürürdi: -İ

⁸ bīnā: -İ

⁹ Ćün: ve S

¹⁰ Cüneyd: -S

¹¹ itdi: -S

[İ158^b]

(1) dilerin ki def-zen ola. Şeybū eyitdi: [S158^b] Eger def-zen varsa ben çār-pāre (2) alup semā^c a girem. Sultān Manşūr'uñ muṭribleri gāyet¹ çoğdı. (3) İllā² Şeybū'ya beñzer yoğıdı. İçleründen birisi ṭurı gelüp def-zen (4) oldı. Şeybū daḡı çār-pāre eline³ alup raqşa girdi. Bir raqş (5) urdı kim hemān sultān arqasından cāmesin çıkarup (6) Şeybū'ya virdi ve eyitdi⁴: Ğüsenc-i ḡakīm ḡanı, didi⁵. Hemān-dem Şeybū eyitdi: (7) Kūhsāra gitmişdür. Ṭā^c at-ğüzār ola. Çün bir iki (8) nevbet şoḡbet itdiler daḡı ṭurup maḡāmlarına gitdiler. (9) Şeybū ile Seyyid Cüneyd⁶ daḡı mekānlarına gitdiler⁷. Seyyid Cüneyd⁸ (10) ḡandeden ḡaşy oldı. Şeybū eyitdi: Yaḡinüm oldı kim bu Manşūr (11) tersāyī mezhebdür. Ammā bizden⁹ rāzını şaḡlar. Çün yine varup (12) bunuñ aḡvālinden ve aḡvālinden eyü bilem diyü tedbire meşḡul oldı. (13) Nā-gāh ol¹⁰ seḡergāh kūş-ı ḡarbī ve ṭabl-ı ḡarbī çalındı. (14) İki leşker¹¹ cenge āheng idüp meymene vü meysereyi rāst eylediler (15) ve ālāylar ve şaflar¹² düzülüp çün¹³ tiḡlere kef urdılar (16) ve ā^c lām meydāna gel diyü el şalup i^c lām eylediler¹⁴ ve gönderler (17) gel¹⁵ dürtüşelüm diyü birbirine ḡaber gönderdiler ve dilirler (18) ellerine şemsirler alup bugün meydānda şecā^c at ṭobın kim (19) ḡapa dirken ^c Abdü'l-mü'min şāh sipāhından Gürḡsār yegāne (20) meydāna girdi. Çün kūh-ı bülend cevelān idüp lu^c blar gösterüp (21) ceng yirine gelüp ṭolandı. Andan şoñra bülend āvāzla çağırup

[İ159^a]

(1) meydāna er ṭaleb itdi. Sultān Manşūr'uñ cümle leşkeri Gürḡsār'uñ (2) çāpüklüğünden ^c acebe ḡaldılar. Seyyid Cüneyd'e eyitdiler: Zinhār bu şaḡşuñ

¹ gāyet: -S

² illā: ammā S

³ eline: -İ

⁴ eyitdi: -İ

⁵ didi: -S

⁶ Cüneyd: -S

⁷ gitdiler: geldiler S

⁸ Cüneyd: -S

⁹ bizden: -S

¹⁰ ol: -İ

¹¹ leşker: -İ

¹² şaflar: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ eylediler: itdiler S

¹⁵ gel: gel diyü İ

(3) kārzārına girme ki bunuñ gibi¹ bir birāderi² [S159^a] vardır ki anuñ yanında (4) bu on yaşında oğlan gibidür. Bu sâ^c ata dek ‘ Abdü’l-mü ’min’e vuşlat (5) tama^c ın tutdı. ‘ Abdü’l-mü ’min dilemedi anları³. Anlar dağı mu^c āvenete gelmezlerdi. (6) Ammā bu sâ^c at beñzer ki va^c de gitmişdür. Anuñçün gelmişlerdür, didiler. Seyyid⁴ (7) Cüneyd çün anlaruñ sözün işitdi, eyitdi. Siz vehm eylemeñüz temāşā (8) idi görüñ⁵ kim ben bu sâ^c at anlar ile niçe ceng iderin, didi. Hemān (9) atına mehmüz degürüp meydāna şıçratdı ve Gürgsār’a berāber oldı. (10) Görđi Gürgsār, Cüneyd’i kendü yanında kalilü’l-vücüd ta^c accüb idüp (11) eyitdi: Ey civān niçün miqdāruñı bilmezsin? Utanmadan benüm meydānuma (12) dağı girürsin ki eger Hāmza zinde olaydı baña bende olup gāşiyedārum (13) olurdu. Sen қандın benümle⁶ āheng-i ceng itmek қандın⁷. Seyyid⁸ (14) Cüneyd eyitdi: Sen⁹ herze söyleme ve erenleruñ adını kemlik ile yād itme (15) ki ben ol Hāmza-i nāmdāruñ kemter gulāmıyın. Hemin-sā^c at seni bir lu^c bla (16) helāk idem kim tā rüz-ı¹⁰ kıyāmet dek¹¹ illerde ad olup¹² dillerde yād ola diyüp hemān (17) amān u zamān¹³ virmeyüp hāmle eylediler. Ol dağı nīzesin fer-ā-fer (18) çevürüp Seyyid¹⁴ Cüneyd’e havāle¹⁵ itdi. Çün Seyyid¹⁶ Cüneyd’e yakın gelecek (19) anuñ nīzesin қалқан göbeğiyle red itdi. Gürgsār’uñ atı Cüneyd’uñ (20) yanından bād-ı şarşar gibi geçdi, gitdi. Seyyid Cüneyd¹⁷ eyitdi: Ben hergiz (21) bunuñ gibi at görmedüm. İn-şā ’allāh Te^c ālā bu atı ben elüm ile¹⁸ alam.

---

¹ gibi: -S

² bir birāderi: bir eri İ

³ anları: -S

⁴ Seyyid: -S

⁵ idi görüñ: itdüñüz İ

⁶ benümle: -İ

⁷ қандın: -S

⁸ Seyyid: -S

⁹ sen: -S

¹⁰ rüz-ı: devr-i İ

¹¹ dek: -S

¹² illerde ad olup: -İ

¹³ zamān: -S

¹⁴ Seyyid: -S

¹⁵ havāle: hāmle İ

¹⁶ Seyyid: -S

¹⁷ Cüneyd: -S

¹⁸ ben elüm ile: -S

[İ159^b]

(1) Seyyid Cüneyd¹ bu efkârda² iken nâ-gâh³ Gürgsâr-ı nâbe-kâr nîzesin çevürüp bir hamle dağı (2) itdi. Seyyid gördi ki yakın geldi. Hemîn kendüzini atdan pertâb itdi⁴. Gürgsâr (3) geçince Seyyid piyâde Gürgsâr'ı peyince segirdedi, gitdi. Ha diyince [S159^b] yetdi⁵ (4) gör ki n'itdi. Bir peleng gibi havâya şıçradı. Nâ-gâh Gürgsâr-ı nâbe-kârı (5) arkasına bir püşt-pâ⁶ ile urdı kim atından elli adım yir cüdâ düşdi. (6) Seyyid⁷ Cüneyd yine ayağı üzre tırı vardı⁸ ve hancer-i âbdârın çıkardı. (7) Gürgsâr'a hamle eyledi. Hemân amân u zamân⁹ virmeyüp (8) kemer-bendinden tıtdı. Yâ Huzâ diyüp yirinden kapdı. Başu üzerine (9) alup yire çaldı ve hancer-i âbdârla başını leşinden ayırdı. Bir na'ra dağı eyle¹⁰ (10) urdı ki niçelerün zehresi çâk olup hâke düşdiler (11) ve her âlây dönmeğe olup serâsime düşdiler. Şeybû tırdı¹¹, segirdi, vardı. (12) Seyyid'ün¹² atını tıtdı. Seyyid süvâr oldu. Bir sâ'at miqdârı (13) dâ'ire-i meydânı çün¹³ pergâr devr itdi ve andan¹⁴ karar gösterdi. Ba'd-ez-ân (14) mübâriz taleb itdi. Hiç kimesne cenge âheng idüp meydâna girmedi. (15) Râvî şöyle¹⁵ rivâyet ider ki ol gün Reşide-i 'Arab bir cemâ'at (16) ile İdris peygamberün kabrin ziyâret itmeğe gitmişdi. Dönüp (17) henüz leşkere yetmişdi, tabl-ı âsâyiş çalındı. Cengden el çekilüp (18) bölündi ve merdânelik kim itdi ve kim itmedi bilindi ve her kişi (19) haymesine gelüp dölendi. Cümle halâyık Seyyid¹⁶ Cüneyd'ün şecâ'atında (20) ve şalâbetinde merdâneliginde yegâneliginde¹⁷ müte'accib¹⁸ ü mütehayyir şermsâr olup hor u zâr (21) kalmışlardı. Sulţân Manşûr server olup hezâr dest-i teşrîf

¹ Cüneyd: -S

² efkârda: fikirde S

³ nâ-gâh: -İ

⁴ pertâb itdi: -İ

⁵ yetdi: -İ

⁶ püşt-pâ: püşt İ

⁷ Seyyid: -S

⁸ vardı: -İ

⁹ zamân: -S

¹⁰ eyle: -İ

¹¹ tırdı: -İ

¹² Seyyid'ün: Cüneyd'ün S

¹³ çün: -İ

¹⁴ andan: -S

¹⁵ şöyle: -S

¹⁶ Seyyid: -S

¹⁷ yegâneliginde: -İ

¹⁸ müte'accib: -S

[İ160^a]

(1) ve hezār gulām-ı laṭīf ve hezār kenīzek-i nazīf¹ ve on kaşr-ı munaḳkaş (2) Seyyid² Cüneyd'e pīşkeş virdi ve üstüne cevāhir ve yevaḳīt (3) nişār itdiler. Bu cümle hiç nazarına gelmedi. Ammā ol günde çok³ 'Abdü'l-mü'min şāhuñ (4) sipāhı şehre gitdiler. [S160^a] Bir süvār daḫı gönderdiler kim Gürsār birāderi (5) Gürāz-ı⁴ pīl-zūrı getüre. Ol Gürāz ḥod⁵ ol⁶ cengden āgāh (6) olup rāhda idi. Geli ṭururdu ve yarındası geldi. (7) Ammā birāderi Gürsār öldüğinden ḥaberdār degüldi. (8) Ḳarındaşuñ depelendi diyü ḥaber virdiler ve Gürāz-ı pīl-zūr çün (9) birāderinüñ mevti ḥaberin işitdi, dīvāne olup yaḳasın çāk (10) itdi ve başına ḥāk şaçdı ve kendüyi urup taşlarla döğündi. (11) Şol kadar ağladı ki bī-hüş olup düşdi ve yine kendüye geldi. Üç gün (12) taşlar ile sīne-zen āh u efgān⁷ idüp dīvānevār yürürdi. (13) Üç günden şoñra 'Abdü'l-mü'min sulṭān⁸ kendü varup anı yirinden (14) ḳaldurdu. Dest-māl ile yüzünüñ ḥākini pāk idüp nüvāḥt eyledi (15) ve buyurdu tā yüz cāme ve yüz at ve yüz gulām teşrīf virdiler ve nevāzişler (16) eylediler. Şeybū⁹ daḫı kendüzini nedīmāne esbābla müzeyyen itmişdi ve ḥīle-i enbānını (17) omuzına urup şehirden yaña revāne oldu. Çün¹⁰ leşkerghāhdan (18) geçüp¹¹ şehre girdi ve daḫı bülend āvāz ile eyidürdü ki (19) ben şā'ir ü nedīmem ve muṭrib ḥākīmem ve müneccīm ü fāl-gīrem. Esrār-ı 'ālemden (20) ve aḥvāl-i¹² ādemden ve devr-i felekden ve seyr-i kevākibden ḥaber virürem. Bunu (21) diyüp giderdi ve nā-gāh Gürāz-ı pīl-zūruñ bārgāhına geldi. Çün Gürāz

[İ160^b]

(1) Şeybū'nuñ āvāzın işitdi. Hemān¹³ iḳerüye çağırttı. Şeybū iḳerüye (2) girüp Gürāz-ı pīl-zūrı gördi. Bir şahşdur ki hergiz gözi (3) bunuñ gibi gürbüz gördüğü

¹ nazīf: laṭīf İ

² Seyyid: -S

³ çok: -İ

⁴ Gürāz: Güzār İ, S; Metnin ilerleyen bölümünde aynı şahıs için Gürāz ismi yazıldığından Gürāz tercih edildi.

⁵ ḥod: ḥoş İ

⁶ ol: -İ

⁷ efgān: fiğān İ

⁸ 'Abdü'l-mü'min sulṭān: Sulṭān Manşūr İ

⁹ Şeybū: -İ

¹⁰ çün: -S

¹¹ geçüp: vardı, andan İ

¹² aḥvāl-i: aḳvāl-i İ

¹³ hemān: -S

yoğdı. Dendānı dehānından (4) taşra tırurdu ve kām̄eti çenār dırahtı gibi yüce idi. (5) Çün¹ tahtına tayanup ve bahtına saht olup [S160^b] tırurdu. Şeybū yakın (6) gelicek medh ü şenālar idüp tırı vardı. Gürāz, Şeybū’nuñ belāgatinden (7) ve feşāhatinden ‘acebe kaldı ve tab‘ına gāyet hoş gelüp eline yapışdı. (8) Taht üzerine çıkarup yanına aldı ve Şeybū-yı h̄ile-bāz muđhiklige² (9) āgāz itdi ve şol kadar şetāret itdi ki Gürāz’uñ gönlinde ne (10) kadar ğam varsa gidüp hurrem oldu ve şöyle eyidürler ki Gürāz Yahūdī mezhebdi. Şeybū bildi³ ki ol Yahūdī’dür. Şeybū (11) eyitdi: Ey pehlevān, ben Yahūdī’yem ve Mısr şehrinde nem ‘Azrān-ı Yahūdī oğlı⁴ oğlıyam (12) ve benüm aduma Rübīl eyidürler ve çok kavm kabilem vardı. Cümle⁵ Ħamza-i (13) ‘Abdü’l-muṭṭalib’uñ zamānında katl olmışlardur. Ammā ben ol zamānda (14) oğlandum ve şimdi pīrlık ‘ālemine geldüm, didi⁶. Şeybū her⁷ ne didise (15) Gürāz-ı pīl-zūra hoş geldi. Eyitdi: Şimden girü ben seni hergiz (16) elden kıomazın ve hāşşa ki benümle hem-mezhebsin. Şeybū-yı kār-sāz (17) kışşa-i hezeyāna āgāz itdi⁸. Gürāz kim ayağın dizi üzerine (18) alup ovmağa başladı. Şeybū ovduqça ol dağı uyurdu. Gāh gāh (19) uyanurdu ve Şeybū ‘aceb kışşalar ve ğarīb hikāyetler eyidürdi. (20) Gürāz-ı pīl-zūr gine uyanıcağ eyitdi: Ey hākīm bil ve āgāh ol ki (21) benüm atamuñ atası Ħamza’nuñ elinde ölmüşdür ve yedi karındaşımuñ

[I161^a]

(1) ba‘zısı ‘Amr Ümeyye elinde ölmüşdür. Anlar ‘aceb kişilerdi. Bu civān dağı şimdi (2) gelmişdür. Eyidürler ki henüz tāze civāndur ve h̄iṣ-i Ħamza’dur. Anuñ gibi (3) dil-āver ve serverdür ve şāhib-i zürdur ve silāh-şordur ve bir dāne⁹ (4) yāri vardur, atla segirdür. Ol [S161^a] ‘Amr Ümeyye oğlanlarındandır. Dün cāsūs (5) tecessüs idüp haber getürmişdür. Anuñ aḥvālini dimişdür. Şimdi (6) senüñ¹⁰ dağı bu aḥvālden haberin var mıdur? Şeybū eyitdi: Dirīgā (7) eger ol benüm elüme gireydi Ħamza h̄ışmı didüğü gerçek olaydı. Pāre pāre (8) ideydüm. Andan¹¹ loğma loğma yiyeydüm.

¹ çün: -S

² muğhiklige: mecz-i maşlahatla ĩ

³ eyidürler ki Gürāz Yahūdī mezhebdi. Şeybū bildi: -ĩ

⁴ oğlı: -ĩ

⁵ cümle: -ĩ

⁶ didi: -S

⁷ her: -S

⁸ āgāz itdi: başladı ĩ

⁹ dāne: -S

¹⁰ senüñ: -S

¹¹ andan: ve S

Ey pehlevān yarın meydānda anı tut¹ daḡı benüm (9) elüme vir tā ben anı yetmiş nefer kavm kabilemüñ ḡanı ‘ivażını dileyeyin. (10) Gürāz-ı pīl-zūr bu sebeble ‘ahd eyledi ki Seyyid² Cüneyd’i tüticaḡ (11) olursa Şeybū’nuñ eline vire ve Gürāz-ı pīl-zūr çün ḡāba (12) vardı. Şeybū daḡı ayaḡın ovmaḡa başladı. Andan³ yine ḡikāyetlere (13) girdi. Eşnā-yı ḡikāyetde eyitdi: Ey Gürāz-ı pīl-zūr⁴ bil (14) ve āḡāḡ ol kim ben ‘Amr Ümeyye’nün püser-zādesiyem ve cihān (15) ḡalkınuñ āzādesiyem ve ḡamza’nuñ ḡışımı Seyyid Cüneyd’le⁵ gelmişem ki (16) tā seni uyudup başıñ kesem. Cümle māluñı alam⁶ ve ḡānmānuñı āteşe (17) uram. Gürāz ne uyanuḡdı ve ne uyurdu⁷ ve illā uyanuḡdı. (18) Beyne’n-nevm ve’l-yaḡazāndı ve Şeybū ne dirse işidürdi ammā añlamazdı. (19) Zīrā Şeybū ‘Arab dilince söylerdi. Ammā ḡab‘ına ḡoş gelüp (20) eyidürdi ki ey muḡaddiḡ ḡoş söylersin daḡı söyle tā işidem ki (21) hergiz ben⁸ bunuñ gibi ḡiç eḡaddan işitmiş degülem. Bunu diyüp yine uyurdu.

[İ161^b]

(1) Şeybū kendüye eyidürdi. Gürāz-ı pīl-zūr bir sitem-kār-ı nābe-kārdur. (2) Ola ki Seyyid bunuñla çıkışmaya. Andan eyü olmaz ki ben bu gice bu pelidi (3) depeleyem. Bunu diyüp tecrübe eylerdi. Nā-gāḡ seḡergāḡ irdi (4) ve rüz-ı ‘ālem efrüz belürdi. İki leşkerden kūs-ı ḡarbiler (5) ve ḡabl-ı ḡarbiler çalındı. Dil-āverler na‘rası evc-i feleke çıkıdı ve atlar (6) depürdüsi semeke indi ve şayḡalar ‘ālemi [S161^b] tütüdü. Güyā ki kıyāmet (7) ḡopdı. Çün iki leşker rü-be-rü olıcaḡ Seyyid⁹ Cüneyd dil-āver atına (8) mehmüz degürüp meydāna şıçratdı, cevelān gösterdi. (9) Şīr-i jiyān gibi miyāne-i meydānda ḡurup mübāriz ḡaleb itdi. (10) Gürāz-ı pīl-zūr¹⁰ çün anı görüdü. Eyitdi: Bu meydāna (11) giren civān¹¹ kimdür? Eyitdiler: Bu ol şaḡşdur ki senüñ birāderüñ (12) Gürḡsār’ı depeledi. Gürāz çün bu sözi işitdi (13) ziyāde¹² ḡāzabından kendüden gitdi. Gürāz merdānelikte

¹ anı tut: -İ

² Seyyid: -S

³ andan: -S

⁴ pīl-zūr: -S

⁵ Cüneyd’le: -S

⁶ alam: -İ

⁷ ne uyanuḡdı ve ne uyurdu: ne uyur ve ne uyanuḡdı S

⁸ ben: -İ

⁹ Seyyid: -S

¹⁰ pīl-zūr: pīl S

¹¹ civān: -İ

¹² ziyāde: ḡāyet S

(14) yüz derece birāderinden¹ ziyāde idi. Çün bu haberi işitdi² ve āgāh oldı. (15) Derūnından āteş ğazablayup³ başına çıktı. Hemān atına mehmūz⁴ urup (16) meydāna girdi. Bir na^c ra dağı urup bülend āvāzla eyitdi: Ey mār-h^ˆār (17) nābe-kār ^c Arab bir⁵ pehlevān depeledük ki biñ senūñ gibi A^c rāb^ˆı (18) anuñ rikābı ħizmetinde yaramaz⁶. Seyyid⁷ Cüneyd eyitdi: Herze söyleme. (19) Eger⁸ hünerūñ varsa göster. Üşte meydān⁹. Yoħsa¹⁰ şimdi seni dağı (20) depelerem, diyüp birbirine ħamle idişdiler. Şol kadar ħarb u ħarb (21) idişdiler ki temāşā idenlerūñ gözleri ħıyre vü gönüllerini tıre

[İ162^a]

(1) oldı. Seyyid¹¹ Cüneyd, Gürāz-ı dil-āverle cenginden ^c acebe kaldılar. Nā-gāh (2) kırbanından kemān çıkarup ħāne-i kemāna oğ koyup Gürāz'ūñ (3) dā^ˆiresin devr idüp tıri bārān iderdi. Şol kadar tır urdı ki (4) hemān¹² kirpiye döndi ve her endāmından kan revān oldı. Gürāz gördi¹³ ki (5) göz açdurmaz, kaçmağa dağı ^c ār eyler. Seyyid Cüneyd¹⁴ çarħvār bunuñ (6) etrāfin tavāf idüp tır bārān iderdi¹⁵. Gürāz ^c āciz fūrū-mānde olup (7) hezīmete yüz tutdı. Qarār idemeyüp firārı ihtiyār itdi. (8) Seyyid¹⁶ Cüneyd tırı vardı. Ardına düşüp [S162^a] gitmedi. (9) Zirā ħamza-i nāmđaruñ ^c ādetin ihtiyār itmişdi ki ol hergiz kaçanı qovmazdı (10) ve amān dileyeni öldürmezdi. Ammā Seyyid¹⁷ Cüneyd, Gürāz'ūñ ardından (11) tırup oğ atup gelürdi. Gürāz-ı pıl-zūr biñ (12) cehdle çadırına irişdi. Hemān ħaymesine giricek bī-ħod olup mürde (13) gibi düşdi ve Şeybū-yı ^c ayyār başı üzerine gelüp feryād (14) u zār itdi. Şol kadar ağladı ki Gürāz anuñ gıryesinden (15) qorqdı, eyitdi. Ey ħakīm yoħsa ölür miyem ki böyle ağlarsın? (16) Şeybū cevāb virmeyüp Gürāz'ūñ endāmından oğların (17) çıkardı ve zaħmlarına merhem urdı ve Gürāz hiç tınmadı. (18) Şeybū eyitdi:

¹ birāderinden: -İ

² işitdi: -S

³ ğazablayup: -İ

⁴ mehmūz: başına S

⁵ bir: -İ

⁶ yaramaz: yarar İ

⁷ Seyyid: -S

⁸ eger: -S

⁹ üşte meydān: -S

¹⁰ yoħsa: -İ

¹¹ Seyyid: -S

¹² hemān: -S

¹³ gördi: -İ

¹⁴ Cüneyd: -S

¹⁵ tır bārān iderdi: -İ

¹⁶ Seyyid: -S

¹⁷ Seyyid: -S

‘ Ālemde cerrāh u ḥaccām çokdur ammā benüm gibi (19) bir¹ āferīde vü ser-āmed yokdur, diyüp derhāl ḥīle-i enbānın öñine (20) alup şırça uvağı ve demür büredesi ve zırnıh ve ḳalye çıkardı (21) ve dağı döküp birbirine ḳarışdırdı. Bunlardan avuç avuç alup²

[İ162^b]

(1) zaḥımları üzerine degürdi ve Gürāz feryād idüp bī-ḳarār olup zāra (2) başladı. Zirā ol edviye yaḳıcı ve yırtıcı idi. Şeybū añā³ intikāmen itmişdi. Gürāz (3) ol edviyenüñ süzişinden çün⁴ mār gibi dürülüp yuvalanup⁵ (4) fiğāna başladı. Şeybū eyidür ki bir sâ⁶ at şabr eyle, çağırma⁶ ki şimdi (5) eyü olursın. Gürāz eyitdi: Ey ḥakīm bu niçe dārūdur kim (6) ḳoduñ, beni öldürdüñ, gider yoḥsa cānum benden⁷ çıkar. Şeybū eyitdi: Ephem (7) ol ḳorḳma ki acısı şimdi sâkin olur, diyüp dükeli (8) cerāhatlarını muḥkem baḡladı. Eline ve ayağına dağı muḥkem bend urup (9) ḥizmetkārlarına eyitdi: Zinhār bunuñ bendlerin çözmeñ ve (10) cerāhatların açmañ tā⁸ bir gün bir gice şöyle yatsun andan [S162^b] soñra (11) yaraları eyü olur ve Gürāz’uñ feryād u fiğānı ‘ ayyūḳa çıkıdı. (12) Mü’ellif-i kitāb şöyle cevāb virür ki bu Gürāz-ı pīl-zūruñ (13) bir dāyesi vardı. Anuñ⁹ adına Sūzān-ı cāzū eyidürlerdi. (14) Bir cāzū idi, iblis hezār telbīsle anuñ şākirdi idi. İttifāḳ (15) ol gün gelmişdi. ‘ Abdü’l-mü’min’e gelüp eyitdi: Tīz (16) ol¹⁰, kūs-ı ḥarbīler çaldur tā¹¹ cümle leşker benümle geleler tā ben meydāna (17) girüp Sultān Manşūr’dan oğlanlarımıñ ḳanın dileyem. (18) ‘ Abdü’l-mü’min buyurdi ki kūs-ı ḥarbi çaldurdılar. İki taraftan (19) leşkerler cenge āheng itdiler. Şaflar bezediler¹², tiğlerin keflerine alup birbirine (20) ḥamle itdiler. Seyyid¹³ Cüneyd çün¹⁴ ḳoyun sürüsine ḳurt (21) girür gibi ‘ Abdü’l-mü’min leşkerine girüp ḥamle itdi. Leşker çün

¹ bir: -S

² bunlardan avuç avuç alup: anlardan bir avuç miḳdārı İ

³ añā: -S

⁴ çün: -S

⁵ yuvalanup: bükülüp S

⁶ çağırma: açaram İ

⁷ benden: -S

⁸ tā: -İ

⁹ anuñ: -S

¹⁰ ol: -S

¹¹ tā: -İ

¹² şaflar bezediler: -İ

¹³ Seyyid: -S

¹⁴ çün: -S

[İ163^a]

(1) Seyyid¹ Cüneyd'i görüp dehşet idüp vahşet ihtiyâr itdiler. Sûzân-ı (2) câzû ol ürkmeği gördi. Şordı ki ne hâldur? Eyitdiler: Sulţân (3) Manşûr'a bir pehlevân gelmişdür. Leşkerümüze ol hamle itmişdür. Leşkerüñ ürkmesini² andandur didiler. (4) Sûzân-ı câzû yola gelüp leşkeri yine döndürdi ve eyitdi: (5) Vehm eylemeñ ki ben meydâna girürem. Göresiz ben³ ol şahşa ne eylerem. Bunı (6) diyüp dañı meydâna girdi. Seyyid⁴ Cüneyd'e muqâbil oldı. Hemân (7) yanından kemendin çıkarup nâ-gâh havâya pertâb itdi. Kemend (8) havâda bir siyâh ejderhâ olup ağızından âteşler çıkup (9) havânuñ yüzini tutdı. Ol diyâra ve sipâha huruş u cüş düşdi. (10) Seyyid⁵ Cüneyd miyân-ı⁶ meydânda bu 'alâmeti görüp mütehayyir qaldı⁷ ve nâ-gâh (11) gördi ki ol ejderhâ hâlka olup havâdan Seyyid Cüneyd'üñ⁸ (12) boynına geçdi. [S163^a] Seyyid'üñ iki elin bir yire getürüp muhkem bend itdi. (13) Çün⁹ Seyyid bir tağ gibi atınuñ üstinden yire düşdi. (14) Sûzân-ı câzû gelüp Seyyid'i muhkem bende çekdi. Yirinden (15) qaldurup şakirdlerinüñ eline virdi. Anlar dañı Seyyid'i getürüp (16) Gürâz-ı pîl-zürüñ qatında bend-i girân idüp qodılar. Andan (17) soñra Sûzân-ı câzû miyâne-i¹⁰ meydâna gelüp kendüzini Manşûr'uñ (18) leşkerine urdı ve bir sihr atdı. Mecmûc-ı 'âlem âteş ü ejderhâ vü bebr ü (19) peleng ü şîr taldı. Sulţân Manşûr'uñ leşkeri çün ol hâli (20) gördiler. Qarâr idemeyüp firârı ihtiyâr itdiler. Sûzân-ı (21) câzû ortalarına¹¹ girüp câzûluklar eyledi. Çün Manşûr'uñ leşkeri

[İ163^b]

(1) iki ferseng miqdârı yir qaçdılar. Sûzân-ı câzû dañı dönüp¹² (2) leşkergâhına geldi¹³. ' Abdü'l-mü'min leşkeri dañı Manşûr'uñ leşkerinüñ¹⁴ ni' metlerin gârât (3)

¹ Seyyid: -S

² leşkerüñ ürkmesini: -İ

³ ben: -S

⁴ Seyyid: -S

⁵ Seyyid: -S

⁶ miyân-ı: -İ

⁷ qaldı: tırdı S

⁸ Cüneyd'üñ: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ miyâne-i: -S

¹¹ ortalarına: ardlarına S

¹² dönüp: -S

¹³ geldi: döndi S

¹⁴ leşkerinüñ: -İ

idüp girü döndiler. Sūzān-ı cāzū¹ gelüp Gürāz pīle eyitdi: Ey cān-ı māzer vardum. (4) Düşmen leşkerin şıdum ve düşmenüñi tutdum. Ğam yime ki ben qarındaşuñ kaçün (5) senüñ cümle ‘ Arab mülkini harāb idüp berāber türāb idem, didi². (6) Gürāz dağı dünki zaḥmetlerini³ ve zaḥmlarını açmışlardı. Zaḥmları derdinden feryād (7) iderdi. Şeybū dağı anda tırup bülbül gibi Teverāt oқurdi. (8) Sūzān-ı cāzū eyitdi: Cüneyd’i getirüñ. Derḥāl⁴ varup Cüneyd’i getürdiler. (9) Eli bağılu ve yalın ayağı Sūzān-ı cāzūnuñ öñinde⁵ turgurdılar. (10) Gürāz yaşduğından başın qaldurup Cüneyd’e eyitdi: Sen kimsin (11) ki cismüñde bu kadar merdānelik vardur, bu kadar ḥalāyık depelersin? (12) Seyyid⁶ [S163^b] Cüneyd eyitdi: Ḥaymuñ içinde feşāhat idüp (13) şecā‘at idersin. Niçün öteki gün bu sözi dimezdün? (14) Şeybū, Gürāz’uñ yanında⁷ oturmuşdı. Seyyid Cüneyd⁸ her⁹ ne dirse işidüp (15) Gürāz’la söyleşürlerdi. Qorqup çün berg-i bīd ditrerdi. (16) Ammā bir ay maşlahat yirinde tırurdi. Seyyid¹⁰ Cüneyd’üñ kafasına (17) birkaç sille urdı ve eyitdi: Ey A‘rābī seni hele pehlevānuñ öñinde (18) eli bağılu¹¹ gördüm. Cüneyd¹² Şeybū’nuñ ol mekrinden ‘acebe qaldı (19) ammā hīç tınmadı. Şeybū çün Gürāz’a dönüp eyitdi: Ey pehlevān (20) maşlahat oldur kim sen bu gice bu sūsmār-ḥor A‘rāb’ı (21) bu çārgāhuñ¹³ sütünına başından ayağı¹⁴ şarasın ve tā ben her dem

[I164^a]

(1) tırup gāh müşt ve gāh pā uram, didi¹⁵ ve dağı bunu ben şaklayam. Zīrā bunu (2) şaklamağı hīç kimesneye¹⁶ i‘timādum yoқdur¹⁷ tā yarın maṭla‘ından āftāb (3) tulu‘ ide, ben dağı miyāne-i meydānda anuñ ‘iḳābına şürü‘ idem. Senüñ (4) birāderinüñ

¹ döndiler. Sūzān-ı cāzū: girü cāzūya ĩ

² idem, didi: kılam S

³ zaḥmetlerini: -ĩ

⁴ derḥāl: -ĩ

⁵ öñinde: ileyinde S

⁶ Seyyid: -S

⁷ yanında: miyānında S

⁸ Cüneyd: -S

⁹ her: -ĩ

¹⁰ Seyyid: -S

¹¹ bağılu: bandle S

¹² Cüneyd: Seyyid ĩ

¹³ çārgāhuñ: cāzūgāhuñ ĩ

¹⁴ ayağı: aşığı ĩ

¹⁵ didi: -S

¹⁶ kimesneye: -ĩ

¹⁷ yoқdur: yoқdur bir kimesneye ĩ

kanı ‘ivazına bunuñ cānın alam. Gürāz eyitdi: Böyle (5) idelüm. Buyurdi, Seyyid’i¹ getürdiler. Tahtı öñinde bārgāhınuñ (6) sütūnına başından ayağına degin şöyle muhkem bağladılar ki Seyyid feryāda (7) başladı. Şeybū’nuñ içi göyüñdi. Ammā bir ay maşlahat tūrdı. Seyyid’üñ (8) kafasında tūrdı. Birkaç sille dağı urdı ve āheste kulağına (9) eyitdi: Bir dem dağı şabr eyle tā seni bendden ben² halāş idem ve Gürāz’a (10) bir iş eyleyem³ ki tā rüz-ı kıyāmet dillerde yād olup illerde⁴ ad kıala diyüp (11) Gürāz’la dāyenüñ öñine geldi. Gürāz feryād idüp eyitdi: İki (12) gün ve iki gicedür kim ben⁵ uyumadum. Baña bir çāre eyle kim bir dem h̄āba (13) varup rāhat olam, didi⁶. Şeybū [S164^a] eyitdi: Yürüñ sūd getürüñ. Derhāl (14) vardılar, getürdiler. Şeybū anı bir çölmege koyup kaynatdı. Andan sonra⁷ (15) Gürāz’uñ zağmların açup ol sūd ile yudı ve üzerlerine merhem urdı⁸. (16) Andan⁹ muhkem bağladı dağı bir şerbet düzüp içine dārū-yı hūş-ber (17) kıatdı ve Gürāz’uñ eline virüp eyitdi: İç tā¹⁰ şıhhat bulasın, didi. (18) Gürāz-ı pīl-zūr şerbeti nūş eyledi¹¹. Derhāl medhūş olup mürde (19) gibi düşdi. Dāye hurrem olup eyitdi: Şād ol ey hākīm¹² ki benüm oğlumıñ (20) zağmına eyü merhem kıoduñ ki uyudı diyüp Şeybū ile dāye¹³ tūrdılar. (21) Gürāz’uñ başı üzerine¹⁴ ucına gelüp¹⁵ oturdılar. On gülām Seyyid’üñ

[İ164^b]

(1) pāsbānı idi. Bir cāriye dağı Seyyid’üñ yanında idi. Şeybū’nuñ enbānında (2) dārū-yı hūş-berle perverde mevīz ü kışmiş dağı var idi. Bir iki üç (3) dāne¹⁶ çıkarup ol pāsbān gülāmlarüñ öñlerine dökdi ve eyitdi: Eger (4) uyumamağ isterseñüz¹⁷ yiyüñüz bundan dağı ve bu bağılu eri gözleñ didi¹⁸. (5) Şeybū çün bunu didi ve dāye

¹ Seyyid’i: Cüneyd’i S

² ben: -S

³ eyleyem: idem İ

⁴ illerde: -İ

⁵ ben: -S

⁶ didi: -S

⁷ sonra: -S

⁸ urdı: kıodı S

⁹ andan: -S

¹⁰ tā: -S

¹¹ eyledi: itdi S

¹² hākīm: tabīb S

¹³ dāye: taya İ

¹⁴ üzerine: -S

¹⁵ gelüp: -S

¹⁶ dāne: -S

¹⁷ isterseñüz: dilerseñ İ

¹⁸ didi: -S

dağı andan temāşā idüp¹ eyitdi: Bu mevīz (6) kişmişden birkaç dāne baña dağı vir yiyeyin ki gözüme uyğu gelmesün (7) didi². Şeybū enbānından bir avuç çıkarup aña dağı virdi. Çün (8) anı³ yidiler. Çün⁴ medhūş olup mürde gibi düşdiler. Şeybū-yı (9) çālāk cüst turı gelüp evvel Seyyid’ün bendin çözdü. (10) Andan şoñra geldi. Gürāz-ı pīl-zūrı yirinden kaldurup Seyyid Cüneyd’ün (11) yirine⁵ şöyle muhkem bağladı ki nefes gücle alurdu. Andan şoñra (12) ħancer çıkardı ki başın kese. Seyyid eyitdi: Ey Şeybū n’eylersin? (13) Şeybū eyitdi: Dilerem ki Gürāz’ün başın kesem. Seyyid eyitdi: Medhūş (14) kişinün başını kesmek revā degüldür. [S164^b] Ammā dāye-i cāzūnuñ (15) başın keserseñ revādur. Şeybū derħāl dāyenün başın kesdi. (16) Ol müvekkel gulāmlaruñ dağı başların keseyin diyicek Seyyid (17) komadı. Eyitdi: Ey Şeybū uyur kişinün başın kesmek erlik (18) degüldür, ħarlıkdur. Ķo bunları ki rüz-ı maşāfda tutup elüñe (19) vireyin. Niçe bilürsiñ ol zamān⁶ idesin ammā dāye cāzūnuñ (20) başın kesdüñ eyü varduñ, didi⁷. Şeybū eyitdi: Beni Ķo ki (21) bu dükeli sīm ü zerrı ve tāc u kemeri getüreyin. Seyyid eyitdi: Ķomazın.

[İ165^a]

(1) Şeybū eyitdi: Niçün? Seyyid eyitdi: Uğruluğ itmek erenler işi degüldür. (2) Ammā Gürāz’ün başı ucında bir tığ vardı. Seyyid eline aldı ve Şeybū bir şem‘i (3) alup Seyyid’ün eline virdi ve dağı önümce yürü didi⁸. (4) Bārgāh-ı Gürāz’dan çıkup giderlerdi ve her kimesne ki (5) bunları görürlerdi ve eyidürlerdi kim Gürāz’ün tabībidür. Ķaymesine (6) gider. Çün bunlar⁹ bu sözde iken miyāne-i leşkerghāhdan bir¹⁰ Ķalaba (7) belürdi ve anlar dağı leşkerghāhdan taşra çıkmışdı ve ħişār burcına (8) segirdediler. Gördiler ki hemān dört beş pāsbān var anlaruñ (9) dağı kimisi uyur ve kimisi uyanuğ. Seyyid¹¹ Cüneyd bunlara tığ ‘uryān eyledi¹². (10) Ol beş pāsbānı depeledi. Andan şoñra ħişāruñ bārūsına ip bağlayup (11) aşağı inüp şahrāya kadem

¹ idüp: eyledi İ

² didi: -S

³ anı: -S

⁴ çün: -S

⁵ Cüneyd’ün yirine: -S

⁶ ol zamān: -S

⁷ didi: -S

⁸ önümce yürü didi: önince yürüdi ve ben dağı yürüdüm İ

⁹ çün bunlar: tā anlar S

¹⁰ bir: -S

¹¹ Seyyid: -S

¹² eyledi: -S

kooyup yola¹ revāne oldılar. Henüz şubḥ-ı şādık (12) ufḳ-ı Maşrıḳ'dan belürmişdi kim leşkergāh-ı Manşūr şāha irdiler. Leşker (13) ḥalkı çün Şeybū'yla Seyyid'i gördiler. Ğāyetde² şādān oldılar³ (14) ve na'ra-zenān olup gelüp Manşūr'a ḥaber virdiler. Manşūr ğāyet mesrūr (15) olup taḥtından aşağa⁴ indi. Piyāde⁵ Seyyid'i istiḳbāle gitdi. Seyyid'i (16) görüp kenāra çekdi ve yüzün öpüp ḥālinden istifsār (17) itdi. [S165^a] Seyyid daḥı mācerādan bir bir ḥaber virdi⁶. Manşūr 'acebe ḳaldı. (18) Kendüye eyitdi kim bunlar fitne-i 'ālem dururlar. Cüneyd şecā'atda (19) ve ser-firāzlıkda ve Şeybū mekrde ve ḥilede güçleri yeter kim benüm mülkümi ve (20) 'Abdü'l-mü'min'ün mülkini alalar ve ikimüzi aradan getüreler ve nām (21) nişānlarumuzu yitüreler. İşüñ evlāsı oldur ki bunları tutam ve daḥı

[I165^b]

(1) muḥkem bende çekem didi⁷. Sulṭān bu endişeyi gönlinde (2) şaḳladı. Andan soñra kūsuları çaldurup 'Abdü'l-mü'min'ün cengine āheng (3) itdi. **Ez-İN cānib** 'Abdü'l-mü'min daḥı bir nice kişi gönderdi ki Gürāz-ı (4) pīl-zūrı göreler. Çün Gürāz'ın bārgāhına yakın (5) geldiler, nā-gāh Gürāz'ın bārgāhından feryād u fiḡān (6) ḳopdı. Nedür didiler? Eyitdiler: Dāye-i⁸ cāzūnuñ başın kesmişler ve Gürāz'ı (7) bārgāhuñ sūtūnında bağlamışlar. Hemān gelüp 'Abdü'l-mü'min'e (8) ḥaber virdiler. Derḥāl yirinden ṭurdi. Gürāz'ın bārgāhına (9) geldi. Dāye-i cāzūyı depelenmiş gördi ve ḡulāmları gördi. (10) Medhūş, mürde gibi yaturlar ve Gürāz'ı gördi. Sūtūn-ı (11) bārgāha şöyle bağlanmış ki anı meger bağlayan çöze⁹ daḥı güçle (12) nefes alup virür ammā medhūş. 'Abdü'l-mü'min bu işden ḥayrān (13) u deng olup eyitdi: Bir vaḳt bizüm atalarumuz zamānında Ḥamza-i 'Abdü'l-muṭṭalib (14) bu¹⁰ vilāyete gelmiş. Bir ḥizmetkārı var imiş ki aña 'Amr Ümeyye (15) eyidürlerimiş. Bunuñ gibi ḥarekātı ol eyler imiş. Şimdi (16) bu sā'at ola ki Sulṭān Manşūr leşker çeküp gelür.

¹ yola: -S

² ğāyetde: -S

³ oldılar: -S

⁴ aşağa: -S

⁵ piyāde: -İ

⁶ ḥaber virdi: didi S

⁷ didi: -S

⁸ dāye-i: ṭaya İ

⁹ anı meger bağlayan çöze: -S

¹⁰ bu: -İ

(17) Dirîgâ ol civân-ı ġarîb¹ bârî İdrîs peygamber ziyâretine giden kiři² (18) gelmiş olaydı. Bu düşmenlerümüzle ceng eyleyeydi. Ya‘nî Reşîde-i (19) dil-âver. Anlar bu sözde iken [S165^b] nâ-gâh bir kimesne gelüp eyitdi: (20) Ol³ İdrîs peygamberüñ ziyâretinden üşte geldi. Ol (21) civân, didi. ‘ Abdü’l-mü‘min çün bu ġaberi işitdi ġâyet şâd olup

[İ166^a]

(1) tırdı. Andan⁴ istiġbâle gitdi. Çün buluşdı ve Reşîde-i ‘ Arab’ı (2) kenâra çekdi. Yüzün yüzine sürdi. Ol⁵ mâcerâdan Reşîde-i ‘ Arab’a (3) taġrîr itdi ve Reşîde-i ‘ Arab Seyyid Cüneyd’üñ⁶ şecâ‘atından ‘ acebe ġaldı (4) ve eyitdi: ‘ Acebâ bu ne kiři ola ki bunca hüner anuñ⁷ teninde ola. Reşîde-i (5) ‘ Arab⁸ bu endîşede idi. Nâ-gâh cäsüs ġaber getürdi ki Sultân (6) Manşür yine dönüp geli yürür ve andlar içer ki ġırvân vilâyetinüñ topraġın⁹ (7) ‘ avretlerinüñ arġasına yükledüp vilâyetüme getürem, dir. Reşîde-i (8) ‘ Arab gülüp eyitdi¹⁰: Ol benüm bâzümüñ tiġi zaġmını daġı görmemişdür. (9) Ammâ bu nevbet aña bir iş ideyin ki tâ rüz-ı ġıyâmet dillerde yâd (10) olup ve illerde ad ġala. Bunı diyüp¹¹ buyurdi. Andan¹² kūs-ı ġarbîler çaldılar (11) ve leşker cem‘ olup şahrâya çıkıldılar. Sultân Manşür’uñ cäsüsü (12) gelüp ġaber virdi ki o civân-ı ġarîb¹³ gelmiş. Seyyid Cüneyd¹⁴ eyitdi: (13) Niçe civân? Seyyid’e civândan ġaber virdiler. Kendü ile fikre vardı (14) ki ‘ acebâ ol civân ġüb-cemâl niçe civân ki cisminde bu ġadar merdânelik (15) ola. Seyyid¹⁵ bu endîşede iken nâ-gâh kūs-ı ġarbîler (16) ve ġabl-ı¹⁶ ġarbîler çaldı ve iki leşker birbirine muġâbil oldu (17) ve şaflar çekildi. Evvel kimesne ki meydâna girdi. Reşîde-i (18) ‘ Arab’dı ki tâ başından ayaġa pür sâz u selebdi ve cevelânlar (19) idüp lu‘blar gösterdi. Miyâne-i

¹ ġarîb: ‘ Arab İ

² ziyâretine giden kişi: mezârından İ

³ ol: -S

⁴ andan: -S

⁵ ol: -S

⁶ Cüneyd’üñ: -S

⁷ anuñ: -S

⁸ ‘ Arab: -S

⁹ topraġın: -S

¹⁰ eyitdi: -İ

¹¹ bunı diyüp: -İ

¹² andan: -S

¹³ ġarîb: ‘ Arab İ

¹⁴ Cüneyd: -S

¹⁵ Seyyid: Seyyid eyitdi İ

¹⁶ ġabl-ı: nây-ı S

meydāna gelüp şīr-i jiyān¹ (20) gibi ʔurı vardı ve Seyyid Cüneyd² nazār itdi, gördi. Bir tāze (21) nev³-civāndur ki cūy-bār kenārında ʔadd çekmiş bir serv-i sehīdür

[İ166^b]

(1) ki ata süvār olmuş. Çün çāpüklükde çün⁴ bebr ü peleng. Cüneyd'i⁵ (2) görüp hayrān u deng ʔalup kendüye eyitdi: Ben miyāne-i⁶ meydāna (3) girüp anı ʔutayın ve [S166^a] ammā öldürmeyeyin bende çeküp getüreyin (4) diyüp atını meydāna şıçratdı. Çün miyāne-i meydāna gelüp (5) bülend āvāz ile eyitdi: Ey civān ne yirdensin ve bu ʔavmle ne ‘adāvetüñ (6) vardur ve saña bu cengden ne hāşıl olur? Reşīde-i ‘Arab eyitdi: Ceng (7) itmege mi geldüñ yāhūd kışşa-i hūnlığa mı geldüñ, didi⁷. (8) Bu⁸ tefahhuş senüñ ne işüñe yarasın hemān⁹ cengüñ ile hūnerüñ göster (9) eger erseñ. Seyyid Cüneyd¹⁰ nazār itdi ve ışık altından gözlerin (10) gördi, necm-i Zühre gibi tābende. Mütehayyir olup kendüye (11) eyitdi ki ben hergiz bunuñ gibi hūb maħbūb (12) civān görmüş degülem. Kāşki yüzün daħı göreydüm (13) veyā kim idüğini bileydüm. Seyyid bu endīşe idi. Reşīde-i ‘Arab (14) nīzesin başı üzre çevürüp atına mehmūz degürdi ve at (15) daħı berḫ mişāl Seyyid Cüneyd'e¹¹ hāvāle oldı. Seyyid Cüneyd¹² siperin ʔarşu (16) viridi. Reşīde'nüñ nīzesi Seyyid'üñ kemer-bendin ʔutdı (17) ammā cevşenden geçmedi. Zīrā ol cevşen Siyāmek'üñ cevşeniydi (18) ki bundan evvel vaşfin dimişdük. Reşīde ʔuvvet eyledi¹³ ki (19) nīzesin ele alamadı. Siperde muħkem olmuşdı. Nīzesinden (20) ferāğat idüp ʔodı geçdi ve gitdi. Seyyid anuñ şecā‘atından (21) ‘acebe ʔalup kendüye eyitdi ki ben hergiz bunuñ gibi bir süvār çāpük ü

---

¹ jiyān: ner S

² Cüneyd: -S

³ nev: -S

⁴ çün: -S

⁵ Cüneyd'i: Seyyid'i S

⁶ ben miyāne-i: -S

⁷ didi: -S

⁸ bu: -İ

⁹ hemān: -S

¹⁰ Cüneyd: -S

¹¹ Cüneyd'e: -S

¹² Cüneyd: -S

¹³ eyledi: itdi S

[İ167^a]

(1) dil-āver¹ nāzūk daḥı görmemişemdür. Seyyid bu sözde iken nā-gāh² (2) Reşide gürzin eline alup yıldırım gibi Seyyid'e ḥavāle oldu. (3) Seyyid Cüneyd³ kalkan berāber virdi⁴. Reşide'nün gürzi (4) ḍarbından Seyyid'ün siperi yoğrulup qolı şarşıldı. Seyyid anuñ (5) kuvvetinden 'acebe kılup kendüye eyitdi: İki pehlevān depeledüm ki (6) biri Gürgsār'dur ve biri⁵ Gürāz-ı pıldür. Anlarda bu kuvveti (7) ve bu çāpüklüğü görmedüm. Bilmezem ki bu süvār ne süvārdur⁶ ve [S166^b] ne (8) diyārdandur ve ne civāndur ki kendüye 'aceb mağrūr oldu. Baña (9) dirīg gelür ki buña tīg uram diyüp andan şoñra (10) bülend āvāz ile eyitdi: Ey civān bir dem sākın ol ki senüñle birkaç⁷ (11) sözüm vardur. Reşide eyitdi: Benüm senüñle sözüm yokdur ve illā (12) zaḥm-ı tīg ve eger cānuñ dilerseñ atūñdan aşığa in gel. (13) Elüñ arduña çevür tā seni bağlayup 'Abdü'l-mü'min sulṭānuñ (14) öñine iledeyin ve şefā' at idüp seni andan⁸ kırtarayın (15) ve kulağıña ḥalka geçüreyin. Benüm kulum ol⁹. Çün Seyyid Cüneyd çün¹⁰ bu sözleri (16) Reşide-i 'Arab'dan işitdi. Şöyle gażaba geldi ki (17) kılları peykāna döndi ve gözleri Yemeni 'aķiķe beñzedi. (18) Atına mehmüz degürüp gürz-i gāv-seri eline alup at (19) 'uķāb gibi kendüyi Reşide üzerine pertāb itdi. (20) Seyyid, Reşide'ye gürz ḥavāle itdi. Reşide atı arkasında (21) yetdi. Gürz Reşide'nün üzerinden geçüp atı başına

[İ167^b]

(1) doķundı. Şöyle¹¹ ki Reşide'nün atı başı ḥurd olup ve leşi yire düşdi. Reşide (2) çün¹² çāpüklükle¹³ atdan¹⁴ şıçrayup ayağı üzre tırı vardı. (3) Hemān bir at daḥı çeke virdiler¹⁵. Reşide rikāba kadem koyup süvār (4) oldu. Çün Cüneyd meydān başından girü dönicek gördi ki Reşide (5) süvār olmuş 'acebe kıldı ve atını Reşide'ye karşı

¹ dil-āver: dildār S

² nā-gāh: -S

³ Cüneyd: -S

⁴ virdi: idüp S

⁵ biri: -İ

⁶ ne süvārdur: -S

⁷ birkaç: -S

⁸ andan: -S

⁹ benüm kulum ol: -İ

¹⁰ çün Seyyid Cüneyd çün: Seyyid çün S

¹¹ şöyle: -S

¹² çün: -S

¹³ çāpüklükle: çālākla S

¹⁴ atdan: -S

¹⁵ çeke virdiler: çekdiler S

sürdi. Çün (6) Reşide'ye yakın geldi. İttifāk Reşide kemāna oğ komış idi. (7) Pertāb itdi. Oğ Seyyid'ün atı sīnesinden geçüp ve karnında (8) cigerin pāreledi¹. Derhāl at yire düşdi. Seyyid dil-āver iki ayağı (9) üzre tırdı, vardı². Atına acıyup tigin çeküp bebr ü peleng gibi (10) şıçradı. Reşide'nün atına yetişüp ayağın³ çaldı. Qalm itdi ve yire (11) düşdi⁴. [S167^a] Reşide dağı tenhā piyāde oldı ve tigin elden bıragup (12) Seyyid'e hamle eyledi⁵ ve yıldırım gibi gelüp⁶ Seyyid'ün kemer-bendin tıtdı. (13) Birbirine şöyle güreşdiler güyā ki cūy-bār kenārında iki (14) serv-i sehī birbiriyle şarmaşdı. Ol meydān içinde haylī gerdiş (15) gösterdiler. Cānibinden iki⁷ leşker halkı nezzāre iderlerdi ve Şeybū-yı hoş-dil dağı (16) siyeh-güş gibi Seyyid⁸ Cüneyd şirūn ardında tıturdu. Nā-gāh (17) Seyyid bir na'ra urdu. Şöyle⁹ ki ol şahrāya zelzele düşdi ve hālāyika velvele (18) vākı' oldı. Andan şoñra kuvvet itdi. Reşide-i 'Arab'ı yirinden (19) kaptı, eli üzre getürdi ve başı üstine alup cevelān eyledi. (20) Şöyle ki iki leşkerün halkı temāşā eylerdi. Andan şoñra çevürüp¹⁰ (21) diledi ki yire ura. Cümle endāmı hırd olup mürd ola.

[İ168^a]

(1) Reşide, Seyyid'ün eli üstinde hayrān kalmışdı. Eyitdi: Ey civān beni (2) n'eylemek istersin¹¹? Beni öldürme ki ben er degülem, 'avretem. 'Avret öldürmek (3) erlere 'aybdur. Ben hālūmi saña bildürdüm ve bākisin sen bilürsin. Seyyid¹² Cüneyd (4) güldi. Anuñ kārından 'acebe kaldı. Anı¹³ āheste yire kodı ve iki elin (5) muhkem beste itdi ve diledi kim ışığın başından getüre göre ki (6) 'avret midür yā er midür. Yine kendüye eyitdi: Eger 'avret ise (7) nā-mahrem yüzine bakmak revā degüldür diyüp andan su'āl itdi kim (8) sen ne diyārdansın¹⁴ ve bu yire niçe düşdün? Reşide-i 'Arab ahvālinden (9) maqāla gelüp bir bir naķır ü kıtmir taķrİR eyledi.

¹ pāreledi: yardı İ

² vardı: -İ

³ ayağın: -S

⁴ kalm itdi ve yire düşdi: bir ayağın düşürdi S

⁵ eyledi: itdi S

⁶ gelüp: -S

⁷ iki: -S

⁸ Seyyid: -S

⁹ şöyle: -S

¹⁰ cevelān eyledi. Şöyle ki iki leşkerün halkı temāşā eylerdi. Andan şoñra çevürüp: -S

¹¹ n'eylemek istersin: n'eylersiñ ve n'eylemek dilersiñ İ

¹² Seyyid: -S

¹³ anı: -İ

¹⁴ diyārdansın: yirdensin S

Seyyid¹ Cüneyd çün (10) Reşide'nün aḥvālinden ḥaberdār oldı. Reşide'nün adın işitdi. (11) Hemān-dem na^cra urup kendüden gitdi. Şeybū çün (12) aḥvālī böyle² görđi. Reşide'ye eyitdi: Hiç andan yig nesne (13) yoḡdur kim diyesiz biz ikimüz qarındaşduḡ bizüm [S167^b] atamız bir bāzergāndı. (14) Mağrib diyārında gemimüz garḡ oldı. Birbirümüzden ayrıldıḡ. Deryā bizi (15) her birümüzü bir kenāra bıraḡdı. Çün bu yire geldük. Birbirümüzü (16) añlamadıḡ. Ol eclden ceng eyledük. Reşide-i ^cArab'a bunuñ gibi (17) sözlerle nevāziş virdi tā Cüneyd³ kendüye gelicek. (18) Ammā Seyyid Cüneyd⁴ Reşide'den yüzün döndürüp eyitdi: Ey cemālün (19) göñlüm ^candelibinün gülzārı ve dīde-i ḥün-bārumuñ bīmārı kūh-ı Ḳāf gūşe-be-gūşe⁵ rüy-ı zemīnde her eṭrāfı (20) der-be-der deryālarda hezār her arayı seni arayı bunca belā vü miḡnet (21) ü ^canā⁶ vü zaḡmete rāzı olmuşamdur ve fırḡatün bezminde her dem⁷ şarāb-ı ḡam

[İ168^b]

(1) nūş idüp cihān cihāniyānı ferāmūş itmişemdür. Pezer ü māzer (2) ve aḡribā-yı ḡānmānı bulam diyüp sen cānı terk⁸ idüben andan⁹ gitmişemdür. Şad (3) hezār minnet ol Zū'l-Celāl'a kim firāḡ içre ölmedin vişāle (4) irgürdi ve işün ḡayırlusı oldur ki te^ḡḡir olmaya ki e^t-te^ḡḡir āfeten (5) kim ḡükm-i şer^cı üzresin. Benüm olasın ve Reşide-i māh-peyker¹⁰ tebessüm (6) idüp tekellüme geldi. Eyle idelüm, didi. Çün bile olavuz ve ben her (7) gün perde ardında¹¹ oturayın veyā ayak üzere¹² ṡurayın. Şöyle ki (8) büyük qarındaşuñ küçük qarındaşuñ ḡā^cidesi üzre olam¹³. (9) Şeybū eyitdi: Sulṡān Maşşūr'a ben ḡaber iledüp¹⁴ diyem ki anlar iki (10) qarındaşlardı. Birbirini farḡ idemeyüp ḡarb itdiler diyüp (11) çün¹⁵ bir peleng gibi ling urup gitdi.

¹ Seyyid: -S

² böyle: -S

³ Cüneyd: Seyyid S

⁴ Cüneyd: -S

⁵ dīde-i ḡün-bārumuñ bīmārı kūh-ı Ḳāf gūşe-be-gūşe: -İ

⁶ belā vü miḡnet ü ^canā: -S

⁷ her dem: -İ

⁸ terk: -İ

⁹ andan: -S

¹⁰ māh-peyker: māh-peyker atda İ

¹¹ perde ardında: arduñda S

¹² üzere: -S

¹³ olam: -S

¹⁴ iledüp: idüp İ

¹⁵ çün: -S

Derhāl Manşūr şāha (12) varup hizmet gösterdi. Seyyid¹ Cüneyd²le Reşide-i (13) ‘Arab’uñ ittifāklarıñ taqrir itdi ve kendü kavli üzre Manşūr şāha (14) āgāhlık virüp çün Manşūr³ şāh āgāh olup ‘acebe qaldı. Şeybū⁴ (15) Sultān Manşūr öñinden geçdi ve ‘Abdü’l-mü’min sultāna (16) geldi. [S168^a] Aña dağı eyle didi. ‘Abdü’l-mü’min Şeybū’dan (17) bu haberi işidicek qarār idemeyüp atını meydāna şıçratdı. (18) Gelüp Seyyid⁵ Cüneyd’i gördi. Çün şir-ijiyān gibi (19) miyāne-i meydānda gögsin gerüp tūrurdu. Hurreminden (20) cānı cismine şıgmazdı. Çün ‘Abdü’l-mü’min sultān Seyyid’uñ kāmetine ve (21) cesāmetinde ve mehābetinde nihāyetde⁶ hayrān qaldı. Seyyid⁷ Cüneyd çün⁸ ‘Abdü’l-mü’min

[İ169^a]

(1) gördi, hāke düşüp yiri öpdü. ‘Abdü’l-mü’min şāh Seyyid’e nevāzişler (2) eyledi ve eyitdi: Şimdi ikiñüz bile gelüñ kırk gün (3) benüm mihmānum oluñ, didi⁹. Andan soñra sizlerüñ yarağıñuz görüp (4) vilāyetüñüze gödürevüz. Seyyid¹⁰ Cüneyd eyitdi: Biz evvel sizüñ mā-beynüñüzi (5) şulh idelüm. Andan mihmān olmağ āsāndur. ‘Abdü’l-mü’min eyitdi: Revādur. (6) Bu haberi Sultān Manşūr’a iledele, mā-beynlerinde çok and içüp (7) ‘ahdlar eylediler. Manşūr eyitdi: Şulh idelüm ammā ol şartla kim (8) bu iki qarındaş tā¹¹ ki kırk gün benüm mihmānum ola. Kırk gün¹² (9) dağı senüñ ola didi¹³. Revādur, didiler. Çün bu kavli üzre muqarrer (10) oldılar. İki sultān göç idüp vilāyetlerine revāne (11) oldılar. Ammā Seyyid¹⁴ Cüneyd ve Reşide ve Şeybū ‘Abdü’l-mü’min sultān ile (12) gitdi çün Kırvān şehrine yetdiler. ‘Abdü’l-mü’min buyurdu da‘vetler (13) eylediler. Şehr dürlü dürlü¹⁵ zīnetle müzeyyen idüp ni‘metler bişürdiler. (14) Kırk gün kırk gice ‘ahd olınmışdı. Çün¹⁶ ‘ālī (15) ziyāfetler

¹ Seyyid: -S

² Cüneyd’le: Cüneyd’le Şeybū sultāna İ

³ Manşūr şāha āgāhlık virüp çün Manşūr: -S

⁴ Şeybū: -İ

⁵ Seyyid: -S

⁶ nihāyetde: -İ

⁷ Seyyid: -S

⁸ çün: -İ

⁹ didi: -S

¹⁰ Seyyid: -S

¹¹ tā: -S

¹² gün: -İ

¹³ ola didi: -S

¹⁴ Seyyid: -S

¹⁵ dürlü: -S

¹⁶ çün: -S

itdiler. Kırk gün dağı Manşūr'ıñ ziyāfetinde oldılar. (16) Kışsa bu yirde kaldı. Yine geldük bu yaña, Muhtār'la Qādī kışsasına. (17) **Kışsa-i diğer, garīb Ebū Hafş-ı Kūfi rahmetu'llāhi 'aleyh¹ şöyle** (18) rivāyet eyler ki Muhtār'la Qādī çün bir gemiye girüp deryā yüzine (19) revāne [S168^b] olmuşlardı ve gemi dağı ol deryā-yı bī-pāyānuñ üzerinde (20) murğ-āb gibi kanat açup ve uçup giderdi. Çün bir ay miqdārı (21) gitdiler. Nā-gāh bir şehergāh² mellāhlar feryād u āh itdiler.

[İ169^b]

(1) Yolumuz ğalaṭ itmişüzdür. Bir cezireye gelmişüz³ ki hergiz bunda gelen girü gidemeyüp anda⁴ (2) helāk olmuşlardur. Bunlar bu sözde iken çün⁵ gemi kenāra geldi (3) ṭurı vardı. Muhtār-ı tirdār çün şir-i şerze yirinden ṭurı (4) gelüp kemānına zih⁶ virdi. Ca' besin beline bağlayup çün⁷ kemānın (5) eline aldı. Hudā'yı yād idüp gemiden taşra çıkdı. Hiç eyememeyüp⁸ (6) cezirenüñ içine revāne oldu. Qādī çün⁹ feryād idüp eyitdi: (7) Evvel mellāhdan su'āl itmek gerekdür. Bu cezirenüñ muzırratı nedendür ve belā vü zahmeti kimdendür, andan soñra¹⁰ bu cezirenüñ içine girmek (8) gerekdür. Muhtār'ıñ ğāyet civānlığından ve ğurūrından Qādī'nüñ (9) sözine iltifāt eylemedi. Oğ yayın getürüp cezirenüñ içine revāne (10) olındı. Çün tiz tiz gidüp eyidürdi. Eger bu cezirede (11) hezār şir-i merdüm-ğor olursa vehm itmeyem. Her birini bir tiple helāk (12) idem. Muhtār bunu diyüp giderdi. Ammā Qādī mellāhdan su'āl (13) idüp eyitdi: Bu cezirede ne vardur ki böyle ğāyet vehm (14) idersin? Mellāh eyitdi: Ben şöyle işitmişemdür ki üç yüz nefer miqdārı (15) dīv-i merdüm-ğor vardur ki anuñ ğidāları ādem etidür ve bu cezirede (16) bir mağāra vardur kim ṭul u 'arz bir fersengdür. Ol dīvler (17) anda olurlar. Hiç āferide bu cezireden sağ çıkmamışdur. Qādī bir¹¹ 'ālim (18) kişi idi ve kendüye eyitdi: Ol yirde ki şecā'at ve cān-bāzlık (19) ve dilirlik gerekdi. El-ğaq¹² Muhtār taşşirāt eylemedi. Beñzer ki (20)

¹ 'aleyh: -S

² şehergāh: şehergāh belürdi İ

³ bir cezireye gelmişüz: -İ

⁴ anda: -S

⁵ çün: -S

⁶ zih: -İ

⁷ çün: -S

⁸ eyememeyüp: eglemeyüp İ

⁹ çün: -S

¹⁰ bu cezirenüñ muzırratı nedendür ve belā vü zahmeti kimdendür, andan soñra: -İ

¹¹ bir: -S

¹² el-ğaq: el-ğāşıl-ı kelām İ

[S169^a] bu kār merdānelik ile hāşıl olmaz ve şāyed ki bu sâ‘ at Muhtār-ı dil-āverūñ (21) işi civānlık ğurūr ile ziyāna vara ve cānı ħırmenini çün¹ bāda vire

[İ170^a]

(1) diyüp hemān gemiden taşra çıkup revāne oldı² ve peyince gitdi. (2) Ha diyince yetdi. Andan³ bülend āvāz ile çağırup eyitdi: Ey dil-āver (3) cāhillik itme ve bilmedüğüñ yola daĥı gitme, beri gel. Bu işi baña (4) ışmarla ki bu cezārenūñ vaşfını atamdan ki kādī-i Şüreyh’dür ve emīrū’l-mü’minin (5) ‘Alī kerrema’llāhu vechehu⁴ ħilāfeti zamānında berü⁵ kādī idi ve Hāzret-i ‘Alī andan (6) rāzı idi, didi⁶. Bir gün gördüm ben ol⁷ bir kitāb oĥurdı. (7) Bu cezārenūñ kışşası anda⁸ yazılmışdur ki dīvler uluları bu cezāre içindedür (8) didi⁹. Süleymān¹⁰ ‘aleyhi’s-selām zamānında kalmışlardur. (9) Anuñ adına Lūkā eyidürler. Anlaruñ ğıdāsı ādem etidür ve şeyĥleri (10) iblīs-i la‘ındür. Bu dīvlerūñ ‘ādeti oldur ki kendü mevzı‘larından (11) taşra çıkmazlar ve ezāne gicesi daĥı çıkmazlar ammā se-şenbe gicesi (12) anlaruñ gelesi ve gitmesidür. Ğāyet eyü günde geldük (13) ki bu gün¹¹ penç-şenbe günüdür. Bu gice taşra çıkmazlar. Bunu (14) diyüp ol cezārede geşt idüp eyidürlerdi¹² ve gün-ā-gün (15) mīveleri reng-ā-reng şükūfeleri çoĥdı. Ammā göñülleri (16) diledi ki ol yimişlerden ĥoparup yiyeler daĥı çiçeklerden alup (17) ĥoĥalar. Ol sebebden ki añlamadılar ammā seyr iderek tā bir yire vardılar. (18) Gördiler, kıızıl yāĥūtdan bir taĥt ve ol taĥtuñ ayaĝı şarı (19) ‘aĥıĥden düzmişlerdi. Kādī eyitdi: Yaĥīnüm ol idi kim ol bir mevzı‘ (20) şeytānuñdur ve daĥı ol taĥtuñ yanında bir sulāĥ vardı. Üzeri (21) taĝ idi. İkisi daĥı aña ğirüp ārām itdiler ve birbirile meşveret

---

¹ çün: -S

² oldı: -S

³ andan: -S

⁴ vechehu: -İ

⁵ berü: -S

⁶ didi: -S

⁷ ben ol: -S

⁸ anda: -İ

⁹ didi: -S

¹⁰ Süleymān: sultānū’l-enbiyā peygamber S

¹¹ bu gün: -İ

¹² eyidürlerdi: -S

[İ170^b]

(1) [S169^b] eylediler ki be-her hâl tâ anlaruñ hâlini bilmeyince biz¹ bu yirden gitmezüz ve anlardan (2) fâriğ olalum. Yoħsa bu diyârdan geçmezüz. Gemimüzi daħı ğarķ (3) eyler. Bunu diyüp ol mevzı² uñ üzerine bir nişân eylediler ki (4) tâ se-şenbe gicesi yine² geleler daħı pinhân olalar ki dīvlerle şeyâñinüñ (5) aħvâlini ma³ lüm idineler. Hemân-dem³ tırup gemiye geldiler. (6) Gemi bir güşede vâfir bişelerle getirüp ördiler ve gizlediler. (7) Çün gemiyi pinhân eylediler ve kendüler daħı bir güşede nihân⁴ oldılar (8) tâ ol vaķta dek ki⁵ se-şenbe gicesi geldi ve andan şoñra (9) tırdılar. Ol taħt yanındağı sulaħa varup girdiler. (10) Epsen olup oturdılar. Ol taħt iblis-i la⁶ inüñ taħtı idi kim (11) gelüp üzerine oturup dīvlerle va⁷ z eylerdi. Muħtâr-ı cigerdâr (12) Ķâđi⁸ den istifsâr itdi ki se-şenbe gicesi ve şenbe ğünü (13) gelmesi ve gitmesi ziyâde olduğı nedendür. Ķâđi fâzil (14) kişiydi ve Ĥâzret-i Resül⁹ dan ⁶aleyhi⁹’s-selâm rivâyet ider ki (15) ol ğün ki Ādem cennetden çıķdı, se-şenbe ğün idi ve se-şenbe (16) ğünü iblise la⁶ net oldu. Ol ğün Ķâbil Hâbil’i öldürdi (17) ve cümle vâķı⁶ a ki benî-âdeme vâķı⁶ oldu, ol ğünde oldu. (18) Ol ğün⁶ ol ğice ziyâde kuvvetlenürler ve çün rüz-ı se-şenbe geleydi, Süleymân (19) peyğamber ⁶aleyhi⁹’s-selâm⁷ bir eve girüp ğapısını bağlardı muħkem. Hiç âferide ile (20) söz söyleşmezdi. Tâ⁶ ata ve ⁶ibâdete ve tesbiħe ve tehlile meşğül (21) olurdu ve cemî⁶ evķâtda vaşıyyet eylerdi kim zinhâr se-şenbe ğünü

[İ171^a]

(1) bünyâd kâr itmeñ ve hiç kimseye ğuşümet eylemeñ ki se-şenbe ğünü (2) dīvleruñ kuvveti ziyâde olur. Ekşer şeyâñin ğalâyıķa vesvese bu ğünde (3) [S170^a] eyler. Ķâđi⁸ yle Muħtâr bu kelimâtda iken nâ-ğâh⁸ şebângâh irdi. Bir sâ⁶ atdan şoñra⁹ (4) gördiler, dīvler ve şeytânlar ki bî-ħad u bî-payân çün¹⁰ cem⁶ oldılar. (5)

¹ biz: -İ

² yine: gine İ

³ dem: -S

⁴ nihân: pinhân İ

⁵ dek ki: dükelisi İ

⁶ ol ğün: -İ

⁷ ⁶aleyhi⁹’s-selâm: -İ

⁸ nâ-ğâh: -İ

⁹ şoñra: -İ

¹⁰ çün: -S

Berāberlerinde bir mağāra var idi. Andan çün¹ mūr u melaḥ çıksa bu taḥtuñ (6) dā'iresine şaf-ender şaf derildiler ve nışfu'l-leyl olıcaḡ nā-gāh (7) havā yüzinden bir² huruş u cūş belürdi. Gördiler bī-³aded dīvler (8) ve şeytānlar ellerinde birer³ meş'aleler iblīs-i mel'ūn öñlerince yire (9) indiler. İblīs-i la'ın ol taḥtuñ üzerine çıkup oturdu (10) ve cemī' dīvler bir uğurdan ol mel'ūna secde itdiler. Andan (11) soñra sūziş ü nevāziş gösterüp eyitdiler: Ey şeyḡ ne vāqı' (12) oldu ki bu gice geç geldüñüz. Bir ay miqdārı oldu ki (13) se-şenbe günleri ve giceleri⁴ gelmedüñüz. Biz daḡı şeyḡüñ dīdār-ı şerīfle (14) müşerref olmaduḡ. İblīs-i mel'ūn eyitdi ki bir nice mihmānum (15) var idi. Anlara meşḡul idüm, didi ve dīvler eyitdiler: Mihmānuñuz (16) kimler idi? İblīs eyitdi: Birisi Reşīde-i 'Arab idi. Ben vardum (17) anı dīvlerüñ eline virdüm. Ammā anı öldürmedüm. Beñzer ki bir⁵ vāqı'a (18) gördi ki vāqı'asında bir du'ā öğretdiler. Ol du'āyı oḡudu (19) ve sūre-i Cin⁶ oḡuyup üfürdi. Cümle dīvlerüñ eli andan kesildi. (20) Andan benüm göñlüme şol ḡadar renc ü 'anā itdi ki vaşf itmek (21) olmaz. 'Āḡıbet nice dīvlerüñ başın kesüp ḡaçdı ve biri daḡı Hamza'nuñ

[İ171^b]

(1) 'ammüsi oḡlı⁷ Cüneyd idi. Anı daḡı dīvler eline virdüm. Andan daḡı ḡāyet incindüm. Ol daḡı (2) ḡaçdı. 'Amr Ümeyye'nuñ andan daḡı ḡāyet incindüm. Ol daḡı ḡaçdı.⁸ 'Amr Ümeyye'nuñ (3) oḡlınuñ oḡlıdur ki Şeybū'dur. Deryāda ser-gerdān eyledüm ammā (4) ol [S170^b] Maḡrib'e düşdi. Bu sā'at Reşīde-i 'Arab'a ve Seyyid Cüneyd'e⁹ ve Şeybū (5) bu üçü birbirin gördiler ve Maḡrib'de 'Abdü'l-mü'min sultānla olurlar. (6) Çoḡ ḡamle¹⁰ eyledüm ki tā ḡatlı olalar, olmadılar¹¹. Sultān Manşūr-ı Maḡribī benüm dostumdur (7) ve ḡalāyıkdan maḡfī tūtarsa¹² revādur, aña da çoḡ vesvese eyledüm. (8) Ümizvāram ki Seyyid¹³ Cüneyd'i helāk ide ve Reşīde-i

¹ çün: soñra İ

² bir: -İ

³ birer: -S

⁴ giceleri: -İ

⁵ bir: ben İ

⁶ üfürdi: oḡurdu İ

⁷ 'ammüsi oḡlı: ḡışımı S

⁸ 'Amr Ümeyye'nuñ andan daḡı ḡāyet incindüm. Ol daḡı ḡaçdı: -S

⁹ Cüneyd'e: -S

¹⁰ çoḡ ḡamle: anları ben cem' İ

¹¹ olmadılar: -İ

¹² tūtarsa: tersādur İ

¹³ Seyyid: -S

‘Arab’ı tuta ve Şeybū’yı (9) pāre pāre eyleye ve ger eylemeyüp¹ zinde² qalalar ve Ḥamza’dan beter olup ve neler (10) kıllalar. Ben anlarıñ işlerinden gāyet³ rencide oldum ammā cehdüm budur⁴ ki (11) anlarıñ birisi diyār-ı Maşrıq’dan⁵ yaña çıkmaya. Bir nice günde ferzend-i ‘azizüm (12) bileydüm. Ya‘nī Ḥaccāc bin Yūsuf da idüm ki ol pādişāh-ı⁶ şehri Vāsıta’dur. (13) Ben⁷ aña didüm ki Sa‘id bin Cübeyr’i⁸ depele. Ammā Sa‘id [bin] Cübeyr anuñ⁹ (14) yanından kaçmışdı ve kendüzini pinhān itmişdür. Ammā emirü’l-mü’minin (15) ‘Alī zamānından bu sā‘at ki hīç āferideden hoşnūd olmadum (16) illā Ḥaccāc bin Yūsuf’dan. Hiç Ḥaccāc’dan ve eḥaddan¹⁰ incinmedüm ve illā (17) Sa‘id [bin] Cübeyr’den ve her vaqt ki Sa‘id [bin] Cübeyr’i görem gāyet (18) incinürem. Derḥāl beni kulunc tutup renc ḥaşıl eylerem ve qarnum (19) aḡrup kendümden giderem. Şimdi Ḥaccāc bin Yūsuf’a (20) ışmarladum ki anı bulup helāk ide¹¹ ve itmeyince ölmezem. Şol kadar ki (21) guşşa vü gam u renc ü elem ü cevr sitem, emirü’l-mü’minin ‘Alī zamānında

[İ172^a]

(1) çekmişemdür ki vaşf olunmaz ki ‘Alī geçdügi yirden geçmege tākatum (2) yokdur. Şöyle ki yetmiş biñ¹² ferseng yoldan geçerem ve illā cemī‘ ‘ömrümde ben (3) bir gün rāḥat olmadum. Ol daḡı bir dem benüm emrümde olmamışdur (4) ve tā ‘Abdu’r-raḥman-ı [S171^a] Mülcem’e vesvese eyledüm. Vardı, ‘Alī bin Ebī Ṭālib’i (5) depeledi ve ferdā-yı kıyāmet ve bin ‘Alī’nüñ kātili anuñ, oḡlandur ve kātili (6) birbirümüz ile hem-rāḥ olup cehenneme giderüz. Ammā bunca günde (7) şöyle işitdüm ki Medīne Qāḍī’si oḡlı ve Muḥtār¹³ ki atası benüm çok (8) emrümde olmuşdur. Bu sā‘at ol ikisi refiḡ ü şefiḡ tururlar. (9) Hiç benüm emrümde olmazlar ve işitdüm anlar bu cānibe gelmişler tā ki (10) ben¹⁴ anlarıñ işi uğurına yetişem. Eger

¹ ger eylemeyüp: eger eyle olmayup S

² zinde: zindānda İ

³ işlerinden gāyet: gāyet işinden İ

⁴ budur: oldur S

⁵ Maşrıq’dan: Maḡrib’dan İ

⁶ pādişāh-ı: -İ

⁷ ben: -S

⁸ Cübeyr’i: Ḥabir’i İ

⁹ anuñ: -İ

¹⁰ eḥaddan: bir vāḥidden İ

¹¹ ide: -S

¹² biñ: -S

¹³ Muḥtār: -İ

¹⁴ ben: -S

fermānum tutmazlar ise (11) fevrī anları helāk itmek gerekdür, didi. Derhāl Lūkā (12) dīvlerüñ ulu seyyidi ol tırı geldi. İblīs-i mel‘ ün’a (13) hı̄zmet idüp eyitdi kim bu iki günüñ içinde deryāda (14) idüm. Bir gemi gördüm. Ol gemide¹ iki kiři gördüm (15) ki ol didüğüñ şahşlardur. Ya‘ nī Qāđī’yle Muhtār’dur. Ben² üzerlerine (16) varup ol geminüñ sükkānın tutdum. Ol yola ki giderlerdi. (17) Bu cānibe döndürmek diledüm ve anları bu cezāreye getürem veyā (18) ol deryāda ğarķ idüp nām nişānlarını yitdürem. Ammā Qāđī (19) *Āyete’l-Kürsī* okurdi. Ol *Āyete’l-Kürsī* olduķça ben kendümden (20) gidüp deryāya ğarķ olurdum ve hezār cid ü cehdle kendümi (21) ben³ hālāş idüp firārı ihtiyār itdüm. Şimdi geldüm⁴ kendüm⁵ ğāyet za‘ if

[İ172^b]

(1) ü naħif oldum. Haķ Te‘ālā’nuñ kelām-ı qādīm ‘azametinden ve heybetinden⁶ henüz cismümde (2) kuvvet qalmamışdur. Şimdi bilmezem ki anlar nereye gitmişlerdür. Ol iblīsle (3) bu sözleri söyleşürlerdi. Qāđī’yle Muhtār ol maġārada hep⁷ (4) işidürlerdi. Qāđī Muhtār’a eyitdi: Ey dil-āver bize bu gice (5) çok fevā’id ‘ā’id oldı. Tehevvür gösterme, bir laħza şabr eyle (6) ki daħı bī-hüde sözler bāķidür ve bu mācerādan müstemi‘ler (7) çok fā’ide bulurlar. Muhtār eyitdi: Ey Qāđī ben⁸ bu sözleri (8) diñlemege rāzı degülem⁹. Dilerin ki iblīs-i (9) mel‘ ünüñ aġzın bir oķla uram ve kafasından çıķa gide. (10) Qāđī eyitdi: Zinhār söyleme ve hiç hareket itme, epsem ol ki [S171^b] aña (11) Haķ Te‘ālā tā rüz-ı kıyāmet deġin¹⁰ mühlet virmişdür. Bunı diyüp (12) sākin oldılar tā yine Lūkā tırı gelüp (13) iblīse eyitdi: Yezīd oġlı ki Dımışķ pādişāhidur, anuñ (14) bir hūb-cemāl bir ‘avreti vardur. Vardum, ol ‘avreti ıdılāl (15) itdüm ve Yezīd oġlınuñ bir hūb-rüy ğulāmı var idi. (16) Ol ‘avretle buluşurdum. Andan şoñra erine vesvese virdüm (17) tā ‘avreti depeledi ve oġlanı daħı ber-dār itdi. İnşāf iderin ki (18) ol Yezīd’üñ oġlı bizüm fermāndārumuzdur ve

¹ ol gemide: -S

² ben: -S

³ ben: -S

⁴ şimdi geldüm: -İ

⁵ kendüm: -S

⁶ heybetinden: -İ

⁷ hep: -S

⁸ ben: -İ

⁹ degülem: degülem Muhtār eyidür ki İ

¹⁰ deġin: -S

eyü yaramazdur. (19) Her ne¹ işde ne dirsem hemān eyler². Aşlā tevaḳḳuf eylemez³. Ḥuşūmetde (20) ve ḳatlı işinde ḡāyet isti^c cāl eyler. Ben andan ḡāyet⁴ rāzıyam ve hıç (21) Tañrı'nuñ adını yād itmez ve namāz daḡı ḳılmaz ve ^cAlī'ye la^c net ider⁵. İblīs⁶

[İ173^a]

(1) hezār telbīs çün bu sözleri andan⁷ işitdi ḡāyet şād ḡurrem⁸ olup (2) eyitdi: Ey Lūkā yarın girü var ol Yezīd'üñ oḡlına eyit ki (3) bir⁹ iki üç ^cAlevī vardur. Ol¹⁰ anları¹¹ bilmez sen anlardan aña¹² nişān vir ola¹³ (4) ki anları helāk ide ve tā ben daḡı ḡurrem olam, didi¹⁴. Bu kerre (5) lūkānuñ birāderi var idi. Tırı geldi. İblīs-i mel^c ūna (6) secde idüp eyitdi: Ey şeyḡü'n-Necdī ben Mışır'da idüm. ^cAmr bin ^cĀş (7) oḡlını gördüm ki Yezīd oḡlını yirine nā'ib itmişlerdür. (8) Mışır pādişāhlıḡın iderdi. Ben her ne dirsem ol ḳabül (9) eyledi ve ^cAlī-nām bir şaḡş var idi ve ^cAlī'nüñ adını diline getürdi. (10) Aña vesvese eyledüm¹⁵ tā ol ^cAlī adluyı¹⁶ pāre pāre eyledi. (11) Bir gün daḡı ^cAlī Rıdvān'a gönderdüm. Aña daḡı vesvese (12) eyledüm¹⁷ tā anı tıtdı, Mışır bāzārınuñ içinde āteşe (13) atdı. Bu ^cAmr bin ^cĀş oḡlı bizüm emrümüze muṡı^c ü münḳāddur. (14) İblīs-i mel^c ūn şād olup eyitdi¹⁸: Anı ıdlāl eyle ki ḡāh ḡāh (15) ḡayra öykünedür meyl¹⁹ eylemesün ve hıç kimesneye nesne virmesün (16) ve daḡı Yezīd oḡlınıñ bir şāḡib-i cemāl ^cavreti [S172^a] vardur. Anı daḡı (17) yoldan çıkar. ^cAmr bin ^cĀş oḡlınıñ maṡbaḡında bir aşcı kişi (18) vardur. Anuñ bir²⁰ ḡüzel oḡlı vardur. Ol aşcı anı²¹ ḡāh ḡāh Yezīd (19) oḡlınıñ şarābdāri²² vardur. Anuñ serāyına varıcaḡ ol

¹ ne: -S

² eyler: -İ

³ eylemez: itmez S

⁴ ḡāyet: -S

⁵ ^cAlī'ye la^c net ider: -İ

⁶ iblīs: iblīs eydür İ

⁷ andan: -İ

⁸ ḡurrem: -S

⁹ bir: -S

¹⁰ ol: -S

¹¹ anları: -İ

¹² aña: -S

¹³ ola: -İ

¹⁴ didi: -S

¹⁵ eyledüm: virdüm S

¹⁶ adluyı: nāmı S

¹⁷ eyledüm: eyledüm didi İ

¹⁸ eyitdi: -İ

¹⁹ meyl: -İ

²⁰ bir: -S

²¹ anı: -İ

²² şarābdāri: şarabı S

(20) ‘avretüñ bu oğlana meyli vardur. Var¹, aña vesvese eyle ki (21) ol oğlanla buluşmaq istesünler. Andan soñra erine haber eyle

[İ173^b]

(1) tā ‘avreti öldüre. Andan soñra² kavm kabilesine haber vir ki (2) ‘avretüñ kabilesi çoğdur tā geleler. ‘Amr ‘Āş oğhıyla ceng (3) ideler, öldüreler tā ki aralarına fitne vü āşüb düşe. (4) Ben şād u hurrem olam. Lūkānuñ birāderi tekrār secde itdi. Başum (5) üzre eyle iderin. Çün Lūkā tırı geldi, (6) secde idüp eyitdi: Yā ben ne kār ideyin? İblis ‘aleyhü’l-la‘ ne (7) eyitdi: Sen H̄ārezm şehrine³ var. Ol vilāyetde ‘Alī dostı (8) çoğdur ve beni sever yoğdur. Anlaruñ hışmından benüm qarnum ağrur. (9) Her vaqt ki ben peygamberüñ hānedānı vardur, dostların görem (10) quluncum deprenür. Şimdi yūri H̄ārezm’e var ki (11) H̄ārezm’üñ sulţānınuñ ‘avretin idlāl eyle tā ol dağı (12) erine hışm ide⁴ ki bizüm leşkerümüz ‘avretlerdür. Ol (13) ‘avretler sözini eyü diñler. Şöyle eyle ki şulh eylemeye ve tā (14) ol vaqt ki münādī eyide ve buyura ki ‘Alī’ye la‘net⁵ (15) eyleyeler. Lūkānuñ oğı tırı geldi. Secde idüp (16) eyitdi: Eyle ideyin. El-hāşıl dīvler bir bir tırı gelüp bu⁶ (17) üslüb üzre ki didük iblisden iş dilediler. (18) İblis ‘aleyhü’l-la‘ ne her birine bir nev‘ iş gösterdi ve kelimāt-ı⁷ (19) bī-hūde vü türrehāt-ı nā-şinide söylendi. Muhtār’la Qādī (20) ol mağārada işidürlerdi. Muhtār-ı⁸ yegāne hemān⁹ hāne-i kemāna (21) oğ kodı ve eyitdi: Çün İblis ölmek ölmez bārī şol

[İ174^a]

(1) Lūkā didükleri mel‘ün [S172^b] dīvi¹⁰ öldüreyin. Qādī eyitdi: Zinhār oğ (2) atma ki dağı anuñ¹¹ vaqtı degüldür. Şabr eyle ki ol mel‘ünüñ (3) sözinden bize çoğ fā’ide ‘ā’id olur¹². Ol dağı şabr eyledi. Çün (4) bir sâ‘at geçdi. Yine iblis-i hīle-sāz

¹ var: -İ

² soñra: -İ

³ şehrine: -İ

⁴ ide: eyle İ

⁵ la‘net: -İ

⁶ bu: -İ

⁷ kelimāt-ı: -İ

⁸ Muhtār-ı: -İ

⁹ yegāne hemān: hemān bī-gāne İ

¹⁰ dīvi: -İ

¹¹ anuñ: -S

¹² ‘ā’id olur: vardur S

kelimāta ve mühmelāta (5) āgāz itdi. Eyitdi: Ey benüm ferzendlerüm, pendümi siz¹ tutuñ, siz² ki (6) her şerre varasız ‘avretlere varuñ. ‘Avretler sizüñ emrünüzi (7) tutarlar. Emrünüzden taşra olmazlar. Evvel³ ‘avretlere vesvese eyleñ (8) ‘avretler dağı erlerini ıdlāl eyerler. **Hārūnu’r-reşid** çün bu sözleri (9) işitdi, қаһқаһaya düşüp eyitdi: Ey Ebū Hāfş söyle (10) görelüm kim iblīs-i la‘inüñ sözi ne yire düşer, görelüm. (11) Bu sözde dünyā vü āhıret fā’idesi vardır. **Ebū Hāfş**-ı suḡan-perdāz (12) söze āgāz idüp eyitdi: Ey Hālife, iblīs dīvlere yine (13) eyitdi: Ey benüm mürīdlerüm bilüñ ve āgāh oluñ kim Hāccāc bin (14) Yūsuf’a gitmek isterin ki aña meded virem ki Sa‘id bin⁴ (15) Cübeyr’i katle getüre ve beyābān-ı⁵ Hāşim’e varam ve ‘Amr Ma‘d-ı Kerb’üñ (16) oğlu oğlına varam. Ta‘līm eyleyem ki anuñ yārānından ve dostlarından tā⁶ (17) nā-gāh bir gice Hāccāc bin⁷ Yūsuf’a şeb-ḡün ideler ve dağı leşkerini (18) kıralar ve eger Hāccāc bin Yūsuf diri қалursa aña (19) dağı ta‘līm idem tā varup ḡāne-i Ka‘be’yi ḡarāb eyleye. Andan (20) soñra Medīne şehrinüñ cengine varup⁸ Cüneyd’üñ atası Üseyd’i depeleye. (21) Anda olan zāhidleri ve ‘ābidleri ve ‘Alevīleri helāk eyleye.

[İ174^b]

(1) Bu sözleri yāduñda tut, ferāmüş eyleme ki her birini maḡallinde diyevüz⁹. (2) Hāccāc bin Yūsuf Sa‘id bin Cübeyr’e ne eyledi ve ḡāne-i Ka‘be’nüñ (3) üzerinde taşını urdı ve Medīne üzerine cenge niçe gitdi (4) ve Üseyd bin Münzir’e dağı n’itdi? Beyān olına in-şā’allah Te‘ālā¹⁰. Ammā¹¹ dīv-i (5) Lūkā yine yirinden¹² ṡurı geldi. [S173^a] İblīse eyitdi: Ey şeyḡ (6) yetmiş nefer Müselmān ādemi tutup ṡururuz ve getirüp bu ḡārda (7) bend-i girāna çeküp ṡururuz ve ne buyurursan her ne dırsen eyle (8) idelüm. İblīs be-ḡāyet ḡurrem olup eyitdi: Ey Lūkā Süleymān (9) zamānından beri tā bu sā‘ata dek ben senüñ gibi bir müşfik ü muvāfiқ (10) dil-bend görmedüm.

¹ siz: -S

² siz: -İ

³ evvel: -İ

⁴ bin: -İ

⁵ beyābān-ı: benī İ

⁶ tā: -İ

⁷ bin: -İ

⁸ varup: -İ

⁹ diyevüz: diyevüz didi İ

¹⁰ Te‘ālā: -S

¹¹ ammā: -İ

¹² yirinden: -S

Tiz ol var ve ol yetmiş nefer Müselmānları getir tā¹ ki (11) buyuram, eyle idesiz. Derḥāl ol mel^cūn varup ol Müselmānları (12) getürdi. İblīs-i mel^cūn birisinden şordı². Eyitdi: Sen ne³ (13) yirdensin? Ol mü'min eyitdi: Ben⁴ Yemen diyārındanam. İblīs eyitdi: (14) Müselmān mısın? Ol⁵ eyitdi: Belī. İblīs eyitdi⁶: Müselmānlığı terk it, (15) beni Ḥudā idin tā saña çok ni' met vireyin ve dünyā daḥı ḥükmünde (16) olsun. Merd-i Yemenī, iblīs-i la'inden bu sözi işidicek iblīsüñ (17) şüretine⁷ şöyle tükürdi ki sevādı aḳ tükürük oldu ve eyitdi⁸: Ey (18) mel^cūn sen kimsin ki Tañrılık da' vāsın idersin her dem saña⁹ (19) hezār la' net olsun saña ve saña tābi' olana bile¹⁰. İblīs ḥışma (20) varup Lūkā'ya eyitdi: Sen bunu pāre pāre eyle ve loḳma loḳma yi (21) didi. Lūkā mel^cūn¹¹ eyle ideyin didi¹². İblīs-i mel^cūnuñ¹³ sözün tıtdı.

[175^a]

(1) Ol şahşı pāre pāre idüp loḳma loḳma yidi ve ğayrı dīvlere daḥı (2) yidürdi. Muḥtār Ḳāḍī'ye eyitdi: Ey mevlānā ben bunda ziyāde şabr idemezsin. (3) Şāyed ki bu sâ'at bu mel^cūn ol Müselmānları ol bī-çāre bī-dermānları¹⁴ (4) depeleyüp kimin kendüye ve kimiñ ğayrı dīvlere (5) yidüre. Ben dilerem ki bir oḳla bu¹⁵ dīvi uram. Sen ne dırsın? Bunlar bu (6) sözde iken nā-gāh seḥergāh vaḳtı şubḥ-ı şādık Maşrıḳ (7) ufḳından toḡıcaḳ zāhir olıcaḳ dīvler dilediler ki müteferriḳ olalar. (8) Ḳāḍī, Muḥtār'a eyitdi: Şimdi şabr eyle tā ben yedi kerre *Āyete'l- [S173^b] Kürsī* (9) ve *Ḳul Ūḥıye* süresin oḳuyayın andan şoñra anları sen oḳla ur (10) ki bize hiç güçleri yetmeye ki iş ideler. Sen daḥı (11) *Lā-ḥavle* tamām oḳı ve *E'ūz* di daḥı anları depele ki senüñ (12) üzerüñe belā vü 'anā gelmeye. Bunu didiler daḥı şabr eylediler. Nā-gāh (13) bir dīv siyāh kedi şeklinde iblīs öñine geldi ve ḥızmet (14) eyledi. İblīs eyitdi:

¹ tā: -İ

² birisinden şordı: yirinden tırdı İ

³ ne: -İ

⁴ ben: -S

⁵ ol: -İ

⁶ eyitdi: -S

⁷ şüretine: süvārına İ

⁸ eyitdi: -S

⁹ saña: -S

¹⁰ bile: -S

¹¹ mel^cūn : -S

¹² eyle ideyin didi: -İ

¹³ mel^cūnuñ: -S

¹⁴ ol bī-çāre bī-dermānları: -S

¹⁵ bu: -İ

Sen ne kār eylersin¹? Dīv eyitdi: Benüm kārüm (15) oldur ki her ḥānenüñ yarusın süpürseler ve yarusın süpürmeseler (16) ve süpründüsin қаpu ardında қосalar, ben varup ol evde mekān² tutarın. (17) Şol kadar vesvese eylerin ki ol evde olan erile ‘avretüñ mā-beynlerinde (18) derḥāl firāḫ düşer. Er ‘avreti boşar. İblīs eyitdi: Ey benüm ferzend (19) ḥalefüm³ sensin. Yüri var kārūnda ol. Dīv girü secde idüp (20) gitdi. Andan şoñra⁴ bir pīre-zen gelüp iblīse ḥizmet itdi. (21) İblīs eyitdi: Sen ne kār eylersin? Pīre-zen eyitdi: Evleri bir bir

[İ175^b]

(1) gezerin. Her қанқı tıfluñ gehvāresinde ḥamā’il olmasa ve Tañrı’nuñ (2) adı anuñla olmaya tā anuñ anası murdār ola ben ol tıfluñ ağızına (3) meme қорın tā⁵ bir miḳdār emer, hemān-dem ol tıfl rencūr olup bir derde⁶ (4) mübtelā olur veyā şar^c yili āşikāre olur yāḥūd⁷ süst olur. Bir iki yıl⁸ (5) atasına ve anasına zaḥmet virür. Andan şoñra ölür ve eger ol (6) dīvlerden bir oğlan rencūr olsa anı iletürin, bir ten-dürüst (7) ādem oğlanla deḡşürin. Ol dīv oğlanı nice müddet ol⁹ ādeme (8) zaḥmet virür. Andan şoñra ölür. Ol ādemī bilmez kim ol oğlan (9) kimüñdür, kendüzin midür veyā dīvden midür ve eger şöyle ol oğlan (10) [S174^a] ölmezse leng olur veyā āşam olur veyā dīvāne olur. Bu dükeli (11) dīvāneler ve lengler ve şağırlar ki dünyāda görürsin, dīvlerüñ (12) ef’ ālinden olmışdur. Bir dīv daḡı tırı geldi. İblīsüñ (13) öñine gelüp ḥizmet itdi ki başı şıḡır başına beñzerdi. (14) İblīs eyitdi: Sen ne¹⁰ yirde olursın ve ne kār eylersin? Dīv eyitdi: (15) Ben beyābānlarda oluram. Eger bir kişi ol yirden geçe Tañrı (16) adını yād eylemese¹¹, ben anı yoldan çıkarup bir dereye iledüp (17) anda¹² helāk iderin. Benüm adum ḡül-ı beyābānīdür. İblīs eyitdi: Eyü işüñ (18) vardur, yüri işle. Bir dīv daḡı iblīs öñine vardı. Ḥizmet (19) eyledi. Ayaқları pīl ayağına beñzerdi. İblīs eyitdi: Sen ne kār eylersin (20) ve ne yirde olursın? Dīv eyitdi: Ben

¹ eylersin: -İ

² mekān: yir S

³ ḥalefüm: ḥalkum İ

⁴ şoñra: -S

⁵ tā: -İ

⁶ derde: yirde İ

⁷ yāḥūd: veyā S

⁸ yıl: -İ

⁹ ol: -İ

¹⁰ ne: -İ

¹¹ eylemese: kılmaya İ

¹² anda: -S

ḥammāmıarda olurun tā bir şahş (21) ḥammāma tenhā gele veyā fūta tıttınmaya veyā Tañrı'nuñ adın yād itmeye

[İ176^a]

(1) ben evvel¹ anuñ üzerine bevl-efşān eylerin tā aña bir renc zāhir olur ki (2) giderek meflūc olur veyā maşrū^c olur ve yāḥūd² dīvāne (3) olur³ veyā behaḳ olur⁴ veyā beraş olur⁵ veyā cüzām olur. Şöyle ki (4) anı ādem içinden çıkarurlar ve hergiz aralarında ḳomazlar. Tağlarda (5) ve beyābānlarda⁶ olur ve etini didim yirler. İblis anı nüvāḥt idüp (6) yüzün gözün öpdı ve eyitdi: Ey benüm⁷ ferzendüm yüri, var. Ol (7) işde senüñ ile bileyin. Bu işi elüñden ḳoma. Bir dīv daḥı tırı (8) geldi. Rübāḥ şeklinde iblisüñ öñine gelüp ḥızmet itdi. (9) İblis eyitdi: Sen ne kār eylersin ve ne yirde olursın? Dīv eyitdi: (10) Ben sūḳaḳlarda oluram. Çün bir ādemı mu^c āmele ider⁸ ben tırup ḳulaḳ (11) tıtarın. Aña vesvese eylerin tā⁹ mā-beynlerinde¹⁰ veyā mu^c āmele eylerken (12) yalan andlar içer ve boynı üzerine yalan andlar ardar¹¹. Andan şoñra¹² bir vesvese daḥı eylerin¹³. Mā-beynlerinde ceng (13) vāḳı^c olur ve birbirine fuḥşıyyāta başlarlar. [S174^b] Mu^c āmelelerinüñ berekātı (14) gider ve az müddetde derviş olup borçlı ḳalurlar. Ḥānmānı (15) terk idüp cihānda āvāre vü ser-gerdān olurlar. Bir (16) dīv daḥı tırı geldi. Ayu şeklinde iblis öñine gelüp ḥızmet (17) itdi¹⁴. İblis eyitdi: Sen ne kārdaşın¹⁵? Ben Müselmānlara müvekkel olurun. Çün namāz (18) vaḳti gelse ben¹⁶ anlara vesvese eylerin ve eyidürin ki namāza varmañ (19) ki bu sā^c at sizüñ eyü mu^c āmeleñüz olsa gerekdür. (20) Bir laḫza andan¹⁷ ḳılasın anlar daḥı

¹ evvel: -İ

² yāḥūd: veyā S

³ olur: -S

⁴ olur: -S

⁵ olur: -S

⁶ beyābānlarda: yabānlarda İ

⁷ benüm: -S

⁸ ider: ile İ

⁹ tā: -İ

¹⁰ mā-beynlerinde: -S

¹¹ boynı üzerine yalan andlar ardar: -İ

¹² şoñra: -İ

¹³ eylerin: ile S

¹⁴ itdi: eyledi S

¹⁵ sen ne kārdaşın: -İ

¹⁶ ben: -İ

¹⁷ andan: -S

sözümü tutup kâhil olurlar. (21) Andan¹ otururlar, kılmazlar tâ namâz anlardan fevt olur ve gönülleri

[İ176^b]

(1) dağı siyâh olup hâlleri tebâh olur ve kendülerini tã' atdan ve ' ibâdetden² (2) girü tatarlar ve ' âşî olurlar ve hânedânları bereketi gider. (3) İblîs ' aleyhü'l-la' ne şöyle şâz oldu ki vaşfa gelmez ve eyitdi: (4) Senüñ işüñ cümleñüñ işinden eyüdür³. Yüri, var bu işi elden (5) koma ki her yirde ben saña yâram ve nighedâram, didi⁴. Bir dîv dağı (6) tırı geldi. Arslan şeklinde iblîsüñ öñine gelüp (7) hizmet itdi⁵. İblîs eyitdi: Sen ne kârdasın? Dîv eyitdi: (8) Ben⁶ câhil civânlar içinde olurun, *Lâ-havle* dimeyeler ve *E'üz* okumayalar. (9) Ben anlaruñ mâ-beynlerinde ' adâvet ve huşümet birağurın tâ birbirin (10) depeleyeler ve aralarına kan düşer. Andan soñra varup şıhne-i şehre (11) vesvese iderin tâ anları tutup katle getüreler ve siyâsete (12) iletürler. Her yirde bir mañfil olsa anda fitne vü âşüb kopsa benden (13) olur. İblîs güldi. Eyitdi: Var, yüri. Benüm⁷ püşt-penâhum sensin. (14) Bir dîv dağı tırı geldi. Keftâr şeklinde iblîs öñine (15) gelüp hizmet itdi⁸. İblîs eyitdi: Sen ne hizmet idersin? (16) Dîv eyitdi: Ben mañfillerde ve yol başlarında tırumam tâ bir ' Alevî (17) geçse⁹ halk¹⁰ görseler ben vesvese [S175^a] eylerin tâ halk aña şalavât (18) getürmezler ve eger getürürlerse ben şöyle gâzaba gelürem (19) ki varup hâke düşüp yuvalanuram. Andan soñra¹¹ tırı (20) gelürem. Ol getürmeyen kimesnenüñ başı üzre¹² necâset saçarın (21) tâ anuñ evinden bereketi gider ve düşmenleri tâ¹³ anuñ üzerine

[İ177^a]

(1) müstevlî olurlar ve dağı halk içinde hor u zelîl olurlar ve hiç ' izzeti (2) kalmaz ve eger bir kimesne ' Alevîleri yaramazlığla müsâvî eylese ben (3) anuñ her tãrîki içre

¹ andan: -S

² ' ibâdetden: -İ

³ eyüdür: yigdür S

⁴ didi: -S

⁵ itdi: eyledi S

⁶ ben: -İ

⁷ benüm: -İ

⁸ itdi: eyledi İ

⁹ geçse: gitse S

¹⁰ halk: -İ

¹¹ soñra: -S

¹² üzre: -İ

¹³ tâ: -S

refiḳ olurun ve anı dost idinürin ve her gice cāme-ḥʿābına girüp bile yaturin ve gündüzin¹ aḥṣāma (4) degin bile yürürin ve aña daḥı vesveseler eylerin. Ol vaḳta (5) dek ki andan imān gide ve gönli ḳararup kāfirlikde (6) ola. İblis-i laʿin bu sözi işidicek ḡāyet ṣād olduğundan (7) naʿralar urup eyitdi: Eger bir kimesne ʿAlevī görüp (8) ṣalavāt getirürse sen niḳe idersin? Dīv eyitdi: Benüm ḳarnum (9) aḡrır ve ayaḡum üzre ṭurmayup yire düşerin ve ḡalṭan olup (10) başuma ṭopraḳ ṣaçarın tā üç gün dek feryād iderin, didi². (11) Çün ol evine gide evinde her nesnesi varsa Ḥudā bereket (12) virür ve ḥalk içinde ʿaziz olur ve düşmenleri ḥor u zelil olur. (13) İblis eyitdi: Rāst eyidürsin ammā saʿy eyle ki böyle olmaya. (14) Bir dīv daḥı ṭurı gelüp kendüzin ʿarūs gibi (15) bezemişdi. İblis öñine gelüp ḥizmet eyledi. İblis (16) eyitdi: Sen ne kārdasın ve ne yirde olursın³? Dīv eyitdi: (17) Ben bir yirde olurun ki anda bir ʿavretle bir bī-gāne er söz söyleşeler ve (18) *Lā-ḥavle velā ḳuvvete*⁴ ve *Eʿüz* dimeyeler. Anlaruñ mā-beynlerinde vesvese eylerin. (19) Anlar daḥı fesād iderler⁵. Yarındası münādī iderin tā ikisi daḥı (20) bed-nām olup rüsvāy-ı ʿālem olurlar. Anlaruñ müteʿallıḳatı ḥor u (21) ḥaḳir olurlar ve daḥı ṣol ḳadar vesvese eylerin ki ol ḳavm

[İ177^b]

(1) [S175^b] eriyle ʿavreti siyāset meydānına getirüp ḳatlı eylerler ve biri daḥı oldur⁶ ki (2) bir kişi evlense ben gelinüñ taḥtı altına girüp otururun. Çün (3) güyegü gelüp Tañrı adın yād itmese *Lā-ḥavle* dimese ben ol (4) gice anlaruñ mā-beynlerinde bürüdet biraḡurun. Şöyle gelin (5) güyegü birbirini⁷ sevmez olurlar ve az zamānda⁸ anlara⁹ iftirāḳ düşer. Andan ṣoñra¹⁰ hergiz (6) eylük yüzün görmezler. İblise bu ḥāl ḥoş gelüp eyidürdi: (7) Ey benüm cānumuñ rāḥatı ki sensin. Bu nevʿ üzre her dīv (8) ṭurı gelüp bir söz söyledi ve iblis daḥı anlara gūne-gūne (9) taʿlimler eyledi ve her birini bir dürlü nüvāḥt itdi, perdāḥt eyledi¹¹. Aḳṣā-yı ʿāleme (10) ebnā-yı ādemçün

¹ her gice cāme-ḥʿābına girüp bile yaturin ve gündüzin: -İ

² didi: -S

³ olursın: -S

⁴ velā ḳuvvete: -S

⁵ iderler: eylerler S

⁶ oldur: bu S

⁷ birbirini: -İ

⁸ zamānda: müddetde S

⁹ anlara: -S

¹⁰ ṣoñra: -İ

¹¹ perdāḥt eyledi: -İ

gūşe-be-gūşe gönderürdi. Muhtâr'la (11) Kâdî bu kazâyı görüp işidürlerdi. Müte^çaccib olup mütehayyir (12) kalmışlardı tā şubh-ı şādık ufq-ı Maşrıq'dan rūşenâlık eşerin (13) gösterdi ve halk-ı ^çaleme âşinâlık haberin viridi. Muhtâr-ı tîrdâr (14) yirinden tûrı gelüp eyitdi: Benüm şimden girü şabr u (15) tākatum¹ kalmadı. Yüz dâne² okum vardur. Her birisiyle bir dîvi depelerin. (16) Kâdî eyitdi: Şimdi şabr eyle tā ben *Ḳul Ūḥıye* sūresin (17) ve *Āyete'l-Kürsî* okuyayın ve *Lā-ḥavl* ve *E'üz* diyeyin ve Rabbü'l-^çâleminüñ (18) şun^çını ve kudretini gör. Bunı diyüp okumağa meşgûl oldu. (19) Muhtâr daḥı *Lā-ḥavl* ve *E'üz* dirdi ve dîvler ba^çzı ayağ üzre (20) tûrurlardı ve ba^çzı daḥı otururlardı. Her biri tûrdukları (21) yirde süst oldılar. Kelimâta mecâlleri kalmadı. İblîs-i mel^çün taḥtı

[I178^a]

(1) üzerinde kendüden gidüp ağızı mağâra gibi açılmışdı (2) **ve rāvî şöyle rivāyet ider ki** iki dişinden artuḥ diş (3) yoḡdı. Ol daḥı toñuz³ dişlerine beñzerdi⁴. Ağzından taşra (4) çıkmışdı. Muhtâr çün mel^çünüñ dehānını ve dendānını [S176^a] gördi. (5) ^çAcebe kalup hemān ḥāne-i kemāna oḡ koyup nazār-ı şavābla ol (6) tîri nişāna pertāb kıldı. Ya^çnî iblîsüñ dişine oḡ şöyle doḡundı (7) iki pāre oldu. Muhtâr *Lā-ḥavle* diyüp Muştafā'ya daḥı şalavāt (8) getürdi tā⁵ iblîs taḥt üzerinden yire düşdi. Ğalṭān oldu. (9) Şöyle yuvalandı ki başı delük delük oldu ve Rabbü'l-^çâleminüñ (10) adı heybetinden ve Seyyidü'l-mürselinüñ mu^çcizātından tākātaları tāk (11) olmuşdı. Muhtâr tiḡ çeküp iblîsüñ üzerine vardı. (12) Hezār miḡdār tiḡ urdı. Zerre kadar kesmedi. Kâdî eyitdi: (13) ^çAbeş yire zaḥmet çekme kim Bārî Te^çālā tā yevmü'l-ḳıyāma deḡin⁶ aña (14) amān virmişdür. Hiç bir⁷ kimesne anı depeleyemez. Ammā bu dîvleri (15) depeleseñ olur. Muhtâr çün⁸ ol murdârdan ferāḡat idüp (16) ol dîvlere döndi ve her tiḡ ki şalardı, bir dîvi iki bölerdi. (17) Şol kadar dîv helāk eyledi ki yoruldu. Dîvleri kıra kıra (18) Lūkā ki dîvlerüñ ulusıydı. Anuñ üzerine geldi, (19) gördi. Bir yirde kara taḡ gibi yaturdı. Muhtâr tiḡ-i âbdâr (20) çeküp Kâdî, Muhtâr'uñ peyince bülbül gibi Ḳur'an okuyup (21) giderdi. Muhtâr ac arslan gibi ol dîvlerüñ üzerine

¹ tākatum: -S

² dâne: -S

³ toñuz: öküz İ

⁴ beñzerdi: gibi idi S

⁵ tā: -İ

⁶ deḡin: -S

⁷ bir: -S

⁸ çün: -S

[İ178^b]

(1) düşüp depelerdi. Anı ki buldı, amān virmeyüp¹ depeledi ve bākisi (2) ğaltān olup bīşeżāra girdiler. Pinhān oldılar. Rāvī (3) şöyle² rivāyet ider ki ol rüzgāra dek iki (4) dişi var idi ve birini Muhtār şikest itdi. Bu sâ‘at bir dişi (5) vardır. Ğaltān ğaltān iblis dağı Qādī’yle³ Muhtār’uñ gözinden (6) ğā’ib oldu, kaçdı⁴. Muhtār’la Qādī ol mel‘ūnı depelemekden fāriğ (7) oldılar. Andan soñra ol yetmiş nefer⁵ Müselmān’ı ol kāfirler giriftār (8) itmişlerdi. [S176^b] Mağāraya girüp⁶ bend-i girāndan ħalāş itdiler. Ol mel‘ūn (9) dīvleruñ ‘avretlerini ve oğlanlarını büyüğünü ve küçüğünü dükeli (10) kılıçdan geçürdi. Qādī şefā‘at idüp eyidürdi. (11) Bu ‘avretuñ ve oğlanuñ ne ğünāhı vardır, depelersin. (12) Muhtār qabūl itmeyüp cümlesin depeledi. Andan soñra ol ğāruñ (13) ğavrına nazar itdi, görđi. Şol kadar zer ü cevher ü firūze (14) vü la‘l u yāķūt vardır ħisāba gelmez. Getüribildüklerince⁷ (15) aldılar ve bākisin esīr olan Müselmānlara bağışladılar. Ol cezīreye (16) dīvler nice gemi⁸ getürmişlerdi. Mālların alup ādemlerin yimişlerdi. Muhtār⁹ ol gemileri (17) ol Müselmānlara virdi. Ol mālıla ol gemileri¹⁰ māl-ā-māl idüp ve lengerlerin yuķaru alup¹¹ (18) bādbānların açup ol deryā-yı bī-pāyāna çün¹² revāne oldılar. (19) Muhtār’la Qādī Mağrib cānibine müteveccih oldılar. Ol esīrler kim (20) ħalāş¹³ oldılar. Vilāyetleri ne tarafda ise ol tarafa yöneldiler. (21) Çün söz bu tarafa¹⁴ yetişdi ki Ħalīfe’ye ğāyet hoş geldi.

[İ179^a]

(1) Eyitdi: Bunuñ gibi fā’idemend kışsa işitmiş degülem. Aħsent (2) ey Ebū Ħafş ki baña bu ħikāyetden çok fā’ide ‘ā’id oldu (3) ve bu kışşadan çok ħışsa irdi, diyüp buyurđı. Ebū Ħafş’uñ (4) üzerine dürer-i ğurer ü cevāhir ü yevāķit nişār eylediler ve Ħalīfe (5) eyitdi: Ey Ebū Ħafş söyle ğörelüm Muhtār’la Qādī’nüñ (6) ol deryāda

¹ amān virmeyüp: -S

² şöyle: -S

³ Qādī’yle: -İ

⁴ kaçdı: -İ

⁵ nefer: -İ

⁶ girüp: -İ

⁷ getüribildüklerince: getüribildüği kadar İ

⁸ gemi: -S

⁹ ādemlerin yimişlerdi. Muhtār: -İ

¹⁰ ol mālıla ol gemileri: -İ

¹¹ yuķaru alup: -İ

¹² çün: -S

¹³ ħalāş: Müselmān İ

¹⁴ tarafa: yire S

h alleri neye irişur? Eb  Hafs-ı K fi rahmetu'llahi (7) Muht r'la K di'n n gemisi murg- b gibi ol ba r-ı b -nih yetde (8) kanat açup uçup giderdi. İki ay tam m gemi¹ sürdiler. Ne (9) bir ken r gördiler ve bir diy r² ve ne bir cez reye irdiler. (10)  b u n nları d ken p n m-c n çaldılar. K di'yle Muht r bir هفته (11) mi d r  i f r itmediler  a '   ve c nlarından nevm z [S177^a] olup a lama a (12) başladılar. ř yle³ süst oldılar ki nefeslerin gücile (13) alup vir rlerdi ve şeh det itmege başladılar ve gemi dağı ber  (14) mişali dery  yüzinde segirdürdi.   n⁴    gün dağı gitdiler. (15)    günden şo ra n -g h bir⁵ cez reye yetdiler. Muht r başın (16)  aldurdu, ba dı. Gördi ki bir cez re, egerçi hareketi⁶ ve t katı (17) yo dı. Amm  bu cez reyi göricek s r rından cismine  uvvet (18) gelüp t rı geldi. K di'n n başı üzerine (19) geldi, gördi ki hareket-i cism niyyesi vardur. Eyitdi: (20) Ey mevl n  sa a⁷ m jdeg ni olsun ki bir cez re z hir oldı. (21) Anlar bu sözde iken   n gemi cez re ken rına gelüp t rdı, vardı⁸.

[ 179^b]

(1) Andan⁹ Muht r egerçi za'if   na if¹⁰ olmişdı. Hele elf cehd ile (2) şemşirin ' aş  idinüp tayanu tayanu gemiden taşra  ı dı. (3) Yire  adem  odı. Cez reye nazar itdi. Gördi ki m ved r-ı (4) dıra ta nih yet yok. şöyle bülend olmişlar ki ş hları (5) g y   sm na irmişdür. şöyle ol ş hlar birbirine girmiş (6) idi m veleri kimi ş h- v hte ve kimi dağı zem n (7)  zerinde ri ted r ve  b-ı rev nları her t rafda ve g l   rey an (8) ve her g sede murg-ı hoş elh n her ř hda¹¹   n¹² (9) Muht r evvel şuya varup bir mi d r içdi. Andan şo ra ol (10) m velerden biraz¹³ yidi. Bir bir birazın¹⁴ dağı düşürdi ve meşrebesin dağı (11) şu ile t ldurup   n¹⁵ K di'ye geldi. K di dağı başın

¹ gemi: - 

² bir diy r: -S

³ şöyle: andan şo ra  

⁴   n: -S

⁵ bir: -S

⁶ hareketi: - 

⁷ sa a: -S

⁸ vardı: - 

⁹ andan: -S

¹⁰ na if: -S

¹¹ ş hda: t raf s hnına  

¹²   n: -S

¹³ biraz: - 

¹⁴ bir bir birazın: -S

¹⁵   n: -S

(12) aldurup evvel Şu idi. Andan Őoŕna ol mvelerden yidi¹. (13) Nefeslerine ve tenlerine un² kuvvet geldi. Cnlarına un³ (14) rhat geldi. d dönüp Muhtr'a eyitdi: Ey pehlevn (15) bu cezreye girme. Bir iki gün Şabr eyle t ki (16) bir pre kuvvetlenelm. Andan Őoŕna bu cezrenn seyrin idevüz (17) didi⁴. Bunuŕ gibi cezre bilürin cin  insden ded  ademden⁵ (18) hl olmaz. Muhtr güldi, eyitdi: Ey d korkma (19) eger bunda Őad⁶ hezr Şir  peleng varısa⁷ ve pl daŕı olursa (20) her birini birer oqla depeleyem, didi. Andan Őoŕna⁸ gemi baqladılar. (21) [S177b] Daŕı cezrenn iine gitdiler. N-gh bir taql gibi

[1180a]

(1) bir⁹ ŐaŕŐ gördiler. Bir büyük aqa arkasın virüp otururdu. (2) arŐu vardılar, gördiler. Zencrler ile muhkem ol aqa baqlu (3) turur. Ayaqlndan ve başından muhkem Őarılmsı daŕı yakın varıcaql (4) ol ŐaŕŐ aqlırdı ki ey püser-zde-i Sa' d-ı VaqlqlaŐ ve ey İbni (5) Şüreyh ber geln t size bir nesne Őorayın¹⁰ kim sizün ile (6) hem-Őehrlerz ve hıŐımlaruz. d bildi ki ol ŐaŕŐ kimdür ki (7) zr¹¹ d 'lim  fzıl¹² kişiydi. İll¹³ Muhtr gelmedi. (8) Andan¹⁴ ol ŐaŕŐ yine¹⁵ eyitdi: Benüm adum Muhammed İbn Dvud'dur. (9) Medne Őehrindenem. Muhtr 'acebe alup eyitdi ki ey¹⁶ d bu ne (10) kişidür? d eyitdi¹⁷: Bu ŐaŕŐ Deccl'dur. Muhtr eyitdi: Ben anı bir oqla (11) ldreyin. d eyitdi: Senün türün aa te'Şir eylemez. (12) Zr¹⁸ Br Te'l t rz-ı ıymete degin aa mühlet virmıŐdr. (13) Muhtr hemn hne-i kemna oql oyup didi ki eger (14) taqa uram n taqlndan gerem¹⁹. Ann hd

¹ yidi: -S

² un: -S

³ un: -S

⁴ didi: -S

⁵ ded  ademden: -İ

⁶ Şad: -S

⁷ varısa: -S

⁸ andan Őoŕna: -S

⁹ bir: -S

¹⁰ Şorayın: Şorayın didi İ

¹¹ zr: -S

¹² fzıl: -S

¹³ ill: -S

¹⁴ andan: yine S

¹⁵ yine: -S

¹⁶ ey: -İ

¹⁷ d eyitdi: -İ

¹⁸ zr: -S

¹⁹ gerem: gerem didi İ

benüm gibi (15) eti kemügi ve derisi vardır. Çün¹ kemānı çeküp (16) tīrini nişāna pertāb itdi. Ya‘ nī sīne-i Deccāl’a oğ (17) şöyle doğundı ki oğ pāre pāre oldı. Aşlā oğ² (18) Deccāl’a te’sīr itmedi ve Deccāl güldi³ ve eyitdi: Baña yakın gelüñ ki (19) size bir nesne şorayın. Çün⁴ Muhtār ‘azm itdi ki yakın vara (20) Kādī eyitdi: Ey pehlevān zinhār varma ki hiç kimesne (21) anı⁵ depelemez ve eger yanına yakın varursañ ol seni tutar helāk

[İ180^b]

(1) ider. Muhtār Kādī’nüñ sözini kulağına almayup⁶ dağı yakın vardı, (2) Deccāl’uñ eli yetişmeyecek kadar. Deccāl eyitdi: Vehm itme ki ben (3) senüñle hışımların ve ben⁷ Medīne’denem ve dağı diyār-ı ‘Arab’danam. Ben⁸ bir tarīkle (4) bu cezīreye düşmişemdür. Gel benüm ayağum altında genc kōmışlardur. (5) Anı⁹ al ki bahāsı cihān mülkin deger, didi¹⁰. Muhtār diledi ki (6) vara, Kādī kōmadı. Eyitdi: Dīvāne misin? Eger bilesüñde [S178^a] seni tabanı altına¹¹ (7) alup hürd¹² ide. Sen anuñ sözün işitme ki bu mel‘ün kezzābdur. (8) Seni iledüp öldürmek ister. Çün¹³ Muhtār tırı vardı. (9) Deccāl eyitdi ki çünkü gelüp bu genci almazsın, imdi (10) ben¹⁴ saña bir nesne şorayın, toğrı söyle. Muhtār eyitdi¹⁵: Di¹⁶, söyle. (11) Çün¹⁷ Deccāl eyitdi: Dünyāda fesād yürür mi ve yürümez mi? Muhtār (12) eyitdi: Yürür. Deccāl eyitdi¹⁸: Uğruluğ ve kızb ve hamr içmek ve zer çalmağ ve dünyāda¹⁹ (13) yalan yire and içmek ve kan dökmek nā-ħağ yire²⁰. İçüñüzde (14) var mıdur, yok mıdur? Muhtār eyitdi: Belī. Deccāl eyitdi: Yūsuf bin (15) Haccāc cümle ‘Alevīleri depeledi mi veyā

¹ çün: -S

² oğ: tīr S

³ güldi: -İ

⁴ çün: -S

⁵ anı: -S

⁶ almayup: kōmayup S

⁷ ben: -S

⁸ ben: -S

⁹ anı: -S

¹⁰ didi: -S

¹¹ altına: -İ

¹² hürd: hūr İ

¹³ çün: -S

¹⁴ ben: -S

¹⁵ eyitdi: didi İ

¹⁶ di: -İ

¹⁷ çün: -S

¹⁸ yürür. Deccāl eyitdi: -İ

¹⁹ dünyāda: -S

²⁰ yire: -S

depelemedi mi? Muhtâr eyitdi: Belî. (16) Deccâl eyitdi: Şimdi vaqt oldu ki ben dağı hurûc idem (17) ve ‘âlemi kendüme musahhar idem. Gâyet hurreminden bir kez¹ (18) kuvvet itdi. Altı kat² zencîri kırdı. Diledi ki andan³ (19) hurûc ide⁴. Derhâl âsmândan zemîne bir melek indî⁵ (20) ve eline bir dâne⁶ âhenîn gürz vardı. Deccâl’uñ başına urdı (21) ve eyitdi: Ey mel’ûn dağı senüñ müddetüñ günü ve mühletüñ zamânı

[İ181^a]

(1) gelmemişdür⁷ dağı emîrû’l-mü’minîn ‘Alî kerrema’llâhu vechehu (2) oğlanlarından yir yüzinde vardır. Mâdâm ki dünyâda anuñ nesli ola (3) saña benden hâlâş olmağ olmaz⁸ ve hurûca icâzet virilmez (4) ey mel’ûn, didi. Ferişte çün bu sözleri söyledi. Yine (5) derhâl⁹ zencîrler dürüst oldu. Deccâl berg-i hazân gibi (6) şararup ditredi. Korkusundan epsem oldu. Ferişte Kâdî’yle (7) Muhtâr’a dönüp eyitdi: Siz hâlünüñde oluñ ve yoluñuza gidüñ (8) ve dağı fuzüllük eylemeñ yoğsa sezâsın görürsüz ve cezâsın dağı (9) çekersüz. Ben anuñçün sizi ‘afv eylerin ki Medîne-i Muhammed’densiz ‘aleyhi’ş-şalatu (10) ve’s-selâm mâdâm ki dünyâda bü-yı gîsü-yı sâdât (11) vardır. Bu Deccâl-i mel’ûn bu bendden hâlâş bulmaz. Bunı diyüp (12) andan¹⁰ [S178^b] nâ-bedîd oldu. Muhtâr’la Kâdî’ye ziyâde¹¹ korku düşdi. (13) Anda¹² karar idemeyüp cezîre içre refât gösterdiler. Biraz çün (14) gitdiler. Bir dırâz-güş gördiler ki kara tağ gibi tururdu. (15) İki ayağıla bir elinden gayrı yoğdı. Muhtâr çün ol dırâz-güşü (16) gördi, eyitdi: Deccâl’a¹³ Bârî Te’âlâ hazretleri¹⁴ tâ rûz-ı kıyâmet (17) degin aña¹⁵ mühlet virmişdür. Bârî ben bu harı bir oğla helâk (18) ideyin diyüp hâne-i kemâna oğ kodı. Nazar-ı şavâbla (19) çekdi. Ol oğ nişâna pertâb itdi. Ya’ nî

¹ bir kez: -S

² kat: -S

³ andan: -S

⁴ ide: ide deccâl İ

⁵ indî: -S

⁶ dâne: -S

⁷ gelmemişdür: gelmemişdür ve eyitdi İ

⁸ olmaz: olmaz didi İ

⁹ derhâl: -S

¹⁰ andan: -S

¹¹ ziyâde: -S

¹² anda: -S

¹³ deccâla: derhâl İ

¹⁴ hazretleri: -S

¹⁵ degin aña: -S

sîne-i düşmene (20) ħara oĸ şöyle doĸundı. Oĸ pâre pâre oldu. ħara aşlâ (21) zarar¹ irişmedi. Yine Ķâđi eyitdi ki ey Muĸtâr sâkin ol câhillik

[İ181^b]

(1) itme. Ħaĸ Te'âlâ ol ħara tâ² âĸirü'z-zamâna dek³ amân virmişdür, didi⁴. Bu Deccâl'uñ (2) ĸimârıdur. Ħiĸ âferide bu ĸimâra ve bu⁵ Deccâl'a zevâl irgürmez. Bunlar bu sözde (3) iken ol⁶ dırâz-güş⁷ çün şir-i jiyân cüş itdi ve Muĸtâr'a ĸamle itdi. Ol bir⁸ elin (4) ĸaldurdu ki ĸamle ide⁹. Muĸtâr'uñ başına ura. Derĸâl bir şaĸş zâhir oldu ki (5) ol cezârenüñ içinden gelüp dırâzuñ bünâgüşına bir müşt eyle urdu ki (6) dırâz-güş yire düşüp bî-hüş oldu. Muĸtâr ĸarâr idemeyüp ĸimâruñ öñinden¹⁰ (7) firâr itdi. Bir âvâz işitdi ki ey Muĸtâr vehm itme. Ben ferişteyem. (8) Bu ĸimâruñ müvekkeliyem. Eger benüm heybetüm olmayaydı. Şimdi seni bu ĸar (9) depelerdi. Fuzûlluk itme, yoluña var¹¹ git ve bu cezârede tırma. (10) Muĸtâr Ķâđi'ye dönüp eyitdi: Yürü gidelüm. Hemân anda¹² olan (11) mîvelerden vâfir cem' idüp getürdiler. Gemiye getürüp¹³ şu (12) ĸabların tıdurdılar. Gemiye girdiler. Çün¹⁴ bâdbân açup (13) yine deryâ-yı bî-gerâna revâne oldılar. Bir hefte miĸdârı (14) tamâm ol¹⁵ deryâ yüzinde yürüdiler. Bir hefteden soñra bir cezâreye (15) daĸı irdiler. Çün¹⁶ gemiden ol cezâreye [S179^a] çıĸdılar. Naĸar (16) itdiler, gördiler ki meger¹⁷ bu cezâre maymunlar (17) cezâresiydi. Ķâđi'yle Muĸtâr'ı görüp şol ĸadar maymun (18) geldi ki ĸisâba gelmez ve kitâba daĸı şıĸmazdı¹⁸. Muĸtâr maymunları (19) görüp güldi. Maymunlar çün¹⁹ işâret eylediler ki (20) sizi pâdişâhumuz ister. Muĸtâr eyitdi: Da'vete icâbet

¹ zarar: yara S

² tâ: -İ

³ dek: -S

⁴ didi: -S

⁵ bu: -İ

⁶ ol: -İ

⁷ güş: -İ

⁸ ol bir: -İ

⁹ ĸamle ide: -S

¹⁰ ĸimâruñ öñinden: -İ

¹¹ var: -S

¹² anda: -İ

¹³ getürüp: koydılar S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ ol: -İ

¹⁶ çün: -S

¹⁷ meger: meger şol ĸadar maymunlar: İ

¹⁸ kitâba daĸı şıĸmazdı: -S

¹⁹ çün: -S

sünnetdür, (21) diyüp andan¹ maymunla bile² girdiler ve tā miyāne-i cezīrede bir şahrā

[İ182^a]

(1) gördiler. Gūn-ā-gūn güllerile ārāste ve reng-ā-reng lāleler bile³ pīrāste ve mīvedār dırahtları (2) müzeyyen ve havzlar ve çeşmeler ile⁴ mu⁵ ayyen ve bu havzlar üzerine ol şāhlarıyla mīveler (3) uyahta ve kimisi çemen üzre rīhtedür. Bir murğzārdur ki vaşf olunmaz. Muhtār (4) Kādī'yle müte⁶accib kaldılar. Ol şahrāda şad hezār bunlardan ziyāde maymunlar gördiler. (5) Şaflar çeküp tururlardı ve halka mişālinde anlarıñ ortasında bir maymun (6) seg-i tazī gibi bir taş üzerinde oturmuş. Ol taş bir taht (7) gibi düzmişlerdi. Cümle maymunlar ol taşuñ etrāfında edeble hizmet (8) idüp kimi ayağ üzre turup ve kimi berāberinde otururdu. Hiç birisinin (9) taqātı yoğdı ki birbirine nazar ideler veyā söz söyleşelerdi. Kādī'yle (10) Muhtār anlarıñ edebin görüp ⁶acebe kaldılar. Meger ol taht üzerinde (11) olan⁵ maymunlarıñ şāhıydı. Nā-gāh maymunlar şāhı bir söz söyledi. (12) Dört maymun hemān-dem⁶ yirlerinden turup Kādī'yle Muhtār'a geldiler (13) ve bāzularına yapışup işāret eylediler. Gelüñ dest-būs-ı şāh idüñ. (14) Muhtār'la Kādī gülüşdiler. Hele kām nā-kām tahta yakın vardılar. (15) Maymunların birisi ilerü varup şāhlarıñ pāy-i tahtın öpdi. (16) Ya⁶ nī siz dağı böyle eyleñ. Muhtār'la [S179^b] Kādī dağı varup ol taş (17) öpdiler. Maymunlar şāhına hoş gelüp güldiler⁷. Aña⁸ işāret eyledi tā (18) cümle maymunlar gelüp Muhtār'la Kādī'nüñ ellerin ve ayakların öpdiler. (19) Muhtār'la Kādī dağı melül oldılar. Muhtār dönüp Kādī'ye eyitdi: (20) Benüm hātıruma ol gelür ki şemşir çekem⁹ bir lahzada ol maymunlarıñ begini depeleyem, (21) didi¹⁰. Kādī eyitdi: Ne⁶ üzü-bi'llāh zinhār bu kārı itme. Hezārān öldüresin

---

¹ andan: -S

² bile: -S

³ lāleler bile: -İ

⁴ ile: -İ

⁵ olan: iki maymun S

⁶ hemān-dem: -S

⁷ güldiler: -İ

⁸ aña: -S

⁹ şemşir çekem: -İ

¹⁰ didi: -S

[İ182^b]

(1) ve şad hezārān öldüresin¹ ve bākisin niçe idersin. Çāre oldur ki (2) bunlar ile çār-nā-çār fırsat bulunca ve bir nice rūzgār oluruz² veyā fırsat bulavuz (3) veyā bunlar ile ceng idevüz. Muhtār'la Kādī bu sözde iken maymunlar (4) şāhı bunlara işāret eyledi. Ya^cnī oturuñ, didi³. Bunlar dağı bī-ihtiyār idüp⁴ (5) oturdılar. Derhāl bir nice maymunlar gitdiler. Piste vü bādām u mevīz (6) ü enār ve encīr ve bunlara beñzer nesnelər⁵ getürdiler. Her⁶ ne varsa huşk ter (7) mīvelerden bunlaruñ öñlerine döktiler. Muhtār'la Kādī 'acebe kaldılar. (8) Derhāl yine gitdiler. Bir dürlü koyun getürdiler ve eytdiler: Siz⁷ boğazlañ (9) diyü işāret itdiler. Muhtār tırı gelüp besmele ile ve hāmd ile⁸ (10) boğazladı ve derisin yüzdi. Pāk itdi. Anlar dağı götürüp (11) maṭbaḥa iletdiler. Çün⁹ bişürüp yine bunlaruñ öñlerine getürdiler. (12) Bunlar dağı yidiler. Çün yimekten fāriğ oldılar. Dört maymun (13) gelüp bunlaruñ ellerin ve ayakların ve dizleri üzerine¹⁰ alup şol kadar ovdılar ki (14) bunlar ġāyet şafādan ḥāba vardılar ve zamān zamān¹¹ ol dört maymun (15) yorulsa dördi dağı gelürlerdi. Bādām yağın ve koz yağın (16) ellerine sürüp Kādī'yle Muhtār'uñ ellerin ve ayakların āheste āheste (17) ovarlardı. Çün şebāngāh irdi. Maymunlar [S180^a] şāhı işāret itdi. (18) Bunları serāya iledeler. Bir¹² iki üç maymun işāret idüp (19) öñlerine düşüp ya^cnī bizüm ile gelüñ. Kādī'yle Muhtār dağı (20) anlaruñ 'aḡabince gitdiler. Çün bir miqdār yürüdiler ve şehre beñzer (21) bir yire geldiler. İçi pür ġalaba ve eṭrāfi ve sūkaḡları ḡār u ḡāşākdan

[İ183^a]

(1) müberrā ve ḡānelerüñ içleri süpürülmüş ve ḡumāşlar ve ḡarīrlər ile dağı döşenmiş (2) ve ġüne-be-ġüne mīveler ḡonulmuş. Kādī'yle Muhtār, şāhuñ oturacağı (3) yire

¹ şad hezārān öldüresin: -S

² oluruz: -İ

³ didi: -S

⁴ idüp: -İ

⁵ nesnelər: -İ

⁶ her: -S

⁷ siz: -S

⁸ hāmd ile: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ üzerine: -İ

¹¹ zamān: -İ

¹² bir: -İ

ilettiler ve oturuñ diyü işâret eylediler. Bunlar dağı oturdılar¹. Andan soñra koyunlar getürdiler. (4) Muhtâr'la Kâdî hayli zamân idi koyun eti yidükleri yoğdı. (5) Muhtâr turı gelüp hancer-i âbdâr ile ol koyunları boğazlayup ve derilerin (6) yüzdi. Çün² pāk idüp pāre pāre itdi ve demüre şancup çün³ (7) kebāb itdiler⁴. Ol mīve-i âbdârlardan iftâr itdiler ve maymunlar şāhı (8) dağı kendü haylından bir cemā'atla geldiler. Bir âdemî getürdiler. Teni⁵ 'uryān (9) ve sīnesi biryān ve dīdesi giryān ol maymunlardan hicāb idüp (10) elin 'avretine tutmuş. Ya' nī⁶ eliyle ud yirin örtmiş idi. Muhtâr'la (11) Kâdî çün anı⁷ gördiler, 'acebe qalup⁸ eyitdiler. Yā Rabb bu⁹ ne hāletdür¹⁰ (12) ki bu âdemî-zādeye ne¹¹ vākı' olmuşdur. Çün¹² bunlar bu¹³ endīşede iken (13) ol âdemî bunlaruñ ālāyına gelüp selām virdi. Bī-ihtiyār ağlamağa (14) başladı. Çün¹⁴ Kâdî andan istifsār-ı hāl itdi. Ne diyārdansın ve ne yire gidersin¹⁵? (15) Bunlaruñ eline niçe giriftār olduñ, didi¹⁶. Ol şahş eyitdi: Ben (16) Mısr şehrindeyim. Bir ulu bāzergān idüm. Benüm¹⁷ kumāşuma hadd u 'aded (17) yoğdı. Kırk dāne¹⁸ hizmetkārım var idi. Bir gemi tamām benüm metā'umla (18) tolu idi. Deryāda gark oldu. [S180^b] Benümle iki yārumdan gayrısın (19) deñiz boğdı ve benümle ol iki yār bir tahta üstinde çıkkı. (20) Emvāc-ı deryā bizi bu cezāreye bıraktı. Ol sebebden bu maymunlaruñ (21) eline giriftār olduk. İşâretle bize gelüñ didiler. Geldük, her birümüze bir maymun

¹ bunlar dağı oturdılar: -İ

² çün: -S

³ çün: -S

⁴ itdiler: eylediler İ

⁵ teni: -İ

⁶ ya' nī: -S

⁷ anı: bunı İ

⁸ qalup: geldiler S

⁹ bu: -S

¹⁰ hāletdür: hāldur İ

¹¹ ne: -S

¹² çün: -S

¹³ bu: -İ

¹⁴ çün: -S

¹⁵ diyārdansın ve ne yire gidersin: yirdensin İ

¹⁶ didi: -S

¹⁷ benüm: -S

¹⁸ dāne: -S

[İ183^b]

(1) kızın virdiler ki ‘avret idinevüz. Ben eyitdüm: Ne‘üzü-bi’llâh âdemî (2) maymun ile niçe cem‘ olur? Ben va‘de-i dürüğüla ve şive-i¹ bî²-fürüğüla (3) bir nice eyyâm geçürdüm. Ammâ yārānum kâ‘il oldı ve sözlerine³ dağı mā‘il (4) oldı, gitdi. Ben dağı bir kez⁴ kaçmağ kaçdın itdüm. Bu maymunlardan bir gürüh (5) ardumdan yetüp beni tıtdılar ve pençeleri ile cāmemi pāre pāre eylediler⁵ (6) ve cismümi pāre pāre kıldılar. Bu sâ‘at dek üç yıldan ziyādedür⁶ kim (7) ben bunlaruñ bendinde giriftāram. Her gice yüz elli nefer miğdārı maymun (8) baña müvekkel olmışlardur tā şabāh dek anlaruñ elinden ‘azāb çeküp (9) ve ‘iğāb görürem⁷. Ammâ ol iki yārum anlaruñla düzülmüşlerdür. (10) Şol⁸ berāberümüzde olan tağūñ māverāsında me‘vā idinmişlerdür. (11) Çün gördiler ki siz geldüñüz, yarın dilerler ki sizi gelüp dağı (12) göreler ve anlar dükeli maymunlarıyla cimā‘ iderler⁹. Ammâ ben kerih gördüm¹⁰. (13) Eger beni pāre pāre ideler. Ben¹¹ maymunlarıyla cimā‘ idemizin didüm (14) ve zār zār ağladı. Muhtār’la Kādî anuñçün perişān hātır (15) oldılar. Ammâ Muhtār Kādî’ye eyitdi: Eger maymunlar benden ve senden (16) bu hālî taleb iderler ise ben rızā virmezim. Tiğ çeküp maymunlarıyla (17) şol kadar ceng idüp kıram ki vaşfa kâbil olmaya ve merd-i Mışrî (18) eyitdi: Tedbîr bu degüldür. Bil ve āgāh ol ki bu cezirenüñ kırk (19) ferseng [S181^a] miğdārı tül u ‘arızı vardur. Her bir adım yirde on (20) maymun yatur¹². Eger anlar dünyāya yol bulalardı, harāb iderlerdi, (21) didi¹³. Zinhār bu hayālî göñlüñe halecān itdürme. Muhtār eyitdi:

[İ184^a]

(1) Pes ne kār idelüm kim bunlaruñ ellerinden kenāra çıkavuz, didi¹⁴. Bunlara va‘de-i (2) dürüg ve ‘işve-i fürüg virmek gerekdür. Bu hefte bunlaruñ bir ‘idü’l-ekberleri (3)

¹ şive-i: ‘işve-i S

² bî: -İ

³ sözlerine: sırlarına İ

⁴ bir kez: bu gün S

⁵ eylediler: eylediler didi İ

⁶ ziyādedür: -İ

⁷ görürem: görürem didi İ

⁸ şol: şu İ

⁹ iderler: eyler İ

¹⁰ gördüm: zād didi İ

¹¹ ben: -İ

¹² yatur: yatur didi İ

¹³ didi: -S

¹⁴ çıkavuz, didi: bulavuz S

vardur. Cemî^c 1 şol tağuß māverāsına varup anda cem^c olurlar. Biz dağı (4) gemi hāzır idelüm. Anlar anda varıcağ biz dağı bundan gemiye binüp (5) deryā yüzine çıkavuz. Bunlar bu kavlı üzre muqarar oldılar. Tururlarken² nā-gāh maymunlar (6) şāhı merd-i Mısrî'ye işāret itdi. Şöyle ki benüm māde-i³ mäh-peyker (7) duhterüm var ve birāderümüñ dağı bir duhter-i ahteri⁴ vardur. Eger Reşīde-i (8) 'Arab bunda olaydı. Bu iki māde-i mäh⁵-ruhsāruñ perestāri olaydı. (9) Muhtār'la Qādī çün bu sözi merd-i Mısrî'den işitdi, (10) 'acebe qaldılar ki Reşīde-i 'Arab'uß hüsn-i vaşfi bu cezireye (11) niçe düşmişdür. Merd-i Mısrî eyitdi: Maymunlar şāhı eyidür ki (12) siz benüm güyegüm olmağ gereksiz ki sizi tamām (13) ri'āyet iderem, didi. Merd-i Mısrî, maymunuñ dilini hūb bilmişdi. (14) Muhtār'la Qādī cevāb virdiler ki biz hod nice zamān (15) idi ki deryāda ser-gerdān idük ve bu işçün pādīşāhuñ (16) hizmetine gelüp tururuz. İşiginde yüz sürevüz ki (17) tā şāh bizüm ile vuşlat eyleye. Ammā bize kerem itsün. Birkaç gün (18) mühlet virsün ki biraz⁶ rāhat olavuz. Andan sonra şāh (19) ne buyurursa eyle idevüz. Merd-i Mısrî dönüp şāha bunlaruñ (20) haberin virdi. Şāh şöyle şād oldı ki neşātından turı (21) gelüp raqşa girdi. Bir miqdār döndükden sonra [S181^b] geldi. Muhtār'la

[I184^b]

(1) Qādī'nüñ yüzlerin öpdü ve buncılayın 'avret dağı turı gelüp⁷ (2) raqşa girdi. Ol dağı biraz dönüp geldi. Yüzlerin öpdü. (3) Anlara muvāfaqat için kamu maymunlar dağı turı gelüp semā^c (4) girdiler. Anlar dağı bir miqdār dönüp geldiler. Buñlaruñ (5) gözlerin⁸ öpdiler. Muhtār'la Qādī dağı anlaruñ ağızlaruñ bed-rāyihāsından (6) bī-hüş oldılar. Söz bu maħalle gelicek Hālıfe (7) qahqahaya düşdi ve şol kadar güldü ki kendüden gitdi.

(8) Hālıfe didi. Ebū Hafş sen

Baňa söyle Qādī'yle Muhtār'dan

¹ cemî^c: kimi S

² muqarar oldılar. Tururlarken: iken İ

³ māde-i: -İ

⁴ ahteri: -İ

⁵ mäh: -İ

⁶ biraz: -S

⁷ turı gelüp: -S

⁸ gözlerin: yüzlerüñ İ

Bu maymunlarla (9) n'olısar olar¹

Beyān-ı şahih eyle ey² pür-hüner

Güyendegān-ı hikāyet (10) şöyle rivāyet iderler ki çün maymunlaruñ 'id günü (11) geldi. Maymunlar Qādī'yle Muhtār'a eyitdiler: Bugün bizüm 'idümüz (12) gündür. Şol tağun māverāsı 'idgāhumuzdur. Gelün anda bile (13) gidelüm. Bir hefte anda olavuz. Andan şöıra³ yine bunda gelevüz. (14) Andan⁴ düğün idelüm ve sizi güyegü eyleyelüm. Qādī'yle (15) Muhtār eyitdi: Biz bunda olavuz. Kumāşı ve rahtı⁵ gemiden (16) taşra çıkaralum ve bekleyelüm. Gemimizi kenāra çekelüm. Rüz (17) şeb üzerümüze āsāyiş virüp ālāyişden berī olalum ve tā siz (18) mübāreklik ile gelicek biz dağı murād alavuz. Maymunlar şahı (19) eyitdi: Revādur. Eyle olsun, diyüp tırı geldi. Bunlaruñ (20) üzerlerine hemān⁶ biñ nefer⁷ maymun müvekkel qodı ve dağı gitdiler. (21) Muhtār'la Qādī şefā' at idüp ol Mışrı şahşı bendden

[İ185^a]

(1) hālāş itdiler. Ol cezīrede biñden ziyāde maymun qaladı ve cezīreden (2) maymunlar gitdiler. Tağa varınca on ferseng yol idi. (3) Muhtār-ı dil-āver gördi ki ol cezīreye şıgmayan bi-'aded maymunlar (4) gitdiler. Qādī'yle [S182^a] Muhtār, gör ki n'itdiler⁸. (5) Muhtār Qādī'ye eyitdi: Ey yār⁹ vaqt kārdu diyüp¹⁰ (6) tırı geldiler. Gemiden yaña müteveccih oldılar. Bunlara (7) müvekkel olan maymunlar eyitdiler: Ne yire gidersiz? (8) Didiler¹¹, varalum, gemiden kumāşumuzu ve rahtumuzu taşra (9) çıkaralum. Maymunlar ile bile gemiye geldiler. Muhtār çün¹² (10) cebesin ve cevşenin giydi ve ca'besinde¹³ üç yüz oğı (11) var idi. Yanına bağıladı ve kemānına zih virüp ve bāzūsına (12) geçürdi. Andan¹⁴ gemiden taşra çıqdı ve yārānına (13) eyitdi: Siz hiç gam yimeñ ve guşşa çekmeñ. Gemiye girüp (14) epsem oturuñ. Görün

¹ olar: -İ

² ey: -İ

³ şöıra: -İ

⁴ andan: -S

⁵ rahtı: -İ

⁶ hemān: -S

⁷ nefer: -İ

⁸ gör ki n'itdiler: gördiler ki böyle itdiler İ

⁹ ey yār: -İ

¹⁰ diyüp: diyüp ey yār diyüp İ

¹¹ didiler: -S

¹² çün: -S

¹³ ca'besinde: cebesinde İ

¹⁴ andan: yine S

ki ben dağı bu maymunlara n'eylerin. Bir kār (15) eyleyem ki bizüm gibi güyegülerden bīzār olalar ve ol (16) hezār¹ nefer maymun ki kenārda muķābelelerinde tūrurlardı. (17) Muhtār tīg-i ābdārın ĥamā'il idindi. Andan beline kuşandı². Ammā (18) eyitdi: Ĥayfdur ki maymunlara seyf çıkaram, diyüp gürz-i (19) gāv-serin eline alup ilerü vardı. Bir maymunuñ başına (20) eyle urdı ki sīnesi taşra çıkıdı. Maymunlar çün anı eyle gördiler. (21) Cüş u ĥurüş idüp³ Muhtār'uñ üzerine ĥamle eylediler⁴.

[İ185^b]

(1) Her gürz şalduķça maymunlaruñ dördin beşin depelerdi. (2) Maymunlar dağı Muhtār'ı ortaya alup kimi dişiyile ve kimi (3) pençesiyle eyle⁵ yırtarlardı ve ıdırurlardı ve zırhın dişleriyle (4) tıutup öte beri çekerlerdi. Muhtār dağı anları dā'imā⁶ depelerdi (5) ve tā toķuz yüz elli nefer maymunı depeledi. Elli nefer maymun kıldı. (6) Anlar dağı ĥālī böyle göricek hezīmete yüz tıtdılar. (7) Muhtār eyitdi: Eger maymunlar varup pādīşāhlarına ĥaber virürlerse (8) iş ĥarāba varur. Pādīşāhları ol bī-^caded maymunla (9) gelüp bize zaĥmet virür. Ĥālümüzi dağı dīgergün [S182^b] eyler⁷. (10) Muhtār hemān kemāna oķ koyup pertāb itdi. Her oķ ki (11) atdı. Bir maymun düşerdi tā kırık toķuzın helāk itdi. (12) Birisi kıldı. Ol dağı gāyet ırağdı. Muhtār eyitdi: Gerekmez ki (13) ol⁸ dağı ĥaber ilede⁹. Yirinden¹⁰ pelengvār¹¹ şıçrayup peyince gitdi. (14) Ha diyince yetdi. Aña dağı gör ki n'itdi? Yaķın varıcaķ (15) aña¹² bir oķ atdı. Oķ ol maymunuñ¹³ kafasına doķunup (16) ağızından çıkıdı, gitdi. Maymun yire düşdi. Muhtār dönüp (17) gemiye geldi. Hemān bādbān açup ol deryā-yı (18) bī-gerāna revāne oldılar. Gemi dağı deryā yüzinde (19) murğ-āb gibi

---

¹ ol hezār: her İ

² andan beline kuşandı: -S

³ idüp: eylediler S

⁴ eylediler: itdiler S

⁵ eyle: -S

⁶ dā'imā: -S

⁷ eyler: ider İ

⁸ ol: -S

⁹ ilede: vire İ

¹⁰ yirinden: andan İ

¹¹ pelengvār: peleng gibi S

¹² aña: -S

¹³ ol maymunuñ: rāst S

kanat açup uçup on iki gün (20) giceli ve gündüzli gitdi¹. Nā-gāh bir seḥergāh (21) bir cezireye yetdi. Kenāra gelüp gemiden taşra çıkdılar. Çün²

[İ186^a]

(1) naẓar itdiler. Çok dıraḥtlar ve āb-ı revānlar gördiler. (2) Kādī ol Mısrī civānla āb-dest almağcün şu kenārına gitdiler. (3) Bir pāre yürüyüp andan³ bīşezāra girdiler. Giderek (4) çeşmesāra irdiler. Gördiler, bir ağac dibinde iki (5) pīr-i ‘āciz⁴ yire⁵ ṭayanup ṭururlardı. Ol iki pīr-i nā-tüvān (6) Mısrī’yle Medīne Kādī’sin göricek bülend āvāz ile çağırıp (7) eyitdiler: Ey civānlar gelüñ, Tañrı için bizi yirden (8) kılduruñ, getürüñ ki ğāyet pīrlerüz. Kuvvetümüz yoğdur (9) ki yirden kılkavuz kerem idüñ şuracuğa iledüñ ki (10) binitlerümüz⁶ otlayı⁷ anda vardılar. Bizde ṭākat yoğdur ki (11) anları ṭutavuz ve binevüz ve kimesne ḥālümüzden āgāh (12) degüldür. Eger bize merḥamet idüp insāniyyet iderseñüz (13) bizi şol yire iledüp ṭavarlarumuza bindürürseñüz biz daḥı yol⁸ (14) gösterelüm şehrümüz ne yirde durur ve eger bize (15) bu⁹ insāniyyeti eylemezseñüz bizüm ḥālümüz mükedder olur, diyüp (16) zār zār ağlamağa başladılar. Şol kadar ağladılar ki (17) Kādī ile Mısrī’nüñ özleri göyüñdi. [S183^a] Kādī civān-ı (18) Mısr’a gel gidelüm. Bu iki pīr-i nā-tüvānı mekānlarına (19) iledelüm kim bize şevāb-ı ‘aẓim ḥāşıl ola. Civān-ı Mısrī’nüñ adı (20) Sa‘id idi. Kādī’yle pīrlerüñ öñine vardılar ki (21) arḳalarına alup götüreler¹⁰. Anlar ḥod düvāl-pāylerdi.

[İ186^b]

(1) Çün Kādī’nüñ ve Sa‘id’üñ arḳalarına bindiler. Hemān ayakları kayış gibi (2) ulaşdurdılar¹¹. Şöyle muḥkem şarup şıkdılar ki Sa‘id’le Kādī’dan (3) hezār efgān geldi. Kādī eyitdi: Ey ğāfil pīrler¹², Tañrı’dan kırılmaz (4) mısız ki bizi böyle

¹ gitdi: yürüdi İ

² çün: -S

³ andan: -S

⁴ ‘āciz: ağaca İ

⁵ yire: -İ

⁶ binitlerümüz: bineklerümüz İ

⁷ otlayı: atları İ

⁸ yol: -İ

⁹ bu: -S

¹⁰ götüreler: getürdiler İ

¹¹ ulaşdurdılar: dolaşdurdılar İ

¹² pīrler: -S

muhkem şıķarsız. Dūvāl-pālar¹ ķahķaha ile gūlūp (5) eyitdiler: Ey civānlar, fermānumuza muṭī^c oluñ. Şimdi ki hūlde ki (6) ikiñüz daķı merkeblerūmūz olduñuz. Ćāre oldur ki (7) buyuruķumuza² muvāfiķ olasız. Biz sizi ne ŧarafa dōndūrevūz (8) siz de ol ŧarafa gidesiz. Ķāđī bu dūvāl-pālar hikāyetini (9) zamān-ı māzīde gōrmişdi ve işitmişdi. Be-gāyet Ćāresūz (10) oldı. Ammā Sa^c d-ı Mışrī kuvvet itdi³, ayrılamadı. **Hūdāvendān-ı** (11) **aḥbār** şöyle ḥaber virūrler ki egerçi (12) anlaruñ ayakları yođdı. Ammā ser-penĆelerinuñ kuvveti ziyāde idi. (13) Dūvāl-pāy, Sa^c d-ı Mışrī bī-Ćārenūñ boğazını eyle şıķdı ki (14) helāk olayazdı. Ķāđī Ćün anı eyle⁴ gōrdi hiĆ tınmayup (15) ķazāya rızā virdi. Ol dūvāl-pāyler derḥāl Ķāđī'yle Sa^c d-ı Mışrī'nūñ⁵ (16) ķulaķların delūp andan⁶ ip geĆürdiler ve uyan (17) gibi ellerine aldılar ve birer Ćubuķ daķı ellerine aldılar. (18) Bu ikisini muhkem Ćubuģıla dōgdiler. Her ne ŧarafa dilerlerse (19) dōndürürlerdi. Anlar daķı at gibi yelerlerdi. Bir sā^c at (20) āheste ve bir sā^c at sūr^c atla yürürlerdi. Her ķaçan kim yorulup (21) kāhil olsalar. Pūştlerine⁷ Ćubuķ ve müştler ile ve bīzlerile⁸ yürūdürlerdi. Bir⁹ ferseng

[İ187^a]

(1) yolu bir anda yürūdürlerdi. Anları mişezāra iletdiler. Nā-gāh (2) bir yire yetişdiler ki anda on biñ nefer [S183^b] ziyāde miķdārı (3) dūvāl-pāyler gōrdiler. Küllisi ķarınları üzerine (4) yaturlardı. Anlar Ćün Ķāđī'yle Sa^c d-ı Mışrī'yi gōrdiler. (5) Şāzlıķlarından her birisi bir¹⁰ na^c ra urdılar. Bu iki dūvāl- (6) pāyleruñ ođlanları geldiler. Bunları gōrūp ḥurrem oldılar (7) ve eyitdiler. Bizūm babamuz eyū atlar bulmuşlardur. Şimden girū biz yire (8) sūrūnmezūz diyūp babalarinuñ pāyince giderlerdi tā olar yine (9) yatdılar. Ķāđī'yle Sa^c d-ı Mışrī nażar itdiler, gōrdiler ki (10) evlerine ^caded yoķdur. Ammā cūmlesi ḥār u ḥāşākdan dūrūlmiş¹¹ (11) örme sepede beñzer ṭār¹² evler. Yine niĆe¹³ sūķaķlar evleri (12) iĆleri ḥuşķ ter mīveler ṭolmuşdı ve

¹ pālar: -İ

² buyuruķumuza: birbirūñūze S

³ kuvvet itdi: kuvvetli idi İ

⁴ eyle: -İ

⁵ Mışrī'nūñ: -İ

⁶ andan: -S

⁷ pūştlerine: -İ

⁸ bīzlerile: -İ

⁹ bir: -İ

¹⁰ bir: -S

¹¹ dūrūlmiş: düzmüşler İ

¹² ṭār: -İ

¹³ yine niĆe: iĆine S

cā-be-cā balık etleri dağı çoğdı. (13) Kādī'yle Sa' d'ı ev kapusına iledüp bağladılar ve kendüleri (14) dağı üzerlerinden indiler. Düvāl-pāylerüñ 'avretleri ve oğlancuıkları (15) ol kuru yaş yimişden getirüp başları üzre¹ nişār itdiler. (16) Çün² şādıklar idüp na' ralar urdılar ve balık etin yumurda (17) ile bişürüp önlerine getürdiler ve ne tursuz (18) yiñ didiler tā ki kuvvetüñüz ziyāde olup bizi getürmeklik (19) size āsān ola diyüp³ yimek vaktinde ve kazā-yı hācetde ve tebevül (20) vaktinde arķalarından aşığa inmezlerdi. Çün⁴ h'āba varurlardı (21) 'avretlerinüñ oğlanlarınuñ ellerine çomaklar⁵ virüp bunlaruñ

[İ187^b]

(1) üzerlerine havāle olurlardı, tā ki eger hareket iderlerse başlarına (2) uralar. Çün gicenüñ nişfi geçdi. Kādī'yle Sa' d-ı Mısrī kendülerinüñ (3) bu hallerin görüp gülüşdiler ve dilediler ki bunlaruñ ellerinden⁶ (4) kaçalar. Anlar dağı ol çomakla bu ikisin dögdiler. Şöyle ki (5) ne' üzü-bi'llāh başlarından kan revān oldu. Çün bu kışsa (6) bu araya gelicek **Halife** kaḫkahaya düşdi⁷ ve eyitdi: [S184^a] Ey (7) Ebū Hafş tiz ol bu kışsa-i hışşayı yaḫşı söyle, tā ki görelüm (8) Kādī'yle Sa' id'ün hāli niçe olur ve düvāl-pāylerüñ ellerinden (9) niçe hālāş bulurlar⁸. **Ebū Hafş-ı Kūfi rahmetu'llāhi 'aleyh**⁹ (10) eyidür ki Muḫtār-ı dil-āver ol gice dek¹⁰ gemide h'ābda idi. (11) Uyuḫudan uyandı. Çün gözün açdı, gördi. Aḫşām (12) namāzı¹¹ vakti irişişmiş. Yirinden tırı geldi. Çün¹² etrafına (13) naḫar itdi. Kādī'yle Sa' d'ı göremedi. Be-ğāyet ğamġin (14) oldu ve gice dağı yetmişdi. Bir zamān intizār gösterdi. (15) Hiç biri belürmedi. Andan yaḫīni oldu ki anlara bir vāḫı' a (16) vāḫı' olmuşdur. Ammā hiç çāre bulmayup ol gice anda (17) qarār itdi. Çün rüz rüşen oldu. Gemi kenāra getürüp (18) kendü taşra çıḫdı. Ol hār u hāşākdan ve huşk ter

¹ üzre: -İ

² çün: -S

³ diyüp: -S

⁴ çün: -İ

⁵ çomaklar: çubuklar İ

⁶ ellerinden: önlerinden S

⁷ kaḫkahaya düşdi: kaḫkaha ile güldi S

⁸ bulurlar: olur S

⁹ 'aleyh: -S

¹⁰ dek: -İ

¹¹ aḫşām namāzı: namāz-ı şām S

¹² çün: -S

(19) mīvelerden getürdi, dökdi¹. Andan kılıçım hamā'ıl kıldı² ve ca'besin³ beline bağladı (20) Kemānın bāzūsına geçürüp gürzin eline aldı ve miyāne-i (21) cezireye çün⁴ revāne oldu. Çün⁵ bir miqdār yir⁶ reftār gösterdi.

[İ188^a]

(1) İki dāne⁷ düvāl-pāy kişi gördi ki bir ağacūñ sāyesinde (2) oturlardı. Çün Muhtār-ı cigerdārı⁸ gördiler hemān⁹ (3) şād u hurrem oldılar. Çağırup eyitdiler: Ey civān beri gel. Bizi (4) qaldur. Şol yire ilet ki gāyet pīr-i¹⁰ za'if olmuşuzdur. Şöyle (5) ki yirümüzden qalkup yürümege mecālümüz qalmamışdur. Muhtār be-gāyet (6) zirek idi ve haberdār-ı civān idi. Kendüye eyitdi: Beñzer ki (7) bu iki pīr deryā dīvlerindendür. Hemān hāne-i¹¹ kemāna oq (8) qodı. Nişān idüp birisinūñ pīşānına eyle urdı ki (9) kafasından çıqup gitdi. Derhāl cān virdi. Ol (10) bir düvāl-pāy çün anı gördi. Qarnı üzerine yatup (11) qaçmağa yüz tıtdı¹². Muhtār bildi ki anlar dīv didükleridür. (12) Düvāl-pāylerdür kim hikāyetlerin Hamza-i 'Abdü'l-muṭṭalib [S184^b] qavlınden (13) işidilmişdi ki nā-gāh bir ādemī anlarūñ eline düşerse hergiz (14) ayruq¹³ qurtulamaz, didi¹⁴ ve Selīm-i Vāsıfı kitābında oqumışdı. (15) Hemān-sā' at bu kışşa Muhtār'ūñ hātırına huṭur itdi (16) ve yaqīni oldu ki Qādī'yle Sa' d düvāl-pāyler elinde giriftardur (17) diyüp ol qaçan düvāl-pānuñ¹⁵ pāyince gitdi. Ha diyince yetdi. (18) Gör ki aña dağı n'itdi? Yaqın varıcaq iki eline bir gürz (19) urdı. Düvāl-pāyuñ iki eli şikest olup yir üzre (20) baş¹⁶ oldu. Muhtār eyitdi: Ey düvāl-pāy söyle ki benüm (21) yārānum qandadır? Anları n'itdiler? Düvāl-pāy-i pīr¹⁷ eli derdinden

¹ dökdi: -İ

² kıldı: -İ

³ ca'besin: cebe İ

⁴ çün: -S

⁵ çün: -İ

⁶ yir: -S

⁷ dāne: -S

⁸ cigerdārı: cengvār İ

⁹ hemān: -S

¹⁰ pīr-i: -İ

¹¹ hāne-i: -S

¹² tıtdı: qodı S

¹³ ayruq: -S

¹⁴ didi: -S

¹⁵ pānuñ: -İ

¹⁶ baş: pest S

¹⁷ pīr: -İ

[İ188^b]

(1) şöyle feryād nefir¹ itdi ki cezirenüñ cümle düvāl-pāyleri andan ḥaberdār² (2) oldılar. Muhtār çün³ ğazaba geldi⁴ düvāl-pāyuñ başına bir gürz ile urdı ki (3) düvāl-pāyuñ başı ḥurd olup mürd oldı. Bu kārda daḥı çün⁵ Muhtār'ı (4) beş yüz nefer düvāl-pāy ortaya aldılar. Na'ra urup⁶ tīg'in 'uryān idüp (5) anlara ḥamleler itdi. Büyüğüni ve küçüğüni ve 'avretini ve oğlanını şöyle (6) kırdı ki düvāl-pāyler yol bulmaz oldılar ki Muhtār'a geleler. Muhtār'ın (7) tīg ü teberinden vehm idüp āheng-i güriz itdiler. Zirā ki (8) anlar tīg ü teber⁷ cengin görmüş degüller idi. Muhtār-ı dil-āver ardlarına⁸ girüp (9) yine şol kadar yeldi ki vaşf olunmaz. 'Ākıbet anlardan on beş (10) nefer tutdı. Ellerin bağlayup her birini bir ağaca ayaklarından (11) aşdı, başı aşığa. Eyidürdi⁹ ki söyleñ benüm yārānumı nereye (12) iletdiler. Ol iki¹⁰ pīr-i düvāl-pāyler Qādī'yle Sa'd-ı Mısrī'yi tutup (13) bindüklerini ve çubuğıla döge döge bildürdüklerini¹¹ ve bir maḥfī yire (14) iledüp pinhān itdüklerini bilmezlerdi. Eger yüz yıl cüst ü cū (15) kılsalar bulmazlardı. Muhtār ol gün tā¹² giceye dek iki biñ (16) miqdārı düvāl-pāyı depeledi. Çünkü [S185^a] gice oldı dönüp gemiye (17) geldi. Ol gice tā¹³ şabāḥ dek Qādī'yle Mısrī'nüñ guşşasından (18) uyumadı. Çün şabāḥ oldı mişbāḥ-ı felek eşbāḥ-ı ervāḥa ziyā (19) virdi. Muhtār-ı dil-āver daḥı kendüzünü sāz u seleble müzeyyen kıllup (20) yine¹⁴ gemiden cezireye çıkup Yezdān'a tevekkül idüp daḥı miyāne-i (21) cezireye¹⁵ revāna oldı. Yine ol düvāl-pāyleri şol kadar depeledi ki

---

¹ nefir: -S

² ḥaberdār: ḥabīr S

³ çün: -S

⁴ ğazaba geldi: -İ

⁵ çün: -S

⁶ na'ra urup: -İ

⁷ teber: -İ

⁸ ardlarına: aralarına İ

⁹ eyidürdi: -S

¹⁰ iki: -İ

¹¹ bildürdüklerini: bindürdüklerini İ

¹² tā o: -S

¹³ tā: -S

¹⁴ yine: andan İ

¹⁵ cezireye: meydānda cezire İ

[İ189^a]

(1) āhîrû'l-emr¹ depelemekden melûl oldu. **Ebû Hafş-ı Kûfî** rahmetu'llâhi 'aleyh² (2) eyidür ki tâ yedi gün dek her gün kırdı. Çün³ gice olıcağ (3) gemiye girüp yaturdı tâ⁴ şabâh olıcağ çıkup düvâl-pâyleri (4) kırardı. Kâdî'yle Mısrî'den hiç eşer belürmedi⁵ ve haber dağı almadı. Āhîr (5) bu fikri şavâb görüp âteş yağa cezîreyi harâb ide. Hemân-dem (6) âteş yakdı ve cezîrenüñ ne kadar bişezârı ve dıraht-ı mîvedârı (7) ve gayrı her⁶ ne varısa yakdı ve 'avretini oğlanını âteşe urdı. (8) Nâ-gâh düvâl-pâylerüñ pâdişâhı bir sūrâhdan taşra çıkdı. Muhtâr-ı (9) pehlevânı⁷ görüp amân diledi. Muhtâr eyitdi: Benümle iki şart eyle. (10) Düvâl-pây eyitdi: Ne idem? Muhtâr eyitdi: Birisi oldur ki benüm (11) yârânumdan nişân viresin ki kanda turlurlar⁸. Birisi dağı oldur ki (12) her ne su'âl eylersem⁹ cevâb-ı şavâb viresiñ. Düvâl-pây dağı eyitdi: (13) Bu sehl ola ammâ sen dağı benümle iki şart eyle tâ ben dağı murâduñı (14) hâşıl idem¹⁰. Biri¹¹ oldur ki beni öldürmeysin ve benüm cemâ'atım dağı (15) ve benüm¹² bir duhterüm vardur. Cemâlde ve kemâldedür. Şöyle ki egerçi¹³ Reşîde-i (16) 'Arab benüm duhterümü ol¹⁴ göreydi anuñ kemter cârîyesi olup (17) hizmetine bil bağlardı. Ben bu duhteri saña 'avretlige vireyin. Muhtâr (18) ta' accübe [S185^b] varup kendüye eyitdi ki Reşîde-i dil-nüvâzuñ cemâl-i âvâzesi (19) Mağrib diyârında cezîrelerde cânverler dağı işitmişlerdür diyüp (20) güldi. Düvâl-pâyler pâdişâhına¹⁵ eyitdi¹⁶: Gel, imdi eyle idelüm. Derhâl (21) düvâl-pâ pâdişâhı¹⁷ gāv gibi sürünüp Muhtâr'ıñ öñine geldi.

¹ āhîrû'l-emr: -S

² 'aleyh: -S

³ çün: -S

⁴ tâ: -S

⁵ belürmedi: bilmedi İ

⁶ her: -S

⁷ pehlevânı: dil-âver anı İ

⁸ turlurlar: varurlar İ

⁹ eylersem: idersem S

¹⁰ idem: eyleyem S

¹¹ biri: evvel S

¹² benüm: -İ

¹³ egerçi: -S

¹⁴ ol: -S

¹⁵ pâdişâhına: şâhına S

¹⁶ eyitdi: -İ

¹⁷ pâdişâhı: şâhı S

[İ189^b]

(1) Duġteri ya^c nî erini gördi. Muġtâr anlaruñ ^c aġabince gitdi tâ bir miyâne-i bişezâra
(2) yetişdiler. Havānuñ yüzi gice zûlmetine beñzerdi. Şol kadar (3) mîvedâr
aġaçlaruñ şâġları birbirine girmişlerdi ki şümâra gelmezdi. Ol aġaçlaruñ (4)
aralarındaki¹ yollar yola beñzemezdi. Ol müşkil yollarda giderlerdi (5) tâ bir ferseng
yir miqdârı² yol³ yürüdüler. Nâ-gâh bir maġâraya irdiler, gördiler. (6) Dört cânibi
mîvedâr aġaçlar tutmuşdı. Ol aġaçlaruñ altında reng-â-reng (7) güllerden ve
lâlelerden açılmışdı. Muġtâr nazar itdi. Kâğî'yle (8) Sa^c d'ı ıraġdan gördi ki düvâl-
pâyler ikisin daġı boyunları üzerine (9) bağlamışlardı. Kulaġlarını ve boyunlarını
delüp andan⁴ ip daġmışlardı (10) ve yular gibi çeküp bir ağaca bağlamışlardı ve
ikişer ellerin ardlarına (11) bağlayup ve yüreklerini nâr-ı ġahrıla daġlamışlardı. Her
bir⁵ düvâl-pâ ellerine (12) birer çubuk alup gâh gâh Kâđî'yle Sa^c d-ı Mışrî'nüñ
başlarına ve arġalarına (13) ururlardı. Muġtâr çün anları eyle⁶ gördi âteş-i ġazabı
derünında (14) leheblenüp âh itdi. Hemân-dem yirinden berġvâr şıçradı yakın (15)
varıcaġ ġancer-i âbdârın eline alup ol iki düvâl-pâ-yı nâbe-kârlaruñ (16) başların
kesdi ve leşlerini yabâna atdı. Kâğî'yle Mışrî çün⁷ (17) ġalâş buldı. Ammâ
kulaġlarından ve boyunlarından ġan revân oldu ki (18) [S186^a] başlarında nice yirde
zaġm-ı çüb vardı. Bir هفته olmuşdı ki (19) anlar bu miġnete düşmüşdi ve eger bir gün
daġı böyle olalardı (20) helâk olurlardı. Yedi gün yedi gice düvâl-pâyler Kâğî'yle
(21) Sa^c d'uñ⁸ arġalarından inmeyüp tebevül ü taġāyaġ iderlerdi. Şöyle ki

[İ190^a]

(1) cümle ^c uzüvları mülevveş olmuşdı, anlaruñ bevlinden. Muġtâr çün bu ġâli (2)
gördi. Pür ġazab iken ġandeye düşdi. Düvâl-pâyler şâhı eyitdi: (3) Tîz ol çünki⁹
ġayluñı¹⁰ ve yârānuñı bulduñ. Gel, imdi duġterüme nikâġ eyle (4) ve ^c ahdı yirine

¹ aralarındaki: ara yirindeki S

² yir miqdârı: -İ

³ yol: -S

⁴ andan: -S

⁵ bir: -İ

⁶ eyle: -İ

⁷ çün: -S

⁸ Sa^c d'uñ: Mışrî S

⁹ çünki: -S

¹⁰ ġayluñı: -İ

getür. Muhtâr hışma gelüp tigin ‘uryân itdi¹. Duvâl-pâyler pâdişâhınıñ² (5) başını kesdi. Duhteri dağı depeledi. Qâdî’yle Sa‘d’ı bir çeşmeye (6) iledüp tenlerini yudı. Pâk idüp cämelerin dağı yudı. (7) Temiz eyledi ve zağmların dağı yuyup üzerlerine dârü vü merhem (8) urdı ve eyitdi: Varuñ gemiye girün rāhat oluñ. Ben bu cezire (9) düvâl-pâylerden şöyle hālî idem ki tā rüz-ı kıyāmet dillerde (10) yād olup illerde ad kala. Bundan soñra bu yirde³ bir dağı düvâl-pây (11) olmaya diyüp⁴ ol hār u hāşākdan düzülmiş bî-kıyās evlere ve köşklere (12) serāylara āteş urdı. Ol evler içinde olan düvâl-pâyler (13) evleriyle yandılar ve āteşden⁵ şöyle ki ‘alevi āsmāna çıkdı (14) ve āteşden çıkanı dağı Muhtâr depeledi. Şöyle ki düvâl-pâylerden hiç diri (15) kalmadı. Muhtâr-ı dil-āver şöyle rivāyet ider kim cezirede bir (16) cānver kalmadı. Qâdî’yle Sa‘d-ı Mısrî temāşāya kaldılar. Qâdî eyitdi: (17) Ey Muhtâr ‘acib kişisin ve saht-dilsin ki **Allāh’uñ** bunca halkını (18) sen⁶ bir sâ‘ atda tebāh itdüñ diyüp zār zār⁷ ağladı. Muhtâr dağı (19) güldi ve eyitdi: Sen fetvāyı virür misin. Bu⁸ bir bölük kâfir-i dil- (20) siyāh, Müselmānları [S186^b] tutup boyunların dağı kulağların ve burunların delüp ip (21) geçüreler dağı uyan⁹ gibi ellerine alup çubuklarıyla baş göz dimeyüp uralar ve her ne tarafa dilerlerse at gibi yeldüreler. Vaqt-i hācetde üzerlerinden inmeyüp¹⁰

[190^b]

(1) murdārlayalar. Saña ve Sa‘id’e itdiler. Anuñ gibi kimesnelere bu kadar¹¹ çok mudur (2) didi. Bunı diyüp dağı cezirede bir¹² diri kalmadı, diyüp cüst cūya (3) başladı. Qâdî’yle Sa‘d-ı Mısrî Muhtāruñ katı gönünden ‘acebe kaldılar. (4) Andan soñra varup ol mīvelerüñ kurusından ve yaşından vāfir (5) cem‘ itdiler. Gemiye getürdiler ve şu kablarını¹³ ābla¹⁴ pür itdiler ve dağı bādbān (6) açup yine deryā-yı

¹ tigin ‘uryân itdi: -İ

² pâdişâhınıñ: şâhınıñ İ

³ bu yirde: bunda İ

⁴ diyüp: -İ

⁵ āteşden: -S

⁶ sen: -S

⁷ zār zār: -S

⁸ bu: -S

⁹ uyan: at İ

¹⁰ uralar ve her ne tarafa dilerlerse at gibi yeldüreler. Vaqt-i hācetde üzerlerinden inmeyüp: -İ

¹¹ bu kadar: -İ

¹² bir: -İ

¹³ kablarını: zarflarını S

¹⁴ ābla: -İ

bî-pâyâna revâne oldılar. Gemi dağı murğ-âb gibi (7) deryâ yüzinde kanat açup ve uçup giderdi¹. On yedi gün (8) gice gündüz gitdiler. Nâ-gâh bir sehergâh bir cezîreye yetdiler. Limanına (9) girüp lenger atdılar. Gördiler bir mu‘azzam şehri ammâ dâ’iresinde (10) bir bülend hişâr çekmişler ve halâyık-ı şehri deryâ kenârında turlurdılar. (11) Bunları görüp derhâl dühül çaldılar. Ammâ² çün Muhtâr gemisi sâhile (12) irişdi. Kilim-güşân kavmini gördiler. Kulaqları, cämeleri altına³ (13) beraber idi. Kaçan kim yatalardı, bir kulaqlarını altına ve bir kulaqlarını (14) üstüne döşenürlerdi. Bu üçü⁴ çünki ol kavmi gördiler Rabbü'l-‘âlemînün (15) kudret şun‘ından mütehayyir kaldılar. Ammâ anlar dağı Muhtâr’ı ve Kâdî’yi ve Sa‘d’ı (16) gördiler. Pâdişâhlarına müjdegânî eyleyüp⁵ eyitdiler ki bir gemi ile üç (17) hurde-güş kişiler geldiler. Kilim-güşlar pâdişâhı bir zinde pîl gibi (18) şahş idi. Hemân yirinden turlı geldi ve tâc-ı muraşşâ‘ın başına (19) geçürdi ve câme-i merba‘ın egnine alup [S187^a] deryâ kenârına revâne oldı (20) ve ardınca öñince nice gürüh hezâr sütühla ellerinde ‘uryân (21) tîgler pâdişâhlarınınuñ kafâsında yürürlerdi. Sürnâlar⁶ ve naķâreler ve tavullar ve zencler⁷

[191^a]

(1) çalarlardı ve bir oğlı var idi. Hezâr-bâr atasından sehnâkdı. (2) Bir duğteri dağı var idi. Be-gâyet hûb-rüy idi. Ammâ kulağı büyük (3) idi. Ataları bile deryâ kenârına geldiler. Ebü Hafş-ı Kûfî eydür⁸: ‘Älemde hiç kimesne mu‘trıblık itmegi (4) kilim-güş gibi bilmezdi. Gâyet hoş-âvâzlardı (5) ve ‘ilm-i müsıķide mümtâzlardı. Çün geldiler. Muhtâr’la Kâdî anlara (6) istikbâl idüp hizmet eylediler. Kilim-güşlar şâhı buyurdu. (7) Bir taht-ı zerrîn getürüp zemîn üzre kodılar. Şâh dağı taht üzerine⁹ (8) geçüp oturdu. Bir¹⁰ hizmetkâr hizmete turlı. Kâdî ve Muhtâr ve Sa‘d’ı (9) öñine getürüp eyitdi: Ne yirdensiz ve ne yirden gelürsüz ve ne yire (10) gidersiz? Muhtâr-ı cigerdâr eyitdi: Biz ‘Arab diyârından gelürüz. (11) Çün¹¹ şâh başın şalup eyitdi:

¹ giderdi: -S

² ammâ: -İ

³ altına: etegine S

⁴ bu üçü: -İ

⁵ eyleyüp: iledüp İ

⁶ sürnâlar: -İ

⁷ zencler: -İ

⁸ Ebü Hafş-ı Kûfî eydür: -İ

⁹ üzerine: -İ

¹⁰ bir: -İ

¹¹ çün: -S

Benüm atam zamânında bu yire ẖamza-i (12) ‘Abdü’l-muṭṭalib gelmişdi. Atamı depelemişdi ve şehrumüze daḡı âteş (13) urmuşdı. Henüz anuñ bu cezirede zulmı eşerleri ve ḡarâbı nişânları (14) vardır. Muḡtâr ‘acebe varup kendüye eyitdi: Bu cezireye ẖamza-i ‘Abdü’l-muṭṭalib (15) ne ṭarîkle düşmişdür ve ol bu işi niçün itmişdür, diyüp girîbân-ı (16) tefekkürden başını ḡaldurup eyitdi: Ey şâh bu cezireye ẖamza¹ ne ṭarîkle (17) gelmişdür? Şâh eyitdi: Ol sebep ile gelmişdür ki (18) benüm atam bir gice ẖamza oḡlı Ḳubâd’uñ ḡaymesine vardı. (19) Furşat bulup başın kesdi. ẖamza oḡlı için çok ağladı (20) ve nâr-ı ḡasretle yüregın ṭaḡladı. Andan şoñra bu cezireye gelüp (21) bu işleri işledi. Ol zamândan berü şimdi siz geldüñüz. Ben şöyle

[İ191^b]

(1) gümân iletürem ki siz ẖamza’nuñ [S187^b] ḡışımlarındansız. Ben² atamuñ (2) ve anamuñ ḡarındaşlarımıñ ḡanları ‘ivazına sizi depeleyem ki (3) hîç ḡurde-güş sizden ḡayrı bu yire gelmiş degüldür, diyüp Muḡtâr-ı dil-âver (4) ki ḡadd u ḡâmetine ve bâl u yâlna nazâr idüp eyitdi: Şöyle beñzer ki sen (5) ẖamza ḡışımlarındansın ve eger dilerseñ kim ben senüñ³ ḡanından geçem. Gel beri (6) bizüm bir ‘azîm düşmenümüz vardır. Ol düşmen dîv-i merdüm-ḡordur. Anuñ (7) adına Bücâl-ı dîv eyidürler. Her ayda bir kerre gelür. Başumuz ḡarâcın bizden⁴ alır. (8) Eger sen anuñla ceng idüp depelerseñ ben daḡı seni öldürmeyüp (9) âzâd ideyin. Muḡtâr anuñ ḡüftârından ḡayrete vardı⁵ ve hîç ṭınmadı. (10) Girîbân-ı tefekküre başın çeküp müteḡayyirdi ki yüz biñ nefer (11) miḡdârı kilim-güşlar içinde üç nefer⁶ âdem niçe ḡalâş bulur? (12) Ḳâdî eyitdi: Ey Muḡtâr bize teslîmden özge tedbîr yoḡdur. (13) Zîrâ ki bunlar çokdur. Muḡtâr eyitdi: Ḥâkim pâdişâhdur. Her ne (14) buyurursa olur⁷. Duḡter-i şâh Muḡtâr-ı dil-âvere niḡâh idüp hezâr (15) dil ü cânla ‘aşîḡ-ı zâr oldu ve ‘aşḡ ḡalebesinden diledi ki feryâd (16) u nâle ide ammâ atasından ḡayâ idüp kendübine şabr itdi⁸, zabt itdi. Bunlar (17) bu ḡâletde iken pâdişâh eyitdi: Bunlaruñ raḡtların gemiden ḡıḡaruñ (18) didi⁹. Vardılar, bunlaruñ raḡtların gemiden ḡıḡardılar, şehre

¹ ẖamza: -İ

² ben: -S

³ ben senüñ: -S

⁴ bizden: -S

⁵ vardı: ḡaldı S

⁶ nefer: -İ

⁷ olur: -S

⁸ şabr itdi: -İ

⁹ didi: -S

getürdiler. (19) Şāh buyurdu, serāylarından¹ bir ğayrı² ğāyet nefis bunlaruñçün (20) ħālī eylediler. Bunları hezār i'tibārla ol serāya getürdiler ve nefis (21) ta'āmlar ve hoş-āvāz³ muṭribler gönderdiler. Muḥtār ve Kāḍī ve Sa' d ol

[1192^a]

(1) ta'āmları yiyüp ol muṭribleri ğuş itdiler. Şöyle ki şafālarından (2) kürbeti⁴ ve ğurbeti ferāmūş itdiler. Bunlar ile birkaç ğün ālāyiş-i dünyādan āsāyiş (3) gösterdiler. Şāh vezīriyle müşāveret idüp eyitdi: Ben⁵ (4) A' rābī [S188^a] şahşı atam ve 'ammüm kanlarıçün depelerem. Vezīr eyitdi⁶: Atañı ve 'ammüñi (5) Ḥamza depelemiştir. Bu civānuñ ne ğünāhı vardır depelersin. (6) Ammā sen anı tut tā⁷ ölince ḥabs eyleyesin, didi⁸. Şāh epsem (7) oldu ve kıızı, şāhuñ üzerinde tūrurdu. Her ne söylerse (8) işidürdi. Kendüye eyitdi: Bu benüm atam eyle kişidür ki (9) bunuñ gibi ħüb-rüy civānı depeler. Ben bu işi revā görmezim. (10) Bil ki şimdi ol civāna⁹ haber virürin. Ammā pādīşāh vezīrine eyitdi: Dilerin ki (11) yarın ol civānı da' vet idem ve¹⁰ 'ālī ziyāfet eyleyem¹¹ (12) ve yimek yirken ben¹² anı tūtup bende çekem. Vezīr eyitdi: Revādur. (13) Duḥter-i şāh bu sözden āġāh olup tūrdu. Serāyına (14) geldi ve bir dāyesi var idi. Muḥtār'a 'aşığ olduğunu (15) aña dimişdi. Atasıyla vezīrūñ Muḥtār ḥaqqında olan (16) kelimāti dāyesine didi ve eyitdi ve ey dāye-i¹³ me'vā-yı (17) sermāye hemān¹⁴ tūr bu ḥaberi ol civāna irġür. Dāye hemān- (18) sā' at Muḥtār'a bu ḥaberi¹⁵ ve bu aḥvālī didi. Duḥterūñ 'aşkıdan (19) bir şemme ḥaber virdi. Muḥtār ğüldi. Eyitdi: Bu kilim-ġuşa (20) bir iş idem ki Ḥamza-i ' Abdü'l-muṭṭalib'ūñ cengin ferāmūş eyleye (21) Kāḍī'yle¹⁶ Sa' d-ı Mışrī eyitdi: Ey Muḥtār qorqaruz ki

¹ serāylarından: serāylarından şāh buyurdu S

² ğayrı: -S

³ āvāz: -İ

⁴ kürbeti: -İ

⁵ ben: bu S

⁶ vezīr eyitdi: -İ

⁷ tā: -S

⁸ didi: -S

⁹ ol civāna: -İ

¹⁰ ve: ve şav İ

¹¹ eyleyem: idem İ

¹² ben: -S

¹³ dāye-i: māye-i İ

¹⁴ hemān: -İ

¹⁵ bu ḥaberi: -S

¹⁶ Kāḍī'yle: -S

[İ192^b]

(1) senüñ ve bizüm ‘ömrümüz hürmenini yile viresin. Bunlar bu sözde iken (2) dāye duḡter-i şāhuñ ‘aşkından bir şemme Muḡtār’a beyān itdi. Muḡtār (3) eyitdi: Ey dāye var duḡter-i şāha eyit ki bizi du‘ādan ferāmūş (4) itmesün ve göñli hoş ıtsun. Biz anuñuz şöyle (5) bilsün¹ ammā atasınuñ ḡaḡkından gelince şabr eylesün. (6) Dāye eyitdi: Eger² sen duḡteri ḡabūl iderseñ biz daḡı bu memleketi (7) saña musahḡar idelüm. Muḡtār eyitdi: ḡabūl itdüm³. Dāyeye Muḡtār’uñ (8) sözi hoş geldi. Hemān döndi. Duḡter ḡaşrına (9) [S188^b] revāne oldı. Muḡtār-ı dil-āver daḡı ceng tedbīrine meşḡul (10) oldı. Nā-gāh şebāngāh irdi⁴. Muḡtār daḡı yirinden (11) tırup şeb-revāne libāslar giyüp beline kemer ḡuşanup (12) ḡancer şoḡındı. Ayaḡından dizine dek pāy-tābe şarup (13) eline kemend alup andan⁵ ḡuzā’ya tevekkül gösterüp (14) serāy-ı şāhdan yaña revāne oldı. Çün serāy ḡapusına (15) geldi. Serāyuñ dā’iresin devr itdi. Bir ḡālī yir buldı. (16) Hemān kemendi ol ḡālī yire⁶ pertāb itdi. İttifāḡ serāyuñ bir⁷ (17) küngüresine muḡkem⁸ bend oldı. Hemān⁹ Muḡtār gördi ki kemend (18) muḡkem¹⁰ üstüvār. Hemān kemende el urup hemān-dem¹¹ murḡvār (19) dīvār üzerine çıḡup çün¹² şāhuñ ḡaşrı üzerine (20) geldi. Bir pāsban oturmuşdı¹³. Āvāz virdi çün (21) Muḡtār’ı gördi. Eyitdi: Sen kimsin diyince Muḡtār-ı cigerdār eyitdi¹⁴: Benüm diyüp ḡancer-i ābdār ile helāk

[İ193^a]

(1) itdi daḡı ilerü vardı. Bir pāsban daḡı gördi, uyumışdı. (2) Muḡtār boḡazına yapışup şıḡdı ve boḡdı daḡı ilerü vardı. (3) Gördi, serāyuñ ḡapusın muḡkem muḡaffel. Muḡtār’uñ ol (4) mihre ki Cemşid’den eline girmişdi ki evvel anuñ¹⁵ vaşfin (5) dimişdü. Ol mihreyi ol ḡapuya sürdi. ḡapu açıldı. Andan (6) şoñra

¹ bilsün: eylesün İ

² eger: -S

³ itdüm: eyledüm S

⁴ irdi: oldı S

⁵ andan: -S

⁶ ol ḡālī yire: -S

⁷ bir: -İ

⁸ muḡkem: -İ

⁹ hemān: -S

¹⁰ muḡkem: -S

¹¹ dem: -S

¹² çün: -İ

¹³ oturmuşdı: uyumışdı İ

¹⁴ sen kimsin diyince Muḡtār-ı cigerdār eyitdi: -İ

¹⁵ anuñ: -S

Muhtâr içerü girdi. Serây-ı şâhı geşt iderken (7) nâ-gâh bir hücre gördi. İçinde bir taht-ı zerrîn ve yevâkitle (8) müzeyyen, muraşsa¹ u muşanna¹. Kilim-güşlar şâhı ol tahtuñ üzerinde (9) h̄āba varmışdı. Üzerine zer-bâft cāme-h̄āblar çekilmişdi. (10) Muhtâr-ı cigerdâr dağı āheste āheste reftâr gösterüp (11) şāhuñ başı üzre varup ol kemendüñ bir ucını şāhuñ² (12) başına muhkem bend itdi³ ve bir ucını tahtuñ bir ayağına muhkem (13) şardı. Bir eline hancer alup ve bir eliyle yaqasına yapışup [S189^a] anı (14) ırğaladı. Pādişāh gözün açdı. Gördi ki iki (15) eli ve ayağı muhkem⁴ bağlanmış. Muhtâr-ı dil-āveri gördi ki (16) sinesine çıkmış, oturmuş ve elinde bir hancer. Bülend āvāz eyitdi. (17) Ey kişi sen kimsin⁵? Muhtâr eyitdi: Ey nābe-kār, benüm. (18) Ben saña n’eyledüm ki sen beni vezirüñle müşāvere eylersin. Beni⁶ (19) depelemek dilersin diyüp başın kesdi dağı döndi, serâyından (20) taşra çıkdı. Bir hādım-i siyāh bu hāle āgāh oldı. (21) Ammā Muhtâr’dan vehm idüp epsem oldı. Çün Muhtâr şāhı

[İ193^b]

(1) katl itdükden şoñra elin uzatdı. Ol tāk-ı muraşsa¹ ı aldı. Ammā kendüye (2) eyitdi: Uğruluq eylemek erenlere münāsib degüldür, diyüp girü⁷ yirine (3) kōdı dağı serâydan taşra çıkdı. Hādım dağı Muhtâr’uñ ardınca (4) āheste āheste giderdi. Çün Muhtâr yirine geldi. Hādım (5) dağı yine⁸ döndi. Muhtâr, Kādī’ye ve Sa’d’a mācerādan haber virdi. Kādī-i bī-çāre (6) çün bu haberi işitdi. Feryād u figān itdi ve eyitdi. Ey Muhtâr (7) meger sen dīvāne olmışsın. Kendü cānuñı ve bizüm dağı cānumuzı (8) yile virdüñ. Yarın çün şabāh ola bizi kim bilür kim ne eyleyeler. (9) Kādī be-gāyet ‘ākıl u kāmil kişiydi. Muhtâr eyitdi: Ey (10) Kādī çağırma, epsem ol. Hiç āferīde görmemişdür ki ben bu işi (11) itdüm ve bir kimesne bizden anı zan dağı eylemez çün rüz şen oldı. (12) Serây-ı şāhdan feryād u figān kōpdı ki bu gice şāhuñ (13) başı kesilmiş diyü şehrde bu haber şāyi¹ oldı. Hiç bir kimesne (14) bilmez ki bu işi kim itdi. Ol şāhuñ bir oğlı ve bir kıızı var idi. (15) Oğlınuñ adına Kebük dirlerdi ve

¹ muraşsa¹: -S

² şāhuñ: pādişāhuñ S

³ bend itdi: bağladı S

⁴ muhkem: -S

⁵ Muhtâr-ı dil-āveri gördi ki sinesine çıkmış, oturmuş ve elinde bir hancer. Bülend āvāz eyitdi. Ey kişi sen kimsin: -S

⁶ beni: -İ

⁷ girü: yine S

⁸ yine: -İ

kızınıñ adına Riyāse (16) eyidürlerdi. Anlar şöyle gümān itdiler kim meger bu işi ol Būcāl dīn-i (17) [S189^b] merdüm-ḥor eylemişdür diyüp¹ bunlar² bu endişede idiler³. Nā-gāh (18) ol ḥādīm-i siyāh ki şāhuñ başını Muḥtār kesdügin (19) görmişdi. Geldi, bunlara diyü virdi. Kebūk çün (20) ḥādīmden bu sözi işitdi. Gör ne iş itdi. Be-gāyet gazaba (21) gelüp feryād itdi ve pür yaraḳ olup şad hezār er⁴ ve ‘ avretle

[İ194^a]

(1) Muḥtār olduğı serāya revāne oldılar ve kimisinüñ elinde şemşir⁵ ve kiminüñ elinde kemān (2) u tīr ve kiminüñ elinde kemend⁶ ve kiminüñ elinde çomak nice⁷ tūmṭurāḳla Muḥtār’uñ⁸ serāyı ḳatına gelüp (3) hīç tınmadılar. Ammā⁹ ol ḡalabanuñ āvāzesi Ḳādī’nüñ ḳulağına girdi. (4) Berg-i ḥazān gibi şarardı, lerzān oldı¹⁰. Bī-iḥtiyār nihādından (5) feryād ḳopup dönüp Muḥtār’a¹¹ eyitdi: Ey Muḥtār¹², söyle şimdi kārumuz nedür (6) ve çāresi daḡı nedür¹³? Tūtalum ki kemān u tīrile ve gürz ü (7) şemşir ile yüzini veyā iki yüzini yā biñini veyā iki biñini (8) depeleyesin. Yā bāḳī ḳalanlar ile niçe ceng idesin diyüp ağlardı. (9) Sa‘ d-ı Mıṣrī eyidürdi ki ey kāşki biz maymunlar iḳlīminde (10) esīr olayduḳ. Muḥtār oturmuşdı. Bunlaruñ sözini ḳulağına (11) ḳomayup oḳunu ve yayını¹⁴ ḥazırlardı. Bunlar bu ḥāletde iken nā-gāh (12) her cānibden mūr u melaḥdan ziyāde gürūh gürūh hezārān sūtūhla (13) dūhüller ve naḳāreler ve zencler¹⁵ ve şūrnālar ve borılar çalup çıḳa¹⁶ geldiler. Şöyle ki (14) anlaruñ velvelesinden¹⁷ ve ḡulgulesinden ‘ āleme velvele düşdi. (15) Serāy-ı Muḥtār’ı araya alup taşa tūtdılar. Muḥtār’uñ iki yüzden (16) ziyāde oḳı yoḡdı. Her oḳ atduḳça bir¹⁸ kilīm-gūş depelerdi. (17) Ammā kilīm-gūşlar şol ḳadar çoḡdı¹ ki ḥiṣāba

¹ diyüp: -İ

² bunlar: -S

³ idiler: eylediler İ

⁴ er: -İ

⁵ kimisinüñ elinde şemşir: -İ

⁶ kiminüñ elinde kemend: -İ

⁷ nice: -İ

⁸ Muḥtār’uñ: -İ

⁹ ammā: -İ

¹⁰ lerzān oldı: az ḳaldı ki İ

¹¹ Muḥtār’a: -İ

¹² ey Muḥtār: -S

¹³ kārumuz nedür ve çāresi daḡı nedür: kārumuzuñ çāresi nedür S

¹⁴ oḳunu ve yayını: onu bunu İ

¹⁵ zencler: -İ

¹⁶ çıḳa: -İ

¹⁷ velvelesinden: -S

¹⁸ bir: -İ

gelmezdi (18) ve Kebūk buyurdu, serāyı taşla hārāb eylediler. Muhtār'a ve Qādī'ye (19) ve Sa^c da şol kadar taş ve ağac urdılar ki [S190^a] üçü dağı dem-beste ve süst (20) oldılar. Şöyle ki harekâta mecâlleri qalmanı ve kilim-güşlar (21) geldiler. Bunların üçünü dağı tıutup bend-i girāna çekdiler ve Riyāse-i

[İ194^b]

(1) duhter-i şāh anda hāzır idi. Bunların bağıladıklarına nāzır idi. (2) Muhtār'ın ^caşkından berg-i hazān gibi² lertzān idi. Ammā hıç tınmadı (3) tā bunları muqayyed³ Kebūk önüne getürdiler. Kebūk başın qaldurup (4) eyitdi: Ey zālīm A^c rābiler benüm atam size ne iş itdi ki henüz⁴ anı depeledüñüz. (5) Ben dağı sizi bir vechle depeleyem kim tā rüz-ı kıyāmet dillerde (6) yād olup illerde ad qala. Buni⁵ didi ve cellāda eyitdi: Yürü (7) bu üç kişi⁶ A^c rābī⁷ nābe-kārları miyāne-i meydānda⁸ ve bāzārda vāfir (8) āteş yaq dağı Kebūk'ın kız qarındaşı eyitdi: Bunuñ qanında (9) benüm haqqum dağı vardır ve bir birāderüm dağı vardır. Şimdi (10) ol seferdedür. Anuñ da haqqı vardır. Ben bunları ivmekle⁹ bir sā^c tda (11) öldürmezim. Ğāyetde eşedd ^cazābla öldürürin, didi¹⁰ ve Kebūk (12) çün bu sözi işitdi. Eyitdi: Rāst eyidürsin. **Rāvī** (13) **şöyle**¹¹ **rivāyet ider ki** ol şehrde qā^c ide şöyledür (14) ki bir kişi ^cazīm günāhitse veyl zindānına qoyarlardı. (15) Ol veyl zindānı bir çāhdur ki ağzına ancaq bir kişi (16) şığardı. Ammā içi¹² şöyle vāsi^c adur ki beş yüz kişi alurdu. (17) ^cĀdetleri şöyle idi ki her kimse ki ol zindānda olsaydı (18) heftede bir kerre anı taşra çıkarup elli degenek ururlardı (19) ve yine zindāna qoyarlardı. Kebūk buyurdu tā ellerin ve ayakların (20) bağılayup ellişer degenek urdılar. Şöyle ki mecrūh oldılar ve (21) yine zindān-ı veyle¹³ qoydılar. Her gün gıdāçün ikişer etmekle birer deste

¹ çoğıdı: kilim-güşlardı S

² gibi: -İ

³ muqayyed: -İ

⁴ henüz: -İ

⁵ buni: -S

⁶ kişi: -İ

⁷ A^c rābī: -S

⁸ meydānda: -S

⁹ ivmekle: öldürmekle İ

¹⁰ didi: -S

¹¹ şöyle: -S

¹² içi: -İ

¹³ veyle: -İ

[İ195^a]

(1) yonca kuyudan aşağı birağurlardı. Ammā duhter qarındaşından (2) maḥfī yaḥnī¹ ve ḥelwā [S190^b] virürdi. Ammā anlaruñ elleri baġlu idi. Hiç yimezlerdi. (3) Ğamla ve ġuşşayla turlardı. Her hefte zindāndan taşra çıkarup (4) ellişer degenek urup yine² zindāna koyarlardı. **Rāvī şöyle**³ (5) **rivāyet ider ki** Muḥtār ve Qādī ve Sa‘ d-ı Mısrī ol maḥbesde⁴ (6) tamām beş ay maḥbūs oldılar. Her hefte taşra çıkarup ellişer (7) degenek ururlardı. Şöyle mecrūḥ u ‘uryān ḥabs iderlerdi (8) tā ‘uzuvlarındaki cerāḥatları koḫdı. Be-ġāyet⁵ za‘ if ü naḥif oldılar. (9) Şöyle ki birbiriyle söyleşmege mecālleri ḳalmadı. Ol zālimler (10) bir hefte amān virmeyüp ḳā‘ideleri üzre dögerlerdi (11) ve anlar daḥı Tañrı’dan her dem ölümlerin dilerlerdi tā bir gice (12) kendülerüñe civānlıḳları ve ġarībıḳları üzre vaṭanların (13) yād idüp aġladılar ve yüreklerin⁶ nār-ı ḥasretle taġladılar (14) ve bārgāh-ı Bārī’ye yüz urup⁷ sūz ġudāz gösterüp (15) ‘arz-ı niyāz itdiler ve Ḥazret-i Resūl ‘aleyhi’s-selām’ı şefi‘ getürdiler. (16) Şıdḳ yöninden nālişler eylediler. Şöyle ki ‘ālem-i melekūta ġulgule düşdi. (17) Çün kışsa bu yire yetişdi. **Ḥalife daḥı** zār zār aġladı ve eyitdi: (18) Tiz ol, söyle ey Ebū Ḥafş tā ol Müselmānlar ol zālimler elinden (19) niçe ḥalāş oldılar. Ebū Ḥafş eydür: Ol Müselmānlar zindānda (20) el du‘āya getürüp Ḥaḳ Te‘ālā dergāhına sūz niyāz gösterüp (21) cemī‘ peyġamberleri şefi‘ getürdiler. Bend-i girāndan ve zindāndan ḥalāş

[İ195^b]

(1) taleb itdiler ve Qādī ‘ālim ve fāzıl civāndı. Elin ḳaldurup (2) **emīrū’l-mü’minīn** ‘Alī’den kerrema’llāhu vechehu mu‘āvenet taleb itdi⁸. (3) Şol ḳadar du‘ā vü zārī itdiler ki cümle melā’ik-i muḳarrebīn ervāḥ-ı enbiyā (4) anlaruñçün cem‘ oldılar⁹ ve Ḥaḳ Te‘ālā ḥazretinüñ bārgāhına şefā‘ata turlılar ve eyitdiler: (5) Ey Bār-ı Ḥudāyā bu ḥānedān-ı Resūl’uñ [S191^a] dostdārlarını¹⁰ ol zālimlerüñ elinden sen (6) ḥalāş

¹ yaḥnī: ya‘nī ĩ

² yine: gine ĩ

³ şöyle: -S

⁴ maḥbesde: ḥabsdan ĩ

⁵ be-ġāyet: ġāyet S

⁶ yüreklerin: ġöñüllerin ĩ

⁷ urup: şorup ĩ

⁸ taleb itdi: diledi ĩ

⁹ cem‘ oldılar: -ĩ

¹⁰ dostdārlarını: dostlarını ĩ

eyle. Hâk Te‘âlâ anlaruñ du‘âsın müstecâb itdi. Anlar dağı (7) zindânda ve du‘âda ve zârda ħ̣âba vardılar. Vâkı‘ âlarında gördiler (8) ki nâ-gâh zindânda bir nūr zâhir ü bâhir oldı. Üç şahş (9) görindi. Ol üç şahşuñ birisi Muştâfâ ‘aleyhi’s-şalatu ve’s-selâm (10) idi ve birisi emîrû’l-mü’minîn ‘Alî kerrema’llâhu vechehu ve birisi (11) Şüreyh’ di ki Kâđî’nüñ atasıdur raĥmetu’llâhi ‘aleyh. Hâzret-i Resûl¹ ‘aleyhi’s-selâm (12) mâh-ı tamâm gibi önlerince gelürdi. Anuñ ardınca (13) anlar dağı gelürdi tâ bu üçünüñ başı üzerine² peygamber ‘aleyhi’s-selâm (14) luţf yüzinden geldiler. Selâm virüp Muştâr’a eyitdi: (15) Ey benüm aĥribâmuñ ferzendi çok ĥaţalar itdün deryâ cânverlerine kim (16) günâhları yoğdı ve Hâk Te‘âlâ’nuñ³ maĥlûkıdur ve zulmıla ‘avretlerini (17) ve oğlanlarını amân virmeyüp⁴ depeledün. Bârî Te‘âlâ ĥâzretleri⁵ (18) revâ görmedi. Bu çekdüğüñ beliyât anuñ mükâfâtıdur ve senüñ (19) kârüñüñ vâsıtasıyla yârânuñ bile giriftâr turlar ve senüñ atañ (20) bizüm ĥânedânumuzuñ yârânlarındandır. Ammâ sen bizüm muĥibbümüzsün. Ğam yime⁶ ve ğuşşa (21) çekme ki sen bu beliyâtdan ĥalâş bulursın. Muştâr eyitdi: Yâ Resûlu’llâh

[İ196^a]

(1) tevbe itdüm ki min-ba‘d henüz ben diri olam⁷ nâ-ĥâk yire ĥiç vücüd (2) depelemeyem ve dağı siz bilürsüz ki atamdan bîzârem ki bu sebep ile ki (3) sizüñ evlâduñuza yaramaz itmişdür. Peygamber ‘aleyhi’s-selâm Muştâr’uñ (4) bu ğüftârından tebessüm itdi. Şöyle ki mübârek dendânınuñ nûrı (5) tâbân oldı. Şüreyh dağı oğlı Kâđî⁸ önine gelüp yüzün (6) gözin öpdı ve kenâra çekdi. Zâr zâr ağladı ve eyitdi: Ey⁹ (7) benüm ferzend-i ‘azîzüm yoluñdan çıđduñ ve yaramaz revişle kendüñi (8) depeledün ve hevâ-yı ‘aşka [S191^b] düşdüñ. Hevâsını fazluñdan ve ‘ilmüñden¹⁰ (9) ĥayâ itmez misin ve ‘âlemde seyâĥat itmez misin. Lâ-cerem bunuñ gibi belâya (10) giriftâr olduñ. Bunu¹¹ diyüp turlı gelüp nâ-bedîd oldılar. (11) Anlar dağı şabâĥ olıcaĥ uyĥudan uyandılar. Üçi dağı gördükleri (12) düşleri birbiriyle söyleşüp ĥalâşa

¹ Resûl: -İ

² üzerine: -İ

³ Te‘âlâ’nuñ: ĥâzretinüñ İ

⁴ amân virmeyüp: bî-amân S

⁵ ĥâzretleri: -S

⁶ yime: -İ

⁷ henüz ben diri olam: ben bir diri öldürmeyem İ

⁸ Kâğî: -İ

⁹ ey: -İ

¹⁰ ‘ilmüñden: ‘amelinden İ

¹¹ bunu: -S

ümizvār oldılar ve rāvī (13) şöyle rivāyet ider ki Būcāl-ı dīv-i merdüm-ḥora ḥaber eyle¹ (14) oldı ki kilim-gūşlar pādīşāhını depelediler. Būcāl-i dīvüñ elli biñ (15) nefer merdüm-ḥor-ı² siyāh sipāhı var idi. Her birinüñ kām̄eti yüce³ çenār-ı (16) dıraḥta beñzerdi ve cesām̄eti aña göre idi. Būcāl şāh buyurdı (17) tā cümle sipāhı süvār oldılar. Gelüp kilim-gūşlar (18) şāhınüñ ḥişārını⁴ ve şehrini ḥişār itdiler tā ki kilim-gūşlar (19) şāhınüñ oğlu Kebūk ile ceng eyleyeler ve eyitdiler tā bu sā‘at dek (20) atañla biz ‘ahd idişüp ṭururduk ki dünyāda diri olduğça (21) bize baş ḥarācın virürdi. Ol sebebden ötüri⁵ biz anuñ şehrini

[196^b]

(1) ḥarāb itmezdük. Ammā şimdi ol dünyādan gitdi. Ol⁶ şehr bizümdür. (2) Ey Kebūk tiz ol şehri bize işmarla ve sen ṭaşra çık. İşitdük ki (3) Ḥamza-i ‘Abdü’l-muṭṭalib’üñ ḥişımlarından iki kişi giriftār (4) itmişsin. Anları daḥı bizüm elümüze viresin ki Ḥamza bizüm atamız ve anamız⁷ (5) ve qarındaşumuzu depelemişdür ve dükeli mülkümüze āteş virmişdür⁸. (6) Sen anlar ile şehri baña vir. Yüri, başuñ kaydın gör, didi. (7) Kebūk daḥı oğlandı ve başında yigitlik ğurürı var idi. (8) Çün bu sözleri işitdi gör ki ne iş itdi. Ğazaba (9) gelüp leşkerini ārāste kıldı ve kendüzini ālāt-ı (10) ḥarba⁹ cengle pīrāste kıldı ve āheng-i ceng eyledi. Yürüdi (11) tā der-i¹⁰ dervāzeyi açdılar ve şehrden [S192^a] ṭaşra çıkdılar. Būcāl’uñ leşkerine (12) muḳābil oldılar. Būcāl-i dīv-i merdüm-ḥor çün Kebūk’uñ yüzün (13) gördi. Ḳahḳaha ile güldi ve rāvī şöyle¹¹ rivāyet (14) ider ki Būcāl’uñ yigirmi arış ḳadd¹² u kām̄eti var idi (15) ve cesām̄eti daḥı aña göre idi. Çün segirdeydi (16) yügrük atı yeterdi ve ṭutardı ve elinde balıḳ dişinden dört (17) yüz batman bir ğurzi şöyle şıḳleti var idi ki (18) bir ‘araba çekmezdi. Çün Kebūk’la Būcāl birbirine ḥavāle (19) düşdiler. Kebūk Būcāl’a

¹ eyle: -S

² ḥor-ı: -S

³ yüce: -İ

⁴ ḥişārını: -S

⁵ ötüri: -S

⁶ ol: -S

⁷ anamız: -S

⁸ virmişdür: urdı S

⁹ ḥarba: -S

¹⁰ der-i: -İ

¹¹ şöyle: -S

¹² ḳadd: -S

hamle itdi. Gürzin Būcāl'a havāle¹ (20) eyledi. Būcāl elin uzadup Kebūk'uñ gürzin havāda tūtdı (21) dađı Kebūk aña çöpce görünmedi. Nā-gāh Kebūk'uñ üzerine geldi

[İ197^a]

(1) ve diledi ki tūta. Kebūk atına tāziyāne urdı ki Būcāl'uñ² (2) öñinden kaçadı. Būcāl şir peleng gibi Kebūk'uñ³ pāyince (3) gitdi. Gör ki n'itdi? Gürz-i girānın⁴ başı üzerine (4) çevürüp başına eyle urdı ki atıyla donıyla⁵ hürd u mürd oldı. (5) Kebūk'uñ⁶ askeri çün bu hāli böyle gördiler. Cümlesi (6) karar idemeyüp firār ihtiyār itdiler. Şehre girüp (7) der-i dervāzeyi muhkem bağladılar. **Rāvī şöyle⁶ rivāyet ider** (8) **ki** ol şehruñ der⁷ ü dīvārı gāyet muhkem idi. Kilim-güşlar (9) leşkeri Riyāse-i duşteruñ öñine geldiler. Salṭanat (10) tācını başına urup tahta geçürdiler. Derhāl duşter buyurdı, (11) Muhtār ve Qādī ve Sa^cd'ı veyl zindānından çıkardılar, getürdiler. (12) Çün hāzır oldılar. Anları bu vechle gördi. Cümle ağladılar ki cerāhatları koqmışdı, kurdlanmışdı⁸. Çün Riyāse'nüñ gözi Muhtār'uñ yüzine (13) tuş oldı. Hemān-dem medhüş oldı. Yine kendüye (14) gelicek derhāl buyurdı. On nefer ṭabīb ve ḥaccām u cerrāḥ (15) getürdiler. [S192^b] Riyāse eyitdi: Ey üstādlar bu üç nefer şahşa (16) mu^cālece eyleñ. Anlar dağı buyurdılar. Tiz⁹ süd getürdiler. (17) Tekrār yuyup ve cerāhatlarına mūm rūgan urdılar. Üzerlerine (18) merhem kodılar¹⁰. Muhkem bağladılar ve laṭif gıdālar virdiler tā kırk (19) gün envā^c-ı ni^cmetle beslediler. Būcāl dağı leşkeriyle şehri (20) ḥişār idüp tūrurdu. Der-i dervāze ḥod muhkem bağlu idi. (21) Çün kırk tamām¹¹ gün tamām oldı¹². Muhtār ve Qādī ve Sa^cd-ı¹³ Mışrī

¹ havāle: -İ

² Būcāl'uñ: Kebūk'uñ S

³ Kebūk'uñ: -S

⁴ girānın: -İ

⁵ donıyla: -S

⁶ şöyle: -S

⁷ der: -İ

⁸ oldılar. Anları bu vechle gördi. Cümle ağladılar ki cerāhatları koqmışdı, kurdlanmışdı: itdiler İ

⁹ tiz: -S

¹⁰ kodılar: urdılar İ

¹¹ tamām: -S

¹² oldı: -S

¹³ Sa^cd-ı: -S

[İ197^b]

(1) ten-dürüst oldılar. Anları hāmmāma iledüp yudılar ve fāhır libāslar (2) giydürüp Riyāse'nün öñine getürdiler. Ammā dağı sīmālarında (3) za' f eşeri var idi. Riyāse buyurdu. Bir ay dağı tīmār itdiler. (4) Muhtār-ı dil-āver dağı ezelkiden dağı ziyāde¹ bihter oldu. Şöyle ki (5) gören şīr-i ner görürdü² ve şanurdu. **Güyendegān-ı hikāyet** (6) şöyle³ rivāyet ider ki Muhtār be-gāyet⁴ hūb-ṭal' at civāndı ve henüz (7) nev-ḥaṭṭı idi. Mevzūn-ḳadd u lāle-ḥadd idi. Şekl-i şemā'iline her kişi (8) mā'il idi ve Ḳāḍī dağı eyle idi. Riyāse Muhtār'a ṭama' itdi ve eyitdi: (9) Ey pehlevān bu⁵ leşkeri şehrumüz üzerinden⁶ def' ide bilürseñ bu vilāyetün (10) saltanatı senün olsun ve ben senün 'avretün olayın. Muhtār eyitdi: (11) Baña tīr ü kemān u şemşīr-i perrān gerek. Riyāse buyurdu. Muhtār'ün (12) atını ve Ḳāḍī'nün ḳaṭırını getürdiler. Muhtār be-gāyet hurrem oldu. (13) Tīr ü kemānın ve şemşīr-i perrānın ve zırhın ki Cemşīd ḳal' asından (14) çıkmışdı. Cümlesin getürdiler. Muhtār-ı cigerdār beş yüz oğı (15) demürleyüp şandūḳlara ḳoydu ve dağı beş yaya zih virüp (16) terkeşine⁷ ḳoydu. Bir yedek getürüp şandūḳları aña yükletdi (17) ve kendü dağı zırhın giyüp ālāt-ı ḥarbla kendüzini (18) ārāste vü pīrāste⁸ ḳıldı ve rikāba ḳadem ḳoyup süvār oldu (19) ve buyurdu. Cümle leşker siyāh-pūş [S193^a] olup atlarına süvār oldılar. (20) Muhtār eyitdi ki ḳaçan kim ben ṭaşra çıḳuñ diyem siz hemān-dem (21) çıḳasız. Bunı⁹ diyüp Sa' d'ı dağı süvār eyledi¹⁰ ve yedegi eline virdi

[İ198^a]

(1) dağı ikisi şehirden ṭaşra çıḳdılar. Varup Būcāl'a berāber oldılar. (2) Būcāl naḳar idüp Muhtār'ı gördi. Çağırup eyitdi: Ey (3) şaḡş sen ne yirdensin ki bu ḳavme beñzemezsin ve bu diyāra ne (4) kāra gelüp ṭurursın. Muhtār eyitdi: Ben 'Abdü'l-muṭṭalib'ün (5) ḥışmıyam ve senün ḥaşmuñam ki sen ṭaleb itmişsin. Üşde geldüm.

---

¹ ziyāde: -S

² görürdü: -S

³ şöyle: -İ

⁴ be-gāyet: -İ

⁵ bu: -S

⁶ üzerinden: -İ

⁷ terkeşine: kemānına İ

⁸ pīrāste: -S

⁹ bunı: -S

¹⁰ eyledi: idüp S

(6) Būcāl be-ğāyet hurrem olup eyitdi: Ey A‘rābiler siz¹ kimlersiz ki (7) benüm yüzüme karşı tīg çekersiz. Siz² ne kuvvetle ve ne tehevürile (8) benüm cengüme geldüñüz? Şimdi bir kemter bendeye diyeyin sizi tutup (9) bende çeksün ve pāre pāre idüp loğma loğma yisün, didi³. Döndi⁴, bir süvāra (10) eyitdi: Var şunu tut, getir. Süvār, Muhtār’uñ cengine āheng idicek (11) Muhtār süvāruñ sinesine bir oğ şöyle⁵ urdı ki arkasından çıktı. (12) Anlar hergiz oğ yay cengin görmemişlerdi. Būcāl şāhuñ süvārından (13) bir siyāh dağı meydāna girdi. Muhtār kemānın çekmişdi. Ol⁶ siyāhuñ (14) göbegine urdı, arkasından çıktı. Siyāh adımın adamadın depesi (15) üzerine çenār dırahtı gibi yıkıldı. Cān virdi. Buncılayın bir bir (16) geldiler. Muhtār elinde öldiler, tā yigirmi beş siyāhı depeledi. Būcāl bu hāli (17) görüp ğāyetde ğazaba geldi. Bir yüce çenār dırahtı gibi kadla (18) meydāna girdi. Riyāse hişār burcından nazar iderdi. (19) Muhtār-ı dil-āverüñ ‘aşkı bir iken biñ oldı. Āferinler idüp taħsinler (20) getirürdi. Qāđi dağı hişār üstinde oturup⁷ En‘ām süresin (21) okuyup Muhtār’uñ üzerine üfürürdi. Bu tarafından Būcāl

[İ198^b]

(1) [S193^b] Muhtār’a yakın geldi. Gürz-i girānın başı üzerine çevürüp Muhtār’a havāle (2) itdi. Muhtār eger üzerine yetdi tā gürz geçicek kendüye eyitdi⁸: Bu sā‘ at bu⁹ (3) benüm atımı öldürür diyüp atından aşāğa inüp ca‘besin (4) öñine koyup dizin yire kodı. Yanına oğların döküp (5) ve yayın eline aldı ve bülend āvāzla Būcāl’a eyitdi: Üşde ben piyāde (6) oldum. Sen dağı piyāde ol. Göreyin n’eylersin, diyüp hāne-i kemāna (7) oğ kodı. Çeküp nazar-ı şavābla ol oğı pertāb itdi ve tīr (8) toğundı. İllā Būcāl’uñ sinesine aşlā te’sir itmedi. Muhtār bir oğ (9) dağı atdı. Ol dağı geçmedi. Buncılayın tırmaz atardı. Aşlā ol¹⁰ dīv-i (10) mel‘ūna kār itmezdi. Būcāl eyitdi: Ey Muhtār sen beni oğla (11) öldüremezsın. Ammā ğayrı silāhla bilmezın. Muhtār ‘acebe kaldı. (12) Oğların terkeşine koyup yanına bağladı ve atına süvār olup (13) Būcāl-i dīvüñ dā’iresine devr itmege başladı. Ağarpuş gürzin (14) eline alup

¹ siz: -S

² siz: -S

³ didi: -S

⁴ döndi: -İ

⁵ şöyle: eyle İ

⁶ ol: -S

⁷ oturup: -S

⁸ eyitdi: -S

⁹ bu: -İ

¹⁰ ol: -İ

Būcāl'ıñ kitfine bir gürz eyle urdı ki eger ıağa (15) uraydı ıağ tūrāb olaydı¹. Aşlā bir kıılı kırmadı. Muhtār (16) pey-ā-pey ıamle idüp gürzile urdı. Hıç aña kār (17) itmezdi tā on gürz urdı. Būcāl-i dīv dağı Muhtār'a ıamle (18) itdi. Muhtār yine atından inüp ıamle itdi. Piyāde oldı². (19) Ol dīv-i mel' ūna ıamle idüp hıç eşer itmedi ve ıamle idüp (20) ıurmayup ururdı, tā on gürz dağı urdı. Hıç aña³ (21) biri dağı te'sşir itmedi. Būcāl dağı Muhtār'a ıamle itdi. Muhtār vehm itdi.

[İ199^a]

(1) Hemān kemāna oę ıodı. Hıağ celle ve 'alā ıazretini yād itdi. Ol du'āyı (2) ki peygamber 'aleyhi's-selām vākı'āsından öğretmişdi. Oıudı ve kemānı (3) çeküp kirişi tā bünāgūşına getürdi. Būcāl [S194^a] çün anı gördi (4) ıorıdı. Andan yelmege başladı. Muhtār çün anı gördi, atını Sa'd'a (5) virüp Būcāl-i dīvüñ pāyine dūşdı. Yetişüp Būcāl'a gürzin (6) ıavāle itdi. Būcāl yirinden sııradı tā gürzi red itdi. Andan (7) şoñra ol dağı gürz-i girānın başı üzerine çevürüp diledi ki Muhtār'a (8) ura. Muhtār-ı dil-āver dağı kemānın çekmişdi. Naıar-ı şavābla (9) tırini pertāb itdi. Tır dağı ıoıunup Būcāl'ıñ eli arıasına ıoıunup (10) geçdi. Gürzi şapına şaplandı. Būcāl diledi ki gürzi elinden (11) bırağa, bırağamadı ki eli gürzile yapışmışdı⁴. Elinüñ derdinden bir dağı (12) na'ra urup Muhtār'ıñ üzerine yürüdi. Peleng gibi segirdüp (13) Muhtār'a yetdi. Diledi ki elin uzada⁵ Muhtār eli altından rübāh gibi çıkup (14) meydān başına vardı. Būcāl dağı mest pıl gibi Muhtār'ıñ ardına dūşdı. (15) Elinüñ derdinden na'ralar urup feryādlar eyledi. Şöyle ıışmından ağzından (16) siyāh tütünler çıkardı. Muhtār dağı tıziden⁶ dilki ıaçar gibi Būcāl'ıñ (17) dā'iresin dilki gibi⁷ devr iderdi. Būcāl dağı cerāhatı derdinden feryād (18) idüp Muhtār'ı ıovalardı. Çarlı gibi meydān içinde dönerlerdi. (19) Şad hezār er 'avret ıışārdan temāşa iderlerdi. Riyāse-i māh- (20) ruşār burc üzerinden seyr iderdi. Kāşki Muhtār bu cengi (21) itmeseydi. Atam gibi başın ıarācın virüp dūşmeni üzerümüzden

¹ tūrāb olaydı: yıkılaydı S

² oldı: -S

³ aña: -S

⁴ yapışmışdı: bitişmedi İ

⁵ elin uzada: ura S

⁶ tıziden: itden S

⁷ dilki gibi: -İ

[İ199^b]

(1) gidereydük dirdi. Qāḍī daḥı sūre-i *En‘ām*’ı okuyup peygamber (2) ‘aleyhi’s-selāmdan ve emīrū’l-mū‘minīn ‘Alī’den kerrema’llāhu vechehu mu‘āvenet (3) taleb iderdi. Bunlar bunda iken Muḥtār fırsat buldı. Hāne-i (4) kemāna oq qodı. Nişāna pertāb itdi. [S194^b] Oq Būcāl’uñ ayağına (5) toqunup topuqından¹ çıqdı. Būcāl ayağın yirden qaldurdı. (6) Oq ayağında şalını qaldı. Eli derdin unudup bu kerre ayağı (7) derdine düşdi². Feryād u fiğāna başladı. Yir üzerine (8) şöyle düşdi ki cezire cünbişe geldi. Elin ayağı üstine (9) qoyup feryād iderdi ve eyidürdi ki ey civān ben bunuñ gibi ceng³ (10) itmez. Girü dön, benüm senüñle hiç⁴ cengüm⁵ yoqdur. Muḥtār (11) güldi ve cümle anda⁶ temāşā eyleyenler⁷ qahqaha ile güldiler (12) tā anlar bu gülüşmekde iken Muḥtār yegāne kemāna oq qoyup nişāna (13) pertāb itdi. Būcāl’uñ ayağına⁸ oq şöyle doqundı ki (14) yelegine dek gömüldi. Būcāl derdmend yine feryād u na‘ra⁹ itdi. Eyitdi: (15) Ey civān saña dimedüm mi benüm senüñle cengüm¹⁰ yoqdur. Muḥtār tiğ-i ābdārın (16) ‘uryān idüp Būcāl’uñ üzerine geldi. Boynına bir tiğ (17) eyle¹¹ urdı ki başı on adım yir¹² miqdārı yuvalandı. Andan (18) soñra varup atına süvār oldı ve buyurdı tā cümle kilim-güşlar (19) leşkeri şehrden taşra çıqdılar. Būcāl’uñ leşkeri çün Būcāl (20) öldügin gördiler, qarār idemeyüp firārı ihtiyār itdiler. (21) Muḥtār-ı dil-āverle kilim-güşlar leşkeri ardlarına girdiler. Qurdılar

[İ200^a]

(1) keçi sürüsin qovar gibi anlar daḥı qurtdan keçi sürüsü ürker (2) gibi ürkerlerdi. Muḥtār-ı dil-āver çün şir-i ner ‘aqablerinca segirdürdi. (3) Kimin düşürüp ve kimin mecrūḥ iderdi ve kimin depeleyüp (4) giderdi. Yürürken¹³ deryā kenārına geldi. Kilim-güşlar (5) daḥı Muḥtār’uñ ardınca gelürlerdi. Anlar ki mecrūḥları (6)

¹ topuqından: tabanından S

² düşdi: -S

³ ceng: -İ

⁴ hiç: -S

⁵ cengüm: kārüm İ

⁶ anda: -S

⁷ eyleyenler: idenler İ

⁸ ayağına: oyluğına İ

⁹ na‘ra: nefr İ

¹⁰ cengüm: kārüm S

¹¹ eyle: -S

¹² yir: -S

¹³ yürürken: -İ

depelerlerdi tā cümlesini katl itdiler¹. Şöyle ki biri diri (7) [S195^a] kalmadı. Muhtâr-ı dil-âver çün² deryâ kenârına bir miqdâr gitdi. (8) Bir merd-i siyâh gördi. Meger Bücâl'ũn küçük birâderiydi. Muhtâr anı³ (9) göricek kaçdı. Gemiye girdi ve geminũn bâdbânın açup (10) deryâ yüzine revâne oldı. Muhtâr-ı dil-âver⁴ eyitdi: Ey⁵ dirîg ki bu nâbe-kâr (11) benüm elümden hâlâş buldı diyüp hâne-i kemâna oğ kodı. (12) Şaşt-ı dürüstle⁶ çeküp nazâr-ı şavâbla tîri nişâna pertâb idüp (13) atdı. Siyâhuñ kafasına doğundı ve gemi dağı biraz gitmişdi. Şöyle (14) doğundı ki ağzından taşra çıkdı ve geminũn içinde düşüp⁷ cân teslîm (15) itdi. Muhtâr girü döndi. Şehre geldi. Anda⁸ olan cümle⁹ hâlâyık (16) Muhtâr'a âferînler itdiler ve taşsînler didiler¹⁰. Riyâse buyurdi. Hezâr (17) teşrîf ve hezâr hemyân dînâr getürdiler. Muhtâr'a nişâr¹¹ itdiler (18) ve 'özrlr diledi ve eyitdi¹²: Ben dağı ve mülküm ve cümle şehir ü vilâyet senũn ammâ (19) ol siyâhlar cezîresinde şimdi¹³ hîç kimesne diri kalmadı¹⁴ (20) ve anda şol kadar¹⁵ mülk ü hazîne ü genc ü defîne vardur ki vaşf olunmaz (21) didi¹⁶. Ol cezîreden yüz ferseng yir yürürseñ bir cezîreye dağı varılır¹⁷.

[İ200^b]

(1) Ol cezîrede Bücâl'ũn bir qarındaşı olur. Anuñ adına Kurâs-ı dîv (2) dirler. Anuñ dağı elli biñ nefer¹⁸ dîv anuñ¹⁹ fermânında тұrurlar. Her birinũn kâmeti (3) çenâr dırağtına beñzerdi ve cesâmeti dağı aña göre idi. (4) Ol²⁰ Kurâs bir pehlevândur. Rüy-ı zemînde anuñ gibi bir²¹ pehlevân (5) olmaz. Tiğ-zenlikde ve nîze-bâzlıkda

¹ katl itdiler: katle getürdiler İ

² çün: -S

³ anı: -S

⁴ dil-âver: -S

⁵ ey: -İ

⁶ şaşt-ı dürüstle: -S

⁷ düşüp: -İ

⁸ anda: şehirde S

⁹ cümle: -S

¹⁰ taşsînler didiler: -S

¹¹ nişâr: işâr S

¹² eyitdi: -İ

¹³ şimdi: -S

¹⁴ kalmadı: kalmadı didi İ

¹⁵ kadar: deñlü S

¹⁶ didi: -S

¹⁷ varılır: vardur İ

¹⁸ nefer: -İ

¹⁹ anuñ: -S

²⁰ ol: ammâ İ

²¹ bir: -S

mümtâzdur. Şöyle ki (6) bu haber kulağına girürse derhâl gelür. Mâlî ve hazâ'ini alur ve dağı (7) birâderi qanıçün bizüm üzerümüne cenge âheng eyler¹ ve bir bahrî atı (8) vardur ki cüssede tağa beñzer ve rüy-ı zemînde çeşm-i âdemî (9) anuñ gibi at görmemişdür. Muhtâr çün bu sözleri Riyâse'den işitdi. (10) Giribân-ı tefekkürî başına çeküp bir zamân endîşe eyledi. Andan sonra (11) başın kaldurup bülend [S195^b] âvâz ile eyitdi: Ben hemîn-sâ'at giderin. (12) Anda olan mâl u menâlî² gemilere koyup getürürin. Eger³ Kurâs dağı (13) birâderi qanıçün gelürse cevâb virürin. Bunı didi, andan⁴ sonra (14) kendünün atını ve Qâdî'nün qatırını ve Sa' d-ı gemiye koyup (15) yüz nefer kilim-güşla gemiye⁵ girüp bâdbân açup siyâhlar ceziresinden (16) yaña revâne oldılar. Ol siyâhların 'avretleri ve oğlanları (17) erlerine olan vâkı'adan habîr degüllerdi. Gâfil oturlardı. (18) Birbirine eyidürlerdi ki bizüm erlerümüz ne yire gitdiler. 'Acebâ (19) ne oldılar. Ammâ⁶ Muhtâr'la Qâdî ve Sa' d-ı Mısrî yüz nefer kilim-güşla (20) bu cezireye geldiler. Ol siyâhların 'avretleri bunları (21) görüp eyitdiler kim Bücâl geldi. Bunlar kenâra gelüp taşra çıkdılar.

[İ201^a]

(1) Ol⁷ 'avretlere eyitdiler. Bücâl, kilim-güşlar pâdişâhınun kızın aldı. (2) 'Avret idindi ve bizi bunda gönderdi ki hazîne alup aña iledevüz. (3) Muhtâr 'ahd itmişdi ki hiç bî-günâh kimesneyi öldürmeye. Yoksa (4) anda olan cümle 'avretleri ve oğlanları depelerdi. Ammâ⁸ çün ol 'avretler (5) bu⁹ haberi işitdiler. Muhtâr'la her kim var ise Bücâl-i dîvün (6) serâyına iletdiler. Muhtâr'la Qâdî ve Sa' d-ı Mısrî gördiler, bir serâydur ki (7) binâlar yapmışlar hiç bir¹⁰ üstâd görmedi ve içinde dört dâne Süleymânî (8) şuffeler gördiler 'ayyûka çıkmış ve her şuffe üzerinde bir zerrîn (9) taht kurulmuş. Cevâhirlle muraşsa' cā-be-cā yevâķitle muşanna' Muhtâr ile (10) Qâdî ve Sa' d-ı Mısrî hazîneye girdiler. Gördiler¹¹, şol kadar sîm (11) ü zer ü cevâhir ü la' l

¹ eyler: ider S

² menâlî: -S

³ eger: -S

⁴ andan: -S

⁵ gemiye: -İ

⁶ ammâ: -İ

⁷ ol: -S

⁸ ammâ: -İ

⁹ bu: ol İ

¹⁰ hiç bir: -S

¹¹ gördiler: -S

u yāḳūt u firūze gördiler ki eger (12) cümlesin dünyāya getürelerdi cümle cihān ḥalkı ḡanī olurlardı ve (13) ‘ālemde hīç dervīş ḳalmazdı. Muḥtār ta‘accüb idüp Ḳāḏī’ye eyitdi: (14) Bu siyāhlar bu ḳadar ni‘meti ne yirden cem‘ eylediler. Kilim-gūşlar (15) eyitdiler ki ḡālibā iki yüz yıldur [S196^a] yāḡūd¹ daḡı ziyādedür ki (16) bu siyāhlar cihānı ser-te-ser² geşt idüp anda cem‘ iderlerdi. Her (17) yıl dört kerre bizüm pādişāhumuzdan ḡarāc alurlardı. (18) Bu sā‘at dek elli yıl oldı tā Ḥamza-i ‘Abdü’l-muḥtālib ve Sa‘d-ı Vaḳḳāş (19) emīrle bu maḳāma yetişeli. İnşāf itmek gerekdür ki (20) anlar taḳşir itmediler³ ve bu siyāhlarıñ atasını güreşmekde başdı ve başını (21) kesdi. Bunuñ birāderi var idi. Hezār-bār andan merdānerekdi.

[İ201^b]

(1) Anı daḡı güreşmekde başdı ve başını kesdi. Beş biñ nefer miḳdārı bu siyāhlardan helāk eylediler ve iki biñ nefer miḳdārı⁴ diri (2) ḳaldılar. Anlar daḡı eṭrāf-ı ‘āleme perīşān oldılar. Bu Kurās, Būcāl’uñ küçük (3) ḳarındaşıydı ve Ḥamza’nuñ elinden hezār ḡile ile ḳurtuldu ki deryāya ḳaçmış (4) idi ve Sa‘d-ı⁵ Vaḳḳāş emīr ol siyāhlarıñ ‘aḳabince gidüp tırle nicesin daḡı (5) öldürdi. Ammā māl u sīm ü zer hīç almadılar ve iltifāt itmediler⁶. İllā eyü (6) silāḡ gördiler aldılar. Andan soñra Muḥtār efkāra vardı. Andan (7) eyü maşlaḡat görmedi ki Kurās birāderi Būcāl’uñ vāḳı‘asından (8) ḡaberdār olursa gelür bizüm ile ceng eyler⁷. İşümüz daḡı uzar ve siz⁸ daḡı (9) şimdi⁹ kilim-gūşlardan ırāḡ düşdüñüz. Maşlaḡat oldur ki (10) başuñuz ḳaydın görüp cinsüñüze varasız diyüp siyāhlar ceziresine (11) gitdi. La‘ldan ve yāḳūtdan ve dürer-i ḡurerden ve cevherden¹⁰ ve eyü cāmelerden (12) ve eyü silāḡlardan diledüḡi ḳadar aldı. Yine yirinde bī-ḡad ḳaldı. (13) Ḥudāvend-i aḡbār şöyle eyidür ki ol cezire-i siyāḡanda pādişāh-ı (14) māziden şol ḳadar silāḡ vardur ki vaşf itmek olmaz. Muḥtār ol (15) silāḡlardan gözine eyü geleni alup getürdi. Bir gemi ṡoldurdu ve (16) Maḡrib cānibine ‘azm itdi. Andan soñra [S196^b] kilim-gūşlara eyitdi: Siz gine (17) dönüñ, varuñ. Riyāse’ye eyidüñ. Biz başumuz ḳaydın gördük ve gitdük. (18) Bu ḳalan bī-

¹ yāḡūd: yā S

² ser-te-ser: -İ

³ itmediler: eylemediler İ

⁴ bu siyāhlardan helāk eylediler ve iki biñ nefer miḳdārı: -İ

⁵ Sa‘d-ı: -İ

⁶ itmediler: eylemediler İ

⁷ eyler: ulaşur S

⁸ siz: -İ

⁹ şimdi: -S

¹⁰ cevherden: -S

şümār māl u genci size bağışladuğ ve bu cezirede şol kadar māl¹ u (19) genc ıaldı ki cemī^c yir yüzünñ harācından ziyāde idi, virdük aña ki (20) bizi ħalāş eyledi ve biz dağı düşmenini depeledük ve ħazīne-i siyāhān (21) aña bağışladuğ. Bunu² diyüp dağı gemiye girdiler. Mağrib yolına ^cazm itdiler.

[1202^a]

(1) Kilīm-gūşlar çün bu sözi işitdiler feryād eylediler ve eyitdiler³: Biz pādişāha ne cevāb (2) virelüm. Her-çend şefā^c at ile yağaların çāk⁴ idüp ħāke düşdiler. Muĥtār (3) ve Kāđi ve Sa^c d anlaruñ şefā^c atın ħabūl itmeyüp eyitdiler ki biz Mağrib'e giderüz. (4) Andan Muĥtār buyurđı. Bādbān açup Mağrib cānibine revāne oldılar. (5) Ol deryā-yı bī-pāyānuñ yüzinde iki ay miğdārı tamām gemi murğ-āb (6) gibi ħanat açup uçup gitdi. Nā-gāh bir seĥergāh⁵ şehr-i Endülise yetişdiler. (7) Çün limonına girdiler. Gemiden taşra çıkdılar. Gördiler, bir şehr-i mu^c azzam (8) ħavzları ve bāğçeleri çün bāğ-ı İrem. İçi bir ħalaba ne Şām'a beñzer (9) ve ne Ĥaleb'e ve dā'iresi ħişār burūcı bī-şümār. Bir ħarafı berre bir ħarafı (10) baħra ve bir ħarafı⁶ küh-şār idi. Havāsı laĥif ve ħalkı zarīf. Ol⁷ ħişāruñ (11) tūl u ^carzı elli fersengden ziyāde idi. Ammā ħavāzı^c ı taḡabı^c ı ve levāĥıķı ve (12) vilāyeti biñ fersengden ziyāde idi ve bir ^cādil u fāzıl⁸ pādişāhı (13) var idi. Adına Ķaylāfe⁹ eyidürlerdi. Çün Muĥtār'ıñ gemisi kenāra (14) geldi. Limonuñ müvekkelleri geldiler. Bunlara nevāziş eylediler. Muĥtār şehre (15) girdi. Ortasında bir ħūb serāy gibi evi kirāya tutup cümle (16) esbābın anda getürdi. Ol māl u ni^c meti anda bir hefte miğdārı (17) kendüleri āsāyiş gösterdiler. Bu üçü ol şehride sākın (18) oldılar. Bu¹⁰ kışsa bu yirde ıaldı. Andan¹¹ yine gelevüz, beyān idevüz. (19) Ĥikāyeti bir yirden dağı [S197^a] işit söyleyelüm. **Faşl-ı¹² dıger** (20) Ebū Ĥafş-ı Kūfi rivāyet ider. Ĥalīfe ħatında eydür: Güyendegān-ı (21) ħikāyet şöyle rivāyet iderler ki Yūsuf-ı Ĥaccāc ol zamānda diyār-ı

¹ māl: -İ

² bunu: -S

³ eyitdiler: -İ

⁴ yağaların çāk: eylediler ricā İ

⁵ seĥergāh: seĥer S

⁶ bir ħarafı: -İ

⁷ ol: -İ

⁸ fāzıl: bāzil S

⁹ Ķaylāfe: Ķaydāfe İ, S; Metnin ilerleyen bölümünde aynı şahıs için Ķaylāfe ismi yazıldığından Ķaylāfe tercih edildi.

¹⁰ bu: -İ

¹¹ andan: -S

¹² faşl-ı: kıssa-i S

[İ202^b]

(1) ‘Arab’a pādişāhdı. Anuñ zulmınuñ kışşası ve guşşası ħod meşhūrdur. (2) Ammā ben daħı güneşden bir zerresini ve deñizden bir kaṭre beyān ideyin. (3) Cümle zühhād u ‘ibād u ehl-i sādāt u ‘ulemā-yı kâ’ināt anuñ elinden (4) ‘āciz qalmışlardı ki Ĥālîk’uñ ħalkı üzerine muħkem ħüccetler tutup (5) depelerdi. Eger bir kimesne bu kişi Fāṭıma oğlanlarındandır veyā ‘Alevî’dür (6) diyü zann itse idi ve yāħūd āl-i Resūl’ı sever¹ diseydi anı daħı depelerdi. (7) Eger gümān itse ki fülān yirde Fāṭıma oğlanlarından bir kimesne var (8) dise varup anı helāk iderdi ve bir mevzı‘da bir ‘ābid veyā bir (9) zāhid veyā bir ‘ālim bulsalarđı amān virmeyüp helāk iderlerdi (10) ve her yire ħaberler vardı ki tā ki sādātđan veyā anlaruñ muħiblerinden (11) bir kimesne bulalardı veyā bir yirde işidelerdi aña ħaber iderlerdi. (12) Ol daħı anı bulup depelerdi. Şöyle ki birisinüñ ħaberiñ (13) getürene vāfir ‘aṭālar iderdi, tek bir ‘Alevî öldüreydi. (14) Ol rüzgārda Yūsuf-ı Ĥaccāc’uñ maḳāmı Vāsıṭa şehrinde (15) idi ve anda emirü’l-mü’minin ‘Alî kerrema’llāhu vechehu evlādından (16) bir pîr-i nūrānî var idi². Görenler nūr şanurđı. Anda³ Vāsıṭa şehrinde qalmışdı ki (17) şā’imü’d-dehr ü kâ’imü’l-leyl idi. Gice gündüz Ĥaccāc [bin] Yūsuf’dan (18) qorqup firār iderdi. Vaḳitlerde bir vaḳt⁴ Ĥaleb’e giderdi (19) ve Ĥaleb’den Kūfe’ye daħı giderdi ve Kūfe’den Başra cānibine daħı (20) giderdi. Ol pîr-i nūrānînuñ adı Sa‘id İbn Cübeyr idi. Dā’im işi ħayr idi. ‘Āmil ü ‘ālim ü fāzıl, veliyy-i⁵ muṭlaḳ u maḳbūl-ı Ĥaḳ

[İ203^a]

(1) idi ve zühd, ‘ilm ile pîrāste ve şavm ħilmle ārāste emir⁶ idi. (2) [S197^b] **Rāvî şöyle⁷ rivāyet ider ki** Yūsuf-ı Ĥaccāc⁸ (3) ol emiri ki vaşf itdük⁹ anuñ üzerine ādemler ħavāle qomışdı ki (4) anı bir nev‘le şikār idüp ḳatle getüre. Ol pîr-i¹⁰ emir andan gürizān (5) olup her gice bir qoñşı evinde yaturdı ve pinhān olup (6) bu nā-ħoşluḡla

¹ sever: -İ

² var idi: -S

³ görenler nūr şanurđı. Anda: -İ

⁴ bir vaḳt: -İ

⁵ veliyy-i: -İ

⁶ emir: -İ

⁷ şöyle: -S

⁸ Ĥaccāc: Ĥaccāc [bin] Yūsuf İ

⁹ itdük: eyledük S

¹⁰ pîr-i: -İ

rūzgārın geçürürdi. Yūsuf-ı Haccāc'ıñ şerrinden (7) anuñ¹ cānına geçmişti ve endişeler idüp eyidürdi ki ben bu ğam u ğuşşa (8) ile niçe bir kaçam. Bu vehm-i bīmle niçe bir zindegānī idem. Meger (9) bir gün Yūsuf-ı Haccāc kendü işine meşğul idi. Anuñ işinden (10) ğāfil idi. Sa'īd bin Cübeyr Kūfe şehrinden Medīne-i Muḥammed 'aleyhi's-selām'a (11) kaçdı. Bir zamān piyāde yürüdi ve bir zamān daḡı süvār (12) yürüdi. Bu ṭarīḡ üzre āheste āheste kırk gün diyince² (13) Medīne-i Muḥammed'e yetiştı ve cān cānānına yetiştı. Be-ġāyet şāz³ (14) ḡurrem olup eyitdi: Benüm cānum bi-ḡamdili'llāh ki Medīne-i⁴ Muḥammed'e irdi (15) diyüp vardı. Ravza-i 'aleyhi's-selām'ı gördi⁵. Emīn olup (16) sākın oldı. İttifāḡ Yūsuf-ı Haccāc'ıñ cāsūslarından bir cāsūs (17) ḡaberdār oldı ki Sa'īd bin Cübeyr Medīne-i Muḥammed'e kaçdı. Hemān (18) Yūsuf-ı Haccāc'a ḡaber virdi ki Sa'īd bin Cübeyr kaçmış, Medīne'ye (19) gitmiş. Üseyd bin Münzir bin Nevfel bin 'Abdü'l-muṭṭalib daḡı Reşīde-i (20) 'Arab için ḡurūc itmiş ki 'ālem sulṭānlarınuñ anuñ cemāl-i (21) cemāline hevesleri var idi ve Reşīde-i 'Arab'ıñ atasını ve ḡarındaşını

[İ203^b]

(1) ve 'ammüsini depelemiş ve Şeybān kavmi firār itmişdür ve Reşīde-i 'Arab'ı giriftār (2) itmiş tā oġlı Cüneyd'e 'avretlige vire ve beş biñ kırk nefer leşker cem' eylemiş. (3) Eger hiç tınmazsañ memleketüñ elüñden çıkar ki Sa'īd bin Cübeyr daḡı (4) bu ḡālden ḡaberdār olup Medīne'ye firār eyledi. Yūsuf-ı Haccāc (5) bu sözlere cāsūsından çün işitdi ve ğūş⁶ kıldı. Hışm deryāsı (6) göñlinde cūş u ḡurūş kıldı. Ġāyet [S198^a] ġāzabından 'aḡlı başından (7) gidüp dīvāne oldı. **Rāvī şöyle⁷ rivāyet ider ki** (8) mü'minlerden ve 'Alevī'den ḡānedān-ı Nebī'nüñ 'aleyhi's-selām muḡiblerinden (9) yedi yüz nefer kişinüñ şahşı⁸ giriftārında idi ve nice zamān idi ki (10) zindānda ve bend-i girānda idiler. Ol gün cümlesin zindāndan çıkarup (11) depeletdi. Çün anlarıñ depelemesinden fāriḡ oldı. Bir yirde leşker (12) cem' itdiler. Andan Yūsuf-ı Haccāc ġılāz u şidād and içdi ki yir yüzinde (13) zürriyāt-ı 'Alī'nüñ neslinden bir kimesne ḡomayam. Dükeline düketmeyince (14) oturmayam. Bu yirden

¹ anuñ: -S

² diyince: dek S

³ şāz: -S

⁴ Medīne-i: -İ

⁵ gördi: -İ

⁶ işitdi ve ğūş: cūş S

⁷ şöyle: -S

⁸ şahşı: -İ

hemān-sā' at leşker 'arz itdiler. On biñ (15) nefer miqdārı süvār oldılar. Kūsın çaldurup Bağdād cānibine (16) revāne oldılar¹. Az müddetde Bağdād'a yetişüp kıondılar. Andan şoñra (17) her yire peykler virdi idi ki nice biñ nefer² cengī er³ cem' eyledi. Andan şoñra (18) Bağdād'dan çıkup şahrāya⁴ kıondılar **ve rāvī rivāyet ider ki** ol yirde (19) ki anuñ leşkeri ārām itmişdi. Bir gūristān kenārıydı. Bir nice (20) gün anda tevaqquf eylediler tā⁵ cāsūs anlarıñ haberin her tarafa (21) yetişdürdi ki Yūsuf-ı Haccāc Medīne'den yaña müteveccih oldı⁶. Varup Ka'be'nüñ evini ħarāb

[İ204^a]

(1) u⁷ yebāb⁸ idüp⁹ (2) berāber türāb eyleye ve hem Sa'īd bin Cübeyr'i depeleye. Bu haber Hāşim beyābānına (3) yetişdi. Ehl-i 'Arab'dan ve peygamber 'aleyhi's-selām aşĥābından üç emīr- (4) zādeler anda vaţan idinmişlerdi. Biri Muĥammed bin İbrāhīm (5) bin¹⁰ Mālikü'l-Eşterī ve birisi daĥı Mes'ūd bin Ebū Bekr-i Şıddīk idi ve biri (6) daĥı Esed bin Kerb idi ve¹¹ 'Amr Ma'd-ı Kerb idi. (7) Bu zıkr olınan üç nefer¹² emīrūñ üç biñ nefer miqdārı¹³ süvārları (8) var idi. Birbiriyle meşveret iderlerdi¹⁴ kim Yūsuf-ı Haccāc'la ne eylemek gerek. (9) Birbirine eyitdiler ki bizüm hezār cānumuz emīrū'l-mü'minīn 'Alī'nüñ ħāk-ı¹⁵ (10) pāyine fedā [S198^b] olsun. Gelūñ bu gice Bağdād şehrini şeb-ĥūn (11) idelüm. Şāyed ki Yūsuf-ı Haccāc-ı mel'ūnuñ ħālī dīger-gūn (12) ola. İn-şā'allāh biz aña¹⁶ zafer buluruz. Anı ħalāyıkūñ içinden ayırup¹⁷ helāk (13) idevüz. Bunu didiler ve daĥı yürüdiler. Üç biñ nefer er¹⁸ süvār (14) oldılar ki iki menzili bir idüp yürüdiler tā bir gice Yūsuf-ı (15) Haccāc'ūñ leşkerġahı içinde ġāfil ħaymesinde ħ'ābda iken (16) ol üç biñ 'Arab-ı dil-āverleri üç

¹ oldılar: -İ

² nefer: -İ

³ er: -İ

⁴ şahrāya: -İ

⁵ tā: nā-gāh S

⁶ Medīne'den yaña müteveccih oldı: -İ

⁷ u: Medīne'den yaña müteveccih oldı. Varup Ka'be'nüñ evini ħarāb u İ

⁸ yebāb: -S

⁹ idüp: -İ

¹⁰ bin: ve biri İ

¹¹ ve: ve biri daĥı İ

¹² nefer: -İ

¹³ miqdārı: -S

¹⁴ iderlerdi: eyledi İ

¹⁵ ħāk-ı: 'ālī İ

¹⁶ biz aña: -S

¹⁷ ayırup: -İ

¹⁸ er: -S

gürüh olup nā-gāh (17) tıgler ‘uryān idüp sipāh-ı Haccāc’a girdiler. Kūs-ı harbīler ve tabl-ı (18) dārbīler çaldılar. Üç cānibden na‘ralar urup aç kırd koyun (19) sürüsine girür gibi ol leşkerüñ içine girdiler. Ol havāric (20) mel‘ünları şabāh dek kırdılar. Her-çend ki Yūsuf-ı Haccāc’ı taleb (21) itdiler, bulmadılar. **Rāvī şöyle¹ rivāyet ider ki** Yūsuf-ı Haccāc-ı

[İ204^b]

(1) nābe-kār be-gāyet mekkār u tarrār idi ve hīle bāzārında² dürüg³-sāz kişiydi. Gördi ki (2) şeb-hūn itdiler. Tenhā tūrup gitdi⁴, gūristāna girdi. Anda bir kār-gīr (3) gūr-hāne var idi. Anuñ içine girdi. Kapusun taşıla berkitdi (4) ve gizlendi. Ol emīr-zādeler rüz rüşen olunca ceng eylediler. (5) Yūsuf-ı Haccāc’ı şehirde ve şahrāda cüst ü cū idüp bulmadılar. O gün⁵ (6) on biñ sipāhuñ kimisin depelediler ve kimisin kaçurdılar ve kimisin (7) mecrūh itdiler⁶. Çün⁷ nūr-ı āftābla ‘ālem gülşene döndi. Gördiler (8) Yūsuf-ı Haccāc’uñ leşkerinden deyyār bir süvār kıalmamış. Ammā hayme vü hargāh (9) u hazīneleri kıalmış ve atları ürkmış, Bağdād şahrāsında perīşān (10) olmuş. Anlar dağı gārete meşgūl oldılar. Atdan ve kıatırdan (11) ve dededen ve cāmeden ve metā‘-ı⁸ kumāşdan ve māl-i eşkālden kendülere (12) yararların ta‘accūble aldılar. Andan şonra endīşe itdiler ki o⁹ (13) şehirde sākın olmağ revā degüldür ve birbirine eyitdiler ki (14) Dımışğ şehrinde şimdi halīfe Yezīd oğlıdur ki iki yüz biñ (15) [S199^a] nefer süvāra iktidārı vardır. Yūsuf bin Haccāc dağı andan mu‘āvenet (16) için çok leşker taleb itmışdür. Şāyed ki nā-gāh çıka gele (17) ehl-i beyt muhiblerinüñ leşkerinde ol kıadar kuvvet¹⁰ yokdur ki anlara muķāvemet (18) ideler. Maşlahat oldur ki yirümüze gidevüz. Bunı¹¹ didiler dağı cümle (19) gānimetleri götürüp yine beyābāna müteveccih olup revāne oldılar. Sālīmen vaţanlarına gelüp gānimīn sūkūn buldılar¹².

¹ şöyle: -S

² bāzārında: bāzında S

³ dürüg: -İ

⁴ gitdi: gelüp S

⁵ gün: -S

⁶ itdiler: itdiler ve kimisin kaçurdılar S

⁷ çün: -S

⁸ metā‘-ı: -S

⁹ o: -İ

¹⁰ kuvvet: -İ

¹¹ bunı: -S

¹² sālīmen vaţanlarına gelüp gānimīn sūkūn buldılar: -İ

(20) **Ez-ān cānib** çün Yūsuf-ı Haccāc ol gūr-hānenüñ içine girüp (21) gizlendi. Gördi, zīr-i zemīn var. Nerd-bānına kadem koyup aşığa

[İ205^a]

(1) indi. Naẓar itdi, kırk elli dāne¹ tābūt gördi ki yir yir vaż^c (2) olınmışdı. Vardı, bir tābūtuñ yanında epsem olup yatdı. Şebāngāh (3) olıcağ² yine taşra çıkdı. Kazā-yı³ Hudā-yı^c azze ve celle ittifāk⁴ şöyle vākı^c (4) oldı ki ol gün ol gūr-hāne şāhiblerinden bir civān ölmüşdi. (5) Anı yuyup tābūta koydılar ve namāzın kılup bī-şümār halkla⁵ (6) getürdiler. Ol gūr-hānenüñ kapusına getürdiler. Yūsuf-ı Haccāc bildügi olduğı hānenüñ⁶ kapusın açdılar. Yūsuf-ı Haccāc korqđı. (7) Eyitdi: Āh şimdi beni görürler, tutarlar. Ne hīle idem ki beni (8) görmeyeler diyüp hemān-dem⁷ yirinden şıçradı. Bir tābūtuñ kapağın (9) açup içine girdi ve tābūtuñ içindeki ulunuñ üstine⁸ (10) yatdı. Kapağı yine kapadı, epsem oldı. Ol cemā^c at dağı meyyit (11) gūr-hāneye koyup bir gūşeye kodılar ve dağı taşra çıkdılar. Gördiler⁹ ki (12) gūr-hānenüñ kapusın¹⁰ taşlarıyla muhkem berkitdiler. Yūsuf-ı Haccāc (13) dağı ol tābūtuñ içinde¹¹ yaturdı. Nā-gāh kulağına hurūş (14) ğalabası geldi. Naẓar itdi, gördi. Hāne-i dīvārı¹² (15) iki şağ olmış ara yirinde¹³ iki şağş, biri siyāh¹⁴ zışt ve biri (16) sepīd hūb. Ol siyāh şağşuñ kaddi menāreye beñzerdi (17) ve cesāmeti dağı aña göre idi. [S199^b] Çün nefes ururdı (18) ağızından āteş peydā olurdı ve burnından siyāh dütün çıkardı (19) ve omuzunda āteşden bir gürz var idi¹⁵. O gürz şöyle ıssıydı ki (20) ıssılığından Yūsuf-ı¹⁶ Haccāc yanayazdı. Ammā sözi ra^c d āvāzına (21) beñzerdi. Ol şağş-ı sepīd hūb rüyı ki gördi, geldi.

¹ dāne: -S

² olıcağ: irdi İ

³ kazā-yı: -İ

⁴ ittifāk: kazāsı İ

⁵ halkla: ğulgüle İ

⁶ kapusına getürdiler. Yūsuf-ı Haccāc bildügi olduğı hānenüñ: -İ

⁷ dem: -S

⁸ üstine: üzerine S

⁹ gördiler: -S

¹⁰ kapusın: -S

¹¹ içinde: -S

¹² hāne-i dīvārı: gūr-hāne dīvārından gördi İ

¹³ ara yirinde: -İ

¹⁴ siyāh: siyāh ve biri İ, S

¹⁵ var idi: -S

¹⁶ Yūsuf-ı: -S

[İ205^b]

(1) Bu meyyitüñ başı üzerinde tırı vardı¹. Hüb rüyuñ elinde bir deste (2) reyhân var. Anuñ қоқусından cemi^c gür-hâne mu^c attar oldu, velî (3) ol siyâh şahşuñ gürzi ıssılığı sâkin oldu. Ol iki (4) şahşuñ biri Münker ve biri Nekîr idi ve birisi melek-i rahmet ve birisi melek-i (5) ‘azâb idi. Melek-i rahmet meyyitüñ başı üzerine gelüp (6) tırdı. Melek-i ‘azâb ayağı ucına gelüp² tırdı. Evvel melek-i rahmet (7) melek-i ‘azâba şordı. Bu şahşuñ kademinde ne gördüñ? Cevâb (8) virdi ki hergiz Rabbü’l-‘âlemînüñ rızâsına kadem қомаdı ve bir gün (9) bir tã^c at itmemişdür ve illâ kadem mine’ş-şeytân rızâsı yolında komışdur. (10) Ba^cde melek-i rahmet melek-i ‘azâba su’âl eyledi ki başında ne (11) gördüñ, didi³. Cevâb virdi ki bir zerre şıdқа ve şafa görmedüm. (12) Melek-i rahmet su’âl itdi ki ‘avretinde ne gördüñ? Cevâb (13) virdi ki hergiz şalvârın helâle çözmemiş. Melek-i rahmet su’âl (14) itdi ki gözinde ne gördüñ? Cevâb virdi ki hergiz (15) Hâlîk’uñ şun^cına ve kudretine bakmamış illâ ziyâde fesâde mâ’ıl (16) imiş⁴. Melek-i rahmet su’âl itdi ki karnında ne gördüñ? (17) Hergiz bir loқma helâl yimemiş diyüp cevâb virdi. (18) Melek-i rahmet su’âl itdi ki dilinde ne gördüñ? Cevâb virdi ki (19) hergiz helâl⁵ hayr söylememiş ve geçmiş⁶ uluları dağı yâd eylememiş ve illâ (20) Müselmânlarâ düşnâm itmiş ve kanlar dökmiş ve yine eyitdi: Elinde (21) ne gördüñ? Elinde hamr u tanbüre ve ‘âcizlere müşt [S200^a] urmış ve halkuñ

[İ206^a]

(1) mâlın uğrulamış. Melek-i ‘azâb çün hurrem oldu. O gürz-i (2) âteş başı üzerine çevürüp diledi ki ol meyyiti ura dağı (3) ol meyyite âteş düşüp tâ kıyâmete degin yaқа. Yûsuf-ı Haccâc-ı mel’ün⁷ (4) anlaruñ kârın görüp ve dağı güftârın işidüp (5) tâbüt içinde berg-i hazân gibi şararup ditrerdi. (6) Andan Yûsuf-ı Haccâc қavlinden şöyle rivâyet ider ki çün (7) melek-i ‘azâb ol âteşin gürzini қaldırdı ki meyyite ura. (8) Meyyite âteş düşüp tâ kıyâmete degin hark ide⁸. Derhâl (9) melek-i rahmetden

¹ vardı: -İ

² gelüp: -İ

³ didi: -S

⁴ mâ’ıl imiş: -S

⁵ helâl: -S

⁶ geçmiş: -İ

⁷ mel’ün: -S

⁸ hark ide: yaқа S

feryād ƙopdı ki zinhār anı urma ki göñlinde (10) anuñ¹ bir sırrın gördüm. Yūsuf-ı Haccāc eyidür ki bu kārda (11) gördüm. Dördinci āsmāndan rüy-ı zemīne bir melek-i rahmet (12) inerdi. Hemān-dem² Rabbü'l-‘ālemīn hazretinden ol meyyit için (13) bir beşāret getürdiler tā bu ikisi bunda ƙururlardı. Gördiler ki bir melek³ (14) miyāne-i gūr-hāneye girdi. Gördiler ki bir elinde nūrdan (15) bir dāne⁴ şem‘dān ve bir elinde cennet micmerlerinden bir micmer ve bir deste (16) gül ve o melekūñ yūzi ayuñ on dördi gibiydi (17) hūb cemāl. Yūsuf-ı Haccāc⁵ eyitdi: Çün melekūñ hūb rāyiḥāsı (18) benüm meşāmuma irişdi. Henüz anuñ zevĕin buluram çün ol (19) melek heybetle ve şalābetle geldi. Melek-i ‘azāba çağırıp (20) muḥkem siyāset itdi. Şöyle ki melek-i ‘azāb⁶ anuñ ‘itābından⁷ (21) ƙorĕup berg-i ḥazān gibi şarardı ve lertzān oldu. Bir gūşeye

[İ206^b]

(1) varup ƙurdı. Bunlara⁸ ol melek eyitdi: Siz anuñ göñline (2) nażar eylemedüñüz ki anuñ göñline ne ƙonmuşdur. Eyitdiler: Gördük (3) göñlinde anuñ emīrū’l-mü’minīn ‘Alī’nūñ yarım ḥabbe ḥubbı vardır. (4) Ol melek eyitdi: Şöyle ki yirden gök dek günāhı olsa (5) ol Hāzret-i ‘Alī’ye olan nīm ḥabbe ḥubbuñ [S200^b] sebep ile Hāĕ Te‘ālā eyidür ki (6) ben anuñ günāhın bağışladum. Varuñ anı cennete iletüñ ve benüm (7) ḥabībüme hem-sāye eyleñ ki anuñ için anda bir ƙaşr itmişüzdür (8) tā ƙıyāmet elin peygāMBER eline urup ve cennet içinde ḥıram eyleye. (9) Bunı didükden soñra ol cennetüñ micmeresin ol deste-i gül (10) ü reyāḥinle ol meyyitüñ başı ucına ƙodılar. Ol gūr-hāneye (11) cennetden bir derece açıldı ve daḥı anda⁹ nā-bedīd (12) oldılar. Yūsuf-ı Haccāc çün¹⁰ bu aḥvāli kendü göziyle (13) gördi. Ol meleklerūñ kelimātın kendü¹¹ ƙulağıyla (14) işitdi ve emīrū’l-mü’minīn ‘Alī¹² kerrema’llāhu vechehu kerāmātını (15) ve fazā’il-i ḥubbını işidüp görüp ‘acebe ƙaldı ve kendüye

¹ anuñ: -S

² dem: -S

³ bir melek: -İ

⁴ dāne: -S

⁵ Haccāc: -S

⁶ ‘azāb: -S

⁷ ‘itābından: ‘iĕābından S

⁸ bunlara: anlara İ

⁹ anda: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ kendü: -S

¹² ‘Alī: -S

(16) eyitdi: Ben tevbe eyledüm. Min ba¹ d¹ ben² emîrû'l-mü'minîn 'Alî'nüñ evlâdın incitmeyem. (17) Çün bir dem dağı geçdi. Şebāngāh irdi. Ol gice Yūsuf-ı Haccāc (18) ol gūr-hānede qaldı tā şubḥ-dem³. Halīfe çün şāh-ı merdānuñ ve şîr-i Yezdān'uñ (19) ya⁴ nî emîrû'l-mü'minîn 'Alî'nüñ kerrema'llāhu vechehu menākıbın ol⁴ (20) işitdi. Aña⁵ hoş geldi ve şā⁶ irler eyidürler. Şi⁶ r⁶:

(21) Benem bende-i ehl-i beyt-i Nebî

Ser-efgende-i ḥāk-ı⁷ pāy-i 'Alî

Ḥalīfe, Ebū Ḥafş'uñ

[İ207^a]⁸

(1) üstine dür

Nişār itdi, oldı dür-i emānı pür

Ebū Ḥafş'a didi (2) getir söz dile

Ne maqşūduñ olursa benden dile

Ki bu kışşadan (3) söyle itme qarār

Ki buldı gönül baḥr-ı ğamdan güzār

Pes andan (4) kulaq urdı kim gūş ide

Cihānuñ ğamını ferāmūş ide

Muḥaddiṣ (5) 'Alî'den çü yād eyledi

Sözüñ genc bā-güşād eyledi

---

¹ min ba¹ d: -İ

² ben: -S

³ tā şubḥ-dem: -İ

⁴ ol: -S

⁵ aña: -S

⁶ şî r: nazm S

⁷ ḥāk-ı: -İ

⁸ İ206^b de sayfa kenarında yer alan açıklamaya göre “İşbu şaḥîfe nihāyetinden şoñra cüz'î bir taqḍim te'ḥîr oldığından aşığıda yüz seksan beş işāreti konulan şaḥîfesinden muṭāla'a olına. Ziyā” söz konusu işāretin konulduğu yer İ237^a olarak tespit edilmiştir. Aynı varakta yer alan İ236^b de ise şu açıklamaya yer verilmiştir. “İşbu şaḥîfe nihāyetinden aşığıda yüz seksan işāreti vaz' olınan şaḥîfeye nazār buyrula. Zirā cüz'î bir taqḍim te'ḥîr vardır. Ziyā-yı Barḥnî. 1317” Bağlam açısından birbirinin devamı mahiyetinde olan bu sayfalara binaen İ nüshası [İ237^a- İ267^a] sayfaları arasında yer alan kısım öne alınarak [İ207^a- İ236^b] arasında yer alan sayfalardan önceki kısma yerleştirilmiştir. Ancak sayfa numaraları arasında karışıklık olmaması için sayfa numaralandırılmasına kalındığı yerden İ207^a dan devam edilmiştir. Söz konusu kısım S nüshasında ise [S200^b- S226^b] sayfaları arasında yer almaktadır.

Neşr: Ammā (6) çün ol gice sehergāh yetişdi emīr-zādeler ‘ Arab (7) ‘ askeriyle¹ yine beyābāna göç idüp revāne oldılar. Yūsuf-ı Haccāc (8) dağı ol gūr-hānenūñ² qapusu taşını giderüp (9) andan³ taşra çıqdı. Bağdād’dan yaña müteveccih olup (10) gitdi. Bağdād’a ve her vilāyete āvāze [S201^a] gitmişdi ki (11) Yūsuf-ı Haccāc’ı depelediler diyü⁴. Ammā Yūsuf-ı Haccāc gūr-hāneden (12) taşra çıqdı qarañu idi. Kendüyle tevbe eylemişdi ki (13) min-ba‘ d emīrū’l-mü’minīn ‘ Alī’nūñ evlādından ensābından (14) ve dağı aḥbābından bir ferdi⁵ incitmeyem. Ammā çün Bārī Te‘ālā (15) şaķı vü bed-baḥt ḥalk itmiş ola ezel-i⁶ āzālda taqdir eylemiş ola. Tağyir (16) olmaz ki nice biñ mü’minler anuñ elinde şehid olsa gerek (17) ve ziyāde derecāt ve fazā’il bulsalar gerek. Yūsuf-ı Haccāc’uñ (18) dağı şekāveti ve bed-baḥtlığı derecesi artsa gerek. (19) Ol sā‘ at ki ol⁷ gūr-hāneden taşra çıqdı hemān-dem şubḥ-dem (20) idi. Hemān iblīs-i mel‘ūn öñine gelüp eyitdi: Ey⁸ oğul (21) ḥālūñ nedür, bu düşmenler ile ki senūñ üstüne şeb-ḥūn

[İ207^b]

(1) eylediler. Haccāc dağı hāl-i mācerādan naķir kıtmir taķrīr eyledi. Kendünūñ (2) qaçduğından varup gūr-hāneye girüp Munker ü Nekir heybetinden (3) ve emīrū’l-mü’minīn ‘ Alī kerrema’llāhu vechehu fazīletinden anı ki gördi (4) ve işitdi, didi. İblīs ‘aleyhū’l-la‘ne güldi ve eyitdi: Ey (5) benüm⁹ ferzendüm bil ve āgāh ol ki ol gelen melek degüldi. Bendüm tā seni (6) ol gūr-hānede vehm itmesün diyü saña ben¹⁰ bir ḥayāl gösterdüm ve (7) seni eglendürdüm. Mel‘ūn Haccāc, mel‘ūn¹¹ iblīsūñ sözine (8) aldandı ve anuñ¹² dürüğüna çün¹³ inandı. Eyitdi: Rāst eyidürsin. (9) Yā ne itmek gerek? La‘in eyitdi: Hemān sā‘ at Bağdād emirine

¹ ‘askeriyle: leşkeriyle İ

² ḥānenūñ: -S

³ andan: -S

⁴ diyü: -S

⁵ bir ferdi: -S

⁶ ezel-i: -İ

⁷ ol: -İ

⁸ ey: -S

⁹ benüm: -S

¹⁰ ben: -S

¹¹ mel‘ūn: -S

¹² anuñ: -S

¹³ çün: -S

(10) var ki baña hizmetkârdur¹ ve benüm ol² dostum (11) ve ferzendümdür, didi³ tā yarın perākende leşker cem^c ola. Yüri (12) var, Başra'da işitmişlerdür ki seni depelediler. Cümle ^cāşī olmuşlardur⁴. Saña müte^c allık olanları depelemişlerdür. (13) Vāfir leşker cem^c idüp Başra'ya var. Ammā şöyle cehd eyle ki (14) ezīne günü anda [S201^b] bulnasın. Ol sâ^c atda ki cümle ḥalāyık şehre (15) girüp⁵ cum^c a namāzın kılmagçün cum^c aya gireler. Sen daḥı süvārlaruñ ile (16) pür yaraḥ olup ve cāmī^c uñ ḳapuların al. Andan soñra süvārlaruña (17) eyit ki ellerine tığlerin alsunlar. Bir bir ḳapudan çıkanın depelesünler (18) didi⁶. Şöyle ki büyükden ve küçükden ki birin diri ḳomasunlar. (19) Sen ki böyle idesin, min-ba^c d hiç⁷ kimesne daḥı saña ^cāşī olmaz ve ^cişyān (20) adını⁸ kendü üzerine ḳor. Yūsuf-ı Ḥaccāc daḥı emrūñ başum ve yüzüm⁹ (21) üzerine diyüp iblis ile vedā^c laşdı. Kendü çün¹⁰ Bağdād'a geldi.

[I208^a]

(1) Bağdād emīrinūñ adına Şu^c ayb eyidürlerdi ki ḥavāric-i seg-i mel^c ündı. Şöyle ki rüy-ı zemīnde andan ebter mel^c ün yoḡdı. Çün Yūsuf-ı Ḥaccāc¹¹ Bağdād şehrine çün¹² (2) girüp Şu^c ayb ḳapusına vardı. Ḳapu ḳaḳdı. Ḳapu ardında bir ḥādım (3) var idi. Taşra çıkup eyitdi: Sen kimsin ḳapu ḳaçarsın? Yūsuf-ı Ḥaccāc (4) yüzüḡin barmagından çıkarup ḥādime virdi. Var bu yüzüḡi (5) emīrūne vir. Hiç söyleme. Ḥādım çün¹³ yüzüḡi alup emīrine virdi. (6) Şu^c ayb çün yüzüḡi görđi. Derḥāl yirinden şıçradı (7) ve şādılıḡdan başı ḳaba ve yalın ayaḳ serāyından çün¹⁴ taşra çıkđı. (8) Ḥaccāc'ı görüp ayaḡına düşđi. Saḳalını, yüzini ve gözini ḳademine¹⁵ sürđi. (9) Hezār i^c zāzla serāy içine getürđi. Taḡt üzerine geçürüp (10) üstine şol ḳadar dūr¹⁶ ü cevāhir

¹ hizmetkârdur: hizmetkâr virsün didi İ

² ol: -S

³ didi: -S

⁴ seni depelediler. Cümle ^cāşī olmuşlardur: -İ

⁵ girüp: -S

⁶ didi: -S

⁷ hiç: bir İ

⁸ adını: ideni İ

⁹ yüzüm: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ ḥavāric-i seg-i mel^c ündı. Şöyle ki rüy-ı zemīnde andan ebter mel^c ün yoḡdı. Çün Yūsuf-ı Ḥaccāc: -İ

¹² çün: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ ḳademine: -İ

¹⁶ dūr: zer S

nişār itdi ki şümāra gelmez, tā¹ (11) āftāb-ı girībān ufqdan tūlū^c idince anuñ ħizmetinde ayağın (12) tūrurdu ve nefis ğıdālar ve şerbetler ve cüllāblar virürdi. Zehr-i mār (13) yisün. Üç gün idi, hiç nesne yimemişdi. Çün rüz rüşen (14) oldu. Yūsuf-ı² Haccāc’uñ ^calemin getürdiler. Bağdād şahrāsına getürdiler³. [S202^a] T̄abl-ı beşāret (15) urup kūs-ı işāret⁴ çaldılar. Yine⁵ şol kadar leşker cem^c oldu ki şahrā-yı (16) Bağdād’a şıgmadı. Ebū Hafs-ı Kūfi rahmetu’llāhi ^caleyh⁶ şöyle rivāyet (17) ider ki iblis-i la^c in hemān ol gice Başra şehrinden yaña (18) müteveccih oldu. Kendüzini bir⁷ kâşid idüp Başra şehrine geldi (19) ve içine⁸ girdi. Bülend āvāz ile ħaber viridi ki Yūsuf-ı Haccāc’ı depelediler. (20) Hālāyık şehrde çün⁹ ol āvāzı işitdiler gör ki ne iş¹⁰ itdiler. ^cAlevileri (21) ^cām idüp Başra’nuñ şıhnesin depelediler. Yūsuf-ı Haccāc’a

[I208^b]

(1) müte^c allık olan kimesneleri helāk itdiler. **Ez-ān cānib** Yūsuf-ı Haccāc (2) dağı bir heftede elli biñ nefer süvār cem^c idüp Başra’dan yaña müteveccih (3) olup¹¹ göç itdi. Nā-gāh Başra¹² şehrine şöyle geldi ki hiç kimsenüñ (4) ħaberi yoğdı. İttifāk ol gün ezīne günü idi. Hıfīb dağı (5) ol vaqt cum^c a¹³ namāzına tekbir getürmişdi ve farīza niyyet itmişdi¹⁴. Hālāyık-ı şehr¹⁵ (6) imāma uyup namāza tūrmışdılar. Nā-gāh elli biñ nefer süvār silāhdārla (7) cāmi^c e gelüp kapuların aldılar. Yūsuf-ı Haccāc buyurdu tā hiç kimesne (8) āmān u zamān virmeyüp eger ğarīb ve eger muķīm eger civān ve eger pīr ve eger (9) kebīr ve eger şağīr cem^c isin katle iledeleler¹⁶. Ol kāfirler dağı tīgler (10) çeküp bu¹⁷ Müselmānları şöyle kırdılar ki biri diri kalmadı. **Rāvī** (11) **şöyle rivāyet ider ki kırk biñ nefer Müselmān’ı bī-günāh** (12) emīrū’l-mü’minīn ^cAlī’nuñ

¹ tā: çün İ

² Yūsuf-ı: -İ

³ getürdiler: -İ

⁴ işāret: beşāret İ

⁵ yine: -S

⁶ rahmetu’llāhi ^caleyh: -S

⁷ bir: -S

⁸ içine: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ iş: -İ

¹¹ müteveccih olup: -S

¹² Başra: -İ

¹³ cum^c a: -İ

¹⁴ farīza niyyet itmişdi: -S

¹⁵ şehr: -İ

¹⁶ iledeleler: ideler S

¹⁷ bu: ol İ

cāmi¹ i öñinde ¹ apuları öñinde¹ atle getürdiler. (13) Şöyle ki Başra şehrinde² bir³ zinde ādem⁴ almadı ve alan ādemileri⁵ daı öldürdiler. Meger bir⁶ (14) hācet için şehrden⁷ taşra ıup gitmişdi. Bāisin atle getürdiler⁸ (15) ve getürmişlerdi. **Ebū Hafş eyidür ki** iblis-i mel¹ ūn Başra cānibinden (16) Kūfe cānibine gitmişdi ve hem bu āvāzeyi virmişdi ki Yūsuf-ı Haccāc'a (17) eyitdi: Ey benüm⁹ ferzendüm ve [S202^b] dil-bendüm Haleb'de ve Kūfe'de saña müte¹ allık olanları (18) dūkelisin depelediler. Haccāc [bin] Yūsuf¹⁰ çün anı işitdi gör ki (19) aña¹¹ ne iş itdi. Şöyle hışma geldi ki şabr u ārāmı (20) ararı¹² almayup hemān-dem leşkerini ol dem¹³ aradan¹⁴ geçürdi. Kūfe'den (21) yaña ta¹ cille sürdi ki tā¹⁵ Kūfe'ye yakın gelicek ondı ve şabr eyledi¹⁶

[I209^a]

(1) tā cum¹ a günü geldi. Yine ol vat ki halāyık-ı şehir namāza tūrdılar. (2) Yūsuf-ı Haccāc çün¹⁷ leşkerine emr itdi ki cāmi¹ ūñ apuların aldılar¹⁸. (3) Başra'da itdükleri gibi şol adar halk daı ırdılar ki vaşfa gelmez. (4) Ol yirden daı elli biñ nefer sūvār sürüp¹⁹ Mekke beyābānına müteveccih oldılar. (5) Varup Mekke ile²⁰ Medīne ehliyle ceng idüp dūkelisin depeleyeler. (6) Medīne şehrini ve Mekke diyārını harāb u yebāb idüp²¹ berāber tūrāb (7) eyleyeler. **Rāvi şöyle²² rivāyet ider ki çün²³ Yūsuf-ı**

¹ öñinde: -S

² şehrinde: -İ

³ bir: -S

⁴ ādem: ādem az S

⁵ ādemileri: -S

⁶ meger bir: -İ

⁷ şehrden: -İ

⁸ getürdiler: -S

⁹ benüm: -S

¹⁰ Yūsuf: -S

¹¹ aña: -S

¹² ararı: -S

¹³ dem: -İ

¹⁴ aradan: -S

¹⁵ tā: -S

¹⁶ eyledi: itdi S

¹⁷ çün: -S

¹⁸ aldılar: -S

¹⁹ sürüp: -İ

²⁰ ile: -S

²¹ yebāb idüp: -S

²² şöyle: -S

²³ çün: -İ

Haccāc beyābāna (8) yetişdi ve buyurdi tā leşkerini ‘ arz eylediler. Elli beş¹ hārici (9) emir kim hanedān-ı Resūl’a düşmānlardı. Miyāne-i meydānda² Haccāc leşkerinden (10) güzīn itdi³. Leşkeri anlara ışmarladı. Ol emirlerüñ cümlesinden birisi (11) Seyyār idi. Ol Şemrū’l-la‘ inüñ oğlydı. Aña dağı haylī istimālet (12) virdi ve eyitdi: Çün Mekke fethinden biz⁴ girü gelevüz, seni Horāsān’a (13) emir ideyin, didi⁵. Bu Seyyār, Naşr-ı Seyyār’uñ atasıydı ki anuñ (14) şerhi Ebū Müslim kışşasında dinilmiş ola in-şā’ allāh ve bir emir (15) dağı oldur ki Erd-şir bin Hāmān⁶ dirlerdi. Aña dağı istimālet (16) virüp eyitdi: Çün girü gelevüz seni Ra’i diyārına emir (17) ideyin. Bu Erd-şir havāricüñ bir oğlu var idi. Aña Hāmān (18) bin Erd-şir eyidürlerdi. Ol seg havāricdi. Ebū Müslim’üñ atasın (19) Rey’de ol қатl itmişdi dağı anuñ hikāyeti Ebū Müslim hikāyetinde (20) dinilmiş ola. Bir emir dağı oldur ki [S203^a] aña Hāzime eyidürlerdi. Anı dağı (21) şehir-i Müşul’da nām-zād eylediler ve bir oğlu dağı var idi. Anuñ⁷ adına

[İ209^b]

(1) Tahir eyidürlerdi⁸. Anuñ kışşası dağı yirinde dinilmiş ola⁹ ve bir emir (2) dağı oldur ki aña İbn Sinānū’l-hāfi eyidürlerdi. Ol dağı havāric-i (3) seg-i mel‘ün idi ki emirū’l-mü’minin Hüseyin’i vurdi. Yūsuf-ı (4) Haccāc bu tertib üzre leşkerini ve emirlerini müterettib kıldı. Her birini (5) bir memlekete va‘de itdi ki vire. Çün sipāhuñ hātır-ı perişānlarını (6) cem‘ eyledi. Muştafā ‘aleyhi’s-selām’uñ Medīne’si cengine¹⁰ (7) āheng itdiler, tā bir ay müddet gitdiler. Bir şehirde nā-gāh Medīne-i Resūl’a (8) ‘aleyhi’s-selām’a yetdiler. Çün Medīne’ye iki günlük yol (9) yakın kıldılar¹¹. Haber alup bildiler¹². Medīne’yle Mekke’nüñ sādātı (10) bir yire cem‘ olup ‘Abbās’uñ rađiyallāhu ‘anh hizmetine geldiler. (11) Eyitdiler: Ey büzürgvār bize ne buyurursın, ne kār idelüm? Bu zālümüñ (12) zulmından restgār olavuz.

¹ beş: biñ İ

² meydānda: -S

³ itdi: -İ

⁴ biz: -S

⁵ didi: -S

⁶Hāmān: Māhyān İ, Māhān S, Metnin ilerleyen bölümünde her iki nüshada aynı şahıs için Erd-Şir bin Hāmān ismi yazıldığından Erd-Şir bin Hāmān olarak tercih edildi.

⁷ anuñ: -S

⁸ eyidürlerdi: idi S

⁹ ola: -İ

¹⁰ cengine: üzerine İ

¹¹ kıldılar: geldiler İ

¹² bildiler: bildürmediler İ

Ḥazret-i ʿAbbās eyitdi: Ol vaqt (13) yüz on yaşında idi ve gözleri görmez olmuşdı. ʿAbbās eyitdi: (14) Ben teslīm oluram ammā siz kaçmağ gereksiz, didi¹. Zīrā ol sizūñ (15) her ʧankıñuzı bulursa öldürür. Amān dağı virmez, depeler. (16) Üseyd'le Saʿīd bin² Cübeyr ʿAbbās'a gelüp eyitdiler: Maşlaḫat oldur ki (17) siz Mekke'ye gidesiz. Ola kim ol zālīm Mekke'ye ʧaşd itmeye beytü'llāh (18) ḫürmetini³ gözleye didi⁴ ve Ḥuzā'dan ʧorḫa. Üseyd eyitdi: (19) Ben anuñ ile ceng itmek isterin. ʿAbbās eyitdi: Zinhār u zinhār⁵ (20) bu ḫayāli ḫātırıña ḫalecān itdürme. Sen bu sāʿat aña zafer⁶ bulmazsın. (21) Ol bir zālīm pādişāhdur. Bizüm ʿaẓīm düşmānumuzdur. Gereklemez ki anuñ

[İ210^a]

(1) gönlinde kīnesi ve cehli dağı ziyāde ola. Büyük küçük dimeyüp (2) depeleye ve Medīne-i Resūl ʿaleyhi's-selām'ı ḫarāb idüp berāber türāb (3) kıla didi⁷. Şimdi çäre oldur ki sen ve Saʿīd [S203^b] bin Cübeyr Mekke'ye varasız. (4) Ḥāne-i Kaʿbe'de oturasız. Çün ol Medīne'ye gele, benümle ceng eyleye (5) eger beni ʧatlı iderse n'ola. Zīrā ben bir pīr-i nā-bīnāyam⁸. ʿĀciz ü zaʿīf (6) ü naḫīfem⁹ ki baña bunuñ gibi zindegāniden ölmek yigdür ve (7) hezār-bār yigrekdür. Üseyd bin Münzir ile Saʿīd bin Cübeyr, ʿAbbās'dan (8) çün bu sözi işitdiler zār zār ağladılar. Andan şoñra yüzlerin (9) ḫāke sürüp Ḥaḫ Teʿālā ḫazretine münācāt itdiler ve nālišler (10) idüp ʿarz-ı ḫacāt eylediler. Üseyd eyitdi: Ey Seyyidü's-saʿādāt (11) ne idem, benüm ḫod Cüneyd'üñ fırāḫı tīginden cigerüm pāre pāre olmuşdur. (12) Ḳaddüm dağı anuñ yād-ı ḡamından dü-tā olmuşdur. Anuñ cemāl-i ḫüsninden¹⁰ (13) ve ḫasretinden yüzüm şararmışdur ve gözüm ʧararmışdur ve dilüm cānum (14) tenümden bīzār olmuşdur. Her dem mevtüme ümīzvāram. Eger ol bunda (15) olaydı, ne ḡam idi. Bu leşkeri şımağ baña āsāndı. Bunu diyüp (16) Cüneyd'üñ fırḫatinden şol ḫadar¹¹ riḫḫat itdi ki bī-hüş oldı. (17) Kendüzin tutmayup yire düşdi. ʿAbbās dağı aña muvāfaḫat (18)

¹ didi: -S

² bin: -S

³ ḫürmetini: ḫaremini İ

⁴ didi: -S

⁵ zinhār: -S

⁶ zafer: fırsat İ

⁷ didi: -S

⁸ nā-bīnāyam: nā-tüvānām İ

⁹ zaʿīf ü naḫīfem: -S

¹⁰ ḫüsninden: -S

¹¹ şol ḫadar: -S

idüp ol kadar ağladı ki Medîne şehrine feryād u figān (19) düşdi. Cümle şağır ü kebîr nālān oldı. ‘Abbās’uñ serāyından (20) bir gıriv ıopdı kim vaşfa gelmez¹. Anuñ muvāfaqatı için melā’ike-i (21) āsmān dağı girye vü figāna düşdiler. ‘Ākıbet ‘Abbās’uñ boynına

[İ210^b]

(1) el şaldılar. Öpüşüp ve kuçuşdılar. Andan² ağlaşdılar. Seyyid Üseyd, ‘Abbās’a (2) eyitdi: Ey benî³-Hāşim kavminüñ seyyidi el-vedā‘ el-vedā‘⁴ ki dīdārūmuz tā⁵ (3) kıyāmete kaldı. Min-ba‘d gönlümüz şehādet ider ki kıyāmet gününden (4) gayrı birbirümüzi göremezüz. Bunı⁶ didüklerinden şoñra Sa‘īd bin Cübeyr (5) ve Seyyid Üseyd ikisi ‘Abbās’uñ önünden taşra çıkdılar. Çün söz (6) bu yire yetişdi. Halīfe [S204^a] zār zār ağladı ve eyitdi: Gāyet müşkil kārdu (7) firāk dīdārına. Eyitdi: Ey **Ebū Hāfş** söyle, görelüm kim ol seyyidlerüñ aḥvāli nereye yetişdi. Ebū Hāfş⁷ eyitdi: Ey Halīfe-i (8) rüy-ı zemīn çün Sa‘īd bin Cübeyr ve Üseyd bin Münzīr Medīne-i Muḥammed’den (9) ‘aleyhi’s-selām taşra çıkdılar ve Huzā’ya tevekkül idüp Mekke şehri (10) cānibine müteveccih oldılar. İki günden şoñra Haccāc bin Yūsuf (11) Medīne’ye geldi. Medīne ḥalkı aña⁸ muṭī‘ ü münkād olup (12) der-i dervāze-i şehri⁹ güşāde itdiler. Yūsuf bin Haccāc şehre girdi. (13) Ammā leşkeri Medīne’den taşra ḥayme vü ḥargāh kurup eṭrāfa (14) tılaya gitdiler¹⁰. Haccāc hemān-sā‘at Hāzīme ile Seyyār’ı gönderüp (15) eyitdi: Varuñ ‘Abbās’a diñ ki baña gelsün ve eger gelmezse anı¹¹ ḥaḳāretle (16) getürüñ, didi¹². Seyyār ve Hāzīme gitdiler. ‘Abdü’l-muṭṭalib serāyına çün¹³ (17) geldiler. Kapusın döğüp eyitdiler: ‘Abbās’a ḥaber virüñ ki Yūsuf-ı (18) Haccāc ḥizmetinden iki emīr geldiler. ‘Abbās’a ḥaber virdiler. (19) ‘Abbās be-ğāyet pīr olup ve ni‘met-i dünyādan dağı sır idi (20) ve hem gāyet pīr¹⁴ olmuşdı.

¹ gelmez: olmaz S

² andan: -S

³ benî: -S

⁴ el-vedā‘: -İ

⁵ tā: -S

⁶ bunı: -S

⁷ görelüm kim ol seyyidlerüñ aḥvāli nereye yetişdi. Ebū Hāfş: -İ

⁸ aña: -S

⁹ şehri: -İ

¹⁰ gitdiler: gönderdiler S

¹¹ anı: -S

¹² didi: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ gāyet pīr: -İ

Ammā kām nā-kām bām üstinden aşığa indi. Ammā iki (21) elinden iki ādem¹ tıttup indürmüştü. Çün ‘Abbās’ı gördiler. Eyitdiler:

[İ211^a]

(1) Selām ‘aleyküm yā ibn ‘amm Resūlu’llāh. ‘Abbās anlaruñ selāmın alup (2) eyitdi: Hayrdur ki emīrler zaħmet çeküp dervīşler evine geldiler. (3) Anlar eyitdiler: Ey Seyyid seni Haccāc bin Yūsuf da‘vet eyledi ve ‘Abbās (4) eyitdi: Haccāc ben za‘ifden ne diler? Ammā ben daħı sizüñ ile varmaħ (5) dilerem, didi². Zīrā varmamağa çāre yokdur. Ammā³ eyidüñ ki siz kimlersiz ve niçe (6) ‘Arab kabīlesindensiz ve aşluñuz ve neslüñüz kimdendür, didi⁴. (7) Seyyār güldü, andan şöñra⁵ bülend āvāz ile [S204^b] eyitdi: Ey ‘Abbās bizüm nām u nişānumuz (8) istifsār eyleme ki dil-efgār olmayasın. Ammā çün⁶ şorduñ, diyeyin⁷ (9) tā senüñ müşkilüñ hal ola. Bil ve āgāh ol ki ben Şemr oğlu (10) Seyyār’am ki benüm atam Şemr⁸ ‘Alī oğlu Hüseyñ’üñ başını kesmişdür. Benüm gücüm (11) daħı yeter ki günde üç yüz nefer ‘Alevī’nüñ başın kesem tā bu güne dek (12) kendü elümle üç yüz nefer miğdarı ‘Alevī binti Fāṭıma’yı depelemişemdür (13) ve bu ğayrı şahş kim benümledür, anuñ adı Hāzıme’dür. ‘Abdu’llāh oğlıdur. (14) Ol kimsenüñ yādından Kūfe’de leşker cem‘ eyledi ve emīrül-mü‘minān ‘Alī’nüñ (15) oğlu Hüseyñ’üñ cengine gönderdi. Anuñ ataları emīrlерinden (16) idi ki haylde Hāzıme atası idi ve saña ğod ma‘lumdur ki bu işler niçe (17) olmuşdur ve ne sebep düşmişdür. ‘Abbās çün⁹ bu sözleri işitdi (18) anları añladı. Egerçi pīr-i nā-bīnā idi ammā¹⁰ şecā‘at ve ğamiyyet (19) aña şöyle eşer itdi ki ol iki nā-bīnā gözleri ğāyet ğāzabından (20) kızardı berg-i ğazān gibi beñzi şararup lertzān oldu. Ammā anlara (21) hiç bir güne çāre görmedi. Bi-iħtiyār nihādından feryād kıpdı.

---

¹ ādem: kişi S

² didi: -S

³ ammā: -İ

⁴ didi: -S

⁵ şöñra: -İ

⁶ çün: -S

⁷ diyeyin: diyeyin didi İ

⁸ Şemr: -İ

⁹ çün: -S

¹⁰ ammā: -İ

[İ211^b]

(1) Zār zār ağladı. Şol kadar ağlayup nâleler eyledi ki Seyyār ve Hāzime (2) mütehayyir kaldılar. Bir sâ' atdan sonra 'Abbās başın kaldurup eyitdi ki (3) eyā zālim oğlu zālimler, ferdā-yı kıyāmet ve Rabbü'l-'ālemīnün hazretinde (4) ne važ' idersiz ve Seyyidü'l-mürselīnün huzūrında ne yüz ile nazar idersiz (5) ve niçe 'özrler idersiz¹. Bu beş günlük dünyāda 'ömrüni geçmiş tut. Qanı (6) ol dest-bāzū-yı Hamza dirīgā kanda gitdi? Qanı ol şāhib-i² Zü'l-fikār (7) emīrū'l-mü'minīn 'Alī ki tā³ bu sâ' at zālimler peygamberün hānedānına ve ehl-i (8) [S205^a] beytine bunuñ gibi işleri işlerdi⁴. Şeksüz⁵ bir⁶ bişezārda ki (9) şīr olmayıcaq rübāhlar dilir olurlar diyüp bu şī'ri⁷ okudı. Şī'r:

(10) Bişezār içre olmasa ger şīr

Olur rübāhlar şağāl-i dilir

Olmasa (11) vādī içre ejderhā

Görinür her gelen çün ejderhā

Servīden (12) bāguñ içi olsa tehī

Görinür her giyāh çün serv-i sehī

Neşr: çün⁸ (13) 'Abbās bu şī'ri okuyup zār zār⁹ ağladı ve yüregın nār-ı qahrıla (14) tağladı. Anlar ta'cīl gösterüp eyitdiler: Beri gel, kışsa-i hūnluğı (15) qo efsāneye meşğūl olma ki anlar saña muntazır tururlar. (16) Haccāc'a intizār gösterme sen bir merd-i pīr-i za' ifsin. Gönül qabūl (17) itmez. Güftār eyleme tā seni āzād itmeyelüm. Ammā şimdi ola ki Haccāc bin Yūsuf seni¹⁰ (18) depelemek dileye ki evvel senün gibi çok pīr depelemişdür. 'Abbās (19) eyitdi: Ben mevtüme muntazıram ve ārzū

---

¹ idersiz: eylersiz S

² şāhib-i: -İ

³ tā: -İ

⁴ işlerdi: -S

⁵ şeksüz: -İ

⁶ bir: -S

⁷ bu şī'ri: -S

⁸ çün: -S

⁹ zār zār: -S

¹⁰ seni: -İ

iderem ki (20) ol beni depeleye benüm yaşum¹ yüz on yıla irmişdür. Buña hoş zindegānī mi (21) dirler. ‘Ale’l-ḥuşuş ki bed-zamān içinde gelem ki bu rüzgārda

[İ212^a]

(1) bir ḥakīmlerdür kim anlar şākirdüm ve bendem idiler. Şimdi ḥareme varup (2) ‘avretlerümle ve oğlanuqlarumla vedā^c iderem. Andan soñra size gelem (3) diyüp içerü ḥaremine gitdi. **Rāvī şöyle rivāyet ider ki** (4) ‘Abbās’a ‘Abdü’l-muṭṭalib’ün oğulları ve oğlu oğulları yetmiş beş neferdī. (5) Kimi tıfl ve kimi ḥurd ve kimi nā-bālīglerdi ve bir büyük oğlu var (6) idi. Ol daḥı vehminden kaçmış idi. Deryāya² başın alup gitmişdi. ‘Abbās (7) çün oğlanuqları yanına vardı. Anlara ḥāleti bilürlerdi. Cümle oğlanuqları (8) kimi yeñine ve kimi etegine yapışup feryād fiğān itdiler. Eyitdiler³: (9) Ey bābā-yı büzürgvār düşmānlara varma ki seni helāk eylerler⁴ ve yā (10) bizi kime ışmarlarsın. Bizüm ḳavm ḳabilemüzden bir kimesne ḳalmamışdur (11) ki bizi gözede. Zinhār varma. Bizi firāk odına yaḳma. (12) Bu sözleri⁵ diyüp andan⁶ cigerinden [S205^b] āh u nāleler idüp gözden⁷ jāleler (13) dökdi. ‘Abbās daḥı ciger-güşelerinün bu vechle ağladuğın (14) göricek cigerinün ḳanı dīde-i nā-bīnāsından revān oldı (15) ve ferzendān-ı dil-bendleri etrāfında kimi başın ve kimi ayağın (16) ve kimi daḥı gözün öpüp vedā^c eylerdi. Boynına aḳ (17) ridā’ı aldı ve başına ‘imāmesin ḳodı ve eline daḥı ‘aşāsın (18) aldı. Andan⁸ serāyından ṭaşra çıḳdı. Atına süvār olup Ḥaccāc (19) bin Yūsuf’dan yaña revāne oldı. Çün Ḥaccāc öñine geldi. (20) Atından aşāğā indürdiler. ‘Abbās’la bir Ḥabeşī ḡulām bile⁹ gelmişdi. (21) ‘Abbās’ün eline yapışup Ḥaccāc’ün öñine ilettdi. Ḥaccāc-ı la’ın¹⁰ anuñ aḳ

[İ212^b]

(1) saḳalına ve nūrānī yüzine nazār itdi. Göñline ḥavf gelüp (2) yirinden ṭurı geldi. İstīḳbāl idüp eline yapışdı, getürüp (3) yanına oturdı, ḳodı¹¹. Andan¹² pürsiş itdi.

¹ yaşum: ‘ömrüm S

² deryāya: -İ

³ eyitdiler: -İ

⁴ eylerler: iderler S

⁵ bu sözleri: -S

⁶ andan: -S

⁷ gözden: -İ

⁸ andan: -S

⁹ bile: -İ

¹⁰ la’ın: -S

¹¹ ḳodı: -İ

¹² andan: -S

Evvel istifsārı buñı (4) itdi ve didi¹. Sen peygamber ile çok muşāḥabet eyledüñ mi? (5) Tā² bu zamāndan saña ne nişān virmüşdür? ‘Abbās eyitdi: Bir gün (6) anuñ ḥizmetinde oturmuşdum. Buyurdı ki Şakīf oğlanlarından (7) iki şahş peydā olsa gerekdür. Birisi ğāyet yalancı (8) olur. Ol³ Müseylime-i Kezzāb’dur. Birisi ğāyetde zālīm olur. (9) Ol sensin. Ferdā-yı kıyāmetde ikiñüz daḥı cehennemde olursız (10) didi⁴ ve daḥı eyitdi: Ferdā-yı kıyāmetde Ādem Şafi’nüñ şalavātu’llāhi (11) vesellem üç oğlı şermsār olur. Anlar daḥı şefā’atdan (12) maḥrūm olurlar. Ol üçüñ biri Fir’avndur ve biri daḥı Yezīd’dür (13) ve biri daḥı sensin. Rūz-ı maḥşerde bu üç kişiden beter hiç kimesne (14) olmaz didi⁵. Yūsuf bin⁶ Ḥaccāc ‘Abbās’uñ bu sözlerinden ğāyet ğāzaba (15) geldi. Diledi ki anı hemān⁷ depeleye ammā bir Müselmān vezīri (16) var idi. Adına Efteḥ⁸ eyidürlerdi. Ol andan⁹ şefā’at idüp (17) eyitdi: Ey şāh sen¹⁰ anı depeleme ve öldürme¹¹ ve öldürdüğüñden (18) ne ḥāşıl olur. Ol¹² ḥod ölmüşdür. Çün nā-bīnā pīr olmışdur (19) ve ni’met-i dünyādan sīr olmışdur. [S206^a] Min-ba’ d andan daḥı bir zürriyet (20) daḥı gelmez. Şol kadar ḥışımlarını ve kabīlesini ve oğlanlarını (21) depelediler kim vaşf olunmazdı. Ol ḥod her laḥza Ḥudā’dan ölümün

[İ213^a]

(1) ister¹³ ve diler. Ḥaccāc daḥı eyitdi: Rāst söylersin. Derḥāl üç cāsūs (2) gönderüp eyitdi¹⁴: Varuñ anuñ oğlanlarından bālīg olmışlarını (3) tutup bulduğunuuzı¹⁵ getirüñ. Her cāsūsa dört serheng koşuñ (4) ve eyitdi kim çün bir kimesnesin ki getüresin ben daḥı (5) anı ‘Abbās’uñ berāberinde depeleyem, tā ki gönli (6) anuñ derdinden yana, didi¹⁶. On iki nefer ḥavārici (7) bu emr üzre imtişāl göstere. Gıtdiler ki varalar. (8)

¹ didi: -S

² tā: -S

³ ol: bu S

⁴ didi: -S

⁵ didi: -S

⁶ Yūsuf bin: -S

⁷ hemān: -S

⁸ Efteḥ: Fetḥ S

⁹ andan: -S

¹⁰ sen: -S

¹¹ depeleme ve öldürme: -S

¹² ol: -S

¹³ ister: -S

¹⁴ eyitdi: -S

¹⁵ bulduğunuuzı: -İ

¹⁶ didi: -S

‘Abbās’uñ oğlanlarından tutup getüreler. Haccāc, ‘Abbās’dan (9) şordı kim Sa‘īd bin Cübeyr ve Üseyd bin Münzir kanda (10) gitdiler? Toğrı söyle, yoħsa seni pāre pāre eylerem. (11) ‘Abbās eyitdi: Ben hergiz yalan söylemiş degülem, (12) didi¹. Sa‘īd bin Cübeyr ve Üseyd bin Münzir² Mekke cānibine müteveccih (13) oldılar ve Ka‘be’de olalar, tā ki sen hāne-i Hudā’ya (14) hürmet idüp anları incitmeyesin ve muzırrat ilişdürmeyesin³ (15) didi⁴. Haccāc, ‘Abbās’dan çün bu⁵ sözleri işitdi (16) gör ki aña⁶ ne iş itdi. Be-gāyet hışma gelüp (17) andlar içdi ki ben varayın Ka‘be’nüñ evini anlaruñ (18) başına yıķayın ve halkını yaķayın ve Mekke şehrini harāb (19) u yebāb⁷ ideyin ve berāber türāb eyleyeyin, tā bunlar bu sözde (20) iken nā-gāh⁸ cāsūslar geldiler ve bir oğlını tıtdılar, (21) getürdiler ki adına ‘Abdu’r-raħman eyidürlerdi. Bir civān-ı

[İ213^b]

(1) meh-liķā ve bir dil-ber-i ra‘nā idi ki bir kez⁹ cemālin gören hergiz (2) gönünden hayālin gidermezdi ve ‘Abbās’uñ cümle evlādı (3) kaçmışlardı ve daħı gizlü yirlerde varup pinhān olmuşlardı. (4) Ammā ‘Abdu’r-raħman hiç kendüzini pinhān itmemişdi. Anuñçün (5) ellerine düşdi. Çün getürdiler, ‘Abbās’uñ berāberinde ayak (6) üzerinde turgurdılar. [S206^b] Peyğamberüñ ‘ammüsi anı cānından (7) yig severdi. Çün Yūsuf-ı Haccāc’uñ öñinde eli bağlu (8) ayak üzre turgurdılar. Haccāc nigāh idüp gördi. (9) Bir civān-ı māh-rüy ve siyāh-müy serv-ķadd lāle-ħad. Ol seg-i (10) havāric aña¹⁰ teraħħum itmeyüp ķatle emr eyledi. ‘Abbās çün (11) gördi ‘Abdu’r-raħman’ı depeler, içine od düşdi. Berg-i ħazān (12) gibi şararup lertzān oldu. Gözlerinden (13) yaş aķıdup eyitdi: Ey Haccāc bu ferzendüñ dört (14) atası¹¹ vardur. Biri kendü atasıdur¹² ve biri atası¹³ atasıdur ve biri (15) anasıdur¹⁴ ve biri anası atasıdur.

¹ didi: -S

² Münzir: Ĥabir İ

³ ilişdürmeyesin: yetişdürmeyesin S

⁴ didi: -S

⁵ bu: ol S

⁶ aña: -S

⁷ yebāb: -İ

⁸ nā-gāh: -S

⁹ bir kez: -S

¹⁰ aña: -S

¹¹ atası: anası İ

¹² atasıdur: anasıdur İ

¹³ atası: -İ

¹⁴ anasıdur: atası anasıdur İ

Bundan ‘azîzrek (16) hiç kimesneleri yokdur ve atası senüñ öcinden kaçup gitdi. (17) Ben anuñ atası atasıyam. Benüm andan çârem yokdur. Ammâ atasını (18) on yıl¹ görmezsem şabr iderem². Ammâ bunu bir gün (19) görmezsem deli³ dîvâne oluram, didi⁴. Bu işi işleme (20) ve Hüdâ’dan hayâ eyle. Benüm sevgülü ferzendümi depeleme ki ferdâ-yı kıyâmet (21) peygamber hazretine diyeyin ki senüñ cemî‘ günâhuñı Hâk Te‘âlâ

[İ214^a]

(1) hazretinden dilesün ve saña şefâ‘ at eylesün tâ ma‘būd senden (2) hoşnūd olup ve seni yârlıgasun, didi⁵. Eger Haccâc [bin] Yūsuf (3) bu sözi kabûl eyleyeydi anuñ oğlın depelemezdi ve hem şöyle (4) olurdu, didi⁶. Ammâ Hâk Te‘âlâ anı bed-baht u şakî yaratmışdur (5) ve taqdir şöyle eylemişdür ki aña nâr-ı⁷ düzahta ‘azâb (6) ide, eşedd-i ‘azâbla. Anlar bu sözde iken iblîs ‘aleyhü’l-la‘ne (7) Haccâc’uñ önüne geldi. Eyitdi: Ey ferzend eger sen⁸ (8) bu oğlanı depelerseñ şâhib-kırân-ı cihân olursın. Pâdişâhlık (9) saña lâyıq olur⁹ ve eger depelemezseñ saltanat senden (10) gider, didi¹⁰. Haccâc derhâl Şemr-i la‘în oğlı Seyyâre’ye emr (11) eyledi, tâ ki ‘Abdu’r-raḥman’ı depeleye. [S207^a] ‘Abbâs nâlişler eyledi ki (12) bir zamân tevaḳḳuf eyleñ ki benüm önüme gelsün tâ ben anuñla vedâ‘laşam, yüzün gözin öpem. Haccâc kabûl¹¹ eylemeyüp depeleñ, didi tâ anuñ acısından (13) tâ¹² kıyâmet dek cigeri nâr-ı firâḳdan yansun ve göyünsün, didi¹³. (14) ‘Abbâs şol kadar feryâd u zârî¹⁴ itdi ki tâ¹⁵ melekûta ḡulḡule (15) ve Medîne şehrine velvele düşdi¹⁶. Derhâl Seyyâr-ı bed-baht (16) hemân şemşirin ‘uryân idüp ol civânuñ boynını öyle (17) urdu ki başı on adım

¹ yıl: -İ

² iderem: iderem didi İ

³ deli: -S

⁴ didi: -S

⁵ didi: -S

⁶ didi: -S

⁷ nâr-ı: -S

⁸ sen: -S

⁹ olur: olur didi İ

¹⁰ didi: -S

¹¹ eyleñ ki benüm önüme gelsün tâ ben anuñla vedâ‘laşam, yüzün gözin öpem. Haccâc kabûl: -İ

¹² tâ: -S

¹³ göyünsün, didi: -S

¹⁴ zârî: -S

¹⁵ tâ: -S

¹⁶ düşdi: düşdi didi İ

yir gūyvār¹ yuvalandı. Çün ‘Abdu’r-raḥman (18) başı laṭif bedeninden ayrıldı. Teni ḥāke düşdi. Sürünü (19) dedesi öñine gelüp tırdı² ve tırı geldi. (20) İki elin ‘Abbās’uñ boynına atdı. Cümle ḥalk ‘acebe qaldılar. ‘Abbās (21) ‘Abdu’r-raḥman’uñ cesed-i laṭifin kenāra çekdi. Şol qadar nāle vü feryād

[İ214^b]

(1) itdi ki melekūta ve āsmāna ḥurūş düşdi. Melekūt-ı Muḥarrebīn ve ervāḥ-ı (2) mürselīn dād dilemege Ḥazret-i Bārī’nüñ bārgāhına gitdiler. Varup (3) eyitdiler: Ey³ bārgāh-ı⁴ Ḥudāyā bu zalim qahrı ḥānedān-ı Muştafā’nuñ üzerine (4) revā görme ki bedterīn ḥalk bihterīn güzīde-i ādem üzre bunuñ gibi (5) zulm u qahr eyleye ve gūyendegān-ı ḥikāyet şöyle rivāyet ider ki (6) cümle zemīne lerze düşdi. Āftābuñ nūrı müteḡayyir oldı ‘Abbās’uñ (7) nālīşinden. Āftāb eyitdi: Yā Rabb baña icāzet vir tā ben bu şom qavmi (8) yaqayın ve zemīn yıqayın⁵. Zemīn eyitdi: Yā Rabb⁶ baña⁷ icāzet vir tā bu zālimleri yudayın ve bād (9) eyitdi: Baña icāzet vir tā ben bu bī-dīnleri⁸ perīşān idüp (10) yoğ eyleyeyin. Bārī Te‘ālā nidā itdi ki siz cümleñüz ḥālūñüzde oluñ. (11) Ben sizden anları yigrek qahr eylerin, didi⁹. Ammā benüm bir adum daḡı (12) Şabūr’dur ve anı kim ben bilürem. Siz bilmezsiz ve Qur’an’da dimemiş midür ki (13) [S207^b] *İnne batşe Rabbike le-şedīd*¹⁰ Ben geç tıtarın ammā qatı tıtarın. (14) Bu ḥareketi ki anlar eyler. Tamāmet Muḥammed’uñ ve ehl-i beytūñ fazlıdur (15) ve raḥmetidür ve āl-i Mervān’uñ ve Ḥaccāc bin¹¹ Yūsuf’uñ bed-baḡtlıḡı ve şeḡāvetidür. (16) ‘Abbās ol sâ‘at püser-zādesinüñ başını yirden qaldurup (17) ḡucaḡına aldı ve cism-i laṭifini ol Ḥabeşī ḡulınuñ¹² arḡasına (18) yükletdi. Andan şoñra feryād u fiḡān eyleyüp başına ḡāk şaqdı (19) ve serāyına gitdi. Ehl-i beyti çün ırāqdan gördiler (20) ‘Abdu’r-raḥman’uñ başı dedesi elinde ve cismi lālāsı arḡasında (21) yüzlerine ḡabāñçeler urup yaqaların çāk itdiler. Başlarına ḡāk şaqup

¹ gūyvār: -İ

² tırdı: -S

³ ey: -S

⁴ bārgāh-ı: -İ

⁵ zemīn yıqayın: -İ

⁶ yā Rabb: -İ

⁷ baña: -S

⁸ bī-dīnleri: -S

⁹ didi: -S

¹⁰ Şüphesiz Rabb’inin yakalaması çok şiddetlidir. Burûc: 85/12.

¹¹ bin: -İ

¹² ḡulınuñ: -S

[İ215^a]

(1) fiġānlar eylediler. Şol kadar şiven ü nevġa eylediler ki Medīne şehri (2) lertzān ve halkı giryān oldılar. Çün¹ Haccāc bin Yūsuf derġāl leşkerine (3) göç buyurdu. Medīne üzerinden kalkıp Mekke üzerine revāne (4) oldılar. Çün² āheste āheste kona göçe iki هفته gitdiler. (5) Nā-gāh bir sehergāh Mekke'ye yetdiler. Mekke şehrinüñ sādātı kaçmışlardı. (6) Mekke'nüñ der-i dervāzesin açdılar **ve rāvī şöyle rivāyet ider ki** (7) ol³ vaġt mevsim-i ġac idi. Şehr ġapusına gelüp⁴ inmişlerdi. Ammā Haccāc (8) çün Mekke'nüñ der-i dervāzesine geldi. Hemān-dem leşkeriyle inüp (9) ġondılar. Üseyd bin Münzir'üñ āġāhı oldı, Haccāc'ıñ geldüġi. (10) Sa' id bin Cübeyr'e vardı. Eyitdi: Ey⁵ benüm ' aziz birāderüm ben dilerem ki (11) varam silāġ giyüp bir ġazā eyleyem. Andan şoñra Yemen cānibine gidem ki (12) Cüneyd'üñ anasını ġaylī zamāndur ki anda göndermişdüm. Sa' id bin Cübeyr (13) eyitdi: Ben silāġ-şorluġ bilmezim [S208^a] ve bir⁶ ' āciz pīr-i⁷ za' ifem ve oruġ tutmaġdan (14) pīr-i za' if olmuşamdur. ġuvvetüm ġalmamışdur. Ben Ka' be evine varuram (15) ġuzā'nuñ ġarem'ine girüp tā' ata meşġül oluram ki ġazā vü ġadere (16) teslim olmuşamdur. Bu sitizelikden ziyāde taġdīr-i ġaġ'la itmek olmaz. (17) Hiġ Ka' be-i mu' zzam gibi⁸ dünyāda yoġdur ki varup aña şıġınam, didi. Seyyid (18) Üseyd gelüp Sa' id bin Cübeyr'üñ boynına ġolın urup kenāra çekdi. (19) Ol daġı anı der-āġüş idüp āġlaşdılar ve ifrādından⁹ şoñra (20) Seyyid Üseyd, Cübeyr'üñ yanından taşra ġıġdı ve rikāba ġadem ġoyup (21) atına süvār oldı. **Rāvī şöyle¹⁰ rivāyet ider ki** Seyyid Üseyd'üñ

[İ215^b]

(1) bir atı vardı. Ol rüzġārda aña muġābil olur bir at yoġdı. Ona gelüp (2) atından indi ve kendüzini çün¹¹ cebe vü cevşen ile pūr idüp¹² (3) ve müzeyyen itdi. Andan¹³ yine atına süvār oldı daġı Mekke şehrinde (4) taşra ġıġdı. Bülend āvāz ile eyitdi:

¹ çün: -S

² çün: -S

³ ol: -S

⁴ gelüp: girüp S

⁵ ey: -İ

⁶ bir: -İ

⁷ pīr-i: -S

⁸ gibi: -İ

⁹ ifrādından: andan S

¹⁰ şöyle: -S

¹¹ çün: -S

¹² pūr idüp: -S

¹³ andan: -S

Benem Üseyd bin Münzir, didi. (5) ‘Abdü’l-muṭṭalib’e¹ geldüm ki tā ‘Abbās ḥazretinüñ püser-zādesi ḳanın Mervānī’ler cānından (6) alam. Be-^cināyet-i Ḥudā vü be-devlet-i Muṣṭafā diyüp bir na^c ra eyle urdı ki (7) Kūh-ı ṣaḥrā cünbişe geldi ve atına mehmūz degürdi. At kendüzini (8) ‘uḳāb gibi Ḥaccāc’uñ leşkerine pertāb itdi². Ac arslan (9) gibi leşkere şöyle³ girdi ki nīze ile öñine geleni depeledi. (10) Ḥaccāc’uñ ḥaymesi öñine çıka⁴ geldi. Anda gelince elli nefer ḥavārici (11) depelemişdi. Çün bir pāre ilerü vardı. Ol seg-i Ḥazīme’nüñ bir (12) oğlu var idi. Adına ‘Abdü’l-ḥamīd eyidürlerdi. Bir merd-i yegāne (13) idi ki merdānelikte bī-naẓīr idi. Şöyle ki vilāyet-i ‘Arab’da (14) her meclis içre merdāneligin zikr iderlerdi. Bu ‘Abdü’l-ḥamīd (15) çün Seyyid⁵ Üseyd bin Münzir’i⁶ gördi. Hemān-dem⁷ silāḥın giyüp (16) atına süvār oldu. Atına mehmūz degürüp Üseyd’e ḳarşu vardı. (17) Üseyd’e muḳābil olıcaḳ Üseyd eyitdi: [S208^b] Sen kimsin ve aşluñ kimdür? (18) ‘Abdü’l-ḥamīd eyitdi: Ben Ḥazīme’nüñ oğlyam didi⁸. Seyyid Üseyd (19) şöyle şād oldu ki cānı derisine şıḡmadı. Bülend āvāzla (20) eyitdi: Ben ḥod ‘ālemde seni ṭaleb iderin tā⁹ şöyle ki senüñ atañ (21) ‘Abbās’uñ ciḡerini niçe yaḳup göyündürdi ise ben daḡı seni depeleyüp

[İ216^a]

(1) atañuñ ciḡerini yaḳup¹⁰ göyündüreyin, didi¹¹. Mü’ellif-i kitāb¹² şöyle ḥaber (2) virdi ki Ḥamza-i ‘Abdü’l-muṭṭalib’den ve emīr ‘Alī’den soñra ḥiç kimesne (3) heybetde ve ṣecā^c atda Seyyid Üseyd gibi dil-āver yoḡdı. Gürz (4) ḳaldurup çün¹³ ‘Abdü’l-ḥamīd’e bir gürz eyle¹⁴ urdı ki cümle a^c zāsı (5) ḥurd olup ve kendü mürd oldu ve cānı cehenneme gitdi. (6) Ḥazīme çün anı gördi. Yaḳasın çāk idüp ḥāke düşdi. (7) Āh u fiḡāna başladı. Seyyid Üseyd eyitdi: ‘Abbās’uñ püser-zādesi (8)

¹ ‘Abdü’l-muṭṭalib’e: -İ

² itdi: eyledi S

³ şöyle: eyle İ

⁴ çıka: -İ

⁵ Seyyid: -İ

⁶ bin Münzir’i: -S

⁷ dem: -S

⁸ didi: -S

⁹ tā: -İ

¹⁰ yaḳup: -İ

¹¹ didi: -S

¹² kitāb: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ eyle: -S

‘Abdu’r-raḥman’uñ ıanı ‘ıvazına eyledüm, depeledüm didi¹. Ḥazıme-i ḥavāric (9) ođlı iün² Őöyle³ feryād u zār itdi ki kendüden gitdi. (10) Mü’ellif-i aḥbār⁴ Őöyle haber virür kim Ḥaccāc’uñ hı ođlı olmadı. (11) Ol sebebden āleti süst idi, erligi yođdı. Ammā birāder-zādesi (12) var idi. Adına Yūsuf eyidürlerdi ve ḥaḳıḳat Őöyle idi ki (13) cemālde ve kemālde⁵ Yūsuf miŐāli idi ve Őecā’ atda ve merdānelikte (14) ün Rüstem-i Zāl idi. Ḥaccāc [bin] Yūsuf anı Őöyle severdi ki (15) bir an ayru⁶ oturmazdı. Rüz Őeb öñinden gidermezdi ve cemāl-i (16) bī-nażirine ün nāzır idi. Ol Yūsuf ḥalkuñ ün⁷ ğalaba-i ḥurūŐın (17) ğuŐ itdi. Hemān-dem atına süvār olup Üseyd’e arŐu geldi ki anuñla ceng eyleye, aña ḥarb-ı kārzārdan bir teng getüre⁸ ve ađırıp eyitdi: (18) Ey fūrū-māye ki sensin. Bu ne Őūr āh u fiğāndur ki (19) bu leŐkerğāh iine bırađduñ. Beñzer ki cihānda dil-āverlerden (20) hı kimesne almamıŐdur. Bu sā’ at ben⁹ saña bir kār ideyin ki (21) tā inḳırāz-ı rüzğārda dillerde¹⁰ yād olına. Seyyid¹¹ Üseyd ün¹² nażar itdi. Anı¹³

[İ216^b]

(1) at üstinde silāḥ-ı Őāhāne ile ārāste ğördi. Bildi ki ululardandur. (2) Ammā bilmedi ki Yūsuf-ı Ḥaccāc’uñ birāder¹⁴-zādesidür. Seyyid ün [S209^a] anuñ (3) sözin iŐitdi, ğüldi¹⁵. Eyitdi: İn-Őā’allāh bu civānı dağı ‘Abbās’uñ püser- (4) zādesi iün depeleyem. ün bu endiŐeyi eyledi dağı bülend āvāzıyla (5) eyitdi: Ey civān Ḥaccāc [bin] Yūsuf’uñ baŐı ve cānı iün toğrı söyle (6) sen kimsin dağı kimüñ neslisin¹⁶, didi. Yirinde ur¹⁷. (7) Bir merd-i Őeci’-i dil-āvere beñzersin. Ben senüñle ceng idemezin. Sen yirüñde ur¹⁸.

¹ didi: -S

² iün: -S

³ Şöyle: -İ

⁴ aḥbār: -S

⁵ kemālde: -S

⁶ ayru: ansuz İ

⁷ ün: -İ

⁸ Üseyd’e arŐu geldi ki anuñla ceng eyleye, aña ḥarb-ı kārzārdan bir teng getüre: -İ

⁹ ben: -S

¹⁰ dillerde: -S

¹¹ Seyyid: -S

¹² ün: -S

¹³ anı: -İ

¹⁴ birāder: püser S

¹⁵ ğüldi: -İ

¹⁶ neslisin: nesisin S

¹⁷ didi. Yirinde ur: -S

¹⁸ sen yirüñde ur: -İ

(8) Hiç ceng eyleme tā¹ ben senüñ yanuña² varaym. Sen benüm elüme yapış dağı Haccāc'uß (9) öñine ilet. Andan sen beni³ dilek eyle tā ki beni öldürmeye. Civān⁴ (10) şād olup eyitdi: Ben Muḥammed bin Yūsuf'uß oğlıyam ve birāder-i Haccāc'am. (11) Seyyid Üseyd eyitdi: Sen ol Yūsuf mısın ki 'Arabī şı'rlerde senüñ (12) ḥüsñüñ vaşfını dimişlerdür. Yūsuf eyitdi: Belī. Üseyd eyitdi: Sen (13) ol Yūsuf mısın ki ḥalāyık eyidürler, sen Reşīde-i 'Arab gibidür ḥüsünde. (14) Yūsuf⁵ eyitdi: Belī. Sen ol Yūsuf mısın ki senüñ 'ammüñ senüñ⁶ dostluğundan (15) uyumaz ve gündüz ārām eylemez. Eyitdi: Belī. Üseyd eyitdi: (16) Sen ol Yūsuf mısın ki Vāsīṭa şehriniñ 'avretleri senüñ için (17) 'uryān olup erlerinden boşandılar. Eyitdi: Belī. Sen ol Yūsuf (18) mısın ki Haccāc bin Yūsuf her şabāḥ tırı gele tā seni görmeyince (19) ol⁷ ḥük-m-i fermān buyurmaz, didi⁸. Eyitdi: Belī. Çün⁹ Seyyid Üseyd¹⁰ (20) şöyle şād oldu kim diller ile yād olmaz. Seyyid eyitdi¹¹: Ben senüñ (21) 'ömrüñi ve cānuñi ve göñlüñi şöyle yaqaym ki 'Abbās'uß 'ömrini ve cānını

[İ217^a]

(1) ve göñlini niçe yaqdılar ise, bunı¹² diyüp andan¹³ atına (2) mehmüz degürdi. At kendüzin 'uqāb gibi Yūsuf'uß (3) üzerine pertāb itdi. Üseyd dağı nizesin başı üzre fer-ā-fer (4) çevürüp Yūsuf'uß sinesine eyle urdı ki püştinden çıkdı. Anı (5) nize ile kaldırdı, havāda tutdı tā cümle ḥalāyık [S209^b] gördiler. (6) Atını yürüdüp Haccāc bin Yūsuf'uß ḥargāḥ öñine geldi (7) ve nize ucından Yūsuf'ı yire bırağdı. Andan¹⁴ eyitdi: Ey (8) ḥavāric-i seg-i mel'un 'Abbās'uß püser-zādesi qanı 'ivażına (9) bunı¹⁵ depeledüm, üşde al. İmdi saña¹⁶ bu bir şerbetdür ki dünyāda (10) ölmezsen şimdi¹⁷ içdüñ ve bākisin āḥiretde içersin diyüp (11) miyāne-i leşkerden taşra çıkdı ve revāne

¹ tā: -S

² senüñ yanuña: saña İ

³ sen beni: -S

⁴ civān: -İ

⁵ Yūsuf: -S

⁶ senüñ: -İ

⁷ ol: -S

⁸ didi: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ Üseyd: -S

¹¹ Seyyid eyitdi: -S

¹² bunı: -S

¹³ andan: -S

¹⁴ andan: ve S

¹⁵ bunı: -S

¹⁶ saña: ve S

¹⁷ ölmezsen şimdi: -S

oldı. (12) Haccāc bin Yūsuf çün bu hāli gördi hemān-dem¹ başından² tācın (13) yabāna atup kendüzin tahtdan hāke bırağdı (14) ve yağasın çāk itdi ve başına hāk saçdı, feryād u figān (15) eyledi. Leşkeri arasına girdi. Bülend āvāz ile eyidürdi ki (16) her kimse kim Üseyd'ün başını baña getürürse aña (17) bir sancağ vireyin. Ol bu sözde iken Üseyd qalbine hamle (18) eyledi. Sipāhuñ qalbini şıyup taşra çığdı. Çün leşkerden (19) bir miğdār dürdüşdi. Hiç kimesnenün tākātı olmadı ki (20) ardınca vara veyā gide³ ammā **güyendegān-ı hikāyet** şöyle (21) rivāyet iderler ki Seyyār-ı seg-i havāricüñ bir oğlı var idi ki

[İ217^b]

(1) adına Tāhir eyidürler idi⁴ ve bu Tāhir anuñ leşkerinüñ bahādırlarından (2) idi. İttifāğ ol gün qaravula gitmişdi. Seyyid⁵ Üseyd nā-gāh (3) ol cāygāha düşdi. Bu fethi itmişdi ki ol Seyyid güzer-gahı (4) ol yire düşüp giderdi ve kendü ile eyidürdi: (5) Kāşki Seyyār'uñ dağı gönlini Seyyid 'Abbās'uñ gönli 'ivażına (6) yağmış olaydum, tā bu fikirde iken Seyyār oğlı Tāhir-i segi gördi. (7) Yüz nefer süvār ile qarşusından çün⁶ çığa geldiler. Üseyd'ün (8) öñinde ol⁷ yüz nefer⁸ süvār toğan yürüseydi çün⁹ birbirine yetişdiler. Üseyd (9) eyitdi: Siz kimlersiz? İçlerinden birisi eyitdi: Meger sen körsin¹⁰ görmez misin ki (10) emir-zāde-i 'Arab Tāhir bin Seyyār bin¹¹ Şemr'dür. Nice [S210^a] gündür anuñ atası (11) Medīne'ye gitmişdür ve anuñ atası 'Abbās'uñ püser-zādesi boynın urdı. (12) Ne tūrursın, tiz tūt, piyāde ol gel. Emir-zādenüñ rikābın (13) öp. Henüz bu söz tamām olmadın Seyyid¹² Üseyd ol süvāruñ (14) başına bir gürz eyle¹³ urdı ki beyni yüzinden çün taşra çığdı (15) ve cānı cehenneme gitdi. Bu haber Tāhir'e yetişdi ki ol¹⁴ dağı yolda (16) idi ve sipāhuñ ardınca gelürdi. Çün bir pāre yağın geldi. (17) Beş nefer süvār gönderdi, varuñ ol bir¹

¹ hemān-dem: -S

² başından: -İ

³ vara veyā gide: gideler S

⁴ eyidürler idi: dirlerdi S

⁵ Seyyid: -S

⁶ çün: -S

⁷ ol: -İ

⁸ nefer: -İ

⁹ çün: -İ

¹⁰ körsin: -İ

¹¹ Seyyār bin: -İ

¹² Seyyid: -S

¹³ eyle: -S

¹⁴ ol: bu S

bir¹ süvârî tutuñ (18) ve elin ardına bağlañ dañı baña getürüñ tâ ben aña sezâsını ideyin. (19) Anuñ ne mecâli vardır ki bir bî-günâh öldüre. Anlar Tâhir (20) öñinden gidüp Seyyid² Üseyd'üñ öñine³ geldiler. Çün (21) çağırıp eyitdiler ki senüñ ne iktidâruñ vardır⁴ ki edebsüzlük

[İ218^a]

(1) idüp Haccâc bin Yûsuf'üñ hizmetkârını sen⁵ depeleyesin. Tiz ol⁶ atdan (2) in ve elüñ arduña çevür. Seni bağlayayın dañı emîr-zâde öñine (3) iletelüm. Seyyid çün⁷ güldi, kendüye eyitdi: Ben bu harâm-zâde-i (4) nâbe-kârı Perverdgâr'dan rüz u şeb dilerdüm, şimdi⁸ virdi. (5) Var ise bu kerâmet Seyyid Abbâs'uñdur ki bu bed-bahtı benüm öñüme (6) getürdi. Eger⁹ şimdi ben bu bed-bahtı ve eger¹⁰ birisini diri kırsam (7) Münzir'üñ püştinden gelmiş olmayam diyüp Muḥammed'e şalavât getürdi (8) ve Huzâ'dan mu'âvenet ve Muşafâ'dan muḳâvemet ve 'Abbâs'dan himmet (9) talep eyledi. Andan soñra bir na'ra eyle urdı ki güyâ tāk-ı (10) âsmân yıkılup zemîne düşdi. Ol süvârlar çün¹¹ ḥayrân olup (11) eyitdiler. Yâ Rabb bu ne âvâzdur ki biz hergiz bunuñ gibi âvâz işitmedük. (12) Anlar bu fikirde iken anı gördiler¹² ki aç kırd koyun sürüsine girür gibi leşkerüñ (13) içine girdi. Yarım sâ'atda elli nefer süvârî depeledi. Bâkîsin (14) çün anuñ neberdin ve dest-bürdin¹³ gördiler, karar idemeyüp (15) firârı ihtiyâr itdiler. [S210^b] Üseyd¹⁴, Seyyâr oğlı Tâhir'üñ yanına düşdi. (16) Hâzret-i Zül-Celâl ibtihâl gösterüp eyidürlerdi. Yâ Rabb (17) sen baña kuvvet ve zafer vir tâ şöyle ki anuñ atası Seyyâr seg-i mel'ün (18) benüm 'azîz 'ammüm göñlini niçe yaqdısa ben dañı oğlunuñ boynını

---

¹ bir: -S

² Seyyid: -S

³ öñine: eline S

⁴ vardır: olur S

⁵ sen: -S

⁶ ol: -S

⁷ çün: -S

⁸ şimdi: -S

⁹ eger: -S

¹⁰ eger: -İ

¹¹ çün: -S

¹² anı gördiler: -İ

¹³ dest-bürdin: -S

¹⁴ Üseyd: Seyyid S

(19) kendü elümle uram dağı bu seg-i¹ ḥarām-zāde-i nābe-kārı depeleyem ve göñlini (20) yaqam ve kendü yaqam². Ol dağı ‘Abbās gibi oğul acısını göre. Çün Üseyd (21) bu da‘vāyı itdi³, andan atına eyitdi: Ey at baña çok yoldaşlık itdün

[I218^b]

(1) bu laḥza dağı yoldaşlığıñ demidür. Göreyin seni sa‘y eyle, şol (2) ḥarām-zāde-i ḥavārice yetişesin in-şā‘allāh, ola ki yetişüp depeleyem. (3) Bunı didükden şoñra yüzün göge tıtdı ve eyitdi: Ey Ḥudāvend, (4) ‘Abbās bendeññ yüce bārgāhuñda ḳadri varısa benüm atuma (5) ḳuvvet vir. Egerçi kim ḳalmışdur tā ol seg-i ḥavārice nā-murāda⁴ yetişe. (6) Bunı⁵ diyüp dağı atına mehmüz degürdi. At berḳvār pāyince (7) gitdi, ha diyince yetdi. Andan Üseyd gürzin ḳaldurup (8) Seyyār-zādenüñ ardından pertāb itdi. Atıññ ḳıç ayağına doḳundi. (9) Şikest idüp at göti üzre çökdı. Ṭāhir ḳuvvetlü civān (10) idi ve ḥaylī dil-āver-i pehlevān⁶ idi. Görđi çün atı yıḳıldı (11) cüst atıññ arḳasından şıçrayup ayağı üzre tırı vardı. (12) Seyyid⁷ Üseyd üzerine vardı. Ṭāhir eyitdi: Eger erlik da‘vāsın (13) iderseñ piyāde ol ki ben piyādeyem tā senüñle ceng idem. Seyyid (14) güldi. Hemān-dem⁸ atından aşığa⁹ indi. Elin uzadup Ṭāhir’üñ¹⁰ kemer-bendin (15) tıutup yir yüzünden ḳaldurup eli üzerine aldı. Başı (16) üzerine çevürüp andan¹¹ yire şöyle urdı ki cümle üstüḥānı ḥurd (17) oldı. Andan ḥancer-i ābdārın çıkarup ol nābe-kāruñ başını kesdi ve (18) eyitdi: ‘Abbās’uñ püser-zādesinüñ ḳanı ‘ivażına olsun [S211^a] didi (19) ve yine atına süvār oldı. Ol ḳaçanlaruñ birisin tıtdı. Ol şaḥş (20) feryād getürüp eyitdi: Ey Seyyidü’l-‘Arab ben ne eyledüm, beni ne¹² yire sürersin?

¹ seg-i: -S

² kendü yaqam: -İ

³ itdi: -İ

⁴ nā-murāda: -S

⁵ bunı: -S

⁶ pehlevān: -S

⁷ Seyyid: -S

⁸ dem: -S

⁹ aşığa: -İ

¹⁰ Ṭāhir’üñ: -İ

¹¹ andan: -S

¹² ne: -İ

(21) Ben bir ‘āciz kişiyem beni¹ güc ile cenge² getürdiler. Üseyd³ güldi⁴, eyitdi: Korkma ki seni depelemezem

[İ219^a]

(1) ki seni depelemek hayfdur ve ‘aybdur diyüp Tāhir’uñ başın anuñ⁵ (2) boynına bağladı. Andan iki elini bend itdi ve dağı atına bindürdi (3) ve iki ayağın dağı atıñ karnı altından bağladı. Aña andlar virdi ki (4) ben her⁶ ne dirsem Haccāc bin Yūsuf’a diyesin ve bu⁷ benüm haberümi aña (5) yetiştüresin ve dağı Şemr oğlu Seyyār’a diyesin ki ‘Abbās’uñ püser-zādesin (6) depeledüñ ben dağı senüñ gibi⁸ depeledüm tā sen zinde oluğça anuñ derd (7) ü ğamı⁹ göñlinden gitmeye. Eger oğlum Cüneyd’uñ ğamı sebebi olmayaydı (8) benüm ‘aziz ferzendüm cihānda āvāre olmışdur. Ben bu sa’yı eylerem kim (9) anuñçün eylerem. Ammā sen Seyyār-ı zālime eyit ki sen kendü elüñle ‘Abbās’uñ (10) püser-zādesin depeledüñ ve göñlini yağıduñ. Ben dağı senüñ oğlını (11) depeledüm ve başını saña¹⁰ gönderdüm. Al kenāra çek, bunı¹¹ diyüp gönderdi. (12) Andan kendüsi Yemen cānibine gitdi. Çün¹² Seyyār’uñ oğlu başını (13) ol süvār aldı, gitdi. **Ez-İN cānib** Seyyār oğlını gele diyü intizārda (14) idi. Ārāmı kararı yoğdı. Dā’imā¹³ yola nigāh iderdi. Nā-gāh gördi ki (15) sipāhdan bir nice süvār gördi. Şikeste, hayrān u ‘āciz yoldan (16) geldiler. Kimisi zağmdār ve kimisinüñ yüzi gözi evkār. (17) Seyyār eyitdi: Bu ne kārdu ve oğlum Tāhir kani? Anlar eyitdiler ki (18) bizüm andan haber ü āgāhumuz¹⁴ yoğdur. Ammā anı gördük ki (19) bir süvār geldi, ceng eyledi. Yüz nefer süvārı şıdı tār-mār (20) itdi. Elli altmış süvārı depeledi ve Tāhir’e meşğüldi. Biz karar idemeyüp (21) firār ihtiyār¹⁵ [S211^b] itdük. Biz üşde geldük. Seyyār bildi ki ol süvār Üseyd-i nāmdārdur.

¹ beni: -İ

² cenge: -İ

³ Üseyd: Seyyid S

⁴ güldi: -İ

⁵ anuñ: bunuñ S

⁶ her: -S

⁷ bu: -İ

⁸ senüñ gibi: oğlını İ

⁹ ğamı: dağı S

¹⁰ saña: -S

¹¹ bunı: -S

¹² çün: -İ

¹³ dā’imā: -S

¹⁴ āgāhumuz: -S

¹⁵ ihtiyār: -İ

[İ219^b]

(1) Çün bu haber Seyyār işitdi cihān gözine қараñu oldı. Cigerinden (2) āh itdi. Şöyle¹ ki feleke dūd-ı siyāh gitdi. Gūyā ki yüregine bir zehr-ālūd (3) oқ doқundı, şaңçıldı² tā bu fikirde iken nā-gāh³ ol süvār āşikāre oldı, geldi⁴. (4) Gördi, Ṭāhir’uñ başını bağlamışlar ve bu süvāruñ ayaқların (5) at altından üstüvār-ı bend muhkem itmişler. Seyyār çün oğlınuñ başın (6) gördi, nāle vü efgān idüp yire düşdi. Şol kadar dögündi ki (7) kendüden gitdi ve yine kendüye gelicek taşlarla (8) sinesin döge döge pāre pāre itdi. Şöyle ki a’ zāsı çün (9) ālūde olup yine yire düşdi, uşşı gitdi. Bu haber çün⁵ (10) Ḥaccāc’a irişdi, Ḥaccāc dağı birāder-zādesi Yūsuf için ḥāk (11) üzre oturup mātemde idi ve Ḥazīme dağı bunlaruñ gibi. Bu⁶ üç (12) bir yire gelüp çün⁷ nevḥa vü zārī itdiler. Her biri ellerine taş (13) alup sīnelerin döge döge pāre pāre itdiler⁸. Ol üç ḥavāric (14) mel’ūñlar on bir gün ve on bir⁹ gice ne yidiler ve ne içdiler (15) ve ne uyudılar, mātem tıtdılar. Ammā¹⁰ iblis-i mel’ūn Ḥaccāc’uñ öñine (16) geldi. Eyitdi: Bil ve āgāh ol ki Üseyd’e bu işleri Sa’id bin (17) Cübeyr ta’lim itdi. İmdi varuñ siz dağı oğlanlaruñuz қanın (18) Cübeyr’den aluñ ve depeleñ ki Ka’be evinde namāz қıla тұrur. Derḥāl (19) Ḥaccāc’uñ yüzi kızardı, gözi қарardı¹¹. İblis-i la’inüñ sözün cānla қabül (20) idüp eyitdi: Ey ata rāst eyidürsin, hem eyle itmek gerek diyüp (21) Yūsuf-ı Ḥaccāc¹² yirinden hemān¹³ tırı gelüp¹⁴ Ka’be evinüñ қapusına

[İ220^a]

(1) geldiler, çağırıp eyitdiler ki Sa’id bin Cübeyr қандadır? İblis eyitdi: Ḥarem’dedür. (2) Tefahḥuş eylediler çün anı¹⁵ Ḥarem’de gördiler. Ol ḥavāriclerden (3) birisine eyitdiler: [S212^a] Yüri, var. Sa’id bin Cübeyr’i Ka’be’nüñ Ḥarem’inden

¹ şöyle: -İ

² şaңçıldı: -İ

³ nā-gāh: -İ

⁴ geldi: -İ

⁵ çün: -S

⁶ bu: -İ

⁷ çün: -S

⁸ itdiler: eyler İ

⁹ on bir: -S

¹⁰ ammā: -S

¹¹ gözi қарardı: -İ

¹² Yūsuf-ı Ḥaccāc: -S

¹³ hemān: -S

¹⁴ gelüp: -S

¹⁵ çün anı: -S

(4) taşra çıkar. Ol dağı varup çün āstānına qadem qodı ve ‘azm (5) itdi ki vara¹ Harem’e gire, bir melek gelüp qanadıyla şöyle (6) qağıdı ki yetmiş kerre tersine yuvalandı. Cümle üstühānı hırd (7) oldı ve kendü dağı mürd oldı. Cānı cehenneme gitdi. Biri (8) dağı geldi². Anı dağı eyle itdi. **Rāvī şöyle³ rivāyet ider ki** (9) yetmiş nefer⁴ şahş vardılar. Cümlesin helāk oldılar ve dağı (10) Haccāc şeķāvetden her birine bir söz ve bir hüccet getürdi. (11) İblīs anda⁵ hāzır idi. Ol işlere nāzır idi ve bilürdi ki (12) anları melekler urur. Ammā tınmaz ki bu hāğ qatlı olalar. (13) Andan şöıra hiç kimesne varmadı. İblīs Haccāc’a eyitdi: (14) Ey oğul buyur taşlara necāset bulaşdursunlar ve mancınıqa (15) qoyup Ka‘be evinüñ üzerine atsunlar tā Ka‘be’nüñ (16) dīvārı tār-mār olsun. Sa‘id bin Cübeyr taşra çıkar, tut dağı (17) Ka‘be qapusında çār-miğ eyle ve çomağ ur⁶ ve derilerini yüz, āteşe vir (18) tā ki feryād eyleyeler. Her cānibden emr eyle tā Ka‘be’yi taşlar (19) ile uralar tā Sa‘id bin Cübeyr taşra çıqa, anı helāk eyleyeler. (20) İblīs ‘aleyhü’l-la‘ne çün bu sözi didi, Haccāc şād oldı. (21) Emr eyledi, mancınığ düzdiler. İçlerine ādem mülevveşiyle taşlar qoydılar.

[İ220^b]

(1) Seyyār bin Şemr ve Erd-şir bin Hāmān ve Hāzime bin ‘Abdu’llāh ve Ziyād bin (2) Sinān bu dört havāric ol kāra meşğül oldılar. (3) Taşlara necāset bulaşdurup Ka‘be evinüñ üzerine atdılar (4) tā Ka‘be’nüñ der ü dīvārın tār-mār itdiler. Melekler çün necāsetle (5) mülevveş taşları gördiler, Ka‘be’den qağıdılar. (6) Beytü’llāh yakın oldılar ve Haccāc emr eyledi tā⁷ hezār nefer miğdārı⁸ pāk dīn (7) Müselmānları tutdılar⁹ ve getürdiler. [S212^b] Ka‘be’nüñ qapusın öninde (8) yaturdılar dağı derilerin yüzdiler. Andan şöıra¹⁰ vāfir (9) āteş yaqıup āteşe urdılar. Ol mü’minler feryād itdiler¹¹ tā¹² (10) Sa‘id bin Cübeyr Ka‘be içinde işitdi ve özi göyündi. (11) Bu dört havāric ol mülevveş taşları tırmayup atarlardı. (12) Ka‘be’nüñ der ü dīvārını varup

¹ vara: -S

² geldi: gitdi S

³ şöyle: -S

⁴ nefer: -S

⁵ anda: -S

⁶ çomağ ur: -İ

⁷ tā: -İ

⁸ nefer miğdārı: -İ

⁹ tutdılar: -İ

¹⁰ şöıra: -S

¹¹ itdiler: eylediler İ

¹² tā: -İ

yıklarlardı ve Sa'îd bin (13) Cübeyr Allâh Te'âlâ¹ evi içinde namâza tırışdı ve Hâzret-i (14) Rabbü'l-âlemînün² şevkine ve zevkine şöyle müstağrak idi ki (15) hîç³ âlemün aḥvâlinde haberdâr degül idi tâ bir uğurdan (16) sücûda varduḡda bî-ḡod olurdu. Ol bî-ḡodluḡda emîrû'l-mü'minîn (17) 'Alî'yi gördi. Şöyle ki vâkı'ada gördükleri gibi (18) eyidürdi ki ey cân-ı men teslim ol ḡâne-i Hudâ'dan (19) taşra çık senün vâsıtañ ile Haḡḡ'ün mü'minlerine⁴ belâ vü 'anâ⁵ (20) irişür. Senün 'ömrün daḡı âḡirine irişmişdür. Bir dem ârâm eyleme, (21) taşra çık ki cennetün ḡapularını açdılar. Şad hezâr ḡür u ḡilmân

[İ221^a]

(1) ellerinde lü'lü' ile memlû birer ḡabaḡ muntazırlardur ki üstine nişâr (2) ideler. Bunuñ gibi cümle ervâḡ-ı enbiyâ vü evliyâ ki ḡudumuña (3) muntazırlardur, didi. Sa'îd bin Cübeyr emîrû'l-mü'minîn 'Alî'den raḡiyallâhu (4) 'anh çün bu haberleri işitdi, ol bî-ḡuşlugından kendüye (5) kendüye geldi. Gözin açdı, gördi. Sekiz (6) cennetün ḡapuları açılmış şad hezârân ḡür u ḡilmân ellerinde lü'lü' ile (7) memlû ḡabaḡlar, muntazırlar ki nişâr eyleyeler. Çün anları gördi, Hudâ'ya (8) çok şükürler idüp imânın tazeledi. Andan⁶ tekbîr getürüp ḡazâya (9) rızâ gösterdi. Ka'be evinden taşra çıkıdı. **Râvî şöyle⁷ rivâyet** (10) **ider ki** Sa'îd bin Cübeyr çün Ka'be'nün evinden taşra çıkıcaḡ (11) Hâzîme bin 'Abdu'llâh ve Ziyâd bin Sinân⁸ ve Seyyâr bin Şemr ve Hâmân (12) bin Sinân bu dört zâlimler taşıla zaḡmıla Ka'be'nün ḡapusu (13) öninde düşürüp [S213^a] depelediler. Ba'd râviler eyidür ki Ka'be'nün (14) dîvâr-ı vîrânından⁹ ki nâ-ḡâḡ çıḡa vardı. Seyyâr bin Şemr-i mel'un (15) elin uzadup Sa'îd bin Cübeyr'ün aḡ nûrânî saḡalından yapışdı. (16) Ka'be dîvârından taşra çıkardı. Hâzîme bin 'Abdu'llâh yaḡasından (17) yapışdı ve Erd-şîr bin Hâmân daḡı eline yapışdı. Bu üç zâlim (18) ol âl-i Resûl'ı keşân ber keşân Haccâc-ı mel'unuñ önine getürdiler. (19) Çün Haccâc Sa'îd bin Cübeyr'i gördi be-ḡâyet ḡazaba gelüp (20)

¹ Te'âlâ: -S

² Rabbü'l-âlemînün: Haḡḡ'ün S

³ hîç: -S

⁴ Haḡḡ'ün mü'minlerine: -S

⁵ 'anâ: -S

⁶ andan: -S

⁷ şöyle: -S

⁸ bin Sinân: -S

⁹ vîrânından: -İ

eyitdi: Ey bed-nihād-ı Mervān oğlanlarına düşmen olan ve (21) anlaruñ hakkında türrehāt ve mühmelāt¹ söyleyen sen misin? Şöyle mi

[İ221^b]

(1) şanurduñ ki ben seni ‘ālemde diri koyam. Bu dem seni bir vechle depeleyeyin (2) ki tā kıyāmet dillerde yād olup illerde ad kıala. Haccāc bunlaruñ gibi (3) herzevātı kendüye lāyık her² neyse söyledi. Sa‘īd bin Cübeyr (4) epsem olup tesbīhe vü tehlīle³ meşgūl idi. Nā-gāh Haccāc çün⁴ (5) bülend āvāz ile eyitdi: Ne tırursız, şımı pāre pāre eyleñ. Henüz (6) bu sözi dimedin evvel zaħmı aña Haccāc-ı zālīm yetiştürdi. İkinci (7) zaħmı Seyyār bin Şemr-i mel‘ūn yetiştürdi. Üçinci zaħmı Hazīme bin (8) ‘Abdu’llāh yetiştürdi⁵. Dördüncü zaħmı Sinānū’l-ħafī yetiştürdi. (9) Bu dört zālīm ol pīr-i ‘azīzi yire düşürdiler. Seyyār bin (10) Şemr nā-gāh⁶ hancer-i ābdārın çıkarup başın kesdi. Hemān-sā‘at Rabbū’l- (11) ‘ālemīnūñ kudretiyle zemīn āsmāna lerze yetiştirdi. Yiri⁷ ve mülk ü ‘arş u (12) kürsī vü levh ü kıalem ü āb u bāda Bārī Te‘ālā cevāb virdi ki (13) ey bendelerüm siz kendü hālūñüzde⁸ oluñ ki benüm taķdīrümde (14) ezel-i āzālda hūkm bu minvāl üzre yazılmışdı⁹. Anı ki ben bilürem, (15) siz bilmezsiniz. Ammā Sa‘īd’uñ cān-ı pāk-ı¹⁰ teni hākdan a‘lā-yı ‘illiyīne ‘urūc (16) idicek teni ğalṭān olup gitdi tā Haccāc’uñ taḫtı öñine (17) yetdi. **Güyendegān-ı [S213^b] hikāyet şöyle¹¹ rivāyet ider¹² ki** (18) çün Sa‘īd’uñ kıanı şöyle cūş ħurūş eyledi ki taḫt üzerine çıkıdı¹³. (19) Haccāc vehm itdi. Yirinden tırı gelüp bir gūşede pinhān (20) oldu. Andan¹⁴ yine iblīs-i la‘īn öñine gelüp eyitdi: Üşde (21) şimdi¹⁵ hac kıāfilesi geldi. Ne tırursız, anları taleb eyleñ, tutuñ.

¹ mühmelāt: -S

² her: -S

³ tehlīle: -İ

⁴ çün: -S

⁵ yetiştürdi: urdı İ

⁶ nā-gāh: -İ

⁷ yiri: -İ

⁸ hālūñüzde: -İ

⁹ yazılmışdı: gitmişdi S

¹⁰ pāk-ı: -İ

¹¹ şöyle: -S

¹² ider: eyler S

¹³ çıkıdı: -İ

¹⁴ andan: -S

¹⁵ şimdi: -S

[İ222^a]

(1) ‘Alī’ye la‘net eylemeyi öldürüñ **ve rāwī rivāyet ider¹ ki** (2) ol kâfile yüz biñden ziyāde nefer mü’min vardı². Anlardan ba‘zısı kôrkusundan (3) ‘Alī’ye hāşā la‘net eylediler. Haccāc’a bu³ mü’minlerüñ müttakīleri eyitdiler. Biz (4) ‘Alī’ye rađiyallāhu ‘anh⁴ la‘net itmezüz. Şol kişiyeye la‘net iderüz ki ‘Alī’ye la‘net (5) ide. Haccāc bu⁵ mü’minlerüñ sözinden gāzaba gelüp emr eyledi tā⁶ yetmiş biñ (6) mü’min muvaḥḥidi ‘īd güninde kurbān vaqtinde depelediler. Ol mü’minler⁷, ol zālimlerüñ (7) elinde Haḫ yolında kurbān oldılar. Ammā⁸ Haccāc-ı la‘īn çün ol yetmiş biñ⁹ (8) nefer mü’min depeledi. Andan şoñra leşkerine emr eyledi. Vāsīta’dan (9) yaña göç eylediler. Hāzret-i Bārī’nüñ emri şöyle cārī oldı ki (10) Haccāc’a şūr u sevda tārī oldı. Şöyle oldı ki ne gözine (11) uyḫu gelürdi ve ne kaçabilürdi. Çün bir dem ḥāba vardı. Şöyle¹⁰ (12) görđi ki rüz-ı kıyāmet olmış ve Sa‘īd bin Cübeyr yaḫasına (13) yapışmış, keşān ber keşān her tārafa çeküp eyidürdi ki ey zālīm (14) ben saña n’eyledüm, sen beni bī-günāh depeledüñ. Haccāc tersān u lertzān uyanurđı, (15) feryād eylerdi¹¹ ve tīg ‘uryān idüp nā-ḫaḫ nice kanlar eylerdi. (16) Andan şoñra ārām iderdi. Bu ḫāletle yine¹² Vāsīta’ya geldi, kōndı. (17) Bir kimesne gönderüp eyitdi: Efteḫ vezīri getürüñ. Varup getürdiler. (18) Efteḫ Haccāc’uñ vehminden berg-i bīd lertzāndı. Kelime-i tevḫīdi (19) idüp Haccāc’uñ öñine geldi. Hızmet eyledi. Haccāc-ı mel‘ūn söz (20) söylemedi, tā bir sā‘at [S214^a] miḫdārı geçdi. Andan şoñra bülend āvāzla (21) çağırup¹³ eyitdi: Ey Efteḫ bir muḫaddiḫ kimesne getürüñ, kendü

[İ222^b]

(1) ser-güzeştinden baña ḫikāyet eyleye. Şöyle ki bir sā‘at gülem ve bir sā‘at (2) ağlayam, didi¹⁴. Ammā şöyle dilerin ki ol didügi ser-güzeşti ne kitābda (3) görmiş

¹ rivāyet ider: eydür S

² nefer mü’min vardı: -İ

³ Haccāc’a bu: ol S

⁴ rađiyallāhu ‘anh: -İ

⁵ bu: -İ

⁶ tā: -İ

⁷ ol mü’minler: -İ

⁸ ammā: -İ

⁹ biñ: -İ

¹⁰ şöyle: -İ

¹¹ eylerdi: iderdi S

¹² yine: -İ

¹³ çağırup: -S

¹⁴ didi: -S

ola ve ne bir kimesneden işitmiş ola. Belki ol aḥvāl (4) kendü başından geçmiş ola. Eger getirürseñ hoş, eger getirmezseñ (5) seni pāre pāre eylerin ve ḥānmānuña daḥı āteş ururam. Efteḥ vezīrūñ (6) endāmına lerze düşdi. Göñlinde bu herze ney ki diyüp (7) eyitdi: Ey pādişāh bil ve āgāh ol ki bunuñ gibi (8) kimesne ki sen taleb eylersin bir günde ve yāḥūd¹ on günde (9) ele girmez. Baña yigirmi gün mühlet vir, cüst cū kırup (10) bulam ve ḥuzūr-ı şerīfūne getürem. Ḥaccāc-ı mel'ün n'ola didi. (11) Efteḥ ḡamgīn ü ḥazīn evine geldi. Cānından ve ḥānmānından² nevmīz olup (12) ağladı. Şöyle ki gözinüñ yaşı çağladı ve anuñ bir kıızı (13) var idi. Be-ḡāyet ḥüb rüy u ra' nā vü 'aḳıl u dānā idi. (14) Atasından istifsār itdi ki saña bu girye nereden düşdi? (15) Atası eyitdi: Ey duḡter sen benüm derdüme devā idemezsin, var (16) git, didi³. Kendü ḥālūñde ol. Vezīrūñ kıızı on (17) dört yaşında idi ve perīler ile dostluḡı var idi. Atası (18) anuñ ḥālinden bī-ḥaber idi. Ol duḡter tıfl iken daḥı bir perī (19) 'avretinüñ südin içmişdi. Ol perī 'avreti her gün bu duḡtere (20) gelürdi ve duḡter anı görür idi. Pes duḡter atasına eyitdi ki (21) ḥālūñi baña söyle, şāyed ki derdüñe devā eyleyem. Atası kıızına aḥvālını

[I223^a]

(1) bir bir taḳrīr eyledi. Duḡter güldi ve eyitdi: Ey bābā-yı büzürgvār (2) nāle vü zār itme ki bu kār düşvār degüldür. Ḡāyet⁴ āsāndur. (3) İllā ki ecel dirler⁵ aña dermān yokdur. Ammā ben [S214^b] senüñ bu (4) müşkilüñi ḥal ideyin, sen 'acebe ḳalasin. Efteḥ kıızınüñ 'aḳlında (5) ḥayrān ḳaldı. Duḡter ḥalvetine gitdi. Ol perī 'avreti (6) aña bir du'ā öğretmişdi tā her vaḳt anuñ bir mühim (7) işi ola ol du'āyı oḳuya, ol vaḳt gelürdi. Ol perī (8) 'avreti gelür, aña⁶ buluşurdi. Ḥalvetine varup ol du'āyı oḳudı. (9) Ol perī 'avreti çıḳa geldi. Eyitdi: Ey ferzend saña ne olmuşdur (10) ki beni diledüñ? Duḡter eyitdi⁷: Atası ḥālinden ḥaber virdi. Perī (11) 'avreti güldi ve eyitdi: Bu āsāndur, benüm hem-sāyemde bir er vardur ki (12) on iki yıldur Ḥaccāc-ı mel'ünüñ zindānında olmuşdur. Çün (13) Ḥaccāc ḥāne-i Ka'be'ye gitdi. Ol vaḳt zindānda olanları (14) āzād eyledi. Ol daḥı zindāndan ḥalāş buldı. Şimdi dört aydur (15) ki ol

¹ yāḥūd: -S

² ḥānmānından: -İ

³ git, didi: -S

⁴ ḡāyet: -S

⁵ dirler: -S

⁶ aña: -İ

⁷ eyitdi: -S

sizüñ hem-sāyeñüzde oturur. Ğāyetde za‘if (16) ü naḥif olmuşdur. Bu sā‘ at bir pāre kuvvet tuta tırur¹. Ol şahş (17) bir yıl tamām oturursa kendünüñ ser-güzeştin söylese (18) biñde birin dimemişdür. Duḡter çün anı işitdi, şādmān olup (19) atası öñine gelüp müjdegānī ḡaberin viridi. Atası (20) ḡurreminden kızınıñ yüzini ve gözini öpd². Andan şoñra ādem gönderüp (21) ol şahş getürdiler. Efteḡ çün aña nazar itdi, gör³di. Bir civān-ı

[İ223^b]

(1) ḡüb ruḡsār. Andan istifsār itdi. ḡaberdār oldı ki üstād (2) kimesnedür. Buyurdi, ḡammāma iletdiler ve nazif idüp laḡif (3) libāslar giyürdiler ve nefis ta‘āmlar yidürdiler. Çün ta‘āmdan (4) fāriḡ oldılar, kelāma girdiler. Eşnā-yı kelāmda ol (5) şahşa Efteḡ³ eyitdi: Ey merd-i dānā kendü ser-güzeştinden bir ḡikāyet (6) var mıdur ki ḡaccāc ileyinde ḡikāyet eyleyesin. Anı hīç kimesneden (7) işitmiş olmayasın ve kitāb-ı uşurlābda⁴ görmiş olmayasın. (8) İllā kendüñ [S215^a] ser-güzeştin söyleyesin, didi⁵. Ol şahş eyitdi: (9) Elümden gelür ki tā bir yıl miḡdārı ḡüftār idem (10) anı daḡı henüz iḡtişār idem⁶. Biñde birin dinilmeye. Efteḡ vezir⁷ şād (11) olup yirinden tırı geldi. Anı ḡaccāc öñine iletdi. Çün (12) ḡaccāc-ı mel‘ün⁸ anı gör³di. Eyitdi: Ey şahş aduñ nedür? Eyitdi: Benüm (13) adum Selim’dür ve Selim-i⁹ Cevheri eyidürler. ḡaccāc-ı mel‘ün eyitdi: Senüñ (14) aduñ ve atañ adı daḡı işitmişemdür, didi. Periler ḡapmışdur. Ol eyitdi: (15) Belī. ḡaccāc eyitdi: Ey Selim-i Cevheri ol ‘acā’ibler ki gör³düñ (16) ve geḡürdüñ baña bir bir ḡikāyet eylegil. Saña çok māl u ni‘met (17) vireyin ve ḡil‘at daḡı vireyin¹⁰. Yoḡsa emr eylerin saña nice yüz¹¹ degenek (18) ururlar ve bende çekerler ve daḡı ol on iki yıl olduḡıñ (19) zindāna ḡoyarlar. Selim-i Cevheri’nüñ endāmına lerze düşdi. (20) Göñli ile eyidür¹²: Bu ne herze ki diyüp zār

¹ tuta tırur: tıtdı İ

² öpdı: -İ

³ Efteḡ: -İ

⁴ uşurlābda: -S

⁵ didi: -S

⁶ iḡtişār idem: -S

⁷ vezir: -İ

⁸ mel‘ün: -İ

⁹ Selim-i: -İ

¹⁰ vireyin: -S

¹¹ yüz: -İ

¹² eyidür: -S

zār ağlamağa (21) başladı. Andan ümizvār oldı ki başından geçmiş düşvār vākı^ç aların

[İ224^a]

(1) bir bir hikāyet eyleye. Lertzān u tersān Haccāc-ı mel^ç ünüñ taht öñine (2) varup oturdu ve kışşaya āgāz itdi. Eger Selīm-i Vāsītī'nüñ (3) cümle ser-güzeştini Haccāc öñinde eger söylersen kışşa dırāz olur (4) ve diñleyenüñ melāleti artar. Ammā biz¹ muhtaşar diyelüm ve bākī hod yirinde (5) dinilmiş ola. Hudāvendān-ı aḥbār **Ebū Hafş-ı Kūfī rahmetu'llāhi** (6) 'aleyh² şöyle rivāyet ider³ ki çün Selīm-i Cevherī söze (7) āgāz itdi. Evvel Rabbü'l-^ç ālemīnüñ adını yād itdi ve ikinci Seyyidü'l-mürselīnüñ (8) üzerine Muḥammed 'aleyhi's-selām⁴ şalavāt getürdi. Haccāc-ı mel^ç ünüñ göñlinde niyyet (9) eyledi ki çün Selīm-i Vāsītī ser-güzeştin tamām idicek anı (10) bir hüccetle tamām eyleye. Selīm daḥı göñlinde [S215^b] niyyet itdi ki çün (11) ser-güzeştin tamām idicek kendümi Hālīk'a teslim eyleyem ve (12) anı gāfil idüp katle getürem. Bu ikisi bu o efkārda idiler. (13) Nā-gāh Selīm⁵ güftāra āgāz itdi ve eyitdi: Ey pādīşāh bu bendenüñ (14) adı Selīm-i⁶ Cevherī'dür. Benüm atam Vāsīta'dan kopmuşdur. Şol kadar māl u ni^ç met⁷ (15) ü menāl u haşmeti var idi ki hulefā vü vüzerā anuñ ni^ç metine muhtaclar idiler. (16) Haccāc-ı mel^ç ün eyitdi: Rāst eyidürsin. İştmişemdür. Andan eyitdi⁸: Benüm atamuñ benden (17) gayrı oğlu yogdı ve 'ammüm kızın baña 'avretlige alıvirmişdi (18) daḥı kendü⁹ dünyādan gitdi. Beni dostlarına ışmarladı ve ben daḥı her şahşı (19) kendüme yār-ı vefādār bildüm ve miḥnet çün¹⁰ gam-güsār şandum. Anlar (20) hezār güne hile ile baña gurūr u sürür virüp aldayup cümle (21) mālumu menālumu¹¹ yidiler. Nitekim şā^ç irler eyidürler: **Şi^ç r:**

Meclisde iki yüz kişi tamām

¹ biz: -S

² 'aleyh: -S

³ ider: eyler S

⁴ Muḥammed 'aleyhi's-selām: -İ

⁵ Selīm: -S

⁶ Selīm-i: -İ

⁷ ni^ç met: -S

⁸ andan eyitdi: -İ

⁹ kendü: -İ

¹⁰ çün: -S

¹¹ menālumu: -İ

[İ224^b]

(1) Olurdu her zamān ger ḥāṣ u ʿām

Her ne dirsem dirler idi āferīn

(2) Zī-keḷām zī-maʿānī gūzīn

Her zamān benden dilerlerdi ʿaṭā

(3) Dirler idi oldı ḥātem bu¹ fetā

Yoḡdur bunuñ gibi² bir nāmdār

(4) Kim ider yārānı üzre dūr niṣār

Dirler idi olmasun bunsuz cihān

(5) Kim bize bundan iriṣūr āb u nān

Āb u nānla bu cānuñ zindeyüz

(6) Biz ki mādām işbu yir yüzindeyüz³

Nesr: Her birisi bu üslūb üzre (7) sözler söylerlerdi ve riṣ-ḥand idüp yinmeklikle⁴ mālumı yirler idi. Gice (8) gündüz benümle bile olurlardı tā iki yıl miḡdārı bu (9) nevʿ le gitdiler. Cümle mālumı anlar⁵ iṭfār itdiler ve kimin der-kenār eylediler. (10) Bende hiç bir⁶ nesne ḡalmadı ki yiyem veyā giyem. Ben dermānde (11) ḡaldum⁷. Ṣoñra peṣimān oldum. Benüm ʿavretüm ki ʿammüm ḡızıydı ʿāciz ü bī-nafaḡa (12) ḡalduḡ. Ṣāʿirler eyidürler: **Ṣiʿr** :

Cümle mālumı yidiler, gitdiler

(13) [S216^a] Dostlar düşmānlar işin itdiler

Süfrem üzre dostluḡ lāfın uran

(14) Ṣimdi oldur seg gibi baña uran

Ṣormaz oldı hiç kimesne aḡvālumı

---

¹ bu: -İ

² bunuñ gibi: bu tek S

³ yir yüzindeyüz: yirde zindeyüz İ

⁴ yinmeklikle: -İ

⁵ anlar: -S

⁶ bir: -S

⁷ ḡaldum: -S

(15) Gūş kılmaz oldılar aqvālumı

Ger virürsem almaz oldılar selām

(16) Ƙanı bunca i' tizām¹ u ihtirām

‘ Avretümle ben Ƙalup ‘ uryān zār

(17) Aç şusuz olmışuz leyl ü nehār

İtdüğüm işden peşimān olmuşam

(18) Sīne biryān dīde giryān olmuşam

Neşr: Pādişāhum cümle yārān (19) ve dostdan mālum Ƙalmayınca beni Ƙodılar, gitdiler ve selāmum (20) dağı almazlar. Beni añmaq² Ƙanda evüme gelmek Ƙanda dünyālıkda bir ħabbem (21) Ƙalmadı. Şöyle ki irte ne yiyem dirdüm ve ğamgīn

[1225^a]

(1) olurdum. Andan şoñra ‘ avretüm baña eyitdi: Ey Selīm³ bil ve āgāh ol kim (2) erenler iş işlemek ‘ ayb olmaz. Turgıl erenler ile iş işle. (3) Sen dağı erenler işin işle, ben dağı ‘ avretler işin⁴ işleyeyin. Ola ki rüzgārumuz (4) eyü ola. Nitekim ulular buyurmışlardur: **Şi’r:**

Er olan iş içre neng eylemez

(5) Ki erzāƘın üstine teng eylemez

Muħammed ki cümle özi nürdur⁵

(6) Ĥadīce anaya çü müzdverdür

Degül midür yā Mūsā bī-‘ār ‘ ayb

(7) Niçe oldı dün gün çübān Şu‘ ayb

Neşr: Pes, ey pādişāh çün (8) ‘ avretüm baña bu sözi didi, ben dağı eyitdüm: Ey benüm hem-rāhum⁶, ben ne (9) kār eyleyem? Şan‘at dağı bilmezem ve sermāyem dağı yok tā anuñ ile (10) şatu bāzār eyleyem. Eyitdi: Ĥışt-zen ol ve yāħūd mellāh ol

¹ i' tizām: i' tirāz İ

² añmaq: -İ

³ ey Selīm: -İ

⁴ ‘ avretler işin: -İ

⁵ özi nürdur: yüzi nür ider İ

⁶ rāhum: rāzum S

(11) ve yāhūd ḥammāl veyā ırğad ol, didi¹. ‘Avretüm baña bu işleri (12) ‘arz eyledi. Benüm daḥı bu işlerden ḥammālīga meylüm ziyāde oldı ve yarındaşı (13) şabāḥ oldı². Elüme bir ip alup bir çüvāl omuzuma artdum (14) ve bāzārdan yaña müteveccih olup gitdüm. Ḥalāyık-ı şehr³ benüm bu işümden ‘acebe (15) kaldılar ve eyitdiler: Hiç kimesneden bunuñ gibi nā-ḥalef ferzend (16) toğmasun. Ol yārān ki benüm mālümü yiyüp ve ‘aṭālarum [S216^b] almışdı. (17) Benüm ḥālümü görüp eyitdiler: Bunuñ gibi nā-kes mütlif⁴ ü müsrif (18) aḥmaḳ u esfeh ‘ālemde yoğdur, diyüp hicve başladılar. Beni maşḥaralığa (19) alup ḳahḳaha ile gülüşmege başladılar. Ben ol nāz-perverlikle iple⁵ (20) çüvāl omuzuma alup gūşe-be-gūşe bāzār-be-bāzār kār-vān- (21) serāy-be-kār-vān-serāy geşt eylerdüm ve pūştüme bār alup her dāra

[I225^b]

(1) iledürdüm. Ne virürlerse öpüp başuma ḳordum. Āḥir kār-ı ḥālüm be-ğāyet (2) eyü oldı ki bir nice dirhem ḥāşıl ider oldum⁶. Şi‘r⁷:

Ḳonmuşdı (3) baña ezeli Cevheri laḳab

Şimdi laḳabumdur baña ḥammāl bu⁸ ‘aceb

(4) Bār-ı girān ḥar gibi her yaña iletürem

Anuñçün girür elüme bir niçe (5) direm

Nesr: Çün bir nice müddet ḥammālılık eyledüm. Zindegānum ḥoş oldı. (6) Ammā çün aḥşām olaydı ‘avretüm yanına gelürdüm. Ḥaste vü dem-beste (7) yorğun ve zebün otururdum ve nedāmet eylerdüm. ‘Avretüme (8) eyidürdüm ki şol kimesne ni‘metüñ ḳadrin ve ḳıymetin bilmez ve yaramaz (9) yoldaşlara hem-rāh⁹ olur, ben¹⁰ bī-şekk salṭanatdan ḥamālīga düşer ve (10) ben ‘avretümle her bābdan söz söyleşürdüm. Andan soñra (11) giryān u ḥayrān ḥāba varurduḳ daḥı elüm ayağum ḳabarmış (12)

¹ didi: -S

² oldı: -S

³ şehr: -İ

⁴ mütlif: -İ

⁵ iple: -İ

⁶ oldum: -İ

⁷ şi‘r: beyt İ

⁸ bu: -İ

⁹ hem-rāh: -S

¹⁰ ben: -İ

ve arnum oymuř yaturdum. Bu üslub üzre bir¹ iki üç ay (13) gedi ve havānuñ germ serdinden ve elüm ayağum ve aramuñ (14) derdinden nā-gāh bir marağ baña² arız oldu. Bir yıl (15) evde yatdum, rencür oldum³. Bu kerre iş avretüme düşdi. (16) Ol dağı gice gündüz ağlayup beni beslerdi (17) ve abıblere aça⁴ arc idüp beni tımār itdürürdi. (18) Nitekim řā⁵ irler⁵ eyidürler: **ři⁶r:**

Her gice bükerti bir iki⁶ iplik ub rūy

(19) Kendüzin olurdu lā-büdd her kişiye cāme-şuy

İşbu nev⁶ le (20) iderdi kesb, beslerdi beni

Yine dürlü özü idüp dirdi (21) eyü görsem ben⁷ seni

Her kimüñ dünyāda olsa bencileyin avreti

(22) [S217^a] Ol kiřinüñ ānesi güyā olışardur cenneti

Bār-keşlikden velikin ben

[I226^a]

(1) za⁶ if nā-tüvān

Olmıřdum řöyle kim rūz u řeb eylerdüm fiđān

(2) Derd-i⁸ rencümden be-đāyet almamışdı āatum

Gelmez idi yanuma bir kimse (3) illā avretüm

Nesr: Ey pādiřāh bu şıfatı ki vaşf itdüm tā bir yıl rencür yetdüm. (4) Yārānumdan birisi gelüp beni pürsiş eylemedi. İllā ol bī-çāre (5) avretüm iplik egirüp her gün alkuñ onın yuyup (6) açasın benüm için arc eylerdi. Ben dağı rencümden şöyle (7) za⁶ if oldum ki cismüm hilāla döndi. Her gün hezār (8) bār nāle ile⁹ ölümüme ārzümend idüm. Avretümden ayā idüp (9) endişe eylerdüm¹⁰ ki kendümi bir

---

¹ bir: -İ

² baña: -S

³ oldum: -S

⁴ aça: -S

⁵ řā⁶ irler: -S

⁶ iki: -İ

⁷ ben: -S

⁸ derd-i: -İ

⁹ ile: -S

¹⁰ eylerdüm: iderdüm S

yardan¹ atam helāk (10) olam. Bu ğam u ğuşşadan rehā bulam tā bir gice giryān (11) u nālān du‘āda iken ħ‘āba vardum. Vākı‘amda peygamber (12) ‘aleyhi’s-selāmı gördüm. Māh-ı tamām gibi ħırām (13) eyleyüp başum ucına geldi. Mübārek elini elüm üzerine (14) ĳodı ve daĳı lebi altından tebessüm eyledi. Şöyle ki mübārek (15) dıřlerinüñ nūrı cānumuñ içini münevver eyledi. Evümüñ (16) içi çü rüz rüşen oldu ve bülend² āvāz ile eyitdi: (17) Ey Selīm gönlüñi ĳoş³ tut ki şiddetlerden⁴ (18) vehm itme⁵ hem saña ölümünden ĳorĳu yoĳdur tā ol vaĳta (19) dek ki saña ölüm yetişe. Çoĳ ‘acā’ib ü ĳarā’ib⁶ görseñ (20) gerekdür. Başuñdan çoĳ eyü yavuz geçse gerek. (21) ‘Āĳıbet senüñ elinden bir ulu iş olsa gerekdür ki

[İ226^b]

(1) cihānda hıç bir⁷ āferīdenüñ elinden gelmese gerekdür. (2) Ol işden senüñ dīvānına çoĳ ĳasenāt yazılır. (3) Saña çoĳ derecāt virile ve saña virilen hıç enbiyāya (4) ve evliyāya virilmese gerekdür diyüp baña bir du‘ā (5) öğretti ve eyitdi: Bu du‘āyı oĳı ki zafer (6) bulasın ve za‘findan ĳurtulup şıĳhata iresin⁸ didi⁹. (7) Ben oldu‘āyı oĳudum şıĳhat buldum. ĳaccāc-ı [S217^b] mel‘ün¹⁰ bu arada Selīm’dan (8) su’āl itdi¹¹. Evvel bir zamān ağladı, andan soñra eyitdi tā bu ĳāyetde (9) ki ol ulu işüñ elüñden gelmemişdür yā daĳı (10) niçedür? Selīm eyitdi: Gelmemiřdür. ĳaccāc-ı mel‘ün kendü (11) ile endişe eyledi ki hergiz peygamberüñ ĳavli yalan (12) olmaz. Ammā ben bu sā‘at bunı depeleyeyin çün ĳıřşa tamām (13) dinilmiş ola tā bu işüñ derecātı ve fażlı anuñ elinden (14) ĳāşıl olmaya, peygamberüñ ĳavli yalan ola. Selīm¹² daĳı endişe (15) eylerdi ki ben daĳı bu sā‘at kendümi ĳudā’nuñ ĳalkı (16) fedāsın ideyin ve bu seg-i zālimi depeleyeyin, bunuñ zūlmını (17) ĳalāyıĳuñ üstinden¹³ götüreyin. Bu ikisi bu endişede (18) iken yine ĳaccāc-ı mel‘ün eyitdi: Ey Selīm ĳıřşayı āĳirine (19) yetişdür ki ser-ĳüzeřt söyleseñ gerekdür. (20) Selīm yine

¹ yardan: yirden İ

² bülend: rüşen İ

³ ĳoş: -S

⁴ şiddetlerden: şimdilerde S

⁵ vehm itme: -S

⁶ ĳarā’ib: -S

⁷ bir: -S

⁸ iresin: dönesin S

⁹ didi: -S

¹⁰ mel‘ün: -İ

¹¹ itdi: eyledi İ

¹² Selīm: -İ

¹³ üstinden: üzerinden S

kıřşaya¹ āġāz itdi. Ey pādīřāh çün Seyyid-i (21) sādāt du‘āyı tamām oġudı. Andan ōnra baña üfürdi.

[İ227^a]

(1) Eytidi: Hacı ve ġazā eyle, ġabūl eyledüm. Çün uyġudan² uyandım, kendümi (2) pīl gibi gördüm. Şöyle ki ezelden hezār-bār kuvvetlü (3) oldum ve ġümāna düřdüm, yoġsa düř mi didüm. (4) Gözüm ovup yine kendüme nazār itdüm. Kendümi (5) şöyle ferbih ü ġurrem buldum ki vařf itmek olmaz ve Seyyidü'l (6) mürselinüñ mu‘cizātından bu ‘aceb degüldür ve aña (7) řalavāt getirüp secde-i řükr itdüm. Kendüme (8) eyitdüm ki bu bī-çāre ‘avret benüm ġaġķumda bir yıl tamām sa‘y-ı (9) belīġ idüp rüzġār geçürdi ve ġicelerde iplik (10) egirüp ġündüzlerde cāme-řüy olmuřdur. (11) Çok zaġmet³ çekmiřdür. Eger beni bu sā‘at ten-dürüst (12) göricek olursa yarın yine beni ġammālīġa gönderür, (13) didi⁴. Hacıdan ve ġazādan ġirü ġaluram. Seyyid-i kā’inātuñ (14) emrine imtiřāl⁵ itmiř oluram. Ben bu fikirde iken (15) nā-ġāh [S218^a] seġergāh irdi. Hemān-dem yirümden (16) tırı geldüm. Şehrden çıķup Kūfe‘den (17) yaña revāne oldum. Hergiz sefer itmiř degül idüm. (18) Ayaġumda bir eski pā-pūř var idi. Yanumda bir direm yoġdı (19) ki nāna virüp nafaķa idinem. Şöyle bī-tūře (20) dīvāne gibi yola düřdüm. Menzil-be-menzil küy-be-küy (21) dervāze-be-dervāze⁶ eyleyüp ředā‘id-i rüzġār⁷ çeke çeke Kūfe

[İ227^b]

(1) şehrine geldüm ve ırġadlıġa başladım. Bir⁸ nice eyyām bunuñ üzerine (2) geçdi. ġünlerde bir ġün ġac mevsümi ġeldi. Etrāf-ı ‘ālemden ġac⁹ (3) ġāfilesi belürdi. Hācılar ile hem-rāh¹⁰ olup ‘azm-ı ġicāz (4) eyledüm¹¹. Ol ġāfilede merdāne ġizmetine bil baġladım. Bir sā‘at (5) münādīlik¹² iderdüm çün namāz vaġtı ġele ezān (6) oġurdum ve ġalāyıķa şu şaşurdum ve ġacılaruñ develerini (7) otarurdum ve

¹ kışşaya: söze S

² uyġudan: -İ

³ zaġmet: ta‘ab S

⁴ didi: -S

⁵ imtiřāl: imtiyāz İ

⁶ be-dervāze: -S

⁷ rüzġār: -İ

⁸ bir: -S

⁹ ġac: -İ

¹⁰ rāh: rāz İ

¹¹ eyledüm: itdüm S

¹² münādīlik: mü‘ezzinlik İ

hâcılaruñ¹ aşlarını bişürürdüm. Bu şıfâta (8) hac itdüm. Kâfile halkı beni gâyetde beğenürlerdi ve severlerdi. (9) Be-^cinâyet-i² Bârî Te^câlâ hazretine³ hac itdüm⁴. Andan soñra Rûm'a gitdüm, (10) gâzâ itdüm. Kâfirler beni tutup maṭmûreye koydılar. Ol (11) maṭmûre bir tennûra beñzer. Ol tennûruñ dibinde şişleri vardı (12) tâ bir kimesne geçe eyle dîvârına ayak kırmaya. Şöyle (13) kışaydı ki ayak üzere turlmazdı. Şöyle tar idi ki ayak (14) turlmazdı. Benüm ğıdam⁵ her gün bir batmân yonca idi. (15) Bunuñ gibi düşvâr yirde tamâm⁶ sekiz ay rûzgâr geçürdüm. (16) Her gün hezâr-bâr Kirdgâr'dan ecelüm ben⁷ dilerdüm. (17) Şöyle za^cif oldum ki hilâle döndüm. İki dizlerüm (18) kurıdı ve boynum şişdi ve gözlerüm qarardı. Ayağlarım inceldi ve (19) başumuñ ve saḳalumuñ kılları döküldi ve hâcet vaḳtinde bir⁸ (20) yir daḫı yoğdı ki fâriğ olaydum. Ol bed-râyiḫadan (21) bî-hüş olurdum. Her-çend Bârî [S218^b] Te^câlâ hazretine tazarru^c ve niyâz⁹

[I228^a]

(1) iderdüm. İcâbet olmazdı tâ bir gün bî-ṭâḳat olup şabrum (2) ve ârâmum ḳalmadı ve endâmum hârişinden dîvâne oldum ve süz niyâza (3) du^câ kıldum ve mülk-i bî-niyâza süz u güdâz¹⁰ getürüp¹¹ eyitdüm: İläḫî ve mevlâ-yı (4) Seyyidü'l-mürselin nübüvveti ve emîrü'l-mü'minin ^cAlî'nün vilâyeti haḳḳıçün (5) baña memât veyâ necât vir, dirdüm. Ben bu¹² tazarru^c da ve du^câda ve bükâda¹³ iken ḫâba (6) vardum. Yine Rabbü'l-^câlemînün Resül'ı, emîrü'l-mü'minin ^cAlî ile vâḳı^c amda (7) gördüm ki geldiler. Başum ucına¹⁴ geçüp oturdılar. (8) Hurrem olup andan¹⁵ tekellüme başladılar. Benüm ḫâlümü istifsâr eylediler¹⁶ (9) ve eyitdiler: Aḫsent ey Selim taḳşîrât eylemedün, hac ve gâzâ eyledün (10) ve bende giriftâr olduñ. Ol şedâ'idün

¹ hâcılaruñ: -S

² be-^cinâyet-i: -İ

³ hazretine: -S

⁴ itdüm: eyledüm S

⁵ ğıdam: ^cazâbum İ

⁶ tamâm: -S

⁷ ben: -S

⁸ bir: -S

⁹ niyâz: -S

¹⁰ güdâz: güzâr İ

¹¹ getürüp: kıldum İ

¹² bu: -İ

¹³ bükâda: -İ

¹⁴ ucına: üzerine S

¹⁵ andan: -S

¹⁶ eylediler: idüp S

şiddetinden dinden (11) dönmedüñ. Hiç¹ gam yime ve guşşa çekme ki belā nihāyete gelmişdür. (12) Hiç kimesne seni depeleyemez. Taqdīr-i Hudā şöyledür ki sen çok (13) ‘acā’ib görüp ve çok işler işleseñ gerekdür² (14) tā rüz-ı kıyāmet dillerde yād olup illerde ad kıala didiler dağı (15) du‘ā kıılıp üzerüme üfürdiler. Andan elüme yapışup ol (16) kıapudan çıkırap bir şahrāya getürdiler ve dağı gitdiler. (17) Bu hālde iken uyğudan uyandım. Kendümi ten-dürüst görüp (18) yirümden çün³ cüst tırı geldüm, gördüm⁴. Şhrden (19) taşra bir şahrāda gördüm. Ne zindān var ve ne ebnān. Kendümi (20) şöyle kuvvetlü ve heybetlü gördüm ki eger bir⁵ şire bir müşt vursam idi (21) anı helāk iderdüm⁶ ve eger⁷ segirdeydüm aña⁸ ha diyince ireydüm. Ammā baş

[1228^b]

(1) kıaba ve yalın ayak mütehayyir idüm. Ol beyābān-ı bī-gerānda⁹ nigerān idüm. Yanumda (2) hiç güne rāh-ı¹⁰ nafaqāt yoğdı ve hem bilemedüm ki ne iklimdeyem veyā ne (3) tarafa düşmişemdür. Bu dükeliyle ol bend-i belādan rehā buldüm. Yüzüm (4) hāke urup ol zāt-ı Bārī’ye¹¹ secde-i şükr itdüm. Tırı (5) gelüp ol rāh-ı¹² bī-payāna revāne [S219^a] oldum tā üç gün aç ve şusuz yürüdüm. (6) Hiç ābādānlık görmedüm. İki gün dağı gitdüm. Nā-gāh bir sehergāh (7) bir deryā kenārına geldüm¹³. Ol deryānuñ öñinde bir murğzār gördüm. (8) Cümle ağaçları mīvedār idi. Cemī^c yir yüzinde olan mīvelerden (9) hep anda var idi ve ben dağı bir هفته var idi ki hiç nesne (10) yimedüm idi. Gelüp ol yimişlerden düşürüp yidüm. Bir هفته (11) miqdārı ol kenārda oldum. Tecrübe eyledüm ki ne idem ve kıanda (12) gidem. Çün¹⁴ kendüme eyitdüm: Yine girü¹⁵ dönmek olmaz. Bir gün (13) dağı ol deryā kenārında bışede endişe itdüm. Bir kıablbağa (14) kıabın gördüm ki nice rüzgār imiş ol kenārda yatur

¹ hiç: belā S

² gerekdür: gerekdür didi İ

³ çün: -S

⁴ gördüm: -S

⁵ bir: -İ

⁶ iderdüm: eyleyeydüm İ

⁷ eger: -İ

⁸ aña: -İ

⁹ bī-gerānda: bī-payāna İ

¹⁰ rāh-ı: -İ

¹¹ Bārī’ye: pāka S

¹² ol rāh-ı: -İ

¹³ geldüm: yetdüm S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ girü: -İ

(15) imiş. Hâtıruma huṭūr itdi ki bu ḳablıbağa¹ ḳabıyla deryādan (16) geçmek olur. Zīra ol ḳabuñ on arşun ṭülü ve altı arşun (17) ‘arzı var idi. Hemān-dem anda olan mīvelerden düşürdüm, (18) getürdüm kenāra². Ol bağa ḳabını sürüyüp bu³ deñize getürdüm. Ol mīvelerden (19) bir miḳdār içine ḳoydum ve kendüme daḫı anda yir eyledüm. (20) Yine kenāra çıḳup āb-dest aldum. İki rek‘at hācet namāzın (21) ḳıldum ve Yezdān’a niyāz itdüm. Andan soñra ol bağa ḳabına girdüm.

[1229^a]

(1) Oturdum daḫı deryāya şalıvirdüm ve tenümi ṭūfāna ve cānumı (2) Yezdān’a ışmarladum. Ol baḫr-ı bī-nihāyetüñ yüzinde ol⁴ bağa ḳabıyla on (3) gün on gice gitdüm. Bir seḫergāh⁵ nā-gāh bir cezīreye⁶ yetdüm. (4) Naẓar itdüm. Ol cezīrede çok āb-ı revānlar ve mīve-i dıraḫtlar gördüm. (5) Hemān-dem bağa ḳabını aña sürdüm. Bu def‘a kenāra irdüm. Bağa ḳabından (6) taşra cezīreye çıḳdum. Ol mīvelerden yidüm ve ol⁷ āb-ı revānlardan (7) içdüm. Cezīreyi geşt idüp temāşā eyledüm. Nā-gāh şebāngāh (8) irişdi. Göñül bu endişeye düşdi⁸. Şāyed deryā cānverleri (9) deryādan yimiş yimege çıḳalar beni görüp depeleyeler diyüp hemān- (10) dem bir dıraḫt üzerine çıḳdum ve dölendüm. [S219^b] Çün giceden (11) bir sâ‘at geçdi. Nā-gāh gördüm, deryā bölündi. İçinden (12) bir şıḡır çıḳdı çün pīl-i siyāh yürüyü yürüyü ben (13) olduḡum dıraḫtuñ altına geldi. Ol ağacuñ dibinde (14) bir yaşşı⁹ taş var idi. Ol gāv-ı baḫrī gelüp ağzından (15) bir gevher-i şeb-çerāḡ çıḳardı. Ol taşuñ üzerine ḳodı. (16) Ol cezīre gündüz gibi rüşen oldı, ol gevherüñ (17) nūrından¹⁰. Andan soñra ol şu sıḡırı otlamağa başladı. (18) Ben¹¹ kendüme eyitdüm: Eger bu gevher¹² benüm elüme girürse baña yeter didüm¹³. (19) Bunuñ gibi gevherüñ rüy-ı zemінде yokdur bahāsı¹⁴

¹ ḳablıbağa: bağa S

² kenāra: -İ

³ bu: -İ

⁴ ol: -İ

⁵ bir seḫergāh: -İ

⁶ cezīreye: şahrāya İ

⁷ ol: -İ

⁸ düşdi: -İ

⁹ yaşşı: yaḳı İ

¹⁰ nūrından: yüzinden İ

¹¹ ben: -S

¹² gevher: cevher İ

¹³ didüm: -S

¹⁴ gibi gevherüñ rüy-ı zemінде yokdur bahāsı: -S

ve daḥı bahāsı dükeli¹ rüy-ı (20) zemīnūñ ḥarācı ve bācı deger. Tınmadum, gāv bir sā² at miḫdārı (21) otladı. Ben² daḥı şabr itdüm tā ki gāv³ görünmez oldu. Andan şoñra

[I229^b]

(1) ben⁴ daḥı āheste āheste ağaçdan aşağa indüm. Ol gevheri⁵ elüme aldum. (2) Barmağum aralarından gördüm, görünür kemā-kān şu⁶ le virür. (3) Hemān-dem⁶ ağzuma koydum. Cezīre karañuluğ oldu. Ben⁷ daḥı yine (4) def⁶ a ağaca çıkdum. Gāv çün ol karañuluğı gördi, şır-i garrān (5) gibi geldi. Taş üzerinde gevheri⁸ görmedi. Feryād u (6) fiğān idüp kendüzini yire urup hemān-dem⁹ cān virdi. (7) Ben ol gāvūñ işinde ⁶ acebe kaldum. Gördüm, şıgır bir tağ pāresi (8) gibi yaturdı. Ammā māde imiş, memeleri yaturdı¹⁰ ve südi (9) var idi. Bildüm ki anuñ¹¹ beççeleri vardur. Baña teraḥḥum gelüp¹² (10) esirgedüm ammā ne fā⁶ ide, olcağ oldu¹³. Kendüme eyitdüm ki (11) bu gevheri¹⁴ hiç bir vilāyete iletmek olmaz. Meger endāmumda gizleyem (12) didüm¹⁵. Derḥāl buṭumı yardum, cezīrede¹⁶ muḥkem şardum. Şöyle ki ağsayu ağsayu (13) ol bīşezārdan taşra çıkdum. Bir şahrā zāhir oldu kim cehennem (14) gibi ıssıydı. Hemān-dem¹⁷ yine dönüp bīşezāra girdüm (15) ve kaftanumı arḫamdan çıkardum. Ol ābdār mīvelerden tıldurdum. (16) Ba⁶ zı daḥı ḫurusından daḥı alup andan¹⁸ yalın ayağ olup (17) ol şahrā-yı bī-pāyāna¹⁹ revāne oldum. Havā daḥı şöyle germā-germ idi, (18) beyābānuñ ḫumı çölmek gibi cūş eylerdi. Bir hefte [S220^a] gitdüm. Ne şu (19) gördüm ve ne şu yirin gördüm. Nān yirine ol ḫurı mīvelerden (20) yirdüm,

---

¹ bahāsı dükeli: -İ

² ben: -S

³ gāv: -S

⁴ ben: -S

⁵ gevheri: cevheri İ

⁶ dem: -S

⁷ ben: -S

⁸ gevheri: cevheri İ

⁹ hemān-dem: -S

¹⁰ yaturdı: -S

¹¹ anuñ: -S

¹² gelüp: idüp İ

¹³ oldu: -İ

¹⁴ gevheri: cevheri İ

¹⁵ didüm: -S

¹⁶ cezīrede: -İ

¹⁷ dem: -S

¹⁸ andan: -S

¹⁹ bī-pāyāna: -İ

kanum toyar idi ve āb yirine ol şulu yimişlerden yirdüm, kanardum¹. (21) Ol beyābānda üç gün dağı gitdüm, bir uğurdan süst oldum.

[İ230^a]

(1) Şöyle bī-ḥod olup yire düşdüm. Yine ḡayret idüp kendüme (2) geldüm. Cān bedenden çıkınca yürümek gereksin diyüp (3) yirümden yine tırı geldüm². Kım içinde karınca gider gibi yab yab (4) yürüdüm. Başumda ne yazıldısa görem dirdüm. Nā-gāh qarşumda (5) bir ağaç görindi. Ābādānlığa irdüm, diyüp tāze vü ḥurrem oldum. (6) Bir pāre tenüme kuvvet ve cānuma rāḥat geldi. Elf cehd ile ol ağacuñ (7) altına geldüm. Bir ḥavz gördüm, şu³ ile pürdi. Süleymān ‘aleyhi’s-selām (8) zamānında düzmişlerdi. Anı dīvler perdaht itmişlerdi⁴. Şād (9) olup ol şādīrvān kenārına geldüm. Kendüme eyitdüm⁵: (10) Egerçi āb u nānsuz hoş degüldür ammā cānsuz olmağdan (11) yigdür diyüp ol ḥavzuñ şuyını içerdüm ve hoş geçerdüm. (12) Kendüme eyitdüm: Ey Selīm egerçi nān yoğdur velī şeker (13) gibi āb-ı⁶ şīrīn ü sāye-i dıraht gibi⁷ şeh-nişīnvār ne ḡam ve āsāyiş (14) bulup oturdum. Eyitdüm, bugün rāḥat olayın, yarın dağı niçe (15) ola Ḥudā benüm⁸ kaydum görür, dirken nazar itdüm. Ol ağacuñ ortasında (16) bir yarığ gördüm. Kendüme eyitdüm: Hiç⁹ andan¹⁰ yig olmaz kim (17) ben bu yarığ içine girem ve oturam tā āftāb baña zahmet (18) virmeye. Hemān-dem yirümden tırı gelüp¹¹ ol ağacuñ yarığına (19) girüp otura¹² vardum. Etrāfuma nāzır idüm ki ne zāhir ola. Çün (20) bir sā‘ at miğdārı geçdi. Nā-gāh gördüm, havā yüzinden (21) üç ağ gögercin inüp ḥavz kenārına kondılar. Benden bī-ḥaber

---

¹ kanardum: -İ

² geldüm: -İ

³ şu: -S

⁴ dīvler perdaht: dirler ki bir üstād İ

⁵ eyitdüm: -S

⁶ āb-ı: -İ

⁷ gibi: -İ

⁸ benüm: -S

⁹ hiç: -İ

¹⁰ andan: bundan İ

¹¹ tırı gelüp: kaıkup S

¹² otura: tırı S

[İ230^b]

(1) olup silkinüp kanatların yire¹ bırağdıılar çün² ‘uryān oldılar. (2) Andan³ perī şeklinde gördüm. Üçi dağı kızlar, māh-ı tamām [S220^b] gibi. Egerçi (3) anlaruñ hüsünlerin vaşf idersem defter çün⁴ muṭavvel olur (4) ve diñleyenleruñ melāleti artar. Selīm eyitdi: Açlığdan mürde gibi (5) olmuşdum. Ol deñli miñnetle ol kızlaruñ⁵ kiçirekine ‘āşık oldum. Ol üç kızlar (6) kız qarındaşlar idi. Perīler şāhınuñ kızları idi. Ol mevzı‘a (7) temāşāya geldiler idi. İttifāk ol gün ben dağı anda bulunup (8) anları gördüm. ‘Āşık-ı şūrīde-ğāl⁶ olup bu şi‘ri ḥasb-i ħāl (9) idünüp⁷ oğurdum.

Şi‘r:

Dile didüm ey dil bu ne kārđı

(10) Saña ḥod ğam u renc reh-i yārđı

Perī-zād⁸ niçün baña yār olur

(11) Dirīğā işüm rüz u şeb zār olur

N’olaydı bu yolda öleydi bu ten

(12) Ki n’idem perī-zād ‘aşkla ben

Neşr: Çün⁹ bu ebyātı oğuyup (13) ol duğter perīnuñ bād-ı¹⁰ ‘aşkından berg-i ḥazān gibi şararup (14) lertzāndum. Ol dırağtuñ şikāfinda ğüyā bir¹¹ şūret-i (15) bī-cān idüm. Ḥudā’ya tevekkül idüp nā-ğāh elüm uzatdum. (16) Ol ‘āşık olduğum kızuñ kanadın¹² yirinden aldum, yanumda nihān (17) itdüm. Anlar ḥavz içinde şuda oynarlardı ve benden¹³ ğāfillerdi. Hiç benden (18) ḥaberleri yoğdı tā oyundan fāriğ olup gitmek¹⁴ istediler (19) ḥavzdan bir bir taşra çığdıılar. İki kız qarındaş cāmelerin

¹ yire: -İ

² çün: -S

³ andan: -S

⁴ çün: -S

⁵ ol kızlaruñ: -İ

⁶ şūrīde-ğāl: -S

⁷ idünüp: -S

⁸ zād: ziyāde İ

⁹ çün: -S

¹⁰ bād-ı: bāde-i İ

¹¹ bir: -S

¹² kanadın: kaftanın S

¹³ benden: -İ

¹⁴ gitmek: giymek İ

(20) giyindiler. Ol kiçirek kız cāmesin bulmadı ve yüzün burtarup (21) eyitdi: Benüm cāmem kanda gitdi. Derhāl nazār idüp beni ağaç içinde

[İ231^a]

(1) gördiler. Bir dīv gibi oturmuşdum. Çün¹ üçi bile² beni göricek (2) kahkaha birle gülüşdiler³. Ol iki büyük kızlar kiçirek kız (3) qarındaşlarına fülān vaqtde düşüñde bir çeşmesār katında bir ādemī-zādeye (4) seni virmişler görmedük miydi, üşde ol ādemī-zāde budur ki (5) bulduñ. Duğter-i perī çün beni⁴ gördi, gīsūlarını çözdü dağı (6) cümle endāmı üzerine perīşān eyledi ve kendüzi zülfi altında (7) pinhān olup hoş hoş⁵ handān [S221^a] oldu. Büyük qarındaşları baña (8) bakup eyitdiler: Ey civān bu kızuñ anası bunı senüñçün beslemişdür (9) ve senüñ ṭālī' üñde gördük ki bizüm bir kız qarındaşumuzuñ eri sen (10) olsañ gerekdür ve kız qarındaşumuzuñ ṭālī' inde görmişdük (11) ki bir Selīm adlu ādemī-zādeye cüft olsa gerekdür, (12) didi⁶. Şimdi eger senüñ aduñ Selīm ise senüñ⁷ işiñ rāstdur. (13) Selīm dağı bu şī' rle aña cevāb virdi. Şī' r:

Eyitdi böyledür benüm (14) adum⁸ ey yüzleri⁹ çün¹⁰ māh

Meger ilhām idüp durur ğaybdan çün size Allāh

(15) Baña maqşūdumı virüñ ki siz de maqşūda irüñ

Sürüñ dilden (16) gümānı kim Selīm'em ben oluñ āgāh

Neşr¹¹: Bunı didükden şoñra tersān u lertzān (17) perīnüñ cāmesin öñine iletüp kodum¹². Çün¹³ duğter cāmesin (18) giyüp ve kanadın dağındı. Andan şoñra eyitdi: Ey Selīm gel (19) benüm arķama bin. Ben dağı 'arūsumuñ arķasına bindüm.

---

¹ çün: -S

² bile: -İ

³ birle gülüşdiler: düşdiler S

⁴ beni: -İ

⁵ hoş: -İ

⁶ didi: -S

⁷ senüñ: -S

⁸ adum: -S

⁹ yüzleri: gözleri S

¹⁰ çün: -İ

¹¹ neşr: -İ

¹² kodum: öñine S

¹³ çün: -S

‘Avretüm eyitdi: (20) Ey er eger qorqarsañ gözüni yum tā qorqmayasın. Ben (21) eyitdüm: Qorqmazın ve gözümü dağı yummazın. Hemān-dem ‘avretüm

[İ231^b]

(1) beni qapdı dağı havā yüzine¹ ağıdı. Şol deñlü havāya² gitdi ki (2) gözüme Qāf³ dan Qāf³ a cihān bir tabaq gibi görindi. Bir sā³ at (3) geçmedin bir şahrāya indiler. Anda dört³ faşluñ gülleri açılmışdı. Ol (4) güllerüñ büyü hoş⁴ qoqusından bī-hüş oldum. Pes yüz ferseng miqdārı yir murğzār gördüm ki reng-ā-reng gülleri ve gün-ā-gün lāleleri ve mīvedār ağaçları ve bülend qaşrlarıyla ve cā-be-cā çeşmeleriyle müzeyyen ü mu³ ayyen. Şöyle ki şā³ ir eydür: **Şi³ r:**

Düzülmüş yir yir büstān serālar

Kiminüñ kerpiçi sīm ü kiminüñ zer

Ṭolanur her serāyı māh-ı cārī

İder bülbülleri tesbīḥ Bār’ı

Havādan ger varaqları olsa lertzān

Olur bāğāt-ı qaşra ‘anber-efşān

[S221^b] Ki her qaşruñ içi pür-naqş u dil-keş

Müzehheb lāceverdle münakkaş

Birisinüñ adı güster-serādur

Anı bildüm ki qaşr-ı pādişāhdur

Yağın vardum ki kimi ṭāvus-ı şāhī

Ṭururdu, gördüm eylerdi nigāhı

Nesr: Çün ol şahrāya havā yüzinden indüm. Ol altun gümüşle yapılmış qaşrları temāşā kıldum ve ol ḥavzları kim nuqre-i ḥāmdan düzmişlerdi ve içine durer-i gurer, la³ l, cevher ve yāqūt, firūze dökmişlerdi. Seyr eyledüm ve cümle ḥākı müşg-i nābdı ve cümle nebātātı za³ ferāndı. Ben ol duḥterüñ dāmenin muḥkem tutmuşdum tā perīler

¹ yüzine: -S

² havāya: yüzine İ

³ anda dört: ol İ

⁴ hoş: Bu kelimededen itibaren “altun legen” ibaresine qadar olan kısım İ nüshasında mevcut değildir.

şāhınıñ öñine vardum. Gördüm, bir pādīşāh-ı hūb-rūy. Ol dağı çün beni gördi beşāset gösterdi. Hālümünden istifsār eyledi. Ruhsārum öpüp kenāra çekdi ve eyitdi: Ey Selīm kızumuñ dāmenin elūñden şalıvir ki on yedi yıldur ki bu duhterūñ anası senūñiçün beslemiştir. Saña ‘arūs olsa gerekdür. Ben dağı ol duhterūñ dāmenini şalıvirdüm. Duhter-i ra‘ nā dağı hırāmānī hırāmānī bir serāy-ı ra‘ nāya girdi. Perīler şāhı buyurdı beni hāmmāma iletdiler. İki yıl miqdārı varıdı kim ben hāmmāma girmiş degüldüm, hābsdeydüm. Ğāyetde kir olmışdum. Cāmem dağı köhnemiştir. Şöyle ki ‘araqla ğark olup bed-rāyiha hāşıl itmişti ve pīrāhen yirine şalvār giymiştir ve saçum, saçalum birbirine girmişdi ve tırnaqlarum ğāyetde uzamış idi, bir dīv gibi. Ol hūb-rūy perīnūñ içine düşmüştüm. Çok māh-peyker perīler benüm etrāfuma gelmişlerdi. Bir nicesi oturmuşdı ve bir nicesi ayağ üzre tıturdu. Nā-gāh üç ğulām-ı laţif-endām muraşşa‘ taşlarıyla gelüp ğümüş ibriķ ve altun legen getürdiler, cevāhirlle muraşşa‘ ve yevākitle (5) [S222^a] muşanna‘. Beni hāmmām içine koydılar. On nefis¹ ğulām-ı māh-peyker baña (6) dellāklik eylediler. Endāmlaruma şol kadar ‘ūd u müşğ u za‘ ferān (7) sürdiler² ki vaşf olunmaz ve āteşe müşğ ü ‘ūd koydılar. (8) Benüm önüme yüz³ hil‘at getürdiler. Her birinūñ rengi ve naķşı (9) birbirine beñzemezdi ve eyitdiler: Her kankı rengi severseñ anı (10) giy. Ben kendüme⁴ ğalaţ düşdüm. Ben kendüme⁵ eyitdüm: Bu ne hāletdür, yoksa (11) düşümdür ki bu i‘tibār baña sezāvār degüldür diyüp ‘acebe kaldum. Çün (12) ol fāhir libāsardan giydüm ve hāmmāmdan taşra çıkıdum. Kendümi (13) tāze libāsarıla ārāste ve ziverleriyle pīrāste görüp (14) şād oldum. Secde-i şükr idüp⁶ şāh hizmetine vardum. Şāh dağı (15) baña istikbāl idüp elüme yapışdı. Taht üzerine çıkarup (16) yanına aldı. Andan soñra leşkerine dönüp eyitdi: Ey benüm bārgāhumuñ (17) a‘yānı ve ey benüm ‘atebe-i ‘ulyāmuñ erkānı bilūñ ve āgāh oluñ kim (18) bu Selīm benüm ferzendümdür ve hem dāmādumdur. Siz dağı anuñ dükeli⁷ (19) fermān-ber-dārı olasız diyüp buyurdı. Derhāl hezār tabaķ (20) dür ü cevāhir ile başum üzre nişār eylediler. Bir iki ehl gelüp (21) elüme yapışdılar. Muḫammed Muştafā’nuñ dīni üzre ol kızı baña⁸ nikāh

¹ nefis: -İ

² sürdiler: döktiler S

³ yüz: -İ

⁴ kendüme: -S

⁵ ben kendüme: -İ

⁶ secde-i şükr idüp: şekker-per eline virüp S

⁷ dükeli: dükeli anuñ S

⁸ baña: -S

[İ232^a]

(1) eylediler. Andan soñra yine üzerüme şol kadar dür ü cevāhir nişār eylediler (2) ki ben görünmez oldum. Nā-gāh gördüm, kızuñ anası çıka (3) geldi ve ardınca mäh-peyker cāriyeler ellerinde birer tabağ ile¹ (4) gelürlerdi. Ol kızuñ anası, kızından hezār dürlü zībāydı. (5) Gīsuları şöyle uzundu gāyet uzunluğundan ucunu (6) düşürüp tabağlara koyup cāriyeler eline virmişdi² (7) ve cāriyeler³ ardınca getirüp⁴ gelürlerdi. Ben anı görüp (8) ‘acebe kaldum. Çün benüm önüme hırāmān eyleyüp geldi. (9) Başımı öpüp [S222^b] ol elli tabağ cevheri üzerüme nişār itdi. (10) Andan soñra hālüm şorup eyitdi: Ey bizüm Selim’ümüz (11) biz senüñ hālinden gāfil degülüz. Her yire kim kadem koduñuz (12) biz senüñ hālünü bilürüz. Ammā Rabbü’l-‘ālemīnün va^c desi bu sâ^c atda (13) idi. Şimdi göñlüñi hoş tut, gülüp (14) şād u hurrem ol. Periler ile üns tut ki sen cümle perilere sâkin (15) hâkimsin ki anlar cümle emründe tururlar. Bu yirden senüñ (16) vilāyetüne yigirmi yıllık yol vardur⁵. Ammā her kaçan kim⁶ sen dileseñ anda gidesin. Bir iki üç gün aqribāñi göresin⁷. (17) Bir gün bir gicede seni anda iledüp getirürler. Hātır-ı (18) ‘ātırūñi hoş tut, didiler. Andan⁸ soñra eyitdiler: Ey Selim (19) bizüm hâkim ü müneccīm kimesnelerümüz vardur. Bir hefte mühlet (20) dilemişdür ki kızumuzu saña virevüz. Ben gāyet hurremümden bî-ihtiyār (21) bir na^c ra urup eyitdüm: Ey hātün hâkim sensin. Çün kışşa Haccâc-ı mel^c ün⁹

[İ232^b]

(1) önünde bu yire vardı. Haccâc-ı mel^c ün kağkağ ile bir sâ^c at güldi, turdı¹⁰. (2) Bunlar bu hâlde iken kapu kağıldı. Anı gördiler, dört nefer-i (3) havāric er çıka geldiler. Evvel Seyyār bin Şemr idi. İkinci (4) Hāzime bin ‘Abdu’llāh [bin] Ziyād üçüncü Erd-şir bin Hāmān idi. (5) Dördüncü İbn Sinān idi. Eyitdiler: Ey pādışāh bize va^c de virmişdüñ ki (6) çün Mekke fetğinden gelevüz her birümüze bir pādışahlık (7)

¹ ile: -S

² tabağlara koyup cāriyeler eline virmişdi: topuğların dek idi ve cāriye ile gelürdi İ

³ cāriyeler: -S

⁴ getirüp: götürüp S

⁵ vardur: -İ

⁶ kaçan kim: vaqtda S

⁷ anda gidesin. Bir iki üç gün aqribāñi göresin: -İ

⁸ andan: -S

⁹ mel^c ün: -İ

¹⁰ turdı: -İ

viresin. Şimdi ol va' deye vefâ göster ki *el-kerîmü* (8) *izâ 'âhade' vefâ*. Haccâc-ı mel' ün gülüp eyitdi: Hem eyle ideyin. Ol Şemr-i la' ine eyitdi: Sen ne yir dilersin vireyin². (9) Seyyâr-ı mel' ün eyitdi: Benüm bir oğlum vardır. Adına Naşr³ komışamdur. (10) Henüz yedi yaşındadır. Bu yedi yaşının içinde emîrû'l-mü'minîn (11) 'Alî'ye şöyle kinedârdur ki üç kelbi (12) vardır. Zencîr ile bağlanmışdur. Birine Ebû Tûrâb ad komışdur (13) ve birinin [S223^a] adı 'Alî'dür ve birine Haydar komışdur. Her gün (14) anları önüne getirüp bî-ḥad çomağ urur. (15) Ol itlerün çulları önünde⁴ üzerinde bu isimler yazılmışdur. Haccâc-ı (16) mel' ün şâd u ḥurrem olup eyitdi: Var ferzend-i 'azîzüni (17) getir, göreyin. Ammâ⁵ âdem gönderdiler. Naşr-ı segi getürdiler. (18) Haccâc aña teşrîf virüp nüvâht itdi. Andan sonra (19) buyurdi. Berât yazdılar. Merv'le⁶ Ḥorâsân pâdişâhlığın aña virdiler (20) ve sen ki Seyyâr'sın oğluñ niyâbetine emîr ol, ḥükm eyle çün (21) oğluñ Naşr büyük ola emîrligi aña vir, didi⁷. Derḥâl

[İ233^a]

(1) aña leşker ü ṭabl u 'alem virüp Merv'le Ḥorâsân'a gönderdiler. (2) Ol seg-i mel' ün be-gâyet emîrû'l-mü'minîn 'Alî'nün⁸ raḍiyallâhu 'anh (3) düşmândı. Andan sonra Erd-şîr ilerü geldi. Eyitdi⁹: (4) Bir oğlum¹⁰ adını Hâmân komışamdur. 'Alî'nün adını başmağı altına (5) yazar. Haccâc-ı mel' ün eyitdi: Getür¹¹ anı göreyin. Erd-şîr hemân (6) Hâmân'ı ḥâzır itdi. On yaşında bir ḥavâric-i ḥarâm-zâde idi. Ata didi¹². (7) Ol seg-i beççe Ebû Tûrâb'a la' net itdükden sonra Haccâc-ı mel' üna (8) selâm virdi. Haccâc-ı mel' üna hoş gelüp buyurdi. (9) Rey vilâyetinün menşürin yazdılar. Erd-şîr'e virüp eyitdi: (10) Yürî oğluñ Hâmân bâliğ olıcak Rey vilâyetini aña (11) teslim eyle, pâdişâhlığımı¹³. Aña daḥı ṭabl u leşker ü 'alem virüp gönderdiler. (12) Andan

¹ 'âhade: va' de S

² ol Şemr-i la' ine eyitdi: Sen ne yir dilersin vireyin: -İ

³ Naşr: -S

⁴ önünde: -İ

⁵ ammâ: -İ

⁶ Merv'le: -İ

⁷ didi: -S

⁸ 'Alî'nün: -S

⁹ eyitdi: -S

¹⁰ bir oğlum: -S

¹¹ getür: ben İ

¹² ata didi: -İ

¹³ pâdişâhlığımı: -İ

şoñra Hāzīme bin ‘Abdu’llāh bin¹ Ziyād geldi. Bir oğlum vardır. (13) Adına Ṭāhir dirler. On bir yaşındadır. Her bir² gün (14) bir kīse filori alup bāzāra varur, sūkaqlarda ḥalāyīka (15) üleşdürür. ‘Alī’ye düşnām³ itdürür. Haccāc-ı mel‘ūn eyitdi: (16) Getür göreyin. Derḥāl Ṭāhir’i getürdiler. Haccāc-ı mel‘ūn (17) gördi. Bir ḥarām-zāde-i bed-fi‘ldür ki henüz gelmedin (18) herzevāta ve türrehāta⁴ başladı. ‘Alī’nün⁵ dostlarına [S223^b] ve ḥışımlarına la‘net (19) itdi. Haccāc-ı mel‘ūna hoş⁶ gelüp eyitdi: Baña hoş gelür⁷ ki bu sizün oğlanuqlaruñuz (20) henüz tıfl dururlar ammā ‘Alī’ye kīnedārlar dururlar. Be-gāyet begenüp (21) buyurdi: Teşrīf virüp nevāzişler gösterdiler ve Mūşul’uñ menşürin

[I233^b]

(1) ol ṭarafīñ Hāzīme adına yazdılar. Buncılayın aña daḥı eyitdi: (2) Çün oğluñ Ṭāhir bālīg ola ol⁸ vilāyetün pādişāhlığı aña (3) ola diyüp anı daḥı gönderdiler. Andan şoñra İbn Sinān (4) ḥācib idindi ve Selīm ḥod rivāyet eylerdi ki ve eyidürdi: (5) Haccāc bin Yūsuf öñinde oturmuşdum. Ol mel‘ūn bu şıfatla (6) ḥānedān-ı ‘Alī’nün düşmenligi üzerine şābit eylerlerdi. (7) Ben daḥı berg-i ḥazān⁹ gibi lertzān olup göñlüme (8) eyitdüm kim çün bu buḳ^a ḥālī olur, ben bu ḥavāric-i mel‘ūnı (9) depeleyeyin didi¹⁰ ve cānumı Resūl’uñ ehl-i beyti yolında fedā eyleyin (10) didi¹¹. Çün Haccāc-ı mel‘ūn ol seg-i ḥavāriclerün (11) işinden fāriğ oldı. Andan¹² dönüp baña eyitdi: Ey (12) Selīm ser-güzeştüñi söyle tā¹³ senün güyegülügün (13) ḥālī ve ol kızuñ göñlinün maḳālı n’olisardur? (14) Senün periler ile işün nereye yetişür görelüm, didi¹⁴. (15) Selīm yine ser-güzeştine çün¹⁵ āgāz itdi. Eyitdi: Ey (16) pādişāh çün bu¹⁶ kızuñ anası baña bir hefte va‘de virdi. (17) Ben daḥı gāyetde şād u ḥurrem

¹ bin: -İ

² bir: -S

³ düşnām: la‘net S

⁴ türrehāta: -S

⁵ ‘Alī’nün: -İ

⁶ hoş: -İ

⁷ baña hoş gelür: -İ

⁸ ol: -İ

⁹ ḥazān: bid S

¹⁰ didi: -S

¹¹ didi: -S

¹² andan: -S

¹³ tā: -İ

¹⁴ didi: -S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ bu: -S

oldum. Ol bir heftede cümle rüy-ı (18) zemīnūñ dīvleri ve perīleri benüm düğünüme hāzır oldılar, (19) didi¹. Şol kadar ta‘ām bişdi ki ve helvālar bişdi² ki hisāba (20) gelmez. Andan şoñra hoş āvāzlu muṭribler ve perde-nüvāz (21) sāzendeler getürdiler. Cihān şāzlıkları hūrūşa

[I234^a]

(1) geldi ve cihāniyān cūşa başladı ve muṭribler gūne gūne (2) şoḥbetler bünyād itdiler ve daḥı dürlü dürlü taşnīfler ve naķışlar (3) ve pīş-revler yād eylediler. Şāhidler çün³ raķşa girdiler. (4) Maḥbūblar benüm elüme yapışup sen daḥı [S224^a] raķşa gir, didiler. (5) Bizüm kā‘idemüz şöyledür ki bizüm güyegümüz olan (6) bizümle semā‘a girür ve gelin olan. Ben daḥı anlar ile (7) raķşa girdüm. Andan⁴ üzerüme şol kadar dür⁵ nişār eylediler ki (8) ben ḥayrān u nālān⁶ kaldum. Bu nev‘ üzere on iki⁷ gün (9) ve on iki gice⁸ geçdi⁹. Hiç bir taraftan neşātın hālī olmadılar. (10) Gice gündüz uyumayup¹⁰ şāzlıklar itdiler. On gündən (11) şoñra nā-gāh pādīşāh çün¹¹ geldi. Benüm elüme yapışup (12) bir serāya iletdi. Andan¹² nazār itdüm, serāyuñ her gūşesi hūb (13) rūylar ile¹³ pür gördüm. Perī kızlarıyla her şuffe ārāste (14) ve der ü dīvārı gūne gūne pīrāste ol duḥterler ki aḥter gibi (15) yüzlerinden nūr berķ urur. Kimisi oturmuş ve kimisi ayağ üzere¹⁴ (16) turur. Çün beni gördiler, cümlesi ayağ üzere¹⁵ kaķkup¹⁶ üzerüme (17) dür¹⁷ nişār eylediler¹⁸. Ol māh-peyker duḥterlerūñ içinde bir āftāb cemāl duḥter¹⁹ (18) gördüm ki ḥüsünde Reşīde-i ‘Arab’a beñzerdi. Meger ol benüm ‘arūsum (19) idi. Ol serāydan bir serāya daḥı iletdiler. Anda dīvler

¹ didi: -S

² helvālar bişdi: -S

³ çün: -S

⁴ andan: -S

⁵ dür: zer S

⁶ nālān: -S

⁷ iki: -S

⁸ on iki gice: -S

⁹ geçdi: -İ

¹⁰ uyumayup: yiyüp İ

¹¹ çün: -S

¹² andan: -S

¹³ hūb rūylar ile: hūrilerle S

¹⁴ üzere: -S

¹⁵ üzere: -S

¹⁶ kaķkup: turup S

¹⁷ dür: zer S

¹⁸ eylediler: itdiler S

¹⁹ duḥter: -İ

olurlardı. (20) Anlaruñ¹ dağı temāşāsın eyledüm. Birini gördüm ki başı ādem başına beñzerdi (21) ve eli ayağı şığır ayağına beñzerdi ve bir dīvüñ dağı başı deve başına beñzerdi ve eli ayağı ādem eli ayağına beñzerdi ve bir dīv dağı kediye beñzerdi ve biri dağı kelbe beñzerdi² ve biri dağı dilküye beñzerdi.

[İ234^b]

(1) Biri³ dağı peleng şeklinde idi ve biri dağı ayu şeklinde idi⁴. Bu dīvlerüñ her biri bir şekilde idi. (2) Ammā her biri⁵ şöyle kabihlerdi ki ne⁶ ūzü-bi'llāh ben anlaruñ temāşāsında mebhūt (3) kaldum. Ammā⁶ anlar çün beni gördiler, cümle bir uğurdan yire düşdiler (4) ve yüzlerin yire sürdiler. Andan yine⁷ yiri öpüp yine [S224^b] tırı (5) geldiler. Ol dīvler içinde bir pīre-zen gördüm ki yüzünüñ (6) rengi çün⁸ za⁶ ferāna beñzerdi. Pādişāha ben⁹ eyitdüm: Bu¹⁰ pīre-zen-i (7) zerd-ruhsār¹¹ ne kārdadur? Pādişāh eyitdi: Eger bir ādemī renclü olsa (8) anı tenhā kıosalar bu zālime varur, anı kıorkudur. Ol dağı vehminden (9) ölür, didi. Süleymān peygamber ⁶aleyhi's-selām zamānından berü¹² (10) zinde kıalmışdur. Bir ođlanı¹³ görmışdüm, yeñi kıaftan giymişdi. (11) Ben¹⁴ eyitdüm: Bu ođlan¹⁵ nedür¹⁶, ne kārdadur? Eyitdi: Bu ođlan¹⁷ (12) degüldür ammā kendüzini bu şekilde gösterür. Eger¹⁸ bir nā-bāliđ oğlan (13) atasuz yā anasuz ve yāhūd¹⁹ hışımlarından bir ansuz bir²⁰ yirde uyusa ve yāhūd²¹ (14) tenhā yārānsuz²² tenhā bāzār sūkakıından geçse bu hārām-zāde varur (15) anı egirür.

¹ anlaruñ: dīvler S

² bir dīvüñ dağı başı deve başına beñzerdi ve eli ayağı ādem eli ayağına beñzerdi ve bir dīv dağı kediye beñzerdi ve biri dağı kelbe beñzerdi: -İ

³ biri: -S

⁴ biri dağı ayu şeklinde idi: -İ

⁵ her biri: -İ

⁶ ammā: -İ

⁷ andan yine: -S

⁸ çün: -S

⁹ ben: -S

¹⁰ bu: -S

¹¹ zerd-ruhsār: nedür İ

¹² berü: -S

¹³ oğlanı: kúdek S

¹⁴ ben: -S

¹⁵ oğlan: kúdek S

¹⁶ nedür: -S

¹⁷ oğlan: kúdek S

¹⁸ eger: -İ

¹⁹ yāhūd: yā S

²⁰ bir: -S

²¹ yāhūd: yā S

²² yārānsuz: -S

Uyğuda ise¹ korkudur. Ol dağı ölür. Eger (16) bāzār sūkağında bulursa ‘avretlere dürlü zīnetiyle varup² (17) anı yoldan çıkarur. Yā bir vādide³ yā bir çāhda veyā bir beyābāna⁴ birağup anı⁵ (18) helāk eyler. Birin dağı gördüm ki çirkin cāme giymiş ve cismine (19) mekesler üşmiş. Şöyle ki bed-rāyihasından ādemler⁶ yanına varımaz. (20) Ol baña gāyet zişt geldi ve şāhidin istifsār itdüm ki (21) bu dīv ne mel‘ ündür ve ne kārdadur? Eyitdi: Ol bağiller çağnağında

[İ235^a]

(1) olur. Eger nānı çün tenhā yirler ise, eger⁷ bir kimesne yaluñuz yimek yise (2) bu murdār varur⁸, anuñla bile iftār ider ve elin ayağın şoğar. Ol kimesne (3) tenhā yimek yir, rencūr olur. Aña bahağ veyā abraş renci ulaşur. Hānmānından (4) bereket gider. Ben ol dīv-i mel‘ ünuñ görmesinde hayretde kaldum ve tīre-dil (5) oldum ve diledüm ki ‘arūsumı görem ve isti‘ cāl gösterdüm. (6) Ammā kızuñ anasından teğāzā itmege hayā itdüm. Ammā bu kadar didüm ki (7) bu mekrūh u kabīh dīvleri görmek eyü degüldür. Pes kızuñ (8) anası [S225^a] ferāsetle idrāk itdi ve eyitdi: Benüm kızuma varmağa şitābum (9) vardur. Tebessüm itdi ve tekellüm itmedin elüme yapışdı. Yidüp beni kızuñ (10) anası kızınuñ⁹ yanına ilette ve kız karındaşları yirlerinden (11) tırı geldiler ve cümlesi beni ‘arūsum hücesine ilettiler. (12) Çün anda vardum, bir müzeyyen cennet gördüm. Derhāl ‘arūsum beni (13) göricek ayağ üzre tırı geldi. Serv-i sehī gibi (14) hıram eyleyüp geldi¹⁰. Andan¹¹ elüme yapışdı ve öpdi. Şol kadar mülāyemetler (15) gösterdi ki hayrān kaldum. Çün şūretine bī-cān gümāna¹² kaldum. (16) Yoğsa düş midür dirdüm. Bī-ihtiyār baña ħande vāqı‘ oldı. (17) Şöyle ħurremümden az kaldı ki kendümden gidem. Ammā şīr-merdlikle (18) kendümi düşürdüm ve bu şi‘ri ħālüme münāsib didüm. (19) **Şi‘r:**

Bi-ħamdili’llāh bu devletde ki rüy-ı yārumı gördüm

¹ egirür. Uyğuda ise: -S

² varup: urup S

³ yā bir vādide: -İ

⁴ beyābāna: yabāna İ

⁵ anı: -S

⁶ ādemler: -S

⁷ eger: -İ

⁸ varur: -S

⁹ kızınuñ: -S

¹⁰ geldi: -İ

¹¹ andan: -S

¹² gümāna: -İ

O sīmīn serv-i (20) sehī üzre gelen gül-nārumı gördüm

Ne tā^c at eyledüm yā Rabb ki baña (21) bu ola bādāş

Ne şadır oldu bu kavlden ki miqdārumı gördüm

[I235^b]

(1) ^c Aceb gördüm ki bahtumdan gümāna düşerdüm her dem

Ki gūyā āb-ı şāfide ruḥ-ı (2) dildārumı gördüm

Neşr: Çün¹ ben kendüzümle bu şi^cri okuyup (3) endişe iderdüm ki nā-gāh duḥterüñ anası tırı geldi. Duḥterüñ (4) eline yapışup benüm elüme virdiler ve eyitdiler: Biz besledük ve becerdük. (5) Bāliḡ olunca şimdi saña işmarladuḡ. Gerekdür ki sen daḡı vefānı (6) yirine getüresin. Bunu didiler, andan şoñra² cümlesi gitdiler. (7) Çün kaşrı ḡālī buldum. Nāz u niyāz ile gelüp lehv ü taraba āḡāz (8) itdüm ve Rabbü'l-^cālemīne dem-be-dem secde-i şükr iderdüm. (9) Andan şoñra kızdan murād kaşdın itdüm ki elüme kız³ el virmedi. (10) Şöyle ki şā^cirler eyidürler: **Şi^cr:**

Gehī ḡışm eyler ve geh şive vü nāz

Gehī cevr ü (11) ^citāba eyler āḡāz

[S225^b] Nice gün geçdi böyle rūzgārum

Rızā göstermedi (12) baña nigārum

Çün gördüm rıfḡla olmaz baña rām

Murādum bir gice (13) aldum baña kām

Çü fetḡ oldu baña bāb-ı sa^cādet

Didüm ey cān (14) cihānda var ise ^cādet

Biri öpmek biri kuçmaḡ biri kār

(15) Bunlardur ^cādet maḡlūḡa ey yār

Çün aldı beni şekerden lezzeti kız⁴

---

¹ çün: -S

² andan şoñra: -S

³ kız: -İ

⁴ çün aldı beni şekerden lezzeti kız: -S

(16) Nesr: Çün ol gice¹ şabāh dek ol mäh-peyker duhter ile kām-rānlıķda² (17) ve şādmānlıķda olduķ. Şevķ-i dü-cihānı ve zevķ-i cāvidānı (18) hāşıl oldı. Çün çerāğ-ı āsmān zemīn-i zamāna rızā virdi. (19) Andan³ gördüm. Nā-gāh elli nefer ğulām-ı mäh-rüy ve huddām-ı hoş-büy (20) çıķa geldiler. Kiminüñ elinde muraşsa⁴ legen ve kiminüñ elinde zerrīn tās (21) ve kiminüñ elinde şem⁵-i mu⁶ anber ve kiminüñ elinde ⁷ūdla pür micmer ve hezār ikrām ve

[İ236^a]

(1) i⁸ zāz ile çün hāmāmā iletdiler. Bir⁴ nice ğulām-ı laţif-endām gördüm. (2) Şarābla pür kadehler ellerinde tutup turlurlar⁵. Hezār kenīzek-i mäh-ruhsār dağı (3) gördüm. Elleri birer tabaķ pür⁶ cevāhir ile turlurlardı kim baña nişār ideler ve (4) dağı yüz ğulām-ı sīmīn-ten ve sīb-zeķan ellerinde birer dāne⁷ boķça (5) ve cāme-i harīrile pür⁸ turlurlardı dağı yüz ğulām anlaruñ⁹ ellerinde (6) cevāhir licām ve esb-i tāzīlere urup hāmām kapisında intizārda¹⁰ turlurlardı. (7) ¹¹Avretümünñ anasın gördüm, hāmām kapisında atdan aşığa¹¹ inmiş (8) ayağ üzre turlurdu. Baña muntazır idi. Benden ¹²özrler dilerdi. (9) Beni hezār i¹³ zāz ile nāzla¹² andan¹³ serāya iletdiler, tā bir hefte bu nev¹⁴ (10) üzre oldılar. Bir hefteden şoñra beni serāydan taşra çıkardılar. (11) Miyāne-i leşkere getürdiler. Andan¹⁴ her gün buyururdu (12) tā bir ata süvār olaydum. Eger dileyedüm bir günde şarķdan Mağrib'e gideydüm. (13) Eger göñlüm¹⁵ dileyeydi bir günde¹⁶ ol at beni hezār ferseng yol iledüp yine getürürdü. (14) Bir gün bir at [S226^a] getürdiler ki ol at degüldi. Hemān (15) bir¹⁷ dīv idi. Be-ğāyet bülend idi. Pādişāh baña eyitdi ki bu at¹⁸ bir dīvdür. (16) Söz söylemek dağı

¹ gice: -İ

² kām-rānlıķda: kām-kārnlıķda S

³ andan: -S

⁴ bir: -İ

⁵ turlurlar: -İ

⁶ pür: -S

⁷ dāne: -S

⁸ pür: -S

⁹ anlaruñ: -S

¹⁰ intizārda: -S

¹¹ aşığa: -S

¹² nāzla: -İ

¹³ andan: beni S

¹⁴ andan: -S

¹⁵ göñlüm: -İ

¹⁶ bir günde: -İ

¹⁷ bir: -S

¹⁸ at: -İ

bilür. Bu at benüm hāş atumdur ki periler pādişāhıyam (17) didi¹. Her ne dirsem periler sözine cevāb virür. Ben şāhuñ (18) bu sözinden gāyetde şādmān oldum. Andan soñra her zamānda (19) ki göñlüme bir² melālet gelseydi ol dīve süvār olup havāya (20) ağardum ve yirle gök arasında seyr eylerdüm ve deryālar üzerinden (21) geçerdüm ve cezirelerden kınkısını göricek aña inerdüm ve ‘acā’ib temāşālar

[İ236^b]

(1) eylerdüm yāhūd³ dilersem bir tağ kullesinde inerdüm ve hezār ferseng (2) yiri yürürdüm ve teferrücler eylerdüm. Ammā bir nā-mübārek tecrübe ve bir nā-maḥmūd (3) endişe eyledüm. Ol endişeden baña renc ü elem gele ve belā vü ğam (4) gele. Miḥnet ü ‘anā⁴ olaydı ve bu şi‘ri ḥālüme münāsib oḡurdum⁵. (5) Şi‘r:

Ol vaqt içre ben çün Süleymān idüm

Egerçi be-her ḥāl nādān (6) idüm

Velikin delālet idüp baht-ı şüm

O fikirden itdi baña (7) ğam hücüm

Nesr: Dem-be-dem Vāsiṭa’daki ‘avretümün ḥayāli göñlüme (8) ḥalecān iderdi ve ey devlet-i ‘uzmādan ol sa‘ādet-i kübrāda (9) tā yedi yıl kām-rān idüm. Her günüm birbirinden yigdi. (10) Her zamān beni anlar ‘aziz tutarlardı. Ol yirün āb u havāsi (11) gāyetde laṭif idi. Çün bir yıl daḡı oldu. Ol perī (12) duḡterinden bir oḡlum oldu ki cemālde ve kemālde⁶ Yūsuf-ı şānī (13) idi. Çün bir yıl daḡı geçdi, bir oḡlum daḡı oldu. Ol (14) oḡlumdan hezār-bār ziyāde⁷ güzel⁸ idi. Ben ol oḡlumuñ güzelliginden (15) şādān ḥandān oldum⁹ ve ḥayrān oldum. Ol iki oḡlana (16) on dāye tutdılar ki emzüreler ve timārlar idüp (17) besleyeler. Dāyeler daḡı¹⁰ bu¹¹ oḡlanlara çün¹²

¹ didi: -S

² bir: -S

³ yāhūd: veyā S

⁴ ‘anā: ğinā İ

⁵ oḡurdum: dirdüm S

⁶ kemālde: -S

⁷ ziyāde: -İ

⁸ güzel: -S

⁹ ḥandān oldum: -S

¹⁰ daḡı: çün İ

¹¹ bu: -İ

¹² çün: -S

tīmārlar idüp beslediler. (18) Çün¹ birisi² altı yaşına [S226^b] girdi ve biri beş yaşına vardı³. Andan şoñra (19) ikisin dañı mektebe gönderdüm ki tā ‘ulüm u ādāb tañşıl (20) ideler. Anlar mañbūbter ü merğūbter ādem oğlanlarından olmaz (21) hiç. Her zamān ‘avretümün ve oğlancuqlarumuñ mihr ü muñabbeti⁴ bende ziyāde

[İ237^a]⁵

(1) idi. Bu oğlanlarımıñ birinün adını ‘Alī ve birinün adını Muñammed (2) qodum, didi⁶. Bu hāl üzre⁷ nice müddet geçdi. Nā-gāh zañm-ı (3) rüzgār u ğadr-ı zamāna eşer eyledi. Benüm bed-bañtum baña (4) delālet eyledi. Ol zen-i Vāsıṭ’uñ huķūķ-ı hizmeti hāñıruma (5) düşe geldi. Eyitdüm: ‘Acebā anuñ hāli ney ki öldi mi ki yāñūd⁸ (6) diri mi ki derviş mi ki ve yāñūd tüvānger mi ki didüm ve zindegānī mi⁹ (7) ne nev¹⁰ üzerinedür diyüp zār zār ağladum. Ammā kimesneye bildürmeyüp (8) endişeler eyledüm. Ne çāre eylemek gerek ammā günlerde bir gün (9) ol¹¹ ‘avretümle oturmuşdum. Ben¹² ‘avretüme eyitdüm. Bir vaķt¹³ vaķı‘a vāķı‘ (10) olsa ya‘nī bu rüzgār mā-beynümüzde tefriķa biraķsa. Söyle ne (11) itmek¹⁴ gerekdür ki sen¹⁵ benüm añvālümünden hāberdār olasın. (12) Duñter gülüp eyitdi: Evet¹⁶ ki ādemiler bī-vefā olurlar. (13) Benüm hāñıruma gelür ki sen bī-vefā olasın. Ammā āsāndur (14) ki diyüp elin uzatdı. Ğisūlarından üç dōrt (15) kıl qopardı. Andan şoñra mumlayup elüme virdi dañı eyitdi ki (16) bāzūña bağlağıl. Eger bir yirde nā-gāh¹⁷ ‘āciz qalasın bu kılardan birini oda¹⁸ (17) yaķ. Derhāl bizden bir kimesne gelüp seni ol derd ü (18) belādan qurtarur. Ben ğāyet şād oldum. Şöyle ki zencīr-i ğamdan (19) āzād oldum. Hemān ol gice ‘avretümünden gizlü hāzīneye vardum. (20) Bir kīse zer ile

¹ çün: -S

² birisi: -İ

³ vardı: girdi S

⁴ muñabbeti: -S

⁵ Açıklama için bk. dipnot İ207^a.

⁶ didi: -S

⁷ üzre: -İ

⁸ yāñūd: veyā S

⁹ yāñūd tüvānger mi ki didüm ve zindegānī mi: -S

¹⁰ nev: -İ

¹¹ ol: -S

¹² ben: -S

¹³ vaķt: -İ

¹⁴ itmek: eylemek S

¹⁵ sen: siz S

¹⁶ evet: oğ S

¹⁷ nā-gāh: -İ

¹⁸ oda: -S

cevher taldurup andan belüme bağladum ve kuşağuma (21) bir ĥancer řokđum. Elüme bir gürz aldum. Andan¹ atuma gelüp eyitdüm: Bizüm senüñ

[İ237^b]

(1) üzerinde [S227^a] çok ĥađkumuz vardur. şimdi benüm senüñle bir ĥacetüm vardur². (2) Bir sırrum dağı vardur. Benüm bu sırrumı şağla, beni nihānca murāduma yetişdür (3) didüm³. At eyitdi: başum yüzüm⁴ üzre her ne buyurursañ ben (4) senüñ⁵ fermānuñdayam. Ben dağı eyitdüm: şöyle dilerem ki periler bilmedin (5) sen⁶ beni Vāsiřa şehrine iledesin ve ol yirden yine⁷ bunda (6) getüresin. Hiç āferidenüñ ĥaberi olmaya ki benüm Vāsiřa'da bir 'avretüm (7) vardur ve ĥıřımlarum vardur. Anlar baña çok ĥizmet itmişlerdür. (8) Bu sā'at fağırlığlar ve 'ācizlikler eylerler tā rüzgāruñ bendinden (9) giriftārlar dururlar. şimdi ben bir miđdār dürer⁸ ü cevāhir aldum (10) getürem, anlara virmek için. Eger dirilerse⁹ anlar ile bir lağza (11) oturam ki andan¹⁰ girü dönem, didi¹¹. At başın şalup (12) eyitdi: Biz¹² Süleymān 'aleyhi's-selām zamānından berü¹³ dünyā içine (13) gitmege¹⁴ icāzet yoğdur ve illā geğerüz didi¹⁵, oturmazuz (14) ammā senüñ ĥāřıruñçün seni evüñ¹⁶ üzerine indürem. (15) Ben girü dönem yirüme gelem. Sen bir ay miđdārı evüñde řarār (16) eyle¹⁷ tā bir aydan řoñra ben gelem seni alam yirüñe getürem. Ben eyitdüm: (17) Revādur eyle idelüm¹⁸, didüm ve dağı 'avretüm yanına varup eyitdüm: (18) Ey 'avret bugün göñlümüñ melāleti vardur. Ben teferrüce (19) giderem. Benüm bir hem¹⁹-cinsüm yoğdur ki anuñla söz söyleşem, didi²⁰ (20) ve teşelli bulam. Egerçi periler ĥüb-

¹ andan: -S

² vardur: -S

³ didüm: -S

⁴ yüzüm: -S

⁵ ben senüñ: -S

⁶ sen: -S

⁷ yine: gine İ

⁸ dürer: zer S

⁹ dirilerse: dilerseñ İ

¹⁰ andan: -S

¹¹ didi: -S

¹² biz: ben İ

¹³ berü: -S

¹⁴ gitmege: gelmege S

¹⁵ didi: -S

¹⁶ evüñ: ol yirüñ İ

¹⁷ eyle: -S

¹⁸ idelüm: -S

¹⁹ hem: -İ

²⁰ didi: -S

rüylardurlar ammā benī¹-ādemī gibi (21) degüllerdür. ‘Avretüm eyitdi: Sen ğam yime ve ğuşşa çekme kim ben² dünyāya

[İ238^a]

(1) bir iki dīv göndereyin. Birkaç Türkī ğulāmlardan şatun alsunlar. Bunda³ (2) getürsünler tā saña mūnis olalar, didi. Ben daħı taşra çıkıdum. (3) Ol dīv ata⁴ süvār oldum daħı yir yüzinden çün⁵ murğ gibi havāya (4) perrān olduğ. Havā yüzinde şol kadar yüce gitdi ki cümle cihān (5) gözüme bir tabağ gibi görindi. Bir pāre daħı havāya gidüp (6) baña eyitdi ki sen⁶ [S227^b] dünyāyı niçe görürsin? Ben eyitdüm: Bir siyāh palās (7) gibi gördüm. Dīv eyitdi: Şimdi ğam yime çün yüzüm aşığa (8) döndürem ve yire inem. Bil ki mülk-i ‘Arab’dur. Bunı⁷ diyüp hemān (9) yüzün yirden yaña⁸ döndürdi tā yoluñ nişfına geldi. Öyle vağtine (10) yağın idi. Ben yine dünyāya nazar itdüm. Dünyā içinde her ne (11) var ise gördüm. Çün bir pāre daħı indi, nā-gāh feryād idüp (12) ğurūşa başladı. Baña ğorğu düşdi. Ben eyitdüm ki saña ne oldu (13) ki feryād u fiğān eylersin⁹, didüm¹⁰. Dīv eyitdi: Benüm¹¹ bir dīv-i ‘aẓīm (14) yolumu bağladı. Ben eyitdüm: Ol düşmen kimdür ki ben anı görmezem. (15) Dīv eyitdi: Şol tağuñ etegine nazar eyle tā anı¹² göresin, (16) didi¹³. Çün ol¹⁴ tağuñ etegine nazar itdüm. Bir ğara yılan gördüm. (17) Ammā uyumuşdı. Eyitdi¹⁵: Ol yirde ola¹⁶ hem uyur ola¹⁷, sen yirle gök (18) ortasında olasın¹⁸. Hemān¹⁹ sen geğ, git. Ol seni görmez, didüm²⁰. (19) Dīv eyitdi: Ol müyesser olmaz ki ben anuñ üzerine geğüp

---

¹ benī: -S

² ben: -İ

³ bunda: -S

⁴ ata: -İ

⁵ çün: -S

⁶ sen: -S

⁷ bunı: -S

⁸ yaña: -İ

⁹ eylersin: idersin S

¹⁰ didüm: -İ

¹¹ benüm: -İ

¹² anı: ne S

¹³ didi: -S

¹⁴ ol: -İ

¹⁵ eyitdi: -İ

¹⁶ ola: -S

¹⁷ ola: -S

¹⁸ olasın: -S

¹⁹ hemān: -S

²⁰ didüm: -S

aşağa (20) inem ve anuñla ceng itmeyem, didi¹. Ol bahadır ola, havāda beni ve seni (21) helāk eyler². Şimdi inüp anuñla ceng itmekden ğayrı³ artuğa

[İ238^b]

(1) çāre yokdur. Çünkü biz cenge başlayavuz. Sen tağuñ kullesine (2) çık. Eger ben anı depelersem gelem seni alup gidem. Eger ol beni depelerse (3) gelüp seni daĥı depeler. Bu kıara yılan ādem yiyicidür, bir dīvdür. (4) Eger şöyle ola ki ikimüz daĥı helāk olavuz. Sen (5) andan şoñra başuñ kıaydın gör . Bu yola toĝrı git⁴ (6) tā bir yire iresin. Ol yirden senüñ vilāyetüñe kıırkı yıllık yoldur. (7) Andan şoñra⁵ Vāsıta'ya vāşıl olursın. Bunu⁶ didi ve daĥı (8) benümle vedā'laşdı. Andan şoñra aşağı indi. Ol kıara yılan daĥı (9) kendüzini aķ⁷ yılan şekline kıoydı. Buña muķābil oldı. (10) Birbirine kıarşu gelüp kııjĝırdılar. [S228^a] İki urĝan (11) gibi birbirine şarmaşdılar. Şöyle ki ol beyābān bunlaruñ ĝırīvinden (12) tıoldı. Ol dīv kim benüm atum idi. Yüri⁸ git diyü baña (13) işāret eyledi. Ben daĥı aĝlayu aĝlayu⁹ tağuñ kullesine çıkıdum. (14) Anda¹⁰ oturup müteraşşıd oldum. Bir sā'at miķdārından (15) şoñra ol ĥurūş u ĝalaba¹¹ sākin oldı. Hıç bir eşer ma'lüm¹² (16) olmadı. Göñlüme bu endişe düşdi¹³ kim eger ol¹⁴ dīv (17) benüm atumı depelemiş olsaydı. Baña daĥı kıaşd eylerdi. Eger benüm atum olan dīv anı depelese ĝirü baña gelürdi¹⁵. Bu endişede (18) daĥı bir laĥza daĥı oturdum. Ba' de Ĥudā'ya tevekkül idüp (19) kıulleden aşağı indüm. Ol dīvlerüñ ikisin daĥı yirde mürde (20) ĝördüm. Müteĥayyir olup kendüme vāfir söĝdüm ve eyitdüm ki (21) ben baña itdüĝimi hıç kıimesne hıç¹⁶ kıimesneye itmez. Pādişāhken şunuñ¹⁷ gibi

¹ didi: -S

² eyler: ider S

³ ĝayrı: -S

⁴ git: yüri S

⁵ şoñra: -S

⁶ bunu: -S

⁷ aķ: -İ

⁸ yüri: -İ

⁹ aĝlayu: -S

¹⁰ anda: -S

¹¹ ĝalaba: -S

¹² ma'lüm: zāhir S

¹³ düşdi: tıtdı İ

¹⁴ ol: -S

¹⁵ eger benüm atum olan dīv anı depelese ĝirü baña gelürdi: -İ

¹⁶ hıç: -İ

¹⁷ şunuñ: bunuñ S

[İ239^a]

(1) ‘avretüm var iken ve gül^c izār oğlancuıklarım var iken (2) ıtırı gelüp anları koyup beyābāna müteveccih olam. Kendü (3) kendümi dīvler eline virdüm, didüm dağı zār zār ağladum. (4) Ol ıtağıñ dibinde bir miqdār bahtumuñ bedliğinden¹ girye vü zār (5) itdüm. Bu endīşede çok peşimān oldum ve kendüme eyitdüm: (6) Bu derde devā olmaz ve illā tenüñi kazāya varmadan ve cānuñı (7) bir belāya koymadan tā bilesin dağı fuzüllük itmeyesin. Bir laħza dağı (8) ol benüm atum olan dīvüñ başı üzerine varup² (9) oturdum. Zār zār³ ağladum ki anuñ benüm üzerümde (10) çok haqqı vardur, didüm⁴. Andan soñra piyāde ol ıtağı (11) müteveccih oldum. Kūhistān içre giderdüm. (12) Hiç yanumda nefsumçün gıdā yimedüm. Ammā⁵ ol kūhistānda mīvedār (13) ağaçlar var idi, acı ve ıatlu. Anlardan bir miqdār düşürdüm (14) ve yidüm, tā beş on gün gitdüm. Ayagumda olan (15) mūze rīze rīze oldu. [S228^b] Yalın ayağ olup ‘āciz kaldum. (16) Şöyle ki cismümde hiç kuvvet eşeri kalmadı. Ğāyetde (17) süst oldum. Andan soñra bir ıaş üzerine vardum, yatdum. (18) Tā şabāh olunca çün rüz rüşen oldu. Ben dağı (19) yirümden ıalkup bir miqdār yir gitdüm. Nā-gāh bir çeşmesāra (20) yetdüm. Meger āb-ı şūr imiş. Hele āb-dest alup anda (21) namāz kıldum. Andan soñra⁶ kām nā-kām ıtırı geldüm. Öyle vaqtine dek çün⁷

[İ239^b]

(1) yürüdüm. Nā-gāh ıarşumda⁸ bir koyun sürüsini gördüm. Be-ğāyet şādmān (2) oldum. Eyitdüm: Hiç şek yoğdur ki ābādānlıga irişdüm. Çün yağıñ (3) vardum. Bir siyāh ol koyunları otladurdi. Ammā⁹ ol siyāhuñ kāmety (4) çenāra beñzerdi ve cesāmeti dağı aña göre idi. Gözleri ıanla ıolmuş (5) teğāra beñzerdi. Ağzı çün¹⁰ mağāra gibi idi. ıaçan söz söylese āvāzı ra^c d āvāzına beñzerdi¹¹. (6) İşideñ göğ gürler şanurdi. Yanına varup selām virdüm. Selāma (7) cevāb virüp eyitdi: Şād geldüñ ey Selīm şafā getürdüñ. (8) Bunuñ gibi kūhsarı niçe geçdüñ? Kendüñe Ğāyet

¹ bedliğinden: içün İ

² varup: -S

³ zār zār: -S

⁴ didüm: -S

⁵ ammā: -İ

⁶ soñra: -İ

⁷ çün: -S

⁸ ıarşumda: -İ

⁹ ammā: -İ

¹⁰ çün: -S

¹¹ āvāzı ra^c d āvāzına beñzerdi: -İ

(9) zulm eylemişsin. Beri gel tā saña nān u helvā vü kebāb u şarāb-ı muşaffī¹ (10) vireyin. Ol ḥod zıkr itdügi ni² metleri düşünde görmüş (11) degüldi. Hile eylerdi ki beni şikār ide. Göñlüme eyitdüm: (12) Bu şahş eħrimendür ki ādeme be-gāyet düşmendür. Benüm (13) adımı niçe bildi ve benüm² ser-güzeştümi niçe añladı. Ammā ben ol kadar (14) kabāḥat göricek anuñ ḥavfı ve mehābeti baña şöyle galebe (15) itdi ki öliyazdum. Ammā ol benüm yüzüme³ bakup güldi. Benüm ser-güzeştümi (16) baña bir bir taķrır ü kıtmır⁴ eyledi. Baña daḥı çok istimālet virdi (17) ve eyitdi: Beri gel ben saña bir⁵ yol göstereyin ve saña nafaķāt-ı rāh (18) vireyin. [S229^a] Çün benüm yanumda iki üç gün rāḥat olasın. (19) Andan⁶ soñra şehr-i Vāsıta'ya gidesin ki bu yirden (20) vilāyet-i Vāsıta'ya kırk yıllık yol ķalmışdur. Çün andan bu sözi (21) işitdüm. Göñlüme eyitdüm ki Bārī Te^c ālā çok güzel yüzlü⁷ ḥalāyıķ

[I240^a]

(1) yaratmışdur ve çok çirkin ve zişt⁸ yüzlü daḥı yaratmışdur. Ammā bu⁹ (2) şahşuñ egerçi bunuñ gibi mekrūh şüreti vardur. Beñzer ki (3) sīreti eyü ola ve ķudret-i Zü'l-Celāl'a ^caceb olmaz. Ben kendümle bu (4) fikirleri itdüm. Andan soñra aña tābī^c olup anuñla vaḥanına (5) bile gitdüm. Kırk biñ nefer miķdārı koyun otladurdi ve bezeki¹⁰ (6) elinde var idi. Koyun yüñinden ip egirü egirü giderdi. (7) Aḥşām olıcaķ vaḥanına irdi. Nā-gāḥ bir na^cra urdı. Şöyle ki (8) kūh-ı şahrāya lerze düşdi. Ol koyunlar şöyle öğrenmişlerdi. (9) Kaçan na^cra uraydı koyunlar ağıllarına giderdi. Çün (10) koyunlar¹¹ bunuñ na^crasın işitdiler hemān-dem ağıllarına girdiler. (11) Ben ol koyunlaruñ bu kārından ^cacebe ķaldum. Siyāh öñce (12) giderdi. Ben ardınca giderdüm tā bir mağāraya geldük. (13) Kıpası gāyetde tar idi ammā¹² içi giñ idi. Cümle koyunları şıgardı. Henüz boş yir¹³ daḥı ķalurdı. Çün siyāh koyunlaruñ (15) kārından fāriğ oldı. Benüm öñüme gelüp beni yirümden (16) ķapdı daḥı mağāranuñ

¹ muşaffi: -İ

² benüm: -İ

³ benüm yüzüme: baña İ

⁴ kıtmır: -İ

⁵ bir: -İ

⁶ andan: -S

⁷ yüzlü: -İ

⁸ zişt: -S

⁹ bu: ol İ

¹⁰ bezeki: bereki S

¹¹ şöyle öğrenmişlerdi. Kaçan na^cra uraydı koyunlar ağıllarına giderdi. Çün koyunlar: -S

¹² ammā: -İ

¹³ yir: -S

içine iletirdi. Nazar itdüm, kırk nefer Müselmān (17) gördüm. Elleri ve ayakları bend-i girānda turlardı. Beni daḥı (18) bunların katına iledüp ayağuma bend urdu. Zencir ile ammā (19) elüm bağladı. Yüzüme bakup güldü ve eyitdi: Ğam yime ki (20) ben her gün bunlardan birin¹ boğazların daḥı biryān idüp yirin (21) didi². Ammā sen bunlardan ‘azireksin ki zira padişahlık idüp

[İ240^b]

(1) idüp turlursun. Senün etin ve götün³ gāyet semizdür, taze vü terdür⁴ (2) ki ‘iz ü nāz ile beslenmişdür. Çün bu kırk neferi yemiş olam andan (3) sonra seni āsanlık birle [S229^b] öldürem ve daḥı yiyem. Ğam yime ben senün (4) elün anuñçün bağlamadum ki incinüp ırkalamayasın. Rüz şeb (5) lu‘ba ve taraba meşğül olasın. Bunı diyüp andan⁵ (6) turlı geldi. Bir ev kapusu gibi bir⁶ taş düzmişdi ki veznde (7) elli biñ⁷ batman var⁸ idi. Ol taşı kaldurup mağaranuñ ağızına (8) kodı. Eger yüz biñ nefer ademī cem‘ olardı ol taş (9) kımlıdamayalardı. Ben ol la‘inün kuvvetinden ‘acebe kaldum. (10) Ammā⁹ ol Müselmānları gördüm. Bi-ihiyār girye vü zār itdüm. (11) Anlar eyitdiler: Ey karındaş ağlama ki ağlamak fā’ide itmez. Bir sā‘at (12) şabr idüp temāşā eyle ki ol div bu¹⁰ Müselmānlara n’eyler? Anlar bunı (13) söyleşür iken nā-gāh ol div-i siyāh önüne bir¹¹ teğār getürdi. (14) İçinde otuz batman miqdārı unı hamir eyledi. Andan sonra (15) bir āteş yakup kırk dāne¹² etmek bişürdi ve bir semiz koyun (16) boğazlayup demüre şaḥdı¹³. Ğateş üzre koyup kebāb eyledi. (17) Andan bir bıçağ alup kırk pāre eyledi. Her bir pāresini bir etmek (18) üzre koyup her birinün önüne kodı ve benden¹⁴ ‘özrler (19) dileyüp ve eyitdi¹⁵: Ey Selim ma‘zür tut ki

¹ birin: -S

² didi: -S

³ götün: -S

⁴ terdür: -İ

⁵ andan: -S

⁶ bir: -İ

⁷ biñ: -İ

⁸ var: -S

⁹ ammā: -İ

¹⁰ bu: -İ

¹¹ bir: -S

¹² dāne: -S

¹³ şaḥdı: şapladı S

¹⁴ benden: bunlardan İ

¹⁵ eyitdi: -S

senüñçün yarın eyü (20) ziyāfet idem ve nefis ta‘āmlar bişürem, yiyessin. Tenüñ lāğar olmaya. (21) Bunı¹ diyüp gülerdi. Andan şoñra elin uzadup ol Müselmānlaruñ

[İ241^a]

(1) birini zencirden çıkarup be-gāyet hūb civān idi. Başın kesdi² (2) ve qarnın yardı ve qarnıyla cigerin³ nīm-puht idüp yidi. Andan şoñra (3) endāmını demüre şaңçup kebāb itdi. Oturup bir lahẓada⁴ yidi. Andan⁵ (4) bıyığın silüp eṭrāfına nazar şalup ben anı görüp berg-i ḥazān gibi şararup lertzān itdüm. Yine elin uzadup (5) bir tulum şarāb öñine çekdi⁶. (6) Bir tegāra koydı. Şöyle ki yüz (7) batman miqdarı var idi. Dem-be-dem⁷ içerdi. İçe içe [S230^a] şöyle (8) mest oldı ki kendüden gidüp yire düşdi. Elini ve ayağını (9) her tarafa şalıvirdi. Ben ol bendde olan Müselmānlara eyitdüm: (10) Cümleñüz ṭurı gelüñ. Bu mel‘ūnuñ başını taş ile ağac ile (11) döge döge helāk idelüm. Eyitdiler: Beñzer ki sen dīvānesin bu sözi söylersin⁸. (12) Bu sözden senüñ⁹ haberüñ yokdur ki bu dīv-i siyāh Süleymān (13) ‘aleyhi’s-selām¹⁰ zamānından berü¹¹ qalmışdur. Anı on biñ nefer (14) ādemle öldürümediler. Ol bir ḥamlede¹² on iki ādemi öldürdi, (15) didiler. Ben eyitdüm¹³ ki siz ḥāṭıruñuzı¹⁴ hoş tutuñ ki (16) ol benüm elümi bağlamadı, didüm¹⁵ daḥı Ḥudā’yı yād¹⁶ idüp Muştafā’ya şalavāt (17) getürdüm ve emirü’l-mü’minin ‘Alī’den himmet taleb itdüm. Şöyle ki diḳḳat (18) u kuvvet taleb¹⁷ eyledüm ki ayağumdağı zenciri çün¹⁸ kırdum ve ṭurı geldüm. (19) Diledüm ki depeleyem. Anlar eyitdiler: Ṭotalum ki bu dīvi depeledük mağāra ağzındağı (20) taşu niçe giderürsin? Eger cihān ḥalkı cem‘

¹ bunı: -S

² kesdi: -İ

³ cigerin: -İ

⁴ lahẓada: laḥṭda S

⁵ andan: -S

⁶ ben anı görüp berg-i ḥazān gibi şararup lertzān itdüm. Yine elin uzadup bir tulum şarāb öñine çekdi: elin uzadup bir tulum şarāb öñine çekdi. Ben berg-i ḥazān gibi şararup lertzān idüp ol şarāb İ

⁷ dem-be-dem: dem-ā-dem S

⁸ bu sözi söylersin: -İ

⁹ bu sözden senüñ: -S

¹⁰ ‘aleyhi’s-selām: -S

¹¹ berü: -S

¹² ḥamlede: zaḥmla S

¹³ eyitdüm: -S

¹⁴ ḥāṭıruñuzı: gönlüñüzü S

¹⁵ didüm: -İ

¹⁶ yād: -İ

¹⁷ taleb: -İ

¹⁸ çün: -S

olalar bu taş (21) giderimeyeler. Biz hod bir bölük kavm. Ben anlaruñ sözlerin kulağuma

[İ241^b]

(1) koymadum. Āheste āheste dīve yakın vardum tā¹ yanında iki büyük demür² (2) şiş gördüm. Hemān alup oda şoğdum. Bir sā³ at miqdārı (3) tırdı. Şabr itdüm tā³ şöyle ki nāra döndi. Andan şoñra başumdan (4) ben⁴ dülbendümi çözdüm⁵. Tegārda olan şarāba ıslatdum dağı demürüñ (5) ucına şarup yapışdum. Andan⁶ āheste āheste dīvün başı (6) üzerine geldüm⁷ ve Hūdā'yı yād idüp Muştafa'ya şalavāt (7) getürdüm. Ol iki kızmış şişleri ol dīvüñ iki (8) gözlerine şoğdum. Çün⁸ şişler gözlerine gömüldi, gitdi⁹. (9) Ol¹⁰ dīv-i mel'ün hemān gözleri acısından bir¹¹ na' ra urup (10) yirinden tırdı geldi. Ben şişleri şalivirüp koyunlar (11) içine kaçdum. Ol şişleri gözlerinden çıkardı. Ammā çıkardığı (12) dem gözlerinden kan çeşme gibi revān oldu. Feryād fiğān¹² idüp (13) [S230^b] koyunlar içine girdi. Ol¹³ dağı koyunları bir bir gezüp eliyle şığayup (14) beni arardı. Ol¹⁴, ben olduğum yire gelicek ben¹⁵ bir yire dağı giderdüm (15) tā şöyle oldu ki geze geze yoruldu. Çün bulmayup 'āciz (16) kaldı. Bülend āvāz ile çağırıp eyitdi: Ey ādem-i bī-vefā (17) ben senüñ gönülün incinmesün diyü elün bağlamadum. Sen (18) nān u nemek haqqını bilmeyüp baña bunüñ gibi iş (19) işledüñ¹⁶. Bu mağāranuñ içinden taşra gidebilemesin. Ben yarın (20) koyunlarımı mağāradan bir bir çıkaram dağı mağāra hālī kalıcağ senüñ (21) haqqından gelem. Seni tutup pāre pāre idüp bişürmedin yiyem.

---

¹ tā: -S

² demür: -İ

³ tā: -S

⁴ ben: -S

⁵ çözdüm: çıkardum S

⁶ andan: -S

⁷ geldüm: vardum S

⁸ çün: -S

⁹ gitdi: -İ

¹⁰ ol: -S

¹¹ bir: -S

¹² fiğān: -İ

¹³ ol: çün İ

¹⁴ ol: -İ

¹⁵ ben: -S

¹⁶ işledüñ: eyledüñ S

[İ242^a]

(1) Bunı diyüp feryād u fiğān¹ eylerdi². Ben ħod³ berg-i ħazān gibi lertzān (2) idüm. Tā āftāb maṭla^c indan ṭulū^c idince gözlerüme ħ^ʿāb gelmedi. (3) Çün şabāḥ oldu. Siyāh varup ol mağāra ağızından ṭuran⁴ ol⁵ (4) ^c azīm taşu kıldurup bir yaña kıdı. İki ayağın mağāra ağızına (5) apışdı⁶. Anda⁷ ṭurı vardı. Andan şoñra ol kıyunlaruñ her birine (6) birer ad virmiş idi. Her birisini adlu adıyla çağırdı ki her kıyun (7) kendü adın işitse gelürdi. Ol dağı arķasın şığayup (8) iki buṭunuñ arasından çıkarup andan taşra⁸ şalıvirürdi⁹. (9) Ben ol ħâlde ne ħîle idem diyü müteḥayyir kıalmışdum tā ol ṭarīķ (10) üzre biñ nefer kıyun gārdan şahrāya kıkıardı. Şöyle ki siyāhuñ (11) iki¹⁰ ayağı arasından bir meges dağı kıkıamazdı. Ol anı bilmeyeydi. (12) Ammā kör olmışdı veli ħisle idrāk iderdi. Ben kendümle (13) endişe itdüm¹¹ ki bu sā^c at ola¹² ki bu dīv-i mel^c ün cümle kıyunlarını (14) çün¹³ gārdan taşra kıkıarur ben yaluñuz kıalam. Andan şoñra gele (15) beni ṭutup depeleye. Fikr-i eşaḥ oldur ki kıyunlar taşra kıkımadın (16) bir tedbīr itmek gerekdür ki bu dīv-i siyāh elinden ħalāş (17) bulam. Nā-gāḥ göñlüme bu ħalecān indi ki hemān bir dişi kıyunu (18) ṭutup boğazladum. Çün derisini yüzüp içine girdüm. Ammā kıyunuñ [S231^a] başını ayağını kemükden ayırdum¹⁴. Başını (19) başum üzre getürdüm ve ayağların elüme ayağuma¹⁵ getürdüm. Nā-gāḥ siyāh, (20) birisini adıyla çağırup gel didi. Ol kıyunlardan ħiç (21) birisi kımıldamadı. Bildüm ki ol çağırduğı kıyun¹⁶ ben öldürdügüm

[İ242^b]

(1) kıyundur. Hemān revān oldum. Ol mel^c ünüñ öñine varup (2) lertzān u tersān ṭurı vardum ve elini başum üzerine kıoyup (3) yürü şahrāya didi. Ben dağı ayağı altından

¹ fiğān: -S

² eylerdi: iderdi S

³ ħod: -İ

⁴ ṭuran: -S

⁵ ol: -İ

⁶ apışdı: atdı İ

⁷ anda: -S

⁸ andan taşra: -S

⁹ şalıvirürdi: kıyuvirürdi S

¹⁰ iki: -S

¹¹ itdüm: eyledüm S

¹² ola: -İ

¹³ çün: -S

¹⁴ ammā kıyunuñ başını ayağını kemükden ayırdum: -İ

¹⁵ ayağuma: -İ

¹⁶ kıyun: -S

şahrāya segirdüm. (4) Koyun derisin arkamdan bırağup bülend āvāzla eyitdüm: Ey siyāh-ı (5) la^c in ben gitdüm. Sen başuñı taşlara ur tırma. Çün dīv benüm bu¹ (6) sözümi işitdi. Hemān mağāra kapusın koyup benden yaña (7) segirtti. Ben rübāh gibi kaçardum, ol seg. Beni kovardı. Egerçi (8) görmezdi². Ammā ayağum depürdüsinden ardumca segirdürdi. (9) Şöyle yakın geldi ki az kaldı ki beni tuta önüme bir yüce (10) depe geldi. Ben ol dīvüñ heybetinden peleng gibi ol depenüñ (11) üzerine şıçradum dīv depe dibine gelicek tırı vardı (12) ve ellerin birbirine urup feryād idüp ağlardı ve yüregın (13) nār-ı nedāmetle tağlardı. Ben dağı kıyāsla yüz batmān miqdārı (14) bir taş bulup Hūdā'dan kuvvet taleb idüp ol taşı (15) yirinden kaldurup yā Hūdā diyüp ol siyāhuñ üzerine (16) pertāb itdüm. Taş dīvüñ boynına eyle toğundı ki kemükleri (17) hürd olup kendü bir kara tağ³ gibi düşüp mürd oldı. (18) Ben andan soñra eyemen olup tağdan aşāğa indüm. Dīvüñ (19) üstine⁴ geldüm. Gördüm dağı cān varmış. Kırk elli taş dağı (20) urdum. Andan⁵ cān cehenneme ısmarladı. Çün tamām cānı çıkıdı (21) ben dağı şād u hurrem olup mağāraya geldüm. Ol bend-i girānda

[İ243^a]

(1) olan Müselmānlara dīvi [S231^b] depeledüm diyü beşāret eyledüm. Anlar dağı (2) şādmān olup cūş u hūrūş eylediler. Ellerinden ve ayaklarından (3) zencirlerin⁶ çıkardum. Ol kırk nefer erenler vardılar. Dīvi gördiler. (4) Şol kadar taş dağı urdılar ki dīv taş altında nā-bedīd (5) oldı. Andan soñra yine dönüp⁷ mağāraya geldük. Bir küp tolu⁸ altun (6) bulduq. Ol koyunların birisinüñ⁹ yüzüp derisine ol altunları (7) koyduq. Ol koyunlaruñ kamusın önümüze bırağup sürdük. Mağrib'le¹⁰ (8) Kırvān'dan yaña müteveccih olduq. Nice müddet-i medīd ile Kırvān'a (9) yetişdük. Ol¹¹ koyunları şatduq. Nice yüz biñ filori hāşıl (10) olup¹² andan her birümüz vilāyetümüze ^cazm itdük, tağılduq. Birkaçı (11) Mağrib'de kaldı ve birkaçı Mısr'a¹³

¹ bu: -İ

² görmezdi: gördi S

³ tağ: taş İ

⁴ üstine: üzerine S

⁵ andan: -S

⁶ zencirlerin: bendlerin İ

⁷ dönüp: -İ

⁸ tolu: -İ

⁹ birisinüñ: -S

¹⁰ Mağrib'le: -İ

¹¹ ol: -İ

¹² olup: idüp S

¹³ Mısr'a: Başra S

gitdi¹ ve birkaçı Şirāz'a gitdiler (12) ve birkaçı dağı 'Irāk'a gitdiler². Ben ve bir civān dağı Başra'dan (13) yaña³ ikimüz refiķ olduķ ve ıarıķa girdük tā ser-ħadd-ı (14) Vāsıta'ya irdük. Ol dağı Başra cānibine gitdi. Ben tenhā (15) cānib-i Vāsıta'ya müteveccih oldum, didi⁴. Günlerde bir gün yatsı (16) namāzı vaķtinde Őehr-i Vāsıta'ya irdüm ve Őehre girdüm. Evümüñ (17) ıapusına geldüm. Tamām yedi yıl olmuŐdı ki evümden ıaŐra gitmiŐdüm. (18) Őāyed ki benüm⁵ 'avretüm āħer⁶ ere varmıŐ ola didüm⁷. Yāħūd⁸ evüm (19) ŐatılmıŐ ola, āħer kiŐi girmiŐ ola veyā 'avretüm ölmüŐ ola. Ben (20) bu fikirde idüm. Evüm ıapusunda bir laħza ıarār gösterdükdən Őoñra (21) ıapu ħalkasın ıımıldıtdum. Bir ħazın āvāz iŐitdüm. Eyitdi: Kimsin ki

[İ243^b]

(1) bunuñ gibi ıarañu gicede ıapu ħalkasın urursın? Ben eyitdüm: Senüñ (2) erüñ olan⁹ Selim'em¹⁰. Benüm 'avretüm ıerāğ yağına güci yitmedügi (3) eclden ıarañuda otururmuŐ. Ammā ıün benüm¹¹ āvāzum iŐitdi (4) Őāzlığından gelüp ıapu açdı ve elüme ıerāğdānı virüp (5) eyitdi: Var bāzārda yaķ dağı getir. Benüm omuzumda bir enbān var idi. (6) Altun ile [S232^a] pür idi ve belümde bir kīse la^ı ve cevāhirle pür idi. (7) Omuzumdağı enbānı 'avretüme virüp eyitdüm: Ey 'avret¹² bunu (8) Őaķla tā¹³ ben gelince didüm¹⁴. Ol enbānı alup andan¹⁵ iıerü gitdi. (9) Ben dağı ıerāğdānı alup andan¹⁶ bāzāra vardum¹⁷ ıerāğı (10) yaķam. Müddetler idi ki ben ābādānlıķdan dūr dūŐüp ıururdum (11) ve ħammāmı görmemiŐdüm. Őaçum ıarıŐup baŐum dīv baŐına dōnmiŐdi¹⁸. (12) Yüzüm āftābuñ ħarāretinden ıızarmıŐdı ve arıamda ıaftanum (13)

¹ gitdi: geldiler İ

² gitdiler: geldiler İ

³ yaña: -S

⁴ didi: -S

⁵ benüm: -S

⁶ āħer: -S

⁷ didüm: -S

⁸ yāħūd: veyā S

⁹ olan: -S

¹⁰ Selim'em: Selim benüm İ

¹¹ benüm: -S

¹² ey 'avret: -S

¹³ tā: -S

¹⁴ didüm: -S

¹⁵ andan: -S

¹⁶ andan: -S

¹⁷ vardum: gitdüm S

¹⁸ dōnmiŐdi: beñzerdi İ

dağı pāre pāre olmuşdı ve ğāyet çirkin olmuşdum. Bir baqqāl dükkānına (14) vardum. Çün¹ içerü girdüm. İttifāk yeñümüñ ucu terāzūsına (15) toqandı. Birkaç aqçası var imiş içindeki aqça ile taşra (16) döküldi. Çün² baqqāl feryād idüp andan³ yaqama yapışdı. (17) Andan⁴ birkaç tabānçe urup eyitdi: Gelüñ, üşde uğrı. (18) Tutuñ, iki üç gice gelüp bunuñ gibi hareket ider, didi⁵. (19) Şol kadar ħalāyık anda⁶ cem⁶ oldılar ki vaşf olinmazdı dağı (20) her kim ki gelürdi hīç şormayup ururdu. Ben her ne (21) söylersem hīç⁷ kimesne diñlemezdi. Nā-gāh ‘ases başı geçdi.

[İ244^a]

(1) Ĥālī aña didiler. Derĥāl ol dağı beni tutup şoydı. Andan⁸ (2) ‘uryān eyledi. Belümdeki kīseyi gördiler. Belümden çözüp (3) aldılar. Baña dağı bir⁹ nice çomaq urup andan¹⁰ zindāna bıraqqdılar. (4) Şoñra eyitdiler: Varuñ ol¹¹ siyāh çāha iledüñ, anda¹² bıraġuñ. (5) Çün¹³ ‘ases oġlanlarına beni virüp¹⁴ beni siyāh çāha iledüp (6) bende çekdiler. Her¹⁵ günde bir etmek ve bir bardaq şu virürlerdi. (7) Günden güne ‘azāb u ‘ikāb iderlerdi. Ol qarañu kıyunuñ (8) içinde ne şabāhı aĥşāmdan ve ne gündüzi giceden fark (9) eylerdüm. Anda¹⁶ on iki yıl pādīşahuñ ol siyāh çāh (10) içinde qaldüm. Gicem gündüzüm bir olmuş idi. Ol zulmetde (11) yaluñuz kıru etmek ġıdām idi. Ġamdan dağı za‘if (12) olup hilāle döndüm. ‘Ases başı [S232^b] kırkusından (13) bir kimesnenüñ tākātı yoġdı ki benüm ħālümü pādīşāha añladalar. (14) Ben ol çāh-ı siyāhda şöyle qalmışam ve Rabbü’l-‘ālemīnüñ kıdretinde (15) şöyle idi ki ħalāyık beni ferāmüş idelerdi. Ben dağı ol çāh-ı (16) siyāhda qalaydum. Her dem ecelüme ārzümend idüm tā¹⁷ ol vaqt dek (17) ki sen cānib-i¹⁸ Mekke

¹ çün: -S

² çün: -S

³ andan: -S

⁴ andan: -S

⁵ didi: -S

⁶ anda: -S

⁷ hīç: -S

⁸ andan: -S

⁹ bir: -İ

¹⁰ andan: -S

¹¹ ol: -S

¹² anda: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ beni virüp: -S

¹⁵ her: -S

¹⁶ anda: -S

¹⁷ tā: -İ

¹⁸ cānib-i: -S

cengine ‘azm itdũñ ve qarındaşuñ oğlı (18) Yũsuf zindānlarda ve bend-i girānlarda olanları āzād eyledi. (19) Ben dağı ol āzād olanlardanam. Bu sā‘at ĥalās olalı altı (20) ay oldu, didi¹. Ol zamāndan berũ her gũn ĥammāma giderdũm (21) ve nefis şa‘āmlar yirdũm tā bir pāre şuvvet şutdum. Bunu² didi dağı

[İ244^b]

(1) zār zār ağladı ki Ĥaccāc-ı mel‘ũn dağı ağladı. İki bile vāfir (2) ağladuğlarından Őnra Ĥaccāc-ı mel‘ũn³ Selĩm’e eyitdi: Sen ĥikāyetũnde (3) iki nesne unuttuñ. Ol iki nesneyi ben senden⁴ dilerem ki gorem. (4) Zirā ol iki nesne senũñ ĥikāyetlerũne řāhid dururlar. (5) Selĩm eyitdi: Buyuruñ ol iki nesneyi bilelũm. Eyitdi⁵: O şılı ki perĩ (6) kıızı saña virmişdi ve dağı ol cevheri ki şu (7) şığırından almıřduñ. İmdi ol iki nesne gerekdũr ki (8) senũñle ola, didi⁶ ve şılı anuñçũn virdi ki her gāh ki senũñ bir⁷ (9) ĥacetũñ olaydı. Āteř üzerinde řoyayduñ tā ki seni belādan (10) gelũp⁸ şurtaraydı, didi⁹. Anlardan bir kimesne gelũp senũñ ĥacetũni bitũreydi¹⁰. Şanı, getũr gorem. Selĩm (11) eyitdi: İki dağı bende vardur. Getũreyin gorm, didi¹¹. (12) Ĥaccāc-ı mel‘ũn¹² eyitdi: Yā niçũn on iki yıl bend-i girān (13) řekũp zindānda idũñ. Niçũn şılı yađmaduñ ki perĩler gelũp (14) seni şurtaraydı ve senũñ ĥacetũni bitũreydi. Şanı, getũr gorem. (15) Selĩm eyitdi: Ĥaccāc’uñ mũddet-i belāsı başa gelmemişdi. (16) Henũz ğam ve ğuşşası ve ‘iķāb ve ‘azābı bāķidi ve Rabbũ’l-‘ālemĩnũñ (17) tađđiri şoyle idi ki bu řıllar¹³ bende bağlu idi ki (18) ben dağı unuttuşdum. [S233^a] Bu şadar mũddetde benũm¹⁴ yāduma gelmedi (19) tā ĥikāyeti ĥizmetũne dimeyince. şimdi varayın, getũreyin (20) tā sen anı temāřā idesiñ. Ĥaccāc-ı mel‘ũn¹⁵ kendũ ile endişe (21) eyledi ki çũn şılla gevher¹⁶ ki eline gire hemān āmān virmeyũp

¹ didi: -S

² bunu: -S

³ mel‘ũn: -S

⁴ ben senden: -S

⁵ eyitdi: -İ

⁶ didi: -S

⁷ senũñ bir: -İ

⁸ gelũp: -S

⁹ didi: -S

¹⁰ anlardan bir kimesne gelũp senũñ ĥacetũni bitũreydi: -İ

¹¹ didi: -S

¹² mel‘ũn: -S

¹³ şıllar: perĩler S

¹⁴ benũm: -S

¹⁵ mel‘ũn: -S

¹⁶ gevher: cevher İ

[İ245^a]

(1) Selīm'i depeleye. Selīm daḡı niyyet itdi ki çün hikāyeti āḡir (2) eyleye. Ḥaccāc-ı mel' ūnı depeleye. Ḥaccāc-ı mel' ūn¹ Selīm'den yine su'āl (3) itdi ki senden üç dört söz istifsār iderin, didi². (4) Eger cevāb-ı şāfī virürseñ ḡoş ve eger virmezseñ (5) ben³ seni depelerin ve pāre pāre iderin. Selīm eyitdi: Şor göreyin, (6) ne şorarsın. Ḥaccāc-ı mel' ūn⁴ eyitdi: Bu perī kılmı benüm önümde (7) āteşe қо. Eger perī gelürse ben⁵ seni depelemeyeyin. Eger (8) gelmezse şimdi su'āller eylerin. 'Aql ile cevāblar vir. Andan (9) şoñra 'Alī'ye la' net eyle. Bir iki 'Alevī kişi tutmuşamdur. (10) Anları sen⁶ elüñle depele. Ol perī kılmı ve şeb-çerāḡı (11) getir tā ki sözlere şāhid olalar ki ḡalāş (12) bulasın⁷. Selīm çün bu sözleri işitdi. Ol zālīm ḡavāricden (13) berg-i bīd gibi dītredi ve 'ömr-i girān-māyesinden (14) nevmīz oldı. Bī-iḡtiyār girye vü zārī itdi. Ammā bu ḡavfla (15) recānuñ içinde bir endişe pesendide⁸ eyledi ve girībān-ı tefekkürden (16) çün⁹ başın қaldurup zebān-ı tehevvrle eyitdi: Ey Ḥaccāc (17) sen her ne dirseñ ben eyle iderin, didi¹⁰. Ammā ben daḡı senden (18) bir temennā iderin, didi¹¹. Sen daḡı benüm ḡacetümi yirine getüresin (19) tā benüm göñlüm қavī olup su'āllerüñe cevāb-ı şāfī virebilem, (20) didi¹². Ḥaccāc-ı mel' ūn¹³ eyitdi: Ne dirsın? Selīm eyitdi: Ben dilerin ki (21) sen¹⁴ serāyuñı ḡālī idesin. Andan şoñra senden temennāyı dileyem

[İ245^b]

(1) didi¹⁵. Ḥaccāc buyurdi. Derḡāl ḡulāmlar ve ḡācibler ve ḡizmetkārlar (2) taşra gitdiler. Serāy daḡı ḡālī oldı. Selīm eyitdi: Ben¹⁶ dilerem ki (3) beni taḡtuñ üzerine

---

¹ mel' ūn: -S

² didi: -S

³ ben: -S

⁴ mel' ūn: -S

⁵ ben: -S

⁶ sen: -S

⁷ bulasın: olasın S

⁸ pesendide: -İ

⁹ çün: -S

¹⁰ didi: -S

¹¹ didi: -S

¹² didi: -S

¹³ mel' ūn: -S

¹⁴ sen: -S

¹⁵ didi: -S

¹⁶ ben: -S

yirüñe¹ geçüresin tā ki göñlüm (4) [S233^b] hoş ola, didi². Sen ki pādişāhsın, benüm tahtum öñinde (5) hizmetkār gibi tūrasın tā sen ne istifsār iderseñ (6) ben saña cevāb-ı şāfi³ virem. Çün⁴ Haccāc-ı mel‘ün eyitdi⁵: Bu āsāndur (7) diyüp tahtından aşığa indi ve Selīm’i tahta çıkarup yirine geçürdi. Haccāc, Selīm’i taht üstinde⁶ (8) çün kendü⁷ yirinde göricek güldi ve bülend āvāzla eyitdi: (9) Ey Selīm beñzer ki senüñ ‘ömrüñ bir demden (10) ziyāde qalmamışdur. Bu ne temennādur ki sen eyledüñ. Benüm tahtum (11) üzerine çıkup yirüme oturduñ? Selīm eyitdi: Ey⁸ pādişāh (12) benüm göñlüm bunuñ gibi temennā eyledi. Göñlüm hūd (13) pādişāhdur. Şimdi sen benden her ne şorarsañ şor. Selīm (14) taht üzerine oturmuşdı dağı öñinde taht üzerine⁹ bir muraşsa‘ (15) gürz tūrurdu. Selīm çün gürzi gördi (16) be-ğāyet¹⁰ şādān oldı. Ammā hīç söz¹¹ söylemedi. Haccāc-ı zālīm¹² (17) taht öñinde tūrurdu. Derhāl bülend āvāz ile eyitdi: (18) Ey Selīm söyle tā¹³ āsmāndan zemīne dek kaç günlük yoldur ve (19) Maşrıq’dan Mağrib’e kaç menzildür? Eyitdi: Bir günlük yoldur. Haccāc-ı (20) zālīm¹⁴ eyitdi: Söyle halkuñ yaramazreki kimdür ve dağı Bārī (21) Te‘ālā bu sā‘at ne iş işler? Selīm-i Vāsīfī ‘ākıl u ‘ālim¹⁵

[I246^a]

(1) ü fāzıl kişidi ve suḥan-āferīn idi ve su’āllere eyü cevāb (2) virürdi. Selīm eyitdi: Ey pādişāh benden su’āl itdüñ kim āsmāndan (3) zemīn dek kaç günlük yoldur? Bil ve āgāh ol ki bir laḫzalıq (4) yoldur. Haccāc-ı zālīm¹⁶ eyitdi: Ne delīl ile dirsin? Selīm (5) eyitdi: Ol delīl ile dirin ki çün Yūsuf peygamber ‘aleyhi’s-selām (6) kıuyuya bıraktılar. Kıuyunuñ nişfına varıcaq ipini (7) kesdiler. Yūsuf henüz kıuyunuñ dibine irmemişdi. (8) Cebrā’il ‘aleyhi’s-selām āsmāndan inüp kıuyunuñ dibine (9)

¹ yirüñe: -İ

² didi: -S

³ şāfi: -İ

⁴ çün: -S

⁵ mel‘ün eyitdi: -S

⁶ yirine geçürdi. Haccāc, Selīm’i taht üstinde: -İ

⁷ çün kendü: -S

⁸ ey: -S

⁹ üzerine: -İ

¹⁰ be-ğāyet: -S

¹¹ söz: -S

¹² zālīm: -S

¹³ tā: -İ

¹⁴ zālīm: -S

¹⁵ ‘ālim: ‘āmil İ

¹⁶ zālīm: -S

inmedin tıtdı. Haccāc-ı zālīm¹ eyitdi: Rāst eyidürsin. Yine (10) eyitdi: Yā Maşrıķ'la [S234^a] Mağrib kaç günlük yoldur? Selīm eyitdi: (11) Bir günlük yoldur. Haccāc-ı zālīm² eyitdi: Ne delil ile. Cevāb (12) virdi ki āftāb bir günde Maşrıķ'dan Mağrib'e varur (13) didi³. Haccāc-ı zālīm⁴ eyitdi: Rāst eyidürsin. Andan⁵ yine⁶ eyitdi ki (14) ey Selīm söyle baña ki ħalāyıkıñ yaramazreki kimdür? (15) Selīm eyitdi: Yir yüzinde ħalāyıkıñ yaramazreki meger⁷ sensin. (16) Haccāc eyitdi: Niçün? Selīm cevāb virdi ki cihānuñ ekābiri (17) ve Hūdā'nuñ peygamberi buyurmışdur ki cihānuñ eyüleri (18) benüm oğlanlarumdur. Ol kimesne ki benüm oğlanlarımı seveler (19) ve yüzlerin görmege iveler ve gördükleri yirde (20) 'aziz tıttalar ve baña şalāvāt getüreler ve ħalāyıkıñ yaramazreki (21) ol kimesnelerdür ki çün 'Alevileri göreler dağı şalāvāt getürmeyeler

[I246^b]

(1) ve 'aziz tıttamayalar ve selām virmeyeler ve bir seyyid selām virse anuñ selāminuñ cevābı virmeyeler ve ihtirām itmeyeler⁸. Şimdi sen cümle 'Alevileri depeledüñ. Her yirde (2) anlardan bulduğunu āmān virmeyüp katl itdüñ ve buyurduñ. (3) Bu delille ki ħalāyıkıñ yaramazreki sensin. Yarın kıyāmet (4) gününde cehennem 'azābınıñ nışfi senünçündür ve nışfi Hāsan'ı ve Hüseyn'i depeleyenler içündür⁹ ve bākī 'azāb (5) kāfirler içündür. Haccāc-ı zālīm¹⁰ Selīm'ün güftārından (6) gāyet gāzaba gelüp kendünüñ kārından (7) ki anı taht üzerine çıkarup yirine geçürmişdi. (8) Peşimān oldu. Ammā ne fā'ide kār elinden gitmişdi. (9) Yine¹¹ Selīm'den istifsār¹² itdi ki ey Selīm söyle tā (10) benüm kıymetüm nedür? Selīm cevāb virdi ki bī-'ayb (11) ādemīnün kıymeti on iki biñ kıızıl dīnārdur. (12) Şimdi Bārī Te'ālā on¹³ üç dürlü 'ayb

¹ zālīm: -S

² zālīm: -S

³ didi: -S

⁴ zālīm: -S

⁵ andan: -S

⁶ yine: -İ

⁷ meger: -S

⁸ ve selām virmeyeler ve bir seyyid selām virse anuñ selāminuñ cevābı virmeyeler ve ihtirām itmeyeler: -İ

⁹ nışfi Hāsan'ı ve Hüseyn'i depeleyenler içündür: -İ

¹⁰ zālīm: -S

¹¹ yine: gine İ

¹² istifsār: su'āl S

¹³ on: -İ

saña¹ kıoııığdur (13) tã biñ kıızıl dınãrã [S234^b] baıuñ ũzerine kıosalar dağı (14) seni mezãd eyleseler henũz bir habbe degmezsin (15) didi². Selim ol dem cãnından ũmiz kesmiş idi. Sõzini (16) dũrũst dũrũst³ sõylerdi. Cũn kıışışa bu araya yetişdi. (17) Hãlifeye hoş gelũp gũldi. Eyitdi: Ey Ebũ Hãfř (18) sõylegil, Hãccãc'la Selim'ũñ hãli nereye irũřũr? Ebũ Hãfř-ı Kũfi⁴ (19) eyitdi: Ey Hãlufe rũzgãr-ı Hãccãc her ne istifsãr (20) iderse Selim-i şirin-gũftãr cevãb-ı řãfi virũrdi. (21) Yine eyitdi: Ey Selim sõyle tã benũm ne 'aybum vardur?

[İ247^a]

(1) Selim⁵eyitdi: Bãri Te'ãlã saña ũç⁶ bũyũk rencler ve yavuz (2) 'ayblar virmiřdũr. Evvel renc oldur. Sende baraş bahağ ve cũzãm (3) renci vardur. Biri budur⁷ ki řarnuñ bũyũkdũr ve yũzũñ (4) şarudur ve ayađuñ incedũr ve sařaluñ kũsedũr ve it kıuyruğı gibi⁸ bıyuđuñ (5) kışadur ve baıuñ keldũr. Ađzuñla burnuñ kıoııığdur (6) ve debbe-hãyesin ve gõzũñ ađveldũr ve diřlerũñ dũřmiřdũr (7) ve biri dağı budur⁹ ki erligũñ yoğdur ki 'avretler (8) senden fã'ide tũtalar ve sen dağı anlar gibisin, (9) didi¹⁰ ve yaramaz hũyylaruñ birisi¹¹ oldur ki gõnlũnde İslãm (10) rađm u řefkat¹² yoğdur. Buđl u şased ũ kine vũ kibr ũ 'ucb u gãzab (11) nihãduñda çoğdur. 'Azim mehãbetũñ ve sefãhatũñ (12) vardur. Tũnd¹³-tĩzsin ve sitizesin ve bunlardan bedteri oldur ki (13) 'Alevi'nũñ 'azim dũřmenisin ve dũkeli 'ayblaruñ (14) baıı budur. Hãccãc hiç tĩnmadı. Ne disin, bildi ki (15) sõzi rãstdur. Yine Hãccãc eyitdi: Ey Selim sõyle (16) tã Kırdgãr şimdi ne kãrdadur, n'eyler? Selim (17) eyitdi: Ey¹⁴ mel'un seg, Bãri Te'ãlã kãrdan (18) mũnezzehdũr. Ammã tağdir řõyle sũrer ki ve şun'-ı kıudret (19) řõyle gõsterdi ki bu sã'at dek sen [S235^a] pãdiřãh idũñ (20) tađt ũzerinde ve ben

¹ saña: -S

² didi: -S

³ dũrũst: -S

⁴ Kũfi: -İ

⁵ Selim: -S

⁶ ũç: -S

⁷ biri budur: ve dağı S

⁸ it kıuyruğı gibi: -İ

⁹ budur: -S

¹⁰ didi: -S

¹¹ birisi: -İ

¹² şefkat: -İ

¹³ tũnd: -İ

¹⁴ ey: -S

muhkem hizmetkâr idüm. Bu sâ' at ben (21) pâdişâh ve hâkim taht üzerinde ve sen taht ayağında

[İ247^b]

(1) hizmetkârsın, önümde ayağın turursın, didi¹. Hem² şimdi bu gürz benüm³ (2) elümdedir. Başuña eyle ururam ki hemân⁴ helâk olursın. Sen seg-i (3) mel'ūnuñ elinden cümle⁵ hâlâyık dağı hâlâş olurlar. Bunı⁶ didükden (4) sonra ol gürz-i muraşsa' eline alup başı üzerine⁷ çevürüp çün⁸ (5) kaldırdı. Yâ Hudâ diyüp Haccâc bin Yūsuf'ūñ ol kel kellesine (6) eyle urdı ki beynisi başından⁹ taşra çıktı. Haccâc-ı zâlimüñ¹⁰ (7) çeñeleri birbirine doğunup çarhvâr tahtı tolanup depesinüñ (8) üzerine yıkıldı. Bir iki kez ayağın kımıldadup andan¹¹ cân-ı habîşin (9) cehenneme ısmarladı. Selîm taht üzerinden aşağı indi. (10) Ol¹² gürz-i muraşsa' omuzına alup serâydan taşra çıktı. Çün (11) dehlîze yetişdi. Evvel kimesne ki Selîm'e karşı geldi. Haccâc-ı mel'ūnuñ (12) birâderi idi ve eyitdi: Ey Selîm hâl nedür diyince Selîm ol (13) gürz ile Muhammed bin Yūsuf'ūñ başına bir gürz eyle¹³ urdı ki (14) harbüze gibi yuvalandı. Muhammed bin Yūsuf düşüp cân (15) viridi. Hudâvendân-ı aḥbâr Ebū Hafş-ı şîrîn-güftâr şöyle eyidür ki (16) Haccâc-ı mel'ūnuñ birâderine bu vâkı' alar ki oldu. Aḥşâma (17) yakın idi. Şehr-i Vâsıta'ya hürüş u galaba düşdi. Hiç kimesne (18) bilmezdi ki ne hâdişe vâkı' oldu. Selîm ol şür galabada Haccâc'ūñ (19) serâyından taşra çıkmışdı. Yanında bir menâre var idi. Hemân ol¹⁴ (20) menâreye girüp yukarı çıktı. Şöyle ki hiç kimesne anı görmedi (21) tâ yatsu namâzı vaḳti¹⁵ olunca anda idi. Nâ-gâh mü'ezzin menâreye çıkup

---

¹ didi: -S

² hem: -İ

³ benüm: -S

⁴ hemân: -S

⁵ cümle: -S

⁶ bunı: -S

⁷ üzerine: -S

⁸ çün: -S

⁹ başından: beyninden S

¹⁰ zâlimüñ: mel'ūnuñ S

¹¹ andan: -S

¹² ol: -S

¹³ eyle: -S

¹⁴ ol: -S

¹⁵ vaḳti: -İ

[İ248^a]

(1) kandil yakdı. Selim kaşd itdi ki mü'ezzini [S235^b] depeleye ve yine endişe (2) eyledi¹ ki şayed mü'min ola. Baña dağı günāh hāşıl ola diyüp milūñ ardına (3) tolaşdı. Mü'ezzin şerefeyi tolaşduqça Selim dağı mīli (4) tolaşurdu. Çak² şöyle ki mü'ezzin anı³ görmezdi. Mü'ezzin hod havāricdi. (5) Çün⁴ ezānı okudu. Andan soñra du'ā kıluḫ Hāzret-i 'Alī'ye la'net (6) itmege başladı. Selim'ün göñline dīn ğayreti eşer itdi ve şabra mecālī (7) olmayup āheste āheste varup⁵ ol havāricūñ ardından varup ol (8) şīr-i Yezdān'ün ve ol şāh-ı merdānuñ 'aşkına bir gürz uram diyüp gürzi başı üzerine çevürüp yā Hūdā diyüp⁶ (9) ol havāric mü'ezzinūñ başına eyle urdu ki beynisi başından⁷ (10) çıkdı. Hemān-dem düşüp cān cehenneme ışmarladı. Selim anı kaldurup (11) menāreden aşığa pertāb itdi. Hālayıq çün⁸ bu hāli görüp birbirine (12) eyitdiler: Ol kimesne ki pādīşāhı depelemişdür. Üşde menāre üzerindedür. (13) Gelūñ gelūñ⁹ didiler. Hāccāc'ün ne kadar leşkeri var ise Selim (14) olduğı menārenūñ etrāfına cem' oldılar. Selim ol leşkeri (15) gördi. Eyitdi¹⁰: Āh¹¹ ben bu bī-dīn zālīmleñ elinden niçe hālāş (16) olam. Eger kuş olursam uçup kaçayım diyüp tefekküre vardı. (17) Nā-gāh ol üç perī virdüğü kıl hātırına geldi. Ol kıluñ (18) birini yanan¹² kandilūñ üzerine kodı ve müterakķıb oldu ki perīlerden (19) biri gelüp bunu menāreden kapa. Ol havāricleñ elinden hālāş (20) eyleye¹³. **Ez-ān cānīb** Hāccāc'ün leşkeri çün¹⁴ menāre dibinde cem' (21) olmışlardı. Her kimesne ki menāreye çıkup başını şerefē kapisından

---

¹ eyledi: itdi S

² çak: -İ

³ anı: -S

⁴ çün: ammā S

⁵ varup: -İ

⁶ uram diyüp gürzi başı üzerine çevürüp yā Hūdā diyüp: eyle urdu ki İ

⁷ başından: beyninden S

⁸ çün: -S

⁹ gelūñ: -S

¹⁰ eyitdi: -İ

¹¹ āh: āh itdi İ

¹² yanan: -İ

¹³ eyleye: eyleye didi İ

¹⁴ çün: -S

[İ248^b]

(1) çıkaraydı, Selīm anı [S236^a] bir gürz ile helāk eylerdi. Andan¹ kaldurup (2) menāreden pertāb eylerdi. Şöyle ki bu nev^c üzre² bir bir geleni depeleyüp (3) aşğa atardı tā nice havārici depeleyüp atdı. Selīm kendü (4) cānından nevmīz olmışdı. Ammā Rabbü'l-^c ālemīnün rahmet-i ümīzi (5) bilesinde idi ve havāya müterakķıb idi ki perīlerden birisi gelüp (6) beni kırtara diyü³ kendü ile bu fikirde idi. Andan⁴ eyitdi: (7) Bu ne sözdür ki bir kııl yakmağla yigirmi yıllık yoldan perīler (8) haberdār olalar, didi⁵ dağı gelüp⁶ beni bu⁷ menāreden kıapalar. Dirīgā (9) ^c ömr-i ^c azīzümü bāda virdüm diyüp andan⁸ zār zār ağladı. Bī-şümār (10) leşker dağı menārenün dibinde tururdu ve menārenün tedbīrine (11) meşgūllar idi. Efteđ vezīr eyitdi: Bu gice şabāđ dek uyumañ (12) bekleñ. Yarım çün⁹ rüz rüşen ola eger güftār-ı dürüğla (13) aldayup andan¹⁰ aşğa indürürseñüz hoş, eger inmezse bu menāreyi (14) dibinden yıkaruz diyüp gitdi dağı günlükler hāzır eylediler. Ol süvārlar¹¹ ol gice uyumayup (15) şabāđ dek beklediler. Çün rüz rüşen oldu. Haccāc-ı zālīmün¹² bir iki¹³ (16) üç havāric kıarındaşları var idi. Anlaruñ dağı oğulları var idi. (17) Anlar leşkerle menāre dibinde hāzırlar idi. Külüncilere¹⁴ buyurdılar ki tīz menāreyi (18) yıķuñ. Anlar dağı külüng urup menāreyi yıķmağla başladılar. (19) Selīm dağı menārenün küngüresin kıoparup menāreyi yıķanlara (20) atup helāk eylerdi. Halk çün ol hāli¹⁵ gördiler menāre dibinden (21) kıaçdılar. Hiç āferīdenün tākātı yoğdı ki menāre dibine

[İ249^a]

(1) varabileydi ve Sinānü'l-hafī ol havāric-i mel^c ün gelüp bir ^c araba (2) düzdi. Şöyle ki altına on kışı girüp gizlenürdi. (3) Şöyle ki menāreden ol¹⁶ ^c araba üzerine hezār taş

¹ andan: -S

² üzre: -İ

³ beni kırtara diyü: -S

⁴ andan: -S

⁵ didi: -S

⁶ gelüp: -İ

⁷ bu: -İ

⁸ andan: -S

⁹ çün: -İ

¹⁰ andan: -S

¹¹ günlükler hāzır eylediler. Ol süvārlar: -İ

¹² zālīmün: -S

¹³ bir iki: -İ

¹⁴ külüncilere: -İ

¹⁵ ol hāli: anı İ

¹⁶ ol: bu S

düşerse (4) dağı [S236^b] altundağılara muzırrat irişmezdi. Külüng-zenler ol ‘arabanuñ (5) altına girüp oturdılar. Ol ‘arabayı güçile çeküp menāre (6) dibine iletdiler. Külüng-zenler dağı menāreyi dibinden bozmağa başladılar. (7) Selīm herçend ki ‘araba üzerine¹ taş atardı. Ammā² fā’ide itmezdi. Andan (8) soñra Selīm³ cānından nevmīz olup tevhīde başladı. Muḥammed Muştafā’ya (9) ‘aleyhi’s-selām şalavāt getürüp eyitdi: Yā Resūlu’llāh benüm cānum (10) senüñ ehl-i beytüñ yolına fedā olsun. Benüm yaqīnüm vardur ki (11) senüñ ehl-i beytüñ dostluğundan hiç kimesne ziyān eylemez diyüp (12) zār zār ağlardı. Ḥavāricler menāreyi yıķmasına⁴ meşgüllerdi tā şol vaķt dek (13) ki gün ikindü menziline irdi. Selīm perīnün gelmesinden (14) tama‘ın kesdi. Menāre dağı ḥarāba müteveccih oldu. Şöyle ki gāh gāh (15) yıķılmağa başladı ve az kıaldı ki temelinden yıķıla. Çün⁵ aḥvāl böyle iken (16) Selīm kendü ile endīşe idüp eyitdi ki ḥayf ola ki (17) ben bu⁶ menāre üzerinde olam çün⁷ menāre düşe dağı beni tıutup (18) rāygān kıatl ideler. Çünki şimdi ölürem, bārī aşığa ineyin. (19) Gürz-i girān⁸ ile birkaç ḥavāric depeleyeyin. Anlar beni helāk idince (20) Bārī Te‘ālā’ya⁹ yine tāze ğazā ideyin. Bu endīşede muķarrer olup (21) çün¹⁰ Ḥaķķ’a secde eyledüm. Andan diledüm ki menāreden aşığa inem

[İ249^b]

(1) ve tenümi tīğ-i ecele karşı virem. Nā-gāh gördüm. Havā yüzinden (2) bir aķ kıuş geldi. Menārenün şerefesine kıondı ve dönüp (3) baña eyitdi: Ey bī-vefā ādemī ki hergiz görmeyesin ḥurremi. Ey (4) süst-‘ahd bed-ḥū şol aķ saķaluñdan utanmaz mısın ve Ḥudā’dan (5) ümīdiñ kesdüñ mi, didi¹¹. Zen-i mihrbānuñı şalı mı virdüñ (6) ve ey¹² iki¹³ ferzend-i serv-i bülendüñi yıllar ile niçün ferāmüş (7) itdüñ didi¹⁴. Selīm çün ol aķ kıuşdan bu sözleri (8) işitdi ve anuñ ay gibi yüzini gördi [S237^a] ğāyet

¹ ‘araba üzerine: -İ

² ammā: -S

³ Selīm: -İ

⁴ yıķmasına: -İ

⁵ çün: -S

⁶ bu: -S

⁷ çün: -S

⁸ girān: -S

⁹ Te‘ālā’ya: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ didi: -S

¹² ey: -S

¹³ iki: -İ

¹⁴ didi: -S

sevindi (9) ve eyitdi: Ey benüm cānumuñ cānı¹ ve ey derdüme dermānum su'āl (10) ve cevāb vaḳti degüldür. Tīz tut beni menāre üzerinden (11) ḳap. Yoḳsa menāre yıḳılıp ben helāk olurun, didi². Beni bir yire (12) ilet ki emn ü emān ola tā ben³ senüñ⁴ su'ālüne cevāb virem. Ol civān (13) perī ḥande idüp⁵ andan geldi⁶. Eyitdi: Ey Selīm ḳorḳma ki (14) ben senüñ için gelmişem, didi ve senüñ⁷ avretüñ ḳarıdaşıyam. (15) Ğam yime ve ğuşşa çekme⁸ ki ben senüñçün gelmişemdür, didi⁹. Derḥāl Selīm anı (16) ḳuçdı ve eyitdi¹⁰: Atañ ve anañ ve kız ḳarındaşlarıñ eyü midür ḥoşlar mıdur? (17) Ol aḳ ḳuş¹¹ eyitdi: Atamız öldi. Şimdi büyük ḳarındaşumuz (18) pādīşāhdur. Selīm ḳayınatası fevtin işidüp vāfir ağladı (19) ve ağladıḳdan¹² şoñra eyitdi: Senüñ atañuñ bizüm üzerümüzde (20) çok ḥaḳḳı vardur diyüp yine kenāra çekdi ve daḫı ağlaşdılar. Bunlar bu ḥālde iken nā-gāh¹³ menāre cünbişe geldi ki

[İ250^a]

(1) yıḳıla. Civān perī Selīm'i menāreden ḳapdı daḫı havāya ağdı. (2) Menāre daḫı yıḳıldı ve niçe evler daḫı ḥarāb oldu¹⁴. Çok ḥalāyık helāk (3) itdi. Cümle ḥalḳ Selīm'i gördiler. Perīnüñ arkasına binüp (4) havāya ağdı. Cümlesi temāşā idüp ta' accübde ḳaldılar. Bir sā'at (5) miḳdārı görindi. Andan şoñra gözlerinden gā'ib oldılar. (6) Selīm ile perī ol gice tā¹⁵ şabāḥ dek gitdiler. Tā¹⁶ rüz rüşen olıcaḳ (7) perīler vaṭanına irdiler. Çün havā yüzinden yir yüzine¹⁷ indiler Selīm'üñ (8) iki ferzend-i dil-bendi atalarına ḳarşu geldiler. Biri (9) on yedi yaşında ve biri on ṭoḳuz yaşında idi. İki (10) daḫı māḥ-liḳā ḳadd-bālālardı¹⁸ ve büstān-ı cihānda tāze nihāller idi. (11) Selīm

¹ cānı: -S

² didi: -S

³ tā ben: -İ

⁴ senüñ: -S

⁵ ḥande idüp: gülüp S

⁶ andan geldi: -S

⁷ için gelmişem, didi ve senüñ: -S

⁸ ğuşşa çekme: -S

⁹ didi: -S

¹⁰ eyitdi: -S

¹¹ ol aḳ ḳuş: -S

¹² ağladıḳdan: andan S

¹³ nā-gāh: -S

¹⁴ oldu: itdi S

¹⁵ gice tā: -İ

¹⁶ tā: -S

¹⁷ yüzine: -İ

¹⁸ ḳadd-bālālardı: -İ

çün¹ bunları göricek şöyle şād oldu ki (12) az kaldı ki kendüden gide. Derhāl ol iki ferzend² (13) görüp³ gelüp atalarını öpüp⁴ ve kuçdılar. Anlar⁵ dağı (14) egilüp⁶ ayağın öpdiler ve anaları dağı haberdār oldu. Ol⁷ dağı (15) gelüp Selīm'i kenāra çekdi. [S237^b] Dīzārī şāzlıkından çün⁸ (16) girye vü zār itdiler. Anda hāzır olanlar dağı bile ağlaştılar (17) ve 'avretinüñ anası gelüp ol⁹ dağı ağladı. Ol cihetden ki (18) eri dünyādan gitmişdi vāfir ağlaştılar ve 'avretinüñ hışımları (19) geldi. Selīm'e¹⁰ haylī i' zāz u ikrām eylediler. Zerler¹¹ nişār eylediler. (20) Çün¹² Selīm iki oğlını der-āğüş idüp berāberinde oturtdı. (21) Anlaruñ cemāline bakup hayrān kaldı. Kendüye eyitdi ki bu ikisinüñ

[İ250^b]

(1) cemāli gibi 'ālemde olmaz. Hudā'ya şükürler eyledi¹³. Gice olcağ 'avret Selīm'i¹⁴ (2) hammāma iletdi. Şaçına ve saçalına dārū sürdi¹⁵ ve endāmına dağı (3) dārū sürdi. Şaçı ve saçalı siyāh oldu. Ammā¹⁶ pehlüsüyla arğası (4) mecrūh idi. Anı dağı merhemle nerm idüp şöyle eyü oldu ki her (5) kimesne anı göre¹⁷ yigirmi beş¹⁸ yaşında şanurdu. Ol perī 'avretle (6) nice rūzgār geçürdi ve zevk u şafā sürdi. Günlerde bir gün (7) Vāsīta şehrindeki 'avreti hātırına hutūr itdi. Anuñla kendü (8) arasında olan mācerāyı perī 'avretine didükden soñra eyitdi: (9) Ey benüm 'avretüm¹⁹ ve helālüm. Dünyāda hiç ğam kalmamışdur. İllā Vāsīta (10) şehrindeki 'avretümi görebilsem ki anuñ benüm üzerümde çok²⁰ (11) hağğı vardur²¹. Perī 'avret

¹ çün: -S

² ferzend: oğlanı İ

³ görüp: -S

⁴ öpüp: -S

⁵ anlar: -S

⁶ egilüp: gelüp İ

⁷ ol: -S

⁸ çün: çok S

⁹ ol: bile S

¹⁰ Selīm'e: -S

¹¹ zerler: dürer İ

¹² çün: -S

¹³ eyledi: idüp İ

¹⁴ Selīm'i: -İ

¹⁵ dārū sürdi: -S

¹⁶ ammā: -İ

¹⁷ göre: -S

¹⁸ beş: -İ

¹⁹ 'avretüm: -S

²⁰ çok: -İ

²¹ vardur: çoğdur İ

güldi ve eyitdi: Bu āsāndur, didi¹. (12) Derhāl bir² perī ‘avretine eyitdi: Var anı medhūş eyle. Andan³ (13) getir. Derhāl gitdi. Gör ki aña⁴ n’itdi. (14) Şehr-i Vāsıta varup Selīm’üñ evine girdi. ‘Avret⁵ uyurdi. (15) Burnına dārū virüp bî-hūş itdi. Hemān-dem anı getirüp (16) ol gice Selīm’üñ önüne qodı⁶ ve başqa aña⁷ bir serāy (17) virdiler. Anda bir nice rūzgār zindegānī sürdiler. Bu nev^c (18) üzre oldılar. Tā⁸ ol vaqt dek ki ‘ömrleri yüz yigirmi yıla yetişdi. (19) Zevq u şafā ile emirü’l-mü’minin ‘Alī’nüñ muhabbeti berekātında ‘ömr (20) sürdiler ve ‘ömr-i defterin çün⁹ dürdiler. **Ez-ān cānib** çün¹⁰ havāricler (21) ol menāre dibinde gördiler ki Selīm’i bir¹¹ perī aldı, gitdi. Cümle hālāyık

[İ251^a]

(1) ‘acebe qaldılar. Anı tıutup depelemek tıama^c in kesdiler ve dağı gitdiler. (2) Varup Haccāc’ı [S238^a] defn itdiler. Cehennem müvekkelleri ol havāricüñ (3) cān-ı habişini cahīme iletdiler. Ol gice bir şahş Haccāc-ı zālimi¹² (4) düşünde gördi. ‘Araşāt-ı kıyāmetde bir tığ gibi (5) yire düşmişdi. Bu şahş su’āl eyledi ki ey Haccāc Hudā-yı Te‘ālā¹³ (6) saña n’eyledi? Cevāb virdi ki Hudā-yı Te‘ālā¹⁴ beni yetmiş kez her¹⁵ günde (7) öldürür didi¹⁶. Sa‘īd bin Cübeyr qanıçün her sā^cat depelerler ve (8) benüm¹⁷ cümle endāmum cümle¹⁸ hırd iderler. Rūz şeb benüm kemüklerümden (9) āteş gelüp beni yaqar. Her lahza ‘azābdan hālī degülem ve qarnumuñ (10) içi āteşle tıoludur ve günde yetmiş kerre¹⁹ zaqqūm şerbetin (11) içirürler didi²⁰. Ammā girü²¹

¹ didi: -S

² bir: -İ

³ andan: -S

⁴ aña: -S

⁵ ‘avret: -S

⁶ qodı: getürdi S

⁷ aña: -S

⁸ tā: -İ

⁹ çün: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ bir: -İ

¹² zālimi: -S

¹³ Te‘ālā: -S

¹⁴ Te‘ālā: -S

¹⁵ her: -İ

¹⁶ didi: -S

¹⁷ benüm: -S

¹⁸ cümle: -S

¹⁹ kerre: kez İ

²⁰ didi: -S

²¹ girü: -S

Raḥmān'ũñ raḥmetinden nevmiz¹ degülem. (12) Mağfiretine ümizvāram didi². Henüz ğayrı ḥaşımlarum daḥı ḳassāma (13) geldiler. Hemāñ daḥı Cübeyr 'azābındayam didi ve daḥı Seyyār bin (14) Şemr Ḥorāsān vilāyetinde şehri Merv'de şāh idi ve Erd-şir bin³ (15) Hāmān Rey cānibine gitdiler ve Ḥazīme Mūşul'a gitdi. (16) Ebū Müslim ḥazretlerinüñ⁴ ḳışşasında anlaruñ ḥod aḥvāli ma' lūmdur. Çün bu yire (17) yetişevüz Seyyid Cüneyd bin Seyyid⁵ Üseyd'ũñ ḳışşası āḥirine yetişdürelüm. (18) İn-şā'allāh Te'ālā Sa'id bin Cübeyr'ũñ ḳışşası ve Haccāc-ı Yūsuf'ũñ (19) ḥikāyeti çün⁶ tamām oldı ve Selim-i Cevheri'nüñ ser-güzeşti āḥirine (20) irişdi. Tañrı Te'ālā⁷ anı yarlığasun ki bunu yazana ve yazdurana (21) ve oḳuyana ve diñleyene ve muşannifine bir Fātiḥa iḥsān⁸ ide tā Bārī Te'ālā

[I251^b]

(1) anı daḥı yarlığaya⁹ ve ḳiyāmet güninde Muḥammed¹⁰ Muştafā'nuñ 'aleyhi's-selām (2) 'alemi dibinde ḳopara in-şā'allāh Te'ālā. Fātiḥa, Muḥammed'e şalavāt¹¹. Gel (3) imdi ḳışşa-i dil-nüvāzı ve ḥikāyet-i 'aşḳ-bāzı bir yirden daḥı (4) işit kim cāndan hezār-bār bihterdür ve ḥoşterdür¹². Çün ḳışşa bu yire (5) yetişdi Hārūnu'r-reşid'e ḥoş gelüp¹³ şöyle şād (6) oldı ki vaşf itmek olmaz ve eyitdi: Ey Ebū Ḥafş (7) 'ālemde bir kimesne bunuñ gibi ḳışşa-i dil-rübā ve ḥikāyet-i (8) cān-fezā [S238^b] dimiş degüldür ki āḥsent ki dünyā (9) vü āḥiret fā'idesi bu ḳışşada ḥāşıldur. Bunu didükden (10) soñra buyurdı. Ebū Ḥafş'ũñ dāmenini dürer¹⁴ ü cevāhir ile ḥoldurdılar. (11) Şöyle ki şā' irler eyidürler. **Şi'r:**

Ebū Ḥafş-ı Kūfi rivāyet ider

(12) Ḥalife ḳatında ḥikāyet ider

¹ nevmiz: nā-ümiz S

² didi: -S

³ bin: -İ

⁴ ḥazretlerinüñ: -İ

⁵ Seyyid: -İ

⁶ çün: -S

⁷ Te'ālā: -S

⁸ bir Fātiḥa iḥsān: du' ā S

⁹ yarlığaya: yarlığaya didi İ

¹⁰ Muḥammed: -S

¹¹ Fātiḥa, Muḥammed'e şalavāt: -S

¹² ḥoşterdür: -İ

¹³ gelüp: dil olup S

¹⁴ dürer: zer S

Çün irişdi bu¹ kışşa işbu yire

(13) Hālīfe Ebū Hāfş'a didi bu yire²

Reşīde ile Seyyid³ Cüneyd-i dilir⁴

(14) Baña di ne idiserdür ol nerre-şir

Ebū Hāfş didi ki ey şehr-yār

(15) Kulağ ur dağma ki gül-i⁵ dürr-i şhvār

Kışşa-i diğer: Ebū Hāfş-ı (16) Kūfī rahmetu'llāhi 'aleyh yine⁶ kışşaya āğāz itdi ve eyitdi: (17) Ey Hālīfe-i ser-firāz bil ve āgāh ol ki Seyyid Cüneyd-i dil-āver (18) ve Reşīde-i māh-peyker ve püser-zāde-i 'Amr Ümeyye Şeybū-yı hīle-bāz⁷ (19) iki ay müddeti kadar ser-hadd-i Mağrib'de Qırvān pādīşāhı (20) 'Abdü'l-mü'min sultānuñ mihmānı olup qalmışlardı. Her gün anlara (21) bir hāzīne māl virürdi. Vāfir bahşişler eylerdi ve nefis ta'āmlar

[İ252^a]

(1) yidirürdi ki hīç mühendisüñ kıyāsına gelmezdi ve her gün kim gün⁸ toğaydı. (2) Anları 'azizrek tutarlar idi. Tā iki ay miqdārı tamām olunca (3) heftede bir Sultān Manşūr'dan bir şahş göre⁹ gelürdi (4) ve taqāzā eylerdi ki bu bāzergānlar ki senüñ mihmānuñ dururlar. (5) Destür vir tā gelsünler. Bizüm dağı mihmānumuz olsunlar ki (6) ibtidā-yı şartumuz böyle¹⁰ olmuşdur. Sultān Manşūr'üñ cümle leşkeri (7) ve hışımları ve oğulları muntazır dururlardı ki Hānza-i 'Abdü'l-muṭṭalib (8) hışımlarını göreler. Anlaruñ mübārek qadempleri şehrümüze ve (9) vilāyetümüze irişe. Seyyid¹¹ Cüneyd her gün ta'cīl gösterürdi (10) ki anlara vara. Ammā¹² 'Abdü'l-mü'min sultān eyidürdi. Ey Seyyid (11) eger sen bu yirde melül olduñsa ve gönlüñ gözüñ (12) dağı açılmazsa dilerseñ seni nice biñ kişiyle vaṭānuña (13) [S239^a] göndereyin. Ammā

¹ bu: -İ

² bu yire: buyura S

³ Seyyid: -İ

⁴ dilir: dil-gir S

⁵ gül-i: -S

⁶ 'aleyh yine: -S

⁷ bāz: ger S

⁸ gün: -İ

⁹ göre: -S

¹⁰ böyle: öyle İ

¹¹ Seyyid: -S

¹² ammā: -İ

zinhār-be-zinhār Sulṭān Maṣṣūr'a varma ki (14) ol ġaddār u mekkār u ḥīle-bāzdur ve dūrūġ-sāz kişidür¹. Derūnında (15) tersālīkla müzeyyendür ve anuñ atası ve ḥışımları Ḥamza'nuñ elinde ölmüşlerdür². Anuñ kīnesi Benī-Hāşim ġürūhına (16) ġāyetdedür. Mebādā ki size bir zarar³ ide, didi⁴ ve daḥı bir oġlı (17) vardur ki Reşīde-i 'Arab'uñ cemāl-i naqşını bir ḥarīr-i cāmede (18) ġörmüşdür ve aña 'āşık olup dīvāne olmuşdur. (19) Şimdi anuñ eline ayaġına zencīr urulup bir ġüşede ġomışlardır. (20) Sen benüm naşīhatūmi ġabūl eyle. Bir nice müddet daḥı bu vilāyetde ol. Eger (21) bunda ārām idemezseñ kendü vilāyetüñe git. Ammā senüñ maġāmuñ

[1252^b]

(1) daḥı bu sâ'at⁵ ḥoş degüldür. Vilāyetüñde iḥtilāl vardur. Ben şöyle işidürem. (2) 'Arab diyārında Mervāniler ġürūhı Benī-Ümeyye⁶ ġalebe eylemişlerdür. Emīrū'l-mü'minīn (3) 'Alī'nüñ oġlanların ve ta'alluġātın ve muḥiblerin depelerler. İllerine (4) ġirüp⁷ her ġanda bulurlarsa nām u nişānın aradan (5) ġetürürler. Seyyid Cüneyd⁸ 'Abdü'l-mü'min sulṭāndan çün⁹ bu ḥaberi (6) işitdi endīşe¹⁰ ġirībānına başın çeküp bir zamān fikirde¹¹ ġaldı. (7) Nā-gāḥ bir ġāşid geldi, diyü şehre ġulgule düşdi ki bir ġāġıd (8) ġetürdiler ve eyitdiler ki Sulṭān Maṣṣūr'uñ ġarındaşı (9) geldi. 'Abdü'l-mü'min sulṭān¹² daḥı cümle leşkerle süvār olup (10) aña¹³ istiġbāle ġitdiler. Seyyid Cüneyd daḥı bile ġitdi. (11) Anı şehre ġetürüp ġondurdılar. Çün Seyyid¹⁴ Cüneyd'i (12) ġördi. Üç nevbet yire baş ġodı ve Sulṭān Maṣṣūr'uñ (13) nāmesin şunıvirdi. Nāmede şöyle yazmışdı ki Seyyid¹⁵ (14) Cüneyd'i ve Şeybū'yı ve Reşīde'yi bir ay 'Abdü'l-mü'min'üñ miḥmānı (15) oldılar. Bir aydan soñra anlara teşrīf vire¹⁶ daḥı Sulṭān Maṣṣūr ḥizmetine [S239^b] ġöndere (16) tā bir ay daḥı Sulṭān Maṣṣūr ile olalar

¹ kişidür: -İ

² anuñ atası ve ḥışımları Ḥamza'nuñ elinde ölmüşlerdür: -İ

³ zarar: ġadr S

⁴ didi: -S

⁵ bu sâ'at: -İ

⁶ Ümeyye: Hāşim'e İ

⁷ illerine ġirüp: ġezüp S

⁸ Cüneyd: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ endīşe: -İ

¹¹ fikirde: -S

¹² sulṭān: -S

¹³ aña: -S

¹⁴ Seyyid: -S

¹⁵ Seyyid: -S

¹⁶ anlara teşrīf vire: -İ

ve meydānda gūy (17) çevgāna meşğūl olalar. Gāh gāh şikāra gideler. (18) Çün vilāyetlerine¹ ‘azm ideler biz daḥı on menzil yirde² bile varavuz³ (19) ve kendü birāderümle anları tā kim Mısr’a bile (20) gönderevüz. Anları selāmete iledevüz didi⁴ ve egerçi kim benüm evüm (21) ‘Abdü’l-mü’min evi ikisi birdür. Ammā gelmek cihetiyle bir nice

[İ253^a]

(1) bār-gīr ü çehār-pālar ve bir nice raḥt gönderdük. Ma‘zūr tūtarlar ve tīz geleler (2) didi⁵. ‘Abdü’l-mü’min çün nāmeyi oḡudı. Buyurdı, hezār esb dest-i (3) teşrīf ki Sulṭān Maşşūr göndermişdi. Çün⁶ getürdiler ve daḥı⁷ (4) ‘arz itdiler. Dükelinin Seyyid⁸ Cüneyd’e bağışladılar. Seyyid⁹ Cüneyd Sulṭān (5) Maşşūr’uñ saḥāvetinde ‘acebe ḳaldı ve dūr u dırāz endişelere düşdi¹⁰ ve (6) daḥı hiç çāre bulmadı. İllā gitmek tedārikin itdi¹¹. Andan şoñra kendü (7) ve Reşīde ve Şeybū oturdılar daḥı biribiriyle meşveret¹² eylediler ki (8) bize maşlaşat budur ki hemān gitmek yig¹³ midür ve yāḥūd gitmemek midür? (9) Şeybū eyitdi: Ey Seyyid benüm yaḳīnüm vardur ki ol tersādur ve Ḥamza (10) ḥışımlarınuñ ḥısmıdır. Ben bir vaḳt kendümi bir ruhbān (11) şüretinde düzmişdüm. Anuñ öñinde olturmuşdum ve anuñ (12) ḥālını ḥüb ma‘lūm idinmişdüm. Şimdi bize anuñ mekrinden (13) eymenlik gelmez. Anuñ atası ve birāderleri ve ḥışımları cümlesi Ḥamza’nuñ (14) elinde ölmüşlerdür. Ḥamza’nuñ tīg-i āteşiyle anlaruñ vilāyetlerin (15) yaḳmışdur. Ḥamza’nuñ ve Benī-Hāşim ḳavminüñ adlarını yād itmek istemezler (16) didi¹⁴. Sen kendüñi kendü elüñle girdāba biraḳma. Seyyid¹⁵ (17) Cüneyd yine dönüp Reşīde’ye eyitdi: Sen ne¹⁶ dirsın

¹ vilāyetlerine: bunlar yine İ

² yirde: -S

³ bile varavuz: bilesince gönderevüz İ

⁴ didi: -S

⁵ didi: -S

⁶ çün: -S

⁷ ve daḥı: çün İ

⁸ Seyyid: -S

⁹ Seyyid: -S

¹⁰ düşdi: başladı İ

¹¹ tedārikin itdi: -S

¹² meşveret: müşāvere İ

¹³ yig: -S

¹⁴ didi: -S

¹⁵ Seyyid: -S

¹⁶ ne: -S

ve ne maşlahat (18) görürsün? Reşide eyitdi: Ey Seyyid ben ne¹ diyem, ‘avretlerün ‘aklı (19) nereye irişe. Ammā ol benden şol kadar incinmişdür ki ve baña anuñ² (20) gönlinde şol [S240^a] deñlü kinesi vardır ki ne‘üzü-bi’llāh ben anuñ leşkerinden (21) üç biñ nefer miqdārı pehlevānın depelemişemdür ve güreş tutmağda

[I253^b]

(1) anı yire urmuşamdur. Cümle ħalāyıkuñ içinde anı ħor u ħacil itmişemdür. (2) Bu müddetlerdür tā sen gelince baş ħarācın anuñ üzerine³ eylemişemdür. (3) Māl u menālını ve ni‘metlerini ve çadır ve ħargāhını bırağup kaçmışdur ve tavarlarını (4) koyup gitmişler idi ki vaşf olunmaz. Şimdi bilürem ki anuñ (5) gönlinde hergiz bu işüñ kinesi gitmez, bākīdür dağı eyle eyidürler ki (6) bir vaqt bir seyyāh kişi bizüm vilāyetümüze gelmişdi ve beni dağı görmişdi. (7) Benüm cemālüm⁴ naqşını bir cāme-i ħarīre taħrīr itmişdi. Bu Mışr vilāyetine (8) çün⁵ getürmişdi. Mışr sultānınuñ oğlu ol benüm şüretümüñ (9) taşvīrini görüp baña ‘āşık-ı şūrīde-ħāl⁶ olmuşdi. Bu sā‘at (10) eyidürler ki dīvāne olmuşdur. Zencir ile dest-pā bağludur, didi⁷. (11) Bākisin sen⁸ bilürsin, ben senüñ bende-i fermān-ber-dāruñuz⁹, didi¹⁰. (12) **Ĥudāvendān-ı aħbār** Ebū Ĥaḫş-ı Kūfi rahmetu’llāhi ‘aleyh¹¹ şöyle (13) rivāyet ider ki nice gün idi Seyyid¹² Cüneyd Reşide-i ‘Arab’a¹³ yetişmişdi (14) ve ruḫsāre-i gül-günına¹⁴ nazar eylemedi. Her yirde kim oturmuşdı (15) Reşide-i dil-ārāyı arkasından yaña otururdu. Şöyle eyidürlerdi (16) ki Reşide ol vilāyetde olurdu. Hiç kimesne¹⁵ anuñ yüzünü (17) görmezdi ve serāyından çıkduğda dört güşeli bir dāne¹⁶ külāh (18) düzdürmüşdi. Anı yüzine çekerdı. Hiç aħed yüzünü¹⁷ görmezdi. (19) Eger ol vechle eylemeyeydi. Anuñ cemāl-i gāyetinden ol vilāyet ħalkı (20) pāy-māl olup ħarāb

¹ ne: -S

² anuñ: -S

³ üzerine: üstine S

⁴ cemālüm: ħālüm İ

⁵ çün: -S

⁶ şūrīde-ħāl: -S

⁷ didi: -S

⁸ sen: -İ

⁹ fermān-ber-dāruñuz: fermāndārum İ

¹⁰ didi: -S

¹¹ ‘aleyh: -S

¹² Seyyid: -S

¹³ ‘Arab’a: -İ

¹⁴ gül-günına: gönline İ

¹⁵ kimesne: -İ

¹⁶ dāne: -S

¹⁷ yüzünü: anı İ

olurdu. Cihāna fitne vü āşüb düşerdi. (21) Ammā ne diyem ki söz uzadı. Cüneyd eyitdi ki ben anuñ çok

[İ254^a]

(1) hizmetin [S240^b] itdüm. İrādet ü rağbet öcinden bizi her günde ve her ayda (2) ve her¹ heftede taleb eyler ve birāderini dağı göndermişdür. Ol² bir pādişāhdur ve pādişāhlar kâ^cidesi özr itmek³ ve (3) zinhār dilemekdür. Hamza zamānından bu zamān dek biz āşikāre (4) olduk. Bī-şümār rüzgār geçmişdür, didi⁴. Şāyed ki Hamza'nuñ (5) kīnesi hātırından gitmiş ola. Ben dağı tenhā Mağrib leşkerinden korkmazın. (6) Be-^cināyet-i Hudā vü bā-devlet-i Muştafā ^caleyhi's-selām gücüm yeter ki (7) on iki sultānı ceng gününde diyār-ı⁵ Mağrib'den getürem ve cemī^c Mağrib⁶ vilāyetini (8) kendüme musahhar idem ve dağı yaqın gerekdür ki Bārī (9) Te^cālā'nuñ taqdirinsüz hiç⁷ iş olmaz. Bārī Te^cālā başumuza her ne (10) yazdısa gelür, didi⁸ ve Hudā'ya tevekkül idüp gidelüm. (11) Mürüvvetsüzlükdür ki pādişāhuñ birāderi bizüm için gelmiş ola. Biz (12) anuñ sözün kabül itmeyevüz. Halk dağı eyidür ki bu kadar pehlevānlıkla ve (13) dil-āverlikle ^cālemde Seyyid⁹ Cüneyd ola¹⁰, bizden korkup şehrumüze (14) gelmedi. Hemānā ki bu hayāl Sultān Manşūr'uñ gönlinde (15) ola yā¹¹ olmaya. Şeybū ile Reşide eyitdiler: Ey Seyyid hākim sensin. (16) Her ne buyurursañ biz eyle idelüm. Bunı¹² didiler dağı ^cAbdü'l-mü'min'e (17) geldiler. Andan icāzet istediler ki Manşūr'a gideler. (18) ^cAbdü'l-mü'min eyitdi: Ey Seyyidü'l-^cArab senüñ gibi bir¹³ merd-i dil-āver (19) hayfdur ki kendüyi bī-dinler eline düşüre ki ol senüñ (20) ecdāduñ ve hışımlaruñ haşmıdır. Gice gündüz Hamza'nuñ meşhedine (21) la^cnet ider ki Hamza bizüm atamız ve dedemüz

---

¹ her: -S

² ol: -S

³ pādişāhlar kâ^cidesi özr itmek: didi İ

⁴ didi: -S

⁵ diyār-ı: -İ

⁶ mağrib: -İ

⁷ hiç: -İ

⁸ didi: -S

⁹ Seyyid: -S

¹⁰ ola: -İ

¹¹ yā: -S

¹² bunı: -S

¹³ bir: -S

depelemiştir ve bu al'a ki berāberūñdedür göre durursın anı arāb itmiştir¹.
Ammā bizüm atalarumuz

[1254^b]

(1) gūsāle-perestler idi. amza her ne a üzerine itmiştir, amza için (2) bizüm
göñlümüzde kīnümüz yokdur ve aña du'ālar [S241^a] eylerüz² ki biz Müselmānlaruz.
(3) Hi göñlümüzde yaramazlık yokdur. Ammā Mañūr'un göñlinde tersālık (4)
mezhebin tutar. Anuñ mekrinden ne'üzü-bi'llāh eymen olmak olmaz. Bāisin (5) sen
bilürsin, didi³. Benüm iki dāne⁴ ay gibi duterüm vardur. (6) Cemāle ve
kemādedür. Birini 'avretlige saña vireyin ve daı birini⁵ arındaşuña (7) bu civān ki
sizüñle⁶ yār-ı vefādārdur. Ya'nī Şeybū-yı şir'in-kār (8) aña vezirümün kızını
alivireyin ve daı vilāyet-i ırvān'ı (9) size ışmarlayayın, didi⁷. Seyyid⁸ Cüneyd
eyitdi: Ey sultān-ı 'ālem (10) gāyet ne⁹ zıřtdür ki Sultān Mañūr birāderin gönderüp
bizi (11) da'vet itmiştir. Eger biz gitmezsevüz eyü degüldür ve daı hi kimesne
(12) azā vü ader öñinden azelerle urtulsa olmaz diyüp (13) 'Abdü'l-mü'min'le
vedā'laşdı. Andan řoñra eyitdi: Eger yir yüzinde (14) zinde olsam ve eger size bir
ālet düşerse bize aber gönderesiz. (15) Biz daı aña¹⁰ leşker eküp meded
yetişevüz. 'Abdü'l-mü'min yirinden urı (16) gelüp yüz dāne¹¹ üştüre fāhir libāslar
yükletdi (17) ve yüz üřtüre zer-i¹² Mağribi yükletdi. Hezār gulām-ı māh-rū ve hezār
(18) kenizek-i siyāh-mū ve hezār esb-i řā'ı a-pūy murařša' licāmlarıyla (19) yedek
itdürüp¹³ bir iki üç menzil anlar ile hem-rāh olup (20) andan¹⁴ vedā' itdi. Yine dönüp
vaanına gitdi. Sultān (21) 'Abdü'l-mü'min şol adar¹⁵ aqladı ki kendüden gitdi.
Yine kendüye gelicek

¹ bu al'a ki berāberūñdedür göre durursın anı arāb itmiştir: -İ

² eylerüz: iderüz İ

³ didi: -S

⁴ dāne: -S

⁵ birini: -İ

⁶ sizüñle: senüñle İ

⁷ didi: -S

⁸ Seyyid: -S

⁹ ne: -İ

¹⁰ aña: -S

¹¹ dāne: -S

¹² zer-i: dür-i İ

¹³ yedek itdürüp: bindürüp S

¹⁴ andan: -S

¹⁵ adar: deñlü S

[İ255^a]

(1) yola girüp şehrine yetdi. **Ez-ân cānib** Seyyid¹ Cüneyd ve Reşide ve Şeybū (2) bu üçü çün² Sulṭān Maṣṣūr'ün birāderiyle giderlerdi. Çün (3) Sulṭān Maṣṣūr'ün şehrine yakın³ geldiler. Çün⁴ Sulṭān Maṣṣūr daḡı (4) atından indi Seyyid⁵ Cüneyd'i kenāra çeküp öpdü. Yine atlarına süvār (5) olup hem⁶ inān u suḡan⁶-güyān giderlerdi. Şeybū-yı 'ayyār daḡı (6) piyāde Seyyid⁷ [S241^b] Cüneyd'ün rikābına berāber yeler idi. Şöyle eyidürlerdi⁸: Seyyid⁹ (7) Cüneyd şöyle buyurmuşdı ki mādām ki Şeybū süvār olmayaydı Seyyid¹⁰ (8) Cüneyd'ün rikābı berāberinde revān ola ve **ḡudāvendān-ı aḡbār** Ebū Ḥafş-ı (9) şirīn-güftār şöyle buyurur ki nā-gāh bir bād-ı tünd geldi. Şöyle ki (10) Reşide-i dil-ārānuñ¹¹ başından¹² külāhın ḡapdı, külāh yire düşdi. (11) Derḡāl Reşide-i dil-ārānuñ rüy-ı zībāsı āftāb gibi peydā oldı. (12) Şöyle ki şā' irler eyidürler.

Şi' r:

Gitdi çünkim külāh cemālinden

(13) Merdüme fitne düşdi ḡālinden

Çün görindi yüzi çü¹³ māh-ı tamām

(14) Rüşen oldı cihān-ı cān-ı enām

Yaḡalar çāk idüp itdiler āh

(15) Nicesi düşdi, andan oldı tebāh

Nesr¹⁴: Ammā Reşide-i dil-ārānuñ başından (16) külāhı gidüp çün¹⁵ cemāl āftāb gibi¹⁶ zāhir olıcaḡ Sulṭān (17) Maṣṣūr'ün cümle leşkeri vālih ḡaldılar. Ol ta' accübde nūr-ı dīdār-ı ḡūr (18) gördiler. Birbirine eyitdiler ki bu şaḡş ādemī-zāde midür ve

¹ Seyyid: -S

² çün: -S

³ yakın: -İ

⁴ çün: -S

⁵ Seyyid: -S

⁶ suḡan: -İ

⁷ Seyyid: -S

⁸ eyidürlerdi: iledürlerdi İ

⁹ Seyyid: -S

¹⁰ Seyyid: -S

¹¹ dil-ārānuñ: -S

¹² başından: -İ

¹³ çü: -İ

¹⁴ nesr: -İ

¹⁵ çün: -S

¹⁶ gibi: -S

yāhūd hūri'l-‘in (19) midür? Ammā Reşide iki elini yüzi üzerine qodı. Ya‘nī (20) elleriyle yüzün örtüdi. Şeybū segirdüp varup külāhı alup (21) getürdi. Reşide’nün eline virdi. Reşide dağı başına giydi.

[I255^b]

(1) Hālāyık gümāna düşdiler ki çün yıl anuñ başından külāhın aldı. (2) Ol niçün eliyle yüzün örtüdi. Bu ma‘nāda şive-i zenāndur (3) ve hareket-i merdān degüldür. Beñzer ki bu süvār duhterdür. Kendüzini (4) erenler gibi bezemişdür. ‘Abdü’l-mü‘min’nün qavmi be-gāyet ahmaqlar dururlar (5) ve sā’ir halk anlara gāv-ı Mağribī diyü ad qomışlar, laqabla. Anlar bu süvārı (6) añlamamışlardur diyü hikāyeti Sultān Manşūr’a didiler. Manşūr (7) eyitdi: Benüm dağı hātıruma bu¹ gelür ki bu pākizelikle ve bu hūb-rūylıqla (8) erkek olmaz. [S242^a] Anuñçün güreşdügümüz vaqt endāmı ‘avretler (9) endāmına beñzerdi. Ammā kuvveti ve diqqati ziyādedür. ‘Avretlerde bu kadar (10) kuvvet² ü diqqat olmaz. Tır-endāzlıqla ve nize-bāzlıqla ve şemşirdārlıqla (11) ve küştī-girlikde hergiz anuñ gibi ne³ görmişemdür (12) ve ne⁴ işitmişemdür, didi⁵. Meger Hamza-i ‘Abdü’l-muṭṭalib olaydı aña tākat⁶ (13) getüreydi ki ve anuñla ceng ideydi, diyüp giderlerdi (14) tā şehre yetişdiler. Cümle Nūbe şehrinin güne güne dībālarla müzeyyen itmişlerdi ve (15) şātır muṭribler dağı cā-be-cā oturmuşlardı. Dür ve cevāhirler dağı (16) nişār eylerlerdi tā anları getürdiler, bir mūnaqqaş u müzehheb (17) serāya qondurdılar. Vāfir nefis ta‘āmlar müheyā eylediler. Eger vaşfin (18) eylersem kışsa dırāz olur. Ammā çün anları behiştāsā serāyda (19) qondurdılar. Bir nice gün āsāyiş virdiler. Andan soñra bir gün (20) pādişāh anları görmege geldi. Seyyid⁷ Cüneyd’i gāmgīn ü hazīn (21) gördi. Ammā Reşide öñdin tırı gelüp bir hücreye dağı

---

¹ bu: -İ

² kuvvet: -S

³ ne: -İ

⁴ ne: -İ

⁵ didi: -S

⁶ tākat: -İ

⁷ Seyyid: -S

[İ256^a]

(1) gitdi. Şeybū¹ anuñ öñinde ayağın tırımışdı. Sulţān Manşūr² şorup eyitdi: arındaşuñ (2) anı? Seyyid³ Cüneyd eyitdi: Ol oğlandur, didi⁴ ve dağı ‘ aklı yodur. (3) Pādişāhlar öñinde oturma bilmez ve sulţānlar hımetinden hayā itdi. (4) Anuñçün alkup revāne oldı⁵. Bir iki gündür ki şikestlik (5) vāı‘ olmuşdur. Ol sebebden hıvet ihtiyār itmişdür, didi⁶. Bir dem dağı (6) rāhat olmalık diler. Çün⁷ Sulţān Manşūr gümāna dūşdi ki (7) ol⁸ duhterdür. Yine eyitdi: Benüm küçük oğlancuqlarum vardur. Eger (8) destür virürseñüz ben anları ız arındaşımıñ atına göndereyin (9) didi⁹ tā birbiriyle oynayup eglensünler ve ğamnāk olsunlar. (10) Ol oğlancuqlara meşgöl olsun. Seyyid¹⁰ Cüneyd gönder, didi. (11) Ammā yarın ben¹¹ şikāra ‘azm iderem diyüp yirinden tırdı. Pādişāh (12) [S242^b] dağı tırdı, gitdi. Cüneyd¹² çün¹³ yarındaşı zeyn olup andan¹⁴ (13) sūvār oldı. Şeybū dağı yanınca¹⁵ piyāde revāne olup¹⁶ Sulţān (14) Manşūr’uñ serāyı apusına geldiler. Ol dağı sūvār olup (15) çün¹⁷ ‘azm-ı şikār itdiler. Çün şikārgāha yetişdiler. Nā-gāh (16) yabāna nigāh itdiler. Yigirmi midārı olan gördiler. (17) Çün¹⁸ Seyyid at depdi, varup her bir¹⁹ o ki atdı (18) bir olan dūşürdi. Şöyle ki bir diri almadı. Sulţān²⁰ Manşūr anuñ (19) tır-endāzlıına mütehayyir aldı. Cümle leşker sulţān²¹ atında muvācehe görüp (20) aña²² mütehayyir aldılar ve gönüllerinde Seyyid²³ Cüneyd’e ziyāde²⁴ kın

¹ Şeybū: -İ

² Manşūr: -İ

³ Seyyid: -S

⁴ didi: -S

⁵ revāne oldı: gitti S

⁶ didi: -S

⁷ çün: -S

⁸ ol: -S

⁹ didi: -S

¹⁰ Seyyid: -S

¹¹ ben: -S

¹² Cüneyd: Seyyid İ

¹³ çün: -S

¹⁴ andan: -S

¹⁵ yanınca: pāyince S

¹⁶ olup: -S

¹⁷ çün: -S

¹⁸ çün: -S

¹⁹ bir: -S

²⁰ sulţān: -S

²¹ sulţān: -İ

²² ana: -S

²³ Seyyid: -S

²⁴ ziyāde: -S

dutdılar¹ (21) ve eyitdiler ki eger bu pehlevān bu yirde alursa bizüm revnaumuz gider,

[1256^b]

(1) didiler² ve bir pāre yir³ daı ilerü vardılar. Bir süri⁴ āhū gördiler. Şeybū (2) segirdüp tutup andan⁵ bir⁶ āhūyı getürdi. Seyyid⁷ Cüneyd atından (3) aaa inüp āhūlara depredüp ol daı birini tıtdı. Cümle leker (4) ‘acebe alup acil oldılar. Biz iidüp tıruruz ki ‘Amr Ümeyye-nām bir⁸ (5) kimesne⁹ var imi. Segirdüp ol¹⁰ tıtarımı. amza daı segirdüp (6) ‘Amr’ı tıtar imi. Biz inanmazdu. imdi yaınümüz oldu, diyüp (7) söylei söylei ehr-i Nūbe’ye geldiler. Bunuñ üzerine (8) birkaç gün gedi. Sultān Manūr Seyyid¹¹ Cüneyd’e eyitdi: (9) Ben¹² dilerem sen meydāna girüp senūñle ün¹³ tıp uruavuz (10) didi¹⁴. Hem küük birāderūñi bile getür tā kim (11) anuñ daı gōñülcügi ādān ola. Ol daı bir ferzendümüzdür. (12) Egeri andan bir areket ādır olur ün olandur. (13) oñra Seyyid¹⁵ Cüneyd ile Reide süvār oldılar. Meydāna geldiler. (14) Seyyid¹⁶ Cüneyd meydāna tıp ve evgān ele aldı. Tıp yir yüzinden (15) öyle gitdi ki alk gözinden nā-bedid oldu. Meydāndan (16) tıtra düdi. Bir kerre daı ol tıp tarafından evgān (17) urdı. Tıp yine evvelkiden¹⁷ yüce gitdi. [S243^a] Ammā bir nevbet (18) daı urup kendü meydān baına ün¹⁸ gelürdi¹⁹. Gelüp (19) ururdu. evgān ile iki kerre urma itmezdi. (20)

---

¹ dutdılar: eylediler İ

² didiler: -S

³ yir: -S

⁴ süri: -İ

⁵ andan: -S

⁶ bir: -İ

⁷ Seyyid: -S

⁸ bir: -İ

⁹ kimesne: kii S

¹⁰ ol: -S

¹¹ Seyyid: -S

¹² ben: -S

¹³ ün: -S

¹⁴ didi: -S

¹⁵ Seyyid: -S

¹⁶ Seyyid: -S

¹⁷ evvelkiden: evvelki adar S

¹⁸ ün: -S

¹⁹ gelürdi: gördi İ

Cümle süvârlar ve merdân-ı nâmdârlar atları üzerinde ta‘accüb idüp¹ (21) barmağın ağzına almışlardı. Bu bir fitnedür ki bu vilâyete düşmüşdür.

[İ257^a]

(1) Sulţân Manşûr’uñ leşkeri çün anı gördiler ‘acebe kaldılar. (2) Reşide-i çâpük süvâr dahı at üzerinden elin şunup yir üzerinden² (3) topı kapdı, atdı ve dahı atını segirdürdi. Top yire indügi (4) demde yine kapdı. Pey-â-pey üç nevbet böyle eyledi ki **güyendegân-ı** (5) **hikâyet** eyidürler ki Seyyid³ Cüneyd bin Üseyd bin⁴ Münzir bin⁵ Nevfel bin ‘Abdü’l-muţţalib (6) şöyle eyidür ki Reşide-i mâh-ruhsâr eydür: Heftâd bâr (7) Reşide top atup at üzerinden kapdı. Andan soñra çevgân (8) eline aldı. Topa çevgân urup ol⁶ şol cānibine bırağdı (9) ve şol eliyle dahı urdı. Arğası üzerine atdı. Andan (10) yüz döndürüp atıñ ayağı altından topa çevgân urdı. (11) Başı üzerinden geçüp öñine düşdi. Yine bir çevgân (12) topa eyle⁷ urdı ki top meydān başına çığdı. Hālāyık (13) anuñ bāzū-yı⁸ bāzīsinden ‘acebe kaldılar. Hiç āferīde anuñ oyunun (14) oynayamadılar. Şehürlü ve sipāhı birbiriyle çün söyleşdiler. Kiçirek (15) qarındaş büyüğinden merdānedür. Zīrā⁹ ol lu‘blar gösterdi (16) ki hūbdur. Ammā ‘acebter oldur ki külāhın yüzine (17) çekmişdür. Bir¹⁰ kimesneye yüzün göstermez. Ammā kıadd u kıametde (18) kemāl u cemālde dükeli ‘ālemde nazīri yoğdur. Manşûr (19) yine çün¹¹ teşrīf virüp istimālet gösterdi. Eyitdi: Varuñ (20) serāyuñuzda rāhat oluñ. Çün anlar¹² gitdiler. Bir nice gün āsāyiş (21) gösterdiler. Felekūñ devri bir nice kerre devr¹³ oldı. Meger

[İ257^b]

(1) günlerde bir gün bir hādım ve bir dāye ki pādīşāh oğlınuñ müvekkelleri (2) idi. [S243^b] Pādīşāh oğlı dahı zencīr ile dest-pā beste yaturdı. (3) Reşide-i ‘Arab’uñ

---

¹ idüp: -S

² üzerinden: yüzinden İ

³ eyidürler ki Seyyid: -S

⁴ Üseyd bin: -S

⁵ bin: ve S

⁶ ol: -S

⁷ eyle: şöyle S

⁸ bāzū-yı: -İ

⁹ zīrā: -S

¹⁰ bir: -S

¹¹ çün: çok S

¹² çün anlar: -S

¹³ devr: -S

şüret-i taşvîrini bir harîr üzre yazmışlardı. (4) Ol nakş muķābelesinde ķomışdı. Leyl ü nehâr temâşâ idüp iştiyākından (5) zâr zâr ağlardı. Bir gün dāye pâdişâh oğluna naşîhat idüp (6) eyidürdi ki Reşîde-i dil-ârâyı perîler ķapdılar. Beyâbâna iledüp bıraķdılar (7) ve anda ded ü dām¹ helāk itdiler². Sen anuñ ‘aşķı ġamı bārını niçe³ çekersin. Oğlan (8) eyitdi: Ey dāye ve ey ‘ömrüm sermāyesi kerem idüp zaķmeti (9) ihtiyâr eyle. Şol süvârlar ki tâze gelmişlerdür. Ħamza’nuñ (10) ħuşımlarıyuz dirler. Anlardan Reşîde’nüñ ħâlini istifsâr eyle ve eger ki (11) ħaber-i şaķîĥ alasin. Dāye çün⁴ yirinden tırı geldi. (12) Bir nice t̄abaķı dūr⁵ ü cevher ile pür itdi. Güne güne nefis⁶ (13) ta‘āmlar ile süfreyi müzeyyen eyledi. Bir nice ħādimler getirüp Seyyid⁷ (14) Cüneyd’üñ serâyından yaña revâne oldu. Henüz varmadın (15) Seyyid’üñ serâyında bir derîçe var idi. Ol derîçeden baķsalar (16) içi görünürdi. Ol yire gelicek dāye çün⁸ içerüye (17) nażar itdi. Şeybū ile Reşîde-i ‘Arab’ı gördi ki ikisi (18) söyleşürler. Ammâ Reşîde başından külâĥın gidermişdi (19) ve yanına ķomışdı. Dünyānuñ ħayrından ve şerrinden bî-ħaber olup (20) kelimât eyidürlerdi. Seyyid⁹ Cüneyd tırmışdı. Rabbü’l-‘âlemînüñ (21) nūrına müstaġraķ olup dükeli ‘âlemden ve ‘âlemiyândan bî-ħaber

[İ258^a]

(1) olmuşdı. Nā-gâĥ dāye-i püser-i şâĥ çün¹⁰ derîçeden yine nigâĥ itdi. (2) Reşîde’nüñ mâĥ-ı ruĥsârîñ gördi ve ‘izâr-ı gül-günü üzre (3) siyâĥ ġisûlaların temâşâ eyledi ki ħam-ber-ħam pîç-ber-pîç olmuş. Dāye (4) vâlih olup kendüye eyitdi: Meger bu şaķş âdemî degüldür. (5) Beñzer ki melekdür¹¹ ki felekden inmişdür veyâ ħürîdür ki cennetden (6) çıķmışdur [S244^a] ve yâĥūd¹² perîdür ki kūĥ-ı Ķâf’uñ mâverâsından (7) gelmişdür. Reşîde-i ‘Arab’uñ şüret-i nakşı meger dāyenüñ âstîninde¹³ (8) idi.

¹ ded ü dām: -İ

² itdiler: eylediler S

³ niçe: -İ

⁴ çün: -S

⁵ dūr: zer S

⁶ nefis: -S

⁷ Seyyid: -S

⁸ çün: -S

⁹ Seyyid: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ melekdür: -İ

¹² ve yâĥūd: yâ S

¹³ âstîninde: sitîninde İ, âstânında S

Anı¹ çıkarup nazar itdi, gördi. Bildi ki hemān Reşīde'nün (9) naqşıdır. Hurreminden derhāl girü döndi. Segirdi segirdi Sultān (10) Manşūr'a geldi. Aña çün² aḥvālī didi ve eyitdi: Ey³ sultān-ı (11) cihān bu civān ki⁴ Seyyid⁵ Cüneyd'le gelmişdür, gördüm ve bildüm ki (12) Reşīde-i mäh-ruḥsārdur. Senüñ⁶ oğlıñuñ göñlin (13) alan dildārdur ve bu ol duḥterdür ki cümle 'ālem anuñçün (14) ḥarāb olmuşdur⁷. Elli nefer melik-zāde ve pādişāh-zāde pādişāhlıklarını (15) ve cānlarını ve ḥānmānlarını bunuñçün terk idüp āvāre vü ser-gerdān (16) olmuşlardır. Bārī Te'ālā saña bunu rāyḡān göndermişdür (17) ve ṭālī'-i meymūnuñuñ kuvvetinde ki oğluñ murādına iriše ve (18) şimdi sen anları ṭut ve anuñ yoldaşı olan⁸ ser-geşte şahşdur. (19) Sen anı⁹ depele ve Reşīde'yi tersā eyle¹⁰ ve oğluña 'avretlige al. Manşūr (20) çün bu sözleri işitdi ḡāyet şād olduğundan bir na'ra eyle¹¹ (21) urdı ki ve eyitdi¹²: Zinhār bu ḥālī oğluma söylemeñ ki oğlandır

[1258^b]

(1) daḡı şabr idemez mebādā ki andan bir ḥareket şādır ola ki (2) anlar andan ḥaberdār olalar ve ḥilāf u ḥalel zāhir ola. Bunu¹³ didi (3) ve daḡı vezīrini ḥāzır itdi. Ḥālī aña daḡı bildürdi. Andan soñra (4) eyitdi: Niçe eylemek gerekdür ki vezīr eyitdi: Yarın bir 'azīm¹⁴ (5) ziyāfet eyle. Anları da'vet it ve hezār pehlevān-ı nāmdār getürüp (6) pinhān eyle. Çün yimek¹⁵ çekilüp anlar yimege şürū' idicek bunlar (7) daḡı gelsünler, ikisin ṭutsunlar. İki ādemi ṭutmaḡ ḡāyet¹⁶ (8) āsān olur¹⁷, didi¹⁸. Manşūr eyitdi¹⁹: Ḥoş böyle²⁰ idelüm, didi. (9) Manşūr ol gice şabāḡ dek ḥurreminden

¹ anı :-İ

² aña çün: -S

³ ey: -S

⁴ bu civān ki: çünki İ

⁵ Seyyid: -S

⁶ senüñ: dilerseñ İ

⁷ olmuşdur: -İ

⁸ olan: -İ

⁹ sen anı: -S

¹⁰ tersā eyle: tersāyla bir ol S

¹¹ eyle:- S

¹² eyitdi: -S

¹³ bunu: -S

¹⁴ 'azīm: 'ālī İ

¹⁵ yimek: -S

¹⁶ ḡāyet: -S

¹⁷ olur: -İ

¹⁸ didi: -S

¹⁹ eyitdi: -S

²⁰ böyle: eyle İ

uyumadı. Çün (10) şabāh oldu. Vezīrine eyitdi: Var Seyyid¹ Cüneyd'e du'ā eyle ve eyit ki (11) benden bizüm huzūrumuzuñ teşrīfin [S244^b] erzānī tūt ki bir ġarīb muṭrib (12) ve bir bü'l-^c aceb lu^c bet-bāz gelmişdür. Anı² temāşā eylesünler, didi³. (13) Çün⁴ vezīr gelüp⁵ Seyyid⁶ Cüneyd'i da^c vet itdi. Muṭrib vaşfin itdi. (14) Seyyid⁷ Cüneyd yirinden tūrı geldi ve Reşīde çün muṭrib (15) nāmın işitdi ve çün bü'l-^c aceb bāz işitdi ve muṭrib-i ġarībe (16) raġbet gösterdi. Şeybū-yı şirīn-kār hūd dumrusuz oynar (17) ol daḡı bile gitdi. Çün sultān serāyına geldiler. Anlar (18) daḡı bunları hezār i^c tibār ile serāyuñ üzerine çıkardılar. (19) Bevvāblar çün⁸ kapuları muḡkem baġladılar. Şeybū-yı ^c ayyār ^c āķıl u (20) kārđān kişiydi. Çün⁹ gümāna düşüp kendüye (21) eyitdi: Bu serāy üzerine gelüp oturmak ^c alāmet-i ḡayr

[1259^a]

(1) degüldür. Ammā ne çāre¹⁰ ki kār elden gitmişdi. İttifāķ (2) bunuñ üçini üç ṭabaķa bir hücreye iletdiler ve zemīn üzre (3) oturdılar. Hīç gūne söz söylemediler. Şeybū bir derīçeye yakın idi (4) ve derīçe daḡı şahrāya yakın idi. Anda ṭurmuş idi. Eṭrāfına (5) nigerān olup kendüzin nigeħbān idi ve ^c Arab lafzınca (6) Seyyid¹¹ Cüneyd'e eyitdi: Ey Seyyid sen¹² ḡaṭā itdüñ, bugün bu yire geldüñ (7) didi¹³. Ben bu merdümi ġāyetde āşüfte görürin. Manşūr¹⁴ bize gelmez. (8) Ķapunuñ ardından hūruş u zemzeme gelür, kapunuñ ardında. (9) Ol¹⁵ bu sözde iken nā-gāh kapuyı açdılar. Bunlaruñ berāberinden kapu açılup¹⁶ biñ nefer miķdārı¹⁷ (10) pehlevān-ı nāmdār bunlaruñ oturduġı yire geldiler. Hemān¹⁸ amān (11) virmeyüp Seyyid¹⁹ Cüneyd'le

¹ Seyyid: -S

² anı: -S

³ didi: -S

⁴ çün: -S

⁵ gelüp: -İ

⁶ Seyyid: -S

⁷ Seyyid: -S

⁸ çün: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ ne çāre: -S

¹¹ Seyyid: -S

¹² sen: -S

¹³ didi: -S

¹⁴ Manşūr: -İ

¹⁵ kapunuñ ardında. Ol: -S

¹⁶ bunlaruñ berāberinden kapu açılup: -İ

¹⁷ miķdārı: -S

¹⁸ hemān: -İ

¹⁹ Seyyid: -S

Reşide'nün üzerlerine vardılar¹ ve hücre (12) kapusın muhkem bağladılar. Şeybū çün² hāli böyle gördi (13) hemān deriçeyi açup taşra çıktı³, şıçradı. Bāguñ dīvārına (14) çıkup⁴ aşağa indi. Derhāl hezār süvār Şeybū'nuñ⁵ pâyince (15) düşdiler. Şeybū çün⁶ bebr ü peleng gibi şıçrayu (16) çün⁷ yola girdi⁸. Belā vartaşından çün⁹ taşra çıktı. (17) Nā-gāh hezār piyāde yol başında silāhlar ile hāzırlar idi (18) ve ellerinde silāhlar tutarlar idi. Çün Şeybū'yı [S245^a] gördiler (19) araya aldılar ve na' ralar urup kaşd eylediler ki anı¹⁰ (20) tutalar. Şeybū çün hāli böyle gördi, cānından nevmiz olup (21) hancer-i ābdārın ' uryān idüp ol hezār merd-i silāhdāra hamle

[1259^b]

(1) eyledi. Birisinün karnına bir hancer urdı. Hemān¹¹ arkasından çıktı. (2) Birin dağı bir gözinden¹² urup bir yanından çıktı ve yüzi aşağa olup¹³ yıkıldı. (3) Biri¹⁴ dağı ilerü varup Şeybū'ya gürz havāle¹⁵ itdi. Şeybū çün¹⁶ Hamzavār gürz¹⁷ (4) altından şıçradı. Biri dağı karşı gelicek aña¹⁸ dağı urup hancer ile karnın (5) yırttı, geçüp yürüyüvirdi. Bu tarik üzere hamle eyleyüp (6) hancer urup giderdi tā ki yüz nefer miqdarı erün şekmin (7) yırttı. Ol şehre huruş u nefir düşdi. Birbirine eyitdiler: Şehrümüze (8) fitne düşdi. Süvārlar¹⁹ dağı her cānibden Şeybū-yı dil-āverün cengine (9) āheng itdiler. Şeybū bende el virmedi. Çün gördi ki on biñ nefer (10) süvār cem' oldılar. Cehd eylediler ki Şeybū'yı tutalar. Şeybū gördi ki (11) hāl diğer-gün oldi²⁰. Cengden ferāgat idüp şahra cānibine revāne (12) oldı. Bebr ü peleng gibi ve bād-ı

¹ vardılar: düşdiler S

² çün: -S

³ çıktı: -S

⁴ çıkup: -S

⁵ Şeybū'nuñ: -S

⁶ çün: -S

⁷ çün: -S

⁸ girdi: geldi S

⁹ çün: -S

¹⁰ anı: -S

¹¹ hemān: -S

¹² bir gözinden: bögrinden İ

¹³ olup: -İ

¹⁴ biri: -S

¹⁵ gürz havāle: girü hamle S

¹⁶ Şeybū çün: -S

¹⁷ Hamzavār gürz: -İ

¹⁸ aña: -İ

¹⁹ süvārlar: çünkü süvārlar İ

²⁰ oldı: -S

şarşar gibi gitdi. Ol on biñ¹ (13) nefer süvār ardına düşüp gitdiler. Qanda yetiserler. Bir lahzadan (14) şoñra gözlerine çün² görünmez oldı. Kimi qosunlar andan³ (15) girü döndiler. **Ez-în cānib** pehlevānlar ve dil-āverler Cüneyd'ün⁴ ve Reşide'nün (16) üzerine düşdiler. Ammā pehlevānlar çoğdı, illā⁵ Seyyid'e muqābil yoğdı. (17) Her bir⁶ pehlevāna birer müşt ursa yıqardı. Her kimesne ki öñine (18) gelse keçi oğlağı⁷ gibi dīvāra çalardı. Hurd mürd olurdı (19) ve kimisin dağı ayağı altına alup hurd iderdi ve kimisine boğazından (20) yapışup şıqardı mürd eylerdi⁸. Ammā şol qadar qalaba eylediler ki (21) kıyāsa gelmez. Şol deñlü gürzler urdılar ki [S245^b] kıyāsa gelmez⁹. Şol deñlü gürzler urdılar ki vaşf olmaz¹⁰. Seyyid¹¹ Cüneyd dağı

[İ260^a]

(1) çalışı çalışı süst oldı ve hāli dıger-gün olup zebün oldı. (2) 'Ākıbet tutup bağladılar. Eline ayağına on qat bend urdılar ve Reşide dağı (3) bir nicesin depeledi. Anı dağı tıtdılar. Bende çekdiler. Sultān Manşūr'a (4) ikisin bile tutup bend çekdük diyü haber virdiler. Manşūr şöyle (5) şād oldı ki vaşf¹² olunmazdı. Derhāl buyurdı: Reşide-i 'Arab'ı (6) getürdiler. İki¹³ eli bağılu Manşūr'ün öñinde turgurdılar. Şöyle ki (7) şā' ırler eyidürler. **Şi'r:**

Reşide gelüp tırdı çün serv-i rāst

Diyessin ki (8) arz üzre semāst

İki çeşm mānend-i necm-i seher

Ezilür lebini görürse (9) şeker

İki zülf başından ayağı kemend

---

¹ biñ: -İ

² çün: -S

³ andan: -S

⁴ Cüneyd'ün: Seyyid'ün İ

⁵ illā: velī S

⁶ bir: -S

⁷ oğlağı: oğlan S

⁸ eylerdi: olurdı İ

⁹ kıyāsa gelmez: vaşf olmaz İ

¹⁰ Şol deñlü gürzler urdılar ki vaşf olmaz: -İ

¹¹ Seyyid: -S

¹² vaşf: yād S

¹³ iki: -S

Ṭolaşur gönül murğına bend bend¹

Nesr: (10) Çün Reşide-i dil-ārām kām nā-kām māh-ı tamām gibi yüzi berķ urup (11) serv-i sehī gibi Sulţān Manşūr’uñ tahtı öñinde ṭurmışdı. (12) Manşūr anuñ cemālin temāşā idüp hayrān qalmışdı. Çün şüret-i bī-cān (13) mecāl qalmadı ki harekāt idüp kelimāt ide. Reşide bildi ki Manşūr’a (14) ne oldı ammā yine² ṭınmadı. Bir laḫzadan soñra Manşūr³ kendüye geldi. (15) Andan buyurdı, bir ince dülbend getirüp Reşide’nüñ başı (16) üzerine örttiler ki cemāline hicāb ola tā bir kimesne anı görüp (17) şūrīde⁴ şeydā olmaya. Andan soñra⁵ dönüp vezirine eyitdi: Bu duḫter-i (18) dilgırūñ tedbīrin bilmezem ki bunı şöyle qomaķ⁶ muḫātaradur. Vezir eyitdi⁷: Zırā⁸ (19) Anuñ vāsıtasıyla cihān ḫarāb u yebāb⁹ olmışdur. Tā bu vaķt dek (20) nice melikzādeler mülkin terk idüp bunuñ ‘aşkı yolında helāk (21) olmuşlardur. Bunuñ olası oldur ki Ğüsenc ḫakīm ṭaleb idelüm ki

[I260^b]

(1) nice müddetdür ki ol ṭağa ‘ibādete gitmişdi. Ol¹⁰ gelsün anuñla bir¹¹ meşveret (2) idelüm ki cihān-dīde kişidür. Hem bizüm [S246^a] dostumuzdur hem bir ‘ābid (3) kişidür ve ruhbāndur. Ğüsenc ḫakimi Sulţān Manşūr’a vaşf (4) eyledi. Püser-zāde-i ‘Amr Ümeyye Şeybū-yı dil-āver ki kendüzini bir rāhib (5) şekline qoyup adını Ğüsenc qomışdı ki yukarıda yād olunmuşdur. (6) Yine maḫalli gelicek yād olunur. Manşūr bu fikirde giribān-ı tefekkürden (7) çün¹² başın qaldurup zebān-ı tehevürle eyitdi: Ey ra‘nā sen kimsin ki (8) ‘Arab diyārını ḫarāb eyledüñ ve Mısr sulţānınuñ oğlu ve Şām şāhınuñ (9) ve qayşer-i Rüm’uñ oğulları senüñ sebebüñle helāk oldılar. (10) Hem Cāşüb-ı perinüñ mülkini ḫarāb idüp bī-‘aded perileri senüñçün (11) qatle getürdiler ve dīvler senüñ elüñden qurtılmadı. Şimdi bunda (12) geldüñ ki bizüm

¹ bend: -İ

² yine: -S

³ Manşūr: -İ

⁴ şūrīde: -S

⁵ soñra: -İ

⁶ qomaķ: -İ

⁷ vezir eyitdi: -S

⁸ zırā: -İ

⁹ yebāb: -S

¹⁰ ol: -İ

¹¹ bir: -S

¹² çün: -S

mülkümüzi dağı ħarāb kılasın. Eger sen¹ benüm sözüm (13) tutup oğluma baş egerseñ eyü varursın. Eger eylemezseñ Őimdi (14) buyururın tā² ki pāre pāre ideler³, didi⁴ ve her pāreñi bir ite yidürürler. (15) ReŐide epsem olup tūrurđı. Hiç ħayr u Őerr söylemezdi. ManŐūr ħazaba (16) gelüp elin uzatdı. Öñinde⁵ bir gürz var idi, yapıŐup kıaldurđı. (17) ReŐide'den yaña atdı. ReŐide başın egivirüp⁶ gürz tıķunmadın geçdi, (18) gitdi. Andan Őoñra başın kıaldurup bülend āvāz ile eyitdi: Ey (19) sultān sen⁷ gürzi bārgāhuñda mı atarsın? Rüz-ı maŐāfda⁸ (20) ben senüñ ile ceng eylerken niçün atmazduñ ve bu Őecā'atı anda niçün (21) göstermezduñ? Ben bir muķni'a-puŐ duğterem. Senüñ gibi Őāĥib-i taĥt-ı dil-āveri

[İ261^a]

(1) meydānda yire urup civān-merdlik idüp seni depelemeyem, āzād idem. Ma' nāda (2) sen benüm āzādlu kılumsın. Őimdi pehlevānlık da' vāsını idersin. Bizüm (3) ile 'özr eylesesin, kıonukluġa oķuyasın. Süfre üzerinde iken (4) nā-gāĥ bizi⁹ bir nice biñ pehlevānlara tıtdurasın. Elümüz ardumuza bağladasın (5) ve taĥtuñ öñine getüresin. Andan [S246^b] gürz atıcılık idesin. Saķaluñdan (6) utanmaz mısın¹⁰ ki ManŐūr¹¹, ReŐide'nüñ sözinden¹² Őermsār oldu ve yine (7) dil uzadup eyitdi: Ey duğter benüm gibi kıayınata ve oğlum gibi er dükeli (8) 'ālemde bulmazsın ve dağı benüm memleketüm gibi memleket eĥrāf-ı cihānda¹³ elüñe (9) girmez. Őimdi gel, Cüneyd'üñ terkini vir¹⁴ ve mihrini göñlinden kııķar. Benüm (10) ođlumuñ 'avreti ol¹⁵. Bizüm yanumuzda 'izzet ü ĥürmet bulasın. Ben (11) bu¹⁶ cümle memleketi saña ıŐmarlayayın. ReŐide eyitdi: Senüñ leŐkerüñden (12) ne kıadar güzide pehlevānuñ

¹ sen: -S

² tā: -S

³ ideler: eylerler S

⁴ didi: -S

⁵ öñinde: -İ

⁶ egivirüp: egdi İ

⁷ sen: -S

⁸ rüz-ı maŐāfda: rezmgāhda S

⁹ bizi: -İ

¹⁰ utanmaz mısın: ħayā itmez misin S

¹¹ ManŐūr: sultān İ

¹² sözinden: güftārından S

¹³ cihānda: 'ālemde İ

¹⁴ vir: ur S

¹⁵ ol: -S

¹⁶ ben bu: -S

vardur kim ceng güninde ɗarbda ve ɗarbda (13) tamām be-nām¹ olalar. Mañşūr eyitdi: Yetmiş nefer güzīn pehlevān-ı nāmdārum (14) vardur. Reşīde eyitdi: Buyur ol yetmiş nefer² pehlevānı getürsünler (15) dağı emr eyle benüm ile güreş ıtsunlar. Ben ol yetmiş pehlevānı (16) başduğumdan şoñra ođluñı andan³ meydāna getür. Anı (17) dağı başam ammā şol şartla kim bir elümi bađlañ ve bir elümle başarsam hoş (18) didi⁴. Eger ođluñ beni başarsa ben anuñ ‘avreti olmağa rāzı (19) olam. Nice ‘avret arslan gibi ola⁵ ve er dilki gibi ola. (20) Çün⁶ ıalvet olıcağ ol⁷ ‘avretten niçe murād ala ve ıāşıl eyleye. (21) Āıır bu işde⁸ endişe eyle. Mañşūr Reşīde’nüñ sözinden ‘acebe ıaldı

[İ261^b]

(1) ve eyitdi: Ey şūđ-dīde ve ra‘nā duğter ki sensin. Ben senüñ elüñ ve ayađuñ (2) bağların dağı ođlumuñ öñine bırağurın tā senden murādın ıāşıl (3) ide⁹. Andan şoñra¹⁰ bir¹¹ ğayrı ıisāb eylerüz. Bunu¹² didi ve dağı (4) buyurdı tā¹³ bir zerrīn bend getürdiler. Andan¹⁴ Reşīde’nüñ elin ve ayağın (5) bağladılar ve dağı aña elli nefer¹⁵ ıādım ve elli nefer kenīzek ıavāle eylediler. (6) Andan şoñra buyurdı, Seyyid¹⁶ Cüneyd’i getürdiler. Eyitdiler ki (7) ey fülān ki sensin Maşrığ vilāyetin¹⁷ bitürdüñ, şimdi¹⁸ Mağrib’e (8) geldüñ ki mekr ü ııle ile cihānı ıutasın. Senüñ ‘ammüñ ıamza-i (9) ‘Abdü’l-muııtalib diyār-ı Mağrib’e¹⁹ gelmiş dağı Mağrib²⁰ vilāyetini [S247^a] ıarāb u yebāb²¹ itmiş.

¹ be-nām: -İ

² nefer: -S

³ andan: -S

⁴ didi: -S

⁵ ola: -S

⁶ çün: -S

⁷ ol: -İ

⁸ işde: -İ

⁹ ide: eyler S

¹⁰ şoñra: -İ

¹¹ bir: -S

¹² bunu: -S

¹³ tā: -S

¹⁴ andan: -S

¹⁵ nefer: -İ

¹⁶ Seyyid: -S

¹⁷ vilāyetin: -S

¹⁸ şimdi: -S

¹⁹ diyār-ı Mağrib’e: -S

²⁰ Mağrib: bu İ

²¹ yebāb: -S

(10) Benüm atamla qarındaşımı depelemiş¹ ve yetmiş biñ² pehlevāni helāk itmiş. Bu vilāyete (11) āteş urmuş. Mağrib sultānları çün³ kendüye (12) musahhar itmiş. Sen daħı bu ʔama^c la gelüp ʔurursın ammā olmadı. (13) Bu diyāra Ḥamza her ne ki itse ben daħı saña ideyin, didi⁴. Eger (14) itmezsem ben⁵ er olmayayın. Seyyid⁶ Cüneyd başın ƣaldurup eyitdi: (15) Ey zālīm tersā eger benüm ^cazīz ^cammüm Ḥamza saña yaramazlık itdise (16) ben saña ne⁷ yaramazlık eyledüm. Ben senüñ şehriñe geldüm ve sen⁸ Yahūdī'ler (17) gibi ^cAbdü'l-mü' min'e baş ḥarācın virürdüñ. Ben ol ḥarācı (18) senüñ başından giderdüm. Ben⁹ senüñ için meydāna girüp (19) dil-āverlik eyledüm. Bu sā^cat beni ziyāfete ƣıgırup nā-gāh¹⁰ senüñ (20) ḥoz¹¹ nice biñ pehlevānlar ile beni ʔutasın. Senüñ ḥod dīnüñ (21) imānuñ yoğmuş. Müselmān şeklindesin ammā¹² kāfir imişsin ve ^cözr

[İ262^a]

(1) idecek iken ^cazāb¹³ idersin. Ben Mağrib mülkini n'eylerin ve eger (2) dileseydüm gücüm yeterdi kim ben¹⁴ yaluñuz Mağrib'üñ on iki¹⁵ sultānını (3) aradan getürem ve cümlesinüñ işin bitürem. Nām nişānların yir yüzinde (4) yitürem. Şimdi sen beni āl ile ğadrla¹⁶ giriftār itdüñ ve bende gireyim. Her ne (5) dilerseñ eyle. Ben daħı yarın Ḥaƣ ƣādī olıcaƣ ol zamān¹⁷ senüñle (6) söylesem diyüp epsem oldı. Çün Manşūr, Seyyid¹⁸ Cüneyd'den (7) bu sözleri işitdi. Şeybū'nuñ çün¹⁹ deriçeden şıçrayup ve ḥalk (8) ardına düşüp ol daħı iki yüz nefer²⁰ kimesne depeleyüp ara yirlerinden (9)

¹ depelemiş: -İ

² biñ: -İ

³ çün: -S

⁴ didi: -S

⁵ ben: -S

⁶ Seyyid: -S

⁷ ne: -İ

⁸ sen: -İ

⁹ ben: -S

¹⁰ nā-gāh: -İ

¹¹ senüñ ḥoz: -S

¹² ammā: -S

¹³ ^cazāb: ğadr S

¹⁴ ben: -S

¹⁵ on iki: yetmiş S

¹⁶ ğadrla: -İ

¹⁷ ol zamān: -S

¹⁸ Seyyid: -S

¹⁹ çün: -S

²⁰ nefer: -İ

ḥalāş olduğı ḥatırına geldi. Ğāyet vehminden Seyyid¹ (10) Cüneyd'i depelemeyüp bend ile yine zindāna emr eyledi. Ammā çün (11) Şeybū-yı dil-āver² çālāk ol süvārlar ile piyāde leşkerüñ iki yüz (12) nefer miğdārını depeleyüp ve aralarından çıkup na-bedīd oldu. (13) Andan³ soñra ḥile-i enbānın önine getürüp bir Mağribiyāne (14) libās çıkardı. Arkasına alup kendüyi serheng gibi bezedi. (15) [S247^b] Hemān-dem⁴ dönüp yine leşkere girdi. Serhenglere qarışup (16) Seyyid⁵ Cüneyd'üñ ardında tırdı. Ol sā^c at dek⁶ ki Manşūr, Seyyid⁷ (17) Cüneyd'e ne dirse işidürdi ve kendüye eyidürdi ki eger ben bu müddet (18) sen tersānuñ zürriyetini rüy-ı zemīnden getürmeyem ' Amr Ümeyye'nüñ (19) arkasından ben⁸ gelmiş olmayam, didi⁹. Şeybū bu endişede iken (20) nā-gāh bir şahş güyegüñ geldi diyü¹⁰ müjde getürdi ki Manşūr'üñ (21) bir güyegüsi var idi. Mısr vilāyetinüñ bir tarafına emīr idi. Şeybū

[I262^b]

(1) çün bu ḥaberi işitdi derḥāl bir ḥalvet yire¹¹ vardı. Bir çāvuşāne cāme¹² (2) giyüp eline bir¹³ çomağ aldı. Manşūr'üñ güyegüsine qarşu (3) vardı. Çün çomağın şalup şavuluñ şavuluñ dirdi. Bir kimesne (4) Manşūr'üñ güyegüsünüñ yanına varmağa komazdı. Aña dağı hoş (5) gelüp kendüye¹⁴ eyidürdi ki bir çāvuşı benüm kayınatam göndermişdür. (6) Zīrek¹⁵ çāpük şahşa beñzer diyüp bu tarīk üzere şehre geldiler. (7) Manşūr şāhuñ serāyına girüp pāy-i tahta gelüp tırdılar. (8) Şeybū-yı çālāk çün¹⁶ çāvuşluk eylerdi. Manşūr çün Şeybū-yı (9) çālākı gördi. Eyitdi ki bu çāvuş güyegümle gelmişdür. (10) Niçe çāpük cüst ḥizmeti dürüst çāvuşdur ki güyegüsi dağı (11) eyle şanurdu. Ol çāvuşı kayınatası göndermişdür. (12) İkişi dağı bu endişede

¹ Seyyid: -S

² dil-āver: -S

³ andan: -S

⁴ dem: -S

⁵ Seyyid: -S

⁶ dek: -İ

⁷ Seyyid: -S

⁸ ben: -S

⁹ didi: -S

¹⁰ diyü: -İ

¹¹ yire: -İ

¹² çāvuşāne cāme: cāme-i şāhī İ

¹³ bir: -S

¹⁴ kendüye: -İ

¹⁵ zīrek: zīrā İ

¹⁶ çün: -S

idiler. Manşūr şāh nā-gāh (13) başın girībān-ı tefekkürden kaldurup andan¹ eyitdi: Bir kimesne (14) dilerem ki baña varup Ğūsenc ḥakīmi getüre. Dört aydur ki (15) fülān tağda ‘ibādetde meşğūldur. Şehre müteveccih degüldür. (16) Biz daḥı anuñ² ḥizmetin idemezüz. Şimdi aña mevķūf (17) mühimmātumuz vardur, didi³. Dilerem ki benüm oğlumuñ ve Reşīde-i (18) ‘Arab’uñ ṭālī‘lerin tutup göre ki nice olıslarlardur. Bu maşlahatda (19) Cüneyd’i depeleyeyin mi depelemeyeyin mi didi. Şeybū anda ḥāzır idi. (20) Her ne dirse hep⁴ [S248^a] işidürdi. Manşūr’uñ güyegüsi eyidürdi ki (21) Cüneyd’uñ başını kes ve daḥı Reşīde-i ‘Arab’a gönder tā ol anuñ

[I263^a]

(1) başını görmeyince gönünden muḥabbetin çıkarmaz didi⁵ ve senüñ (2) oğluña başın egmez, didi⁶. Manşūr bu sözi⁷ şavāb (3) gördi. Eyle idelüm diyü cevāb virdi. Ammā Ğūsenc ḥakīm⁸ (4) gelmeyince olmaz ve bu iş bitmez, didi. Şeybū-yı ‘ayyār güftārlarına (5) kulaḥ urup diñlerdi ve kendü ile söyleşürdi⁹ kim (6) ben sizüñ yir yüzinden toḥm-ı nā-pāklarunuñuzı¹⁰ çün¹¹ yir yüzünden¹² getürmeyicek ölüsem¹³ (7) ben¹⁴ ‘Amr Ümeyye’nüñ¹⁵ neslinden olmayam, didi. Bunı didükden soñra āheste āheste (8) dönüp taşraya çıkdı. Bir ḥalvete vardı. Hīle-i enbānın çün¹⁶ (9) ortaya getürdi ve içinden rāhibāne¹⁷ libāslar çıkarup giydi (10) ki evvel Manşūr’a ol şekilde gelmişdi. Başına şemmāsī (11) külāh geçürüp beline şemmāsī zünnār bağladı. Yüzine aḥ saḥal bağlayup boynına bir tesbīḥ geçürdi¹⁸. Şöyle ki saḥalı göbегinde ve tesbīḥi (12) dizinde idi. Ol şekl-i şemā’il ile şehre girdi. Sultān (13) Manşūr’a Ğūsenc ḥakīm geldi diyü müjdegān getürdiler. (14) Manşūr ‘acebe ḫalup eyitdi:

¹ andan: -S

² anuñ: -S

³ didi: -S

⁴ hep: -S

⁵ didi: -S

⁶ didi: -S

⁷ sözi: re’yi S

⁸ ḥakīm: -İ

⁹ söyleşürdi: eyidür S

¹⁰ nā-pāklarunuñuzı: -S

¹¹ çün: -S

¹² yir yüzünden: -İ

¹³ ölüsem: -İ

¹⁴ ben: benī İ

¹⁵ Ümeyye’nüñ: -İ

¹⁶ çün: -S

¹⁷ rāhibāne: ruhbāne S

¹⁸ beline şemmāsī zünnār bağladı. Yüzine aḥ saḥal bağlayup boynına bir tesbīḥ geçürdi: -İ

Bizüm istedüğümüz ol idi¹. (15) Niçe bildi, var ise² meger kerāmetle bilmişdür, diyüp yirinden (16) çün³ tırı geldi. Bî-ihtiyār piyāde⁴ kaşrından taşra çıkdı. (17) Qapuda buluşup Şeybū-yı ‘ayyārı kenāra çekdi ve yüzün gözün (18) öpdükden şoñra eyitdi: Ey Gūsenc senden bir iki üç ‘acā’ib (19) gördüm. Biri⁵ oldur ki dört aydur ki bu sâ‘at dek bizden (20) ayrılmışduñ ve bu tağa sen⁶ ‘ibādete gitmişdüñ. Anda senüñ yiyeceğüñ (21) yoqdur. Hiç ehad bizden saña varmış degüldür kim saña gıdā ilede

[İ263^b]

(1) ve ikinci oldur ki bugün saña muhtāc idüp⁷ bir kimesne göndermek (2) dilerdüm ki [S248^b] seni getüreydi. Şimdi sen geldüñ. Saña niçe haber oldu ki⁸ (3) biz saña taleb-kār idük. Üçüncü oldur ki gāyet bilürsin (4) her ne dirseñ eyle olur. Çün⁹ Şeybū tebessüm idüp başın (5) aşağa egdi bir sâ‘at miqdārı Manşūr’a söz¹⁰ söylemedi. (6) Ammā başın şalardı. Bir sâ‘atdan şoñra başın kaldurup eyitdi: (7) Ey Sultān-ı ‘ālem ve ey güzīde-i benī-ādem çün anları ki (8) sen¹¹ ziyāfete da‘vet eyledüñ. Biñ nefer miqdārı¹² pehlevānlar anları (9) tutdı. Ben haberdār oldum ki göñül göziyle ki (10) fülān u fülān emīr ki senüñ hışmındur. Anda hāzırlardı. (11) Ben dağı anda nāzırdum ki Seyyid¹³ Cüneyd fülān kimesneyi (12) müşt ü püşt-pā ile depeledi ve fülānuñ boğazın şıkdı, öldürdi (13) ve fülānuñ dağı bögrine hancer urup öldürdi. Andan şoñra (14) anı dağı tutdılar ve Reşīde-i ‘Arab’uñ dağı hālinden söyledi (15) ve kendüñüñ niçe kaçduğın dağı zıkr eyledi ve dağı niçe (16) şıçraduğın güyegüsünüñ niçe geldiğini ve güyegüsüne ne (17) didüğün kendüsünüñ taleb itdüğün ve oğuluyla Reşīde-i ‘Arab’uñ (18) tālī‘lerin görmek diledüğün Manşūr’a çün¹⁴ bir bir taqrīr ü kıtmīr¹⁵

¹ ol idi: -S

² var ise: -S

³ çün: -S

⁴ piyāde: -S

⁵ biri: evvel S

⁶ sen: -S

⁷ idüp: -S

⁸ ki: didi İ

⁹ çün: -S

¹⁰ söz: -S

¹¹ sen: -S

¹² miqdārı: -S

¹³ Seyyid: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ kıtmīr: -S

(19) eyledi. Andan sonra eyitdi¹: Bil ve āgāh ol² ki ey sultān-ı (20) cihān ben cemī^c aḥvālden ḥaberdārum. Bārī Te^c ālā baña gökden³ (21) bir ferişte gönderdi. Dükeli ḥālden baña ḥaber virdi ve daḥı seni sultān⁴

[I264^a]

(1) ister diyü ḥaber virdi. Ben daḥı ṭurup geldüm. Eger ben gelmeyeydüm (2) sen beni ḳanda isterdüñ didi⁵. Ben olduğum yiri hiç dīv ü perī (3) bilmez. Ol sebebden ki ben⁶ ṭā^c at ider olsam cemī^c maḥlūḳatuñ gözinden (4) nā-bedīd oluram, didi⁷. Manşūr, Şeybū-yı ^c ayyāruñ zerḳine ve mekrine (5) aldanup çün⁸ taşdıḳ itdi ve mekkāruñ üzerine zer nişār (6) itdi ve ḳademine düşdi. Yüzin gözün sürüp eyitdi: Ey (7) Ğüsenc her ne ki didüñ rāstdur ve kemālāt-ı Ḥaḳ ve kerāmāt-ı (8) muṭlaḳ gösterdüñ didi⁹. Sultān Manşūr'ıñ (9) [S249^a] güyegüsi daḥı yirinden ṭurı gelüp Şeybū'nuñ ayağına (10) düşdi. Şol ḳadar yüzün ve gözün sürdi ki (11) Şeybū ayağın çekmege başladı. Andan sonra Manşūr eyitdi: (12) Ey Ğüsenc Cüneyd'i depeleyeyin mi? Şeybū eyitdi: Yok¹⁰, zinhār depeleme ki (13) Şeybū püser-zāde-i¹¹ ^c Amr Ümeyye'dür. Atalarından hezār-bār beterdür. (14) Eger sen Cüneyd'i¹² öldüresen ol daḥı anuñ ḳanı ^c ivazına (15) nice biñ ḳişinüñ cānın alup andan¹³ memleketi ḥarāb (16) ider¹⁴. Saña daḥı ızṭırab virür. Anı sen¹⁵ ḳal^c aya gönder ki (17) şehrüñ ortasındadır tā bend-i girāna çeksünler ve ol ki (18) gele saña¹⁶ bende¹⁷ ola hemān sen anı¹⁸ ölmüş bil. Ammā öldürmedüm (19) diyü vilāyete āvāze bırak. Manşūr bu sözi çün¹⁹ işitdi (20) ḡāyetde begendi ve miyāne-i şehride bir yüce ḳal^c a var idi. (21) Dā'imā ol dehr ḳal^c anuñ içinde on ḳişi olurdu.

¹ eyitdi: -S

² āgāh ol: -S

³ gökden: -S

⁴ sultān: -İ

⁵ didi: -S

⁶ ben: -İ

⁷ didi: -S

⁸ çün: -S

⁹ didi: -S

¹⁰ yok: -S

¹¹ zāde-i: -S

¹² Cüneyd'i: Seyyid'i S

¹³ andan: -S

¹⁴ ider: eyler S

¹⁵ sen: -S

¹⁶ gele saña: -S

¹⁷ bende: bendüñde S

¹⁸ sen anı: -S

¹⁹ çün: -S

[İ264^b]

(1) Seyyid¹ Cüneyd'i ol kal' aya gönderdi. Andan eyitdi: Ey Ğüsenc (2) yā Reşide-i 'Arab'ı niçe idelüm? Şeybū-yı hīle-bāz² eyitdi: Ben anlaruñ t̄ali'lerin (3) göreyin. Andan saña h̄allerin diyeyin diyüp elin uzadup (4) andan³ koyından uşurlāb çıkardı ve berāber āftāb idüp (5) vaqtūñ irtifā'ın tutdı. Andan soñra bülend āvāz ile eyitdi: (6) Ey sulţān-ı 'ālem ve ey güzide-i benī-ādem⁴ bu günden tā⁵ iki (7) aya varınca bu ikisinūñ t̄ali' i naḥsdur, şehriñ t̄ali' i daḥı (8) āşüftedür. Şabr eyle, nikāḥ itme tā ben tağa varayın, t̄ā'ata (9) meşgūl olayın ve bunlaruñ aḥvālin melekden şorayın ki duḥterūñ (10) t̄ali' i gāyet yaramazdur. Bir daḥı düşmek dilerin ve du'ā ideyin. (11) Bārī Te'ālā bunlaruñ t̄ali'lerinde olan nücūseti anlardan (12) def' idevire⁶ didi ve daḥı t̄arı geldi⁷. Beni bir hefte miḥdārı (13) taleb eylemeñ diyüp çün⁸ gitdi. **Hudāvendān-ı aḥbār** Ebū Ḥafş-ı (14) şirīn-güftār şöyle eyidür ki pādişāh-zāde atasından (15) temennā iderdi ki vara bir nazār 'arūsını göre. Atası daḥı (16) [S249^b] derhāl bir niçe gulām ve ḥādım bilesince қоşup icāzet (17) virdi ki vara göre. Çün şeh-zāde Reşide-i 'Arab'ūñ (18) hücreşi қapusına geldi. Reşide-i māh-rūyı oturur gördi. (19) Reşide bildi ki bu⁹ gelen pādişāh-zādedür kim görmege gelmişdür. (20) Derūn-ı dilden bir āh idüp yüzün dīvāre döndürdi. (21) Pādişāh-zāde anı gördi. Āstāne-i hücre üzerinde bu ebyātı

[İ265^a]

(1) ḥasb-ı ḥāl oқurdı. Şi'r:

Yüzüñ benden niçün¹⁰ döndürdüñ ey māh

(2) Günāh itdümse ben estağfiru'llāh

Günāhum 'afv kıl göster cemālūñ

(3) Ki sensin rāstī ḥüsn eylene şāh

---

¹ Seyyid: -S

² bāz: kār S

³ andan: -S

⁴ ey güzide-i benī-ādem: -S

⁵ tā: -S

⁶ idevire: ide S

⁷ t̄arı geldi: gitdi İ

⁸ çün: -S

⁹ bu: -S

¹⁰ niçün: -İ

Derūnum mihrūñile toptoludur

(4) Kapuñda bendeñem benden ol āgāh

Neṣr: Ammā çün bu ũi'ri oqudı (5) ol āstāne üzerinde elin kavuşurup ol edeble Reřide'ye karşu (6) ayağın tırdı ve dağı řol kadar zār zār ağladı ki anuñ (7) ile¹ bile gelenler gulāmlar ve hādimler cümlesi anuñ ile bile² ağlaşdılar. (8) Reřide çün bu hāleti gördi. Eyitdi: Yüri ey tersā (9) beççe-i güm-rāh ve ey bed-baht-ı rü-siyāh kim gördiğüm (10) dīv ile melek cüft ola veyā rübāhla māh cüft ola, didi³. (11) Bu sevdāyı bařuñdan gider, didi⁴. Bu temennāyı gönlüñden (12) çıkar diyüp yüzini⁵ dīvāre döndürdi. Dāye yüzüñi göster (13) diyü çok tazarru'lar eyledi ve Reřide eyitdi: Ey 'acüze dīv (14) pür-rīv ü kerih-peyker ü bed-güher bu ne sözdür ki (15) sen baña⁶ söylersin. Benüm yüzüm nařını⁷ cāmede görmekle dīvāne (16) olmuşdur, didi⁸. Baña nokta mecāli yoğdur ve ey aña kim (17) benüm yüzüm göre. Reřide'nüñ sözi rāstdur ammā niçe itsün (18) ve řeh-zādenüñ tazarru'ından n'eyesün. Reřide aña⁹ ibtihāl (19) gösterdi ki yüzinden řeh-zādeye 'arz ide ve mümkün (20) olmadı. řeh-zāde hod¹⁰ āstānda hake dūřup zārlıklar (21) iderdi. Lālāları ve hādimleri çün¹¹ feryād¹² u ğırivler kopardılar. [S250^a] Şöyle ki

[İ265^b]

(1) ol hücreden 'āleme gulğule ve velvele vākı' oldı ve Reřide-i (2) gül-gün ruđ dağı kendünüñ baht-ı vārūnına řol kadar ağladı ki (3) vařf olmaz. řeh-zāde tırı gelüp ağlayu ağlayu yolına¹³ (4) gitdi. **Ez-ān cānib** řeybū-yı şirin-kār kendüyi mutribāne (5) tonlar ile ārāste idüp ve güne güne sāzlar ile (6) çün¹⁴ kendüyi pirāste kıldı ve bārgāh-ı serāy-ı řāha (7) geldi. Bir edā-yı hübla ve bir řadā-yı maħbūbla¹⁵ bir řoħbet

¹ anuñ ile: -S

² anuñ ile bile: -S

³ didi: -S

⁴ didi: -S

⁵ yüzini: yine İ

⁶ sen baña: -S

⁷ naşını: -İ

⁸ didi: -S

⁹ aña: -S

¹⁰ hod: -S

¹¹ çün: -S

¹² feryād: -İ

¹³ yolına: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ maħbūbla: -İ

eyledi ki çün¹ (8) havāda uçan kuşlar cūşa geldiler ve yir yüzinde olan (9) cānverler hūrūşa başladılar. Serhengler ve gulāmlar vālih olup eyitdiler²: (10) Pādişāhumuzla güyegüsi bāğa girüp ‘iş ü nūşa (11) çün³ meşgūl olmuşlardı. Şeybū çün⁴ bu sözi işidicek bāguñ (12) dārından⁵ ve dīvārında olan⁶ murğzārda içerü düşdi. Āheste āheste (13) Manşūr şāha⁷ yakın vardı ve daħı katında bir dıraħt-ı bülend var idi. (14) Def‘a üzerine çıkup ‘Arabī ad ile ve ‘Acem şadāyla (15) bir semā‘a āgāz itdi kim istimā‘ idenler çün⁸ vecde vardılar. (16) Manşūr şāh⁹ nīm-mest olmuşdı. Şeybū’nuñ şoħbetinden (17) hayrān olup eyitdi ki şol¹⁰ muṭribi bu yaña getürüñ (18) tā bize daħı bir¹¹ şoħbet idivirsün, didi¹². Bir nice kişi (19) gitdiler ki anı getüreler. Çün Şeybū’nuñ olduğı (20) ağacuñ altına geldiler. Bülend āvāz ile eyitdiler: Ey muṭrib-i (21) hūb-elhān gel seni sulṭān ister, didiler¹³. Şeybū çün¹⁴

[İ266^a]

(1) ağaçdan inüp andan¹⁵ pinhān oldu. Anlar Şeybū’yı görmediler (2) ve yine dönüp şāha geldiler. Eyitdiler: Biz anı¹⁶ göremedük¹⁷ (3) diyü haber virdiler. Sulṭān Manşūr ile güyegüsi yine¹⁸ (4) ‘iş ü ‘işrete ve zevk-i¹⁹ şoħbete meşgūl oldılar. Şeybū-yı şirīn- (5) kār bir ağaca daħı çıkdı ve hāliline münāsib ‘Arabī dilince (6) yine²⁰ bir şoħbet itdi ki Manşūr bī-iħtiyār feryād u nāle (7) itdi ve yine eyitdi: Tiz bu muṭribi buluñ, getürüñ. (8) [S250^b] Bir nice kişi gitdiler, bulup getüreler. Şeybū (9) yine ağaçdan inüp pinhān oldu. Her-çend ki taleb (10) eylediler²¹ bulmadılar. Yine ‘işe meşgūl

¹ çün: -S

² eyitdiler: -İ

³ çün: -S

⁴ çün: -S

⁵ dārından: -S

⁶ olan: -İ

⁷ şāha: -İ

⁸ çün: -S

⁹ şāh: -İ

¹⁰ şol: şu S

¹¹ bir: -S

¹² didi: -S

¹³ didiler: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ andan: -S

¹⁶ eyitdiler, biz anı: -S

¹⁷ göremedük: göremedük didiler İ

¹⁸ yine: -İ

¹⁹ zevk-i: şevke S

²⁰ yine: -S

²¹ eylediler: itdiler S

oldılar. Şeybū çün¹ (11) şāha yakın gelüp rebāb eline alup āheng-i hāzīnle (12) bir semā^c itdi ki Manşūr ile güyegüsinden nāleler peydā oldı. (13) İkişi daḡı tırdılar daḡı bī-iḡtiyār ellerine mumlar aldılar. (14) Gūşe-be-gūşe dıraḡt-be-dıraḡt aradılar, bulmadılar ve eyitdiler²: (15) Meger bu muṡrib perīdür. Zīrā³ kim gözümüzden pinhān⁴ (16) olur. Şeybū yine⁵ gizlendi. Yanlarına gözlendi⁶. Manşūr ile güyegüsi (17) yine yirlerine geldiler. ‘İşe meşḡul oldılar. Yine⁷ Şeybū-yı hoş⁸ (18) āvāz eline bir Türkī nāyı aldı ve bir şoḡbete āḡāz (19) itdi ki işidenlerüñ gönlini göyündürdi. Hezār (20) bār evvelki şoḡbetlerinden⁹ yigdi. Manşūr derün-ı dilden āh idüp (21) eyitdi: Ey¹⁰ kākşı bu muṡrib-i hoş-nevā benüm elüme gireydi

[İ266^b]¹¹

(1) tā oḡluma göndereydüm. Aña daḡı şoḡbetler eyleyeydi¹², didi¹³. (2) Andan şoñra Reşīde-i dil-ārāma göndereydüm, didi¹⁴ (3) tā bir iki üç gün anı hoş tıtaydı. Şāyed ki (4) anuñ serd taş gibi gönli nerm olaydı. Oḡluma (5) merḡamet ideydi ve mülā’imet göstereydi. Oḡlum daḡı andan (6) murādın göreydi. Manşūr bu sözde iken Şeybū-yı şīrīn-kār (7) çün¹⁵ nāy-ı ‘Irākī eline¹⁶ aldı ve nevā-yı ‘Acem ve ‘Irāk’da (8) bir şoḡbet eyledi ki Manşūr ile güyegüsüne bī-iḡtiyār (9) girye vü zār düşdi ve eyitdiler: Ey Hālīk’uñ maḡlūḡı (10) eger dīvseñ ve eger perīseñ ve eger bizüm gibi (11) insān iseñ bizden gizlenme. Bize gel kim (12) dil-i¹⁷ cānumuzı nār-ı nāy-ı ‘Irāk’uñla iḡrāk idüp biryān eyledüñ. (13) Şeybū daḡı önlerine çıka geldi. Manşūr şāhla (14) güyegüsi şād olup andan¹⁸ ḡandān olup Şeybū’ya (15) eyitdiler: Sen ne yirdensin¹⁹ ve ne yirden gelürsin ve ne (16) yire gidersin? Bunuñ gibi muḡkem ḡapulu [S251^a] bāḡuñ

¹ çün: -S

² eyitdiler: -İ

³ zīrā: -S

⁴ pinhān: nihān İ

⁵ yine: -S

⁶ yanlarına gözlendi: -İ

⁷ yine: -S

⁸ hoş: -İ

⁹ şoḡbetlerinden: -İ

¹⁰ ey: -İ

¹¹ Açıklama için bk. dipnot İ207^a.

¹² eyleyeydi: ideydi S

¹³ didi: -S

¹⁴ didi: -S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ eline: yine S

¹⁷ dil-i: -İ

¹⁸ olup andan: -S

¹⁹ ne yirdensin: -S

(17) içine niçe girdüñ ve bizüm gözümüzden niçe gâ'ib olduñ? (18) Şeybū-yı hile-ger eyitdi: Bilüñ ve āgāh oluñ ki ben Şağāl (19) muṭribüñ oğlıyam. Mışr şehrinde siz dañı işidüp tırursız. (20) Ol niçe muṭribdür ki niçe kerre anı periler¹ kaptıdır (21) ve aña ' avretlige bir kız virmişlerdi. Ben ol kızdı

[1267^a]

(1) vücūda geldüm. Her gāh kim dilesem halkdan gizlenürem. (2) Manşūr eyitdi: Şimdi sen muṭrib-i Şağāl'üñ oğlı mısın? Şeybū (3) belı didi. Ol gāyet² çok muṭribler adın işidüp yād itdi. (4) Manşūr be-gāyet şāz³ oldı ve eyitdi ki gücüñ (5) yeter mi ki varasın, Reşide-i 'Arab'üñ gönlini yumuşadasın (6) sen anı oğluma 'avretlige viresin. Andan oğluma varasın (7) eyü şöbet idesin tā ki gönli hoş ola (8) ve dīvāneligine i' tidāl vire, didi. Şeybū eyitdi⁴: Benüm⁵ gücüm (9) aña⁶ yeter, didi. Andan rebābın eline aldı, bir şöbet itdi ki (10) diñleyenler gāşy oldılar, didi⁷. Manşūr bī-iḥtiyār tırı (11) gelüp andan⁸ semā' a girdi. Güyegüsi dañı çün⁹ (12) şabr idemeyüp yirinden kılçup andan¹⁰ rakşa girdi. (13) Hāy hāya¹¹ başladı. Şeybū terāneyi zebān-ı Hicāz'a düzüp (14) eyitdi ki ben Reşide-i 'Arab'ı alup giderem. Seyyid¹² Cüneyd'üñ (15) bend-i girānın giderüp kal'adan çıkarup Sultān (16) Manşūr-ı la' in ki sensin¹³ başuñı keserem ve kanuñı dökerem (17) ve dīvāne oğluñı pāre pāre iderem ve hānmānuña āteş ururam. (18) Şeybū bu¹⁴ hikāyetler terāneyi¹⁵ Hicāz dilince ırlar idi ve rebābı (19) aña uydurup çalardı. Manşūr ile güyegüsi (20) çün¹⁶ diñlerdi. Ammā ne didüginini bilmezler idi. Hemān (21) Şeybū'nuñ āvāzı hoşluğundan şafālar sürüp ve hālet kesb

¹ periler: dīvler S

² gāyet: -İ

³ şāz: ferah S

⁴ eyitdi: -S

⁵ benüm: -S

⁶ aña: -S

⁷ didi: -S

⁸ andan: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ andan: -S

¹¹ hāya: hüy İ

¹² Seyyid: -S

¹³ sensin: -İ

¹⁴ bu: -S

¹⁵ terāneyi: lev-terāyı İ, ler-terāyı S

¹⁶ çün: -S

[İ267^b]

(1) idüp rakşa girürlerdi ve şād-bād eyidürlerdi. Şeybū-yı ‘ayyār (2) çün¹ uğrun uğrun gülerdi. Bunlar bu hâlde iken nā-gāh² (3) sehergāh oldu. Ufķ şubh-ı şādık belürdi. Mansūr Şeybū’ya (4) on [S251^b] altun teşrīf buyurdi ve eyitdi: Ben seni min-ba^c d ğayrı (5) yire koyuvirmez, didi³. Gice gündüz benüm nedīmüm ve muṭribüm (6) ol diyüp buyurdi. Şeybū-yı şīrīn-kārı çün⁴ şeh-zādeye (7) iletdiler. Bu civān Sulṭān Mansūr’uñ oğlıdur ve Reşīde’nüñ (8) ‘aşkından dīvāne olmışdur. Hüb şoḥbetler eyle ki tā ki anuñ⁵ (9) gönlüñ eglesün, didi⁶. Şeybū-yı ‘ayyār çün⁷ ṭanbüresin ber-kenār (10) idüp bir şoḥbet itdi ki şahuñ oğlı yaķasın çāk idüp (11) ḥāke⁸ düşdi⁹. Kendüden gitdi ve yine kendüye gelicek bu şi‘ri (12) didi. Şi‘r:

Baña senden cefā ‘ayn-ı vefādur

Baña senden belā ‘ayn-ı (13) ‘aṭādur

İki ‘ālemde cānā gözlerüme

Yüzüñden ğayrıya bakmaq¹⁰ (14) ḥaṭādur

Dehānuñ çeşme-i āb-ı ḥayātum

İzüñ tozı gözüme (15) tūtiyādur

Firāķuñdan olupdur ḥaste cānum

Lebüñden büse vir ki (16) aña şifādur

Neşr: Ammā çün Mansūr’uñ oğlı bu ğazeli oķudı¹¹ (17) Şeybū’dan diledi¹² ki ṭanbüresine uydurup ḥoş çaldı. Pādişāh-zāde (18) daḥı şol deñlü ağladı ki kendüden gitdi. (19) Şeybū’nuñ daḥı özi göyünüp bile ağladı. Vāfir ağlayup (20) epsem oldu.

¹ çün: -S

² nā-gāh: -S

³ didi: -S

⁴ çün: -S

⁵ tā ki anuñ: -S

⁶ didi: -S

⁷ çün: -S

⁸ ḥāke: -S

⁹ düşdi: -İ

¹⁰ bakmaq: bakmaq çün İ

¹¹ oķudı: -İ

¹² diledi: dil daḥı S

Andan şoñra eyitdi: Ey mel'ün-ı seg dīvāne (21) kelb sen Seyyid¹ Cüneyd gibi cihān-gīrūñ 'arūsın taleb eylesin.

[I268^a]

(1) Eger ben seni depelemeyem 'Amr Ümeyye'nün püştinden gelmiş olmayam² diyüp epsem oldu. (2) Bir lahzadan şoñra pādişāh-zāde eyitdi: Ey muṭrib eger³ Tañru'ñi (3) severseñ ṭur benüm 'arūsuna var. Aña dañı bir dem bir⁴ şoḥbet (4) eyle ki nice gündür ki ğamġin ü ḥazīn oturmuşdur. (5) Ola ki göñli ve gözi açıla ve yüzümüze gülce baķa. (6) Şeybū-yı şīrīn-kār ṭurdi. Reşīde-i 'Arab'a vardı. Reşīde çün (7) Şeybū'yı gördi, her-çend diķķatle nigāh itdi. Āġāh olmadı ki (8) bu kimdür, bunu görmüş gibiyem ammā añlamadı. Şeybū-yı şīrīn-kār çün⁵ (9) ḥizmete ṭurdi ve ṭanbüresine [S252^a] evtār daķdı ve düzen (10) virüp şoḥbet itdi. Ḥāzırlar cümlesi medhüş olup (11) kendüden gitdiler, ferāmüş itdiler⁶. Reşīde-i dil-ārām Şeybū-yı ḥoş-āvāzı (12) añladı. Bunca ğam belā ile mübtelā iken ḥandeye düşdi. (13) Anuñ mekrinden 'acebe ķaldı. Bir pāre ümīzvār oldu ve elli (14) ḥādīm ve elli kenīzek Reşīde-i 'Arab'a müvekkel olmuşlardı. Reşīde'nün (15) ḥod elinde ve ayaġında zerrīn zenciri var idi. Şeybū-yı 'ayyār (16) derḥāl ḥīle-i enbānın öñine aldı ve dārū-yı hüş-ber çıkardı dañı çerāġa (17) saçdı. Çerāġ rüşen olıcaķ kendü burnın ṭutdı⁷. (18) Reşīde'ye dañı işāret itdi ve ol dañı burnını ṭutdı (19) ve çün dārūnuñ buḥārı anlaruñ burunlarına girüp dimāġlarına (20) çıkdı ve hemān-dem yirlü yirinde çün⁸ mürde gibi düşüp o⁹ 'ālemden bī-ḥaber (21) oldılar. Şeybū ḥīle-i enbānından sūhān çıkarup Reşīde'nün

[I268^b]

(1) elinde ve ayaġındaki zencirleri kesdi ve Reşīde yirinden ṭurup (2) ol ḥücrenden ṭaşra çıkıldılar. Ol müvekkellerüñ başları ucında olan (3) tıġlerden ve ğürzlerden ellerine birer¹⁰ tıġle ğürz aldılar. Şeybū (4) eyitdi: Ey Reşīde bir dem şabr eyle bu

¹ Seyyid: -S

² olmayam: -İ

³ eger: -S

⁴ bir: -S

⁵ çün: -S

⁶ ferāmüş itdiler: -İ

⁷ ṭutdı: ṭutdı ve çün dārūnuñ İ

⁸ çün: -S

⁹ o: -S

¹⁰ birer: -İ

hādimlerūñ başların (5) keseyin ve kıanların dōkeyin, didi¹. Reşide eyitdi: Ol (6) bī-çārelerūñ ne günāhı vardur². Anlara hayfdur ki seyf (7) dođuna ki bunca gündür baña dildārılıklar eylemişlerdür ve yārılıklar (8) göstermişlerdür. Şeybū dađı anlardan ferāğat idüp çün³ (9) serāydan taşra⁴ çıkup revāne oldılar⁵. Şöyle ki bir āferideye renc yetişmedi ki (10) ikisi dađı miyāne-i şehre girdiler vađitlerde nişfu'l-leyl (11) idi. Şeybū tāze-rūy Reşide'nūñ eline dārū virüp (12) yüzine ve cismine⁶ sürdi. Cümle endāmı şöyle siyāh oldu ki (13) gören enķās şanurdı. Şeybū aña bir peşmine [S252^b] cāme (14) giyürdi ve başına 'ārifāne bir külāh geçürdi ve dađı (15) eyitdi: Ey māh-likā yarın çün⁷ şehre gir dađı her ne yire (16) dilersen var⁸, temāşā eyle, gönllūñ ve gözūñ açılson ve hem seni (17) hiç āhed añlamasun. İn-şā'allāh biz⁹ ola ki Seyyid¹⁰ Cüneyd'i dađı (18) ĥalāş idüp bu nevāhiden taşra çıkalum. Şeybū'nuñ ol şehirde (19) bir dostı var idi. Ol dostı¹¹ aşl Mekke şehrinden idi. Reşide ile (20) anūñ evine gittiler. Çün şabāĥ oldu Reşide'ye müvekkel (21) olan ĥādimlerūñ ba' zısı kendüye geldiler. Gözlerin

[İ269^a]

(1) açup gördiler ki ne Reşide var ve ne Şeybū var. Bu¹² ne ĥaldür (2) diyüp ġamnāk oldılar. Çün yaķaların çāk idüp Sultān (3) Manşūr'a vardılar. Manşūr çün¹³ ĥaberdār olıcaķ bī-iĥtiyār¹⁴ āh idüp (4) āġāh olıcaķ bī-iĥtiyār¹⁵ feryād itdi. Reşide olduġı ĥücreye geldi¹⁶. (5) Çün¹⁷ gördi ve ĥādimlerūñ ve kenizeklerin kimisi dađı bī-hūş yaturlardı.

¹ didi: -S

² vardur: itdiler S

³ çün: -S

⁴ taşra: -S

⁵ revāne oldılar: -İ

⁶ cismine: -İ

⁷ çün: -S

⁸ var: -S

⁹ biz: -İ

¹⁰ Seyyid: -S

¹¹ ol dostı: -İ

¹² bu: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ bī-iĥtiyār: bir kerre İ

¹⁵ āġāh olıcaķ bī-iĥtiyār: -S

¹⁶ ĥücreye geldi: yire vardı İ

¹⁷ çün: -S

(6) Yüzlerine¹ şovuk şu saçup çün² yine³ kendülerine getürdiler⁴. Anlardan (7) su'âl eylediler⁵ ki kıanda gitdi diyü⁶ ve bu işi size kim itdi? Anlar (8) eyitdiler kim biz bilmezüz, didiler⁷. Hemân anı bilürüz kim bir muṭrib (9) kişî geldi, ğāyet⁸ şoḥbet eyledi. Biz bundan ğayrı nesne⁹ (10) bilmezüz. Bu sâ^c at dek biz¹⁰ uyumışduk. Mağribîler bildiler ki muṭrib (11) Şeybū-yı 'ayyārdur. Manşūr eyitdi: Zinhār-be-zinhār¹¹ bu ḥālî benüm¹² (12) oğluma dimeñ ki hemân ölür. **Ez-ān cānib** Şeybū-yı şīrīn-kār eñegine¹³ (13) bir uzun siyāh saḳāl bağladı ve egnine bir yeñi bol 'abā (14) aldı ve başına bir büyük dülbend şardı. Eline bir 'aşā alup (15) yeñine bir defter koydı. Reşīde-i sepīd-teni ḥod dārūyla (16) siyāh itmişdi ve egnine bir¹⁴ peşmīne cāme giyürüp başına bir¹⁵ (17) 'ārifāne külāh geçürmişdi. Şöyle ki yüzünñ yarusı örtülmişdi (18) ve ḥīle-i enbānını ğüne ğüne defter ile pür idüp Reşīde'nüñ (19) eline virdi. [S253^a] Reşīde daḥı omuzına arttı Şeybū daḥı omuzına¹⁶ bir seccāde bırağup (20) Sulṭān Manşūr'uñ bārgāhı öñine geldiler. Şeybū bir bisāṭ (21) yapup üzerine¹⁷ defterin döşedi. Bisāṭın tamām müzeyyen itdükden şoñra

[İ269^b]

(1) bülend āvāz ile eyitdi ki ben ṭabībem ve müneccimem ve ḥakīmem ve şā^c irem ve nedīmem (2) ve muṭribem ve cerrāḥam ve ḥaccāmam ve fāl-ġirem ve remmālam¹⁸ ve baña çün 'Azrān-ı (3) Yahūdī dirler¹⁹, didi²⁰ ve Ḥayber'den gelmişemdür. Şeybū-yı şīrīn-kār (4) bunuñ gibi²¹ kelimātı bülend āvaz ile şol kıadar çağırdı ki ol şehrūñ (5)

¹ yüzlerine: gözlerine S

² çün: -S

³ yine: -İ

⁴ getürdiler: geldiler İ

⁵ su'âl eylediler: şordılar S

⁶ diyü: -S

⁷ didiler: -S

⁸ ğāyet: -S

⁹ nesne: -İ

¹⁰ biz: -S

¹¹ be-zinhār: -S

¹² benüm: -S

¹³ eñegine: gine İ

¹⁴ bir: -S

¹⁵ bir: -S

¹⁶ Şeybū daḥı omuzına: -İ

¹⁷ üzerine: -İ

¹⁸ remmālam: -İ

¹⁹ dirler: eyidürler S

²⁰ didi: -S

²¹ gibi: -S

cümle halkı başına üşdiler. Andan şoñra hūb sözler ve beyitler (6) ve ğazeller ve hikāyetler ve rivāyetler itmege¹ başladı. Bunuñ hālinden² Manşūr'ı haberdār itdiler. (7) ‘Azrān-ı Yahūdī didükleri gelmişdür. Muğayyebātdan haber (8) virür. Şöyle ki vaşf olunmaz. Manşūr eyitdi: Varuñ getürüñ (9) ki Reşīde-i ‘Arab’uñ hālinden aña³ haber şoralum kim (10) ne haber virür. Birkaç kapucu gidüp çün⁴ Şeybū’ya geldiler. (11) Sultān seni ister didiler. Şeybū çün⁵ yirinden tırdı (12) ve rahtın düşürdi ve Reşīde’nüñ arķasına urdı. (13) Andan şoñra bārgāh-ı Manşūr’dan yaña revāne oldı ve Reşīde (14) ile tā Manşūr’uñ tahtı öñine geldi. Çün⁶ hizmet (15) idüp du‘ālar eyledi. Şöyle ki Manşūr’a anuñ du‘āsı hoş (16) geldi ve eyitdi: Ey⁷ ‘Azrān oğlu sen⁸ misin? Şeybū eyitdi⁹: Belī¹⁰. (17) Manşūr hod bürhānuñ hālini ğāyetde eyü bilürdi. (18) Eyitdi: Bu bürhān bir vaqt Ħamza’nuñ elinden kaçmışdı ve bu bizüm (19) vilāyetümüze gelmişdi ve Ħamza’nuñ elinden feryād iderdi. Şeybū (20) çün bu sözi işitdi, āh idüp ağladı. Anda hāzır (21) olanlar bile ağlaşdılar. Manşūr Şeybū’ya eyitdi: Niçün ağlarsın?

[İ270^a]

(1) Şeybū-yı hīle-dān eyitdi: Ey sultān benüm cümle kavm kabīlem Ħamza’nuñ elinde (2) ölmüşdür. Atam dağı [S253^b] senüñ atañ katından girü gelicek ol¹¹ dağı (3) anuñ elinde öldi diyüp andan şoñra¹² zār zār şol kadar¹³ ağladı ki (4) Manşūr’a teraħḥum gelüp eyitdi: Ğam yime ey ‘Azrān, Ħamza’nun (5) bir hısmın giriftār itmişemdür. Anı senüñ elüñe vireyin ve ne nev^c le (6) dilerseñ sen anı eyle¹⁴ depele. Ammā şimdi¹⁵ mevķūfum ki ‘Amr Ümeyye’nüñ (7) püser-zādesi nihān olmuşdur. Anı elümüze getürelüm dağı ikisin bile¹⁶ (8) helāk idelüm. Anlaruñ şerrinden

¹ itmege: eylemege S

² bunuñ hālinden: -İ

³ aña: -S

⁴ çün: -S

⁵ çün: -S

⁶ çün: -S

⁷ ey :-İ

⁸ sen: -S

⁹ eyitdi: -İ

¹⁰ belī: belī didi İ

¹¹ ol: -S

¹² andan şoñra: -S

¹³ şol kadar: -İ

¹⁴ sen anı eyle: -S

¹⁵ şimdi: -S

¹⁶ bile: -İ

memleketümüzi pāk idelüm. Şeybū-yı (9) ‘ayyār yine ağlayu zār eyitdi: Ey şehr-yār ben ol ‘Amr Ümeyye’den (10) çok renc¹ ü ‘anā vü miḥnet ü belā çekmişemdür. Ol benüm aḳribāma şol kadar (11) iş itmişdür ki Ḥamza eylememişdür. Bunı diyüp yine ağlamağa başladı². (12) Maşūr eyitdi: Otur aşığa, ğam yime ki ikisin daḡı elüñe vireyim. (13) Niçe bilürseñ idesin, ey ‘Azrān didi³. Benüm zamīrümde (14) bir nesne vardur, anı bilür misin veyā bilmez misin? Şeybū zamīrden (15) eyitdi: Bilürem ey sulṭān didi⁴. Elin yeñi içine çekdi (16) ve eline bir nesne alup elini yine yeñinden taşra çıkardı. Evvel⁵ bu ki elümde ne (17) nesne vardur? Söyle ki görelüm bilür misin, didi⁶. Şeybū (18) zamīrden eyitdi: Ey sulṭān bir dānedür ki anuñ kıymeti (19) bir vilāyet deger. Maşūr eyitdi⁷: Vilāyete ancak ola dirken (20) Şeybū⁸ elin yeñine şoḡup bir uşurlāb çıkardı ve Reşīde’nüñ (21) arḡasındaki kitāblardan bir kitāb eline alup açdı. Andan şoñra

[İ270^b]

(1) uşurlābı āftāba berāber ṭıtdı ve daḡı suḡān-ı bī-hūde vü hezeyān-ı (2) nā-şinīde aña lāyık ne ise söylemege başladı⁹ ve eyitdi: Ey pādişāh ben¹⁰ uşurlābda (3) şöyle gördüm ki bir şahş senden kaçmışdur. Ammā ol¹¹ kaçan er degüldür (4) duḡterdür. Bir muṭrib vāsītaşıyla kaçmışdur. Henüz bu şehrdedür. (5) Maşūr ta‘accüb idüp [S254^a] kendüye eyitdi: Bu ḡakīm benüm¹² zamīrümü eyü bildi (6) ğāyetde diyüp Şeybū’nuñ şöyle mürīdi oldı ki üstine hezār (7) dīnār nişār itdi ve taḡsīnler idüp eyitdi: Yā niçe kār itmek gerek ki (8) anı şikār idevüz? Şeybū-yı ‘ayyār eyitdi: Bir mekkār uğrı¹³ bu şehrde (9) pinhān olmuşdur. Ol büyük düşmānuñdurur ve rüz şeb arduñcadur (10) ki senüñ cānuñı ve ḡanuñı ala ğāfil olma. Maşūr yine¹⁴ ta‘accüb

¹ renc: -S

² başladı: -İ

³ didi: -S

⁴ didi: -S

⁵ evvel: -İ

⁶ didi: -S

⁷ eyitdi: -S

⁸ Şeybū: -İ

⁹ başladı: -İ

¹⁰ ben: -S

¹¹ ol: -İ

¹² benüm: -İ

¹³ uğrı: A‘ rābī İ

¹⁴ yine: -İ

idüp (11) eyitdi: Ey ḥakīm rāst eyidürsin ki ol uğrı¹ ‘Amr Ümeyye’nüñ püser-zādesidür (12) diyüp andan² uşurlāba nazar eyle gör ne gösterür. Şeybū-yı ‘ayyār (13) andan³ uşurlāba baqup eyitdi: Ey şeh-r-yār sende teşvîş ü ğam (14) ü belā vü elem⁴ görünür didi⁵ ve daḥı bu şehre āşüb u ğulgule vü fitne (15) vü velvele⁶ olsa gerekdür. Manşūr endîşe vü ğam baırına daldı. (16) Bunlar bu ḥâlde iken nā-gāh bir kâşid geldi. Manşūr’a eyitdi: (17) Ey şāh bil ve āgāh ol⁷ ki qarındaşuñ Su‘āde on (18) biñ nefer süvār-ı nāmdār-la şehre⁸ on ferseng miqdārı yaqın gelmişdür⁹. Fülān (19) murğzārda kōndı¹⁰. Manşūr çün¹¹ kâşiddan bu ḥaberi (20) işidüp¹² endîşe itdi¹³ ve teşvîşe düşdi. Şeybū Manşūr’dan (21) destür dileyüp serāyından taşra çıkdı ve Reşide-i ‘Arab’ı ol yāra¹⁴

[İ271^a]

(1) gönderüp gitdi¹⁵ ve kendü derḥāl bir kâşid şekline girüp gitdi. (2) Ha diyince Manşūr’uñ birāderi Su‘āde’ye yetdi ve eyitdi: Ben şimdi (3) qarındaşuñ Manşūr’dan gelürem. Eyidür ki bu gice ḥāzır baş (4) olasız ki ‘Abdü’l-mü’mīn ki Sulṭān-ı Kırvān’dur, vāfir leşker cem‘ (5) itmişdür. Ḥamza’nuñ ḥışımlarıçün ben anları¹⁶ giriftār itmişemdür diyü¹⁷ (6) anlar içün bu gice gelüp bize¹⁸ şeb-ḥün itse gerekdür, ğāfil (7) olma didi¹⁹. Ben dilerin ki varam anlaruñ yolını tutam. Sen²⁰ daḥı var (8) fülān yolda tūr ki ol yola²¹ uğrasa gerekdür (9) didi²². Sen öñinden ben ardından gelüp ortaya alalum (10) ve daḥı cümlesin kılıçdan geçürelüm. [S254^b] Bu Su‘āde bir

¹ ol uğrı: -İ

² andan: -S

³ andan: -S

⁴ belā vü elem: -S

⁵ didi: -S

⁶ fitne vü velvele: -S

⁷ bil ve āgāh ol: -S

⁸ süvār-ı nāmdār-la şehre: -İ

⁹ gelmişdür: -S

¹⁰ kōndı: kōndı diyüp İ

¹¹ çün: -S

¹² bu ḥaberi işidüp: -S

¹³ itdi: -S

¹⁴ yāra :yire İ

¹⁵ gitdi: -İ

¹⁶ ben anları: -İ

¹⁷ diyü: -S

¹⁸ bize: -İ

¹⁹ didi: -S

²⁰ sen: -İ

²¹ yola: -S

²² didi: -S

cāhil-i nā¹-halef (11) şahş idi. Şeybū-yı ‘ayyāruñ sözine uyup eyle idelüm (12) didi. ‘Abdü’l-mü’mīn’de ol tākāt yokdur ki benüm ile muķābele² (13) idüp çün³ muķārin ola, didi⁴. Ben hod⁵ anuñçün gelmişemdür, diyüp (14) derhāl buyurdı. Cümle leşker süvār olup ol mevzı‘ dan (15) yaña reftār gösterdiler⁶ ki Şeybū dimişdi, pes. Şeybū-yı ‘ayyār (16) dağı anlaruñ öñinden reftār gösterüp yola girdi (17) ve gerd-i rāh ile yüzi gözi siyāh olup nefesin güc ile (18) alup Manşūr’uñ öñine geldi. Manşūr eyitdi: (19) Ne kişisin ve kimüñ eşisin ve ne yirden gelürsin⁷ ve ne haber virürsin. (20) Şeybū eyitdi: Ben kāşıdam, qarındaşuñ Su‘āde’den gelürem. Eyidür ki (21) ‘Abdü’l-mü’mīn elli biñ nefer süvār ile yolumuzu bağlamışdur. Eger bu gice

[İ271^b]

(1) bizüm feryādumuza yetişürseñ hoş ve eger yetişmezseñ vay bize ki yarın (2) bizden birin diri bulmayasın ki yolumuzu şöyle tutmuşlardur ki piyāde tağa (3) dağı girmeyem. Manşūr bu sözlere işidicek ‘Abdü’l-mü’mīn’e şöyle (4) gāzab itdi ki gözleri kanla tölmiş kadehe döndi⁸. Bir zamān (5) tefekküre başın çekdi. Andan soñra zebān-ı tehevürle yemīnler itdi ki (6) leşker çeküp ‘Abdü’l-mü’mīn’üñ vilāyeti çün hākini at torbalarına (7) tıldurup ‘avretlerinüñ arķasına yükledem ve dağı kendü vilāyetüme (8) getürem diyüp derhāl buyurdı tā on biñ nefer süvār-ı nāmdār cem‘ (9) idüp⁹ hāzırlardı. Süvār oldılar ve piyādeler dağı ālet-i harbla ārāste vü pīrāste olup¹⁰ şehrden taşra çıkdılar. Manşūr, Şeybū’dan (10) şordı kim anlar ne yirde tururlar? Şeybū-yı ‘ayyār¹¹ eyitdi: Fülān (11) yirde qarındaşuñ Su‘āde ol mevzı‘ da idi. Ol dağı dükeli (12) leşkerini ‘Abdü’l-mü’mīn şanup pusıda kōmışdı. Manşūr dağı ol cānibe (13) revāne olmışdı. Çün¹² aḥşām vaḳti irişicek Şeybū dağı yüze (14) gibi Su‘āde’den yaña yüzdü [S255^a] dönüp şıçrayı şıçrayı gitdi¹³. Şaḥrāyı

¹ nā: -İ

² muķābele: muķātele İ

³ çün: -S

⁴ didi: -S

⁵ hod: -İ

⁶ gösterdiler: idüp S

⁷ gelürsin: -İ

⁸ döndi: beñzerdi İ

⁹ cem‘ idüp: -S

¹⁰ süvār oldılar ve piyādeler dağı ālet-i harbla ārāste olup: -İ

¹¹ ‘ayyār: -S

¹² çün: -S

¹³ gitdi: -İ

(15) kendüye¹ bir sâ'atda geçdi. Su'āde'ye geldi. Hizmet (16) idüp eyitdi: Karındaşuñ leşkerini şimāl cānibinden getürmek (17) diler. Ol ħod bir tarafdan dağı gele tırur, didi. Birbirine yakın (18) gelicek Şeybū yine² Manşūr'a varup eyitdi: 'Abdü'l-mü'min (19) leşkerini birāderüñ Su'āde öñinde pusıda qomışdur. Karındaşuñ (20) Su'āde eyidür ki sen anlaruñ yanından gelesin ben dağı ardından (21) gelem, didi³. Manşūr derħāl Kūs-ı ħarbi ve taḅl-ı darbi çaldurup

[İ272^a]

(1) birāderi Su'āde leşkerinüñ cengine āheng itdi. Su'āde be-ğāyet (2) şeci' dilir-i merdān dil-āver idi. Çün kūs-ı ħarbi āvāzın (3) işitdi, gör ki aña⁴ ne iş itdi. Ol dağı buyurdı kūs-ı (4) ħarbi çaldılar ve nişfu'l-leylde iki ser-leşker birbirine girdiler. (5) Tiğle ve nize ile ve gürz ile ol kadar darbu ħarb itdiler ki (6) vaşf olunmaz. Şeybū-yı gāvğā-engiz leşkerüñ bir tarafından varup (7) na'ra urup eyidürdi. 'Abdü'l-mü'min'üñ devletinde bu tersālaruñ⁵ ve bu gūsāle-perestlerüñ⁶ (8) qanların döküp cānların aluñ, gāh bir tarafa dağı varup (9) na'ra urup eyidürdi kim 'Abdü'l-mü'min leşkerinüñ başların kesüñ (10) ve qanların dökün ve gāh bir tarafa dağı varup hiç tınmazdı. İki (11) tarafı cenge qandururdu. Kendü dağı bu iki leşkerüñ içine (12) oq atardı ve na'ralar urup 'Abdü'l-mü'min'i dā'imā⁷ medḅ eylerdi. (13) Bu iki leşker 'Abdü'l-mü'min'üñ adın işitdüklerince dağı ħışmnāk (14) olup cengleriñ dağı ziyāde idüp şöyle ki şabāḅ dek birbirin (15) kırdılar. Su'āde'nüñ cismine nice yirde zaḅmlar yetişdi ki (16) qarañuda Manşūr'uñ öñine gelmişdi. Mānşūr dağı (17) heybetlü ve şalābetlü er idi. Ol zaḅmlar ile birāderini bulmuşdı (18) ve şubḅ-dem idi. Görđi ki [S255^b] öñinde bir süvār tırur. (19) Şāḅāne libāslar ile mülebbes bir zinde pīl gibi ata süvār olmuş (20) ammā bilmedi idi. Manşūr kendüye eyitdi: Var ise bu süvār (21) Abdü'l-mü'min'dür, didi⁸. Çün⁹ atına mehmüz degürüp yakın vardı.

¹ şahrāyı kendüye: -S

² yine: -S

³ didi: -S

⁴ aña: -S

⁵ bu tersālaruñ: -İ

⁶ perestlerüñ: -İ

⁷ dā'imā: -S

⁸ didi: -S

⁹ çün: -S

[İ272^b]

(1) Birbirine hamle eylediler. Manşūr nā-gāh birāderi Su‘āde’ye bir gürz (2) havāle itdi. Gürz Su‘āde’nüñ başına eyle doḡundı ki kemergāhına (3) varınca hürd itdi. Hemān-dem cānı gitdi. Leşi yire¹ düşdi. (4) Şeybū-yı mekkār daḡı anlara yakın tūrurdu. Āferīn dest-bāzūña (5) ki ne eyü depeledüñ qarındaşuñı didi daḡı miyāne-i meydāndan (6) çün² taşra şıçradı ve bir bülend³ püşte üzerine çıḡup (7) dölendi. Çün leyl gidüp nehār belürdi. Ḥalāyıkdan bir zinde (8) ḡalmamışlardı. Manşūr’uñ cisminde bir iki⁴ üç yirde⁵ zaḡm var idi. Ol (9) yigirmi biñ nefer erden ve dil-āverlerden⁶ on biñ nefer er ḡalmamışdı ki (10) mecrūḡ olmaya. Birāderiyle mā-bāḡi depelenmişlerdi⁷. (11) Ol depelenmiş leşkere naḡar itdiler⁸. Bir bī-gāne görmedi ve illā kendünüñ (12) leşkeri idi. Dükeli kendü kendülerini depelediler. Manşūr birāderini gördi⁹ ki (13) depelenmiş yirde yatur, derḡāl yaḡasın çāk idüp ḡāke (14) düşdi. Cāmesin egninde pāre pāre itdi ve birāderinüñ (15) ḡalini ādemlerine şordı. Eyitdiler: Senden bir ḡāşid geldi ve bize (16) didi ki ‘Abdü’l-mü’min’üñ leşkeri geli tūrur, ḡāzır oluñ. (17) Manşūr hemān¹⁰ bildi ki bu¹¹ fitne iden Şeybū-yı fettāndur. Çün¹² (18) yaḡasın çāk idüp¹³ başına ḡāk şaçdı ve buyurdu: Birāderi Su‘āde’yi (19) tābūta ḡoydılar ve daḡı şehre getürdiler. Cümle ḡalāyıḡa hürüş u (20) ḡulgule vü cüş u velvele düşdi ki pādişāh birāderini kendü eliyle (21) depelemiş. Manşūr daḡı şaçını ve saḡalını yolup bāda virürdi. Gāh gāh

[İ273^a]

(1) ḡāke [S256^a] ḡaltān olurdu. Şeybū-yı çālāk¹⁴ daḡı bir peleng gibi (2) şıçrayup cüst Reşide-i ‘Arab’a geldi. Mācerāyı naḡir¹⁵ taḡrīr (3) eyledi. Reşide-i ‘Arab şād u hürrem olup yirinden tūrı geldi. (4) Şeybū-yı ‘ayyār daḡı bile bāzāra geldiler.

¹ yire: -S

² çün: -S

³ bülend: bülend āvāz ile İ

⁴ bir iki: -İ

⁵ yirde: -S

⁶ dil-āverlerden: -S

⁷ birāderiyle mā-bāḡi depelenmişlerdi: Manşūr ile bāḡi ḡalmışlardı. Bāḡi depelemişlerdi İ

⁸ eyledi: itdiler İ

⁹ gördi: -İ

¹⁰ hemān: -S

¹¹ bu: -S

¹² çün: -S

¹³ idüp: -İ

¹⁴ çālāk: çāpük S

¹⁵ naḡir: -S

Gördiler, bir nice saġu¹ saġucuları alup (5) giderler. Derhāl Şeybū saġucı şekline girüp hīle-i enbānını (6) Reşīde-i ‘Arab’a virdi daġı kendü ile ol saġucular içine girdiler (7) çün² gitdiler. Saġular saġardı ki ol saġucular bunuñ nevhā vü zārī (8) ile kendülerinden gidüp ve eyidürlerdi ki gel bizüm ile bile ol diyüp (9) ‘ izzet ü hürmet iderlerdi³ ve pādīşāh her ne virürse biz⁴ daġı (10) saña hışsa virelüm, didiler⁵. Ammā gūr-hāne ħal‘a içindedür, didi⁶. (11) Manşūr’uñ birāderini ħal‘aya iletdiler ve hem Ĥamza’nuñ hışmı andadur (12) ki anı depelemek dilerler, didi⁷. Şeybū bu ħaber-i cāngāhından (13) āgāh olıcaġ cānına od düşdi ve eyitdi: El-ħamdü’lillāh⁸ ki bize (14) Cüneyd’üñ hālinden ħaber oldu ve Reşīde eyitdi. Mebādā ki Cüneyd’e (15) bir ħalel vāķı‘ ola ben kendüyi derhāl helāk eylerin, didi⁹. (16) Şeybū eyitdi: Ėam yime ve ġuşsa çekme¹⁰ ki Ĥaġ Te‘ ālā Cüneyd’e ħalāşlıġ (17) virür. Çün Manşūr’uñ serāyına geldiler. Saġu saġmaġa başladılar. (18) Şeybū-yı hīle-bāz bülend āvāz ile çün¹¹ saġu saġup raġsa girdi (19) bir nev‘le, eyle¹² ki cümlesi nālān u giryān oldılar. Meyyiti (20) çün¹³ defn itdiler ve gitdiler. Çün şabāġ oldu, Manşūr buyurdi. (21) Cüneyd’i getürdiler, yaturdılar¹⁴. Manşūr saġucuları öñine getürmişdi.

[1273^b]

(1) Zār zār aġlardı. Cümlesi Şeybū’nuñ āvāzına ‘āşlıġ olmışlardı. (2) Cüneyd çün¹⁵ Şeybū’nuñ āvāzın işitdi, sevindi. Manşūr güyegüsine (3) eyidürdi ki baña olan vāķı‘a dünyāda hīç¹⁶ āferīdeye olmuş degüldür. (4) [S256^b] Güyegüsi eyitdi: Ol gün ben¹⁷ saña didüm ki sen¹⁸ Cüneyd’i depele (5) didüm¹⁹, işitmedüñ. İmdi vaġtīdür ki anı

¹ saġu: -İ

² çün: -S

³ ile kendülerinden gidüp ve eyidürlerdi ki gel bizüm ile bile ol diyüp ‘ izzet ve hürmet iderlerdi: yıķılırlardı ve hürmet ve ‘ izzet idüp eyidürlerdi bizümle bile ol S

⁴ biz: -S

⁵ didiler: -S

⁶ didi: -S

⁷ didi: -S

⁸ el-ħamdü’lillāh: li’llāhi’l-ħamd S

⁹ didi: -S

¹⁰ ġuşsa çekme: -S

¹¹ çün: -S

¹² eyle: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ yaturdılar: -İ

¹⁵ çün: -S

¹⁶ hīç: -S

¹⁷ ben: -S

¹⁸ sen: -S

¹⁹ didüm: -S

pāre pāre eylesin. Manşūr (6) eyitdi: Bu gice depeleyüp pāre pāre ideyin. Şeybū işidürdi (7) ve nevḥalar eyler idi. Çün Cüneyd'i getürdiler. Manşūr eyitdi: Ey (8) mekkār uğrı¹ sen² cemī³ vilāyetde uğruluk adıyla ma⁴rūfsın, şimdi Mağrib (9) vilāyetine geldüñ ki mekr ü ḥile ile³ zindegānī idesin. Cihāna fitne (10) āşüb u ğavġā bıraġasın didi⁴. Cüneyd eyitdi: Ey tersā mel⁵ün (11) ben hergiz uğruluk itmiş degülem ve yaluñuz senüñ leşkerüñi şıdum. (12) Dükeli cihānı erlikle tıtdum, didi⁵. Baña hıç ḥile vü mekr ḥācet (13) degüldür. Ammā Şeybū ⁶Amr Ümeyye tābi⁶ dür ve anuñ⁶ ataları bize ḥizmetkār dururlar. (14) Uğruluk anlaruñ kārıdır, didi⁷. Sen baña her⁸ ne dilerseñ (15) eyle. Manşūr'uñ güyegüsi anlara⁹ buyurdi, Cüneyd'i bāzāra (16) ileteler tā ki ḥalāyıkā ¹⁰ibret ola. Şeybū ile Reşide daḥı (17) anı göreler, didi¹⁰. Bu söz Manşūr'a ḥoş gelüp eyle idelüm (18) didi. Derḥāl buyurdi, yine yirine ilettiler. Çün¹¹ Şeybū'ya (19) tesellī ḥāşıl oldı. Manşūr buyurdi: Saġucılardan iki (20) kişi anuñ önüne¹² ilettiler. Aş bişürdiler tā ḥalāyık gelüp yiyeler, aş bişürmege¹³ icāzet (21) olıcaḳ Şeybū eyitdi: Ben Mışr Sultānı'nuñ aşın bişürmişdüm.

[İ274^a]

(1) Şeybū ile Reşide-i ¹⁴Arab¹⁴ bir iki kişiyle maṭbaḥa ilettiler. Aş bişürdiler. (2) Aşı bişürdükden soñra aşā vāfir dārū-yı hūş-ber¹⁵ ḳatdılar. Şöyle ki (3) ṭa¹⁶āmuñ ḳoḳusından bī-hūş olurlardı. Cümlesine baḥş (4) itdiler¹⁶. Manşūr uyḥuda idi. Tā cümle ḥalāyık bī-hūş oldılar, Şeybū (5) Reşide'ye eyitdi: Yürü var, Manşūr'ı bende çek ki uyḥudadur. (6) Reşide gelüp Manşūr'ı gördi, uyur. Bir cāriye önünde (7) bī-hūş düşmiş yaturdı. Reşide, Manşūr'uñ çün¹⁷ boġazın (8) [S257^a] tıtdı ve bir

¹ uğrı: A¹ rābī İ

² sen: -S

³ ile: -İ

⁴ cihāna fitne āşüb u ğavġā bıraġasın didi: -S

⁵ didi: -S

⁶ anuñ: -İ

⁷ didi: -S

⁸ her: -S

⁹ anlara: -S

¹⁰ didi: -S

¹¹ çün: -S

¹² önüne: -İ

¹³ yiyeler, aş bişürmege: -İ

¹⁴ Arab: -İ

¹⁵ hūş-ber: -S

¹⁶ itdiler: eylediler S

¹⁷ çün: -S

iple¹ muhkem elin ayağın² bağladı. Manşūr çün³ uyandı. (9) Eyitdi: Sen kimsin, didi⁴. Reşīde eyitdi: Ey tersā sen ol murdār mısın ki (10) Cüneyd'i ber-dār idesin. Bu sâ' at saña bir iş ideyin ki tā kıyāmet dek⁵ (11) dillerde yād olup ve illerde ad kıala diyüp başına birkaç müşt (12) pā urup ağzını tıtdı dağı kıal' aya getürdi. Bir sūtūna (13) muhkem bend itdi. Şeybū dağı Manşūr' uñ güyegüsine varup (14) eyitdi: Ben ' Amr Ümeyye' nūñ püser-zādeyem. Gelmişemdür, başuñı kesem (15) ve kıanuñ dökem ve cānuñı alam. Sen gelmişdüñ ki Cüneyd'i (16) depeleyesin. Ol saña ne eylemişdür? Manşūr' uñ güyegüsü yirinden (17) şıçrayup Şeybū' nuñ üzerine yürüdi. Şeybū dağı anuñ üzerine (18) yürüyüp birbiriyle tıtuşdılar. Şol kıadar kıuvvet ü dikķat⁶ eylediler ki (19) ikisi bile süst oldılar. Şeybū ' āciz oldı ve feryād itdi⁷ ki (20) ey Reşīde āgāh ol ki ben gitdüm⁸. Reşīde çün⁹ Manşūr' uñ (21) işinden fāriğ olmuşdı. Şeybū' nuñ āvāzın işitdi. Aña meded

[İ274^b]

(1) yetişdürdi, vardı. Ol tersānuñ kemerin tıtuş yire urdı. (2) Anı dağı bir¹⁰ sūtūna bağladı dağı Cüneyd'e geldi¹¹. Cüneyd anları görüp şād oldı. (3) Cüneyd' uñ elinden ve ayağından bendin göturdiler. Cüneyd niçe gün (4) idi ta' ām yimemişdi. Çün¹² ta' ām geturdiler, yidi. Andan şoñra (5) her biri ellerine silāh alup Manşūr' uñ atlarından gāyet¹³ eyülerin (6) eyerleyüp andan şoñra Manşūr'a geldiler. Cüneyd eyitdi: Ey tersā (7) mel' ün biz saña n' eyledük ki sen bizüm cānumuza kıaşd idesin. (8) Şimdi gelüñ Müselmān oluñ ki¹⁴ āzād ideyin. Anlar eyitdiler: Biz (9) atalarumuz dīninden dönmezüz diyüp düşünām eyitdiler. Seyyid¹⁵ Cüneyd dağı (10) gāzaba gelüp ikisinüñ dağı başların kesdi ve dağı bıraķdı¹⁶

¹ iple: eliyle İ

² ayağın: -İ

³ çün: -S

⁴ didi: -S

⁵ dek: -S

⁶ dikķat: -S

⁷ itdi: eyledi İ

⁸ ben gitdüm: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ bir: -S

¹¹ Cüneyd'e geldi: -İ

¹² çün: -S

¹³ gāyet: -S

¹⁴ ki: ki seni İ

¹⁵ Seyyid: -S

¹⁶ bıraķdı: -S

(11) ve al'ada [S257^b] zer¹ ü cevâhirden bulduklarından vâfir taşra çıkardılar. (12) Atlara yüklettiler ve kendüleri dağı birer eyü² ata süvâr oldılar. (13) Andan çıkup³ gitdiler. Cüneyd eyitdi: Eger Mağrib leşkeri tamâm bizüm (14) ardumuzca gelürler ise hiç⁴ pervâmuz yokdur. Be-^cinâyet-i Hüdâ (15) vü bâ-devlet-i Muştafâ diyüp andan⁵ beyâbâna adem koyup revâne (16) oldılar. Çün şabâh oldu, hiç al'adan⁶ âvâz-ı âdemî belürmedi. (17) Şehr halkı al'aya varup gördiler ki Manşür ve güyegüsini (18) ve vezîrini depelemişler. Feryâd idüp çün⁷ câmelerin çäk (19) itdiler⁸ ve bildiler ki Şeybû-yı 'ayyârûn kârıdur. Mü'ellif-i kitâb (20) şöyle rivâyet ider ki çün Seyyid⁹ Cüneyd ve Reşîde (21) ve Şeybû beyâbâna düşdiler ve bilelerince at'â ğidâ cinsinden

[I275^a]

(1) hiç nesneleri yoğdı ki yiyeler¹⁰. Meger Şeybû segirdmekle âhü tutup kebâb (2) idüp yirler idi. Ammâ gül ü reyâhîn içinde yürürler idi. (3) Hiç bir¹¹ âdemî-zâdeden¹² eşer yoğdı. Çün¹³ atlarından inüp ondılar. (4) Cüneyd eyitdi: Bunuñ gibi¹⁴ hurrem yir perîsiz¹⁵ olmaz. Şeybû eyitdi: Râst (5) eyidürsin. Biraz dağı atlarına süvâr oldılar. Bir midâr yir dağı yürüdiler. (6) Bir¹⁶ murğzâr kenârında bir aşr gördiler. al'â mânendi ki a mermerden a¹⁷ (7) yapmışlardı. Ammâ bir apusu var idi ki elli zürmend kişi (8) ancak açabilürdi. Ol yirde bir ağac var idi. Anuñ sâyesinde (9) atlarından inüp ondılar. Yine endîşe eylediler ki bu maâm oturacak (10) yir degüldür ki bu aşrda çok¹⁸ 'acâ'ib ü ğarâ'ibler¹⁹ var didiler²⁰. Şol dîvârları ve (11)

¹ zer: dür İ

² eyü: -S

³ andan çıkup: -S

⁴ hiç: -S

⁵ andan: -S

⁶ al'adan: -S

⁷ çün: -S

⁸ itdiler: eylediler S

⁹ Seyyid: -S

¹⁰ yiyeler: -S

¹¹ bir: -S

¹² zâdeden: -İ

¹³ çün: -S

¹⁴ gibi: -İ

¹⁵ perîsiz: issiz İ

¹⁶ bir: her S

¹⁷ a: -İ

¹⁸ çok: -İ

¹⁹ ğarâ'ibler: -S

²⁰ didiler: -S

şol aşılış süfreleri gör ki zencîr ile aşılışdur. (12) Şeybū eyitdi: Ben ol süfreyi getürmek dilerin, didi¹. Eger anuñ (13) içinde² ta‘ām var ise yiyelüm, didi. Zirā³ kim kırk gün (14) miqdārı vardur ki ta‘ām yimedük, didi. Çün⁴ anlar bu sözde (15) iken bir қolan görindi. Cüneyd eyitdi: Siz rāhatda oluñ (16) ben piyādeçe varayın [S258^a] şol қolanı düşüreyin ki atum yorulmuşdur. (17) Bunı diyüp andan⁵ oқ yay eline⁶ alup ardınca gitdi. (18) Görinmez oldı, Şeybū beyābāna baқdı, bir toz görindi. Çün⁷ (19) yaқın geldi, bu⁸ tozuñ içinden bir siyāh⁹ çıқа geldi. (20) Қāmeti bir¹⁰ yüce çenār ağacına beñzerdi ve cesāmeti aña göre idi. (21) Elleri dağı çenār dalına ve başı күnbede ve āvāzı ra‘d āvāzına¹¹ beñzerdi.

[İ275^b]

(1) Bir nice қolan ile āhūyı tutup omuzına artmış қatı pîl gibi (2) gelürdi. Çün Reşide anı gördi, gāyet қorқdı. (3) Hemān eline kemān alup kemāna oқ қodı. Henüz oқ atmadın¹² (4) siyāh aña yetişdi. Bir şüret gördi ki ol şüretüñ mānendi (5) bir¹³ şüret dağı görmiş degüldi. Hemān Reşide’nüñ eline (6) yapışup baғalına aldı. Ol қаşра gitdi. Reşide ile çün (7) қаşра gitdi¹⁴. Reşide қаşра girdi¹⁵, gördi. Elli nefer¹⁶ duğter-i māh-rū¹⁷ ve ağter-i siyāh-mū¹⁸ zencîr (8) ile dest pā-beste yaturlardı. Reşide-i ‘Arab’ı dağı zencîre çekdi. (9) Reşide anlara¹⁹ şordu ki ol siyāh ne kişidür ve kimüñ eşiğür? (10) Anlar²⁰ eyitdiler ki Ceymün-ı zengînüñ қarındaşıdur. Bunuñ қarındaşı (11) Ḥamza’nuñ elinde ölmüşdür, didi²¹ ve dağı işitmişdür ki Cüneyd (12) Mağrib

¹ didi: -S

² anuñ içinde: -S

³ didi. Zirā: -S

⁴ didi. Çün: -S

⁵ andan: -S

⁶ eline: -S

⁷ çün: -S

⁸ bu: -S

⁹ siyāh: ādem İ

¹⁰ bir: -S

¹¹ āvāzına: -İ

¹² atmadın: tamām çekilmemişdi S

¹³ bir: böyle İ

¹⁴ gitdi: girdi İ

¹⁵ Reşide қаşра girdi: -İ

¹⁶ nefer: -S

¹⁷ rū: -İ

¹⁸ mū: -İ

¹⁹ anlara: -S

²⁰ anlar: -S

²¹ didi: -S

vilâyetindedür. Ol bu yire gele diyü intizâr çeker¹ (13) tâ qarındaşınıñ kanını andan ala ve anuñ ile bile olan (14) kızuñ hüsni² vaşfiñ işitmiş. Anı çün³ ‘avret idine ve her kimi ki (15) tutar bir nice gün besler andan soñra öldürür, andan yir⁴. Reşide (16) çün bu haberi işitdi, zâr zâr ağladı ve cân-ı ‘azizinden nevmiz (17) olup kendüye eyitdi: Dirigâ dîzâr-ı yâr tâ rüz-ı⁵ kıyâmete (18) qaldı. **Ez-ân cānib** Şeybū, Cüneyd’uñ ardınca gitdi. Ha (19) diyince yetdi. Bu⁶ haberi didi. Cüneyd bir qolan depelemiş idi. (20) Yire bıraqqdı ve dağı Şeybū ile geldiler. Siyāh uyğuda gördiler. (21) Şeybū diledi ki siyāhı [S258^b] depeleye ammā⁷ Cüneyd qomadı. Zîrā⁸ uyumış

[1276^a]

(1) şahşı öldürmek bed-nāmlığa mücibdür didi⁹. Şeybū eyitdi: Bu siyāhuñ (2) adın işitmişemdür ki Mihrās-ı zengī eyidürler. Eger¹⁰ uyanıcaq (3) olursa çok fesād olur didi¹¹. Cüneyd yemīn itdi ki ben¹² (4) qomazın ki sen anı depeleyesin. Eger Hāq sübhāne (5) ve Te‘ālā baña¹³ nuşret virürse cengde anı nā-çiz eyleyem, didi. (6) Cüneyd çün¹⁴ ayağıla yüzünü¹⁵ urdı. Siyāh uyğudan uyandı, (7) eyitdi: Sen kimsin, didi¹⁶. Cüneyd eyitdi: Bir yolçı kişiyem, didi¹⁷. (8) Turgıl, baña yol göster. Ben yol bilmezem, didi¹⁸. Siyāh eyitdi: Sen yāruñ (9) yanına dağı var. Eger ol¹⁹ kişiuñ nişānın virürseñ seni anuñla (10) āzād ideyin. Cüneyd eyitdi: Niçe kişidür, ol ki sen anı²⁰ şorarsın? (11) Siyāh²¹ eyitdi: Cüneyd’i şorarın²² ki benüm qarındaşum depelemişdür. İkinci Reşide-i ‘Arab’ı. (12) Eger bunlaruñ nişānın virürseñ nicedür

¹ çeker: -S

² hüsni: -İ

³ çün: -S

⁴ andan yir: -S

⁵ tâ rüz-ı: -S

⁶ bu: -S

⁷ ammā: -S

⁸ zîrā: -S

⁹ didi: -S

¹⁰ eger: -S

¹¹ didi: -S

¹² ben: -S

¹³ baña: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ yüzünü: burnuñ İ

¹⁶ didi: -S

¹⁷ didi: -S

¹⁸ didi: -S

¹⁹ ol: -S

²⁰ ol ki sen anı: -S

²¹ siyāh: -S

²² Cüneyd’i şorarın: -İ

seni Mağrib yolına (13) āzād idem¹ ve dağı nice² növbetdür ārām idüp tā anı bulmayam ve dağı (14) qarındaşumuñ kanın andan almayam, didi. Şeybū eyitdi: Reşide'nün (15) ħüsn-i vaşfi çün³ cihāna fitne vü āşüb bırağdı. Dükeli (16) 'ālem çün⁴ Ĥamza'nuñ elinden feryād u figāna gelmişlerdür. Bize ol (17) yıgdür ki memleketümüze gidevüz, didi⁵. Siyāh dağı Cüneyd'e tiz ol (18) ola ki kişinüñ ħaberiñ baña⁶ vir, yoğsa şimdi elüñi (19) bağlaram. Çün⁷ bu sözi Cüneyd işitdi, hemān⁸ tigiñ çıkarup (20) siyāh urdı. Tığ iki pāre oldı, Cüneyd çün⁹ 'āciz qaldı (21) ħayrete vardı. Siyāh güldi ve eyitdi: Ey civān kılıcuñ zağmı

[İ276^b]

(1) bu qadar mıdur, didi¹⁰. Cüneyd eyitdi: Bu tığ Manşür-ı Mağribi'nüñdür (2) didi¹¹ ve benüm tığümü getürmemişemdür diyüp birbiriyle¹² cenge (3) meşğul oldılar. Siyāh çün¹³ bir¹⁴ degirmen taş qadar¹⁵ bir taş (4) qaldurup Cüneyd'e pertāb itdi. Cüneyd dağı taş red itdi¹⁶. (5) Siyāh 'acebe qaldı. Bir¹⁷ ħamle dağı eyledi ki Cüneyd'i tuta. Cüneyd¹⁸ (6) çün¹⁹ qoltuğı altından çıkup²⁰ ardına tırı²¹ vardı dağı kemāna oğ (7) qodı. [S259^a] Henüz tamām çekmedin siyāh²² Cüneyd'ün kemerin tıtdı. (8) Cüneyd dağı oğı beyābāna bırağdı. Andan²³ anuñ kemerin tıtdı. (9) Şeybū dağı ırağdan temāşā eylerdi²⁴ ve du'āya meşğul idi. (10) Anlar dağı şol qadar tıtuşdılar ki 'arağa

¹ virürseñ nicedür seni Mağrib yolına āzād idem: Mağrib yolından virürseñ nicedür hoş S

² nice: -İ

³ çün: -S

⁴ çün: -S

⁵ didi: -S

⁶ baña: -S

⁷ çün: -S

⁸ hemān: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ didi: -S

¹¹ didi: -S

¹² birbiriyle: -İ

¹³ çün: -S

¹⁴ bir: -İ

¹⁵ qadar: gibi S

¹⁶ itdi: eyledi S

¹⁷ bir: -S

¹⁸ Cüneyd: -İ

¹⁹ çün: -S

²⁰ çıkup: -İ

²¹ tırı: -İ

²² siyāh: -S

²³ andan: -S

²⁴ eylerdi: iderdi S

ğark oldılar. (11) Siyāh, Cüneyd'e eyitdi: Ƙoyıvir, bir sâ' at ārām idelüm. Çün¹ (12) Cüneyd siyāha² āmān virüp çün³ şalıvirdi ki bir sâ' at (13) siyāh⁴ diñlene andan⁵ siyāh eyitdi: Sen⁶ beni niçün⁷ uyğuda (14) böldüñ niçün depelemedüñ, didi⁸. Cüneyd eyitdi: Bizüm ƙavmümüzüñ (15) ol⁹ vazıfesi olmamışdur, uyur şahşı depeleyevüz. Siyāh (16) eyitdi: Meger¹⁰ sen Hāmza'nuñ hışmısın ki bunuñ gibi hūb¹¹ (17) civān-merdlik şānuñdadur, didi¹². Egerçi benüm atam anuñ elinde (18) ölmüşdür. Şahāveti ve mürüvveti cihetinden ben¹³ anı gāyet¹⁴ severdüm. (19) Çünki sen anuñ hışmısın gel senüñle barışalum. Çün¹⁵ (20) 'ālemi bile geşt idelüm, didi¹⁶. Her ne gārāt yağma¹⁷ iderseñ (21) senüñle¹⁸ görevüz, didi¹⁹ ve Reşide-i 'Arab'ı ele getürevüz,

[İ277^a]

(1) didi²⁰. Cüneyd eyitdi: Efsāneyi ƙo, beri gel, güreş tıtalum (2) yağūd Müselmān ol. Min-ba' d bir²¹ kimesneyi tıtmayasın. Ben²² (3) seni ol zamān²³ āzād ideyin. Siyāha bu cevāb²⁴ gāyetde²⁵ düşvār (4) geldi. Yirinden tırı gelüp andan²⁶ yine tıtuşdılar. (5) Seyyid²⁷ Cüneyd, Hūdā'yı yād idüp peygamber 'aleyhi's-selām hāzretine²⁸ (6) şalavāt getürüp 'Alī'den himmet²⁹ taleb itdi ve ƙuvvet (7) idüp siyāhi

¹ çün: -S

² siyāha: -S

³ çün: -S

⁴ siyāh: -S

⁵ andan: -S

⁶ sen: -S

⁷ niçün: -S

⁸ didi: -S

⁹ ol: -S

¹⁰ meger: var ise İ

¹¹ hūb: -S

¹² didi: -S

¹³ ben: -S

¹⁴ gāyet: -S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ didi: -S

¹⁷ yağma: -S

¹⁸ senüñle: bile S

¹⁹ didi: -S

²⁰ didi: -S

²¹ bir: -S

²² ben: -S

²³ ol zamān: -S

²⁴ cevāb: söz S

²⁵ gāyetde: -S

²⁶ andan: -S

²⁷ Seyyid: -S

²⁸ 'aleyhi's-selām hāzretine: -S

²⁹ 'Alī'den himmet: isti'ānet S

yirinden kapdı dağı yire urdı. Şeybū, Cüneyd (8) öñine gelüp siyāhuñ kara yüzine bakup güldi. (9) Siyāh¹ eyitdi: Ey² dirīgā Reşide'nüñ dīzārı ḥasretinden gitdüm. (10) Seyyid³ Cüneyd derḥāl başını kesdi, ayağla atıvirdi⁴. Şeybū (11) dağı siyāhuñ kelle-i bī-sa' ādetine birkaç leked⁵ urdı. Cüneyd (12) güldi. Andan soñra Şeybū ile çün⁶ kal'aya gitdiler⁷. (13) Gördiler, iki yüz merd-i⁸ Müselmān kişiler elleri ve ayakları (14) zencir ile bağılu idi ve yürekleri nār-ı hicr ile⁹ tağılu idi. (15) Çün¹⁰ yaturlardı ve elli nefer duḡter-i māh-rū [S259^b] ve aḡter-i siyāh-mū bende (16) çekilmiş yaturlar. Dükelinüñ bendin çözdiler. Ol cümleden (17) birisi Manşūr'uñ kızıydı. Mağribilere ısmarladılar ve kaşırda çok cevāhir¹¹ ve (18) atlar gördiler. Her birini bir vilāyetden getürmüşler idi. (19) Ol ḥalkuñ içinde iki kişi Mışrlı idi. Birinüñ (20) adı Tiḡān'dı ve birinüñ dağı İntiḡān'dı. İkiisi dağı (21) qarındaşlar idi. Cüneyd bu ikisini kendüye yoldaş idindi

[I277^b]

(1) ve bākisine dūr ü cevāhir ü māl u ni' met¹² ve at virüp andan¹³ vilāyetlerine (2) gönderdi. Kendü çün¹⁴ Mışr cānibine müteveccih olup revāne¹⁵. (3) Bir nice günden soñra nā-gāh bir bişezāra yetişdiler ki (4) iki şir-i nerre¹⁶ kim her biri cüssede çün¹⁷ pile beñzerdi. (5) Çıka geldiler dağı bunlaruñ yolu üzre tūrı vardılar. (6) Çün¹⁸ atları anları göricek ürkdiler. Seyyid¹⁹ Cüneyd atından indi, yire²⁰.

---

¹ siyāh: -İ

² ey: -S

³ Seyyid: -S

⁴ ayağla atıvirdi: andan oturdu İ

⁵ leked: eliyle S

⁶ çün: -S

⁷ gitdiler: geldiler S

⁸ merd-i: -S

⁹ nār-ı hicr ile: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ çok cevāhir: -İ

¹² ni' met: -S

¹³ andan: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ revāne: -S

¹⁶ nerre: nerreye beñzerdi İ

¹⁷ çün: -S

¹⁸ çün: -S

¹⁹ Seyyid: -S

²⁰ yire: -İ

(7) Bir ayağın ilerü koyup kemāna çün¹ ok² kodı ve arslanuñ alnına (8) bir ok eyle³ urdı ki ok⁴ eñsesinden çıkdı (9) gitdi. Arslan depesi üzerine yıqlıup cān virdi⁵. (10) Ol bir arslan dağı Reşide'nüñ üzerine hamle eyledi⁶. (11) Reşide dağı piyāde oldu. Şir pençesin kaldırdı ki Reşide-i (12) 'Arab'ı ura. Reşide şirüñ bağalından eyle çaldı ki iki (13) nīme kıldı. Şeybū ağaca çıkmışdı. Andan⁷ aşığa indi. (14) Cüneyd eyitdi: Niçün ağaca çıkdıñ? Eyitdi: Siz gelince ben (15) bir miqdār diñlendüm. Cüneyd çün⁸ güldi. Çün ol (16) bişezārdan revāne oldılar. Bir nice günden soñra nā-gāh (17) bir deryā kenārına çıka geldiler. Bu deryānuñ kenārında (18) üç gün gitdiler. Nā-gāh deryā içinde bir ƣal'a (19) gördiler. Ol ƣal'anuñ üzerinde bir dāne⁹ dīdebān (20) oturur gördiler¹⁰. Ol dīdebān bunları göricek (21) ƣal'adan¹¹ aşığa indi. Gelüp bunlara şordı ki siz kimlersiz ve

[İ278^a]

(1) ne yirden gelürsüz ve ne yire gidersiz, didi¹². Cüneyd eyitdi: (2) Bizi ğarīblerüz [S260^a] Mısr'a giderüz, didi¹³. Dīdebān eyitdi: (3) Sizi ƣal'ada isterler. Cüneyd eyitdi: Bizüm ƣal'ada ne işümüz (4) vardur, didiler. Dīdebān eyitdi¹⁴: On dāne¹⁵ nāmdār (5) süvārlar vardur¹⁶, gine¹⁷ geldiler ve eyitdiler¹⁸: Elbette gelmek gereksiz (6) didi¹⁹. Yoħsa gücle iledürüz, didi²⁰. Cüneyd güldi²¹, eyitdi: Eger hezār (7) süvār dağı gelürseñüz bizi gücle iledemeyesiz, didi²² (8) ve siz ğod on süvārsız. İçlerinden

---

¹ çün: -S

² ok: -İ

³ eyle: -S

⁴ ok: -S

⁵ cān virdi: -S

⁶ eyledi: kıldı S

⁷ andan: -S

⁸ çün: -S

⁹ dāne: -S

¹⁰ gördiler: -S

¹¹ ƣal'adan: -S

¹² didi: -S

¹³ didi: -S

¹⁴ didiler. Dīdebān eyitdi: -S

¹⁵ dāne: -S

¹⁶ vardur :-S

¹⁷ gine: -İ

¹⁸ eyitdiler: -S

¹⁹ didi: -S

²⁰ didi: -S

²¹ Cüneyd güldi: -İ

²² didi: -S

biri elin uzatdı ki (9) Cüneyd'ün yakasına yapışa. Cüneyd gâzaba geldi. Tığe¹ (10) eyle² çaldı ki başı top gibi yuvalandı. Bir süvâr dağı Reşide'nün (11) üzerine hamle eyledi³. Reşide dağı anı tığe iki päre eyledi⁴. (12) Sekizi girü qal'aya kaçdılar. Şeybū eyitdi: Siz⁵ haṭā eyledüñüz (13) didi. Ben⁶ bu qal' anuñ ḥālin bilürem, didi⁷ ve işitmişemdür. (14) Bu qal'ada bir 'avret vardır. Aña Zehrā-yı cāzū eyidürler. (15) Gelün biz⁸ kaçalum. Seyyid⁹ Cüneyd çün¹⁰ hışma¹¹ geldi. Eyitdi: (16) Ey mekkār yüri başuñ kaydın gör ki Rabbü'l- (17) 'ālemīnün kudretine i' tiḳāduñ yoḳdur, didi¹². Başumuza (18) her ne yazılmış ise ol geliserdür, didi¹³. Bizüm kabilemüzden (19) bir kimesne kaçmış degüldür. Belki gelmiş degüldür¹⁴ ve bizi (20) bu kāra¹⁵ göndermişlerdür. Bu yolları cāzūlardan pāk idevüz (21) diyüp diledi ki andan¹⁶ Şeybū'yı tāziyāne ile ura. Reşide

[1278^b]

(1) ḳomadı. Cüneyd'ün¹⁷ elin tıtdı. Andan Cüneyd eyitdi¹⁸: Ben kezzābı (2) sevmezim ve hem-rāh dağı idinmezim, didi¹⁹. Egerçi beni (3) Manşūr elinden²⁰ ḳurtardı ammā²¹ toḡrılıḳ ile Şeybū bunlardan (4) ayrıldı. Bir miḳdār yir²² gitdi, andan²³ bir ağaç sāyesine varup (5) anda²⁴ gizlenüp gözlerdi. Gördi ki qal'adan (6) iki süvâr aşığa indi. Biri Zehrā-yı cāzū idi ve biri

¹ tığe: şöyle tığe S

² eyle: -S

³ eyledi: itdi S

⁴ iki päre eyledi: dü-nime itdi S

⁵ siz: -S

⁶ didi. Ben: -S

⁷ bilürem, didi: -S

⁸ biz: -S

⁹ Seyyid: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ hışma: -İ

¹² didi: -S

¹³ didi: -S

¹⁴ degüldür: -İ

¹⁵ bu kāra: aña S

¹⁶ andan: -S

¹⁷ Cüneyd'ün: Seyyid'ün İ

¹⁸ andan Cüneyd eyitdi: -S

¹⁹ didi: -S

²⁰ elinden: -İ

²¹ ammā: çün İ

²² yir: -S

²³ andan: -S

²⁴ anda: -S

(7) bir¹ şākird idi. Çünkü bunlar² haber iletdiler. Anuñ dağı hāli³ (8) ma‘lūm oldu ki ol dil-āverlik Cüneyd’üñdür, didi⁴. Ma‘a’l-kışşa (9) Zehrā-yı cāzū geldi. Bunlara çün⁵ berāber olup tırdı. (10) Hiç tınmadılar. Cüneyd ile Reşide dağı silāhların giyinüp (11) andan⁶ atlarına süvār oldılar. Şol kadar çalışdılar ellerin (12) kımıldadamadılar. Zehrā-yı cāzū güldi [S260^b] ve eyitdi. Niçün (13) gelmezsiz bizüm ile⁷ ceng idersiz, didi⁸. Cüneyd her-çend diledi. (14) Andan⁹ elin kalduramadı. Hiç harekete dağı mecāli¹⁰ olmadı. (15) Niçe biñ ejderhā ağzın açup odlar şaça¹¹, üzerlerine (16) atdı. Andan şoñra üzerlerine çün¹² hamle eylediler¹³. Cüneyd (17) her-çend ki atına mehmūz degürdi. At aşlā¹⁴ harekete (18) gelmedi. Zehrā-yı cāzū gelüp tahtına oturdu. (19) Andan¹⁵ şākirdine işāret itdi ki Cüneyd ile Reşide’nüñ (20) ‘inānların tutup andan¹⁶ kal‘aya getürüñ, didi. Andan¹⁷ (21) ikisin dağı tutup çün¹⁸ kal‘aya getürdiler.

[I279^a]

(1) Andan¹⁹ tahtgāha berāber turgurdılar. Zehrā-yı cāzū Cüneyd’e (2) eyitdi: Ey mār-ħore ‘Arab sen kimsin ki Mağrib mülkine (3) giresin. Andan²⁰ benüm şākirdümüñ karındaşını depeleyesin (4) ve Hamza ki senüñ ‘ammüñ idi. Benüm atamı yüz yigirmi cāzū ile benüm kavmümi²¹ (5) depelediler. Andan²² vilāyetümüze āteş urup çıkup gitdiler

¹ bir: -S

² bunlar: civānlar S

³ hāli: -S

⁴ didi: -S

⁵ çün: -S

⁶ andan: -S

⁷ bizüm ile: -S

⁸ didi: -S

⁹ andan: -S

¹⁰ mecāli: kādīr S

¹¹ şaça: -S

¹² atdı. Andan şoñra üzerlerine çün: -S

¹³ eylediler: iderlerdi S

¹⁴ aşlā: -S

¹⁵ andan: -S

¹⁶ andan: -S

¹⁷ didi. Andan: -S

¹⁸ çün: -S

¹⁹ andan: -S

²⁰ andan: -S

²¹ benüm kavmümi: -S

²² andan: -S

(6) didi¹. Nice müddetlerdür ki Ḥamza hışımlarından biri benüm² (7) elüme gire andan ben³ daḥı atamuñ qanını andan⁴ taleb idem, dirdüm. (8) Cüneyd eyitdi: Ey mekkār-ı nābe-kār⁵ beni merdānelikle tıtmaduñ sihr itdüñ. (9) Beni tamām Mağrib leşkeri tıtmadılar. Şimdi Ḥaḫ Te‘ālā ḥazretinden (10) benüm üzerüme böyle⁶ ḥükm olunmuşdur ki sen baña⁷ (11) her ne idebilirseñ anı⁸ eyle didi⁹. Zehrā-yı cāzū eyitdi: (12) Ol saçı kesilecek Reşide qandadır ki ben¹⁰ işitmişemdür (13) anı periler qapmışdur ve saña yetişdürdiler. Ol daḥı saña ‘aşıq (14) olmuşdur ve senüñle hem-rāh imiş. Toğrı söyle şimdi¹¹ (15) qandadır diyüvir¹², yoksa gözünü çıkaruram ki benüm¹³ (16) oğlum iki yıldur ki Reşide’nün şüretin yazdurmışdur. (17) Manşür’uñ oğlı öñinde görmüşdür, didi¹⁴ ve anuñ (18) ‘aşkıñdan dīvāne olmuşdur. Toğrı söyle, Reşide qandadır? (19) Eger dirseñ ben¹⁵ seni āzād ideyin didi¹⁶. Yoksa seni bir ‘alāmetle (20) depelerin ki tā kıyāmet dek dillerde¹⁷ yādgār olına, didi¹⁸. Cüneyd eyitdi: (21) Ol qazā benüm¹⁹ başuma yazılmış ise ben²⁰ görürem didi. Zehrā-yı

[İ279^b]

(1) cāzū buyurdi, Cüneyd’uñ eline ve ayağına bend urdılar. Bir ‘amīḫ çāha (2) bıraḫdılar ve eyitdi: Şaqlañ oğlum gelince ol yoldaşı siyāhı daḥı (3) getirüñ şöyle ki uruñ [S261^a] degenegi. Reşide qanda idügin disün. (4) Reşide-i ‘Arab’ı Zehrā-yı cāzūnuñ²¹ öñine getürdiler. Ol mel‘ün (5) Reşide-i ‘Arab’a naḫar itdi²². Gördi ki siyāh qatırāna beñzer. Ammā endāmına (6) ve evzā‘ına naḫar itdi, gördi ve eyitdi: Bu

¹ çıkup gitdiler didi: -S

² benüm: -S

³ ben: -S

⁴ andan: -S

⁵ nābe-kār: -İ

⁶ böyle: -S

⁷ sen baña: -S

⁸ anı: -S

⁹ didi: -S

¹⁰ ben: -S

¹¹ şimdi: -S

¹² diyüvir: -S

¹³ benüm: -S

¹⁴ didi: -S

¹⁵ ben: -S

¹⁶ didi: -S

¹⁷ dillerde: -S

¹⁸ didi: -S

¹⁹ benüm: -S

²⁰ ben: -S

²¹ cāzūnuñ: -S

²² itdi: -İ

şifat siyāhlarda (7) olmaz. Mekkāre vü ‘ayyāre cāzū idi. Bildi ve eyitdi: Ey siyāh ne (8) yirdensin ve bu kişinüñ eline niçe düşdüñ? Reşīde eyitdi: (9) Hind diyārındanam. Zehrā kabūl itmedi. Buyurdi, āb-ı germ getürdiler. (10) Reşīde-i ‘Arab’uñ yüzün yudılar. Yüzi āftāb gibi zāhir oldı. (11) Hemān-dem¹ fāhir libāslar giydürüp Zehrā’nuñ öñine getürdiler. Her kim (12) göre idi bī-ḥod olurdu. Zehrā’nuñ yaḳını oldı ki bu Reşīde’dür. (13) Çün² Zehrā naḫar itdi, gördi bī-dil³ oldı. Söze mecālī (14) ḳalmadı ve işāret eyledi. Reşīde’nuñ yüzini örteler⁴. Yüzine perde çekdiler. (15) Zehrā-yı cāzū⁵ evine girdi ve eyitdi: Benüm gibi pīre-zen (16) anı gördüm, bī-ḥod oldum. Erenler görseler bī-ḥod niçün (17) olmayalar, didi⁶. Perīlerde ve ādemīlerde bunuñ gibi ḥüb⁷ şūret olmaz didi⁸. (18) Andan⁹ eyitdi: Ey¹⁰ şacı kesilecek ra‘nāsın kim ‘Arab mülkini sen¹¹ ḫarāb eyledüñ (19) hem çün pādişāhları ve ḫānmānları ḫarāb olup depelendiler (20) didi¹² ve Rūm pādişāhınıñ oḅlı dīvāne olmuşdur. Senüñ (21) şūretüñ taşvīrini Mışr u Şām’a iletdiler. Perīlere daḫı fitne vü āşüb¹³

[İ280^a]

(1) bıraḫduñ ve nice hezār¹⁴ perīler senüñ sebebüñle helāk olmuşlardur, didi¹⁵. (2) Ben seni şimdi āteşe ururam. Çün oḅlum gele andan¹⁶ (3) getüreyin, Cüneyd’i gözüne ḫarşu oda yaḫayın, didi¹⁷. (4) Andan nevmīz olasın. Andan şoñra seni oḅluma ben¹⁸ ‘avretlige vireyin (5) didi¹⁹. Ölince bizüm ile olasın, didi²⁰. Reşīde eyitdi: Bu dükeli (6) ki sen eyidürsin Ḥaḫ Te‘ālā hīç dilemez mi ki senüñ (7) şerrüñi ḫalḫuñ

¹ hemān-dem: -S

² çün: -S

³ bī-dil: lāl S

⁴ yüzini örteler: -İ

⁵ cāzū: -S

⁶ didi: -S

⁷ ḫüb: -S

⁸ didi: -S

⁹ andan: -S

¹⁰ ey: -S

¹¹ sen: -S

¹² didi: -S

¹³ āşüb: -S

¹⁴ hezār: -İ

¹⁵ didi: -S

¹⁶ andan: -S

¹⁷ didi: -S

¹⁸ ben: -S

¹⁹ didi: -S

²⁰ didi: -S

üzerinden gidere didi¹. Zehrā çün² (8) hışma geldi. Ammā yine³ hıç tınmadı. Yine eyitdi⁴: ‘ Amr Ümeyye’nün püser-zādesi kãdadur (9) didi⁵. Tiz toğrı söyle, didi⁶. Yoksa şimdi seni degenek (10) ile döge döge [S261^b] helāk iderem, didi⁷. Reřide eyitdi: Sen (11) bizi⁸ cāzūluđla tıtduñ. Ol kaçdı, gitdi. Ol her gün (12) yüz ferseng yol yürür, didi⁹. Ol¹⁰ bu sã‘at¹¹ cihānı ayađı¹² altına almışdur (13) didi¹³. Rāst eyidürsin, didi. Andan řoñra Reřide’nün ayağına (14) zerrin zencirden bend urdılar. Ol¹⁴ cāzū ve on hādim (15) anuñ¹⁵ üzerine müvekkel qodı ve ol¹⁶ cāzū ve dağı ođlunuñ ardınca (16) gönderdi ki oğlum gele, yetişe. Cüneyd’i ođlumuñ eline (17) virem tã anı melāmetle depeleye. Çün tağdir-i Rabbānı¹⁷ şöyle cārı (18) olmuşdur ki Seyyid’ün¹⁸ ayağına bir bend dağı urdılar. Her dem na‘ralar urup (19) Hãk Te‘ālã’dan ölümin taleb iderdi ve namāzın dağı edā idemezdi¹⁹ (20) ammā²⁰ Qur‘ān oqurdi ve cān-ı ‘azizinden nevmiz olurdi. **Ez-in cānib**²¹

[I280^b]

(1) řeybū gördi ki anları tıutup qal‘aya iletdiler. Derünına āteř dıřdı ve (2) kendüye eyitdi ki cāzūlar elinden qurtulmaq haylī müřkil kãrdur (3) didi. Bunı²² diyüp andan²³ deryā kenārında geřt iderdi. (4) Ol²⁴ deryānuñ řuyı tatlı idi. Çün bir iki²⁵ üç gün

¹ didi: -S

² çün: -S

³ yine: -S

⁴ yine eyitdi: -İ

⁵ didi: -S

⁶ didi: -S

⁷ didi: -S

⁸ bizi: beni İ

⁹ didi: -S

¹⁰ ol: -S

¹¹ bu sã‘at: -İ

¹² ayağı: qademi S

¹³ didi: -S

¹⁴ ol: on İ

¹⁵ anuñ: -S

¹⁶ ol: on İ

¹⁷ Rabbānı: Bārı S

¹⁸ Seyyid’ün: Cüneyd İ

¹⁹ idemezdi: iderdi İ

²⁰ ammā: gāh S

²¹ cānib: şaraf S

²² didi. Bunı: -S

²³ andan: -S

²⁴ ol: -S

²⁵ bir iki: -S

geçdi, bir kūya (5) iriřdi. Gördi bir gürūh ādemler¹ arķayla odun getirüp (6) kūya iletürler. řeybū dađı def^a a² arķasına odun aldı. Ol sebep ile (7) anlara bile ķořulup kūya gitdiler. Varup odunu arķasından³ (8) bir gūřede ķodı dađı ađlamađa bařladı. řol ķadar zārlık gösterdi ki (9) cümle⁴ ĥalāyık aña teraĥĥum idüp andan⁵ eyitdiler: Ey pīr saña ne muřıbet (10) iriřdi ki böyle zārlik idersin, didiler⁶. řeybū dađı pīr řekline girmiřdi (11) ve eyitdi: Ben bir bāzergān idüm. Çoķ ni^c metüm var idi ve gūlāmlarum (12) var idi. Dūkelisin deryāya ġarķ oldı⁷ ve bir civān ođlum (13) var idi. Ġāyet řāĥib-i cemāl idi ve cem^c ĩsi gitdiler. (14) Ben bu ĥāle dūřdüm kim řimdi odun çekerem ve nefśüme ķuvvet (15) ĥāřıl eylerem. Pīrlik ‘ālemine yetiřdüm. Tāķatum dađı ķalmamıřdur (16) didi⁸ ve kūy ĥalķuñ ulusı dađı řeybū-yı ‘ayyāra teraĥĥum idüp (17) evine getürdi. Andan⁹ [S262^a] göñlin eline¹⁰ alup öñine ta^c ām (18) ķodı. řeybū-yı ‘ayyār řīrīn-güftār řaĥř idi. Kethūzāyı řöyle (19) eyledi ki mūrīdi oldı. Ol kethūzā Zehrā-yı cāzūnuñ maķbūllerinden¹¹ (20) idi. Bir gün řeybū eyitdi: Ey kethūzā bu ķal^c anuñ dūkeli yüzi ve

[İ281^a]

(1) yiri bir¹² şıfatdur. Bu ķal^c aya řu nereden gelür? Kethūzā eyitdi: Bu ķal^c anuñ (2) üzerinden bir delük vardur. Çāĥ miřālinde bir büyük delv¹³ aşılmışdur (3) ve bir siyāĥ řaĥř bu deryādan her gün řu çeker ve cümle ĥalāyıkā (4) řu yetişdürür ve anuñ yolını benden eyüce bilür kimesne (5) yoķdur, didi¹⁴. řeybū eyitdi: Ben dilerem ki řu delüġini andan¹⁵ (6) temāřā idem ki niçe¹⁶ kesmişlerdür ve şuyını dağı niçe çekerler. Hiç (7) kimesnenüñ tāķatı yoķdur ki bu ma^c nāyı taleb ide ammā sen (8) bir¹⁷ pīr-i

¹ ādemler: -S

² def^a a: -İ

³ arķasından: -S

⁴ cümle: cemī^c S

⁵ andan: -S

⁶ didiler: -S

⁷ oldı: itdi S

⁸ didi: -S

⁹ andan: -S

¹⁰ eline: -S

¹¹ maķbūllerinden: muķarreblerinden S

¹² bir: -İ

¹³ delv: dīv İ

¹⁴ didi: -S

¹⁵ andan: -S

¹⁶ niçe: -İ

¹⁷ bir: -S

merd-i ğarībsin kırmaz ve yarın ben¹ senüñ ile bir gemiye (9) girelüm. Andan² teferrüc idelüm, didi³. Şeybū şād⁴ (10) oldu ve göñli⁵ şehri ābādān oldu. Aña her şu⁶ bede hezār gūne ħīle (11) gösterdi ve yarındası bir gemiye girüp bir müdevver tağ zāhir (12) oldu ve kulleleri şöyle bülend idi ki kuş uçup konmaya (13) ol tağūñ nışfi deryāda idi ve nışfi şahrāda idi. Şeybū (14) kendüye eyitdi: Eger cümle ‘ālem anda⁶ cem⁶ olalar bu kal⁶ ayı (15) alamayalar. Çok ihtiyāt itdiler. Bir kesilmiş taş gördiler. (16) Ol⁷ tağūñ üstinden deryāya inmiş ve şuyı ol delükden (17) çekerler. Şöyle ki hiç āferīde anuñ yolını bilmezdi. İllā⁸ ol kūyuñ kavmi (18) bilürdi⁹. Şeybū görünce andan¹⁰ tefahhuş itdi ve girü döndiler. (19) Şeybū anda bir nice gün gelür giderdi¹¹. Ol delügi görürdi (20) ve çāresin tedārik çün¹² iderdi. Bir gün nā-gāh bir pīr (21) giryān u nālān kūya geldi. Şeybū eyitdi: Ey pīr niçün ağlarsın?

[İ281^b]

(1) Pīr eyitdi: Ben¹³ kal⁶ ada idüm. Bir ay yüzlü civānı Ħamza ħışımından (2) imiş. Anı¹⁴ depelemek isterler ve Zehrā oğluna kimesneler göndermiş. (3) Gelicek Reşīde-i ‘Arab’ı aña vireler, didi¹⁵. Şeybū bu ħaber-i [S262^b] cāngāhından (4) āgāh olıcağ derūnna¹⁶ āteş düşdi. Andan¹⁷ gözleri kararlı ve şordı (5) ki ol¹⁸ kal⁶ ada kaç kişi¹⁹ vardur, didi. Ol pīr²⁰ eyitdi: Yüz nefer (6) kişi vardur, didi²¹. Her biri biñ nefer kişiyce cevāb virür, didi²².

¹ ben: -S

² andan: -S

³ didi: -S

⁴ şād: şād dükeli İ

⁵ göñli: -S

⁶ anda: -S

⁷ ol: -S

⁸ illā: -İ

⁹ bilürdi: -S

¹⁰ andan: -S

¹¹ giderdi: -S

¹² çün: -S

¹³ ben: -S

¹⁴ anı: -S

¹⁵ didi: -S

¹⁶ derūnna: tenine İ

¹⁷ andan: -S

¹⁸ ol: bu S

¹⁹ kişi: -S

²⁰ didi. Ol pīr: -S

²¹ didi: -S

²² didi: -S

(7) Çok koyunlar¹ ve atlar ve cebeler ve cevşenler ve zer² cevâhirler (8) ve ‘ avret ve oğlan ve her birin bir vilâyetden getürmüşlerdür, didi³. (9) Anlar bu ƣal‘ada ƣururlar ve cem‘isi ol cāzū ‘avretüñdür. Şimdi bir⁴ (10) şahş gelmişdür, kethuzâyı da‘vet⁵ eyler, didi⁶. Ya‘nî Hamza‘nuñ ģün-ı⁷ (11) ģışmını ƣatl temâşasına. Ĥâıırum ol sebebden ģarâbdur, didi⁸. (12) Şeybū eyitdi: N‘olaydı⁹ ben dağı anda bile olaydum ve göreydüm, didi¹⁰. (13) Anlar eyitdiler: Ol ƣal‘aya henüz dağı bî-gāneye yol yokdur, didi¹¹. (14) Kāşķi biz dağı varmayayduķ tā bunuñ gibi işi biz¹² dağı görmeyeydük (15) didi¹³. Şeybū anlardan bu vechle cevâb işidicek hemân-dem¹⁴ yirinden (16) ƣurdı. Andan¹⁵ ƣal‘a ƣatına geldi. Hezâr ihtiyât eyleyü¹⁶ şoyundu (17) ve enbân-ı kerāmâtı beline muĥkem bağladı ve dağı kendüzini andan¹⁷ (18) şuya pertâb itdi. Şöyle ƣaldı kim ol delüğüñ başına¹⁸ geldi. (19) Görđi, bir¹⁹ delükdür ki degirmen taşnuñ nışfı ƣadar bir taş (20) kesmişlerdi. Ol delüğüñ üzerinde bir ƣarĥ ƣomışlardı. Ol siyâh (21) gice gündüz şu ƣekerdi. Şeybū dağı bilesince ƣok dârū

[İ282^a]

(1) getürmişdi. Andan²⁰ ƣoğaya ƣodı²¹. Şuya indükçe içine bir pāre (2) dârū dökerdi. Ćün gice oldu, yuĥarudan ģalkuñ ģalabası (3) eksildi. Ćün²² ƣoğa şuya inicek andan²³ şuyını dökdi ve içine (4) girdi, oturdı ve elini ƣoğanuñ ipine şardı tā anı yuĥaru

---

¹ koyunlar: ƣuvvetlülerdür İ
² zer: dür İ
³ didi: -S
⁴ bir: -İ
⁵ da‘vet: -İ
⁶ didi: -S
⁷ ģün-ı: -S
⁸ didi: -S
⁹ n‘olaydı: -S
¹⁰ olaydum ve göreydüm, didi: iledüñüz S
¹¹ didi: -S
¹² biz: -S
¹³ didi: -S
¹⁴ dem: -S
¹⁵ ƣurdı: -S
¹⁶ eyleyü: -İ
¹⁷ andan: -S
¹⁸ başına: yanına İ
¹⁹ bir: -S
²⁰ andan: -S
²¹ ƣodı: -S
²² ƣün: -S
²³ andan: -S

çekdiler. (5) Çün kıyunuñ ağızına gelicek gördi, şuyı¹ çeken iki kiři imiř. Hemān-dem (6) ħancer ile ikisin bile depeledi dağı çāha bırağıdı ve kendüsi řu (7) çekmege başladı. Bir sā' atdan řoñra bir ħurūř belürdi ki Zehrā-yı (8) cāzū Seyyid² Cüneyd'i depelemek ister, didiler³. Andan řoñra tenini oda (9) yağımak ister [S263^a] tā Reřide-i 'Arab Cüneyd'den nevmiz eyleye ve dağı (10) oğılına 'avretlige vire. Ol maĥbūbe ol mel' ūn-zādeye (11) meyl eylemez⁴. Şeybū bu ħaberi işidicek dīvāne gibi döne döne (12) segirtti, andan⁵ vardı. Zehrā-yı cāzūyı gördi. Şeytān (13) gibi taĥt üzerinde oturmiş kerihū'l-liķā ħarām-zāde pīr⁶ berāberinde (14) oturmiş ve hezār řem' yağımişlar. Çok ħalāyık muķābelesinde (15) ayağın tūrurlardı. Andan⁷ buyurdı, Cüneyd'le Reřide-i 'Arab'ı (16) getürdiler. Oğılına eyitdi ki bu bizüm ķadīm dūřmenümüzdür⁸ ki (17) Ħamza'nuñ ħiřmidur. Ħamza bizüm atalarumuzu depelemişdür, didi⁹ (18) ve dağı vilāyetümüzze āteř urmişdur, didi¹⁰. Bu Ħamza'nuñ 'ammüsi (19) oğıldur, didi¹¹. Bu nev' le Mağrib vilāyetini ħarāb eylemişdür. Şimdi (20) gelmişdür ki bizüm vilāyetümüzü ħarāb eyleye ki bunu bir¹² nev' le depeleyem. (21) Oğılan eyitdi: Bu gice kıoyalum, tursun. Yarın etlerin¹³ itlere

[1282^b]

(1) yidürevüz, didi¹⁴. Segbānlar bu sözden çün¹⁵ řād oldılar. (2) Mü'ellif-i kitāb¹⁶ řöyle¹⁷ eyidür ki Zehrā-yı cāzūnuñ on iti var idi. (3) Ķal'ada bağılu tūrurlardı. Gāh gāh anlara ādem yidürürler idi (4) ve dağı ādem yimek anlara 'ādet olmiřdı¹⁸. Nice müddet idi ādem eti (5) yimiş degüller idi ve az kıaldı ki zencirlerin kırılar ve ādem

¹ şuyı: -İ

² Seyyid: -S

³ didiler: -S

⁴ meyl eylemez: dilemez S

⁵ andan: -S

⁶ pīr: -İ

⁷ andan: -S

⁸ dūřmenümüzdür: dūřmenümüzdür didi İ

⁹ didi: -S

¹⁰ didi: -S

¹¹ didi: -S

¹² bir: -S

¹³ etlerin: -S

¹⁴ didi: -S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ mü'ellif-i kitāb: rāvi İ

¹⁷ şöyle: -S

¹⁸ olmişdı: -İ

etine (6) şöyle diş bilerler idi. Zehrā-yı cāzūnuñ oğlı eyitdi: Ben¹ dilerem ki anı² (7) yarın ite yidürem tā ħalāyık anı temāşā ideler. Cüneyd ile Reşīde (8) eyitdi: Niçe idelüm diyüp berg-i ħazān gibi³ olmışlardı. Şeybū (9) dağı Ĥađ Te‘ālā ħazretinden yarlıklar taleb iderdi. Cāzū-zāde eyitdi: (10) Bugün ‘iş idelüm, didi⁴. Yarın Cüneyd Reşīde’ye berāber ite (11) yidürevüz, didi. Andan⁵ dostlarımız gelüp temāşā ideler, didi⁶ (12) ve bu ħikāyeti diyār-ı Mađrib’de yād⁷ ideler, didi. Andan⁸ buyurdi, Cüneyd’i (13) [S263^b] ve Reşīde’yi yine⁹ yirlerine iletdiler. Zehrā-yı cāzū oğlıyla çeng (14) çegāne çaldurup çün¹⁰ ‘iş ü ‘işrete meşğül oldılar (15) ve rađkāşlar rağşa girdiler ve sākiler kadeĥleri pür idüp (16) devre başladılar. Çeng çegāne āvāzesi ve yel¹¹ ü yelāle velvelesi (17) ‘ayyūka çıkıdı. Şeybū dağı ‘acebe ħalmışdı ki bunca dārū-yı (18) ĥuş-beri şuya dökmişdi. Ĥiç eşer itmemişdi. Nazar itdi, gördi (19) bir cemā‘ at bir arada düşmiş yatur¹² bī-ħod olmuşlar¹³. Her kim iki kerre (20) şu içmişdi, ol kendüden geçmişdi¹⁴. Şöyle şanurlardı ki şarābdan (21) mest olup yaturlar idi. Nā-gāh sākī eyitdi birine,

[İ283^a]

(1) ĥarem-i ĥāşdan şarāb kırbasın getir. Bu şahş yirinden tırdı. (2) Şeybū’nuñ eline yapışdı ve eyitdi¹⁵: Gel kırbanı getir. Şeybū şöyle¹⁶ şād (3) oldı. Bir kırba şarābla tıldurup Şeybū’nuñ eline virdi. (4) Şeybū-yı şīrīn-kār dağı kırabaya vāfir dārū katdı ki eger bir kimesne (5) bir cür‘ a içe üç gün kendüye gelmeye. Şeybū kırbayı (6) getürdi ve bir pāre dārū dağı şem‘a¹⁷ ta‘biye¹⁸ eyledi. Her kim ki anuñ (7) ĥoşusun ĥoşaydı kendüden giderdi. Çün şem‘uñ (8) buĥārı anlaruñ meşāmına irişdi, cem‘isi bī-ħod

¹ ben: -S

² anı: -İ

³ ĥazān gibi: -S

⁴ didi: -S

⁵ didi. Andan: -S

⁶ didi: -S

⁷ yād: -S

⁸ didi. Andan: -S

⁹ yine: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ yel: -S

¹² yatur: -S

¹³ olmuşlar: -S

¹⁴ geçmişdi: gitmişdi İ

¹⁵ eyitdi: -S

¹⁶ şöyle: -S

¹⁷ şem‘a: -S

¹⁸ ta‘biye: tābi‘ İ

olup (9) düşdiler. Şeybū-yı ‘ayyār Cüneyd’üñ olduğu dāra geldi. (10) Andan¹ āstānesin öpüp Cüneyd’üñ ayağına düşdi (11) ve Cüneyd² namāzda idi. İmā ile çün namāzdan fāriğ oldı, Şeybū-yı (12) ‘ayyārı kenāra çekdi ve vāfir³ ağladı. Cümle hālinden haber virdi. (13) Şeybū dağı ayağından bendin giderdi. Ey⁴ Şeybū dağı gāyet (14) acıkmışamdur. Tiz⁵ ta‘ām yetiştir⁶, tevaqquf itmek olmaz, didi⁷. (15) Mebāda cāzū uyana, derhāl nān u helvā getürdi. (16) Çün⁸ Cüneyd iftār idince Şeybū müvekkellerüñ başların kesdi. (17) Ol yirden ikisi kalkup Reşide olduğu yire geldiler. (18) Reşide çün ol⁹ şudan içmişdi, bī-hüş idi. Şeybū (19) bir dārū dağı düzdi çün içürdi. Çün¹⁰ aqsırup (20) kendüye geldi. Şeybū’yı görüp şād oldı. Çün¹¹ [S264^a] Cüneyd’i (21) görüp gönli gözi ābādān oldı ve Reşide’nüñ ayağından

[I283^b]

(1) bendin giderdiler. Andan¹² Zehrā-yı cāzūnuñ başı üzerine (2) geldiler. Çün¹³ başın kesdiler ve oğlunuñ dağı başın kesdiler. (3) Anası üzerine atdılar. Cüneyd eyitdi: Eger cāzū olmayaydı, (4) başın kesmezdim. Uyumurken helāk itmezdim velī hālāyık anlaruñ (5) elinde giriftār turlardı. Bunu didi¹⁴ ve dağı kal‘aya gitdiler. Cāzūlardan (6) her kimi buldılar ise depelediler. Tā şubh olunca erden ve ‘avretten (7) hiç kimesne kalmamışdı. Kūy dizdārın dağı depelediler. Andan (8) soñra turlup kaşra gitdiler. Bir kaşr idi ki ruḥāmdan düzülmiş (9) idi ve içinde bir şeddādī taht kōnmuşdı. Üzerinde bir şahş (10) uyumış gibi¹⁵ yaturdı. Başı ucında¹⁶ bir levḥ kōnmuş idi (11) ve ayağı ucında bir ḥurūs düzülmişdi. Her kim ki ol levḥe (12) degse ol ḥurūs çarḥa girürdi. Ol levḥe degen kimesne (13) kendüden giderdi. Şöyle bī-ḥod

---

¹ andan: -S

² Cüneyd: -İ

³ vāfir: -S

⁴ ey: -İ

⁵ tiz: -S

⁶ yetiştir: meded iriştir S

⁷ didi: -S

⁸ çün: -S

⁹ çün ol: -S

¹⁰ çün içürdi. Çün: -S

¹¹ çün: -S

¹² andan: evvel S

¹³ çün: -S

¹⁴ bunu didi: -İ

¹⁵ gibi: -S

¹⁶ ucında: üzerine S

olup¹ yatarđı. Ammā (14) çün Zehrā-yı cāzūyı depelediler, o tılışm bātil oldu. (15) O kaşrdan bir kaşra dağı gitdiler. Feryād u nāleler iştirdiler. (16) Çün² Cüneyd ilerü vardı, bir degirmen taşı gördi. (17) Bir kuyunuñ ağızına kōnmuş. Ol taşı Cüneyd kaldurdı (18) bir tarafa kōdı. Şeybū kuyunuñ içine girdi³. Yetmiş nefer Müselmān kişiler⁴ (19) gördi. Her birisi bir vilāyetden idi. Dükelinüñ bendin giderüp (20) taşra çıkardılar. Çün anlara havā doğundu. Tākāt getürmeyüp (21) bir bir öldiler. Bākisi Şeybū laţif ğidālar ile besledi

[İ284^a]

(1) ve anlara şordı: Ne yirdensiz? Bir⁵ iki kişi⁶ Mışr'dan ve bākisi (2) her biri bir yirden ve ba' zısı Mağribiler idi⁷ ve ba' zısı Medīne'den idi. Anlara āşınalık (3) virüp Seyyid⁸ Cüneyd anları buldı⁹ ve añladı¹⁰ ve haylī ağladı ve anlardan (4) atasınıñ ve anasınıñ¹¹ aĥvālin şordı. Anlar eyitdiler: Ey Seyyidü'l- Arab (5) Haccāc bin Yūsuf geldi. Āl-i Resūl¹² ve çok ādemleri [S264^b] helāk itdi¹³. (6) Çok vilāyeti ĥarāb u yebāb idüp¹⁴ ve berāber türāb kıldı. (7) Ammā senüñ atañ anañı¹⁵ Yemen'e göndermişdi¹⁶ ve anlardan çok pehlevān (8) helāk itdi. Andan şoñra ol dağı Yemen'e gitdi ve şimdi¹⁷ (9) diridür. Ammā senüñ firākından gice gündüz dīdesi (10) giryān u sīnesi biryān¹⁸ ve pür-nārdur didi. Artuĥ¹⁹ dağı (11) aĥvāl nedür²⁰ bilmez, didi. Cüneyd dağı anuñ firākından ağladı (12) ve yüregın nār-ı hier ile²¹ tağladı ve girye vü zārdan şoñra (13) bir²² nice kaşrlara dağı girdiler ve bir bārgāha vardılar. (14)

¹ olup: -S

² çün: -S

³ girdi: -İ

⁴ kişiler: -İ

⁵ bir: -İ

⁶ kişi: -S

⁷ ba' zısı Mağribiler idi: -İ

⁸ Seyyid: -S

⁹ buldı: bildi İ

¹⁰ añladı: -İ

¹¹ anasınıñ: -İ

¹² āl-i Resūl: -İ

¹³ itdi: eyledi S

¹⁴ idüp: eyledi S

¹⁵ anañı: -İ

¹⁶ göndermişdi: gitdi İ

¹⁷ şimdi: -S

¹⁸ biryān: nālān İ

¹⁹ pür-nārdur didi. Artuĥ: -S

²⁰ nedür: -İ

²¹ hier ile: firāĥla S

²² bir: -S

Gördiler, yüz bedevî at ve yüz bedevî¹ kaþır her biri (15) bir vilâyetden getürmiþdi, birer nâmdâr pâdiþâhdan. (16) Seyyid² Cüneyd dört eyü at iþtiyâr itdi. Bâķisin ol (17) Müselmânlara virdi ve ol kaþırlara bulduđı ğurer-i dürer³ ve cevherden (18) ve la‘l yâķütdan ve ķumâþdan elli kaþır yükletdi. Ol iki (19) Medîne‘den olan Őaþşları kendü ile hem-râh idindi (20) ve kūyı ol kethuzâya virdi Őeybū‘ya yardım itdüğiĉün⁴. (21) Bâķi her biri vilâyetlü vilâyetine ğonderdi. Ćün Cüneyd ve ReŐide ve Őeybū

[1284^b]

(1) ve iki Medîneli yola girdiler. Ćün⁵ yigirmi ğün tamâm⁶ ğitdiler. (2) Nâ-ğâh bir seherğâh bir âbâdânlığa yetdiler. Ćok zaħmet çekmiþlerdi. (3) Bir murğzârı ğörüp bî-iþtiyâr⁷ ķondılar. Yigirmi ğün tamâm⁸ Őu ğörmemiþlerdi. (4) ReŐide-i ‘Arab diledi ki Őuya ğirüp nâzenîn⁹ (5) tenini râħat ide¹⁰. Cüneyd eyitdi: Ben biraz yir¹¹ ıraķ ğideyin, ReŐide (6) benden ğicâb itmesün. Tenini ferâğatla yusun, didi¹² ve Cüneyd yarım (7) ferseng yir¹³ ıraķ ğitdi dağı namâza meŐğül oldu ve ķazâ-yı Ħuzâ-yı (8) ‘azze ve celle¹⁴ böyle ğitmiþdi ve ĉün birbirinden dūr düŐdiler. Ol (9) murğzâr ‘Anter oğlınuñ maķâmı idi ki ğarâmîlik idüp ğelürdi (10) ve anda¹⁵ ķarâr eylerdi. Bir pehlevân idi ki rüy-ı zemînde aña ĉün¹⁶ muķâbil olur (11) bir¹⁷ pehlevân yoğdı [S265^a] ki anuñ ķıŐsası emîrū‘l-mü‘minîn Ħamza‘nuñ (12) ķıŐsasında dinilmiþdür. Anuñ adına Ķays eyidürlerdi ve ReŐide-i ‘Arab‘a (13) ‘âŐıķ olup Őalebinde idi. Vilâyet-i Mağrib‘e düŐmiþdi ve vilâyet-i (14) Mağrib‘de anuñ ķorķusından bir kimesnenüñ Őâķatı yoğdı ki (15) ol aradan ğeĉeydi¹⁸. Cüneyd ile ReŐide dağı ol maķâma düŐmiþdi. BeŐ süvâr

¹ bedevî: Berda‘î S

² Seyyid: -S

³ dürer: -İ

⁴ yardım itdüğiĉün: yârdı S

⁵ ĉün: -S

⁶ tamâm: -İ

⁷ bî-iþtiyâr: -S

⁸ tamâm: -S

⁹ nâzenîn: nâzük S

¹⁰ ide: kıla S

¹¹ yir: -S

¹² didi: -S

¹³ yir: -İ

¹⁴ ‘azze ve celle: -S

¹⁵ anda: -İ

¹⁶ ĉün: -S

¹⁷ bir: -S

¹⁸ ğeĉeydi: -İ

ile (16) çün Qays anlara yetişdi. Ol pâdişâhâne genc ü ni‘meti gördi (17) çün¹ hürrem oldı ve kendü ile endişe eyledi. Bu kişiler (18) ‘ağılsuzlardur. Bu kadar mâl u ni‘meti bu² beş kişiyle nereye iletürler, (19) didi³. Hemân gelüp eyitdi: Ey kişiler ne kişilersiz ve kimüñ nesisiz⁴ ve bu yükler (20) kimüñdür⁵ ve bu⁶ kaçırılari tüz⁷ döndürüñ gelüñ haymeye (21) gidelüm, didi⁸. Yoksa sizi pâre pâre eylerin. Reşide eyitdi:

[1285^a]

(1) Eger erseñ şabr eyle tâ ben dağı silâhum giyeyin, didi⁹. Qays ‘acebe (2) kaldı ve eyitdi: Turi gel, silâhuñ giyin. Göreyin¹⁰, ne kadar (3) miqdâr merdâneligüñ vardur. Reşide tırdı, andan¹¹ silâhın (4) giyindi ve Qays’a berâber geldi. Şeybū dağı süvâr olup (5) ol¹² dağı Qays’a berâber oldı¹³ ve hamle eyleyüp çok çalışdılar ki (6) ‘âkıbet Qays ikisinüñ dağı kemer-bendlerin tutup zür idüp (7) ikisin bile atlarından¹⁴ kapdı, yire çaldı. Atdan inüp ellerin (8) bağladı ve haymeye iletı. Hizmetkârlarına virdi. Hizmetkârları (9) dağı anları haymeye iletıdiler. Cüneyd dağı namâzda idi. Çün namâzdan (10) fâriğ olup andan¹⁵ atına süvâr olup çün¹⁶ murğzâra geldi. (11) Gördi¹⁷, ne Reşide var ve ne Şeybū var¹⁸ ve ne kaçırıl var¹⁹ (12) ve ne genc var²⁰ ve ne yârân var. Çün²¹ nazâr itı, gördi. (13) Nize pâreleri ve âlât-ı harb perişân yaturdı. Bildi ki ne vâkı‘ (14) olmuşdur. Çün²² elinüñ arqasın ışırdı ve ey²³ dirîgâ diyüp (15)

¹ çün: -S

² bu: -S

³ didi: -S

⁴ kimüñ nesisiz: -İ

⁵ kimüñdür: kimüñdür didi İ

⁶ bu: -İ

⁷ tüz: -S

⁸ didi: -S

⁹ didi: -S

¹⁰ göreyin: giyin İ

¹¹ andan: -S

¹² ol: -S

¹³ berâber oldı: -S

¹⁴ bile atlarından: -S

¹⁵ andan: -S

¹⁶ çün: -S

¹⁷ gördi: -S

¹⁸ var: -S

¹⁹ var: -S

²⁰ var: -S

²¹ var. Çün: -S

²² çün: -S

²³ ey: -S

yarım ferseng yol yürüdi. Bir nice hayme gördi (16) ve ol haymeler içinde bir büyük hayme gördi. Çün anda¹ (17) [S265^b] varup gördi kim Reşide-i ‘Arab’la Şeybū bendde yaturlar² (18) ve üzerlerinde bir müvekkel тұrur. Seyyid³ hışma vardı. Bir na‘ra (19) şöyle urdı ki zemīn ü zamān⁴ cünbişe geldi. Cüneyd’uñ (20) na‘rası āvāzesi çün⁵ Қays’uñ қулағına girdi, hemān-dem⁶ (21) ol⁷ dağı silāhın giyinüp nīzesin eline aldı ki

[I285^b]

(1) bu süvār kendüzine i‘timād itmişdür ki bunca genc⁸ ü ni‘meti (2) alup gider, didi⁹. Қays çün¹⁰ haymesinden таşра çıktı. (3) Gördi, bir süvār тұrur. Eyitdi: Ey civān bir sā‘at mihmānumuz (4) ol, atuñdan in veistirāhat eyle. Andan şöñra¹¹ yüküñ yüklet¹², yārānuñla¹³ git (5) yoluña ki cihānuñ cümle mālı benüm gözüme görünmez. Cüneyd¹⁴ (6) eyitdi: Ben şadaқа almaға gelmedüm dağı senden şefā‘atla nesne (7) dilemezsin. Sen hārāmīsin, Müselmānlaruñ yolın başarsın ve қанlar dökersin (8) ve mālların alursın. Baña vācibdür ki hārāmīleruñ haққından gelem (9) ve şerlerini Müselmānlar üzerinden def‘ қılam. Beri gel ceng (10) idelüm. Eger sen beni helāk iderseñ cümle mālum senüñ (11) ola¹⁵. Eger ben seni helāk idersem Müselmānlar üzerinden¹⁶ senüñ şerrini (12) def‘ eylerin¹⁷, didi¹⁸. Beri gel min-ba‘d dağı hārāmīlığa (13) tevbe eyle ki seni helāk itmeyem¹⁹, āzād idem, didi²⁰. Қays (14) eyitdi: Ey civān sen beni añlamaduñ ki meger қанuña şuşaduñ. (15) Āgāh²¹ ol²² ki

¹ çün anda: -S

² yaturlar: dururlar İ

³ Seyyid: -S

⁴ zamān: -S

⁵ çün: -S

⁶ dem: -S

⁷ ol: -S

⁸ genc: māl İ

⁹ didi: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ şöñra: -İ

¹² yüklet: -S

¹³ yārānuñla: -İ

¹⁴ Cüneyd: Seyyid İ

¹⁵ ola: -S

¹⁶ üzerinden: -İ

¹⁷ eylerin: iderin S

¹⁸ didi: -S

¹⁹ helāk itmeyem: depelemeyeyin S

²⁰ didi: -S

²¹ āgāh: -S

²² ol: ola S

eger cemī^c ehl-i ceng benüm ile ceng (16) ideler, ben tenhā olam. Hiç anlardan ben¹ pervā yimezin. Bu sözi (17) senüñle civān-merdlik yüzinden söylerem diyüp çün² (18) Cüneyd'e hamle eyledi. Cüneyd dağı aña hamle eyledi. Mā-beynlerinde (19) çok hamle ḥaṭā³ geçdi. Şeybū dağı yatduğı yirden nazār eylerdi (20) ve du^cāya meşgūl idi. Cüneyd anuñ şecā^catından ^cacebe ḳaldı. (21) Aḥşām olunca ceng eylediler. Hiç birbirine zafer bulmadılar.

[1286^a]

(1) Tā aḥşām oldu, Cüneyd bir ağaç altında inüp atını şalıvirdi (2) [S266^a] dağı namāza meşgūl oldu. Ḳays dağı dönüp⁴ ḥaymesine geldi. (3) Atından inüp yārānına eyitdi: Ben⁵ cemī^c ^cömrümde bunuñ gibi (4) şeci^c dil-āver kişi görmiş degülem, diyüp buyurdi. (5) Seyyid⁷ Cüneyd'e bir süfre ṭa^cām ve atına ^calef iletdiler. Cüneyd ḳabūl (6) eylemedi. Eyitdi: Ben senüñ ṭa^cāmuñ yimezin⁸. Benüm senüñle cengüm vardur, didi ve hem sen ḥarāmīsin, (7) Müselmānlaruñ ḳanın döküp rızḳın alursın. Ben bilmezem ki (8) kimüñ mālıdur? Niçe yiyeyin? Bunu⁹ didi dağı ḳāşıdı (9) girü döndürdi. Cüneyd şabāḥa dek namāz ḳılup Ḳur'ān oḳurdi. (10) Çün ufḳ semādan şubḥ-ı şādıḳ ṭulū^c itdi. Cüneyd farīzayı (11) yerine getirüp atın eyerledi ve silāḥın ḳuşandı, ārāste (12) olup atına çün¹⁰ süvār oldu. Ḳays dağı atına süvār olup (13) ol¹¹ dağı ārāste olup Cüneyd'e berāber geldi. Eyitdi: Ey (14) civān yüri yārānlaruñla yüklerüñi al, (15) yoluña süvār ol. Cüneyd eyitdi: Gel, tevbe eyle. Bir dağı ḥarāmīlık (16) itmeyesin. Seni öldürmeyüp āzād ideyin. Ḳays ḡazaba gelüp (17) andan yine¹² cenge āḡāz itdi. Şol ḳadar ceng eylediler¹³ kim (18) silāḥları şikest olup atları arḳasından birbirlerinüñ (19) kemerlerine yapışup kemerleri dağı ḳırıldı. Cüneyd oḳa

¹ ben: -S

² çün: -S

³ ḥaṭā: -İ

⁴ dönüp: -İ

⁵ ben: -S

⁶ cemī^c: -İ

⁷ Seyyid: -S

⁸ ben senüñ ṭa^cāmuñ yimezin: -İ

⁹ bunu: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ ol: -S

¹² andan yine: -S

¹³ eylediler: itdiler S

yaya (20) el urdı. Cüneyd, Qays bindügi atıñ gözine bir dâne¹ oq (21) eyle urdı ki at depesi üzerine yıkıldı. Qays piyāde

[İ286^b]

(1) oldı ve eyitdi: Sen² dağı eger erseñ sen³ de piyāde ol, didi⁴. Seyyid⁵ (2) Cüneyd atından aşığa indi. Qays'a karşı vardı. Şol kadar tutuşdılar (3) ki Qays yoşudı⁶ ve eyitdi: Ey civān ne yirden gelürsin (4) ve aduñ nedür, didi⁷. Şeybū ile Reşide temāşā idüp du^c ā iderlerdi. (5) Qays eyitdi: Ey civān tamām-ı Mağrib'de hergiz senüñ gibi (6) gürbüz pehlevān görmedüm, didi⁸. Söyle, aduñ nedür, didi⁹. (7) Cüneyd eyitdi: Sen¹⁰ efsāneyi qo¹¹ söyleme. Beri gel, [S266^b] güreş (8) turalum, diyüp yine birbirine el urdılar¹². Hūnları nāhūnları (9) dibinden şu aqar gibi revān oldı. Cüneyd'üñ ħamiyyet ü ħayret-i (10) İslām'ı cūşa gelüp ħamzavār sinesinüñ üzerine¹³ turup¹⁴ (11) cūşa geldi ve benī¹⁵-Hāşim tamarları oqlağuya döndi. (12) Bir na^c ra eyle urdı ki şahrılar lerzeye geldiler. Çün¹⁶ Qays (13) serāsime oldı. Cüneyd kuvvet idüp Qays'ı yirinden qapdı (14) ve başı üzerine getürüp yire çarpdı¹⁷. Andan¹⁸ ħancer-i (15) ābdār çıkardı ki ol nābe-kāruñ başını kese. Qays'a (16) cānı qayısı olup ħazret-i 'Alī ve ħazret-i ħamza şefi^c getürüp (17) bir sā^c at depeleme, didi¹⁹ ve elümi bağla ki ben²⁰ ħālümi saña beyān (18) ideyin, didi. Cüneyd çün²¹ ħamza ile 'Alī'nüñ adın işitdi (19) kıtālinden²² vāz gelüp elin bağladı dağı sinesi üzerinden (20) turdı ve eyitdi²³:

¹ dāne: -S

² sen: -S

³ sen: -İ

⁴ didi: -S

⁵ Seyyid: -S

⁶ yoşudı: yoruldu İ

⁷ didi: -S

⁸ didi: -S

⁹ didi: -S

¹⁰ sen: -S

¹¹ qo: -S

¹² urdılar: şunuşdılar S

¹³ üzerine: derünü İ

¹⁴ turup: -İ

¹⁵ benī: -S

¹⁶ çün: -S

¹⁷ çarpdı: çaldı S

¹⁸ andan: -S

¹⁹ didi: -S

²⁰ ben: -S

²¹ çün: -S

²² kıtālinden: katlandı S

²³ eyitdi: -S

Hālũñ söyle, didi¹. Baña beyān eyle, didi. (21) Ƙays eyitdi: Ben ʿArab diyārındanam. ʿAnter’ũñ püser-zādesiyem². Benüm aduma Ƙays eyidürler tā ben

[İ287^a]

(1) kemer-beste olalı hıç bir pehlevān benüm kemerüme (2) el urmamışdur, didi³ ve atamuñ atası emīre’l-mü’minũñ ki (3) Hāmza’dur, bendesiydi. Yedi yıl anuñ⁴ hizmetinde olup ceng eylemişdi. (4) Ol vaktā dek ki atamuñ anası Benī-ʿĀmir kabīlesinden oldı ve ʿAnter’ũñ anası ʿAbdü’l-muṭṭalib ḥādimiydi tā⁵ bir gün Medīne’de idüm, didi⁶. Üseyd bin Münzir, Reşīde-i (5) ʿArab’ı tıutup getürmişdi. Ben aña ʿaşık oldum. Anı daḥı perīler (6) kapdılar. Seyyid⁷ Cüneyd anı arayu gitdi. Şimdi işitmişemdür (7) Reşīde-i ʿArab Mağrib’e düşdi⁸, didi⁹ ve Cüneyd’ũñ nām u nişānı yok (8) didi¹⁰. Ammā Reşīde Manşūr’ũñ elindedür. Ben diledüm ki varam, Manşūr’ũñ (9) şehrini ḥarāb idem. Reşīde-i ʿArab’ı elinden alam. Çün Cüneyd, Reşīde-i (10) ʿArab’la olmayıcağ¹¹, ḥayfdur ki Manşūr ile ola. Ol ḥālüm [S267^a] budur ki (11) saña beyān eyledüm, diyüp zār zār ağladı. Cüneyd çün¹² Ƙays’ũñ (12) sözün işitdi. Bildi ki rāst eyidür, elinden bendin çözdü. (13) Andan¹³ eyitdi: Ey civān sen ʿAnter’ũñ püser-zādesi Ƙays, ben daḥı (14) Cüneyd bin Üseyd’em. Ƙays çün Cüneyd’ũñ adın işitdi. Feryād u fiğān¹⁴ (15) idüp ayağına düşdi ve eyitdi ki ey Cüneyd¹⁵ benüm (16) günāhumı ʿafv eyle ki ben¹⁶ seni añlamadum ve saña tığ çekdüm (17) diyüp yine ayağına düşdi. Yüzün gözün sürdi. (18) Cüneyd daḥı anuñ göñlini oḥşadı, ğam yime tır, didi¹⁷. Ƙays, tırdı¹⁸ ve eyitdi: (19) Ey Seyyidü’l-ʿArab

¹ söyle, didi: -S

² ʿAnter’ũñ püser-zādesiyem: -İ

³ didi: -S

⁴ anuñ: -İ

⁵ vaktā dek ki atamuñ anası Benī-ʿĀmir kabīlesinden oldı ve ʿAnter’ũñ anası ʿAbdü’l-muṭṭalib ḥādimiydi tā: -İ

⁶ didi: -S

⁷ Seyyid: -S

⁸ düşdi: -İ

⁹ didi: -S

¹⁰ didi: -S

¹¹ olmayıcağ: bulmayıcağ İ

¹² çün: -S

¹³ andan: -S

¹⁴ fiğān: -S

¹⁵ ey Cüneyd: -S

¹⁶ ben: -S

¹⁷ tır, didi: -İ

¹⁸ tırdı: -S

atam yedi yıl ‘Ādiye Bānū’ya¹ ‘āşık oldu (20) ve emirü’l-mü’minin Ĥamza kırk kerre ‘Ādiye kavmiyle ĥarb ħarb (21) itdi ve şıdı. Duĥteri ala virmediler. Ol duĥterüñ sebeble şol ħadar

[I287^b]

(1) ĥalāyık depelendi ki vaşfa gelmez. Anlar daĥı Kisra’ya tayandılar. Kisra daĥı (2) anlara mu‘āvenet için geldi tā mu‘ayyen ola. Ĥamza ‘Ādiye kavmiyle (3) Kisra’nuñ leşkerini şöyle ĥarāb eyledi ki ol leşkerden dört (4) pehlevāndan ġayrı kimesne ħalmadı daĥı duĥtere tālibler idi. Duĥter (5) eyitdi: Çün² dördüñüz daĥı ġüreş tutuñ. Her ħanĥıñuz pehlevān (6) ise ben anuñ olam, didi³. Anlar daĥı ġüreşdiler, ĥıĥ birbirini yeñmediler. (7) Ĥamza dördini daĥı bile yeñdi. Duĥter serā-perde ardından eyitdi⁴: (8) Āferin Ĥamza’nuñ dest-bāzūsına, didi ve eyitdi: Ben Ĥamza’nuñ ‘avreti (9) oluram. Ĥamza eyitdi: Sen benüm ħız ħarındaşumsın⁵, ben seni ‘Anter’e baġışladum, didi⁶. (10) Pehlevānlar çün⁷ bu söze rāzı olmadılar. ‘Ādiye eyitdi: Sizüñle (11) birer dāne⁸ şi‘r söyleyelüm. Ĥanĥıñuzuñ şi‘ri ĥüb olursa ben anuñ (12) ‘avreti olam, didi⁹. Andan¹⁰ birer şi‘r söylediler. Ĥamza’nuñ şi‘ri (13) cümlesinden¹¹ ĥüb geldi. Yine dūĥter eyitdi: Ben Ĥamza’ya varuram. (14) [S267^b] Ĥamza çün¹² yemānler eyledi ki sen benüm ħız ħarındaşumsın, ben seni ‘Anter’e (15) baġışladum. Yedi yıl ‘Anter’üñ ĥātırıçün ceng eyledüm ve daĥı elli (16) biñ nefer ādemī¹³ depelendi, didi¹⁴. ‘Ādiye’yi benüm atama virdiler. (17) Ben sizüñ ĥānedānıñuzuñ bende-zādesiyem, didi. Yine Cüneyd’üñ ayaġına (18) dūşdi. Āĥir Ĥays’uñ ĥaymesine gitdiler. Reşide’nüñ ve Şeybū’nuñ (19) bendin çözdiler. Ĥays çün¹⁵ Şeybū-yı ‘ayyārı çün¹⁶ kenāra çeküp

¹ Bānū’ya: -S

² çün: -S

³ didi: -S

⁴ eyitdi: -S

⁵ ħız ħarındaşumsın: ħızumsın Ā

⁶ didi: -Ā

⁷ çün: -S

⁸ dāne: -S

⁹ didi: -S

¹⁰ andan: pes S

¹¹ cümlesinden: cemī‘isin S

¹² çün: -S

¹³ ādemī: er S

¹⁴ didi: -S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ çün: -S

(20) ‘özrler diledi. Andan şoñra¹ ıtı geldi. Seyyid’den destür diledi. (21) Seyyid eyitdi: Ey ays bizüm ile yoldaş olsañ olmaz mı? ays eyitdi:

[I288^a]

(1) Bařumda şimdi Mağrib hevāsi vardur, didi². ün Reřide-i ‘Arab (2) senüñ eline girmedi. Ola ki benüm elüme gire, didi³. ayfdur ki (3) anuñ gibi duşter Mağribiler elinde ala. ays bunu söylerdi ve Reřide (4) işidürdi ve diñlerdi⁴. Andan gülerdi ammā⁵ kendüzini bildürmezdi, tā gidecek (5) vařt ays eyitdi⁶ ki bu yol bir ‘aceb yoldur ki pehlevānlıęla bu yola gitmek (6) olmaz, didi⁷. Cüneyd eyitdi: Niçün? ays eyitdi: Ey Seyyid bu yolda bir al‘a (7) vardur ve adına řemirān dirler⁸. Ol al‘ada olanlar eger⁹ er ve ger¹⁰ ‘avretdür, cümle¹¹ (8) cāzūlardur ve dağı çok aręalar vardur. şöyle ki bu yola¹² bir kimesne gitse (9) yüz biñden ziyāde aręa ol kimsenüñ başına üşerler. (10) ara bulut gibi başını ve gözünü ururlar. Ol ādem dağı aręa (11) gibi olup andan¹³ yire düşer, didi¹⁴. Yüzi aşağa tā¹⁵ ařřām (12) olunca yatur. Feryad u fięān eyleyüp andan şoñra ol¹⁶ dağı havāya (13) uçar. İrte¹⁷ olıcağ uřlar anı ovalar. Ol dağı aça aça beyābāna (14) düşer. Ol beyābānda nālān u giryān cān virür, didi¹⁸. (15) amza zamānında bunu amza’ya¹⁹ didiler. amza ol zamān Hindūsitān’da (16) idi ve ükemā-yı Hind’e şordı ki buña ‘ilāc n’ola, didi²⁰. ükemā-yı Hind²¹ (17) eyitdi ki Serendib’de Ādem peyęamber ‘aleyhi’s-selām [S268^a] abri öñinde (18) bir söğüt ağacı vardur. Her kim ol aęacuñ bir pāresin

¹ şoñra: -İ

² didi: -S

³ didi: -S

⁴ diñlerdi: -İ

⁵ andan gülerdi ammā: -S

⁶ eyitdi: -İ

⁷ didi: -S

⁸ dirler: eyidürler S

⁹ eger: -İ

¹⁰ ger: -İ

¹¹ cümle: cemī‘ S

¹² bu yola: -İ

¹³ andan: -S

¹⁴ didi: -S

¹⁵ tā: -S

¹⁶ ol: -S

¹⁷ irte: revāne İ

¹⁸ didi: -S

¹⁹ amza’ya: -İ

²⁰ didi: -S

²¹ Hind: -İ

bāzūsına (19) bağlasa ol qarğalaruñ zararı aña degmeye¹ ve anuñ² dā'iresine gelmeyeler (20) didi³. Ħamza eyitdi: Ne fā'ide anuñ yolu nice biñ fersengdür. (21) Hiç kimesne⁴ anuñ yolın dağı bilmez. Ħakimler eyitdiler: Ol ağacuñ tohmını ol

[1288^b]

(1) qal' anuñ nevāhisine saçmışlardur, didi⁵. Hemān anuñ⁶ hāşiyetidür. Her kim (2) ol ağacuñ bir pāresin alsa dağı bāzūsına bağlasa ol qarğalar anuñ (3) dā'iresine varmayalar⁷. Rabbü'l-^c ālemīnūñ şun^c ıyla ol qarğalardan (4) geçer eyle⁸ gider, didi⁹. Ol qarğa anuñ yanına uğramaz¹⁰. Ħamza dağı ol tohmı alup götürüp merdānelik ile (5) bu vilāyete¹¹ girdi. Cümle Mağrib vilāyeti çün¹² aña musahhar oldı (6) ve şad hezār cāzū ^c avretlerini dağı depeledi. Anlaruñ qal' asını (7) çün¹³ harāb u yebāb¹⁴ eyledi¹⁵ ve yolu cāzūlardan pāk itdi. (8) Ammā ol qal' anuñ dibinde ol ağacuñ¹⁶ tohmını dikmişlerdür. Büyük ağaç olmuşdur. (9) Çün¹⁷ etrāfına dört bülend dīvār çekmişlerdür. Ħamza'nuñ şüretini (10) dağı ol dīvāruñ üzerine¹⁸ taşvır itmişlerdür, didi¹⁹. Bu ser-güzeştleri (11) dağı yazmışlardur ve Ħamza'nuñ vaşiyet-nāmesinde dağı yazılmışdur. (12) Ol söğüt ağacınıñ vaşfi dīvār üzerinde yazılmışdur. (13) Her kim ol ağaçdan bir pāre ala ve dağı bāzūsına bağlaya (14) cāzūlaruñ şerrinden emīn ola, didi. Çün²⁰ Qays²¹ bu sözleri (15) tamām²² didi. Andan²³ Cüneyd ile vedā' laşdı ve Mağrib tarafına revāne (16) oldı. Cüneyd dağı aña iki yük altun ve on kat silāh

¹ zararı aña degmeye: -S

² anuñ: -İ

³ didi: -S

⁴ kimesne: -İ

⁵ didi: -S

⁶ anuñ: ol İ

⁷ ol qarğalar anuñ dā'iresine varmayalar: -S

⁸ eyle: -S

⁹ didi: -S

¹⁰ ol qarğa anuñ yanına uğramaz: -İ

¹¹ bu vilāyete: yollarına İ

¹² çün: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ yebāb: -S

¹⁵ eyledi: kıldı S

¹⁶ ol ağacuñ: -İ

¹⁷ çün: -S

¹⁸ üzerine: üstinde İ

¹⁹ didi: -S

²⁰ didi. Çün: -S

²¹ Qays: -İ

²² tamām: -S

²³ andan: -S

viridi. (17) Andan sonra her biri yollarına gitdi. Rāvī¹ şöyle rivāyet (18) ider ki² Seyyid³ Cüneyd ve Reşide ve Şeybū çün⁴ on gün (19) gitdiler. Nā-gāh bir seḡergāh ol⁵ büleñd dīvāra yetdiler. Ol sögüt (20) ağacı anda idi ve Ḥamza’nuñ şüretin daḡı anda⁶ gördiler. Ol⁷ dīvār üzre (21) aşkar-ı dīv-zādı [S268^b] taşvīr itmişler ve gürz-i gāv-serini omuzına kıomış ve

[İ289^a]

(1) cümle silāhıyla ārāste vü pīrāste olmuş. Cüneyd Ḥamza’nuñ heybetinden (2) ḡavf idüp⁸ naḡar itdi. Bir sā^c at miḡdārı⁹ ḡayrān ḡaldı. (3) Hezārān taḡsīn idüp¹⁰ āferīnler getürdi. Andan sonra bir ḡaḡ (4) gördi ki ey Cüneyd çün bu yire gelesin bu sögüt ağacından (5) bir pāre alasin, andan¹¹ bāzūña baḡlayasin. Çün ‘Acem mülkine (6) varasin. Sen¹² anda sākīn olasin, didi¹³. ‘Arab diyārında¹⁴ (7) zinhār¹⁵ sākīn olma, didi¹⁶. Zīra ol rūzgārda düşmenler çok¹⁷ ḡuvvet (8) tutmuş olmuşlardur¹⁸. Çün Cüneyd Ḥamza’nuñ vaşıyyet-nāmesin oḡudı, zār zār (9) aḡladı. Andan sonra¹⁹ ol dört dīvāruñ üzerine çıḡdı. (10) Bir büyük ağac gördi. Dibinde bir āb-ı revān çeşme gördi. (11) Anda bir sā^c at miḡdārı āsāyiş gösterdi. Her biri ol (12) ağacdan birer pāre aldılar²⁰. Bāzūlarına baḡladılar. Andan²¹ ta^c vīz (13) idindiler daḡı ol yirden gitdiler. Üçinci gün bir ḡoş (14) ḡurrem murgzāra yetişdiler. Derḡāl²² atlarından inüp anda²³

¹ rāvī: mü’ellif-i kitāb S

² şöyle rivāyet ider ki: eydür S

³ Seyyid: -S

⁴ çün: -S

⁵ ol: bir İ

⁶ anda: -S

⁷ ol: -İ

⁸ ḡavf idüp: -S

⁹ miḡdārı: -S

¹⁰ idüp: kılup S

¹¹ andan: -S

¹² sen: -S

¹³ didi: -S

¹⁴ diyārında: mülkinde S

¹⁵ zinhār: -S

¹⁶ didi: -S

¹⁷ çok: -S

¹⁸ olmuşlardur: -İ

¹⁹ sonra: -S

²⁰ aldılar: -S

²¹ andan: -S

²² derḡāl: -İ

²³ anda: -İ

ḳondılar. Hemān-dem¹ (15) ol ḳal‘ anuñ üstinden şad hezār ḳara ḳarğa ki ḳara bulut (16) gibi ḳalkdılar daḫı şahrādan yaña geldiler. Gūyā ki yir yüzine (17) ḳara bulut gibi² düşdi. Cüneyd ile Reşīde maḫūf oldılar (18) ve ‘acebe ḳaldılar. Ammā çün ol ağaçdan bāzūlarına bağlamışlar idi. (19) Ol sebebden bir miḳdār³ gönülleri emīn idi ve cānları sākin (20) idi. Ol ḳarğalardan biri daḫı bunlara gelmedi. Cüneyd Hāḳ Te‘ālā ḫazretine (21) şükr-perdāz⁴ eyledi ve Hāmza’nuñ dest-bāzūsına āferīn

[1289^b]

(1) getürdi. İttifāḳ Şeybū ḫurı geldi. Ol murğzārda bir çeşme var idi. (2) Anda⁵ vardı ki ğusl eyleye⁶. Çün⁷ soyundu, şuya girdi. Yunurken⁸ (3) nā-gāh⁹ bāzūsındaki ağacuñ ipi kırıldı çün¹⁰ ağac pāresin (4) Şeybū¹¹ almadı ve muḳayyed olmadı. Şimden girü bize ağac gerekmez, didi. (5) Andan¹² cāmesin [S269^a] giyinüp Cüneyd’e vardı. Diledi ki bāzūsındaki (6) ağacuñ ḫālını aña¹³ diye. Nā-gāh bir zāğ-ı siyāh tağ başından ḳalkdı (7) geldi. Şeybū’nuñ başı üzerine ḳondı. Andan¹⁴ minḳārıyla Şeybū’nuñ (8) yüzün gözin evkār eyledi. Derḫāl Şeybū’nuñ dükeli a‘zāsı (9) şikest oldu. Şeybū daḫı bir ḳarğa olup andan¹⁵ yire düşdi. (10) Yuvalandı, feryād¹⁶ u fiğān idüp gözlerinden yaş revān oldu. (11) Cüneyd’üñ cānına āteş düşdi ve Reşīde daḫı feryād u nāleler eylerdi. (12) Şeybū çün¹⁷ ḳarğa mişālinde yirde yuvalanurdi. Hemān¹⁸ Cüneyd’üñ (13) ḫātırına geldi ki Hāmza’nuñ vaşiyet-nāmesinde yazılmışdı ki (14) her kim ḳarğalar şerriyle¹⁹ ḳarğa olup yire yuvalanup andan²⁰ soñra havāya uça (15) gerekdür. Hiç ḳuşlar ana rāḫat virmeyüp āḫir beyābānda cān

¹ dem: -S

² gibi: -S

³ bir miḳdār: -S

⁴ perdāz: -S

⁵ var idi. Anda: -S

⁶ eyleye: ide İ

⁷ çün: -S

⁸ yunurken: yüzerken İ

⁹ nā-gāh: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ Şeybū: -S

¹² andan: -S

¹³ aña: -S

¹⁴ andan: -S

¹⁵ andan: -S

¹⁶ feryād: ḳarğa S

¹⁷ çün: -S

¹⁸ hemān: -S

¹⁹ ḳarğalar şerriyle: -İ

²⁰ andan: -S

(16) virse gerekdür. Çün ol hâl Cüneyd'ün hâtırına geldi¹, hemân elin uzadup Şeybū'yı yirinden (17) kaldurup bir kafese koydı. Öñinden gidermedi. Şeybū kafes (18) içinde ağlardı. Ammā dili yoğdı ki söyleyeydi. Cüneyd ile Reşide (19) anuñ² firākından yanup yakılurlar idi. Cüneyd ile Reşide Şeybū ğamından (20) şol kadar³ ağladılar ki kendüden gitdiler ve cāmelerin çāk (21) idüp hāke düşdiler. Günden güne Cüneyd⁴ şarardı ve teni zārdan

[İ290^a]

(1) nizār⁵ oldı. Reşide gördi ki Cüneyd helāk olup gider (2) eyitdi: Ey Seyyidü'l-⁶ Arab ğam yime ve ta⁶ ab çekme. Benüm bir tedbīrüm var idi (3) yādumdan gitmişdi. Şimdi yāduma geldi. Ümizdür ki (4) senün himmetünle ve ecdāduñ mu⁶ āvenetiyle ve Hāğ celle ve ⁶ ālanuñ⁶ ināyetiyle (5) rāst gele, didi⁷ ve meded ola. Ol vaqt ki ben dīvler elinde⁸ (6) giriftār idüm. Bir şahrāda hor u zār idüm. Keynās-ı perinün ⁶ avreti (7) geldi. Beni⁹ anlaruñ elinden hālāş itdi. Baña şaçından üç kıl [S269^b] virdi (8) ve andan¹⁰ eyitdi kim kaçan saña bir mühim bir muşibet vākı⁶ ola ol kılıñ (9) birin od üzerine қо, ben saña gelem, didi idi. Şimdi bize (10) bundan ehemm ve bundan aş⁶ ab bir¹¹ iş dağı olmaz, didi¹². Cüneyd (11) eyitdi: Tiz ol yoksa şimdi¹³ kendümi helāk iderem¹⁴, didi¹⁵ (12) ki ol yār-ı şādıkum bunuñ gibi belāya uğradı (13) didi¹⁶ ve bu ğam-ğüsār muvāfıķı bunuñ gibi ⁶ ināde görmek (14) olmaz. Reşide eyitdi: Şimdi kafesi at, üzerine koyalum (15) ve dağı bu yirden gidelüm, didi¹⁷ ve eyidürler ki bir¹⁸ iki (16) günlük yolda bir şehr vardır. Ol şehrün pādışāhına (17) Fercān eyidürler. Bir

¹ çün ol hâl Cüneyd'ün hâtırına geldi: -İ

² anuñ: -S

³ şol kadar: şöyle İ

⁴ Cüneyd: beñizleri S

⁵ nizār: lertzān İ

⁶ celle ve ⁶ ālanuñ: Te⁶ ālā'nuñ S

⁷ didi: -S

⁸ elinde: içinde İ

⁹ beni: -İ

¹⁰ andan: -S

¹¹ bir: -S

¹² didi: -S

¹³ şimdi: -S

¹⁴ iderem: eylerin S

¹⁵ didi: -S

¹⁶ didi: -S

¹⁷ didi: -S

¹⁸ bir: -İ

müddet anda dağı ıturalum. Ben¹ ol kız ıtarındaşlıgum (18) perı ‘avretini² da‘ vet ideyin ki bu kārũ çāresin anlar (19) bulurlar. Bunı diyüp andan³ ıtalkdılar. Ol Şhrden yaña revāne (20) oldılar⁴. Őeybũ‘yı ıtafes iinde nohũdla ve Şeker ile ve bādām ile (21) beslerlerdi. Bir nice gũn gitdiler. Nā-gāh bir Őeĥergāh ol⁵ Şehre yetdiler.

[İ290^b]

(1) Gördiler, behişte beñzer bir Şehr. Her ıtarafı bāg u āb-ı revānlar (2) ve ıtuşları hũb-elhān ve ni‘meti firāvān. Derĥāl atlarından⁶ inüp (3) bir hoş mũnaķķaŐ serāya ķondılar. Reşide, Őeybũ virdügi (4) dārũdan kendüye⁷ sürindi, siyāh oldu. Hindũvāne (5) cāme giyüp bir⁸ evde oturdu. Cũneyd dağı ‘ibādetine meŐgũl (6) oldu. Bu maĥalli ferāmũŐ eyleme ĥikāyetũmi bir yirden dağı diyelũm⁹. (7) **ĶıŐŐa-i dāstān-ı¹⁰ dıger** mü‘ellif-i kitāb eydür: Muĥtār ve (8) Ķādī ve Sa‘d-ı MıŐrī deryādan Endũlīs Şehrine geldiler. (9) Cũneyd‘i cũst ü cũ eylediler tā bunuñ üzerine bir zamān gedi. (10) Bir gũn Őehrũñ iinde bir ĥurũŐ belürdi. Muĥtār ve yārānı (11) temāŐāya gitdiler. Gördiler, bir ŐaĥŐ ardınca öñince (12) bī-ĥad eŐĥāŐ çāvũŐlar Őavuluñ Őavuluñ diyüp gelür. (13) Muĥtār ĥalāyıkdan istifsār itdi ki bu ne ĥāldur? Eydildiler: Bu ŐaĥŐ bir¹¹ (14) Türk‘dür, adına Bektaş eyidürler. [S270^a] Tır-endāzlık sebeble (15) sultāndan gũnde hezār dīnār alur. Şimdi meydāna (16) oķ atmağa gider. Eger bir gũn ‘ulũfesin virmezler (17) ise eyidür ki ‘āŐi oluram, dũŐmenũñe giderem¹², dir¹³. Bu pādīŐāhuñ (18) bir ulu dũŐmeni vardur ki adına¹⁴ Fercān eyidürler. Başın (19) ĥarācını bu ŐaĥŐuñ sebeble ile virür. Muĥtār eyitdi: Ben bu¹⁵ Türk‘ũñ (20) atduğı oķı temāŐā

¹ ben: -İ

² ‘avretini: -S

³ andan: -S

⁴ revāne oldılar: gitdiler S

⁵ ol: -S

⁶ atlarından: -S

⁷ kendüye: -S

⁸ bir: -S

⁹ diyelũm: diyelũm didi İ

¹⁰ dāstān-ı: -S

¹¹ bir: -İ

¹² giderem: varuram S

¹³ dir: -S

¹⁴ adına: aña S

¹⁵ ben bu: -İ

ideyin. Kāḍī eyitdi¹: Fuzūlluk eyleme, otur (21) didi. Muḥtār Kāḍī'nūñ sözünü kulağına koymayup

[İ291^a]

(1) kendü atına zīn urup ve başına licām geçürdi ve beline terkeş (2) bağlayup bāzūsına çün² kemān geçürdi ve rikāba qadem koyup (3) atına süvār oldu daḡı meydāna geldi, gördi. Pādişāh (4) taḡt üzerinde oturmuş cümle süvārları öñine tūrmışlar. (5) Miyāne-i meydānda siper qomışlar. Ol Türk atını yeldürüp (6) ol siperi urup bir yanından geçürür. Muḥtār iki siper qodı (7) ve daḡı atına cevelān gösterüp kemāna oq koyup (8) çün³ pertāb itdi. Siperūñ ikisinden bile geçürdi. Ḥalāyık (9) çün⁴ 'acebe qaldılar, tā dört siper qodı⁵ ve dördünden daḡı (10) geçürdi. Pādişāh taḡayyüre varup başın aşığa egdi. (11) Eyitdi: Yā Rabb bu ḡarīb şahş ne yirden ola. Ādem gönderüp (12) Muḥtār'ı taleb eyledi. Da' vet itdi⁶ ve nevāzişler idüp (13) şordı ki ne yirdensin ve ne yire gidersin? Muḥtār eyitdi: (14) Atam Yemen bāzergānydı. Yolda öldi. Bir nice müddetdür ki (15) deryāda ser-gerdān idüm. Bu vaqt kim pādişāh devletinde (16) deryā şiddetinden ḡalāş buldum. Pādişāh eyitdi: Ey civān (17) ben bir vaqt atamdan işitdüm ki Ḥamza bu şehre (18) gelmiş ve anuñ bir⁷ refiқи var imiş ki adına Sa'd-ı Vaqqāş (19) eyidürler imiş. Anuñ qavmi idi⁸ ve tīr-endāzlıqda anuñ⁹ mişli yoḡdı. Bizüm [S270^b] şehrumizi (20) tūtmışlar. Benüm atam anuñ elinde ölmüş ve atamuñ beş birāderini (21) helāk eyledi. Būcāl-ı dīvūñ atasını öldürdi ve daḡı sen

[İ291^b]

(1) ol qavmden gibisin. Toḡrı söyle bāzergānlardan bunuñ gibi hüner (2) gelmez. Ben daḡı atamuñ qanın taleb iderem ve biz merdüm-i ḡarīb-nüvāz oluruz. (3) Eger bir kimesne atamız depelese çün qapumuza gelse biz anuñ qanından (4) geçevüz. 'Ale'l-ḡuşuş ki senūñ günāhuñ yoq. Muḥtār şād oldu. (5) Ammā iqrār eylemedi.

¹ eyitdi: -S

² çün: -S

³ çün: -S

⁴ çün: -S

⁵ qodı: -İ

⁶ da' vet itdi: -S

⁷ bir: -İ

⁸ anuñ qavmi idi: -İ

⁹ anuñ: -İ

Pādişāh nevāzişler idüp Muhtār'a eyitdi: Eger (6) bāzergān iseñ ve eger degülseñ¹ benüm ile ol. Bizüm hizmetümüz eyle. (7) Muhtār n'ola didi. Muhtār bu sözde iken Bektaş-ı tır-endāz çıka (8) geldi. Sultāna hizmet idüp eyitdi: Bir ğarīb civān benüm (9) bāzārumuñ revnaķını giderdi. Şimdi icāzet vir ki huzūruñda (10) ceng idelüm, didi². Eger bu beni depelerse veyā ben anı³ depelersem (11) kanumuz helāl olsun, didi⁴. Henüz ol bu sözde iken (12) Muhtār rikāba kadem koyup atına süvār oldı ve kemānına zih virüp (13) ebrūsına girih gösterdi ve sultān Muhtār'uñ şecā'atından (14) ve çāpük-süvārılığından 'acebe kaldı ve kendüye eyitdi: Bāzergānlarda (15) bu şecā'at olmaz. Muhtār eyitdi: Eger ol beni depelerse benüm (16) n'em var ise hep⁵ anuñ olsun. Eger ben anı depelersem (17) sultān öninde her⁶ günde hezār dīnār virür, didi⁷. (18) Pādişāha kılur ve bu kavl üzre muķarrer olup meydāna (19) geldiler ve kemānların ellerine alup birbirine tır-bārān itdiler. (20) Muhtār-ı tır-endāz çün⁸ kemāna oķ kodi ve fırsat (21) gözleyüp ve çarhvār Türk'üñ dā'iresin devr iderdi.

[İ292^a]

(1) Türk daķı peyveste tır-bārān iderdi. Muhtār daķı Türk'üñ oķını⁹ (2) red iderdi. Pādişāh daķı leşkeriyle [S271^a] nezzāre iderdi ve bu ta'accübde (3) kalmışlardı. Muhtār-ı cigerdār fırsat buldı. Türk'üñ pehlūsına (4) bir oķ eyle urdı ki ol¹⁰ bir pehlūsından çıkdı gitdi. (5) Pādişāh bu ma'nādan şād oldı. Ol sebebden ki andan korkardı. (6) Çün Türk atından yire düşdi, öldi¹¹. Muhtār pādişāh (7) huzūrına gelüp hizmet itdi ve halāyıkdan fiğān kopdı ve sultān (8) anuñ tır-endāzlığında ve dil-āverliğinden 'acebe kılup teşrifler (9) virüp günden güne 'izzetin ziyāde itdi ve eyidürler ki (10) ol zamānda, ol vilāyetde bir ejderhā peydā olmuşdı. Anuñ (11) şalābetinden halk kormışdı ve memleket hārāba varmışdı (12) ve yol kesilmişdi. Hiç kimsenüñ zehresi yoğdı ki ol (13) ejderhā olduğı yola gideydi. Pādişāh Muhtār'a eyitdi: (14) Ey civān eger sen bu vilāyetden bu ejderhānuñ şerrini (15) def iderseñ

¹ degülseñ: dilerseñ İ

² didi: -S

³ anı: bunı S

⁴ didi: -S

⁵ hep: -S

⁶ öninde her: -S

⁷ didi: -S

⁸ çün: -S

⁹ oķını: -İ

¹⁰ ol: -S

¹¹ öldi: evvel İ

sevāb eylemiş olursın. Qādī, Muhtār'a eyitdi: (16) Ey cāhil biz ġarīb kişilerüz, sen yine fuзуlluġa bařladuñ (17) didi¹. Bizi ve kendüñi daġı belāya giriftār itmek dilersin. (18) Muhtār eyitdi: Ey Qādī eger ben bu ejderhāyı oġla helāk (19) itmezsem Sa' d-ı Vaqqāř'uñ püştinden gelmiş olmayam, didi. Andan² (20) silāġın giyindi. İki řandūķayı üç yüz oġ ile pür idüp (21) çün³ yayın eline aldı ve beř dāne⁴ yay daġı ġāzır idüp

[İ292^b]

(1) getürdi. Andan⁵ sultāna gelüp ġulaġuz şaleb itdi ki (2) ol⁶ ejderhānuñ olduġı yiri şaleb idüp⁷ ġöstere. Çün⁸ ġulaġuzı (3) öñine bıraġdı. Qādī ve Sa' d-ı Mıřrī ve ba' zı ġalk bile gitdiler. (4) Ol⁹ ejderhānuñ maġāmına çün¹⁰ vardılar. Muhtār'la gelen (5) ġalk bir yüce řaġa çıġdılar. Muhtār ejderhā olduġı (6) bir¹¹ murġzāra varup bir na' ra urdı. ġalāyık çün ol¹² řaġuñ (7) üstinde ol na' radan bī-hüř oldılar. Ejderhā çünki (8) [S271^b] Muhtār'uñ āvāzın işitdi, ol¹³ murġzārdan yaña geldi. (9) Ol maġāra gibi aġzını açup on beř arşun şaddi (10) var idi ve arġası peleng gibi alaca idi ve nefesi (11) germiyyeti¹⁴ kiremitci firunından od çıkar gibi siyāh tütüne beñzerdi (12) ve arslan gibi öġürürdi. Ol murġzārda her ne (13) var ise nefesinden yandı. Muhtār-ı cigerdār çün¹⁵ kemāna oġ (14) ġodı ve daġı ġaġ Te' ālā ġazretinden meded şaleb itdi (15) ve atına mehmūz degürdi. At ilerü varmadı. Mehmūz (16) urduġça ġıçın ġıçın girüsine¹⁶ gitdi. Muhtār ġördi ki (17) at ilerü varmaz. Ařaġa indi, atını şalıvirdi. Andan¹⁷ (18) kemāna oġ ġoyup kendü çün¹⁸ ilerü vardı. Andan¹⁹

¹ didi: -S

² andan: -S

³ çün: -S

⁴ dāne: -S

⁵ andan: -S

⁶ ol: -S

⁷ şaleb idüp: -S

⁸ çün: -S

⁹ ol: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ bir: -S

¹² çün ol: -S

¹³ ol: -S

¹⁴ germiyyeti: -İ

¹⁵ çün: -S

¹⁶ girüsine: -S

¹⁷ andan: -S

¹⁸ çün: -S

¹⁹ andan: -S

(19) kemānı çeküp okı pertāb itdi¹. Ok ejderhāya doḡundı (20) ammā girü şıçradı. Aşlā te 'şir² itmedi. Muhtār ḡorḡdı. Hudā'ya (21) niyāzlar idüp ve Muhammed'e şalavāt getürdi. Yine kemānına ok ḡoyup yine³

[I293^a]

(1) pertāb itdi. Ok ejderhānuñ gözine eyle doḡundı ki (2) gözi ḡanla ḡoldı. Çün⁴ ejderhā başın silküp (3) peleng gibi şıçramaḡa başladı. Muhtār daḡı şir-i jiyān gibi ejderhānuñ (4) dā'iresin devr iderdi. Yine⁵ kemāna bir⁶ ok ḡoyup ve daḡı (5) pertāb itdi⁷. Ok ejderhānuñ arḡasına eyle doḡundı ki (6) yelegine dek gömüldi. Andan⁸ ejderhā degirmen taşı (7) yuvalanmaḡa başladı. Döne döne süst oldı. Aşlā⁹ harekete (8) mecāli ḡalmadı¹⁰. Muhtār gördi ki ejderhā hareket itmez oldı¹¹. Tiḡ çeküp üzerine vardı. Cümle (9) a'zāsın tiḡle pāre pāre eyledi. Başın çün¹² teninden ayırdı. (10) Andan soñra¹³ yārānını ḡaḡırdı. Ḳāḡi'yle Sa' d-ı Mışrī taḡdan (11) indiler. Çün¹⁴ Muhtār'a hezār taḡsın itdiler. Andan soñra dönüp (12) şehre geldiler. Anda bile olan ḡalk ejderhānuñ (13) başını görüp andan¹⁵ pādişāha getürdiler. Fi'l-ḡāl¹⁶ (14) buyurdu çün¹⁷ şehri ārāste eylediler ve muḡrib-i ḡoş-āvāzlar ile (15) şehrüñ [S272^a] her ḡüşesin pīrāste ḡıldılar ve muḡribler ile 'iş (16) nūşa başladılar. Andan soñra¹⁸ pādişāh leşkeriyle temāşāya gitdiler (17) varup gördiler. Ejderhā¹⁹ bir²⁰ ḡara taḡ gibi yatur. Hemān²¹

¹ pertāb itdi: atdı İ

² te 'şir: eşer S

³ yine: -İ

⁴ çün: -S

⁵ yine: -S

⁶ bir: -S

⁷ pertāb itdi: atdı İ

⁸ andan: -S

⁹ aşlā: -S

¹⁰ mecāli ḡalmadı: itmez oldı İ

¹¹ gördi ki ejderhā hareket itmez oldı: -İ

¹² çün: -S

¹³ andan soñra: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ andan: -S

¹⁶ fi'l-ḡāl: -S

¹⁷ çün: -S

¹⁸ andan soñra: -S

¹⁹ ejderhā: -S

²⁰ bir: -İ

²¹ hemān: -S

(18) derisin yüzüp andan¹ ‘ arabaya qodılar², andan³ şehre getürdiler. (19) Çün⁴ halâyık Muhtâr’a âferin didiler. Dest-bâzûña kuvvet didiler⁵. (20) Pâdişâh hâzretleri⁶ buyurdi. Yüz at ve yüz dâne⁷ hil‘ at ve yüz (21) dâne⁸ ğulâm-ı mâh-tal‘ at virdiler.
Mü’ellif-i kitâb eydür:

[1293^b]

(1) Ol sâ‘ atda ki Muhtâr, Bücâl-ı dîvi depeledi. Anuñ qarındaşı Kurâs (2) işitdi ki qarındaşı Hamza hışmınuñ elinde öldi çün⁹ (3) kilim-güşlar şehrine ‘azm eyledi. Elli biñ nefer merdüm¹⁰-hor (4) dîv ile kilim-güşlar ceziresine geldi. Kilim-güşları (5) kırdı. Birin¹¹ diri qomadı. Andan Muhtâr’uñ haberin aldı. (6) Ol cezireyi çün¹² harâb idüp yıkdı ve yaqdı ve bir kilim-güş (7) alıqomışdı. Andan şordı ki ol benüm qarındaşımı (8) öldüren ‘Arab şimdi¹³ qanda gitdi, didi¹⁴. Kilim-güş eyitdi: (9) Endülis şehrine vardı, didi. Andan¹⁵ eyitdi: Eyü bahâne (10) elüme girdi, didi¹⁶. Varayım Endülis şehrini oda yaqayım (11) ve Mağrib mülkini nâlân u tâlân eyleyem¹⁷, didi. Elli biñ nefer (12) âdem-hor dîvle Endülis cânibine revâne oldı. Muhtâr dağı (13) ejderhâyı qatlı itdüğü zamândan soñra idi. Kurâs-ı dîv elli biñ¹⁸ (14) nefer dîvle geldi. Endülis şehrini ihâta eyledi. (15) Şehr şâhına bir kimesne gönderdi ki Muhtâr’ı baña (16) vir ki benüm qarındaşım depelemişdür ve hem baş harâcın boynuña (17) al ve duhterüñi baña ‘avretlige vir. Yoksa saña dağı kilim-güşlara (18) itdüğüm iderem, didi¹⁹. Çün Qaylâfe sultân bu haberi işitdi (19) andan²⁰ Muhtâr’ı da‘ vet idüp eyitdi:

---

¹ andan: -S

² qodılar: urdılar S

³ andan: -S

⁴ çün: -S

⁵ dest-bâzûña kuvvet didiler: -S

⁶ hâzretleri: -S

⁷ dâne: -S

⁸ dâne: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ merdüm: âdem S

¹¹ birin: -S

¹² çün: -S

¹³ şimdi: -S

¹⁴ didi: -S

¹⁵ vardı, didi. Andan: -S

¹⁶ didi: -S

¹⁷ nâlân u tâlân eyleyem: yıqayım S

¹⁸ biñ: -İ

¹⁹ didi: -S

²⁰ andan: -S

Ben evvel senden şordum ki (20) Ĥamza'nuñ ĥıřmı mısıñ, didüm¹. Sen benden gizledüñ. Senüñ şomluğundan (21) bu şehre fitne-i ařüb² düşdi ki cihān³ ĥarāb olırdur, didi⁴.

[1294^a]

(1) Andan⁵ Muĥtār güldi ve eyitdi: Sen hıç⁶ ġam yime ve ġuřřa çekme⁷ ki (2) ben Ĥamza'nuñ bende-zādesiyem, didi⁸. [S272^b] Ol dıvüñ toĥmını yir yüzinden (3) Ĥaĥ virürse ben⁹ götüreyin, didi¹⁰. Ķaylāfe eyitdi: Meger sen dıvānesin (4) didi¹¹. Bu Kurās'da bir nesne vardur ki aña hıç oĥ (5) kār itmez, didi. Çün¹² bunlar bu sözde iken çün¹³ Kurās (6) şehrüñ eĥrāfını tıtdı. Ammā şehrüñ ĥal'ası muĥkem idi. (7) On yıl beklesele alımlardı¹⁴. Çün şabāĥ oldı (8) der-i dervāzeyi aĥdılar. Bı-nihāyet leşker çıĥdılar. Varup (9) çün¹⁵ dıv leşkerine muĥābil oldılar. Şaf şaf ārāste (10) olup tıġlere kef urdılar ammā¹⁶ kimesne meydāna at (11) şıĥratmadı. İllā Muĥtār-ı ciġerdār idi. Silāĥıyla pırāste olup (12) çün¹⁷ meydāna girdi. Andan¹⁸ cevelān gösterüp mübāriz taleb (13) itdi. Ol taraıdan yigirmi beş arış ĥadd u ĥāmetle bir süvār (14) çün¹⁹ meydāna girdi. Henüz yaĥın gelmemişdi, Muĥtār anı (15) bir oĥla helāk itdi, ve'l-ĥāřıl-ı kelām²⁰ yetmiş nefer süvār-ı²¹ nāmdār (16) meydāna girdi. Cümlesin birer oĥla helāk itdi. (17) Artuĥ²² hıç kimesne meydāna girmedı. Çün²³

¹ didüm: -S

² aşüb: -S

³ cihān: -S

⁴ didi: -S

⁵ andan: -S

⁶ hıç: -İ

⁷ ġuřřa çekme: -S

⁸ zādesiyem didi: -S

⁹ Ĥaĥ virürse ben: -S

¹⁰ didi: -S

¹¹ didi: -S

¹² didi. Çün: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ alımlardı: almaġa ĥādir olmadı İ

¹⁵ çün: -S

¹⁶ ammā: illā İ

¹⁷ çün: -S

¹⁸ andan: -S

¹⁹ çün: -S

²⁰ kelām: -S

²¹ süvār-ı: -İ

²² artuĥ: bu kerre S

²³ çün: -S

aḥşām (18) irişdi, tabl-ı āsāyiş çalındı. İki leşker birbirinden dölendi¹ ve kim pehlevānlık eyledi bilindi². (19) Kurās-ı dīv kendüye eyitdi: Benüm qarındaşımı öldüren (20) beñzer ki bu şahşdur³ ve bu daḥı dil-āver görmemişdür (21) didi⁴. Yarın meydānda ben⁵ bunı pāre pāre idüp andan⁶ loḡma loḡma

[1294^b]

(1) yiyeysin, didi. Andan⁷ bu şehri ḥarāb ideyin, didi. Dīvüñ (2) biri tırı gelüp eyitdi: Ben yarın anı ḥuzūruña getüreyin (3) didi. Bu sözi diyen dīvüñ adına Şihāl eyidürler idi. (4) Kurās eyitdi: Eger sen anı diri getürseñ ben⁸ kızımı saña (5) vireyin, didi. **Bu taraftan** Endülis sultānı Muḥtār'a şol kadar ni' met (6) ü ḥil'at viridi ki vaşf olunmazdı⁹. Andan şoñra¹⁰ eyitdi: (7) Eger biz¹¹ bu cengden fāriḡ olavuz kızımı saña vireyin, didi. (8) Muḥtār hiç tınmadı. Çün ufḡ-ı āsmāndan¹² şubḥ-ı şādıḡ tūlū' (9) itdi. İki [S273^a] leşker birbirine çün¹³ muḡābil oldılar. Çün¹⁴ şaflar (10) düzüldi ve ḡarb-ı ḥarbīler çalındı ve atlar kişnemesi¹⁵ ve dil-āverler (11) na' rası çün¹⁶ feleke çıḡdı ve atlaruñ ayaḡı depürdüsi (12) semeke indi. Evvel kimesne ki meydāna girdi, Muḥtār-ı dil-āver idi. (13) Ol taraftan daḥı Şihāl dīv-i¹⁷ merdüm-ḥor yigirmi sekiz arış (14) ḡadd u ḡāmetle çün¹⁸ meydāna girüp Muḥtār'a muḡābil oldı. (15) Çün¹⁹ Muḥtār²⁰ ca' besin açup oḡ çıḡardı. Kemāna ḡoyup andan²¹ pertāb (16) itdi. Şihāl-i dīv Muḥtār'uñ oḡını tāziyāne ile red itdi²². (17) Muḥtār bir oḡ daḥı atdı. Çün²³ anı

¹ dölendi: ayrıldı S

² kim pehlevānlık eyledi bilindi: -İ

³ şahşdur: şahşdur didi İ

⁴ didi: -S

⁵ ben: -S

⁶ andan: -S

⁷ didi. Andan: -S

⁸ ben: -S

⁹ vaşf olunmazdı: ḡıyāsa gelmez S

¹⁰ andan şoñra: -S

¹¹ biz: -S

¹² āsmāndan: semādan S

¹³ çün: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ kişnemesi: süheylı S

¹⁶ çün: -S

¹⁷ dīv-i: -S

¹⁸ çün: -S

¹⁹ çün: -S

²⁰ Muḥtār: -İ

²¹ andan: -S

²² itdi: eyledi S

²³ çün: -S

dağı red itdi¹. Muhtâr atdı (18) ol red itdi. Muhtâr eyitdi: Ol oğı red itdün², eger dil-
âverseñ (19) bu oğı dağı red eyle, didi. Andan³ kemāna bir⁴ oğ ğodı. Yā Huzā (20)
diyüp çün⁵ oğı pertāb itdi. Oğ Şihāl-i nābe-kāruñ sīnesine (21) eyle doğundı ki
püştinden çıkup hemān atından düşüp

[1295^a]

(1) çün⁶ cān cehenneme ışmarladı. Dīv leşkerinden ğurūř⁷ zāhir oldı. Bir ağ pīl⁸ (2)
meydāna girdi. Üstinde on dāne şaşş silāhlarıyla müzeyyen (3) ü müretteb idi. Çün⁹
Muhtâr'ın üzerine neft şaçdılar. Muhtâr-ı cigerdār (4) pīlün ğortūmına bir oğ eyle
urdu ki sīnesine şaplandı (5) ve pīl dağı çarğ gibi dönmege başladı. Bir oğ dağı
pehlūsına¹⁰ atdı¹¹ (6) pīl çün¹² ğal^c a miřāl yıkıldı ve Ğaylāfe sipāhından bir¹³ na' ra
(7) ğodı. Muhtâr-ı cigerdār çün tīg-i āteř-bārın eline alup pīl üzerinde (8) olan ol¹⁴
on şaşşı pāre pāre eyledi. Andan¹⁵ şabl-ı āsāyiř (9) çün¹⁶ çalındı ve iki leşker
birbirinden ayrılıp andan¹⁷ ārāmgāhlarına (10) geldiler. Ol gice āsūde-ğāl¹⁸ oldılar.
Çün¹⁹ (11) yarındası yine²⁰ iki leşker birbirine muğābil olup şaflar (12) çekdiler ve
tiğlere keş urdılar. Evvel kimesne ki meydāna girdi (13) Muhtâr-ı cigerdār idi.
Cevlān ğılıp řarīd²¹ gösterdi ve miyāne-i (14) meydānda şurup andan²² mübāriz
şaleb itdi. Ol şarafdan (15) çün²³ Kurās silāhın giyüp andan meydāna girdi²⁴ ki (16)

¹ itdi: eyledi S

² Muhtâr atdı ol red itdi. Muhtâr eyitdi, ol oğı red itdün: -S

³ andan: -S

⁴ bir: -S

⁵ çün: -S

⁶ çün: -S

⁷ ğurūř: ğalaba İ

⁸ pīl: -İ

⁹ çün: -S

¹⁰ pehlūsına: -İ

¹¹ atdı: urdu S

¹² çün: -S

¹³ bir: -S

¹⁴ ol: -S

¹⁵ andan: pes S

¹⁶ çün: -S

¹⁷ andan: -S

¹⁸ ğāl: -S

¹⁹ çün: -S

²⁰ yine: ğirü İ

²¹ řarīd: şarab İ

²² andan: -S

²³ çün: -S

²⁴ andan meydāna girdi: hiç S

[S273^b] bir pādişāhda anuñ gibi¹ silāh² yoğdı ve eyidürler ki ol silāh² Ferīdün'ũñ (17) gencinden çıkmışdı ki anı³ āteş yaqmazdı ve āb ışlamazdı ve hīç⁴ zařm (18) aña kar itmezdi ve ba'zılar eyidürler ki İsfendiyār'ũñ (19) silāhıydı. Andan⁵ eyidürler ki İsfendiyār-ı Rūyīntenũñ silāhıydı. (20) Ammā⁶ bu silāh⁷ sebeble Rūyīnten eyidürler idi⁸. Çün Kurās bu silāhı (21) giydi bu Kurās bir büyük şaşsdı ki at anı⁹ götürmezdi.

[İ295^b]

(1) Meger ol at pīl-ten¹⁰ olaydı, didi¹¹ ve bir büyük atı var idi. Hemān¹² (2) ol götürürdi. Dā'imā¹³ aña sūvār olurdı. Ol mel'ũnuñ (3) kırk beş arşun řadd¹⁴ u řāmeti var idi ve cesāmeti aña göre (4) idi. Bir řara şağ gibi çün¹⁵ yirinden şopdı, meydāna girüp (5) Muřtār'a çün¹⁶ berāber şurdı ve eyitdi: Benüm şarındaşımı depeleyen (6) sen miydüñ? Muřtār eyitdi: Ben idüm. Şimdi¹⁷ seni daşı řarındaşuñ şatına (7) göndereyin, didi¹⁸. Kurās endīşe eyledi ki bu benüm¹⁹ bir şuluma (8) beñzer şaşs, benüm²⁰ birāderümi niçe helāk eyledi. Şimdi ben bunu (9) yiyeyin, göreysin n'eyler baña²¹, didi²². Ammā²³ baña ğāyet²⁴ 'ayb²⁵ iderler²⁶, (10) bunuñ gibi ile ceng eyleyem, diyüp eyitdi: Ey küçücek

¹ anuñ gibi: -S

² eyidürler ki ol silāh: zīrā Ī

³ anı: -Ī

⁴ hīç: -Ī

⁵ andan: -S

⁶ ammā: hemān Ī

⁷ silāh: -Ī

⁸ eyidürler idi: dirlerdi S

⁹ anı: -S

¹⁰ ten: -Ī

¹¹ didi: -S

¹² hemān: -S

¹³ dā'imā: -S

¹⁴ şadd: -S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ çün: -S

¹⁷ şimdi: hemīn S

¹⁸ didi: -S

¹⁹ benüm: -S

²⁰ benüm: -S

²¹ baña :-Ī

²² didi: -S

²³ ammā: -Ī

²⁴ ğāyet: -S

²⁵ 'ayb: ta'ab Ī

²⁶ iderler: iderler didi Ī

(11) ādem, elüñi bağla dağı gel, seni āzād ideyin, didi¹ ve eger ben² (12) senüñle ceng idersem cihānuñ pehlevānları beni ‘ayıblar ve eger (13) senüñ gibi bir ‘ācizi depelersem biñ senüñ gibi ādemüñ³ (14) qanı benüm⁴ qarındaşum qanına ‘ivaz olmaz. Muhtār güldi. Eytidi: (15) Ey siyāh-ı mel‘ün tut ayağıñı tās⁵ pāça yiyesin diyüp andan⁶ (16) kemāna oq koyup dağı pertāb itdi. Andan ol⁷ oq (17) Kurās’uñ sīnesine toqundi ammā pāre pāre oldı, hīç eşer (18) eylemedi. Her-çend ki Kurās’a tır ururdı, ašlā⁸ eşer (19) itmezdi. Muhtār kendüye eyitdi: Aña oq geçmez, hemān (20) cānuñdan nevmīz ol. Çün Muhtār’a hamle eylerdi. Muhtār degirmen (21) gibi dönerdi ve dā’iresin devr iderdi⁹. [S274^a] İki leşker

[İ296^a]

(1) çün¹⁰ ‘acebe qalmışlardı. Muhtār-ı tır-endāz¹¹ tiri bārān iderdi. (2) Ammā ne fā’ide aña te’sīr¹² itmezdi. Āhīr¹³ ‘āciz qaldı ammā nazar (3) itdi, gördi ki Kurās’uñ bir açuq yiri yoq, illā¹⁴ dırnağı. Bu¹⁵ fırsatdur (4) diyüp andan¹⁶ kemāna oq qodı. Çün¹⁷ çeküp pertāb (5) itdi. Ol mel‘ünüñ çaq¹⁸ dırnağına oq şöyle doqundi ki (6) şaplandı, qaldı. Çün¹⁹ hālāyık Muhtār’uñ²⁰ tır-endāzlığından ‘acebe (7) qaldılar. Çün²¹ siyāh ol oqa iltifāt eylemedi. Kurās andan²² (8) Muhtār’a çün²³ gürz pertāb itdi. Gürz gelüp Muhtār’uñ atınıñ (9) dört ayağını qırdı. Şabr eyledi çün²⁴ Kurās

¹ didi: -S

² ben: -S

³ ādemüñ: -S

⁴ benüm: -S

⁵ tās: -İ

⁶ andan: -S

⁷ andan ol: -S

⁸ ašlā: -S

⁹ iderdi: eylerdi S

¹⁰ çün: -S

¹¹ tır-endāz: -S

¹² ne fā’ide aña te’sīr: kār S

¹³ āhīr: -S

¹⁴ illā: -İ

¹⁵ bu: -S

¹⁶ andan: -S

¹⁷ çün: -S

¹⁸ çaq: -S

¹⁹ çün: -S

²⁰ Muhtār’uñ: -S

²¹ çün: -S

²² andan: -S

²³ çün: -S

²⁴ çün: -S

yaşın geldi¹ (10) Muhtâr eyitdi: Sen dağı piyâde ol ki senüñle çün² darb (11) u harb idişelüm, didi³. Kurâs dağı piyâde oldı. Muhtâr (12) diledi ki kaçça. Muhtâr-ı dil-âver⁴ çâlâk-sebük şahş idi. Fikr (13) itdi ki eger ben kaçarsam bu kâfir leşkeri kaçan⁵ yetişür. Çün⁶ (14) Muhtâr yelmege başladı. Kurâs dağı şıçramağa başladı. Çün⁷ (15) Muhtâr'a yetişüp kemerine yapışdı, qaldurdu. Andan⁸ yire (16) urdu. Andan⁹ elin bağlayup müvekkellere ışmarladı. Yine¹⁰ gürz-i (17) girānuñ¹¹ eline alup Qaylāfe leşkerine girdi ve qurd (18) qoyuna girür gibi tār-mār eyledi ve her gürz ki şalardı (19) atıyla şahşı hürd u mürd eylerdi. Qaylāfe cüst çâlâk kişi idi ve (20) bir pîl üzerine oturmuşdı. Kurâs çün¹² gürz ile pîlini (21) urdu. Hemān¹³ pîl yıqıldı ve Qaylāfe segirdüp bir ata süvār

[I296^b]

(1) oldı ve dağı kaçdı. Şehre girdi ve qal' anuñ qapuların qapatdı. (2) Ammā anuñ hūşlarından çok ādem¹⁴ helāk oldı. Henüz öyle (3) vaqtidi, cemī' leşker şınmışdı. Kurâs çün¹⁵ qal' a qapusına (4) gelüp bir na'ra eyle urdu ki qal' aya zelzele düşdi¹⁶. (5) Andan¹⁷ gürzin qaldurup¹⁸ havāya pertāb itdi. Gürz havādan (6) inicek gine tıtdı. Eyidürler ki ol gürzüñ (7) dört yüz batman şıqleti var idi. Qal' anuñ halkı anuñ pehlevānlığında (8) 'acebe qalup cānlarından¹⁹ [S274^b] nevmiz olmışlar idi (9) ve eyitdiler ki hiç ādemī aña cevāb viremez, didiler²⁰. (10) Qādī'yle Sa' d-ı Mışrī Muhtâr' uñ giriftār olduğın göricek (11) yaqaların çāk idüp başlarına hāk saçdılar.

---

¹ geldi: -S

² senüñle çün: -S

³ didi: -S

⁴ dil-âver: -S

⁵ kaçan: -İ

⁶ çün: -S

⁷ çün: -S

⁸ andan: -S

⁹ andan: -S

¹⁰ yine: -İ

¹¹ girānuñ: -S

¹² çün: -S

¹³ hemān: -S

¹⁴ ādem: kimesne S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ düşdi: geldi S

¹⁷ andan: -S

¹⁸ qaldurup: -İ

¹⁹ cānlarından: kendülerinden İ

²⁰ didiler: -S

Ḳaylāfe (12) ğam yimeñüz, didi. Ḥuzā ḥalāş eyleye, didi¹. Kurās (13) andan bir² na^c ra daḡı urdı ve yemānler eyledi ki ben bu şehri (14) çün³ kilim-ġuşlar şehri gibi ḥarāb u yebāb⁴ (15) eylerin, didi⁵ ve bu ḥişārı berāber türāb kılayın⁶ diyüp dem-be-dem (16) na^c ra urup⁷ ururđı. Ammā şehrūñ ḥişārı⁸ muḥkem idi (17) ve burc bārūsı tamām mermerden idi ve çepeçevresi pür şu⁹ (18) idi. Ḥandaḡı ve kıyuları demürden idi. Her қаpu üzerinde (19) elli biñ nefer tır-endāz oturmuşđı ve deryā yüzinden (20) bir yolu daḡı var idi kim müdām gemiler varup gelür idi. (21) Çün¹⁰ Kurās girü döndi. Andan¹¹ leşkerġāhına geldi.

[1297^a]

(1) Buyurđı, ḡal^c ayı ḥişār itdiler. Çün bir dem āsāyiş gösterdi. (2) Andan şoñra buyurđı, Muḥtār'ı getürdiler. Elleri baġlu (3) Kurās'ıñ berāberinde turgurdılar. Çün¹² Kurās başın (4) ḡaldurup eyitdi: Ey mār-ḡor-ı ^c Arab sen kimsin ki cihān-ġirlik (5) da^c vāsın idersin¹³, didi¹⁴ ve ḥile ile bu ḡalkı depelersin, didi¹⁵. (6) Şimdi kendüñi niçe gördüñ? Muḥtār çün¹⁶ başın (7) öñine biraġup epsem oldı ve tenini ḡazāya ḡodı (8) ve cānını Ḥuzā'ya ışmarladı. Kurās eyitdi: Āteş getürüñ (9) benüm ḡarşumda yaḡuñ ve daḡı bir nice şiş getürüñ pāre pāre (10) idüp tā ben bunu demüre şancayın ve daḡı kebāb ideyin. (11) Andan loḡma loḡma¹⁷ yiyeyin ve daḡı her birüñüze birer loḡma vireyin (12) didi. Çün¹⁸ Muḥtār ol¹⁹ Kirdġār ḡazretine ibtihāl gösterdi. (13) Eyitdi: Ey ḡādir-i tüvānā ve ey giriftārlara ḡalāşlık viren (14) pādişāh, sen revā görme şol bir mü'minüñ ġöñlini ki (15) senüñ muḡabbetüñle memlūdur ve ḡabibinüñ Muştafā'nuñ ve çār-yār-ı (16) bā-şafānuñ şevḡle töludur ki ol tu^c me-i şeyāḡın (17)

¹ didi: -S

² andan bir: -S

³ çün: -S

⁴ ḡarāb u yebāb: -S

⁵ didi: -S

⁶ kılayın: eylerem S

⁷ urup: -İ

⁸ ḥişārı: -S

⁹ şu: āb S

¹⁰ çün: -S

¹¹ andan: -S

¹² çün: -S

¹³ idersin: eylersin İ

¹⁴ didi: -S

¹⁵ didi: -S

¹⁶ çün: -S

¹⁷ andan loḡma loḡma: -S

¹⁸ didi. Çün: -S

¹⁹ ol: -S

ola [S275^a] ve bu zālimlerün şerrinden sen şaķla. Muhtār'ın du'ası dergāh-ı (18) Hūdā'da maķbūl oldu ve hem ol sâ'atda *iftāhū'l-ebvāb* (19) yetişdi. Kurās'ın Māhū-nām bir kıızı var idi. Atası (20) Kurās öñinde hāzır idi. Hemān bir 'ifrīte beñzerdi (21) ve burnınuñ delügi çün¹ mağāraya beñzerdi ve ağızı gāra beñzerdi

[1297^b]

(1) ve memeleri² bal ile tölmiş meşke beñzerdi ve başı künbede (2) ve ayağı ābnūsdan sūtūna beñzerdi. Şöyle ki kendüzini (3) dürlü dürlü³ zīverler ile çün⁴ bezemişdi. Çün⁵ Muhtār dağı münācātta (4) idi. Nā-gāh duhter başın kaldurup atasına eyitdi: (5) Ey ata baña icāzet var ise hizmetüñe bir söz söyleyeyin (6) didi⁶. Kurās eyitdi: Ey atanıñ cānı ne dirsın, görelüm (7) didi⁷. Eyitdi: Benüm anam gāyetde pīr olmışdur ve hem Būcāl (8) 'ammümüñ tağından yanmışdur⁸. Ola ki Būcāl'ı öldürenüñ (9) etini yiyüp andan⁹ hātırı tesellī bula, didi¹⁰. Şimdi (10) anañ dağı bu heftede gelür. İmdi anı benüm elüme virün (11) ben¹¹ şaķlayayın, didi¹². Muhtār duhterüñ sözinden bildi ki (12) kendü haķķında duhterüñ şefķati peydā oldu. Kurās (13) eyitdi: Ey benüm ferzendüm benüm hīç bir¹³ kimesneye i'timādum yoķdur (14) ve sen anı kendüñden ayırma, muħkem bağla. Muhtār'ı çün¹⁴ (15) ħalvetine gönderdi. Kendü dağı 'aķabince gitdi. Çün (16) ħalvetine geldi, Muhtār'ın elin ve ayağın öpdü. Çün (17) bir sâ'at geçdi, duhter Muhtār'a eyitdi ki sen benüm atamı (18) depelemek isterseñ, gel senüñle kaçalum, senüñ vilāyetüñe (19) gidelüm, didi¹⁵. Şol¹⁶ şartla ki sen¹⁷ beni 'avret idinesin. (20) Muhtār n'ola didi. Ammā benüm

¹ çün: -S

² memeleri: ħarnı S

³ dürlü: -S

⁴ çün: -S

⁵ çün: -S

⁶ didi: -S

⁷ didi: -S

⁸ 'ammümüñ tağından yanmışdur: dīvüñ ħamından tağda yatmışdur İ

⁹ andan: -S

¹⁰ didi: -S

¹¹ ben: -S

¹² didi: -S

¹³ bir: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ didi: -S

¹⁶ şol: şu S

¹⁷ sen: -S

silāhumı ve esbābumı getür (21) ki zīrā¹ silāhsuz yola gitmek olmaz, didi. Andan² Māhū tırdı³

[İ298^a]

(1) atası katına geldi ve eyitdi: Dilerem ki ol şahşuñ tır ü (2) kemānını ve şemşirini görem. Hergiz tır ü kemān (3) u şemşir görmüş degülem, didi. Andan⁴ Kurās (4) buyurdi, getürdiler. Çün⁵ duhter göricek [S275^b] atasına (5) eyitdi: Baña bağışla, didi. Atası dağı bağışladı. Duhter tır ve (6) kemānı ve şemşiri alup çün⁶ getürdi. Muhtār şād (7) olup Hūdā'ya şükr eyledi. Muhtār⁷ silāhın giyüp (8) ve yayına zih virdi ve şemşirini çün⁸ beline bağıladı. Duhter (9) şarāb getürdi ve eyitdi: Yār-ı⁹ vefādār gel şarāb (10) içelüm. Andan şoñra gönül murādın bulavuz, didi¹⁰. (11) Muhtār eyitdi¹¹: Ben hergiz şarāb içmiş degülem, didi. Sen şarābuñ (12) iç mest olıcağ murāduñ bulasın, didi. Duhter eyitdi: (13) Hem¹² yarın iki dāne¹³ bedevī at bulayın, didi. (14) Getürüp çün¹⁴ süvār olalum, didi¹⁵. Muhtār eyitdi: (15) Hızmetkārları taşra çıkar senüñle tenhā kalalum, didi¹⁶. Andan (16) şoñra her¹⁷ niçe dilerseñ eyle kılalum, didi. Çün¹⁸ neşāından (17) şol¹⁹ kadar şarāb içdi ki mest-i lā-yu'qāl olup düşdi. (18) Muhtār tamām silāhın giymişdi. Yirinden tırup haymeden (19) taşra çıkıdı. Bir bağılu at gördi. Hemān ol ata²⁰ süvār (20) oldu. Gice dağı gāyet qarañu idi. Āheste āheste leşkerden (21) taşra çıkıdı ve pusıda hezār süvār qaravullar var idi.

---

¹ zīrā: -S

² didi. Andan: -S

³ tırdı: -İ

⁴ didi. Andan: -S

⁵ çün: -S

⁶ alup çün: -S

⁷ Muhtār: -S

⁸ çün: -S

⁹ yār-ı: ey S

¹⁰ didi: -S

¹¹ eyitdi: -S

¹² hem: hemān İ

¹³ dāne: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ didi: -S

¹⁶ didi: -S

¹⁷ her: -S

¹⁸ didi. Çün: -S

¹⁹ şol: ol S

²⁰ ol ata: -S

[İ298^b]

(1) Muhtâr'ı görüp ardına düşdiler. Çün¹ tağa yakın idi. (2) Hemân² Muhtâr atdan inüp tağa girdi, nâ-bedîd oldu. Haç (3) Te'âlâ hazreti³ anı⁴ kırtardı. Çün⁵ leşker-i karavul girü (4) döndi. Çün söz bu yire geldi, Halife şâz oldu. (5) Ebû Hafş'un dâmenini zer ile pür itdi ve eyitdi: Şehre niçe (6) düşdi. **Mü'ellif-i kitâb** eydür: Berisi gün gine Kurâs (7) Muhtâr'ı taleb itdi. Şol kadar istediler, bulmadılar⁶. Andan aña⁷ kaçmışdur (8) didiler. Kurâs vardı, kızınıñ haymesine geldi. (9) Gördi, duhteri mest-i harâb olup⁸ yaturdı. Çün⁹ (10) Kurâs barmağın ışırdı ve kızınıñ başına şol kadar depme (11) urdı ki öldi¹⁰. Muhtâr'ı yine¹¹ şol kadar aradılar, bulmadılar. **Ez-ân cânib** (12) Muhtâr şol kadar sa'y itdi ki şehre [S276^a] giremedi. Zîrâ (13) şehriñ kapuları muhkem bağlu idi. Tağda ve şahrâda şayd (14) şikâr¹² idünüp ğidâ idinürdi tâ bir hefte miqdârı Muhtâr¹³ (15) tağı geşt eyledi. Bir gün fırsat buldı vaşf-ı (16) hâli yazdı¹⁴. Andan oğ ucına bağlayup¹⁵ şehre pertâb (17) itdi. Şehr halkı çün¹⁶ oğı bulup sulţâna iletdiler. (18) Kâdî ve Sa'd-ı Mısrî şâd oldılar. Bu maħalli ferâmüş (19) eyleme yine gelevüz¹⁷. Çün¹⁸ hikâyeti bir yirden dağı (20) işit. Hiç kulaqlar işitmiş degüldür. Bu hikâyeti altun şuyıyla (21) yazmak gerekdür¹⁹. **Kıssa-i diğer** Ebû Hafş-ı Kûfi

¹ çün: -S

² hemân: -S

³ hazreti: -S

⁴ anı: -İ

⁵ çün: -S

⁶ bulmadılar: -İ

⁷ andan aña: -S

⁸ olup: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ öldi: -İ

¹¹ yine: -S

¹² şikâr: -S

¹³ Muhtâr: -İ

¹⁴ yazdı: oğ yazdı S

¹⁵ andan oğ ucına bağlayup: -S

¹⁶ çün: -S

¹⁷ gelevüz: gelevüz didi İ

¹⁸ çün: -S

¹⁹ gerekdür: gerekdür didi İ

[İ299^a]

(1) rahmetu'llāhi 'aleyh¹ eydür: Şeybū kara qarğa mişālinde çün² (2) kafesde giriftār idi. Çün³ Cüneyd Fercān şehrinde on gün⁴ (3) āsūde-ḥāl⁵ oldu. Her gün Reşīde-i 'Arab'a eyidürdi ki (4) kız qarındaşuñı da'vet eyle ki Şeybū'ya bir çāre eyleye (5) didi⁶. Derḥāl Reşīde ol kılı⁷ bāzūsından çözdü. (6) Keynās-ı perīnūñ 'avreti virdügi ol üç kılı çıkardı. (7) Od üzerine ḳodı. Nā-gāh göge nigāh itdi. Bir aḳ (8) ḳuş gördü, uça uça geldi. Ol ṭamuñ (9) üzerine ḳondu. Çün⁸ silkindi, hemān⁹ perī kıızı oldu¹⁰, kendü (10) ḥāline girdi. Reşīde-i 'Arab'ı çün¹¹ kenāra çekti. (11) Yüzün, gözün öpüp eyitdi: Ey bī-vefā ādemī çoḳ (12) işitmişemdür ki ādemīde vefā olmaz, didi¹² ve revādur¹³ kim (13) senūñ mühimātuñ ḥāşıl ola, maḳşūduña iresin¹⁴. Hem-demlerūñi ferāmūş idesin (14) ve daḡı nice rāzlar söyleşürler idi. Çün¹⁵ Cüneyd işidürdi (15) ve anlaruñ sözinden 'acebe ḳalmışdı tā Reşīde eṣnā-yı kelāmda (16) Şeybū'nuñ aḥvālinden añdı ve hem Cüneyd'ūñ ḡamından (17) ki Şeybū firāḳında giriftār olmuşdur¹⁶. Rūz u şeb zārdadur (18) didi¹⁷. Perī tefekküre varup eyitdi: Ey kız qarındaş (19) bu işūñ çāresin ḥiç kimesne bilmez. Nice pādişāhlar ve pādişāh-zādeler (20) çün¹⁸ Şeybū gibi [S276^b] qarğa olmuşlardur, çāre bulmamışlardur¹⁹. Hemīşe kafes içinde (21) olmuşlardur. Āḡir 'ömrleri bir yıl olmuşdur. Andan şoñra ölmüşlerdür,

---

¹ 'aleyh: -S

² çün: -S

³ çün: -S

⁴ gün: -İ

⁵ ḥāl: -S

⁶ didi: -S

⁷ ol kılı: -S

⁸ çün: -S

⁹ hemān: -S

¹⁰ oldu: -İ

¹¹ çün: -S

¹² didi: -S

¹³ revādur: revā degüldür İ

¹⁴ maḳşūduña iresin: -İ

¹⁵ çün: -S

¹⁶ olmuşdur: -S

¹⁷ didi: -S

¹⁸ çün: -S

¹⁹ çāre bulmamışlardur: -İ

[İ299^b]

(1) didi¹ ve bu derde giriftār olanuñ ‘ömri bir yıldan ziyāde olmaz (2) didi. Eger siz² aña şefkat iderseñüz anı³ şeker ile besleñ (3) didi⁴. Ol hemīşe şikencede olur. Bir yıl tamām olıcağ andan⁵ (4) ölür, didi. Andan⁶ Reşide feryād idüp eyitdi: Ey mihrbān (5) kız qarındaş bu ne sözdür ki sen anı⁷ dirsın, didi⁸. (6) Perī eyitdi: Ben buña çāre bilmezem, didi⁹. Ammā bir kız¹⁰ qarındaşum vardır. (7) Varayın¹¹ anı göndereyin tā Cüneyd’i kapsun Āteş-süz-ı cāzū (8) öñine iletsün, didi¹². Ola ki ol aña¹³ bir¹⁴ çāre bula (9) didi¹⁵. Ammā ol benüm dāyemdür. Bu¹⁶ yolda şol kadar muḥāṭara (10) vardır ki vaşf olunmaz, didi¹⁷. Ḥayf ola ki (11) Cüneyd gibi pehlevān-ı cihān bu yolda helāk ola, didi¹⁸. (12) Şimdi Şeybū ğamını çekersin ammā¹⁹ ol vaḳt Cüneyd ile Şeybū (13) ğuşşasın yirsın²⁰ ve eger ol²¹ bir vāḳı‘aya düşerse (14) benden bilme, didi²². Hele şūret-i ḥāli ben²³ saña didüm. (15) Ammā ol²⁴ ādemi kendü ḥāline getürmek Ḥabīb-i ‘Atṭār’uñ (16) kārıdır, didi²⁵ ve Ḥabīb-i ‘Atṭār ḥod ölmışdür. Ammā bir (17) oğlu ḳalmışdur. Her kimse ki ḳarğa olsa Ḥabīb-i ‘Atṭār’uñ oğlınuñ (18) cigerini ve gözini yimek gerekdür²⁶ ki tā şifā (19) bula, yine kendü ḥāline gele. Ḥabīb-i ‘Atṭār’uñ oğlu (20) atasından hezār-bār ḥile-kārdur. Cemī‘ cāzūlar anuñ (21) ḥizmetkārıdır ve bu Zehrā-yı cāzū ki ḥod siz gördüñüz,

¹ didi: -S

² didi. Eger siz: -S

³ anı: -S

⁴ didi: -S

⁵ andan: -S

⁶ didi. Andan: -S

⁷ sen anı: -S

⁸ didi: -S

⁹ didi: -S

¹⁰ kız: -İ

¹¹ varayın: -S

¹² didi: -S

¹³ aña: kāra S

¹⁴ bir: -S

¹⁵ didi: -S

¹⁶ bu: ammā S

¹⁷ didi: -S

¹⁸ didi: -S

¹⁹ ammā: -S

²⁰ yirsın: yirsın didi İ

²¹ ol: -İ

²² didi: -S

²³ ben: -S

²⁴ ol: -S

²⁵ didi: -S

²⁶ gerekdür: gerekdür didi İ

[İ300^a]

(1) anuñ hizmetkârlarındandır ve bu Zehrâ-yı cāzū¹ kemteridür (2) ve anlaruñ maḳâmı yedi deryâdan ötedür. Kūh-ı Ḳāf'ıñ (3) māverāsındadır. Ādem yürümesiyle yüz yıllık yoldur, didi². (4) Ḥamza diledi ki vara, cāzūlardan ol yolu pāk ide³ (5) ammā çün ol yoluñ şiddetin ve zahmetin işitdi⁴. (6) Ol hevesden vāz geldi. Meger Ḥabīb-i cāzūnuñ va' desı (7) bākī [S277^a] ḳalmışdur ki Cüneyd anuñ üzerine varuben ve birāderümi (8) saña göndereyin. Reşide aḥvāli Cüneyd'e didi. Cüneyd yemānler itdi ki (9) eger ejderhā dehānına girmek daḫı olursa varam (10) girem ki baña dünyāda Şeybūsuz çün dirlik⁵ ḥarāmdur, didi. (11) Andan⁶ zār zār ağladı ve perīnūñ özi göyündi. (12) Cüneyd'üñ vefādārlığına hezār āferīn diyüp andan⁷ derḥāl⁸ nā-bedīd (13) oldı. Cüneyd yarındası ḳaşruñ küngüresinde bir aḳ ḳuş gördi (14) 'acebe ḳaldı. Ol daḫı Cüneyd'i gördi. Derḥāl kendü (15) ḥāline girdi. Ayuñ on dördi⁹ gibi bir ḥüb (16) cemāl olup¹⁰ selām 'aleyküm yā ibn 'amm Resūlu'llāh, didi ve daḫı (17) yiri öpdı. Andan şoñra Cüneyd'i kenāra çekdi. Eyitdi: Ey (18) Seyyid cānumı esirge ki bu yol Ḥabīb-i 'Atṭār'ıñ yoludur. Be-gāyet (19) ḥaṭarnākdur ve der-bendi çoḳdur¹¹, didi¹². Anda ādemī geçmez, didi¹³ (20) ve ḳal'a-i zāḡı ol binā eylemişdür. Cemī' yir yüzünñ cāzūları (21) anuñ şākirdi ṭururlar¹⁴ ve iki oḡlı vardur. Cāzūluḳda atalarından

[İ300^b]

(1) hezār-bār beterlerdür. Şeybū'ya hīç çāre yoḳdur, illā Ḥabīb-i 'Atṭār'ıñ (2) oḡlunuñ göziyle cigerini yimeyince devā olmaz ve daḫı şıḥḥat bulmaz. (3) Anuñ maḳâmı Cihān-bīn ṭaḡındadır. Ol ṭaḡ kūh-ı Ḳāf'dan (4) öte hezār ferseng yoldur,

¹ bu Zehrâ-yı cāzū: -S

² didi: -S

³ ide: eyleye S

⁴ işitdi: üşendi S

⁵ çün dirlik: -S

⁶ andan: -S

⁷ andan: -S

⁸ derḥāl: -İ

⁹ dördi: dört geçe İ

¹⁰ olup: -İ

¹¹ çoḳdur: -İ

¹² didi: -S

¹³ didi: -S

¹⁴ ṭururlar: -İ

didi¹. Ol yolda yetmiş şehir vardır. (5) Ol şehirler de dīvler ve perīler ve cāzūlar şehridür. Anları geçmek (6) gerek. Çün anları geçesin andan soñra ol yire varasın. Ol yirde hezār pāre şehir göresin² (7) ki her biri bir behište beñzer, didi³. Cemī‘ Ḥabīb-i ‘Atṭār’uñ (8) mülkidür ve serīr-i salṭanatına anuñ oğlı oturmuşdur. Şad hezār (9) dīv ü perī çün fermānında olup⁴ тұrurlar, didi. Eger (10) Ḥamza’nuñ bu söğüt ağacı olmayaydı, [S277^b] dükeli cihān ḥarāb (11) olurdu ve sen şimdi anuñ üzerine niçe ğālib olursın. (12) Çün anı depeleyüp göziyle cigerin alasın ve atasınuñ (13) cesedini bir şırçadan şandūka қоmışlardur ve daḥı bal ile (14) töldürmüşlardur ki cesedine bir⁵ ḥalel gelmeye. Şöyle ki (15) tamām tūra. Reşīde-i ‘Arab rüz u şeb bu kāra⁶ çāre nedür (16) diyüp ağlar idi. Mü’ellif-i kitāb eydür: Çün Seyyid⁷ (17) Cüneyd Fercān şehrinde bir hefte tamām⁸ āsāyiş gösterdi. (18) Bu ḥaberi yine şordı. Perī eyitdi: Ol taraftaki (19) Ḥabīb-i cāzūyı defn itmişlerdi. Şad⁹ hezār cāzū anda (20) dā’im dururlar, didi¹⁰ ve eger havādan bir kuş geçe siḥrle indürürler¹¹. Biz ki perīlerüz ol yirden geçemezüz. (21) Oğlanlığumda babamla Ḥabīb-i ‘Atṭār’ı görmege vardum idi. Yakın

[I301^a]

(1) varmağa atamuñ güci yetmedi. Ğāyet vehm itdi. Çün¹² atalarumuzdan (2) anları¹³ işitmişdi ki emire’l-mü’minīn Ḥamza’dan şecī‘ dil-āver (3) bir¹⁴ kimesne görmedük. Diledi ki anda vara, yolınuñ ıraklığı (4) sebebinden varamadı, vāz geldi. Esmā-yı perī ki (5) benüm atamuñ kız qarındaşıdır. Cümle perīler anuñ fermānında dururlardı. (6) Bu yola gitmedi. Şimdi ey Seyyid hezār cān yoluña (7) fedā olsun, didi¹⁵. Ammā bu sa’y-ı bī-ḥāşıldan ne fā’ide ‘ā’id (8) olur, didi. Çün Seyyid¹⁶ Cüneyd bu ḥaberi

¹ didi: -S

² ol yirde hezār pāre şehir göresin: -İ

³ didi: -S

⁴ olup: -S

⁵ bir: -S

⁶ bu kāra: buña S

⁷ çün Seyyid: -S

⁸ tamām: -S

⁹ şad: -S

¹⁰ didi: -S

¹¹ eger havādan bir kuş geçe siḥrle indürürler: -İ

¹² çün: -S

¹³ anları: -S

¹⁴ bir: -S

¹⁵ didi: -S

¹⁶ didi. Çün Seyyid: -S

işidicek ağladı (9) ve diledi ki kendüzini helāk ide. Çün¹ perī teraḥḥum (10) idüp eyitdi ki imdi² yol yarağın gör³ ki gidelüm. (11) İn-şā'allāh bu düşvār iş āsān ola, didi. Cüneyd eyitdi: (12) Baña Şeybūsuz dirlik ciḥānda⁴ gerekmez, didi. Perī eyitdi⁵: (13) Ğam yime ki işüñ ḥāşıl olınca ben saña yoldaş olam. Ammā bu yolda (14) çün⁶ Siyāmek şāhuñ⁷ cevşeni gerekdür ki giyinesin, didi⁸. Cüneyd (15) eyitdi: Ol cevşen benümledür. Çün⁹ perī ta' accüb [S278^a] itdi ve gönül (16) ḥoşluğın virdi ki atamdan işitmişemdür ki Benī-Hāşim (17) ḳabilelerinden bir şahş vücūda gele ki anuñ nice (18) nişānları ola ki ya' nī Maşrıḳ'ı ve ğarбі ve ber ü baḥrı çün¹⁰ (19) gezmiş ola ve cinnī vü perī görmüş ola ve cevşen-i Siyāmek'i (20) eline girmiş ola. Benüm¹¹ atam didüğü ol nişānlar hep sende (21) vardur¹². Şimdi¹³ gerekdür ki iki şānenüñ mā-beyninde bir nişān

[I301^b]

(1) vardur, anı görem¹⁴ ve hem¹⁵ pehlüñ yek-bār ola. Eli büyük ve (2) sā' idi yoğun ve belı Ḥamza¹⁶ vü ' Alī gibi ince ola¹⁷ ve sīnesi (3) vāsi' ve ḳāmeti bülend ve kelāmı lezīz ola, didi¹⁸. Ol (4) nişānlar ki görünür yirindedür, gördüm. Ammā şānedekini (5) görmedüm. Dilerem ki anı daḥı gösteresin, anı daḥı görem. Seyyid¹⁹ Cüneyd (6) hemān²⁰ şoyundu, şānesini gösterdi. Perī²¹ gördi, ya nice (7) şıfatında bir yeşil nişān añladı²² ve egildi, öpdı. (8) Andan²³ eyitdi: Şimdi yaḳınüm oldu ki sen Resül'üñ

¹ çün: -S

² imdi: -S

³ gör: eyle S

⁴ ciḥānda: -S

⁵ eyitdi: -S

⁶ çün: -S

⁷ şāhuñ: -İ

⁸ didi: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ benüm: -S

¹² vardur: vardur didi İ

¹³ şimdi: -İ

¹⁴ görem: görem didi İ

¹⁵ hem: -İ

¹⁶ Ḥamza: -İ

¹⁷ ola: ola didi İ

¹⁸ ola, didi: -S

¹⁹ Seyyid: -S

²⁰ hemān: -S

²¹ perī: çün İ

²² añladı: -S

²³ andan: -S

‘ammisi (9) oğlının ve murāduñ hāşıl¹ u müyesser oldu. Bu yolda düşvār (10) işler çün² saña āsān oldu. Seyyid³ Cüneyd tırdı, Siyāmek’uñ (11) dır⁴ı giydi⁴ ve dağı ne⁵ hācet olursa getürdi. (12) Reşide, Cüneyd’uñ ayağına düşdi ve eyitdi: Ey Seyyid ben senüñçün (13) atamı ve anamı ve üstādumı ve hānmānumı ve cemī⁶ esbābumı terk (14) itmişemdür. İmdi sen bir yola⁶ gidersin ki hiç bir ādem gitmemişdür (15) ve eger gitmiş ise girü gelmemişdür, didi⁷. Şimdi beni (16) dağı bile alı git ki her⁸ ne olursavuz bile olavuz, didi⁹ (17) ve Reşide bu sözi diyüp andan ağlar idi ve yüregın nār-ı hicrle¹⁰ (18) tağlar idi. Cüneyd eyitdi: Ey maħbūb-ı mihrbānum ben dağı senüñ (19) gibi hānmānum¹¹ senüñ vāsıtañla terk¹² itmişdüm. Cihānda (20) āvāre vü sergerdān idüm. İmdi mürüvvet degüldür ki Şeybū gibi (21) [S278^b] yār-ı şādık u ğamgūsārı ki huşūşā kardaş gibi bile büyümişüzdür¹³.

[I302^a]

(1) Bunuñ gibi hālde koyavuz, biz hużūr ihtiyār idevüz, didi¹⁴. (2) Hāzret-i Zū’l-Celāl’dan taqđir-i kalemı böyle taħrİR itmişdi ki bu belā (3) aña gele ve bizi aña sebeb kıla, didi¹⁵. Seni ben¹⁶ Hudā’ya (4) ışmarladum. Bu yirde bir miskīn kişi vardur, māluñ çokdur (5) var anuñla ol ve eger cān-ı ‘azizüm girü benüm ile ola girü¹⁷ (6) revende olup gelem, seni ben bulam. Şeybū’yı karşıñdan giderme (7) didi¹⁸. Şekerden ğayrı sen¹⁹ aña ğidā yidürme ve baña himmetüñi

¹ hāşıl: -S

² çün: -S

³ Seyyid: -S

⁴ giydi: -S

⁵ ne: her İ

⁶ bir yola: bu yire S

⁷ didi: -S

⁸ her: -S

⁹ didi: -S

¹⁰ hicrle: firākla S

¹¹ hānmānum: -İ

¹² terk: terk-i diyār İ

¹³ büyümişüzdür: büyümişüzdür didi İ

¹⁴ didi: -S

¹⁵ didi: -S

¹⁶ ben: -S

¹⁷ girü: -S

¹⁸ didi: -S

¹⁹ sen: -S

(8) çün¹ yoldaş eyle, didi². İn-şā'allāh Te'ālā maqşūd çün³ (9) hāşıl olup hizmetüñe gelem, didi⁴. Perī eyitdi: (10) Bize yolda Hāmza dikdügi sögüt ağacından bir pāre gerekdür, diyüp (11) Seyyid⁵ Cüneyd'i esbābıyla qapdı ve dağı kuş gibi havāya perrān (12) oldu. Yigirmi günlük yolu bir sā' at olmadın aldı. Ol (13) Hāmza dikdügi sögüt ağacına gelüp indi dağı eyitdi: (14) Ey Seyyid ağaçdan bir 'aşā miqdārı ağaç al⁶ ve ucını (15) andan⁷ del dağı bir ip geçür. Andan şoñra⁸ bāzūna dağ gice⁹ gündüz (16) kendüñden ayırma, didi¹⁰ ve iki pāre ağaç dağı kuşağıña (17) bağla ve her yirde ki cāzū görürsen yüzine ur ve perī (18) dağı ur. Şöyle ki 'aşāyı muhkem tut kuşağındaki (19) dağı muhkem tut. Şakla hīç korqma, didi. Seyyid¹¹ Cüneyd'i (20) yine¹² qapdı ve havāya şöyle ağı ki Cüneyd ferişterüñ āvāzın (21) işidürdi ve kamū yir yüzi bir tabaq gibi¹³ görünür oldu¹⁴. Perī Cüneyd'den

[İ302^b]

(1) şordı ki yir yüzini niçe görürsin? Cüneyd tabaq gibi görürem, didi. (2) Perī dağı eyitdi: Tamām gitmişem. Havāya bir miqdār dağı gitdi (3) andan¹⁵ yine şordı. Eyitdi¹⁶ ki yir yüzi¹⁷ görünmez oldu¹⁸. Ammā az çok (4) karañuluk görünür. Perī eyitdi: Çün¹⁹ maqām haddine gelmişem (5) diyüp aşāğı indi²⁰. Bir deñizi geçmişdi. Ol [S279^a] deñizüñ kenārında (6) şahrā vü murğzār pür²¹ yāsemen gördi ve ol murğzārüñ içinde bir serāy (7) var. Çün ol serāyuñ qapusına vardılar. Gördi²², bir

¹ çün: -S

² didi: -S

³ çün: -S

⁴ didi: -S

⁵ Seyyid: -S

⁶ al: ol İ

⁷ andan: -S

⁸ şoñra: -İ

⁹ gice: -S

¹⁰ didi: -S

¹¹ Seyyid: -S

¹² yine: -S

¹³ gibi: -İ

¹⁴ oldu: -İ

¹⁵ andan: -S

¹⁶ eyitdi: -İ

¹⁷ yüzi: -S

¹⁸ oldu: -S

¹⁹ çün: -S

²⁰ indi: -S

²¹ pür: -İ

²² gördi: -İ

pīre-zen anda¹ (8) oturmuş. Keynūs-ı² perī ilerü varup andan³ selām viridi. (9) Çün⁴ selāmın alup yirinden tırdı. Keynūs kenāra (10) çekdi ve daḡı çok nevḡalar kıluḡ nevāziş gösterdi. (11) Cüneyd anı gördi⁵. Bu⁶ kimdür, didi⁷. Keynūs-ı perī⁸ eyitdi: Bu benüm atamuñ (12) kız qarındaşıdur, didi. Buña Āteş-süz-ı cāzū eyidürler, didi⁹ (13) Ḥabīb-i ‘Atṭār’uñ cümle¹⁰ cādūlarından birisidür, didi ve eyitdi: (14) Bunca zamāndan berü¹¹ şimdi beni¹² yād kılduñ, didi¹³ ve eyitdi¹⁴: (15) Bu ādemī nedür, didi. Ol daḡı Şeybū’nuñ aḡvālını (16) ve ḡal‘a-i zāḡānı aña didi. Āteş-süz-ı cāzū çün¹⁵ fūrū-mānde (17) olup eyitdi: Zinhār ey oḡul varma zīrā¹⁶ ki yollar (18) ḡaṡarnākdur, helāk olursın, didi. Ben oḡlan idüm (19) Ḥamza bu vilāyete geldi. Cümle¹⁷ cāzūyı def‘ eyledi. (20) Evvel atamı öldürdi ve daḡı diledi ki ol yire vara, Ḥabīb-i (21) ‘Atṭār’ı depeleye ammā¹⁸ müyesser olmadı. Girü döndi ve ammā

[İ303^a]

(1) işitmişemdür, Ḥazret-i peyḡamber ‘aleyhi’s-selām eyitdi¹⁹: Ḥabīb-i ‘Atṭār devrinüñ henüz mecāli bāḡidür²⁰. (2) Ammā²¹ nice müddetdür Benī-Hāşim ḡabīlesinden bir civān (3) gele anuñ işini tamām ide, didi²². Şimdi hiç (4) āferīde bu zamānda bilmezem ki saña yardım ide, didi²³ ve illā²⁴ benüm kız (5) qarındaşum ki

¹ anda: -S

² Keynūs: Keynās İ, İ nüshasında Keynās olarak yazılan bu isim muhtemelen önceki şahıs Keynās ile karıştırılmıştır. Bu nedenle Keynūs ismi tercih edildi.

³ andan: -S

⁴ çün: -S

⁵ anı gördi: eyitdi S

⁶ bu: -İ

⁷ didi: -S

⁸ perī: -S

⁹ didi: -S

¹⁰ cümle: -İ

¹¹ berü: bizi S

¹² beni: -S

¹³ didi: -S

¹⁴ eyitdi: -İ

¹⁵ cāzū çün: -S

¹⁶ zīrā: -S

¹⁷ cümle: -S

¹⁸ ammā: -S

¹⁹ ḡazret-i peyḡamber ‘aleyhi’s-selām eyitdi: -İ

²⁰ bāḡidür: bāḡidür didi İ

²¹ ammā: -İ

²² didi: -S

²³ didi: -S

²⁴ illā: ammā S

aña Rāziyāne¹ eyidürler, sen aña ancak (6) bir heftede varursın, didi². Fülān vilāyetde ve fülān maḳāmıdadur (7) ve eline bir dāne³ sürmedān virdi. Eyitdi⁴: Bunı şaḳla⁵ (8) çün kūh-ı Ḳāf⁶ dan geçesin anda⁶ yedi⁷ tılısm zāhir ola, didi⁸. (9) Hīç ādem oḒlanı anı geçmeye⁹ çün anda varasın. Bu sürmedāndan (10) biraz şaḳ ve daḫı¹⁰ geç git, didi. Eger bu civān Ḥamza neslinden (11) olursa¹¹ ol¹² tılısm bozulur ve yol daḫı açılır¹³, yoḫsa (12) [S279^b] hergiz kimesne açmaz ve yol daḫı bulmaz ve açılmaz¹⁴, didi¹⁵ ve benüm (13) kız ḳarındaşum saña daḫı nişānlar idivire, didi¹⁶. Keynūs-ı (14) perī Cüneyd'ün başını örtmişdi ki ol¹⁷ ḫalāyık dā'imā¹⁸ (15) Ḥamza'nuñ elinden şikāyet iderler idi. Anuñ ḳavmin daḫı (16) taleb iderlerdi¹⁹ ki intiḳāmların alalar. Keynūs-ı perī (17) yine²⁰ Cüneyd'i ḳapdı, andan²¹ havāya aḒdı. Çün aḫşām (18) irişdi. Andan²² bir taḒa inüp eyitdi: Ben Ḓāyet acıḒduḒumdan (19) yoruldum ki hīç nesne yoḒdur ki yiyem, didi²³. (20) Cüneyd 'acebe geldi ve daḫı eyitdi: Bu taḒ cāzūlaruñ maḳāmıdır. (21) Her gice bu yirden geçerler. Anlaruñ Ḓüzergāhıdır, didi. Andan²⁴

[I303^b]

(1) Seyyid²⁵ Cüneyd āb-dest alup andan²⁶ namāza meşḒül oldı ve sūre-i (2) *En'ām*'ı oḒumaḒa başıladı ve Keynūs daḫı āb-dest alup (3) namāza tābi^c oldı. **Mü'ellif-i kitāb**

¹ Rāziyāne: Zebāne İ, S, Metnin ilerleyen bölümünde aynı şahıs için Rāziyāne ismi yazıldığından Rāziyāne olarak tercih edildi.

² didi: -S

³ dāne: -S

⁴ eyitdi: -İ

⁵ şaḳla: şaḳla didi İ

⁶ anda: -S

⁷ yedi: -İ

⁸ didi: -S

⁹ geçmeye: çekmeye İ

¹⁰ daḫı: birer İ

¹¹ olursa: ise İ

¹² ol: -S

¹³ açılır: açılır didi İ

¹⁴ açılmaz: -İ

¹⁵ didi: -S

¹⁶ didi: -S

¹⁷ ol: -İ

¹⁸ dā'imā: -S

¹⁹ iderlerdi: eylerdi S

²⁰ yine: gine S

²¹ andan: -S

²² andan: -S

²³ didi: -S

²⁴ didi. Andan: -S

²⁵ Seyyid: -S

²⁶ andan: -S

eydür: Ebū Ḥafş'ün (4) rivāyetinden nakl ider. Seyyid¹ Cüneyd'ün āvāzı hezār² dāstān āvāzından (5) hezār-bār yüksek idi ve lezīz idi ve her kaçan ki Ḳur'ān (6) okuyaydı, havāda uçan kuşlar kanat kanata çatup (7) тұrurlardı. Andan³ diñlerler idi. **Ebū Ḥafş⁴ şöyle rivāyet (8) ider ki** ol vaqt Ḥabīb-i 'Atṭār'ün oğullarından (9) bir oğlu var idi. Anuñ⁵ adına Gārūs⁶ eyidürler idi. (10) Elli biñ nefer cāzū ile ol yirden geçerken Cüneyd'ün āvāzın (11) işitdi ve eyitdi⁷: ' Aceb işdür ki bizüm mülkümüzde bu tağdan (12) Ḳur'ān āvāzı gelür, didi⁸ ve Ḥicāzī söz söylerler. (13) Cüneyd namāza meşğül idi ve hīç haberi yoğdı ve cāzū (14) eyitdi: Ey cān biz⁹ tevaḳḳuf idelüm. Çün namāzdan fāriğ (15) ola, andan¹⁰ ben varayın Reşīde-i 'Arab'ün¹¹ ḥālin aña¹² şorayın (16) didi¹³. **Mü'ellif-i kitāb** eyidür ki Gārūs (17) Ḥabīb-i 'Atṭār'ün¹⁴ küçük oğlu idi. Reşīde-i 'Arab'ün taşvīrini (18) naḳş itdürmiş idi ve aña 'aşık olmuş idi¹⁵. (19) Gice gündüz berāberinde ḳomışdı. Temāşā idüp firāḳından (20) ağlar idi ve nār-ı ḥasretle yüregin tağlar idi. Gözinden ḥ'ābı (21) ve gönünden tāb gitmişdi¹⁶ ve [S280^a] Reşīde 'aşkından ğayrı işi

[İ304^a]

(1) bitmişdi. Andan¹⁷ işitmişdi ki Reşīde-i 'Arab'ı dīvler ḳapmışdı. Dāye-i (2) cāzū ile Gārūs, Reşīde talebine gitmişler idi. Çok dīvler bulup (3) ḳatlı itmişler idi ve Mağrib'e gitti diyü işitmişler idi. Varup (4) diyār-ı Mağrib'de Reşīde sebeble çok şehirler ḥarāb itmişler idi. (5) Āḥir Reşīde-i 'Arab'ı bulmayup girü dönmişler idi. Cüneyd'ün (6) āvāzın işitdiler, Ḳur'ān okurdı. Eyitdiler: Bu Ḥicāzī ancaḳ (7) diyüp

¹ Seyyid: -S

² hezār: -S

³ andan: -S

⁴ Ebū Ḥafş: -S

⁵ anuñ: -S

⁶ Gārūs: Gāvs İ, Metnin ilerleyen bölümünde bu isim İ nüshasında, S nüshasında olduğu gibi Gārūs şeklinde yazılmıştır. Bu nedenle Gārūs yazımı tercih edildi.

⁷ eyitdi: -S

⁸ didi: -S

⁹ biz: mā S

¹⁰ andan: -S

¹¹ 'Arab'ün: -İ

¹² aña: -S

¹³ didi: -S

¹⁴ 'Atṭār'ün: -İ

¹⁵ aña 'aşık olmuş idi: -S

¹⁶ gitmişdi: gitmezdi S

¹⁷ andan: -S

şād oldılar. Bunlar Reşide'nün haberin alup¹ (8) şabr itdiler tā kim şabāh oldu. Çün² şems kulle-i (9) kūhdan baş kaldurup 'arż-ı cemāl idüp 'āleme tāb (10) viridi. Dāye eyitdi: Ey cān meşāmuma Ḥamza'nun sögüdi (11) kokuşu gelür. Ne'üzü-bi'llāh anuñ yanına varmak haşardur. (12) Ođlan eyitdi: Korkma anlar bī-çārelerdür ve sergerdānlardur (13) didi³. Yüri var anları bağla getür, tā kim (14) Reşide'den haber soralum. Eger dimezler ise anlara çok (15) 'uķbet idem ve ne yirden gelürler ve ne yire giderler? Dāye (16) çün ādem şekline girdi. Eline bir 'aşā alup ve boğazına (17) bir tesbīh geçürdi. Arkasın ilerü idüp⁴ āh eyleyüp (18) Cüneyd'e yakın vardı. Selām viridi, Cüneyd dağı seccādesin (19) birağup üzerinde oturdu. Cüneyd eyitdi: Ey pīrezen (20) ne yirden gelürsin? Cāzū eyitdi: Ey Seyyidü'l-'Arab beñzer ki (21) Benī-Hāşim kavmindensin. Cüneyd eyitdi⁵: Belī⁶. Cāzū ağladı. Eyitdi: Ben

[İ304^b]

(1) Ḥamza-i 'Abdü'l-muṭṭalib'ün hizmetkārlarındanam. Bir vaķt Ḥamza bunda (2) gelmişdi. Dīvler ve perīler ile ceng eylemişdi. İki⁷ üç kişi anuñla (3) bile idük. Ol Esmā-yı perīye gitdi. Ben bu şağda 'ibādet⁸ (4) ve řā'ata meşğul oldum. Ben bunda tenhā kaldum⁹. Anlar öldiler, ben (5) dağı bu tenhālıkda ölümüne rāzı oldum, diyüp vāfir ağladı. (6) Andan sonra yine eyitdi ki bu müddetde dīv ü perīler geçdiler ve eyitdiler: (7) [S280^b] Cāzūlardan Ḥabīb-i 'Aṭṭār'ün bir cāzū oğlı vardır. Ol (8) Reşide-i 'Arab'a 'aşık olmuşdur, Mađrib'e gider. Eger Reşide'nün (9) hālinden haberin var ise söyle ve halk eyidürler ki ol Reşide (10) sebebiyle nice vilāyetler¹⁰ ve nice dīvler ve perīler helāk olmuşdur (11) ve şehirler harāb olmuşdur ve pādişāh-zādeler 'ömleri hırmenin (12) yile virmişlerdür ve baña bu vilāyetün ğamı kār itdi. Bu vilāyet dağı (13) ol sebeble harāb olmaya, didi¹¹ ve cāzū diledi ki bu 'ibāretle (14) Reşide'nün hālini bile idi. Ammā Seyyid¹² Cüneyd anda merdāne hālet (15)

¹ alup: -S

² çün: -S

³ didi: -S

⁴ idüp: vardı S

⁵ eyitdi: -S

⁶ belī: belī didi İ

⁷ iki: -İ

⁸ bu şağda 'ibādet: bunda S

⁹ ben bunda tenhā kaldum: -S

¹⁰ nice vilāyetler: -S

¹¹ didi: -S

¹² Seyyid: -S

görmedi. Cüneyd cihān-dīde ve nīk ü bed azmüde idi. Zīrek-i ṭab‘-ḥūndı. (16) Endīşe eyledi ki bunuñ gibi yirde bir¹ ādem ğıdāsuz (17) tenhā niçe olur ve yaķını oldı ki ol² cāzū ola³. Bunu fikr (18) itdi ki ‘aql ṭarīķiyle bunu ṭutmaķ gerek. Eyitdi: Ey pīre-zen-i⁴ (19) ‘azīz ve ey benüm ‘ammüm⁵ yādġarı gel seni kenāra çekeyin ve ‘ammümden (20) ḥaber ŗorayın. Çün⁶ cāzū ŗād olup eyitdi, baña⁷ aldandı. (21) Bu⁸ Ḥamza’nuñ ‘ammüsi oġlıdur. ŗimdi bu iķlime niçe dūŗdı

[1305^a]

(1) ola. Varayın cāzūluġla elin ayaġın baġlayayın, didi. Çün⁹ Cüneyd’ūñ (2) yanına¹⁰ geldi. Cüneyd kendüye eyitdi: Benüm tedbīrüm oldur ki (3) anuñ ŗaķına yapıŗam daḥı giriftār idüp dutayım¹¹. Çün (4) dāye-i¹² cāzū yaķın geldi, Cüneyd yirinden ŗıçrayup hemān¹³ (5) ŗaķın eline doladı¹⁴. Muḥkem ṭutdı¹⁵ ve eyitdi: Ey cāzū kendü (6) ḥālūñe gir¹⁶, didi¹⁷. Cāzū feryād idüp benüm¹⁸ ġünāhum nedür ki beni böyle (7) idersin, didi. Cüneyd baŗına birķaç müŗt pā¹⁹ urup kendü ḥālūñe (8) gir²⁰, didi. Derḥāl bir siyāh ejderhā oldı ki aġzından odlar ŗaķılırdı. (9) Cüneyd eyitdi: Ey mel‘ün bilmez misin kimüñ elinde giriftārısın (10) diyüp anı döġerdi. Kendü ḥālūñe gir²¹, dirdi. Cāzū çün²² (11) bir arslan oldı. ŗöyle²³ ŗalābetle ve heybetle añrar idi

¹ bir: -İ

² ol: -S

³ ola: -İ

⁴ zen-i: -S

⁵ ‘ammüm: -İ

⁶ çün: -S

⁷ baña: -İ

⁸ bu: -S

⁹ didi çün: -S

¹⁰ yanına: yaķın İ

¹¹ dutayım: -S

¹² dāye-i: -S

¹³ hemān: -S

¹⁴ doladı: aldı İ

¹⁵ ṭutdı: -S

¹⁶ gir: gel S

¹⁷ didi: -S

¹⁸ benüm: -S

¹⁹ pā: -S

²⁰ gir: gel S

²¹ gir: gel S

²² çün: -S

²³ ŗöyle: -S

(12) ki Cüneyd'i k rkuda   n¹ Cüneyd² bir na'ra eyle³ urdı ki [S281^a] ol taĝ (13) zelzeleye geldi. Keyn s-ı per  Cüneyd'e eyitdi:  fer n dest-b z n a didi ve eyitdi⁴: Sögüt aĝacıyla (14) ur ki kendü h line gire⁵, didi⁶. Cüneyd sögüt aĝacından (15) ' a a ile başına urdı. C z ⁷ derh l kendü h line girdi⁸. G rdi⁹ (16) bir zift kara  urı  a ları, a  dişleri aĝzından s vel r. (17) Keyn s per ¹⁰ eyitdi: S g tten biraz üzerine  o daĝı (18) anı¹¹ bende  ek ve hem se el nde t t t  ki  a maya. Cüneyd eyitdi: (19) Eyle idelüm, didi¹². Zen-i c z  kara  uzgun¹³ gibi  tdi (20) daĝı epsem oldu daĝı b -t kat çaldı. Cüneyd eyitdi: Niçün  td n (21)  uzgun gibi didi ve c z  eyitdi¹⁴: H b b-i ' At ar n k c k oĝlı

[ 305^b]

(1) benüm hem-r humdur ki adına G r s eyid rler¹⁵.   bu yirde¹⁶ gizlenmi d r. (2)   n beni sen t td n ol¹⁷  a sun diyü  uzgun gibi  td m, didi¹⁸. (3) Anu la elli bi  nefer c z  anlar ile bile¹⁹ gitdiler. Cüneyd eyitdi: Ey (4) mel' ne ba na niçün evvelden h ber itmed n ve ne i e gelmi d n? (5) C z  eyitdi: H b b-i ' At ar' n bu oĝlı c z lukda pehlev ndur. (6) Reşide-i ' Arab'a ' a ı dur ki gice gündüz didesi giry n (7) u s nesi biry ndur. Cih nı h r b eyledük, Reşide'n n t lebinde  ok²⁰ (8) sa' y-y cemil²¹ eyledük amm ²² bulamaduk ve h ber aldu  ki ol²³ Ferc n  hrinded r.

¹   n: -S

² Cüneyd: - 

³ eyle: -S

⁴  fer n dest-b z n a didi ve eyitdi: - 

⁵ gire: gele S

⁶ didi: -S

⁷ c z : -S

⁸ girdi: geldi S

⁹ gördi: - 

¹⁰ per : -S

¹¹ anı: -S

¹² eyle idelüm, didi: -S

¹³  uzgun:  arĝa  

¹⁴ didi ve c z  eyitdi: -S

¹⁵ eyidürler: dirler S

¹⁶ yirde: - 

¹⁷ ol: anı S

¹⁸ didi: -S

¹⁹ anlar ile bile: cümle S

²⁰  ok: -S

²¹ cemil: belig S

²² amm : - 

²³ ol: -S

(9) Ammā Ḥamza’nuñ¹ söğüdi sebebinden geçmedük. Ḥabīb-i ‘Atṭār’uñ büyük oğlu ‘ahd (10) itdi ki bir ādem tıutup ol söğüdi kesdüre tā ki yol açıla. (11) Andan şoñra varup Reşīde-i ‘Arab’ı² alup getüre. Cüneyd eyitdi: (12) N’olaydı Reşīde-i ‘Arab³ dünyāya gelmeyeydi ve dükeli ‘ālem ḥarāb (13) olmayaydı. Yine⁴ cāzūya şordı ki bu yolda yürümek (14) gerekdür ki ne şıfatla yürinür, didi⁵. Söyle ki saña ‘uķūbet (15) itmeyeyin. Cāzū eyitdi: Benümle ‘ahd eyle ki beni incitmeyesin (16) tā saña ne şıfatla yürümek gerekdür⁶ diyeyin, didi⁷. Cüneyd eyitdi: (17) Sen⁸ cāzūluğı terk eyle ve daḥı yalan söyleme, didi⁹. [S281^b] Cāzū hemān¹⁰ (18) tevbe eyledi. Cüneyd daḥı āmān virdi. Dāye eyitdi: Ey Seyyid (19) evvel biz Rāziyāne-i cāzūnuñ öñine varmaḳ gerekdür ki (20) ol yolda çün¹¹ tılısm vardır. Hiç kimesne anı açamaz, illā Āteş-süz-ı (21) cāzū. Yine¹² Cüneyd eyitdi: Āteş-süz’uñ nişānı benümledür. Dāye eyitdi:

[I306^a]

(1) Çün bu tılısmdan geçesin hezār pāre şeh̄r geçesin¹³. Her biri bir behište (2) beñzer cāzūluğla düzmişlerdür. Ol şeh̄rlerüñ ḥalkı cemī‘ cāzūlardur. (3) Her şeh̄rde şad hezār pehlevān vardır. Her bir¹⁴ pehlevānuñ şad hezār (4) süvārı vardır, cāzūluğla konmuşdur. Eger cemī‘ cihān ḥalkı cem‘ (5) olalar anları def‘ idemeyeler. Bu ḥalk Ḥabīb-i ‘Atṭār’uñ mülkidür ve (6) anuñ oğlanlarından biri bu¹⁵ Gārūs’dur. Pehlevānlıḳda Rüstem’e berāberdür¹⁶. (7) Seḥḥārılıḳda Sāmīrī-i cāzūyı ḥacil eyler. Anuñ büyük birāderine (8) ‘Āmir-i cāzū¹⁷ eyidürler. Ol şimdi¹⁸ padişāhdur. Sen bir tenhā şahşsın (9) ve bī-silāḥ kişisiñ. Senden ne gele, meger dīvāne olup (10) tıurursın

¹ Ḥamza’nuñ: -İ

² ‘Arab’ı: -S

³ ‘Arab: -S

⁴ yine: çün İ

⁵ didi: -S

⁶ gerekdür: -S

⁷ didi: -S

⁸ sen: -S

⁹ didi: -S

¹⁰ hemān: -S

¹¹ çün: -S

¹² yine: -S

¹³ şeh̄r geçesin: -İ

¹⁴ bir: -İ

¹⁵ bu: -İ

¹⁶ berāberdür: beñzer S

¹⁷ cāzū: -S

¹⁸ şimdi: -S

ve bu yola gidersin. Keynūs-ı perī eyitdi: Ey Seyyid (11) ğam yime ve ğuşşa çekme¹ bu mel'ūn toĝrı söz² söylemez. Gel Rāziyāne-i (12) cāzūya gidelüm³ ve hāli andan şoralum, didi⁴. Derhāl (13) Keynūs-ı perī zen-i pīr⁵ cāzūyı ve Cüneyd'i kaptı. Andan⁶ havāya aĝdı. (14) Bir günde Rāziyāne-i cāzūya geldi. Selām virdi. Rāziyāne çün⁷ (15) selāmın alup yirinden tırdı. Keynūs-ı perī⁸ kenāra çekdi. Andan (16) şoñra⁹ şordı: Ey ferzend bu civān nedür, didi¹⁰. Perī aña mācerāyı (17) bir bir haber virdi¹¹. Çün¹² Rāziyāne tefekküre vardı ve birbirine kelimāta (18) başladı¹³. Andan¹⁴ tefekküre varup¹⁵ eyitdi: Ey ferzend ne müşkil işe heves itmişsin (19) didi¹⁶. Keynūs eyitdi: Bu tenhā ādemi bunca hezār pāre şehri¹⁷ (20) niçe musahhār eyleye¹⁸ ve bu¹⁹ melikler mülkini niçe tıtabile²⁰ ve (21) anuñ gözini niçe²¹ alup andan²² selāmete çıkabile, didi²³. Rāziyāne eyitdi:

[İ306^b]

(1) Anda²⁴ yedi tılışm ki yolda vardur²⁵. Şöyle ki Āteş-süz dimiş idi. (2) Tılısmātdan şoñra bu kadar [S282^a] pehlevānı def' ide²⁶ ammā Ĥamza'nuñ (3) söĝüdi aĝacı anuñla bile olursa²⁷ cāzūlardan hālāş (4) bulur didi²⁸. Tiĝle iş başa varamaz ve Ĥabīb-i 'Attār'uñ oĝlı (5) anlaruñ atası ādemīdür ve anaları perīdür. Eger bu şahş

¹ ğuşşa çekme: -S

² söz: -S

³ gidelüm: gidelüm didi İ

⁴ şoralum, didi: bilelüm S

⁵ pīr: -S

⁶ andan: -S

⁷ çün: -S

⁸ perī: -S

⁹ andan şoñra: -S

¹⁰ didi: -S

¹¹ haber virdi: didi S

¹² çün: -S

¹³ başladı: itdi S

¹⁴ andan: -S

¹⁵ tefekküre varup: -İ

¹⁶ didi: -S

¹⁷ şehri: -S

¹⁸ eyleye: idebilürsüñ İ

¹⁹ bu: -İ

²⁰ tıtabile: tıtabile didi İ

²¹ niçe: -İ

²² andan: -S

²³ didi: -S

²⁴ anda: -S

²⁵ vardur: -S

²⁶ ide: eyleye S

²⁷ olursa: olursa didi İ

²⁸ didi: -S

kişi¹ cihān²-gīrlıkde (6) ve pehlevānsa çün³ anlar ile çekişür elbette⁴. Ben bu⁵ tılısmātı (7) açayın, didi⁶. Keynūs perī eyitdi: Bu civān Ḥamza’nuñ ‘ammüsi (8) oğlıdur. Pehlevānlıkda cemī⁷ cihānda nazīri yoğdur, didi⁸ ve hem (9) Ḥamza’nuñ söğüdi ağacı çün⁹ yanındadır¹⁰. Rāziyāne-i cāzū (10) eyitdi: Benüm¹¹ atamuñ atası Ḥamza’nuñ elinde ölmüşdür. Bu vilāyet (11) Ḥamza’nuñ elinde ḥarāb olmuşdur. Zinhār dimeyesiz ki bu Ḥamza’nuñ (12) ‘ammüsi oğlıdur, didi¹² ve Ḥabīb-i ‘Attār’uñ oğlı Reşīde-i ‘Arab’a¹³ (13) ‘āşık olmuşdur ve eyidür ki ‘ālemi ḥarāb idem, anı elüme getürmeyince (14) kıomayam¹⁴ ve bir yirde daḥı kıarār itmeyem, dir. Bu tizlikle yola baş¹⁵ (15) kıomışdur ve iki kıarındaşdur ki şart eylemişlerdür ki (16) Reşīde-i ‘Arab’ı her¹⁶ kıanķısı evvel bulursa anuñ ola, didi. (17) Seyyid¹⁷ Cüneyd eyitdi: Sen tılısmāta tedbīr eyle ben cümle ‘ālemden (18) ğam yimezin, didi. Çün¹⁸ Rāziyāne eyitdi: Eger bu nişānlar sende (19) var ise ben işitmişem ki senüñ işüñ çün¹⁹ müyesser olur (20) didi²⁰. Biri budur ki Siyāmek’üñ dır^cı belüñde ola. Keynūs perī (21) eyitdi: Çün²¹ cemī^c nişānlar anda vardur, didi²². Rāziyāne eyitdi:

[İ307^a]

(1) İmdi hemān revane olsa revādur, didüğinden şöñra bir tabla (2) açdı. İçinden üç pāre²³ kıara taş çıkardı, aña virdi ve eyitdi ki bu²⁴ (3) yolda önüñe bir tağ gele başı

¹ kişi: -S

² cihān: küşt S

³ çün: -S

⁴ çekişür elbette: çıkışur didi İ

⁵ bu: -S

⁶ didi: -S

⁷ cemī^c: -S

⁸ didi: -S

⁹ ağacı çün: -S

¹⁰ yanındadır: kendü vardur İ

¹¹ benüm: -İ

¹² didi: -S

¹³ ‘Arab’a: -S

¹⁴ kıomayam: kıomayam didi İ

¹⁵ baş: yüz İ

¹⁶ ‘Arab’ı her: -S

¹⁷ anuñ ola, didi. Seyyid: -S

¹⁸ didi. Çün: -S

¹⁹ çün: -S

²⁰ didi: -S

²¹ çün: -S

²² didi: -S

²³ pāre: dāne İ

²⁴ bu: -İ

asmāna degmiş gibi ola (4) bu taşuñ birisiyle ol tağı ur tā ki yoluñdan gide, didi¹. Çün (5) anı geçesin yoluña bir tağ dağı gele taşuñ birisiyle anı dağı (6) ur tā ki yoluñdan gide, didi². Andan şoñra³ beş dāne⁴ tılısm (7) dağı zāhir olur. Anları bu senüñ bendinde olan Şirvāne-i⁵ (8) cāzū anı⁶ bozabilür. Biz anı bilmezüz. Şirvāne-i cāzū Rāziyāne-i cāzūya⁷ (9) eyitdi: [S282^b] Dilek eyle, beni bu ‘ Arab pehlevān beni⁸ incitmesün, biraz⁹ āmān (10) virsün, didi. Seyyid¹⁰ Cüneyd eyitdi: Eger ki Müselmān olursañ (11) ve cāzūluğı dağı terk iderseñ ve hem¹¹ yalan söylemezseñ ben saña (12) āmān vireyin, didi¹². Pes Rāziyāne-i cāzū, Şirvāne-i cāzūya bir yemīn (13) virdi ki anı şımazdı dağı şöyle kavlı eylediler ki bir dağı der-bend olmaya. (14) Seyyid¹³ Cüneyd’e eyitdi: Ey Seyyidü’l-‘ Arab qorqma yūri¹⁴ ki murāduña irersin (15) didi¹⁵. Çün bu söğüt ağacı senüñledür, hīç cāzūluğ saña eşer itmez (16) didiler¹⁶. Bunu söyleşdiler, andan¹⁷ şoñra¹⁸ Rāziyāne ile vedā‘ laşup revāne (17) oldılar. Evvel ki tılısma geldiler, oddan bir deñiz gördiler¹⁹. (18) Şöyle ki ‘alevi asmāna çıkmış. Tütünüñ bed-rāyihasından (19) üzerinden²⁰ bir kuş geçmez. Keynūs-ı perī²¹ Āteş-süz-ı cāzūdan aldığı sürmedānı (20) ol od deñizine şaçdı. Hağ Te‘ālā’nuñ emriyle ol od belürsüz (21) oldu ve qarañu cihān çün²² rüşen oldu. Ol od deryādan²³

¹ didi: -S

² didi: -S

³ şoñra: -S

⁴ dāne: -S

⁵ Şirvāne: Şirvāne İ, Bu isim S nüshasında genellikle Şirvāne şeklinde yazıldığı için S nüshasındaki yazım tercih edildi.

⁶ anı: -S

⁷ cāzūya: -S

⁸ beni: -S

⁹ biraz: -S

¹⁰ didi. Seyyid: -S

¹¹ hem: -S

¹² didi: -S

¹³ Seyyid: -S

¹⁴ yūri: -İ

¹⁵ didi: -S

¹⁶ didiler: -S

¹⁷ andan: -S

¹⁸ şoñra: -İ

¹⁹ gördiler: -S

²⁰ üzerinden: -S

²¹ perī: -S

²² çün: -S

²³ od deryādan: diyārdan S

[İ307^b]

(1) geçüp ikinci tılısma geldiler. Bir kara taş yirden göge ulaşmış idi. (2) Hiç kuş andan geçmezdi. Seyyid¹ Cüneyd ol taşuñ birisiyle ol tağı (3) urdı. Tağ dağı gerdişe gelüp bir sehmnāk āvāz virüp (4) andan² nā-bedīd oldı. El-ḥāşıl-ı kelām³ üç tağ zuhūra geldi. (5) Ol⁴ üç taşla nā-bedīd oldı, ol⁵ ḥālīkuñ emriyle didi⁶. (6) Şirvāne-i cāzū eyitdi: Çün tevbe eyledüm, sen ki bu kârdan (7) fāriğ olıcağ ala gidesin ve zinde olduğınca kapuñda⁷ (8) bende olam ve saña ‘ammüñ Ḥamza’nuñ ser-güzeştini diyem ki bu vilāyetlere (9) neler itmişdür⁸ ve anuñ aḥvālını benüm gibi hiç bir⁹ kimesne bilmez¹⁰ ve bu¹¹ (10) ser-güzeştiçün bir defter bağlamağ gerek, didi¹². Muḥammed (11) Ḥanīfī dağı geldi, anuñ kışşasını dağı tamām bilürem, didi¹³. (12) Çün¹⁴ Cüneyd şāz oldı. Şirvāne şıdqla İslām’a girdi¹⁵ (13) ve yolda Cüneyd ile namāz kıldı. **Ebū Ḥafş-ı Kūfī rahmetü vāsi’an şöyle** (14) **rivāyet ider**¹⁶ **ki** Şirvāne bir gice uyḥuda idi. Çün¹⁷ server-i (15) kā’inātı [S283^a] ve bihter-i mevcūdātı vāqı’asında gördi. Āftāb (16) gibi ziyā virür idi. Andan¹⁸ başı üzerine geldi ki (17) ‘ammüsü oğlına bu yolda aña¹⁹ mu’ayyen olasın ki Ḥudā’nuñ kulları (18) açıla ve cāzūlar dağı kesile. Ben dağı yarın kıyāmet güninde (19) saña cennetüñ kapusın açayın, didi²⁰. Şirvāne çün uyḥudan (20) uyandı. Hemān kılqup Seyyid²¹ Cüneyd’üñ ḥizmetine geldi. Andan (21) aña²² vāqı’ayı birbir²³ didi. Andan Cüneyd eyitdi: Ey Şirvāne

¹ Seyyid: -S

² andan: -S

³ kelām: -S

⁴ ol: -S

⁵ ol: -S

⁶ didi: -S

⁷ kapuñda: -S

⁸ itmişdür: itmişdür didi İ

⁹ bir: -S

¹⁰ bilmez: -S

¹¹ bu: anuñ İ

¹² didi: -S

¹³ didi: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ girdi: geldi İ

¹⁶ Ebū Ḥafş-ı Kūfī rahmetü vāsi’an şöyle rivāyet ider: Mü’ellif-i kitāb eyidür S

¹⁷ çün: -S

¹⁸ andan: -S

¹⁹ aña: -S

²⁰ didi: -S

²¹ Seyyid: -S

²² andan aña: -S

²³ birbir: -S

[İ308^a]

(1) ol sulţān ki sen vāqı¹ ada gördüñ, bu lahzada benümle bile idi. (2) Sen arz itmege ne hacet, didi¹. Şırvāne, Seyyid² Cüneyd'üñ ayağına (3) düşüp eyitdi: Şimdi³ ma⁴ lūmum oldu ki Huzā ve Resūl-ı Huzā (4) birbirinden⁴ cüdā degüldür, didi⁵. Muḥammed (5) gerçek Resūl'dur diyüp andan tāze imān getürdi. (6) Çün⁶ Keynūs-ı perī anları yine kapdı ve daḡı havāya pervāz itdi (7) ve rivāyetde gelmişdür ki bir perī yüz ādemī güci yeter didi. (8) Keynūs-ı perī anları getürüp havāya çün pervāz itdi tā⁷ feleke (9) yaklaşdı ve yir yüzinden aşlā eşer belürmez oldu⁸. Ol gün tā aḡşāma (10) degin üçinci tılısma yetişdiler. Gördiler, bir bī-pāyān (11) şahrā cehenneme beñzerdi ve içi toptolu zünbūr idi. Her birinüñ (12) cüssesi serçeye beñzerdi ve eger hezār ādemī ve daḡı hezār⁹ (13) ḡayvānāt olaydı, ol¹⁰ sā¹⁰ atda anda yirler idi. Şırvāne (14) eyitdi: Korkma anlarıñ cānı yoḡdur, didi. Andan soñra¹¹ bir dārū (15) çıkardı ve bir¹² āteş yakdı ve eyitdi: Siz burnuñuzı tutuñ (16) tā ben dārūyı āteşe saçayın. Bunlar daḡı burunların tutdılar. (17) Şırvāne çün dārūyı āteşe¹³ saçdı. Ol¹⁴ zünbūrlarıñ meşāmına (18) bu dārūnuñ koḡusı giricek ba¹⁴ zısı öldiler ve ba¹⁴ zısı (19) kaçdılar ve nā-bedīd oldılar, didi¹⁵. Ol yirden daḡı geçdiler (20) bir hoş ḡurrem cāyḡāḡ gördiler. Anda indiler, bir sā¹⁶ at anda¹⁶ (21) āsūde oldılar. Çün¹⁷ Şırvāne eyitdi: Bu yir ^c Āriḡa-i cāzūnuñdur, didi¹⁸.

¹ didi: -S

² Seyyid: -S

³ şimdi: -S

⁴ birbirinden: birinden ma'lūm oldu ki İ

⁵ didi: -S

⁶ çün: -S

⁷ rivāyetde gelmişdür ki bir perī yüz ādemī güci yeter didi. Keynūs perī anları getürüp havāya çün pervāz itdi tā: -S

⁸ oldu: -İ

⁹ hezār: -S

¹⁰ ol: -S

¹¹ soñra: -S

¹² bir: -İ

¹³ āteşe: -S

¹⁴ ol: -İ

¹⁵ didi: -S

¹⁶ anda: -S

¹⁷ çün: -S

¹⁸ didi: -S

[İ308^b]

(1) Bu bir¹ üstâzdur ki bu menzili ol bağlamışdur. Hiç âferide anı² açmaz (2) didi³. Şimdi siz epsem oluñ tã⁴ ben eyideyin ki bir Hicâzî şahşla [S283^b] bir (3) perî tutmuşam Gārūs'la 'Āmir'e iledürem. Şöyle ki ol yakın (4) gele tut. Baña itdüğüñi aña dağı eyle. Eger böyle ben aña⁵ (5) dimez isem şol kadar od ve taş yaqdura kim kamumuz⁶ helâk olavuz. (6) Bunu didi ve dağı şahrâyı tavâf iderdi. Nā-gāh 'Āriķa (7) hūb cemāl ile gördi ki geldi, kendüyi bezemiş. Şirvâne (8) çün anı gördi, segirdüp andan⁷ vardı. Kenâra çekdi. Ol dağı kenâra çeküp⁸ (9) eyitdi: Ey kız qarındaş ne işe⁹ geldüñ, didi¹⁰ ve ne yire gidersin? (10) Şirvâne eyitdi: Ey¹¹ üstâd ol ki āgāh¹² bu şahş Hāmza'nuñ (11) 'ammüsi oğlıdur ve ol perî Müselmān perîdür. İkisın dağı 'Āmir'e iledürem¹³. 'Āriķa-i cāzū¹⁴ şād olup eyitdi: Bir nice¹⁵ (12) müddetdür ki ben hātırumda tutmuş idüm. Medīne'ye varam (13) aña¹⁶ âteş uram. Ol sebebden ki ben oğlan idüm. Hāmza bu vādīye (14) geldi. Benüm atamı ol¹⁷ depeledi, didi¹⁸ dağı turdı, Cüneyd'e yakın (15) geldi. Eyitdi: El-ħamdü'lillāh Hāmza'nuñ 'ammüsi oğlını ben¹⁹ bağı (16) gördüm. Ben dağı senüñle bile varayın, didi. Cüneyd'üñ çün şekl-i²⁰ şemā'iline (17) nazār iderdi. Cüneyd yüzine niķāb çekmişdi, bakmazdı ve söz (18) söylemezdi. Çün Cüneyd'e yakın geldi, diledi ki Cüneyd'üñ yüzini (19) açsın, göre.

---

¹ bir: ol İ

² anı: -S

³ didi: -S

⁴ tã: -İ

⁵ ben aña: -S

⁶ kamumuz: bizi İ

⁷ andan: -S

⁸ ol dağı kenâra çeküp: -İ

⁹ ne işe: niye İ

¹⁰ didi: -S

¹¹ ey: -İ

¹² āgāh: -S

¹³ ol perî Müselmān perîdür. İkisın dağı 'Āmir'e iledürem: -İ

¹⁴ cāzū: -S

¹⁵ bir nice: -S

¹⁶ aña: -S

¹⁷ ol: -S

¹⁸ didi: -İ

¹⁹ ben: -S

²⁰ çün şekl-i: -S

Çün¹ Cüneyd şîr-i jiyân gibi yirinden şıçradı. (20) Hemân-dem² saçını eline tıladı, kendüye çekdi. Eytidi³: (21) Ey mel^c ün kendü hâlüne gir, didi⁴. Ol sögüt ^c aşasıyla

[I309^a]

(1) urdı. Andan bir qara⁵ kuzgun oldu. Bir dağı urdı⁶, eli ayağı bağlandı. (2) Andan⁷ öñine vardı. ^c Āriqa, Şirvâne'ye eyitdi⁸: Ey ^c ayyāre vü mekkāre (3) senün üzerinde bunca hıkkıkkum vardır. Beni sen⁹ zālīm eline (4) virdün, didi¹⁰ ve dağı güm-rāh olduñ ve sehharlığı terk eyledün, (5) didi. Şimdi gel vefāsuzluk eyleme. Beni kırtar di¹¹ ve Şirvâne (6) eyitdi: Ol sözi qo tođrı¹² söyle ^c Āmir'ün atları qanda dururlar? (7) Cüneyd eyitdi: Niçe atlardır. Bu iki at Hābīb-i ^c Aṭṭār'ün¹³ (8) oğulları atlarıdır. Yirle gök ortasında¹⁴ uçarlar ve günde (9) [S284^a] biñ ferseng yol alurlar¹⁵ didi¹⁶. Şirvâne, ^c Āriqa'ya yine¹⁷ eyitdi: (10) Qandadır? Eyitdi: Fülān¹⁸ murğzārda oturlar, didi¹⁹. Ammā hıç (11) kimesnenün fermānında olmazlar, didi²⁰. Şirvâne eyitdi: Yā niçün (12) ve ne itmek²¹ gerek, didi²². ^c Āriqa eyitdi: Benüm bir şandūğum (13) vardır. Çün²³ kilid ile anda tırur, didi²⁴. Var, getür tā (14) ben²⁵ dağı diyeyin ki n'itmek²⁶ gerek, didi²⁷. Şirvâne vardı. (15) Olduğı yirden²⁸ şandūğı getürdi. Ol²⁹

¹ çün: -S

² dem: -S

³ eyitdi: -S

⁴ didi: -S

⁵ andan bir qara: -S

⁶ urdı: -İ

⁷ andan: -S

⁸ eyitdi: -S

⁹ sen: -S

¹⁰ didi: -S

¹¹ di: -S

¹² toğrı: kār S

¹³ ^c Aṭṭār'ün: -S

¹⁴ ortasında: üstinde İ

¹⁵ yol alurlar: yir yürürler S

¹⁶ didi: -S

¹⁷ yine: -İ

¹⁸ fülān: -S

¹⁹ didi: -S

²⁰ didi: -S

²¹ niçün ve ne itmek: nice eylemek S

²² didi: -S

²³ çün: -S

²⁴ tırur, didi: -S

²⁵ ben: -S

²⁶ n'itmek: n'eylemek S

²⁷ didi: -S

²⁸ olduğı yirden: -S

²⁹ ol: -S

atların başı kıllı (16) andadır, didi¹. Bir kızıl kıllı yağıcağ bir² kızıl at gelir³ (17) ve ağ kıllı yağıcağ bir⁴ ağ at gelir, didi⁵. Eger cümle ‘ālem (18) halkı gelseler ol atların olduğu yire varmayalar⁶ ve dağı (19) tutmayalar⁷ ve illā bu nev^c le, didi⁸. İllā⁹ anları otlamağı (20) şalıvirseler beş yüz ferseng yir giderler, didi¹⁰. (21) Çün getürmek dileyeler, anların kıllını āteş üzerine koyalar,

[İ309^b]

(1) atlar dağı fi'l-ḥāl¹¹ gelirler, didi. Seyyid¹² Cüneyd gāyet¹³ şād olup (2) derḥāl ol¹⁴ iki atın kıllını āteş üzerine kodılar. Hemān-dem ol atlar (3) ḥāzır oldılar. Çün¹⁵ şāhīn gibi yir ile gök ortasında (4) uça uça anların çün¹⁶ öñine indiler. Kanatlarını karınlarında (5) şöyle koydılar ki kimesne anları¹⁷ bilmezdi. (6) Cüneyd şordı ki eger¹⁸ bu atları bu¹⁹ yirde yürütmek dileseler (7) niçe itmek gerekdür, didi²⁰. ‘Āriqa eyitdi: Anların eyerleri (8) ve uyanları ve tāziyāneleri gayrı atlar gibi degüldür (9) didi²¹. İki tāziyāne düzmişlerdür. Birisi kızıl ve birisi (10) ağıdur, didi²². Eger dilerseñüz havādan aşığa inesin (11) kızıl taziyāne ile āheste uralar hemān havāya ağıar ve ağ tāziyāne ile²³ ursalar ol²⁴ havādan aşığa inerler, didi²⁵. (12) Anların eyerlerin ve uyanların getürdi. Cüneyd’ün öñine (13) kodı. Andan şonra şandūğıñ kapagın açdı. Bir kiçirek (14) def gördi. ‘Āriqa’ya eyitdi: Her gāh ki bu defi (15)

¹ didi: -S

² bir: -S

³ gelir: gelir didi İ

⁴ bir: -S

⁵ didi: -S

⁶ atların olduğu yire varmayalar: -S

⁷ tutmayalar: tutmayalar didi İ

⁸ didi: -S

⁹ illā: çün S

¹⁰ didi: -S

¹¹ fi'l-ḥāl: -S

¹² didi. Seyyid: -S

¹³ gāyet: -İ

¹⁴ ol: -İ

¹⁵ çün: -S

¹⁶ çün: -S

¹⁷ anları: -S

¹⁸ eger: -S

¹⁹ bu: -İ

²⁰ didi: -S

²¹ didi: -S

²² didi: -S

²³ āheste uralar hemān havāya ağıar ve ağ tāziyāne ile: -İ

²⁴ ol: -S

²⁵ didi: -S

ursalar def^a a¹ yağmur yağar. Şöyle yağar ki çün göz açdurmaz. (16) Eger yağmuru az yağmak ve gün toğmak isteseler (17) ağaçıla uralar, gün doğa didi². Bir dāne³ nāy gördi. (18) Bir yanı kızıl ve bir yanı yeşil idi. Bu neye yarar, didi⁴. Çün⁵ ‘Āriķa eyitdi: Eger (19) dilerseñ bir kavm üzerine sen āteş yağdurasın bu nāyı ol (20) țarafa tutup [S284^b] üfür, didi⁶. Ol țarafı āteş yakup ħarāb (21) eyleye, didi⁷. Çün bu sözden fāriğ oldılar, Seyyid⁸ Cüneyd

[İ310^a]

(1) dükelisin āteşe urdı ve yakdı. Şirvāne eyitdi: Ħayf (2) ki her biri bir memleketüñ bahāsyıdı, didi. Cüneyd eyitdi: (3) Bize seĥĥārlıķ ħarāmdur, didi⁹. Biz Ħaķ Te‘ālā’nuñ kudretiyle çün¹⁰ (4) cihān-girlik iderüz diyüp andan eyitdi: Tiz¹¹ zindān-ĥāne¹² (5) vü ĥazāne-ĥāne yirin¹³ baña¹⁴ göster, didi. Çün gösterdi, yüz nefer Müselmān (6) bend-i girānla zindānda yaturlar idi. Çün¹⁵ anları ‘Āriķa (7) giriftār itmişdi ve eyidürdi ki siz¹⁶ kāfir oluñ (8) ve Resül’uñuza ‘āķ oluñ ben sizi āzād ideyin, dir idi. (9) Çün¹⁷ anlar kâ’il¹⁸ olmazdı. Ol daĥı mühlet virmeyüp depelerdi. (10) Seyyid¹⁹ Cüneyd anları bend-i girāndan ĥalāş eyledi. Bir nicesi Mışır’dan (11) bir nicesi Şām’dan²⁰ ve bir nicesi Rüm’dan gelmişlerdi²¹. Birisi²² Ħicāz’dan Zü’l-ĥimār’uñ (12) oĥlı, Cüneyd’i gördi. Bir kavī terkīb²³, bülend kāmēt bir civān. (13) Ne

¹ def^a a: -İ

² didi: -S

³ dāne: -S

⁴ bu neye yarar, didi: -İ

⁵ çün: -S

⁶ didi: -S

⁷ didi: -S

⁸ Seyyid: -S

⁹ didi: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ andan eyitdi tiz: -S

¹² ĥāne: -İ

¹³ ĥāne yirin: -İ

¹⁴ baña: -S

¹⁵ yaturlar idi. Çün: -S

¹⁶ siz: -S

¹⁷ dir idi. Çün -S

¹⁸ kâ’il: -S

¹⁹ Seyyid: -S

²⁰ bir nicesi Şām’dan: -İ

²¹ gelmişlerdi: -İ

²² birisi: bir nicesi S

²³ terkīb: -İ

yirdensin ve ne kişisin? Eytidi: Ey Seyyid¹, atam emîrû'l-mü'minîn (14) Ḥamza'nun bendelerindendir ve ben Zü'l-ḥimâr'un püser-zâdesiyem. (15) Cüneyd anı kenâra çeküp ağladı ve eyitdi: Ḥaḡ Te'âlâ Şeybû'yı (16) ol ḥâle giriftâr itdügine sebep bu olmuş ki (17) sizi bendden ḥalâş itmekmiş, didi. Aduñ nedür, didi. (18) Ol² civân eyitdi: Adum³ 'Āşım'dur. Andan şoñra ḥazîneye geldiler. (19) Cümle yir yüzünün gencin anda⁴ gördiler. Bir ḡaşr altunla (20) ve cevâhir ile ḡolmuş idi. Cümlesin Cüneyd bu ḥalka bağışladı (21) ve daḡı eyitdi: Benüm dūr u dırâz⁵ işüm vardur, didi⁶. 'Āşım eyitdi:

[İ310^b]

(1) çün⁷ cānum bedende olduğca āstānuñda bendeyem ve ḥāk-ı pāyuñdan (2) ırāḡ olmazam. Seyyid⁸ Cüneyd n'ola didi. Her ne at ve silāḡ getürdiler (3) 'Āşım'un daḡı maşlahatını gördiler. Andan şoñra 'Āriḡa'ya (4) gelüp eyitdiler: Bu yolda ḡılısm vardur. Anuñ yolına (5) ve def'ine sebep nedür, didi⁹. 'Āriḡa eyitdi: Bu ḡablayı eyü şaklañ (6) ki size her ne gerekse anda vardur, didi¹⁰. Şirvāne (7) rāst eyidür, didi. Cüneyd eyitdi: Çün ḡabla benüm [S285^a] elüme geldi. (8) Ḳamu ḡılısmatı bozam diyüp ḡiḡ¹¹ çekdi. 'Āriḡa'nun boynını urdı. (9) Şirvāne eyitdi: Bu 'avretün başını kesmek gerekmez, didi. (10) Zirā¹² ki benüm anuñla¹³ nice baḡşum var idi. Cüneyd eyitdi¹⁴: Kesilen baş¹⁵ (11) yine¹⁶ bitmez, diyüp atları getürdiler, eyerlediler (12) ve Şirvāne ile 'Āşım bir ata bindiler. Cüneyd daḡı bir ata bindi¹⁷. Keynūs perī daḡı anlara (13) hem-rāḡ olup yürüdiler¹⁸ ve aḡşām oldı. Bir ferseng yir yürümüşlerdi (14)

¹ ey Seyyid: -İ

² didi. Ol: -S

³ adum: -İ

⁴ anda: -S

⁵ dūr u dırâz: biraz İ

⁶ didi: -S

⁷ çün: -S

⁸ Seyyid: -S

⁹ didi: -S

¹⁰ didi: -S

¹¹ ḡiḡ: -İ

¹² didi. Zirā: -S

¹³ anuñla: -İ

¹⁴ eyitdi: -S

¹⁵ baş: -İ

¹⁶ yine: gine İ

¹⁷ Cüneyd daḡı bir ata bindi: -İ

¹⁸ yürüdiler: -İ

andan¹ beşinci tılısmı gördiler. Bir şahrā-yı bī-pāyān (15) pür çemen ü yāsemen zamīrān ammā bir yıl eserdī² ki pīl olursa yuvalar idi. (16) Şīrvāne tabluñ içinden bir dūhūl çıkardı, urdı. (17) Derḥāl yıl diñdi andan³ geçdiler ve gitdiler. (18) Andan⁴ altıncı tılısma geldiler. Gördiler ki bir⁵ büyük (19) tağ. Eger⁶ bir⁷ cānver andan geçeydi bir od çıkup anı yaḫardı. (20) Şīrvāne hemān bir nāy çıkardı. Ol tağa karşı tutup (21) üfürdi. Ol āteşi def⁸ eyledi. Şöyle ki hīç eşer ḫalmadı.

[İ311^a]

(1) Ol tağı geçüp gitdiler⁸. Bir ferseng yir gidüp andan⁹ yedinci (2) tılısma yetdiler. Atdan¹⁰ indiler, ḫondılar ki kūh-ı Ḳāf'ūñ (3) ser-ḫaddi idi ve Şākīr pehlevānuñ maḫāmı idi. Çün¹¹ (4) 'Āşım taşra teferrūce gitdi. Andan¹² Şākīr'i (5) gördi. Şākīr daḫı bunı gördi. Eyitdi: Ne kişisin (6) ve kimūñ eşisin ki bu maḫāma geldūñ¹³ ki (7) Ḥamza benüm ḫorḫumdan bu maḫāma gelmedi, ḫadem ḫomadı¹⁴, didi¹⁵. (8) 'Āşım eyitdi: Sen¹⁶ herze söyleme, emīrū'l-mū'minīn Ḥamza'nuñ (9) pehlevānlıḫda mānendi yoğdı. Hezār senūñ gibi ḡāşiyedārı (10) var idi, didi¹⁷. Andan¹⁸ atına mehmūz degürüp Şākīr'ūñ (11) ḫatına vardı. Andan¹⁹ el uzadup kemerine yapışup (12) bir ḫuş gibi yirinden ḫapdı, getürdi. Cüneyd'ūñ (13) öñine getürdi, yire urdı. Andan²⁰ elin ve ayağın (14) baḫladı. Andan Şākīr'ūñ leşkerine girdi. Kimin (15) öldürüp ve kimin baḫladı ve kimin zaḫmlı ḫıldı (16) ve nicesi daḫı ḫarār idemeyüp firārı iḫtiyār itdiler.

---

¹ andan: -S

² bir yıl eserdī: -İ

³ andan: -S

⁴ andan: -S

⁵ bir: -S

⁶ eger: -İ

⁷ bir: -S

⁸ gitdiler: geçdiler S

⁹ andan: -S

¹⁰ atdan: -S

¹¹ çün: -S

¹² andan: -S

¹³ geldūñ: geldūñ didi İ

¹⁴ ḫadem ḫomadı: -İ

¹⁵ didi: -S

¹⁶ sen: -S

¹⁷ didi: -İ

¹⁸ andan: -S

¹⁹ andan: -S

²⁰ andan: -S

(17) Çün¹ [S285^b] kaçça kaçça Batur'a² geldiler ve hāli aña³ didiler. (18) Hāşimilerden Hāmza'nun püser-zādesi gelmişdür, didiler⁴ (19) ve dağı bir kimsenün zehresi yoğdur ki bu vilāyete kadem (20) koya, didi. Andan⁵ Batur eyitdi: Tiz benüm⁶ silāhumı getürün (21) didi. Andan⁷ silāhın giydi. 'Āşım uyğuya varmışdı.

[İ311^b]

(1) Uyandı, gördi bir şahş silāhlarıyla ārāste olup gelür (2) idi. 'Āşım dağı yirinden turup karşı vardı. Batur harbda⁸ çün⁹ (3) merdāne idi. 'Āşım bir na'ra urdı. Seyyid¹⁰ Cüneyd dağı uyğuda (4) idi, uyanup eyitdi¹¹: Bu na'ra ne na'radur? Didiler, 'Āşım'ün (5) cengi hikāyetini didiler¹². Cüneyd'ün derünına āteş düşüp ebrūlarına (6) girih gösterüp hemān kemāna zih virdi ve ca'beyi beline bağlayup (7) 'Āşım'dan yaña müteveccih oldı ki 'Āşım şāhın gibi bir şahş (8) koltuğına almış gelürdi. Cüneyd 'Āşım'ün dest-bāzūsına (9) āferin didi. 'Āşım ol şahşun elin bağlayup Cüneyd'ün önine (10) bıraktı. Cüneyd andan şordı ki bu vilāyetün aḥvālin baña sen şimdi¹³ (11) toğrı söyle ki niçe itmek¹⁴ gerekdür tā sen bizden¹⁵ ḥalāş (12) bulasın, didi¹⁶. Bu vilāyetde hezār şehr vardur ve her şehrde hezār (13) pehlevān-ı derbān vardur¹⁷. Dükelişi seḥḥārlardur ve her pehlevānün (14) elli biñ nefer eri vardur. Cemī'isi Ḥabīb-i 'Atṭār'ün oğlanlarınun (15) emrindedür. Ol iki oğlan seḥḥārlıkda ve mekkārlıkda¹⁸ üstāzlardur. (16) Sen bu vilāyeti bu tarikle niçe musahḥar idebilürsin? Seyyid¹⁹ Cüneyd (17) gülüp eyitdi: Sen Müselmān ol ve dağı 'ahd eyle ki Müselmānlıkdan

¹ çün: -S

² Batur'a: -İ

³ aña: -S

⁴ didiler: -S

⁵ didi. Andan: -S

⁶ eyitdi tiz benüm: -S

⁷ andan: -S

⁸ harbda: qarbdā İ

⁹ çün: -S

¹⁰ Seyyid: -S

¹¹ eyitdi: -S

¹² didiler: -S

¹³ baña sen şimdi: -S

¹⁴ itmek: dutmaq S

¹⁵ sen bizden: -S

¹⁶ didi: -S

¹⁷ vardur: -S

¹⁸ mekkārlıkda: -S

¹⁹ Seyyid: -S

(18) dönmeyesin, bu vilāyetleri ben¹ alam ve saña virem, didi². Şirvāne eyitdi: (19) Bunuñ³ kavline i'timād yoqdur, didi. Cüneyd tiğ-i ābdār ile ol nābe-kāruñ (20) boynını eyle⁴ urdı ki top mişāl yuvalanup⁵ bunlar bu kārda iken (21) nā-gāh⁶ bir ğubār belürdi ki çün⁷ āsmān görünmez oldi⁸. Şirvāne eyitdi⁹:

[İ312^a]

(1) Bu gelen kim ola ve niçe¹⁰ pehlevān-ı nāmdārdur¹¹ ve üstād-ı (2) sehhārdur, didi¹². Cüneyd atını ve otlamağa¹³ şalıvirmişdi. Ol atlarıñ (3) 'ādetleri eyledi¹⁴ ki otlamağa beş yüz¹⁵ ferseng yol giderler idi. (4) Āteş dağı [S286^a] hāzır degüldi ki atları getürelerdı ammā bir at (5) dağı var idi, ol nāmdār atlar gibi. Cüneyd¹⁶ aña süvār olup (6) Batur pehlevānuñ cengine çün¹⁷ karşı vardı. Batur¹⁸, pehlevānlıqda ve sehhārlikda (7) üstād idi ve dağı bilesince¹⁹ beş yüz nefer süvāri var idi. Çün Cüneyd'e²⁰ (8) yakın geldi. Cüneyd buña nazar itdi. Gördi ki bir mel'ündür (9) yüce çenāra beñzerdi. Kırk arşun kāmetsi var idi ve cesāmeti (10) aña göre idi. Yakın gelicek Cüneyd'e eyitdi: Sen bir merd-i ğarībsin²¹ (11) bu vilāyetüñ hālını sen²² bilmezsin. Bu vilāyet Gārūs'la 'Āmir'üñdür ki (12) bunlar Hābīb-i 'Attār'üñ oğlanlarıdır. Eger anlarıñ hātırları (13) dilerse cümle 'ālemi musahhār eylerler²³. Ammā ol söğüt ağacını Hāmza (14) dikmişdür, ol anlarıñ yolına der-bend olmuşdur.

¹ ben: -S

² didi: -S

³ eyitdi bunuñ: -S

⁴ eyle: -S

⁵ top mişāl yuvalanup: -S

⁶ nā-gāh: -S

⁷ çün: -S

⁸ oldi: -S

⁹ eyitdi: -İ

¹⁰ ola ve niçe: vardur S

¹¹ nāmdārdur: nāmdārdur didi İ

¹² didi: -S

¹³ otlamağa: -S

¹⁴ eyledi: olaydı S

¹⁵ yüz: -İ

¹⁶ Cüneyd: Seyyid İ

¹⁷ çün: -S

¹⁸ Batur: -İ

¹⁹ bilesince: -İ

²⁰ Cüneyd'e: -S

²¹ ğarībsin: 'Arab'sın İ

²² sen: -S

²³ eylerler: ider S

Şimdi (15) sen bu vilāyete ne maşlahata geldüñ, söyle didi. Cüneyd eyitdi¹: (16) Ben² sāhirlere def^c eylemege geldüm, didi. Ol seg-i mel^cün (17) güldi ve dağı sihre başlayup Cüneyd'ün üzerine üfürdi³. (18) Cüneyd ol söğüt ağacından 'aşayı eline aldı. Ol mel^cün (19) tırduğı yirde qadid olup qaldı zebün⁴. Cüneyd bir na^cra urup (20) Ol mel^cünüñ kemerinden tutup andan⁵ yirinden qapdı. Eli üzerine⁶ (21) alup yire çaldı. 'Āşım'a bağla diyü işāret eyledi. 'Āşım dağı

[İ312^b]

(1) bende çekdi ve tığ çeküp ol mel^cünüñ leşkerine hücüm itdi. Anlar dağı (2) qarār idemeyüp firārı ihtiyār itdiler. Qoyun sürisi qurtdan (3) qaçar gibi olup gitdiler. Cüneyd⁷ dağı ardlarından irdi, iki biñ nefer⁸ miqdārını (4) kırdı ve girü döndi. Şirvāne ve Keynūs-ı perī ve 'Āşım, Cüneyd'ün (5) ayağına düşdiler. Yüzin, gözün sürdiler ve āferinler idüp (6) taḥsīnler eylediler. 'Āşım, Batur üstāduñ eline yapışup Cüneyd'ün (7) önüne getürdi⁹ ve eyitdi: Ey Seyyidü'l-'Arab üçinci at (8) üzerine harb itmek olmaz. Hāliyā anları qo tā sāhirlere tamām (9) eyleyelüm ve anları hiç ins ü cin [S286^b] dutmazdı. Üstād Batur'ün atını (10) gördi, zinde-pile beñzerdi ve heybetinden ve hey³etinden¹⁰ şordı ki (11) bu at ne yirdendür? Eyitdi: Ol gün ki Hāzma bu yire geldi. (12) Ol Esmā-yı perī aşqarı fülān murğzāra iletmişdi dağı şalıvirmişdi. (13) Anda bir¹¹ nice biñ kışraq var idi. Birisi aşqara (14) tākāt getürmedi. Bu at ol aşqaruñ neslindendür (15) didi¹² ve Hābīb-i 'Atṭār'ün oğlanları Gārūs ve 'Āmir (16) benden bu atı istediler. Ben¹³ virmedüm. Senüñ naşībüñ (17) imiş. Cüneyd şāz oldu. Eyitdi: Bārek-Allāh diyüp andan¹⁴ elin (18) çözdi. Eyitdi¹⁵: Ben¹⁶ seni āzād eyledüm. Batur şādılığından bir na^cra urup (19) eyitdi: Raḥmet senüñ

¹ Cüneyd eyitdi: -İ

² ben: -S

³ üfürdi: ürdi S

⁴ zebün: -İ

⁵ andan: -S

⁶ üzerine: üstine İ

⁷ Cüneyd: -İ

⁸ biñ nefer: yüz İ

⁹ getürdi: getürdi Batur İ

¹⁰ hey³etinden: -İ

¹¹ bir: -S

¹² didi: -S

¹³ ben: -S

¹⁴ andan: -S

¹⁵ eyitdi: -İ

¹⁶ ben: -S

aşlıña ki senüñ gibi bir¹ şāhib-i (20) mürüvvet² görmiş degülem diyüp yirinden tırup andan³ Cüneyd'ün (21) ayağına⁴ düşdi. İhtiyār itdüm, senüñ dīniñi ben qabül itdüm⁵

[İ313^a]

(1) ve Müselmān oldum. Senüñ elinden baña yaqın oldı ki dīnün haqdur, (2) qabül itdüm. Ben⁶ senüñ hem-rāhıñ olam ve cānumı senüñ⁷ yolıña fedā eyleyem⁸ (3) didi⁹. Cüneyd dağı aña imān 'arz kıldı. Ol dağı imān getürdi. Andan (4) soñra şehre gitdiler. Batur pehlevān şehre geldi. (5) Seyyid¹⁰ Cüneyd üzerine nişārlar buyurdı¹¹. Hālayıq-ı şehri istikbāl (6) idüp şol kadar nişār eylediler ki şehriñ halkı¹² cümle altun ve cevher (7) üzerine yürüdiler¹³. Çün şehriñ qapusına geldiler. Gördiler, (8) bir ma' mür şehrdür ki heşt¹⁴-behişte beñzerdi. Şehriñ (9) qapusu öninde bir murğzār var idi ve ağaçlarınıñ gūne gūne (10) mīveleri var idi ve murğlarınıñ elvān elvān ötüşleri (11) ve şīveleri var idi. Batur¹⁵ pehlevān eyitdi: Şehriñ içinde (12) gülzārlar vardur ki hiç bunuñla nisbet itmez, didi¹⁶. (13) Cüneyd eyitdi: Hele bir gün bunda olavuz, didi. Andan¹⁷ haymeler (14) getürüp qurdılar dağı da' vetlere meşğül oldılar. Andan (15) Batur¹⁸ pehlevān Cüneyd'e eyitdi: Benüm taht-ı yedümde elli biñ nefer (16) erüm vardur. Qamusı fermānuñda olsun tek [S287^a] senüñ murāduñ (17) hāşıl olsun, didi¹⁹. Seyyid eyitdi: Biz bu vilāyeti Muḥammed Muştafā'nuñ (18) devletinde ve emīrū'l-mü'minīn 'Alī'nüñ ve Ḥamza'nuñ himmetinde kendüme²⁰ (19) musahḥar idem. Bu kavmi şöyle pāk idem ki sen 'acebe qalasın²¹ (20) ve bu²² memleketüñ

¹ bir: -S

² mürüvvet: -S

³ andan: -S

⁴ ayağına: qademe S

⁵ ben qabül itdüm: -S

⁶ ben: -S

⁷ senüñ: -S

⁸ eyleyem: idem S

⁹ didi: -S

¹⁰ Seyyid: -S

¹¹ nişārlar buyurdı: dür nişār itdiler İ

¹² halkı: -İ

¹³ üzerine yürüdiler: anlarıñ üzerine döktiler İ

¹⁴ heşt: -S

¹⁵ Batur: -S

¹⁶ didi: -S

¹⁷ didi. Andan: -S

¹⁸ andan Batur: -S

¹⁹ didi: -S

²⁰ kendüme: -S

²¹ qalasın: qalasın didi İ

²² bu: -İ

salṭanatın saña virem, didi¹. Bunlar bu sözde (21) iken nā-gāh bir cāsūs geldi. Gārūs yüz biñ cāzū ile āteş

[İ313^b]

(1) deryāsı gibi üşde geli yürür, diyü haber virdi². Seyyid³ Cüneyd yirinden (2) ṭurdı. Batur-ı⁴ pehlevān virdüğü atı getürüñ, didi. Getürdiler (3) eyerlediler ve uyanladılar ve Siyāmek’üñ zırhın giydi. Sögüt ‘aşāsın (4) eline aldı ve bir pāre sögüt dağı ‘Aşım’uñ kolına bağıladı. Eyitdi: Sen⁵ benüm (5) ardumdan gitme, ardumda ol⁶, didi ve bir na‘ra eyle urdı ki tağlar lerzeye geldi. (6) Keynūs ile ‘Āşım ol na‘radan ḥayrete vardılar. Çün Cüneyd leşkere (7) karşı vardı. Gördi ki bir ‘azīm sehmnāk leşkerdür ki (8) vaşf olunmaz. Cemī‘isi āteşden silāhlar giymişler idi ki dūd-ı (9) siyāhı çün⁷ feleke irmiş idi. Ol⁸ āteşüñ içinde ejderhālar (10) ve filler ve şirler görünürdi. Cüneyd çün⁹ bunları gördi. (11) En‘ām okumağa başladı ve sögüt ‘aşāsını başı üzerine (12) çevürdi ve kendüzini dağı cāzūlar içine pertāb itdi. (13) Ebū Ḥafş-ı Kūfi ‘Āşımdan rivāyet ider. Ben şandum ki (14) Seyyid¹⁰ Cüneyd’i ejderhālar yutdı ammā çün¹¹ Cüneyd cāzūlaruñ (15) içinde her gāh¹² ki tiğ şalar idi, bir cāzū depeler idi (16) tā Gārūs’a yakın geldi¹³, ol ḥod kendüzini (17) āteşden bir tağ itmişdi. Cüneyd’i göricek andan¹⁴ kül oldı¹⁵. (18) Çün¹⁶ yakın vardı. Sögüt ‘aşāsını silkivirdi. Gārūs (19) hemān¹⁷ kendü ḥāline vardı. Cüneyd’e¹⁸ eyitdi: Egerçi sehḥārlıgumuzu

---

¹ didi: -S

² haber virdi: -İ

³ Seyyid: -S

⁴ Batur-ı: -S

⁵ sen: -İ

⁶ ardumda ol: -İ

⁷ çün: -S

⁸ ol: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ Seyyid: -S

¹¹ çün: -S

¹² gāh: -S

¹³ geldi: vardı S

¹⁴ andan: -S

¹⁵ oldı: -İ

¹⁶ çün: -S

¹⁷ hemān: -S

¹⁸ vardı. Cüneyd’e: beñzedür zinde-pīle S

(20) bāṭıl eyledüñ ammā pehlevānlığumuza ne çāre eylersin, didi¹. Seyyid (21) Cüneyd andan² kemendin çıkarup göge pertāb itdi. [S287^b] Havādan inüp

[İ314^a]

(1) Gārūs'uñ boğazına geçdi. Cüneyd kemendi çekivirdi. Gārūs (2) atı arқasından yire düşdi. 'Āşım ardında hāzır idi. (3) Āferīn dest-bāzuña diyüp Gārūs-ı nābe-kārı muhkem bende (4) çekdi. Leşkerinden ba'zı karar itmeyüp firārı ihtiyār itdiler ve ba'zı (5) ta'aşşuba geldiler. Gārūs'ı istediler³. Üstāz⁴ Batur anlara istimālet virdi (6) ve İslām 'arz kıldı⁵. Gārūs'ı ortaya getürdiler. İki (7) gözün çıkardı ve karnın yardı. Andan⁶ cigerin aldı. Seyyid⁷ Cüneyd (8) Şeybū'ya devā için bu ma'nādan ziyāde şād oldı. Andan soñra (9) Gārūs'uñ cesed-i zıştını āteşe urdı tā her cāzūluk (10) ki itmişdi çün⁸ bāṭıl oldı. Her kim andan sihr öğrenmişdi unutdı⁹ ve bir kal'a ki sihrden olmuşdı (11) harāb oldı. Şirvāne eyitdi: Bunlar kamosı bāṭıl oldı. Çün (12) Hābīb-i 'Atṭār'uñ kabrin açasın ve cesedin oda yaқasın¹⁰ (13) tā¹¹ sihr bāṭıl ola, didi¹². Cemī'c hālāyıkdan şordı ki bunda ne қadar (14) ādemī vardur, didi¹³. Eyitdiler: Biñ nefer ādemī vardur, didiler¹⁴. (15) Kimi Hicāzī ve kimi Yemenī ve kimi Mıştī ve kimi Mağribīdür. Andan¹⁵ (16) minber қodılar. Cüneyd¹⁶ minbere çıkdı. Hāq Te'ālā'ya¹⁷ hāmd idüp (17) Muḥammed Muştāfā'ya şalavāt getürdi ve çār-yārı öğdi. (18) Emr-i nehyi va'd-ı va'idi ve farz ve sünneti anlaruñ gönli serāylarını¹⁸ (19) hoş u müzeyyen eyledi ve kulaқlarını şādef naşihāt-ı dür (20) ile pür eyledi. Bu nev'le

¹ didi: -S

² Cüneyd andan: -S

³ Gārūs'ı istediler: -S

⁴ Üstāz: -İ

⁵ kıldı: itdi S

⁶ andan: -S

⁷ Seyyid: -S

⁸ çün: -S

⁹ her kim andan sihr öğrenmişdi unutdı: -İ

¹⁰ yaқasın: yaқasın didi İ

¹¹ tā: -S

¹² didi: -S

¹³ didi: -S

¹⁴ didiler: -S

¹⁵ andan: -S

¹⁶ Cüneyd: buyurdı S

¹⁷ Hāq Te'ālā'ya: Allah'a S

¹⁸ gönli serāylarını: gönüllerine sirāyet itdürüp İ

cemî' isî zâr zâr ağlayup geçmiş 'ömrlerine (21) te'essüf itdiler çün minberden aşağı indi. Andan¹

[İ314^b]

(1) kâmet idüp imâmet eyledi. Cümle aña tâbi' olup çün² namâz (2) kıldı ve buyurdi. Andan³ oğlançuklara Kır'ân ta'lim itdiler⁴. (3) Bunuñ üzerine bir ay geçdi. 'Âmir'e haber vardı ki Hicâzî (4) bir şahş geldi ki câzûluk aña kâr itmez, didiler⁵ ve adına (5) Seyyid⁶ Cüneyd eyidürler imiş. Sehhârlık kâr itmez mi diyüp yüz (6) biñ nâmdâr çün⁷ câzû [S288^a] cem' eyledi. Andan⁸ süvâr olup çün (7) yakın geldi. Cüneyd'e andan⁹ haber getürdiler ki vaqtüñe (8) hâzır ol, üşde 'Âmir yüz biñ câzû süvâr ile geldi. (9) Cüneyd eyitdi: Siz temâşâ eyleñ ve Rabbü'l-'âlemînüñ şun'ına nazâr (10) eyleñ diyüp elli biñ nefer¹⁰ süvâr ile 'Âmir'e karşı vardı. Şöyle ki (11) mâbeynlerinde iki ferseng yol qalmışdı. Cäsüs, 'Âmir'e gelüp (12) cevâb virdi ki ol Hicâzî karındaşuñı öldürdi. İki (13) gözün dağı çıkardı ve karnın yarup andan¹¹ cigerin aldı (14) ve gövdesin oda yağıdı, didiler. 'Âmir çün¹² bu haberi (15) işidüp feryâd u figân idüp kendüden gitdi. (16) Çün¹³ yine kendüye geldi tâcını başından çıkarup yabâna (17) atdı. Başına hâk kodı. Eline taş alup şol kadar döğündi ki (18) dükeli a'zâsı¹⁴ hün-âlüd¹⁵ olup toköz gün toköz gice (19) hâk üzerine yatup âh-ı sübüt¹⁶ itdi. Andan¹⁷ vezîri eyitdi: (20) Ey pâdişâh düşmene cevâb virmek gerekdür¹⁸. Hâne-i

---

¹ andan: -S

² çün: -S

³ andan: -S

⁴ itdiler: eyledi İ

⁵ didiler: -S

⁶ Seyyid: -S

⁷ çün: -S

⁸ andan: -S

⁹ andan: -S

¹⁰ nefer: -S

¹¹ andan: -S

¹² çün: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ a'zâsı: -S

¹⁵ âlüd: -İ

¹⁶ âh-ı sübüt: âh S

¹⁷ andan: -S

¹⁸ gerekdür: gerekdür didi İ

(21) ta' ziyet şoñra görmek¹ gerek, didi². Bu vezîr Müselmân idi. Anlardan gizlü

[I315^a]

(1) dîn tutardı. Vezîrûñ sözini işidicek yirinden tûrdı (2) andan³ silâhın giydi. Çün atına⁴ süvâr olup andan⁵ cenge (3) âheng⁶ itdi. Na'ra-i merdâne urup⁷ kûbbe-i gerdûnı güm güm (4) gümletdi. At süheyli feleke çıkdı ve ayakları depürdüsü semeke (5) indı ve gubâr 'âlemi tûtup göz gözi görmez oldı. İki taraftan (6) kûs-ı harbîler ve taht-ı darbîler çalındı. Andan⁸ fevc fevc âlây âlây⁹ tîğ¹⁰ (7) nîzeler ele alındı ve câzûlar leşkeri her biri bir nev' ile oldılar. (8) Kimi arslan ve kimi kâplan ve kimi şîr ve kimi şırtlan ve kimi kürük ve kimi (9) pîl çün iki leşker birbirine muqâbil oldılar. 'Âmir, Seyyid¹¹ Cüneyd'e (10) resûl virdi ki bizüm aramızda leşkerûñ kârzârı (11) yokdur. Ben senüñle gel¹² kârzâr idelüm. İki leşker çün¹³ (12) nezzâre eylesünler didi¹⁴ tâ baht¹⁵ taht kime virilürse ol pâdişâh¹⁶ (13) ola. Eger zafer benüm olursa [S288^b] ben bilürem, seni niçe depelerin¹⁷ (14) ve eger senüñ olursa her¹⁸ niçe bilürseñ sen dağı (15) eyle¹⁹ eylesin²⁰ ve cemî' hazînem senüñ ola, didi. Seyyid²¹ Cüneyd (16) çün 'Âmir'üñ haberin işitdi, eyitdi: Var söyle her niçe dilerse (17) eyle olsun, didi. Hiç mâ-beynümüzde bir süvâr gelmesün, didi²². (18) Hiç kimesne 'askerden dağıl eylesün diyü²³ 'ahd eylediler ve and (19) içdiler ki yarın ceng

¹ görmek: -İ

² didi: -S

³ andan: -S

⁴ çün atına: -S

⁵ andan: -S

⁶ âheng: 'azm S

⁷ urup: -S

⁸ andan: -S

⁹ âlây âlây: -S

¹⁰ tîğ: -İ

¹¹ Seyyid: -S

¹² gel: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ didi: -S

¹⁵ baht: -İ

¹⁶ pâdişâh: -S

¹⁷ depelerin: depelerin didi İ

¹⁸ her: -S

¹⁹ eyle: -S

²⁰ eylesin: eylesin, didi İ

²¹ didi. Seyyid: -S

²² didi: -S

²³ diyü: -S

ideler. Hâcib vezîrler çün¹ maşlahat (20) gördiler, yarın. Hem anuñ hâcibi sâhir idi ve
‘ilm-i sihrde (21) gâyetde mâhir idi. Aña eyitdi: Şeyh iblîs yarın gelür, bize ol

[İ315^b]

(1) ne dirse biz anı tütalum, didi². Ol tarafda ‘Āşım çün (2) Cüneyd’üñ izinsüz yirinden tırdı. Şeb-revâne tonlar giyüp (3) andan³ üstâd Batur’a geldi. Eyitdi: Benüm ile bu gice sen⁴ hem-râh (4) ol ki cāzūlar içine varalum, didi⁵. Ol dañı yirinden⁶ (5) tırdı, vardılar. Tiğîñ hamā’il kılup ikisi revâne oldılar (6) tā cāzūlar içine girdiler. Andan cāzū⁷ leşkerinden bir huruş (7) gördiler. ‘Āşım eyitdi: Bu ne huruşdur, didi⁸. Batur eyitdi: (8) Bu gice iblîsüñ va‘desidür ki gelüp⁹ fülân şahrâda fülân (9) ağaç dibinde¹⁰ bunlara naşîhat eylese gerekdür. İmdi, ol ağaç yarılmışdur¹¹. Ol ağaç (10) öñine bir taht getirüp¹² kırsalar¹³ gerekdür. İblîs gelüp ol tahta (11) oturup andan¹⁴ cāzūlara dīvân itse gerekdür. Anda anlara (12) türrehât söyleyüp ve naşîhatlar itse gerekdür. Bunlara tesellî (13) ve sihr¹⁵ ta‘lîm itse gerekdür, didi¹⁶. Şimdi gel biz evvel¹⁷ (14) varalum. Ol ağacuñ yaruğına girelüm. Anda¹⁸ gizlenelüm (15) diyüp vardılar, anda¹⁹ gizlendiler. Cümle sâhirler anda cem‘ (16) oldılar. Nā-gâh bir zamāndan soñra²⁰ havā yüzinden bir²¹ huruş (17) peydâ oldı. Şöyle ki cemi‘ halk²² yüzleri üzerine²³ düşdiler. (18) Nā-gâh iblîs-i la‘în şad hezâr dīv ile havâdan aşağa (19) indi. Çün iblîs-i mel‘ün taht üzerine geçüp oturdı. (20) Cümlesi secdeye

¹ çün: -S

² didi: -S

³ andan: -S

⁴ sen: -S

⁵ didi: -S

⁶ yirinden: -S

⁷ andan cāzū: -S

⁸ didi: -S

⁹ gelüp: -İ

¹⁰ dibinde: kurbında S

¹¹ ol ağaç yarılmışdur: -İ

¹² getirüp: -İ

¹³ kırsalar: kıosalar İ

¹⁴ andan: -S

¹⁵ sihr: -S

¹⁶ didi: -S

¹⁷ evvel: -S

¹⁸ anda: -S

¹⁹ anda: -S

²⁰ bir zamāndan soñra: -S

²¹ bir: -S

²² cemi‘ halk: cümle halâyık S

²³ üzerine: üstine İ

vardılar. ‘Āmir ilerü [S289^a] gelüp birāderinüñ (21) hālini aña bir bir¹ didi. İblis çün² işidicek andan³ ağıladı.

[İ316^a]

(1) Eyitdi: Ey⁴ dirîğ ol ferzend-i ‘azîze ki hîç ben bir⁵ kimesneden (2) rāzı olmadum illā andan, didi⁶ ki her gün bir⁷ nice Müselmānları (3) öldürürdi⁸. Benüm naşihatlarımı ol⁹ kabûl eyler idi, didi¹⁰. (4) Cüneyd’ün hālini ve Batur’ün alınduğın ve qarındaşuñ öldüğün (5) cümle iblîse bir bir¹¹ didi. Andan şoñra¹² iblîs anı tesellî itdi ki (6) ben¹³ yarın dîvlere emr ideyin, anlara taş yağdurup başlarına tā¹⁴ ki (7) helāk ideler, didi¹⁵. ‘Āmir eyitdi: Anlarda Ĥamza’nuñ söğüdi ağacı¹⁶ vardır¹⁷ (8) ki anlara sihr kār itmez, didi. Andan¹⁸ iblîs-i la‘în (9) eyitdi: Eger cengde *Yasin* süresin oğmazlar ise dîvler aña (10) işler ideler ki hîç olmaya, didi¹⁹. Eger *Yasin* süresin (11) yāhūz *Āyete’l-Kürsî* oğurlarsa biz anlaruñ cengine varamazuz (12) didi²⁰. Ol dā’ireden içerü²¹ geçmege bizüm²² gücümüz yetmez ve dağı işitmege gücümüz yetmez²³, didiler. (13) Medîne kâdînüñ oğlı kim Muhtâr anuñla hem-rāhdı. (14) Baña bir iş eylediler ki vaşfa gelmez, didi²⁴ ve Şeybū ki (15) kolına söğüt ağaç²⁵ bağlamışdı. Ben²⁶ anı uğruladum. Ol dağı qarğa oldı²⁷ ve bu üç (16) kişinüñ elinden

¹ aña bir bir: -S

² çün: -S

³ andan: -S

⁴ ey: -İ

⁵ ben bir: -S

⁶ didi: -S

⁷ bir: -S

⁸ öldürürdi: depelerdi S

⁹ ol: -S

¹⁰ didi: -S

¹¹ bir bir: -S

¹² andan şoñra: -S

¹³ ben: -S

¹⁴ başlarına tā: -İ

¹⁵ didi: -S

¹⁶ ağacı: -İ

¹⁷ vardır: vardır didi İ

¹⁸ didi. Andan: -S

¹⁹ didi: -S

²⁰ didi: -S

²¹ içerü: -S

²² bizüm: -S

²³ dağı işitmege gücümüz yetmez: -İ

²⁴ didi: -S

²⁵ ağaç: -İ

²⁶ ben: -S

²⁷ ol dağı qarğa oldı: -İ

ben¹ daḥı ‘āciz almışamdur, didi². Cüneyd daḥı (17) eyü mülkde minber omışdı. Oğlancuqlara çün³ ur’an ta‘līm (18) eylerler idi. Bu yirde ki bī-günāh oğlancuqlar ur’an (19) ousalar biz ol vilāyetden geemezüz, didi. Andan⁴ ‘Āmir urup (20) secde itdi. Ben yarın pes⁵ anuñla tenhā ceng eylerin, didi⁶. (21) İblīs eyitdi: Evvel ođluñı üstād Batur’uñ cengine gönder, didi⁷.

[İ316^b]

(1) Çün ikisi olalar sen anuñ cenginden ḥalāř bulursın, didi⁸ (2) ve daḥı eyitdi: Eger Cüneyd cengde *Āyete’l-Kürsī* eger⁹ oursa (3) sen aña zafer bulmazsın, didi¹⁰. Ol du‘āyı ki aña (4) Ḥazret-i¹¹ Resūl öğretmişdi. Eger anı oursa, ol saña (5) zafer bulur, didi¹². ‘Āřım ile Batur çün¹³ ađaç yaruğından (6) diñlerler idi ve cemī‘ sözleri işitdiler. Çün ol dīvler girü (7) perīřān oldılar. ‘Āmir daḥı anlar ile bile giderdi. [S289^b] ‘Āřım’la Batur ađaç yaruğından aşağa inüp ıķup Cüneyd’e geldiler¹⁴. İblīsüñ (8) söyledüği sözleri Cüneyd’e¹⁵ didiler. Andan¹⁶ řād oldı. Çün (9) uf-ı asmāndan řubḥ-ı řādıķ belürdi. Seyyid¹⁷ Cüneyd çün āb-dest (10) alup andan¹⁸ řabaḥ namāzın ıldı. Andan¹⁹ Ḥaķ Te‘ālā ḥazretine niyāz idüp (11) şığındı. Andan řoñra buyurđı, atları eyerlediler ve uyanladılar²⁰. Kendü daḥı (12) Siyāmek’üñ cevşenin giydi. Muḥammed’e řalavāt getürdi (13) ve emīre’l-müminīn ‘Alī’den ve Ḥamza’dan himmet taleb idüp (14) andan²¹ rikāba adem oyup řirāne atına süvār oldı. (15) İki arafdan daḥı kūs-ı ḥarbīler alındı. İki (16) leşker birbirine muķābil olup şaflar

¹ ben: -S

² didi: -S

³ çün: -S

⁴ didi. Andan: -S

⁵ pes: -S

⁶ didi: -S

⁷ didi: -S

⁸ didi: -S

⁹ eger: -S

¹⁰ didi: -S

¹¹ Ḥazret-i: -S

¹² didi: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ ‘Āřım’la Batur ağaç yaruğından aşağa inüp ıķup Cüneyd’e geldiler: -İ

¹⁵ Cüneyd’e: -S

¹⁶ Cüneyd: andan İ

¹⁷ Seyyid: -S

¹⁸ andan: -S

¹⁹ andan: -S

²⁰ uyanladılar: -İ

²¹ andan: -S

bezendi ve tîgler keflere (17) alındı¹ ve şürnâlar ürüldi². Evvel kimesne ki meydâna şîrâne³ girdi, Cüneyd (18) yegâne idi. *Yasin* sûresin oğurdı ve ‘Āşım çün⁴ *Āyete’l-Kürsî* (19) dâ’imâ⁵ oğurdı ve dağı meydânda cevelân iderdi ve dağı ‘Āmir (20) silâhla ārâste vü pîrâste olup andan⁶ meydâna girdi. (21) Andan⁷ Cüneyd’e berâber gelüp eyitdi: Bu civân senüñ refîkühdür, kimdür,

[İ317^a]

(1) didi⁸. Cüneyd eyitdi: Benüm⁹ qarındaşumdur, didi¹⁰. ‘Āmir eyitdi: (2) Oğlum gelsün anuñla ceng eylesün, didi¹¹. ‘Āşım şād (3) oldı. Qanı, gelsün didi. Andan¹² ‘Āmir’üñ oğlı gelüp (4) ‘Āşım’a berâber tırdı. Andan¹³ ‘Āşım elin uzadup kemerine (5) yapışup atından qapdı, leşkerğāha getürdi. Andan¹⁴ (6) muhkem bende çekdi. ‘Āmir bu hāli görüp Cüneyd’e hamle eyledi. (7) Cüneyd dağı aña havāle oldı. Mā-beynlerinde çün¹⁵ yetmiş¹⁶ hamle haṭā geçdi¹⁷. (8) Āḥir ‘Āmir tîg çeküp Cüneyd’e havāle oldı¹⁸. Cüneyd dağı qalkān (9) berâber virdi. Çün¹⁹ tîg qalkāna doqunıcaq iki şaq oldı. (10) Ammā Siyāmek’üñ dır‘ına kār itmedi. Cüneyd anuñ tîg ḍarbına (11) ta‘accübde qaldı. Kendüye eyitdi: Eger bu mel‘ün gine (12) tîgi böyle urursa beni zebün idüp helāk eyler, didi²⁰. (13) ‘Āmir, Cüneyd’e yine havāle eyledi. Cüneyd gürz-i gāv-seri (14) eline alup ol mel‘ünüñ tîğine qarşu [S290^a] virdi²¹. Tîg iki päre (15) oldı. Elinden yire²² düşdi. ‘Āmir dağı gürzin eline (16) aldı. Şol qadar gürz

¹ alındı: urdılar İ

² şürnâlar ürüldi: -İ

³ şîrâne: -İ

⁴ çün: -S

⁵ dâ’imâ: -S

⁶ andan: -S

⁷ andan: -S

⁸ didi: -S

⁹ benüm: -S

¹⁰ didi: -S

¹¹ didi: -S

¹² andan: -S

¹³ andan: -S

¹⁴ andan: -S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ yetmiş: -İ

¹⁷ haṭā geçdi: red olındı S

¹⁸ oldı: itdi S

¹⁹ çün: -S

²⁰ didi: -S

²¹ virdi: vardı İ

²² yire: -S

uruşdılar ki tā¹ ki güzleri (17) egildi. Andan² güzleri yir birağup ellerine nize aldılar (18) ve nize ile şol kadar dürtişdiler ki tā³ nızeleri päre päre (19) oldı. Āhir birbirinüñ kemerinden tutdılar. At üzerinde (20) şol kadar hamle idişdiler ki birbirine şol kadar diğkat (21) kuvvet eylediler⁴ ikisi de⁵ ‘ arağa garğ olup nāhunlarından hün⁶ çeşme

[İ317^b]

(1) lülesinden şu aqar⁷ gibi revâne olurdu. İki dağı süst ve dem-beste (2) oldılar. Andan⁸ atlarından aşığa inüp çün⁹ bir zamān āsāyiş (3) gösterdiler. Çün¹⁰ Cüneyd anuñ kuvvetinden ‘ acebe qaldı. Eger (4) pehlevānlık ise ancak olur, didi. ‘ Āmir gibi pehlevān (5) dünyāda ele girmez diyüp gayret tamarları çün cūşa (6) geldi ve sinesinüñ derünü andan¹¹ hurūşa başladı. (7) Andan¹² Hudā’yı yād idüp bir na‘ ra eyle urdu ki çün¹³ zemine (8) lerze ve zamāna āvāze¹⁴ düşdi. İki leşkerüñ halkı dağı (9) serāsime olup zehreleri dü-nime oldı. Kuvvet ü diğkat (10) idüp andan¹⁵ ‘ Āmir’i yirinden kapdı¹⁶, eli üzerine aldı. Başına (11) çevürüp andan¹⁷ yire urdu¹⁸ ve sinesi üzerine oturup (12) andan¹⁹ hancer-i ābdārın²⁰ eline aldı. Andan²¹ eyitdi: Tañrı Te‘ālā²² birdür. (13) Muḥammed anuñ²³ Ḥağ Resül’ıdur di, didi tā ben²⁴ seni öldürmeyüp

¹ tā: -S

² andan: -S

³ tā: -S

⁴ birbirine şol kadar diğkat kuvvet eylediler: -S

⁵ ikisi de: -İ

⁶ nāhunlarından hün: hūnları dibinden İ

⁷ aqar: -İ

⁸ andan: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ andan: -S

¹² andan: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ zamāna āvāze: -S

¹⁵ andan: -S

¹⁶ kapdı: -İ

¹⁷ andan: -S

¹⁸ urdu: çaldı S

¹⁹ andan: -S

²⁰ ābdārın: -S

²¹ andan: -S

²² Te‘ālā: -S

²³ añun: -S

²⁴ tā ben: -S

(14) āzād ideyim, didi¹. Yine² bu³ mülki saña vireyin, didi⁴. Eger dimezseñ⁵ (15) başuñ keserin, nām u nişānuñi yir yüzinden götürürin (16) didi⁶. Ol mel^cün bu sözleri işidicek Cüneyd'üñ mübārek (17) yüzine tükürdi. Ben bu sözleri dimezin, didi⁷. Elüñden (18) her⁸ ne gelürse eyle, didi. Seyyid⁹ Cüneyd hışma gelüp (19) hancer-i ābdārın çıkarup¹⁰ ol nābe-kāruñ başını kesdi ve dağı atına (20) süvār oldı. Anı¹¹ atınuñ kıyruğına bağladı ve başını (21) eline aldı dağı atına mehmüz degürdi. At anı ayağı altına

[İ318^a]

(1) aldı, maḥrece¹² sürdi. Seyyid¹³ Cüneyd na^cra urup andan¹⁴ leşkerghāhına (2) götürdi. Cüneyd'üñ mehābetinden iki ḥalkuñ çün¹⁵ (3) cigeri ḥūn oldı. Āferīn dest-bāzūña kuvvet ü taḥsīn (4) yāl u bāluña¹⁶ diyüp andan¹⁷ [S290^b] medḥler eylediler ve ayağına düşdiler. (5) Eyitdiler: Biz şöyle şanurduḡ ki ^cālemde hīç benī-ādem anuñ kemerine (6) el urmaz dirdük¹⁸. Bize bu yaḡīn oldı ki rüy-ı zemīnūñ (7) pehlevāni sensin, didiler¹⁹. Andan Seyyid²⁰ Cüneyd atından indi. Andan²¹ (8) ^cĀmir'üñ iki gözin çıkardı ve ḡarnını yarup andan²² (9) cigerin alup ve cismin oda yaḡdı. Her cāzūluḡ kim itmişdi (10) ḡamusı²³ bāṭıl oldı ve her kim anda bir nesne öğrendise (11) yādından gitdi. Bu nice²⁴ ḡal^calar ve ḡasırlar ki cāzūluḡla (12) itmişdi. ḡamusı çün²⁵

¹ didi: -S

² yine: -İ

³ bu: -S

⁴ didi: -S

⁵ eger dimezseñ: yoḡsa S

⁶ didi: -S

⁷ didi: -S

⁸ her: -S

⁹ Seyyid: -S

¹⁰ çıkarup: -S

¹¹ anı: anuñ atını kendü İ

¹² maḥrece: -S

¹³ Seyyid: -S

¹⁴ andan: -S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ kuvvet ü taḥsīn yāl u bāluña: -S

¹⁷ andan: -S

¹⁸ dirdük: -S

¹⁹ didiler: -S

²⁰ Seyyid: -S

²¹ andan: -S

²² andan: -S

²³ ḡamusı: cümle İ

²⁴ nice: -İ

²⁵ ḡamusı çün: -S

ḥarāb oldu ve daḥı münādī buyurdi ki (13) her kim ki Müselmān olursa ol¹ āmān bulur, didi². Çün ‘Āmir’üñ (14) leşkeri bu ḥaberi işitdiler. Aña göre iş itdiler. (15) Silāḥların bıraḡup andan³ Cüneyd’üñ ḥuzūrına geldiler. (16) Anda⁴ diz çöküp⁵ Müselmān oldılar ve daḥı imān buldılar. Andan (17) soñra Cüneyd atına süvār olup ‘Āmir’üñ şehrine geldi. (18) Ol şehrüñ adına Kām şehri eyidürler idi. Gördi (19) anda⁶ bir behiştāsā şehir, yüz ferseng tūlı ve yüz ferseng⁷ ‘arzı var. İçinde (20) biñ kaşr vardur ki kıızıl altundan düzülmiş ve bāruları (21) ḥām gümüşden ve küngüreleri kıızıl yāḡūtdan muraşsa⁸ vü muşanna⁹ ve ırmaḡlarınıñ

[İ318^b]

(1) kenārına altundan ve gümüşden kerpiçler ile şaflar çekilmiş ve ḥavzlar (2) daḥı ḥām gümüşden düzülmiş ve içlerine yāḡūtlar incüler ve firüzeler (3) dökülmüş ve bāḡlarınıñ ağaçları pür berg ü ber⁸ ve gülleri dört (4) faşda taze vü ter ve şehnişinlerinüñ sıvası müşg ü ‘anber ve (5) ol güllerüñ bülbülleri ḡulgulede. Seyyid⁹ Cüneyd bu şehrüñ ‘imāretin (6) bu vechle gördi. Andan¹⁰ ta‘accübe varup eyitdi: Ey¹¹ Bārī (7) Ḥudāyā bu dükeli dünyānuñ ni‘metin kāfirlere virürsin ki (8) tā ki ol¹² iblis-i mel‘ūna tapalar ve Müselmānları çün¹³ yoldan (9) çıkaralar ve ‘ālemi çün¹⁴ ḥarāb eyleyeler, didi¹⁵. Bu nev‘e (10) nice kelimāt itdükden soñra ‘Āmir’üñ vezīrin tutdı, zindānuñ ḥālinden¹⁶ (11) şordı. Ol daḥı tafşil üzerine bildürdi, eyitdi¹⁷: (12) Otuz biñ nefer Müselmān çün¹⁸ giriftār itmişler idi.

¹ ol: -S

² didi: -S

³ andan: -S

⁴ anda: -S

⁵ çöküp: öpüp S

⁶ anda: -S

⁷ yüz ferseng: -İ

⁸ ber: bür İ

⁹ Seyyid: -S

¹⁰ andan: -S

¹¹ ey: -S

¹² ol: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ didi: -S

¹⁶ vezīrin tutdı, zindānuñ ḥālinden: zindānından vezīrine İ

¹⁷ üzerine bildürdi, eyitdi: eyledi S

¹⁸ çün: -S

(13) Rūz u şeb anlara¹ ‘azāb [S291^a] iderler idi. Andan Cüneyd² buyurdu (14) cümlesin getürdi³. Bendleriyle getürdiler. On biñ nefer ‘Arab (15) diyārından ve beş biñ nefer Ḥabeş vilāyetinden ve bākīsın Mağrib (16) vilāyetinden idi. Çün⁴ şehri anlara kısmet eylediler. (17) Cemī‘ isı ḥ‘ānendeler idi. Ol memleketüñ salṭanatın (18) üstād Batur’a virdiler ve büt-ḥānelerin cümle ḥarāb idüp (19) bütleri çün⁵ şıdılar ve daḥı yine⁶ mescidler idüp anda⁷ (20) minberler düzdiler. Ezīne günlerinde üzerine çıkup (21) andan⁸ va‘zlar eylediler tā cümle eyledüklerine çok⁹ nedāmet eylediler.

[İ319^a]

(1) Beş vaḳt namāz kıldılar. Andan her gün¹⁰ namāz kıлмаğa başladılar. (2) Tamāmet ol biñ pāre şehir İslām dīnine girdiler ve Müselmānlar (3) çün¹¹ kitāb-ḥāneler açup oğlancuḳlar virüp ta‘līm (4) idüp çün¹² Ḳur‘ān öğretdiler. Müselmānlar çün¹³ anda vaṭan (5) tutmağı rağbetle rızā¹⁴ gösterdiler. Her Müselmān’a bir dāne¹⁵ şehirde maḳām (6) ta‘yīn¹⁶ itdiler ki anlar ki üzerlerine güvāhlar¹⁷ tutdılar. (7) Keynūs-ı perī her vaḳtde ki ol şehre gele (8) veyā vilāyete gele¹⁸ cümlesinüñ üzerine pādişāh ola. Şirvāne (9) eyitdi: Ey Seyyid, Ḥabīb-i ‘Atṭār’uñ kemüklerini oda yaḳ ki cümle (10) siḥrler bātıl ola. Buyurdu, ‘Āmir’üñ oğlu ki Dād idi¹⁹, getürdiler. (11) Cüneyd eyitdi: Biz²⁰ dedeñ ḳabrine ilet, didi²¹. ‘Āmir’üñ oğlu (12) eyitdi: Şol şartıla iletürem ki her yire ki sen²² gidersen (13) beni bile iledesin, didi²³ ve hem Reşīde-i ‘Arab’ı baña

¹ anlara: -S

² andan Cüneyd: -S

³ getürdi: -İ

⁴ çün: -S

⁵ çün: -S

⁶ yine: -S

⁷ anda: -S

⁸ andan: -S

⁹ çok: -S

¹⁰ namāz kıldılar. Andan her gün: -S

¹¹ çün: -S

¹² idüp çün: eylediler S

¹³ çün: -S

¹⁴ rızā: -İ

¹⁵ dāne: -S

¹⁶ maḳām ta‘yīn: yakın İ

¹⁷ güvāhlar: güher İ

¹⁸ veyā vilāyete gele: -S

¹⁹ dād idi: -İ

²⁰ bizi: bunu S

²¹ didi: -S

²² sen: -S

²³ didi: -S

‘avretlige (14) viresin ki ben anuñ ‘aşığıyam diyüp andan¹ zār zār (15) ağladı. Seyyid² Cüneyd çün³ kendüye eyitdi: Bu Reşide (16) ne āfetdi ki ‘āleme düşdi. Cihān anuñ vāsitasıyla (17) ħarāb oldu. Eger bunca zaĥmet ü meşakĥat anuñ sebeble (18) ki çekmişemdür. Ol olmayaydı ve daĥı baña vefādārлық eylemişdür yoksa (19) ben⁴ anı helāk iderdüm, didi⁵ ve daĥı şart itdi ki eger ol (20) rızā virürse eyle ideyin, didi⁶. ‘Āmir-zāde çün⁷ Cüneyd’den (21) bu ħaberi⁸ işidicek ġāyet şāzlıġından [S291^b] bir āh idüp andan⁹

[İ319^b]

(1) ħāke düşdi, andan¹⁰ cān virdi. Gördiler ki ölmüş, Seyyid¹¹ Cüneyd (2) ağladı. Andan¹² başın dizi üzerine alup şol kadar riĥĥat (3) eyledi ki cümle ħalk ta‘accübde ħaldılar¹³. Cüneyd buyurdi. Anuñ tenini Müselmānlık (4) gibi tertib üzerine laĥde koyup andan¹⁴ Eĥad’a işmarladılar ki (5) zīrā Müselmānlık niyyetin itmişdi. Cümle ħalk¹⁵ anuñ namāzın ħıldılar. Ol gice (6) Cüneyd vāĥı‘asında cennetde gördi. Bir köşk üzerinde oturmuş (7) başında nūrdan bir tāc. ‘Āmir-zāde daĥı Cüneyd’i gördi, köşkden (8) inüp geldi. Seyyid’uñ ayaġına düşdi ve eyitdi: Yā Seyyid çün (9) İslām’a niyyet itdüm¹⁶. Henüz ġamla gelmedüm¹⁷. Bārī Te‘ālā (10) nice yıllık günāhlarımı yarlıġadı, didi¹⁸ ve baña bu kadar ħadr virdi. (11) Ey Seyyid anlaruñ ħadri ne kadar ola ki ‘ömrlerini t̄ā‘ata (12) şarf itmiş¹⁹ olalar. Bunı²⁰ didi, andan²¹ Cüneyd’i kenāra çekdi.

---

¹ andan: -S

² Seyyid: -S

³ çün: -S

⁴ ben: -S

⁵ didi: -S

⁶ didi: -S

⁷ çün: -S

⁸ ħaberi: cevābı S

⁹ andan: -S

¹⁰ andan: -S

¹¹ Seyyid: -S

¹² andan: -S

¹³ ħaldılar: vardılar S

¹⁴ andan: -S

¹⁵ ħalk: -S

¹⁶ itdüm: eyledüm İ

¹⁷ gelmedüm: gelmedüm didi İ

¹⁸ didi: -S

¹⁹ itmiş: olmuş İ

²⁰ bunı: -S

²¹ andan: -S

(13) Seyyid¹ Cüneyd çün² uyğudan uyandı ve dağı halāyıkā ‘Āmir-zādenūñ (14) hālını didi ve cümlesi ta‘accübe vardılar. Cüneyd³ dağı turup Hābīb-i (15) ‘Aṭṭār’uñ kabrine varmağa müteveccih oldılar. Halkuñ birisi eyitdi⁴: (16) Fülān şehre varmağ gerekdür, didi. Keynūs-ı perī anları bir günde (17) anda iletdi idi ve ol⁵ vilāyetūñ ortasında idi. Ol şehri (18) halkı Cüneyd’uñ kademine güne güne cevāhir⁶ nişār itdiler⁷ ki vaşf (19) olunmaz. Ol şehri teferrüc idicek kamu şehirleri unuttılar. (20) Şol kadar hoş-āvāz suhan-perdāz ‘aşk-bāz u dil-nüvāz⁸ h‘ānendeler (21) gördi ki vaşf olunmaz. Seyyid⁹ Cüneyd’e i‘zāz u ikrāmıla çün¹⁰

[İ320^a]

(1) tahta işāret eylediler¹¹. Çün¹² Cüneyd kabūl eylemedi¹³. Andan¹⁴ eyitdi: Biz¹⁵ tāc u (2) taht istemezüz, didi¹⁶. Ben bu vilāyeti çün¹⁷ Keynūs-ı perīye ve Batur’a (3) virmişemdür, didi¹⁸. Büt-hāneleri harāb idüp¹⁹ mescid ü minber (4) ü mihrāb eylediler ve minberlere çıkup çün²⁰ naşihatlar itdiler. Şöyle ki (5) halāyık evvel itdüğü işlere pişmān olup andan²¹ figāna geldiler. (6) [S292^a] Andan soñra²² zindāna varup beş biñ nefer²³ miqdārı Qur‘ān oğur Müselmān (7) buldılar. ‘Ālimler ve fāzıllar idi. Bunlaruñ kimisin imām ve kimisin hükkām (8) ve kimisin kādī enām²⁴. Andan Hābīb-i ‘Aṭṭār’uñ gür-hānesin (9) şordılar. Bir şaḥş eyitdi: Senūñ Hābīb-i

¹ Seyyid: -S

² çün: -S

³ Cüneyd: -S

⁴ eyitdi: -S

⁵ ol: -S

⁶ cevāhir: -S

⁷ itdiler: eyledi S

⁸ ‘aşk-bāz u dil-nüvāz: -S

⁹ Seyyid: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ eylediler: itdiler S

¹² çün: -S

¹³ eylemedi: itmedi S

¹⁴ andan: -S

¹⁵ biz: ben İ

¹⁶ didi: -S

¹⁷ çün: -S

¹⁸ didi: -S

¹⁹ idüp: -S

²⁰ çün: -S

²¹ andan: -S

²² soñra: -S

²³ nefer: -S

²⁴ enām: itdi İ

‘Attār’uñ gūr-hānesinde (10) işüñ yokdur¹. Kendüne zaḥmet virme, didi². (11) Eger kamu ‘ālem cem³ olsalar çün⁴ murāda yetişmeyeler, didi⁵. (12) O nesne ki saña müyesser oldu, devr-i ādemden berü⁶ hiç (13) kimseye⁷ müyesser olmadı ki hezār pāre şehri küfürden ve ḍalāletden (14) şer^c yolına getürdüñ. Nice biñ büt-hāneleri ḥarāb idüp (15) mescid ü miḥrāb⁸ kılduñ ki Ḥamza ol şalābetle idi, böyle⁹ (16) idemedi. Bā-vücūd ki Esmā-yı perī anuñla bile idi, tā kūh-ı (17) Ḳāf ḥāşıl olmadı. Çün bu yoluñ vaşfin işitdi, girü (18) döndi. Ḥabīb-i ‘Attār Ḥamza’nuñ püserin uğruladı daḥı getürdi. (19) Şimdi bu gūr-hāne anuñdur¹⁰. Benüm sözümi sen¹¹ kabül eyle¹². (20) Girü dön, didi. Seyyid¹³ Cüneyd yemīnler itdi ki Ḥabīb-i ‘Attār’uñ (21) gūr-hānesin tā¹⁴ ki yıķup kemügin yaķmayınca girü dönmeyem, didi¹⁵.

[I320^b]

(1) Pīr çün Cüneyd’üñ yemīnini işitdi. Ayağını öpüp eyitdi: Ey Seyyidü’l-‘Arab (2) benüm cānum saña fedā olsun. Her yire ki sen¹⁶ varursan (3) ben¹⁷ senüñle bile varayın. Şirvāne ve Keynūs-ı perī ve ‘Āşım ve Seyyid¹⁸ (4) Cüneyd çün yirlerinden¹⁹ ṭurup gıtdiler²⁰. Bir şehre daḥı yetdiler. (5) Ol şehir meliküñ āḥūrıydı. Ol şehrüñ berāberinde bir murğzār (6) var idi. Çün²¹ anda inüp ḳondılar. Ol şehir şāhınuñ adı (7) Māhyār idi. Çün²² Cüneyd’üñ ḥuzūrına geldi, eyitdi: (8) Bu şehrüñ māverāsında bir tağ vardır. Ol tağüñ māverāsında (9) bir murğzār vardır, didi²³. Ḥabīb-i ‘Attār’uñ

¹ yokdur: yokdur didi İ

² didi: -S

³ cem^c: -S

⁴ çün: -S

⁵ didi: -S

⁶ berü: -S

⁷ kimseye: eḥade S

⁸ miḥrāb: -S

⁹ böyle: -S

¹⁰ anuñdur: anuñdur didi İ

¹¹ sen: -S

¹² eyle: eyle didi İ

¹³ didi. Seyyid: -S

¹⁴ tā: -S

¹⁵ didi: -S

¹⁶ sen: -S

¹⁷ ben: -S

¹⁸ Seyyid: -S

¹⁹ çün yirlerinden: -S

²⁰ gıtdiler: geldiler İ

²¹ çün: -S

²² çün: -S

²³ didi: -S

gür-hānesinde anda (10) ‘acā’ibler vardır. Bunlar bu sözde iken bu şehriñ halkı büyük (11) ve küçük hep¹ ne var ise ol² vilāyet şāhibi dağı cümle Müselmān (12) oldılar. Cüneyd eyitdi: [S292^b] Zindānda kaç nefer Müselmān vardır, didi³. (13) Eyitdiler: Üç biñ nefer⁴ miqdārı vardır⁵. Kāmusı dağı sihr ile (14) nāmdārlardur. Diyār-ı ‘Arab’dan getirüp giriftār (15) itmişlerdür, didi⁶. Nice müddetdür ki zindānda bende (16) çekmişlerdür, didi⁷. Cüneyd eyitdi: Ey Bārī Hūdā’yā beni bu diyāra (17) gönderdüñ, sebebi Şeybū’yı ol⁸ hāle getürmek bu imiş (18) didi⁹. Bunca Müselmānlar bend-i girāndan çün¹⁰ hālāş buldılar (19) didi¹¹ ve bunca ehl-i dālālet çün¹² İslām dīnine girüp (20) imān buldılar. Cümlesine tevfiķ refiķ-i tarīķ¹³ iden sensin. (21) Benüm gibi¹⁴ ‘āciz ādemden ne gelür diyüp andan¹⁵ secdeye vardı.

[I321^a]

(1) Andan soñra zindāndan bend-i girān olanları çün hāzır eylediler. (2) İçlerinde bir siyāh-çerde¹⁶ civān var idi. Ğāyetde büzürg-nihād yigit (3) idi. Çün¹⁷ Cüneyd anuñ heybetine¹⁸ nazār itdi. Andan¹⁹ āşinālığı ve rüşenālığı²⁰ (4) belürdi. Sen kimsin, didi. Ol²¹ civān eyitdi: Ey Seyyid²² beni añlamaduñ mı? (5) Ben ‘Amr Ma‘d’inüñ püser-zādesiyem, didi²³. Cüneyd ğāyet şādılığından (6) kenāra çekdi. Bir na‘ra urup eyitdi: Ey pehlevān-zāde bunda (7) sen²⁴ n’eylersin, didi²⁵. Esed eyitdi: Çün sen Reşīde-i

¹ hep: -S

² ol: -S

³ didi: -S

⁴ nefer: -İ

⁵ vardır: -S

⁶ didi: -S

⁷ didi: -S

⁸ ol: bu İ

⁹ didi: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ didi: -S

¹² çün: -S

¹³ refiķ-i tarīķ: -S

¹⁴ gibi: bir İ

¹⁵ andan: -S

¹⁶ çerde: -İ

¹⁷ çün: -S

¹⁸ heybetine: hey’etine S

¹⁹ andan: -S

²⁰ rüşenālığı: -İ

²¹ ol: -S

²² ey Seyyid: sen İ

²³ didi: -S

²⁴ sen: -S

²⁵ didi: -S

‘Arab’uñ ‘aķabince (8) gitdüñ baña hayf geldi ki ben¹ senüñ rikābuñdan dūr olam. (9) Ben² daħı ‘aķabüñce gitdüm. Bir diyāra yetdüm. Anda bir gemi bulup içine (10) girdüm. Nice gün gece gündüz³ giderken nā-gāh bir cezīreye irdüm. Bu cāzūlar (11) ol cezīrede idiler. Biz daħı bir cemā‘ at idük. Çün⁴ siħr ile (12) elümüzi ve ayağumuzu bağladılar. Andan soñra biz⁵ kendümüzi bu arada (13) gördük, didi⁶. Şimdi bir yıldur ki biz bu zindānda ve bend-i girāndayuz (14) didi⁷. Cüneyd aña nevāzişler idüp ni‘ metler virdi (15) ve hil‘ atlar bağışladı⁸. Çün⁹ Esed daħı hil‘ atları giyüp ve nefis (16) ta‘āmlar çün¹⁰ yiyüp yine evvelki hāline çün¹¹ geldi. (17) Zirā çok¹² şiddet-i zamāndan ve zaħmet-i zindāndan ğāyet¹³ zebün (18) olup ve [S293^a] hāli dīger-gün idi. Andan soñra Cüneyd¹⁴ buyurdi, (19) tırdılar. Hābīb-i ‘Aṭṭār’uñ gūr-hānesine vardılar. (20) İttifāķla tağuñ māverāsında varup bir şahrā gördiler. Ğāyetde (21) hurrem ü tāze idi. Ol murġzāruñ içinde bu künbet gördiler

[I321^b]

(1) ki gözler görmiş degül idi. Şöyle ki göz göre ki (2) künbedden āteş çıkar ve ‘alevi çün¹⁵ āsmāna irerdi. Kāmu (3) ‘āleme şu‘le virür idi. Eger bir kimesne aña bir oķ atam yir varsa (4) künbetden na‘ ra işidürdi. Ol na‘ radan bir meş‘ale peydā olurdu. (5) Fi‘l-hāl ol şahşı yaķardı. Andan¹⁶ yine belürsüz olurdu. (6) Māhyār eyitdi: Bu künbedüñ berāberi anda¹⁷ bir siyāh vardur ki anuñ (7) ol ķadar¹⁸ tırāz-ı zişt ķāmeti vardur, didi¹⁹. Aña göre cesāmeti (8) daħı vardur²⁰. Anuñ atası çün²¹ zengīdi. Anuñ

¹ ben: -S

² ben: -S

³ gündüz: -İ

⁴ çün: -S

⁵ biz: -S

⁶ didi: -S

⁷ didi: -S

⁸ bağışladı: giyürdi İ

⁹ çün: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ çün: -S

¹² çok: -S

¹³ ğāyet: -S

¹⁴ Cüneyd: Seyyid İ

¹⁵ çün: -S

¹⁶ andan: -S

¹⁷ anda: -S

¹⁸ ķadar: -İ

¹⁹ didi: -S

²⁰ vardur: dīv-zādedür S

²¹ çün: -S

yiri çün¹ (9) mağāranuñ dibindedür, didi². Bu tılısmātuñ ‘ilācı bir şandūkadadır, (10) didi³. Üzerinde çün⁴ mihr kōnmişdur. Ol siyāhuñ (11) eline ışmarlanmışdur, didi⁵ ve yir yüzünüñ genci ol mağāradadır⁶ (12) ve bu⁷ şuyuñ çeşmesi andadır, didi⁸. Yetmiş nefer dīv-i (13) nerre Süleymān ‘aleyhi’s-selām zamānındandır, ol mağārada dururlar⁹. (14) Ol siyāha çün¹⁰ mu‘ayyen olurlar, didi¹¹. Ol siyāhuñ (15) a‘zāsı buruşmuş, kōrumuş kātı gūne dönmişdür¹². (16) Hiç şemşir ü tır ü teber aña kār itmez, didi¹³. Anlaruñ öñinde (17) bir¹⁴ nice taş kōnmişdur¹⁵. Her birinüñ şıķleti yedi yüz (18) baţmāndur, didi¹⁶. Eger bir şahş görseler ol taşlarla (19) anı ururlar, didi¹⁷. Bu nev‘le ki ol taşlar döner, girü (20) anlara varur, didi¹⁸. Şimdi sen niçe varursın¹⁹ ve cān (21) ‘azizine kıyma, didi²⁰. Girü dön çün²¹ Cüneyd and içüp eyitdi ki tā²²

[I322^a]

(1) cümle cāzūluķları ben şımayınca ve ĥarāb itmeyince girü dönmezem (2) didi²³. Eger benüm ‘ömrüm āħire yetişdise çāre ne didi. (3) Esed eyitdi: Ben daķı saña yoldaş olmaķ dilerin²⁴, didi²⁵. Cüneyd eyitdi: Ey²⁶ ‘Āşım (4) bunda sen²⁷ ol. Eger benüm ecelüm ol [S293^b] siyāhuñ elinde olursa (5) emānet olsun saña²⁸, Ĥabīb-i

¹ çün: -S

² didi: -S

³ didi: -S

⁴ çün: -S

⁵ didi: -S

⁶ mağāradadır: mağāradadır didi İ

⁷ bu: -S

⁸ didi: -S

⁹ dururlar: dururlar didi İ

¹⁰ çün: -S

¹¹ didi: -S

¹² dönmişdür: dönmişdür didi İ

¹³ didi: -S

¹⁴ bir: -S

¹⁵ kōnmişdur: kōnmişdur didi İ

¹⁶ didi: -S

¹⁷ didi: -S

¹⁸ didi: -S

¹⁹ varursın: varursın didi İ

²⁰ didi: -S

²¹ çün: -S

²² eyitdi ki tā: -İ

²³ didi: -S

²⁴ olmaķ dilerin: -İ

²⁵ didi: -S

²⁶ ey: -S

²⁷ sen: -S

²⁸ saña: -S

‘ Attār’uñ oğlunuñ gözlerini (6) ve cigerini çün¹ Şeybū’ya yidüresin. Reşīde-i ‘ Arab’a bizden² selām (7) irgüresin³, didi⁴ ve daħı eyidesiz ki Hakk’uñ taqdiri tedbiri⁵ (8) bu imiş hem anı sen⁶ benüm kavm kabīleme⁷ yetişdüresin, didi⁸. (9) Keynūs-ı perīyle Şirvāne’ye daħı bu vaşıyyeti itdi. Eger hāl bu minvāl üzerine (10) olursa ‘ Āřım’ı Reşīde olduğı yire iledesiz tā Şeybū’ya çün⁹ (11) mu‘ ālece eyleye, didi ve daħı Siyāmek’uñ cevşenini giydi. (12) Andan¹⁰ cemī‘ silāhlarıyla çün¹¹ ārāste oldu. Esed daħı silāhlarıyla (13) pīrāste oldu. Cüneyd, Hāmza’nuñ söğüdinden Esed’uñ bāzūsına (14) bağladı. Andan *En‘ām* süresin oğıdı daħı ğārdan yaña (15) revāne oldu. Çün¹² mađāraya yağın geldiler. Çün (16) siyāh anları gördi. Ol tařuñ birini qaldırdı. Andan¹³ (17) anlaruñ çün¹⁴ üzerlerine pertāb itdi. Çün tař Cüneyd’e (18) yağın geldi. Rabbü’l-‘ ālemīnūñ zıkrinden hīç aña¹⁵ zarar itmedi. (19) Cüneyd çün¹⁶ söğüt ağacıyla tařı¹⁷ urdı. Andan çün¹⁸ tař eridi¹⁹, (20) belürsüz oldu. Andan²⁰ siyāh bir tař daħı atdı. Cüneyd anı (21) daħı urdı. Ol daħı belürsüz oldu. Siyāh gördi ki

[İ322^b]

(1) tař nā-bedīd oldu. Arslan gibi añrayup çün ğārdan (2) taşra çıqdı. Andan²¹ Cüneyd’e berāber geldi, eyitdi: Hīç benüm silāhum (3) yoğdur, didi²². Sen daħı silāhuñı çıkar, andan²³ güreş tūalum (4) gel berü, didi. Çün²⁴ Cüneyd silāhım çıkarup

¹ çün: -S

² ‘ Arab’a bizden: -S

³ irgüresin: idesiz S

⁴ didi: -S

⁵ tedbiri: çün İ

⁶ sen: -S

⁷ kabīleme: -S

⁸ didi: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ andan: -S

¹¹ çün: -S

¹² çün: -S

¹³ andan: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ aña: -S

¹⁶ çün: -S

¹⁷ taşı: anı S

¹⁸ andan çün: -S

¹⁹ eridi: -İ

²⁰ andan: -S

²¹ andan: -S

²² didi: -S

²³ andan: -S

²⁴ berü, didi. Çün: -S

andan¹ ilerü (5) vardı. Birbirinüñ kemerinden tutdılar. Cüneyd'ün başı anuñ göbегinde² (6) idi. Cüneyd³ hiç қорқmadı. Hақ Te^cālā hаzretine tevekkül idüp⁴ şol қadar (7) қувvet ü diққat eyledi ki tā⁵ süst oldılar. Çün⁶ siyāh eyitdi: (8) Beni bir sā^c at қoyıvir tā⁷ ki diñleneyim, didi⁸. Hem saña bir hаber (9) dañı şorayım, didi⁹. Cüneyd şāhib-i kerem idi. Hemān¹⁰ şalıvirdi. (10) Eyitdi: Yüri var¹¹, bir sā^c atdan ziyāde senüñ¹² zindegānuñ (11) қalmamışdur, didi¹³. Siyāh eyitdi: Ey civān dīnünçün sen¹⁴ toғrı (12) söyle, didi. Sen¹⁵ Hāmza'nuñ hışmı mısın? Cüneyd eyitdi: Belī. Andan¹⁶ (13) [S294^a] siyāh eyitdi: Hoş geldün, atamuñ қanıı ben¹⁷ senden (14) alayım, didi¹⁸. Bir vaқt benüm¹⁹ atam deryā-bār vaқtinde ol tarafa gitmişdi²⁰. (15) Hāmza'ya buluşup atamla çün²¹ ceng itdi. Andan atamı²² (16) depeledi. Şimdi ben seni depeleyeyin, didi²³. Etüñi dañı loқma loқma (17) yiyeyin. Andan²⁴ Cüneyd eyitdi: Sen²⁵ ğam yime, şimdi ben²⁶ seni atañ (18) yanına çün²⁷ cehenneme göndereyin, didi dañı bir na^cra eyle urdı ki (19) çün²⁸ siyāhuñ zehresi çāk olup andan²⁹ hаzān yaprağı³⁰ gibi lerzān (20) oldı³¹. Andan elin uzatdı çün³² siyāhuñ

---

¹ andan: -S

² göbегinde: gövdesinde İ

³ Cüneyd: -S

⁴ idüp: eyledi S

⁵ tā: -S

⁶ çün: -S

⁷ tā: -S

⁸ didi: -S

⁹ didi: -S

¹⁰ hemān: -S

¹¹ var: -S

¹² senüñ: -S

¹³ didi: -S

¹⁴ sen: -S

¹⁵ didi. Sen: -S

¹⁶ andan: -S

¹⁷ ben: -S

¹⁸ didi: -S

¹⁹ benüm: -S

²⁰ deryā-bār vaқtinde ol tarafa gitmişdi: deryā seferine gitmişdi. Ol tarafta İ

²¹ çün: -S

²² andan atamı: -S

²³ didi: -S

²⁴ andan: -S

²⁵ sen: -S

²⁶ ben: -S

²⁷ çün: -S

²⁸ çün: -S

²⁹ andan: -S

³⁰ yaprağı: -İ

³¹ lerzān oldı: lerzeye geldi S

³² andan elin uzatdı çün: -S

kemerine yapışdı. (21) Siyāh dağı Cüneyd'ün kemerine yapışdı. İkişi dağı şir-i jiyān gibi

[İ323^a]

(1) gerdişe geldiler. Cüneyd'ün Hāşimī tamarları çün¹ cūşa geldi (2) ve sinesinün derūni hurūşa başladı². Kılları çün³ cüvāldūza (3) dönüp ve cāmesinden taşra çıktı. Andan⁴ Hudā'ya niyāz gösterüp (4) Muşafā'ya çün⁵ şalāvāt getürdi. Andan⁶ bir na^c ra urdı. (5) Kıvvet idüp andan siyāhı yirinden kapdı, eli üzerine (6) aldı. Çün⁷ kaldurup yire çaldı. Bebr ü peleng gibi⁸ sinesi üzerine (7) çıktı. Āmān virmeyüp hancer-i ābdārın çıkarup⁹ ol murdāruñ (8) başını kesdi. Çün ol la^c inün başı kesildi. Ol yetmiş siyāh ki (9) aña hizmet iderler idi. Tığler çeküp andan¹⁰ Cüneyd'ün üzerine (10) yürüdiler. Andan¹¹ Esed tığ çeküp gürz ile anları depeler idi. (11) Çün¹² Esed'e mukāvemet idemeyüp andan¹³ kaçdılar. Ol dağı (12) artlarından yetişüp çün¹⁴ depeler idi. Cüneyd¹⁵, Esed'e āferinler (13) getürdi. Andan¹⁶ Esed dönüp Cüneyd'ün çün katına geldi¹⁷. (14) Kademine baş koyup eyitdi: Ey Seyyidü'l-^c Arab erlik¹⁸ dādını (15) sen baña¹⁹ virdün. İkişini dağı diri tutdu. Üşde getürdüm (16) didi²⁰. Anlara şordılar ki bu mağārada ne vardır, didi²¹. (17) Dīv-bend-i²² Tahmürş'ün genci bundadır, didiler. Ol gencün kilidi (18) bir şandūkdadır. Ol şandūk fülān sūrāhdadır. Bir tabla (19) dağı ol sūrāhuñ yanında konmuşdur, didi²³. Hābīb-i

¹ çün: -S

² başladı: geldi İ

³ çün: -S

⁴ andan: -S

⁵ çün: -S

⁶ andan: -S

⁷ aldı. Çün: -S

⁸ bebr ü peleng gibi: çün peleng S

⁹ çıkarup: -S

¹⁰ andan: -S

¹¹ andan: -S

¹² çün: -S

¹³ andan: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ Cüneyd: Seyyid S

¹⁶ andan: -S

¹⁷ çün katına geldi: -S

¹⁸ erlik: elin S

¹⁹ sen baña: -S

²⁰ didi: -S

²¹ didi: -S

²² bend-i: -İ

²³ didi: -S

‘ Atfār’uñ (20) gūr-ḥānesinüñ tılısmātınüñ dārūsı andadur. Cüneyd eyitdi: (21) Tīz¹ anları bize göster, didi. Hem Müselmān ol ki tā² seni āzād ideyin

[I323^b]

(1) diyüp andan³ ğāra vardılar. Anda⁴ [S294^b] gördiler, dergāhuñ üstinde (2) bir taş, hiç sūrāḥ yok. Cüneyd ol siyāha eyitdi⁵: Niçün yalan (3) söylersin, didi. Anlar eyitdiler: Taşuñ yüzine nazar eyle, gör didi. (4) Çün⁶ Cüneyd taşuñ yüzine bağıdı. Gördi, bir şahş omuzın (5) tutdı, Cüneyd anuñ ve Māhyār⁷ ol ḥaṭṭı oğudı. Eyitmiş ki her kim bu tılısmātı (6) bozmağ dilese anuñ ecdādı ulu ola ve nice nişānları olmağ gerek. Eger sende ol nişānlar göstere. Ben bu tılısmātı⁸ bozayın. Cüneyd elin gösterdi ki arslan pençesine beñzerdi ve (7) dağı pehlūsın gösterdi⁹, yek-pāre idi ve dağı iki omuzı mā-beyninde (8) bir yeşil mähçe var idi. Māhyār ol mihri öpdı dağı Cüneyd’üñ ayağına düşdi¹⁰ ve eyitdi: Ey Seyyidü’l-‘Arab bu tılısmāt (9) senüñ elinde bozulsa gerekdür, didi¹¹. Bu efsün ki taş üzerinde (10) yazılmışdur. Sen anı¹² oğı¹³ dağı Ḥağ Te‘ālā ḥazretinüñ¹⁴ kudretine sen¹⁵ (11) nazar eyle, didi. Çün¹⁶ derḥāl¹⁷ Cüneyd anı oğudı. Elin ol taş üzerine (12) kōdı. Ol taşdan bir ḥurüş belürdi. Bu nev‘le eyle¹⁸ ki (13) ḥalk andan¹⁹ kōrkdılar. Andan soñra bir kapu anda²⁰ zāhir (14) oldı. Taşdan kesme bir ḥücreye beñzerdi²¹. İçinde bir şandūğ var idi. Bir yanı la‘ldan ve bir yanı (15) incüden idi. Ammā²² derzi zāhir degüldı. Ol şandūğ üzerine

¹ eyitdi, tīz: -S

² tā: -S

³ andan: -S

⁴ anda: -S

⁵ eyitdi: -S

⁶ didi. Çün: -S

⁷ anuñ ve Māhyār: -S

⁸ bozmağ dilese anuñ ecdādı ulu ola ve nice nişānları olmağ gerek. Eger sende ol nişānlar göstere. Ben bu tılısmātı: -İ

⁹ gösterdi: gördı İ

¹⁰ Māhyār ol mihri öpdı dağı Cüneyd’üñ ayağına düşdi: -İ

¹¹ didi: -S

¹² sen anı: -S

¹³ oğı: oğı didi İ

¹⁴ ḥazretinüñ: -İ

¹⁵ sen: -S

¹⁶ didi. Çün: -S

¹⁷ derḥāl: -İ

¹⁸ eyle: -S

¹⁹ andan: -S

²⁰ anda: -S

²¹ taşdan kesme bir ḥücreye beñzerdi: -İ

²² ammā: -S

(16) yine¹ bir haṭ yazılmış idi. Anı çün² Māhyār okudu. Dimiş ki (17) ey Hāşimī Cüneyd çün sen³ bu yire gelsen bilesin ki bizüm zamānumuzdan (18) berü⁴ beş yüz⁵ yıl geçmiştir. Bu du‘āyı okı ki tā⁶ şandūkuñ (19) kilīdi açıla, didi⁷. Ol nesne ki saña gerekdür, alasin didi (20) ve bil⁸ ve āgāh ol ki dünyāda⁹ eylük eylemek gerekdür. Çünki dünyā (21) bize pāydār olmaz. Hiç kimesneye daḥı pāydār olmaḫ dilemez, didi¹⁰.

[İ324^a]

(1) Ammā şandūkuñ bir hücreinde yedi dāne¹¹ kilīd vardır ve iki dāne cevher (2) ki nücüm gibi tābendedür ve karamū gicede hezār çerāğdan çün¹² rüşendür (3) didi. Seyyid¹³ Cüneyd ol şandūğı Reşīde’nün niyyetine aldı ve yanında (4) bir sūrāḥda bir şandūk daḥı çıkardı [S295^a] açdı. Anda¹⁴ bir dāne¹⁵ sürmedān var idi. Her ne ki (5) dārūdān gerek idi, ol şandūkda idi. Her sāḥirlik¹⁶ ki var idi (6) anuñ ile bātıl olurdu ve anda bir külāh var idi. Her kim başına (7) ḫosaydı. Bir günde on yıllıḫ yol yürürdi. Ḥaste ve teşne (8) daḥı olmazdı ve anda daḥı bir ‘alem var idi ki eger düşmene karşı (9) tutsalar düşmen leşkeri çün¹⁷ şınurdu, didi. Çün¹⁸ bir ṭabl daḥı (10) var idi. Her kim¹⁹ anı çalsalar idi. Her kimün ki āvāzını anuñ²⁰ (11) işitse fi’l-ḫāl kör olur idi, didi²¹. Meger şol kimesne olmayaydı (12) meger gözi baḡlu olaydı, didi²². Cüneyd eyitdi: Ben bunları hep (13) yaḫarın ki benden soñra bir zālīmüñ çün²³ eline düşüp

---

¹ yine: -S

² çün: -S

³ sen: -S

⁴ berü: -S

⁵ yüz: biñ İ

⁶ tā: -S

⁷ didi: -S

⁸ didi ve bil: -S

⁹ dünyāda: -S

¹⁰ didi: -S

¹¹ dāne: -S

¹² çün: -S

¹³ didi. Seyyid: -S

¹⁴ açdı. Anda: -İ

¹⁵ dāne: -S

¹⁶ sāḥirlik: sālik İ

¹⁷ çün: -S

¹⁸ didi. Çün: -S

¹⁹ her kim: çün S

²⁰ anuñ: -S

²¹ didi: -S

²² didi: -S

²³ çün: -S

Ḥudā'nuñ (14) kullarına ol¹ zālīm eyler ve yollarından çıkarur². Ḥayrı (15) ve şerrī ol³ Allāh'dan bilmez, didi⁴. Derḥāl ol külāhı ve taḅlı ve ʿalemi (16) çün⁵ bu üçini āteşe urdı. Ammā şeb-çerāğı ve mihresini (17) ve gencüñ kilidini ve tılısmātuñ dārūsını şakladı. Andan şoñra (18) ol ğāra geldi. Çün içerü⁶ girdi, bir demürden kapu gördi. (19) Ol kilidle açdı. Bir kapu daḅı gördi. Anı daḅı açdı tā demürden (20) yedi kapuyı açdı ve içerüye girdi. Dört dāne⁷ şuffe gördi ki (21) seng-i ḥārdan çün⁸ düzmişler idi. Her şuffede daḅı kırk

[İ324^b]

(1) ḥüsrevānī küp māl var idi⁹. Her bir ḥüsrevānīde ve küpüñ ağızında (2) bir altun kerpiç vaşf olınmışdı. Her kerpiçüñ üzerinde bir güher-i (3) şeb-çerāğ var idi. Çün¹⁰ āftāb gibi¹¹ tāb virür idi ve daḅı (4) anuñ ortasında bir muraşsa^c u muşanna^c munaḅkaş¹² taht ve ol tahtuñ (5) üzerinde bir meyyit çün ḳonmuş. Üzerine bir dāne¹³ çadır (6) çün¹⁴ çekilmiş. Başı üzerinde bir kızıl yāḳūtdan bir¹⁵ levḅ, anuñ¹⁶ (7) üzerine yazılmış ki ey Seyyid Cüneyd beş biñ beş yüz¹⁷ yıldan şoñra (8) benüm başum üzre gelisersin, didi¹⁸. Zinhār dünyāya ğırre (9) olmayasın ki ben ki Ṭahmürş-ı dīv-bendüm. Nice yıl rüy-ı (10) zemīne ben pādişāhdum. Cümle dīv ü perī çün¹⁹ benüm cümle²⁰ fermān-ber-dārum (11) dururlar idi. Bu dükeli māl u ni^c meti cem^c eyledüm. (12) ʿĀḳıbet [S295^b] ölüme bir²¹ çāre bulmadum. Hiç bunlardan kendümle

¹ ol: -S

² çıkarur: çıkarur, didi İ

³ ol: -S

⁴ didi: -S

⁵ çün: -S

⁶ geldi. Çün içerü: -S

⁷ dāne: -S

⁸ çün: -S

⁹ var idi: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ gibi: -S

¹² muşanna^c munaḅkaş: -S

¹³ dāne: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ bir: -S

¹⁶ anuñ: -S

¹⁷ beş biñ beş yüz: beş yüz biñ İ

¹⁸ didi: -S

¹⁹ çün: -S

²⁰ cümle: -S

²¹ bir: -S

(13) kabrüne bir nesne¹ ilemedüm, didi². Sen dağı hiç bu gencden³ bir nesne⁴ (14) taşra ilemezsin. Meger şol nesne ki benüm başum altındadır. (15) Cüneyd başı altına elin uzatdı⁵. Bir päre elmās çıkardı ki (16) çün⁶ kıymeti bu⁷ c'āleme deger idi ve iki dāne güher dağı (17) aldı, andan⁸ taşra çıkdı. Andan⁹ yārānına aḥvāli bir bir¹⁰ didi. (18) Andan anlar¹¹ dağı ta' accübe vardılar. Ol kuyular girü bağlandı. (19) Bir nev' le ki hiç zāhir degüldi. Andan şoñra¹² turup Ḥabīb-i 'Atṭār' uñ (20) gūr-ḥānesinden yaña müteveccih oldılar. Çün bir oğ atımı yir (21) ilerü¹³ vardılar. Andan bir¹⁴ āteş gördiler. Oğ atılır gibi gelür idi.

[1325^a]

(1) Cüneyd çün¹⁵ ḥoḳḳanuñ kapağın kaldırdı. Ol dārūdan azacığ (2) şaçdı. Andan¹⁶ āteş nā-bedīd oldı. Bir päre dağı yakın vardılar. (3) İki heybetlü şir gördiler. Bunlara dönüp gümrenülerdi. (4) Bir nev' le ki aşḥāb kamu ḳorḳdılar. Çün¹⁷ Cüneyd anlara (5) istimālet virüp ḳorḳmañ, didi. Bu tılısmdur diyüp söğüd ' aşāsın eline aldı, ilerü vardı. Arslanuñ başına urdı¹⁸. İkisi dağı yire düşdiler (6) ve ḥāk gibi yeksān¹⁹ oldılar. Andan şoñra²⁰ bir päre dağı ilerü vardılar. (7) Bir siyāh gördiler ki sihr ile düzmişler idi ve turğurmışlar idi. (8) Ol siyāhuñ²¹ elinüñ ortasında bir ḥāl var idi. Cüneyd çün²² (9) Māhyār'dan şordı ki bu ne şaḥşdur? Māhyār didi²³: (10) Bu siyāhı²⁴ sihr ile

¹ bir nesne: -S

² didi: -S

³ gencden: cengden S

⁴ bir nesne: -S

⁵ uzatdı: şoḳdı S

⁶ çün: -S

⁷ bu: -S

⁸ andan: -S

⁹ andan: -S

¹⁰ bir bir: -S

¹¹ andan anlar: -S

¹² şoñra: -İ

¹³ ilerü: -S

¹⁴ andan bir: -S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ andan: -S

¹⁷ çün: -S

¹⁸ bu tılısmdur diyüp söğüd ' aşāsın eline aldı, ilerü vardı. Arslanuñ başına urdı: -İ

¹⁹ yeksān: -S

²⁰ şoñra: -İ

²¹ ol siyāhuñ: -S

²² çün: -S

²³ Māhyār didi: -S

²⁴ siyāhı: -İ

ma^c cūn itmişlerdür, didi¹ ve dağı sehhārılığla turgurmuşlardır. (11) Her kim bir oğ atsa ol nişānı alnına urmasa ol anı (12) helāk eyler, didi². Çok ādem³ bunda⁴ şınamışdur ve cān hırmenin (13) çün⁵ yile virmişdür⁶. Gel, girü dönelüm, didi⁷. (14) Bizüm bu gūr-ḥānede nesne bize yaramaz, didi⁸. Cüneyd eyitdi: (15) Ey Māhyār bu kamu miḥnet ü meşakḳat⁹ ki bu rüzgārda ben¹⁰ (16) çekmişemdür. Ol¹¹ zāyi^c olsun mı, didi¹². Siz benüm vaşiyetümi (17) yirine getirüñ kim benüm dağı başumda ḥaṭṭı-ı ḥaṭā yazılmış (18) ise görürem, varuram¹³ didi. Çün¹⁴ Māhyār efsūna başladı. (19) Cüneyd hemān kemāna oğ ḳodı. Hāḳ Sübhāne¹⁵ ve Te^c ālā (20) ḥazretini yād idüp Resül^c dan [S296^a] isti^c ānet diledi. Andan¹⁶ kemānı (21) çeküp nazār-ı şavābla çünki ol siyāhuñ ḥāline¹⁷ tiri

[I325^b]

(1) nişāna pertāb itdi. Ya^c nī siyāhuñ ḥāline oğ eyle doḳundı ki (2) siyāh çarḥa girüp andan¹⁸ depesi üzerine düşüp (3) yıkıldı. Derḥāl eriyüp maḥv oldu. Hiç siyāhdan (4) bir¹⁹ eşer ḳalmadı. Dükeli gelüp andan Cüneyd^c üñ ayağına (5) düşdiler. Āferīn dest-bāzūña taḥsīn didiler, yāl u (6) bāluña²⁰ didiler. Andan²¹ şād u ḥurrem oldılar. Seyyid²² Cüneyd (7) künbed ḳapısına vardı. Gördi ki bir muḥkem (8) ḳapu Esed ile ^c Āşım anda²³ bile vardılar çün²⁴ ḳapuyı açalar,

¹ didi: -S

² didi: -S

³ ādem: kişi S

⁴ bunda: -S

⁵ çün: -S

⁶ virmişdür: virmişdür, didi İ

⁷ didi: -S

⁸ didi: -S

⁹ meşakḳat: -S

¹⁰ ben: -S

¹¹ ol: -S

¹² didi: -S

¹³ varuram: -İ

¹⁴ çün: -S

¹⁵ Sübhāne: -S

¹⁶ andan: -S

¹⁷ çünki ol siyāhuñ ḥāline: -S

¹⁸ andan: -S

¹⁹ bir: -S

²⁰ taḥsīn didiler, yāl u bāluña: -S

²¹ andan: -S

²² Seyyid: -S

²³ anda: -S

²⁴ çün: -S

(9) açamadılar. Seyyid¹ Cüneyd çün² dâmenin beline şokdı. Andan³ (10) ellerin sıgayıp Hudâ'ya şıgındı dağı kuvvet itdi, kapuyı (11) çün⁴ yirinden kopardı, bir tarafa kodı. Andan⁵ künbedüñ (12) içine girdi. Çok⁶ şu ile tolu bir havz gördiler. (13) Şâfi içinde şırçadan bir tábüt ve Habîb-i 'Attâr ol (14) tábütüñ içinde idi. Ol tábütü çün⁷ 'asel ile pür itmişler (15) idi. Tábütüñ şeffâflığından cümle içinde olan görünür idi. (16) Esed ile 'Aşım eyitdiler: Biz varalum, didi. Andan çün⁸ tábütü (17) taşra⁹ çıkaralum, didiler. Andan¹⁰ vardılar. Bir¹¹ haylî zür itdiler, (18) kat'â yirinden kımıldadımadılar. Andan¹² Cüneyd geldi. (19) Çün¹³ neheng gibi kuvvet idüp andan tábütü¹⁴ yirinden (20) kopardı ve taşra getürdi. Cümlesi çün¹⁵ çâkerlik (21) hattını başdan tutup andan¹⁶ ayağına yüzler sürdiler.

[I326^a]

(1) Cüneyd 'Attârüñ tábütünü çün¹⁷ yire çaldı, päre päre oldu. (2) Habîb-i¹⁸ 'Attâr çün¹⁹ taşra düşdi. Seyyid andan²⁰ hancer-i âbdârın²¹ (3) çıkardı. Gözini oydu, andan²² cigerin çıkardı ve leşini andan²³ (4) âteşe yakdı ve ol²⁴ şöyle ki yüz päre kal' a ki sihr ile düzmişdi (5) hemân-sa'ât²⁵ harâb oldu ve kal' a-i zâgân dağı harâb (6) oldu ve zâgılar dağı öldiler ve cümle sihr ile olmuş²⁶ şehirler (7) çün²⁷ harâb oldılar. 'Älem

¹ Seyyid: -S

² çün: -S

³ andan: -S

⁴ çün: -S

⁵ andan: -S

⁶ çok: -S

⁷ çün: -S

⁸ didi. Andan çün: -S

⁹ taşra: -S

¹⁰ andan: -S

¹¹ bir: -S

¹² andan: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ andan tábütü: -S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ andan: -S

¹⁷ çün: -S

¹⁸ Habîb-i: -S

¹⁹ çün: -S

²⁰ Seyyid andan: -S

²¹ âbdârın: -S

²² andan: -S

²³ andan: -S

²⁴ ol: -İ

²⁵ hemân-sa'ât: -S

²⁶ harâb oldu ve kal' a-i zâgân dağı harâb oldu ve zâgılar dağı öldiler ve cümle sihr ile olmuş: -S

²⁷ çün: -S

çün¹ sihrden pāk oldı. (8) Şöyle ki sāhirlerden hīç qalmadı, āhir öldi. Bir zerrīn (9) siper ki cevāhir ile muraşsa^c olmışdı. Andan² āftāb gibi (10) tāb virür idi. Çün³ Keynūs-ı perī eyitdi: Bir vaqt Ḥamza (11) kūh-ı Qāf'a gelmişdi. Bu siper anuñ elinde idi. Ḥabīb-i ^cAtṭār (12) çün ol siperi⁴ cāzūluğla uğruladı, didi. Andan⁵ eyitdi: (13) [S296^b] Ümīzüm şöyledür ki çün⁶ varam ^cArab mülkini Mervānīler (14) elinden çün kırtarayın⁷ diyüp andan⁸ tevekkül idüp (15) üstād Batur şehrine çün⁹ müteveccih oldılar. Ol siperi (16) aldı. Çün şehriñ qapusına geldi. Cümle halk aña¹⁰ (17) istikbāl idüp andan cevāhir¹¹ nişār itdiler¹² ve eyitdiler: Bu vilāyetde (18) hezār-bār şehirler vardur, didi¹³. Hoş u hurrem saña lāyık (19) velī bundan eyüsi ve yigreki yoğdur, didiler. Biz¹⁴ cümle Müselmān (20) olduq. Allāh Te^cālā emrine ve Resül'ına çün¹⁵ muṭī^c olduq¹⁶. (21) Emr ü nehye biz¹⁷ kâ'ilüz, didiler. Kırk biñ şahş ^cArab'dan

[I326^b]

(1) ^cAcemden bunda müte^cākıdeyn dururlar¹⁸ ve cemī^cimüz bendelerüz, sen pādīşāhumuzsın (2) didiler. Çün¹⁹ Cüneyd eyitdi: Himmət eyleñ tā²⁰ ki ecdādumuza (3) ve mülkümüze çün²¹ varavuz, didi²². Üstād Batur'ı üzerüñüze (4) ben²³ pādīşāh eyledüm, didi²⁴. Keynūs-ı perī girü döne (5) gele, sizüñ pādīşāhuñuz ola, didi²⁵ ve siz

¹ çün: -S

² andan: -S

³ çün: -S

⁴ çün ol siperi: -S

⁵ didi. Andan: ol siperi S

⁶ çün: -S

⁷ çün kırtarayın: alam S

⁸ andan: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ aña: -S

¹¹ andan cevāhir: -S

¹² itdiler: eylediler S

¹³ didi: -S

¹⁴ biz: -S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ olduq: -S

¹⁷ biz: -S

¹⁸ dururlar: didiler İ

¹⁹ didiler. Çün: -S

²⁰ tā: -S

²¹ mülkümüze çün: -S

²² didi: -S

²³ ben: -S

²⁴ didi: -S

²⁵ didi: -S

dağı Muhammed'ün (6) şerī'atına çün¹ muhkem inanuñ ve itā'at idüp (7) aña² muhālefet itmeyesiz, didi³. Andan soñra dönüp Batur'a⁴ (8) eyitdi: Haq Te'ālā kıyāmet günü benden su'āl eyler, didi⁵. (9) Ben dağı senden su'āl eylerin⁶ diyüp anı çün⁷ kenāra (10) çekdi ve nevāzişler idüp 'Arab leşkerine çün⁸ vilāyeti (11) baş itdi. Andan soñra ol perrende atlaruñ çün⁹ (12) kıllarını āteş üzerine kodılar¹⁰. Hemān-dem hāzır geldiler. (13) Cüneyd güherleri ve Hamza'nuñ siperini ve ol taş pārelerini (14) ve hasteligi ve teşneligi def' ider. Anları¹¹ aldı ve atların (15) eyerlediler. 'Aşım ile Esed birine süvār oldılar ve Şirvāne'yi (16) Keynūs perī çün¹² arqasına aldı. Cüneyd dağı atıñ birisine (17) süvār oldu ve dağı cümle ile vedā'laşdılar. Andan çün¹³ (18) atına tāziyāne degürdi. At berkvār havāya ağdı. (19) Bir günde kūh-ı Kāf'uñ çün¹⁴ kullesine geldiler. Andan¹⁵ (20) aşağa inüp kondılar. Atları otlamağa şalıvirdiler. Kendüleri (21) dağı āsāyiş gösterdiler. Çün¹⁶ kūh-ı Kāf'uñ kullesinde seyr iderken

[İ327^a]

(1) yeşil zümürüdden bir şavma' a gördiler. [S297^a] Cüneyd varup anı¹⁷ (2) gördi. Bir hoş dil-güşā yir, varup anda¹⁸ iki (3) rek'at namāz kıldı. Gördi, bir pīr çün ol¹⁹ (4) şavma'adan çıkup geldi. Selām-'aleyküm ey Seyyid (5) oğlu, didi. Seyyid²⁰ Cüneyd andan²¹ cevāb virdi ve dağı birbirin (6) çün²² kenāra çekdiler. Cüneyd siz

¹ çün: -S

² aña: -S

³ didi: -S

⁴ Batur'a: -İ

⁵ didi: -S

⁶ eylerin: iderin S

⁷ çün: -S

⁸ çün: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ üzerine kodılar: urdılar S

¹¹ anları: -S

¹² çün: -S

¹³ andan çün: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ andan: -S

¹⁶ çün: -S

¹⁷ anı: -S

¹⁸ varup anda: -S

¹⁹ çün ol: -S

²⁰ Seyyid: -S

²¹ andan: -S

²² çün: -S

kimsiz, didi. (7) Ol¹ eyitdi: Ben Hızır'am ve her هفته ben² bu yire gelürem. Bunda³ (8) t̄ā'at eylerem, didi⁴. Bir vaqt 'ammüñ Hamza çün⁵ bunda geldi. (9) H̄abīb-i 'Atf̄ār'uñ zamānydı. Bu yirden ol⁶ geçmedi, didi⁷. (10) Haq Te'ālā'nuñ taqdiri, bunuñ tedbīrini senüñ elinde qomışdur (11) didi⁸. Bir iş işledüñ ki tā rüz-ı kıyāmet dek dillerde yād (12) ve illerde ad qala, didi⁹. Cüneyd eyitdi: Siz¹⁰ bugün ne yirde idüñüz? (13) Eyitdi: Ben¹¹ Mekke'de idüm, didi¹². H̄udā'nuñ emriyle yüz yıllık (14) yolu yürüdüm¹³. Henüz dağı kışlık vaqtiydi, didi¹⁴. (15) Öyle namāzını beytü'l-Maḫdis öñinde kıldum¹⁵ ve dağı ikindüyi (16) beytü'l-Aḫsa'da kıldum, didi¹⁶. Aḫşām namāzını çün¹⁷ İbrāhīm (17) 'aleyhi's-selām qabrinde kıldum, didi¹⁸ dağı ğarībler ve yetimler (18) için ben çün¹⁹ du'ā diledüm, didi²⁰. Ğarībler ve yetimler (19) ve borçlılar ve ehl-i zindān olanlaruñ necātı taleb (20) eyledüm, didi²¹ ve yatsı namāzını Muḫammed 'aleyhi's-selām türbesinde (21) kırup anda²² tavāf eyledüm, didi²³. Dört²⁴ yüz biñ ve yigirmi artuq ve

[İ327^b]

(1) eksik nokta-i nübüvveti buldum²⁵ ve biçāreler için (2) isti'ānet taleb iderem, didi²⁶. Evliyāyı ve şühedāyı buldum (3) didi²⁷. Şubḥ-ı şādık vaqtinde Muḫammed

¹ ol: -S

² ben: -S

³ bunda: -S

⁴ didi: -S

⁵ çün: -S

⁶ ol: -S

⁷ didi: -S

⁸ didi: -S

⁹ didi: -S

¹⁰ siz: -S

¹¹ eyitdi, ben: -S

¹² didi: -S

¹³ yürüdüm: yürüdüm, didi İ

¹⁴ didi: -S

¹⁵ kıldum: -S

¹⁶ kıldum, didi: -S

¹⁷ çün: -S

¹⁸ didi: -S

¹⁹ ben çün: -S

²⁰ didi: -S

²¹ didi: -S

²² anda: -S

²³ didi: -S

²⁴ dört: -İ

²⁵ buldum: buldum didi İ

²⁶ didi: -S

²⁷ didi: -S

Muṣṭafā ve şıdk-ı şafā (4) kabrine geldüm. Anda¹ yüzüm sürdüm. Andan şoñra² iklimüñ dā'iresin devr (5) eyledüm. Eger bir kimesne ğarķ-ı deryā olmalı (6) olsa didi veyā yol azmış olsa anı³ ħalāş idüp (7) yine yola getürürem, didi⁴. Çün söz bu yire geldi. (8) Ḥalīfe eyitdi: Aḥsent ey Ebū Ḥafş sözün dādını virdün (9) didi⁵. Her kimesne ki bu kışsa-i naşihat-ḥışşayı yahşı oķusa ve (10) te'emmül eylese aña ziyāde⁶ fevā'id ḥāşıl olur, didi ve daḥı (11) 'ömr lezzetini bula ve 'ömr ve dünyā çün⁷ ḥālını bile, didi. Andan⁸ (12) üstine hezār⁹ dīnār [S297^b] nişār itdi. Yine söyle diyüp (13) işāret buyurdi. Ebū Ḥafş-ı suḥan-dırāz andan¹⁰ bu kışsa-i (14) dil-nüvāza çün yine¹¹ āġāz itdi. Ḥızır 'aleyhi's-selām eyitdi: (15) Ey Cüneyd kūh-ı Ḳāf'ıñ külli budur ki biz bundayuz. (16) Bu şehirleri gördün. Yüz yıllık yol daḥı andan yaña (17) henüz kūh-ı Ḳāf'dur, didi¹². Ol taġuñ māverāsında (18) bir¹³ ġayrı maḥlūk ve bir¹⁴ ġayrı şehir vardır, didi¹⁵. Cümlesi (19) anlar¹⁶ Müselmānlardur, didi¹⁷ ve daḥı ni' met firāvāndur ve āb (20) havāları laṭif ve me'vā yirdür, didi¹⁸. Çün andan (21) geçesin yüz yıl daḥı gidesin, didi. Andan¹⁹ bir kūh-ı

[İ328^a]

(1) Ḳāf göresin ki anda kamu periler olurlar. Andan yüz yıl²⁰ (2) daḥı gidesin²¹. Dükeli anlarıñ mülkidür, didi²². (3) Kamu pür hünerkārlardur²³ ve daḥı

¹ anda: -S

² şoñra: -İ

³ anı: -S

⁴ didi: -S

⁵ didi: -S

⁶ ziyāde: çok S

⁷ çün: -S

⁸ andan: -S

⁹ hezār: -S

¹⁰ andan: -S

¹¹ çün yine: -S

¹² didi: -S

¹³ bir: -S

¹⁴ bir: -S

¹⁵ didi: -S

¹⁶ anlar: -S

¹⁷ didi: -S

¹⁸ didi: -S

¹⁹ didi. Andan: -S

²⁰ yıl: -S

²¹ gidesin: gidesin, didi İ

²² didi: -S

²³ hünerkārlardur: hünerkārlardur didi İ

tevbekârlardur (4) ve cümle şâlihâlardur, didi¹. Ekşer benüm maḳāmum varamam (5) anda olur² ve anlaruñ ta^calluḳ mülki yüz yıllık yoldur (6) didi³. Çün yüz yıl daḫı gidesin kūh-ı Ḳāf⁴ dur. Yine⁴ (7) ḳamu siyāhlar anda olurlar, didi⁵. Cümlesi iblīs-i la^c inüñ (8) fermān-ber-dārıdır, didi⁶ ve daḫı yüz yıllık yol daḫı (9) gidesin cümle anlaruñ mülkidür, dükeli ded ü dāmuñ mülkidür⁷ ve her yüz (10) yıllık yolda bir kūh-ı Ḳāf vardır⁸. Yedi kūh-ı Ḳāf⁹ dur. Eger cümleyi¹⁰ ^carz (11) idersem bir¹¹ nice müddetde vaşf olunmaz, didi. Andan¹² yine (12) Cüneyd şordı ki bir günde ne ḳadar yol yürüsiz (13) didi¹³. Hızır ^caleyhi's-selām eyitdi: Bu ḳamu ^cālemüñ bir günde (14) çün¹⁴ dā^ciresin ben¹⁵ devr iderem ve yine bu maḳāma gelürem (15) didi¹⁶. Çün bunu didi, andan¹⁷ nā-bedīd oldu. Yine (16) andan¹⁸ gelüp bir pāre ^cūd ağacın getürdi. (17) Eyitdi¹⁹: Ey Cüneyd sen ve ^cĀşım ve Esed ve Keynūs ve Şirvāne (18) cümleñüz çün²⁰ bu ağaç üzerine oturuñ tā ki sizi (19) bir sâ^cat degin²¹ gönlüñüz diledüğü maḳāma ileteyin, didi. (20) Andan²² Cüneyd şād olup eyitdi: Bismillāh Rabbü'l-^cālemīnüñ (21) nām-ı şerīfiyle ve Muḫammed Muştafā ve emīrū'l-mü'minīn Ḥamza ve ^cAliyyü'l-Murtaẓā'nuñ

¹ didi: -S

² olur: olur, didi Ī

³ didi: -S

⁴ yine: -S

⁵ didi: -S

⁶ didi: -S

⁷ dükeli ded ü dāmuñ mülkidür: didi Ī

⁸ vardır: -Ī

⁹ yedi kūh-ı Ḳāf⁹ dur: didi Ī

¹⁰ cümleyi: -S

¹¹ bir: -S

¹² didi. Andan: -S

¹³ didi: -S

¹⁴ bir günde çün: -S

¹⁵ ben: -S

¹⁶ didi: -S

¹⁷ andan: -S

¹⁸ andan: -S

¹⁹ eyitdi: -S

²⁰ çün: -S

²¹ degin: -S

²² didi. Andan: -S

[İ328^b]

(1) himmetinde diyüp andan çün¹ mübârek² elin uzatdı. Ol ağacı çün³ kaldurdı. (2) Henüz dağı nîm-sâ^c at olmadın⁴ anları Reşide olduğı (3) [S298^a] evüñ üzerine getürdi, indürdi. Andan Seyyid⁵ Cüneyd (4) Hudâ'ya şükürler idüp Hızır ile vedâ^c laşdı. Hızır⁶ nâ-bedîd (5) oldu. Çün Cüneyd⁷ nazâr itdi. Andan⁸ Reşide-i vefâdârı (6) gördi. Şeybû'nuñ kafesin önine getürmiş, andan⁹ (7) zâr zâr ağlar idi ve dirdi ki ey¹⁰ dirîgâ Seyyid¹¹ Cüneyd (8) sebebden düşmenlerüme dost ve cümle cihân¹² u cihâniyân (9) çün¹³ terk eyledüm. Şimdi bî-enîs ü celîs kaldum tenhâ, anuñ (10) ahvâlin dağı bilmezem, didi¹⁴. Evde dağı yaluñuz olmağ (11) dilerin¹⁵ ve dağı taşra çıkamazın, didi¹⁶. Her kim beni (12) görse fitne-i âşüb¹⁷ zâhir olur¹⁸. Ben (13) dağı giriftâr oluram, didi¹⁹. Kâşki dünyâya gelmeyeydüm. (14) Bunca belâ vü zevâl cemâlden baña irişdi, didi²⁰. Eger (15) Cüneyd gelmezse ben kendümi helâk eylerem, didi²¹. (16) Şeybû dağı kafes içinde işidürdi velî dili (17) yoğdı ki Reşide'ye tesellî vireydi. Ammâ ağlardı. (18) Nâ-gâh Seyyid²² Cüneyd ve 'Âşım ve Esed ve Şirvâne ve Keynüs-ı (19) perî tam yolından aşğa indiler ve Reşide'ye çün²³ selâm (20) virdiler ve Reşide çün Cüneyd'i gördi, yirinden tırı (21) vardı. Seyyid Cüneyd'üñ²⁴ ayağına düşüp andan²⁵ kendüden

¹ andan çün: -S

² mübârek: -S

³ çün: -S

⁴ olmadın: geçmişdi S

⁵ andan Seyyid: -S

⁶ Hızır: andan İ

⁷ Cüneyd: Seyyid İ

⁸ andan: -S

⁹ andan: -S

¹⁰ dirdi ki ey: -S

¹¹ Seyyid: -S

¹² cihân: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ didi: -S

¹⁵ dilerin: dilerin didi İ

¹⁶ didi: -S

¹⁷ âşüb: -S

¹⁸ olur: olur, didi İ

¹⁹ didi: -S

²⁰ didi: -S

²¹ eylerem, didi: iderem S

²² Seyyid: -S

²³ çün: -S

²⁴ Cüneyd'üñ: -S

²⁵ andan: -S

[İ329^a]

(1) gitdi. Yine kendüye¹ gelicek çün² kademine yüz (2) sürdi. Şirvâne, Reşide'nün başın yirden kaldırdı³ ve dağı Cüneyd gideli on bir ay oldu⁴ (3) ve geçmişdi. Bu on bir ayuñ içinde çün⁵ Reşide-i mäh-peyker⁶ (4) evden taşra çıkmamışdı ve dağı çün⁷ Şeybū'nuñ kafesin (5) öñinden gidermemişdi. Seyyid⁸ Cüneyd derhāl Şeybū'nuñ (6) çün⁹ kafesin öñine alup Şeybū'yı gördi ki (7) naḥif ü za'if olmuş. Az kalmış ki öle, gide¹⁰ çün (8) yārına muntaẓır idi. Çün¹¹ yārına naẓar itdi¹², cūş u ḥurūş itdi. (9) Bir nev' le bī-ḥod oldu. 'Āşım'la Esed andan¹³ şükrāneler (10) eylediler. Seyyid¹⁴ Cüneyd derhāl Ḥabīb-i 'Atṭār'uñ oğlanları ve (11) gözleri ve cigerleri olan ḥoḳkayı çün¹⁵ ortaya (12) getürdi. Her¹⁶ birinden bir pāre deri¹⁷ [S298^b] üzerinde ḳodı (13) andan Şeybū'yı kafesden çıkardı, öñine aldı. Ol (14) pārelerden çün¹⁸ Şeybū'ya gücle yidürdi. Nā-gāh (15) Şeybū'nuñ ḥalkından bir na'ra geldi. Dir dir¹⁹ ditredi. (16) Andan²⁰ yūñlerini dökdi. Fi'l-ḥāl yine ādem ḥulḳına girdi. (17) Çün²¹ anadan ṭoğmış gibi 'uryān olup²² şöyle za'if (18) olmuşdı ki hemān²³ kemükleri çün²⁴ derisi altında görünürdi. (19) Ġāyet ṭāḳatı ṭāḳ olduğu cihetden çün²⁵ söz söylemege (20) ḳādir

¹ kendüye: -S

² çün: -S

³ Şirvâne Reşide'nün başın yirden kaldırdı: -İ

⁴ oldu: -S

⁵ çün: -S

⁶ mäh-peyker: -S

⁷ çün: -S

⁸ Seyyid: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ gide: -S

¹¹ çün: -S

¹² itdi: -İ

¹³ andan: -S

¹⁴ Seyyid: -S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ her: -S

¹⁷ deri: dārū İ

¹⁸ çün: -S

¹⁹ dir dir: der ü dervāze İ

²⁰ andan: -S

²¹ çün: -S

²² olup: -S

²³ hemān: -S

²⁴ çün: -S

²⁵ çün: -S

degüldi. Seyyid¹ Cüneyd çün Şeybū'yı evvelki hālinde gördi (21) gāyet ziyāde² şād olup bir na'ra ol³ dađı urdı. Şeybū'nūñ

[1329^b]

(1) üzerine⁴ düşdi ve kendüden gitdi. Şeybū'nūñ tākātı yođdı kim (2) Cüneyd'ūñ başını yirinden çün⁵ kalduraydı. Andan çün⁶ Cüneyd (3) yine kendüye gelicek buyurđı çün⁷ Şeybū'ya fāhır (4) libāslar giyürdiler ve dađı nefis ta'āmlar yidürdiler. Çün⁸ (5) bir pāre kuvvet tutdı. Andan hāmmāma iletdiler. Cemī' a'zāsın (6) yudılar ammā gāyet za'īf idi. Çün⁹ hāmmāmdan gelüp (7) andan¹⁰ Seyyid'ūñ ayađına düşüp gözin ve yüzün sürdi. (8) Andan¹¹ hāke gāltān olup eyidürdi ki ey Seyyidü'l- Arab (9) ben sizūñ bende-zādeñüzem, didi¹². Bende ne miđdār ola ki (10) senūñ gibi şāhı bu kadar belā vü kazā üzerine iħtiyār (11) ide. Benüm gibi bir gedā içün şimdi ben ne¹³ 'özr (12) idem didi¹⁴. Hāğ Sübhāne¹⁵ ve Te'ālā senūñ¹⁶ her murādını (13) bir āverde-i hayr idivire¹⁷. Bu hāletde çün¹⁸ Keynūs-ı perī (14) Cüneyd'den¹⁹ icāzet diledi. Andan²⁰ saçından Cüneyd'e²¹ bir nice kıll (15) virdi. Cüneyd çün²² 'özre meşğül oldu. Eyitdi: Hiç saña (16) lāyık nesne yođdur ki saña virem, didi²³. Hemān Hāğ (17) Te'ālā hāzreti²⁴ seni yarlığasun, didi²⁵. Keynūs-ı perī dađı Cüneyd'ūñ (18) ayađına düşüp eyitdi: Her gāh ki saña bir mühimm vākı' (19) ola bu kıllardan āteş

¹ kādır degüldi. Seyyid: -S

² ziyāde: -S

³ ol: -S

⁴ üzerine: ayağına S

⁵ çün: -S

⁶ andan çün: -S

⁷ çün: -S

⁸ çün: tā S

⁹ çün: -S

¹⁰ andan: -S

¹¹ andan: -S

¹² didi: -S

¹³ ne: -S

¹⁴ didi: -S

¹⁵ Hāğ Sübhāne: Allah S

¹⁶ senūñ: -S

¹⁷ idivire : ide didi İ

¹⁸ çün: -S

¹⁹ Cüneyd'den: -İ

²⁰ andan: -S

²¹ Cüneyd'e: -İ

²² çün: -S

²³ didi: -S

²⁴ hāzreti: -S

²⁵ didi: -S

üzerine koyasın. Andan¹ ben hâzır olam (20) didi². Cüneyd çün³ cāzūlar vilāyetinden on bir dāne güher (21) getürmişdi. Altı dānesin Keynūs'a revā görüp virdi.

[İ330^a]

(1) Andan⁴ revāne [S299^a] eyledi⁵ ve iki dānesin çün⁶ Reşīde'ye virdi. (2) Bir⁷ tād-ı muraşsa⁶ ile iki dāne güherle Şeybū'ya virdi ve eyitdi: (3) Ey Şeybū benüm⁸ elüme bir dāne⁹ külāh girmişdi. Her kim anı¹⁰ (4) başına giyse idi hergiz ādemi anı görmez idi (5) didi¹¹. Ammā¹² ol cümle¹³ 'ālemi görür idi. Ben¹⁴ senüñ qorquñdan (6) anı yaqdum, didi¹⁵. Ol cihetden ki sen ol külāhla el (7) uzunluğı iderdüñ, didi¹⁶. Bu maħalli unutma¹⁷. Yine gelürüz (8) **kışsa-i dāstān-ı¹⁸ dīger. Mü'ellif-i kitāb eyidür ki** çün (9) Kurās-ı dīv Endülīs şehrini hişār itmişdi. Bir yıla çün¹⁹ (10) yakın olmuşdı, beklemişdi. Be-gāyet muħkem qal'a idi. Ol (11) şehrüñ qal'asını İskender-i Zū'l-ķarneyn yapmışdı ve Qaylāfe ki (12) ol şehrüñ pādīşāhıydı²⁰. Cümle leşkeri ile ki anda²¹ fūrū-mānde olmuşlar (13) idi. Kurās-ı dīv elinde elli biñ nefer dīv-i²² merdüm-ħorı var idi (14) ve daħı yemīnler itmişdi²³ ki ol mülküñ ħākini cümle 'Arabistānuñ (15) ve mülk-i²⁴ Fercān'uñ tā kendü mülküme ileteyim dimişdi²⁵. Ammā Qādī ve Sa' d-ı (16) Mışrī çün²⁶ ikisi şehrde qalmışlar idi. Muħtār çün²⁷ kühsār (17) içre şayd

¹ andan: -S

² didi: -S

³ çün: -S

⁴ andan: -S

⁵ eyledi: oldı İ

⁶ çün: -S

⁷ bir: -S

⁸ benüm: -S

⁹ dāne: -S

¹⁰ anı: -İ

¹¹ didi: -S

¹² ammā: -S

¹³ cümle: -S

¹⁴ ben: -S

¹⁵ didi: -S

¹⁶ didi: -S

¹⁷ unutma: unutma, didi İ

¹⁸ dāstān-ı: -S

¹⁹ çün: -S

²⁰ pādīşāhıydı: şāhıydı S

²¹ anda: -S

²² dīv-i: -İ

²³ yemīnler itmişdi: and içdi S

²⁴ mülk-i: -İ

²⁵ dimişdi: -S

²⁶ çün: -S

²⁷ çün: -S

etleriyle ve mīveleriyle çün zindegānī ider idi. (18) Her gün şikār ider idi¹. Çün gice olıcağ leşkere yakın (19) gelür idi. Ādemlerini ve atlarını çok² oğla urur idi. (20) Ol müddetde bu nev³ le çün³ geçinür idi. Anlardan bir kimesne ki (21) ot yolmağçün⁴ veyā odun kesmekçün gelse oğla urup öldürürdi⁵

[İ330^b]

(1) ve şehriñ içi dağı şöyle kahtlık⁶ idi ki at etini ve kedi etini⁷ çün⁸ birbirinden (2) kaparlar idi ve Qādi'yle Sa^c d-1 Mısrī ĥod⁹ cānlarına toymışlar idi (3) ve merklerine acıkmışlardı ve her dem ölümün isterler idi ve ĥalk-ı şehri¹⁰ (4) dağı cem^c olup Qādi'yle Sa^c d-1 Mısrī katına¹¹ geldiler ve eyitdiler (5) ki siz dağı bizümle gelün¹² pādişāha varalum. Korku var kim (6) ādem etin ādem yiye¹³, yalvaralum. [S299^b] Ola ki bir çāre ide. Tırdılar, vardılar, yalvardılar¹⁴. (7) Çün¹⁵ aĥvāli bildürdiler, Qaylāfe bir Müselmān pādişāhıydı (8) ve ^c adāletde çün¹⁶ bī-nazīr idi. Ağlayup eyitdi: Kāški (9) beni qabūl ideydünüz, didi¹⁷ tā bunca¹⁸ Müselmānlar çün ĥalāş (10) bulaydı. Şimdi bu zālim eyidür ki bu¹⁹ şehri ĥarāb iderem. (11) Şehr içinde olan erden ve ^c avretten ve dağı oğlandan (12) birisin diri qomazam, dir. Eyle olsa şimdi ben ne (13) tedbīr eyleyem ki siz anı qabūl idesiz, didi²⁰. Ammā andan ġayrı tedbīrüm yoğdur. Qādi'yi Fercān'a göndereyin, andan²¹ (14) meded taleb eylesün. Egerçi ol dā'im²² baña muhtācdı (15) ammā ĥātırınuğçün bu bār-ı²³ zilleti zimmetüme alayın,

¹ ider idi: eylerdi S

² çok: -S

³ çün: -S

⁴ yolmağçün: almağçün İ

⁵ öldürürdi: -İ

⁶ kahtlık: kızlık S

⁷ kedi etini: -İ

⁸ çün: -S

⁹ ĥod: çün İ

¹⁰ şehri: -İ

¹¹ katına: -S

¹² gelün: -İ

¹³ korku var kim ādem etin ādem yiye: qokar ādem etin yiyelüm İ

¹⁴ yalvardılar: -İ

¹⁵ çün: -S

¹⁶ çün: -S

¹⁷ didi: -S

¹⁸ bunca: cümle İ

¹⁹ bu: hem S

²⁰ didi: -S

²¹ ġayrı tedbīrüm yoğdur. Qādi'yi Fercān'a göndereyin, andan: -İ

²² dā'im: -İ

²³ bār-ı: diyāruñ İ

did¹. (16) Ola ki Hâk Te‘âlâ bir çâre eyleye, bu mel‘ûnuñ şerrini (17) çün² üzerümüzden def‘ idivire. Anlar dağı şâd oldılar. (18) Şehr halkı dağı ağlarlar idi ve dağı eyidürler idi ki kâşki (19) Muhtâr dağı hergiz bunda³ gelmeyeydi. Biz, bu belâya anuñ sebebinden (20) giriftâr olduk. Bize âşüb kıopardı ve kendü dağı (21) âvâre oldu. Birisi eyitdi: Bir kimesne olaydı, bu leşkerğâhuñ

[İ331^a]

(1) içine varaydı, didi⁴. Birisi dağı eyitdi ki meger ‘Amr Ümeyye diri olaydı (2) didi⁵. Bunlar bu sözde iken nâ-gâh bir şağş bir oğ getürdi (3) ki ol⁶ oğı Muhtâr⁷ atmışdı. Muhtâr’uñ kâ’idesi bu idi. (4) Her müddetde bir oğ üzerine çün⁸ rüzgâruñ aĥvâlini yazardı (5) ve dağı bu şehre pertâb eylerdi. Ol oğda⁹ yazılmışdı ki fülân bîşede her gün¹⁰ (6) yüz oğ rüz dem aĥşâm olıcağ leşker kenârına varup (7) her oğla çün¹¹ birini öldürürin, didi¹². Çün oğnuñ mefhûmın (8) ma‘lûm idindiler, andan¹³ Kâylâfe, Muhtâr’a¹⁴ âferînler idüp eyitdi ki (9) bir şağş isterin ki Muhtâr’a bir mektûb ilede, didi¹⁵. Hîç (10) bir¹⁶ kimesne cevâb virmedi illâ bir câme-şüy ‘avret eyitdi: (11) Ben varayın, didi¹⁷. Mektûbı çün¹⁸ Muhtâr’a iledeyin, didi¹⁹. Kâylâfe (12) vezîrine [S300^a] mektûb emr itdi ki ‘ibârât-ı feşâhatla ey Fercân²⁰ (13) bilgil ve âgâh ol ki bir yıl miğdârı²¹ olmışdur kim Kurâs-ı (14) dîv şehrumüzi ĥişâr itmişdür. Ol sebebden ki Ĥamza’nuñ ĥışımlarından²² (15) biri anuñ bir²³ kıarındaşını

¹ didi: -S

² çün: -S

³ bunda: -S

⁴ didi: -S

⁵ olaydı didi: -S

⁶ ol: bir S

⁷ Muhtâr: -S

⁸ çün: -S

⁹ oğda: -İ

¹⁰ her gün: -İ

¹¹ çün: -S

¹² didi: -S

¹³ andan: -S

¹⁴ Muhtâr’a: -S

¹⁵ didi: -S

¹⁶ bir: -S

¹⁷ didi: -S

¹⁸ çün: -S

¹⁹ didi: -S

²⁰ Fercân: Muhtâr İ

²¹ miğdârı: müddeti S

²² ĥışımlarından: ĥışımlarından, didi İ

²³ bir: -İ

depelemiştir, didi¹. Ol dağı (16) anuñ ‘ağabince gelmiştir² ve hiç bir kimesne³ âferîdeden aña (17) muğâvemet idemez ki aña tığ ü tır ü teber kâr itmez, didi⁴. (18) Zinhâr benüm⁵ feryâduma yetiş ve hâmil-i mektûba söyle her ne dilerse (19) virelüm, tek bize bir haberüñüz gelsün ve hem üç kızum vardur. (20) Her biri⁶ cemâlde ve kemâldedir⁷ ki her⁸ kanqısın dilerseñ saña⁹ virürem. (21) Mektûbı bu vech üzere yazup andan¹⁰ mühürledi

[İ331^b]

(1) dağı ol kâzur ‘avrete virdi. Eyitdi: Niçe iledürsin? ‘Avret (2) eyitdi: Bir başmağcı getürüñ, andan¹¹ getürdiler. Başmağıñ içine (3) dikdürdi ve dağı ayağına giydi. Eyitdi: Ben bu haqqı tâ¹² Muhtâr’a (4) iledeyin, vireyin¹³. Andan¹⁴ cevâb getüreyin, didi¹⁵. Ammâ senden (5) üç nesne dilerem, didi¹⁶. İn-şâ’allah işüñ murâdına ire. Baña ne¹⁷ (6) viresin? Şart eyledi ki her ne senden isterüm, viresin¹⁸. Virem, didi¹⁹. Bu kâzur (7) ‘avretüñ bir kârı var idi ki her gün bir delükden pinhân (8) çıkardı. Câme-şüyuluk eyler idi ve dağı halkıñ kaftanlarını (9) dâ’imâ²⁰ yurdu ve anı şaqlardı. Eski ‘âdeti üzere ol (10) delükden çıktı, gitdi. Çün²¹ tağ etegine girüp (11) andan²² tağa geldi. Çün²³ tağ içinde gezerken Muhtâr’ı (12) gördi. Yayı çün²⁴ bâzûsında oğ toğruldu. (13) Muhtâr çün ‘avreti gördi, diledi ki oğla ura. ‘Avret²⁵ eyitdi ki ben

¹ didi: -S

² gelmiştir: gelmiştir, didi İ

³ bir kimesne: -S

⁴ didi: -S

⁵ benüm: -S

⁶ her biri: -S

⁷ kemâldedir: -İ

⁸ her: -S

⁹ saña: -S

¹⁰ andan: -S

¹¹ andan: -S

¹² tâ: -S

¹³ vireyin: vireyin didi İ

¹⁴ andan: -S

¹⁵ didi: -S

¹⁶ didi: -S

¹⁷ ne: -S

¹⁸ her ne senden isterüm, viresin: -S

¹⁹ didi: -S

²⁰ dâ’imâ: -S

²¹ çün: tâ S

²² andan: -S

²³ çün: -S

²⁴ çün: -S

²⁵ diledi ki oğla ura. ‘Avret: -İ

risālete gelmişemdür (14) didi. Andan¹ Muhtār fāriğ oldu. ‘ Avret geldi, başmağından (15) çün² mektûbı çıkardı, Muhtār’uñ eline virdi. Muhtār mektûbı³ okuyup zār zār ağladı. Kādî’yle Sa‘ d-ı (16) Mısrî için ‘ avret cevāb virdi. Andan⁴ tîğın hamā’ıl (17) eyledi ve sâz u silāhın giyindi. Andan çün⁵ tağdan aşığa⁶ indi. (18) Fercān [S300^b] şehrinden yaña revāne oldu. Çün⁷ Muhtār gāyet (19) revende idi. Bir günde otuz ferseng yol⁸ yürür idi. (20) Gıtdügi yirden Fercān şehrine çün⁹ yigirmi günlük (21) yol idi. Muhtār çün¹⁰ dört gün diyicek Fercān şehrine geldi.

[İ332^a]

(1) Şehrüñ kapusunda olan¹¹ halk çün¹² hayrānı oldılar ki bunuñ (2) gibi ta‘ cille ne mühimme gelmişdür, didiler¹³. Muhtār çün¹⁴ (3) pādīşahuñ bārgāhına müteveccih oldu. Anı çün¹⁵ pādīşāh (4) huzūrına iletdiler. Muhtār ilerü varup¹⁶ hizmet itdi. Andan (5) soñra Muhtār¹⁷ mektûbı çıkarup pādīşāh eline¹⁸ virdi. Andan¹⁹ pādīşāh mektûbı²⁰ oқы diyü (6) vezīrine işāret itdi. Çün nāme²¹ oқundı, andan²² mefhūmı ma‘ lūm (7) olındı. Ammā cevābına çün²³ mütehayyir oldu. Eyitdi: Ben niçe²⁴ cevāb (8) vireyin²⁵ veyā Kurās-ı dīvüñ öñine ben²⁶ niçe varayın, didi²⁷. (9) Eger Hāmza diri olsaydı aña

¹ didi. Andan: -S

² çün: -S

³ Muhtār’uñ eline virdi. Muhtār mektûbı: -İ

⁴ andan: -S

⁵ giyindi. Andan çün: getirüp S

⁶ aşığa: -İ

⁷ çün: -S

⁸ yol: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ olan: -S

¹² çün: -S

¹³ didiler: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ ilerü varup: selām virüp S

¹⁷ Muhtār: -S

¹⁸ pādīşāh eline: -İ

¹⁹ virdi. Andan: -S

²⁰ mektûbı: -İ

²¹ nāme: -İ

²² andan: -S

²³ çün: -S

²⁴ eyitdi, ben niçe: ne S

²⁵ vireyin: vireyin, didi İ

²⁶ ben: -S

²⁷ didi: -S

muķāvemēt idemeyeydi (10) didi¹. Bizüm atamuzuñ atası Ĥamza’nuñ elinde ölmüşdür, didi². (11) Bu şehirleri ve bu vilāyetleri ol ĥarāb itmişdür ve āteşe urmuşdur (12) didi³. Bu zamān çün⁴ anuñ ĥışımları perākende olmuşdur. (13) Diyār-ı Mağrib’de dururlar. Çün Sulţān Maşşūr bir kimesneyi depelemişdür. (14) Mağrib’uñ çün⁵ yarusını ĥarāb itmişdür. Kāşki ben daĥı Endülis’de (15) olaydum, Ĥamza’nuñ ĥışımların tutup andan⁶ kamasın (16) bende çeküp andan⁷ Kurās-ı dīvüñ eline vireydüm, didi⁸. (17) Anuñ kamu sözlerini Muĥtār işidür idi. Kendüye eyidürdi ki (18) bu⁹ Ĥamza’nuñ elinden cümle¹⁰ cihān ĥalkı niçe feryād u fiğān (19) iderler, didi. Andan¹¹ pādīşāh baş kaldurup Ĥamza’nuñ bu¹² ĥışmınuñ (20) güci yeter miydi ki Būcāl-ı dīvi çün¹³ depelemişdür. Elümden gelür ki (21) ben¹⁴ anı tutam, andan¹⁵ Kurās-ı dīvüñ¹⁶ eline virem¹⁷ tā ki

[İ332^b]

(1) karındaşı kaniçün anı depeleye didi¹⁸. Ĥalk daĥı anuñ şerrinden (2) kurtula, didi¹⁹. Bu iş āsāndur. Çün sen anda gelesin, ben (3) anı elüñe vireyin, didi²⁰. Hem anuñ iki yarı vardur. (4) Çün anları daĥı elüñe vireyin²¹. Birisi çün²² Endülis (5) tağında ser-gerdān ve āvāredür, didi. [S301^a] Mü’ellif-i kitāb (6) eydür çün²³ Şeybū şıĥĥat bulup kuvvet tutmuşdı. Cüneyd’den (7) çün²⁴ destür aldı, andan²⁵ şehri seyr

¹ didi: -S

² didi: -S

³ didi: -S

⁴ çün: -S

⁵ çün: -S

⁶ andan: -S

⁷ andan: -S

⁸ didi: -S

⁹ bu: -S

¹⁰ cümle: -S

¹¹ didi. Andan: -S

¹² bu: -İ

¹³ çün: -S

¹⁴ ben: -S

¹⁵ andan: -S

¹⁶ dīvüñ: -S

¹⁷ virem: virem, didi İ

¹⁸ didi: -S

¹⁹ didi: -S

²⁰ didi: -S

²¹ vireyin: vireyin, didi İ

²² çün: -S

²³ çün: -S

²⁴ çün: -S

²⁵ andan: -S

ider idi. Bir nice gün (8) idi ki çün¹ kafesde melül olmuşdı. Anda bir² sürür hāşıl (9) ideyin, didi. Çün³ gice olıcağ andan yanuñuza geleyin (10) dimişdi. Çün⁴ Cüneyd destür virmişdi. Ol şartla ki (11) uğruluk itmeye⁵ ve yalan söylemeye çün⁶ Şeybū hoşka-bāzlık āletin (12) çün⁷ rāst eylemişdi ki hiç bir hoşka-bāz bilmez idi. (13) Şehrde çün⁸ şāh-ı Fercān lu^c bı severdi. Şehrde⁹ eyle āvāze (14) oldu ki meger bir gün nā[’]iblerinden Şeybū[’]nuñ nāyı nüvāht itdüğünü (15) hoş-āvāz ile ve zebān-ı Hicāz[’]la ırladığını çün¹⁰ işitmişler idi (16) ve lu^c b-bāzlığını görmüşler idi. Şöyle ki çün añā¹¹ taḥsīn (17) itmişler idi. Bu hikāyeti çün¹² şāha didiler. Şāh tīz¹³ getirün (18) diyü buyurmuşdı. Ol maḥalde çün¹⁴ Muḥtār su[’]ālda ve cevābda idi. (19) Şeybū-yı şīrīn-kārı şikār idüp¹⁵ getürdiler. Derḥāl ol¹⁶ Muḥtār[’]ı (20) añladı. Ammā ağmaz itdi. Bāzīde¹⁷ bir şīrīn-kārılık itdi ki çün¹⁸ (21) şāh ḥandeden bī-ḥod oldu. Dem-be-dem nāyı nüvāht idüp

[I333^a]

(1) Hicāzī[’]de ırlardı. Şöyle ki merdümden cūş u ḥurūş çün¹⁹ zāhir (2) olur idi. Muḥtār çün²⁰ ayağın ṭurmuşdı. Şeybū[’]yı añlamazdı. Pādişāh dönüp Muḥtār[’]a eyitdi: Kurās[’]uñ ḥāli nedür? Muḥtār²¹ eyitdi: İki (3) oğlı vardur, didi²². Atalarından hezār derece pehlevānlardur. (4) Atalarıyla tā bile gelmişlerdür, didi²³. Pādişāh eyitdi: Ben

¹ çün: zīrā S

² anda bir: -S

³ didi. Çün: -S

⁴ çün: -S

⁵ itmeye: eylemeye S

⁶ çün: -S

⁷ çün: -S

⁸ çün: -S

⁹ şehrde: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ çün añā: kamu S

¹² çün: -S

¹³ tīz: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ şikār idüp: çün İ

¹⁶ ol: -S

¹⁷ bāzīde: yanında İ

¹⁸ çün: -S

¹⁹ çün: -S

²⁰ çün: -S

²¹ añlamazdı. Pādişāh dönüp Muḥtār[’]a eyitdi: Kurās[’]uñ ḥāli nedür? Muḥtār: -İ

²² didi: -S

²³ didi: -S

işitmişemdir (5) büyük oğluna Kāhūr¹ dirler, didi². Ol eşnāda çün³ Muhtār'ũn sözün
(6) cān gūşıyla gūş-ı cān⁴ eyler idi ve dağı bu şi'ri ḥasb-ı ḥāl (7) idinüp andan⁵ okur
idi. Şi'r:

Be-goft ey dirīgā suḥan (8) muhtaşar

Şodem zāgī ki bāl budest per

Ġarībī vü hicrān u renc ü sefer

(9) Koned reng-i ruḥsār-ı gül-gün çü zer

Kemān şod ḳadd çün var men

(10) [S301^b] Zi derd ü miḥnet şode bī-ḥaber

Büdem müddet-i der-ḳafes hem-çü zāg

(11) Ber-men ne⁶ māder bedū ne peder

Ne ez ḥāl-i dīnī būdem āgehī

(12) Ne ez rüz be-güzeşte būdī ḥaber

Ne-mī-dānī ey pehlevān-ı ' Arab

(13) Ki Şeybū menem zār-ı ḥaste-ciger

Refīkān-ı mā cümlegī ḥāzırend

(14) Nişeste⁷ bī-kucāy çün şīr-i ner

Me-kun hīç endişe ez-ḥāl-i ḥiş

(15) Turā⁸ zindegī bād şad u bīşter⁹

---

¹ Kāhūr: Kārsūr İ, Kāsūr S, Metnin ilerleyen bölümünde her iki nüshada aynı şahıs için Kāhūr ismi yazıldığından Kāhūr yazımı tercih edildi.

² didi: -S

³ çün: -S

⁴ cān gūşıyla gūş-ı cān: gūş-ı cānla gūş S

⁵ andan: -S

⁶ ne: -S

⁷ nişeste: teşne İ

⁸ turā: berā İ

⁹ Şiirin tercümesi: Dedi, yazık söz kısaldı. Bir karga oldum, kollarım kanat oldu. Gurbet, hicrân, eziyet ve sefer yüzümün rengini altın misali sararttı. Boy düzensizce bükülüp keman oldu. Dert ve mihnetten dolayı habersiz kaldım. Bir müddet kafeste karga oldum. Ne bana bir anne ne de ona bir baba oldu. Ne dinin halinden ne de geçen günlerden haberim oldu. Ey Arap pehlivanı bilmiyorsun ki

Neşr: Bu ebyâtı çün¹ Şeybū-yı hoş-āvāz (16) hoş-āvāz ile oğur idi. Pādişāh dağı hānde ider idi². (17) Andan³ eyitdi: Ben⁴ dilerin ki bu hoş-āvāz benüm ile bile⁵ gide didi. (18) Şeybū andan tūrdı⁶, taşra çıkdı. Qapunuñ öñinde oturdı. (19) Çün⁷ Şeybū’nuñ⁸ bilesince idi ve Şeybū’nuñ elinde bir hūb (20) nāy⁹ var idi ve bir elinde¹⁰ bir destār çün bir sâ‘ at miğdārı (21) şirīn-kārlık eyledi. Bir nice dīnār dağı virdiler. Şeybū

[İ333^b]

(1) çün¹¹ göziyle Muhtār’a işāret eyledi. Andan çün¹² revāne (2) oldılar. Muhtār dağı şāhuñ öñinde baş qodı. Şeybū’nuñ (3) ‘ağabince çün¹³ reftār gösterdi. Andan¹⁴ Şeybū ile buluşdılar (4) ve görüşdiler. Birbirinüñ aqvālin söyleşerek giderler (5) idi tā Seyyid¹⁵ Cüneyd’üñ maqāmına geldiler. Çün anda¹⁶ Muhtār¹⁷ taşra (6) tūrdı. Şeybū çün¹⁸ içeri girdi. Eyitdi: Ey Seyyid saña¹⁹ (7) müjdegānī olsun ki ben²⁰ gitdüm. Muhtār-ı dil-āveri getürdüm (8) didi²¹. Cüneyd çün²² şād oldı. Muhtār dağı içeriye girdi (9) Cüneyd çün yirinden²³ qalkup anı²⁴ kenāra çeküp yüzün gözün (10) öpdü ve ziyāde²⁵ şāzlığında çok²⁶ ağlaşdılar. Esed ile ‘Āşım (11) dağı kenāra çekdiler.

---

bu yaralı gönüllü Şeybū benim. Dostlarımla tamamı erkek aslan gibi oturmuş, hazır bekliyorlar. Kendi halinden hiç endişe duyma, sana yüz defa daha güzel olan bir hayat var.

¹ çün: -S

² ider idi: eylerdi S

³ andan: -S

⁴ ben: -S

⁵ bile: -S

⁶ Şeybū andan tūrdı: -S

⁷ çün: -S

⁸ Şeybū’nuñ: Şeybū’nuñ nāyı İ

⁹ hūb nāyı: çüb S

¹⁰ bir elinde: bālında S

¹¹ çün: -S

¹² andan çün: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ andan: -S

¹⁵ Seyyid: -S

¹⁶ çün anda: -S

¹⁷ Muhtār: -İ

¹⁸ çün: -S

¹⁹ saña: -S

²⁰ ben: -S

²¹ didi: -S

²² çün: -S

²³ çün yirinden: -S

²⁴ anı: -İ

²⁵ ziyāde: gāyet S

²⁶ çok: -S

Anlardan çün¹ aḥvāli şordılar. Evvel (12) āḥir ḳamu ser-güzeşti çün² ‘arz eyledi. Andan şoñra (13) eyitdi: Bir kâzur ‘avret Endülīs şāhından çün³ baña (14) bir nāme getürdi. Ben daḥı Fercān’a getürdüm, didi⁴. (15) Çün nāmenüñ mefhūmın ma‘lūm idindi ve eyitdi: Kāşki (16) ben daḥı anda olaydum. Ol Ḥamza’nuñ ḳavmini tutup çün⁵ (17) Kurās-ı merdüm-ḥora⁶ vireydüm, didi tā ḥalāyık anlaruñ [S302^a] şerrinden ḳurtulalardı, (18) didi. Cemī‘ cihān çün⁷ Ḥamza’nuñ elinden feryād iderler, didi⁸. (19) Hiç vilāyet yoḳdur ki ol ḥarāb u yebāb itmemiş ola (20) didi⁹. Hele ol gitdi, şimdi anuñ¹⁰ ḥışımları geldi. (21) Cemī‘ pādişāh-zādeler dīvlerden ve perilerden¹¹ ve ādemīden Reşīde-i

[İ334^a]

(1) ‘Arab’uñ adın çün¹² işidüp andan¹³ bī-hüş olurlar, didi¹⁴. (2) Muḥtār çün¹⁵ bu sözi diyicek Seyyid¹⁶ Cüneyd eyitdi¹⁷: Bizüm bundan ziyāde (3) bir işümüz ḳalmamışdur ki varavuz, didi. Çün¹⁸ Endülīs (4) pādişāhını ve ol Müselmānları ol¹⁹ dīv elinden çün²⁰ ḥalāş (5) eyleyevüz, didi²¹. Be-yārī-i²² Bārī bu dükeli eylūgi çün²³ saña eylemişdür²⁴ (6) ve daḥı senüñ vāsıtañ ile çün²⁵ giriftār olmuşdur²⁶. Ḳāḍī daḥı giriftār olmuşdur

¹ anlardan çün: -S

² çün: -S

³ çün: -S

⁴ didi: -S

⁵ çün: -S

⁶ merdüm-ḥora: -İ

⁷ çün: -S

⁸ didi: -S

⁹ didi: -S

¹⁰ anuñ: -S

¹¹ perilerden: -S

¹² çün: -S

¹³ andan: -S

¹⁴ didi: -S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ Seyyid: -S

¹⁷ eyitdi: -İ

¹⁸ didi. Çün: -İ

¹⁹ ol: -S

²⁰ çün: -S

²¹ didi: -S

²² be-yārī-i: -İ

²³ çün: -S

²⁴ eylemişdür: eylemişdür didi İ

²⁵ çün: -S

²⁶ giriftār olmuşdur: -İ

(7) didi¹. Varalum anı dağı ħalāş idelüm, didi². Andan şoñra (8) çün³ ‘Acem mülkine gidelüm⁴ tā bir kimesne⁵ bizi añlamasun ve bākī (9) ‘ömrümüzi çün⁶ āsāyişde tā^c atla geçürelüm, didi⁷. Bunlar (10) bu⁸ sözde iken nā-gāh tađl döğülüp şehre (11) ğavġā vü ğalaba düşdi. Şeybū taşra çığdı. Bir kimesneye şordı ki (12) bu ħurūş nedür, didi. Eyitdi⁹: Pādişāh leşker ile ‘azm¹⁰ eyledi. (13) Şeybū iğerüye girüp andan¹¹ Cüneyd’e ħaber virdi. Andan¹² (14) Cüneyd tırdı. Üç tağakı la‘l ile ve cevāhir ile çün¹³ zeyn (15) itdi ve bir nice¹⁴ zer ile çün¹⁵ bāft kemġā ile Esed’i ve ‘Āşım’ı (16) ve Şeybū’yı çün¹⁶ hem-rāh idinüp andan¹⁷ pādişāhuñ¹⁸ dergāhına (17) gitdi. Ammā kendü bir bol yüñlü kaftan çün¹⁹ giymişdi (18) ve başına bir²⁰ büyük dülbend şarınmışdı. Çün bārgāh-ı şāha geldi. (19) Çün²¹ ħācibler aña māni^c oldılar ve şāha varup bir²² bāzergān (20) geldi²³. Üç nefer çün²⁴ nişārı vardur, didiler²⁵. Ammā dağı (21) civān-ı māh-rū ve serv-ķadd yanınca birķaç yoldaşı dağı vardur²⁶.

[I334^b]

(1) Her biri ķaddi menāredür, didi²⁷. Şöyle ki bu rüzgārda biz²⁸ anlaruñ

---

¹ olmuşdur didi: -S
² didi: -S
³ çün: -S
⁴ gidelüm: gidelüm, didi ĩ
⁵ bir kimesne: -ĩ
⁶ çün: -S
⁷ didi: -S
⁸ bu: ol S
⁹ eyitdi: -S
¹⁰ leşker ile ‘azm: ‘arz-ı leşker S
¹¹ andan: -S
¹² andan: -S
¹³ çün: -S
¹⁴ bir nice: -ĩ
¹⁵ çün: -S
¹⁶ çün: -S
¹⁷ andan: -S
¹⁸ pādişāhuñ: şāh S
¹⁹ çün: -S
²⁰ bir: -S
²¹ çün: -S
²² bir: -S
²³ geldi: geldi, didiler ĩ
²⁴ çün: -S
²⁵ didiler: -S
²⁶ vardur: vardur, didi ĩ
²⁷ didi: -S
²⁸ biz: -S

(2) gibi şahşlar görmiş degüllerdük, didi. Çün¹ pādişāh anlara² icāzet (3) virdi. Andan³ içerüye girdiler. Hizmet idüp⁴ du‘ā itdiler. (4) Andan⁵ tabaqları şāhuñ öñine [S302^b] qodılar. Sulṭāñ nazār idüp (5) andan⁶ hayrān oldı ve ol tabaqlarda çün⁷ hezār dürlü⁸ (6) la‘l ve cevher dür⁹ var idi ki Rüm¹⁰ memleketüñ ḥarācından ziyāde idi. (7) Çün¹¹ şāh kendü ile endişe eyledi ki bāzergānlaruñ çaḳ¹² bu ḳadar (8) ‘aṭāsı ve saḥāsı olmaz, didi. Çün¹³ endişeden başını (9) ḳaldurup andan¹⁴ eyitdi: Sizler ne yirden gelürsüz¹⁵ ve ne (10) yire gidersiz, didi¹⁶. Bunda daḥı ne işe geldüñüz (11) didi. Seyyid¹⁷ Cüneyd eyitdi: Sulṭān¹⁸, ben mülk-i Ḥicāz’danam, didi¹⁹. Bāzergānlıḡla (12) çün²⁰ bu diyāra düşmişemdür. Bir²¹ nice müddetdür ki ser-gerdānam. (13) Bu zamānda vilāyetüm ‘azmin itmişemdür²² ve işitdüm ki pādişāhuñ (14) çün²³ devletiyle Endülis şehrine ‘azm vardur, didi. Egerçi ki (15) icāzet-i şerīfleri²⁴ olursa biz daḥı ol yire dek pādişāhla²⁵ (16) bile ‘azm idelüm, didi²⁶ ve hem-rāh olalum. Leşker daḥı çün²⁷ ḥimāyetle (17) ol yirden biz²⁸ daḥı vaṭanumuza gidevüz, didi²⁹ in-şā’allah. (18) Pādişāh eyitdi: Ben cenge giderem, didi³⁰. Sen ḥod³¹ bāzergānsın (19)

¹ didi. Çün: -S

² anlara: -S

³ andan: çün S

⁴ idüp: eylediler S

⁵ andan: -S

⁶ andan: -S

⁷ çün: -S

⁸ dürlü: dāne S

⁹ dür: -İ

¹⁰ Rüm: -S

¹¹ çün: -S

¹² çaḳ: -S

¹³ didi. Çün: -S

¹⁴ andan: -S

¹⁵ gelürsüz: -S

¹⁶ didi: -S

¹⁷ didi. Seyyid: -S

¹⁸ Sulṭān: -İ

¹⁹ didi: -S

²⁰ çün: -S

²¹ bir: -İ

²² itmişemdür: itmişemdür, didi İ

²³ çün: -S

²⁴ şerīfleri: -S

²⁵ pādişāhla: şāhla S

²⁶ didi: -S

²⁷ çün: -S

²⁸ biz: -S

²⁹ didi: -S

³⁰ didi: -S

³¹ ḥod: -S

sen¹ benümle niçe hem-rāh olursın² ve bir daḥı budur ki eger (20) biz düşmene zafer bulmazsavuz³ hep senüñ māluñ (21) ğārete gidersiz daḥı muḥātaraya düşersiz, didi⁴.
Cüneyd

[I335^a]

(1) eyitdi: Pādişāh her ne olursa bize ol oluruz, didi⁵. Sulṭān (2) anlaruñ ḳadd u ḳāmetine nazar idüp ‘acebe ḳaldı ve eyitdi: Bu siyāh (3) ‘Amr Ma‘d-ı Kerb neslindendür ve ben⁶ anuñ vaşfin çok işitmişemdür. (4) Esed’e eyitdi: Ne yirden gelürsüz? Ol⁷ eyitdi: Mağrib’den gelürüz (5) didi⁸. Pādişāh eyitdi: Ben işitmişemdür ki Ḥamza’nuñ ḥışmı Mağrib’de⁹ (6) vardır. Reşide-i zībā ile Mağrib’e gitmişlerdür¹⁰ ve diyār-ı (7) Mağrib’i çün¹¹ ḥarāb itmişlerdür¹². Hiç anlardan ḥaberüñ var mıdır (8) didi¹³. Esed eyitdi: Çün¹⁴ bilmezem, didi. Anlar bu sözde iken çün¹⁵ (9) Kūs-ı rıḥlet uruldu. Andan¹⁶ pādişāh çün¹⁷ ‘azm-ı rāh¹⁸ itdi. (10) Seyyid¹⁹ Cüneyd çün²⁰ aşḥābla esbābın yükletdi ve daḥı Reşide’ye (11) ğulāmāne libāslar giyürdi. Çün²¹ süvār oldılar ve daḥı leşker ile (12) bile gitdiler. Şeybū-yı çālāk çün²² Seyyid’üñ rikābınca [S303^a] bile yeler idi. (13) Leşker ḥalkı anlaruñ silāḥlarında ve çāpük-süvārılıklarında çün²³ ‘acebe (14) ḳalmışlar idi. Bildiler ki çün²⁴ anlar bāzergānlar degüllerdür²⁵.

¹ sen: -S

² olursın: olursın, didi İ

³ bulmazsavuz: bulmazsavuz didi İ

⁴ didi: -S

⁵ didi: -S

⁶ ben: -S

⁷ ol: -S

⁸ didi: -S

⁹ Mağrib’de: -S

¹⁰ gitmişlerdür: gitmişlerdür didi İ

¹¹ çün: -S

¹² itmişlerdür: itmişlerdür, didi İ

¹³ didi: -S

¹⁴ eyitdi: Çün: -S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ andan: -S

¹⁷ çün: -S

¹⁸ rāh: -İ

¹⁹ Seyyid: -S

²⁰ çün: -S

²¹ çün: -S

²² çün: -S

²³ çün: -S

²⁴ çün: -S

²⁵ degüllerdür: degüllerdür, didi İ

Eyitdiler¹: (15) İn-şā 'allāh Te'ālā hayr ola². Çün menzile geldiler, bir bîşezār (16) kenārına inüp qondılar. Nā-gāh ol bîşezārdan (17) bir şîr çıqa geldi ve dağı leşkere müteveccih oldu. Pādişāhuñ hargāhı (18) yakın idi. Qamu halāyık qaçdılar. Pādişāh çün yaluñuz³ qaldı. (19) Arslan dağı yakın geldi çün⁴ Cüneyd anda hāzır idi. Ammā silāhın (20) çıkarmışdı. Hemān şîre⁵ qarşu varup çün⁶ şîrūñ qulağın tıtdı. (21) Burup kendüye çekdi dağı kafasına bir müşt eyle urdı ki

[I335^b]

(1) çün⁷ şîr yire yıqıldı. Andan geldiler çün⁸ şîrūñ derisin boynından (2) çıkardılar. Pādişāh dağı tahtı üzerinden nazār ider idi. Cümle leşker (3) çün⁹ şîri ıraçdan görüp andan¹⁰ qaçdılar, didi. Seyyid¹¹ Cüneyd çün¹² (4) şîri bir müşt ile depeledi. Andan¹³ kendü ile pādişāh fikr¹⁴ eyledi ki (5) bu civān pādişāh-zādedür ve yāhūd pehlevān-zādedür, diyüp aña¹⁵ āferīn (6) getürdi. Nā-gāh şîrūñ temāşāsına çoq¹⁶ leşker gūlüv itdi¹⁷. Pehlevānlar (7) çün¹⁸ hacil olup andan Cüneyd'e¹⁹ nazār iderler idi. Nā-gāh bir pehlevān (8) var idi²⁰. Adına Kūhten dirler idi. Cümle leşkerūñ pehlevānydı. (9) Eyitdi: Sen²¹ cāzūluk bilürsin²². Yoqsa hīç āferīde bir müştle (10) bir şîr depeler mi, didi²³. Hamza ol qadar pehlevān idi, bir müştle (11) çün²⁴ şîr depelemedi, didi²⁵. Eger

¹ eyitdiler: -İ

² ola: ola, didi İ

³ çün yaluñuz: tenhā S

⁴ çün: -S

⁵ şîre: -S

⁶ çün: -S

⁷ çün: -S

⁸ çün: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ andan: -S

¹¹ didi. Seyyid: -S

¹² çün: -S

¹³ andan: -S

¹⁴ pādişāh fikr: -S

¹⁵ aña: -S

¹⁶ çoq: -S

¹⁷ itdi: eyledi S

¹⁸ çün: -S

¹⁹ andan Cüneyd'e: -S

²⁰ var idi: -S

²¹ sen: -S

²² bilürsin: bilürsin, didi İ

²³ didi: -S

²⁴ çün: -S

²⁵ didi: -S

sen¹ rāst cāzū degülseñ (12) gel benümle güreş tut, didi². Çün bu sözi Cüneyd işitdi (13) şöyle hışma geldi ki çün ruhsārınuñ rengi gülzāra (14) döndi ve dağı tenindeki kılları çün³ igne gibi cāmesinden (15) taşra çıktı. Andan⁴ eyitdi: Ey cāhil ve ey bātıl, la⁶ net olsun (16) cāzūlara, ben cāzū degülem, didi⁵. Ammā çün⁶ cāzū depeleyiciyem diyüp (17) anuñ⁷ eline yapışdı ve dağı kendüye çekdi. Andan şoñra yirinden getirüp⁸ (18) pertāb itdi. Şöyle ki [S303^b] bir nice adım yir⁹ yuvalandı. Çün¹⁰ pādişāh (19) Cüneyd'ün tehevürinden hayrete vardı¹¹ ve Kūhtenüñ yüzi gözi (20) hāk-ālūde¹² olup andan¹³ yirinden tırdı, geldi. Çün¹⁴ kılıç çıkarup (21) çün¹⁵ Cüneyd'ün üzerine yürüdi. Cüneyd karşı varup¹⁶ elin tutup burdı.

[İ336^a]

(1) Kılıcın dağı elinden¹⁷ aldı ve eyitdi: Bārgāhda eyü kılıç çekersin, didi. (2) Eger¹⁸ hūnerüñ var ise yarın Kurās-ı dīve çek, didi¹⁹. Kūhten gürze (3) el uzatdı. Çün²⁰ Cüneyd'ün üzerine pertāb itdi. Gürz²¹ havādan (4) inerken top gibi²² tıtdı ve eyitdi: Ey mel'ün ben²³ pādişāh (5) hızm̄metindeyem²⁴. Yoksa ben senüñ²⁵ başını çün²⁶ tenüñden (6) kıparuram, didi²⁷. Nā-gāh Şeybū'ya ve 'Āşım'a ve Esed'e haber oldu

¹ sen: -S

² didi: -S

³ çün: -S

⁴ andan: -S

⁵ didi: -S

⁶ çün: -S

⁷ anuñ: -S

⁸ getirüp: -S

⁹ yir: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ hayrete vardı: hıyre oldu S

¹² ālūde: -İ

¹³ andan: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ Cüneyd karşı varup: andan İ

¹⁷ elinden: -S

¹⁸ didi. Eger: -S

¹⁹ didi: -S

²⁰ çün: -S

²¹ gürz: -S

²² top gibi: -S

²³ ben: -S

²⁴ hızm̄metindeyem: hızm̄metindeyem, didi İ

²⁵ ben senüñ: -S

²⁶ çün: -S

²⁷ didi: -S

(7) geldiler. İşıtdiler¹ ki Kūhten mühmelāt söyler idi. Eyidürdi² ki (8) ben Kūhyād'ũn oğlıyam. Ĥamza ile ʿ Amr Maʿ d-ı Kerb çün bu vilāyete geldiler (9) benüm atam ile güreş tıtdılar³. Bu vilāyetden benüm atam elinden (10) kaçdılar, didi⁴. Eger bu zamānda Ĥamza zinde olaydı, benüm kuvvetüm (11) kıatında bir berg-i giyāhçe olmazdı, didi. Seyyid⁵ Cüneyd çün⁶ bu sözlere (12) işidüp ammā⁷ taħammül eyler idi. Ammā⁸ Esed çün işitdi, ašlā⁹ şabr (13) idemeyüp eyitdi: Eger ʿ Amr¹⁰ Maʿ d-ı Kerb ölü¹¹ olmasaydı (14) senũn ve daħı atanũn zehresi olmazdı ki ayağũnuzı (15) anũn öñine koyabileydũnüz, didi daħı Kūhten'ũn üzerine yürüdi . (16) Andan¹² kıafasına bir müşt eyle urdı ki çün¹³ boynı üzölüp (17) andan¹⁴ yire düşdi. Hemān-dem cān virdi. Pādişāh eyitdi: (18) Ey siyāh benüm ĥuzūrumda niçün ĥürmetsizlik eyledũn, didi¹⁵. (19) Şimdi seni tıtaram daħı ber-dār eylerem, didi¹⁶. Esed eyitdi: Senũn (20) gücũn yetmez ki beni tıtup eyle idesin, didi¹⁷. Ammā ben Seyyid¹⁸ Cüneyd'ũn (21) devletinde tenhā senũn leşkerũni zır ü zeber eylerem, didi¹⁹. Pādişāh çün²⁰

[İ336^b]

(1) Cüneyd'ũn adın işitdi. Andan²¹ başın aşāğa idüp ĥiç tınmadı. (2) Buyurdı, yir ĥālī eylediler²². Cüneyd'i daʿ vet idüp eyitdi: Ey civān-ı²³ (3) ĥüb-rüy ve ey pehlevan-ı nık-ĥüy ol Ĥudā'ya ki sen²⁴ tıparsın (4) [S304^a] anũn ĥaķķıçün toğrı söyle ne kışisin

¹ işitdiler: gördiler çün İ

² eyidürdi: -S

³ tıtdılar: tıtdılar, didi İ

⁴ didi: -S

⁵ didi. Seyyid: -S

⁶ çün: -S

⁷ ammā: -S

⁸ ammā: -S

⁹ ašlā: -S

¹⁰ ʿ Amr: -S

¹¹ ölü: didi İ

¹² andan: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ andan: -S

¹⁵ didi: -S

¹⁶ didi: -S

¹⁷ didi: -S

¹⁸ Seyyid: -S

¹⁹ didi: -S

²⁰ çün: -S

²¹ andan: -S

²² yir ĥālī eylediler: bir ĥāl ile İ

²³ civān-ı: -İ

²⁴ sen: -S

ve dağı kimũñ (5) eşisin¹ ve ne yirden gelürsin ve ne yire gidersin, didi². (6) Cüneyd eyitdi: Benüm adum ‘Abd-ı Menāf oğlı Nevfel ođlı³ Münzir oğlı Üseyd (7) oğlı Cüneyd’dür, didi⁴. Sulţān çün bu sözi işitdi, andan⁵ (8) yirinden tırı geldi. Cüneyd’i çün⁶ kenāra çekdi. Andan şoñra⁷ (9) geçmişlerden ‘özrler diledi. Eyitdi: Ey Seyyid benüm⁸ atam zamānında (10) Ĥamza bu vilāyete geldi. Anlar büt-perestler idi. Diledi ki anlar⁹ (11) büt-perestligi terk eyleyeler, didi. Ammā¹⁰ eylemediler. Atamı ve atamuñ (12) qarındaşını çün¹¹ depeledi. Bu diyārda yigirmi ƙal‘a var idi. (13) Cümlesin ĥarāb itdi. ‘Amr Ma‘d-ı Kerb¹² gelüp¹³ dağı bu vilāyetde nice (14) ĥarb, ƙıtāl¹⁴ itdi, didi¹⁵. Bizüm gönümüzde andan hıç kīnemüz (15) yođdur¹⁶ ve dağı hergiz dervīşi ve dağı ġarībi incitmezüz¹⁷ (16) ve her kim büt-perestligi terk eylemezdi aña¹⁸ yalvaruruz, didi¹⁹. (17) Şimdi sen dağı ĥātırũñ āsūde tüt ki saña şol deñlü (18) eylük eyleyem ki sen²⁰ ‘acebe ƙalasin, didi. Andan²¹ Ĥudā’ya ve Resūl’ına (19) and içdi ki benüm senũñle dostlukdan ġayrı nesne yoğdur (20) didi²². Bunı didükden şoñra buyurdi. Yüz tağta ĥām gümüş²³ (21) ve yüz dāne yarar²⁴ eyü at ve yüz ġulām ve yüz dāne²⁵ kenīzek

¹ eşisin: eşisin, didi Ī

² didi: -S

³ oğlı: -S

⁴ didi: -S

⁵ andan: -S

⁶ çün: -S

⁷ andan şoñra: -S

⁸ benüm: -S

⁹ anlar: -Ī

¹⁰ didi. Ammā: -S

¹¹ çün: -S

¹² Kerb: -Ī

¹³ gelüp: -S

¹⁴ ƙıtāl: -S

¹⁵ didi: -S

¹⁶ yoğdur: yoğdur, didi Ī

¹⁷ incitmezüz: incitmezüz didi Ī

¹⁸ aña: -S

¹⁹ didi: -S

²⁰ sen: -S

²¹ didi. Andan: -S

²² didi: -S

²³ ĥām gümüş: cāme S

²⁴ dāne yarar: -S

²⁵ dāne: -S

[İ337^a]

(1) ve yüz kīse dīnār Cüneyd'e¹ virdiler. Andan Cüneyd'den² 'özrler dilediler (2) ve eyitdiler ki yā Seyyid bu siyāha biz ne tedbīr idelüm kim (3) zīrā³ ki buñā silāh kār itmez⁴. Güyā ki (4) İsfendiyār-ı Rūyīnten'dür, didi⁵. Hemān biz anı⁶ māl ile tesellī idüp (5) anı girü⁷ döndürmekdür. Hayfdur⁸, anuñ gibi siyāhuñ (6) cengine seyfle varasın, didi. Çün⁹ Cüneyd, Fercān şāhuñ bu¹⁰ sözün (7) işidüp andan¹¹ güldi. Eyitdi: Ey sultān sen hīç¹² ğam (8) yime be-^c ināyet-i¹³ Bārī ve be-devlet-i hānedān-ı Muştafā ki senüñ huzūrında (9) ben¹⁴ aña bir kār ideyin ki tā rüz-ı kıyāmet dek¹⁵ dillerde yād (10) olup illerde ad kıala, didi. Andan¹⁶ Sultān Fercān¹⁷ dañı şād (11) olup buyurdı, seherden göç itdiler. Andan¹⁸ Endülīs cānibine (12) gıtdiler. Bu maħalli unutma, yine gelevüz¹⁹. [S304^b] Hikāyeti (13) bir yirden dañı işit²⁰. Şekerden şīrīnterdür, didi²¹.

Kit' a:

(14) Şāyed ki mer īn hikāyet-i hūb

Ez-ġāliye ber-kamer nüvīsed²²

Tā bāz be-hāndeş (15) muħibbān

Ber-cān u dil ez-ciger ²³nüvīsed²⁴

¹ Cüneyd'e: -İ

² andan Cüneyd'den: getirüp S

³ zīrā: -S

⁴ itmez: itmez, didi İ

⁵ didi: -S

⁶ biz anı: -S

⁷ girü: -S

⁸ hayfdur: bize hayfdur didi İ

⁹ didi. Çün: -S

¹⁰ bu: -İ

¹¹ andan: -S

¹² sen hīç: -S

¹³ be-^c ināyet-i: be-yārī-i S

¹⁴ ben: -S

¹⁵ rüz-ı kıyāmet dek: devr-i rüzgār S

¹⁶ didi. Andan: -S

¹⁷ Fercān: -S

¹⁸ andan: -S

¹⁹ gelevüz: gelevüz, didi İ

²⁰ işit: işit, didi İ

²¹ didi: -S

²² nüvīsed: tūyid İ

²³ nüvīsed: tūyid İ

²⁴ Şiirin tercümesi: Güzel hikāye sanki ġāliye ile kamer üzerine yazılmıştır. Dostlarımız, tekrar tekrar okusun diye ciğerden cān ve gönül üzerine yazılmıştır.

Kıışsa-i dāstān-ı¹ dīger (16) Ebū Ḥafş-ı Kūfi² eydür, raḥmetu'llāhi 'aleyh Kurās-ı dīvūñ iki (17) oğlu var idi. Atalarından merdānerek ve bed-fi'lrek idi (18) ve daḥı büyüginüñ adına Kāhūr³ dirler idi ve küçüginüñ adına Şākūr (19) dirler idi. Vilāyetlerinde bir gün 'işe meşgüller idi. Nā-gāh (20) vilāyetlerine bir gemi geldi. Ol gemide çok bāzergānlar ve ni'metleri (21) firāvān ve ḥalkı her nevāḥiden cem' olmuşdı. Bir hoş-āvāz ve bir⁴ perde-

[1337^b]

(1) nūvāz ve 'işve-bāz ve cān-güdāz mutribler var idi. Her bābdan ve nāydan⁵ ve kemānçeden (2) ve kāmūndan ve tanbūreden üstāzlar idi. Çün gemi kenār bulup (3) karar gösterdi. Cümlesi Kurās'uñ ceziresine geldiler ve taşra⁶ (4) çıktılar. Kurās'uñ oğlu çün⁷ mutribi göricek andan⁸ bir şöbet (5) eyle, didi. Ammā nevāḥi-i Ḥicāzī'de şöyle eyle ki tā⁹ ki bize hoş gele. (6) Mutrib-i hoş āvāze ber-batı eline aldı, bir nevāziş gösterdi¹⁰. Andan şöra¹¹ bir¹² bülend āvāz ile (7) Reşide-i 'Arab'uñ vaşında bir dāne¹³ şi'r okudu ki bī-iḥtiyār semā'a (8) girüp cümle 'ālem daḥı vecde¹⁴ vardılar. **Şi'r:**

Zi-Yeşrib ber-āmed (9) mehī hem-çü serv

Teneş hem-çü sīm ü miyān çün tezerv

Be-bālā (10) be-mānend serv-i bülend

Dü gīsū-yı ü hem-çü bī-cān kemend

Zi-ruḥ-ı (11) ü çü māh lebeş çün şeker

Dü-çeşmeş be-mānend-i necm-i seḥer

¹ dāstān-ı: -S

² Kūfi: -S

³ Kāhūr: Māhūr İ

⁴ bir: -S

⁵ nāydan: -İ

⁶ geldiler ve taşra: -S

⁷ çün: -S

⁸ andan: -S

⁹ tā: -S

¹⁰ bir nevāziş gösterdi: -İ

¹¹ şöra: -İ

¹² bir: -S

¹³ dāne: -S

¹⁴ cümle 'ālem daḥı vecde: 'ālem-i vecde S

Tū guftī ki hūrest (12) ū yā perī

Mer u-rā şude müşterī Müşterī

Cihānī pür ez-^ç aşıkī ney¹-dilend

(13) Çi zinde çi ānān ki zīr-i gilend²

Neşr: Çün Kurās-ı dīvūñ oğlı (14) bu şi^ç ri işitdi. Anuñ cemāli vaşfında az kaldı ki bī-
hod ola³. (15) Üç nevbet bu şi^ç ri oğutdı. Eyitdi⁴: Bu niçe Reşide'dür (16) ki [S305^a]
bu kadar hüsnele vaşf eylersin, didi⁵. Toğrı (17) söyle, anuñ baña nişānın vir⁶. Yoksa
şimdi seni pāre pāre (18) eylerin, didi⁷. Muṭrib hemān elini enbānına şokdı. Meger
Reşide'nūñ (19) hüsni çün taşvīr itdürmişdi. Andan⁸ çıkardı, eline virdi. (20) Kāhūr
çün anı⁹ gördi, hemān¹⁰ kendüden gitdi ve eyidürlerdi ki (21) yetmiş kerre ol şürete
nazar itdi¹¹ ve kendüden gitdi

[I338^a]

(1) tā anasına haber oldı, başı ucına geldi. Muṭribden şordı ki (2) bu Reşide ne yirde
olur, didi¹². Muṭrib eyitdi: Reşide ^ç Arab (3) kızıdır¹³. Anı perīler kapmışdur¹⁴ ve
deryāya bırakmışlar ve (4) hiç kimesne anuñ nişānın bilmez, didi¹⁵. Ammā¹⁶
Hamza'nūñ ^ç ammüsi oğlı (5) aña ^ç aşık olmuşdur. Anuñ talebinden çün¹⁷ ^ç ālemde ser-
gerdāndur¹⁸ ve (6) ben bundan gayrı bilmezsin, didi¹⁹. Ammā ^ç Arab diyārında (7) bir

¹ ney: bī ĩ

² Şiirin Tercümesi: Yesrib'den servi misali bir dolunay yükseldi. Teni gümüş gibi, beli sülün gibidir. Yüce servi gibi göklere yükselmiş, iki bölük saçı cana kement gibi olmuş. Yanağı ay gibi dudağı şeker gibi iki gözü seher yıldızı gibidir. Sen ona hūrî veya perî dedin. Meğer Müşterî (Jüpiter) ona müşteriymiş. Tüm cihān ney misālî inleyen aşıklarla doludur. Diriler nerede toprak altında kalanlar nerede.

³ ola: ola, didi ĩ

⁴ eyitdi: -S

⁵ didi: -S

⁶ vir: vir, didi ĩ

⁷ didi: -S

⁸ andan: -S

⁹ anı: -S

¹⁰ hemān: -S

¹¹ itdi: eyledi S

¹² didi: -S

¹³ kızıdır: kızıdır, didi ĩ

¹⁴ kapmışdur: kapmışdur, didi ĩ

¹⁵ didi: -S

¹⁶ ammā: -ĩ

¹⁷ çün: -S

¹⁸ ser-gerdāndur: ser-gerdāndur, didi ĩ

¹⁹ didi: -S

nigārende vardır. Anuñ şūretin görmışdür¹ ve hīç anuñ (8) şūretin taşvīr² itmekde anuñ gibi üstād³ yoğdur⁴. Ğayrı kārı (9) dağı yoğdur, didi⁵. Ğalāyık andan şatun⁶ alurlar⁷ ve dağı (10) yeñi heves civānlara ve pādīşāh-zādelere⁸ iletürler, didi⁹. Ğāl (11) budur ki didüm. Kāhūr-ı dīv¹⁰ eyitdi: Anuñ vaşfında (12) bir şı' r dağı oğı ammā Ğicāzī dilinde söyle, didi¹¹. (13) Bir ğazel dağı oğudı. Andan¹² Kāhūr ol qadar kendüzin (14) yire¹³ urdı ki hemān¹⁴ süst oldı. Anası eyitdi: Ey oğul (15) biraz¹⁵ ārām eyle ki eger ol zinde olup yir yüzinde¹⁶ ise ben hezār şehri (16) anuñçün¹⁷ Ğarāb eyleyem¹⁸ ve ol şehirlerüñ Ğalāyıkını depeleyem (17) didi¹⁹. Anı ele getürem, senüñçün²⁰ anı tā²¹ ele getürmeyince (18) oturmıyam, didi²². Ammā²³ eger mürde ise aña ne çāre didi²⁴. (19) Bu söz ile çün²⁵ oğlına tesellī virür idi ve hezār merdüm- (20) Ğorı bu Ğaber için cihāna āvāre eyledi. Nā-gāh çün²⁶ (21) Ğaber getürdiler ki Sulţān Manşūr, Cüneyd'i ve Reşīde-i

---

¹ görmışdür: görmışdür, didi Ğ

² taşvīr: -Ğ

³ üstād: -S

⁴ yoğdur: yoğdur, didi Ğ

⁵ didi: -S

⁶ şatun: -S

⁷ alurlar: alurlar, didi Ğ

⁸ zādelere: -S

⁹ didi: -S

¹⁰ dīv: -S

¹¹ didi: -S

¹² andan: -S

¹³ yire: -S

¹⁴ hemān: -S

¹⁵ biraz: -S

¹⁶ olup yir yüzinde: -Ğ

¹⁷ anuñçün: -S

¹⁸ eyleyem: eyleyem, didi Ğ

¹⁹ didi: -S

²⁰ senüñçün: senüñçün didi Ğ

²¹ tā: -S

²² didi: -S

²³ ammā: -Ğ

²⁴ didi: -S

²⁵ çün: -S

²⁶ çün: -S

[İ338^b]

(1) ‘Arab’ı ve Şeybū’yı¹ giriftār itmiş. Cüneyd’i depelemek ister² ve Reşīde-i ‘Arab’ı oğluna alıvirmek³ (2) [S305^b] ister, didiler⁴. ‘Abdü’l-mü’min’le mā-beynlerinde bir⁵ huşūmet (3) düşmişdür⁶. Çün cāsūslar bu haberi getürdiler, (4) Kāhūr’ı çün⁷ zencīre çekmişler idi. Bu haberden handān⁸ (5) oldılar. Andan⁹ eyitdiler: Biz varalum çün¹⁰ Mağrib diyārını harāb (6) u yebāb¹¹ idelüm¹². Reşīde-i ‘Arab’ı ele getürelüm, didi¹³. (7) Kurās-ı dīv elli biñ nefer dīvi ihzār idüp ol mühim (8) için oğlanlarına gönderdi ki tā Mağrib’de ‘Abdü’l-mü’min şehrine (9) varalar. Andan çün¹⁴ harāb ideler. Kāhūr elli biñ nefer (10) dīv ile çün¹⁵ Mağrib’e geldiler. ‘Abdü’l-mü’min sulṭānuñ şehrinin (11) çün¹⁶ harāb itdi. ‘Abdü’l-mü’min¹⁷ başı kaba ve yalın ayak çün¹⁸ serāyından (12) taşra¹⁹ çıkup çün Kāhūr’a geldi. Eyitdi: Ben²⁰ ne (13) günāh eyledüm²¹ ve benüm ecdādum çün²² sizüñ hevādārıñuz (14) idiler, didi²³. Çün Hamza bu vilāyete geldi, çok harb (15) u kıṭāl²⁴ eyledi²⁵ ve biz sizden girü²⁶ yüz döndürmedük (16) didi²⁷. Kāhūr eyitdi: Reşīde-i ‘Arab’ı baña göster, didi²⁸. (17) ‘Abdü’l-mü’min eyitdi: Anlar bu vilāyetden gitdiler çün²⁹ Sulṭān (18) Manşūr’a

¹ Şeybū’yı: -İ

² ister: ister, didi İ

³ oğluna alıvirmek: virmek İ

⁴ didiler: -S

⁵ bir: -S

⁶ düşmişdür: düşmişdür, didi İ

⁷ çün: -S

⁸ handān: şād S

⁹ andan: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ yebāb: -S

¹² idelüm: idelüm, didi İ

¹³ didi: -S

¹⁴ andan çün: -S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ çün: -S

¹⁷ ‘Abdü’l-mü’min: çün İ

¹⁸ çün: -S

¹⁹ taşra: -S

²⁰ eyitdi, ben: -S

²¹ eyledüm: itdüm, didi İ

²² çün: -S

²³ didi: -S

²⁴ harb u kıṭāl: harāblık S

²⁵ eyledi: itdi, didi İ

²⁶ girü: -S

²⁷ didi: -S

²⁸ didi: -S

²⁹ çün: -S

vardılar, didi¹. Reşide ile Cüneyd'i tıtdı. Cüneyd'i (19) katl itmek istedi çün² Şeybū kurtuldu ve ele girmedi. (20) Anları depeledi, Reşide ile Cüneyd'i çün³ halāş eyledi⁴. (21) Bundan ğayrı biz⁵ bilmezüz, didi⁶. 'Abdü'l-mü'minden çün⁷

[I339^a]

(1) haber alıcağ hemān göç itdi ve Sind⁸ şehrinden yaña çün revāne (2) olup⁹ gitdiler. Çün şehr-i Sind'e geldiler. Şehri (3) ħarāb idüp andan¹⁰ āteşe urdılar. Çün¹¹ ħalāyık-ı şehr feryād (4) u fiğāna geldiler. Anlardan dağı Reşide ħaberin şordı. (5) Biz Reşide-i 'Arab'ı bilmezüz, didiler¹². Kurās¹³ Endülis şehrini (6) çün¹⁴ ħiṣār itmişdür¹⁵ ve Endülis şāhı, Fercān şāhından (7) çün¹⁶ meded taleb itmişdür, didi¹⁷. Fercān dağı bir nice 'Arab'la (8) anda gitdiler, meded itmege. Bu ħaberdan ğayrı ħaber biz¹⁸ bilmezüz¹⁹. (9) Beñzer ki Reşide ol ğarīblerle²⁰ biledür, didiler²¹. (10) Kāhūr bu ħaberi alıcağ şabr idemeyüp hemān-dem göç (11) idüp Endülis şehrinden yaña gitdi. Bu mağalli unutmā. (12) Yine gelürüz²² ve ħikāyeti bir yirden dağı işit²³. (13) [S306^a] **Ķıṣṣa-i dīger, mü'ellif-i kitāb eyidür ki Şāh-ı Fercān** (14) çün²⁴ Cüneyd ile giderlerdi. Endülis şehrine birkaç menzil (15) çün²⁵ kalıcağ Şeybū eyitdi: Ben varayın, Endülis şehriniñ²⁶ şāhına

¹ didi: -S

² çün: -S

³ çün: -S

⁴ eyledi: eyledi, didi İ

⁵ biz: -S

⁶ didi: -S

⁷ çün: -S

⁸ Sind: Sindi İ, -S

⁹ çün revāne olup: -S

¹⁰ andan: -S

¹¹ çün: -S

¹² didiler: -S

¹³ Kurās: atañ S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ itmişdür: itmişdür, didiler İ

¹⁶ çün: -S

¹⁷ didi: -S

¹⁸ ħaber biz: -S

¹⁹ bilmezüz: bilmezüz, didiler İ

²⁰ ğarīblerle: 'Arabiler ile İ

²¹ biledür, didiler: bile tırdılar S

²² gelürüz: gelürüz, didi İ

²³ işit: işit, didi İ

²⁴ çün: -S

²⁵ çün: -S

²⁶ şehriniñ: -S

(16) haber vireyin¹. Çün² Kurās’uñ leşkerinden aña bildüreyim³ (17) didi. Çün⁴ bebr ü peleng gibi şıçramağa başladı. Ol gün (18) yüz ferseng yol yürüdi. Nā-gāh leşkergāha geldi. (19) Haber almışdı ki çün⁵ Kurās’uñ oğlu Reşide talebine gitmişdür. (20) Derhāl oturdu, Kāhūr’uñ kavlınden bir nāme yazdı (21) aña⁶ ki ben⁷ fülān gün Fercān şehrine vardum.

[İ339^b]

(1) Fercān şahı Reşide-i ‘Arab’ı ve dağı Hamza’nuñ kavmini giriftār (2) itmiş, saña getüri yorur⁸, tā ki Cüneyd’i atañ kanı (3) içün depeleyesin ve Reşide-i ‘Arab’ı andan⁹ oğluña virem¹⁰. (4) Sen otur tā ki ben varam. Çün¹¹ mektübı tamām (5) idüp derhāl kendüzini bir¹² siyāh eyledi ve eline bir dāne¹³ (6) ‘aşā alup andan¹⁴ revāne oldı. Çün¹⁵ leşkergāha (7) girüp Kurās’uñ çün hargāh-ı¹⁶ bārgāhına varup (8) eyitdi: Ben Kāhūr’uñ kâşıdıyam, didi¹⁷. Anı Kurās’uñ (9) öñine iletdiler. Şeybū çün içerüye girdi ve hizmeti (10) yirine getürdi. Mektübı çün¹⁸ vezirüñ eline virdi. (11) Kurās-ı la‘in çün¹⁹ taht üzerinde oturmuşdı ve bir²⁰ tēc-ı (12) muraşsa‘ başında idi. Bir tēc dağı öñinde idi ki (13) Ferīdün’uñ gencinden çün²¹ çıkarmışdı. Andan²² öñine (14) komışdı ve temāşā idüp eyidürdi²³ ki eger Reşide benüm²⁴ oğlumuñ (15) eline gire bu tēcı ben²⁵ aña vireyin, dirdi ve bir elmās (16) tiğ dağı Efrāsiyāb gencinden

¹ vireyin: vireyin, didi İ

² çün: -S

³ aña bildüreyim: ma‘lüm ideyin S

⁴ çün: -S

⁵ çün: -S

⁶ aña: -S

⁷ ben: -İ

⁸ getüri yorur: getürdi, didi İ

⁹ andan: -S

¹⁰ virem: virem dirsın didi İ

¹¹ çün: -S

¹² bir: -S

¹³ dāne: -S

¹⁴ andan: -S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ çün hargāh-ı: -S

¹⁷ didi: -S

¹⁸ çün: -S

¹⁹ la‘in çün: -S

²⁰ bir: -S

²¹ çün: -S

²² andan: -S

²³ eyidürdi: -S

²⁴ benüm: -S

²⁵ ben: -S

çıkarmışdı. Anı¹ dağı oğluma (17) bağışlayayın dir idi. Ol eřnāda iken nā-gāh² řeybū (18) içerüye girdi. Eyitdi: Ben ođluñdan gelürem, didi. (19) Çün³ Kurās, řeybū'yı yanına kığırup çün⁴ nevāziřler itdi. (20) Andan řoñra ođluñ ađvālınden şordı. Ammā řeybū-yı (21) řarrār tācla tığ-i elmās çün⁵ gözlerin aldı ve şamaç itdi ki

[İ340^a]

(1) bu tāc ile tıği çün⁶ kıpa, bu tāc andan⁷ Reřide'ye (2) ve bu tığ çün⁸ Cüneyd'e sezādur, didi. [S306^b] Kurās çün⁹ řeybū'yı (3) dağı yağınma getürdi, řordı¹⁰. Sen ne yirdensin, didi¹¹. (4) řeybū eyitdi: Ben Mışr'danam¹² ve birkıaç¹³ müddetdür ki çün¹⁴ (5) Mađrib diyārında¹⁵ oluram¹⁶. Benüm iřüm çün¹⁷ kıaşıdılığdur, (6) didi¹⁸. Çün Kāhūr bu yire geldi¹⁹. Beni hıżmetine kıbül itdi (7) didi. Çün²⁰ bunları sōylerken hemān²¹ tađtuñ oñine geldi. Bir (8) eliyle tıği aldı. O²² bir eliyle çün tācı aldı. Andan²³ řōyle (9) şıçradı ki ol şağda tıranlaruñ öte yanında bulundu. Çün²⁴ (10) Kurās tutuñ diyüp andan²⁵ feryād ider idi. řeybū eyitdi: (11) Ben²⁶ ođluña iletürin tıtmañ dir idi. şıçrayu şıçrayu çün²⁷

---

¹ anı: -S

² nā-gāh: -S

³ didi. Çün: -S

⁴ çün: -S

⁵ çün: -S

⁶ tıği çün: -S

⁷ andan: -S

⁸ çün: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ şordı: eyitdi S

¹¹ didi: -S

¹² Mışr'danam: Mışr'danam, didi İ

¹³ birkıaç: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ diyārında: -S

¹⁶ oluram: oluram, didi İ

¹⁷ çün: -S

¹⁸ didi: -S

¹⁹ bu yire geldi: -S

²⁰ itdi didi. Çün: -S

²¹ hemān: -S

²² aldı. O: -S

²³ andan: -S

²⁴ çün: -S

²⁵ andan: -S

²⁶ eyitdi, ben: -S

²⁷ çün: -S

(12) yügüp¹ şahrāya yüzün tıtdı. Cümle leşker süvār aña² (13) olup ardına düşdiler. Şeybū bir sâ‘at olmadın çün³ (14) anlaruñ gözinden nā-bedīd oldı. Ol gün çün⁴ leşkerghāhına (15) yetişdi. Gelüp tıgıle tācı Cüneyd’uñ öñine kōdı. Cüneyd eyitdi: (16) Sen⁵ şart eylemedüñ mi, bir dağı uğruluk itmeyeyin diyü. (17) Şeybū eyitdi: Ben⁶ bunları uğruluk ile çün⁷ getürmedüm⁸. (18) Şecā‘atla getürdüm, didi⁹. Cüneyd eyitdi: Sen¹⁰ anı ğāfil (19) eyledüñ ve aña bahāne idüp¹¹ yalan söyledüñ ammā ben bunu (20) meydānda merdānelik ile alayın, didi¹². Şeybū eyitdi: Ey Seyyid (21) bizüm atalarumuz ve ecdadumuzuñ¹³ hemīşe kārları bunuñ gibidür, didi.

[İ340^b]

(1) Uğruluk ve yalan söylemekdür, didi. Oğul oldur ki çün¹⁴ atasına (2) beñzeye didi¹⁵. *El-veledu sırru ebīhi* ve sizüñ atalaruñuzuñ kārı şecā‘at (3) ve saḡāvet ve emānet ve ḡarb ve ḡarb idi. Sen dağı bī-iḡtiyār (4) anı idersin, didi¹⁶. Eger beni depeleseler ben¹⁷ bu kārlardan (5) vāz gelmezem¹⁸ ve dönmezem, didi¹⁹. Sen dağı şöyle²⁰ ve eger ben (6) hezār ‘ahd eylersem cümlesi yalandur, didi²¹. Benüm anam ḡikāyet (7) eylerdi kim şīr-ḡor iken bir kız kārındaşum var idi. Sen²² yuvalanı varup (8) anuñ südin emerdi. Toyıcaḡ yine kaçup gelürdüñ²³, yuvalanaraḡ. Ol (9) dağı çün²⁴ gülüp ta‘accübe varurdi. Hem-sāyelerinuñ dağı kiminuñ (10) kitābın ve

---

¹ yügüp: yüz gibi İ

² aña: -S

³ çün: -S

⁴ çün: -S

⁵ sen: -S

⁶ ben: -S

⁷ çün: -S

⁸ getürmedüm: getürmedüm didi İ

⁹ didi: -S

¹⁰ sen: -S

¹¹ bahāne idüp: -S

¹² didi: -S

¹³ ecdadumuzuñ: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ didi: -S

¹⁶ didi: -S

¹⁷ ben: -S

¹⁸ vāz gelmezem: -S

¹⁹ didi: -S

²⁰ şöyle: şöyle, didi İ

²¹ didi: -S

²² sen: -İ

²³ gelürdüñ: -S

²⁴ çün: -S

kiminũn dağı dutın ve kiminũn etmegın ve kiminũn (11) dağı ĥurmāsın çũn¹ uđrularduñ, didi². [S307^a] Ben bu şan^c atla çũn³ (12) anam ĥarından tođmıŝamdur⁴, didi. Seyyid⁵ Cũneyd çũn bu sızlerden (13) bir⁶ ĥaylı gũldi. Ŗıyle ki ĥandeden çũn⁷ bĩ-ĥod oldı⁸. (14) Ŗeybũ-yı ŝĩrĩn-kār yine taşra çıĥdı. Kāhũr^cuñ leşkerinden (15) yaña çũn⁹ mũteveccih olup gırdi ki leşker çũn¹⁰ (16) Sind şehrinden gıç itmişler idi. Çũn¹¹ gelũrler idi. (17) Andan¹² ĥondılar çũn yaĥın geldi. Andan¹³ ĥĩle-i enbānın oñine (18) getũrũp bir aĥ uzun saĥal çıĥardı. Andan¹⁴ zenaĥdānına (19) bağladı ve bir dāne¹⁵ yeñi ĥaftan çıĥarup andan¹⁶ giydi. Āsmānĩ (20) idi ve ma^c cũndan dũzũlmıŝ bir deste gũl eline aldı¹⁷ ve kendũ (21) yũzinũn rengi çũn¹⁸ gũl-nār rengine dıondũrdi ve gũstāĥāne leşker

[I341^a]

(1) içine girdi. Çũn Kāhũr^cuñ taĥtı oñine geldi. (2) Kāhũr eyitdi: Sen kimsin¹⁹. Hiç ādemĩye beñzemezsın (3) didi²⁰. Ŗeybũ eyitdi: Ben ādemĩ degũlem, iblisũn ĥarındaŝıyam²¹. (4) Ŗimdi senũn atañ ĥatından gelũrem, didi²². İblĩs anda oturmıŝdur ve (5) beni saña bir iŝe gındermiŝdũr, didi²³. Ol tācdan ki atañ (6) ile idi ki ve bu dāne²⁴ ki atañuñ adı anuñ ūzerindedũr. Budur ki beni²⁵ saña (7) gındermiŝdũr²⁶,

¹ çũn: -S

² didi: -S

³ çũn: -S

⁴ toğmışamdur: çıĥmıŝamdur İ

⁵ didi. Seyyid: -S

⁶ bir: -S

⁷ çũn: -S

⁸ oldı: oldı, didi İ

⁹ çũn: -S

¹⁰ çũn: -S

¹¹ çũn: -S

¹² andan: -S

¹³ andan: -S

¹⁴ andan: -S

¹⁵ dāne: -S

¹⁶ andan: -S

¹⁷ aldı: -S

¹⁸ çũn: -S

¹⁹ kimsin: kimsin, didi İ

²⁰ didi: -S

²¹ ĥarındaŝıyam: ĥarındaŝıyam, didi İ

²² didi: -S

²³ didi: -S

²⁴ bu dāne: -İ

²⁵ beni: -S

²⁶ gındermiŝdũr: getũrmiŝdũr İ

did¹. Kāhūr çün la‘ li gördi, hemān² añladı. (8) Bildi³ ki rāst eyidür, andan⁴ yirinden turdı. Şeybū’nuñ ayağına (9) düşdi. Mü’ellif-i kitāb eyidür ki Kurās’uñ kamu kavmi (10) iblīse taparlar idi. Çün rāst nişān gördiler. İki qarındaş (11) Şeybū’ya çok ‘ izzet itdiler. Ayağına⁵ yüz sürdiler. Andan⁶ şordılar (12) ki aduñuz nedür? Şeybū eyitdi: Lākīs⁷’dür. Anlar eyitdiler ki biz (13) sizi gāyet⁸ çok görüp dururuz⁹ ve illā bizüm yanumuza gelmezsiniz (14) didi. Şeybū¹⁰ eyitdi: Ben¹¹ āsmānda çok¹² feriştelere ile ceng (15) eylerdüm¹³ tā¹⁴ ki sizlere zahmet virmesünler, didi. (16) Andan¹⁵ yine kademine düşdiler ki ve Reşīde-i ‘Arab’ı¹⁶ benümçün (17) alıvir, didi¹⁷. Şeybū eyitdi: Āsmānda senüñ için aña kıbāle¹⁸ (18) getürmişdür, didi¹⁹. Bu iki günde varayın, anı ben²⁰ tutayın. (19) Andan²¹ saña getüreyin ve bunu²² didi ve dağı bağına el şokdı. (20) [S307^b] Bir kâğıd çün²³ çıkardı ki bir nefise bir nice naşş²⁴ anuñ (21) üzerinde yazılmış idi ki çün²⁵ Kāhūr’uñ öñine kōdı. Andan²⁶

[I341^b]

(1) eyitdi: Bu kıbāle²⁷ Reşīde’nün kıbālesidür, didi²⁸. Saña āsmāndan yazılmışdur²⁹

---

¹ didi: -S

² hemān: -S

³ bildi: -S

⁴ andan: -S

⁵ ayağına: -S

⁶ andan: -S

⁷ Lākīs: Lāfīs İ

⁸ sizi gāyet: seni S

⁹ dururuz: tururuz didi İ

¹⁰ didi. Şeybū: -S

¹¹ ben: -S

¹² çok: -S

¹³ eylerdüm: eylerdüm, didi İ

¹⁴ tā: -S

¹⁵ didi. Andan: -S

¹⁶ ‘Arab’ı: -S

¹⁷ didi: -S

¹⁸ kıbāle anı: kıbāle S

¹⁹ didi: -S

²⁰ ben: -S

²¹ andan: -S

²² bunu: -S

²³ çün: -S

²⁴ bir nefise bir nice naşş: pür benefşe S

²⁵ çün: -S

²⁶ andan: -S

²⁷ kıbāle: -S

²⁸ didi: -S

²⁹ yazılmışdur: virilmişdür S

(2) didi¹. Kāhūr gāyet güm-rāhlığından şād oldu. Andan² na‘ ralar urdı (3) ve kāğıdı aldı ve eyitdi ki kim yazmışdur? Şeybū eyitdi³: Cebrā’il ve Mikā’il (4) yazmışdur, didi⁴. Kāhūr andan⁵ hurrem olup eyitdi: Bir hoş-āvāz (5) muṭrib dilerem, didi⁶. Bu şāzlıkda bir sā‘at ‘ iş idevüz, didi⁷. (6) Şeybū andan⁸ eyitdi: Ben şol tağ başına varayın, bir du‘ā ideyin⁹. (7) Bir hoş-āvāz muṭrib göndersünler, didi. Andan¹⁰ Kāhūr şāz oldu. (8) Şeybū daḡı şāz oldu. Çün¹¹ Şeybū tağa vardı, andan¹² hīle-i enbānın (9) çün¹³ ortaya getürüp muṭribāne tonlar çıkarup giydi (10) ve saçlarını şalıvirdi ve kaftanını şol kadar uzun itdi (11) ki çün¹⁴ yirde sürünür idi. Kendüyi bir ‘aceb şekle (12) bezedi ki hīç kimesne anı¹⁵ görmüş degüldi. Çün¹⁶ başına bir nīm tāk (13) geçürdi ve daḡı bir ṭanbūre ve bir dāne¹⁷ nāy-ı ‘Irākī ve bir def ve bir (14) kemānçe ve bir çehār-pāre bu cümlesin getürüp andan¹⁸ leşkerüñ (15) içine girüp ve ḡalāyık çün¹⁹ anı Kāhūr’uñ öñine getürdiler. (16) Çün²⁰ Kāhūr anı gördi, eyitdi: Ey muṭrib ne yirden (17) gelürsin, didi²¹. Muṭrib eyitdi²²: Cennetden gelürem, didi. (18) Çün²³ Lākīs geldi, eyitdi: Ey²⁴ oğlum, Kāhūr’a var²⁵ ve anuñ²⁶ vaḡtini (19) daḡı hoş eyle²⁷. Zīrā²⁸ muṭrib ister, didi. Ben daḡı geldüm (20) didi. Ber-baḡı kenārına aldı. Ol gice

¹ didi: -S

² andan: -S

³ Şeybū eyitdi: -S

⁴ yazmışdur, didi: -S

⁵ andan: -S

⁶ didi: -S

⁷ didi: -S

⁸ andan: -S

⁹ ideyin: ideyin, didi İ

¹⁰ didi. Andan: -S

¹¹ Şeybū daḡı şāz oldu. Çün: -S

¹² andan: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ anı: -S

¹⁶ çün: -S

¹⁷ dāne: -S

¹⁸ andan: -S

¹⁹ çün: -S

²⁰ çün: -S

²¹ didi: -S

²² eyitdi: -S

²³ çün: -S

²⁴ ey: -S

²⁵ var: var, didi İ

²⁶ anuñ: -İ

²⁷ eyle: eyle, didi İ

²⁸ zīrā: -S

tā¹ şabāh dek çün² (21) şöbet itdi. Andan³ Şeybū eyitdi: Siz gāfil idüñüz, cennetden sizüñ

[İ342^a]

(1) için bir teberrük göndermişlerdür. Kāhūr getir, didi. Bir pāre helvā (2) çıkardı ki ol helvā⁴ dārū-yı hūş-ber ile perverde idi. Anlaruñ (3) öñine qodı. Her biri birer pāre yidiler. Henüz dağı yutmadın kendülerinden (4) gidüp yire⁵ düşdiler ve dağı şabāh olmamışdı. Ammā yakın (5) idi. Şeybū çün⁶ yirinden tırdı. Andan⁷ hancer-i ābdārın çıkardı (6) vardı. Şākūr’uñ [S308^a] başın kesdi andan⁸ Kāhūr’uñ (7) elin ayağın bağlayup andan⁹ arqasına aldı ve leşker içinden şahrāya (8) çıktı. Bir pāre yir¹⁰ çün gitdi. Aña bir kimesne yetdi ve eyitdi: (9) Bu kimdür ve ne yirden gelürsin¹¹ ve ne yire gidersin, didi¹². Şeybū (10) hiç aña¹³ tınmadı ammā¹⁴ ayağını götürüp gitdi¹⁵. Bir lahzada çün¹⁶ (11) nā-bedīd¹⁷ oldu, tā leşkerine geldi ve dağı Kāhūr’uñ eli¹⁸ şöyle (12) bağılı idi. Seyyid¹⁹ Cüneyd’üñ öñine getürdi. Andan²⁰ yire urdı. (13) Çün²¹ Cüneyd haymeden taşra çıktı, bir çenār-kāmet dıraht gibi (14) bir²² siyāh gördi çün²³ yirde mürde gibi yatur idi. Eyitdi²⁴: (15) bu nedür, didi²⁵. Şeybū dağı çün²⁶ hāli naķır kıtmir²⁷ eyledi ve sultāna dağı (16) haber oldu. Ol dağı temāşaya geldi. Çün hikāyeti

¹ tā: -S

² çün: -S

³ andan: -S

⁴ ol helvā: -S

⁵ yire: -S

⁶ çün: -S

⁷ andan: -S

⁸ andan: -S

⁹ andan: -S

¹⁰ yir: -S

¹¹ ne yirden gelürsin: -S

¹² didi: -S

¹³ ana: -S

¹⁴ ammā: -S

¹⁵ gitdi: -S

¹⁶ çün: -S

¹⁷ nā-bedīd: gā’ib S

¹⁸ Kāhūr’uñ eli: anı S

¹⁹ Seyyid: -S

²⁰ andan: -S

²¹ çün: -S

²² dıraht gibi bir: -S

²³ çün: -S

²⁴ eyitdi: -S

²⁵ didi: -İ

²⁶ çün: -S

²⁷ naķır kıtmir: taķrİR S

işitdi, şol (17) deñlü güldi ki kendüden gitdi ve eyitdi: Kendüye getürüñ. Kāhūr'ı (18) çün¹ kendüye getürdiler. Kāhūr² kendüyi bī-gāne kavm yanında gördi (19) oturur. Şeybū'yı gördi, öñine tırmış. Eyitdi: Ben kıandayam, didi³. (20) Şeybū eyitdi: Ol cennetden gelen muırib benim didi⁴. Şimdi ben çün⁵ (21) melekü'l-mevt oldum, didi⁶. Kāhūr andan⁷ güldi. Eyitdi: Ey ʿayyār

[İ342^b]

(1) tarrārılar ben sizi işitmişemdir ki Ĥamza zamanında bir şahş var imiş. Ĥamza'nuñ (2) yoldaşı imiş ve adına ʿAmr Ümeyye dirler imiş ve kendüyi çün⁸ muırib (3) şekline koyup andan⁹ taʿāmlara zehr kıatup nice pehlevānları çün¹⁰ (4) helāk eylemişdir, didi¹¹. Siz dağı cihānı mekkārılıkla kıutarmışsınız¹², merdānelik ile degül, didi¹³. (5) Ben dilerem ki atamuñ atası kıanını ben sizden¹⁴ alaydum. Şimdi ben dağı (6) sizüñ elüñüzde giriftār oldum¹⁵. Her niçe dilerseñüz (7) eyle idesiz, didi¹⁶. Cüneyd eyitdi: Gel berü¹⁷, Müselmān ol andan (8) ben¹⁸ seni āzād ideyin, didi. Her¹⁹ kıanda dilerseñ var git, didi²⁰. (9) Kāhūr eyitdi: Ben sizüñ dīnüñüze girmez²¹ ve sizüñ (10) kıapduğıñüze ben kıapmazın, didi²². İblīs-i telbīse kıaparın ki ecdādum (11) dağı aña kıapmışlardur, didi²³. Sizüñ gibi²⁴ hezār ādem²⁵ bir²⁶ sāʿ atda (12) [S308^b]

¹ Kāhūr'ı çün: -S

² Kāhūr: Kāhūr eyitdi S

³ didi: -S

⁴ didi: -S

⁵ ben çün: -S

⁶ didi: -S

⁷ andan: -S

⁸ çün: -S

⁹ andan: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ helāk eylemişdir, didi: öldürmüş S

¹² cihānı mekkārılıkla kıutarmışsınız: -İ

¹³ didi: -S

¹⁴ ben sizden: -S

¹⁵ oldum: oldum, didi İ

¹⁶ idesiz, didi: eyleñ S

¹⁷ gel berü: -S

¹⁸ andan ben: -S

¹⁹ didi. Her: -S

²⁰ didi: -S

²¹ girmez: girmez, didi İ

²² didi: -S

²³ didi: -S

²⁴ gibi: -İ

²⁵ ādem: hezār S

²⁶ bir: -S

benüm ayağum öpmege gelürler, didi¹. Çün Cüneyd bu sözi² (13) işitdi çün³ Hâşimî tamarları andan⁴ cūşa geldi ve sînesinüñ (14) derünü çün⁵ ħurūşa başladı. Şöyle ki şā' ir eyidür: (15) **Şi'r**:

Veyrā⁶ ħamiyyet-i dîn be-dîdār şod

Heme müyhā ber-teneş ħār şod

(16) Heme vaz' -ı Seyyid pür ez-tāb şod

Dü çeşmeş be-mānend-i 'unnāb şod

(17) Be-goftā seret be-burrem zi-ten⁷

Eyā bed-reg-i tîre-rāy-ı ħazen

Cevābeş çünin dād k'ey (18) mîr ü şāh

Turā 'izz ü iħbāl dādest⁸ Ĥudā

Velî mekr nāyed zî-merdān-ı merd

(19) Ne-sāzend bā-pehlevānān-ı neberd⁹

Neşr: Ya'nî Seyyid¹⁰ Cüneyd çün¹¹ ħazaba gelüp (20) eyitdi: Şimdi ben senüñ¹² başını keserem, didi. Kāhūr eyitdi: Yā Seyyid¹³ Tañrı (21) saña 'izz ü iħbāl virdi¹⁴. Ammā Seyyid'den mekr ü ħîle¹⁵ gelmez, didi¹⁶.

---

¹ didi: -S

² bu sözi: -S

³ çün: -S

⁴ andan: -S

⁵ çün: -S

⁶ veyrā: var Ī

⁷ zi-ten: zîn Ī

⁸ dādest: dād tā Ī

⁹ Şiirin Tercümesi: Onda dîn hamiyeti belirdi. Vücutunda bütün tüyler diken diken oldu. Hararetten Seyyid'in bütün vaziyeti deĝişip iki gözü üzüm tanesi gibi kızarıp büyüdü. Dedi ki ey kötü düşünceli soysuz senin başını vücudundan ayırırım. O da şöyle cevap verdi ki ey mîrim ey şâhım bu izzet ve iħbâli sana Allah verdi. Mertlerden ħile gelmez ve cenk pehlivânlarına bu yakışmaz.

¹⁰ Seyyid: -S

¹¹ çün: -S

¹² eyitdi: Şimdi ben senüñ: -S

¹³ yā Seyyid: -Ī

¹⁴ virdi: virdi, didi Ī

¹⁵ ħîle: -S

¹⁶ didi: -S

[İ343^a]

(1) Çün¹ pehlevānlar pehlevānlıqla çün² baş keserler³. Mekk ile anlar kesmez (2) didi. Cüneyd⁴ çün Kāhūr'dan bu haberi işitdi, andan⁵ dönüp (3) Şeybū'ya eyitdi: Ey mekkār ve ey 'ayyār⁶ ve ey uğrı sen⁷ bizi tā⁸ kıyāmet degin (4) çün⁹ bed-nāmlıqla yād itdürürsin¹⁰ ve bizi ğıybet eylersin (5) diyüp andan¹¹ Şeybū'yı tutmağ diledi. Andan¹² Şeybū şıçrayup gitdi¹³. (6) Cüneyd dağı der-pāyince gitdi¹⁴, ha diyince yetdi ve eli üzerine (7) aldı. Andan¹⁵ götürüp elin¹⁶ ve ayağın bağladı, andan¹⁷ yire bırağdı. (8) Dükeli yārān u şafā çün¹⁸ gülüşdiler ve Cüneyd'ün ser-güzeştine (9) 'acebe kaldılar. Şeybū'ya andan¹⁹ bir nice tāziyāne urdı çün²⁰ pādişāh (10) vezir ile anı²¹ dilek eylediler. Şeybū eyitdi: Eger sen beni pāre pāre (11) dağı eylerseñ ben mekk ile uğruluğı terk eylemezsin, didi²². Cüneyd ile (12) çün²³ bākī cemā' at ħandeye düşdiler ve yemīnler²⁴ virdiler ki (13) ayruğ çün²⁵ Müselmānları anlar²⁶ depelemeyeler, didi²⁷. Kāfirlerün ħanı (14) ħod mübāğdur, didi²⁸. Bu ħavl üzre çün²⁹ rāzı oldılar. Andan

---

¹ çün: -S

² çün: -S

³ keserler: keserler, didi İ

⁴ anlar kesmez didi. Cüneyd: degül S

⁵ andan: -S

⁶ ey 'ayyār: -S

⁷ sen: -S

⁸ tā: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ itdürürsin: itdürürsin, didi İ

¹¹ andan: -S

¹² andan: -S

¹³ gitdi: -S

¹⁴ gitdi: yetdi S

¹⁵ andan: götürüp S

¹⁶ elin: -S

¹⁷ andan: -S

¹⁸ şafā çün: -S

¹⁹ andan: -S

²⁰ çün: -S

²¹ anı: -S

²² didi: -S

²³ çün: -S

²⁴ yemīnler: andlar S

²⁵ ayruğ çün: -S

²⁶ anlar: -S

²⁷ didi: -S

²⁸ didi: -S

²⁹ çün: -S

(15) Şeybū’nuñ bendin çün¹ çözdiler. Andan² yirinden tırup çün³ (16) Cüneyd’uñ elin öpdi ve Kāhūr’uñ dağı bendin çün⁴ çözdiler. (17) Andan⁵ Cüneyd aña⁶ ħil⁷ atlar ve atlar ve tınlar virüp eyitdi: Ne yire (18) dilersenñ var git, didi⁷. Ben seni miyāne-i meydānda buluram, didi. (19) Anda⁸ tıtarım çün⁹ Kāhūr güldi ve eyitdi¹⁰: İblīs dağı bu¹¹ sâ¹¹ at (20) geldi. Baña¹¹ ĩmān çün¹² [S309^a] ‘arz kıldı¹³ ve beni benden dağı (21) kırtardı, didi¹⁴. Cüneyd ğāyet ğāzabından çün¹⁵ berg-i bīd¹⁶ gibi ditredi.

[İ343^b]

(1) Andan¹⁷ eyitdi: Ey mel^c ũn eger ben¹⁸ seni bunda¹⁹ depelersem baña²⁰ ‘aybdur²¹. (2) Lākin ben seni²² cengde da^c vet idem²³. Anda²⁴ gelesin, didi²⁵. (3) Kāhūr ħoş didi ve dağı gitdi tā atası leşkerine geldi. (4) Anı çün atası²⁶ tenhā gördi. Andan²⁷ ta^c accüb idüp eyitdi: Ey oğul (5) ħālũñ nedür, didi²⁸ ve ne olduñ? Ol dağı Şeybū’nuñ çün²⁹ ‘ayyārılığını (6) ve Cüneyd’uñ mürüvvetliğini ve Fercān’uñ salţanatını ve andan³⁰ kendũñ

---

¹ çün: -S

² andan: -S

³ çün: -S

⁴ çün: -S

⁵ andan: -S

⁶ aña: -S

⁷ didi: -S

⁸ didi. Anda: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ eyitdi: -İ

¹¹ bu: ol İ

¹² çün: -S

¹³ kıldı: kıldı, didi İ

¹⁴ didi: -S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ bīd: -S

¹⁷ andan: -S

¹⁸ ben: -S

¹⁹ bunda: -S

²⁰ baña: -S

²¹ ‘aybdur: ‘aybdur, didi İ

²² lākin ben seni: veli S

²³ idem: eylerem, didi İ

²⁴ anda: -S

²⁵ didi: -S

²⁶ atası: -İ

²⁷ andan: -S

²⁸ didi: -S

²⁹ çün: -S

³⁰ andan: yine S

(7) ḥalāşlıđını bir bir taqrır ü kıtmır¹ eyledi ve dağı eyitdi: Őimdi² Cüneyd ve Esed (8) ve ‘Aşım bin Zü’l-ḥimār çün³ elli biñ nefer er ile ve Fercān şāh⁴ geli tururlar, didi⁵. (9) Ne tedbır eylersin, didi⁶. Kurās eyitdi: Otuz yıldur ki (10) ben anı isterin⁷ ki Ḥamza kavminden ve yā ‘Arab (11) pehlevānlarından çün⁸ birisi benüm elüme gire, didi⁹. Anlar cengde Ḥamza’yla bile idiler¹⁰. Benüm (12) atamı anlar çün¹¹ helāk itdiler¹². Őimdi baña¹³ iblīs çün¹⁴ yārlıđ (13) eyledi. Çün anları¹⁵ kendü ayağlarıyla kabre getürdi (14) didi¹⁶. Dünyāda bundan eyü devlet¹⁷ ola mı ki didi¹⁸ ki (15) kişinüñ diledüği tā¹⁹ ayağına geldi, didi. Ben çün²⁰ (16) Cüneyd’i tutayın, andan²¹ pāre pāre ideyin didi. Atası²², Őākūr’uñ (17) aḥvālinden çün²³ Őordı. Andan²⁴ Kāhūr eyitdi: Ben andan (18) bī-ḥaberem, didi. Atası çün²⁵ tāc ile elmās tiđ kapdurdığın (19) aña²⁶ didi. İkişi dağı melül oldılar. Bu melāletde iken (20) nā-gāh²⁷ leşkerinden ādem geldi ki Őākūr’ı ḥaymesinde çün²⁸ (21) başı kesük bulduğ, didiler. Çün²⁹ Kurās-ı dīv andan³⁰ feryād u fiđān³¹

---

¹ kıtmır: -S

² Şimdi: -İ

³ çün: -S

⁴ şāh: -S

⁵ didi: -S

⁶ didi: -S

⁷ isterin: isterin, didi İ

⁸ çün: -S

⁹ didi: -S

¹⁰ anlar cengde Ḥamza’yla bile idiler: -İ

¹¹ anlar çün: -S

¹² itdiler: eylediler S

¹³ baña: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ çün anları: -S

¹⁶ didi: -S

¹⁷ devlet: ne S

¹⁸ didi: -S

¹⁹ tā: -S

²⁰ didi. Ben çün: -S

²¹ andan: -S

²² atası: -S

²³ aḥvālinden çün: ḥikāyetinden S

²⁴ andan: -S

²⁵ çün: -S

²⁶ aña: -S

²⁷ nā-gāh: -S

²⁸ çün: -S

²⁹ didiler. Çün: -S

³⁰ andan: -S

³¹ fiđān: -S

[İ344^a]

(1) idüp başından təcın ve bağalından həcın¹ yabāna atdı ve kendüzin yire urdı ve hāk (2) alup andan başına saçdı² ve eline taş alup andan³ vāfir (3) döğündi ve süst oldı. Andan çün⁴ māteme düşüp⁵ (4) ve atlaruñ kıyrukların kesdiler ve bir hefte tamām⁶ ‘azā tıtdılar. (5) Andan sonra⁷ kūs-ı harbı çaldılar ve iblisle çün⁸ Lākīs’uñ başına yemānler (6) eylediler ki Müselmānları tā⁹ yir yüzinden getürmeyince biz¹⁰ oturmazuz (7) didiler. Andan¹¹ [S309^b] leşker ile çün¹² süvār olup andan¹³ berkvār Cüneyd’e (8) karşı vardılar. **Ez-ān cānib** Cüneyd’e¹⁴ dağı haber oldı ki Kurās-ı (9) dīv elli biñ nefer dīv ile üşde yetişdi diyicek bu tarafından (10) çün¹⁵ kūs-ı harbiler çaldılar. Andan¹⁶ Cüneyd dağı yārānıyla atlarına (11) çün¹⁷ mehmüz urup andan¹⁸ cenge müteveccih oldılar. Bu iki leşker (12) birbirine geldi¹⁹. Şöyle ki iki ferseng yir kalmışdı. Pādişāh-ı Fercān (13) leşkeruñ öñince yürü Cüneyd’e²⁰ buyurdı. Cüneyd dağı leşkeri (14) Esed’e ışmarladı ve ‘Āşım leşkere havāle itdi. Andan²¹ Muhtār’ı hem-rāh (15) idindi. Sultānuñ çetri öñince giderlerdi ve Reşide’ye (16) çün²² kendü ardında yir gösterdi. Eyitdi: Farīza (17) oldur ki biz zālimler elinden şehir tarafın alalum. Kendümüzü (18) çün anlaruñ²³ üzerine uravuz²⁴ tā ki şehruñ halkı bize geleler, gideler²⁵. (19) Leşkerümüzde ni‘ met ziyāde ola, didi²⁶. Biz dağı gündüz

¹ bağalından həcın: -İ

² kendüzin yire urdı ve hāk alup andan başına saçdı: çıkarup yire urdı. Çāk çāk idüp başına hāk saçdı S

³ andan: -S

⁴ andan çün: -S

⁵ düşüp: doqup S

⁶ tamām: çün İ

⁷ sonra: -İ

⁸ çün: -S

⁹ tā: -S

¹⁰ biz: -S

¹¹ didiler. Andan: -S

¹² çün: -S

¹³ andan: -S

¹⁴ Cüneyd’e: -S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ andan: -S

¹⁷ çün: -S

¹⁸ andan: -S

¹⁹ geldi: -S

²⁰ Cüneyd’e: -S

²¹ andan: -S

²² çün: -S

²³ çün anlaruñ: galebe S

²⁴ uravuz: uravuz, didi İ

²⁵ bize geleler, gideler: çün İ

²⁶ didi: -S

(20) ceng idelüm¹ ve gice olıcağ² şehre girelüm, didiler³. (21) Kādī'yle Sa' d-ı Mısrī açlık belāsından çün⁴ hālāş ola, didiler⁵.

[I344^b]

(1) Fi'l-hāl⁶ kūs-ı hārbı çaldılar. İki tarafından çün⁷ süvārlar birbirine (2) muķābil olup karar gösterdiler. İki leşker şaf şaf (3) ārāste ve fevc fevc çün⁸ pīrāste oldılar. Fercān şāhuñ (4) leşkerinden bir münādī nidā itdi ki her kim ki bugün⁹ (5) Müselmān ola bizüm anuñ ile cengümüz yoķdur, didi¹⁰. Kurās-ı (6) dīv çün Müselmān adın işitdi, ğāyet¹¹ hışma geldi¹². Andan (7) eyitdi¹³: İblīsten bir¹⁴ hācet dilemişdüm ki Hāmza'nuñ hışımlarından (8) birisi benüm elüme gire tā atamuñ kanı 'ivażını andan almayınca (9) ve anı depelemeyince komayam didüm¹⁵. Hıuşūşā ki benüm¹⁶ oğlumı dağı (10) depelediler. Derhāl hāmle getürdiler. Evvel¹⁷ ol kimesne ki kendüyi (11) leşkere urdı. Esed-i dil-āver idi. Ac arslan gibi (12) her kime ki ursa hırd u mürd olur idi¹⁸ tā bir¹⁹ şafı (13) yırdılar. Leşker dağı anuñ ardınca gıtdiler tā ki (14) hārgāh-ı Kurās'a yetdiler. Nālān²⁰ u tālān itdiler. (15) Kurās'ıñ leşkerini şehrden [S310^a] beş ferseng yol taşra (16) düşürdiler. Çok kişisin²¹ katle getürdiler. (17) Hengām-ı aħşām irişdi. Anda kondılar. Esed-ı dil-āver (18) dağı çün²² girü döndiler. Kurās-ı dīv eyitdi: Çün²³ (19) yarın bir kār ideyin²⁴ ki tā rüz-ı kıyāmet dek dillerde²⁵

¹ idelüm: idevüz, didi İ

² olıcağ: -S

³ didiler: -S

⁴ çün: -S

⁵ ola, didiler: idelüm S

⁶ fi'l-hāl: derhāl S

⁷ çün: -S

⁸ çün: -S

⁹ bugün: -S

¹⁰ didi: -S

¹¹ ğāyet: -S

¹² geldi: vardı S

¹³ andan eyitdi: -S

¹⁴ bir: ben S

¹⁵ didüm: -S

¹⁶ benüm: -S

¹⁷ evvel: -İ

¹⁸ olur idi: eylerdi S

¹⁹ bir: -S

²⁰ nālān: -S

²¹ kişisin: ādemiñ İ

²² çün: -S

²³ çün: -S

²⁴ ideyin: ideyin didi İ

²⁵ rüz-ı kıyāmet dek dillerde: rüzgār S

(20) söylene didi¹. Mü'ellif-i kitāb eyidür ki Şeybū-yı şīrīn-kār (21) ol ğalabada çün² kendüzini bir³ bāzergān şekline koydı. Tā⁴

[İ345^a]

(1) göbegine inince bir uzun aķ⁵ saķal bağladı ve bir büyük (2) dūlbend daķı çün⁶ şarındı ve bir büyük ferāce çün⁷ giydi (3) ve eline 'aşā alup Kurās⁸ leşkerine girdi ve daķı ağlamağa başladı. (4) Her kim ki buluşdı, şorup eyidürdi ki sizūñ rızāñuz (5) çünkim iblisledür, beni çün⁹ Kurās'a iledūñ. Bir hācib Şeybū'nuñ elin alup Kurās'uñ öñine iletđi çün¹⁰ ħargāh-ı Kurās¹¹ ħapusına (6) vardı. Kendüzini çün¹² ħāke bırağup şol ħadar ğaltān u giryān¹³ (7) oldı ki çün¹⁴ Kurās'uñ göñli göyündi. Andan¹⁵ (8) eyitdi: Tīz bunı¹⁶ ħalduruñ, şol derdmend ü bī-çāreyi didi¹⁷. (9) Öñüme getirūñ tā ben anuñ¹⁸ ħālını andan¹⁹ şorayın²⁰ (10) ve göreyin ne vāķı' a vāķı²¹ olmışdur, didi²². Feryād u (11) fiğānı kimdendür, didi²³. Şeybū'yı çün²⁴ Kurās'uñ öñine (12) getürdiler. Eyitdi: Bu²⁵ fiğān u nāle nedür²⁶ ve kimdendür²⁷ (13) ey²⁸ kūçek didi²⁹. Şeybū eyitdi: Ey pehlevān, Rūm (14) diyārından gelmişem. Bir ma' lūm rāhibem.

---

¹ didi: -S

² çün: -S

³ bir: -S

⁴ tā: -İ

⁵ aķ: -S

⁶ çün: -S

⁷ çün: -S

⁸ Kurās: -İ

⁹ çün: -S

¹⁰ Kurās'a iledūñ. Bir hācib Şeybū'nuñ elin alup Kurās'uñ öñine iletđi çün: -İ

¹¹ Kurās: -S

¹² çün: -S

¹³ giryān: -İ

¹⁴ çün: -S

¹⁵ andan: -S

¹⁶ tīz bunı: -S

¹⁷ didi: -S

¹⁸ ben anuñ: -S

¹⁹ andan: -S

²⁰ şorayın: şorayın didi İ

²¹ vāķı': -İ

²² didi: -S

²³ didi: -S

²⁴ çün: -S

²⁵ bu: -S

²⁶ nedür: nedür, didi İ

²⁷ kimdendür: kimdendür didi İ

²⁸ ey: -S

²⁹ didi: -S

Aduma¹ Bülbul² (15) eyidürler, didi³. Bir nice müddetdür ki fülân⁴ tağ başında (16) ruhbānlık⁵ ve büt-perestlik itmişemdür, didi⁶. Bir nice müddetdür ki (17) bāzergānlıkda idüm. Bir pehlevān-ı cihān bir civān-ı māh-rū⁷ oğlum var idi. (18) Bī-ḥad māl ile bu⁸ yolda Ḥamza'nuñ ḥışımları baña yetişdiler. Andan⁹ (19) oğlumu depelediler ve ni⁶ metümi daḥı aldılar. Kurās eyitdi: Sen (20) benüm hem-demümsin benüm daḥı yüregüm yanmışdur, didi¹⁰ ve göynüklü göynüklü¹¹ (21) ḥālin bilür eyü¹² diyüp [S310^b] ikisi bile çün¹³ ağlaşdılar ve Kurās

[I345^b]

(1) eyitdi: Ben senüñ¹⁴ oğluñı diri idemezsin, didi¹⁵. Ammā çün¹⁶ oğluñ (2) ḳanı⁶ i vaḳı her kimi dilerseñ ben¹⁷ saña vireyin¹⁸. Niçe dilerseñ (3) eyle¹⁹ idesin, didi²⁰. Ben senüñle bu tağ başına varalum. Anda bir rāhib (4) vardur. Adına Çekūḥ eyidürler²¹. Anı çün²² bulalum ve ben²³ daḥı anuñ ḥizmetine (5) varmağa bir senüñ gibi hem-rāh dilerdüm, didi²⁴. Kurās eyitdi: (6) Ey rāhib mesā'il-i maḍāḥik söylemek bilür misin, didi²⁵. (7) Şeybū belī, didi. Ben yüz on yaşındayam²⁶. Ben bilürem ki (8)

¹ aduma: aduma benüm İ

² Bülbul: Belid İ, S Metnin ilerleyen bölümünde aynı şahıs için Bülbul ismi yazıldığından Bülbul yazımı tercih edildi.

³ didi: -S

⁴ fülân: -S

⁵ ruhbānlık: rāhiblik İ

⁶ didi: -S

⁷ bir civān-ı māh-rū: -İ

⁸ bu: -S

⁹ andan: -S

¹⁰ didi: -S

¹¹ göynüklü: -İ

¹² eyü: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ ben senüñ: -S

¹⁵ didi: -S

¹⁶ çün: -S

¹⁷ ben: -S

¹⁸ vireyin: vireyin, didi İ

¹⁹ eyle: -S

²⁰ didi: -S

²¹ adına Çekūḥ eyidürler: adına Bülbul eyidürler İ, -S; İ nüshasında yer alan Bülbul ismi yerine metnin devamındaki Çekūḥ ismi tercih edildi. Çünkü kılık değiştirip Bülbul ismini kullanan Şeybū ile dağ başında yaşayan Çekūḥ ismindeki rahip karıştırılmıştır. Nitekim hikâyenin ilerleyen kısmında Kurās, Bülbul kılığında giren Şeybū ile Çekūḥ'u tanıştırmıştır.

²² çün: -S

²³ ben: -İ

²⁴ didi: -S

²⁵ didi: -S

²⁶ yaşındayam: yaşındayam, didi İ

ol beni bilür, didi¹. ‘İlm-i nücūmdan ve tıbdan ve daḥı cümle ‘ilimlerden (9) bilürem, didi². Ammā pür za‘if dil-şikeste dil³ olmuşamdur ve oğlum (10) firāḡı çün⁴ cigerümi delük delük itmişdür, didi⁵. Her ne (11) fermān iderseñ ben senüñ⁶ fermānındayam. Kurās eyitdi: (12) Bir nice müddetdür ki ben senüñ gibi bir rāhib⁷ isterdüm, didi⁸. (13) Şeybū eyitdi⁹: İsteyici bulucu olur, didi. Kurās buyurdi. (14) Andan¹⁰ at hāzır idüp çün¹¹ getürdiler. Andan¹² Kurās (15) süvār olup eyitdi: Gel benüm arduma bin, didi¹³. (16) Şeybū eyitdi: Benüm aña tākātüm yoḡdur ki gel bin dirsiñ. (17) Zīrā bu atdan ḡayrı bir¹⁴ at bu taḡa çıkmaz, didi¹⁵. Şeybū’yı (18) ḡaldurup Kurās’uñ ardına bindürdiler ve daḥı taḡ yolına (19) revāne olup¹⁶ gitdiler. Çün taḡuñ ḡullesine çıkdılar. (20) Şeybū bu atüñ çün¹⁷ çāpüklüğinden ve revişinden ‘acebe ḡaldı. (21) Andan¹⁸ kendü ile endīşe eyledi ki bu at¹⁹ fā’iḡdür. Seyyid²⁰ Cüneyd’e

[İ346^a]

(1) lāyıḡdur, didi²¹. Taḡ başında kesme taşdan bir şavma‘a gördiler. (2) Bir ruhbān anda çün²² sākin olmuş ve siyāh cāmeler ile (3) yüzine perde çekmiş. İki daḥı varup aña²³ selām virdiler. (4) Şeybū Rūmī dilince anuñ ile kelimāta girdi. Şeybū’nuñ (5) yeñi içinde İncil kitābı var idi. Andan²⁴ çıkardı (6) bülend āvāz ile oḡudu, hāzın hāzın. Ol rāhibüñ adına Çeküḡ (7) eyidürler idi ve bu rāhib Şeybū’dan şordı ki ne

¹ ol beni bilür, didi: -S

² bilürem, didi: ḡaberdār S

³ dil: -İ

⁴ firāḡı çün: -S

⁵ didi: -S

⁶ fermān iderseñ ben senüñ: dirseñ S

⁷ bir rāhib: -S

⁸ didi: -S

⁹ eyitdi: -S

¹⁰ andan: -S

¹¹ çün: -S

¹² andan: -S

¹³ didi: -S

¹⁴ bir: -S

¹⁵ didi: -S

¹⁶ yolına revāne olup: -S

¹⁷ çün: -S

¹⁸ andan: -S

¹⁹ at: esb S

²⁰ Seyyid: -S

²¹ didi: -S

²² çün: -S

²³ aña: -S

²⁴ andan: -S

yirdensin (8) didi¹. Şeybū eyitdi: Ben² Rūm diyārındanam, didi³. Ma‘lūm ruhbānam (9) benüm⁴ adıma Bülbül eyidürler, didi⁵. Bu rāhib çün⁶ Bülbül’üñ adın (10) işitmişdi, hemān⁷ [S311^a] tırı geldi. Şeybū-yı ‘ayyārı çün⁸ kenāra (11) çekdi ve eyitdi: Nice zamāndur ki ben⁹ seni taleb eylerin¹⁰. (12) Bu kitābı elüme vir andan¹¹ aña i‘tikādum ziyāde ola, didi. (13) Bunlar bu eşnāda iken nā-gāh gördiler ki bir (14) şahş çıka geldi. Meger ol şahş iblīs idi, ‘aleyhü’l-la‘ne. (15) Çün Kurās anı gördi, andan¹² tırdı. Aña secde (16) eyledi. Ammā Şeybū aña¹³ Hūdā’yı penāh idindi. Aña secde eylemedi. (17) Çün¹⁴ iblīs anı bildi, andan¹⁵ eyitdi: Ol baña niçün secde (18) eylemedi, didi. Kurās eyitdi¹⁶: Ol ğarīb-i dil¹⁷-sülhtedür (19) ve sizi añlamadı, didi. İblīs hiç tınmadı. Şeybū söze başladı¹⁸ ve eyitdi: (20) Hergiz ben iblīs görmüş degülem, didi¹⁹. Ammā bir pīle²⁰ (21) beñzer bir şahş gördüm. Bir dişi ağzında²¹ yoğdı. Ol ön²²

[I346^b]

(1) dişi dağı ağzından taşra idi ve kanla tolmış teğāra beñzerdi (2) bir gözi egri²³ ve bir kara yüzi var idi ve saçalı (3) şöyle qarışuk²⁴ idi ki büyük it kıyruğına beñzer idi (4) ve ağzı büyük ve giñdi²⁵ ve ayağı dağı ince idi. Şeybū eyitdi: Egerçi²⁶ ben bu

¹ didi: -S

² ben: -S

³ diyārındanam, didi: vilāyetdenem S

⁴ benüm: -S

⁵ didi: -S

⁶ çün: -S

⁷ hemān: -S

⁸ çün: -S

⁹ ben: -S

¹⁰ eylerin: eylerin, didi İ

¹¹ vir andan: alam S

¹² andan: -S

¹³ aña: -İ

¹⁴ çün: -S

¹⁵ andan: -S

¹⁶ didi. Kurās eyitdi: -S

¹⁷ dil: -İ

¹⁸ söze başladı: -İ

¹⁹ didi: -S

²⁰ pīle: böyle buña İ

²¹ ağzında: -S

²² ön: bir S

²³ egri: -S

²⁴ saçalı şöyle qarışuk: şarıyla qarışuk saçalı S

²⁵ ağzı büyük ve giñdi: -İ

²⁶ egerçi: -S

vaşfi (5) itdüm ammā kırkıdım. Çün¹ şabr eyledüm, tā ol mel^cün söze (6) geldi. Eytidi²: Ey Kurās şimdi Cüneyd'ün leşkerinden (7) geldüm, didi³. Her-çend ki cehd eyledüm. Ben⁴ şöhetine (8) giremedüm, didi. Zırā⁵ zıkr ile ve tesbîh iledür⁶ bir sâ^c at zıkrısüz olmaz⁷ (9) ve hemîşe Resül'ına çok⁸ şalavât getürür⁹ (10) ve dağı namâzında dâ'imâ¹⁰ Lâ-havle okur, didi¹¹. Ammā Reşide-i (11) 'Arab anuñladur¹² ve aña dağı zafer bulmadım, didi¹³. (12) Bu on günün içinde aña vesvese eyledüm tā âyineye (13) bakıp kendüye eyitdi: Ben¹⁴ tal^c atda Yūsuf gibiyem (14) ve şecâ^c atda Rüstem gibiyem¹⁵ ve şalâbetde¹⁶ hod (15) mânendüm yokdur, didi¹⁷. Namâzda aña vesvese eyledüm. (16) Ne okudı ve ne kıldı bilmedi¹⁸ ve dâ'im gönli cengde idi (17) didi. Çün¹⁹ yarın meydâna gireyin ceng ideyin²⁰ ve (18) benüm vesveseme ol²¹ muṭī^c oldu, didi²². Şimdi ben²³ Mışır'a (19) varayın ki 'Āşım'ın 'ammüsi oğlu Mağrib pâdişâhıdır²⁴. (20) [S311^b] Benüm oğlumdur, emrüm çün²⁵ muṭī^c ü münkâddur, didi²⁶. Bir iki (21) üç 'Alevî tutmuşdur. Diyeyin ki anları depelesün. Andan sonra²⁷

---

¹ çün: -S

² eyitdi: -S

³ didi: -S

⁴ ben: -S

⁵ didi. Zırā: -S

⁶ iledür: iledür, didi İ

⁷ bir sâ^c at zıkrısüz olmaz: -İ

⁸ çok: -S

⁹ getürür: getürür, didi İ

¹⁰ dâ'imâ: -S

¹¹ didi: -S

¹² anuñladur: anuñladur, didi İ

¹³ didi: -S

¹⁴ ben: -S

¹⁵ gibiyem: gibiyem didi İ

¹⁶ şalâbetde: şalâhiyetde S

¹⁷ didi: -S

¹⁸ bilmedi: -İ

¹⁹ didi. Çün: -S

²⁰ ideyin: ideyin, didi İ

²¹ ol: -S

²² didi: -S

²³ ben: -S

²⁴ pâdişâhıdır: pâdişâhıdır, didi İ

²⁵ çün: -S

²⁶ didi: -S

²⁷ sonra: -İ

[İ347^a]

(1) çün¹ Şām'a varayın, didi². Anda dağı bir 'Alī dostı vardır. (2) Çün³ ħalkā vesvese ider. Diyeyin⁴ ki tā maşrabaya (3) zehr kıatup⁵ aña içirsünler, didi⁶. Şimdi anda Muĥammed bin (4) Yezīd pādişāhlıġa oturmuşdur⁷. Benüm çün fermān-ber⁸-dārumdur, (5) didi⁹ ve bir tersā 'avreti vardır. Ne¹⁰ emr eylesem anı¹¹ (6) eyler. Aña vesvese ideyin, anda bir ādem vardır¹², 'aşık (7) olsun kim çok kıabilesi vardır. Bu sebeble anlaruñ (8) ortasına çok fitne düşer, didi¹³ tā ol kıavmuñ bünyādın (9) kıoparam. Andan şoñra Muĥammed bin Yezīd'e eyidürem kim (10) Ĥ'ārezm'e bir şaĥş göndersünler ki Ebū Türāb'a la'net (11) eyleyeler ve eger eylemeyeler 'avretlerinüñ şaçını keserler dağı (12) bāzārda oturdu kıorlar ki niçün 'Alī'nüñ muĥabbeti (13) eşeri Ĥ'ārezm'de belürür, bunlaruñ gibi nice¹⁴ herzevātı (14) didükden şoñra¹⁵ anlar ile vedā'laşdı, andan¹⁶ nā-bedīd oldu. (15) Kurās dağı kıurdu, rāhibe eyitdi: Ol bir heftede dağı (16) bizüm leşkerġāhumuza gel, didi. Ol dağı başum (17) üzre, didi. Çün¹⁷ Kurās atına süvār oldu çün¹⁸ (18) Şeybū ile taġdan aşıġa indiler. Andan¹⁹ leşkerġāha geldiler. Ammā mü'ellif-i kıtāb²⁰ (19) eyidür ki çün²¹ Cüneyd'üñ leşkeri Kurās'uñ leşkerini (20) şehrden ırak itdiler. Şehirlü dağı kendüleri çün²² (21) şehri ihtiyār itdiler²³. Şehrüñ kıapularını açdılar ve Kıaylāfe şāh

¹ çün: -S

² didi: -S

³ çün: -S

⁴ ider. Diyeyin: -S

⁵ kıatup: kıoyup S

⁶ didi: -S

⁷ oturmuşdur: oturmuşdur, didi İ

⁸ ber: -İ

⁹ didi: -S

¹⁰ ne: -İ

¹¹ anı: anı helāk İ

¹² anda bir ādem vardır: -S

¹³ didi: -S

¹⁴ nice: -S

¹⁵ şoñra: -İ

¹⁶ andan: -S

¹⁷ didi. Ol dağı başum üzre, didi. Çün: kıabül itdi S

¹⁸ çün: -S

¹⁹ andan: -S

²⁰ ammā mü'ellif-i kıtāb: -İ

²¹ çün: -S

²² şehirlü dağı kendüleri çün: kendülere S

²³ itdiler: eylediler S

[İ347^b]

(1) taşra çıkup andan¹ Cüneyd'üñ kıadd u kıāmetine hayrān kıalup andan² (2) kıademine şol kıadar cevher³ nişār eyledi ki tā leşker⁴ halkı cevāhir ü yevākıt (3) üzerine çün⁵ yürüdiler. Ammā şehrde nesne yoğdı illā⁶ kıorkı (4) var idi ki kıalāyık-ı şehr aklıkıdan çün⁷ helāk olalar idi. (5) Ammā çün⁸ Kurās leşkerinden şol kıadar ni' met kıalmışdı ki (6) şehirlü kıoydılar. Andan⁹ dağı evlerine iledüp zağire idindiler (7) ve dağı Hüdā'ya şükürler eylediler ve Kıāđı ve Sa' d-ı Mışrı (8) çün Cüneyd'i gördiler, andan¹⁰ elin öpüp ve ayağına düşdiler. (9) Seyyid¹¹ Cüneyd, Kıāđı'yle Sa' d'ı [S312^a] kenāra çekdi. Andan¹² istifsār-ı (10) hāl ve istiħbār-ı maķāl eylediler. Çün¹³ Cüneyd ser-güzeşterin (11) söylerdi. Andan¹⁴ Kıāđı dağı tefekküre varmışdı. Seyyid¹⁵ Cüneyd'üñ (12) şecā' atından ve Muhtār'üñ dil-āverliğinden çün¹⁶ Cüneyd 'arz iderdi¹⁷. (13) Niçe¹⁸ Kurās-ı dīvüñ elinde zebün olup ve niçe kıalāş (14) olduđın¹⁹ aña²⁰ eyidür idi ve dağı eyitdi kim bu 'aceb (15) kimesnedür, didi. Kıāđı eyitdi²¹: Gel varalum, gidelüm²². Seyyid²³ (16) Cüneyd eyitdi: İn-şā'allāh Te' ālā²⁴ yarın çün²⁵ biz²⁶ bir ceng²⁷ ideyin ki (17) dillerde yād olup illerde ad kıala, didi²⁸.

¹ andan: -S

² kıadd u kıāmetine hayrān kıalup andan: -S

³ cevher: dür İ

⁴ leşker: şehrüñ İ

⁵ çün: -S

⁶ illā: -S

⁷ çün: -S

⁸ çün: -S

⁹ andan: -S

¹⁰ andan: -S

¹¹ Seyyid: -S

¹² andan: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ andan: -S

¹⁵ Seyyid: -S

¹⁶ çün: -S

¹⁷ iderdi: eyledi İ

¹⁸ niçe: yine S

¹⁹ olduğın: bulduğın İ

²⁰ aña: -S

²¹ didi. Kıāđı eyitdi: -S

²² gidelüm: -İ

²³ Seyyid: -S

²⁴ Te' ālā: -S

²⁵ çün: -S

²⁶ biz: -İ

²⁷ ceng: iş İ

²⁸ didi: -S

Reşide çün¹ (18) Şirvâne ile yüzleri niķāblu idi. Kāđi'yle Sa' d'ũñ (19) aķvālin şordılar. Kāđi çün² Reşide-i 'Arab'ı āĥiret kıız³ ķarındaşlığına (20) ķabũl itdi ve eyitdi: Ey Seyyid⁴ sizũñ nikāķuñuzı iķhār (21) iderdũm ki nazardan mu'āķez olmayasız çũn bu cengden

[1348^a]

(1) fāriġ olavuz, andan⁵ cem' iyyet idelũm, didi⁶. Derĥāl Kāđi (2) Reşide'yle Seyyid'e⁷ 'aķd-ı nikāķ itdi. Çũn şubĥgāĥ irdi, nā-gāĥ (3) çũn⁸ kũs-ı ĥarbī āvāzı geldi. Şahrā yüzinden deryā (4) gibi⁹ leşkerler belũrdi. Ol leşkerũñ pīş-revi çũn¹⁰ (5) Kurās-ı dīv idi ve ķalbda Kāĥũr idi. Ez-ān cānib (6) bu leşkerũñ pīş-revi Esed bin Kerb¹¹ idi ve 'aķabinde çũn¹² (7) 'Āşım idi ve ķalbda Seyyid¹³ Cũneyd idi. İki leşker (8) birbirine çũn ķarşu¹⁴ gelicek andan¹⁵ şaflar çekdiler (9) ve tıġlere kef urdılar. Ālāylar yirlũ yirin bulup ťurdılar (10) ve daĥı Reşide¹⁶ dīde-i¹⁷ heybetle nazār ber¹⁸-meydān idũp evvel kimesne ki (11) meydāna girdi, Reşide-i 'Arab idi. Ser-tā-pā pũr sāz u seleb (12) idi. Bir¹⁹ nice mũddetdi²⁰ ĥarb itmiş degũldi ve hem²¹ meydāna (13) Cũneyd'ũñ izinsũz girmişdi. Cũneyd çũn²² Reşide'nũñ (14) dilirliğine çũn²³ 'acebe ķaldı. Nā-gāĥ bir sũvār taġ (15) gibi meydāna girdi. Hemān birbiriyle meydāna girdiler²⁴. Cenge (16) meşġũl oldılar. Çũn²⁵ Reşide nīze ile ol sũvārı eyle urdı ki (17)

¹ çũn: -S

² çũn: -S

³ kıız: -S

⁴ ey Seyyid: -S

⁵ andan: -S

⁶ didi: -S

⁷ Seyyid'e: -İ

⁸ çũn: -S

⁹ gibi: -S

¹⁰ çũn: -S

¹¹ Kerb: Ma' dī S

¹² çũn: -S

¹³ Seyyid: -S

¹⁴ çũn ķarşu: -S

¹⁵ andan: -S

¹⁶ Reşide: -S

¹⁷ dīde-i: -İ

¹⁸ nazār-ı ber: der S

¹⁹ bir: -S

²⁰ mũddetdi: -İ

²¹ hem: ammā S

²² çũn: -S

²³ çũn: -S

²⁴ girdiler: -İ

²⁵ çũn: -S

atından depesi üzerine yıkıldı. Andan¹ [S312^b] iki leşkerden aña² (18) āferīn didiler. Bir süvār daḡı meydāna girdi. Ol süvārı (19) daḡı gürzle depere³ urdı tā kemergāhına varınca ḡurd (20) itdi. Atından yire düşüp mürd oldu. Bu nev^c le çün⁴ (21) birbiri ardınca yedi pehlevānı depeledi. Andan şoñra⁵ meydāna

[I348^b]

(1) hīç⁶ kimesne girmedi⁷ ve ṭabl-ı āsāyış çalındı. İki leşker birbirinden döndi⁸. (2) Bahādırlık iden çün⁹ bilindi çün¹⁰ silāḡı, zırhı çıkardılar (3) ve libās-ı bezm giydiler. Ol gice ^c işrete meşğül oldılar. (4) Çün¹¹ āsūde-ḡāl¹² olup çün ufḡ-ı āsmāndan şubḡ-ı şādıḡ (5) belürdi. Nā-gāḡ iki ṭarafdan¹³ kūs-ı ḡarbīler çalındı. (6) İki¹⁴ leşkerler şaf şaf ārāste oldılar. Meymene meysere pīrāste oldu¹⁵. Dīde-i¹⁶ heybetle nazar bermeydān (7) itdiler. Yine¹⁷ Reşīde-i dil-āver meydāna¹⁸ girdi. Cüneyd¹⁹, Şīrvāne'yi gönderdi, (8) Reşīde-i dil-āveri girü döndüre. Reşīde dönmezem diyü (9) çok yemīn itdi²⁰. Bu ešnāda iken nā-gāḡ²¹ bir süvār (10) meydāna at şıçratdı. Çün²² Reşīde'ye yakın geldi. Eyitdi: (11) Sen kimsin, didi²³. Reşīde eyitdi: Yā²⁴ sen kimsin, didi. (12) Ol²⁵ eyitdi: Ben ol²⁶ adla kim Eşkvār²⁷ dirler, didi²⁸. (13) Berü gel hünerüñ izḡār

¹ andan: -S

² aña: -S

³ depere: -İ

⁴ çün: -S

⁵ şoñra: -S

⁶ hīç: -S

⁷ girmedi: gelmedi S

⁸ döndi: bölündi S

⁹ iden çün: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ çün: -S

¹² ḡāl: -S

¹³ iki ṭarafdan: -S

¹⁴ iki: -S

¹⁵ oldılar. Meymene meysere pīrāste oldu: -İ

¹⁶ dīde-i: -S

¹⁷ yine: -İ

¹⁸ dil-āver meydāna: dil-ārām İ

¹⁹ Cüneyd: Seyyid İ

²⁰ çok yemīn itdi: and içdi S

²¹ nā-gāḡ: -S

²² çün: -S

²³ didi: -S

²⁴ yā: -S

²⁵ didi. Ol: -S

²⁶ ol: -S

²⁷ Eşkvār: Eşkyār İ

²⁸ dirler, didi: eyidürler S

eyle, didi¹. Adı o diyüp birbirine (14) amle eylediler². Reşide tığ-i âteş-barıyla³ ol nâbe-kârı ün⁴ depere (15) utup andan eyle⁵ aldı ki tâ⁶ göbeline dek iki pâre (16) itdi. Atdan yire düşüp cân cehenneme işmarladı. Bu nev^ç ile (17) Reşide-i tığ-zen on beş dâne⁷ pehlevân helâk itdi. (18) ün⁸ Kurâs-ı dîv dîvâne oldu ve Kâhür'a eyitdi: (19) Ey cân-pezir yüri var, sen⁹ anı diri ut dağı baña (20) getir, didi. ün¹⁰ anlar bu sözde iken Esed bin Kerb (21) meydâna girdi. Esed¹¹ gelüp Reşide'ye yalvardı. Seyyid¹² Cüneyd'ün

[İ349^a]

(1) mübârek başün bu meydânı baña bağışla, didi¹³. Reşide girü (2) döndi. Esed ün¹⁴ meydânda cevelân idüp ırdı. Kurâs (3) leşkerinden bir süvâr meydâna girdi. ün¹⁵ yakın gelicek (4) Esed aña¹⁶ bir gürz urdı. Atıyla ün¹⁷ urd mürd¹⁸ oldu ve biri (5) dağı [S313^a] girdi. Ol¹⁹ dağı yakın gelicek anı dağı tığ ile urup (6) iki pâre itdi²⁰. Biri dağı meydâna girdi. Yakın gelicek (7) atdan²¹ elin uzatdı, anuñ²² kemerinden ıtdı ve atından ıpdı, (8) depesi üzerine²³ yire aldı²⁴. Andan²⁵ yapıyaşşı oldu. Cân (9) cehenneme işmarladı. El-ışşa²⁶ yigirmi pehlevân girdi. Yigirmisin de birer

¹ didi: -S

² eylediler: itdiler S

³ barıyla: -İ

⁴ ün: -S

⁵ andan eyle: -S

⁶ tâ: -S

⁷ dâne: -S

⁸ ün: -S

⁹ sen: -S

¹⁰ didi. ün: -S

¹¹ Esed: -İ

¹² Seyyid: -S

¹³ didi: -S

¹⁴ ün: -S

¹⁵ ün: -S

¹⁶ aña: -S

¹⁷ ün: -S

¹⁸ mürd: -S

¹⁹ ol: -S

²⁰ itdi: eyledi S

²¹ atdan: -S

²² anuñ: -S

²³ üzerine: üstine S

²⁴ aldı: urdı İ

²⁵ andan: -S

²⁶ el-ışşa: -İ

(10) ɗarbla ɕün¹ helāk itdi. Andan ŝoñra² hiç kimesne meydāna (11) girmedi. Andan³ Kāhūr ŝabr idemeyüp andan⁴ meydāna (12) girdi. Esed'e berāber gelicek eyitdi: Ey fūrū-māye sen kimsin ki (13) bu ɗadar pehlevānı bī-cān idesin, didi⁵. Esed eyitdi: Bu arada (14) lāf u güzāf⁶ ŝıgmaz, didi⁷. Hārb yiridür ve ɗarb maħallidür (15) diyüp ɕün andan⁸ ħamle idiŝdiler tā⁹ mā-beynlerinde yetmiş ħamle ħaṭā¹⁰ (16) red oldı. Nā-gāh Kāhūr, Esed'ün ayađına bir nīze urdı (17) ki oyluđından geɕüp atuñ ɗarnına ɕün¹¹ ŝaplandı. Esed (18) ol¹² zaħm derdinden dönüp leŝkerđāha geldi. Reŝide ğayret (19) idüp¹³ ŝabr idemeyüp ɕün¹⁴ meydāna girdi. Andan eyitdi¹⁵: (20) Ey siyāh ol¹⁶ pehlevāna zaħm irgürdüñ¹⁷. Hezār senüñ (21) gibi nābe-kār anuñ ayađı ğubārına degmez, didi¹⁸. Kāhūr ɕün¹⁹ Reŝide'nüñ

[I349^b]

(1) ɗadd u ɗāmetine nazār idüp ışık delüğinden gözini görđi (2) ki sitāre-i²⁰ tābende gibi yalab yalab eyler idi. Andan²¹ eyitdi: (3) Sen Reşide-i ' Arab²² mısın? Ben senüñ zībā yüziñüñ ɕün²³ ŝeydāsıyam, didi²⁴. (4) Nice yıldur ki senüñ firāıuñ nārı beni ihrāk eyler²⁵ ve eger (5) Reşide-i ' Arab²⁶ senseñ benüm senüñle ceng ü cidālüm²⁷

¹ ɕün: -S

² andan ŝoñra: -S

³ andan: -S

⁴ andan: -S

⁵ didi: -S

⁶ güzāf: -İ

⁷ didi: -S

⁸ ɕün andan

⁹ tā: -İ

¹⁰ ħaṭā: -S

¹¹ ɕün: -S

¹² ol: -S

¹³ idüp: getirüp S

¹⁴ ɕün: -S

¹⁵ andan eyitdi: -S

¹⁶ ol: bu S

¹⁷ irgürdüñ: irgürdüñ didi İ

¹⁸ didi: -S

¹⁹ ɕün: -S

²⁰ sitāre-i: seyyāre-i İ

²¹ andan: -S

²² ' Arab: -İ

²³ ɕün: -S

²⁴ didi: -S

²⁵ eyler: eyler, didi İ

²⁶ ' Arab: -S

²⁷ cidālüm: -S

yoğdur (6) didi¹. Eger ben bendeñi² depelemek murāduñ ise üşde başum (7) üşde kılıçuñ. Reşide çün³ gelüp eyitdi: Ben Reşide-i ‘Arab⁴ (8) degülem. Ammā Reşide’nüñ hışmıyam, didi⁵. Kāhūr eyitdi: Gel, imdi (9) ħarb u kıtāl⁶ idelüm, didi. Andan çün⁷ ellerine nızeler alup (10) birbirine ħamle eylediler. Çün⁸ nize ħarbın şol ħadar eylediler⁹ ki nızeleri pāre pāre oldı. Andan (11) soñra ellerine tığler alup şol deñlü¹⁰ çalışdılar ki (12) hiç birbirine zafer bulmadılar. Tığlerin çün¹¹ ellerinden çün¹² (13) yire bıragup andan¹³ gürze yapışdılar ve gürzler ile birbirine (14) girdiler. Nā-gāh Kāhūr atın şıçratdı. [S313^b] Reşide’nüñ (15) çün¹⁴ başına bir gürz urdı. Şöyle ki Reşide serāsime oldı (16) ve diledi ki atından düşe¹⁵ ammā ġayret idüp ebrūsına girih (17) virdi. Çün¹⁶ kemānına dağı zih virdi ve kemāna dağı bir¹⁷ (18) oğ ħodı. Andan¹⁸ nişāna pertāb itdi. Ya‘ nī Kāhūr’a, şöyle ki (19) şā‘ irler eyidürler¹⁹: **Şi‘r:**

Çünin goft Ebū Ħafş-ı şirin-suhan

Ez-ān (20) kār-ı pırūze kār-ı kühen

Ki hem²⁰-derdem ān duhter-i ħūr²¹-zād

(21) Dü zāğ-ı kemān-rā bize ber-nihād

Yekī tır be-güşüd ez-hışm u tāb

---

¹ didi: -S

² ben bendeñi: -S

³ çün: -S

⁴ ‘Arab: -S

⁵ didi: -S

⁶ kıtāl: -S

⁷ andan çün: -S

⁸ çün: -S

⁹ nize ħarbın şol ħadar eylediler: -İ

¹⁰ şol deñlü: -S

¹¹ çün: -S

¹² çün: -S

¹³ andan: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ düşe: yıķıla S

¹⁶ çün: -S

¹⁷ bir: -S

¹⁸ andan: -S

¹⁹ şā‘ irler eyidürler: -S

²⁰ hem: her İ

²¹ ħūr: cevr İ

[İ350^a]

(1) Nihād ber-ū ḥār-ı per-i ʿ uḳāb

Be-zed tîr ber-bāzū-yı gebr-i dūn

Revān gešt (2) ez a ʿ şā-yı ū cūy-ı ḥūn

Reşîde revān kerd meydān-ı teng

(3) Çü rûbah ki bîned zi-dünbāl-i seg

Yeki tîr-i¹ dîger biyefkend zūd

(4) Be-zed ber-bināgūş-ı gebr-i Yehūd

Be-gerdiş der-āmed ser-ān-ı la ʿ in

(5) Ber-engîht esbeş² be-der pür zi-kîn

Nezzāre dü leşker ber ān merd ü ān

(6) Ki ḥūrî be-dünbāl-i dîvî devān³

Neş⁴: Mü ʿellif-i kitāb eyidürdi⁵ ki (7) Reşîde çün⁶ Kāḥur’a meydānda birkaç oḳ urdı.

Andan⁷ şoñra (8) Kāḥur’uñ çün⁸ dā’iresin devr idüp oḳla çün⁹ gözün (9) açdurmazdı.

Kāḥur’uñ daḥı elinde gürz var idi. (10) Andan¹⁰ Reşîde’nüñ yanına gelürdi ki ura.

Reşîde çün¹¹ (11) Kāḥur’a yedi dāne¹² oḳ urdı. Ayruḳ¹³ Kāḥur şabr¹⁴ (12) idemeyüp

çün¹⁵ firārı ihtiyār itdi. Reşîde güldi.

---

¹ tîr-i: -İ

² esbeş: Üseydeş İ

³ Şiirin tercümesi: Tatlı sözlü Ebû Hafs, eski ve hoş işlerden şöyle söz etti. Sırdaşım olan o hūrî kızı iki kemânını kaldırmıştı. Hışımla o karganın kanadına bir ok attı. O alçak kâfirin pazısına bir kılıç vurunca damarlarından kan ırmağı akmaya başladı. Reşîde, köpek kuyruğundaki tilki gibi o dar meydanı dolaştı. Hızla o Yahûdî kâfirin kulağına bir ok daha vurdu. O mel’ûnun etrafında dolandı ve atını onun üzerine kinle sürdü. Bu ikisini bu halde görenler hūrînin bir dîvin kuyruğunda koştüğünü zannederdi.

⁴ neş: -S

⁵ eyidürdi: -S

⁶ çün: -S

⁷ andan: -S

⁸ çün: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ andan: -S

¹¹ çün: -S

¹² dāne: -S

¹³ ayruḳ: -S

¹⁴ şabr: ḳarār S

¹⁵ çün: -S

(13) Andan¹ bir na^c ra urup eyitdi: anda gidersin, utanmaz mısın ki (14) açarsın, didi². Beñzer ki Reşide'nüñ ^c aşkı hevāsı çün senüñ³ (15) başından aşdı, didi⁴. Kāhūr'uñ o derdinden (16) ne⁵ ^c aşk hevāsı ayusı almadı. Çün leşkerghāhına geldi⁶ (17) gāyet zebūn olduğından atından yire düşdi. Şeybū çün (18) anı gördi. Anuñ başı üzerine gelüp andan⁷ döğündi. Feryād u (19) fiğān idüp bir nev^c le ki leşkerden cūş⁸ u urūş belürdi. (20) Çün⁹ Kāhūr gözün açdı, eyitdi: Ey Bülbül henüz ben daı (21) diriyem, didi¹⁰. Niçün böyle feryād fiğān¹¹ idersin, didi. Bunlar¹²

[İ350^b]

(1) bu ešnāda iken Kurās-ı dīv gāyet gāzaba gelüp andan¹³ şabr idemeyüp (2) meydāna girdi. Reşide daı meydānda cevelān eyler idi (3) ve pehlevān diler idi. İki leşker anuñ dil-āverliginden ^c acebe (4) almışlar idi. [S314^a] Nā-gāh Kurās-ı dīv bir¹⁴ kūh-ı siyāh gibi çün¹⁵ (5) meydāna girdi. Çün¹⁶ ra^c d gibi güm güm gümledi. Reşide çün anı gördi¹⁷. (6) Ben anuñ meydānı eri degülem, didi¹⁸. Ammā çün¹⁹ ceng itmedin (7) baña²⁰ gitmek ^c aybdur, didi²¹ ve Reşide'ye berāber geldi. Andan²² gürzin (8) eline aldı ve amle eyledi ve Reşide atını çün²³ cevelāna getürdi. (9) Andan²⁴ kemāna o odı ve Kurās'a pertāb itdi. Kurās daı

¹ andan: -S

² didi: -S

³ çün senüñ: -S

⁴ aşdı, didi: gitdi S

⁵ ne: -S

⁶ geldi: irişdi S

⁷ andan: -S

⁸ cūş: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ didi: -S

¹¹ fiğān: -S

¹² didi. Bunlar: -S

¹³ gelüp andan: idüp

¹⁴ bir: -İ

¹⁵ çün: -S

¹⁶ çün: -S

¹⁷ çün anı gördi: eyitdi İ

¹⁸ didi: -S

¹⁹ çün: -S

²⁰ baña: -S

²¹ didi: -S

²² andan: -S

²³ çün: -S

²⁴ andan: -S

(10) Reşide-i ‘Arab’ı çün çovalar idi¹. Reşide çün² pergār gibi (11) dönüp andan³ Kurās’a tiri bārān ider idi. Her tır ki (12) Kurās’a doḡundi ki hiç te’sir itmez idi⁴. Kurās⁵ na‘ralar (13) urup çün⁶ Reşide’nüñ pāyince⁷ segirdür idi. Reşide kendüye (14) eyitdi: Ben seyfle ve gürz ile anuñ ḡarīfi degülem ve tır ise aña⁸ (15) te’sir eylemez⁹. Hiç firārdan ḡayrıya çāre yoḡdur, didi¹⁰. (16) Āḡir atuñ başın çevürüp ḡarār idemeyüp firārı iḡtiyār itdi. (17) Kurās çün anı gördi, Reşide yüz dönderüp (18) gitdi. Andan¹¹ ardına düşdi. Reşide gördi ki tiz (19) andan¹² atından aṡaḡa¹³ indi, Kurās ardınca ṡıçramaḡa başladı. (20) Reşide’ye iriṡüp çün¹⁴ çaylak yavru ḡapar gibi (21) götürdi¹⁵, leṡkergāhına getürdi¹⁶. Çün Reşide’nüñ başından

[İ351^a]

(1) ıṡıḡı düşdi. Ol ṡuret-i zībā ve ol çeṡm-i ṡehlā ve ol zülf-i (2) muṡarrā ve ol leb-i cān-fezā zāhir oldu ki çün¹⁷ Kurās-ı dīv (3) anı¹⁸ görüp ta‘accübe vardı. Eyitdi: Ey¹⁹ ṡaçı kesilicek ra‘nā, senüñ (4) sebebüñle bu²⁰ dükeli ‘ālem ḡarāba varmıṡdur, didi²¹ ve niteki sen diri yorursın. (5) Ben seni bir ‘azāb ile helāk ideyin²² ki tā rüz-i²³ ḡiyāmet dek (6) çün²⁴ dillerde yād olup illerde ad ḡala²⁵. Bunı didi (7) ve daḡı Reşide-i dil-āveri²⁶ bir yire bıraḡdı. Andan eyitdi: Bunı²⁷ (8) bende çeküñ, tā ki ben

¹ çün çovalar idi: gürzle kuvvetlerdi S

² çün: -S

³ andan: -S

⁴ itmez idi: eylemezdi S

⁵ Kurās: -İ

⁶ çün: -S

⁷ pāyince: bilesince İ

⁸ aña: ḡod S

⁹ eylemez: itmez, didi İ

¹⁰ yoḡdur, didi: ḡalmadı S

¹¹ gitdi. Andan: -S

¹² andan: -S

¹³ aṡaḡa: -İ

¹⁴ iriṡüp çün: -S

¹⁵ götürdi: getürüp gitdi İ

¹⁶ getürdi: -İ

¹⁷ çün: -S

¹⁸ anı: -S

¹⁹ ey: -S

²⁰ bu: -S

²¹ didi: -S

²² helāk ideyin: öldürin S

²³ rüz-i: devr-i S

²⁴ çün: -S

²⁵ ḡala: ḡala, didi İ

²⁶ dil-āveri: dil-ārāyı S

²⁷ andan eyitdi, bunı: -S

gelince didi ve dağı Cüneyd'e çağırıp (9) eyitdi¹: Ben senüñ² 'avretüni tutdum³. Eger er iseñ sen⁴ dağı (10) meydāna gel, bunı⁵ dir idi. Çün⁶ piyāde meydān içinde devr (11) ider idi. Cüneyd ol gün qaravula gitmişdi. Aña bir iş (12) olmışdı ki ol⁷ niçe [S314^b] işdi ki dinilmiş ola çün ' Āşım (13) anı gördi. Andan⁸ meydāna girdi⁹. Kurās birle¹⁰ hamle (14) itdi. Anı dağı atı üzerinden kapdı ve leşkergāhına (15) getürdi. Anı dağı bende çekdiler. Yine bir¹¹ na' ra urup andan¹² (16) meydānda er taleb itdi. Muhtār ile Kāđī¹³ ve Sa' d-ı Mısrī (17) birbirine eyitdiler ki eger¹⁴ hezār bizüm gibi meydāna girürse (18) bizi dağı anuñ harīfi olmaya meger ki Seyyid¹⁵ Cüneyd gele, didi¹⁶. (19) Nā-gāh çün¹⁷ tabl-ı āsāyiş çaldılar. İki leşker birbirinden (20) ayrıldı. Dönüp haymelerine geldiler¹⁸. Silāh (21) zırhı çıkarup ve libās-ı¹⁹ bezmi giydiler. Kurās çün hargāhına

[I351^b]

(1) geldi ve Reşide-i dil-ārāyı çün²⁰ getürdiler. Ammā müy-ı (2) siyāhından hake süriyü getürdiler. Kurās çün²¹ (3) aña bakup ' acebe kaldı ve eyitdi: Bu şüret ādemī degüldür. (4) Bunuñ gibi şüret devr-i²² Ādem'den berü tā bu dem dek (5) bir kimesne görmüş degüldür, didi²³ ve şimdi tedbīr oldur ki (6) aña çün²⁴ çomak urduram tā ki kendü hāline

¹ eyitdi: -S

² senüñ: -S

³ tutdum: tutdum, didi İ

⁴ sen: -S

⁵ gel, bunı: gir İ

⁶ çün: -S

⁷ ol: -S

⁸ andan: -S

⁹ girdi: geldi S

¹⁰ birle: -İ

¹¹ bir: -S

¹² andan: -S

¹³ Kāđī: -S

¹⁴ eger: -İ

¹⁵ Seyyid: -S

¹⁶ didi: -S

¹⁷ çün: -S

¹⁸ dönüp haymelerine geldiler: Reşide-i dil-āveri andan ortaya getürdiler İ

¹⁹ libās-ı: -S

²⁰ çün: -S

²¹ çün: -S

²² devr-i: ben hod İ

²³ didi: -S

²⁴ çün: -S

(7) gire¹, didi². Buyurdu çün³ Reşide'yi haymenüñ sütünına (8) şardılar ve Kurās'ıñ 'avreti oğlu kīnesinden (9) Reşide'nüñ nāzūk bedenine şol kadar tāziyāne urdı ki (10) kara kara kan tāze gül gibi teninden revāne oldı (11) ve bir kez āh dimedi ve her tāziyāne urduqça ey cāzū (12) tīz⁴ kendü hāline gir⁵, dir idi. Reşide kendüden (13) gitdi. Ol zālīm kāfirler döge döge yoruldu. (14) Andan⁶ oturdılar ve yine qalkup andan⁷ bıçaq çıkarup (15) Reşide'nüñ gīsularını çün⁸ kesüp andan⁹ Reşide (16) gīsularını çün beride yatur¹⁰ gördi, derünından (17) feryād qopup¹¹ andan¹² zār zār ağladı. Bārī Hūdā'ya eyitdi: (18) Çün¹³ 'uqūbete şabr eyledüm ammā gīsularuma çün¹⁴ t̄akatüm yoqdur (19) diyü hāy hāy ağladı. **Qışsa-i dīger**¹⁵, mü'ellif-i kitāb¹⁶ eydür: Çün qışsa (20) bu yire¹⁷ geldi, Hālıfe çün¹⁸ vāfir ağladı ve eyitdi: Şād ol (21) ey Ebū Hafş bu qışsayı söyledüñ ve tīz ol söyle görelüm tā¹⁹

[İ352^a]

(1) Reşide'nüñ hāli nereye varur, didi²⁰. **Rāviyān-ı [S315^a] aḥbār** şöyle (2) rivāyet ider ki Fāḫimatü'z-Zehrā ve Hādīce-i Kübrā (3) Rabbü'l-ālemīn ḥāzretine şefā'ata tūrdılar. Andan çün²¹ du'āyı (4) niyāz²² eylediler. Eyitdiler: Ey²³ Bārī Hūdāyā revā tūtma ki Müselmānlaruñ (5) kız qarındaşı ve Ebū Müslim'üñ anası olsa gerekdür²⁴ (6) ve kāfirler aña çün²⁵ dükeli cevri iderler, diyü

¹ gire: gele S

² didi: -S

³ çün: -S

⁴ tīz: -S

⁵ gir: dön S

⁶ andan: -S

⁷ andan: -S

⁸ çün: -S

⁹ andan: -S

¹⁰ yatur: -S

¹¹ qopup: qaqup İ

¹² andan: -S

¹³ eyitdi çün: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ qışsa-i dīger: -S

¹⁶ mü'ellif-i kitāb: rāvi İ

¹⁷ yire: araya S

¹⁸ çün: -S

¹⁹ tā: -S

²⁰ didi: -S

²¹ andan çün: -S

²² niyāz: -S

²³ ey: -S

²⁴ gerekdür: gerekdür, didiler İ

²⁵ çün: -S

(7) Zü'l-Celâl'a andan¹ ibtihâl göstericek Hâk Sübhâne² ve Te'âlâ (8) nidâ itdi ki ey kıyâmet hâtûnları iblîs anuñ yolını urdı (9) ve anı yolından çıkardı. Andan³ âyineye nazar itdi. Kendüzini (10) gördi ve gîsûların görüp andan⁴ hüsnine mağrûr oldı (11) ve bu gurûrından namâz kılmadı. Andan⁵ istikbâr itdi ve eyitdi: (12) Cemâlde ve cihânda benüm gibi yokdur ve şecâ'atda çün⁶ nazîrüm yokdur⁷ (13) ele girmez, didi. Baña çok⁸ şükürler eylemedi. Şimdi anuñ (14) cemâline ben çün⁹ zevâl getürdüm ve birini aña musallaḥ eyledüm (15) ki anı hacîl eyleyem. Sizüñ çün¹⁰ du'ânuz kabûldur. (16) Benüm¹¹ taḫdîrüm şöyle¹² olmuşdur ki andan Ebû Müslim vücûda (17) gele ve hem ol sâ'atda Fâḫîmatü'z-Zehrâ raḫîyallâhu 'anhâ (18) ve 'an ebîhâ yine¹³ Reşîde'nüñ vâkı'asına¹⁴ geldiler. Çün¹⁵ (19) sûtuna şarılmış, gördiler¹⁶. Çok çomak yidüğinden (20) dem-be-dem kendüden gider idi. Ol hâletde ol¹⁷ Hâtûn-ı (21) kıyâmeti gördi. Andan¹⁸ elin tutdı ve eyitdi: Ey benüm kız

[I352^b]

(1) qarındaşçıgum nicesin¹⁹ bunca renc miḫnetle diyüp andan²⁰ tekebbürin ḫikâyet (2) eyledi. Andan²¹ Reşîde feryâd u fiğân²² idüp eyitdi: Ey Hâtûn-ı (3) kıyâmet baña bunuñ dirlikden ölmek yigdür, didi²³ ve Fâḫîma Hâtûn²⁴ (4) andan²⁵ tebessüm idüp

¹ andan: -S

² Sübhâne: -S

³ andan: -S

⁴ andan: -S

⁵ andan: -S

⁶ çün: -S

⁷ yokdur: -İ

⁸ çok: -S

⁹ ben çün: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ benüm: -S

¹² şöyle: -S

¹³ yine: -S

¹⁴ vâkı'asına: vâktine S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ gördiler: -S

¹⁷ ol: -S

¹⁸ andan: -S

¹⁹ nicesin: -İ

²⁰ andan: -S

²¹ andan: -S

²² fiğân: -S

²³ didi: -S

²⁴ Hâtûn: -İ

²⁵ andan: -S

eyitdi kim ğam yime ki t̄iz ħalāş bulursın (5) didi. Reşide¹ bunu işidüp andan² kendüye geldi. (6) Ol derd ü zaĥmet andan zā' il oldı³ ve şıĥhat buldı ve ümizvār (7) oldı. Bu maĥalli unutma⁴. Zīrā⁵ ĥikāyet-i uĥra geldi. (8) **Ķışsa-i dāstān-ı⁶ dīger**. Mü'ellif-i kitāb eydür: Ol⁷ sā' at (9) Kurās çün⁸ Reşide'yi t̄utup getürmişler idi. Şeybū-yı ' ayyār⁹ (10) Kāhūr'la gitdi¹⁰. Anuñ zaĥmetine¹¹ mu' ālece eylerdi (11) ve meşeller çün¹² söyler idi ki tā¹³ ki aña ĥoş gelür idi. (12) Nā-gāĥ Şeybū [S315^b] āgāĥ oldı ki Reşide-i ' Arab'ı t̄utmışlar çün¹⁴ (13) cānına āteş düşdi. Kāhūr'a eyitdi: Anı incitme, zīrā (14) senüñ¹⁵ ' arūsüñ olsa gerekdür, didi¹⁶ ve bilmez ki Reşide'ye (15) neler olmuşdur. Şeybū andan bir müddet¹⁷ t̄urup Kurās'a geldi. (16) Eyitdi: Revā degüldür ki ' avretlere çomaĥ uralar (17) didi¹⁸ ve yāĥüz depeleyeler. ' Ale'l-ĥuşuş bunuñ gibi¹⁹ şāĥib-i cemāl (18) ola, didi²⁰. Kurās eyitdi: Ol benüm oĥluma zaĥm yetişdürmişdür, (19) didi²¹. Senüñ oĥluñ Reşide'nüñ döğüldüğün (20) işidicek şol ħadar incindi ki bulsa²² seni helāk (21) eyler, didi. Andan²³ derĥāl buyurdi, Reşide'nüñ bendin çözdiler

[İ353^a]

(1) ve berāberinde bir²⁴ ğayrı ĥargāĥa iletdiler, didi²⁵. **Mü'ellif-i kitāb**

¹ didi. Reşide: -S

² andan: -S

³ zā' il oldı: gitdi S

⁴ unutma: unutma didi İ

⁵ zīrā: -S

⁶ dāstān-ı: -S

⁷ ol: bu S

⁸ Kurās çün: -S

⁹ ' ayyār: -S

¹⁰ gitdi: eyitdi İ

¹¹ zaĥmetine: zaĥmına ben İ

¹² çün: -S

¹³ tā: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ zīrā senüñ: -S

¹⁶ didi: -S

¹⁷ andan bir müddet: -S

¹⁸ didi: -S

¹⁹ gibi: -S

²⁰ didi: -S

²¹ didi: -S

²² bulsa: oldı ki belki İ

²³ didi. Andan: -S

²⁴ bir: -S

²⁵ didi: -S

(2) **eyidür ki** Seyyid¹ Cüneyd tılaya gitmişdi. Anda² bir kolan (3) gördi. Atına çün³ mehmüz degürüp pâyine düşdi. (4) Andan⁴ kolan nâ-bedîd oldı. Cüneyd andan⁵ ‘acebe kaldı. Lâ-ḥavle (5) diyüp girü döndi. Bir çenâr-ķâmet siyâh gördi. (6) Atı ardına çün şağrısına⁶ çıkup bindi ve daḡı Cüneyd’i (7) ardından şöyle şıkdı ki kendüden gitdi. Andan⁷ (8) at yirinden kaldı ve bir iki dîv daḡı gelüp Cüneyd’i bağladılar (9) muḡkem. Ol yirde⁸ bir vîrâne var idi. Anda iledüp bıraḡdılar (10) ve yüz miḡdârı dîv cem^c oldılar ve eyitdiler: Bunı⁹ pâre pâre (11) idelüm, andan¹⁰ loḡma loḡma yiyevüz, didi¹¹. Birisi eyitdi: Benüm¹² (12) atam rencürdur, didi¹³. Eyitdiler ki diri âdem etin yimek çün¹⁴ (13) aña devâdur, didi¹⁵. Henüz daḡı ölmemişdür ola, didi¹⁶. (14) Siz tuta tıruñ ben¹⁷ varayın, göreyin¹⁸. Diri ise (15) yisün ve şıḡhat bulsun, didi. Andan çün¹⁹ dîvlere (16) eyitdi: Tîz varuñ anı getürüñ çün²⁰ Cüneyd ḡazâya (17) cismini ḡodı ve Ḥuzâ’ya cânını²¹ ışmarladı tâ Ḥaḡ Sübhâne²² ve Te^c âlâ yâdına²³ (18) ol du^c âyı getürdi ki Ḥazret-i Resül ‘aleyhi’ş-şalatu (19) ve’s-selâm²⁴ öğreymişdi. Çün ol du^c âyı oḡudı, kendüzini (20) bendden ḡüşâde

---

¹ Seyyid: -S

² anda: -S

³ çün: -S

⁴ andan: -S

⁵ andan: -S

⁶ çün şağrısına: ardına S

⁷ andan: -S

⁸ muḡkem. Ol yirde: -S

⁹ bunı: anı S

¹⁰ andan: -S

¹¹ didi: -S

¹² eyitdi, benüm: -S

¹³ didi: -İ

¹⁴ çün: -S

¹⁵ didi: -S

¹⁶ didi: -S

¹⁷ ben: -S

¹⁸ göreyin: göreyin, didi İ

¹⁹ andan çün: -S

²⁰ çün: -S

²¹ cânını: kendüyi S

²² Sübhâne: -S

²³ yâdına: -İ

²⁴ ‘aleyhi’ş-şalatu ve’s-selâm: -S

gördi¹. Andan² dīvler Rabbü'l-‘ālemīnūñ³ şun⁴ ıyla (21) çün⁴ hāke ğaltān oldılar. Cüneyd andan⁵ Huzā’ya şükürler idüp

[İ353^b]

(1) andan⁶ tigin ‘uryān itdi. Ol dīvleri cümle depeledi. (2) Ol vīrāneden çıķup çün⁷ atına süvār oldu. Andan⁸ leşkerġaha (3) geldi, [S316^a] gördi. Ķamu leşkeri Reşīde için ġamġınler (4) idi. Çün Cüneyd bu hālden hāberdār oldu, cānına (5) odlar düşüp bir na‘ra urup andan⁹ kendüden (6) gitdi. Sultān gelüp başın ħaldurup andan¹⁰ (7) dizi üzerine¹¹ aldı ve eyitdi: Şimdi ne fā’ide? Cüneyd eyitdi: (8) Ol¹² müddetlerdür ki atamuñ anamuñ¹³ memleketinden bir maħbūbe öcinden (9) ser-gerdān olmışamdur¹⁴. Hezār cid ü cehd ile (10) ele getürmişemdür, didi¹⁵. Şimdi elümden gitdi. (11) Benüm kamu¹⁶ sa‘yum daħı çün¹⁷ hebā oldu diyüp andan¹⁸ zār zār (12) aġladı. Bu nev‘ ile ki feleklerde meleklerüñ (13) içi daħı göyüdü, didi¹⁹. **Ez-ān cānib** Şeybū çün²⁰ Reşīde’nüñ (14) az çok hātırın tesellī idüp nāzūklük ile çün²¹ (15) nevāziş virdi. **Ez-ān cānib** Seyyid²² Cüneyd şabr idemeyüp (16) şeb-revāne²³ tonlar giydi ve şemşīrini (17) çün²⁴ hāmā’il ħıldı ve anlaruñ şıfatında başına bir külāh (18) giydi ve kemerine çün²⁵ teng virdi ve daħı eyitdi²⁶: Eger Reşīde’yi²⁷ (19) bulursam ve eger

¹ gördi: buldı S

² andan: -S

³ Rabbü'l-‘ālemīnūñ: Allah’uñ S

⁴ çün: -S

⁵ andan: -S

⁶ andan: -S

⁷ çün: -S

⁸ andan: yine S

⁹ andan: -S

¹⁰ andan: -S

¹¹ üzerine: -İ

¹² ol: -S

¹³ anamuñ: -İ

¹⁴ olmışamdur: olmışamdur, didi İ

¹⁵ didi: -S

¹⁶ kamu: -S

¹⁷ çün: -S

¹⁸ andan: -S

¹⁹ didi: -S

²⁰ çün: -S

²¹ çün: -S

²² Seyyid: -S

²³ revāne: revāne olup İ

²⁴ çün: -S

²⁵ çün: -S

²⁶ eyitdi: -İ

²⁷ Reşīde’yi: -S

bulmaz isem ben anuñ¹ leşkerini çün² zîr ü zeber (20) ideyin diyüp andan³ piyâde olup⁴ Kurâs' uñ leşkerine (21) girdi. Kurâs-ı mel' ünuñ ħargâhına çün⁵ yakın oldı⁶

[İ354^a]

(1) ve vardı. Ol vaqt Reşide-i ' Arab' ı bir ħaymeye daĥı iletmişler idi. (2) Bir⁷ nice ħādım ve kenîzek⁸ aña müvekkel itmişler idi. Çün⁹ Cüneyd (3) Kurâs' uñ ħargâhı berâberinde çün¹⁰ ħırmışdı. Nâ-gâh bir ħādım (4) taşra çıkdı idi. Bir maşlahat için Cüneyd anuñ¹¹ (5) yaçasına yapışdı. Andan¹² ağızından tutup eyitdi: Toĥrı (6) söyle yoksa seni pâre pâre eylerin¹³. Ol ' Arab kızını (7) nereye ilettiler, didi¹⁴. Ol eyitdi¹⁵: Bu ħayme Kurâs' uñdur (8) didi¹⁶. Ammâ şol ħaymeye ilettiler. Bir nice ħādımleri ve kenîzeki (9) anuñ¹⁷ üzerine çün¹⁸ musallaĥ eyledi. Eger Bülbül rāhib olmayaydı (10) anı helāk eyler idi, didi¹⁹. Cüneyd çün²⁰ ħulāmdan ħaberi (11) alıcaĥ andan²¹ başın kesdi. Andan²² girü döndi. (12) Çün²³ Reşide olduĥı ħaymenüñ ardına geldi. (13) Anda biraz²⁴ [S316^b] oturdu. Üç ħādım ile iki kenîzek (14) aña²⁵ müvekkel idi. Üçi daĥı uyurdu ve ikisi (15) uyanuĥdı. Cüneyd ħaymeye girdi. Bir nev' le ikisi uyanuĥdı²⁶ İki eliyle ol²⁷ ikisinüñ ağızına dest-māl (16) baĥlayup andan²⁸ ağızın ħıtdı.

---

¹ ben anuñ: -S

² çün: -S

³ andan: -S

⁴ olup: vardı S

⁵ çün: -S

⁶ oldı: geldi İ

⁷ bir: -S

⁸ kenîzek: kenîzek ve bir nice ħādım kenîzek S

⁹ çün: -İ

¹⁰ çün: -S

¹¹ anuñ: -S

¹² andan: -S

¹³ eylerin: eylerin, didi İ

¹⁴ didi: -S

¹⁵ ol eyitdi: -S

¹⁶ didi: -S

¹⁷ anuñ: -S

¹⁸ çün: -S

¹⁹ didi: -S

²⁰ çün: -S

²¹ andan: -S

²² andan: -S

²³ çün: -S

²⁴ anda biraz: -S

²⁵ aña: -S

²⁶ Cüneyd ħaymeye girdi. Bir nev' le ikisi uyanuĥdı: -İ

²⁷ ol: -S

²⁸ andan: -S

Andan Reşide'nün bendin (17) çözdü. Andan Reşide¹ eyitdi: Ey Seyyidü'l-^c Arab yürü ki (18) tā ki sen² giriftār olmayasın. Eger sen³ ħalāş olmayayduñ (19) bu leşkeri ben⁴ bu gice zīr ü zeber eylerdüm, didi⁵. Reşide eyitdi: (20) Ĥādımūñ başın kes, didi⁶. Cüneyd eyitdi: Ben⁷ uyumuş ādemi⁸ (21) öldürmezem, didi. Reşide'nün eline yapışup andan⁹

[İ354^b]

(1) ĥaymeden taşra çıkardı ve Kurās'uñ atın gördü. Andan¹⁰ rikābdārınuñ (2) ağzın tutup Reşide-i ^c Arab'ı ol¹¹ ata bindürdi (3) ve ^c Āşımdan çün¹² ĥaber şordı. Kurās'uñ ĥargāhı (4) ardındadır. Cüneyd aña¹³ dañı varup andan¹⁴ anı ĥalāş itdi. (5) Andan çün¹⁵ kendü leşkerğāhlarına geldiler (6) ve leşkerūñ ĥalāyıkı şāzlıklar eylediler. Kurās-ı dīve ĥaber (7) oldı¹⁶. Andan¹⁷ kendüzini çün¹⁸ helāk ideyazdı (8) ve şabāñ olmadın kūs-ı ĥarbi¹⁹ çaldurdu ve nāyın (9) ötdürdi. İki leşker çün²⁰ birbirine muķābil oldılar (10) ve şaflar çekdiler. Meymene vü meysere ve ĥalb-ı cenāñ birbirine (11) arķa virüp tūrdılar²¹ ve dīde-i heybetle nazār-ı (12) ber-meydān²² itdiler. Evvel meydāna giren (13) çün²³ Cüneyd yegāne idi. Ellerin ābgāhına koyup andan²⁴ (14) bir na^c ra urdı ki zemīne lerze²⁵ ve ^c āleme velvele düşdi. (15) Şöyle ki na^c ranuñ

¹ andan Reşide: -S

² tā ki sen: -S

³ eger sen: ġam ikisi S

⁴ ben: -S

⁵ didi: -S

⁶ didi: -S

⁷ ben: -S

⁸ ādemi: -S

⁹ andan: -S

¹⁰ andan: -S

¹¹ ol: -S

¹² çün: -S

¹³ aña: -S

¹⁴ andan: -S

¹⁵ andan çün: -S

¹⁶ oldı: bilüp S

¹⁷ andan: -S

¹⁸ çün: -S

¹⁹ ĥarbi: -S

²⁰ çün: -S

²¹ tūrdılar: tūrdılar, didi İ

²² ber-meydān: -S

²³ çün: -S

²⁴ andan: -S

²⁵ lerze: zelzele S

şalâbetinden ve Cüneyd'ün heybetinden (16) 'âlem tevehhüme vardı. Andan¹ Cüneyd bülend âvâz ile çağırıldı (17) ki ey Kurâs eger er iseñ meydâna gel. (18) Kurâs atını meydâna şıçratdı. Güyâ bir tağ bir tağa (19) bindi. Çün² Cüneyd'e yakın geldi, eyitdi: Ey ' Arab (20) beñzer ki cânuña sen³ toymışsın, didi⁴. Cüneyd eyitdi: (21) Ey siyâh şimdi lâf u güzâf urma, hüner göster

[İ355^a]

(1) didi⁵. Şimdi zâhir olur, diyüp andan⁶ birbirine hamle itdiler. (2) Çün⁷ Cüneyd andan⁸ kemâna oğ kodı, andan⁹ atdı. Hiç (3) aña¹⁰ te'sir itmedi. Siyâh dağı Cüneyd'e çün¹¹ gürz havâle itdi. (4) Cüneyd çün¹² gürzin elinden alup¹³ ve [S317^a] emîrî'l-mü'minîn Hamza'nuñ (5) siperiyle Cüneyd, Kurâs'la haylî¹⁴ ceng itdiler. Birbirine aşlâ¹⁵ zafer (6) bulmadılar. Andan¹⁶ Kurâs piyâde oldı. Cüneyd dağı piyâde (7) oldı. Birbirinüñ kemer-bendin tıtdılar. Kurâs şöyle (8) kuvvet ve diğkat¹⁷ itdi ki eger bir tağa ol kuvveti¹⁸ ideydi (9) tağı yirinden ayırır idi. Aşlâ Cüneyd'i yirinden ayırmadı. (10) Andan¹⁹ Kurâs eyitdi: Meger sen sâhirsın, didi²⁰. Andan Cüneyd (11) eyitdi: Ey mel'ün-ı seg ben sâhir degülem. Ammâ²¹ sâhirler depeleyiciyem. (12) Nice biñ sâhiri depeleyüp ve nicesin dağı Müselmân itdüm (13) didi²². Yine hamle idişdiler, tâ mâ-beynlerinde yetmiş hamle red (14) olındı. Andan²³ ikisi de fûrû-mânde oldılar. Kurâs eyitdi: (15) Meger sen Hamza'nuñ kavmisin, didi. Cüneyd eyitdi: Belî didi. (16) Ben

¹ andan: -S

² çün: -S

³ sen: -S

⁴ didi: -S

⁵ didi: -S

⁶ andan: -S

⁷ çün: -S

⁸ andan: -S

⁹ andan: -S

¹⁰ aña: -S

¹¹ çün: -S

¹² çün: -S

¹³ alup: -S

¹⁴ haylî: -S

¹⁵ aşlâ: -S

¹⁶ andan: -S

¹⁷ diğkat: -S

¹⁸ ol kuvveti: -S

¹⁹ andan: -S

²⁰ didi: -İ

²¹ ammâ: -S

²² didi: -S

²³ andan: -S

Ḥamza'nuñ 'ammüsi oğlyam, didi. Kurās eyitdi: Benüm¹ (17) gönlümde tutdum idi ki sizüñle şulḥ idem, didi. (18) Andan² her birümüz vaṭanumuza gidevüz, didüm idi³. (19) Ammā şimdi vācib oldı ki sizüñle⁴ ceng idem, didi⁵. (20) Zīrā Ḥamza benüm atamı ve qarındaşumı depelemişdür. Ben daḥı Būcāl-ı (21) dīvüñ qarındaşyam. Muhtār anı depelemişdür diyüp andan yemīn⁶

[İ355^b]

(1) itdi⁷ kim iblisüñ başıçün⁸ bu cengden soñra çün⁹ cihānda bir 'Arab qomayam, didi¹⁰. (2) Cüneyd aña¹¹ güldi. Andan eyitdi¹²: Ey mel'ün ben¹³ seni daḥı anlaruñ (3) ardınca cehenneme¹⁴ göndereyin, didi¹⁵. Kurās çün¹⁶ süst olmışdı. (4) Ammā gürbüz mübāriz pehlevāndı. Cüneyd eyitdi: Beri gel (5) ey mel'ün, hüner göster, didi¹⁷. Kurās eyitdi: Bugün gidelüm¹⁸. (6) Andan¹⁹ yarın gelevüz²⁰. Senüñle andan²¹ ceng (7) ü cidāl²² idevüz, didi²³. Andan²⁴ Cüneyd eyitdi: Sen²⁵ bugün mühlet (8) istedüñ²⁶. Yüri var, didi²⁷. Cānuñı qurtarduñ, didi.

¹ meger sen Ḥamza'nuñ qavmisin, didi. Cüneyd eyitdi: Belī didi. Ben Ḥamza'nuñ 'ammüsi oğlyam, didi. Kurās eyitdi, benüm: -S

² didi. Andan: -S

³ didüm idi: -S

⁴ sizüñle: -S

⁵ didi: -S

⁶ andan yemīn: and S

⁷ itdi: içdi S

⁸ iblisüñ başıçün: -İ

⁹ çün: -S

¹⁰ didi: -S

¹¹ aña: -S

¹² andan eyitdi: -S

¹³ ben: -S

¹⁴ cehenneme: -İ

¹⁵ didi: -S

¹⁶ çün: -S

¹⁷ didi: -S

¹⁸ gidelüm: gidelüm, didi İ

¹⁹ andan: -S

²⁰ gelevüz: gelevüz, didi İ

²¹ andan: -S

²² cidāl: -S

²³ didi: -S

²⁴ andan: -S

²⁵ sen: -S

²⁶ istedüñ: istedüñ didi İ

²⁷ var, didi: -S

(9) Bugün ammā¹ yarın çün² hālūñi görem diyüp andan³ birbirinden ayrıldılar. (10) Çün⁴ tabl-ı āsāyiş çalındı. Cüneyd çün hālvetine geldi⁵ (11) ve Reşīde'nüñ öñine vardı. Andan⁶ birbirin ahvālin (12) şordılar ve Reşīde eyitdi: Her bir⁷ pehlevān anuñ eri degüldür⁸. (13) Ne⁹ üzü-bi'llāh⁹ eger¹⁰ saña bir haṭā olursa ol mel'ün (14) 'ālemi zebūn eyler, vīrān eyler¹¹. Şimdi ikisi daḡı şulḡa rāzılardur. (15) Biz daḡı vaṭanumuza gidelüm, didi. Cüneyd eyitdi¹²: Baña [S317^b] bu mel'ūnuñ (16) ḡarbından yüz çevürmek tā rüz-ı¹³ kıyāmet dek bed-nāmlıḡdur (17) didi¹⁴. Anuñla ben¹⁵ güreş ṭutayın, didi¹⁶. Eger muṣaffer olursam (18) ḡoş, didi. Eger olmazsam¹⁷ sen Şīrvāne ile esb-i perrendenüñ (19) kılını āteş üzerine ḡo tā ki atlar saña¹⁸ ḡāzır geleler. Aña¹⁹ (20) süvār oluñ daḡı vaṭanuñuza gidüñ, didi²⁰. Bunu söyledi, (21) andan²¹ şoñra Seyyid bir sâ' at āsāyiş gösterüp yine²² ṭurı

[I356^a]

(1) gelüp ṭā' ata meşḡul oldı. Rāzında Ḥāzret-i bi-niyāza (2) sūz güdāz 'arz itdi. Hemān-dem²³ nā-gāh server-i enbiyānuñ²⁴ cemāl-i cihān-ārāsın (3) gördi ki gelür idi. Eyitdi²⁵: Ey benüm 'ammüm oḡlı (4) ḡam yime Ḥaḡ Te'ālā saña 'ināyet eyler, didi²⁶. Ammā henüz şā'ibe ḡalmıḡdur. (5) Zinhār bu du'āyı oḡı ki ḡalāş bulursın ve hem

¹ didi. Bugün ammā: -S

² çün: -S

³ andan: -S

⁴ çün: -S

⁵ geldi: vardı İ

⁶ andan: -S

⁷ bir: -S

⁸ degüldür: degüldür didi İ

⁹ ne'üzü-bi'llāh: ne'üzü-bi'llāh didi İ

¹⁰ eger: -S

¹¹ vīrān eyler: didi İ

¹² didi. Cüneyd eyitdi: -S

¹³ tā rüz-ı: -S

¹⁴ didi: -S

¹⁵ ben: -S

¹⁶ didi: -S

¹⁷ didi. Eger olmazsam: -S

¹⁸ saña: -S

¹⁹ aña: -S

²⁰ didi: -S

²¹ andan: -S

²² yine: andan İ

²³ hemān-dem: -İ

²⁴ enbiyānuñ: kā'inātuñ S

²⁵ eyitdi: -S

²⁶ didi: -S

senüñ ħalāsuñ (6) bu du‘ādudur. Cüneyd çün vākı‘adan çün¹ girü geldi. Şubĥ (7) vaĥtiydi çün² namāzın edā eyledi. Andan³ oradan oĥudı (8) ve şükr secdesin yirine getürdi. Andan şoñra çün⁴ (9) silāĥın giyüp atına zīn urdı ve buyurdı. Andan⁵ (10) kūs-ı ĥarbi çaldurdılar. İki taraftan çün⁶ süvār oldılar (11) ve iki⁷ leşker çün⁸ birbirine muĥābil oldı. Çün şaf şaf⁹ bezendi¹⁰. (12) Çün¹¹ fevc fevc ārāste olup tūrdılar. Ol taraftan (13) Kurās eyidür ki dil-āverlikde bu ‘Arab gibi bir¹² kimesne (14) görmemişem dir idi. Şimdi tīz varuñ baña¹³ rāhib Bülbül’i (15) getürüñ, didi. Andan¹⁴ vardılar, Şeybū’yı¹⁵ getürdiler. (16) Kurās, Şeybū’nuñ ayagına düşdi ve eyitdi: Ey keşīş (17) baña bir¹⁶ himmet yoldaş eyle ki ben ‘ömrümde bu ‘Arab gibi bir pehlevān (18) görmemişemdür. Beñzer ki bu ‘Arab dil-āverdür¹⁷ veyā pūlāddan (19) düzmişlerdür. Bunı¹⁸ didi. Andan çün¹⁹ Şeybū’nuñ yüzini ve gözini (20) öpdı. Andan çün²⁰ silāĥın giyüp atına süvār oldı. (21) Çün²¹ ‘azm-ı meydān itdi. Ol taraftan daĥı Cüneyd yegāne

[İ356^b]

(1) daĥı şīrvār meydāna girdi. Andan²² eyitdi: Ey Kurās (2) atından aşaĥa in²³ tā ki iki leşker miĥnetden (3) ĥurtula, didi²⁴. Şöyle ki [S318^a] şā‘ir eydür. Şi‘r:

Bedū (4) goft Seyyid ey nāmdār

¹ vākı‘adan çün: ĥ‘āb vaĥtinden S

² çün: -S

³ eyledi. Andan: -S

⁴ çün: -S

⁵ andan: -S

⁶ çün: -S

⁷ iki: -İ

⁸ çün: -S

⁹ çün şaf şaf: şaflar S

¹⁰ bezendi: yazdılar İ

¹¹ çün: -S

¹² bir: -S

¹³ baña: -S

¹⁴ andan: -S

¹⁵ Şeybū’yı: -S

¹⁶ bir: -İ

¹⁷ dil-āverdür: -S

¹⁸ bunı: -S

¹⁹ andan çün: -S

²⁰ çün: -S

²¹ çün: -S

²² andan: -S

²³ in: in, didi İ

²⁴ didi: -S

Dü leşker be-cān āmed zi-kārzār

(5) Be-kuşti be-kūşim rīş-i şāh

Ki tā ĥod ger gūş dāred ¹ilāh²

(6) **Neşr:** Çün Cüneyd³ bunu didi, ol la‘in ile at üstinde (7) ĥaylī cidāl⁴ eylediler. Andan⁵ atları çün⁶ yoruldu, Seyyid⁷ Cüneyd (8) Kurās atınıñ berküstüvānın⁸ çün⁹ açuğ gördi, kemāna (9) oğ ĥodı. Andan¹⁰ pertāb itdi. Oğ¹¹ şöyle doğundı¹² ki (10) çün¹³ atıñ pehlūsından çığdı. Andan¹⁴ at yığıldı. (11) Çün¹⁵ Kurās piyāde oldı. Andan şoñra bebr¹⁶ ü peleng gibi (12) çün¹⁷ şıçramağā başladı¹⁸, yetüp Cüneyd’ün atı sağrısına bir püşt-pāy (13) eyle¹⁹ urdı ki atdan düşdi. Cüneyd dağı piyāde oldı. (14) Andan çün²⁰ şemşir çeküp Kurās’a çün ĥavāle itdi²¹. (15) Kurās dağı aña ĥavāle eyledi. Şol ĥadar çalışdılar (16) aşlā²² birbirine çün²³ çāre bulmadılar. Andan çün²⁴ tığlerin yire²⁵ (17) bırağup birbirinün çün²⁶ kemer-bendin tutdılar. Çün²⁷ iki leşker (18) anlara²⁸ nazār eyler idi²⁹. Miyāne-i meydānda ĥaylī güreş gösterdiler (19) ve dağı sol ĥadar kuvvet ve diğğat eylediler ki ĥunları (20) nāhunları dibinden çeşme

¹ ilāh: -İ

² Şiirin tercümesi: Seyyid ona dedi: Ey ün sahibi, iki ordu bu savaş meydanından kurtulur. O şahın sakalını keseyim ki Allah’ın buyruklarına kulak versin.

³ Cüneyd: -İ

⁴ cidāl: ĥarb S

⁵ andan: -S

⁶ çün: -S

⁷ Seyyid: -S

⁸ berküstüvānın: göğsin İ

⁹ çün: -S

¹⁰ andan: -S

¹¹ oğ: -S

¹² doğundı: urdı S

¹³ çün: -S

¹⁴ andan: -S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ bebr: -S

¹⁷ çün: -S

¹⁸ başladı: -İ

¹⁹ eyle: -S

²⁰ andan çün: -S

²¹ itdi: eyledi S

²² aşlā: -S

²³ çün: -S

²⁴ andan çün: -S

²⁵ yire: -S

²⁶ çün: -S

²⁷ çün: -S

²⁸ anlara: -S

²⁹ eyler idi: iderdı S

lūlesinden ū aķar gibi revāne (21) oldu. İkiſi dađı bile ĥaste vū dem-beste oldılar.
Kurās eyitdi: Ey

[İ357^a]

(1) ‘ Arab bir sā‘ at çün¹ ārām idelüm². Andan³ girü tūtuſalum (2) didi. Çün⁴ Cüneyd elini kemerinden giderdi. Andan⁵ birbirinüñ (3) berāberinde oturdılar. Kurās çün⁶ Cüneyd’üñ eline ve bāzūsına (4) ve yāl u bālma⁷ nażar ider idi ve mübārek yüzünüñ ſaĥīfesinde (5) gördi ki nev⁸-ĥaţţ-ı ğubār belürmiſ ve pençesi dađı ſīr (6) pençesine beñzer. Ŗöyle ki ſā‘ ir eydür. Ŗi‘ r⁹:

Bedū goft (7) ey pehlevān-ı pīl-ten

Çünānī ki be-ſīnidem ez-encūmen

Tenet hem-çü (8) bebr-est sīne çü ſīr

Per ü bāl çün ejderhā-yı dilīr¹⁰

(9) **Nesr**: Çün bir laĥza āsūde-ĥāl¹¹ oldılar. Andan¹² yine tūrup (10) birbiriyle çün¹³ tūtuſdılar. Kurās aña¹⁴ üç kerre nevbet (11) çün¹⁵ kuvvet itdi. [S318^b] Bir nev‘ le ki yüzünden ķan revān oldu. (12) Cüneyd çün¹⁶ yirinden ayrılmadı. Kurās¹⁷ kendüden çün¹⁸ nevmīz (13) oldu. Seyyid¹⁹ Cüneyd’üñ Hāſimī tamarları çün²⁰ cūſa baſladı (14) ve sīnesinüñ derūnı ĥurūſa geldi. Andan çün²¹ (15) Perverdgār’ı çün²² yād idüp

¹ çün: -S

² idelüm: idelüm, didi İ

³ andan: -S

⁴ didi. Çün: -S

⁵ andan: -S

⁶ çün: -S

⁷ yāl u bālma: -S

⁸ nev: -S

⁹ ſi‘ r: beyt S

¹⁰ Ŗiirin tercümesi: Ona, ey cüsseli pehlivān dedi. İnsanlardan ſöyle duydum ki vücudun kaplan, göĝsün aslan gibidir. Kol ve kanatların da cesur ejderha misalidir.

¹¹ ĥāl: -S

¹² andan: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ aña: -S

¹⁵ nevbet çün: -S

¹⁶ çün: -S

¹⁷ Kurās: -İ

¹⁸ çün: -S

¹⁹ Seyyid: -S

²⁰ çün: -S

²¹ andan çün: -S

²² çün: -S

H azret-i¹ Mu taf 'ya dağı (16)  alav t getürdi. Andan  un² 'Al 'den himmet taleb (17) itdi. Andan³ bir na'ra eyle⁴ urdu ki  un⁵ Kur s'uhn zehresi (18)  ak⁶ olup kendüzinden gidüp  un⁷ ser sime (19) oldu. Andan bir⁸ kuvvet itdi. Kur s⁹ bir  ara¹⁰ ta  gibi yirinden (20) götürdi ve dağı yire urup andan¹¹ elin ve ayağın muhkem ba ladı (21) ve diledi ki anı ke an ber ke an anı¹² le kergh hına ilede¹³. Amm 

[I357^b]

(1) m 'ellif-i kit b eyid r¹⁴ ki Kur s-ı mel' nu n bir d yesi (2) var idi. A na Sedviye-i c z  eyidürler idi. Bu Sedviye (3)  un¹⁵ sihrde g yet¹⁶  st d ve k mil-i¹⁷ cih n idi.  un (4) i tidi, Kur s'uhn o lı   k r'ı depelediler, ol kilim-gu lar (5) ceziresinde idi. Ol da ı elli er ve 'avret ya mı dı, (6) cümlesini. Bu¹⁸ günde ki Cüneyd Kur s'ı  un¹⁹ yire urmı dı. (7) Andan²⁰ elin ve aya ın ba layup  un²¹ le kergh hına hem n²² (8) ke an ber ke an s rmek diler idi.  un²³ ol la zada (9) ol mel' na yeti up yolda kendüzin  un²⁴ 'u ab  ekline (10) koymı dı.  un²⁵ anlaruhn başları  zerlerine in p t rmı dı. (11) Andan²⁶ na ar ider idi ki  un²⁷ k r ne olısdur dir idi²⁸. (12)  un h li eyle gördi, hem n bir p l  ekline gir p

---

¹ H azret-i: Mu ammed S

² andan  un: -S

³ andan: -S

⁴ eyle: -S

⁵  un: -S

⁶  ak: d -n me S

⁷ gid p  un: -S

⁸ andan bir: -S

⁹ Kur s:  un  

¹⁰  ara: -S

¹¹ andan: -S

¹² anı: -S

¹³ ilede: ilede, didi  

¹⁴ eyidür: -S

¹⁵  un: -S

¹⁶ g yet: -S

¹⁷ k mil-i: -S

¹⁸ bu: ol  

¹⁹  un: -S

²⁰ andan: -S

²¹  un: -S

²² hem n: -S

²³  un: -S

²⁴  un: -S

²⁵  un: -S

²⁶ andan: -S

²⁷  un: -S

²⁸ dir idi: -S

(13) andan¹ aşağı indi. Çün² gök gürleri gibi (14) gürlendi ve dağı ağızından ateşler yağdırdı ve halka (15) şöyle ‘ibretler³ gösterdi ki hiç olmaz, didi. Andan⁴ (16) Kurās’ı ve Cüneyd’i yutdı. Andan çün⁵ leşkerğahına (17) getürdi, kodı ve hayme kapısına geldi. Cüneyd⁶ cāzūnuñ⁷ (18) cāzūluğunuñ fi’ linden bî-ğaber çün⁸ düşmişdi. Kurās’uñ (19) dağı teninde çün⁹ bir kıllı incinmemişdi ve Şeybū’ya çün¹⁰ (20) haber olup andan¹¹ serāsime oldu. Cüneyd’uñ başı ucına (21) geldi. Kurās’la dāye çün¹² Şeybū’yı görüp andan¹³ payına

[İ358^a]

(1) düşdiler ve dağı minnetdār oldılar. Senüñ himmetüñ idi. Bizi sen¹⁴ (2) iblîsden diledüñ [S319^a] tā ki biz zafer bulduğ, didiler. Andan¹⁵ Şeybū (3) eyitdi: Çün¹⁶ dāye gelsün, ben bir nesne¹⁷ diyeyin. Zīrā¹⁸ ben (4) gāyet¹⁹ çok tã‘ at eyledüm, didi²⁰. Yine çün²¹ Şeybū’nuñ elin öpüp²² ayağına (5) düşdiler²³. Kurās eyitdi: Çün²⁴ senden himmet olduğıçün (6) ben²⁵ murāduma irişdüm²⁶ ve ben²⁷ dağı halāş oldum, didi²⁸ dağı (7) Cüneyd eylece²⁹ yatur idi. Çün³⁰ ‘ālemden haberi yoğdı. Kurās (8) dāyesine

---

¹ andan: -S

² çün: -S

³ ‘ibretler: -S

⁴ hiç olmaz, didi. Andan: -S

⁵ andan çün: -S

⁶ Cüneyd: çün İ

⁷ cāzūnuñ: -S

⁸ çün: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ andan: -S

¹² çün: -S

¹³ andan: -S

¹⁴ sen: -S

¹⁵ didiler. Andan: -S

¹⁶ çün: -S

¹⁷ ben bir nesne: -S

¹⁸ zīrā: -S

¹⁹ gāyet: -S

²⁰ eyledüm, didi: itdüm S

²¹ çün: -S

²² elin öpüp: -İ

²³ düşdiler: öpdiler İ

²⁴ çün: -S

²⁵ ben: -S

²⁶ irişdüm: irişdüm, didi İ

²⁷ ben: -İ

²⁸ didi: -S

²⁹ eylece: şöyle S

³⁰ çün: -S

eyitdi: Ḥamza benüm atamı çün¹ depelemiştir, didi². (9) Ben daḥı dilerin ki benüm³ atamuñ ḡanıñ çün⁴ ḡıṣāṣ idem (10) didi⁵. Ammā çün⁶ Bülbül rāhible bizüm⁷ va^c demüz vardır, didi⁸. (11) Bunca gündür ki anuñ bir māh-liḡā civān oḡlı depelenmiştir. Ol⁹ (12) kırık gündür ki bizden ötüri¹⁰ ṭā^c at ider (13) idi. İblīsdan bizüm çün¹¹ devletümüzi ister idi, didi. (14) Çün¹² ḡabül itmişemdir ki Bülbül'üñ oḡlı ḡanıçün (15) anı eline virem tā ki kendüñün ḡanlusını (16) çün kendü¹³ eliyle depeleye, didi. Çün¹⁴ dāye eyle olsun¹⁵, didi. (17) Andan¹⁶ Şeybū be-ḡāyet ḡurrem oldu. Cüneyd'e pīrāne bir iki dāne¹⁷ (18) pūṣt-pā pūṣtine urdı ve Kurās'la anda ḡāzır olanlar (19) çün¹⁸ Şeybū'nuñ Cüneyd'e müṣt urmasına ḡülüṣdiler. Anlar (20) eyitdiler¹⁹ ki bir pīr-i nā-tüvāndur²⁰. Ḳuvveti yoḡdur ki ura²¹ didiler. (21) Çün²² Kurās Cüneyd'i andan²³ getürtdi tā²⁴ taḡtı ayaḡına

[1358^b]

(1) baḡladı. Andan²⁵ eyitdi: Ben çün²⁶ berāberümden gidermezem (2) didi²⁷. Mebādā ki ^c Amr Ümeyye'ñün püser-zādesi bizden anı uḡrulaya

---

¹ çün: -S
² didi: -S
³ benüm: -S
⁴ çün: -S
⁵ didi: -S
⁶ çün: -S
⁷ bizüm: -S
⁸ vardır, didi: itmişüzdür S
⁹ ol: -S
¹⁰ bizden ötüri: -S
¹¹ çün: -S
¹² didi. Çün: -S
¹³ çün kendü: -S
¹⁴ didi. Çün: -S
¹⁵ olsun: -İ
¹⁶ andan: -S
¹⁷ dāne: -S
¹⁸ çün: -S
¹⁹ anlar eyitdiler: -S
²⁰ nā-tüvāndur: -S
²¹ ura: -S
²² çün: -S
²³ andan: -S
²⁴ tā: -S
²⁵ baḡladı. Andan: getürtdi S
²⁶ ben çün: -S
²⁷ didi: -S

(3) didi¹. Şeybū'ya eyitdiler ki yā rāhib luṭf eyle² bu gice (4) bizümle muvāfaḳat gösterüp bile olalum³ tā ki (5) biz⁴ uyumayavuz, didi. Andan Cüneyd'i⁵ ḥargāhuñ sütünına (6) muḥkem bağladılar. Çün⁶ Kurās tahtına geçüp oturdi⁷. (7) Şol yanına⁸ çün⁹ dāyesin aldı¹⁰. Çün¹¹ sağ (8) yanına Şeybū'yı aldı. Çün¹² Şeybū anlara ğaflet virmekçün (9) çün¹³ kışşalara ve efsānelere başladı. Anlar daḥı gūş-ı cānla (10) çün¹⁴ gūş iderler idi. Bu maḥalli unutma. Yine gelevüz¹⁵. **Qışşa-i diġer**¹⁶. (11) **Mü'ellif-i kitāb** eyidür ki ya' nī¹⁷ Ebū Ḥafş-ı Kūfī raḥmetu'llāh¹⁸ (12) eyidür ki çün hikāyet bu araya yetdi¹⁹, Ḥalīfe vāfir vāfir²⁰ (13) ağladı ve eyitdi: Ey Ebū Ḥafş söyle görelüm, didi²¹. (14) Seyyid Cüneyd'ün²² kışşası nereye yetişdi, didi²³. Ebū Ḥafş (15) eyitdi: Ey Ḥalīfe [S319^b] çün Cüneyd'i tıtdılar, cemī' leşkeri (16) qarār idemeyüp çün²⁴ firārı ihtiyār itdiler, andan²⁵ gitdiler. (17) Endülīs şehrine girüp qapuların muḥkem bend itdiler. (18) Reşīde şol kadar şīven ü fiġān u sīne-zen ü giryān²⁶ (19) oldu²⁷ kim havāda kuşlar ve şahrāda vuḥūş ve deryāda balıklar²⁸ (20) aña çün²⁹ muvāfaḳat idüp

---

¹ didi: -S

² luṭf eyle: -S

³ olalum: olası didi İ

⁴ biz: -S

⁵ andan Cüneyd'i: -S

⁶ çün: -S

⁷ oturdi: -S

⁸ yanına: ayaġın İ

⁹ çün: -S

¹⁰ aldı: eline virdi İ

¹¹ çün: -S

¹² çün: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ gelevüz: gelürüz didi İ

¹⁶ kışşa-i diġer: -İ

¹⁷ ya' nī: -S

¹⁸ raḥmetu'llāh: -S

¹⁹ yetdi: geldi S

²⁰ vāfir: -S

²¹ didi: -S

²² Cüneyd'ün: -S

²³ didi: -S

²⁴ çün: -S

²⁵ andan: -S

²⁶ sīne-zen ü giryān: -S

²⁷ oldu: eyledi S

²⁸ deryāda balıklar: -S

²⁹ çün: -S

aña¹ rikḳat itdiler. Çün² (21) Ḳāḍī ve Muḥtār ve ‘Āşım ve Esed ve Sa‘d-ı Mışrī ve Şırvāne yaḳaların çāk³

[İ359^a]

(1) idüp çün⁴ ḥāke düşdiler ve başlarına ḥāk efşān olup (2) bu şi‘ri oḳurlar idi. Şi‘r⁵:

Eyā pehlevān-ı mu‘allā-neseb

Küçāyī eyā şi‘r-i merd-i ‘Arab⁶

Dirīgā ki (3) şod mäh-ı mā zīr-i mīg

Dirīgā dirīgā dirīg

Hemī goft mānend-i (4) ebr-i bahār

Zi⁷-dīde be-bārīd ḥün⁸ ber-kenār

Be-ğaltīd ber-rüy-ı (5) in tīr-i ḥāk

Heme cānehā kerd ber-ḥiş çāk⁹

Nesr: (6) Çün ḥalāyık ḥālī böyle gördiler, dükelişi ḥurūşa geldiler (7) tā¹⁰ Reşīde kendü ile çün¹¹ endīşe eyledi ki Seyyid¹² Cüneyd (8) benümçün cān¹³ cihānı¹⁴ terk eyledi. Benüm yolunda şecā‘ at (9) kemerin çün¹⁵ berg eyledi. Ben daḥı dilerem¹⁶ ki anuñ yolına (10) çün¹⁷ cānumı fedā ideyin¹⁸. Ola ki ber-murād¹⁹ olam diyüp andan²⁰

¹ aña: -S

² çün: -S

³ çāk: -İ

⁴ çün: -S

⁵ şi‘r: nazım S

⁶ küçāyī eyā şi‘r-i merd-i ‘Arab: -İ

⁷ zi: -İ

⁸ ḥün: çün İ

⁹ Şiirin tercümesi: Ey yüce soylu pehlivān, ey Arapların aslan gibi yiğidi, neredesin? Yazık ki bizim dolunayımız bulutların ardında. Yazık, yazık, yazık... Şöyle dedi: Bahar bulutları gibi gözlerinden kan döktüler. Yüzlerini bu kara toprağa çevirip üzerlerindeki elbiseleri yırttılar.

¹⁰ tā: nā-gāh S

¹¹ çün: -S

¹² Seyyid: -S

¹³ cān: çün İ

¹⁴ cihānı: cinānı S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ dilerem: -S

¹⁷ çün: -S

¹⁸ fedā ideyin: eyleyeyin İ

¹⁹ ola ki ber-murād: didi ve merdāne İ

²⁰ andan: -S

(11) tırdı. Ol H̄amza söğüdinden ki sihrî bâtl (12) ider idi¹, bir pâresin çün² bâzūsına bağladı. Ol cevşen³ ki (13) dīvler getürmişdi, üzerine anı giydi. Çün⁴ (14) şeb-revâne tonlar giydi ve dağı bir muhkem kemer-i zerrīn kuşanup (15) ve beline çün⁵ Pijen'ün hancerin şokdı. Andan⁶ üzerine tīr⁷ ca^c besin (16) bağladı ve başına bir külāh⁸ çeküp andan şehirden taşra (17) çıkup ve k̄arañu gicede çün⁹ şahrāya revān (18) oldu, tā¹⁰ leşkerün kenārına geldi. H̄iç eglenmeyüp¹¹ (19) andan¹² leşkerün içine girdi, tā ki Kurās'ün h̄argāhına (20) çün¹³ yakın geldi, andan¹⁴ ırakdan nigāh itdi. Gördi, yüz (21) miqdār şem^c ü şu^c le çün¹⁵ yakmışlar. Andan¹⁶ nazar eyledi.

[İ359^b]

(1) Kurās'ı gördi. Taht üzerinde bir k̄ara tağ gibi (2) oturur idi. Çün sağ tarafında Şeybū-yı ^c ayyār¹⁷ ve şol tarafında (3) çün¹⁸ dāye-i cāzū oturmuşlar idi. Cüneyd'i çün¹⁹ haymenün (4) sütünına [S320^a] başından aşağı varınca²⁰ şarmışlardı ve H̄alīfe çün²¹ (5) Ebū H̄afş'dan şordı ki çün dāye-i cāzū oturmuşlar idi. (6) Çün cāzū, Cüneyd'i ve Kurās'ı yutdı idi ve ikisi niceydi²² kim (7) Cüneyd'ün h̄ālî niçün²³ dīger-gün oldu. Çün²⁴ Kurās'ün (8) bir k̄ılı çün²⁵ kıramadı. Ebū H̄afş çün²⁶ Cüneyd'ün lafzından

¹ ider idi: eylerdi S

² çün: -S

³ cevşen: kaftan İ

⁴ çün: -S

⁵ çün: -S

⁶ andan: -S

⁷ tīr: -S

⁸ bir külāh: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ tā: çünkim İ

¹¹ eglenmeyüp: k̄or̄k̄mayup İ

¹² andan: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ andan: -S

¹⁵ şu^c le çün: -S

¹⁶ andan: -S

¹⁷ ^c ayyār: -S

¹⁸ çün: -S

¹⁹ çün: -S

²⁰ varınca: -S

²¹ çün: -S

²² niceydi: yutdı İ

²³ niçün: -S

²⁴ çün: -S

²⁵ çün: -S

²⁶ çün: -S

(9) şöyle¹ söyledi² ki beni çün³ dişiyle tutdı, andan⁴ anı (10) boynı üzerine aldı. Ma' a'l-kışşa çün Reşide Cüneyd'i (11) eyle gördi, cānına āteşler düşdi ve dağı gözlerinden (12) kanlar ağıttı ve pāsbānlaruñ çün⁵ ellerinde degenek (13) tutup tururlar idi. Reşide anda⁶ birinüñ boğazın şıkdı. (14) Cānı der-i⁷ cehenneme gitdi. Andan tızcek⁸ libāsını giydi. (15) Çün⁹ degenegin eline aldı. Çün fırsat buldı (16) andan¹⁰ hargāh ardına varup oturdu. Çün halk (17) perākende oldu, hargāhuñ eṭrāfi hālī kaldı. (18) Andan¹¹ hancer çıkarup çün¹² dāmen-i hargāhı yardı. (19) Andan¹³ içerüye girdi çün¹⁴ āheste āheste tahtuñ (20) altına vardı. Ne söylerler idi anda çün¹⁵ kulağ (21) tutdı. Çün¹⁶ Şeybū bu sözde idi ki ben uzun gicelerde

[İ360^a]

(1) tā^c at eyler idüm. İblisden sizüñ zaferüñizi dilerdüm, didi¹⁷. (2) Nā-gāh bir ferişte gelüp eyitdi ki ben şimdi cennetden (3) gelürem, didi¹⁸. Cennetüñ çün¹⁹ ta' āmin getürdüm tā²⁰ Kurās'a (4) viresin, didi²¹. Hergiz rencür olmaya diyüp andan²² (5) eline viridi. Çün²³ Reşide bunları²⁴ işidür idi. Andan²⁵ (6) Kurās şād olup andan eyitdi: Varuñ²⁶ oğlumı (7) getürüñ²⁷ tā ki bu cennet ta' āmindan çün²⁸ yisün (8) didi.

¹ şöyle: -S

² söyledi: rivāyet eyledi S

³ çün: -S

⁴ andan: -S

⁵ çün: -S

⁶ Reşide anda: -S

⁷ der-i: -S

⁸ andan tızcek: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ andan: -S

¹¹ andan: -S

¹² çün: -S

¹³ andan: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ anda çün: -S

¹⁶ çün: -S

¹⁷ didi: -S

¹⁸ didi: -S

¹⁹ çün: -S

²⁰ tā: ammā İ

²¹ didi: -S

²² andan: -S

²³ çün: -S

²⁴ bunları: -S

²⁵ andan: -S

²⁶ andan eyitdi, varuñ: -S

²⁷ getürüñ: getürüñ didi İ

²⁸ çün: -S

Andan¹ Kāhūr'ı getürdiler çün² Şeybū eyitdi: (9) Bu helvāyı 'aceb³ kıanda bişürmişlerdür diyüp andan⁴ bir pāre (10) baħş itdi. Anlaruñ ellerine virdi. Hemān-dem⁵ yidiler⁶ (11) ve birer pāre çün⁷ ğulāmlara ve pāsbānlara daħı virdiler. Birbirinden (12) çün⁸ kıaşıarak yidiler⁹. Andan¹⁰ cümlesi çün¹¹ bī-hūş olup düşdiler¹². Andan¹³ (13) mürde gibi yatdılar. Reşide-i 'Arab çün hāli eyle ğördi (14) hemān taħt altından çıkup [S320^b] Şeybū'nuñ ayağına düşdi. (15) Şeybū¹⁴ eyitdi: Bu yire¹⁵ nice ğeldüñ, didi. Çün¹⁶ Reşide (16) eyitdi: ğüftār vaħti değüldür, kār vaħtidür, didi. (17) Andan¹⁷ evvel dāye-i cāzūnuñ çün¹⁸ başın kesdi. Andan (18) Kurās-ı dīvüñ saķalına yapışup andan anuñ¹⁹ daħı başın (19) kesdi. Çün²⁰ Şeybū daħı Kāhūr'uñ başın kesdi (20) ve bāķī ğargāhda her²¹ kim var ise başın kesdiler. Andan²² (21) Cüneyd'i çün²³ sütün-ı ğargāhdan çözdiler. Andan²⁴ taşra çıkıldılar.

[I360^b]

(1) Çün²⁵ Cüneyd'üñ cān-ı 'azizi çıkmağa az kıalmışdı ve daħı cemī'c (2) endāmi çün²⁶ mecrūħ olmuşdı ve daħı şol dereceye varmışdı ki (3) çün²⁷ Reşide egilüp²⁸ kıulağına söyler idi. Anuñ ğaberi

¹ didi. Andan: -S

² çün: -S

³ 'aceb: -S

⁴ andan: -S

⁵ dem: -S

⁶ yidiler: yidiler, didi İ

⁷ çün: -S

⁸ çün: -S

⁹ yidiler: -İ

¹⁰ andan: -S

¹¹ çün: -S

¹² düşdiler: -İ

¹³ andan: -S

¹⁴ Şeybū: andan İ

¹⁵ bu yire: -S

¹⁶ çün: -S

¹⁷ andan: -S

¹⁸ çün: -S

¹⁹ andan anuñ: -S

²⁰ çün: -S

²¹ her: -S

²² andan: -S

²³ çün: -S

²⁴ andan: -S

²⁵ çün: -S

²⁶ çün: -S

²⁷ çün: -S

²⁸ egilüp: ğelüp İ

(4) yoğdı. Şeybū eyitdi¹: Tıracağ zamān² degüldür, didi. (5) Andan³ Cüneyd'i arkasına aldı, gitdi. Reşide öñince (6) gider idi ve kemānına çün⁴ oğ komışdı. Her kim ki (7) siz kimsiz dir idi, andan⁵ ağzını oğla ururdu. Hemān (8) cāni cehenneme gider idi ve bād-ı seher gibi yürürlerdi. (9) Çün⁶ Şeybū'nuñ yürümege artuğ⁷ tākātı kalmadı. Zīrā ki (10) Cüneyd gāyet⁸ gürbüz ve sengin pehlevān idi. Andan⁹ Reşide (11) gelüp arkasına aldı. Bir ferseng yir ol¹⁰ dağı getürdi. (12) Çün¹¹ Şeybū diñlendi, Cüneyd'i yine¹² arkasına aldı. Bu nev' le (13) şehriñ kapısına getürdiler. Leşker hod kaçmışlar idi (14) ve şehre girmişler idi ve pāsbānlar dağı uyumışlar idi. (15) Şehriñ kapuları hod muhkem bağılı idi. Şeybū hemān-dem¹³ (16) kal' anuñ burcına çün¹⁴ kemend ilişdüirdi¹⁵ andan¹⁶ yapışup (17) kuş gibi¹⁷ yuğaru çıkdı. Reşide Cüneyd'i¹⁸ ipe bağıladı ve Şeybū Reşide'yi yuğaru (18) çekdi¹⁹. Reşide dağı ipe yapışup yuğaru çıkdı. Andan soñra (19) Seyyid²⁰ Cüneyd'i dağı yuğaru yab yab çıkardılar. Andan²¹ (20) serāya getürdiler. Bir zamān yaturdılar tā āsüde- (21) hāl²² oldı. Andan soñra Kāđi ve Esed ve Muhtār ve 'Āşım geldiler.

[İ361^a]

(1) Andan²³ Şirvāne geldi²⁴ ve Sultān Fercān'a haber oldı²⁵. (2) Sultān Kaylāfe ile geldiler. Çün Cüneyd'i eyle gördiler

¹ eyitdi: -S

² zamān: yir S

³ andan: -S

⁴ çün: -S

⁵ andan: -S

⁶ çün: -S

⁷ artuğ: -S

⁸ gāyet: -S

⁹ andan: -S

¹⁰ ol: -S

¹¹ çün: -S

¹² Cüneyd'i yine: Reşide S

¹³ dem: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ ilişdüirdi: ile İ

¹⁶ andan: -S

¹⁷ gibi: -İ

¹⁸ Reşide Cüneyd'i: -İ

¹⁹ Reşide'yi yuğaru çekdi: çekdi, yuğaru çıkardı S

²⁰ Seyyid: -S

²¹ yuğaru yab yab çıkardılar. Andan: -S

²² hāl: -S

²³ andan: -S

²⁴ geldi: getürdiler S

²⁵ haber oldı: -S

(3) andan¹ zārılıklar aña² gösterdiler. Reşide-i ‘Arab’a ve Şeybū’ya (4) çün³ [S321^a] hezār taḥsīnler itdiler ve şeh̄r ḥükemāsın ve eṭṭibāsın (5) daḥı iḥzār itdiler. Cüneyd’i göricek eyitdiler. Bu zaḥm (6) cāzūnuñ dişinüñ zaḥmıdır, ef^ı zaḥm gibidür, didi. (7) Andan çün⁴ şerbetler düzdiler ve Cüneyd’e içürdiler. Andan (8) ‘uzuvların ıssı sūd ile yudılar ve üzerine dārūlar sürdiler (9) ve daḥı bağladılar ve Reşide ve yārān çün⁵ başı ucında oturdılar (10) ve Reşide Ḳaylāfe’ye eyitdi: Buyur⁶, şeh̄rūñ ḳapuların (11) açsunlar çün⁷ leşker taşra çıḳsunlar, didi⁸. Esed ile Muḥtār (12) leşkere pīşvā olsunlar, didi⁹. Çün şabāḥ ola, kāfirler (13) Kurās’uñ depelendüğinden ḥaberdār olalar. Cümlesi (14) ḳaçup ḥazīnelerin ḳoyalar, didi. Andan¹⁰ Ḳaylāfe buyurdi. (15) Çün¹¹ şeh̄rūñ¹² ḳapuların açdılar, leşker daḥı taşra çıḳdı. Esed ile (16) Muḥtār pīşvā oldılar. Çün ufḳ-ı āsmāndan şubḥ-ı şādıḳ (17) belürdi. Bunlar daḥı Kurās’uñ leşkerüne çün¹³ (18) yakın varmışlar idi. **Ez-ān cānib** Kurās’uñ leşkerinüñ pehlevānları (19) çün Kurās’uñ bārgāhına geldiler. Gördiler (20) Kurās depelenmiş ve dāye-i cāzū ve Kāhūr ve ḡulāmlar (21) ve pāsbanlar çün¹⁴ depelenmiş gördiler, hemān-dem¹⁵

[I361^b]

(1) çün¹⁶ ḳarār idemeyüp firārı iḥtiyār itdiler. Bu ḥāleti çün¹⁷ (2) göricek Esed ve ‘Aşım ve Muḥtār çün¹⁸ ardlarından irişüp (3) kāfirleri şöyle ḳırdılar ki küştelerden (4) püşteler oldı. Çün¹⁹ gövdelerden yürinmez oldı ve ḳan

¹ andan: -S

² aña: -S

³ çün: -S

⁴ andan çün: -S

⁵ çün: -S

⁶ buyur: buyur didi İ

⁷ çün: -S

⁸ didi: -S

⁹ didi: -S

¹⁰ didi. Andan: -S

¹¹ çün: -S

¹² şeh̄rūñ: leşkerūñ İ

¹³ çün: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ dem: -S

¹⁶ çün: -S

¹⁷ çün: -S

¹⁸ çün: -S

¹⁹ çün: -S

(5) gövdeleri götürdi ve ba'zısı dağı kaçdılar¹. (6) Genc ü ħazā'in çün yirinde² kodılar. İslām leşker girü döndiler ol kıalan³ menāl⁴ u māl u ni'ceti çün⁵ (7) şehre getürdiler. Dükeli⁶ şehriñ ħalkı genc ü ni'ceti issi oldılar. (8) Ammā Cüneyd mürde gibi yatur idi. Dil ve ağız virmeyüp (9) çün⁷ 'ālemden bī-ħaber idi ve eṭṭbbā anuñ çün⁸ mu'ālecesinde (10) 'āciz kıaldılar⁹. Ĥekīmlerden birisi eyitdi: Eṭṭbbādan bir pīr vardır. Meger ol çāre kııla¹⁰. Derħāl sulṭān Kıaylāfe buyurdi. (11) Andan¹¹ vāfir emvāl virdi. Anı çün¹² getürdiler. (12) Seyyid¹³ Cüneyd [S321^b] ħıdāsını ve şerbetini az az içer oldı. Ṭabīb¹⁴ (13) çün Cüneyd'ün başı ucına geldi, andan¹⁵ şordı ki (14) bunı ışıran cāzū kıanķı cāzū idi, didi¹⁶. Sedviye-i (15) cāzū dirlerdi. Bu Sedviye, Ĥabīb-i 'Aṭṭār'ün şākirdlerindendir (16) didi. Çün¹⁷ anlaruñ¹⁸ dendānı ejderħā gibidür. Ya' nī eşeri (17) çün¹⁹ anuñ gibidür, didi²⁰. Anuñ devāsın itmek be-ġāyet (18) müşkil kārdu, didi²¹. Ben buña çāre bilmezem, didi²². (19) Ammā üstādumdan işitmişemdür ki her vaķt Ĥabīb-i (20) 'Aṭṭār'ün şākirdlerinden bir şaĥşı dişle ṭıtsa (21) aña ħiç kimesne çāre idemez, didi²³ ve Reşīde bu²⁴ fikri

[İ362^a]

(1) eyledi ki ben kıız kıarındaşum Keynūs-ı periyi da'vet ideyin. (2) Ol perī tedbir eyler, didi²⁵.

¹ kaçdılar: kaçdılar, didi İ

² yirinde: -S

³ İslām leşker girü döndiler ol kıalan: -İ

⁴ menāl: -S

⁵ çün: -S

⁶ dükeli: -İ

⁷ çün: -S

⁸ çün: -S

⁹ kıaldılar: kıaldılar, didi İ

¹⁰ ħekīmlerden birisi eyitdi, eṭṭbbādan bir pīr vardır. Meger ol çāre kııla: -İ

¹¹ andan: -S

¹² çün: -S

¹³ Seyyid: -S

¹⁴ ṭabīb: -İ

¹⁵ andan: -S

¹⁶ didi: -S

¹⁷ didi. Çün: -S

¹⁸ anlaruñ: -S

¹⁹ çün: -S

²⁰ didi: -S

²¹ kārdu, didi: -S

²² didi: -S

²³ didi: -S

²⁴ bu: -S

²⁵ didi: -S

Şi'r¹:

Ebû Hafş-ı Kûfî rivâyet koned

(3) Be-nezd-i Halîfe hikâyet koned

Ki deh mâh ân pehlevân-ı ' Arab

(4) Budî rûz şeb der-' anâ vü tu' ab

Çü Mûsâ şode zâr ez bî-ğidâ

(5) Lebeş geşte hâmuş dil yâ Hudâ

Hemî goft ey Hâlîk u bî-naẓîr

(6) Der in renc-i suhtenî merâ dest-gîr

Ve yâ cân-ı men zûd sitân² zi-ten

(7) Ki men³ ârzû-dârem eknûn kefen

Çü in kışşa-i hûb incâ resîd

(8) Sirişk-i halîfe be-ruh ber-çekîd

Halîfe der in kışşa be'grîst zâr

(9) Zi-dîde fûrû-rîht çün ber-kenâr

Çü be'grîst ân gâh hâmuş geşt

(10) Be-kışşa şünûden teneş gûş geşt

Halîfe be-goftâ ki kışşa biyâr

(11) Ki deryâ-yı gam-râ ne-dîdem kenâr⁴

---

¹ şî'r: nazm S

² zûd sitân: rûz bostân İ

³ men: ân İ

⁴ Şiirin tercümesi: Ebû Hafş-ı Kûfî rivâyet eder. Halifenin önünde bunu hikâye eder. Şöyle ki o Arap pehlivânı on ay boyunca gece gündüz eziyet ve hastalık içindeydi. Mûsâ gibi gıdasızlıktan inleyen olup dudakları kapanmış gönlü yâ Hudâ diyordu. Ey benzersiz Yaratıcı, bu yakıcı eziyetten beni kurtar veya canımı çabucak tenimden çıkar ki ben şimdi kefeni arzuluyorum. Bu güzel hikâye buraya erişince halifenin gözyaşları yanaklarına süzüldü. Halife bu hikâyede inleyerek ağladı. Gözlerinden gözyaşları aktı. Bir müddet ağladıktan sonra sakinleşti, hikâyeyi dinlemekten tüm vücudu kulak olmuştu. Halife şöyle dedi: Hikâyeyi (nihayete) getir. Zirâ bu gam deryâsında kenâr göremedim.

Mü'ellif-i kitāb eyidür ki (12) Seyyid¹ Cüneyd on ay tamām söz söylemedi. Be-gāyet za'if (13) oldu. Reşīde-i 'Arab derhāl dam üzerine çıkup (14) andan² âteş getürdi ve âteş üzerine vāfir 'ūd (15) kodı. Andan şöñra ol kıllaruñ birini âteş üzerine (16) yaqdı. Andan³ şabr idüp havaya nigerān oldu. (17) Tā öyle vaqti olunca andan⁴ şöñra çün⁵ havādan bir kebūter (18) geldi. Andan⁶ qasruñ küngüresine qondı. Çün Reşīde-i (19) 'Arab'ı gördi, andan⁷ silkindi. Bir 'avret oldu. (20) Ayuñ on dört gicesi gibi anuñ⁸ cemāli çün⁹ ziyā virür (21) idi. Andan¹⁰ gelüp Reşīde-i 'Arab'ı çün¹¹ kenāra çekdi. Andan¹²

[İ362^b]

(1) yüzün ve gözün öpdi. Eyitdi: Seyyid¹³ Cüneyd'ün hāli nedür, didi¹⁴. (2) Reşīde çün¹⁵ cevāba qādir olmayup andan¹⁶ zār zār ağladı. (3) Vāfir ağladuqdan şöñra eyitdi: Hāli diğger-gündür diyüp andan¹⁷ (4) [S322^a] bir bir çün¹⁸ mācerāyı bildürdi. Keynūs-ı perī¹⁹ eyitdi: Pes²⁰ ğam (5) yimegil kim zīrā²¹ müşkil işler çün²² āsānlıq ile hāşıl (6) olur, didi. Ben²³ varayın birāderümi getüreyin, didi. (7) Andan²⁴ pervāz itdi. Çün bir sā' at geçdi andan²⁵ Keynūs-ı (8) perī²⁶ yine gelüp qarındaşı Cüneyd'i üzerine aldı. Çün Cüneyd²⁷ ol hāletde gördi.

¹ Seyyid: -S

² andan: -S

³ andan şöñra ol kıllaruñ birini âteş üzerine yaqdı. Andan: -S

⁴ olunca andan: geçdikden S

⁵ çün: -S

⁶ andan: -S

⁷ andan: -S

⁸ anuñ: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ andan: -S

¹¹ çün: -S

¹² andan: -S

¹³ Seyyid: -S

¹⁴ didi: -S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ andan: -S

¹⁷ andan: -S

¹⁸ çün: -S

¹⁹ perī: -S

²⁰ pes: -S

²¹ zīrā: -S

²² çün: -S

²³ didi. Ben: -S

²⁴ andan: -S

²⁵ andan: -S

²⁶ perī: -S

²⁷ üzerine aldı. Çün Cüneyd: -İ

(9) Çün¹ derûnına âteş düşdi. Andan² zârlıqlar idüp (10) eyitdi: Bunuñ ‘ilâcı Hâbîb-i ‘Aṭṭâr’uñ neslinden birisinüñ kanı (11) ‘ilâcdur ki anuñ kanını bunuñ tenine süreler³. (12) Şihhat bula, yoksa bundan ğayrı⁴ hiç çäre yoqdur, didi⁵. (13) Bu pehlevânlaruñ birisi benüm ile gelsün tā ol vilâyete (14) iletayın, didi⁶ ki Cüneyd kendüye⁷ musahhar itmişdür (15) tā anlardan birisini ele getürelüm. Andan⁸ Şeybū yirinden⁹ turı (16) geldi. Eyitdi: Ben varayın, didi¹⁰. Derhâl perî arkasına (17) aldı¹¹. Perî perrân oldı¹². Bir iki¹³ günden soñra çün¹⁴ Hâbîb-i ‘Aṭṭâr’uñ (18) vilâyetine geldiler çün¹⁵ Hâbîb-i ‘Aṭṭâr’uñ¹⁶ oğlanlarından (19) birisi Müselmân olmışdı. Derhâl taleb idüp bulup¹⁷ (20) getürdiler. Çün¹⁸ tamarından kan alup andan¹⁹ bir²⁰ (21) şışeye koyup andan perî²¹ yine havāya pervāz idüp

[I363^a]

(1) Endülis şehriden yaña gitdi. Kırk gün çün²² tamām olıcağ (2) yine Endülis şehrine yetdi. Ol kanı andan²³ şerbet idüp (3) Cüneyd’e²⁴ az az içürdiler idi. Andan²⁵ tenine bir päre sürdiler. (4) Hemân-sā‘at²⁶ gözin açdı, kendüye geldi. Çün bir dağı (5) içürdiler. Andan²⁷ söze başladı. Çün²⁸ bir kez²⁹ dağı içürdiler. (6) Yirinden

¹ çün: -S

² andan: -S

³ süreler: süreler, didi İ

⁴ bundan ğayrı: -S

⁵ didi: -S

⁶ didi: -S

⁷ kendüye: -S

⁸ andan: -S

⁹ yirinden: -S

¹⁰ didi: -S

¹¹ aldı: bindi S

¹² perî perrân oldı: -İ

¹³ iki: nice S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ ‘Aṭṭâr’uñ: -S

¹⁷ bulup: andan İ

¹⁸ çün: -S

¹⁹ andan: -S

²⁰ bir: -İ

²¹ andan perî: -S

²² çün: -S

²³ andan: -S

²⁴ Cüneyd’e: çün İ

²⁵ andan: -S

²⁶ sā‘at: -İ

²⁷ andan: -S

²⁸ çün: -İ

²⁹ kez: -S

kalkdı, andan¹ oturdu ve ta^c am yimege meşğul (7) oldu. Çün² kırk gün tamām olıcağ andan³ hāmmāma (8) vardı. Andan⁴ eve gelicek cümlesi çün⁵ şād oldılar. (9) Andan⁶ pādīşāh buyurdu çün⁷ şehri gūne gūne (10) çün⁸ bezediler. Gūşe-be-gūşe h^ıānendeler cā-be-cā⁹ şöhetler (11) itdiler. Çün¹⁰ civān-ı¹¹ nev-ḥāsteler, dürlü dürlü¹² ziverler ile pīrāste (12) olup ^c işret eylediler¹³ ve pīrān-ı cihān-dīdeler çün Seyyid¹⁴ Cüneyd'ün şöhet-i çün (13) ni^c metler bişürüp yidiler ve yidürdiler, tā yedi ay (14) müddeti olıcağ [S322^b] Cüneyd¹⁵ yine kendü hāline¹⁶ geldi. (15) Andan şöra şikāra meşğul oldu. Bir gün Sulṭān Fercān (16) Cüneyd'den çün¹⁷ icāzet taleb itdi ki yine¹⁸ (17) memleketine vara. Andan¹⁹ Ḳaylāfe sulṭān çün²⁰ buyurdu, (18) taḥtını ṭaşra²¹ miyāne-i meydāna iletdiler. Cümle ḥavāş u ^c avām bi't-tamām ḥāzır (19) oldılar. Andan şöra²² Ḳaylāfe Fercān'ı taḥt üzerinde yanına (20) aldı. Seyyid²³ Cüneyd çün²⁴ meydāna girdi, bir ṭarafdan çün²⁵ (21) Cüneyd tenhā idi ve bir ṭarafdan Esed ve ^c Aşım ve Muḥṭār ve Sa^c d-ı Mıṣrī idi²⁶.

¹ kalkdı, andan: ṭurdu, yine S

² çün: -S

³ andan: -S

⁴ andan: yine S

⁵ çün: -S

⁶ andan: -S

⁷ çün: -S

⁸ çün: -S

⁹ cā-be-cā: -İ

¹⁰ çün: -S

¹¹ civān-ı: -İ

¹² dürlü: -S

¹³ ^c işret eylediler: -İ

¹⁴ Seyyid: -S

¹⁵ Cüneyd: andan İ

¹⁶ hāline: evlerine İ

¹⁷ çün: -S

¹⁸ yine: andan İ

¹⁹ andan: -S

²⁰ çün: -S

²¹ ṭaşra: -İ

²² şöra: -S

²³ Seyyid: -S

²⁴ çün: -S

²⁵ çün: -S

²⁶ Mıṣrī idi: -S

[İ363^b]

(1) ‘Āķıbet çün¹ topı Cüneyd meydāndan apdı. Seyyid² Cüneyd topa³ (2) bir arb urdı ki top meydān bařından havāya dgdi, (3) yine indi tā meydāndan çün⁴ apdı. Cümle⁵ alāyık aa⁶ taħsīnler (4) idüp āferīn getürdiler. Andan Őora⁷ çün⁸ tīr-endāzlıĝa bařladı. (5) Yedi pūlād siper odılar. Tīri yedi pūlād siperden geürdi. (6) Andan⁹ yire batup nā-bedīd oldu. **Mū’ellif-i kitāb** eyidür ki (7) Muħtār’u beř kemānı var idi. Ādemī-zād kiriřinden aça (8) dūřurmezdi. Ol beř kemānı bir yire getürdiler. Andan¹⁰ řardılar. (9) Çün¹¹ eline aldı ve ekdi. Çün¹² ulaĝına getürdi, andan¹³ (10) meydānı cevelān eyledi. Andan Őora bir dāne¹⁴ yūgrük at aa¹⁵ (11) getürdiler. Piyāde ol atı gedi. Sultān tāc-ı murařsa‘ını (12) aa baĝıřladı ve hezār daı bunu gibi hūnerler daı gōsterdi. (13) Çün meydāndan fāriĝ oldu. Sultān eyitdi: Ey Seyyid Cüneyd (14) benüm¹⁶ senden bir ācetüm vardır. Eger abūl iderseüz hoř didi¹⁷. (15) Cüneyd andan¹⁸ buyuru, didi. Ārżumuz oldur ki Reřīde-i ‘Arab’la (16) sizū iün bir ‘ālī cem‘īyyet idevüz, didi. Cüneyd anlara (17) çün¹⁹ tefvīz eyledi. Hi ınmadı, andan ĝayrı ki siz (18) bilürsüz, didi. Çün anlar anı²⁰ iřitdiler, ĝāyet²¹ urrem oldılar. (19) Çün²² dgüne yara gōrdiler. Cümle vilāyetden ne adar²³ alāyık (20)

¹ çün: -S

² Seyyid: -S

³ topa: -İ

⁴ çün: -S

⁵ cümle: amu S

⁶ aa: -S

⁷ Őora: -S

⁸ çün: -S

⁹ andan: -S

¹⁰ andan: -S

¹¹ çün: -S

¹² çün: -S

¹³ andan: -S

¹⁴ dāne: -S

¹⁵ aa: -S

¹⁶ Cüneyd benüm: -S

¹⁷ hoş didi: -S

¹⁸ andan: -S

¹⁹ çün: -S

²⁰ anı: -S

²¹ ĝāyet: -S

²² çün: -S

²³ ne adar: -S

var ise¹ cem^c oldılar ki şümāra gelmezdi. Çün² nāy u (21) k̄ānūn u çeng ü erġanūn u def ü deplek āvāzeleri

[İ364^a]

(1) tā³ ki feleke çıkdı ve raqqāşlaruñ [S323^a] ayaġı depürdüsi tā⁴ semeke (2) indi ve ħānendelerüñ çün⁵ taħrīrātı ^c ālemi tıtdı (3) ve güyendelerüñ yel yelāsı çün⁶ ^c ayyūka çıkdı. Gūşe-be-gūşe (4) çün⁷ semā^c iderler idi ve mest ^c āşıqlaruñ na^c raları çün⁸ (5) feleküñ k̄ubbesini güm güm gümletdi. Andan çün⁹ (6) taraf-be-taraf şafālar çün¹⁰ sürdiler. Andan üzerine vāfir¹¹ (7) dīnār çün¹² nişār eylediler, didi¹³. Bir ay tamām bu nev^c üzerine (8) çün¹⁴ düġün itdiler. Şöyle ki şā^c ir eydür. **Meşnevī**¹⁵:

(9) Çünān bī-ġam ne-būdend gāh bī-gāh

Der ān mevzī^c -i ħīrāmān¹⁶ tā be-yek māh

(10) Henūzeş ħaṭṭ-ı sebz ender-nisān¹⁷ būd

Ruḡeş mānend-i berg-i erġuvān (11) būd

Ḳadeş mānend-i serv-i cūy¹⁸bārān

Ruḡeş hem-çün gül ender (12) nev¹⁹-bahārān

Be-her ħācib ki refti şād u nāzān

---

¹ var ise: şol deñlü S

² çün: -S

³ tā: -S

⁴ tā: -S

⁵ çün: -S

⁶ çün: -S

⁷ çün: -S

⁸ çün: -S

⁹ andan çün: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ andan üzerine vāfir: -S

¹² çün: -S

¹³ didi: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ meşnevī: şī^c r Ī

¹⁶ mevzī^c -i ħīrāmān: vaż^c -i ħīrāmān Ī

¹⁷ ender-nisān: ender-nihān Ī

¹⁸ cūy: cūdī Ī

¹⁹ nev: būd Ī

Çün¹ şodend hîre (13) ez vey ²ser-firâzân³

Nesr: Pâdişâh ol mevzı^c dan Seyyid⁴ Cüneyd'i (14) kaldurup bir müzehheb ü münakkaş-ı dil-keş muşaffâ mu^c allâ kaşra (15) çün⁵ getürdiler. Çün⁶ Reşide-i mäh-ı⁷ dil-ārâyı hod hezār (16) ziver ile çün⁸ āraste vü pīraste eyleyüp muqaddem ol (17) kaşra getürmişler idi. Ol gice Reşide-i mäh-peyker ile (18) Cüneyd-i dil-āver andan⁹ ber-murād oldılar. Çün iki ay tamām oldı (19) Cüneyd andan¹⁰, sulţāndan icāzet taleb idüp eyitdi ki (20) celā-yı vaţan idem, didi. Çün¹¹ sulţān on hazīne ve zer-i sürh (21) gönderdi. Pişkeş zer bāft kumaşlardan gayrı şöyle ki yigirmi

[1364^b]

(1) gemi¹² ol bī-ḥad¹³ māl u menāl¹⁴ ile māl-ā-māl oldı. Çün Seyyid¹⁵ Cüneyd (2) çün¹⁶ bāzergāne fāhir libāslar giydi ve cemī^c yārānın çün¹⁷ kendü (3) şekline koydı. Andan¹⁸ sulţān ile vedā^c laşdılar. Andan sonra (4) gemiye girdiler. Çün¹⁹ lengeri gemiye alup andan²⁰ bādbān açdılar (5) ve daḥı Mışr tarafına çün²¹ müteveccih oldılar. Gemileri daḥı deryā (6) yüzinde murğ-āb gibi kanat açup uçup gider idi. (7) Çün²² dört ay ol baḥr-ı bī-pāyānuñ yüzinde gitdiler. Çün²³ (8) dört aydan sonra bir seḥergāh nā-gāh İskenderiyye kenārına

¹ çün: -S

² firâzân: firāvān İ

³ Şiirin tercümesi: Gamsız bir şekilde zaman zaman bu mutlu tablo bir aya kadar devam etti. Onun taze hatları henüz nisanda gibiydi. Yanakları erguvan yaprağı gibiydi. Boyu ırmak kenarındaki serviler gibi, yüzü ilkbahardaki gül gibiydi. Mutlu ve nazlı gelen hâcibler, onun bu yüceliğine hayran kaldılar.

⁴ Seyyid: -S

⁵ çün: -S

⁶ çün: -S

⁷ mäh-ı: -S

⁸ çün: -S

⁹ andan: -S

¹⁰ andan: -S

¹¹ didi. Çün: -S

¹² gemi: şandūḡ İ

¹³ bī-ḥad: -İ

¹⁴ menāl: -S

¹⁵ çün Seyyid: -S

¹⁶ çün: -S

¹⁷ çün: -S

¹⁸ andan: -S

¹⁹ çün: -S

²⁰ andan: -S

²¹ çün: -S

²² çün: -S

²³ çün: -S

(9) geldiler¹ ki ol², Mısr'ıñ ser-ḥaddidür. Çün³ gördiler, [S323^b] bir ḥurrem (10) şehrdür ki olmaz. Andan⁴ gemiden taşra çıkup istifsār (11) eylediler ki bu⁵ şehriñ şehri-yarı kimdür, didiler. Eyitdiler: Anlar⁶ (12) 'Āş bin 'Amr 'Āş'dur, didiler. Ammā aşıl ḥalīfe Dımışk içinde (13) oturur ki Muhammed bin Yezīd'dür. Otuz kez çün⁷ yüz biñ ḥavāric⁸ (14) eri vardur⁹ ve zulm ile cihān anuñ elinden çün¹⁰ (15) ḥarāb olmuşdur, didi¹¹ ve her ezīne günü minbere çıkup (16) emīrū'l-mü'minīn 'Alī'ye¹² kerrema'llāhu vechehu ḥāşā ki düşnām (17) iderler ve ez-ān evine ḥāşā ki la'net eyler, didi¹³. Şöyle ki (18) ehl-i sünnetden 'ālemde hiç kimesne ḳalmamışdur, didi¹⁴. Meger tağayyür-i (19) şekl idüp andan¹⁵ kendülerin bildürmezler, didi¹⁶. Eger bir (20) yirde ḥānedān-ı Resūl'a muḥabbet işitseler, aña¹⁷ varup āmān (21) virmeyüp depelerler, didi¹⁸. Çün Cüneyd bu sözleri işitdi

[I365^a]

(1) ḡāyet munḳabız oldı. Andan şoñra¹⁹ Medīne ile Mekke'nüñ aḥvālin (2) şordı. Eyitdiler: Anda çün²⁰ bir Seyyid ḳalmamışdur, didi²¹. (3) 'Abdü'l-melik bin Mervān andadur, didi. Andan Seyyid²² Cüneyd²³ (4) yārānın ḥāzır idüp andan²⁴ eyitdi: Taḳdīr-i Bārī (5) bizi bu diyāra bıraḳdı. Tedbīr şöyle gerekdür çün²⁵ (6) cāsūslar bizi

¹ geldiler: yetdiler S

² ol: -S

³ çün: -S

⁴ olmaz. Andan: -S

⁵ bu: -S

⁶ didiler. Eyitdiler, anlar: -S

⁷ çün: -S

⁸ ḥavāric: ḥavāric 'aleyhi'l-la'ne S

⁹ vardur: vardur, didi İ

¹⁰ çün: -S

¹¹ didi: -S

¹² 'Alī'ye: -S

¹³ didi: -S

¹⁴ didi: -S

¹⁵ andan: -S

¹⁶ didi: -S

¹⁷ aña: -S

¹⁸ didi: -S

¹⁹ şoñra: -İ

²⁰ çün: -S

²¹ didi: -S

²² didi. Andan Seyyid: -S

²³ Cüneyd: Cüneyd eyitdi İ

²⁴ andan: -S

²⁵ çün: -S

añlamayalar, didi. Çün anlar¹ bu sözde iken (7) Yemen'den bir gemi geldi diyü āvāze oldu. Hemān тұrup (8) andan ol² gemiye vardılar. Gemide³ bir siyāh ğulām gördiler. (9) Ol ğulām Seyyid⁴ Cüneyd'ün atası ğulāmydı. Çün⁵ bāzergānlığa (10) gelmişdi. Andan⁶ Cüneyd şādān oldu. Derhāl anı yanına getürüp (11) andan⁷ kenāra çekdi. Babasından ve anasından⁸ çün⁹ haber şordı. (12) Ğulām eyitdi: Siz bākī oluñ, didi. Ol¹⁰ sizüñ firāķıñuzdan (13) āh vāh ile ve zār ile¹¹ vefāt itdiler¹². Sizler sefere (14) gidelden berü¹³ on iki yıl oldu. Cüneyd çün anlaruñ (15) vefātın haberin işitdi, andan¹⁴ yaķasın çāk idüp başına (16) ğāk şaçdı ve kendüzin çün¹⁵ yire urdı. Şol kaçdar (17) urdı¹⁶ ki cümle teni ğün-ālūde oldu. Bir hefte tamām (18) ne yidi ve ne içdi ve ne uyudu ve ne söyledi. (19) Hemān çün¹⁷ nevħa vü zārī iderdi¹⁸. Kişi [S324^a] neye toymazsa toymaz (20) illā ki ağlamağa toyar, didi¹⁹. Āħirü'l-emr yārān yanına (21) gelüp hezār i' tizārla söyletdiler. Andan şoñra çün²⁰

[I365^b]

(1) yimek yidürdiler. Andan²¹ İskenderiyye'den gidüp Mışr'a (2) geldiler. Ol ğulām-ı siyāhı çün²² kendülerinden ayırmadılar. (3) Reşide'ye çün²³ ğizmetkār itdiler ve Sa' d'üñ Mışr'da evi (4) var idi. Eyitdiler²⁴: Ķumāşları gice ile çün²⁵ (5) anda

¹ didi. Çün anlar: -S

² andan ol: -S

³ gemide: -İ

⁴ Seyyid: -S

⁵ çün: -S

⁶ andan: -S

⁷ andan: -S

⁸ anasından: -İ

⁹ çün: -S

¹⁰ didi. Ol: -S

¹¹ zār ile: -S

¹² itdiler: eyledi, didi İ

¹³ berü: -S

¹⁴ andan: -S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ urdı: -S

¹⁷ çün: -S

¹⁸ iderdi: eyledi İ

¹⁹ didi: -S

²⁰ çün: -S

²¹ andan: -S

²² çün: -S

²³ çün: -S

²⁴ eyitdiler: anda inüp ķondılar İ

²⁵ çün: -S

iletelüm, hiç kimesne bize¹ vâkıf olmasun². Biz dağı (6) anda olalum. Seyyid Cüneyd râzî olmadı. Andan³ eyitdi: Ben ‘Acem diyârına (7) giderem⁴. Zîrâ⁵ ki bunda⁶ bizüm çün⁷ hiç yârumuz qalmamışdur, didi⁸. (8) Ol gice şehre girdiler. Andan⁹ varup Sa‘d’uñ evinde (9) oturdılar. Ammâ Şeybū ile Muhtâr be-gâyet üzüldürdi¹⁰. Her gün (10) MıŖr sultânına varurlar idi, tâ bir nice¹¹ müddet bunuñ (11) üzerine geçdi. Bir gün Muhtâr ile Şeybū çün¹² cum‘a namâzına (12) cāmi‘e gitdiler. Muhtâr hergiz tîr ü kemānsuz olmazdı. Çün (13) sünneti kıldılar. Andan¹³ haţîb minbere çıkdı. Bir hoş-āvâz ile (14) çün¹⁴ taħmîd okudı. Andan Ŗoñra Ebū Türāb’a hāşā la‘net (15) eyledi. Cümle hāzırlar çün¹⁵ ħurūŖa geldiler ve bülend āvāz (16) ile hāşā ki la‘net itdiler. **Mü’ellif-i kitāb** eyidür ki (17) ol rüzgārda kâ‘ide Ŗöyle idi ki çün ħulefā imāmet (18) eyleyeler idi. ‘Amr ‘ĀŖ oğlı NaŖr¹⁶ Muħammed Yezîd ki (19) nā‘ib-i menābiydi. Ol dağı kendü birāderi ‘Abdu’llāh Yezîd’i (20) göndermişdi, tâ cum‘a günü çün¹⁷ minbere çıqup ħiţābet ideydi¹⁸ (21) ve ‘ĀŖ’uñ kız qarındaŖı onda idi¹⁹. İttifākla MıŖr’a

[1366^a]

(1) çün²⁰ sultānlık ider idi. Ammā ħükm ħazîne ve leŖker ‘ĀŖ’uñ (2) elinde idi ve ħiţābet ve imāmet ‘Abdu’llāh Yezîd’e ta‘alluğ idi. (3) El-kıŖŖa çün ‘Abdu’llāh Yezîd’uñ kıŖŖası āĖire yetişdi.

¹ bize: -S

² olmasun: olmasun, didi İ

³ andan: -S

⁴ giderem: giderem, didi İ

⁵ zîrâ: -S

⁶ bunda: -S

⁷ çün: -S

⁸ didi: -S

⁹ andan: -S

¹⁰ üzüldürdi: fużüller idi İ

¹¹ nice: -S

¹² çün: -S

¹³ andan: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ NaŖr: -S

¹⁷ çün: -S

¹⁸ ideydi: ideydi didi İ

¹⁹ evinde idi: -S

²⁰ çün: -S

(4) Andan¹ la‘nete başladı. [S324^b] Muhtâr çün ğadaba vardı². Şöyle ki (5) teninde kılları, andan³ tırı geldi ve kendüye eyitdi: (6) Hezâr benüm cānum emirü’l-mü’minin ‘Alî’nüñ yolına fedâ olsun (7) didi. Andan⁴ Hâzret-i Resûl’a şalavât getürüp (8) daĥı kemāna oĥ ħodı ve pertāb itdi. ‘Abdu’llāh Yezîd’üñ (9) aĝzına ol⁵ oĥ şöyle doĥundı ki tā⁶ kafasından taşra (10) çıĥdı, gitdi. Andan soñra çün⁷ ‘Abdu’llāh minberden (11) aşıĝa düşüp çün⁸ cānı cehenneme işmarladı. Derhāl (12) mescidde bir ĥurüş ħopdı ki anda yüz biñ nefer tîĝ-zen (13) er var idi. Kimi müştle ve kimi⁹ püşt-pā ile Muhtâr’ı şöyle döĝdiler ki (14) tā¹⁰ süst oldı ve düşdi. Andan¹¹ ĥalāyık daĥı başına (15) üşdiler. Muhtâr-ı cigerdāruñ boynına bir¹² urĝan daĥup (16) andan¹³ ĥāk üzre keşān ber keşān sürerler idi. Çün¹⁴ (17) Şeybū bu ĥālî gördi, andan¹⁵ ĥalk içinden sıvışup (18) Seyyid¹⁶ Cüneyd’e geldi. Aña çün¹⁷ ĥaber virdi çün aña¹⁸ (19) ĥālî ma‘lüm itdi. Cüneyd ĝāyetde¹⁹ ĝamĝin oldı. Andan²⁰ (20) eyitdi: Ben bilürem ki siz ikiñüz daĥı fuzûlsız, didi²¹. (21) Çün fitne bıraĥduñ yā şimdi n’itmek gerekdür, didi²². Biz ĥoz²³

[İ366^b]

(1) tenhā anlar ĥoz²⁴ yüz biñ nefer pehlevānlardur. Biz anlara²⁵ niĝe cevāb

¹ andan: -S

² vardı: geldi S

³ andan: -S

⁴ andan: -S

⁵ ol: -S

⁶ tā: -S

⁷ andan soñra çün: -S

⁸ çün: -S

⁹ müştle ve kimi: -İ

¹⁰ tā: -S

¹¹ andan: -S

¹² bir: -S

¹³ andan: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ andan: -S

¹⁶ Seyyid: -S

¹⁷ aña çün: -S

¹⁸ çün aña: -S

¹⁹ ĝāyetde: -S

²⁰ andan: -S

²¹ didi: -S

²² bıraĥduñ yā şimdi n’itmek gerekdür, didi: ortaya S

²³ ĥoz: -S

²⁴ anlar ĥoz: -S

²⁵ biz anlara: -S

(2) virevüz, didi¹ ve dağı işitmişemdür ki Benî-Ümeyye'nün (3) hilâfeti devri âhire yetişmişdür. Bu kâr tamâm olmaz, didi². (4) Ammâ Muhtâr'uñ çün³ göñli be-ğâyet harâb idi. Çün kendüye (5) eyidür idi⁴ ve qarâr u arâm⁵ idemeyüp ağılardı⁶ ve kendüzine nazâr (6) iderdi ve eger tefahhuş iderlerse hem-râh gerek mi ve yâhûz (7) gerekmez mi çün⁷ Şeybû derhâl kendüzini bir kâşid şekline (8) koydı. Muhammed bin⁸ Yezîd kıbelinden bir nâme yazdı ki (9) benüm birâderüm 'Āş, bil ve âgâh ol ki çün⁹ Mağrib Yemen'den¹⁰ (10) Cüneyd bin Üseyd bî-ħad leşker ile Mekke'yi ve Medîne'yi ve bizüm halkumuzdan ħâlî eyledi¹¹. (11) Kimini kırdı ve kimini kaçurdı. Andan Bağdâd'a vardı. (12) Anda olan halkumuzu çün kırdı¹². Kimin katl idüp ve kimin (13) dağı perîşân eyledi, didi¹³. Şimdi ħod¹⁴ Dımışk'a gelmek (14) ister ve az kaldı ki ben Dımışk'ı koyam kaçam, didi¹⁵. Zinhâr zinhâr (15) sen çün¹⁶ kendüzini bir¹⁷ oñat şakla ve mektûbı (16) çün¹⁸ [S325^a] bu şıfat üzre yazup andan¹⁹ bir kâşid gibi çün²⁰ (17) şehrûñ bir kapusından içerüye girdi ve ħalk eyitdi: (18) Bu kâşid²¹ Muhammed²² Yezîd'den geldi. 'Āş buyurdı, anı getürdiler (19) ve hem ol sâ' atda idi ki Muhtâr-ı cigerdâr çün²³ giriftâr (20) olmuşdı ve Mısr'a dağı ħurûş u cüş²⁴ düşmişdi. Çün (21) 'Āş, Muhtâr'uñ itdüğü fi' lden ħaberdâr oldu, hemân-dem²⁵

¹ didi: -S

² didi: -S

³ çün: -İ

⁴ çün kendüye eyidür idi: -S

⁵ arâm: -İ

⁶ ağılardı: -S

⁷ çün: -S

⁸ bin: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ Yemen'den: -İ

¹¹ ħâlî eyledi: -İ

¹² çün kırdı: -S

¹³ didi: -S

¹⁴ ħod: -S

¹⁵ didi: -S

¹⁶ sen çün: -S

¹⁷ bir: -S

¹⁸ çün: -S

¹⁹ andan: -S

²⁰ çün: -S

²¹ bu kâşid: -S

²² Muhammed: -İ

²³ çün: -S

²⁴ cüş: -S

²⁵ dem: -S

[İ367^a]

(1) çün¹ feryād idüp andan² Muhtār'ı getürüñ, didi. Muhtār baş kaba³ (2) ve yalın ayak ve eli bağlu çün⁴ 'Āş'uñ öñine getürdiler. (3) Çün 'Āş'uñ gözleri Muhtār'a düşdi. Andan⁵ bildi ve eyitdi: (4) Sen ' Amr⁶ Sa' d-ı Vaqqāş'uñ oğlı degül misin, didi. Muhtār belī didi. (5) 'Āş eyitdi: Senüñ atañ benüm çün⁷ ğāyet dostum idi (6) didi⁸. Ol Hüseyin bin ' Alī'yle ceng eyledi, didi⁹. Sen¹⁰ niçün bunuñ gibi (7) hareket eyledüñ, didi¹¹. Muhtār eyitdi: Egerçi atam ' Amr Sa' d (8) çün¹² hānedāna la' net ider idi, ben dağı her gün çün¹³ hezār (9) la' net aña iderdüm, didi¹⁴ ki ben ehl-i beytüñ dostdāriyam (10) ve muhib-i hānedān olam¹⁵ ve evlād-ı Resül'am¹⁶ ve ben (11) cānumı ol hānedānuñ ' aşkına¹⁷ fedā itmişemdür, didi¹⁸. (12) Şeybū Muhtār'uñ güftārın işidürdi¹⁹. Muhtār ile Şeybū dağı birbirin görüp añladılar²⁰, tā 'Āş (13) başın kaldurup eyitdi: Toğrı söyle ki bu zamān (14) ne yirden gelürsin²¹ ve bu şehrde saña refiķ (15) kimdür, didi²². Yoksa ben senüñ²³ derüñi yüzüp andan²⁴ (16) ađzuña şokaram, didi²⁵. Muhtār eyitdi: Ben Mađrib'de idüm. Seyyid²⁶ (17) Cüneyd'i ve Reşide-i ' Arab'ı ben²⁷ çok taleb itdüm ammā²⁸ bulamadum (18) didi. Ammā²⁹ şimdi

¹ çün: -S

² andan: -S

³ kaba: -İ

⁴ çün: -S

⁵ andan: -S

⁶ ' Amr: -İ

⁷ çün: -S

⁸ didi: -S

⁹ didi: -S

¹⁰ sen: -İ

¹¹ didi: -S

¹² çün: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ didi: -S

¹⁵ olam: -S

¹⁶ Resül'am: Resül'am, didi İ

¹⁷ ' aşkına: -S

¹⁸ didi: -S

¹⁹ Şeybū Muhtār'uñ güftārın işidürdi: -İ

²⁰ añladılar: ağladılar S

²¹ gelürsin: gelürsin, didi İ

²² didi: -S

²³ ben senüñ: -S

²⁴ andan: -S

²⁵ didi: -S

²⁶ Seyyid: -S

²⁷ ben: -S

²⁸ ammā: -S

²⁹ didi. Ammā: -S

ben çün¹ vaṭanuma giderüm, didi² (19) ve daḥı eyidürler ki Cüneyd ‘Aden yolından çün³ Mekke’ye gelmişdür. (20) Ben tenhā idüm, hīç bir⁴ kimesne benüm hem-rāhum yoḳdur, didi⁵. (21) Çün Muḥtār bu sözi didi, Şeybū be-gāyet ḥurrem oldı

[I367^b]

(1) ve nāmesi sözine çün⁶ Muḥtār’uñ sözi muṭābık geldi. Andan (2) soñra mektūbı çıkarup ‘Āş’uñ taḥtı⁷ öñine ḳodı. Andan⁸ vezir (3) eline alup⁹ oḳudı: Ey ḳarındaşum ‘Āş bil ve āgāh (4) ol ki çün¹⁰ Cüneyd Yemen yolından [S325^b] Mekke’ye geldi. Anda¹¹ musaḥḥar (5) itdi. Andan¹² Bağdād’a varup anı daḥı musaḥḥar itdi. Ben ki Muḥammed (6) bin¹³ Yezid’em Dımışk’da çün¹⁴ oturmuşamdur, didi. Andan¹⁵ Bağdād’dan (7) benüm üzerüme gelmişdür ve şehri çün¹⁶ ḥiṣār itmişdür (8) ve daḥı ben¹⁷ size ḥaber itdüm ki çün¹⁸ ḥāzır baş olasız, didi¹⁹. (9) Çün ‘Āş mektūbuñ mefhūmın ma‘lūm idindi, gördi ki (10) Muḥtār’uñ sözi çün nāmenüñ sözine²⁰ muṭābık, Şeybū’ya (11) sen bunu bilür misin, didi²¹. Bu Sa‘d-ı Vaḳḳāş’uñ püser-zādesidür (12) didi²². Şeybū eyitdi: Ben²³ bilürin ammā bunuñ atası benüm dostum (13) idi, didi²⁴. Bu²⁵ ne günāh itmişdür ki böyle²⁶ giriftārdur, didi²⁷. (14) ‘Āş eyitdi:

---

¹ ben çün: -S

² didi: -S

³ çün: -S

⁴ bir: -S

⁵ didi: -S

⁶ çün: -S

⁷ taḥt: -İ

⁸ andan: -S

⁹ alup: virdi. Andan İ

¹⁰ çün: -S

¹¹ anda: -S

¹² andan: -S

¹³ bin: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ didi. Andan: -S

¹⁶ çün: -S

¹⁷ ben: -S

¹⁸ çün: -S

¹⁹ didi: -S

²⁰ çün nāmenüñ sözine: -S

²¹ didi: -S

²² didi: -S

²³ ben: -S

²⁴ didi: -S

²⁵ bu: -S

²⁶ böyle: -İ

²⁷ didi: -S

‘Abdu’llāh ki benüm güyegümdür, didi¹ ve ḥalīfe-i (15) rūy-ı² zemīnūñ birāderidür. Çün³ bu gün ḥuṭbede taḥmīd itdükden (16) soñra Ebū Türāb’a la‘net idicek bu nādān çün⁴ ağzına⁵ oḳla urur. (17) ‘Abdu’llāh daḥı düşer olur, didi⁶. Şeybū çün bu sözi (18) işitdi, gör ki aña ne iş itdi. Hemān-dem⁷ çün⁸ feryād (19) idüp ve cāmesin çün⁹ pāre pāre eyledi. Andan eyitdi¹⁰: (20) Ey ‘Āş ben ‘Abdu’llāh’uñ bende-zādesiyem. Ben¹¹ anuñla büyüdü (21) ve anam daḥı çün¹² anlaruñ cāriyesidür, didi¹³ ve nice müddet

[I368^a]

(1) daḥı hem-kitāb idük. Ben Mekke’de ḳalmışdum, bunu diyüp andan¹⁴ (2) zār zār ağladı ve ‘Āş’uñ öñinde kendüzini şol ḳadar (3) yire urdı ki başı çün¹⁵ yarıldı ve ḳan daḥı revān (4) oldu. Her-çend ki diñdürmek isterler idi, ol daḥı beter olurdu. (5) Āḥir ‘Āş’uñ göñli aña göyüñdi ve ağladı. Andan¹⁶ cümle ḥalāyıḳ (6) bile ağladılar. Çün¹⁷ Şeybū’nuñ zārını nezzāre eyler idi. Henüz (7) ‘Abdu’llāh Yezīd’i defn itmemişler idi. Şeybū eyitdi: Ben¹⁸ dilerem (8) ‘Abdu’llāh Yezīd’uñ çün¹⁹ yüzün görem, ‘Āş aña²⁰ icāzet (9) virdi. Eyitdi: Var gör. Derḥāl üç ḥādım geldiler. (10) Anı anda iletdiler. ‘Abdu’llāh²¹ çün²² yirde mürde yatur idi ve ‘avretler daḥı (11) henüz nevhalar iderler idi²³. Şeybū çün anı gördi (12) hemān kendüzini ‘Abdu’llāh Yezīd’uñ üstine²⁴ atdı (13) ve az ḳaldı ki ol²⁵ [S326^a] meyyitüñ ḳarnı yırtıla. Anı

¹ didi: -S

² rūy-ı: -S

³ çün: -S

⁴ çün: -S

⁵ ağzına: -İ

⁶ didi: -S

⁷ dem: -S

⁸ çün: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ andan eyitdi: -S

¹¹ ben: -S

¹² çün: -S

¹³ didi: -S

¹⁴ andan: -S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ andan: -S

¹⁷ çün: -S

¹⁸ ben: -S

¹⁹ çün: -S

²⁰ aña: çün İ

²¹ ‘Abdu’llāh: -İ

²² çün: -S

²³ iderler idi: eylerlerdi S

²⁴ üstine: üzerine S

²⁵ ol: -S

kuçup şol kadar (14) zārılıklar eyledi kim çün ‘avretler¹ kendü sağusını (15) unutdılar². Çün³ yüzini yüzine urup andan⁴ ‘Abdu’llāh Yezīd’e (16) la‘net iderdi. Bir sâ‘at miqdārından şoñra andan⁵ (17) ‘Āş’a geldi. Muhtār dañı ğam-ı bisyār ile ayağ üzre (18) tūrurdu. Çün⁶ cān-ı ‘azīzinden dañı ümīz қаt‘ itmişdi. (19) Ammā Şeybū’nuñ mekrinden çün⁷ gülerdi. Çün Şeybū Muhtār’uñ (20) elin bağlu gördi. ‘Āş’uñ öñine gelüp andan⁸ Muhtār’uñ (21) sağalına yapışdı. Andan⁹ eñsesine otuz dāne¹⁰ tabānçe

[İ368^b]

(1) ve çün¹¹ gövdesine elli dāne¹² püşt-pā urdu. Andan¹³ egilüp (2) kulağına eyitdi: Ğam yime ben¹⁴ bu gice seni bu ħarām-zādeler elinden (3) ben¹⁵ ħalāş iderem, didi. Andan¹⁶ yine dönüp ‘Āş’a eyitdi: (4) Niçün bu nābe-kārı benüm elüme virmezsın¹⁷ ki varam (5) anı ben¹⁸ depeleyem, didi¹⁹. ‘Āş eyitdi: Ben leşkeri ihzār ideyin (6) didi²⁰. Muħammed Yezīd’e mu‘āvenet içün sen bunu sağla, anda (7) varıcağ anuñ eline vireyin, didi²¹. Niçe dilerse dilesün. (8) Andan şoñra²² Şeybū eyitdi: Ben²³ dilerem ki anı bir²⁴ çāha қoyasın ve maħbūs (9) idesin ve müvekkeli ben olam. Her ğāh tūrām, aña nice²⁵ (10) tabānçe²⁶ vü püşt-pā uram, didi²⁷. ‘Āş eyitdi: Benüm

¹ çün ‘avretler: -S

² unutdılar: қодılar İ

³ çün: -S

⁴ andan: -S

⁵ andan: -S

⁶ çün: -S

⁷ çün: -S

⁸ andan: -S

⁹ andan: -S

¹⁰ dāne: -S

¹¹ çün: -S

¹² dāne: -S

¹³ andan: -S

¹⁴ ben: -S

¹⁵ ben: -S

¹⁶ didi. Andan: -S

¹⁷ virmezsın: virmezsın, didi İ

¹⁸ anı ben: -S

¹⁹ didi: -S

²⁰ didi: -S

²¹ didi: -S

²² şoñra: -İ

²³ ben: -S

²⁴ bir: -S

²⁵ nice: -İ

²⁶ tabānçe: -S

²⁷ didi: -S

tahtum (11) ardında bir hücre vardır. Ol hücrede bir dâne¹ dağı hücre (12) vardır. Ol hücreye ‘avretler içinden çıkılır, didi². Aña (13) nice bend urup ol karañu yire birağın³ tā⁴ ki (14) leşker müheyyā olunca anda ola, didi. Çün⁵ göç idicek (15) bile alam ve gidem, didi. Çün⁶ Şeybū⁷ şād olup eyitdi: (16) Ben dağı dilerem ki anuñla⁸ bile varam, anuñ zindānını görem. Leşker (17) müheyyā olunca andan bile⁹ gidelüm, didi¹⁰. ‘Āş n’ola (18) didi. Şeybū çün¹¹ Muhtār’a hem-rāh oldı. Elli nefer hādımle (19) gitdiler ve dağı vardılar. ‘Avretler hareminden geçdiler. (20) Bir yire iletdiler ki aña¹² bād-ı şabā dağı girmeye. Andan¹³ eline (21) ve ayağına dört¹⁴ bend-i girān [S326^b] urdılar ve her bendin on batman

[İ369^a]

(1) şıkleti var idi. Andan şoñra zencire çekdiler. Şöyle ki (2) feryādı semāya çıkardı. Şeybū dağı ne çağırursın diyüp (3) birkaç depme urdı ve dağı çün¹⁵ taşra ‘avretlere çıktılar (4) ve hādımler andan¹⁶ eyitdiler: Bizüm için müyegerlik getirüñ (5) didi. Çün¹⁷ sağı sağsunlar diyüp andan¹⁸ gür-hāneye gitmekçün (6) haremde taşra çıktılar. Şeybū çün anı¹⁹ işidüp Dımışk’dan (7) ben bu²⁰ yoldan gelürdüm. Bir nice uzun boylu siyāh civānlar (8) gördüm ve siz kimlersiz didüm. Anlar²¹ eyitdiler: Biz²² müyegerlerüz (9) didiler. Çün anlar ile şehre girdük, anlar fülān maħallede

---

¹ dāne: -S

² didi: -S

³ birağın: birağın, didi İ

⁴ tā: -S

⁵ didi. Çün: -S

⁶ gidem, didi. Çün: varam S

⁷ Şeybū: andan İ

⁸ anuñla: -İ

⁹ bile: -S

¹⁰ didi: -S

¹¹ çün: -S

¹² aña: -S

¹³ andan: -S

¹⁴ dört: -S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ andan: -S

¹⁷ didi. Çün: -S

¹⁸ andan: -S

¹⁹ çün anı: -S

²⁰ bu: -İ

²¹ anlar: -S

²² biz: -S

(10) kondılar. ‘Āş eyitdi: Sen¹ var anları bunda² getür, didi. (11) Çün³ Şeybū derhāl Cüneyd’e geldi. Andan⁴ ħandeye düşüp (12) eyitdi: Çün pehlevānlık işi geçmez. Bārī ħareme varayın, didi⁵. (13) Ola ki Muĥtār’ı ħalāş idem, didi⁶. Esed eyitdi: Ben varayın (14) cümlesin anda⁷ ħurd u mürd ideyin, didi. Andan⁸ ‘Āşım (15) ħurı geldi. Esed ile köhne cāmeler bulup andan⁹ (16) giydiler. Bir niçe raĥt kim nāydan ve defden ve tabldan (17) ‘Āşım’uñ çün¹⁰ arĥasına yükletdiler. Esed daĥı omuzına (18) bir dühül aldı. Anlara eyitdi: Ne dimek gerek hemān durma (19) var. ‘Āşım nāyī-i ‘İrāķī’de çün¹¹ üstād idi ve nazīri (20) yoĥdı. Āfāķda anuñ gibi¹² ele girmezdi. Çün ħareme (21) müteveccih olup gitdiler. Ĥādimler anları göricek çün¹³

[İ369^b]

(1) ħadd u ħāmetlerine andan¹⁴ nazār idüp müte‘accib oldılar. Her birinüñ (2) ħaddi ‘Amr Ma‘d-ı Kerb’e beñzerdi. Şeybū bir ĥoş-āvāz ile (3) müyegerlik eyledi ki taşı eritdi. ‘Āşım daĥı yanınca¹⁵ (4) nāyı çalardı. Ammā Esed ĥiç illā elin eline urdı. Çün¹⁶ (5) ĥalāyık anlaruñ ħadd u ħāmetlerine nazār eylerler idi. Ĥiç münāsebeti (6) yoĥdı. Ol gice bir¹⁷ ĥoş raĥş urdılar tā¹⁸ şabāĥ olıcaĥ (7) ‘avretler aĥlamaĥdan durdılar, andan¹⁹ uyumaĥa vardılar. (8) Bir ‘ūd micmerin andan²⁰ taleb itdiler. Şeybū eyitdi²¹: Ben ‘ūd (9) yaĥmaĥı ĥāyet ra‘nā²² bilürem, didi. Andan²³ [S327^a] Şeybū

¹ eyitdi, sen: -S

² bunda: -S

³ çün: -S

⁴ andan: -S

⁵ didi: -S

⁶ didi: -S

⁷ anda: -S

⁸ didi. Andan: -S

⁹ andan: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ çün: -S

¹² anuñ gibi: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ andan: -S

¹⁵ yanınca: eyitdi, andan İ

¹⁶ çün: -S

¹⁷ bir: -S

¹⁸ tā: -S

¹⁹ andan: -S

²⁰ andan: -S

²¹ Şeybū eyitdi: -S

²² ra‘nā: eyü S

²³ didi. Andan: ĥoş S

dārū-yı (10) hūş-beri micmere şaçdı. Andan¹ Esed ile ‘Āşım’a işāret (11) itdi². Burnuñuzı tutuñ didi. Ol micmerden düttün³ (12) çıqup ‘avretleruñ ve hādimleruñ dimāğlarına pür olup (13) hemān-dem⁴ dükelisi bī-hūş oldılar ve ba‘zıları dağı (14) taşra gitmişdi. Esed kapu ardında tırdı ve gelenuñ boğazın (15) şıkdı ve depeledi ve ‘Āşım dağı bir taraftan çün⁵ depelerdi. (16) Ol gice hādimlerden ve ehl-i nevāhiden dört yüz (17) yetmiş kişi depelediler. Şeybū ‘Āş’ı dağı bulam diyü⁶ güşe- (18) be-güşe aradı ki depeleye. Her-çend cüst ü cū kıldı⁷, bulamadı. (19) Ol fi‘lde veylde⁸ ğāyetde münfa‘il⁹ idi. Zīrā ki kendü mağfi (20) yirde yaturdı. Hiç kimesne şem‘le uyhuya varduğın (21) bilmezlerdi. Şeybū çün¹⁰ anuñ talebinde idi. Esed ile ‘Āşım

[İ370^a]

(1) ‘avretler işinde meşğül¹¹ idiler. Nā-gāh çün¹² Şeybū bir hādım gördi. (2) Tīz¹³ boğazın şıqup andan¹⁴ yire urdı. Tīz diyivir ‘Āş (3) kãdadur, didi. İmdi¹⁵ Muhtār olduğı hücrenūñ kilidin (4) vir, didi. Kendü ile biledür, didi ve birāderi oğlı (5) kãdadur, didi. Çün¹⁶ nişānın viridi, andan¹⁷ söz tamām oldu. (6) Esed ile ‘Āşım geldiler. Ol hücredeki ‘Āş’uñ birāderi (7) oğlı çün¹⁸ yatur idi. Geldiler, gördiler kapusu var, Sedd-i (8) İskender gibi. Şeybū¹⁹ kapuyı kaqđı. Andan²⁰ kimsin, didiler. Eyitdi: Seni (9) sultān ister, didi. Çün²¹ ‘Āş’uñ birāderi yirinden (10) tırdı. Hezār teşvişle kapuya geldi ve kãdemin çün²² (11) taşra kãmadın çün²³ ‘Āşım bir eliyle

¹ andan: -S

² işāret itdi: -S

³ düttün: buhārı İ

⁴ dem: -S

⁵ çün: -S

⁶ diyü: -S

⁷ kıldı: itdi S

⁸ veylde: -S

⁹ münfa‘il: -İ

¹⁰ çün: -S

¹¹ meşğül: -S

¹² çün: -S

¹³ tīz: -S

¹⁴ andan: -S

¹⁵ imdi: yāhūz İ

¹⁶ çün: -S

¹⁷ andan: -S

¹⁸ çün: -S

¹⁹ Şeybū: -İ

²⁰ andan: -S

²¹ didi. Çün: -S

²² çün: -S

²³ çün: -S

boğazın ve bir eliyle (12) ağzın tıtdı ve taşra çekdiler ve dağı başın kesdiler. (13) Andan çün¹ hücreye girüp ‘avretin² ve her³ kim var ise tamām itdiler (14) cümlesin. Mü’ellif-i kitāb eyidür ki ol gicede bir diri (15) kıomadılar, hemān tenhā ‘Āş kıaldı. Bir küçük [S327^b] oğlanla (16) bir Hindī dağı taht altında pāsbān idi. Hīç kimesne (17) ol hücreye yol bulamadı. Esed ve ‘Āşım ve Şeybū bunları kıırmağdan (18) çün fāriğ oldılar. Andan Muhtār olduğı hücreye⁴ gitdiler⁵, vardılar. (19) Gördiler ki bir muhkem kıapusu vardur, bir büyük kilīdi (20) dağı var. On bağman miđdārı idi. Gördiler çün (21) pāsbān-ı⁶ siyāh zengiler kıapu öñinde yaturlar idi. Her birinüñ

[İ370^b]

(1) birer gürzi var idi. Kıamusı dağı h‘ābda idi. Çün⁷ (2) ‘Āşım ile Esed gürzleri ellerine alup birer dāne⁸ gürz (3) urdılar tā kıyāmet dek uyanmayalar, didi⁹ ve kıapuya geldiler. (4) Esed eydür: Ben hergiz bunuñ gibi muhkem kıapu görmiş degülem (5) didi. Andan¹⁰ eyitdiler: Ey Şeybū-yı mā nazar eyle bu kıapuyu ben¹¹ (6) niçe hürd eyleyeyin¹², didi¹³. Esed andan kilīde yapışup burdı. (7) Çün¹⁴ ‘Āşım omuz urdı kıapuyu andan¹⁵ iğerüye dūşdı. (8) Andan¹⁶ iğerüye girdiler. Çün¹⁷ Muhtār hor zār zencīre (9) giriftār olup andan ziyāde¹⁸ feryād ider idi. Muhtār’uñ (10) çün¹⁹ yanına geldiler, Esed çün²⁰ Muhtār’uñ²¹ bendin ve zencirin kıırdı. (11) Andan²² Muhtār’ı hücreden²³ taşra çıkardılar. Muhtār eyitdi: Şöyle yürüñ ki

¹ çün: -S

² ‘avretin: -İ

³ her: -S

⁴ hücreye: yire İ

⁵ gitdiler: -İ

⁶ çün pāsbān-ı: -S

⁷ çün: -S

⁸ dāne: -S

⁹ didi: -S

¹⁰ didi. Andan: -S

¹¹ ben: -S

¹² eyleyeyin: ideyin İ

¹³ didi: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ andan: -S

¹⁶ andan: -S

¹⁷ çün: -S

¹⁸ olup andan ziyāde: -S

¹⁹ çün: -S

²⁰ Esed çün: -S

²¹ Muhtār’uñ: -İ

²² andan: -S

²³ hücreden: -İ

(12) müvekkeller çün¹ tuymasunlar, didi². ‘Āşım eyitdi: Çün³ (13) büyükden ve küçükden bir diri qalmamışdur. Mürde çün⁴ başa (14) başa giderler idi. Muhtār eyitdi: El-ḥamdü’lillah zālimleri (15) maqtūl u maḥzūl gördüm, didi⁵ tā şubḥ olunca⁶ ‘Āş’ı (16) taleb itdiler ammā⁷ bulmadılar. Çün⁸ gördiler, şabāḥ olur, hemān (17) qaşruñ küngüresine çün⁹ kemend geçürüp andan¹⁰ birer birer aşığa (18) indiler. Henüz şubḥ¹¹ rüz¹² rüşen olmamışdı, Seyyid¹³ Cüneyd’e geldiler. (19) Çün¹⁴ mācerāyı¹⁵ naḳīr kıtmīr aña ḥikāyet itdiler. Andan Seyyid¹⁶ (20) Cüneyd şād olup Şeybū’ya eyitdi: Ey zālīm bu kadar bī-günāh (21) ‘avreti ve oğlanı sen¹⁷ depeledüñ, didi¹⁸. Ḥaḳ Te‘ālā ḥazretinden

[İ371^a]

(1) qorqmaz mısın? Her her-çend ki saña naşīḥat eylerin, didi. (2) Ammā sen¹⁹ qabūl eylemez misin, didi²⁰. Şimdi tamām çün²¹ fitne peydā oldı (3) ve bizi çün²² taleb iderler, didi. Şimdi²³ bizi buldılar²⁴ (4) ve düşmene ne cevāb virelüm²⁵ ki ‘Āş’uñ birāderini (5) ve oğlını ve ‘avretini depeledüñüz, didi²⁶. [S328^a] Elbette bunu bize²⁷ qomazlar (6) didi²⁸. Şeybū eyitdi: Ben bir ḥīle iderin ki ḥiç bir²⁹ kimesne anı (7)

¹ çün: -S

² didi: -S

³ çün: -S

⁴ çün: -S

⁵ didi: -S

⁶ olunca: -S

⁷ ammā: -S

⁸ çün: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ andan: -S

¹¹ şubḥ: -İ

¹² rüz: -S

¹³ Seyyid: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ mācerāyı: ḥikāyeti S

¹⁶ naḳīr kıtmīr aña ḥikāyet itdiler. Andan Seyyid: -S

¹⁷ sen: -S

¹⁸ didi: -S

¹⁹ didi. Ammā sen: -S

²⁰ didi: -S

²¹ tamām çün: -S

²² bizi çün: -S

²³ didi. Şimdi: -S

²⁴ buldılar: buldılar didi İ

²⁵ virelüm: virelüm didi İ

²⁶ didi: -S

²⁷ bize: -S

²⁸ didi: -S

²⁹ bir: -S

bilmez ve taleb dağı eylemez, didi. Çün¹ Sa^c d-ı Mısrî eyitdi: (8) Ey Seyyid bunda bir yir vardur ki eger ki yüz yıl² taleb eyleseler (9) çün³ bulmayalar. Cüneyd eyitdi: Eger bu şehriñ dükeli leşker olursa (10) benüm pervām yokdur⁴ ve benüm⁵ dağı gücüm yeter ki ol⁶ leşkerini (11) zîr ü zeber eylerem, didi⁷. Ammā çün nice⁸ bî-günāh depelenür. (12) Şeybū andan⁹ yine çün¹⁰ kâşid şekline girüp sulţān kapusına (13) geldi. Şabāh vaqtinde ‘Āş dağı hücreden taşra çıkdı (14) ve Şeybū’yı gördi. Etegi belinde ve bir degenek dağı elinde çün¹¹ (15) serāyuñ kapusunda tırur idi. Sulţān eyitdi: Hāḡ (16) senüñdür, elüñdedür. Muhtār depelenecek kimesnedür ki zîrā bizüm (17) kavmümüze çün¹² bunuñ gibi işler eylediler. Çün¹³ serāyumda (18) olanlarıñ biri diri qalmadı. Hemān bir siyāh¹⁴ oğlan (19) ile ben¹⁵ kaldum, didi¹⁶. Şeybū eyitdi: Ben yol başına varmış idüm (20) ki çün¹⁷ haber alam ve Muhtār’ı dört dāne¹⁸ piyāde kişiler ile (21) gördüm, didi¹⁹. Biri ‘ Amr Ümeyye’nüñ püser-zādesi idi. Ben²⁰ anı

[I371^b]

(1) añladum, didi²¹ ve biri dağı Kerb oğlıydı. Andan ben²² korçdum. (2) Bir²³ ağaç ardına gizlendüm, didi²⁴ tā ki anlar geçdiler, gitdiler²⁵. Andan ardınca (3) bile²⁶ gitdüm tā fülān çeşmeye vardılar. Anda²⁷ gördüm, anlarıñ rikābdārları

¹ didi. Çün: -S

² yıl: kerre Ī

³ çün: -S

⁴ yokdur: yokdur, didi Ī

⁵ benüm: -S

⁶ ol: -S

⁷ eylerem, didi: idem S

⁸ nice: -S

⁹ andan: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ çün: -S

¹² çün: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ siyāh: siyāh ve bir Ī

¹⁵ ben: -Ī

¹⁶ didi: -S

¹⁷ çün: -S

¹⁸ dāne: -S

¹⁹ didi: -S

²⁰ ben: -S

²¹ didi: -S

²² andan ben: -S

²³ bir: -S

²⁴ didi: -S

²⁵ gitdiler: -S

²⁶ andan ardınca bile: bilelerince S

²⁷ anda: -S

(4) çün¹ anda tūrurlar idi. Atlarını ve silāhlarını gördüm (5) çün² tūturlar idi. Andan³ silāhların giydiler ve atlarına çün⁴ ki (6) süvār oldılar. Henüz çün⁵ giceydi, yakınrağ idi. Vardum ki (7) görem ne söylerler idi. Eyidürler idi, biz tiz Dımışk'a (8) varmağ gereküz, didi⁶. Şimdi Cüneyd Dımışk'ı çün⁷ hişār (9) itmişdür. Çün 'Āş bu sözi işitdi, andan⁸ melül oldu (10) ve ta'ziyetini çün⁹ unuttı ve eyitdi: Bu¹⁰ kâşid rāst eyidür (11) didi¹¹. Anlaruñ pehlevānlığı ve dilirligi idi ki bu işleri işlediler (12) didi¹². Yoksa ġarībler işlemez¹³ diyüp yine ta'ziyete meşğül (13) oldu. Şeybū yine cāmesin çāk idüp ve başına hāk (14) şaçdı. Şol kadar nevhalar [S328^b] eyledi ki vaşf olunmaz (15) didi. Andan¹⁴ 'Āş dağı anı sevdi tā¹⁵ ol gün aḡşām (16) olunca çün¹⁶ meyyitleri defn itdiler¹⁷. Şeybū dağı çün¹⁸ gice (17) olıcağ Cüneyd'e geldi. Aḡvāli aña bir bir çün¹⁹ ma'lūm itdi. (18) Cümle yārān anuñ mekrine ve ālına²⁰ ḡayrān kaldılar. Şeybū eyitdi: (19) Bir mekr dağı itmek dilerin²¹ ki Dımışk'ıñ leşkerini ve 'Āş'ı (20) çün²² helāk idem, didi²³. Cüneyd eyitdi: Sen²⁴ hiç²⁵ fikr eyleme ve dağı (21) mekr itme. Biz bu şehrden gitmek isterüz, didi²⁶. Şeybū çün²⁷

¹ çün: -S

² gördüm çün: -S

³ andan: -S

⁴ çün: -S

⁵ çün: -S

⁶ didi: -S

⁷ çün: -S

⁸ andan: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ bu: -S

¹¹ didi: -S

¹² didi: -S

¹³ işlemez: eylemez İ

¹⁴ didi. Andan: -S

¹⁵ tā: -S

¹⁶ çün: -S

¹⁷ itdiler: eylediler S

¹⁸ çün: -S

¹⁹ aña bir bir çün: -S

²⁰ ālma: -S

²¹ dilerin: dilerin, didi İ

²² çün: -S

²³ didi: -S

²⁴ sen: -S

²⁵ hiç: -İ

²⁶ didi: -S

²⁷ çün: -S

[İ372^a]

(1) yirinden¹ tırdı, andan² ‘Āş’a geldi³. Eyitdi: Ey sulţān (2) tız ol ki Dımışk’ı çün⁴ hişār eylediler⁵ ve nāme⁶ (3) yazup çün⁷ kendü hālūni bildür. Derhāl ‘Āş çün⁸ nāme (4) yazup cümle aĥvāli bildürdi⁹. Şeybū anda hāzır idi ki mektūbı (5) bir süvāruñ eline virdi. Şeybū çün¹⁰ taşra çıkup cāmesin (6) andan¹¹ taġayyür idüp andan¹² yola girdi. Çün¹³ yol başında (7) bir çeşme var idi. Anda gelüp oturdı. Süvār daġı geldi. (8) Şeybū aña sen kimsin, didi. Ol¹⁴ eyitdi: Resūl-ı ‘Āş’am. Eyitdi: (9) Ben¹⁵ Muĥammed Yezīd’e giderem. Şeybū eyitdi: Beri gel, saña benüm¹⁶ bir sözüm (10) vardur, didi. Çün¹⁷ süvār Şeybū’ya yakın geldi, Şeybū yirinden (11) şıçradı, andan¹⁸ sīnesine bir ĥancer urdı. Çün¹⁹ arkasından (12) çıktı. Derhāl cān cehenneme ışmarladı. Bu ĥavāricūñ leşini (13) bir gūşede göme ķodı, andan²⁰ pinhān itdi. Andan soñra (14) kendüzine bir²¹ dārū sürdi çün²² siyāh oldı. Bir ġayrı (15) cāme giydi. Muĥammed Yezīd kıbelinden çün²³ bir nāme yazdı ki (16) Cüneyd’uñ leşkeri geldi ve Dımışk’uñ dört tarafın tıtdı²⁴ (17) ben daġı kaçdum. Leşker daġı benüm²⁵ üzerime cem^c oldılar. (18) Anlar daġı Mūsā çeşmesi’ne geldiler. Anda²⁶ ķonmışlardur ki (19) Mışr ile Şām’uñ ortasıdur, didi. Çün²⁷ senüñ gücüñ (20) yetdükçe leşker cem^c idesin,

¹ yirinden: -S

² andan: -S

³ geldi: vardı S

⁴ çün: -S

⁵ eylediler: eylediler didi. Ĥalife İ

⁶ nāme: -S

⁷ çün: -S

⁸ çün: -S

⁹ bildürdi: ‘arz eyledi S

¹⁰ çün: -S

¹¹ andan: -S

¹² andan: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ ol: -S

¹⁵ ben: -S

¹⁶ benüm: -S

¹⁷ didi. Çün: -S

¹⁸ andan: -S

¹⁹ çün: -S

²⁰ andan: -S

²¹ bir: -S

²² çün: -S

²³ çün: -S

²⁴ tıtdı: hişār İ

²⁵ benüm: -S

²⁶ anda: -S

²⁷ didi. Çün: -S

didi¹. Fülân gice çün Mūsâ (21) çeşmesinde hâzır olasin. Ben dağı anda gelem, senüñle çün² buluşavuz. Anlara [S329^a] şeb-ğün idevüz. Cümlesin katle getürevüz³

[I372^b]

(1) didi. Çün⁴ Şeybū-yı ‘ayyār⁵ haṭṭı böyle yazdı ve dağı başına bir gūne (2) külāh geçürüp andan⁶ eline bir degenek alup ‘Āş’uñ kapusına (3) geldi. Eyitdi: Ben⁷ kâşıdam Muḥammed Yezīd’den gelürem, didi. Derḥāl (4) ‘Āş’uñ öñine çün⁸ iletdiler. ‘Āş çün⁹ nazar itdi, gördi ki (5) bir siyāh andan aña¹⁰ didi. Nedür ḥāl? Andan Şeybū eyitdi¹¹: Ey (6) sulṭān leşker-i bī-gerān Dımışķ’uñ kapusu üzerine ‘Amr Ma‘d-ı (7) Kerb oğlıyla ve Eşter oğlu ‘Āşım-ı Zü‘l-ḥimār ve Muḥtār ile çün¹² (8) Cüneyd anda¹³ leşker-i bisyār ile ki vaşf olmaz¹⁴. Muḥammed Yezīd (9) ile ceng eyledi, şikest vāķı‘ oldı. Fülân tağ üzre (10) vardılar. Otlakı¹⁵ ve şuyı dağı çoқdur, ḳondılar. Anlar aña (11) iltifāt eylemediler ve Mısr’a müteveccih oldılar. Ammā birini Dımışķ’da (12) ḳodılar. Ammā ġārāt¹⁶ idemediler. Sen dağı fülân gice Mūsâ (13) çeşmesinde olasin. Ben dağı çün¹⁷ Ġazāle-i Ḥabeşī¹⁸ çeşmesi üzerindeyem (14) didi¹⁹. Bu Ġazāle çün²⁰ Yezīd’üñ bir Ḥabeşī cāriyesi var idi (15) anuñ adı idi²¹. ‘Āş eyitdi: Bu ḳadar günde ḳandayduñ (16) didi. Şeybū eyitdi: Çün²² Ḥicāz’da idüm. Çün²³ yüz biñ²⁴ leşker (17) Dımışķ’a müteveccih oldılar. Ben anlardan çün ilerü²⁵

¹ idesin, didi: eyle S

² çün: -S

³ anlara şeb-ğün idevüz. Cümlesin katle getürevüz: -İ

⁴ didi. Çün: -S

⁵ ‘ayyār: -S

⁶ andan: -S

⁷ eyitdi, ben: -S

⁸ öñine çün: ileyine S

⁹ çün: -S

¹⁰ andan aña: -S

¹¹ andan Şeybū eyitdi: -S

¹² çün: -S

¹³ anda: -S

¹⁴ olmaz: olunmaz didi İ

¹⁵ otlakı: otı S

¹⁶ ammā ġārāt: imāret S

¹⁷ çün: -S

¹⁸ Ḥabeşī: -İ

¹⁹ didi: -S

²⁰ çün: -S

²¹ anuñ adı idi: -S

²² çün: -S

²³ çün: -İ

²⁴ yüz biñ: bu S

²⁵ çün ilerü: öñ S

geldüm, didi¹. (18) Muḥammed Yezīd'e ḥaber virdüm, didi². Muḥammed Yezīd'ün çün leşkeri (19) şındı. Gördi ki leşker³ azdur, beni saña gönderdi. Sen daḥı (20) tiz ol leşkeri cem^c eylegil, andan⁴ şeb-ḥün eyle, didi⁵. (21) ^c Āş eyitdi: Ben⁶ seni gördüm idi, küçük idün. Şimdi⁷

[İ373^a]

(1) ḡāyet⁸ büyük olmışsın, didi⁹. Beñzer ki sen¹⁰ piyāde yürürsin (2) didi¹¹. Şeybū eyitdi: Her gün şol kadar yürürem ki Keynūs-ı (3) perī ol kadar¹² yürümez, didi. Çün¹³ ^c Āş eyitdi: Tiz var (4) söyle tā¹⁴ ki bizüm¹⁵ va^c demüz Mūsā çeşmesi olsun, didi¹⁶. (5) Şeybū hemān-dem şıçradı. Bir pāre yol gitdi, andan¹⁷ oturdı. (6) Çün¹⁸ ^c Āş kıbelinden bir nāme yazdı ki ey ḥalīfe Muḥammed Yezīd¹⁹ bil ve āḡāh (7) ol ki ol²⁰ senün birāderün ve benüm [S329^b] birāderümü depeledi, didi²¹. (8) Andan şoñra²² çün²³ Dımışḡ'a müteveccih oldı. Mūsā çeşmesi üzerinde (9) ḳonmuşdur²⁴ ve ey men oturmuşdur, didi²⁵. Fülān yoldan fülān (10) gicede çün²⁶ şeb-ḥün ideyin, didüm²⁷. Sen daḥı gerekdür ki bu va^c deye (11) gelesin tā anı ortaya alalum, andan kıralum, didi tā²⁸ ki

---

¹ didi: -S

² didi: -S

³ leşker: -S

⁴ andan: -S

⁵ didi: -S

⁶ ben: -S

⁷ şimdi: sen S

⁸ ḡāyet: -S

⁹ didi: -S

¹⁰ sen: -S

¹¹ didi: -S

¹² ol kadar: -S

¹³ didi. Çün: -S

¹⁴ tā: -S

¹⁵ bizüm: -S

¹⁶ didi: -S

¹⁷ andan: -S

¹⁸ çün: -S

¹⁹ Muḥammed Yezīd: -İ

²⁰ ol: -S

²¹ didi: -S

²² şoñra: -İ

²³ çün: -S

²⁴ ḳonmuşdur: ḳonmuşdur, didi İ

²⁵ didi: -S

²⁶ çün: -S

²⁷ didüm: -S

²⁸ andan kıralum, didi tā: -S

(12) bir diri almaya, didi¹.  n n me tam m oldu, hem n-dem² (13) Dımıřk'dan yaňa müteveccih oldu.  n Dımıřk'a geldi. Mekt bu (14) andan Muammed³ Yez d'e viridi. Muammed Yez d mekt buň  n⁴ mefh mın (15) anladı. Andan⁵ c nına  teř d ř p fery d u fig n id p⁶ (16) andan⁷ yaasın  k id p bařına h k řadı. Andan⁸ (17) eline bir⁹ tař alup řol adar d g ndi ki  n¹⁰ v c dı (18) h n oldu¹¹,  l de dađı oldu. Derh l buyurdu, t  ki (19) leřker-i perif n bir yire¹² cem^c oldu. Bir zeng  t rmiřdi (20) aňa řalıg eyidürler idi¹³. Ol dađı hec n  zre bin p her gün (21) yüz ferseng yol y r r idi. Aňa eyitdi: Ey řalıg t z ol

[1373^b]

(1) t  biz m¹⁴ leşkeri cem^c eyle dağı sen¹⁵   Ař'a var, di ki biz m va^c dem z M s  (2) eřmesid r, didi.  n¹⁶ şeyb  andan t rup¹⁷ taşra ıkdı. (3) Bir p re yol yürüdi, andan yol bařında¹⁸ oturdu, t  ki şalıg (4) geldi. şeyb  t rup aňa yoldaş oldu.  n¹⁹ bir p re yürüdiler (5) şeyb  eyitdi: Ey yoldaş ben m²⁰ arnum acıkdı.  n aşağa biraz etmek (6) yiyelüm, didi. Ol dağı n'ola didi. Andan hec nden²¹ aşağa indi. (7) Andan²² yimek²³ yimeye meşg l oldu. Lakin²⁴ şeyb   n yirinden (8) şıradı, hem n-dem²⁵ şalıg' n  n²⁶ boğazını eyle şıkdı ki

¹ didi: -S

² dem: -S

³ andan Muammed: -S

⁴  n: -S

⁵ andan: -S

⁶ fig n id p: eyledi S

⁷ andan: -S

⁸ andan: -S

⁹ bir: -S

¹⁰  n: -S

¹¹ oldu: -S

¹² bir yire: -S

¹³ eyidürler idi: dirlerdi S

¹⁴ t  biz m: ol S

¹⁵ sen: - 

¹⁶ didi.  n: -S

¹⁷ andan t rup: -S

¹⁸ andan yol başında: -S

¹⁹  n: -S

²⁰ ben m: -S

²¹ andan hec nden: -S

²² andan: -S

²³ yimek: -S

²⁴ lakin: -S

²⁵ hem n-dem: -S

²⁶  n: -S

(9) hemān-dem¹ cān virdi². Andan³ anuñ cāmesin çıkarup (10) kendü giydi. Çün⁴ kendüyi anuñ şekline kodı. Andan (11) hecīne çün⁵ süvār oldu. Dört gün diyince Mısr'a geldi. (12) Çün⁶ 'Āş'a mektüb virdi ki ben fülān günde Cüneyd üzerine varuram⁷. 'Āş dağı leşker cem'ine meşgūl (13) oldu, didi. 'Āş⁸ eyitdi: Ey Şālīg ol sâ' at ben⁹ seni (14) gördüm idi, senüñ¹⁰ saḡaluñ kışa idi. Şimdi uzun (15) olmuş, didi. Çün¹¹ 'Āş iki güne dek leşker [S330^a] ihzār (16) idüp taşra çıktı. Şeybū-yı 'ayyār¹² çāpük çün¹³ 'Āş'ı eyle (17) göricek yola çıkup andan¹⁴ şıçramağa başladı. Çün¹⁵ (18) Şām'a geldi. Gördi¹⁶, bir toz belürdi¹⁷. Aña¹⁸ yakın (19) çün¹⁹ vardı, gördi ki Muḡammed Yezīd'dür. Aña du'ā vü şenālar (20) eyledi. Anlar Mūsā çeşmesi üzerinde²⁰ geldi, didi. Girü (21) döndi, yola girdi. Yol ortasında 'Āş leşkerine buluşdı, üşde²¹

[İ374^a]

(1) geli tırurlar, didi. 'Āş eyitdi²²: Ya Cüneyd kãdadur, didi. (2) Şeybū eyitdi²³: Mūsā çeşmesi üzerinde çün²⁴ fāriğü'l-bāl olup²⁵ (3) oturur, didi. Çün²⁶ 'Āş eyitdi: Gicenüñ nışfı giçsün andan²⁷ (4) şeb-hūn idelüm, didi. Andan²⁸ yürüdiler çün

¹ hemān-dem: -S

² virdi: çıkıdı S

³ andan: -S

⁴ çün: -S

⁵ hecīne çün: Hicāzī'ye S

⁶ çün: -S

⁷ ben fülān günde Cüneyd üzerine varuram: -İ

⁸ didi. 'Āş: -S

⁹ ben: -S

¹⁰ senüñ: -S

¹¹ didi. Çün: -S

¹² 'ayyār: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ andan: -S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ gördi: -S

¹⁷ belürdi: gelür S

¹⁸ aña: -S

¹⁹ çün: -S

²⁰ üzerinde: -S

²¹ üşde: -İ

²² eyitdi: -S

²³ didi. Şeybū eyitdi: -S

²⁴ çün: -S

²⁵ olup: -S

²⁶ didi. Çün: -S

²⁷ andan: -S

²⁸ andan: -S

gicenüñ yarusı (5) oldu¹. Andan² yakın geldiler. Cemî^c isi anda³ silâhların (6) giydiler. Şeybū çün⁴ girü döndi. Seyyid⁵ Cüneyd'e geldi. Aña⁶ hikāyeti (7) bir bir⁷ didi. Çün⁸ Cüneyd andan⁹ şād oldu. Andan¹⁰ yārānlar ile (8) tūrdılar. Çün¹¹ Mūsā çeşmesine geldiler. Şeybū anları anda (9) koyup çün¹² Muḥammed Yezīd'e geldi. Eyitdi: Sen¹³ niçün gāfilsin (10) didi¹⁴. Üşde leşker geldi, andan¹⁵ yetişdi, didi. Çün¹⁶ (11) kūs-ı harbı ve ṭabl-ı ḍarbi çün¹⁷ çaldılar. Bu ṭarafdan 'Āş daḡı (12) ṭabl-ı cengi çaldırdı ve kārāñu gicede ki nişfu'l-leyl idi. (13) Çün¹⁸ iki leşker birbirine girdiler. Şol kadar (14) kırğın oldu ki vaşf olunmaz, didi¹⁹. Çün iki ṭarafdan cengden (15) leşker fāriğ²⁰ oldu. Andan²¹ pehlevānlar na^c ralar ururlar idi. (16) Andan²² yine iki leşker birbirine girdiler. Şöyle çalışdılar ki (17) çün²³ dost düşmeni bilmezdi. Çün ufq-ı āsmāndan (18) şubḡ-ı şādık belürdi. Āftāb daḡı çün²⁴ cihāna tāb (19) virdi. Çün birbirini gördiler n'oldılar, andan²⁵ bildiler. (20) Şeybū andan²⁶ yārāna ḡaber virdi. Anlar²⁷ daḡı geldiler çün²⁸ 'Āşım (21) kemend-endāzlıkda be-ğāyet üstād-ı kāmīl²⁹ idi. Gördiler, bir süvār anda³⁰

¹ oldu: yaklaşdı S

² andan: -S

³ anda: -S

⁴ çün: -S

⁵ Seyyid: -S

⁶ aña: -S

⁷ bir bir: -S

⁸ didi. Çün: -S

⁹ andan: -S

¹⁰ andan: -S

¹¹ çün: -S

¹² çün: -S

¹³ eyitdi, sen: -S

¹⁴ didi: -S

¹⁵ geldi, andan: -S

¹⁶ didi. Çün: -S

¹⁷ çün: -S

¹⁸ çün: -S

¹⁹ didi: -S

²⁰ fāriğ: sākīn S

²¹ andan: -S

²² andan: -S

²³ çün: -S

²⁴ çün: -S

²⁵ andan: -S

²⁶ andan: -S

²⁷ anlar: -S

²⁸ çün: -S

²⁹ kāmīl: -S

³⁰ anda: -S

[İ374^b]

(1)  turur idi. P di ah ne  n¹ sil hlar giymiş idi. Andan² (2)    şım önine varup sen³ kimsin, didi.    şım'a eyitdi, ben (3)    ş'am, didi. Andan⁴    şım eyitdi:  n⁵  amu    lemdede ben⁶ seni (4) arardum diyüp andan⁷ kemendi boğazına ge urdi. Andan⁸ (5) atından yıkdı ve [S330^b] dağı mu kem bende çekdi. Esed dağı Mu ammed Yezid'e (6) yeti p anda⁹ gördi ki bir heybetli s v r eyeri ve uyanı altun¹⁰ at (7) ile  tururdu¹¹ ve p di ah ne sil hlar ile  n¹²  r ste (8) ve pir ste¹³ olmuşdı.  n¹⁴ ya ın varup andan¹⁵ adın  ordı¹⁶. Ol sebebden (9) bilmedi ki andan eyitdi: Sen kimsin¹⁷? Mu ammed bin¹⁸ Yezid'em didi. Esed eyitdi: (10) Ey  ar m-z de-i  aric  ben  od cih nda seni  aleb iderdüm. (11) Ey  elüme gird n diyüp başına bir d ne¹⁹ gürz-i gir n ile²⁰ (12) urdı ki andan²¹ ba ı ve boynı  urd olup kend ²² mürd oldu. Andan²³ (13) c n cehenneme i marladı. Andan  onra le kere girdiler.  ol  adar (14) kırdılar ki ol  ahr   n²⁴  andan dery ya döndi ve ma t ller (15)  an üzre  n²⁵ yüzerler idi.    şım dağı  n  ağ etegine (16) yetişdi. Eger ben bunu²⁶ Cüneyd'e ilet rsem  ayed ki  oyuvire didi. (17) A a tera  um ide²⁷, hem n ba ın kesdi. Andan²⁸ Cüneyd'e

¹  n: -S

² andan: -S

³ sen: -S

⁴ ben    ş'am, didi. Andan: -S

⁵  n: -S

⁶ ben: -S

⁷ andan: -S

⁸ andan: -S

⁹ anda: -S

¹⁰ altun: -İ

¹¹ at ile  tururdu: -S

¹²  n: -S

¹³ pir ste: -S

¹⁴  n: -S

¹⁵ andan: -S

¹⁶  ordı: -S

¹⁷ andan eyitdi, sen kimsin: -S

¹⁸ bin: -S

¹⁹ d ne: -S

²⁰ gir n ile: -S

²¹ andan: -S

²² olup kendü: -İ

²³ andan: -S

²⁴  n: -S

²⁵  n: -S

²⁶ ben bunu: -S

²⁷ a a tera  um ide: -S

²⁸ andan:  onra S

geldiler. Çün (18) Cüneyd¹ namāzdan fāriğ oldı², ‘Āş’uñ ve Muḥammed Yezīd’uñ çün³ (19) başların öñine yuvaladılar. Andan şoñra⁴ ol başları birer ağaca (20) aşı kodılar. Çün⁵ Cüneyd eyitdi: Ey pehlevānlar ve ey serv-i bülend (21) ser-firāzlar, didi⁶. Bu ḥarb be-ğāyet nā-pesenddür. Şeybū Cüneyd’e

[İ375^a]

(1) du‘ ā vü şenā idüp eyitdi: **Şi‘r:**

Eyā server-i ser-efrāz-ı cihān

(2) Zi nām-ı tū bāşed heme pehlevān

Cihān pehlevānī eyā ferr-i vücūd

(3) Ki pīşed koned māh u keyvān⁷ sücūd

Ser-nāme-i nām-ı tū tāc şod

(4) Zi-ferret tū dil-i tīre çün ‘ āc şod

Çün üfted turā ceng çeng⁸ āverī

(5) Ser şehriyārān yā **زكینك** āverī

Cihān ber-tū hem-vāre maḥmūd bād

(6) Heme kār-ı tu baḥşış-i cūd bād⁹

Neşr: Çün¹⁰ Cüneyd daḥı pehlevānlarını (7) sitāyiş eyledi. Anlar daḥı aña du‘ālar idüp eyitdiler. Bizüm atalarumuzuñ (8) ataları sizüñ ‘ ammüñüzüñ bende-zādeleridür. Başlarını (9) sizüñ yoluñuzda oynamışlardur, didiler. Kāşki senüñ (10) ‘azmüñ ‘Acem mülkine olmayadı, didi¹¹. Bu ‘ömrüñ bākisiñ rikābında (11) geçüreydük.

¹ çün Cüneyd: -S

² oldı: -S

³ çün: -S

⁴ şoñra: -S

⁵ çün: -S

⁶ ser-firāzlar, didi: -S

⁷ keyvān: keynūs İ

⁸ çeng: -İ

⁹ Şiirin tercümesi: Ey nāmı cihānı aşan server, bütün pehlivānlıklar senin nāmındandır. Ey vücuda kudret olan, sen cihān pehlivānısın ki ay ve Zūhal önünde secde ederler. Senin nāmın nāmeye tāc oldu. Kararmış gönül senin ferinle (fildişi gibi) parlar. Sana cenk düştüğünde asker getirirsen şehriyārılar üzerine getirirsin. Tüm cihān sana şükredici oldu. Bütün işlerin cömertliğinin bahşışı oldu.

¹⁰ çün: -S

¹¹ didi: -S

Cüneyd dağı eyitdi: On iki yıldur ki tâbi‘imüñ [S331^a] tab‘ımı (12) görmüş degülem, didi¹. Buña ne çäre kılam, didi². Anlar dağı (13) şenā kılam diyüp³ eyitdiler: Şi‘r:

Dil ez renc-i bādāt perdāhte

(14) Zamāne be-fermān-ı tu sāhte

Dilet⁴ bād dā‘im zi-baht-ı bülend

(15) Bed-endiş bādet⁵ be-ḥam kemend

Be-gū tā çirā girī ez-mā girān

(16) Eyā serv-efrāz-ı cihān-ı pehlevān⁶

Nesr: Çün pehlevānlar Seyyid⁷ Cüneyd’e (17) bizden niçün⁸ kaçarsın diyüp andan⁹ dīdeden jāleler dōkdiler (18) ve cān¹⁰ u dilden nāleler itdiler. Çün Seyyid¹¹ Cüneyd eyitdi: Ey (19) yārān-ı şafā ve ey ihvān-ı vefā¹² siz feryād u fiğān¹³ eylemeñ, didi¹⁴. (20) Eger eylerseñüz¹⁵ Ḥamza ki benüm çün¹⁶ ‘ammümdür, anuñ ilinden eyleñ¹⁷ (21) ki Kāf’da ve Mağrib’de gitmek ve gelmek anuñ¹⁸ yolu yoğdı

[I375^b]

(1) ve dağı Reşide ḥüsnünden ki her gūşe-be-gūşe fitne vü āşüb olmışdı. (2) Benüm anam ve atam¹⁹ ğam-ḥārlarum idi ve ikisi dağı çün vefāt itdiler raḥmetu’llāh

¹ didi: -S

² didi: -S

³ diyüp: -İ

⁴ dilet: devlet İ

⁵ bādet: -İ

⁶ Şiirin tercümesi: Gönül senin rüzgârının eziyetiyle harekete (parlamıştır) geçmiştir. Zamane senin fermânınla yapılmıştır. Gönülün daima yüce bahtlı olsun. Kötü fikirli ise senin kemendinle bükülsün. Söyle neden bize (kızgınsın) dargınsın, ey cihân pehlivânlarının en yücesi.

⁷ Seyyid: -S

⁸ niçün: -İ

⁹ andan: -S

¹⁰ cān: -S

¹¹ çün Seyyid: -S

¹² şafā ve ey ihvān-ı vefā: -S

¹³ fiğān: -S

¹⁴ didi: -S

¹⁵ eylerseñüz: dirseñüz İ

¹⁶ benüm çün: -S

¹⁷ eyleñ: eyleñ didi İ

¹⁸ anuñ: -S

¹⁹ anam ve atam: -İ

(3) ve kabiledede dađı bir kimesne almamıřdır, didi¹ ve avāricūñ dađı (4) devrāni ūn² āhire yetiřmiřdūr. ūn bunlaruñ atlınden vāıf (5) olmadılar ve siz Hāřim devletinde varuñ, didi³ kim benüm min-ba^c d (6) bařumda sevdā-yı tā^c at vardur. ūn söz bu mađalle iriřdi (7) andan Esed bin Kerb yirinden⁴ urı gelüp eyitdiler: Ey Seyyid (8) biz dađı senüñ meddāıñuz ve medūñde bir ři^c r diyelüm ammā vezn (9) bilmezüz, didi⁵. ři^c r⁶:

Ey bā-mā⁷ be-gūyīm turā niğāhdār bād

Ki der-İN (10) vilāyet bā-mā⁸ bāř

Tā her rüz turā mī-bīnīm⁹

Neřr¹⁰: Cüneyd anlaruñ (11) ři^c rine taħsīn eyledi. Ammā cemī^c yārān ūn¹¹ andān oldılar. (12) Cüneyd anları¹² o nevwāziřler idüp andan aña¹³ bī-ad il^c at (13) u ni^c metler virdi. Andan řoñra řaħrāya nazār itdi. Gördi¹⁴ (14) bir řaħř matūller iinde gezerdi ve iñleyüp feryād (15) iderdi. Seyyid Cüneyd¹⁵ andan¹⁶ dönüp řeybū'ya eyitdi: Yūri (16) var řol piyāde řaħřı getür, didi¹⁷. ūn¹⁸ řeybū vardı (17) ol piyāde řaħřuñ eline yapıřup eyitdi: Gel, seni Seyyid¹⁹ (18) Cüneyd ister, didi. Ol didi²⁰, varmazam. Benüm Seyyid'üm Muħammed Yezīd'dūr. (19) řeybū piyādenüñ [S331^b] boynına bir müřt urup andan²¹ boğazına bir ip²² (20) dadı dađı keřān ber

¹ didi: -S

² ūn: -S

³ didi: -S

⁴ yirinden: -S

⁵ didi: -S

⁶ şi^c r: -İ

⁷ bā-mā: baba İ

⁸ mā: -İ

⁹ şiirin tercümesi: Ey bizimle olan, sana koruyucumuzsun diyelim. Bu vilāyette bizimle ol. Tā ki her gün seni görebilelim.

¹⁰ neşr: -İ

¹¹ ūn: -S

¹² anları: andan İ

¹³ andan aña: -S

¹⁴ gördi: -S

¹⁵ Cüneyd: -S

¹⁶ andan: -S

¹⁷ didi: -S

¹⁸ ūn: -S

¹⁹ Seyyid: -S

²⁰ didi. Ol didi: eyitdi S

²¹ andan: -S

²² ip: kemend S

keşān çün¹ Seyyid'üñ huzūrına getürdi. (21) Seyyid eyitdi: Toğrı söyle, yoksa başuñ keserem, didi².

[İ376^a]

(1) Çün³ kâşid eyitdi⁴ ki ben ' Abdü'l-melik bin⁵ Mervān'üñ oğlıyam, didi⁶. Beni⁷ (2) Kūfe'den gönderdiler. Aña⁸ haber oldı⁹ ki sen Mağrib yolından (3) geldüñ, Muḥammed Yezīd'e ve ' Āş'a gelmedüñ. Anuñla¹⁰ ceng eylemeyeler ki (4) on sekiz biñ nefer süvārı vardır, diyüp andan¹¹ mektübın öñine¹² (5) qodı ve nāmede çün¹³ kâşiduñ sözi idi. Muḥtār kâşıda (6) eyitdi: Sen Muḥammed Yezīd'i ve ' Āş'ı göricek bilür misin, didi. (7) Ol eyitdi¹⁴: Bilürin, didi¹⁵. Şol ağacuñ dalına baq, gör¹⁶. Baqdı, gördi¹⁷. (8) Andan¹⁸ ikisinüñ dağı başların anda gördi. Andan¹⁹ feryād (9) idüp yaqasın çāk itdi ve başına ḥāk şaçdı. Muḥtār çün²⁰ (10) ağzına bir oq eyle urdı ki tā²¹ kafasından çıqdı, gitdi. (11) Seyyid²² Cüneyd Muḥtār'a çün²³ kaqıdı. Eyitdi²⁴: Utanmaz mısın, didi²⁵. (12) Muḥtār eyitdi: Bunlaruñ²⁶ büyügi ve küçügin olsun²⁷ bunlar ḥavāric tā'ifesidür

¹ çün: -S

² didi: -İ

³ çün: -S

⁴ eyitdi: yir öpüp S

⁵ bin: -S

⁶ didi: -S

⁷ beni: -İ

⁸ aña: ol İ

⁹ oldı: -İ

¹⁰ anuñla: -İ

¹¹ andan: -S

¹² öñine: -İ

¹³ çün: -S

¹⁴ didi. Ol eyitdi: -S

¹⁵ didi: -İ

¹⁶ baq, gör: -İ

¹⁷ gördi: -S

¹⁸ andan: -S

¹⁹ andan: hemān S

²⁰ çün: -S

²¹ tā: -S

²² gitdi. Seyyid: -S

²³ çün: -S

²⁴ eyitdi: -S

²⁵ didi: -S

²⁶ bunlaruñ: -S

²⁷ olsun: -İ

(13) mel' ūnlardur ve cümlesini depelemek gerekdür, didi¹. Çün Seyyid² (14) Cüneyd eyitdi: Şimden girü size icāzet virdüm, didi³. Varuñ (15) gidüñ çün⁴ atdan ve kumaşdan ve zerden ne kadar gerekse (16) aluñ, getürüñ, didi⁵. Her birüñüz vaṭanıñuza varuñ yāḥūz (17) bir beyābānda vaṭan idinüñ, didi⁶. Ben çün 'Acem mülkine giderin⁷ (18) ve dīzār kıyāmete kıalsun, didi⁸ ki siz⁹ 'Acem diyārında (19) zindegānī idüp anda¹⁰ karar idemezsiniz, didi. Bunı aña (20) söylediler¹¹ daḥı yārānuñ her birisiyle vedā'laşdı. Çok¹² zārılıklar (21) idüp ağlaşdılar. Seyyid¹³ Cüneyd ve Kādī ve Şirvāne ve Reşide

[İ376^b]

(1) ol taraftan yaña¹⁴ gitdiler ve bu taraftan daḥı Şeybū ve Muḥtār ve (2) Esed ve 'Aşım gitdiler ve Şeybū 'ahd u peymān itdi ki her yıl (3) çün¹⁵ bir kerre 'Acem diyārına vara, Cüneyd'üñ dīzārın göre ve her (4) biri atdan ve silāḥdan ve māldan ve menāldan¹⁶ [S332^a] vāfir vāfir¹⁷ aldılar (5) ve daḥı Mervāniler vehminden yolu kodılar. Beyābāna kadem koyup (6) andan¹⁸ Hābeş mülkine müteveccih oldılar. **Mü'ellif-i kitāb** eyidür ki (7) pehlevānlar çün raḥtların götürüp maḳāmlarından yaña müteveccih olup gitdiler¹⁹. (8) Bir hefteden şoñra 'Abdü'l-melik [bin] Mervānī geldi. Leşkeri çün²⁰ (9) ser-ā-ser maḳtül gördi çün²¹ Muḥammed Yezīd'üñ ve 'Aş'üñ

¹ gerekdür, didi: -S

² çün Seyyid: -S

³ didi: -S

⁴ çün: -S

⁵ didi: -S

⁶ didi: -S

⁷ giderin: giderin didi İ

⁸ didi: -S

⁹ siz: -İ

¹⁰ anda: -S

¹¹ bunı aña söylediler: -S

¹² çok: çün İ

¹³ Seyyid: -S

¹⁴ yaña: -S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ menāldan: -S

¹⁷ vāfir: -S

¹⁸ andan: revāne S

¹⁹ olup gitdiler: -İ

²⁰ çün: -S

²¹ çün: -S

(10) başları çün¹ bir ağaç budağında aşılımış buldı. Andan² feryād idüp³ (11) zār zār ağladılar. Çün⁴ hālāyık ‘ Abdü’l-melik bin⁵ Mervānī’yle çün⁶ (12) bī‘ at itdiler. Andan çün⁷ hilāfete kabūl eylediler, tā⁸ yedi (13) yıl anda⁹ ol mülkde çün¹⁰ hilāfet eyledi¹¹. Şimdi Seyyid¹² Cüneyd’ün (14) hikāyetini işitgil. ‘ Acem mülki hāli çün¹³ nereye yetişdi, didi¹⁴. (15) **Mü’ellif-i kitāb** Ebū Hāfş eydür: Ben Hāzma kışşasın ve andan¹⁵ (16) Baṭṭal hikāyetin ve cümle ‘ Arab ve ‘ Acem mülkinün ser-güzeştin (17) okudum ve nazār itdüm¹⁶ baña pesendide gelmedi. Ammā bu kışşa be-gāyet (18) pesendide vāki‘ oldı ki tā rüz-ı kıyāmet tarāvetinden (19) her varaķı tā¹⁷ gül gibi pejmürde olmaya ve bād-ı hazān (20) daķı bu bāguñ güline yol bulmaya, didi¹⁸. Zīrā ki ķamu naşihat (21) u hikmet ü hilet ü mekr ü ‘ aşķ u şıdķ u şecā‘ at u saķāvet

[I377^a]

(1) ü tevḥīd-i Rabbü’l-‘ālemīn ve na‘t-ı Seyyidü’l-mürselīn ve menāķıb-ı (2) emīrū’l-mü’mīnīn çün bu kitābda derc olmuşdur. Hūdā yarlıgasun (3) ol kişi kim bu kışşa-i dil-nüvāzı ve ser-güzeşt-i cān-güdāzı (4) okuya veyā diñleye andan soñra yazana ve yazdurana (5) bir *Fātiḥa* okuyalar. *Fātiḥa* Muḥammed’e şalavāt¹⁹ ve bāķi aşķāb (6) çün²⁰ āmīn yā Rabbü’l-‘ālemīn diye²¹ ammā **Mü’ellif-i Kitāb eydür:** (7) **Şi‘r**²²:

¹ çün: -S

² andan: -S

³ idüp: getürdi S

⁴ zār zār ağladılar. Çün: -S

⁵ bin: -S

⁶ çün: -S

⁷ andan çün: anı S

⁸ tā: -S

⁹ anda: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ eyledi: itdi S

¹² Seyyid: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ didi: -S

¹⁵ andan: -S

¹⁶ nazār itdüm: -S

¹⁷ tā: -S

¹⁸ didi: -S

¹⁹ Fātiḥa Muḥammed’e şalavāt: -S

²⁰ çün: -S

²¹ diye: diler S

²² eydür, şi‘r: -S

Men ĩnrā nũviřtem¹ der-ĩn rũzgār

Be-māned miyān-ı kesān yādgār

(8) Ebũ Hāfř-ı Kũfi rivāyet² koned

Be-nezd-i³ ĥalife rivāyet koned

(9) Ki Seyyid Cũneyd ān beg-i pāk-zād

Çũ ez pĩř-i yārān be-şod hem-çũ bād

(10) [S332^b] Çi kerd ü koca reft çun bũd ĥāl

Çi gũne be-ser bered ān māh sāl⁴

Neşr: (11) Çũn girũ⁵ geldũk Cũneyd'ũñ kĩřřasına ve kĩřřa-i ĥĩřřasına⁶ çũn Cũneyd ve Kādĩ (12) ve Reşide ve řirvāne yoldan ırak revāne olup giderlerdi. (13) Gũnlerde bir gũn nā-gāh seĥer vaştinde Sivas şehrine (14) geldiler. Ol vilāyet çũn⁷ Rũm idi ve bir tersā pādiřāhı (15) var idi. Ammā Mervān'a baş ĥarācın virũr idi. Ol vilāyetde (16) Cũneyd ve yārān tāze⁸ vũ ĥurrem gũrdiler anda inũp ĥondılar. Andan⁹ (17) birķaç ĥayme¹⁰ evler eylediler ve ĥarār gũsterdiler. Bir gũn bir dellāle¹¹ (18) nā-gāh ĥapudan iãerũ girdi. Gũzi Reşide'nũñ (19) yũzine çũn¹² řuř oldu. Hemān-dem medhũř oldu (20) ve ne yire şuracağını bilmedi ve Reşide hemĩře yũzine niķāb (21) çekerdi. İttifāķ ol vařt āb-dest alurdi. Ol sebebden

[İ377^b]

(1) yũzi aãuķdı. Ol pĩre-zen Reşide õninden girũ dũnũp (2) andan¹³ sultāna geldi. Eyidũrler ki sultānuñ bir oğlı (3) var idi. Reşide'nũñ vaşşın işitmişdi ve rũz u şeb

¹ nũviřtem: nũbiřtem ĩ

² rivāyet: ĥikāyet S

³ be-nezd-i: neberd ĩ

⁴ şiirin tercũmesi: Ben bu devirde bunu insanlara yadigār kalsın diye yazdım. Ebũ Hafs-ı Kũfi hikāyet eder. Halifenin nezdinde rivāyet eder ki Seyyid Cũneyd yani o temiz yaradılışlı kahraman, dostlarının nazarında bir rũzgār gibi olmuştu. Yani ne yaptı, nereye gitti ve ĥāl nasıl oldu... O dolunay nasıl yilsonuna ulaştı.

⁵ çũn girũ: -S

⁶ kĩřřa-i ĥĩřřasına: -S

⁷ çũn: -S

⁸ tāze: -ĩ

⁹ andan: -S

¹⁰ ĥayme: çatma S

¹¹ dellāle: dil-āver ĩ

¹² çũn: -S

¹³ girũ dũnũp andan: girũp S

anuñ (4) ‘aşk âteşinden sūz u tebde idi. Bir nev‘le ki dīvāne (5) olup zencire çekmişler idi. Ol Pīre-zen andan¹ pādīšāh (6) apısına gelüp aña² sebep oldu. Andan³ Reşīde’nüñ (7) usn ü vaşfin tamām añlamışdı. Reşīde’yi göricek andan⁴ tamām (8) bildi ki oldur. Pādīšāha aber virdi. Andan aña⁵ icāzet (9) virdiler. Çün⁶ pīre-zen sulţāna⁷ girdi ve aber virdi. Andan (10) aña⁸ vaşf-ı ālī bir bir⁹ didi. Andan¹⁰ pādīšāh şāz¹¹ oldu. Derāl¹² (11) yüz nefer midārı¹³ merd-i dil-āveri gönderdi ki Reşīde-i (12) ‘Arab ile Cüneyd’i baña¹⁴ getüreler. Çün Cüneyd’üñ¹⁵ apısına (13) geldiler. Seyyid¹⁶ Cüneyd çün¹⁷ tã‘ata meşgöl idi ve Kãđī (14) daı dã‘im¹⁸ ur‘ān ourdu. Nã-gāh apuda alaba belürdi. (15) Cüneyd çün¹⁹ namãzdan fãriğ olup kimsiz²⁰ ve ne dilersiz (16) didi. Sulţān seni [S333^a] ister didiler. Cüneyd eyitdi: Biz arīblerüz (17) didi²¹. Sulţānuñ arībler ile ne işi vardur, didi²². İçlerinden (18) bir ulusu eyitdi²³ ki eger eylük ile gelmezse yavuzluğla getürüñ (19) hem ‘avretini bile aluñ, gelüñ didi²⁴. Çün Cüneyd ‘avreti adın²⁵ (20) işitdi, bildi ki āl nedür ve maāl daı ne üzerinedür, didi²⁶. (21) Şabr eyleñ ki tã²⁷ ben dülbendümi şarayın ve cāmemi giyeyin

¹ andan: -S

² aña: -S

³ andan: -S

⁴ andan: -S

⁵ andan aña: -S

⁶ çün: -S

⁷ sulţāna: pādīšāh İ

⁸ aber virdi. Andan aña: -S

⁹ bir bir: -S

¹⁰ andan: -S

¹¹ şāz: -S

¹² derāl: -İ

¹³ midārı: -S

¹⁴ baña: -S

¹⁵ Cüneyd’üñ: evüñ S

¹⁶ Seyyid: -S

¹⁷ çün: -S

¹⁸ dã‘im: -S

¹⁹ çün: -S

²⁰ kimsiz: kimsiz, didi İ

²¹ didi: -S

²² didi: -S

²³ eyitdi: buyurdu S

²⁴ didi: -S

²⁵ adın: -İ

²⁶ didi: -S

²⁷ tã: -S

[İ378^a]

(1) andan¹ size çıkarayın, didi. Andan² Cüneyd Kāḍī'ye eyitdi³: Sen (2) yuḡaru çık, didi ve daḡı Cüneyd Siyāmek'üñ zırhın giydi (3) ve gürzin eline alup andan⁴ evden taşra çıkdı. Eyitdiler: (4) Pādişāhlar öñine çün⁵ silāḡla gitmezler, didi⁶. Cüneyd (5) eyitdi: Tīz⁷ dönüñ, gidüñ, didi⁸. Ben pādişāhuñuza varmazın. Varuñ⁹ (6) aña eyle¹⁰ eyidüñ, senüñ ġarībler ile ne işüñ vardur, didi¹¹. Ol ulu eyitdi¹²: (7) Varuñ 'avretiyle bile¹³ aluñ, gelüñ didi ve serhengler çün¹⁴ (8) sulṡāna iledelüm, didiler¹⁵. Cüneyd eyitdi: Ey mel'ünlar (9) eger cümle cihān ḡalkı geleler, beni güçle anda¹⁶ iledemeyeler (10) didi. Andan¹⁷ bir serheng ilerü gelüp Cüneyd'üñ (11) yaḡasına yapışdı. Andan¹⁸ Cüneyd anuñ¹⁹ kafasına bir müşt urdı (12) ve boynı köki çün²⁰ üzüldi. Andan²¹ düşüp cān (13) cehenneme ışmarladı. Andan²² bākisi cümle²³ ḡamle eylediler. Çün²⁴ Cüneyd (14) anları²⁵ gürz-i gāv-ser ile otuz toḡuzın (15) depeledi. Bākisi kaçup andan²⁶ sulṡāna geldiler. Eyitdiler: (16) Biz hergiz bunuñ gibi şaḡş görmiş degülüz, didiler²⁷. (17) Bir laḡzada bizüm²⁸ yarumızı depeledi. Pādişāh Cüneyd'üñ şecā' atın (18) işidicek üç biñ nefer süvār-ı nāmdār çün²⁹ gönderdi (19) ve

¹ andan: -S

² andan: -S

³ eyitdi: -S

⁴ andan: -S

⁵ çün: -S

⁶ didi: -S

⁷ tīz: -S

⁸ didi: -S

⁹ varuñ: -İ

¹⁰ aña eyle: -S

¹¹ ne işüñ vardur, didi: işüñ yokdur S

¹² ol ulu eyitdi: -İ

¹³ bile: -İ

¹⁴ çün: -S

¹⁵ didiler: -S

¹⁶ anda: -S

¹⁷ didi. Andan: -S

¹⁸ andan: -S

¹⁹ anuñ: -S

²⁰ çün: -S

²¹ andan: -S

²² andan: -S

²³ cümle: çün İ

²⁴ çün: -S

²⁵ anları: -S

²⁶ andan: -S

²⁷ didiler: -S

²⁸ bizüm: -S

²⁹ çün: -S

eyitdi: Anı pāre pāre kıluñ ve ‘avretini aluñ, geluñ didi. (20) Çün¹ gitdiler, andan² Cüneyd’uñ evine geldiler. Cüneyd (21) Reşide ile Qādi’ye eyitdi: Bize³ yine iş düşdi ve cānum

[I378^b]

(1) bedende oldukça küşende olayın. Eger ben küşte olursam (2) siz dağı başıñuz kaydın göresiz, didi⁴. [S333^b] Reşide eyitdi: Sen (3) tenhā, bir memlekete cevāb virürsin, bu ne sözdür ki (4) söylersin, didi⁵. Eyidürler⁶ ki ol vaqt Reşide’nüñ yedi aylık hamlı (5) vardı⁷. Andan⁸ eyitdi: N’olaydı ben senüñ kafādaruñ olaydum (6) didi⁹. Bunlar bu kelimātda iken nā-gāh süvārlar andan¹⁰ evüñ (7) qapusına geldiler. Çün evi¹¹ çepçevre hişār itdiler (8) ve nāyı kūsı çaldılar. Cümle halāyık çün¹² nezzāreye geldiler. (9) Cüneyd Reşide ile vedā‘laşdılar. Andan¹³ tamām silāh ile ārāste (10) vü pīrāste¹⁴ olup andan¹⁵ atına süvār oldılar ve Reşide-i ‘Arab’a (11) kafāsın virüp kendü evinden taşra çıkdı dağı (12) bir na‘ra urdı ki cümle halāyıkuñ elleri ve ayakları ditredi. (13) Andan¹⁶ eyitdiler: Bu şıfatla çün¹⁷ ādemī āvāzı olmaz, didiler¹⁸. (14) Beñzer ki bu şahş dīvdür, didiler¹⁹. Cüneyd Hūdā’yı yād (15) idüp ol üç biñ nefer süvāra hamlı itdi. Çün²⁰ (16) koyun sürüsü qurtdan qaçar gibi öñinden (17) çün²¹ gürüh gürüh qaçmağa başladılar. Çün Seyyid²² Cüneyd (18) andan²³

---

¹ didi. Çün: -S

² andan: -S

³ bize: -S

⁴ didi: -S

⁵ didi: -S

⁶ eyidürler: -İ

⁷ vardı: -İ

⁸ andan: -S

⁹ didi: -S

¹⁰ andan: -S

¹¹ çün evi: -S

¹² çün: -S

¹³ andan: -S

¹⁴ pīrāste: -S

¹⁵ andan: -S

¹⁶ andan: -S

¹⁷ çün: -S

¹⁸ didiler: -S

¹⁹ didiler: -S

²⁰ çün: -S

²¹ çün: -S

²² çün Seyyid: -S

²³ andan: bu S

kāfirlerüñ öñin alup andan¹ kırmağa başladı. (19) Şol kadar kırdı ki rāvi rivāyet eyler ki ol aḥşāma dek anlardan² (20) iki biñ nefer süvār çün³ қatl eylemişdi⁴. Biñ nefer süvār қarār (21) idemeyüp firārı ihtiyār itdiler. Andan⁵ қayşerüñ öñine

[1379^a]

(1) geldiler ve daḥı feryād u fiğān⁶ getürdiler. Eyitdiler⁷: Bu şahş (2) ādemī degüldür, didiler. Yā⁸ dīvdür veyā Rüstem'dür ve yāḥūz (3) Ḥamza'dur ki zinde olmuşdur. Қayşer cūşa gelüp (4) eyitdi: Ḥayā itmez misiz ki bu қadar biñ nefer er bir kişinüñ (5) elinden çün⁹ feryād idersiz. Çün¹⁰ қayşer andan¹¹ endişe eyledi ki (6) bu kişi var ise¹² Ḥamza neslindendür, didi¹³. Yoқsa bunuñ gibi işi (7) hiç kimesne eylemez, didi¹⁴. Ben yarın meydāna kendüm girem. (8) Anuñla ḥarb ideyin. Ol daḥı görsün ādem depelemek niçe¹⁵ (9) olur, didi¹⁶. Bu taraḥdan Seyyid¹⁷ Cüneyd Reşide'nüñ öñine (10) geldi. Eyitdi¹⁸: Ğam yime ki ben [S334^a] tenhā küffār leşkerine cevāb (11) virürin be-yārī-i Bārī diyüp andan¹⁹ ḥarb tedbīrin eylerdi²⁰. (12) Çün ufқ-ı āsmāndan şubḥ-ı şādıқ belürdi. Çün²¹ қayşer (13) қamu deryā²² gibi leşkeriyle şahrāya çıқup andan²³ (14) kūs-ı ḥarbı çaldurdi. Cüneyd daḥı evüñ қapusın açdurdi. (15) Andan²⁴ küffār leşkerine bir na^c ra urdi ki bār-dār²⁵ ^c avretleri (16) gibi қamusı bī-hūş oldılar.

¹ andan: -S

² anlardan: -S

³ çün: -S

⁴ eylemişdi: oldı İ

⁵ andan: -S

⁶ fiğān: -S

⁷ eyitdiler: -S

⁸ didiler. Yā: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ andan: -S

¹² var ise: -S

¹³ didi: -S

¹⁴ didi: -S

¹⁵ niçe: -İ

¹⁶ didi: -S

¹⁷ Seyyid: -S

¹⁸ eyitdi: -S

¹⁹ andan: -S

²⁰ tedbīrin eylerdi: itdiler didi İ

²¹ çün: -S

²² қamu deryā: Қāf dīvi İ

²³ andan: -S

²⁴ andan: -S

²⁵ bār-dār: bāzār İ

Andan çün¹ şîrvâr (17) meydâna girdi ve daħı tırı vardı. Şad hezâr er (18) kimi süvâr ve kimi piyâde çün² kayşer ile meydâna gelmişler idi. (19) Seyyid³ Cüneyd kendüzin çün⁴ küffâr leşkerine pertâb (20) itdi. Yine şol kadar kırdı ki vaşf olunmaz⁵. Ammâ çün⁶ (21) Cüneyd'ün üzerine daħı cem^c olup şol kadar tîğ ü tîr urdılar ki

[1379^b]

(1) ammâ⁷ hîç aña⁸ te'sîr itmezdi. Ammâ atı yoruldu, atdan (2) aşağa inüp piyâde ceng ider idi. Çün gice irişdi, evine geldi⁹. (3) Bir taraftan on biñ kişi mancınık ve külüng ve bel¹⁰ ve (4) iki biñ¹¹ miqdârı¹² pîl¹³ çün¹⁴ getürdiler. Cüneyd'ün¹⁵ evin çün¹⁶ bozmağa (5) geldiler. Çün Cüneyd âgâh olup andan çün¹⁷ tîğ eline alup (6) taşra¹⁸ çıkdı ve daħı cümle leşkeri tâ¹⁹ kayşere varınca çün²⁰ (7) yırttı. Reşîde'yi gördi, önüne oğ ve yay kômışdı (8) ve her tîr ki pertâb iderdi, bir kâfiri düşürürdi. (9) Çün²¹ Kâdî daħı dâ'imâ²² Qur'an okurdu ve Hâk Te'âlâ (10) hazretine niyâz idüp andan²³ meded taleb ider idi. (11) Cüneyd çün²⁴ dönüp geldi, yine²⁵ ol on biñ şahşa (12) çün²⁶ hamle itdi. Anlar daħı çün²⁷ karar idemeyüp firârı

---

¹ andan çün: -S
² çün: -S
³ Seyyid: -S
⁴ çün: -S
⁵ olmaz: olunmaz, didi İ
⁶ çün: -S
⁷ ammâ: -S
⁸ aña: -S
⁹ evine geldi: -İ
¹⁰ bel: -S
¹¹ biñ: yüz S
¹² miqdârı: -S
¹³ pîl: -İ
¹⁴ çün: -S
¹⁵ Cüneyd'ün: -İ
¹⁶ çün: -S
¹⁷ andan çün: -S
¹⁸ taşra: -S
¹⁹ tâ: -S
²⁰ varınca çün: gelince S
²¹ çün: -S
²² dâ'imâ: -S
²³ niyâz idüp andan: -S
²⁴ çün: -S
²⁵ yine: -S
²⁶ çün: -S
²⁷ çün: -S

(13) ihtiyār itdiler. Andan çün¹ Cüneyd dönüp evine² geldi, (14) düşdi ki gāyetde yorğun idi³. Çün⁴ Reşide (15) feryād idüp andan⁵ gine Cüneyd kendüye gelüp (16) eyitdi: Ey Reşide çün⁶ Hudā’nuñ taqdīri red olmaz (17) didi⁷. **Ez-ān cānib** kayşer buyurdı tā mancınık ve neft (18) hāzırladılar. Her süvār ve piyāde ki var idi Cüneyd’üñ (19) [S334^b] evi dā’iresine geldiler. Çün⁸ Cüneyd bir pāre kendüye (20) gelmişdi. Anlar dağı evin⁹ dīvārın kırdılar idi ve her (21) lahza leşker dağı ziyāde olurdu. Çün¹⁰ şā’ir eydür:

[İ380^a]

(1) Şi’r:

Birün āmed ez-kaşr ān nāmdār

Be-ferrīd¹¹ mānend-i ebr-i bahār

(2) Biyefşürd ber-gürz-i pūlād küşt

Der-āmedīd ān gebregān yā müşt¹²

(3) Ez-ān bes sū-yı meymene hamle kerd

Be-gerdün ber-āvered kerd neberd¹³

(4) Be-küşt ez-dilīrān şad bist ü penc

Heme nāmdārān-ı bā-tāc-ı genc¹⁴

---

¹ andan çün: -S

² evine: -S

³ yorğun idi: yoruldu S

⁴ çün: -S

⁵ andan: tā S

⁶ çün: -S

⁷ didi: -S

⁸ çün: -S

⁹ evin: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ be-ferrīd: be-fermudi İ

¹² yā müşt: pelit İ

¹³ neberd: tır İ

¹⁴ Şiirin tercümesi: O nām sahibi pehlivān kasrından dışarı çıktı. Bahar bulutu misali uçtu. Çelikten gürzünü savurup o kâfirleri öldürdü. Ondan sonra tekrar güvenli yere hamle edip savaşı bitirdi. O taç sahibi kahraman savaşçılardan yüz yirmi beş kişiyi öldürdü.

Neṣr¹: (5) Ya' nī Seyyid² Cüneyd evinden çıkup kāfirlerūñ yüz yigirmi beş pehlevān-ı (6) nāmdārın çün³ depeledi. Sā'ir ḥalkdan ğayrı çün Cüneyd'ūñ (7) pehlevānlığın gördiler. Andan⁴ karar idemeyüp çün⁵ (8) firārı ihtiyār itdiler. Çün⁶ Cüneyd'ūñ evi dā'iresinden (9) gitdiler. Andan⁷ Cüneyd biraz⁸ ḥaste vü mecrūḥ girü döndi, (10) evine geldi. Evinde ğidā daḥı kalmamışdı. On⁹ (11) üç gün çün¹⁰ olmuşdı, bir¹¹ nesne Seyyid¹² Cüneyd yimemişdi. (12) Kāḍī eyitdi: Bu kāruñ tedbiri nedür, dirken nā-gāḥ (13) bir taş āvāzı çün¹³ geldi, Seyyid¹⁴ Cüneyd ğāyetde ḥaste (14) vü dem-beste¹⁵ vü fūrū-mānde idi. Eyitdi: Kāşki benüm şihḥatum olaydı, çalışaydum¹⁶. (15) Bir nev' le ki tā kıyāmet dek dillerde yād olup illerde (16) ad kala, didi¹⁷. Kāḍī feryād idüp eyitdi¹⁸: Ne ṭurursın¹⁹? (17) Üşde²⁰ evi neḫle yaḳadururlar, didi²¹. Çün²² Cüneyd (18) peyġamber 'aleyhi's-selāmdan bir du' ā²³ öğrenüp yād itmişdi. Andan²⁴ (19) yādına geldi, okudu. Ol perrende atlarūñ kıllarından andan²⁵ (20) āteş üzre²⁶ ḳodı ve def'a çün²⁷ anlar ḥāzır oldu. (21) Cüneyd ile Reşide birisine bindiler ve Kāḍī'yle Şirvāne

¹ neṣr: -İ

² Seyyid: -S

³ çün: -S

⁴ andan: -S

⁵ çün: -S

⁶ çün: -S

⁷ andan: -S

⁸ biraz: -S

⁹ on: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ bir: hiç S

¹² Seyyid: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ Seyyid: -S

¹⁵ dem-beste: -S

¹⁶ çalışaydum: -İ

¹⁷ didi: -S

¹⁸ feryād idüp eyitdi: eyitdi İ

¹⁹ ne ṭurursın: ne feryād idersin ve ne ṭurursın İ

²⁰ üşde: -S

²¹ didi: -S

²² çün: -S

²³ du' ā: -İ

²⁴ andan: -S

²⁵ andan: -S

²⁶ üzre: -S

²⁷ çün: -S

[İ380^b]

(1) anlar¹ dağı birisine bindiler. Andan² atlarına tāziyāne urdılar. (2) Atlar çün³ Hāḳḳ'ūn emriyle çün⁴ berḳvār havāya perrān oldılar. (3) Ol ḫalāyık çün⁵ ta' accübde ḳaldılar. Öyle vaḳti olunca Rūm'dam (4) Ḥ̄ārezm'e irdiler, didi. Andan⁶ gördiler, bir hoş ḫurrem yir, hemān (5) inüp anda⁷ ḳondılar. Ol nevāḫīde bir kūy var idi. (6) Anda dağı bir pehlevān var idi. Anuñ⁸ adına [S335^a] cihān-ı pehlevān (7) çün⁹ eyidürler idi. Bunları görüp ḳaşrından aṣağa (8) indi. Gelüp Seyyid¹⁰ Cüneyd'e selām virdi. Andan varup (9) çün¹¹ ḫizmet itdi, andan¹² eyitdi: Yā ibn 'amm Resūlu'llāh dün¹³ (10) gice vāḳı' amda çün¹⁴ ṣāh-ı merdān emīrū'l-mü'minīn 'Alī İbn Ebī Ṭālib (11) eyitdi: Çün¹⁵ yarın Seyyid¹⁶ Cüneyd senüñ mihmānuñ olsa (12) gerekdür, didi¹⁷. Ben dağı ḫizmetüñe muntaḳır idüm, didi¹⁸. Benüm (13) hezār cānum çün¹⁹ saña fedā olsun, didi²⁰. Cüneyd'üñ göñlinden (14) çün²¹ teraḫ gidüp feraḫ geldi. Bu cihān-ı pehlevān (15) Mızrāb²² Ḥ̄ārezmī'nüñ atasıydı. Anuñ ḫāli ve maḳālı Ebū Müslim (16) ḳışsasında ma'lūm olur, didi²³. Cihān-ı pehlevān, Seyyid²⁴ (17) Cüneyd'i yārānıyla ḳaşrına ilettdi. Bir sā' at miḳdārı olıcaḳ (18) ḳapudan iḳerüye bir civān geldi. Anuñ²⁵ adına Şeh-süvār (19) eyidürler idi. Pehlevānuñ küçük birāderi idi. Çün geldi (20)

---

¹ anlar: -S

² andan: -S

³ çün: -S

⁴ çün: -S

⁵ çün: -S

⁶ didi. Andan: -S

⁷ anda: -S

⁸ anuñ: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ Seyyid: -S

¹¹ andan varup çün: -S

¹² andan: -S

¹³ dün: -İ

¹⁴ çün: -S

¹⁵ çün: -S

¹⁶ Seyyid: -S

¹⁷ didi: -S

¹⁸ didi: -S

¹⁹ çün: -S

²⁰ didi: -S

²¹ çün: -S

²² Mızrāb: -S

²³ didi: -S

²⁴ Seyyid: -S

²⁵ anuñ: -S

hemān-dem Seyyid¹ Cüneyd'ün ayağına baş kodı, andan eyitdi²: (21) Selām-
‘aleyküm yā ibn ‘amm Resūl, didi. Andan³ Seyyid Cüneyd⁴

[İ381^a]

(1) eyitdi⁵: Sen⁶ beni neden bilürsin, didi⁷. Şeh-süvār eyitdi⁸: Çün⁹ (2) bāğda ḥābda idüm. Emīrū'l-mü'minīn Ḥamza'nuñ çün¹⁰ cemālin gördüm. (3) Ol¹¹ eyitdi: Tīz¹² turgıl, var benüm birāder-zādemün elin (4) öp ki size miḥmān olmışdur. Çün¹³ tersālar elinden¹⁴ gāyetde¹⁵ çok (5) elem¹⁶ ve zaḥmetler çekmişdür. Ben daḥı çün¹⁷ uyḥudan uyandum, şimdi ḥizmetüne (6) geldüm, didi¹⁸. **Beyt**¹⁹:

Kemerī der-miyān-ı cān bestem

(7) Cān kemervār ber-miyān bestem²⁰

Bu Şeh-süvār-ı la' l²¹-cübbe Bülend Kemān'ün (8) atasıydı. Ebū Müslim kışşasında ma'lūmdur²². İn-şā'allāh (9) Te'ālā nā-gāh anlaruñ bir birāderi daḥı geldi. (10) Anuñ²³ adına Mürdāsb eyidürler idi. Ol daḥı geldüğü (11) birle Seyyid²⁴ Cüneyd'ün ḳademine düşüp e's-selām-‘aleyk yā ibn ‘amm (12) Resūlu'llāh, didi. Andan²⁵ Cüneyd eyitdi: Sen beni²⁶ neden bilürsin

---

¹ Seyyid: -S

² andan eyitdi: -S

³ andan: -S

⁴ Cüneyd: -S

⁵ eyitdi: didi S

⁶ sen: -S

⁷ didi: -S

⁸ eyitdi: didi S

⁹ çün: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ ol: -S

¹² tīz: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ elinden: -İ

¹⁵ gāyetde: -S

¹⁶ elem: -S

¹⁷ çün: -S

¹⁸ didi: -S

¹⁹ beyt: şi'r İ

²⁰ Şirin tercümesi: Cān beline bir kemer bağladım. Yani cānı bir kemer gibi belime bağladım.

²¹ la' l: na' l S

²² ma'lūmdur: ma'lūmdur, didi İ

²³ anuñ: -S

²⁴ birle Seyyid: gibi

²⁵ andan: -S

²⁶ sen beni: -S

(13) didi¹. Ol² eyitdi: Ben çün³ h̄āba varmışdum, ol⁴ server-i kā'ināt (14) ve mefhar-ı mevcūdāt düşümde çün⁵ [S335^b] gördüm, 'aleyhi's-şalatu (15) ve's-selām tiz ol var, benüm 'ammüm oğlu Seyyid⁶ Cüneyd'i size mihmāna (16) göndermişemdür. Bu Mürdāsb Şüveyk'ün atasıydı tā⁷ Ebū Müslim (17) kışşasında çün⁸ ma'lüm olur, didi⁹. Çün iki ay bunuñ (18) üzerine¹⁰ geçdi. Reşide-i 'Arab'uñ dağı haml müddetinüñ 'iddeti (19) yetdi. Ol es'ad sâ'atda ve eymen evkâtta bir sehgāh nā-gāh¹¹ Reşide-i (20) mäh-liķā vaz'-ı haml itdi. Bir āftāb tal'at oğlan çün¹² (21) tulū' itdi. Şöyle ki çün¹³ cemālinüñ nūrı cihānı münevver kıldı.

[I381^b]

(1) Adını çün¹⁴ 'Abdu'r-raḥman ḳodılar ve dağı şāzlıḳlar itdiler¹⁵. (2) Mü'ellif-i kitāb eyidür ki Seyyid¹⁶ Cüneyd ol perrende atları (3) ol günde şalıvirdi. Andan şoñra beş yıl ol maḳāmda muḳīm oldı ki diyār-ı H̄ārezm'de 'Abdu'r-raḥman'dan şoñra¹⁷ Reşide-i mäh-peykerden yine¹⁸ (4) bir duḡter-i nīk-aḡter toḡdı. Adını Sāre ḳodılar çün¹⁹ (5) Sāre beş yaşına girdi ve 'Abdu'r-raḥman altı yaşında idi. (6) Günden güne çün²⁰ dağı dereceler ḳat'ider idi (7) ve eylülkire irerlerdi²¹ tā rüzgār zamāne-i ḡaddār kendü (8) kārın itdi ve 'Abdü'l-melik bin²² Mervān'uñ çün²³ birāderi kim (9) adına 'Abdu'r-rezzāḳ eyidürler idi. Çün²⁴ H̄ārezm'e geldi (10) ve dağı eṭrāfına

¹ didi: -S

² ol: -İ

³ ben çün: -S

⁴ ol: -S

⁵ çün: -S

⁶ Seyyid: -S

⁷ tā: -S

⁸ çün: -S

⁹ didi: -S

¹⁰ bunuñ üzerine: -S

¹¹ nā-gāh: -İ

¹² çün: -S

¹³ çün: -S

¹⁴ çün: -S

¹⁵ itdiler: itdiler didi İ

¹⁶ Seyyid: -S

¹⁷ beş yıl ol maḳāmda muḳīm oldı ki diyār-ı H̄ārezm'de 'Abdu'r-raḥman'dan şoñra: -İ

¹⁸ yine: -İ

¹⁹ çün: -S

²⁰ çün: -S

²¹ irerlerdi: iderler idi İ

²² bin: -S

²³ çün: -S

²⁴ çün: -S

cāsūs lar gönderdi¹ ki muhib-i hānedān-ı (11) şāh-ı merdānı çün² teccsūs ideler ve daḡı her kanda işideler veyā bulalar³ (12) aña ḡaber vireler. Ol daḡı gelüp anı⁴ depeleye, didi⁵. (13) Bir gün aña ḡaber virdiler ki çün⁶ ‘Arab ḡabā’ ilinden (14) bir ḡabile cihān-ı pehlevānla olur ki anlar muhib-i hānedān (15) ve şāh-ı merdān ṡururlar, didi. Çün⁷ yarında sı gün (16) ‘Abdu’r-rezzāk cihān-ı pehlevānı çün⁸ da‘vet idüp eyitdi⁹: (17) Ol bir ḡavm ki saña gelmişlerdür, anlar kimlerdür, didi. (18) Çün¹⁰ cihān-ı pehlevān inkār yüzün ṡıttı, andan¹¹ iḡrār (19) eylemedi. Andan¹² ḡalkḡup Seyyid¹³ Cüneyd’e geldi. Eyitdi: Ey (20) Seyyid size [S336^a] bu yirden rıḡlet görindi ammā bu bābda ḡāyetde (21) şitāb itmek¹⁴ gereksiz. Seyyid¹⁵ Cüneyd hemān-dem çün¹⁶ perrende atları¹⁷ ḡāzır

[I382^a]

(1) eyledi. Anlar daḡı anuñ ile çün¹⁸ vedā‘ laşup andan¹⁹ atlarına (2) süvār oldılar ve Āb-ı Āmū’dan yaña müteveccih olup atlara çün²⁰ (3) tāziyāne degürdiler. Çün²¹ atlar daḡı berḡvār havā yüzinden²² (4) reftār gösterdiler. Çün²³ Āmū diyārına gelicek (5) anda²⁴ bir ağaç sāyesine inüp anda²⁵ ḡondılar. ‘Abdu’r-raḡman (6) anda²⁶ yedi yaşına irdi çün²⁷ Sāre altı yaşına irdi.

¹ gönderdi: gönderüp eyitdi İ

² çün: -S

³ bulalar: -İ

⁴ anı: -S

⁵ didi: -S

⁶ çün: -S

⁷ didi. Çün: -S

⁸ çün: -S

⁹ eyitdi: -S

¹⁰ didi. Çün: -S

¹¹ andan: -S

¹² andan: -S

¹³ Seyyid: -S

¹⁴ itmek: -İ

¹⁵ Seyyid: -S

¹⁶ çün: -S

¹⁷ atları: -İ

¹⁸ anlar anuñ ile çün: anlarla S

¹⁹ andan: -S

²⁰ çün: -S

²¹ çün: -S

²² yüzinden: -İ

²³ çün: -S

²⁴ anda: -S

²⁵ anda: -S

²⁶ anda: -S

²⁷ yaşına irdi çün: -S

(7) Reşide çün¹ yine hāmile idi. Vaz^c -ı haml yakın olup ve yol (8) hastesiydi. Nā-gāh bir civān gördiler ki bunlara (9) karşı gelürdi. Birinüñ elinde bir tabağ dür zer ile ve cevāhir ile (10) pürdür. Andan² gelüp e's-selām-^c aleyküm yā Seyyid³ Cüneyd (11) diyüp kademine ol tabağda olanı nişār itdi. Seyyid⁴ Cüneyd (12) ol civāna eyitdi⁵: Sen beni neden bildüñ, didi. Civān eyitdi: (13) Ben⁶ uyğuda idüm, şāh-ı merdān emirü'l-mü'minīn 'Alī ibn Ebī⁷ Ṭālib'i (14) çün⁸ gördüm. Sizüñ hālünüzi bir bir⁹ baña didi. Şimdi sizüñ (15) neslünüzden Ebū Müslim vücūda gelür kim dīn-i İslām (16) çün¹⁰ andan kuvvet tutar, didi¹¹. Bu civānuñ adına çün¹² (17) Muḥammed Zemcī eyidürler idi¹³ ki Aḥmed Zemcī'nüñ (18) atasıydı. Anuñ kışşası Ebū Müslim nāmede ḥoz¹⁴ ma'lūm olur¹⁵. (19) Reşide bir oğlan daḥı çün vücūda getürdi. (20) Anuñ¹⁶ adına Üseyd¹⁷ bin Cüneyd ḳodılar¹⁸ ki Ebū Müslim-i dil-āverüñ (21) atasıydı. İki yıldan soñra Reşide yine bir duḡter-i nīk-āḡter

[I382^b]

(1) çün¹⁹ vücūda getürdi. Adına Evlā-yı Kerīme ḳodılar. (2) Dört yıl miḳdārı anda ḳarār gösterdiler. Nā-gāh (3) bir ḡarici 'adüvv peydā oldı. Çok helāket ve ḡasārāt (4) yetiştürdi. El-ḳışşa Muḥammed Zemcī eyitdi: Ey Seyyid beni bendelige (5) ḳabül eyle, bu duḡteri baña vir ki rü'yāda peygamber 'aleyhi's-selām'ı (6) gördüm. Bu duḡteri ol²⁰ baña [S336^b] virdi. Seyyid²¹ Cüneyd (7) andan²² ḳasem yād itdi. Henüz

¹ çün: -S

² andan: -S

³ Seyyid: -S

⁴ Seyyid: -S

⁵ eyitdi: -S

⁶ ben: -S

⁷ Ebī: -S

⁸ çün: -S

⁹ bir bir: -S

¹⁰ çün: -S

¹¹ didi: -S

¹² çün: -S

¹³ eyidürler idi: eyidürler idi, didi İ

¹⁴ ḥoz: -S

¹⁵ olur: didi İ

¹⁶ anuñ: -S

¹⁷ Üseyd: Esed İ

¹⁸ ḳodılar: dirler idi İ

¹⁹ çün: -S

²⁰ ol: -S

²¹ Seyyid: -S

²² andan: -S

bu duhter anası arnında (8) idi. Hzret-i Resl  aleyhi'-alatu ve's-selm¹ baa bu ma n (9) irb itmidr, didi² ve duhteri Muammed Zemc'ye  ad-ı nikh (10) itdiler. Amed Zemc ol duhter-i nk-ahterden n vcda³ (11) gelmidr, didi. Andan⁴ Muammed Zemc Seyyid Cneyd'e⁵ eyitdi: Ey Seyyid⁶ size (12) Merv'e ve Hrsn'a ve Mhn'a gitmek⁷ grindi, (13) didi⁸ ki anda hnedn-ı muhib-i⁹ Resln muhibleri odur¹⁰ (14) ve hem n¹¹ size ri yet iderler, didi¹². Ben daı her yıl anda¹³ (15) varayın hk-py-i erife yz sreyin ve merref olayın (16) didi¹⁴. Andan ora¹⁵ birbiriyle n¹⁶ ved laup andan¹⁷ der-g (17) ididiler. Seyyid¹⁸ Cneyd ol perrende atları yine hzır u myehh¹⁹ (18) eyledi. Andan²⁰ zerlerine n²¹ svr olup Mhn'a (19) mteveccih oldılar. Yolda Merv'i grp anda²² ondılar. (20) Anu²³ re'isi bir a idi. Adına Kseyr eyidrler idi (21) ve bir birderi var idi. Anu hikyeti Eb Mslim nmede ma lmdur,

[I383^a]

(1) didi²⁴. Seyyid²⁵ Cneyd ol maamda muim oldu ve rz u eb t ata (2) megl idi. Ol Kseyr'n bir ahter-em meh-li duhteri²⁶ var idi. (3) Andan²⁷ Kd'ye virdi ve rv oyle rivyet ider ki (4) Hrsn'n kdleri cmle anu neslindendr,

¹  aleyhi'-alatu ve's-selm: -S

² didi: -S

³ n vcda: -S

⁴ didi. Andan: -S

⁵ Seyyid Cneyd'e: -S

⁶ ey Seyyid: -

⁷ gitmek: varmaq S

⁸ didi: -S

⁹ muhib-i: -S

¹⁰ odur: odur didi 

¹¹ n: -S

¹² didi: -S

¹³ anda: -S

¹⁴ didi: -S

¹⁵ ora: -

¹⁶ n: -S

¹⁷ andan: -S

¹⁸ Seyyid: -S

¹⁹ myehh: -S

²⁰ andan: -S

²¹ n: -S

²² anda: -S

²³ anu: -S

²⁴ didi: -S

²⁵ Seyyid: -S

²⁶ li duhteri: -

²⁷ andan: -S

didi. Ol¹, Kādī (5) Şüreyh'ün oğlıydı ki yukarıda zıkr olunmuşdur². (6) Seyyid³ Cüneyd ile Reşide-i 'Arab dağı pır olmuşlar idi. Ol mevzı^c da (7) çün⁴ Rüstem aşlından bir şahş var idi. Anuñ bir hūb nīk⁵-rūy (8) ve nīk-hūy⁶ bir hūrī⁷ kıızı var idi. Seyyid Cüneyd⁸ çün⁹ anı diledi, anlar (9) dağı virdiler. 'Aqd-ı nikāh itdiler. Ol duhterūñ adı Kelīme (10) idi. Çün anı Seyyid Üseyd'e¹⁰ virdiler. Anlar dağı zevk-i (11) dü-cihāniye irdiler. Şöyle ki şā' irler eyidür: **Şi'r**:

(12) Zen-i būd nāmeş bud āzād-ı serv

Ki būdī hemīşe be-mā hān-ı Merv

(13) Ki ū nesl-i ū husrevān dāştī

Ten-i peyker-i pehlevān dāştī

(14) [S337^a] Yeki duhtereş būd ruḡ hem-çü māh

Ki dāde budeş ḡusn-i hūbī İlah

(15) Zi-'ömreş güzeşte dü penc çehār

Be-bālā çü serv-i sehī vü cūy-bār

(16) Kelīme ū-rā nām be-nihāde būd

Üseyd-i¹¹ cevān bā ū dil-dāde būd

(17) Be-gūyem k'nūn ān çi ez-ū yāftem

Suḡan-rā yek-ā-yek fehmi¹² tāftem¹³

---

¹ didi. Ol: -S

² olunmuşdur: olunmuşdur, didi İ

³ Seyyid: -S

⁴ çün: -S

⁵ nīk: -S

⁶ nīk-hūy: -İ

⁷ bir hūrī: -S

⁸ Cüneyd: -S

⁹ çün: -S

¹⁰ Seyyid Üseyd'e: Seyyid Esed'e İ, Cüneyd'e S

¹¹ Üseyd-i: Esed-i İ

¹² tāftem: yāftem İ

¹³ Şiirin tercümesi: Öyle bir kadın ki adı serv-i āzād idi. Merv hânından bize verilmişti. Pâdişâhlar neslinden gelen o hân, pehlivân bir vücuda sahipti. Onun dolunaya benzeyen bir kız kardeşi vardı ki güzelliğini Allâh ihsan etmişti. Henüz on dört yaşında bir servi misâlî boy vermişti. Onun adına Kelīme koymuşlardı. Genç Üseyd de ona gönül bağlamıştı. Ondandır bulduğunu bu şekilde söyleyeyim, sözü tane tane anlayışa uygun şekilde parlatayım.

(18) **Neşr:** Çün anlaruñ ‘ömri otuz iki yıl oldu, anlaruñ (19) nikâhlarında ‘Abdu’r-raḥman otuz altısında idi. Seyyid¹ Cüneyd (20) çün² toḫsan yıl³ yaşamışdı ve Reşîde-i ‘Arab yetmiş beş yıl (21) yaşamışdı ve Üseyd’i⁴ güyegü itdükdən soñra⁵ iki yıl tamām

[1383^b]

(1) çün⁶ marîz oldu. On yedi gün olıcaḫ raḥmānuñ (2) raḥmetine ulaşdı ve oḫlanuḫları anuñ içün ‘azā tıtdılar. (3) Andan⁷ üzerine ‘ālî⁸ bir⁹ künbed binā itdiler ve Seyyid¹⁰ Cüneyd’i (4) ol ḫabre çün¹¹ mülāzemet gösterürdi. Bir nice müddetden (5) soñra çün¹² Māḫān’da bir şūriş ve bir¹³ ḡavḡa zāhir oldu. Eyitdiler (6) ki Naşr bin Seyyār-ı mel‘ün¹⁴ zālim zılma başladı. Her ḫanda ki (7) muḫib-i ḫānedān-ı Resūl bulsa ḫatle getürürdi. Üseyd’le¹⁵ (8) ‘Abdu’r-raḥman ḫāricilerden vehm idüp andan¹⁶ ‘Irāk (9) mülkine gitdiler ve Kelīme ḫāmīle idi. Bu ḫışşa (10) Ebū Müslim ḫikāyetindendür, bāḫisin anda söylevüz, didi¹⁷. (11) *İn-şā’allah Te‘ālā vaḫdehu lā-şerīke lehu v’el-ḫamdü’lilahi Rabbü’l-‘ālemīn* (12) ve *’ş-şalātu ‘alā Muḫammed ve ālihi ve şaḫbihi ecma‘in. Temmeti’l-kitāb bi-‘avni’llāhi’l* (13) *Meliki’l-Vehhāb.*

Beyt:

Dān ki bā in tercüme tārīḫ şod

Erba‘u ‘işrīn ü tis‘a-mi‘e¹⁸

Ḳıṭ‘a: Ez-berā-yı fażīlet-i kitāb¹⁹

¹ Seyyid: -S

² çün: -S

³ yıl: yaş İ

⁴ Üseyd’i: Esed İ

⁵ soñra: -S

⁶ çün: -S

⁷ andan: -S

⁸ ‘ālî: -İ

⁹ bir: -S

¹⁰ Seyyid: -S

¹¹ çün: -S

¹² çün: -S

¹³ bir: -S

¹⁴ mel‘ün: -İ

¹⁵ Üseyd’le: Esed ile İ

¹⁶ andan: -S

¹⁷ didi: -S

¹⁸ Şiirin tercümesi: Bil ki bununla (924) tercüme tarih oldu.

¹⁹ Beyt, Dān ki bā in tercüme tārīḫ şod/ Erba‘u ‘işrīn ü tis‘a-mi‘e, Ḳıṭ‘a, Ez-berā-yı fażīlet-i kitāb: -İ

(14) [S337^b] Ḥamdü’lillāh eyledüm işbu kitābı tercüme

Es‘ ad-ı sâ‘ atda giydi [bir] libās-ı ihtiyām

(15) Bir elif-ḳadd lām sīm-ten ḥüb oldı kim

Şahn-ı bostān-ı belāğatda ider her-dem ḥırām

(16) Kim görürse anı olur ‘ aşık-ı şūrīdesi

Gösterür ḳaşd-ı vişālinde be-ğāyet ihtimām

(17) Kim oḳursa ḥüsniñ reyḥān(i)-ḥattın ḥayrān olur

Şöyle ki baḥr-ı şafāda bulur istiğrāk-ı tām

(18) Bu kitābuñ tercümesine sebep olana Ḥaḳ

Bunda ‘ izzet virsün anda cennet-i ‘ Adn-ı maḳām

(19) Fārisīden Türki’ye döndüğine oldur sebep

Oḳuyup bu ḳışşadan ḥışşa ala her ḥāş u ‘ ām

(20) Zīrā bu ḳışşa ser-ā-ser nuşḥ¹ u pend-āmīzdür

Hem hikāyāt-ı ğarībile² bulupdur intizām

(21) Mümtezcidür ser-te-ser ḳand-ı ‘ ibārātıyla hem

Tā ki dil tūtīleri yiyüp ola şīrīn kelām

[İ384^a]

(1) Oldı bu Seyyid Cüneyd’üñ ḳışşası bir yādgār

(2) Kim oḳına her mecālisde ilā³-vaḳti’l-ḳıyām

(3) Oḳuyanuñ oḳudukça ola şevḳi ber-mezīd

(4) Diñleyenüñ diñledükçe ola zevḳi ber-devām

(5) Vāḥidī’nüñ maḳşad-ı aḳşāsı oldur ḳışşadan

(6) Ḥışşe baḥş ide kim oḳursa du‘ ādan ve’s-selām

---

¹ nuşḥ: -S

² ğarīble: ‘ Arabī’yle İ

³ ilā: -S

- (7) Gerçi kim işbu kitāb oldu tamām ammā qabūl
 (8) Olmazısa bāb-ı devlet-bağşda olmaz tamām
 (9) Neşrdür ammā olupdur sec' ile ārāste
 (10) Cā-be-cā hem¹ cān-fezā nazmıla bulmuşdur nizām
 (11) Her ki diler rahmet-i Hāq² çok³ kazana
 (12) Du' ā ide yazdurana ve yazana

[S338^a]⁴ *Ketebe hazā'l-kitābi't-Türki Yaḥyā bin 'Abdu'llāh el-Çerkesi ilā ḥizmeti aḡa Bābü's-sa'ādeti'l-ebediyyi el-müsem mā Ya'qūb Aḡa el-muḥibb li'l-fuḡarā ve's-sulehā raḥimullāhu imrāen da'ıye lehu bi'l-ḡayri ve's-sa'ādeti'l-ebediyyeti ve yaḡūlu bi'l-Fārisi* **Nazm:**

Ender ān sā' at ki ber-bālīn-i merg
 Ser şevedeş ḡaltān hem-çü berg
 Dīdeş tārīk kereded ān zamān
 Mī ne-bīned der-cemāl-i dostān
 Bu'gseled cān u cümle peyvendhā
 Murḡ-ı vaḡşī ez-kafeşeş gerded rehā
 Rūy-ı dil-rā dīde sūy-ı ān cihān
 Bāz cān-rā rūy-ı sūy-ı āşiyān
 Kerde 'Azrā'il kaşd-ı cān-ı ū
 Düzd şeytān der-pey-i imān-ı ū
 Geşte ḡarḡ-āb-ı deryā-yı fenā
 Çeşm-i cān ḡayrān be-rūy-ı āşinā
 Cüz zi-fazlet dest-gīr-i rūy nī
 Ez keseş yārī ser-i yek mūy nī

¹ hem: -İ

² ḡaḡ: çok İ

³ çok: -S

⁴ [S338^a]: Bu kısım İ nüshasında mevcut değildir.

Raḥmetī kun ber-ū der-ān dem ey ilāh

Ḥoş be-ḥāneş der-ān zindān u çāh

Mūniseş ez raḥmet-i ḥod kon be-gūr

Vā-rehāneş ez-‘ azāb-ı mār u mūr¹

Ve'l-mercuv mine'n-nāzirīn fī-hazā'l-kitāb en yed'u'l-kātibihi kemā da'va's-şāhibihi. Qad vaqa'a'l-ferāğ min taḥrīri hazā'l kitāb bi-'avni'llāhi'l-Meliki'l-Vehhāb. Yevmü'l-cum'ati fī-evveli şehr rebī'i'l-evvel. Fī-hicreti'n-nebevī. Sene 969.

---

¹ Şiirin tercümesi: O, ölüm döşegine düşülen saatte, baş bir yaprak misâli düşer. O zaman gözler kararır, dostların cemâli görülmez. Cânından ve bütün bağlarından ayrılarak vahşi kuş kafesinden kurtulur. Gönül gözü o cihânın yönünü gözetir ve rûh tekrar âşiyânına döner. Azrâil onun cânına kasteder, şeytan onun imânının peşine düşer. Fenâ deryâsında boğulur, cân gözü âşinâ bir yüze hayrân olur. Senin fazlından başka elimi tutan yoktur, hiç kimseden bir kıl kadar yardım ve dostluk yoktur. Yâ İlâhî o demde ona merhamet et. O kuyuda ve zindanda ona güzelce seslen. Kabirde kendi rahmetinden ona bir dost ver, yılan ve haşere azabından onu kurtar.

SONUÇ

Tespit ettiğimiz nüshalara göre *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşide-i Arab*, XVI. yüzyılda Farsçadan Türkçeye tercüme edilmiştir. Eserin muhtelif yerlerinde bazen müellif bazen râvî olarak zikredilen Ebû Hafs-ı Kûfi hakkında yapılan araştırmalar neticesinde kesin bir bilgiye ulaşılamadı. Ebû Hafs-ı Kûfi'nin asıl müellif mi yoksa râviliğiyle meşhur olduğu için mi hikâyede yer edindiği sorularına karşılık ilgili başlık altında cevap bulunmaya çalışıldı. Hikâyenin mütercimlerinden biri olan Vâhidî'nin, aynı dönemde yaşayan üç Vâhidî'den hangisi olduğu hakkında kesin bir hükme varılamadı. Aynı şekilde hikâyenin bir diğer mütercimi olan Yahya b. Abdullâh el-Çerkesî ile ilgili yapılan incelemeler sonucunda tahminî bir değerlendirmeden öteye geçmeyen bir sonuca ulaşıldı.

Müellifi ve mütercimleri hakkında çeşitli tereddütlerin yer aldığı bu eser, esasen Seyyid Cüneyd ile Reşide-i Arab'ın arasındaki aşkı, birbirlerine kavuşmak için yaşadıkları zorlu mücadeleyi ve onları bulmaya çalışan şahısların macerasını içermektedir. Hikâyede, bu maceranın anlatımı sırasında İslamiyet'in yayılması için cin, şeytan, peri gibi olağanüstü varlıklar ve kâfirler karşısında harcanan çaba da dikkatlerden kaçmaz. Nasihat, hikmet, şecâat, cömertlik, ahde vefâ, muhabbet, dostluk, sadakat, yardımlaşma; yalan, hırsızlık, hîle, riyâ, zulüm gibi olumlu ve olumsuz ahlâkî konulara yer verilen hikâyede, sosyal hayata da değinilir. Hikâye bu yönüyle hem ahlakî değerlerin öğretimi açısından hem de dönemin sosyal hayatına ışık tutması bakımından önemli bir rol üstlendiği söylenebilir.

Hikâyede, olağanüstü varlık, mekân ve olaylar yanı sıra tarihî ve dînî şahıs, mekân ve olaylar birlikte aynı kurguya dahil edilmiştir. Haccac b. Yûsuf'un Said b. Cübeyr'le olan hadisesi gibi tarihte yaşanmış birtakım olaylar ile Hz. Muhammed, Hz. Hızır, Hz. Ali, Hz. Hamza, Hz. Abbas gibi dînî şahsiyetler ve Mekke, Medîne, Endülüs, Şam gibi şehirlerde yer alan mekânlar *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşide-i Arab*'da müellifin hayal dünyasına ilham kaynağı olmuştur. Hikâyede ayrıca Şâh-nâme-i Firdevsî, kıssa-ı Kırân-ı Habeşî, Semek-nâme, Muhammed Hanîfî gibi hikâyelerin isimleri yer alırken kıssa-ı Hamza, kıssa-ı Ebû Müslim, Anter-nâme gibi hikâyelere de değinilmiştir. Bu hikâyelerin yanı sıra Fars ve Yunan mitolojilerinde yer alan Rüstem-i Zâl, Sührâb, İsfendiyâr, Rûyînten, Ferîdûn, Cemşîd, İskender-i

Zü'l-karneyn, Efrâsiyâb, Herakl gibi kahramanlar da bazen isim bazen de kurguya dahil olacak şekilde *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab*'da yer almıştır. Tercüme eser olmasına rağmen Türk kültürünün izlerini de taşıyan hikâyede, şekil yönünden benzetilen Türkmen evlerine/çadırlarına; yiğitlerin ve savaşçıların yaşadığı Malatya, Sivas gibi Anadolu şehirlerine ve ünlü Türk okçusu olarak tanıtılan Bektaş'a da rastlamaktayız.

Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab'da, ardı sıra devam eden olaylar yalnız bir hikâyeye etrafında gelişir. Çerçeve hikâyeye özelliği taşıyan bu hikâyeye, *Sinbadnâme*, *Binbir Gece Masalları* gibi çerçeve hikâyeye tarzında kaleme alınmış hikâyeleri anımsattığı söylenebilir.

Fantastik öğelerle işlenen bu hikâyede, meddâh anlatım tarzının yanı sıra günümüzde kullanılan anlatım tekniklerinin de yer aldığı görülür. Olayların anlatımı sırasında Hârûn Reşîd, bağlama göre bazen üzülür bazen de sevincini Ebû Hafs-ı Kûfi'yle paylaşarak okur için hikâyede yer alan nasihat ve uyarılara dikkat çeker. Ebû Hafs-ı Kûfi ise hikâyeyi kaldığı yerden anlatmaya devam eder. Bir olaydan diğer olaya geçiş sırasında önceki olay özetlenir ve gerekirse zaman, mekân ve şahıs tespiti yaptıktan sonra yeni bir olaya başlanır. Böylece olaylar arasındaki bağlantı okurun zihninde sürekli canlı tutulur. Ayrıca hikâyede bir olaydan diğer olaya geçiş sırasında “kıssa-i dîger, ez-în cânib, ez-ân cânib, râvî şöyle rivâyet eder ki, râvîler rivâyet eder ki, Ebû Hafs-ı Kûfi rivâyet eder ki” gibi kalıplaşmış ifadelerin kullanıldığı görülür. Hikâyede kullanılan bu kalıp ifadeler, müellifin olayları birkaç yönden anlatmasına imkân tanır. Böylece hikâyeye bir film sahnesini aratmayacak türden bir yapıya bürünür. Müellif, anlattığı olayı heyecanlı bir noktada bırakır ve diğer bir olaya geçer. Bu türden ardı sıra devam eden olaylar okurun merakını ve heyecanını zirveye taşır.

Hayal gücünü zorlayan mekân, şahıs, çevre ve şehir tasvirleri hikâyede önemli bir yer tutar. Mekân veya çevre tasvirleri bazen kahramanın ruh dünyasına göre olumlu veya olumsuz bir hale bürünür. Olağanüstü güzellikte olan bir şehir, saray veya bahçe kahramanın olumsuz ruh haline göre kahraman için güzel bir anlam ifade etmeyebilir. Olağanüstü varlıkların yer aldığı mekânlar ise yine olağanüstü tarzda betimlenir. Cin, cadı, peri veya şeytanların yaşadığı mekânlar bazen

gökyüzünde bazen de Kaf Dağı veya Kaf Dağı'nın ötesinde olarak tasvir edilir. Bu mekânlara ulaşmak için ise yine cin ya da perinin sırtında seyahat etmek gerekir. Olağanüstü varlıklar, hikâyede farklı kılıklarda karşımıza çıkar. Bu varlıklar, bazen ejderha, sırtlan, aslan, fil, karga, uçan at gibi yaratıklar şekline girer. Bazen de hikâyedeki kahramanların kılığına girerek bir başka kahramanı aldatmaya çalışır. Hikâyede olağanüstü varlık olarak yer alan melekler ise kahramanları buldukları zor durumdan kurtarmak için ceylan veya insan şekline girer.

Savaş sahnelerinin yoğun bir şekilde betimlendiği bu hikâyede; savaş hileleri, savaş meydanları, savaşa hazırlık safhası, silah kullanma teknikleri ve savaşta kullanılan araç gereçler bağlama göre müellif tarafından detaylı bir şekilde anlatılır. Savaş meydanında gerçekleşen ikili mücadelenin şiddetinin okura hissettirilmesi için anlatım mübalağa seviyesine çıkar.

Hikâyenin anlatımı sırasında okurun hikâyeden keyif almasını sağlamak ve dikkatini toplamak için kimi zaman mizahî bir anlatıma başvurulur. Bu anlatım, bazen hikâyenin asıl şahısları olan Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab vasıtasıyla bazen de Şeybû, Muhtâr veya Kâdî gibi yardımcı şahıslar vasıtasıyla gerçekleştirilir. Hikâyede, erkek kılığına girip yine erkeklerle evlendirmeye çalışılan Reşîde; zenci, çalgıcı, falcı, ihtiyar, elçi, rahip, Yahûdî, tüccar, şeytan ve ağıt yakan kadın kılığına giren Şeybû; karşılaştığı düşman veya hayvanlardan korkarak titreyen, kaçıp bir tepeye veya ağaca tırmanan Kâdî; karşılaştığı durumlarda mizahî tavırlarıyla dikkat çeken Muhtâr gibi daha pek çok kişi veya olay bir mizah unsuru olarak karşımıza çıkar.

Müellif anlatıma güç katmak ve anlatıma biraz farkındalık kazandırmak için, kimi zaman atasözü, deyim, manzume veya ayetlere başvurur. Hikâyede kullanılan atasözü ve deyimler genellikle Türkçedir. Ancak çok az da olsa hikâyede Arapça, Farsça atasözü ve deyimlere rastlanır. Her üç dilden seçilen atasözleri ve deyimler, hikâyedeki olayların bağlamına göre kullanılmaktadır.

Hikâyede kullanılan mecaz, teşbih, istiare kinaye ve telmih gibi edebî sanatlar, özellikle betimleyici anlatımın yoğun olduğu ve bir kısım manzumelerin yer aldığı bölümlerde sıklıkla karşımıza çıkar. Bu mensur eserin anlatımında karşımıza çıkan bir diğer edebî sanat ise secidir. Okurun, hikâyenin dikkat çeken kısımlarını

kolaylıkla ezberleyebilmesi ve keyifli bir şekilde sıkılmadan hikâyeyi okuyabilmesi için kimi zaman secili bir anlatımın tercih edildiği tespit edilmiştir.

Mensur olarak kaleme alınan hikâyede yer yer manzumelerin serpiştirildiği görülür. Hikâyenin bağlamına göre yerleştirilen ve muhtelif amaçlar için yazılan bu manzumelerin bir kısmında vezin ve kafiye hassasiyetine dikkat edilmediği tespit edilmiştir. Hikâyede, Arapça manzume yer almamasına karşın beyt, kıt'a ve şi'r başlıkları altında toplam 19 Farsça manzume ve yine aynı şekilde beyt, kıt'a, şi'r, nazm ve mesnevî başlıkları altında toplam 73 Türkçe manzume yer almaktadır.

Eski Anadolu Türkçesinin dil hususiyetlerini içerisinde barından bu eser, dönemine göre sade bir dille yazılmıştır. Hikâyeye, arkaik kelimelerin yanı sıra Arapça ve Farsça kelime hazinesi bakımından da oldukça zengindir. Özellikle Arapça ve Farsça kelimelere Türkçe ekler getirilerek bu kelimelerin Türkçe kelime yapısına benzetilmeye çalışıldığı görülür. Hikâyede devrik yapıları cümlelere rastlanmakla beraber genellikle düz, kurallı cümlelere yer verilir. Bağlaçların ve fiilimsilerin ardı sıra devam ettiği cümleler, diğer cümlelere göre daha uzun bir yapıya bürünür.

Görüldüğü üzere *Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab*, asırlardır anlatılagelen diğer hikâyeler gibi kültür mirasımızın önemli bir parçası olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kültürel mirasımızdan daha fazla faydalanıp edebî dilimizi daha da geliştirmek ve kültürel tecrübelerimizi sonraki nesillere aktarmak adına yapılan bu tarz çalışmaların önemi inkâr edilemez. Asırlar öncesinden günümüze kadar gelen bu edebî eserlerin, gerek dil ve üslûp bakımından gerek içerik yönünden detaylı bir şekilde incelenmesinin ardından bu edebî eserlerin bir bölümünün veya tamamının görsel ve işitsel olarak da halkın beğenisine sunulabileceğini söyleyebiliriz. Bu edebî eserleri, günümüz teknolojisinden faydalanarak daha kalıcı hale getirebilir ve geniş halk kitlelerine rahatlıkla ulaştırabiliriz.

ÖZEL ADLAR DİZİNİ

- ‘Abbās, 170, 171, 172, 187, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561
- ‘Abd-ı Menāf, 179, 789
- ‘Abdu’llāh, 547, 565, 859, 864, 903
- ‘Abdu’llāh Yezīd, 859, 864
- ‘Abdu’r-raḥman, 91, 96, 132, 481, 551, 552, 553, 556, 896, 897, 901
- ‘Abdu’r-raḥman-ı Mülcem, 481
- ‘Abdu’r-rezzāk, 896
- ‘Abdü’l-ḥamīd, 555
- ‘Abdü’l-melik bin Mervān, 857, 883, 896
- ‘Abdü’l-melik bin Mervānī, 884, 885
- ‘Abdü’l-muṭṭalib, 170, 179, 196, 235, 240, 245, 251, 257, 282, 311, 314, 319, 334, 365, 372, 421, 426, 439, 449, 453, 462, 470, 508, 514, 515, 522, 524, 530, 533, 546, 549, 555, 620, 627, 630, 638, 686, 719
- ‘Abdü’l-mü’min, 401, 406, 408, 409, 415, 416, 417, 418, 419, 421, 444, 449, 454, 458, 459, 461, 465, 466, 470, 473, 476, 480, 620, 621, 622, 624, 625, 655, 656, 657, 658, 794
- ‘Āb-ı Āmū, 897
- ‘Acem, 364, 646, 647, 690, 783, 859, 880, 884
- ‘Ādem, 479, 550, 688, 694, 711, 825
- ‘Aden, 863
- ‘Ādiye, 687
- ‘Āhenser, 416, 418, 419, 420, 440, 444, 449
- Aḥmed, 242
- Aḥmed Zemcī, 898, 899
- ‘Alevī, 390, 483, 489, 490, 532, 533, 547, 608, 611, 814
- ‘Alī, 170, 188, 312, 313, 315, 316, 326, 338, 424, 426, 478, 481, 483, 484, 496, 520, 527, 532, 533, 534, 538, 539, 540, 542, 547, 548, 555, 564, 566, 576, 586, 587, 594, 601, 608, 613, 618, 621, 666, 685, 713, 737, 744, 815, 839, 857, 860, 862, 894, 898
- ‘Alī bin Ebī Ṭālib, 326, 481
- ‘Alī İbn Ebī Ṭālib, 424, 898
- ‘Alī Rıdvān, 483
- ‘Aliyyü’l-Murtażā, 769
- Allāh, 182, 238, 326, 334, 353, 381, 388, 512, 564, 582, 736, 761, 765
- ‘Āmir, 686, 722, 728, 729, 735, 736, 740, 741, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750
- ‘Amr, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 194, 195, 198, 199, 220, 248, 251, 266, 269, 282, 372, 428, 439, 440, 449, 452, 453, 462, 470, 480, 483, 484, 485, 534, 620, 629, 636, 640, 641, 643, 650, 653, 655, 660, 661, 673, 753, 775, 785, 788, 789, 803, 841, 857, 859, 862, 867, 871, 874
- ‘Amr bin ‘Āş, 483
- ‘Amr Ma‘d, 195, 485, 534, 753, 785, 788, 789, 867, 874
- ‘Amr Ma‘d-ı Kerb, 195, 485, 534, 785, 788, 789, 867
- ‘Amr ‘Āş, 194, 484, 857, 859
- ‘Amr Ümeyye, 220, 248, 266, 269, 282, 372, 428, 439, 440, 449, 452, 453, 462, 470, 480, 620, 629, 636, 640, 641, 643, 650, 653, 655, 660, 661, 673, 775, 803, 841, 871
- ‘Āmū, 897
- ‘Anter, 681, 686, 687
- ‘Arab, 171, 174, 176, 177, 179, 181, 182, 186, 187, 190, 192, 195, 208, 221, 227, 239, 244, 246, 251, 253, 254, 257, 260, 265, 266, 269, 272, 295, 299, 329, 331, 332, 333, 337, 340, 350, 353, 354, 356, 360, 363, 364, 376, 380, 383, 386, 387, 388, 398, 399, 400, 401, 410, 411, 412, 414, 415, 419, 420, 424, 430, 431, 441, 456, 463, 464, 467, 471, 472, 475, 476, 481, 495, 502, 510, 513, 532, 533, 534, 540, 547, 555, 558, 560, 596, 621, 623, 624, 631, 633, 636, 641, 642, 644, 648, 650, 658, 660, 668, 670, 671, 677, 680, 681, 686, 690, 692, 698, 705, 709, 718,

- 722, 724, 725, 735, 736, 749, 752,
756, 758, 759, 765, 766, 772, 780,
782, 792, 794, 795, 796, 800, 807,
814, 820, 821, 831, 833, 834, 836,
838, 843, 850, 851, 885, 887, 897
 ʿArabī, 265, 332, 557, 646, 902
 Aʿrābī, 396, 414, 415, 467, 515, 519,
654, 660
 ʿĀriḳa, 727, 728, 729, 730, 731, 732
 Aristatālīs, 270
 ʿĀṣ, 483, 857, 859, 861, 862, 863,
864, 865, 867, 868, 870, 872, 873,
874, 875, 876, 877, 879, 883, 884
 ʿĀṣım, 73, 128, 139, 732, 733, 734,
736, 738, 739, 742, 744, 745, 752,
755, 763, 766, 769, 770, 771, 781,
783, 787, 807, 808, 814, 817, 825,
843, 847, 848, 853, 867, 868, 869,
874, 878, 879, 884
 Āteş-süz, 710, 716, 722, 723, 725
 Āyete'l-Kürsī, 392, 393, 482, 491,
743, 744
 Aylan, 253, 254
 ʿAzrān, 426, 462, 652, 653
 ʿAzrā'il, 903
 Bağdād, 534, 535, 540, 541, 861, 863
 Bānū, 687
 Bār, 306, 308, 378, 381, 384, 388,
391, 400, 521, 572, 573, 583
 Bārī, 193, 276, 291, 306, 307, 309,
315, 319, 330, 347, 378, 380, 384,
388, 392, 395, 431, 436, 438, 491,
494, 496, 520, 521, 540, 553, 565,
566, 576, 577, 599, 609, 610, 611,
615, 619, 624, 632, 643, 644, 673,
748, 750, 753, 782, 790, 826, 857,
867, 890
 Bārī Te'ālā, 309, 611, 624
 Başra, 532, 541, 542, 543, 604, 605
 Batur, 734, 735, 736, 737, 738, 739,
742, 743, 744, 749, 751, 765, 766
 Behmen, 230
 Behrām-ı Gür, 385, 399
 Behū, 363, 365, 366, 367
 Bektaş, 693, 695
 Berda'ī, 359, 681
 Beytü'l-Aḳsa, 767
 Beytü'llāh, 563
 Beytü'l-Maḳdis, 767
 Bizen, 230
 Būcāl, 514, 518, 522, 523, 524, 525,
526, 527, 528, 529, 530, 694, 698,
706, 778, 834
 Būtimām, 242, 243
 Būlbül, 205, 302, 811, 813, 823, 831,
836, 841
 Bülend Kemān, 895
 Cāşūb, 301, 303, 304, 636
 Cebrā'il, 308, 609, 801
 Cemīle, 247, 406, 412
 Cemşid, 343, 345, 347, 349, 351, 357,
358, 361, 364, 368, 516, 524
 Cevherī, 313, 568, 569, 572, 619
 Ceymūn, 372, 373, 374, 375, 428, 429,
430, 431, 432, 433, 434, 436, 437,
438, 439, 440, 441, 442, 443, 663
 Cezīre-i Baḳtāl, 363
 Cihān-bīn, 711
 Cübeyr, 481, 485, 532, 533, 534, 545,
546, 551, 554, 562, 563, 564, 565,
566, 618
 Cüneyd, 170, 173, 174, 175, 177, 179,
181, 182, 183, 184, 185, 186, 190,
201, 205, 206, 207, 208, 219, 220,
224, 225, 226, 227, 228, 229, 230,
231, 233, 234, 235, 236, 238, 239,
240, 241, 242, 243, 244, 245, 246,
247, 248, 252, 254, 255, 256, 257,
258, 259, 260, 261, 263, 264, 265,
266, 267, 271, 277, 280, 285, 290,
293, 299, 304, 305, 306, 307, 308,
309, 310, 311, 312, 313, 314, 315,
316, 318, 319, 320, 321, 322, 323,
324, 325, 326, 327, 328, 329, 330,
332, 334, 364, 378, 391, 412, 414,
422, 423, 424, 425, 426, 427, 428,
429, 430, 431, 432, 433, 434, 435,
437, 439, 440, 441, 442, 443, 444,
445, 446, 447, 448, 449, 450, 451,
452, 453, 454, 456, 457, 458, 459,
460, 461, 463, 464, 465, 466, 467,
468, 469, 471, 472, 473, 474, 475,
476, 480, 485, 533, 545, 554, 561,
620, 621, 622, 623, 624, 625, 626,
627, 628, 629, 630, 631, 632, 633,
635, 637, 638, 639, 641, 642, 643,

644, 648, 650, 651, 659, 661, 662,
 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669,
 670, 671, 672, 673, 677, 678, 679,
 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686,
 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693,
 709, 710, 711, 712, 713, 715, 717,
 718, 719, 720, 721, 723, 724, 725,
 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732,
 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739,
 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746,
 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753,
 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760,
 762, 763, 764, 765, 766, 768, 769,
 770, 771, 772, 778, 781, 782, 784,
 785, 786, 787, 788, 790, 793, 794,
 795, 796, 797, 799, 802, 803, 804,
 805, 806, 808, 812, 814, 815, 816,
 817, 818, 825, 829, 830, 831, 832,
 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839,
 840, 842, 843, 844, 846, 847, 849,
 851, 852, 853, 854, 856, 857, 860,
 861, 862, 863, 867, 870, 871, 872,
 873, 874, 877, 879, 880, 881, 882,
 883, 884, 886, 887, 888, 889, 890,
 891, 893, 894, 895, 896, 898, 899,
 900, 901
 Çeküh, 811, 812
 Deccāl, 494, 495, 496, 497
 Deylevī, 359, 360, 361
 Dımışk, 482, 535, 857, 861, 863, 866,
 872, 873, 874, 875
 Ebū Hafş, 169, 188, 189, 193, 197,
 206, 209, 213, 219, 221, 236, 245,
 248, 260, 266, 275, 279, 285, 288,
 292, 297, 305, 318, 333, 334, 368,
 375, 382, 394, 420, 422, 477, 485,
 492, 502, 507, 510, 513, 520, 531,
 539, 542, 543, 546, 569, 611, 612,
 619, 620, 623, 626, 644, 708, 718,
 726, 738, 768, 791, 821, 826, 842,
 844, 850, 885, 886
 Ebū Hafş-ı Kūfi, 169, 206, 209, 219,
 236, 245, 248, 260, 275, 279, 285,
 288, 292, 318, 334, 375, 382, 395,
 477, 493, 507, 510, 513, 531, 542,
 569, 611, 619, 623, 708, 726, 738,
 791, 842, 850, 886
 Ebū Müslim, 169, 172, 262, 306, 307,
 309, 352, 544, 619, 826, 894, 895,
 898, 899, 901
 Ebū Türāb, 586, 815, 859, 864
 Efrāsiyāb, 230, 796
 Efteḥ, 550, 566, 567, 568, 614
 Endülis, 370, 693, 698, 700, 773, 778,
 782, 784, 790, 795, 842, 852
 En'ām, 334, 341, 525, 527, 717, 738,
 756
 Erd-şir, 544, 564, 585, 586, 619
 Erd-şir bin Hāmān, 544, 563, 564, 585
 Esed, 195, 197, 534, 753, 755, 758,
 763, 766, 769, 770, 771, 781, 783,
 785, 787, 807, 808, 809, 817, 819,
 843, 847, 848, 853, 867, 868, 869,
 879, 882, 884, 898, 900, 901
 Esed bin Kerb, 534, 819
 Esed bin Ma' d, 195, 196, 197
 Esmā-yı perī, 712, 736, 752
 Eşkvār, 818
 Evlā-yı Kerīme, 898
 Fātiḥa, 11, 104, 392, 393, 619, 885
 Fāṭıma, 392, 532, 547, 827
 Fāṭımatü'z-Zehrā, 392, 394, 397, 826
 Fercān, 692, 693, 709, 712, 721, 773,
 774, 775, 777, 779, 782, 790, 795,
 796, 806, 808, 809, 847, 853
 Ferec, 373, 374
 Ferīdün, 246, 247, 702, 796
 Fettāḥ, 276, 290
 Furkān, 333
 Ġālib, 178, 179
 Ġārūs, 718, 721, 722, 728, 735, 736,
 738, 739
 Ġazāle-i Ḥabeşī, 874
 Ġazanfer, 175, 189, 190, 191, 199
 Ġüsenc, 455, 458, 636, 641, 643, 644
 Ġürāz, 461, 463, 464, 465, 466, 467,
 468, 469, 470, 473
 Ġürgsār, 454, 458, 460, 461, 463, 473
 Ḥārezm, 132, 390, 484, 815, 894, 896
 Ḥārezmī, 894
 Ḥabeş, 749, 884
 Ḥabīb-i 'Aṭṭār, 710, 711, 716, 718,
 719, 721, 722, 723, 729, 734, 735,
 736, 739, 749, 751, 752, 754, 756,

- 759, 762, 764, 765, 767, 771, 849, 852
- Hābil, 479
- Haccāc, 269, 390, 481, 485, 495, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 544, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 559, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 574, 585, 586, 587, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 618, 680
- Haccāc bin Yūsuf, 269, 481, 485, 543, 546, 547, 548, 554, 556, 557, 559, 561, 587, 612, 680
- Ḥadīce, 571, 826
- Ḥafş-ı Kūfî, 170, 188, 261
- Ḥaḳ, 177, 196, 198, 203, 209, 211, 212, 215, 238, 240, 283, 287, 292, 293, 307, 308, 316, 324, 326, 333, 334, 340, 387, 388, 397, 419, 427, 445, 482, 497, 520, 521, 526, 532, 538, 545, 552, 554, 566, 625, 639, 643, 659, 664, 671, 672, 678, 691, 692, 696, 699, 708, 725, 731, 739, 744, 746, 757, 759, 763, 766, 767, 772, 775, 827, 829, 835, 870, 871, 891, 902, 903
- Ḥaḳ Te'ālā, 307, 389, 482, 521, 673, 732
- Ḥaḳḳ, 244, 263, 292, 310, 318, 404, 564, 615, 756, 894
- Ḥaleb, 218, 401, 444, 531, 532, 543
- Ḥālîḳ, 218, 282, 293, 423, 532, 537, 569, 647, 850
- Ḥalīfe, 189, 201, 221, 288, 333, 382, 420, 485, 492, 502, 520, 531, 539, 546, 611, 619, 620, 708, 768, 826, 842, 844, 850, 873
- Hāmān, 544, 564, 586, 619
- Ḥamza, 169, 171, 172, 174, 176, 189, 191, 195, 196, 222, 230, 231, 235, 239, 240, 245, 248, 251, 257, 269, 282, 311, 313, 314, 319, 331, 334, 357, 362, 365, 372, 391, 411, 414, 421, 426, 439, 440, 443, 449, 451, 453, 459, 462, 464, 470, 480, 481, 508, 514, 515, 522, 530, 548, 555, 620, 621, 622, 624, 625, 627, 629, 631, 638, 653, 655, 659, 663, 665, 666, 670, 675, 677, 681, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 694, 698, 699, 711, 712, 713, 715, 716, 717, 719, 722, 723, 726, 728, 732, 733, 735, 736, 737, 743, 744, 752, 756, 757, 765, 766, 767, 769, 775, 777, 782, 785, 786, 788, 789, 792, 794, 796, 803, 807, 809, 811, 833, 834, 841, 844, 881, 885, 890, 895
- Ḥamzavār, 179, 197, 229, 359, 634, 685
- Ḥanefiyye, 191
- Ḥannāne, 199, 200, 202, 203, 207, 208, 209, 219, 220, 222, 223
- Ḥanzāla, 175, 176, 177, 182, 199
- Ḥarem, 554, 562
- Hārūnu'r-reşid, 169, 188, 213, 261, 266, 297, 485, 619
- Ḥasan, 313, 610
- Hāşim, 179, 187, 194, 201, 231, 240, 248, 251, 295, 331, 357, 430, 485, 534, 546, 621, 622, 713, 716, 719, 882
- Hāşimî, 426, 758, 760, 804, 838
- Ḥayber, 425, 652
- Ḥaydar, 586
- Ḥazīme, 544, 546, 547, 548, 555, 562, 565, 587, 619
- Ḥazīme bin 'Abdu'llāh, 563, 564
- Ḥazīme bin 'Abdu'llāh bin Ziyād, 585, 587
- Herakl, 241, 243, 244, 255, 261
- Ḥıztır, 767, 768, 769, 770
- Ḥicāz, 283, 331, 400, 403, 414, 426, 448, 575, 648, 731, 779, 784, 874
- Ḥicāzî, 416, 456, 718, 728, 739, 740, 779, 791, 793, 877
- Hilāl, 180
- Hind, 672, 688
- Hindî, 869
- Hindistān, 171
- Hindūsitān, 448, 688
- Ḥorāsān, 544, 586, 619, 899
- Ḥudā, 181, 198, 203, 209, 210, 220, 230, 238, 260, 261, 264, 265, 272, 281, 292, 307, 308, 315, 316, 320, 322, 338, 341, 344, 350, 353, 391,

- 393, 397, 405, 418, 423, 429, 432, 433, 443, 451, 477, 486, 490, 536, 550, 551, 552, 555, 564, 574, 577, 580, 581, 597, 601, 602, 604, 610, 612, 613, 615, 617, 618, 624, 662, 666, 697, 706, 707, 714, 726, 746, 753, 758, 761, 764, 767, 770, 788, 804, 813, 816, 826, 850, 885, 889, 892
- Ḥudāvendā, 234
- Ḥudāyā, 320, 378, 381, 382, 388, 400, 521, 553, 748, 826
- Ḥuzā, 239, 250, 299, 315, 316, 318, 322, 323, 328, 333, 370, 384, 385, 391, 400, 422, 423, 424, 460, 516, 545, 546, 554, 559, 681, 701, 705, 727, 829
- Ḥüseyn, 313, 544, 547, 610, 862
- ‘Irāk, 605, 647, 901
- ‘Irākī, 647, 801, 867
- İbrāhīm, 262, 534, 767
- İncil, 269, 271, 278, 454, 812
- İntihān, 667
- ‘İsā, 200, 242
- İsfendiyār, 372, 409, 702, 790
- İskender, 773, 868
- İskenderiyye, 856, 858
- İslām, 172, 238, 242, 245, 256, 262, 352, 364, 378, 611, 685, 726, 739, 749, 750, 753, 849, 898
- İsrāfil, 245
- Ḳābil, 479
- Kābūs, 380, 381, 382, 384, 386, 388, 389, 396
- Ḳādī, 187, 188, 189, 190, 192, 193, 195, 197, 200, 201, 202, 204, 205, 206, 220, 224, 225, 226, 227, 228, 231, 234, 238, 247, 248, 258, 266, 267, 268, 271, 272, 273, 274, 275, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 342, 346, 347, 348, 349, 351, 352, 356, 358, 359, 360, 362, 367, 477, 478, 479, 481, 482, 484, 486, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 501, 502, 503, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 517, 518, 520, 521, 523, 524, 525, 527, 529, 531, 693, 696, 697, 704, 708, 773, 774, 777, 782, 809, 816, 817, 825, 843, 847, 884, 886, 887, 888, 891, 893, 899
- Ḳādīr-i Dādār, 320
- Ḳāf, 170, 182, 196, 199, 202, 207, 208, 211, 218, 219, 220, 222, 223, 325, 326, 328, 408, 409, 418, 475, 583, 631, 711, 717, 733, 752, 765, 766, 768, 769, 881, 890
- Kāhūr, 780, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 799, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 817, 819, 820, 821, 822, 828, 846, 848
- Kām, 289, 295, 316, 333, 748
- Ka‘be, 201, 367, 387, 485, 534, 545, 551, 554, 562, 563, 564, 567
- Ḳaylāfe, 531, 698, 699, 701, 704, 705, 773, 774, 775, 815, 847, 849, 853
- Ḳays, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689
- Kebūk, 517, 519, 522, 523
- Kelīme, 900, 901
- Kenīzek, 171, 172, 259
- Kerb, 195, 788, 789, 817, 871, 874, 882
- Keşmīr, 319
- Keynās, 176, 198, 397, 398, 399, 692, 709, 716
- Keynūs, 716, 717, 721, 723, 724, 725, 727, 732, 736, 738, 749, 751, 752, 756, 765, 769, 770, 772, 849, 851, 875
- Keyvān, 310
- Ḳırān-ı Ḥabeşī, 169
- Ḳırvān, 372, 399, 400, 401, 403, 404, 405, 406, 408, 411, 419, 444, 449, 453, 471, 476, 604, 620, 625, 655
- Kirdgār, 256, 304, 317, 402, 576, 611, 705
- Kirvāne, 325, 327, 328
- Kisra, 687
- Ḳubād, 514
- Kūfe, 169, 532, 533, 543, 547, 575, 883
- Kūhten, 786, 787
- Ḳul Ūḫīye, 393, 395, 396, 486, 491
- Kurās, 528, 530, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708,

- 773, 775, 777, 779, 782, 787, 791,
792, 794, 795, 796, 797, 800, 807,
808, 809, 810, 811, 813, 814, 815,
816, 817, 819, 823, 824, 825, 828,
831, 832, 833, 834, 836, 837, 838,
839, 840, 842, 844, 845, 848
Kureyş, 357, 363, 366
Kur'an, 228, 238, 315, 333, 338, 339,
342, 394, 396, 422, 423, 425, 432,
491, 553, 673, 684, 718, 740, 744,
749, 751, 887, 891
Küseyr, 899
Lâķis, 800, 801, 808
Lât, 238
Lūkâ, 478, 482, 483, 484, 485, 491
Mâhân, 899, 901
Mâhû, 706, 707
Mâhyâr, 752, 754, 759, 762
Malatıyye, 454
Mâlikü'l-Eşterî, 534
Manşûr, 204, 406, 407, 408, 409, 410,
411, 412, 413, 414, 415, 416, 417,
421, 444, 447, 448, 449, 450, 451,
452, 453, 454, 455, 456, 457, 458,
460, 461, 465, 466, 470, 471, 475,
476, 480, 620, 621, 622, 624, 625,
626, 627, 628, 629, 630, 632, 633,
635, 636, 637, 639, 640, 641, 642,
643, 646, 647, 648, 649, 651, 653,
654, 655, 656, 657, 658, 659, 660,
661, 665, 667, 669, 671, 686, 778,
793, 794
Medîne, 174, 176, 177, 178, 179, 182,
184, 185, 186, 187, 191, 194, 195,
197, 200, 201, 202, 204, 205, 206,
208, 217, 220, 223, 224, 225, 227,
258, 295, 331, 334, 346, 364, 414,
442, 481, 485, 494, 495, 496, 505,
533, 534, 543, 544, 545, 546, 552,
554, 558, 680, 686, 728, 743, 857,
861
Mekke, 368, 442, 543, 544, 545, 546,
551, 554, 585, 606, 651, 767, 857,
861, 863, 864
Melân, 326
Melekût-ı Muķarrebin, 553
Merre, 178
Merv, 586, 619, 899, 900
Mervân, 170, 553, 565, 886
Mervânî, 555
Mes'ûd bin Ebû Bekr-i Şiddîķ, 534
Mevlâ, 287
Mışr, 186, 191, 354, 355, 358, 359,
390, 411, 426, 462, 483, 500, 604,
622, 623, 636, 640, 648, 660, 667,
668, 672, 680, 731, 797, 814, 856,
858, 861, 873, 874, 877
Mışrî, 456, 501, 502, 503, 505, 506,
507, 509, 510, 511, 512, 515, 518,
520, 523, 529, 693, 696, 697, 704,
708, 739, 773, 774, 777, 809, 816,
825, 843, 853, 871
Mızrâb, 894
Mihrâs, 664
Mikâ'il, 801
Mirrih, 218
Muḥammed, 170, 217, 240, 244, 263,
267, 280, 305, 308, 312, 314, 320,
333, 341, 350, 387, 390, 392, 398,
423, 434, 454, 494, 496, 533, 534,
546, 553, 557, 569, 571, 584, 594,
612, 615, 619, 697, 727, 737, 739,
744, 746, 766, 767, 769, 839, 859,
861, 863, 865, 874, 875, 876, 883,
885, 901
Muḥammed bin Yezîd, 815, 857, 861,
879
Muḥammed Ḥanîfî, 726
Muḥammed Yezîd, 873, 874, 876,
877, 878, 880, 882, 883, 884
Muḥammed Zemcî, 898, 899
Muḥtâr, 249, 250, 251, 252, 253, 254,
257, 260, 261, 265, 267, 268, 271,
272, 273, 274, 275, 334, 335, 336,
337, 338, 339, 340, 341, 342, 343,
345, 346, 347, 348, 349, 351, 352,
353, 354, 355, 356, 357, 358, 359,
360, 361, 364, 365, 366, 367, 477,
479, 481, 482, 484, 486, 491, 492,
493, 494, 495, 496, 497, 498, 499,
501, 502, 503, 504, 507, 508, 509,
510, 511, 513, 514, 515, 516, 517,
518, 519, 520, 521, 523, 524, 525,
526, 527, 529, 530, 531, 693, 694,
695, 696, 697, 698, 699, 700, 701,
702, 703, 704, 705, 706, 707, 708,

- 743, 773, 775, 776, 777, 779, 781, 782, 808, 816, 825, 834, 843, 847, 848, 853, 854, 859, 860, 861, 862, 863, 865, 866, 867, 868, 869, 871, 874, 883, 884
- Muḳātil, 444, 445, 447, 448, 449
- Mu‘avvizeteyn, 393
- Murtaza, 443
- Mūsā, 571, 850, 873, 874, 875, 876, 877
- Muṣṭafā, 179, 217, 263, 272, 289, 312, 315, 333, 338, 341, 392, 398, 423, 443, 491, 521, 544, 553, 555, 559, 584, 601, 602, 615, 619, 624, 662, 705, 737, 739, 758, 768, 769, 790, 839
- Mūṣul, 544, 587, 619
- Mülūkāl, 325, 326, 328, 329, 330, 334, 391, 422
- Münker, 537, 540
- Münzir, 170, 171, 179, 187, 191, 194, 196, 248, 315, 485, 533, 545, 546, 551, 554, 555, 559, 630, 686, 789
- Mürdāsb, 895
- Müselmān, 203, 218, 239, 260, 262, 264, 270, 364, 386, 425, 427, 433, 434, 442, 453, 485, 492, 542, 550, 600, 639, 661, 666, 680, 725, 728, 731, 734, 737, 741, 748, 749, 751, 753, 759, 765, 774, 803, 809, 833, 852
- Müseylime-i Kezzāb, 550
- Müşterī, 792
- Naḥşeb, 319
- Naşr, 544, 586, 859, 901
- Naşr-ı Seyyār, 544
- Nebī, 238, 533
- Necdī, 483
- Nekir, 537, 540
- Nevfel, 426, 533, 630, 789
- Nīl, 407
- Nūbe, 406, 627, 629
- ‘Ömer ibn-i Ḥaṭṭāb, 191
- Perverdgar, 322, 387, 559, 838
- Pijen, 385, 399, 409, 844
- Rabb, 94, 96, 104, 134, 219, 289, 320, 405, 428, 500, 553, 559, 591, 694
- Rabbü’l-‘ālemīn, 189, 209, 271, 396, 423, 538, 826, 885, 901
- Raḥmān, 214, 619
- Raḥmānī, 263
- Ra’ī, 544
- Rāziyāne, 717, 722, 723, 724, 725
- Resül, 171, 172, 174, 179, 276, 308, 331, 384, 393, 407, 424, 479, 520, 521, 532, 544, 545, 564, 576, 587, 680, 713, 727, 731, 744, 746, 763, 765, 789, 814, 829, 857, 860, 862, 873, 895, 899, 901
- Resülu’llāh, 263, 378, 521, 547, 615, 711, 894, 895
- Reşide, 169, 170, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 190, 191, 193, 198, 199, 200, 202, 203, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 226, 231, 234, 246, 257, 262, 277, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 309, 310, 311, 313, 316, 319, 321, 327, 333, 375, 376, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 431, 460, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 480, 502, 510, 533, 557, 588, 620, 621, 622, 623, 624, 626, 627, 629, 630, 631, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 641, 642, 644, 645, 647, 648, 649, 650, 651, 653, 654, 655, 658, 660, 662, 663, 664, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 675, 677, 678, 679, 681, 682, 685, 686, 687, 688, 690, 691, 692, 693, 709, 710, 711, 712, 714, 718, 719, 721, 724, 749, 753, 756, 760, 770, 771, 773, 782, 785, 791, 792, 794, 795, 796, 797, 800, 808, 814, 817, 818, 819, 820, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 830, 831, 832, 835, 842, 843, 845, 846, 847, 848, 849, 851, 854, 856, 858,

- 862, 881, 884, 886, 889, 890, 891, 893, 896, 898, 900, 901
- Reşide-i 'Arab, 169, 170, 181, 186, 191, 192, 198, 221, 277, 287, 289, 294, 295, 296, 299, 300, 303, 309, 310, 319, 327, 375, 376, 380, 383, 388, 394, 398, 399, 400, 401, 403, 404, 407, 408, 409, 410, 412, 414, 415, 418, 419, 420, 460, 471, 472, 473, 474, 480, 502, 533, 557, 588, 621, 623, 630, 631, 635, 641, 642, 644, 648, 650, 653, 655, 658, 660, 663, 664, 666, 671, 675, 677, 681, 683, 686, 688, 709, 712, 718, 719, 721, 724, 749, 754, 756, 791, 794, 795, 796, 800, 817, 820, 824, 828, 831, 832, 846, 848, 851, 854, 862, 889, 896, 900, 901
- Rey, 544, 586, 619
- Rıdvân, 200
- Riyāse, 518, 519, 523, 524, 525, 526, 528, 529, 530
- Rübîl, 462
- Rûm, 236, 237, 239, 241, 246, 247, 251, 253, 255, 257, 259, 267, 270, 272, 276, 305, 347, 433, 439, 576, 636, 672, 731, 784, 810, 813, 886, 894
- Rûmî, 239, 257, 265, 269, 439, 455, 812
- Rüyînten, 702, 790
- Rüstem, 175, 176, 182, 197, 230, 235, 241, 362, 409, 451, 556, 722, 814, 890, 900
- Rüstem-i Zâl, 182, 241, 409, 556
- Şabûr, 553
- Şakîf, 550
- Şalıg, 876
- Sâmîrî, 722
- Şâni', 173
- Sa' d, 191, 334, 336, 341, 351, 363, 412, 494, 506, 507, 508, 509, 511, 512, 513, 515, 517, 518, 520, 523, 524, 526, 529, 530, 531, 693, 694, 696, 697, 704, 708, 773, 774, 777, 809, 816, 825, 843, 853, 858, 862, 863, 871
- Sa' d-ı Mışrî, 506, 511, 512, 529, 774
- Sa' d-ı Vakkâş, 67, 77, 117, 191, 194, 249, 254, 334, 336, 341, 351, 360, 363, 412, 494, 530, 694, 696, 862, 863
- Sa' id, 296, 297, 298, 299, 301, 375, 376, 377, 380, 481, 485, 505, 507, 512, 532, 533, 534, 545, 546, 551, 554, 562, 563, 564, 565, 566, 618
- Sa' id bin Cübeyr, 481, 533, 545, 546, 551, 554, 562, 564, 619
- Sa' id-i perî, 297, 298, 375
- Sāre, 896, 897
- Saŝîh, 171, 172
- Sedviye, 839, 849
- Selîm, 508, 568, 569, 571, 574, 576, 580, 581, 582, 584, 585, 587, 598, 600, 605, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 619
- Selîm-i Cevherî, 568, 569
- Selîm-i Vâsîŝî, 508, 569, 609
- Selm, 246
- Semek-nāme, 169
- Serendîb, 688
- Seyyār, 544, 546, 547, 548, 552, 558, 559, 560, 561, 562, 565, 619, 901
- Seyyār bin Ŗemr, 563, 564, 585
- Seyyid, 169, 170, 171, 174, 175, 178, 179, 180, 183, 186, 192, 207, 220, 221, 223, 224, 229, 233, 236, 238, 240, 243, 244, 245, 246, 251, 252, 256, 257, 258, 259, 261, 263, 264, 268, 270, 271, 273, 277, 290, 299, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 378, 391, 398, 412, 414, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 480, 546, 547, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 575, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633,

- 635, 638, 639, 640, 642, 643, 644,
648, 650, 651, 661, 662, 666, 667,
669, 673, 677, 680, 681, 683, 684,
685, 686, 688, 690, 711, 712, 713,
714, 715, 717, 718, 719, 722, 723,
724, 725, 726, 727, 730, 731, 732,
734, 735, 737, 738, 739, 740, 741,
744, 747, 748, 749, 750, 751, 752,
753, 754, 758, 760, 761, 763, 764,
766, 770, 771, 772, 781, 782, 784,
785, 786, 788, 789, 790, 798, 799,
802, 804, 812, 816, 817, 818, 819,
825, 829, 830, 835, 836, 837, 838,
842, 843, 847, 849, 851, 853, 854,
856, 857, 858, 859, 860, 862, 870,
871, 878, 881, 882, 883, 884, 885,
886, 887, 889, 890, 891, 893, 894,
895, 896, 897, 898, 899, 900, 901,
902
- Seyyid Cüneyd, 169, 174, 175, 207,
229, 233, 236, 238, 240, 243, 245,
246, 251, 252, 256, 257, 258, 259,
261, 263, 268, 270, 271, 273, 277,
290, 299, 304, 305, 308, 311, 317,
318, 319, 321, 323, 328, 330, 333,
378, 422, 423, 424, 425, 427, 429,
431, 432, 433, 434, 437, 439, 440,
441, 442, 443, 445, 446, 448, 450,
451, 452, 453, 456, 457, 458, 460,
464, 466, 467, 469, 471, 472, 473,
475, 480, 619, 620, 621, 761, 770,
842, 854, 859, 882, 886, 895, 899,
900, 902
- Seyyid Üseyd, 170, 171, 178, 179,
186, 220, 221, 223, 224, 378, 546,
554, 555, 557, 900
- Seyyidü'l-mürselin, 209, 271, 576,
885
- Sinān, 564, 585, 587
- Sinānü'l-ḥafī, 544, 565, 614
- Sind, 795, 799
- Sivas, 886
- Siyāmek, 436, 437, 439, 442, 472,
713, 714, 724, 738, 744, 745, 756,
888
- Sultān Maḥmūd, 352
- Su'āde, 655, 656, 657, 658
- Sūzān-ı cāzū, 465, 466, 467
- Sübḥān, 214, 292
- Sübḥāne, 334, 763, 772, 827, 829
- Sührāb, 197, 362
- Süleymān, 478, 479, 485, 580, 589,
593, 595, 601, 755
- Süleymānī, 302, 529
- Şüreyyā, 238
- Şāh-nāme-i Firdevsī, 169
- Şākīr, 733
- Şākūr, 791, 802, 807, 839
- Şām, 186, 218, 401, 444, 531, 636,
672, 731, 815, 873, 877
- Şāmī, 456
- Şemīrān, 688
- Şemr, 547, 552, 558, 561, 565, 586,
619
- Şeybān, 175, 177, 178, 179, 181, 187,
197, 199, 221, 224, 414, 533
- Şeybe, 191, 195, 221, 224
- Şeybū, 220, 221, 222, 223, 224, 248,
250, 251, 252, 254, 257, 260, 261,
265, 266, 267, 268, 269, 270, 271,
272, 273, 274, 275, 276, 278, 279,
280, 281, 282, 283, 284, 368, 369,
370, 371, 372, 373, 374, 375, 428,
429, 430, 431, 432, 433, 434, 435,
436, 437, 438, 439, 441, 442, 443,
445, 446, 449, 451, 452, 453, 454,
455, 456, 457, 458, 460, 461, 462,
463, 464, 465, 467, 468, 469, 474,
475, 476, 480, 620, 621, 622, 624,
625, 626, 627, 628, 629, 631, 633,
634, 636, 639, 640, 641, 642, 643,
644, 645, 646, 647, 648, 649, 650,
651, 652, 653, 654, 656, 657, 658,
659, 660, 662, 664, 665, 667, 668,
669, 673, 674, 675, 677, 678, 680,
681, 682, 684, 685, 687, 690, 691,
693, 709, 710, 711, 714, 716, 732,
739, 743, 753, 756, 770, 771, 772,
773, 778, 779, 780, 781, 783, 785,
787, 794, 795, 796, 797, 799, 800,
801, 802, 805, 806, 810, 811, 812,
813, 815, 823, 828, 830, 836, 840,
842, 844, 846, 847, 848, 852, 859,
860, 861, 862, 863, 864, 865, 866,
867, 868, 869, 870, 872, 873, 874,
875, 876, 877, 880, 882, 884

Şihāb, 355, 358, 359
 Şihāl, 700
 Şirāz, 605
 Şirvāne, 725, 726, 727, 728, 729, 731,
 732, 735, 736, 739, 749, 752, 756,
 766, 769, 770, 771, 817, 818, 835,
 843, 847, 884, 886, 893
 Şu‘ ayb, 325, 328, 541, 571
 Şu‘ ayb-ı perī, 325
 Şüreyh, 188, 478, 494, 521, 900
 Şüveyk, 896
 Tañrı, 210, 218, 437, 483, 487, 490,
 505, 520, 619, 746, 804
 Te‘ ālā, 170, 193, 198, 203, 211, 212,
 240, 287, 291, 292, 306, 307, 308,
 309, 315, 316, 324, 326, 330, 333,
 334, 340, 347, 353, 378, 381, 384,
 387, 388, 392, 395, 419, 427, 438,
 445, 451, 459, 482, 485, 491, 494,
 496, 497, 520, 521, 538, 540, 545,
 552, 553, 564, 565, 576, 599, 609,
 610, 611, 615, 618, 619, 624, 632,
 643, 644, 659, 664, 671, 672, 678,
 691, 692, 696, 708, 715, 725, 731,
 739, 744, 746, 750, 757, 759, 763,
 765, 766, 767, 772, 775, 786, 816,
 827, 829, 835, 870, 891, 895, 901
 Tevb, 219, 285, 406
 Tevrāt, 425, 467
 Tiḥān, 667
 Türk, 693, 694, 695
 Türkī, 596, 647, 903
 Ṭāhir, 544, 558, 559, 560, 561, 562,
 587
 Ṭahmürs, 758, 761
 Ṭarṭūs, 231, 234, 235, 236, 239, 240,
 241, 246, 251, 253, 254, 257
 Ṭāvisyān, 416, 440
 ‘Urve, 409, 410
 Ümeyye, 220, 462, 480, 621, 641, 654,
 861
 Üseyd, 170, 171, 172, 177, 178, 179,
 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186,
 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193,
 194, 195, 196, 197, 199, 200, 201,
 202, 205, 206, 207, 221, 224, 231,
 248, 305, 309, 315, 485, 533, 545,
 546, 551, 554, 555, 556, 557, 558,
 559, 560, 561, 562, 619, 630, 686,
 789, 861, 898, 900, 901
 Vāḥidī, 902
 Vāşıta, 390, 481, 532, 557, 566, 569,
 593, 595, 597, 599, 605, 612, 617
 Vehhāb, 276, 280, 306, 904
 Yahūdī, 222, 424, 426, 427, 462, 639,
 652
 Yasin, 743, 745
 Yehūd, 822
 Yemen, 195, 486, 554, 561, 680, 694,
 858, 861, 863
 Yemenī, 473, 486, 739
 Yeşrib, 791
 Yezdān, 189, 214, 216, 264, 265, 296,
 313, 315, 405, 509, 539, 578, 613
 Yezdānī, 263
 Yezīd, 170, 482, 483, 535, 550, 815,
 859, 861, 863, 864, 865, 873, 874,
 875, 879, 883
 Yunan, 270, 370
 Yūsuf, 269, 390, 404, 481, 485, 495,
 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537,
 538, 540, 541, 542, 543, 544, 546,
 549, 550, 551, 552, 553, 556, 557,
 562, 593, 607, 609, 612, 619, 814
 Yūsuf bin Ḥaccāc, 535, 546
 Yūsuf-ı Ḥaccāc, 390, 531, 532, 533,
 534, 535, 536, 537, 538, 540, 541,
 542, 543, 551, 556, 562
 Zehrā, 176, 182, 198, 199, 200, 202,
 203, 207, 210, 220, 222, 223, 669,
 670, 671, 673, 674, 675, 677, 679,
 710, 711, 827
 Zehrā-yı cāzū, 669, 670, 672, 678,
 710, 711
 Zehrā-yı perī, 176, 199, 220
 Zeng-bār, 373, 374, 440
 Ziyād bin Sinān, 563, 564
 Zū’l-Celāl, 183, 185, 234, 379, 599,
 714, 827
 Zū’l-fikār, 548
 Zū’l-ḥimār, 731, 807, 874
 Zübeyde, 295, 296, 297, 301
 Zühre, 218, 472

KAYNAKÇA

Akar, A. (2012). Türk Dili Tarihi (Dönem-Eser-Bibliyografya). İstanbul: Ötüken Neşriyat.

Arslan, M. U. (2015). Türk Edebiyatı'nda Temîmü'd-Dârî Hikâyeleri (İnceleme-Metin). (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Diyarbakır: Dicle Üniversitesi SBE.

Arslan, M. U. (2017). "Türk Edebiyatında Temîmü'd-dârî Hikâyeleri". Journal of Turkish Language and Literature, Volume:3, Issue: 3, Summer, (1-22).

Atar, F. (2007). "Nikâh". TDV İslam Ansiklopedisi, (XXXIII, 112-117). İstanbul: TDV Yayınları.

Ayanoğlu, İ. F. (1974). Okmeydanı ve Okçuluk Tarihi. Ankara: Vakıflar Genel Müdürlüğü.

Balcı, R. (2015). Kâtip Çelebi Keşfü'z-Zunûn An Esâmi'l-Kütübi ve'l-Fünûn. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Bilgin, O. (1995). "Türk Edebiyatında Rahşiyeler". Türk Kültüründe At ve Çağdaş Atçılık Sempozyumu, s. 276-279. İstanbul: Resim Matbaacılık A. Ş.

Bingöl, U. (2013). "Hüsn ü Aşk Mesnevisinde Şahısların Dünyası". Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, Sayı: 2/4 2013 s. 206-229, Türkiye.

Boratav, P. N. (2002). Halk Hikâyeleri ve Halk Hikâyeciliği. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları Yayınları.

Canım, R. (2000). Latîfi Tezkiretü’ş-Şu’arâ ve Tabsıratü’n-Nuzamâ (İnceleme-Metin). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.

Canpolat M. (1981). “Arap Yazılı Türk Alfabesinin Gelişimi”. Harf Devriminin 50. Yılı Sempozyumu, s. 45-60. Ankara: Türk Tarih Kurumu.

Ciğa, Ö. (2016). “Vâhidî’nin Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab ve Sergüzeşt-i İştân Tercümesi Üzerine”. Dicle Üniversitesi SEB Dergisi (DÜSBED), ISSN: 1308-6219 Nisan Yıl: 8 Sayı: 16 s. 442-450, Türkiye.

Ciğa, Ö. (2013). “Süheyl ü Nev-bahâr Üzerine Düzeltmeler”. Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi, Sayı: 2/4 2013 s. 230-239, Türkiye.

Ciğa, Ö. (2013). Süheyl ü Nev-bahâr (Metin-Aktarma, Art Zamanlı Anlam Değişimleri, Dizin). (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Çakır, M. ve Hanife Koncu (2010). XVI. Yüzyıldan Bir Aşk Hikâyesi Medhî’nin Şîr-i Dilîr Bâ-Mihr-i Münîr’i. İstanbul: Kesit Yayınları.

Çaldak, S. (2010). Nergisî ve Nihâlistân’ı. İstanbul: Kesit Yayınları.

Çaldak, S. (2006). “Eski Türk Edebiyatında Nesir”. Eğitim Dergisi, s.74-90.

Çınar, A. (1995). “Divanu Lügati’t- Türk’te At Kültürü”. Türk Kültüründe At ve Çağdaş Atçılık Sempozyumu, s. 147-155. İstanbul: Resim Matbaacılık A. Ş.

Devellioğlu, F. (2000). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat. Ankara: Aydın Kitabevi.

Dilçin, C. (1991). Mes'ûd bin Ahmed Süheyl ü Nev-Bahâr (İnceleme-Metin-Sözlük). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.

Dilçin, C. (1983). Yeni Tarama Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Erbaş, A. (2004). "Melek". TDV İslam Ansiklopedisi, (XXIX, 37-39). İstanbul: TDV Yayınları.

Ercilasun, A. B. (2008). Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi. Ankara: Akçağ Yayınları.

Erul, B. (2011). "Tedlîs". TDV İslam Ansiklopedisi, (XL, 262-264) İstanbul: TDV Yayınları.

Esin, E. (1995). "Türk Sanatında At" Türk Kültüründe At ve Çağdaş Atçılık Sempozyumu, s. 54-90, İstanbul: Resim Matbaacılık A. Ş.

Gülsevin, G. (2007). Eski Anadolu Türkçesinde Ekler. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Haksever, H. İ. (1995). Eski Türk Edebiyatında Münşe'atlar ve Nergisî'nin Münşe'atı. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Malatya: İnönü Üniversitesi SBE.

Harman, Ö. F. (1993). "Cehennem" TDV İslam Ansiklopedisi, (VII, 225-226). İstanbul: TDV Yayınları.

Hülâgü O. Mustafa Ekincikli, Hamdi Savaş (1998). Mehmed Süreyyâ, Sicill-i Osmânî yahud Tezkire-i Meşâhîr-i Osmâniyye. C 4/2 İstanbul: Sebil Yayınevi.

İnan, M. (1992). Osmanlı İmparatorluğunda Okçuluk Sporu ve Temel Teknikleri. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

İsen, M. (1994). Acıyı Bal Eylemek Türk Edebiyatında Mersiye. Ankara: Akçağ Yayınları.

İsen, M. (1994). Künhü'l- Ahbâr'ın Tezkire Kısmı. Sayı: 93, Tezkireler Dizisi- Sayı:2, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayını.

Kaplan, M. (2010). Hikâye Tahlilleri. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Karabey T., Bülent Şıgva, Yusuf Babür (2015). Hâce-i Cihân ve Netice-i Cân (İnceleme-Tenkitli Metin). Ankara: Akçağ Yayınları.

Karamustafa, A. T. (2004). “Menâkıb-ı Hoca-i Cihân”. TDV İslam Ansiklopedisi, (XXIX, 108-110). Ankara: TDV Yayınları.

Karamustafa, A. T. (1993). Vâhidî's Menâkıb-ı H'âce-i Cihân ve Netice-i Cân (Tenkidli metin, Tahlil, Tıpkıbasım). USA: Harvard Üniversitesi.

Kartal, A. (2014). Doğu'nun Uzun Hikâyesi. İstanbul: Doğu Kütüphanesi Yayınevi.

Kavruk, H. (1998). Eski Türk Edebiyatında Mensur Hikâyeler. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.

Kavruk, H. ve İskender Pala (1998). “Hikâye (Türk Edebiyatı/ Divan Edebiyatı)” TDV İslam Ansiklopedisi, (XVII, 491-493). İstanbul: TDV Yayınları.

Kavruk H. (2007) “Mensur Hikâyeler”. (Edt. Talat Sait Halman, Osman Horata vd.) Türk Edebiyatı Tarihi, (II, 73-80/309-318/563-566). İstanbul: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Kayabaşı, B. (1997). Kâf-zâde Fâizî'nin Zübdetü'l-Eş'âr'ı. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Malatya: İnönü Üniversitesi SBE.

Kılıç, A. (2016). “Klâsik Türk Edebiyatında Tarz-ı Nesir Üç müdür?”. Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi [Journal of Academic Literature], Prof. Dr. Abdulkерim Abdulkadiroğlu Özel Sayısı, Yıl 2, Sayı 3, ss. 51-79.

Kılıç, A. (2004). “Günümüzde Metin Neşri ve Problemleri Üzerine Düşünceler”. I. Kırşehir Kültür Araştırmaları Bilgi Şöleni (8-10 Ekim 2003), Kırşehir: Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Yayınları NU: 1.

Köse, S. (1997). “Hafs b. Gıyâs” TDV İslam Ansiklopedisi, (XV, 118). İstanbul: TDV Yayınları.

Kur'ân-ı Kerîm Meali (2006). Ankara: TDV Yayınları.

Kurnaz C. ve Mustafa Tatçı (2001). Mehmet Nâil Tumân Tuhfe-i Nâilî Divân Şâirlerinin Muhtasar Biyografileri. Ankara: Bizim Büro Yayınları.

Kutluk, İ. (2014). Kınalı-zâde Hasan Çelebi Tezkiretü's-Şuarâ. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Koç M. ve Eyyüp Tanrıverdi (2013). El-Okyânûsu'l-Basît Fî Tercemeti'l-Kâmûsi'l-Muhît, Kâmûsu'l-Muhît Tercümesi Mütercim Âsım Efendi. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.

Levend, A. S. (1967). "Divan Edebiyatında Hikâyeler". TDAY Belleten. s. 71-117.

Mazıoğlu, H. (2009). "Divan Edebiyatında Hikâye" Eski Türk Edebiyatı Makaleleri, s. 747-768, Ankara: TDK Yayınları.

Mokeyev, E. (1995). "Manas Destanında At İsimleri" Türk Kültüründe At ve Çağdaş Atçılık Sempozyumu, s. 289-296, İstanbul: Resim Matbaacılık A. Ş.

Özerol, N. (2012). "Nergisî'nin Meşşâku'l-Uşşâk'ındaki Bir Hikâyeyi Tahlil Denemesi". International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, s. 1768- 1779.

Özerveralı, M. S. (2004). "Melek (İslâm İnancında Melek)" TDV İslam Ansiklopedisi, (XXIX, 40-42). İstanbul: TDV Yayınları.

Özkan, M. (2000). Türk Dili'nin Gelişme alanları ve Eski Anadolu Türkçesi. İstanbul: Filiz Kitabevi.

Özmen, A. (2017). Za'îfi Ahbârü'l-İber (İnceleme-Metin). Ankara: Sonçağ Yayınları.

Pala, İ. (2004). Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü. İstanbul: Kapı Yayınları.

Parlatır, İ. (2014). Osmanlı Türkçesi Sözlüğü. Ankara: Yargı Yayınevi.

Redhouse, J. W. (2015). Turkish and English Lexicon. İstanbul: Çağrı Yayınları.

Sakaoğlu, S. (1995). “Türk Masallarında At Motifi”. Türk Kültüründe At ve Çağdaş Atçılık Sempozyumu, s. 282-288, İstanbul: Resim Matbaacılık A. Ş.

Sami, Ş. (1996). Kâmûsu'l-A'lâm. Ankara: Kaşgar Neşriyat.

Sami, Ş. (2010). Kâmûs-ı Türkî. (hızl. Paşa Yavuzarslan) Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Samsakçı, M. (2012). “Türk Kültür ve Edebiyatında Tuz ve Tuz-Ekmek Hakkı”. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, 36 (36), 181-199.

Sefercioğlu, N. (1999). “Dîvan şiirinde Mûsikî İle İlgili Unsurların Kullanılışı”. Osmanlı Ansiklopedisi, (XIX, 649-668). Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.

Selçuk, B. (2017). “Osmanlı Nesir Geleneğinde Çeviri Anlayışı: Ahlâku's-Saltana Çevirileri Örneği”. Klâsik Edebiyatımızın Dili (Bildirileri) Nazım ve Nesir / Editör: Mustafa İsen, Atatürk Kültür Merkezi Yayını: 482, Bilimsel Toplantılar: 61, Ankara, s. 339-362.

Sertkaya, O. F. (1995). “Eski Türk Kültüründe At”. Türk Kültüründe At ve Çağdaş Atçılık Sempozyumu, s.25-30, İstanbul: Resim Matbaacılık A. Ş.

Sucu, N. (2006). “Eski Türk Edebiyatında Tercüme Geleneği”. Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 19, s. 127-130.

Şahin, M. S. (1993). “Cennet” TDV İslam Ansiklopedisi, (VII, 374-376). İstanbul: TDV Yayınları.

Tanyıldız, A. (2007). “Sürelî Yayınlar Bağlamında Bazı Çeviri Yazı Sorunları”. Turkish Studies/ Türkoloji Araştırmaları, Volume 2/3 Summer, s. 526-534.

Tanyıldız, A. (2016). “Fuzûlî'nin Hadîkatu's-su'adâsı Üzerine Notlar” Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi [Journal of Academic Literature], Prof. Dr. Abdulkadir Abdulkadiroğlu Özel Sayısı, Yıl 2, Sayı 3, ss.139-155.

Tarama Sözlüğü (2009). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Tatçı, M. ve Cemal Kurnaz (2009). Bursalı Mehmed Tâhir Osmanlı Müellifleri. Ankara: Bizim Büro Basımevi.

Topaloğlu, B. (1993). “Cehennem” TDV İslam Ansiklopedisi, (VII, 227-233). İstanbul: TDV Yayınları.

Topaloğlu, B. (1993). “Cennetin İsimleri” TDV İslam Ansiklopedisi, (VII, 376-386). İstanbul: TDV Yayınları.

Tosun, N. (2014). Doğu'nun Hikâye Kuramı. İstanbul: Büyüyenay Yayınları.

Tuğluk, İ. H. (2008). “XVII.Yüzyıla Ait Harekeli İki Metinde Bazı İmlâ Özellikleri”. Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 3/6 s. 612-630.

Tuğluk, İ. H. (2010). Ahmed Vesîm Dîvânı (İnceleme-Metin). Erzurum: Salkımsöğüt Yayınevi.

Tuğluk, A. (2012). Servet-i Fünûn Romanında Mekân. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Malatya: İnönü Üniversitesi SBE.

Tulum, M. (2011). 17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Tulum, M. (2014). Tazarru'-nâme Yakarışlar Kitabı (İnceleme, Metin, Tıpkıbasım). İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.

Türk, A. (2009). Vâhidî'nin Kitâb-ı Hâce-i Cihân ve Netîce-i Cân Adlı Eseri (İnceleme-Metin). (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi SBE.

Türkçe Sözlük (2011). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Ünver, İ. (1993). "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler". Türkoloji Dergisi, C XI, S 1, s.51-89.

Ünver, İ. (1986). "Mesnevî", Türk Dili, Türk Şiiri Özel Sayısı II (Divan Şiiri), S. 415-416-417/ Temmuz-Ağustos-Eylül, s. 455.

Yazar, S. (2011). Anadolu Sahası Klâsik Türk Edebiyatında Tercüme ve Şerh Geleneği. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi SBE.

Yazıcı Ersoy, H. (2011). "Vahidi'nin Cinanü'l-Cenân Adlı Eserinde İmla ve Dil Özellikleri". Gazi Türkiyat, Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi, C 9, s.165-186.

Yıldırım, N. (2008). Fars Mitolojisi Sözlüğü. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.

Yılmaz, H. (2009). Vâhidî'nin Cinânü'l-Cenân'ı (İnceleme-Metin). (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Manisa: Celal Bayar Üniversitesi SBE.

Yücel, A. (2009). "Sika" TDV İslam Ansiklopedisi TDV Yayınları, İstanbul, C 37, s.175-176.

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı	Özkan CİĞA
Uyruğu	TC
Doğum Tarihi ve Yeri	1985-Mardin
E-Posta	ozkanciga@hotmail.com

Eğitim Derecesi	Okul/Program	Mezuniyet Yılı
Üniversite	Gaziosmanpaşa Üniv.	2007
Yüksek Lisans	Dicle Üniv.	2013
Doktora	Adıyaman Üniv.	2018

İş Deneyimi, Yıl	Çalıştığı Yer	Görev
2008-2009	Mehmet Kavak Lisesi (Mardin/ Ömerli)	Öğretmen
2009-2010	Mardin Lisesi (Mardin/Merkez)	Öğretmen
2010-	Dicle Üniversitesi	Araştırma Görevlisi

Yabancı Dil	Arapça, İngilizce

Yayınlar	
	1. Süheyl ü Nevbahâr Üzerine Düzeltmeler Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 2/4 2013 s. 230-239, Türkiye. 2. Ontolojik Metin Tahlili ve Şeyh Gâlib'in Bir Gazelinin Ontolojik Tahlili Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/9 Summer 2014, p. 267-286, Ankara-Turkey (İki Yazarlı Yayın) 3. Şeyh Gâlib'in Kaside ve Gazellerinde Redif Kullanım Analizi Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (DÜSBED) ISSN: 1308-6219, Nisan 2015 Yıl-7 S.13 4. Vâhidî'nin Kıssa-i Seyyid Cüneyd ve Reşîde-i Arab ve Sergüzeşt-i İşân Tercümesi Üzerine Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Nisan (DÜSBED) ISSN: 1308-6219, 2016, Yıl-8 S. 16. s.442-450. 5. Diyârbekirli Mehmed Saîd Paşa'nın Bibliyografyası Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (DÜSBED) ISSN: 1308-6219, 2016, Yıl-8 S. 15. s.1-6. 6. Mevlâna Müzesi Kütüphanesinde Kayıtlı 1626 Numaralı İlâhî Mecmûası Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (DÜSBED) ISSN: 1308-6219, 2016, Yıl-8 S. 17.